This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

+ *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.

+ *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.

+ *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.

+ *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter `http://books.google.com` durchsuchen.

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

BEARBEITET

VON

OTTO BÖHTLINGK.

FÜNFTER THEIL.

म — ल.

ST. PETERSBURG.

BUCHDRUCKEREI DER KAISERLICHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN.

(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)

1884.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Voss' Sortiment (G. Haessel) in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 2 Rbl. Silber = 6 Mark 70 Pf.

PK935
G5 B73
f
v.5

Gedruckt auf Verfügung der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

C. Vesselofski, beständiger Secretär.

VORWORT.

ten Theile, insbesondere zu den zahlreichen Nach-
id Verbesserungen, die den Schluss desselben bil-
n Theodor Aufrecht und Ernst Leumann mir reich-
träge geliefert, wofür ich ihnen auch hier meinen
n Dank auszusprechen nicht unterlassen darf. Er-
t mir ausserdem einen vollständigen Index zum
ADHA und zur Vâsavadattâ für einige Zeit zur Ver-
estellt, aus dem ich das Wichtigere verwerthet zu
aube. Ernst Leumann, der zu einem bestimmten
as grosse und dieses kleinere Wörterbuch zu sich-
, hat mannichfache Versehen bemerkt, die mir mit-
er für seine Pflicht erachtet hat. Ein paar gute
igen, die Carl Burkhard und Eugen Hultzsch mir
en die Freundlichkeit hatten, sind nicht unberück-
geblieben. Die schon in den Vorreden zu den vor-
en Theilen dieses Werkes genannten Gönner und
des Wörterbuchs haben, mit Ausnahme nur einiger
nach wie vor, mit Aufwand von vieler Zeit und
Mühe, mehr beigesteuert, als ich je zu erwarten
flögen auch die Benutzer dieses Wörterbuchs ihrer
gedenken.

CHT macht mich darauf aufmerksam, dass nicht sel-
is als Titel eines besondern Werkes aufgeführt
s in Wirklichkeit nur einen Abschnitt eines grös-
erkes bezeichnet. Da man solche Abschnitte oft
s abschrieb, weil sie häufiger gelesen wurden als
ze Werk oder andere Theile desselben, so ha-
ben sie gewissermaassen das Anrecht auf den Namen eines selbständigen Werkes. Besser wäre es vielleicht gewesen, wenn ich stets nur einfach „Titel“ statt „Titel eines Werkes“ gesetzt hätte. Bei dieser Gelegenheit will ich nicht unerwähnt lassen, dass das Wörterbuch noch durch eine grosse Anzahl von Autornamen und Titeln hätte vermehrt werden können, wenn ich mich nicht gescheut hätte zu viele Zeit auf einen Gegenstand zu verwenden, der in einem Wörterbuche doch nur eine untergeordnete Rolle spielt.

Verzeichniss der in diesem Theile neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Alaṁkâras(atnâkara) des Çobhâkara, Deccan Coll. Hdschr. No. 227 (Pischel).
Alaṁkâras(arvasva) von Ruyyaka, Deccan Coll. Hdschr. No. 231 (Pischel).
Alaṁkârat(ilaka), Hdschr. (Aufrecht).
Alaṁkârav(imarçini) von Gajaratha, Deccan Coll. Hdschr. No. 230 (Pischel).
Anarghar(âghava), Calcutta Çaka 1782 (Aufrecht).
Asahâja, ein Commentator des Nârada (Jolly).
Baudh. (mit Angaben der Abschnitte) nach Mittheilungen von Bühler.
Berl. Mon. = Monatsbericht der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin.
Bhadrab(âhuḳaritra), herausgegeben von H. Jacobi in Z. d. d. m. G. 38, 19. fgg. (Jacobi).
Bharaṭaka(dvâtriṁçikâ), Hdschr. (Aufrecht).
Bhavishjap(urâṇa), Hdschr. (Aufrecht).
Bhavishjott. P., auch nach Mittheilungen von Aufrecht.
Burnell, T. = Classified Index to the Sanskrit Mss. in the Palace of Tanjore. By A. C. Burnell.
Çiçvata = Çiçvata's Anekârthasamuccaya, herausgegeben von Theodor Zachariae.
Çiṅtân(andataraṁgiṇi), Hdschr. (Aufrecht).
Çiṣṭ. Paddh., auch nach Mittheilungen von Aufrecht.

ṛâṇa) (SK.), Hdschr. No. 126 in Verzeichniss der Oxforder Handschriften (Aufrecht).
(Âhâtmja), Hdschr. (Aufrecht).
ik(athâ), Hdschr. (Aufrecht).
lana) von Kshemendra, Hdschr. (Aufrecht).
(iromaṇi), Calcutta 1867 (Jolly).
(avatapurâṇa), Hdschr. (Aufrecht).
uddhitattva), Hdschr. (Aufrecht).
Ćandraga(ahâdhikâra) (Kern).
(1936), Bomb. Ausg. (Kern).
nda), Hdschr. (Aufrecht).
= Ueber das Campakaçreshṭhikathânakam, die Geschichte vom Kaufmann Campaka. Herausgegeben von A. Weber in Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Jahrgang 1883, S. 567. fgg. 885. fgg. Vgl. Mélanges asiatiques tirés du Bulletin de l'Académie Impériale des Sciences de St. Pétersbourg, Tome IX, S. 75. fgg.
ava, Hdschr. (Aufrecht).
ia's) Karm(apradîpa) (Stenzler).
ia's) Paribh(âshâs) in „Zwölf Hymnen des Rigveda, herausgegeben von Ernst Windisch", S. 169. fgg.
kalokana), Hdschr. (Aufrecht).
i(açasti) im Pandit, Bd. 5 und 6 (Aufrecht).
ap(ariçishṭa) nach Citaten in andern Werken (Aufrecht).
a, Hdschr. (Aufrecht).
Aup. Gl. = Glossar in „Das Aupapâtika Sûtra", herausgegeben von Dr. Ernst Leumann.
ṛâṇa), Poona-Ausg. (Aufrecht).
er, Ren. = The Renaissance of Sanskrit Literature in M. Müller's India what can it teach us? S. 281. fgg. Auch die vorangehenden Abschnitte werden so citirt.
Nârada (s.) bezeichnet die ausführlichere Recension Nârada's (Jolly).
Paddh(ati) zu Mân(ava) Gṛhj(asûtra), Hdschr. (v. Bradke).
Padjâvali, Hdschr. (Aufrecht).
Pârçvan(âthakâvja), Hdschr. (Aufrecht).
Prâjaćittav(iveka), Hdschr. (Aufrecht).
Prakriyâk(aumudi), Hdschr. (Aufrecht).
Râjendr. Not. = Notices of Sanscrit Mss. by Râjendralâla Mitra.
Rkt(antra), herausgegeben von Burnell (Stenzler).
Saduktik(arṇâmṛta) von Çaidharadâsa, Hdschr. (Aufrecht).
Saṁkshepaç(aṁkaraćaja) von Mâdhava (Aufrecht).
Sarasvatik(anthâbharaṇa), Hdschr. (Aufrecht).
Schiefner, Târan. = Târanâtha's Geschichte des Buddhismus in Indien, aus dem Tibetischen übersetzt von Anton Schiefner.
Subhâshitâv(ali) von Vallabhadeva, Hdschr. (Aufrecht).
Uttamać. = Ueber das Uttamacaritrakathânakam, die Geschichte vom Prinzen Trefflichst in Sitzungsserichte der Kön. Pr. Akademie der Ww. zu Berlin 1884, No. XVII.
Vâmanap(urâṇa), Hdschr. (Aufrecht).
Vârâhap(urâṇa), Hdschr. (Aufrecht).
Vardhamânać(aritra), Hdschr. (Jacobi).
Vasishṭha nach der Ausgabe von Führer, Bombay 1883.
Vikr. drâv. = Kâlidâsa's Vikramorvaçîyam nach dravidischen Handschriften, herausgegeben von Richard Pischel in „Monatsbericht der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin", 1875, S. 609. fgg.
Zach. Beitr. = Beiträge zur indischen Lexicographie von Theodor Zachariae.
Z. f. d. K. d. M. = Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes.

Jena, den $\frac{\text{27ten Juli}}{\text{15ten Juli}}$ 1884.

O. Böhtlingk.

1. म Stamm der 1ten Person Sg. अहं मम und मामकम् *das Ich und das Mein.*

2. म 1) m. *a*) **Zeit.* — *b*) **Gift.* — *c*) **eine magische Formel.* — *d*) *die 4te Note der Tonleiter* (abgekürzt für मध्यम). — *e*) **der Mond.* — *f*) *Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — δ) Jama's. — 2) f. मा *a*) **Mutter.* — *b*) **Maass.* — *c*) *Autorität* Nâjâm. 1,3,3. 10. 13. 17. Nom. abstr. मात्व n. 1,1,20. 3,1. 3. 17. — *d*) **Licht.* — *e*) *Kenntniss, Wissenschaft.* — *f*) **das Binden, Fesseln.* — *g*) **Tod.* — *h*) **Leibesmittte eines Frauenzimmers.* — *i*) *Bein. der Lakshmi. परमेश VP. 1,9,45 wird im Comm. in पर-मा + ईश zerlegt. — 3) *n. *a*) *Glück, Wohlfahrt.* — *b*) *Wasser.*

मंक्, मँक्ते *hingeben, schenken.* Mit दानाय *zum Geschenk geben.* — Caus. मंक्ँयति 1) dass. — 2) **sprechen* oder *leuchten.* — Mit वि *austheilen.*

मंक्ँन n. 1) *Gabe, Geschenk* ṚV. 4,1,6. 5,16,4. — 2) मंक्ँना Adv. *gern, leicht, bald, prompte.* दृत्स्य मंक्ँना *bereitwillig.*

*मंक्नीय Adj. zur Erklärung von मक्नस् und मेक्ना, aber im Sinne von पूजनीय (vgl. मक्). मंक्नेष्ठा Adj. *freigebig* (nach Grassmann).

मंक्म m. *eine best. Personification* Gaut.

मंक्यँद्रयि Adj. *Güter spendend.*

मंक्यु Adj. *freigebig.*

मँक्ष्ठ Adj. 1) *in höchstem Maasse hingebend,* — *freigebig,* — *bereitwillig zu* (Dat.). — 2) *überaus reichlich.*

मँक्ष्ठराति Adj. *bereitwilligst* — oder *reichlichst gebend.*

मँक्षीयस् Adj. *reichlicher gebend als* (Abl.).

*मक् Indecl.

*मक m. n.

मँकक m. *ein best. Thier.*

*मकत्° schmeichelndes Demin. zu मत्°.

मकदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*मकन्दिका f. ein Frauenname.

मकमकाय्, °यते *quaken.*

मँकार 1) m. *a*) *ein best. Seeungeheuer* (das auch an's Land kommen soll), vielleicht *Delphin.* Ist das Attribut des Liebesgottes und eines Arhant der Gaina, und erscheint auch als Zierat auf Thoren und als Kopfschmuck (Kâd. 14,17. 113, 9. 131,17). — *b*) *ein best. Insect* oder *ein anderes kleines Thier.* — *c*) *der Steinbock im Thierkreise.* — *d*) *der zehnte Bogen von 30° in einem Kreise.* — *e*) *eine Truppenaufstellung in Form eines* Makara 1) *a*). — *f*) *die Hände in Form eines* Makara 1) *a*) *zusammengelegt.* — *g*) *einer der acht Schätze, die zur Zauberkunst* Padmini *in Beziehung stehen.* — *h*) **einer der neun Schätze* Kubera's. — *i*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *k*) N. pr. eines Berges. — 2) f. मकरी *a*) *das Weibchen von* 1) *a*) Naish. 6,69. — *b*) N. pr. eines Flusses.

मकरकटी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मकरकुण्डल n. *ein Ohrring in Form eines* Makara 1) *a*).

मकरकेतन (Kâd. 198, 22. fg.), मकरकेतु und मकरकेतुमत् m. *der Liebesgott.*

मकरदंष्ट्रा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मकरध्वज m. 1) *der Liebesgott.* — 2) *eine best. Aufstellung der Truppen.* — 3) **ein best. medicinisches Präparat.* — 4) N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,124.

मकरन्द 1) m. *a*) *Blumensaft.* — *b*) **eine Art Jasmin.* — *c*) **eine wohlriechende Mango-Art.* — *d*) **Biene.* — *e*) **der indische Kuckuck.* — *f*) *ein best. Tact* S. S. S. 210. — *g*) abgekürzter Titel eines Werkes. — *h*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) n. *a*) **Staubfaden*, insbes. *der Lotusblüthe* Râgan. 10,196. — *b*) N. pr. eines Lustgartens bei Uggajinî; vgl. मकरन्दोद्यान.

मकरन्दकणाय्, °यते *Blumensafttropfen gleichen.*

मकरन्दपञ्चाङ्गविधि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 542.

*मकरन्दवती f. *die Blüthe der Bignônia suaveolens.*

*मकरन्दवास m. *eine Art* Kadamba Râgan. 9,104.

मकरन्दविवरण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 543.

मकरन्दशर्मन् m. N. pr. eines Lehrers.

मकरन्दिका f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) N. pr. der Tochter eines Vidjâdhara.

मकरन्दोद्यान n. N. pr. eines *Lustgartens* 294,10.

मकरपाटक m. N. pr. eines Dorfes.

मकरमास m. Bez. *eines best. Monats* Comm. zu TS. 1,395,15.

मकरलाञ्छन m. *der Liebesgott* Kâd. 160,8.

मकरवाहिनी f. N. pr. eines Flusses VP.^{2}.

मकरविभूषणकेतन m. *der Liebesgott.*

मकरसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

मकराकर m. *das Meer.*

*मकराकार m. *eine Varietät der Caesalpina Bonducella.*

मकरात्त m. N. pr. eines Rakshas.

*मकराङ्क m. 1) *das Meer.* — 2) *der Liebesgott.*

*मकरानन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*मकरायण Adj. von मकर.

मकरालय m. 1) Beiw. und Bein. *des Meeres.* — 2) Bez. *der Zahl vier.*

मकरावास m. *das Meer.*

*मकराश्व m. Bein. Varuṇa's.

मकरिका f. *ein best. Kopfschmuck* Kâd. 129,10. 237,18.

*मकरिन् m. *das Meer.*

मकरीपत्त्र n. *das auf dem Gesicht der* Lakshmi *aufgetragene Zeichen einer* Makarî.

*मकरीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

मकरीलेखा f. = मकरीपत्त्र.

*मकष्टु m. N. pr. eines Mannes.

मकार m. 1) *der Laut* म. °पञ्चक n. = मद्य, मांस, मत्स्य, मुद्रा und मैथुन. — 2) *Molosseus.*

मकारविपुला f. *ein best. Metrum.*

*मकुट n. = मुकुट.

*मकुति m. oder f. *ein Edict an die* Çûdra.

*मकुर m. 1) *Spiegel.* — 2) *das Stäbchen —, die*

ers. — 3) *Mimusops Elengi.* —

imusops Elengi. — 2) *Knospe.*

ñ m. = मकुष्ठ 2).

. = मन्थर्. — 2) m. *eine Boh-*

aconitifolius Mat. med. 380.

मकुष्ठ 2) Karaka 1,27.

oton polyandrum Karaka 1,27. 6,

best. parasitischer Wurm Ka-

ती).

best. gefährlicher Unterleibsab-

innen.

harz.

ide. Nach Utpala zu Varâh. Bṛh. *Kalk.*

iege ṚV. 4,45,4. 7,32,2.

घाते, रोषे).

ken der eigenen Gebrechen. Rich-

es.

hananta latifolia. Richtig भल्ल-

ञ्ज.

ṚV. 9,1,17.

risch) u. मक्षिका f. *Fliege, Biene. Wachs* Râgân. 13,75.

lass. Râgân. 13,76.

क्षिका.

r Instr. Pl. (= Adv. मक्षू) und

promptissimus. मक्षूतमेभिरीकभिः

· 2) Adv. मक्षू *prompte, alsbald,*

m. N. pr. eines Mannes gaṇa

;. Comm. zu Ait. Âr. 307,9. Vgl.

घा) *schnell herbeieilend.*

llereiligst.

ī.

, *schnell.*

ती).

nter, lustig, ausgelassen. — 2)

eugung, Feier, Preis. — *b) Opfer.*

holdes mythisches Wesen.

Mekka. °विषय m. *das Gebiet*

ferhandlung.

Bein. Râma's, des Sohnes des

Feind des Opfers, ein Unhold,

*मखद्वेषिन् m. Bein. Çiva's.

मखमथन n. *die Verrichtung des Opfers* (Daksha's) 290,12.

मखमय Adj. *das Opfer enthaltend, — darstellend.*

मखमुख Adj. *an ein Opfer gehend* R. 7,18,17.

मखवत् 1) Adj. als Erklärung von मघवत् so v. a. Makha's *Genosse.* — 2) m. *Opferer.*

*मखवह्नि m. *Opferfeuer.*

मखवेदी f. *Opferstätte.*

मखम् in सममखम्.

मखस्, मखस्यति, °ते *lustig —, guter Laune sein.*

मखस्यु Adj. *lustig, ausgelassen.*

मखस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

मखहन् m. *Mörder des* Makha, Beiw. Agni's, Indra's und Rudra's.

मखांशभाज् m. *ein Gott (einen Antheil am Opfer habend).*

*मखाग्नि und *मखानल m. *Opferfeuer.*

*मखान्न n. *der Same von Euryale ferox* Bhâvapr. 1,245.

मखापेत m. N. pr. eines Rakshas.

मखालय m. *Opferhaus.*

*मखासुहृद् m. Bein. Çiva's.

मखेश m. Bein. Vishṇu's VP.² 1,124.

मघ्य Paṇḍar. 3,1,13 fehlerhaft für मख.

मग m. 1) *ein Magier, ein Priester der Sonne.* — 2) Pl. Bez. eines zum grössten Theil aus Brahmanen bestehenden Volkes in Çâkadvîpa.

*मगदिन् Adj. gaṇa प्रगाद्यादि.

मगध 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. मगधदेश m. *das Land der* M., मगधपुरी f. *die Stadt der* M. — *b) das Land der* Magadha. — *c) * ein in der Genealogie seines Fürsten bewanderter Sänger.* — 2) f. मगधा *a) die Stadt der* Magadha. — *b) langer Pfeffer.*

*मगधक Pat. zu P. 1,1,4, Vârtt. 1. 6.

*मगधीय Adj. von मगध.

मगधेश्वर m. 1) *ein Fürst der* Magadha. — 2) N. pr. *eines Fürsten der* Magadha.

मगधोद्भवा f. *langer Pfeffer.*

*मगध्, मगध्यति (परिवेष्टने, नीचदास्ये).

मगन्द m. *Wucherer.*

मगल m. N. pr. eines Mannes.

*मगव *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मगस m. Pl. Bez. *der Kriegerkaste in* Çâkadvîpa.

मगु m. = मग 1).

मगुन्दी f. N. pr. Töchter der M. heissen Unholdinnen AV.

मघ 1) Adj. s. u. मङ्ह्. — 2) *m. N. pr. eines Berges.

मघ 1) n. *a) Gabe, Geschenk, Lohn.* — *b) * eine best. Blume.* — 2) *m. oder f. (मघा) *eine best. Arzenei.* — 3) *m. N. pr. *a)* eines Dvîpa. — *b)* eines Landes der Mlekkha. — 4) f. घा *a)* Sg. und Pl. *das 10te Mondhaus.* — *b)* *Çiva's *Gattin.* — 5) *f. मघी *eine best. Kornart.*

मघगन्ध m. *Mimusops Elengi* Cit. im Comm. zu Kir. 5,11.

मघत्ति f. *das Geben und Empfangen von Geschenken.*

मघदेय n. *das Geben von Geschenken.*

मघव m. Bein. Indra's.

मघवत्त्व n. *Freigebigkeit.*

मघवन् (schwach मघोन्, f. मघोनी) und मघवत् 1) Adj. *freigebig, gabenreich;* m. *Spender,* insbes. vom *Veranstalter eines Opfers* als *Lohnherrn* oder *Miether, der Priester und Sänger belohnt.* — 2) m. *a)* Bein Indra's. Auch Pl. — *b)* N. pr. α) eines Sammlers von Purâṇa. — β) eines Dânava. — γ) *eines Ćakravartin in Bhârata.

मघवन्नगर n. Indra's *Stadt.*

*मघष्ठ m. N. pr. eines Mannes gaṇa प्रधादि in der Kâç.

मघस्वामिन् m. v. l. für मखस्वामिन्.

मघात्रयोदशी f. *der 13te Tag in der dunkelen Hälfte des* Bhâdra.

*मघाभव und *मघाभू m. *der Planet Venus.*

*मघीप्रस्थ (gaṇa कर्क्यादि in der Kâç.) oder *मघीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*मङ्क्, मङ्कते (मण्डने, गतौ). ममङ्किरे Bhaṭṭ. durch प्रप्रुभिरे erklärt. — Mit प्र in *प्रमङ्कन.

मङ्कणक m. N. pr. 1) eines Ṛshi. — 2) eines Jaksha. v. l. मचक्रुक.

मङ्कि m. N. pr. eines Mannes.

*मङ्किल m. *Waldbrand.*

मङ्कु Adj. *schwankend, schwach auf den Füssen.*

*मङ्कुर m. *Spiegel.*

*मङ्क्ष Nom. ag. von मङ्ज्.

मङ्क्ष्य n. impers. *untersutauchen, in's Wasser zu gehen.*

*मङ्क्षण n. *Beinharnisch.*

मङ्क्षु 1) Adv. *a) alsbald, sogleich.* — *b) * gar sehr.* — *c) * in Wahrheit, wirklich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; richtig मत्सु.

*मङ्ग्, मङ्गति (गतौ).

मङ्ग m. 1) * = मगध 1) c). — 2) N. pr. verschiedener Männer, auch eines Lexicographen.

मङ्क m. N. pr. eines Mannes.

मङ्कोश m. Titel eines *Wörterbuchs* Bühler, Rep. No. 337.

मङ्कना f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*मङ्कुण n. = मङ्कण *Beinharnisch.*

*मङ्कू, मँङ्कते (गतौ). — Mit प्र in *प्रमङ्कन fg.

मङ्क 1) *m. n. *Vordertheil eines Schiffes.* — 2) m. *a*) **Mast* oder *Ribbe eines Schiffes.* — *b*) Pl. N. pr. eines zum grössten Theil aus Brahmanen bestehenden Volkes in Çâkadvîpa MBh. 6,11, 36.

मङ्गल 1) n. (adj. Comp. f. श्रा) *a*) *Glück, Heil, Segen.* Auch Pl. — *b*) *Alles was zum Glück, zu einem glücklichen Ausgang einer Sache verhilft, ein gutes Omen für das Gelingen einer Sache ist: Glückwunsch, ein glückbringendes Gebet, ein solcher Anzug, Schmuck, Amulet* oder *anderer Gegenstand; eine bei einem wichtigen Ereignis stattfindende Feier, eine feierliche Ceremonie.* Buddha hat acht *glückverheissende Dinge* an den Füssen. — *c*) *hergebrachte, gute Sitte* Hemâdri 2,8,14. 9,5. — *d*) *ein gutes Werk.* — *e*) *eine best. Composition* S. S. S. 168. — *f*) N. pr. der Hauptstadt von Udjâna. — 2) Adj. (f. श्रा) *heilbringend* Hemâdri 1,415, 17. — 3) m. *a*) Bez. des Agni beim Simanta. — *b*) *der Planet Mars* Spr. 7806. — *c*) N. pr. eines Buddha und verschiedener anderer Männer. — 4) f. श्रा *a*) **eine weiss* — und *blaublühende* Dûrvâ Râgân. 8,108. — *b*) **Gelbwurz.* — *c*) **eine* Karañga-*Art* Râgân. 6, 199. — *d*) **eine treue Gattin.* — *e*) eine Form der Gattin Çiva's Hemâdri 1,415,19. — *f*) *N. pr. der Mutter des 5ten Arhant's in der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

मङ्गलकरण n. *das Sprechen eines Gebets vor dem Beginn einer Unternehmung.*

मङ्गलकलशमय Adj. *aus lauter festlichen Töpfen bestehend* Harshak. 101,10.

मङ्गलकारक Adj. *glückbringend.*

मङ्गलकुठारमिश्र m. N. pr. eines Thürstehers.

मङ्गलतौम n. Du. *ein festliches Ober- und Untergewand von Linnen.*

मङ्गलगाथिका f. *ein feierlicher Gesang* Dh. V. 3,7.

मङ्गलगीत n. dass. Pañkat. 158,8.

मङ्गलगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

मङ्गलगृह n. *das Haus des Mars* Ind. St. 15, 408.

मङ्गलघट m. N. pr. eines Elephanten.

मङ्गलचण्डिका f. *eine Form der* Durgâ.

*मङ्गलच्छाय m. *Ficus infectoria* Râgân. 11,127.

मङ्गलतूर्य n. *ein bei festlichen Gelegenheiten gebrauchtes musikalisches Instrument.*

मङ्गलदेवता f. *Schutzgottheit* in ब्रह्म°.

मङ्गलद्वार n. *der Haupteingang eines Palastes (der bei festlichen Gelegenheiten geöffnet wird)* Lalit. 225,1.

*मङ्गलध्वनि m. *ein glückverheissender Laut.*

मङ्गलपत्र n. *ein als Amulet dienendes Blatt.*

मङ्गलपाठक m. *Segensprecher, Glückwünscher von Profession.*

मङ्गलपात्र n. *ein glückbringendes Gefäss* oder *ein glückbringende Gegenstände enthaltendes Gefäss.*

मङ्गलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मङ्गलपुष्पमय Adj. (f. ई) *aus glückbringenden Blumen bestehend.*

मङ्गलप्रतिसर m. *Amuletschnur.*

मङ्गलप्रद 1) Adj. *glückbringend.* — 2) *f. श्रा *Gelbwurz.*

मङ्गलप्रस्थ m. N. pr. eines Berges.

मङ्गलभेरी f. *eine bei festlichen Gelegenheiten gerührte Trommel* Ind. St. 15,398.

मङ्गलमय Adj. (f. ई) *lauter —, Nichts als Glück u. s. w. seiend* Kâd. 100,23. Bhâm. V. 3,12.

मङ्गलराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 3, *b*,209.

मङ्गलवचस् n. *Glück wünschende Worte, Glückwunsch.*

मङ्गलवती f. N. pr. einer Tochter Tumburu's.

मङ्गलवाद् m. Titel eines Werkes.

मङ्गलवादिन् Adj. *einen Glückwunsch sprechend.*

*मङ्गलवार् m. *Dienstag.*

मङ्गलवृषभ m. *ein Stier mit Glück verheissenden Zeichen.*

*मङ्गलशंसन n. *das Sprechen eines Glückwunsches.*

मङ्गलशब्द् m. *Glückwunsch.*

मङ्गलसंस्तव Adj. *Glück wünschend, Glückwünsche enthaltend* R. ed. Bomb. 2,81,1.

*मङ्गलसामन् n. *ein Glück verheissendes* Sâman.

मङ्गलसूचक Adj. *Glück verheissend* Daçak. 14,8.

मङ्गलस्तव m. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

*मङ्गलस्नान n. *eine feierliche Abwaschung.*

*मङ्गलस्वर् m. *Seemusohel* Râgân. 13,128.

*मङ्गलागुरु n. *eine Art Agallochum* Râgân. 12,97.

मङ्गलाचरण n. *ein Gebet um glückliches Gelingen einer Sache* Kap. 5,1.

मङ्गलाचार् m. 1) *das Hersagen eines Gebetes und die Beobachtung anderer glückverheissender Ceremonien.* — 2) *eine best. Composition* S. S. S. 167.

मङ्गलातोद्य n. *eine bei feierlichen Gelegenheiten geschlagene Trommel.*

मङ्गलादेशवृत्त m. *Wahrsager.*

1. मङ्गलायन n. *der Weg zum Heil.*

2. मङ्गलायन Adj. *den Weg des Heils wandelnd.*

मङ्गलारम्भ Adj. *Glück bei Unternehmungen bringend* (Gaṇeça).

मङ्गलालभनीय n. R. Gorr. 1,78,10 fehlerhaft für °लम्भनीय.

मङ्गलालम्भन n. *das Berühren glückbringender Gegenstände.*

मङ्गलालम्भनीय n. *ein Gegenstand, dessen Berührung Glück bringt,* R. 2,65,9 (67,7 Gorr.). Vgl. °लभनीय.

मङ्गलालापन n. *Glückwunsch* R. 1,77,12.

मङ्गलावट n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

मङ्गलावह् Adj. *glückbringend* Hemâdri 1,331,9.

मङ्गलावास m. *Tempel.*

1. मङ्गलाव्रत n. *das Gelübde der* Umâ.

2. मङ्गलाव्रत Adj. *für* Umâ *lebend* (Çiva).

मङ्गलाशास्त्र m. Titel eines Werkes.

मङ्गलाष्टक m. (!) Bez. von *acht glückbringenden Dingen* Hemâdri 2,*a*,49,4.

*मङ्गलाङ्गिक n. *eine zum Gelingen einer Sache täglich vollbrachte religiöse Handlung.*

मङ्गलिकँ (wohl n.) Pl. vielleicht Bez. *der Lieder des 18ten* Kâṇḍa im AV.

मङ्गलीय Adj. *glückbringend.*

मङ्गलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मङ्गलेषेप्सा f. *das Verlangen nach Glück* Çat. Br. 13,8,2,16.

मङ्गल्य 1) Adj. (f. श्रा) *Glück bringend, — verheissend.* — 2) m. *a*) *Linsen, Cicer lens.* — *b*) *Aegle Marmelos.* — *c*) **Ficus religiosa* Râgân. 11,144. — *d*) **Ficus heterophylla;* richtig मङ्गल्यार्का. — *e*) **Cocosnusspalme* Râgân. 11,47. — *f*) **Feronia elephantum* Râgân. 11,82. — *g*) **eine* Karañga-*Art* Râgân. 9,72. — *h*) *= जीवक (*eine best. Pflanze*). — *i*) *N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. श्रा *a*) *Bez. *verschiedener Pflanzen: eine überaus wohlriechende Sandelart, Anethum Sowa, Mimosa Suma, Terminalia Chebula, Andropogon aciculatus, Curcuma longa, eine best. Knolle* (ऋद्धि), Dûrvâ-*Gras,* = अधःपुष्पी, जीवन्ती, प्रियङ्गु und माषपर्णी Râgân. 3,18. 25. 5,29. 6,52. 54. 199. 8,83. 12,45. — *b*) **ein best. Harz* Râgân. 12,88. — *c*) **Gallenstein des Rindes* Bhâvapr. 1,190. — *d*) Bein. der Durgâ. — 4) n. *a*)

ein glückbringendes Gebet. — *b) ein glückbringendes Ding* Gaut. Sg. in collectiver Bed. Hemâdri 1, 331,9. — *c) *saure Milch.* — *d) *Sandelholz.* — *e) *eine Art Agallochum* Râgân. 12,97. — *f) *Gold* Râgân. 13,10. — *g) *Mennig* Râgân. 13,52.

*मङ्गल्यक m. *Linsen, Cicer lens* Bhâvapr. 1,277. 2,168. 4,139.

*मङ्गल्यकुसुमा f. *Andropogon aciculatus.*

मङ्गल्यदण्ड m. N. pr. eines Mannes.

*मङ्गल्यनामधेया f. *Hoya viridifolia* Bhâvapr. 1, 200.

मङ्गल्यवस्तु n. *ein glückbringendes Ding.*

*मङ्गल्यार्का f. *Ficus heterophylla* Râgân. 8,66.

मङ्गिनी f. *Boot, Schiff* Hem. Par. 2,402.

मङ्गीर m. N. pr. eines Mannes Vaitân. मन्दीर Kâtj. Çr. 13,3,21.

मङ्गु m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,94. 96.

*मङ्गुर m. *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,13.

*मङ्गुष m. N. pr. eines Mannes.

*मङ्ग्, मङ्गति (मण्डने), मङ्गते (गत्यात्तेपे, गतौ, गत्यारम्भे, निन्दारम्भवेषु).

*मच्, मचते (कत्कने, कत्थने).

मचकचातनी f. *eine best. Pflanze.*

मचक्रुक m. N. pr. eines Jaksha und der von ihm gehüteten heiligen Stätte, des Einganges nach Kurukshetra.

*°मचर्चिका f. *Prachtstück.*

मच्छ् m. *Fisch.* मच्छाताङ्क Adj. *mit einem Fischauge gezeichnet* (eine schlechte Perle) Râgân. 13, 156. Prâkritisch für मत्स्य.

*°मज् Adj. *untertauchend in.*

मजमुदार m. مجموعدار *Aufseher über die Urkunden.*

*मञ्जिरक m. N. pr. eines Mannes.

मज्ज्, मज्जति (ausnahmsweise auch Med.) 1) *untersinken, versinken.* — 2) *untergehen, zu Grunde gehen, zur Hölle fahren.* — 3) *untertauchen, in's Wasser* (Loc.) *gehen, — sich stürzen, sich baden, sich hineinbegeben in* (Loc.). — 4) मग्न *a) untergesunken, versunken, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) untergegangen* (Mond), *in's Unglück gerathen.* — *c) untergetaucht, in's Wasser gegangen.* — *d) eingedrungen —, hineingeschlüpft in* (im Comp. vorangehend). — *e) eingefallen, eingedrückt.* — Caus. मज्जयति 1) *untertauchen, eintauchen, versenken, ersäufen.* — 2) *überschwemmen.* — 3) *infigere, hineinschlagen —, — drängen in* (Loc.). — 4) *untergehen lassen, zu Grunde richten.* — Desid. in मिमज्जिषति fg. — Mit अव *unter's Wasser drücken* Comm. zu Âpast. Çr. 8,8, 15. — Mit आ, आमग्न *ganz versunken* (Kâd. 2,74,21), — *in* (im Comp. vorangehend). — Mit उद् 1) *auftauchen, emportauchen.* उन्मग्न *aufgetaucht.* — 2) *untertauchen.* — Caus. *auftauchen lassen, oben tragen.* — Mit समुद् *untertauchen.* — Mit उप 1) *versinken.* — 2) *untertauchen* Âpast. 2,15,10. — Mit नि 1) *versinken, untersinken.* — 2) *untertauchen, sich in's Wasser* (Loc.) *stürzen, unter dem Wasser bleiben.* — 3) *eindringen, — in* (Loc.). — 4) *verschwinden, nicht mehr zu sehen sein.* — 5) *versenken, zu Fall bringen.* — 6) निमग्न *a) untergesunken, versunken, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *in's Wasser gefallen.* — *b) untergegangen* (Sonne). — *c) untergetaucht.* — *d) eingedrungen, infixus.* — *e) eingegangen.* परलोकाय *in die andere Welt.* — *f) eingesunken, vertieft.* — Caus. 1) *in's Wasser werfen, ersäufen.* — 2) *untertauchen, in's Wasser gehen lassen.* — 3) in die Schlacht (Loc.) *tauchen,* so v. a. *in's Treffen führen.* — Mit उपनि *daneben untertauchen.* — Mit विनि, °मग्न *untergetaucht, gebadet in* (Loc.). — Mit संनि *untersinken, versinken.* — Mit निस् 1) *versinken.* निर्मग्न *versunken;* vom Auge so v. a. *ganz gerichtet auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *überschwemmen.* — Mit प्र *tauchen —, sich stürzen in* (Acc.). — Mit वि *untertauchen,* so v. a. *sich hineinbegeben in* (Loc.). — Caus. *in's Treffen führen.* v. l. नि. — Mit सम्, संमग्न *versunken in* (im Comp. vorangehend).

°मज्ज Adj. *untertauchend* in *उद्मज्ज.

मज्जक (von मज्जन्) in घर्मज्जक.

*मज्जकृत् n. *Knochen.*

मज्जतस् Adv. = मज्ज्ञां प्रति Lâṭj. 2,6,1.

मज्जन् m. *Mark* (der Knochen, Pflanzenstengel, Früchte). In der späteren Medicin dasjenige Element des Leibes, welches aus den Knochen sich bildet und seinerseits den Samen erzeugt. Nach Kull. zu M. 5,135 (= Vishnus. 22,81) *Grind auf dem Kopfe.*

1. मज्जन 1) m. *der Taucher,* Bez. eines Fieberdämons. — 2) n. *a) das Versinken, Untersinken.* निरये *das zur Hölle Fahren.* — *b) das Untertauchen, Eintauchen, Baden, Bad.* — *c) das Ueberschwemmen, Ueberschütten.*

2.*मज्जन n. *Mark.*

मज्जनमण्डप *Badehaus* Ind. St. 15,398.

मज्जन्वत् Adj. *mit Mark versehen* TS. 7,5,22,2.

मज्जयितृ Nom. ag. *der sinken macht.*

*मज्जर m. *ein best. Gras* Râgân. 8,132. v. l. गर्जर.

*मज्जरस m. *der männliche Same* Râgân. 18,70. Vgl. मज्जारस.

मज्जल m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. मज्जान v. l.

मज्जस् n. *Mark.*

*मज्जसमुद्भव n. *der männliche Same.*

मज्जा f. *Mark.*

*मज्जाज m. *eine Art Bdellium.*

मज्जाटिका f. *ein best. Gewicht* Hemâdri 1,117,4. 5. 2,*a*,55,17. 18.

मज्जान m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,70. मज्जल v. l.

मज्जामेह m. *Markharnen* (eine best. Krankheit).

*मज्जार m. *Bdellium* Râgân. 12,114.

*मज्जारजस् n. 1) *eine best Hölle.* — 2) *Bdellium;* vgl. मज्जार.

*मज्जारस m. *der männliche Same.* Vgl. मज्जरस.

मज्जासार 1) Adj. *dessen Hauptbestandtheil Mark ist* Ind. St. 2,286. — 2) *n. *Muskatnuss.*

मज्जि in der Form मज्जय: Kâtj. Çr. 13,2,19 und Çâṅkh. Çr. 18,21,12 fehlerhaft für मतय:.

*मज्जिका f. *das Weibchen des indischen Kranichs.*

*मज्जूक Adj. *häufig untertauchend* als Erklärung von मण्डूक.

*मज्जूषा f. = मञ्जूषा *Kiste, Korb.*

मज्मन् 1) n. *Umfang, Ausdehnung, Fülle* ṚV. 1, 112,4. 17. 2,22,2. AV. 13,1,14. 37. — 2) मज्मना Adv. *insgesammt, insgemein, überhaupt, miteinander.* Mit न किम् *gar Niemand.*

मज्र in खरमज्र.

मञ्च्, *मञ्चते (कत्कने, धारणोच्छ्रायपूजनेषु, दीप्तौ, उच्छ्रायधृत्यर्चाभास्सु, गतौ). — Mit निस् (निर्मञ्च्य) *eine Reinigungsceremonie mit Etwas* (Acc.) *vornehmen* Naish. 7,43. आदरातिशयात् नीराजितं कृत्वा Comm. Vgl. निर्मञ्चन.

मञ्च m. 1) *Schaugerüste, Plattform auf einem Palaste.* मञ्चा: (so v. a. मञ्चस्था:) क्रोशन्ति Comm. zu TS. Prât. — 2) *Ruhebett.* — 3) *Gestell* Baudh. im Comm. zu Taitt. Âr. 1,22,9. — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 210. 252.

मञ्चक 1) m. n. *a) Schaugerüste, Plattform auf einem Palaste.* (*m. n.). — *b) Ruhebett.* *n. — *c) Gestell.* *m. — *d)* m. *ein best. Tact* S. S. S. 209. — 2) f. मञ्चिका *a) Sessel.* — *b) ein Trog —, eine Mulde auf Füssen.* — *c) ein best. Tact* S. S. S. 210.

*मञ्चकाग्रय m. *Bettwanze.* °यिन् Râgân. 19,68.

मञ्चकासुर m. N. pr. eines Asura.

मञ्चनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

मञ्चपीठ n. *Sitz auf einem Schaugerüste* Kâraṇḍ.

97,11.

*मञ्चमण्डप m. *ein auf Pfosten stehendes Wachhaus.*

मञ्चयाप्य m. N. pr. eines Mannes.

मञ्चागार *ein Gemach, aus dem man auf ein Schauspiel herabsieht.*

*मञ्चिपत्र n. *eine best. Pflanze.*

मञ्चुका f. in मद्गु°.

*मञ्ज्, मञ्जयति (मज्जाधन्योः).

मञ्जर n. 1) *Blüthenstrauss, Rispe* überh., auch vom Getraide Buâvapr. 2,30. — 2) **ein best. Baum,* = तिलक. — 3) **Perle.* — मञ्जरी s. u. मञ्जरि.

मञ्जरि und °री f. 1) *Blüthenstrauss, eine dichtblumige Rispe.* — 2) *Blüthenknöspchen.* — 3) °री *Laubwerk* (als Ornament an einem Gebäude) Vâsuv. 667. — 4) °री *nebeneinander laufende Streifen, — Reihen.* — 5) °री *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen = तिलक, लता und *Basilienkraut.* — 6) °री Name *zweier Metra.* — 7) abgekürzter Titel für न्यायसिद्धान्त°. — 8) *°री *Perle.*

मञ्जरिका f. 1) = मञ्जरि 1) in *कटु° und *पुष्प°. — 2) N. pr. einer Fürstin.

*मञ्जरित Adj. *mit einer dichtblumigen Rispe versehen.*

1. मञ्जरी f. s. u. मञ्जरि.

2. मञ्जरी Adv. mit कर् *zu Blüthenknöspchen machen.*

मञ्जरीदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मञ्जरीनम्र m. *Calamus Rotang* Râgân. 9,110.

मञ्जरीप्रकाश m. und मञ्जरीसार Titel von Werken.

*मञ्जा f. 1) = मञ्जरि 1). — 2) *Ziege.*

*मञ्जि f. = मञ्जरि 1). मञ्जी in *अङ्कार°.

*मञ्जिका f. *Hure.*

*मञ्जिफला f. *Musa sapientum.*

मञ्जिमन् m. *Schönheit, Lieblichkeit* Naish. 1,8.

मञ्जिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *hellroth, von der Farbe des indischen Krapps.* Richtig wohl माञ्जिष्ठ. — 2) f. आ *indischer Krapp, Rubia Munjista* Râgân. 6,192.

मञ्जिष्ठामेह् m. *eine Harnkrankheit, wobei der Urin hellroth gefärbt ist.*

मञ्जिष्ठामेहिन् Adj. *an* मञ्जिष्ठामेह् *leidend.*

मञ्जिष्ठाराग m. 1) *die Farbe des indischen Krapps.* — 2) *eine Zuneigung, welche wie die Farbe des indischen Krapps reizend und zugleich dauerhaft ist.*

मञ्जीर 1) (*m. n.) (adj. Comp. f. आ) *Fussschmuck, Fussring.* — 2) m. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198. — 3) f. आ (?) N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) *der Pfosten, um den sich der Strick des Butterstössels windet.* — *b) ein best. Metrum.*

*मञ्जीरक m. N. pr. eines Mannes.

*मञ्जील m. *ein hauptsächlich von Wäschern bewohntes Dorf.*

मञ्जु Adj. *schön, lieblich, reizend.* Auch Adv.; Compar. °तर्.

*मञ्जुकुल m. N. pr. eines Mannes.

*मञ्जुकेशिन् m. Bein. Krshṇa's.

*मञ्जुगमन 1) Adj. *einen reizenden Gang habend.* — 2) f. आ *Gans* oder *Flamingo* Râgân. 19,103.

मञ्जुगर्त Bez. von *Nepal.*

मञ्जुगीति f. *ein best. Metrum.*

मञ्जुघोष 1) Adj. *einen lieblichen Ton von sich gebend.* — 2) m. *a) *Taube* Dhanv. 6,84. — *b)* N. pr. eines Bodhisattva, = मञ्जुश्री. — 3) f. आ N. pr. *a)* *einer Apsaras. — *b)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

मञ्जुदेव und मञ्जुनाथ m. N. pr. = मञ्जुश्री.

*मञ्जुनाशी f. 1) *ein schönes Weib.* — 2) Bein. *a)* von Indra's Gattin. — *b)* der Durgâ.

मञ्जुपट्टन und °पत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

*मञ्जुपाठक m. *Papagei* Râgân. 19,113.

*मञ्जुप्राण m. Bein. Brahman's.

मञ्जुभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten. °भट्टीय n. *sein Werk* Opp. Cat. 1.

*मञ्जुभद्र m. N. pr. = मञ्जुश्री.

मञ्जुभाषिन् 1) *lieblich redend, — wie* (im Comp. vorangehend). — 2) f. °णी *ein best. Metrum.*

*मञ्जुमणि m. *Topas* Garbe zu Râgân. 13,169.

मञ्जुमती f. N. pr. einer Fürstin.

मञ्जुल 1) Adj. *schön, reizend, lieblich.* — 2) *m. n. *Laube.* — 3) m. *eine Hühnerart.* — 4) f. आ N. pr. eines Flusses. — 5) *n. *a) die Frucht der Ficus oppositifolia. — b) Bixa octandra.*

मञ्जुलिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मञ्जुवादिन् 1) Adj. *lieblich redend.* — 2) f. °नी *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

मञ्जुश्री m. N. pr. eines gefeierten Bodhisattva bei den nördlichen Buddhisten.

मञ्जुश्रीपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

मञ्जुश्रीपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

मञ्जुश्रीमूलतन्त्र n. und °श्रीविक्रीडित n. Titel zweier Werke.

मञ्जुषक n. = मञ्जूषक Kâraṇḍ. 79,1.

*मञ्जुषा f. = मञ्जूषा *Kiste, Korb.*

मञ्जुसौरभ n. *ein best. Metrum.*

मञ्जुस्वर m. N. pr. = मञ्जुश्री.

मञ्जूषक (*m.) *eine best. himmlische Blume.* Vgl. मञ्जुषक.

मञ्जूषा f. 1) *Kiste, Korb.* — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 3) **Rubia Munjista* Râgân. 6,193. Bhâvapr. 1,176. — 4) **Stein.*

मञ्जूषाकुक्षिका f. Titel eines Commentars.

मटक *Leichnam.* Vgl. मृतक.

मटची f. *Hagel* oder *Steinregen.*

*मटती f. *Hagel.*

*मटामटाय्, °ति onomatop.

मटुचण्डी f. N. pr. einer Râkshasî.

*मटुस्फारि m. *beginnender Hochmuth.*

मठ् m. 1) *eine Art Trommel* S. S. S. 192. Vgl. मडु. — 2) *eine Art Tanz* S. S. S. 252. Auch °नृत्य n. ebend.

*मठक m. 1) *Gipfel eines Dachs.* — 2) *Eleusine corocana.*

मठमर्द m. *eine Art von Unholden.*

*मठ्, मठति (मदनिवासयोः, मर्द°, गतौ). — मठयति s. bes.

मठ 1) m. f. (ई) (*n.) *Hütte,* insbes. *die einsam stehende Hütte eines Einsiedlers* oder *Schülers, Zelle; Zellengebäude, Klosterschule, Collegium.* Nach Burnell, Vaṁçabr. XIV ursprünglich *Tempel.* — 2) *m. *Wagen.*

मठप्रतिष्ठातन्त्र n. Titel eines Werkes.

मठय्, (von मठ), °यति *zimmern, errichten* Hemâdri 1,560,12.

मठर 1) Adj. etwa *bestehend auf* (Loc.). — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

मठाधिपति m. *Vorsteher eines Klosters, — einer Klosterschule.*

मठायतन n. *Kloster.*

मठिका f. *Hütte, Zelle* 121,23. 122,20. 21.

मठोशीलोठिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मडक m. 1) **Eleusine corocana.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. माहत v. l.

मडमड् (onomatop.) mit folgendem इति so v. a. *krach!* Bâlar. 109,1.

*मडुकन्थ n. N. pr. einer Stadt.

मडुराज्य n. N. pr. einer Oertlichkeit in Kâçmîra.

*मडार् gaṇa प्रगद्यादि.

*मडुकन्थ n. N. pr. einer Stadt gaṇa चिक्कणादि in der Kâç.

मडुचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

*मडु und *°क m. *eine Art Trommel.* Vgl. मठ् 1).

*मण्, मणति (शब्दार्थ). Vgl. मणित.

मण *ein best. Gewicht für Korn.*

मणऊ (منّ) *der 7te astrol. Joga.*

मणि॑ m. (*f.) 1) *Perle, ein perlenähnlich gefass-*

ter und aufgehängter Gegenstand von andern Stoffen, als Zierat oder Amulet getragen; am Leib getragenes Kleinod, Edelstein, Juwel; auch *Kügelchen* überh. (Z. d. d. m. G. 36,382). मणीव st. मणी (Du.) इव Naish. 9,85. Auch मणी f. Ind. St. 15,323. — 2) *Magnet.* — 3) *glans penis.* — 4) **Klitoris.* — 5) *Höcker* (des Kamels). मणीवोष्ट्रस्य (st. मणी इवोष्ट्रस्य) MBh. 12,177,12. — 6) *Wamme am Halse der Ziege.* — 7) *Schildknorpel* H. 588 (तन्मणिः zu lesen). Vgl. *कण्ठमणि (Nachtr. 2). — 8) **Handgelenk.* — 9) **ein grosser Wassertopf.* — 10) Titel verschiedener Werke. — 11) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Gefährten Skanda's. — *c*) eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,8. — *d*) eines alten Weisen und eines Sohnes des Jujudhâna.

मणिक m. 1) *ein grosser Wassertopf.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Pl. nach Sâj. *kugelförmige Fleischbildungen an der Schulter des Thieres.*

*मणिकण्ठ m. 1) *der blaue Holzheher.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*मणिकण्ठक m. *Hahn.*

मणिकर्ण 1) *Adj. *eine Perle —, ein Kügelchen* (als Abzeichen) *am Ohre habend* (Vieh). — 2) m. N. pr. eines Liṅga. — 3) f. ई = मणिकर्णिका 2) *a*).

मणिकर्णिका f. 1) *ein Ohrenschmuck aus Perlen* oder *Juwelen* Spr. 7628 (zugleich Bed. 2) *a*). — 2) N. pr. *a*) eines heiligen Teiches in Benares. — *b*) einer Tochter des Kaṇḍaghosha.

मणिकर्णिकामहिमन् m. und °कर्णिकास्तोत्र n. Titel verschiedener Werke.

मणिकर्णिकी f. = मणिकर्णिका 2) *a*).

मणिकर्णीश्वर und °कर्णेश्वर m. Name zweier Liṅga.

*मणिकाच m. *der mit Federn versehene Theil eines Pfeiles.*

मणिकाञ्चन m. N. pr. eines Berges.

मणिकाञ्चनप्रमेयसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मणिकानन n. *Hals.*

मणिकार 1) m. *a*) *Juwelier.* — *b*) *der Verfasser des* Maṇi *genannten Werkes.* — 2) f. ई f. zu 1) *a*).

मणिकुट्टिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मणिकुसुम m. N. pr. eines Gina.

मणिकूट m. N. pr. zweier *Berge.*

मणिकृत् m. = मणिकार 1) *b*).

मणिकेतु m. *ein best. Komet* oder *Meteor.*

मणिखण्डद्वयत्रय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिगण m. Pl. *Perlen* Brahmop. S. 253.

मणिगुणनिकर m. 1) *eine Menge von Perlenschnüren.* — 2) *ein best. Metrum.*

मणिग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिग्राम m. N. pr. einer Oertlichkeit B. A. J. 1,218.

मणिग्रीव 1) Adj. *Perlen* oder dergl. *am Halse tragend.* — 2) * m. N. pr. eines Sohnes des Kubera.

मणिचूड N. pr. 1) m. *a*) eines Vidjâdhara. — *b*) *eines Schlangendämons. — *c*) eines Fürsten von Sâketanagara. — 2) f. आ einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,9.

*मणिच्छिन्ना f. 1) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* (मेदा). — 2) *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle* (ऋषभ).

मणिजला f. N. pr. eines Flusses.

मणित n. *unarticulirte Laute, die man beim Beischlaf u. s. w. von sich giebt,* Z. d. d. m. G. 32, 735. 36,376.

*मणितारक m. *der indische Kranich* Râǵan. 19, 99. v. l. °तारव, Nigh. Pr. मणिभारव.

मणितुण्डक m. *ein best. auf dem Wasser lebender Vogel.*

मणित्थ m. N. pr. eines Astronomen.

मणिदण्ड Adj. *einen mit Juwelen versierten Stiel habend.*

मणिदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

मणिदर m. N. pr. eines Anführers der Jaksha.

मणिदर्पण m. 1) *ein mit Juwelen verzierter —,* oder *aus Juwelen bestehender Spiegel.* — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

मणिदीधिति f. Titel eines Werkes. °गूढार्थप्रकाशिका f. Titel eines Commentars dazu.

मणिदीप m. 1) *eine Lampe, in der Juwelen die Stelle des brennenden Dochtes vertreten.* Vgl. Spr. 455. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिदीपक m. = मणिदीप 1).

*मणिदोष m. *Fehler in einem Juwel.*

मणिधनु m. und °धनुस् (Gaut.) n. *Regenbogen.*

मणिधर 1) Adj. *mit aufgereihten Kügelchen zum Zählen versehen.* — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,8. — 3) f. आ *eine best. Fingerstellung* Kâraṇḍ. 74,9.

मणिधान, मणिधान्य, मणिधान्यक und मणिधार m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,18. VP.^{2} 4,221. Vgl. मणिधाव.

मणिधारिणी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,9.

मणिधाव m. v. l. für मणिधान, मणिधार.

मणिनाग N. pr. 1) m. eines *Schlangendämons* Hariv. 9503. — 2) eines Tîrtha.

मणिपतिचरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 754.

मणिपद्म m. N. pr. eines Bodhisattva.

मणिपर्वत m. N. pr. eines mythischen *Berges.*

*मणिपालो f. *Perlenhüterin, Aufseherin über Juwelen.*

*मणिपुच्छ Adj. (f. ई) *Kügelchen am Schwanze habend.*

मणिपुर n. = मणिपूर 2) *b*).

मणिपुष्पक m. Name der Muschel Sahadeva's.

मणिपुष्पेश्वर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

मणिपूर 1) *m. *a*) *eine Art Frauenjacke.* — *b*) *Nabel.* — 2) n. *a*) *ein best. mystischer Kreis am Nabel.* — *b*) N. pr. einer in Kaliṅga an der Meeresküste gelegenen Stadt. Auch °पुर n.

मणिपूरक n. = मणिपूर 2) *a*).

मणिप्रकाश m., °प्रकाशकदीपिति f. und मणिप्रत्यक्ष n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मणिप्रदीप m. = मणिदीप 1) Spr. 7750.

मणिप्रभा f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) N. pr. *a*) einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,12 (°प्रस्थ gedr.). — *b*) eines Sees.

मणिप्रवाल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिप्रस्थ Kâraṇḍ. 3,12 wohl fehlerhaft für °प्रभा.

मणिबन्ध m. 1) *Befestigung —, Anlegung von Juwelen.* — 2) *Handgelenk.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) *eine best. Mischlingskaste.*

मणिबन्धन n. 1) *Perlenschnur, Perlenschmuck.* — 2) *Handgelenk* Gaut.

*मणिबीज m. *Granatbaum* Râǵan. 11,75.

मणिभद्र m. N. pr. 1) eines Bruders des Kubera und Fürsten der Jaksha. — 2) eines Çreshṭhin.

मणिभद्रक m. N. pr. 1) Pl. eines Geschlechts. — 2) eines Schlangendämons.

मणिभव्र m. N. pr. eines Dhjâni-Buddha.

*मणिभारव m. s. u. मणितारक.

*मणिभित्ति f. N. pr. des Palastes des Schlangendämons Çesha.

*मणिभू f. *ein mit Juwelen ausgelegter Boden.*

*मणिभूमि f. 1) *Fundgrube von Juwelen.* — 2) = मणिभू.

मणिभूमिकाकर्मन् n. *das Auslegen* oder *Belegen des Bodens mit Juwelen* (eine der 64 Künste). Nach dem Comm. = कृत्रिमपुत्रिकानिर्माण.

मणिमञ्जरी f. 1) *Reihen von Perlen.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

मणिमण्डप m. 1) *Krystallhalle, eine Halle auf krystallenen Säulen.* — 2) *N. pr. *a*) der Residenz Çesha's. — *b*) des Palastes Nairṛta's.

मणिमण्डपमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

मणिमध्य n. Name *zweier Metra.*

मणिमत् 1) Adj. *mit Juwelen verziert.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Jaksha. — *b*) eines Dieners des Çiva. — *c*) eines Rakshas. — *d*) eines Schlangendämons. — *e*) eines Fürsten. — *f*) eines Berges. — *g*) eines Tîrtha. — 3) f. °मती N. pr. *a*) einer Stadt der Daitja. — *b*) eines Flusses.

मणिमन्थ 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) *n. *Steinsalz* Râǵan. 6,90.

मणिमय Adj. (f. ई) *aus Juwelen gebildet, — bestehend, krystallen.* °मयी पुरी N. einer mythischen *Stadt* der Nivâtakavaka.

मणिमत्केश m. N. pr. eines Tîrtha.

मणिमाला f. 1) *Perlenschnur, Perlenschmuck.* — 2) **perlenähnliche Spuren vom Bisse Liebender.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) **Glanz, Schönheit.* — 5) *Bein. der Lakshmi.

मणिमिश्र m. N. pr. eines Autors.

मणिमुक्ता f. N. pr. eines Flusses.

मणिमेघ m. N. pr. eines Berges.

मणियष्टि f. *Perlenschnur* Vikr. 51.

*मणिरत (?) m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

मणिरत्न n. *Juwel.*

मणिरत्नमय Adj. (f. ई) *aus Juwelen gebildet, — bestehend, krystallen.*

मणिरत्नमाला f. Titel eines Werkes.

मणिरत्नवत् Adj. *Edelsteine enthaltend.*

मणिरदन Adj. *perlenzahnig* Bhâm. V. 2,180.

1. मणिराग m. 1) *die Farbe eines Edelsteine.* — 2) *ein best. Metrum.*

2.*मणिराग 1) Adj. *die Farbe eines Edelsteins habend.* — 2) n. *a*) *Zinnober* Râǵan. 13,38. — *b*) *eine Art Rubin* Garbe zu Râǵan. 13,151.

मणिराज m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,131.

मणिराम m. N. pr. verschiedener Autoren.

*मणिरूप्य s. मणिरूप्यक.

मणिरोचनी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,10.

मणिल Adj. *mit einer Wamme versehen.*

मणिलिङ्गेश्वर m. N. pr. eines Vîtarâga.

मणिव 1) Adj. in अ° (Nachtr. 4). — 2) *m. N. pr. eines Schlangendämons.

मणिवर 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *Diamant* Bhâvapr. 1,267.

मणिवर्मन् m. N. pr. eines Kaufmanns.

मणिवाल Adj. etwa *Kügelchen (Kothklümpchen) an den Schweifhaaren habend.* Nach dem Comm. = मणिशुद्धवाल, मणिवर्णकेश.

मणिवाकन n. Bein. Kuçâmba's oder Kuça's.

मणिशब्द m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मणिशृङ्ग m. *der Sonnengott.*

मणिशेखर m. N. pr. eines Gandharva Bâlar. 89,15.

मणिशैल m. N. pr. eines *Berges.*

मणिश्याम Adj. *blau wie ein Sapphir* oder *Smaragd.*

मणिसर m. *Perlenschnur, Perlenschmuck.* Vgl. मुक्ता°.

मणिसार, °खण्डन n., °दर्पण m. und °प्रामाण्यवाद m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मणिसूत्र n. *Perlenschnur.*

मणिसोपान n. *eine aus Edelsteinen gebildete — oder krystallene Treppe.*

*मणिसौपान (!) m. *a staff or stick set with jewels.*

मणिस्कन्ध m. N. pr. eines Schlangendämons. v. l. मणि und स्कन्ध.

मणिस्तम्भ m. *ein krystallener Pfosten.*

मणिस्रज् f. *Juwelenkranz.*

मणिकूर्म्य n. N. pr. eines *Palastes.*

*मणीचक 1) m. *Eisvogel.* — 2) n. *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त.

मणीन्द्र m. *Diamant.*

मणीय्, °यते *einem Edelsteine gleichen.*

मणीवक 1) m. N. pr. eines Sohnes des Bhavja; n. N. pr. des von ihm beherrschten Varsha VP.^{2} 2,198. Die gedr. Ausg. 2,4,60 hat षणीवक. — 2) *n. *Blume.*

*मणीवती f. N. pr.

मणीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मण्टपद्रुम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1 (im Index मण्डप°).

*मण्टपी f. *eine Art Portulak* Râǵan. 7,137. v. l. मण्डपी.

मण्टप्, मण्टयति *sich wie ein Vermittler benehmen* (Comm.).

मण्टि m. N. pr. eines Mannes. Richtig wohl माण्टि.

*मण्ठ m. *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,24.

मण्ठक 1) m. dass. ebend. Vgl. मण्डक 2) *a*). — 2) *eine best. Sangweise.*

मण्ड्, *मण्डति (भूषायाम्), *मण्डते (विभाजने, वेष्टने). — Caus. मण्डयति 1) *schmücken;* *Med. *sich schmücken.* मण्डित *geschmückt.* — 2) *mit Worten ausschmücken,* so v. a. *in den Himmel erheben* Prasannar. 77,16. — 3) *कर्षे. — Mit परि, °मण्डित *rings herum geschmückt.* — Mit प्रति, °मण्डित *geschmückt.*

मण्ड 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *die von gekochten Körnern abgegossene Brühe, Schleim.* *n. — *b*) *die obenauf schwimmenden fettesten Theile der Milch und Butter, Rahm.* — *c*) *die obenauf schwimmenden geistigsten Theile von gebrannten Getränken, Alkohol, Spiritus.* *m. *n. — 2) *m. *a*) *Ricinus communis.* — *b*) *eine best. Gemüsepflanze.* — *c*) *Frosch* Râǵan. 19,77. — *d*) *Schmuck.* — 3) *f. आ *a*) *Myrobalanenbaum.* — *b*) *Branntwein.* — 4) n. in नीमण्डे (Nachtr. 4).

मण्डक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. मण्डिका) *Schleim, Brühe.* — 2) m. *a*) *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,16. Pañcat. ed. Bomb. 5,59,7. Vgl. मण्ठक 1). — *b*) *eine best. Sangweise.* — *c*) Pl. N. pr. eines Volkes. मन्दक v. l.

*मण्डकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

मण्डचित्र m. desgl. Pl. *sein Geschlecht.*

मण्डन 1) Adj. *schmückend, mit dem Schmücken sich abgebend;* einer Stadt, einem Lande *zur Zierde gereichend,* so v. a. daselbst *wohnend, regierend* Prasannar. 12,8. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch भट्टी°. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *das Schmücken.* — *b*) *Schmuck, Schmucksache.* — *c*) Titel eines Werkes.

मण्डनक in मुख°.

मण्डनकवि m. N. pr. eines Mannes.

मण्डनमिश्र m. N. pr. eines Autors.

मण्डप 1) Adj. *Reisschleim* —, *Rahm* —, oder *die Blume vom Weine schlürfend.* — 2) (*m. f. ई und n.) *Halle, Pavillon, Tempel.* In Comp. mit Pflanzennamen *Laube.* — 3) m. N. pr. eines Mannes. — 4) *f. आ *eine best. Hülsenfrucht,* = निष्पावी Râǵan. 7,187. — 5) *f. ई s. u. मण्टपी.

मण्डपक्षेत्र n. N. pr. *eines heiligen Gebietes.*

मण्डपद्रुम s. u. मण्टपद्रुम.

*मण्डपारोक m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 7,67.

मण्डपिका f. *ein kleiner Pavillon, eine offene Halle, Schuppen* Bâlab. 119,5. Kâd. 143,24. 147, 9. 244,22. Pañcad.

*मण्डपूल *Stiefel mit Schäften.*

मण्डमय Adj. *aus Rahm* —, *aus dem fettesten Theil der Milch gebildet.*

*मण्डयक्ष 1) m. *a*) *Schmuck.* — *b*) *Schauspieler.* — *c*) *eine Versammlung von Frauenzimmern.* — *d*) *Speise.* — 2) f. ई *Frauenzimmer.*

*मण्डर 1) m. oder n. gaṇa अङ्कुल्यादि. — 2) f. ई *eine Art Grille.*

मँण्डल 1) Adj. (f. आ) *rund.* — 2) m. (ausnahmsweise) f. (ई selten) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) f. n. *Scheibe*, insbes. *die Sonnenscheibe; jedes Rund, Kreis, Umkreis, Ring; Zauberkreis* Kâraṇḍ. 74, 10. fgg. Instr. *im Kreise.* Hemâdri 1,625,8 ist von einem *dreieckigen* मण्डल die Rede; vgl. u. मण्डलक 3) *a*). — *b*) n. *Bahn der Himmelskörper.* — *c*) n. *ein Hof um die Sonne* oder *den Mond.* — *d*) n. *Spielball* MBh. 8,74,15. — *e*) n. *ein kreisförmiger Verband.* — *f*) m. n. *eine kreisförmige Aufstellung der Truppen.* — *g*) n. *ein rundes Mal.* — *h*) n. Sg. und Pl. *ein best. Hautausschlag mit runden Flecken.* — *i*) *n. *eine runde von Fingernägeln herrührende Wunde* oder *Verletzung.* — *k*) n. *eine best. Stellung beim Schiessen.* — *l*) f. n. *Kreis*, so v. a. *District, Bezirk, Gebiet, Reich, Land.* — *m*) m. f. n. *Kreis*, so v. a. *Gesellschaft, Gruppe, Schaar, Schwarm* (von Bienen), *Menge, Gesammtheit.* — *n*) n. *der Kreis der näheren und entfernteren Nachbarn eines Fürsten, dessen politische Beziehungen zu einander und zu ihm er auf eine für ihn vortheilhafte Weise zu regeln und zu unterhalten bestrebt sein muss.* Es werden 4, 6, 10 und auch 12 solcher Fürsten angenommen. — *o*) n. *Abtheilung des* Ṛgveda (deren es 10 giebt). — 3) *m. *a*) *Hund.* — *b*) *eine Schlangenart.* — 4) *f. ई *a*) *Panicum Dactylon.* — *b*) *Cocculus cordifolius* Bhâvapr. 1,196. — 5) *n. *a*) *Unguis odoratus.* — *b*) *ein best. Opfer.*

मण्डलक 1) m. *a*) **Hund.* — *b*) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197. 201. — 2) f. °लिका *Gruppe, Schaar* Çiç. 5,52. — 3) n. *a*) = मण्डल 2) *a*). *Viereckig* Hemâdri 1,544,13. Kâraṇḍ. 49,2; vgl. u. मण्डल 2) *a*). — *b*) **ein Hautausschlag mit runden Flecken.* — *c*) **eine kreisförmige Aufstellung der Truppen.* — *d*) **Spiegel.* — *e*) *Gruppe.*

*मण्डलकराजन् m. *der Fürst eines kleinen Landes.*

मण्डलकवि m. *Bänkeldichter* Du. V. 36,4.

मण्डलकार्मुक Adj. *dessen Bogen einen Kreis bildet*, d. i. *ganz gespannt ist.*

मण्डलचिह्न n. *das Zeichen eines Kreises.*

मण्डलनाभि m. *das Haupt im Kreise der näheren oder entfernteren Fürsten.* Nom. abstr. °ता f. Ragh. 9,15.

मण्डलन्यास m. *das Ziehen —, Zeichnen eines Kreises.* °सं कर् *einen Kreis ziehen.*

*मण्डलनृत्य n. *Rundtanz.*

*मण्डलपत्रिका f. *eine roth blühende* Punarnavâ. Vgl. मण्डलिपत्रिका.

मण्डलपुच्छक m. *ein best. Insect.*

मण्डलब्राह्मण n. und °ब्राह्मणोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

मण्डलभाग m. *Theil eines Kreises, Bogen.*

मण्डलवट m. *ein einen Kreis bildender Feigenbaum.*

मण्डलवर्तिन् m. *Gebieter über eine Provinz, — über ein kleines Reich.*

मण्डलवर्ष n. *Strichregen, kein allgemeiner Regen.*

मण्डलशस् Adv. *in Kreisen.*

मण्डलाग्र 1) Adj. *dessen Spitze rund ausläuft.* — 2) m. (*n.) *ein krummer Säbel.* — 3) n. *ein abgerundetes chirurgisches Messer.*

मण्डलाधिप und मण्डलाधीश m. *der Fürst eines Landes.*

मण्डलाय्, °यते *sich ringeln.* *°यित *rund.*

मण्डलिक Kathâs. 98,5 fehlerhaft für माण्डलिक.

मण्डलित Adj. *geringelt.*

मण्डलिन् 1) Adj. *a*) *einen Kreis —, einen Ring bildend.* वात m. *Wirbelwind.* — *b*) *mit runden Flecken gezeichnet* (Schlange) Râǵan. 19,56. — *c*) *ein Reich besitzend, — beherrschend.* — 2) m. *a*) **die Sonne.* — *b*) *Schlange.* — *c*) **eine Art Schlange.* — *d*) **Chamäleon* Râǵan. 19,62. — *e*) **Igel* H. Hâlâj. — *f*) **Hund.* — *g*) **der indische Feigenbaum.* — 3) *f. °नी *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,2.

*मण्डलिपत्रिका f. = मण्डलपत्रिका Râǵan. 5,117.

1. मण्डली f. s. u. मण्डल.

2. मण्डली Adv. 1) mit कर् *rund machen.* °कृत von einem Bogen so v. a. *vollkommen gespannt.* — 2) mit भू *rund werden, sich ründen, ein Rund bilden.* °भूत von einem Bogen so v. a. *vollkommen gespannt.*

मण्डलीकारम् Absol. *in eine runde Form bringend* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,9.

*मण्डलीनृत्य n. *Rundtanz.*

मण्डलीभाव m. *das Rundsein* Hemâdri 1,297,9.

मण्डलेश m. *der Beherrscher eines Landes.* Nom. abstr. °त्व n.

मण्डलेश्वर m. dass. Vikramâṅkaḱ. 14,51.

मण्डलेष्टका f. *ein runder Backstein* TS. 5,3,9,2. Âpast. Çr. 17,4.

मण्डव्यपुर fehlerhaft für मा°.

*मण्डकारक m. *Branntweinbrenner.*

मण्डिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. प्रमण्डिक v. l.

मण्डित 1) Adj. s. u. मण्ड् Caus. — 2) m. N. pr. eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Ǵaina.

*मण्डितपुत्र m. N. pr. = मण्डित 2).

मण्डितर् Nom. ag. *Schmuckverleiher*, so v. a. *Zierde* Bâlar. 104,10.

मण्डु m. N. pr. eines Ṛshi.

मण्डुक 1) Çiç. 18,21 nach dem Comm. = मण्डक्. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,180. — Vgl. *पङ्क°.

मण्डुकेय m. N. pr. v. l. für माण्डुकेय VP.² 3,45.

मण्डूक 1) m. *a*) *Frosch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *eine Art von Pferden.* — *c*) **Calosanthes indica.* — *d*) N. pr. α) eines Ṛshi. — β) *eines Schlangendämons. — 2) f. मण्डूकी *a*) *Froschweibchen.* — *b*) **Hydrocotile asiatica.* — *c*) **Polanisia icosandra.* — *d*) **Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 4,183. — *e*) **Ruta graveolens* Râǵan. 5,68. — *f*) **Herpestis Monnieria* Mat. med. 213. — *g*) **ein freches Weib.* — 3) *n. *quidam cosundi modus.*

1. मण्डूकगति f. *das Springen in der Weise eines Frosches.*

2. मण्डूकगति Adj. *springend wie ein Frosch;* in der Gramm. so v. a. *mehrere* Sûtra *überspringend.*

मण्डूकपर्ण 1) *m. *a*) *Colosanthes indica.* — *b*) = कपीतन. — 2) f. ई Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Rubia Munjista, Clerodendrum siphonanthus, Polanisia icosandra* und *Hydrocotile asiatica* Râǵan. 4,182. 6,194. Bhâvapr. 1,176. 221. Mat. med. 176. 309.

*मण्डूकपर्णिका f. *eine best. Pflanze.*

मण्डूकप्लुति f. *Froschsprung;* in der Gramm. so v. a. *das Ueberspringen mehrerer* Sûtra.

*मण्डूकमातर् f. *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 5,63.

*मण्डूकसरस n. *Froschteich.*

मण्डूकिका f. *Froschweibchen* Suparn. 9,4.

मण्डूर (*n.) *Eisenrost, — schlacke* Bhâvapr. 1,256.

मण्डूरधाणिकी Adj. f. als Schimpfwort etwa *eine rostige (schmutzige) Scham habend* Ṛv.

मण्डोदक n. 1) *Hefe.* — 2) **das Aufputzen von Mauern, Fluren u. s. w. bei festlichen Gelegenheiten.* — 3) **Aufregung des Gemüths* oder **Buntfarbigkeit.*

मण्यालोक m. Titel eines Werkes. °कण्ठोद्धार m. Titel eines Commentars dazu.

मत् (Abl. von 1. म) *von mir* u. s. w. Am Anfange eines Comp. Stellvertreter von 1. म.

मत 1) Adj. s. u. मन्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çambara. v. l. मन. — 3) n. *a*) *Meinung, Ansicht; Lehre.* — *b*) **Gutheissung, Billigung, Einwilligung.* — *c*) *Absicht.*

*मतक Adj. von मत.

मतङ्ग m. 1) *Elephant.* — 2) **Wolke.* — 3) N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) eines Muni Pl. *sein Geschlecht.*

मतङ्गज 1) m. *Elephant.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30.

मतङ्गतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मतङ्गदेव m. N. pr. eines fabelhaften Wesens.

मतङ्गपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मतङ्गवापी f. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85, 38.

मतङ्गकतक m. N. pr. eines Mannes.

मतङ्गानुचर m. *Begleiter eines Elephanten* Supârṇ. 14,1.

मतङ्गिनी f. N. pr. einer Tochter Mandara's.

मतभेद् m. *Meinungsverschiedenheit, — zwischen* (Gen. und Instr. mit सह) Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,7.

मतभेदन n. Titel eines Werkes.

मतयोगीश m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,280.

मतल्लिका f. 1) am Ende eines Comp. *Prachtstück, ein Muster von.* स्त्री° Vivekav. 5,60. — 2) *ein best. Metrum.*

मतल्ली f. = मतल्लिका 1).

मतवचस् Adj. *des* (Gebets-) *Wortes gedenkend* ṚV.

मतवत् Adj. *ein Ziel im Auge habend.*

मतवत्स n. Du. *ein best. Eingeweide der Brusttheile.*

मताक्ष Adj. *würfelkundig*, insbes. von Çakuni gebraucht.

मतानुज्ञा f. in der Dialektik *Anerkennung eines Fehlers in der eigenen Argumentation mit dem Bemerken, dass der Gegner auch einen solchen Fehler begangen habe*, Nyâyas. 5,2,21.

मति und मैति 1) f. *a*) *Andacht, Gebet, Verehrung.* — *b*) *andächtiges Lied* oder *Spruch.* — *c*) *Gedanke, Vorhaben, Absicht, Entschluss, Verlangen, Sinn für;* das Wonach, Wozu, Worauf oder Wofür im Loc., Dat. oder Infin. मतिं कर् *seinen Sinn richten auf, gedenken, beschliessen;* die Ergänzung im Loc., Dat., Acc. mit प्रति oder in Comp. mit अर्थम्. Ohne Ergänzung *sich dazu entschliessen.* मतिं धा, आ-धा, समा-धा *beschliessen;* die Ergänzung im Dat. oder Loc. °आकूतमति Adj. *beschlossen habend zu* (Nom. act.). मतिं धर् *sich mit einem Gedanken tragen;* die Ergänzung im Dat. oder Loc. मतिम् आ-स्था, समा-स्था *einen Entschluss fassen.* मतिं नि-वर्तय् *den Gedanken an* (Abl. eines Nom. act.) *aufgeben.* वि-निवृत्त° Adj. so v. a. *abgestanden von* (Abl.). मत्या *absichtlich, wissentlich.* — *d*) *Meinung, Ansicht, eine gewonnene Ueberzeugung; Denkweise.* मत्या *nach Gutdünken.* अपत्यमत्या *in der Meinung, dass es* (dein) *Kind sei.* — *e*) *das Denken, Vorstellen; Einsicht, Verstand.* — *f*) *Achtung.* — *g*) bei den Gaina *die erste Stufe in der Erkenntniss der Wahrheit.* — *h*) **Erinnerung.* — *i*) *die Einsicht* u. s. w. personificirt, insbes. als eine der Mütter der 5 Pâṇḍu-Söhne, als Tochter Daksha's und als Gattin Viveka's (*des Verstandes*). — *k*) concret *sinnig, verständig, aufmerksam.* — *l*) **ein best. Gemüse.* — 2) m. N. pr. eines Prinzen.

मतिकर्मन् n. *eine Sache der Einsicht*, — *des Verstandes.*

मतिगति f. *Gedankengang, Denkweise.*

*मतिचित्र m. Bein. Açvaghosha's.

मतिदर्शन n. Pl. *das Erkennen fremder Gedanken*, — *Absichten.*

*मतिदा f. 1) *Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,70. — 2) *ein best. Strauch*, = शिमृडी Râgân. 4,167.

*मतिघ्न m. N. pr. eines Buddhisten.

मतिनार् m. N. pr. eines Fürsten.

मतिनिर्णय m. Titel eines Werkes.

*मतिनिश्चय m. *eine feste Meinung.*

मतिपथ m. *der Pfad zum Nachdenken.* °थं नी so v. a. *durchdenken* Spr. 7772.

मतिपुर m. N. pr. einer *Stadt* Eitel, Chin. B.

मतिपूर्व Adj. *beabsichtigt.* °पूर्वम् u. °पूर्वं (Gaut. 12,49) Adv. *absichtlich, wissentlich.*

मतिपूर्वकम् Adv. *absichtlich, wissentlich.*

मतिभद्रगणि m. N. pr. eines Gelehrten.

मतिभेद् m. *Wechsel der Meinung*, — *der Ansicht.*

मतिभ्रम m. *das Irresein, Wirresein.*

*मतिभ्रान्ति f. dass.

मतिमत् 1) Adj. *klug, verständig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ganamegaja.

मतिमुकुर m. Titel eines Werkes.

मतिल m. N. pr. eines Fürsten.

मतिवत् Adj. fehlerhaft für मतिमत् 1) Hemâdri 1,724,11.

मतिवर्धन m. N. pr. eines Scholiasten. Auch °गणि.

मतिविद् Adj. *die Andacht* —, oder *die Absicht kennend.*

मतिविपर्यय m. *eine verkehrte Ansicht, Verblendung* Vikramâṅkak. 14,15 (zu lesen मा मतिवि°). 51.

*मतिविभ्रंश m. *Verrücktheit des Verstandes, Wahnsinn.*

मतिविभ्रम m. *Geistesverwirrung* Râgân. 21,3.

*मतिविभ्रान्ति f. dass. Râgân. 20,29.

मतिशालिन् Adj. *klug, verständig.*

*मतिष्ठ Adj. Superl. zu मतिमत् 1).

मतिहीन Adj. *unverständig, einfältig* Spr. 658.

मती Adv. mit कर् *eggen* oder *walzen* Taṇḍja-Br. 2,9,2. Vgl. दुर्मती, सुमती und 1. मत्य.

*मतीयंस् Adj. Compar. zu मतिमत् 1).

मतीविद् Adj. = मतिविद्.

मतीश्वर m. *ein Meister an Verstand.*

मतीष्ठ m. *ein Weiser.*

*मतुल *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मतेश m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,281.

मतोत्तर und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

मतोद्धार m. Titel eines Werkes.

1. मत्क Adj. *mein* Bâlar. 175,8.

2.*मत्क m. = मत्कुण *Wanze* Râgân. 19,68.

मत्कुण 1) m. *a*) *Wanze.* — *b*) **ein bartloser Mann.* — *c*) **ein Elephant ohne Fangzähne.* — *d*) **ein Elephant von kleiner Statur.* — *e*) **Büffel.* — *f*) * *Cocosnuss.* — 2) f. आ *a*) **pudendum muliebre sine pube.* — *b*) N. pr. eines Flusses.

*मत्कुणारि m. *Hanf.*

मत्कुणिका oder मत्कुलिका (MBh. 9,46,19) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मैत्कृत Adj. *von mir gethan.*

मत्कोटक m. *Termite* Hem. Par. 8,342. fg.

मत्त 1) Adj. s. u. 1. मद्. — 2) m. *a*) **Büffel* Râgân. 19,22. — *b*) **der indische Kuckuck* Râgân. 19, 110. — *c*) **Stechapfel* Râgân. 10,18. — *d*) N. pr. eines Rakshas. — 3) f. आ *a*) **ein berauschendes Getränk.* — *b*) **Biene* Râgân. 19,127. — *c*) *ein best. Metrum.*

मत्तक 1) Adj. *einen kleinen Wahn habend, ein wenig übermüthig.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen. Vielleicht ist सुमनो° als ein Name zu fassen.

मत्तकाल m. N. pr. eines Fürsten.

मत्तकाशिनी Adj. f. *sich wie berauscht gebahrend* (von reizenden Frauen), insbes. in der Anrede.

*मत्तकीश m. *Elephant.*

*मत्तगामिनी Adj. f. *wie berauscht einherschreitend* (von reizenden Frauen).

मत्तनाग m. 1) **ein brünstiger Elephant.* — 2) N. pr. eines Autors.

मत्तमयूर 1) m. *a*) *ein freudetrunkener Pfau.* — *b*) N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,218. — *c*) Pl. = मत्तमयूरक Nilak. zu MBh. 2,32,5. — 2) n. *ein best. Metrum.*

मत्तमयूरक m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

मत्तमातङ्गलीलाकर (wohl n.) *ein best. Metrum.*

*मत्तर् Compar. von मत्.

मत्तवाञ्चीनमूलिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मत्तवारण 1) m. *ein brünstiger Elephant* Vîsav. 110,2. — 2) (*m. n.) *Gitter* oder *Hecke um ein Haus* u. s. w. — 3) n. *a) Spitze, Thürmchen* Vîsav. 110,2. — *b) *gestampfte BeteInüsse.

मत्तवारणीय Adj. etwa *am Thürmchen* (eines Wagens) *befindlich* Bâlar. 91,13.

मत्तविलासिनी f. *ein best. Metrum.*

मत्तस् Adv. Abl. = मत् *von mir* u. s. w.

मत्ताक्रीडा f. *ein best. Metrum.*

*मत्तालम्ब m. *Gitter* oder *Hecke um ein Haus* u. s. w.

*मत्तेभगमना Adj. f. *den Gang eines brünstigen Elephanten habend.*

मत्तेभविक्रीडित n. *ein best. Metrum.*

मत्पूर्व 1) Adj. *vor mir gelebt habend* Mârk. P. 133,14. — 2) m. *mein älterer Bruder* R. Gorr. 2, 93,14.

1. मत्य, मत्र्य n. 1) *Egge* oder *Walze* Taṇḍja-Br. 2,9,2. — 2) *Kolben.* — 3) *das Eggen* oder *Walzen.*

2.*मत्य n. = ज्ञानस्य कारणम्.

मत्स 1) m. *a) *= मत्स्य *Fisch.* — *b) ein Fürst der* Matsja. v. l. मत्स्य. — 2) f. ई *Fischweibchen* Spr. 7707.

मत्सखि m. (Nom. °खा) *mein Genosse* oder *Freund.*

*मत्सगण्ड oder *°गण्ठ m. *ein best. Fischgericht.*

मत्सर 1) Adj. *a) ergötzend, berauschend.* — *b) lustig.* — *c) selbstsüchtig, eigennützig.* — *d) neidisch, eifersüchtig.* — 2) m. *a) Ergötzer*, so v. a. Soma. — *b) Neid, Missgunst, Eifersucht, — auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) Unwille.* — *d) das Versessensein auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *e)* N. pr. eines Sâdhja Harîv. 3,12,46. — 3) *m. f. (आ) *Fliege.* — 4) f. ई *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — Die Bedeutungen *selbstsüchtig* u. s. w. könnten auf einer falschen Etymologie des Wortes (मत्+सर) beruhen.

मत्सरवत् Adj. = मत्सर 1) *a).*

मत्सरिन् Adj. 1) dass. — 2) *neidisch, — auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *versessen auf* in अमत्सरिन् (Nachtr. 4).

मत्सरीकृता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

मत्सिन् Adj. *Fische —*, so v. a. *Wasser enthaltend, durch W. bezeichnet* (Grenze) Nârada in Mit. 2,62,*b*,12 und Vîram. 139,*a*,16.

मत्स्य 1) m. *a) Fisch.* Personificirt als Fürst mit dem Patron. सांमद. Am Ende eines adj. Comp. *f. आ. — *b) *ein best. Fisch.* — *c)* Du. *die Fische im Thierkreise.* — *d) eine best. Figur* Hemâdri 1, 126,8. = स्वस्तिकमध्याकृतिः 12. 13. — *e) eine best. Lichterscheinung.* — *f)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *g) ein Fürst der* Matsja. — *h)* N. pr. α) eines Sohnes des Vasu Uparikara *und Fürsten der* Matsja. — β) eines Lehrers. — 2) f. मत्स्या *a) Fischweibchen.* — *b)* N. pr. einer Tochter des Vasu Uparikara.

मत्स्यक m. *Fischchen.*

*मत्स्यकरण्डिका f. *Fischkorb, — kasten, — behälter.*

मत्स्यगन्ध 1) Adj. (f. आ) *Fischgeruch habend;* f. Beiw. und Bein. der Satjavatî, der Mutter Vjâsa's. — 2) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. — 3) *f. आ *Commelina salicifolia* Râgân. 4,108. Bhâvapr. 1,168. Dhanv. 4,86.

*मत्स्यघण्ट m. *ein best. Fischgericht.*

मत्स्यघात m. *Fischerhandwerk.*

मत्स्यघातिन् 1) Adj. *Fische tödtend.* पुरुष m. so v. a. *Fischer.* — 2) m. *Fischer.*

*मत्स्यजाल n. *Fischnetz.*

मत्स्यजीवत् und °जीविन् m. *Fischer.*

मत्स्यण्डिका (Karaka 6,1) und मत्स्यण्डी f. *eingedickter Saft vom Zuckerrohr* Râgân. 14,99. Bhâvapr. 2,65. Mat. med. 266.

मत्स्यद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der — Hälfte des* Mârgaçira.

मत्स्यद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

*मत्स्यधानी f. *Fischbehälter.*

1. मत्स्यध्वज m. *ein Fisch als Abzeichen, — Erkennungszeichen* Ragh. 7,37.

2. मत्स्यध्वज m. N. pr. eines Berges.

मत्स्यनाथ m. N. pr. eines Mannes.

मत्स्यनारी f. *halb Fisch halb Weib*, Bein. der Satjavatî.

*मत्स्यनाशक und *°नाशन m. *Meeradler.*

*मत्स्यपित्ता f. *Helleborus niger* Râgân. 6,132.

मत्स्यपुराण n. *das von Vishṇu als Fisch verkündete* Purâṇa.

मत्स्यप्रादुर्भाव m. Vishṇu's *Erscheinung auf Erden als Fisch.*

मत्स्यबन्ध m. *Fischer.*

*मत्स्यबन्धन 1) n. *Angel.* — 2) f. ई *Fischkorb.*

मत्स्यबन्धिन् 1) m. *Fischer.* — 2) *f. °नी *Fischkorb.*

मत्स्यमाधव n. N. pr. eines Tîrtha.

*मत्स्यरङ्क und *°रङ्ग m. *Eisvogel.*

मत्स्यराज m. 1) Pl. *die besten Fische* Bhâvapr. 4,18. — 2) *Cyprinus Rohita.* — 3) *ein Fürst der Matsja.*

मत्स्यविद् Adj. *fischkundig.*

मत्स्यविद्या f. *eine best. Pflanze.*

*मत्स्यवेधन 1) n. f. (ई) *Angel.* — 2) f. ई *Scorabe.*

*मत्स्यशकला f. *Helleborus niger* Bhâvapr. 1,173. 3,101.

मत्स्यसगन्धिन् Adj. *Fischgeruch habend.*

*मत्स्यसंघात m. *Fischbrut.*

*मत्स्यसंतानिक m. *ein best. Fischgericht.*

मत्स्यसूक्त n. Titel eines Werkes.

मत्स्यहन् m. *Fischer.*

मत्स्याण्डक m. (*f. आ) *eine* Soma-*Pflanze* Karaka 6,1. — 2) *f. °डिका *eine Grasart* Râgân. 8,116.

*मत्स्याण्डी f. 1) *eine* Soma-*Pflanze.* — 2) *Hingcha repens.* — 3) *Solanum indicum* Râgân. 4,136. — 4) *eine Grasart*, = गण्डदूर्वा Râgân. 8,116.

*मत्स्याङ्गी f. fehlerhaft für मत्स्याण्डी.

मत्स्याण्ड 1) n. *Fischrogen* Bhâvapr. 1,147. — 2) m. Du. Pañkar. 3,13,14. Richtig मत्स्याण्डी.

*मत्स्याद Adj. *von Fischen sich nährend.*

मत्स्याद Adj. dass.

*मत्स्यादनी f. *Commelina salicifolia* Râgân. 4, 108. Dhanv. 4,36.

मत्स्यावतार m. = मत्स्यप्रादुर्भाव. °प्रबन्ध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मत्स्याशन m. *Eisvogel.*

मत्स्याशिन् Adj. *von Fischen lebend* Bhâvapr. 2,11.

मत्स्यासुर m. N. pr. eines Asura.

मत्स्येन्द्र m. N. pr. eines Lehrers. Auch °नाथ.

मत्स्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*मत्स्योत्था f. Bein. der Satjavatî Gal.

मत्स्योदरिन् m. N. pr. eines Bruders der Satjavatî.

मत्स्योदरी f. 1) *Bein. der Satjavatî. — 2) N. pr. eines Tîrtha in Benares.

मत्स्योदरीय Adj. *aus dem Bauch eines Fisches stammend.*

मत्स्योपजीविन् m. *Fischer.*

1. मथ्, मन्थ्, मथति, °ते (metrisch), मन्थति, मन्थते (metrisch; vgl. jedoch u. वि), मन्थाति, मन्थीते; Pass. मथ्यते, Partic. मथित. Grundbedeutung *mit Kraft umdrehen, umrühren.* 1) अग्निम् *Feuer erzeugen durch Reibung eines Holzes in einem andern.* — 2) das Reibholz (Acc.) *reiben.* — 3) einen Körper oder einen Körpertheil (Acc.) *nach Art des Reibholzes reiben* um aus ihnen Nachkommenschaft zu erzeugen. — 4) *quirlen, rühren* (Milch zu Butter). Auch mit Acc. des Behälters, in dem ge-

quirlt wird. **Etwas aus Etwas quirlen*, mit doppeltem Acc. — 5) *rühren, vermengen.* — 6) *schütteln.* — 7) *schütteln*, so v. a. *zerzausen, hart mitnehmen, aufreiben, klein machen, zerstören, beschädigen, in Unordnung bringen.* — 8) *aufregen.* — 9) मथित *ausgerenkt.* — Caus. मन्थयति (Milch) *rühren lassen.* — Mit अधि, अग्निम् *Feuer durch Reibung erzeugen.* — Caus. अधिमन्थित *aufgerüttelt*, so v. a. *in einen Zustand der Reizung versetzt* (zur Erklärung von अधिमन्थ). — Mit अभि 1) *umdrehen* (bei der Feuerreibung). — 2) अग्निम् *Feuer erzeugen durch Reibung.* — Mit अव *rühren, stochern.* — Mit आ 1) *quirlen* (das Meer). — 2) *schütteln, in heftige Bewegung versetzen.* — Mit उद् 1) *aufrütteln, aufschütteln, durchschütteln.* — 2) *hart mitnehmen, mit Schlägen begegnen.* उन्मथ्य so v. a. *mit Gewalt.* — 3) *abschlagen, abreissen* (den Kopf). — 4) *abreiben, abschälen.* — 5) *ausreissen, entwurzeln.* — 6) *aufreiben, tödten, zu Nichte machen* überh. — 7) *widerlegen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,2. 3,2,36. — 8) *aufrühren, aufregen, erregen.* — 9) *mengen.* उन्मथित *vermengt mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. उन्मथयति *in heftige Bewegung versetzen, erregen.* — Mit प्रोद् in °प्रोन्माथिन्. — Mit समुद् 1) *niederschiessen, abschiessen.* — 2) *aufrühren, erregen.* — Mit उप *einrühren, umrühren.* — Mit नि *niedermachen, tödten.* — Mit निस् 1) *durch Reiben herauslocken* (Feuer), *Etwas aus Etwas herausreiben* (mit doppeltem Acc.). — 2) *herausquirlen.* — 3) *quirlen, rühren.* — 4) *herausschütteln, herauszerren.* — 5) *hart mitnehmen, mit Schlägen begegnen.* निर्मथ्य so v. a. *mit Gewalt.* — 6) *zermalmen, zerbrechen, zu Nichte machen* überh. — 7) *erschüttern, aufregen, erregen.* — 8) *wegwischen.* निर्मथित *weggewischt.* — Mit विनिस् 1) *herausquirlen.* — 2) *zermalmen, zu Nichte machen* (Feinde). — Mit संनिस् *herausquirlen.* — Mit परि *abrupfen.* — Mit प्र 1) *quirlen* (das Meer). — 2) *wegzerren, losreissen, abreissen, abschlagen* (den Kopf), *ausreissen* (ein Auge). — 3) *stark zusetzen, hart mitnehmen, bezwingen, zwingen.* — 4) *zu Grunde richten, zerstören, verwüsten.* — Caus. प्रमाथयति 1) *stark zusetzen, hart mitnehmen.* — 2) *niedermachen, tödten, schlachten* (v. l. प्रमाप्य st. प्रमाथ्य). — Mit वि 1) Med. *wegreissen, entreissen, wegnehmen* TS. 3,5,8,3. Çat. Br. 2,5,2,12. 13. 3,2,4. 26. — 2) Med. *auseinanderzerren, in Stücke reissen, zerschlagen.* — 3) Act. *verhauen, zersprengen.* — 4) *zerstören* (eine Stadt); nur विमथित. — 5) *verwirren* (die Sinne, den Geist); nur विमथित (Harshaṃ. 117, 5) und विमथितुम्. — Mit अभिवि *zerreiben, zerbröckeln.* — Mit सम् *zerhauen, zerschlagen, heftig schlagen.*

2. मथ् 1) Adj. *vernichtend, Vernichter* in मधुमथ्. — 2) m. (nur in den schwächsten Casus) *a) Rührstock, Butterstössel.* — *b) *Donnerkeil.* — *c) *Wind.* *मथक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

मथन् (nur Instr. मथ्ना) *Reibholz zur Erzeugung von Feuer.*

मथन 1) Adj. (f. ई, einmal या) *a) stark zusetzend, hart mitnehmend.* — *b) zu Nichte machend.* — 2) *m. *Premna spinosa.* — 3) n. *a) das Reiben.* — *b) das Quirlen.* — *c) das Herausquirlen.* — *d) hartes Mitnehmen.* — *e) das Zunichtemachen* 290,12.

मथनाचल m. *der Berg, den die Götter und Dânava beim Quirlen des Milchmeeres als Butterstössel gebrauchten, der Berg* Mandara.

(मथव्य) मथर्विंश AV. 2,35,2 fehlerhaft für मघव्यं.

मथा Indecl. *eine best.* Nidhâna-*Formel.*

मथात n. Name eines Sâman. Richtig माथात.

मथाय्, मथायति 1) Feuer *durch Reibung erzeugen* ṚV. 1,141,3. — 2) *abreissen, ablösen* (den Kopf) ṚV. 5,30,8. 6,20,6. — 3) *schütteln* AV. 2, 30,1. — Mit उद् *aufrütteln, aufschütteln* AV. 20, 132,4. — Mit परि *ausraufen, abrupfen* ṚV. 9,77,2.

1. मथि 1) Adj. in उरुमथि, वस्त्रमथि und रुविर्मथि. — 2) *m. (nur vor consonantisch anlautenden schwachen Casusendungen) *Rührstock, Butterstössel.*

2. मथि f. Vâlakh. 5,8 wohl fehlerhaft für मति.

मथित 1) Adj. s. u. 1. मथ्. — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers. — 3) n. *Buttermilch ohne Wasserzusatz* Râǵan. 15,15. Bhâvapr. 6,39.

°मथितर् Nom. ag. *Zermalmer, Vernichter.*

मथितोस् Gen. Infin. von 1. मथ्. वि वा मथितोः Ait. Br. 1,10,2.

*मथिन् von den Grammatikern angenommen st. 1. मथि 2).

*मथीन्, मथीनति künstliches Denomin. von मथिन्.

*मथु m. N. pr. = मधु; vgl. माथव.

मथुर 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. verschiedener Städte Hem. Par. 2,224. 6,42.

मथुरनाथ 1) m. *a)* Bein. Krshṇa's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

मथुरादास m. N. pr. des Verfassers der Vṛshabhânuǵâ Vaishṇ. 257,*b*,9.

मथुरानाथज्ञातिमाला f. (Opp. Cat. 1), °नाथीय n. (ebend.), मथुरामाहात्म्य n. (ebend.) und मथुरासेतु m. Titel von Werken.

मथुरेश m. 1) *Bein. Krshṇa's. — 2) N. pr. eines Autors.

*मथूरा f. = मथुर 2).

°मथ्य Adj. 1) *zu reiben aus* in उत्मुकमथ्यं. — 2) *zu quirlen —, gequirlt werdend aus.*

मथ्र Adj. *agitatus.*

1. मद्, मन्द्, मँदति, मन्दति (trans.), °ते (intrans.), ममत्ति, माद्यति (intrans.). 1) intrans. Act., selten Med. *a) sich freuen, fröhlich —, heiter sein, frohlocken, sich ergötzen, schwelgen in, sich wohl befinden bei, sich gütlich thun an* oder *in* (Instr., Gen., Loc., selten Acc.), *sich in Etwas berauschen, berauscht* (auch in übertragener Bed.) *werden durch* (Instr.). मन्दमान *freudig.* — *b) selig sein* (von Göttern und Seligen). — *c) wallen, kochen* (vom Wasser). — *d)* angeblich *schlafen.* — 2) trans. Act. *erfreuen, ergötzen, erheitern, begeistern, berauschen.* — 3) मत्त *a) freudig erregt, ausgelassen vor Freude, berauscht, trunken* (eig. und übertr.). — *b) berauscht, freudig erregt*, so v. a. *brünstig* (von Thieren aller Art, insbes. aber vom Elephanten). — Die Lexicographen geben folgende Bedeutungen an: कर्ष, स्तुतिमोदस्वप्नगतिषु, कान्तौ, ज्ञाप्ये, = श्वलति und अर्चति. — Caus. मादयति, °ते, मदयति, °ते, मन्दयति; 1) Act. *ergötzen, erheitern, erfreuen, befriedigen, berauschen* (auch in übertr. Bed.), *betäuben.* Med. metrisch. — 2) Med. *a) sich ergötzen, fröhlich sein, sich wohl befinden, sich behagen lassen.* — *b) ein Leben der Freude führen, selig sein.* — Mit अनु *mit Freudenbezeugung empfangen* oder *begleiten, zujubeln, zujauchzen;* mit Acc. अनुमत्त Benf. Chr. 200,14 fehlerhaft für अनुन्मत्त. — Mit अभि 1) *heiter —, lustig sein.* — 2) *ergötzen, erheitern.* अभिमत्त *berauscht.* — Mit अव Kâṭh. 25,7 wohl fehlerhaft für अनु. — Mit उद् 1) *von Sinnen kommen, verwirrt werden, den Verstand verlieren.* उन्मत्त *von Sinnen seiend, gestört, verrückt, betrunken, berauscht, von einem Wahn ergriffen; wüthend* (Thier); *aufgeregt* (Augen). Compar. उन्मत्ततर. — 2) *erheitern, ergötzen.* — Caus. *aufregen, in Ekstase versetzen; verwirrt machen, von Sinnen bringen, verrückt machen.* — Mit प्रोद् *anfangen toll —, wüthend zu werden.* — Mit उप *aufmuntern, Muth einsprechen.* — Mit परि in परिमाद् und परिमाद. — Mit प्र 1) *sich er-*

götzen, heiter sein, frohlocken. प्रमत्त *berauscht, trunken; aufgeregt, brünstig, geil.* — 2) *achtlos sein,* — *in Bezug auf* (Abl.), *nicht achten auf* (Loc.), *sich eine Unachtsamkeit zu Schulden kommen lassen.* प्रमत्त *sorglos, achtlos, fahrlässig, nicht achtend auf, vernachlässigend,* — *in Bezug auf* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *über Etwas* (Loc.) *seine Pflicht vergessen, sich in Bezug auf Etwas gehen lassen.* प्रमत्त mit Loc. — 4) *in Verwirrung gerathen* (von Leblosem). — Caus. 1) प्रमादयति, प्रमन्दयति *a) Etwas verscherzen.* प्रमादित *verscherzt.* — *b)* Med. *sich ergötzen, sich gütlich thun an.* — 2) प्रमदयति *entzücken* Bâlar. 78,23. — Mit अभिप्र 1) *ergötzen, erfreuen.* — 2) *verwirren, betäuben, confundere.* — Mit विप्र, °मत्त wohl *nicht versäumt.* — Mit संप्र, °मत्त 1) *brünstig.* — 2) *versessen auf* (mit Infin.). v. l. संप्रवृत्त. — 3) *sorglos, achtlos.* — Mit वि 1) *lustig sein.* विमँदन्त् *lustig.* — 2) *verworren werden, aus der richtigen Verfassung kommen.* विमत्त *aus d. r. V. gekommen.* — 3) *brünstig sein.* Nur विमत्त *brünstig.* — 4) *irre machen, aus der richtigen Lage bringen.* — Caus. *confundere.* विमदित *aus der richtigen Verfassung gebracht.* — Mit सम् 1) *sich mit Andern ergötzen.* — 2) *an Etwas* (Instr.) *sich ergötzen.* — 3) संमत्त *aufgeregt, hingerissen, berauscht* (in übertragener Bed.); *brünstig* (Elephant). — Caus. संमादयति und संमदयति 1) *ergötzen, erheitern.* — 2) *betrunken machen.* — 3) Med. *begeistert* — oder *betrunken sein.*

2. मद् (stark माद्) in सधमँद्.

3. मद्, मन्द्, °मदति, ममँत्तन, ममन्धि, ममन्; *zögern, zuwarten, stillstehen.* — Mit नि in निमद्. — *Caus. निमादयति *deutlich aussprechen.* — Mit उपनि *zum Stillstehen bringen, zurückhalten.*

मँद् 1) m. *a) Heiterkeit, gute Laune, Begeisterung, Aufgeregtheit, Rausch, Betrunkenheit.* गृत्समदस्य मदे Name zweier Sâman Ârsh. Br. — *b) Rausch, Fieber* in übertragener Bed.; vgl. अन्न° (Nachtr. 4). — *c) Liebesrausch, Geilheit, Brunst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) Hochmuthsrausch, Hochmuth, Uebermuth, Dünkel.* Das was den Hochmuth u. s. w. erzeugt, steht im Gen. oder geht im Comp. voran. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *e) erheiternder —, begeisternder —, berauschender Trank.* — *f) Honigseim.* — *g) Brunstsaft eines Elephanten.* — *h)* ἀφροδισία νότις (beim Weibe). — *i) *der männliche Same.* — *k) *Moschus.* — *l) *ein schönes Ding.* — *m) *Fluss.* — *n) das 7te astrol. Haus* Varâh. Bṛh. 9, 15. — *o)* der personificirte *Rausch* ist ein Ungeheuer, welches Kjavana schafft um Indra zu zwingen, dass er den Açvin am Soma-Trank theilzunehmen gestatte. Auch als ein Sohn Brahman's personificirt. — *p)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Dieners des Çiva. — 2) *f. मदी = चषकवस्तु oder कृषकवस्तु. — 3) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. 1,145.

*मदक n. *Wachs* Râǵan. 13,77.

*मदकट m. = षण्ड. Beruht auf einer falschen Lesart.

मदकर् Adj. *berauschend.*

मदकरिन् m. *ein brünstiger Elephant.*

मदकल Adj. 1) *in Folge des Liebesrausches sanft klingend.* — 2) *im Liebesrausch sanfte Töne von sich gebend* Kâd. 20,14. — 3) *im Beginn der Brunstzeit befindlich* oder *brünstig* überh. (Elephant) Kâd. 5,20. — 4) *berauscht, im Rausch taumelnd* Kâd. 26,17.

मदकारिन् und मदकृत् Adj. *berauschend.*

*मदकोकल n. *ein freigelassener Bulle.*

*मदगन्ध 1) m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35. — 2) f. आ *a) ein berauschendes Getränk* Râǵan. 14,136. — *b) Linum usitatissimum* oder *Crotolaria juncea.*

*मदगमन m. *Büffel.* Fehlerhaft; vgl. मन्दगमना.

*मदघ्नी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

1. मदच्युँत् Adj. 1) *in Aufregung sich bewegend, ausgelassen, lustig, taumelnd, vom* Soma *begeistert.* Sâj. gewöhnlich *Uebermuth dämpfend.* — 2) *heiter,* so v. a. *ergötzlich, erfreuend, begeisternd.*

2. मदच्युत् Adj. *Brunstsaft träufelnd.*

मँदच्युत Adj. *vor Freude —, im Rausche taumelnd.*

मदजल n. *Brunstsaft* (des Elephanten).

*मदिन् gaṇa प्रगर्ध्यादि.

मदुद्दिन n. *ein starker Erguss von Brunstsaft* Ragh. 5,47.

मदद्विप m. *ein brünstiger Elephant* Spr. 7731.

मदधार् m. N. pr. eines Fürsten.

मदन 1) *Adj. zur Erklärung von मन्द्र. — 2) m. *a) Geschlechtsliebe, das Gefühl der Wollust;* personificirt als *Liebesgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art von Umarmung.* — *c) *Frühling.* — *d) *Biene.* — *e) Wachs;* vielleicht in °पट्टिका. — *f) Vanguiera spinosa.* — *g) *Stechapfel.* — *h) *Phaseolus radiatus.* — *i) *Acacia Catechu.* — *k) *Alangium hexapetalum.* — *l) *Mimusops Elengi.* — *m) ein best. Tact* S. S. S. 212. — *n) das 7te astrol. Haus* Varâh. Bṛh. 6,11. 23(21),6. — *o)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. आ *ein berauschendes Getränk.* — 4) *f. ई *a) ein berauschendes Getränk.* — *b) Moschus.* — *c) eine best. Pflanze,* = अतिमुक्तक. — 5) n. *a) eine best. mythische Waffe.* मादन v. l. — *b) *Wachs* Râǵan. 13,75.

*मदनक 1) m. *a) Artemisia indica.* Richtig दमनक. — *b) Stechapfel* Dhanv. 4,4. — 2) n. *Wachs* Bhâvapr. 2,63. — मदनिका s. bes.

*मदनकण्टक m. *Vanguiera spinosa.*

*मदनकाकुत्स्थ m. *Taube* Râǵan. 19,107.

मदनगृह् n. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

मदनगोपाल m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. eines Mannes.

मदनगोपालवादप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मदनचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

मदनतन्त्र n. *die Lehre von der Geschlechtsliebe* Daçak. 62,14.

मदनतृष्णा f. N. pr. einer Tänzerin Kautukas.

मदनत्रयोदशी f. *der 13te Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

मदनदंष्ट्रा f. N. pr. einer Fürstin.

मदनदमन m. Bein. Çiva's.

मदनदहन m. 1) Bein. Çiva-Rudra's. — 2) Bez. *der Zahl elf.*

मदनद्विष् m. Bein. Çiva's Bâlar. 66,10.

*मदननालिका f. *ein untreues Weib.*

मदननृप m. N. pr. eines Autors.

*मदनपत्तिन् m. *Predigerkrähe.*

मदनपट्टिका f. vielleicht *Wachstafel.*

मदनपराजय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 654.

*मदनपाठक m. *der indische Kuckuck.*

मदनपारिजात m. Titel eines Werkes.

मदनपाल m. N. pr. eines Fürsten, dem verschiedene Werke zugeschrieben werden.

मदनपुर् n. N. pr. einer *Stadt.*

मदनप्रभ N. pr. 1) m. eines Vidjâdhara. — 2) f. आ einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

मदनभवन n. in der Astrol. *das 7te Haus.*

मदनमञ्जुका f. N. pr. einer Tochter des Madanavega, nach der der 6te Lambaka im Kathâs. benannt ist.

मदनमञ्जरी f. N. pr. 1) einer Tochter des Jakshа-Fürsten Dundubhi. — 2) einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — 3) verschiedener Frauen Ind. St. 14,157. — 4) einer Predigerkrähe.

मदनमय Adj. *ganz vom Liebesgott beherrscht*

Spr. 7620.

मदनमह् m. (291,25) und मदनमहोत्सव m. (294, 2) *ein zu Ehren des Liebesgottes gefeiertes (grosses) Fest.*

मदनमाला f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मदनमालिनी f. desgl.

मदनमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

मदनमोदक m. *eine best. aphrodisische Mixtur* Mat. med. 240.

मदनमोहन m. Bein. Kṛshṇa's.

मदनमोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

मदनयष्टिकेतु m. *eine Art Fahne* Kâd. 56,4.

मदनरत्न n. und °प्रदीप m. Titel zweier Werke.

मदनराज m. N. pr. eines Mannes.

मदनरिपु m. Bein. Çiva's.

मदनरेखा f. N. pr. 1) der angeblichen Mutter Vikramâditja's. — 2) einer Prinzessin Ind. St. 15,252.

मदनललित 1) Adj. (f. आ) *im Gefühl der Liebe in liebenswürdiger Einfalt erscheinend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

मदनलेखा f. 1) *Liebesbrief.* — 2) N. pr. verschiedener Frauen.

मदनवती f. N. pr. einer Stadt Ind. St. 14,124.

मदनविनोद m. Titel eines Werkes.

मदनवेग m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

*मदनशलाका f. 1) *Predigerkrähe.* — 2) *das Weibchen des indischen Kuckucks.* — 3) *ein Aphrodisiacum.*

मदनसंजीवन 1) n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30. — 2) f. ई N. pr. eines göttlichen Weibes Ind. St. 15,364.

*मदनसारिका f. *Predigerkrähe.*

मदनसिंह m. N. pr. verschiedener Männer.

मदनसुन्दरी f. N. pr. einer Surâṅganâ (Ind. St. 15,241) und verschiedener Frauen.

मदनसेना f. desgl. Ind. St. 15.

मदनहरा f. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

मदनाढ्य Adj. in Verbindung mit पारिजात = मदनपारिजात.

*मदनायक m. *Paspalum scrobiculatum* Râǵan. 16,86.

*मदनाङ्कुश m. 1) *penis.* — 2) *Fingernagel.*

मदनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*मदनातपत्र n. *cunnus* Bhâvapr. 1,18.

मदनादित्य m. N. pr. eines Mannes.

मदनान्तक m. Bein. Çiva's.

मदनान्धमिश्र m. N. pr. eines Mannes Hâs.

मदनाभिराम m. N. pr. eines Fürsten Kaurap. (A.) 2.

मदनायँ, °यते *dem Liebesgott gleichen.*

*मदनायुध n. *die weibliche Scham.*

*मदनायुष m. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,200.

मदनारि m. Bein. Çiva's Prasannar. 71,16.

*मदनालय m. 1) *die weibliche Scham.* — 2) *Lotus.* — 3) *Fürst, König.* — 4) = मदनभवन.

मदनावस्थ Adj. *verliebt.*

मदनावस्था f. *Verliebtheit* 309,29.

मदनाशय m. *Geschlechtstrieb.*

मदनिका f. ein Frauenname 293,1.

मदनीय Adj. *berauschend.*

*मदनेच्छाफल m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,19.

मदनोत्सव m. 1) * = मदनमह्. — 2) *ein best. Spiel.*

*मदनोत्सवा f. *eine Buhldirne im Himmel.*

मदनोद्यान n. N. pr. eines *Lustgartens.*

मदन्तिका f. *eine best.* Çruti S.S.S. 23.

मँदन्ती f. 1) Pl. (sc. आपस्) *wallendes —, siedendes Wasser* Ind. St. 9,215. — 2) *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

मदपटु 1) Adj. *brünstig* (Elephant) MBh. 12,177, 21. — 2) Adv. *im Liebesrausch hell* oder *laut* (singen) Ragh. 5,75.

मदपति m. *Herr des Freudentranks* ṚV.

मदप्रद् Adj. *berauschend* und *Dünkel bewirkend* Spr. 7716.

*मदप्रयोग m. *das Hervorquellen des Brunstsaftes beim Elephanten.*

*मदभङ्गिनी f. *Asparagus racemosus.*

मदमत्ता f. *ein best. Metrum.*

मदमुच् Adj. *Brunstsaft entlassend, brünstig* (Elephant).

मदयन्तिका f. 1) *arabischer Jasmin* Varâh. Jogaj. 7,4. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

मदयन्ती f. 1) *arabischer* oder *wilder Jasmin.* — 2) N. pr. der Gattin Kalmâshapâda's (Mitrasaha's) 107,25. 108,6.

मदयितर् Nom. ag. *Ergötzer, Berauscher.*

*मदयित्नु 1) m. *a) der Liebesgott.* — *b) Branntweinbrenner.* — *c) ein Betrunkener.* — *d) Wolke.* — 2) m. n. *ein berauschendes Getränk.*

*मदराग m. 1) *der Liebesgott.* — 2) *Hahn.*

मदरुद्रदत्त m. N. pr. eines Autors.

मदर्पतपुर oder मदर्पितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मदलेखा f. 1) *eine durch Brunstsaft gebildete Linie* Kâd. 66,12. — 2) *ein best. Metrum.*

मदवल्लभ m. N. pr. eines Gandharva Bilar. 89,16.

मदवारि n. *Brunstsaft* (des Elephanten).

*मदविक्षिप्त Adj. *brünstig* (Elephant).

मँदवृद्ध Adj. *durch* Soma *begeistert.*

*मदवृन्द् m. *Elephant.*

*मदव्याधि m. = मदात्यय Râǵan. 20,17.

*मदशाक m. *Portulaca quadrifida.*

*मदशौण्डक n. *Muskatnuss.*

*मदसार m. *Salmalia malabarica.*

*मदस्थल und *मदस्थान n. *Weinhaus, Schenke.*

*मदस्तिनी f. *eine* Karaṅǵa-*Art.*

मदस्तेतु m. *Grislea tomentosa.*

*मदाघ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*मदाढ्य 1) m. *a) die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — *b) Nauclea Kadamba* Râǵan. 9,101. — 2) f. आ *eine roth blühende Barleria.*

*मदातङ्क m. = मदात्यय Râǵan. 20,17.

मदात्मानन्द् m. N. pr. eines Autors.

मदात्यय m. *ein krankhafter Zustand in Folge häufigen Rausches, Delirium tremens* Karaka 6,12.

मदात्ययित Adj. *das Delirium tremens habend* Karaka 8,2.

मदान्ध 1) Adj. *a) in Folge eines Rausches blind, berauscht.* — *b) vor Brunst blind, brünstig.* — *c) vor Hochmuth blind.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

मदामद् Adj. *in steter Aufregung seiend.*

*मदाम्भात m. *eine auf einem Elephanten stehende Pauke.*

*मदाम्बर् m. *Elephant.*

*मदार् m. 1) *Schwein.* — 2) *Elephant.* — 3) *ein brünstiger Elephant.* — 4) *Stechapfel.* — 5) *Liebhaber, ein Verliebter.* — 6) *ein best. Parfum.* — 7) N. pr. eines Fürsten.

*मदार्मद् m. *ein best. Fisch.*

मदालस 1) Adj. (f. आ) *träge in Folge eines Rausches.* — 2) f. आ *a)* N. pr. einer Tochter des Gandharva Viçvâvasu. — *b)* Titel eines Werkes.

मदालसचम्पू f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 158.

*मदालापिन् m. *der indische Kuckuck.*

मदावत्त् Adj. (f. °वती) *berauschend.*

मदावस्था f. *Brunst.*

*मदाह्व m. *Moschus.*

मदि und °का f. *eine Art Egge* oder *Walze.*

मदिन् Adj. *erfreuend, berauschend; lieblich,* Compar. मदितर, Superl. मदितम.

मदिरे 1) Adj. = मदिन्. — 2) *m. *eine roth blühende* Khadira-*Art.* — 3) f. मदिरा *a) ein berauschendes Getränk.* — *b)* **eine brünstige Bach-*

stelze oder *Bachstelze* überh. — *c*) *ein best. Metrum.* — *d*) Bein. der Durgâ. — *e*) N. pr. α) der Gattin Varuṇa's VP. 5,25,3. — β) einer Gattin Vasudeva's. — γ) der Mutter der Kâdambarî.

मदिरदृश् Adj. *liebliche, berauschende Augen habend; f. ein solches Weib* VidDH. 13,8.

मदिरनयन Adj. (f. आ) dass. Kautukar. 94. Auch मदिरायतनयना.

मदिरात्त 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) m. N. pr. eines jüngern Bruders des Çatânîka.

*मदिरागृह् n. *Weinhaus, Schenke.*

मदिरामय Adj. (f. ई) *aus berauschendem Getränk bestehend* Harshaṅ. 90,13.

मदिरावती f. N. pr. 1) eines Mädchens und Titel des nach ihm benannten 13ten Lambaka im Kathâs. — 2) eines andern Mädchens Harshaṅ. 127,5.

मदिराश्व m. N. pr. zweier Fürsten.

*मदिरासख m. *der Mangobaum.*

मदिरासव m. *ein berauschendes Getränk.*

मदिरेक्षण Adj. (f. आ) = मदिरदृश्.

मैदिष्ठ 1) Adj. (f. आ) Superl. zu मद्दिन्. — 2) *f. मदिष्ठा *ein berauschendes Getränk.*

*मदिष्णु Adj. als Erklärung von मन्दु.

मदीय Adj. *mein, der meinige.*

मदुघ m. *eine best. Honigpflanze* oder *ein Süssholz.*

मदुर m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,94. 96.

मैदेरघु Adj. *in der Begeisterung flink, — eilend.*

मदेरु Adj. nach Sij. = बलातिशयमत्त oder स्तुत्य.

मदोत्कट 1) Adj. *a) berauscht.* — *b) sehr aufgeregt, in Wuth seiend.* — *c) am Anfange der Brunst stehend, brünstig* überh. (vom Elephanten). — 2) m. *a) *Taube* Dhanv. 6,84. — *b)* N. pr. eines Löwen. — 3) f. आ *a) *ein berauschendes Getränk* Râgan. 14,138. — *b) *Linum usitatissimum* Râgan. 16,74. — *c)* Name der Dâkshâjaṇî in Kâitraratha.

मदोद्यत Adj. (f. आ) 1) *sehr aufgeregt, wüthend.* — 2) **von Hochmuth besessen.*

मदोद्धत Adj. 1) **berauscht.* — 2) *von Hochmuth aufgeblasen.*

*मदोद्रेक m. *Melia Bukayun* Râgan. 9,11.

मदोन्मत्त Adj. 1) *brünstig.* — 2) *von Hochmuth berauscht.*

*मदोल्लापिन् m. *der indische Kuckuck.*

मद्र in पुरुमद्र.

मद्गु m. 1) *ein best. Wasservogel.* — 2) *ein best. im Laube lebendes Thier* (पर्णमृग). — 3) **eine Schlangenart.* — 4) **ein best. Fisch.* — 5) *Galeere, eine Art Kriegsschiff.* — 6) *eine best. Mischlingskaste.* — 7) N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

मद्गु m. 1) *ein best. Fisch, Macropteronatus Magur* Bhâvapr. 4,18. — 2) *Taucher, Perlenfischer (eine best. Mischlingskaste).*

*मद्गुक 1) m. = मद्गु 1). — 2) f. °िका in ग्राम° und ग्राम्य°.

*मद्गुसी f. *ein best. Fisch, Silurus Singio.*

*मद्य्, मद्यति Denomin. von मत् *ich.*

मैद्य, मैद्रि 1) Adj. (f. आ) *erfreuend, erheiternd, berauschend; lieblich.* — 2) n. *ein berauschendes Getränk,* insbes. *Branntwein.*

*मद्यकीट m. *Essigthierchen.*

मद्यकुम्भ m. *ein Topf für Branntwein* Spr. 4674.

*मद्यद्रुम m. *Caryota urens* Râgan. 9,95.

मद्यप 1) Adj. (f. आ) *berauschende Getränke trinkend;* m. *Trunkenbold* Gaut. — 2) m. N. pr. eines Dânava.

*मद्यपङ्क m. *Maische.*

मद्यपान n. 1) *der Genuss berauschender Getränke.* — 2) *ein berauschendes Getränk.*

*मद्यपाशन n. *der Imbiss eines Säufers.* मद्यपासन fehlerhaft.

*मद्यपीत Adj. *ein berauschendes Getränk getrunken habend.*

*मद्यपुष्पा und *°पुष्पी f. *Grislea tomentosa* Râgan. 6,218.

*मद्यबीज n. *Weinhefe.*

*मद्यभाजन m. *ein Gefäss, aus dem berauschende Getränke getrunken werden.*

मद्यभाण्ड n. *ein Gefäss für berauschende Getränke* Vasishṭha 20,21.

*मद्यमण्ड m. *die obenauf schwimmenden geistigsten Theile gebrannter Getränke.*

*मद्यवासिनी f. *Grislea tomentosa* Râgan. 6,217.

मद्यविक्रय m. *Verkauf geistiger Getränke* 204, 25.

*मद्यसंधान n. *das Branntweinbrennen.*

मद्यात्तेप m. *Trunksucht* Karaka 6,25.

*मद्यामोद् m. *Mimusops Elengi* Râgan. 10,65.

मद्यासक्तक (°सक्तक?) m. N. pr. eines Mannes.

मद्र 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes; Sg. *des von ihm bewohnten Landes.* — *b) ein Fürst der* Madra. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Çibi und Urahnen des Volkes Madra. — 2) f. मद्रा *a) eine Personification der ersten* Mûrkhanâ *im* Gândhâra-Grâma. — *b)* N. pr. α) einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,9. — β) eines Flusses. — 3) *f. मद्री *eine Fürstin der* Madra. — 4) *n. *Freude.* Mit Dat. oder Gen. beim Wunsche.

मद्रक 1) *Adj. माद्रो भक्तिरस्य. — 2) m. *a)* Pl. N. pr. eines verachteten Volkes, = मद्र. — *b) ein Fürst der* Madra. — *c) ein Bewohner von* Madra. — *d)* N. pr. eines Sohnes des Çibi und Urahnen der Madraka. — 3) f. मद्रिका *eine Bewohnerin von* Madra MBh. 8,40,38. 40. — 4) n. *a) ein best. Gesang.* — *b) ein best. Metrum.*

मद्रकार 1) *Adj. *Freude bewirkend.* — 2) m. N. pr. v. l. für मद्रगार Vaṃçabr. S. 6.

*मद्रकूल gaṇa धूमादि.

मद्रगार und °गारि m. N. pr. eines Mannes.

*मद्रंकार Adj. *Freude bewirkend.*

*मद्रनगर m. N. pr. einer *Stadt.*

मद्रनाभ m. *eine best. Mischlingskaste.*

मद्रप m. *Beherrscher der* Madra.

*मद्रसुता f. Bein. der zweiten Gattin Pâṇḍu's.

*मद्रह्रद m. N. pr. eines *Sees* Mahâbh. (K.) 28,1.

1. मद्रा f. s. u. मद्र.

2.*मद्रा Adv. mit कर् *scheeren.*

*मद्राय्, °यति, °यते *froh werden.*

*मद्रार्घ n. P. 6,2,91.

मद्रिक् Adv. *auf mich zu, zu mir her.*

*मद्रिकाय्, °यते *sich wie eine* Madrikâ *benehmen.*

*मद्रुकस्थली f. gaṇa धूमादि.

(मद्र्यञ्) मद्रिञ्च् Adj. *gegen mich gewandt.* मद्रिञ्चक् Adv. *zu mir her.*

(मद्र्यङ्क्) मद्रिङ्क् Adv. = मद्रिक्.

मद्वत् Adj. 1) *wie ich.* — 2) *wie mir.*

मैद्वन् Adj. 1) *der Freude —, dem Rausche hingegeben.* — 2) *erfreuend, berauschend.*

मद्वन् Adj. 1) *erfreuend, berauschend.* — 2) *eine Form* oder *Ableitung des Zeitworts* 1. मद् *enthaltend.*

*मद्वर्गीण, *मद्वर्गीय und *मद्वर्ग्य Adj. *zu meiner Schaar —, zu meiner Partei gehörig.*

मद्विध Adj. *einer von meines Gleichen.*

मध्य 1) Adj. *a) zum* Soma-*Genuss geeignet, — berechtigt.* — *b) *aus Honig bestehend* Kâç. zu P. 4,4,139. — 2) *m. *der zweite Frühlingsmonat.*

मैधु 1) Adj. (f. मधु, मैधी und मधूी) *a) süss, lieblich schmeckend.* — *b) lieblich, angenehm.* — 2) m. *a) der erste Frühlingsmonat.* — *b) Frühling.* — *c) *Bassia latifolia.* — *d) *Jonesia Asoka.* — *e) *Süssholz.* — *f)* N. pr. α) zweier Asura; den einen erschlug Vishṇu, den andern Çatrughna. — β) eines der 7 Weisen unter Manu Kâkshusha. — γ) eines Sohnes des 3ten Manu. — δ) verschiedener Fürsten und anderer Männer. Pl. Madhu's *Nachkommen.* — ε) eines Berges. — 3) *f. मधु *eine best. Pflanze.* — 4) n. *a) Süssigkeit,*

süsser Trank, Meth u. s. w. — *b) der* Soma-*Trank.* — *c) Milch* und *Erzeugnisse von Milch, Butter, Schmalz.* — *d) Honig* (ist berauschend). — *e) ein süsses berauschendes Getränk.* — *f) *Wasser.* — *g) * Schwefelkies* Bhâvapr. 1,256. — *h)* Titel eines Brâhmaṇa. — *i) ein best. Metrum.*

मधुक 1) *am Ende eines adj. Comp. = मधु Subst. — 2) Adj. *die Farbe des Honigs habend.* Nur in der Verbindung °लोचन Adj. als Beiw. Çiva's. — 3) m. *a) ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Bassia latifolia* und *Jonesia Asoka.* — *b) * Parra jacana* oder *goensis.* — *c) * Süssholz.* — *d) * eine Art Barde.* — *e)* मँधुक N. pr. eines Mannes. — 4) f. आ *a) * Mentspermum glabrum.* — *b) * Glycyrrhiza glabra* Râǵan. 6,148. — *c) * eine schwarze Art Panicum.* — *d)* N. pr. eines Flusses VP.² 2,199. — 5) n. *a) Süssholz.* — *b) * Zinn.*

*मधुकण्ठ m. *der indische Kuckuck.*

मधुकर 1) m. *a) Biene.* — *b) * Courmacher.* — *c) * Eclipta prostrata* oder *Asparagus racemosus.* — *d) * the round sweet lime.* — 2) f. ई *a) eine als Weibchen gedachte Biene* zu Spr. 2742. — *b)* N. pr. eines Mädchens Harshaṅ. 127,7.

मधुकरमय Adj. *aus Bienen bestehend* Kâd. 171,24.

मधुकरराजन् m. *Bienenkönig,* d. i. — *königin.*

मधुकरसाह्व und °साह्वि m. N. pr. zweier *Fürsten.*

मधुकराय्, °यते *Bienen darstellen.*

मधुकरिका f. ein Frauenname.

मधुकरिन् m. *Biene* zu Spr. 2742.

*मधुकर्कटिका f. 1) *süsse Citrone* Mat. med. 127. — 2) *Dattel* Râǵan. 11,58.

*मधुकर्कटी f. 1) *süsse Citrone* Râǵan. 11,154. — 2) *süsse Gurke* Râǵan. 7,200.

*मधुकर्ण gaṇa कुमुदादि 2.

मधुकशा f. *eine süsse Geissel,* mit der die Açvin das Opfer süss machen sollen. Später ein Bild des Segens und Ueberflusses.

मधुकाण्ड n. Titel des 1ten Kâṇḍa in Bṛh. Âr. Up.

मधुकानन n. *der Wald des* Asura Madhu (an der Jamunâ).

मधुकार 1) m. *Biene.* — 2) f. ई *a) eine als Weibchen gedachte Biene.* — *b) ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177.

मधुकिरी f. *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S. S. S. 93.

*मधुकुकुटिका f. 1) *eine Citronenart mit übelriechenden Blüthen.* — 2) *eine andere Pflanze,* = मधुरा.

*मधुकुक्कुटी f. = मधुकुक्कुटिका 1).

मधुकुम्भा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मधुकुल्या f. 1) *ein Bach voll Honig, Honig in Strömen.* — 2) N. pr. eines Flusses in Kuça-dvîpa.

मँधुकूल Adj. (f. आ) *dessen Ufer aus Butter besteht.*

मधुकृत् 1) Adj. *Süssigkeit bereitend.* — 2) m. *Biene.*

*मधुकेशट m. *Biene.*

मधुकैटभसूदन m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 1,54. Richtig मधुकैटभभूदन die ältere Ausg.

मधुकोश m. 1) ** Bienenstock.* — 2) Titel eines oder mehrerer medic. Werke Bhâvapr. 2,169.

*मधुक्रम m. 1) Pl. *Zechgelage.* — 2) *Bienenstock.*

*मधुक्षीर m. *Phoenix silvestris.*

*मधुखर्जूरिका f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,58.

मधुगन्धिक Adj. *süss duftend.*

*मधुगायन m. *der indische Kuckuck* Râǵan. 19,109.

*मधुगुञ्जन m. *Hyperanthera Moringa.*

मधुग्रह m. *Honigklibation.*

मधुग्लुन्थ m. *ein fester Honigklumpen* Âpast. Çr. 6,31,5.

मधुघ m. Kauç. 35 wohl nur fehlerhaft für मडुघ.

*मधुघोष m. *der indische Kuckuck.*

*मधुच्छत्त्र als eine Bed. von वृत्ताद्न.

मधुच्छदा f. *eine best. Staude.*

मधुच्छन्द (meist metrisch) m. = °च्छन्दस् 90, 29.

मधुच्छन्दस् m. N. pr. des 51sten unter den 101 Söhnen Viçvâmitra's. Pl. Bez. *aller Söhne des* Viçvâmitra.

मधुच्युत् und °च्युत (f. आ) Adj. *Süssigkeit —, Honig träufelnd.*

मधुज्ञ 1) Adj. (f. आ) *aus Honig gewonnen.* — 2) *f. आ *a) Honigzucker* Râǵan. 14,133. — *b) die Erde.* — 3) *n. *Wachs* Râǵan. 13,75.

*मधुजम्बीर und *मधुजम्भ m. *eine süsse Citronenart* Râǵan. 11,180.181.

मँधुजात Adj. (f. आ) *aus Honig entsprungen.*

मधुजालक n. *Honigwabe* AV. Paric. 67,1.

मँधुजिह्व Adj. *Honig auf der Zunge führend, dulciloquus.*

*मधुतृण m. n. *Zuckerrohr* Râǵan. 14,77.

*मधुत्रय n. *die drei Süssigkeiten,* d. i. सिता, मालिक und सर्पिस्.

मधुत्व n. *Süsse.*

*मधुदला f. *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

*मधुदीप m. *der Liebesgott.*

मधुदुघ Adj. (f. आ) *Süssigkeit milchend.*

*मधुदूत 1) m. *der Mangobaum.* — 2) f. ई *Bignonia suaveolens* Bhâvapr. 1,197.

मधुदोघ Adj. *Süssigkeit milchend.*

मधुदोकम् Absol. *Honig melkend, — gewinnend.*

*मधुद्रु m. 1) *Biene.* — 2) *Mädchenjäger.*

*मधुद्रव m. *eine roth blühende Hyperanthera Moringa.*

*मधुद्रुम m. 1) *der Mangobaum.* — 2) *Bassia latifolia.*

मधुद्विष् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मधुधा Adj. *Süsses spendend.*

*मधुधातु m. *Schwefelkies* Râǵan. 13,83.

मँधुधार Adj. (f. आ) *Süssigkeit in Strahlen ausgiessend.*

मधुधारा f. 1) *Honigstrom* Kâd. 53,1. — 2) *ein Strom —, eine Fülle süsser berauschender Getränke* Vikramâṅkaṅ. 11,46. — 3) N. pr. eines mythischen Flusses.

*मधुधूलि f. *Sandzucker.*

मधुधेनु f. *in Form einer Kuh den Brahmanen dargebrachter Honig* Hemâdri 1,426,14. fgg.

मधुधन्न m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,57.

मधुनन्दि m. desgl. VP.² 4,212.

मधुनाडी f. 1) *Honigzelle.* — 2) Bez. *der Lieder* ṚV. 3,54. 55.

*मधुनारिकेरक (Râǵan. 11,153), *°नालिकेरक oder *°केरिक m. *eine Art Cocosnussbaum.*

मधुनिघातिन् (VP. 5,13,52), मधुनिषूदन und मधुनिकृत्तर् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मधुनी f. *eine best. Staude.*

*मधुनेतर् m. *Biene.*

मधुन्तम Adj. (f. आ) *überaus süss.*

मधुपँ 1) Adj. (f. आ) *Süssigkeit —, Honig schlürfend.* — 2) m. *Biene.*

मधुपटल m. *Bienenstock.*

मधुपति m. Bein. Kṛshṇa's. — Vgl. मधुमति.

मधुपधन्न m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,57.

मधुपर्क 1) m. (*n.) *Honigmischung* oder *Honigspende, ein Gastgericht, welches gewöhnlich aus saurer Milch mit Honig oder Butter bestand; die danach benannte Empfangsceremonie.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

मधुपर्किक Adj. *die Honigspende darbietend.* Vgl. माधु°.

*मधुपर्क्य Adj. *der Honigspende würdig.*

मधुपर्णि (metrisch Kâraka 6,27) und °पर्णी f. Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Gmelina arborea, Indigofera tinctoria, Coc-*

culus cordifolius und *Granatbaum* Bhâvapr. 1,196. 6,119.

मधुपर्णिका f. Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Gmelina arborea*, *Indigofera tinctoria*, *Lycopodium cimbricatum*, *Cocculus cordifolius* und *Cocculus tomentosus* Râǵan. 3,1. 9,86. Bhâvapr. 6,183. 196.

मधुपवन m. *Frühlingswind* 187,15.

मधुपा Adj. *Süssigkeit schlürfend.* Superl. °तम RV.

*मधुपाका f. *süsse Melone* Râǵan. 7,197.

मधुपाणि Adj. *Süssigkeit in der Hand haltend.*

मधुपात्र n. *Trinkgefäss für berauschende Getränke* Vikramâṅkaḱ. 11,56. 57.

मधुपान n. 1) *der Genuss von Honigseim* Spr. 4679. — 2) *ein best. süsses Getränk* Mân. Gṛhj. 2,14.

*मधुपायिन् m. *Biene.*

मधुपारी f. = मधुपात्र Vikramâṅkaḱ. 11,58.

मधुपाल m. *Honighüter.*

*मधुपालिका f. *Gmelina arborea.*

मधुपिङ्गाक्ष 1) Adj. *honiggelbe Augen habend.* — 2) m. N. pr. eines Muni.

*मधुपीलु m. *ein best. Baum.*

मधुपुर 1) n. *die Stadt des* Asura Madhu. — 2) f. ई *die Stadt der* Madhu, d. i. Mathurâ.

मधुपुरारि॰पु m. Bein. Vishṇu's Hemâdri 1,225,13.

*मधुपुष्प 1) m. *a) Bassia latifolia.* — *b) Acacia Sirissa.* — *c) Jonesia Asoka.* — *d) Mimusops Elengi* Râǵan. 9,60. 10,54. 64. — 2) f. आ *a) Croton polyandrum* oder *Cr. Tiglium* Râǵan. 5,84. — *b) Tiaridium indicum* Râǵan. 6,161.

मधुपूँ Adj. *in Süssigkeit sich läuternd.*

मधुपृँच् Adj. *Süssigkeit spendend.*

मधुपृष्ठ Adj. *dessen Rücken* oder *Oberfläche aus Süssigkeit (Milch) besteht.*

मधुप्रतीक Adj. (f. आ) 1) *einen süssen Mund* — oder *Süssigkeit im Munde habend.* — 2) in Verbindung mit सिद्धि und Subst. f. (आ) Bez. *bestimmter übernatürlicher Kräfte und Eigenschaften bei einem* Jogin.

मधुप्रपात m. *der Abgrund beim Honigsuchen* MBh. 12,82,45.

मधुप्रिय 1) Adj. *Honig —, Blumensaft mögend* (Biene). — 2) m. *a) *eine best. Pflanze,* = भूमिजम्बु. — *b)* Bein. α) Akrûra's VP. 5,15,24. — β) *Balabhadra's.

मधुप्सरस् Adj. *Süssigkeit gern geniessend.*

*मधुफल 1) m. *a) eine Art Cocosnussbaum.* — *b) Flacourtia sapida* Râǵan. 11,53. 71. — 2) f. आ *a) Wassermelone.* — *b) eine Traubenart* Râǵan. 11,103.

*मधुफलिका f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,58.

*मधुबकुला f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,91.

*मधुबीज m. *Granatbaum* Râǵan. 11,157.

*मधुबीजपूर m. *eine Citronenart.* Vgl. मधुरबीजपूर.

मधुब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

मधुभद्र m. N. pr. eines Mannes.

मधुभाग Adj. *dessen Loos Süssigkeit ist.*

मधुभाण्ड n. *Trinkgefäss für berauschende Getränke* Vikramâṅkaḱ. 11,55.

मधुभाव m. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

मधुभिद् m. Bein. Vishṇu's Kâd. 53,2.

मधुभुज् Adj. *Süssigkeiten —, Freuden geniessend.*

मधुभूमिक Adj. Bez. *eines* Jogin *auf der zweiten Stufe.*

मधुमक्षा und °क्षिका f. *Biene.*

*मधुमज्जन् m. *Wallnussbaum* Râǵan. 11,82.

मधुमति m. N. pr. = *Mahomed.* मधुपति die Hdschr.

मधुमतीसंगमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मधुमत्त 1) Adj. *vom Frühling berauscht, durch ihn aufgeregt.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. v. l. मधुमत्त्. — *b)* eines Mannes. — 3) *f. आ *eine Art* Karaṅǵa Râǵan. 9,66.

मधुमथ् und मधुमथन m. Bein. Vishṇu's.

मधुमद् m. *Weinrausch.*

मधुमत्त् 1) Adj. *süss, Süssigkeit enthaltend; lieblich, angenehm.* Superl. मधुमत्तम 15,17. — *b) mit Honig gemischt.* — *c) honigreich, mit Blumensaft reichlich versehen.* — *a) das Wort* मधु *enthaltend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,53. *Sg. eines Landes. — 3) f. मधुमती *a) *Gmelina arborea* Râǵan. 9,37. — *b) *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7. — *c) eine best. Stufe im* Joga. — *d) ein best. übernatürliches Vermögen eines* Jogin. — *e) ein best. Metrum.* — *f)* N. pr. α) einer Tochter des Asura Madhu. — β) einer Dienerin der Lakshmî (?). — γ) eines Flusses Hariv. 9516. — δ) einer Stadt.

मधुमत्त n. N. pr. einer Stadt.

मधुमन्थ m. *ein mit Honig angerührtes Getränk.*

मधुमय Adj. (f. ई) *aus Honig bestehend* (Hemâdri 1,426,17), *honigsüss.*

*मधुमल्ली f. *Jasminum grandiflorum.*

मधुमस्तक (* n.) *eine Art süssen Gebäcks.*

मधुमाधव m. Du. und n. Sg. *die beiden Frühlingsmonate.* काले °वे so v. a. *im Frühling.* °मास m. Sg.

मधुमाधवी f. 1) *eine honigreiche Frühlingsblume* oder *eine best. Blume;* vielleicht *Gaertnera racemosa.* — 2) *ein best. berauschendes Getränk.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — 5) Titel eines Commentars.

मधुमाधीक n. *ein best. berauschendes Getränk.*

*मधुमारक m. *Biene.*

*मधुमालपत्रिका f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,74. Lesart nicht sicher.

मधुमास m. *Frühlingsmonat.* °मासावतार m. *Eintritt des Fr.* Prasannar. 30,15. °महोत्सव m. Kathâs. 10,87.

मधुमिश्र 1) Adj. *mit Honig* oder *süsser Milch gemischt* TS. 5,2,8,6. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

मधुमुरनरकविशासन m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मधुमूल n. *die essbare Wurzel von Amorphophallus campanulatus.*

मधुमेह m. *Honigharnen, Diabetes.* Nom. abstr. °त्व n.

मधुमेहिन् Adj. *an Diabetes leidend* Kâraka 5,9.

मधुमैरेय m. *ein aus Honig bereitetes berauschendes Getränk* P. 6,2,70, Sch. Bhâg. P. 6,1,59.

*मधुयष्टि f. 1) *Zuckerrohr.* — 2) *Süssholz* Râǵan. 6,46. — 3) = तिक्तपर्वन्.

*मधुयष्टिका und *°यष्टी f. *Süssholz.*

मधुर 1) Adj. (f. आ) *a) süss.* — *b) lieblich, reizend;* insbes. von Lauten und Worten. °म् Adv. — *c) lieblich tönend, — schreiend.* — 2) m. *a) eine best. Hülsenfrucht* Kâraka 1,27. — *b) *rothes Zuckerrohr* Râǵan. 11,16. — *c) *eine Mango-Art* Râǵan. 14,86. — *d) *eine rothblühende Moringa* Râǵan. 7,32. — *e) *Reis.* — *f) *eine best. Heilpflanze,* = जीवक Râǵan. 5,11. — *g) *Melasse* Râǵan. 14,96. — *h)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Gandharva. — γ) *eines Gelehrten. — 3) f. आ *a) *Anethum Sowa.* — *b) *Anethum Panmorium.* — *c) *Beta bengalensis.* — *d) *Asparagus racemosus.* — *e) *Süssholz.* — *f) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.* — *g) ** = काकोली, बृहज्जीवन्ती, मधुकर्कटिका, मधुकुक्कुटिका und मधूली Râǵan. 3,18. 27. 4,120. 7,131. — *h) *saurer Reisschleim.* — *i)* N. pr. α) einer Stadt, = मथुरा Pat. zu P. 1,2,51, Vârtt. 5. — β) einer Gottheit. — 4) f. ई *ein best. musikalisches Instrument.* — 5) n. *a) liebevolle, freundliche Weise.* Instr. *auf freundliche Weise, mit lieben Worten.* — *b) *Syrup.* — *c) *Gift.* — *d) *Zinn* Râǵan. 13,31.

मधुरक 1) Adj. *süss.* — 2) *m. *eine best. Heilpflanze,* = जीवक. — 3) f. °रिका *a) Anethum Panmorium.* Nach Mat. med. 173 *Fenchel.* — *b) *Sinapis racemosa* Râǵan. 16,76. — 4) (wohl n.) *der Same*

von *Anethum Panmorium*.

*मधुरकण्टक m. *ein best. Fisch.*

मधुरकण्ठिन् Adj. *lieblich singend* R. 7,26,7.

*मधुरखर्जूरिका und *°खर्जूरी f. *eine best. Pflanze.*

*मधुरजम्बीर m. *eine Citronenart* Râǵan. 11,180.

मधुरता f. 1) *Süsse* 186,28. — 2) *Lieblichkeit.* — 3) *Freundlichkeit, Liebenswürdigkeit.*

*मधुरत्रय n, *die drei süssen Sachen: Zucker, Honig und Butter.*

मधुरत्व n. 1) *Süsse.* — 2) *Lieblichkeit.*

*मधुरत्वच m. *Grislea tomentosa.*

मधुरनिर्घोष m. N. pr. eines bösen Dämons.

*मधुरनिस्वन Adj. (f. आ) *eine liebliche Stimme habend.*

*मधुरपटोली f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 7,173.

*मधुरफल 1) m. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11, 143. — 2) f. आ *süsse Melone* Râǵan. 7,197.

*मधुरबीजपूर m. *eine Citronenart* Râǵan. 11,157.

मधुरभाषिन् Adj. *lieblich —, freundlich redend* 70,4.

मधुरमय Adj. (f. ई) *voller Süssigkeiten* Harshaṅ. 90,17.

मधुररावित् Adj. *lieblich tosend* 220,19.

*मधुरलता f. *eine Art Süssholz* Râǵan. 6,148.

*मधुरवल्ली f. *eine Citronenart.*

*मधुरवाच् Adj. *freundliche Worte im Munde führend.*

मधुरविपाक Adj. (f. आ) *nach der Verdauung süss* Suçr. 1,180,4. 182,2. 188,6.

मधुरशुक्लामूत्र Adj. *süssen und hellen Urin lassend.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,272,1.

1. मधुरस m. 1) *Honigsaft.* — 2) *Süsse, Lieblichkeit.*

2. मधुरस 1) *Adj. *süss.* — 2) *m. *a) Zuckerrohr.* — *b) die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — 3) f. आ *a) Sanseviera Roxburghiana.* — *b) *Gmelina arborea* Bhâvapr. 1,196. — *c) *Weinstock, Weintraube.* — *d) *eine Art Asclepias.*

मधुरसमय Adj. (f. ई) *voller Honigsaft* Harshaṅ. 75,22.

*मधुरस्रवा f. *eine Art Dattelbaum.*

मधुरस्वर 1) Adj. *einen lieblichen Ton von sich gebend, lieblich tönend.* °म् Adv. — 2) m. N. pr. eines Gandharva.

1. मधुरात्तर n. Pl. *freundliche Worte.*

2. मधुरात्तर Adj. (f. आ) *lieblich tönend.* °म् Adv.

मधुरानिरुद्ध n. Titel eines Schauspiels.

मधुराम्ल Adj. *süsssauer* Suçr. 1,75,6. 176,5. 2, 545,18.

*मधुराम्लक m. *Spondias mangifera.*

मधुराम्लकटुक Adj. *süss, sauer und scharf* Suçr. 2,546,9.

मधुराम्लकषाय Adj. *süss, sauer und zusammenziehend* Suçr. 2,546,9.

मधुराम्लतिक्त Adj. *süss, sauer und bitter* Suçr. 2,546,9.

*मधुराम्लफल m. *ein best. Fruchtbaum.*

मधुराम्ललवण Adj. *süss, sauer und salzig* Suçr. 2,546,9.

*मधुरालापा f. *Predigerkrähe* Râǵan. 19,111.114.

*मधुरालाबुनी f. *eine Gurkenart.*

मधुरावट् m. N. pr. eines Mannes.

मधुराष्टक n. Titel eines Gedichts.

मधुरास्वाद् Adj. *süss schmeckend* Âçv. Gṛhj. 2,8,6.

मधुरित Adj. *versüsst* (eig. und übertr.).

*मधुरिपु m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मधुरिमन् m. *Süsse* (eig. und übertr.) Spr. 7627. Ind. St. 15,363.

*मधुरिल gaṇa काशादि.

मधुरुह् m. N. pr. eines Sohnes des Ghṛtaprshṭha.

*मधुरेणु m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,151.

मधुर्ल 1) Adj. (f. आ) *süss.* — 2) *n. *ein berauschendes Getränk.*

*मधुलग्न m. *eine roth blühende Moringa.*

*मधुलता f. *eine Art Süssholz.* Vgl. मधुरलता.

मधुलिका f. 1) **schwarzer Senf.* — 2) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मधुलिह् 1) Adj. am Ende eines Comp. *der den Honig von — geleckt hat.* — 2) m. *Biene.*

*मधुलेहिन् und *मधुलोलुप m. *Biene* Râǵan. 19, 127.

मधुवचस् Adj. *lieblich —, freundlich redend.*

मधुवटी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

मधुवत् Adv. 1) *wie Honig* Spr. 6178. — 2) *wie durch ein berauschendes Getränk* MBh. 2,62,6.

1. मधुवन n. 1) N. pr. *des honigreichen Waldes* des Affen Sugriva. — 2) *der Wald des* Asura Madhu (an der Jamunâ).

2. *मधुवन m. *der indische Kuckuck.*

मधुवर्ण 1) Adj. *honigfarben* oder *von lieblichem Ansehen.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*मधुवल्ली f. 1) *Süssholz* Râǵan. 6,148. — 2) *eine Traubenart* Râǵan. 11,103. — 3) *süsse Citrone* Râǵan. 11,157.

मधुवातीय Adj. (f. आ) *mit* मधु वाताः (RV. 1,90, 6) *beginnend.*

*मधुवार m. Pl. *Zechgelage.*

मधुवाहन Adj. *Süssigkeit* (*Milch, Honig*) *fahrend* (Wagen).

मधुवाहिन् 1) Adj. *Honig führend* (Fluss). — 2) f. °नी N. pr. eines Flusses.

मधुविद्या f. *eine best. Lehre.*

मधुविद्विष् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मधुविला f. Bein. des Flusses Samaṅgâ.

*मधुवृत्त m. *Bassia latifolia* Râǵan. 11,92.

मधुवृध् Adj. *reich an Süssigkeit* (vielleicht Bez. *der Wolke*).

मधुवृष् Adj. *Süssigkeit träufelnd.*

मधुव्रत 1) Adj. (f. आ) *mit Süssigkeit beschäftigt.* — 2) m. *Biene.* — 3) मधुव्रती f. *eine weiblich gedachte Biene* Bâlar. 127,4. Vikramâṅkaṅ. 10,12.

मधुव्रतपति m. *Bienenkönig, d. i. — könig.*

मधुशर्करा f. *Honigzucker* Râǵan. 14,104.133.

मधुशाख 1) Adj. *süsse Zweige habend.* — 2) *m. *Bassia latifolia.*

मधुशिग्रु und °क (Kâraka 6,18) m. *Moringa pterygosperma* (*rubriflora*).

मधुशिष्ट n. *Wachs.*

मधुशीर्षक n. v. l. für मधुमस्तक Kâṅk. zu Suçr. 1,234,12.

मधुसुक्त n. *ein saures Getränk mit Honig.*

मधुसेष n. *Wachs* Râǵan. 13,76. Bhâvapr. 2,63. Kâraka 1,3.

मधुश्युत् Adj. *Süssigkeit träufelnd, von S. überfluthend.*

मधुश्युत Adj. dass.

मधुश्युन्निधन n. Name eines Sâman Lâṭj. 4,6, 3. Auch प्रजापतेर्मधु° Ârsh. Br.

मधुश्व und °श्वा fehlerhaft für मधुस्रव und °स्रवा.

मधुश्री f. *Frühlingspracht* (personificirt).

*मधुश्रेणी f. *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

*मधुश्वासा f. *eine best. Pflanze,* = जीवन्ती.

मधुषुत् Adj. 1) *Süssigkeit auspressend.* — 2) *Süssigkeit von sich gebend* (Soma).

*मधुष्ठान n. *Bienenstock.*

मधुष्ठाल n. *Honigtopf* Maitr. S. 1,11,7 (169,12). Kâṭh. 14,3. Âpast. Çr. 18,5.

*मधुष्ठील m. *Bassia latifolia* Râǵan. 4,92.

मधुष्यन्द् und मधुष्यन्द् m. N. pr. = मधुस्यन्द्.

मधुस् n. *Süssigkeit.*

*मधुसख m. *der Liebesgott.*

मधुसंकाश Adj. (f. आ) *süss blickend, lieblich erscheinend.*

मधुसंदृश Adj. *lieblich aussehend.*

*मधुसंधान n. *ein berauschendes Getränk,* namentlich *Branntwein* Râǵan. 14,136.

मधुसंभव 1) m. Pl. Bez. *bestimmter* Ǵina Lalit. 508,8. — 2) *n. *Wachs* Râǵan. 13,75.

मधुसकाय m. *der Liebesgott.*

*मधुसात् Adv. mit भू *zu Honig werden.*

*मधुसारथि m. *der Liebesgott.*

*मधुसिक्थक m. *ein best. Gift.*

*मधुसुहृद् m. *der Liebesgott.*

मधुसूक्त n. Bez. *des Liedes* AV. 9,1 Vaitân.

मधुसूदन 1) m. *a) *Biene. — b) Vernichter des* Daitja Madhu, Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b)* N. pr. eines Gelehrten. Auch °गुरु. — 2) *f. ई *Beta bengalensis.*

मधुसूदनशिक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मधुसूदनसरस्वती m. N. pr. eines Autors.

मधुसूदनायतन n. Vishṇu-*Tempel.*

मधुसेन m. N. pr. eines Fürsten.

मधुस्कन्द् n. N. pr. eines Tîrtha.

मधुस्तोक m. *Honigtropfen.*

*मधुस्थान n. *Bienenstock.*

*मधुस्य्, °स्यति *nach Honig Verlangen haben.*

मधुस्यन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

मधुस्यन्दिन् m. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

मधुस्रव 1) Adj. *Süssigkeit träufelnd* MBh. 3, 145,22. — 2) *m. *a) Bassia latifolia* Râgan. 11,92. — *b) Sanseviera zeylanica* Râgan. 3,80. — 3) f. आ *a) *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,7. — *b) *Süssholz. — c) *Hoya viridiflora* Bhâvapr. 1,200. — *d) *eine Dattelart* Râgan. 11,61. — *e) *= क्षीरवल्ली. — *f) *= हंसपदी Râgan. 5,110. — *g) der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Çrâvaṇa. — *h)* N. pr. eines Flusses.

*मधुस्रवस् m. *Bassia latifolia.*

*मधुस्वर m. *der indische Kuckuck.*

मधुहन् m. 1) *Honigsammler* VP. 2,6,28 (nach dem Comm. *Vernichter eines Bienenstockes*). — 2) *ein best. Raubvogel* Kâraka 1,27. — 3) *Tödter des* Asura Madhu, Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मधुहन्तर् m. Bein. Râma's als einer Incarnation Vishṇu's.

(मधुहस्त्य) मधुहस्तिन Adj. *Süssigkeit in der Hand haltend.*

मधूक 1) m. *a) Biene. — b) Bassia latifolia* Râgan. 11,92.96. — 2) n. *a) die Blüthe der Bassia latifolia. — b) *die Frucht der B. l.* Râgan. 11,93. — *c) Süssholz* Râgan. 6,146. — *d) *Wachs* Râgan. 13,75.

मधूकव्रत n. *eine best. Begehung.*

मधूच्छिष्ट n. *Honig* Râgan. 13,75. °स्थित Adj. *auswendig mit Wachs bestrichen.*

मधूत्थ n. 1) Adj. *aus Honig bereitet.* — 2) n. *Wachs* Râgan. 13,75.

*मधूत्थित n. *Wachs.*

मधूत्सव m. *das Frühlingsfest am Vollmondstage im Monat* Kaitra.

मधूदक n. *Honigwasser.*

मधूद्यान n. *Frühlingsgarten.*

मधूच्युत् Adj. *mit Honig gemischt* Maitr. S. 2,4, 8 (45,18).

मधूपपन्न (*m. n.) N. pr. einer Stadt.

*मधूय्, °यति Denomin. von मधु.

मधूयु Adj. *nach Süssigkeit begierig* ṚV.

मधूल 1) *m. *eine Art Bassia.* — 2) f. ई *a) eine best. Körnerfrucht. — b) *eine Citronenart. — c) *der Mangobaum* Râgan. 11,10. — *d) *eine best. Heilpflanze. — e) *Süssholz. — f) *Blüthenstaub* Râgan. 2,34.

मधूलक 1) *Adj. *süss.* — 2) *m. *eine Art Bassia.* — 3) f. मधूलिका *a) eine Bienenart. — b) eine best. Körnerfrucht. — c) eine Art Bassia. — d) *Sanseviera zeylanica. — e) *eine Citronenart. — f) *Süssholz.* — 4) n. *Honigseim* oder *Süssigkeit* überh.

*मधूषित n. *Wachs* Râgan. 13,76.

मध्य 1) Adj. (f. आ) *a) medius.* मध्ये समुद्रे *mitten im Meere. — b) der mittlere, in der Mitte befindlich. — c) mittlerer Art, von mittlerer Grösse* u. s. w.; *die Mitte haltend, mittelmässig. — d) die Mittelstrasse gehend, gemässigt. — e) zwischen zwei feindlichen Parteien stehend, unbetheiligt, neutral. — f)* bei den Mathematikern *mittel,* so v. a. *theoretisch* (Gegensatz स्पष्ट, स्फुट) Sûrjas. 1,70. — *g) *der niedrigste, schlechteste.* — 2) m. (ausnahmsweise) und n. *die Mitte des Leibes,* insbes. *die Taille eines Frauenzimmers.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) f. मध्या *a) *der Mittelfinger. — b) eine best. Tonfarbe* S. S. S. 23. — 4) f. (मध्या) und n. *ein best. Metrum.* — 5) m. oder n. *the middle term, or the mean of the progression.* — 6) n. *a) Mitte, Centrum, das Innere.* मध्यम् Acc. *mitten —, hinein in, zwischen, unter;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. मध्येन *dazwischen, innerhalb, zwischen, mitten durch;* mit Gen., Acc. oder am Ende eines Comp. मध्यात् *aus, ex, unter* (Mehreren); mit Gen. oder am Ende eines Comp. मध्ये *inmitten, dazwischen, mitten in, in* (auf die Frage *wo* oder *wohin*), *zwischen, unter;* mit Gen. oder im Comp. vorangehend. मध्ये कर् α) *in die Mitte thun,* so v. a. *zum Vermittler machen.* — β) *rechnen für* (im Comp. vorangehend) Kâd. 121,15. — γ) मध्येकृत्य so v. a. *in Bezug auf.* — °मध्य° so v. a. °मध्यम् und °मध्ये. — *b) Culminationspunct. — c) ein Zustand zwischen* (Gen.). — *d) zehntausend Billionen.*

मध्यकौमुदी f. = मध्यसिद्धान्तकौमुदी.

मध्यक्षामा f. *ein best. Metrum.*

मध्यग Adj. (f. आ) *sich befindend in, auf* oder *unter, enthalten in, weilend unter;* mit Gen. oder am Ende eines Comp.

मध्यगत 1) Adj. *inmitten seiend, sich befindend zwischen* oder *unter;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — 2) (wohl n.) *die mittlere Silbe.* गुरु° Adj. *dessen mittlere Silbe lang ist.*

*मध्यगन्ध m. *der Mangobaum.*

मध्यचारिन् Adj. *einhergehend zwischen* oder *unter* (Gen.).

मध्यजिह्व n. *die Mitte der Zunge.*

मध्यज्या f. *Meridian-Sinus.*

मध्यतःकारिन् m. Bez. *der vier Hauptpriester:* Hotar, Adhvarju, Brahman *und* Udgâtar.

मध्यतमस् n. *eine ringförmige Finsterniss.*

मध्यतस् Adv. 1) *aus der Mitte, mitten, in der* oder *die Mitte.* Mit Gen. oder am Ende eines Comp. *aus, ex, zwischen.* — 2) *von mittlerer Beschaffenheit* Gaut. — 3) *vom Culminationspunct.*

मध्यता f. *Mittelmässigkeit.*

मध्यतापिनी f. Titel einer Upanishad.

मध्यत्व n. Nom. abstr. zu मध्य 1) *f)* Comm. zu Sûrjas. 1,70.

मध्यदिन fehlerhaft für मध्यंदिन.

मध्यदीपक n. *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,24.

मध्यदेश m. 1) *der mittlere Raum.* — 2) *Meridian.* — 3) *die Mitte des Leibes, Taille.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) *das Mittelland, das Land zwischen* Himavant, Vindhja, Vinaçana *und* Prajâga. Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

मध्यदेशीय Adj. *aus dem Mittellande stammend, dort wohnend.*

मध्यदेश्य Adj. (f. आ) dass.

मध्यदेह m. *die Mitte des Leibes.*

मध्यनगर n. *das Innere einer Stadt* Paṇḍab.

मध्यनिक्षित Adj. *hineingesteckt.*

1. मध्यंदिन 1) m. (*n.) *Mittagszeit.* Auch mit दिवस् Gen. — 2) m. *a) Mittag,* kurz gesagt für *Mittagsfeier, Mittags*-Savana oder *Mittags*-Pavamâna. — *b) *Pentapetes phoenicea* Râgan. 10,130. — *c)* N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja. — 3) n. *der personificirte Mittag* ist ein Sohn Pushpârṇa's von der Prabhâ.

2.*मध्यंदिन Adj. = माध्यंदिन.

मध्यंदिनीय Adj. *mittäglich.*

मध्यन्य Adj. *eine Mittelstufe einnehmend, nicht ganz hoch und nicht ganz niedrig stehend.*

मध्यपतित Adj. *dazwischen liegend.*

मध्यपात m. *Verkehr, Umgang.*

*मध्यप्रसूता Adj. f. (eine Kuh) *die nicht vor gar langer Zeit gekalbt hat* Râǵan. 15,33.

मध्यभक्त Adj. *während der Mahlzeit eingenommen* (Arzenei).

मध्यभाग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *der mittlere Theil.* Loc. *darin, im Innern von* (Gen.). — 2) *die Mitte des Leibes, Taille.*

मध्यभाव m. *eine mittlere Entfernung.*

मध्यम् 1) Adj. (f. ई) *a) medius.* मध्यमे गुल्मे *in der (die) Mitte des Soldatentrupps.* — *b) der mittlere, in der Mitte befindlich.* — *c) von mittlerer Beschaffenheit, Stärke, Grösse* u. s. w., *mittelmässig.* — *d) zwischen zwei feindlichen Parteien stehend, unbetheiligt, neutral.* Auch neben उदासीन. — *e)* = मध्य 1) *f)* Sûrjas. 1 in der Unterschr. — 2) m. *a) das Mittelland,* = मध्यदेश 4). — *b) die 4te* oder *5te Note.* — *c) die mittlere Scala.* — *d) *ein best.* Râga. — *e) die zweite Person.* — *f) *Gouverneur einer Provinz.* — *g) *eine Gazellenart.* — *h) der 18te* Kalpa 2) *h).* — *i)* Pl. *α) eine best. Götterklasse* Çâñkh. Çr. 14,72,1. — *β) eine best. buddhistische Secte.* — 3) m. n. *die Mitte des Leibes, Taille.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) f. आ *a) Mittelfinger.* — *b) Uterus.* — *c) *ein mannbares Frauenzimmer.* — *d) *Samenkapsel der Lotusblüthe.* — *e) *ein Metrum von 4 Mal drei Silben.* — *f) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *g)* Bez. *eines best. Lautes.* — 5) n. *a) Mitte.* — *b) Culminationspunct* Sûrjas. 13,14. — *c)* Titel des 12ten (14ten) Kâṇḍa im Çat. Br.

मध्यमक 1) Adj. (f. °मिका) *gemeinsam.* — 2) f. °मिका *a) *ein mannbares Frauenzimmer.* — *b)* Titel des 2ten Grantha des Kâṭhaka. Vgl. माध्यमिका. — 3) n. *das Innere.* °कं प्र-विश् so v. a. *hineintreten* Mṛkkh. 46,19.

मध्यमकवृत्ति f. Titel eines Werkes.

मध्यमकाण्ड n. Titel des 2ten Kâṇḍa in Maitr. S.

मध्यमकालंकार m. und मध्यमकालोक m. Titel zweier Werke.

मध्यमकेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मध्यमखण्ड n. *das mittlere Glied in einer algebraischen Gleichung.*

मध्यमग्राम m. *die mittlere Scala* S. S. S. 28. 29.

मध्यमजात Adj. *in der Mitte geboren, der mittlere* (Sohn).

मध्यमटीका f. Titel eines Werkes.

मध्यमध्या f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30.

मध्यमनोरमा f. Titel eines Werkes.

मध्यमन्दिर 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) n. *a) die weibliche Scham* und *der After.* — *b)* Titel eines Werkes.

मध्यमपदलोपिन् Adj. (ein Compositum) *in welchem das Mittelglied* (angeblich) *ausgefallen ist.*

मध्यमपर्ण n. etwa *ein Blatt mittlerer Grösse* Maitr. S. 1,10,20 (160,7).

मध्यमपुरुष m. 1) *eine best. Personification* Gaut. — 2) *die zweite Person* Nir. 7,1. Chr. 237,6.

मध्यमपूरुष m. *ein mittelmässiger Mensch* Spr. 3577.

मध्यमभाव m. *eine mittlere Entfernung.*

*मध्यमयान n. bei den Buddhisten *das mittlere zur Erkenntniss führende Vehikel.*

मध्यमरात्र m. *Mitternacht.*

मध्यमलोक m. *die mittlere Welt, die Erde.*

मध्यमलोकपाल und °लोकेन्द्र m. *Fürst, König.*

मध्यमवयस् n. *das mittlere Alter.*

*मध्यमवयस्क Adj. *von mittlerem Alter.*

मध्यमवक्र (stark °वाक्र) Adj. nach Sâj. *mit mittlerer Geschwindigkeit fahrend;* vielleicht *in der Mitte* (zwischen Göttern und Menschen) *fahrend.*

मध्यमशी m. etwa *intercessor.*

*मध्यमस्थ Adj. gaṇa ब्राह्मणादि.

मध्यमस्था Adj. *in der Mitte von* — (Gen.) *stehend, den Mittelpunct* (einer Gemeinschaft) *bildend.*

मध्यमस्थेय n. Nom. abstr. zu मध्यमस्था.

मध्यमागम m. Bez. *eines der 4* Âgama bei den Buddhisten Eitel, Chin. B.

मध्यमाङ्गिरस् m. *der zwischen dem grossen und kleinen* Añgiras *liegende* Añgiras.

*मध्यमाङ्गुलि m. *Mittelfinger.*

मध्यमात्रेय m. *der zwischen dem grossen und kleinen* Âtreja *liegende* Âtreja.

मध्यमादि m. und °दी (!) f. *eine best.* Râginî S. S. S. 81. 101. 65.

मध्यमाष्टका f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des* Mâgha Kull. zu M. 4,176. VP.^{2} 3, 109.

मध्यमाहरण n. *die Elimination des mittleren Gliedes in einer algebraischen Gleichung.*

मध्यमिक m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.* Richtiger wohl मा°. मध्यमिका s. u. मध्यमक.

मध्यमिकवृत्ति f. Titel eines Werkes.

*मध्यमीय Adj. *zur Mitte gehörig.*

मध्यमेश्वर m. Name eines Linga in Benares.

मध्यमेषा f. *ein best. Theil des Wagens* Maitr. S. 2,2,1 (14,11). TS. 2,3,8,5.

मध्यमेष्ठा Adj. मध्यमस्था.

मध्यमोच्चैस्तर Adj. (f. आ) *halb laut und sehr laut* Vaitân.

मध्ययोगिन् Adj. *factisch und theoretisch in Conjunction stehend.*

मध्यरात्र m. und °रात्रि f. *Mitternacht.*

मध्यरेखा f. *die Linie, welche man sich von* Laṅkâ, Ujjajinî, Kurukshetra *und andern Orten nach dem* Meru *gezogen denkt.*

मध्यलग्न n. *der Punct, in welchem sich die Ekliptik und ein Meridian schneiden.*

*मध्यलोक m. *die Erde.*

*मध्यलोकेश m. *Fürst, König.*

मध्यवयस् Adj. *von mittlerem Alter.*

°मध्यवर्तिन् Adj. *sich befindend in, zwischen* oder *unter.*

मध्यवल्ली f. wohl Titel einer Vallî der Taitt. Up.

मध्यविदरण n. *eine der zehn Weisen, auf welche eine Finsterniss endet.*

मध्यविवर्तिन् Adj. *sich drinnen befindend* und zugleich *unparteiisch, vermittelnd* Ind. St. 14,382.

*मध्यवृत्त n. *Nabel.*

मध्यशरीर Adj. *von mittlerer Körperfülle.*

मध्यशायिन् Adj. *drinnen liegend.*

मध्यसिद्धान्तकौमुदी f. Titel einer Grammatik.

मध्यसूत्र n. *Hauptmeridian.*

मध्यस्थ Adj. (f. आ) 1) *in der Mitte befindlich.* — 2) *im Luftraum befindlich.* — 3) *drinnen seiend.* Mit Gen. oder am Ende eines Comp. *sich befindend in, unter* oder *zwischen.* — 4) *den Vermittler zwischen* — (Gen.) *machend.* — 5) *von mittlerer Beschaffenheit, von mittlerer Art, mittelmässig.* — 6) *gleichgültig zusehend, unbetheiligt, gleichgültig, zwischen zwei Parteien stehend, unparteiisch, neutral.* — 7) *in der Mitte stehend,* so v. a. *Keinem angehörend* oder *beiden Theilen angehörig.*

मध्यस्थता f. *Gleichgültigkeit, Indifferenz* (316, 19); *Unparteilichkeit.*

मध्यस्थल n. (adj. Comp. f. ई) *Hüfte.*

मध्यस्थान n. *der Luftraum.* °देवता f. *eine Gottheit des Luftraums.*

मध्यस्थित Adj. 1) *befindlich zwischen* (Gen.). — 2) *gleichgültig.* Nom. abstr. °ता f.

मध्यस्वरित Adj. *den* Svarita *auf der mittle-*

ren Silbe habend.

मध्यै Instr. Adv. *zwischen* (mit Gen.), *inzwischen* RV. 10,61,6.

मध्यान्तरविस्तरलिपि f. *eine best. Schriftart.*

*मध्याङ्गुलि und *°ली f. *Mittelfinger.*

मध्यादित्य m. *die Sonne zur Mittagszeit.* °गते ऽह्नि so v. a. *zur Mittagszeit.*

मध्यान्तयमक n. *Paronomasie in der Mitte und am Ende der Stollen.* Beispiel BHATT. 10,17.

*मध्यान्तविभङ्गशास्त्र oder *मध्यान्तविभाग° n. Titel eines Werkes.

*मध्यान्तिक m. N. pr. eines buddhistischen Arhant's.

*मध्याम्लकेसर *Citrone.*

मध्यायिन् Adj. *mit dem mittleren Tone hergesagt* SAṂHITOPAN. 8,4.

मध्यायु Adj. vielleicht *Vermittelung suchend* oder *Vermittler.*

मध्यार्जुन N. pr. einer Oertlichkeit. °तीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मध्यावर्ष n. *die Mitte der Regenzeit.*

*मध्यास्थि *Grewia asiatica.*

मध्याह्न m. 1) *Mittag.* — 2) N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

*मध्याह्निक m. *Pentapetes phoenicea* BHÂVAPR. 1,229.

*मध्येगङ्गम् Adv. *in der — oder in die Gaṅgâ.*

*मध्येगुरु Adj. wohl *in der Mitte eine lange Silbe habend.*

मध्येच्छन्दस् PÂR. GṚHJ. 3,3,5 nach den Erklärern *die Sonne* oder *Mitte des Jahres.*

मध्येजठरम् Adv. *im Leibe* BHÂM. V. 1,60.

मध्येजलात् Abl. *mitten aus dem Wasser* BHAṬṬ. 3,50.

मध्येज्योतिस् f. *ein best. vedisches Metrum.*

मध्येनगरम् Adv. *innerhalb einer Stadt.*

मध्येनदि Adv. *im —, in den Fluss.*

मध्येनरेश्वरसभम् Adv. *mitten in der Versammlung der Fürsten* BÂLAR. 108,9.

मध्येनिधन Adj. *das* 1. निधन 5) *in der Mitte habend* LÂṬJ. 3,9,7. 6,4,5. 7,8,13.14.

मध्येपद्मम् Adv. *in einer Lotusblüthe.*

मध्येपृष्ठम् Adv. *auf dem Rücken.*

मध्येपृष्ठ 1) Adj. *die* 1. पृष्ठ *genannten Opfertage in der Mitte habend* ÇÂṄKH. ÇR. 13,21,4.12.13. — 2) n. *ein best.* Ajana TÂṆḌJA-BR. 25,1,2.3.

मध्येमध्यमाङ्गुलिकर्पूरम् Adv. *zwischen Mittelfinger und Ellbogen.*

मध्येयज्ञम् Adv. *mitten im Opfer* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 9,4,4.

मध्येरणम् Adv. *in der Schlacht* BHÂM. V. 1,126.

मध्येरथ्यम् Adv. *mitten auf der Strasse* BHÂM. V. 2,40.

मध्येवारि Adv. *in's —, unter's Wasser.*

मध्येविन्ध्याटवि Adv. *in den Wäldern des Vindhja.*

मध्येविन्ध्यात्तरु Adv. *mitten im Vindhja* KATHÂS. 4,1.

मध्येव्योम Adv. *im Luftraum* BÂLAR. 14,2.

मध्येसभम् Adv. *in der Versammlung, in der Gesellschaft, vor Allen* DH. V. 33,12.

मध्येसमुद्रम् Adv. *mitten im Meere* PRASANNAR. 132,16.

मध्योदात्त Adj. *auf der mittleren Silbe den Udâtta habend.*

मध m. N. pr. des Gründers einer Secte (s. माध). Auch °गुरु und मधाचार्य.

मधक m. *Biene.*

मधत्त Adj. *honiggelbe Augen habend.*

मधगुरु s. u. मध.

*मधञ्च् Adj. (f. मधूची) zur Erklärung von माधूची gebildet MAHIDH. zu VS. 37,18.

मधतत्त्वचपेटाप्रदीप m. und °तत्त्वमुखमर्दन n. (OPP. Cat. 1) Titel von Werken.

(मधट्) मधुस्रंट् Adj. *Süsses essend.*

मधभाष्य n., °टीका f., °व्याख्या f., मधमतखण्डन n., °मतप्रकरण n., °मतमुखभङ्ग m., °मतमुखमर्दन n., °मतविधंस m. (BURNELL, T.), °मतविधंसन n., मधमुखभङ्ग m. und मधमुखमर्दन n. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

(मधर्ण) मधुस्रर्ण Adj. *süsse Wellen führend.*

*मधल m. *Zecherei.*

मधविजय m. (OPP. Cat. 1), मधविधंसन n. und मधशास्त्र n. Titel von Werken.

*मधस्य anzunehmen für *माधस्य.

मधष्टक n. Titel eines Werkes BURNELL, T.

मधष्ठीला f. *Honigklumpen.*

*मधस्यू, °स्यति *nach Honig Verlangen haben.*

मधसकृन्नामभाष्य n. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

मधाचार्य m. s. u. मध.

*मधाधार m. *Wachs* BHÂVAPR. 2,63.

मधापात m. *Honig beim ersten Anblick.*

*मधाम्र m. *eine Mangoart* RÂǴAN. 11,19.

*मधालु u. °क n. *ein Gewächs mit süsser Knolle.* Nach Mat. med. 305 *Dioscorea aculeata.*

*मधावास m. *der Mangobaum* RÂǴAN. 11,11.

मधाशिन् Adj. *Süssigkeit geniessend.*

मधासव m. *ein aus Honig bereitetes berauschendes Getränk.*

*मधासवनिक m. *ein Bereiter berauschender Getränke.*

मधाकृति f. *eine aus Süssigkeiten bestehende Opferspende.*

मधाक्षिक n. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

*मधिक्षा f. *ein berauschendes Getränk.* Beruht auf einer falschen Lesart.

मन्, मनते, मनुते, मन्यते; metrisch auch Act. 1) *meinen, glauben, sich einbilden, sich vorstellen, vermuthen, dafürhalten, glauben von* (Acc.), — *an* (Acc.), so v. a. *für gewiss, für wahrscheinlich halten.* किं बत मन्यसे so v. a. *wozu stellst du grosse Betrachtungen an?* मन्ये *so meine ich* wird in einem Satze vorangestellt oder eingeschoben ohne einen Einfluss auf die Construction zu haben. — 2) *halten für*, mit doppeltem Acc. चिरं तन्मेने यो ह्रासः पर्यधास्यत so v. a. *es schien ihm zu lange das Gewand zuvor umzunehmen.* Bisweilen ist der eigentliche Objects-Acc., wie तद्, zu ergänzen. Wenn eine Geringachtung ausgedrückt werden soll, kann das Prädicat auch im Dat. stehen. Zum Prädicat tritt bisweilen इव, oder es erscheint als Adv. auf वत्. Nicht selten ist das Prädicat auch ein anderes Adverb. Mit बहु *für viel halten, hochhalten, zu schätzen wissen;* mit लघु *gering halten, — anschlagen;* mit साधु *für gut halten, gutheissen, billigen, loben.* Bisweilen folgt noch इति auf साधु. — 3) *sich halten —, gehalten werden —, gelten für, erscheinen als, sich zeigen;* das Prädicat im Nomin. (bisweilen mit folgendem इव), ausnahmsweise aber auch im Acc. (Spr. 7645). — 4) *meinen,* so v. a. *für gut befinden, Etwas* (Acc.) *billigen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *beistimmen.* — 6) *denken an,* so v. a. *mit Sinn und Herz zugewandt sein, ehren, schätzen.* मनाक् *andächtig.* Mit न *verschmähen, für Nichts achten.* — 7) *im Sinne haben, wollen, wünschen, begehren, das Absehen haben auf;* mit Acc. oder Gen. (ausnahmsweise). — 8) *gedenken* (im Gebet u. s. w.), *erwähnen, memi-nisse, commemorare;* mit Acc. oder Gen. (seltener). — 9) *erdenken, ersinnen.* — 10) *wahrnehmen, innewerden, erfahren, erkennen, zur Einsicht gelangen, wissen, begreifen;* mit Gen. oder Acc. — 11) *Jmd* (Acc.) *zudenken,* so v. a. *schenken, verehren.* — 12) मत a) *erscheinend als, geltend —, angesehen werdend für* (Nomin. oder ein Adv.). बहुमत *hoch gehalten, geachtet;* साधुमत *in hoher Achtung stehend bei* (Gen.) MBH. 5,191,11. — b) *gut befunden, gebilligt, für angemessen erachtet* Spr. 7623. — c) *geachtet, geehrt, gern gesehen von*

(Gen.), *hoch angeschlagen.* — *d) gewollt, beabsichtigt.* — *e) empfunden, vermuthet* 283,32. — *f) erkannt, bekannt* MBh. 4,14,8. — 13) मनित *a) *gekannt, verstanden.* — *b)* Paṇḍar. 3,12,20 wohl fehlerhaft. — Caus. 1) मानयति (metrisch auch Med.) *ehren, Ehren erzeigen, Etwas berücksichtigen.* Auch mit उरु, बहु und साधु. मानित *geehrt, berücksichtigt.* — 2) *मानयते *a)* स्तम्भे. — *b)* गर्वके. — Desid. मीमांसते (metrisch auch Act.) 1) *überlegen, bedenken, erwägen, prüfen.* मीमांसितँ *erwogen.* — 2) *in Frage stellen, bezweifeln.* Mit Loc. der Sache, in Bezug auf welche die Befähigung oder Zulassung einer Person fraglich ist. मीमांसितँ *gegen den man ein Bedenken hat.* — *Desid. vom Desid. मीमांसिषते. — Mit अति 1) *geringschätzen, verschmähen.* — 2) *für zu klein halten, für geringer halten als* (Instr.). — 3) *sich überheben.* — Caus. अतिमानित *in hohem Grade geehrt.* — Mit अधि *hochhalten, hochachten.* — Mit अनु 1) *zustimmen, einwilligen; billigen, zugestehen, gestatten, zugeben, gutheissen, anerkennen* (mit Acc. [ṚV. 7,31,7] oder Infin.; statt des Acc. auch °कृते), *anerkennen als* (mit doppeltem Acc.). अनुमत *gestattet, erlaubt, genehmigt, gebilligt, anerkannt* VS. 12,70. — 2) *belieben, gewillt sein.* अनुमत *gern gesehen, erwünscht.* — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *gewähren, zu Theil werden lassen, verleihen.* — 4) *gutheissen,* so v. a. *sich einer Sache hingeben, befolgen;* mit Acc. अनुमत *befolgt.* — 5) *Jmd* (Acc.) *begünstigen zu* (Dat.), so v. a. *verhelfen zu* ṚV. 5,46,4. — 6) *Jmd* (Acc.) *zulassen, anerkennen, — als* (Acc.). अनुमत *zugelassen —, anerkannt von* (im Comp. vorangehend). — 7) *Jmd* (Acc.) *Erlaubniss geben, gestatten;* das Wozu im Dat. Mit einem prädicativen Acc. eines Partic. praes. oder fut. *Jmd gestatten, dass er —.* अनुमत *die Erlaubniss habend, — von* (Instr.). — 7) *Jmd* (Acc.) *nachgeben.* — 8) *Jmd* (Acc.) *nachsehen, verzeihen.* — 9) mit न *zurückstossen, Nichts wissen wollen von* (Acc.), *sich aus Etwas* (Acc.) *Nichts machen.* — Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *um Erlaubniss bitten, um Jmds Zustimmung bitten* Mân. Çr. 1,8,2. 2,1,3. Gṛhj. 2,4. — 2) *Jmd um Erlaubniss bitten fortzugehen, sich verabschieden bei* (Acc.). — 3) *um Etwas* (Acc.) *bitten.* — 4) *ehren, ehrenvoll aufnehmen.* — 5) *berücksichtigen, in Anschlag bringen.* — Desid. *erschliessen, folgern.* — Mit सम् 1) °मत *die allgemeine Zustimmung habend von* (Instr.). — 2) *allgemein anerkennen als,* mit doppeltem Acc. — Mit अप Caus. *Jmd missachten, Geringachtung gegen Jmd* (Acc.) *an den Tag legen.* — Mit अभि 1) *Absichten haben auf, begehren, Verlangen haben nach;* mit Acc. — 2) *gern haben, mögen.* अभिमत *gewünscht, erwünscht, gern gesehen, lieb, genehm.* Compar. °तर. — 3) *böse Absichten gegen Jmd* oder *Etwas haben, zu beschädigen suchen, Jmd Etwas anzuthun suchen, nachstellen, bedrohen.* — 4) *tödten, umbringen.* — 5) *Etwas* (Acc.) *zugeben, freistellen, zugeben, dass Etwas geschehe* (Acc. eines Partic.). अभिमत *zugegeben.* — 6) *Etwas* (Acc.) *Jmd* (Dat.) *zur Verfügung stellen.* — 7) *dafür halten, meinen, sich einbilden.* — 8) *glauben an, annehmen, voraussetzen;* mit Acc. — 9) *halten für,* mit doppeltem Acc. Statt des prädicativen Acc. auch Instr. eines davon gebildeten Nom. abstr. — *Caus. अभिमानयति. — Mit अव 1) *Jmd missachten, geringachten, seine Geringschätzung gegen Jmd an den Tag legen;* mit Acc. अवमन्यते auch mit passiver Bed. अवमत *missachtet, gering geachtet, geringschätzig behandelt.* — 2) *Etwas* (Acc.) *geringachten, nicht beachten, verschmähen.* अवमत *verabscheut.* — Caus. 1) *Jmd missachten, geringachten, seine Geringschätzung gegen Jmd an den Tag legen.* — 2) *nicht beachten.* — Mit अभ्यव *Etwas* (Acc.) *missachten, verschmähen* Âpast. 1,19,14. — Mit आ *hinverlangen zu Jmd* (Acc.). आमनति s. u. मा. — Mit प्रत्या, °मनति s. u. मा. — Mit समा, °मनति s. u. मा. — Mit उप *halten für,* mit doppeltem Acc. — Desid. in उपमीमांसा. — Mit नि *halten für,* mit doppeltem Acc. — Mit परि *übersehen, hintansetzen, vernachlässigen, vergessen* ṚV. 7,93, 6. 10,31,2. — Mit प्र *ersinnen, aussprechen.* — Mit अभिप्र *halten für* (Nomin. mit इति). — Mit प्रति *erwiedern, Jmd Etwas entgegenhalten;* mit doppeltem Acc. — Caus. 1) *Jmd ehren.* — 2) *Etwas in Ehren halten.* — 3) *gut —, mit Beifall aufnehmen.* — 4) *beachten, berücksichtigen.* — Mit वि 1) *unterscheiden.* — 2) विमत *a)* Pl. *uneins.* — *b) missachtet, beleidigt.* — *c) beliebig, jedweder, jeglich* Comm. zu Nyâyam. 1,1,1. 26. 2,4. 2,3,16. 3, 6,11. 4,1,4. Sarvad. 133,5. Govindân. S. 458. 592. 1103. — Caus. *entehren, mit Geringachtung behandeln, geringschätzen* Saṃhitopan. 36,3. Lalit. 162,15. 16. — Mit सम् 1) *meinen, wähnen.* — 2) *halten für,* mit doppeltem Acc. संमत *gehalten für* (Nomin.). — 3) *gedenken, beabsichtigen.* — 4) *schätzen, ehren.* संमत *geschätzt, geehrt, in Ehren stehend, — bei* (Gen.), *in Ruf stehend.* — 5) *Etwas billigen, anerkennen, gutheissen.* Nur संमत *anerkannt, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *übereinstimmend mit* (im Comp. vorangehend). युष्माकं यदि संमतम् so v. a. *wenn es euch recht ist.* — 6) *Jmd* (Acc.) *bevollmächtigen, die Erlaubniss zu Etwas geben;* s. असंमत. — संमत auch fehlerhaft für संगत. — Caus. 1) *Jmd ehren, Jmd Ehre erweisen.* संमानयित्वा Kâd. 91,23 fehlerhaft für मानयित्वा, wie die andere Ausg. 164, 15 liest. — 2) *Etwas beachten.* — 3) *Jmd* (Gen.) *Etwas versichern.* — Mit अनुसम्, अनुसंमत *gebilligt —, gutgeheissen von* (Instr.). — Mit अभिसम्, अभिसंमत *geehrt —, geschätzt von* (im Comp. vorangehend).

1. मनँ m. Du. *ein best. Schmuck* ṚV. 8,78,2. — मनाँ f. s. bes.

2. मन 1) m. *a) *Nardostachys Jatamansi.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Çambara. — 2) n. einmal im Comp. = मनस्.

*मनआप Adj. *herzgewinnend, reizend, schön.*

मनऊ m. = منع *eine best. Constellation* Ind. St. 2,282.

मनःकृङ् Adj. nach Sâj. मनसा प्रसाधनं यस्य सः.

मनःकान्त Adj. = मनस्कान्त.

मनःक्षेप m. *Geistesverwirrung.*

मनःपति m. *Herr des Herzens,* Beiw. Vishṇu's.

मनःपर्याय m. bei den Gaina *die zur vollkommenen Klarheit gelangte Einsicht* (die vorletzte Stufe in der Erkenntniss der Wahrheit).

मनःपूत Adj. *der Gesinnung nach rein.*

मनःप्रसाद् m. *Heiterkeit des Sinnes.*

मनःप्रिय Adj. (f. आ) *dem Herzen lieb* Kir. 2,1.

मनःप्रीति f. *Herzensfreude.*

मनक m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 5,61.

मनँन 1) Adj. *bedächtig, sorgsam.* — 2) n. *das Denken, Nachdenken, Betrachten im Geiste, Erwägen.*

मननग्रन्थ m. und मननप्रकरण n. (Burnell, T.) Titel von Werken.

मननाँ Instr. Adv. *bedächtig.*

मननादिनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मननीय Adj. bei der Erklärung von मन्मन्.

मनवशम् (!) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,69.

(मनन्य) मननिँघ्न Adj. nach Sâj. = स्तुत्य.

*मनयितर् Nom. sg., f. °त्री in einer Erklärung Sâj. zu ṚV. 1,124,3.

1. मनश्चित् Adj. *mit dem Geist geschichtet.*

2. मनश्चित् Adj. *denkend.*

मनःशिला f. Titel eines Werkes.

मनःशिल (m. oder n. metrisch) und शिला f.

(Râǵan. 13,49) *Realgar, rother Arsenik.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

मनःशीघ्र Adj. *gedankenschnell.*

मनःषष्ठ Adj. *mit dem Manas sechs seiend.*

मनस् n. 1) *der innere Sinn, das innere Organ, Geist, Verstand, Gemüth, Seele, Gewissen, Herz* nebst deren Functionen und Aeusserungen: *Denken, Vorstellen, Gedenken; Erdenken, Ersinnen, Nachdenken* (vielleicht auch *das Ersonnene, Erfindung); Wunsch, Wille, Geneigtheit; Lust, Verlangen, Streben, Trieb; Gesinnung, Stimmung.* Das Manas entflieht mit dem Tode aus dem Körper; das Thier hat nicht Manas, sondern Asu. In den philosophischen Systemen ist Manas *das Organ der Erkenntniss, das Erkenntnissvermögen mit der Fähigkeit Vorstellungen zu verbinden und zu haben;* es gilt, ausser im Njâja, für vergänglich. *a*) Acc. mit कर् *beschliessen; Jmd* (Gen.) *geneigt werden, sich zu Jmd hingezogen fühlen;* mit कर्, प्र-कर्, धा, वि-धा, धर्, बन्ध् und नि-वेशय् *seine Gedanken richten auf, denken an* (die Ergänzung im Loc., Dat., Acc. mit प्रति oder Infin.); mit समा-धा *sich fassen;* mit *कृत्, मनोकृत्य so v. a. *bis das Verlangen gestillt ist.* — *b*) मनसा *mit dem Geiste; in Gedanken* (Gegensatz *in Wirklichkeit); von Herzen, gern; mit Vergunst von* (Gen.); *vermöge des blossen Willens;* मनसेव so v. a. *in einem Nu;* mit मन् *im Geiste denken,* so v. a. *Willens sein;* mit सम्-गम् *einmüthig werden.* — *c*) मनसि mit कर् *beherzigen; in's Herz schliessen, im Herzen gedenken* 104,15. Ind. St. 15,314. mit नि-धा *dem Geiste einprägen, im Geiste sich vorführen* Chr. 155,21; mit वर्त् so v. a. *im Kopfe herumgehen.* — *d*) am Ende eines adj. Comp. nach einem Nom. act. oder nach einem Infin. auf तु *den Wunsch habend —, beabsichtigend zu.* — 2) मनसो दोहः Name eines Sâman. — 3) *der 26ste* Kalpa 2) *h*). — 4) *der See* Mânasa.

मनसा 1) m. N. pr. eines Mannes (nach Sâj.). — 2) f. आ N. pr. *a*) einer Göttin, einer Partikel der Prakṛti; sie ist eine Tochter Kaçjapa's und Gattin Ǵaratkâru's. Sie schützt die Menschen vor Schlangengift. — *b*) einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,22. — 3) n. am Ende einiger Comp. = मनस् 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ Pân. Gaṇ. 1,4,15.

मनसस्पति m. *der Genius des geistigen Vermögens und Lebens des Menschen.*

*मनसागुप्ता f. संज्ञायाम्.

*मनसाज्ञापिन् Adj. *mit dem Geiste wahrnehmend.*

*मनसादत्ता f. संज्ञायाम्.

*मनसादेवी f. = मनस 2) *a*).

मनसापञ्चमी f. *der der Göttin* Manasâ *geweihte fünfte Tag in der dunkelen Hälfte des* Âshâḍha.

मनसाराम m. N. pr. eines Mannes.

मनसिकार m. *Beherzigung, attentio animi* Lalit. 218,2.6.

मनसिज m. 1) *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,105. — 2) *der Mond.*

मनसिजतरु m. *die Geschlechtsliebe als Baum.*

मनसिजरुज् f. *Liebesschmerz* Vikr. 51.

मनस्विन् Adj. *Sinn —, Geist habend.*

मनसिशय m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

मनस्क 1) n. Demin. von मनस् 1). — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) Çiç. 11,27 *dessen Geist oder Gedanken gerichtet sind auf.*

मनस्कान्त Adj. *dem Herzen lieb, angenehm.* सर्वभूत° *allen Wesen lieb.*

मनस्कार m. *attentio animi* (neben चित्ता) Lalit. 28,8. 29,2. चित्ता° als Adj. (!) 28,6.

मनस्कर्त m. *Vorstellung.*

मनस्ताप m. 1) *Herzeleid, Herzenskummer.* — 2) *Reue.*

*मनस्ताल m. N. pr. des Löwen der Durgâ.

मनस्तेजस् Adj. *mit des Geistes Schärfe versehen.*

*मनस्तोका f. Bein. der Durgâ.

मनस्त्व n. Nom. abstr. zu मनस् 1).

मनस्पाप AV. 6,45,1 vom Padap. als Comp. gefasst. AV. Paipp. liest मनसस्पते, wonach मनस्पते zu vermuthen wäre.

मनस्मय Adj. *geistig* (Gegensatz *materiell*).

मनस्य्, मनस्यति, °ते 1) *im Sinne haben.* — 2) *denken, überlegen.* — Mit अभि *wünschen* oder *billigen.*

मनस्यु 1) Adj. etwa *wünschend, begehrend.* — 2) m. N. pr. zweier Fürsten.

मनस्वत् 1) Adj. *a*) *sinnvoll* oder *muthvoll.* — *b*) *das Wort* मनस् *enthaltend.* — 2) f. मनस्वती Târ̤ḍja-Br. 14,3,3 fehlerhaft für अनस्वती.

मनस्विन् 1) Adj. *a*) *sinnvoll, verständig* (Person). Nom. abstr. मनस्विता f. (= अभिमानिता Comm.) Kir. 1,43. — *b*) *guten Muths, froh;* vgl. अमनस्विन् (Nachtr. 2). — *c*) *verständig,* so v. a. *geschickt.* Compar. मनस्वितर. — 2) m. *a*) **das fabelhafte Thier* Çarabha Râǵan. 19,3. — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Devala VP.^{2} 2,24. — 3) f. मनस्विनी *a*) *Bein. der Durgâ. — *b*) **Momordica mixta* Râǵan. 7, 183. — *c*) N. pr. α) der Mutter des Mondes. — β) der Gattin Mṛkaṇḍu's.

मनःसंवर m. *Zügelung des Herzens* Lalit. 3

मनःसंकल्प m. *Herzenswunsch.*

मनःसङ्ग m. *beständiges Denken an den G ten.*

मनःसद् Adj. *im Sinne sitzend.*

मनःसंताप m. *Herzeleid, Herzenskummer.*

मनःसमुन्नति f. *eine hohe Denkweise* 96,9.

मनःसारमय Adj. *den Kern des Sinnes, des zens bildend.*

मनःसिद्धि f. N. pr. einer Göttin Ind. St. 15

मनःसुख Adj. *den Sinnen angenehm, wohlsch kend.*

मनःस्थ Adj. (f. आ) *im Herzen wohnend.*

मनःस्थिरीकरण n. *Stärkung —, Kräftigun Sinnes.*

मनःस्पर्श Adj. *das Herz rührend, in's Herz gend* Bhâg. P. 3,21,10.

मनःस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

मनस्कृत (!) *ein best. Metrum.*

मनस्या f. *Wunsch, Eifer; Eifersucht.*

मनाक् Adv. 1) *ein wenig, etwas, in geri Maasse.* कालं मनाक् *eine kurze Zeit, nicht l* न मनागपि, मनागपि न u. न मनाक् (187,13) *im Geringsten, durchaus nicht.* — 2) *in k Zeit, gar bald, sofort, sogleich* Prasannar. 14 — 3) *bloss, nur,* μόνον 292,28. Spr. 7743. mit न und einem Partic. praet. pass. mit इ u. s. w. *daran fehlte wenig, dass ich* u. s. w. — *worden bin,* so v. a. *beinahe wäre ich* u. — *worden* 45,4. Mṛkkh. 172,25 (wo न पातित निपातितः zu lesen ist).

*मनाका f. *Elephantenkuh.*

*मनाक्कार n. *eine Art Agallochum.*

मनाग Lalit. 10,7 fehlerhaft für मनाप.

मनाज्य oder मनाज्य n. Du. गोतमस्य oder गौत Name zweier Sâman Âǵyag. Br.

मनानक् Adv. *ein wenig.*

मनाप Adj. = मनआप Lalit. 10,7 (मनाग ge 29,19.

मनाय्, मनायति 1) *eifrig —, anhänglich sei* 2) vielleicht *beherzigen, gedenken.*

मनायी f. Manu's *Gattin* Maitr. S. 1,8,6.

मनायु Adj. 1) *eifrig, anhänglich.* — 2) *begehr betend.*

मनावसु Adj. *reich an Anhänglichkeit* RV.

मनावी f. Manu's *Gattin.*

मनिङ्गा f. N. pr. eines Flusses. अनङ्गा v. l.

मनित्थ (Weber, Lit.) oder मनिन्ध m. N. eines Astronomen. v. l. मणित्थ, मानिन्ध.

*मनी Adv. mit कर् etwa *beherzigen.*

*मनीक n. *Augensalbe.*

मनीमुषग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

मनीवक N. pr. 1) m. eines Sohnes des Bhavja. — 2) n. eines nach ihm benannten Varsha.

मनीषा f. 1) *Nachdenken, Verstand, Begriff.* परा मनीषया *über alle Vorstellung.* — 2) *Aeusserung des Nachdenkens und der Weisheit in Spruch, Gebet, Gedicht* u. s. w. — 3) *Bitte, Begehren.*

मनीषापञ्चक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मनीषिका f. 1) *Einsicht, Verstand.* स्वमनीषिकया *nach eigenem Verstande, — Gutdünken.* — 2) *Erwartung* Bâlar. 93,13.

मनीषिणा (!) f. *ein best. Metrum* Çrut. 24.

मनीषित 1) Adj. (f. आ) *gewünscht.* — 2) n. *Wunsch, Verlangen.* °वर्षिन् Adj. Râǵat. 7,1281.

मनीषिता f. *Weisheit* Venis. 182.

मनीषिन् 1) Adj. *a) nachdenkend, verständig, weise.* — *b) Andacht darbringend, betend, lobend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,174.

1. मनु 1) Adj. *verständig.* — 2) m. *a) Mensch, Mann; Menschheit.* — *b) Denkkraft, Gedanke;* Pl. *die Geisteskräfte.* — *c) Spruch, Gebet, Zauberspruch.* — *d)* N. pr. eines göttlichen Wesens, *Vaters der Menschen.* Es werden Manu's mit folgenden patronymischen Bezeichnungen genannt: Sâṁvaraṇa oder Sâṁvaraṇi, Vivasvant oder Vaivasvata (zwei Manu als Söhne des Sonnengottes 100,7. 11), Sâvarṇja, Vâsishṭha, Tâpasa und Svâjaṁbhuva oder Hairaṇjagarbha. In der späteren Chronologie eröffnet Manu Svâjaṁbhuva die Reihe von sieben Manu, von denen jeder einer best. Zeitperiode (मन्वन्तर) vorsteht und in dieser als Schöpfer und Erhalter der Geschöpfe auftritt. Die übrigen heissen Svârokisha, Auttami (Uttama), Tâmasa, Raivata, Ḱâkshusha und Vaivasvata. Später werden noch sieben zukünftige Manu angereiht. Daher — *e)* Bez. *der Zahl vierzehn.* — *f)* N. pr. α) eines Agni. — β) eines Rudra. — γ) eines Sohnes des Kṛçâçva. — δ) eines Astronomen. — 3) *f. *a)* Manu's *Gattin.* — *b) Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134.

2. मनु m. *Mensch.* Nur in der Verbindung मनोर्वैधि.

मनुकपाल n. Manu's *Schale* Kap. S. 46,4.

मनुकुलादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

मनुग N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant VP. 2,4,48. — 2) n. des von ihm beherrschten Varsha ebend.

मनुज 1) m. *Mensch.* — 2) f. (आ und *ई) *ein menschliches Weib.*

मनुजनाथ (Daçak. 18,4) und मनुजपति m. *Fürst, König.*

मनुजलोक m. *die Welt der Menschen, die Erde.*

मानुजात 1) Adj. *vom Menschen* oder *von Manu stammend.* — 2) m. *Mensch.*

मनुजात्मज 1) *m. *Menschensohn,* so v. a. *Mann.* — 2) f. आ *Weib.*

मनुजाधिप und मनुजाधिपति m. *Fürst, König.*

1.*मनुजी f. s. मनुज 2).

2. मनुजी Adv. mit कर् *in einen Menschen verwandeln.*

मनुजेन्द्र m. *Fürst, König.*

मनुजेन्द्रपुत्र 1) *m. *Prinz.* — 2) f. ई *Prinzessin.*

मनुजेश्वर m. *Fürst, König.*

*मनुज्येष्ठ m. *Schwert.*

मनुतनु m. N. pr. eines Mannes.

मनुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मनुत्व n. *die Würde eines* Manu.

मनुदिवि (!) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मनुप्रवर्ह oder °प्रवत्ह् m. Bez. *der Sprüche* ṚV. 8,29 Çâṅkh. Çr. 10,11,20.

मानुप्रीत Adj. *von Menschen geliebt.*

*मनुभू m. *Mensch.*

मनुमुक्तावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मनुयुग n. *die Periode eines* Manu, 311,040,000 *Jahre.*

*मनुराज् m. Bein. Kubera's.

मानुर्हित Adj. *menschenfreundlich, gut für die Menschen.*

मनुवत् Adv. *wie bei* Manu Kâtj. Çr. 3,2,11.

मनुवश m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,69.

मनुवृत Adj. *von Menschen gewählt.*

मनुश्रेष्ठ m. Bein. Vishṇu's.

मानुष 1) m. *Mensch.* — 2) *f. मनुषी *ein menschliches Weib.*

मनुषेन्द्रपुत्री Kathâs. 29,198 fehlerhaft für मनुजेन्द्र°.

मनुष्य, मनुषिश्र 1) Adj. (f. आ) *a) menschlich.* — *b) für Menschen tauglich.* — *c) menschenfreundlich.* — 2) m. *a) Mensch.* — *b) Mann* (Gegensatz *Weib*). — *c) Gatte.* — *d)* Pl. *eine Klasse von Manen: die menschlichen Väter, welche das* Piṇḍa-*Opfer empfangen.*

मनुष्यकार m. *die That eines Menschen, menschliche Anstrengung.*

मनुष्यकिल्बिष n. *ein Vergehen gegen Menschen* Âpast. Çr. 7,21,6.

मनुष्यकृत Adj. *gegen Menschen begangen.*

मनुष्यगन्ध m. *Menschengeruch.*

मनुष्यगन्धर्व m. Pl. *die menschlichen* Gandharva. Vgl. देवगन्धर्व.

मनुष्यगवी f. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Âpast. Çr. 4,10,4.

मनुष्यग्रन्थि m. *Menschenknoten* Kap. S. 40,1.

मनुष्यचर्या Adj. *mit Menschen verkehrend.*

मनुष्यचित्त n. *Menschenwille.*

मनुष्यच्छन्दस् n. *Menschen-Metrum.*

मनुष्यजन्मन् Adj. *von einem Menschen erzeugt* Çiç. 1,35.

मनुष्यजा Adj. *von Menschen geboren.*

मनुष्यजात n. *Menschengeschlecht* Gaut. 8,2.

मनुष्यजातक n. Titel eines Werkes.

मनुष्यजाति f. *Menschengeschlecht* Spr. 4698.

मनुष्यतर् Adv. = मनुषितर्.

मनुष्यता f. 1) *das Menschsein.* — 2) *das Mannsein.*

मनुष्यत्रा Adv. *unter Menschen.*

मनुष्यत्व n. *das Menschsein, Menschlichkeit.*

मनुष्यदुर्ग Adj. *schwer zugänglich wegen der starken Bevölkerung;* n. *ein solcher Ort* MBh. 12, 86,5.

मनुष्यदेव m. *ein Gott unter den Menschen:* 1) *ein Brahmane.* — 2) *Fürst, König.*

मनुष्यधर्मन् m. Bein. Kubera's Çiç. 1,55.

मनुष्यपात्र n. *Menschenbecher* Tândja-Br. 6,5,9.

मनुष्यपोत m. *Knäblein* Mahâvîraḱ. 13,10. 103, 13. 104,6.

मनुष्यप्रकृति Adj. *von menschlicher Herkunft* Âpast.

मनुष्ययज्ञ m. *ein den Menschen geltendes Opfer,* so v. a. *Mildthätigkeit, Gastfreundschaft.* Sehr künstlich erklärt im Comm. zu Gaut. 16,34.

मनुष्ययशस् n. *menschliche Herrlichkeit* TS. 3, 1,9,1.

मनुष्ययशसिन् Adj. *menschliche Herrlichkeit besitzend* ebend.

मनुष्ययोनि m. *Menschenschooss* Çat. Br. 7,4,2,40.

मनुष्यरथ m. *ein Wagen der Menschen.*

मनुष्यराज् und °राजन् m. *ein menschlicher König.*

मनुष्यरूप n. *Menschengestalt.*

मनुष्यलोक m. *Menschenwelt.*

मनुष्यविश् f., विस् n. und °विशा f. *Menschenvolk.*

मनुष्यशिरस् m. *ein Wasserthier mit einem menschenähnlichen Kopfe* Âpast.

*मनुष्यसभा f. *eine Versammlung von Menschen.*

मनुष्यसव m. *Menschenlibation.*

मनुष्यसाद्य n. *das Zeugesein der Menschen.* Loc.

so v. a. vor *Menschen als Zeugen.*

मनुष्यक्षार् m. *Menschenraub* Ind. St. 15,348.

मनुष्यायुस् n. *Lebenszeit der Menschen.*

मनुष्यालयचन्द्रिका f. und मनुष्यालयलक्षण n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

मनुष्येन्द्र m. *der Beste der Menschen* (nicht *Fürst*).

मनुष्येश्वर m. *Fürst, König.*

मनुष्येषु m. oder f. *ein von Menschen geschleuderter Pfeil* AV. 1,19,2.

मनुष्यैनस् n. *Menschensünde* AV. 6,113,3.

मनुष्वत् Adv. 1) *als Mensch* oder *als Menschen, wie M., wie bei —, wie unter —, wie für M.* — 2) *wie* Manu, *wie bei* M.

मनुस् m. 1) *Mensch, die Menschen.* — 2) *Mann.*

मनुसंहिता f. Manu's *Gesetzsammlung.*

मनुसव m. *eine best. Opferhandlung.*

मनुस्मृति f. Manu's *Gesetzbuch* Opp. Cat. 1.

मनोगत 1) Adj. (f. आ) *im Herzen ruhend, — verborgen* Vens. 90,18. — 2) n. *a) Gedanke, Meinung. — b) Wunsch, Verlangen.*

1. मनोगति f. *Wunsch, Verlangen.*

2. मनोगति Adj. *nach Belieben gehend, der dahin geht, wohin er* oder *man will.*

*मनोगवी f. *Wunsch.*

*मनोगुप्ता f. 1) *rother Arsenik* Râǵan. 13,49 (मनस-श्च गुप्ता heisst *und* गुप्ता *hinter* मनस्, indem मनसस् als Abl. zu fassen ist). — 2) *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 2,64.

मनोगृहीत Adj. *am Sinne ergriffen, — gefangen genommen* Maitr. S. 2,3,2 (28,13). Kâṭh. 12,2.

मनोग्रहण n. *das Ergreifen —, Gefangennehmen des Sinnes* Maitr. S. 2,3,2 (28,10).

मनोग्राहिन् Adj. *den Sinn gefangen nehmend, — hinreissend.* सर्वभूत° *aller Wesen.*

मनोग्राह्य Adj. 1) *mit dem Sinne zu fassen.* — 2) = मनोग्राहिन्.

मनोग्लानि f. *Niedergeschlagenheit* Daçak. 24,19.

मनोघ्न Adj. *einschüchternd* Bhâvapr. 3,107.

मनोज und मनोजन्मन् (Prasannar. 151,2) m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

1. मनोजव m. *Eile —, Raschheit des Gedankens.*

2. मनोजव 1) Adj. (f. आ) *a) gedankenschnell.* मनोजवम् Adv., मनोजवता f. Nom. abstr. Âpast. — *b) *dem Vater ähnlich.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Anila (*Windes*). — *b)* eines Sohnes des Rudra Içâna. — *c)* Indra's im 6ten Manvantara. — *d)* eines Sohnes des Medhâtithi. — *e)* eines fabelhaften Rosses. — 3) f. मनोजवा *a)* Bez. *einer der sieben Flammenzungen.* — *b) *Methonica superba.* — *c)* N. pr. *α)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *β)* eines Flusses in Kraun-ćadvîpa VP. 2,4,55. — 4) n. N. pr. *a)* eines Tîrtha. — *b)* des von 2) *d)* beherrschten Varsha.

मनोजवस् 1) Adj. *gedankenschnell.* — 2) m. Bez. Jama's (nach Manidh.).

*मनोजवस Adj. *dem Vater ähnlich.*

मनोजविन् Adj. *gedankenschnell.* Nom. abstr. °विद्य n.

मनोजातविष्ठ (Conj.) Adj. *überaus schnell wie der Gedanke* 10,27.

*मनोजवृद्धि m. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,200.

मनोजात Adj. *im Sinn geboren, geistentsprungen.*

मनोजिघ्र Adj. *Jmds Gedanken witternd, — errathend.*

मनोजू Adj. *gedankenschnell.*

मनोज्ञ 1) Adj. (f. आ) *dem Sinn entsprechend, angenehm, schön, reizend.* — 2) m. *a) ein angenehmer Platz* Vishnus. 85,63. — *b) *Pinus longifolia* Ratnam. 144. — *c)* N. pr. eines Gandharva. — 3) *f. आ *a) die Sennapflanze* Râǵan. 3,123. — *b) eine Art Kümmel* Râǵan. 6,64. — *c) Jasminum grandiflorum* Râǵan. 10,114. — *d)* = वन्ध्याकर्कोटकी Râǵan. 3,49. — *e) ein berauschendes Getränk* Râǵan. 14,137. — *f) rother Arsenik* Râǵan. 13,49. — *g) Prinzessin.*

*मनोज्ञघोष m. N. pr. eines Mannes.

मनोज्ञता f. *reizendes Wesen, Schönheit.*

मनोज्ञशब्दाभिगर्जित m. *eine best. Zeitperiode bei den Buddhisten.*

मनोज्ञस्वर m. N. pr. eines Gandharva Kâraṇḍ. 2,17.

मनोज्योतिस् Adj. *dessen Licht der innere Sinn ist* Çat. Br. 14,6,9,11.

मनोतर् und मनोतर् Nom. ag. 1) *Ersinner, Erfinder.* — 2) *Walter, Schalter.* Auch in Verbindung mit einem Femin.

मनोता f. 1) *das Lied* RV. 6,1 (welches das Wort मनोता enthält). Auch मनोतासूक्त n. — 2) *die Gottheit, für welche das unter Aufsagung dieses Liedes Dargebrachte bestimmt ist.* Agni nach der Auffassung der Brâhmaṇa.

मनोदण्ड m. *vollständige Herrschaft über die Gedanken.*

मनोदत्त 1) Adj. *im Geiste —, in Gedanken gegeben, angewünscht.* — 2) *f. आ संज्ञायाम् P. 6,3,4, Sch.

*मनोदाहिन् m. *der Liebesgott.*

मनोदुष्ट Adj. *durch schlechte Gedanken verunreinigt.*

मनोधातु m. *die Welt des* Manas.

मनोधृत् Adj. *besonnen, verständig.*

मनोऽनवस्थान n. *Unaufmerksamkeit, Zerstreutheit.*

मनोनाश m. *das Verschwinden des Sinnes.*

मनोऽनुकूल Adj. *angenehm, zusagend* Varâh. Jogaç. 7,21.

मनोऽनुग 1) Adj. (f. आ) *dem Sinne zusagend, erfreulich, angenehm.* — 2) m. N. pr. einer Oertlichkeit.

मनोन्मनी f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 1, 611,1. 2. 14. 2,*a*,86,13. 15.

मनोऽपकारिन् (Conj.) Adj. *herzraubend, erfreulich.*

मनोऽपेत Adj. *keinen Verstand habend* Kaush. Up. 3,3.

मनोभव 1) Adj. *im Sinne —, im Geiste entstanden, ein Gebilde der Phantasie seiend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Liebe* (Gegensatz *Zorn*). — *b) Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

मनोभवशासन m. Bein. Çiva's Bhâm. V. 4,33.

*मनोभवागार *cunnus* Bhâvapr. 1,18,14.

मनोऽभिप्राय m. *Herzenswunsch.* °ग Adj. *erwünscht, angenehm.*

मनोऽभिराम 1) Adj. (f. आ) *das Herz erfreuend.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

मनोभू m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

मनोभृत् Adj. *den Geist tragend, — erhaltend.*

मनोमथन m. *der Liebesgott.*

मनोमय Adj. (f. ई) *aus Geist bestehend, geistig, nicht materiell, nur gedacht* VP. 5,19,1 (मनोमम gedr.).

मनोमुषिगृहीत Adj. *besessen vom Dämon, der den Verstand raubt.*

मनोमुह् Adj. *sinnverwirrend.*

मनोमृग m. *das Herz als Gazelle* 183,32.

मनोमोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

मनोयायिन् Adj. *nach Belieben gehend, der dahin geht, wohin er* oder *man will.*

मनोयुज् Adj. 1) *durch* oder *nach dem blossen Willen* (ohne Handanlegung) *sich anspannend* oder *schirrend.* — 2) *dem Sinne* oder *Verständniss sich fügend, — angemessen, verständig.*

*मनोयोनि m. *der Liebesgott.*

मनोरञ्जन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Titel eines Commentars.

मनोरथ 1) m. *a) Wunsch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Phantasie, Wahn* Çaṅk. zu Bi-

DAR. 2,1,6. 4,4,8. — *c*) in der Dramatik *ein auf indirecte Weise ausgesprochener Wunsch.* — *d*) *das als Wagen gedachte Herz.* — *e*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers, = मनोरथप्रभा.

मनोरथतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मनोरथतृतीया f. *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra. °व्रत n. BURNELL, T.

मनोरथदायक 1) Adj. *Wünsche erfüllend.* — 2) m. N. pr. eines Kalpavṛksha KATHÂS. 22,18.

मनोरथद्वादशी f. *der 12te Tag in einer best. Monatshälfte.*

मनोरथप्रभा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मनोरथमय Adj. (f. ई) 1) *aus Wünschen bestehend, voller Wünsche seiend* BHÂM. V. 1,57. — 2) *der Gegenstand eines Wunsches seiend* NAISH. 5, 109.

मनोरथसिद्ध m. N. pr. fehlerhaft für °सिद्धि.

1. मनोरथसिद्धि f. *Erfüllung eines Wunsches.*

2. मनोरथसिद्धि m. N. pr. eines Mannes. Am Ende eines adj. Comp. °क.

मनोरम 1) Adj. (f. आ) *den Sinn erfreuend, reizend, schön, ansprechend, zusagend* Comm. zu NAISH. 7,62. — 2) m. N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Berges. — 3) f. आ *a*) **Gallenstein des Rindes* RÂÇAN. 12,59. — *b*) *ein best. Metrum.* — *c*) Titel verschiedener Werke OPP. Cat. 1. — *d*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) *einer buddh. Göttin. — γ) einer Gandharva-Jungfrau KÂRAṆḌ. 5,6. — δ) einer Tochter des Vidjâdhara Indivara. — ε) verschiedener Frauen PAÑÇ. 25,2. — ζ) eines Flusses. — 4) n. *a*) **eine Art Haus* GAL. — *b*) N. pr. eines Lustgartens HEM. PAR. 1,255.

मनोरमाकुचमर्दन n., °मर्दनी f., °रमाखण्डन n. und °रमाव्याख्या f. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

मनोराज्य n. *das Reich der Phantasie, — der Empfindung.* °राज्यानि कर् so v. a. *Luftschlösser bauen* RÂÇAT. 2,158.

*मनोऽर्ति f. *Seelenschmerz, Herzenskummer* H. an. 2,239.

*मनोर्कृत oder *मनोर्क्रित (!) m. N. pr. eines buddh. Patriarchen EITEL, Chin. B.

मनोलक्षण n. Titel eines Werkes BURNELL, T.

मनोलय m. *das Verschwinden des Sinnes.*

मनोलौल्य n. *Laune* 155,10.

मनोवती f. N. pr. 1) einer Apsaras. — 2) einer Tochter des Vidjâdhara Kitrâṅgada. — 3) einer Tochter des Asurapati Sumâja. — 4) eines Frauenzimmers. — 5) einer mythischen Stadt auf dem Meru.

मनोऽवलम्बिका f. Titel eines Werkes.

मनोवल्लभा f. *Herzensgeliebte* DAÇAK. 32,2.

मनोवहा f. *Herzader* MBH. 12,214,19. 22.

मनोवात Adj. *vom Sinne begehrt, angenehm, erwünscht.*

मनोवाह् m. Titel eines Werkes.

मनोविद् m. *Kenner des Geistes.*

°मनोविनयन n. *das Zähmen des Sinnes von —.*

मनोविरुद्ध m. Pl. *eine best. Gruppe göttlicher Wesen.*

मनोवृत्ति f. *Thätigkeit des Gemüthes* (266,27), — *des Geistes, Gedankengang, Gemüthsstimmung.*

मनोवेग m. N. pr. eines Helden Ind. St. 14, 126. 129.

मनोवेदशिरस् n. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche.*

*मनोकृत Adj. *in seinen Erwartungen getäuscht.*

मनोक्रन् 1) Adj. *geisttödtend.* — 2) m. *ein best. verderblicher* Agni.

मनोक्र 1) Adj. (f. आ und ई) *das Herz fortreissend, reizend, schön, ansprechend, zusagend.* Compar. °तर 47,30. Nom. abstr. °तरत्व n. *grössere Schönheit.* — 2) m. *a*) **Jasminum multiflorum* oder *pubescens.* — *b*) *der dritte Tag des bürgerlichen Monats.* — *c*) Titel eines Werkes. — 3) f. आ *a*) **Jasminum grandiflorum.* — *b*) **gelber Jasmin.* — *c*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Kiṁnara-Jungfrau KÂRAṆḌ. 7,1. — γ) verschiedener Frauen VP.^{2}. — 4) *n. *Gold* RÂÇAN. 13,3.

मनोक्रवीरेश्वर m. N. pr. eines Lehrers.

मनोक्रशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

मनोक्रसिंक् m. N. pr. eines Fürsten.

मनोक्रर्तर् Nom. sg. *Herzensräuber.*

मनोका m. = मनोकन् 2) MANTRABR. 1,7,1.

मनोकारिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मनोकारिन् Adj. = मनोक्र 1).

*मनोकारी f. *ein untreues Weib.*

मनोक्लाद् m. *Herzensfreude.*

मनोक्लादिन् Adj. *das Herz erfreuend, ansprechend, schön.*

*मनोऽऽक्ला f. *rother Arsenik* RÂÇAN. 13,49.

मन्तर् Nom. sg. 1) *Denker.* — 2) *der da zustimmt, einwilligt* ÂPAST.

मन्तलक m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,201.

मन्तवे (ṚV. 1,112,2) und मन्तवै (ṚV. 7,4,8) Dat. Infin. zu मन्.

मन्तव्य oder मन्तव्य 1) Adj. *a*) *zu denken.* — *b*) *anzusehen —, zu halten für* (Nomin.). दोषेण *eines Fehlers zu zeihen* (गन्तव्य v. l.). — *c*) *anzunehmen, zu statuiren.* — *d*) *zu beachten, gut zu heissen.* अनुमन्तव्य v. l. — 2) n. impers. *zu meinen, anzunehmen* 210,21. 211,33.

*मन्ति f. Nom. act. von मन्.

मन्तु m. 1) *Berather; Walter, Lenker, arbiter.* Auch als f. — 2) *Rathschlag, Rath; das Walten.* — 3) *Beleidigung.* — 4) **Mensch.* — 5) *= प्रज्ञापति.

मन्तुमन्त् Adj. (nur Voc. मन्तुमस्) *rathreich, waltend, sorgsam.*

*मन्तूय्, °यति u. °यते (अपराधे, क्रोधे). In BHAṬṬ. *sich ärgern* oder *eifersüchtig werden.*

मन्त्र m. (n. ausnahmsweise; adj. Comp. f. आ) 1) *Spruch, Gebet, Lied* als *Erzeugniss des Geistes.* — 2) *ein vedisches Lied, ein heiliger Spruch.* Als Bein. Vishṇu's VISHṆUS. 1,53. Çiva's MBH. 12, 284,90. — 3) *magische Besprechung, Zauberspruch.* Bei den ekstatischen Çaiva als beseeltes Wesen gedacht. — 4) *Verabredung, Berathung, Entschliessung; Rath, Plan, geheimer Plan.* — 5) in der Astrol. *das 3te Haus* VARÂH. JOGAJ. 4,1.

मन्त्रक *ein heiliger Spruch* HEMÂDRI 1,795,6. 14.

मन्त्रकमलाकर m. Titel eines Werkes.

मन्त्रकरण n. 1) **das Hersagen eines heiligen Spruches.* — 2) *ein vedischer Spruch.*

मन्त्रकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

मन्त्रकार m. *der Hersager der heiligen Sprüche* (bei der Hochzeit) MÂN. GṚHJ. 1,8.

मन्त्रकाल m. *Berathungszeit, die Zeit, da man Berathung hält,* M. 7,149.

मन्त्रकुशल Adj. *rathserfahren.*

मन्त्रकृत् Adj. Subst. 1) *Liederdichter.* — 2) *einen heiligen Spruch hersagend.* — 3) *Rathgeber.* — 4) *ein Abgesandter.*

मन्त्रकोश (*Spruchschatz*) m., मन्त्रकौमुदी f., मन्त्रखण्ड (OPP. Cat. 1) und मन्त्रगणपतितन्त्ररत्न n. Titel von Werken.

मन्त्रगण्डक m. wohl *eine Art Amulet* KÂD. 72,10 (134,2. 3). Nach HÂR. = विद्या.

मन्त्रगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

मन्त्रगुप्ति f. *Geheimhaltung* 1) *eines Zauberspruchs.* — 2) *einer Berathung.*

*मन्त्रगूढ m. *Späher.*

मन्त्रगृह् n. *Berathungsgemach.*

मन्त्रचन्द्रिका f., मन्त्रचिन्तामणि m. und मन्त्रचूडामणि m. Titel von Werken OPP. Cat. 1.

मन्त्रजल n. *durch Besprechung geheiligtes Wasser.*

मन्त्रजागर m. *das auch die Nacht hindurch dauernde Hersagen vedischer Sprüche in ihren verschiedenen* Pâṭha HAUG, Acc. 58.

मन्त्रग्रिक्व m. *Feuer.*

मन्त्रज्ञ 1) Adj. *a) die heiligen Sprüche kennend. — b) rathserfahren.* — 2) *m. *Späher.*

मन्त्रज्येष्ठ Adj. *bei dem sich der Vorrang nach der Kenntniss heiliger Sprüche richtet* Spr. 4390.

मन्त्रज्योतिस् n. Titel eines Werkes.

मन्त्रण n. und मन्त्रणा f. *das Berathen, Berathung.*

*मन्त्रणार्क gaṇa उत्कारादि.

*मन्त्रणार्कीय Adj. von मन्त्रणार्क.

मन्त्रतन्त्रनेत्र n. und °तन्त्रप्रकाश m. Titel zweier Werke.

मन्त्रतन्त्रविद् Adj. *das Wesen der Berathung kennend, sehr rathserfahren* 61,23.

मन्त्रतस् Adv. 1) *von Seiten der heiligen Sprüche* Âpast. Çr. 3,11,2. — 2) *unter Hersagung heiliger Sprüche* R. Gorr. 1,64,22.

मन्त्रतोय n. *mit einem Zauberspruch besprochenes Wasser.*

मन्त्रद् Adj. 1) *die heiligen Sprüche lehrend.* — 2) *Rath ertheilend.*

मन्त्रदर्शिन् Adj. *die heiligen Sprüche kennend* Saṁhitopan. 38,3.

मन्त्रदातर् Nom. sg. = मन्त्रद् 1).

*मन्त्रदीधिति m. *Feuer.*

मन्त्रदीपक n. Titel eines Werkes. मन्त्राणां दीपकम् metrisch.

मन्त्रदृश् Adj. Subst. 1) *Sprüche schauend, — erfindend, Liederdichter.* — 2) *die heiligen Sprüche kennend.* — 3) *rathserfahren, Rathgeber.*

मन्त्रदेवता f. *die in einem heiligen Spruche angerufene Gottheit.*

मन्त्रदेवताप्रकाश m. (Opp. Cat. 1), °देवताप्रकाशिका f. (Burnell, T.) und °देवप्रकाशिका f. Titel von Werken.

मन्त्रदृष्टर् Nom. ag. *ein Dichter heiliger Sprüche* P. 4,1,114, Sch.

मन्त्रद्रुम m. N. pr. Indra's im 6ten Manvantara.

मन्त्रधर् und °धारिन् m. *Rathhalter, Rathgeber.*

मन्त्रपति m. *Herr —, Eigenthümer eines heiligen Spruches.*

मन्त्रपत्र n. *ein mit einem heiligen Spruche beschriebenes Blatt.*

मन्त्रपद् n. *Zauberwort* Kir. 1,24.

मन्त्रपाठ m. *die Recitation eines heiligen Spruches* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,5,7. 9,5,11.

मन्त्रपाद् Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

मन्त्रपारायण n. Titel eines Werkes.

मन्त्रपुस्तिका f. *Zauberbuch* 122,7.

मन्त्रपूत Adj. *durch einen heiligen Spruch gereinigt* Ragh. 17,16.

*मन्त्रपूतात्मन् m. Bein. Garuḍa's.

मन्त्रप्रकरण (Bühler, Rep. No. 478) und मन्त्रप्रकाश m. Titel zweier Werke.

मन्त्रप्रभाव m. *die Macht eines Zauberspruchs* 322,5 (im Prâkrit).

मन्त्रप्रयोग m. 1) *der Gebrauch eines heiligen Spruches* Ind. St. 10,426. — 2) *Zaubermittel.*

मन्त्रप्रश्न m. Du. (Burnell, T. Opp. Cat. 1), °काण्ड, °भाष्य n. (Burnell, T.) und मन्त्रप्रस्तार m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

मन्त्रबल n. 1) *das Uebergewicht —, Vorgehen eines heiligen Spruches* Kâtj. Çr. 1,5,7. — 2) *Zaubermacht* 62,23. 122,31. 137,23.

मन्त्रबीज n. 1) *das Samenkorn —, d. i. die erste Silbe eines Zauberspruchs.* — 2) *die als Samenkorn (zarter Keim) gedachte Berathung.*

मन्त्रब्राह्मण n. 1) Du. *die heiligen Lieder und die* Brâhmaṇa Ind. St. 10,436. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रब्राह्मणविद् Adj. *die heiligen Lieder und die* Brâhmaṇa *kennend* Gaut. 15,28.

मन्त्रभागवत n. Titel eines Werkes.

मन्त्रभाष्य n. desgl. Opp. Cat. 1.

मन्त्रभेद् m. 1) *ein best. Zauberspruch; Pl. Zaubersprüche verschiedener Art.* — 2) *Verrath einer Berathung, — eines gefassten Planes.*

मन्त्रमय Adj. *aus Zaubersprüchen bestehend.*

मन्त्रमहोदधि m. Titel eines Werkes.

मन्त्रमाला f. 1) desgl. — 2) N. pr. eines Flusses in Kuçadvîpa Bhâg. P. 5,20,16.

मन्त्रमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

मन्त्रमूर्ति Adj. *dessen Körper aus heiligen Sprüchen besteht* (Çiva).

मन्त्रमूल Adj. (f. आ) *in der Berathung wurzelnd.*

मन्त्रय्, मन्त्रयति und मन्त्रयते 1) *sprechen, reden.* — 2) *rathschlagen, — mit* (Instr. mit und ohne सह), *über* (Dat.). मन्त्रित n. impers. — 3) mit einem Infin. so v. a. *beschliessen.* — 4) *Etwas berathen, besprechen;* mit Acc. मन्त्रित *berathen, besprochen.* — 5) *Jmd Etwas* (Acc.) *rathen.* — 6) *Jmd berathen, Jmd einen Rath ertheilen;* mit Acc. मन्त्रित *dem ein Rath ertheilt worden ist.* — 7) *mit einem Spruch besprechen.* मन्त्रित *besprochen.* — Mit अनु 1) bestimmte Worte (durch इति hervorgehoben) *auf Etwas* (Acc.) *folgen lassen, Jmd* (Acc.) bestimmte Worte *nach* — oder *zurufen.* तथानुमन्त्रितस्तेन *mit diesen Worten von ihm entlassen.* — 2) *Jmd ermahnen.* अनुमन्त्रित *ermahnt.* — 3) *mit einem Spruche besprechen, einsegnen.* अनुमन्त्रित *besprochen.* — 4) *Jmd* (Acc.) *um Erlaubniss bitten, sich entfernen zu dürfen, sich bei Jmd verabschieden.* — 5) *Jmd die Erlaubniss ertheilen.* अनुमन्त्रित *der die Erlaubniss erhalten hat von* (Instr.). — Mit अभि 1) *anreden, sprechen zu;* mit Acc., auch mit doppeltem Acc. — 2) ein Mädchen *anreden,* so v. a. *sie zur Ehe verlangen.* — 3) *mit einem Spruche besprechen, — weihen.* अभिमन्त्रित *besprochen, geweiht.* — 4) *Jmd begrüssen.* आतिथ्येन so v. a. *Jmd Gastfreundschaft anbieten.* अभिमन्त्रित *begrüsst.* — 5) *Jmd* (Acc.) *Lebewohl sagen.* — Mit समभि *übereinstimmen* Hiat. — Mit आ 1) *Jmd anreden, fragend* oder *auffordernd zu Etwas* (Dat.) *ansprechen.* Statt des Dat. auch ein prädicativer Acc. आमन्त्रित *angeredet* 31,3. — 2) *herbeirufen, citiren; einladen.* आमन्त्रित *citirt.* — 3) *Jmd bitten.* आमन्त्रित *gebeten.* — 4) *Jmd begrüssen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *Lebewohl sagen, sich bei Jmd verabschieden.* आमन्त्रित *bei dem man sich verabschiedet hat.* — Mit उद् in उदामन्त्रण. — Mit उप 1) *Jmd anreden, auffordern zu* (Loc. oder Dat.). उपामन्त्रित *aufgefordert.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Lebewohl sagen, sich bei Jmd verabschieden.* — Mit समा 1) *anrufen, herbeirufen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Lebewohl sagen, sich bei Jmd verabschieden.* — Mit उप 1) *herzurufen, zusichrufen.* उपमन्त्रित *zusichgerufen.* — 2) *auffordern zu* (Dat.), *bereden.* उपमन्त्रित *angegangen, gebeten, beredet.* — 3) भोजनेन so v. a. *Jmd Speise anbieten.* — 4) उपमन्त्रित *angeredet.* — Mit अभ्युप *mit einem Spruche besprechen.* — Mit नि 1) *Jmd einladen wohin* (Loc.) oder *wozu* (Loc. oder Infin.). — 2) mit Instr. der Sache *Jmd mit Etwas einladen,* so v. a. *Jmd Etwas anbieten.* — Mit अभिनि *auffordern zu* (°अर्थम्). — Mit उपनि 1) *Jmd einladen.* — 2) mit Instr. der Sache *Jmd mit Etwas einladen,* so v. a. *Jmd Etwas anbieten.* — Mit संनि *Jmd einladen.* — Mit निस् *hinaus —, wegsprechen.* — Mit परि *mit einem Spruche besprechen.* — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *zurufen.* — 2) *mit einem Spruche besprechen* Gobh. 2,4,2. — Mit सम् 1) *rathschlagen, — mit* (सह, समम् oder blosser Instr.). — 2) *seine Meinung äussern.* — 3) *berathen.* — 4) *begrüssen.*

मन्त्रपत्र n. *ein Amulet mit einem Zauberspruch.*

मन्त्रपत्रप्रकाश m. Titel eines Werkes.

मन्त्रयितव्य n. impers. *zu rathschlagen.*

मन्त्रयुक्ति f. *Zaubermittel.*

मन्त्रयोग m. 1) *Anwendung eines heiligen Spruches.* — 2) vielleicht *Zauberei.*

मन्त्ररत्न n., °रत्नकोश m., °रत्नाकर m., °रत्नावली f. und मन्त्ररहस्यप्रकाशिका f. Titel von Werken.

मन्त्रराज m. *ein best. Zauberspruch.*

मन्त्रवचन n. *das Hersagen eines heiligen Spruches* Kâtj. Çr. 1,7,9.

मन्त्रवत् Adv. *nach allen Regeln der Berathung.* Vgl. मन्त्रवत् 2).

मन्त्रवत् 1) Adj. *a) mit heiligen Sprüchen* oder *Liedern verbunden; besprochen. — b) mit den heiligen Sprüchen vertraut* Âpast. — 2) °वत् Adv. *unter Hersagen heiliger Sprüche* Mân. Gṛhj. 2,2. MBh. 1,52,2. Vgl. मन्त्रवत्.

मन्त्रवर्ण m. 1) *der Wortlaut eines heiligen Spruches* oder *Liedes* Gobh. 3,4,13. Bâdar. 2,3,44. — 2) Pl. *die Silben eines Spruches*, insbes. *eines Zauberspruches* Sarvad. 170,14. 16. 18.

मन्त्रवक् Adj. als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,53.

मन्त्रवाद् m. 1) *der Ausspruch —, der Inhalt eines heiligen Spruches.* श्लोका: so v. a. Çloka's *in Spruchform* 44,17. — 2) *Zauberkunst* Spr. 7651.

मन्त्रवादिन् m. *Hersager von Zaubersprüchen, Besprecher.*

मन्त्रविद् 1) Adj. *spruchkundig, Zaubersprüche kennend.* Superl. °वित्तम. — 2) *m. *Späher.*

मन्त्रविद्या f. *Zauberkunst.*

मन्त्रविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रशक्ति f. *Zauberkraft, Zaubermittel* 122,22.

मन्त्रशारीरक n. Titel eines Werkes.

मन्त्रशास्त्र n. *Zauberlehre*, Titel eines Werkes.

मन्त्रशास्त्रसारसंग्रह m. (Burnell, T.) und मन्त्रशोधन n. Titel von Werken.

मन्त्रश्रुति f. *eine abgelauschte Berathung.*

मन्त्रश्रौत्य n. *Folgsamkeit, Gehorsam.*

मन्त्रसंवरण n. *das Geheimhalten einer Berathung, — eines gefassten Planes* R. 1,7,9. R. Gorr. 2,72,11.

मन्त्रसंस्कार m. *eine durch Sprüche vollzogene Weihe.* °कृत्पति: *ein eingesegneter, geweihter Gatte.*

मन्त्रसंस्क्रिया f. *das Zurechtmachen von Zaubersprüchen.*

मन्त्रसंहिता f. *die Sammlung der vedischen Hymnen.*

मन्त्रसमुच्चय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रसाधक m. *Zurechtmacher eines Zauberspruchs.*

मन्त्रसाधन n. und °ना f. (Ind. St. 15,276) *das Zurechtmachen eines Zauberspruchs.*

मन्त्रसाध्य Adj. 1) *dem mit Zaubersprüchen beizukommen ist, durch einen Zauberspruch zu erreichen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *dem mit Rath zu helfen ist, mit Hülfe einer Berathung zu erreichen.*

मन्त्रसिद्ध Adj. 1) *dem durch einen Zauberspruch geholfen worden ist.* — 2) *mit Zaubersprüchen vollkommen vertraut* 61,26.

मन्त्रसिद्धि f. 1) *die Wirkung eines Zauberspruchs.* — 2) *das in Erfüllung Gehen eines Rathes.*

मन्त्रसूत्र n. *ein an einer Schnur befestigter Zauberspruch.*

मन्त्रस्नान n. *ein durch Hersagung bestimmter Sprüche ersetztes Bad* VP.² 3,114.

*मन्त्रस्पृश् Adj. = मन्त्रेण स्पृशति.

मन्त्रकेमादि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रात्तर् n. *eine Silbe in einem Zauberspruche* Sarvad. 170,19.

मन्त्राङ्गनाटक n. und °प्रयोग m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

मन्त्राधिराज m. *das Oberhaupt über alle Zaubersprüche* (ein Vetâla) 137,29.

मन्त्रानुक्रमणी f. (Burnell, T.) und मन्त्रानुष्ठान n. Titel von Werken.

मन्त्रान्त m. *das Ende eines heiligen Spruches* Mân. Çr. 1,1,1.

मन्त्राराधन n. *das Zugewinnensuchen durch Zaubersprüche, das Beschwören.*

मन्त्रार्ण m. *eine Silbe in einem Zauberspruche* Sarvad. 170,15.

मन्त्रार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मन्त्रार्थदीप m. und °दीपिका f. (Bühler, Rep. No. 26) Titel zweier Werke.

मन्त्रार्थमञ्जरी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मन्त्रार्षाध्याय m. *das Kapitel über die vedischen Ṛshi.*

मन्त्रावली f. *eine Reihe von Sprüchen.*

मन्त्रि (metrisch) m. = मन्त्रिन् *Rathgeber eines Fürsten.*

1. मन्त्रिक m. fehlerhaft für मान्त्रिक.

2. मन्त्रिक am Ende eines adj. Comp. = मन्त्रिन् *Rathgeber eines Fürsten.*

मन्त्रिका und मन्त्रिकोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

मन्त्रित 1) Adj. und n. impers. s. u. मन्त्रय्. — 2) n. *Berathung, Plan* MBh. 1,2,235. R. 7,39,18.

मन्त्रिता f. und मन्त्रित्व n. *das Amt —, der Beruf eines fürstlichen Rathgebers.*

मन्त्रिन् Adj. Subst. 1) *verständig, klug* (Manioh.) oder *beredt.* — 2) *einen Zauberspruch* oder *Zaubersprüche kennend, Beschwörer, Besprecher.* — 3) *Rathgeber eines Fürsten, Minister.* Im Schachspiel so v. a. *Königin* Paṇḍ. — 4) in der Astrol. *das 12te Haus* Varâh. Jogaj. 4,1.

मन्त्रिपति m. *der erste Minister.*

मन्त्रिपुत्र m. *der Sohn eines Ministers* 112,11. 113,5.

मन्त्रिप्रधान (*n.), मन्त्रिमुख्य m., मन्त्रिवर m. und मन्त्रिश्रेष्ठ m. *der erste Minister.*

मन्त्रिषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मन्त्रिसुत und मन्त्रिसूनु m. *der Sohn eines Ministers* 114,6. 115,8. 117,29. 120,16.

मन्त्रेश und मन्त्रेश्वर m. *Herr der Zaubersprüche*, bei den mystischen ekstatischen Çaiva Bez. eines bést. erhabenen Wesens.

मन्त्रोक्त Adj. *in einem heiligen Liede genannt* Vaitân.

मन्त्रोदक n. *durch einen Spruch geheiligtes Wasser.*

मन्त्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T.

मन्त्रोपनिषद् n. *die heiligen Lieder und die Upanishad* Kûlikop. 10.

मन्थ् s. 1. मथ्.

मन्थ 1) m. *a) Quirlung.* — *b) Tödtung* Bâlar. 284,9. — *c) ein Getränk, in welches ein anderer Stoff eingerührt wird, Rührtrank;* gewöhnlich *geröstetes Gerstenmehl in Milch verrührt.* Nach Mat. med. 10 *pulverisirter Arzneistoff in vier Theilen verrührt.* — *d) Rührlöffel.* — *e) Butterstössel.* — *g) eine Gazellenart.* — *h) *eine best. Augenkrankheit, Augenschmalz.* — 2) n. *ein best. Werkzeug zum Reiben des Feuers.* — मन्था s. bes.

मन्थक 1) Adj. *reibend, Reiber.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*मन्थज्ञ n. *Butter.*

मन्थदण्ड und °क m. *Butterstössel.*

*मन्थन् m. dass. Nur in den stärksten Casus.

मन्थन 1) Adj. *ausreibend* (Feuer). — 2) m. *Butterstössel.* — 3) *f. ई *Butterfass.* — 4) n. *a) das Ausreiben des Feuers mit Hölzern. — b) das Rütteln, Umschütteln, Quirlen. — c) das Herausquirlen. — d) ein Werkzeug zum Reiben des Feuers;* vielleicht m.

*मन्थनघटी f. *Butterfass.*

मन्थनदण्ड m. *Butterstössel* Spr. 7755.

°मन्थनीय in अग्नि° unter अग्निमन्थन.

*मन्थपर्वत m. *der Berg* Mandara, *der bei der Quirlung des Milchmeeres als Butterstössel diente.*

मन्थर 1) Adj. (f. आ) *a) langsam, schleppend, träge.* °म् und मन्थर° Adv. — *b)* am Ende eines

Comp. *langsam in, träge zu.* — *c) träge von Geist, einfältig.* — *d) krumm, gebogen, bucklig, verwachsen.* — *e) *breit, weit.* — 2) m. *a) *Schatz* (कोश), *Haupthaar* (केश) oder *Zorn* (कोप). — *b) *Frucht.* — *c) *Butterstössel.* — *d) *Späher.* — *e) *Hinderniss.* — *f) *der Monat* Vaiçâkha. — *g) *Gazelle.* — *h) *Festung.* — *i)* N. pr. einer Schildkröte. — 3) f. आ N. pr. einer *buckligen* Magd der Kaikeji. — 4) *n. = कुसुम्भी.

मन्थरक m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) einer Schildkröte. — 3) eines *einfältigen* Webers. — 4) eines *buckligen* Mannes.

मन्थरता f. *Langsamkeit.*

मन्थरित Adj. *träge gemacht, erschlafft.*

*मन्थरु m. *der durch den Fliegenwedel erzeugte Wind.*

*मन्थरेषण m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*मन्थशैल m. = मन्थपर्वत.

मन्था 1) *m. (nur Nom. मन्थास्) *Butterstössel.* — 2) f. मन्था *a) Quirl.* — *b)* = मन्थि 1) *c)* AV. 20, 127,9 (Hdschrr.). Çâṅkh. Çr. 12,17,3. — *c) *Trigonella Foenum graecum* Râgân. 6,70.

मन्थाचल und मन्थाद्रि m. = मन्थपर्वत.

मन्थान m. 1) *Schüttler,* Beiw. Çiva's. — 2) *ein best. Werkzeug zum Reiben des Feuers.* — 3) *Butterstössel* Pa. P. 116. — 4) *ein best. Werkzeug zum Rühren* Kâraka 1,15. — 5) **Cassia fistula* Râgân. 9,44. — 6) *ein best. Metrum.*

*मन्थानक m. *eine best. Grasart* Râgân. 8,135.

मन्थानभैरव m. N. pr. eines Autors.

मन्थानाद्रि m. = मन्थपर्वत Bâlar. 188,21.

मन्थावल m. *ein best. Thier,* wohl *der fliegende Fuchs.* Vgl. मातालवँ, मान्थालँ, मान्थालवँ und मान्धाल.

मन्थितृ Nom. sg. *Rührer, Schüttler.*

मन्थितव्य Adj. *zu reiben* (Feuer) Maitr. S. 1,8, 9 (130,1).

मन्थिन् 1) Adj. *erschütternd, aufregend* Bhaṭṭ. — 2) m. *a)* Soma-*Saft, welchem Mehl beigerührt ist.* — *b) der männliche Same* in ऊर्ध्व°. — 3) f. मन्थिनी *a) *Butterfass.* — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मन्थिप Adj. *den Rühr-Soma trinkend.*

मन्थिपात्र n. *der für den Rühr-Soma bestimmte Becher.*

मन्थिवत् Adj. *mit Rühr-Soma verbunden* Âpast. Çr. 12,23,4.

मन्थिशोचिस् Adj. *wie Rühr-Soma glänzend.*

मन्थीवत् Adj. = मन्थिवत्.

मन्थु m. N. pr. eines Mannes.

*मन्थोदक m. *das Milchmeer.* Richtig wohl मण्डोदक.

मन्थ्य Adj. *zu reiben* (Feuer).

मन्थ्यौग्र Adj. *mit dem Rühr-Soma beginnend* TS. 7,2,7,3.

मन्द् s. 1. und 3. मद्.

मन्द् 1) Adj. (f. आ) *a) langsam, schleppend, träge, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *lässig,* so v. a. *keine Lust zu Etwas* (Dat.) *habend* Vikramâṅkaṃ. 8,81. मन्दम् und मन्द् ° Adv. *langsam, träge, allmählich;* मन्दं मन्दम् *ganz langsam, — allmählich.* — *b) schwach, schwächlich, gering.* अग्नि *schwache Verdauung;* गिर्, वचन, वाच् *eine schwache, leise Stimme.* मन्दम् Adv. *schwach, wenig, mit schwacher Stimme;* मन्दतरम् Adv. *mit ganz schwacher Stimme.* — *c) schwach,* so v. a. *nachsichtig, — gegen* (Loc.). — *d) schwach von Verstande, einfältig, dumm.* — *e) unglücklich.* — *f) krank.* — *g) *schlecht, böse* (Menschen). — *h) *dem Trunke ergeben.* — *i)* * = मन्द्र. — 2) m. *a) der Planet Saturn.* — *b) eine Elephantenart.* — *c) die obere Apsis einer Planetenbahn.* — *d) *Weltende.* — *e)* *Beiw. Jama's. — 3) f. आ *a) *Topf, Fass, Dintenfass.* — *b) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *c)* in der Astr. *eine best. Conjunction* (संक्रान्ति). — *d)* Name der Dâkshâjaṇî auf dem Himavant. — मन्दै आसिथ Çat. Br. 13,7,1,15 fehlerhaft für मौ दिदासिथ (Ait. Br. 8,21,10).

मन्दक 1) Adj. *a) spärlich, wenig.* — *b) einfältig, dumm.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मन्दकर्णि m. N. pr. eines Muni. मान्द् ° v. l.

1. मन्दकर्मन् n. *das Verfahren bei der Gleichung der Apsis.*

2. मन्दकर्मन् Adj. *der wenig zu thun hat, unthätig.*

मन्दकारिन् Adj. *thöricht zu Werke gehend.*

मन्दकिरण Adj. *schwachstrahlig.* Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,20,12.

मन्दग 1) Adj. (f. आ) *langsam sich bewegend, — fliessend.* — 2) m. *a) der Planet Saturn.* — *b)* Pl. Bez. *der* Çûdra *in* Çâkadvîpa. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Djutimant VP.^{2} 2,197. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. N. pr. des von 2) *c)* beherrschten Varsha VP.^{2} 2,197.

मन्दगति Adj. *langsam sich bewegend* Dhûrtan. 15. Nom. abstr. °त्व n.

*मन्दगमना f. *Büffelkuh* Râgân. 19,23.

*मन्दगामिन् Adj. = मन्दगति Sûrjas. 1,58.

मन्दचेतस् Adj. 1) *wenig Bewusstsein habend, geistesabwesend.* — 2) *einfältig, dumm* (Person) 55,12. 77,7.

मन्दच्छाय Adj. *von geringer Schönheit, unansehnlich* Megh. 77.

*मन्दजननी f. *Saturns Mutter.*

मन्दजरस् Adj. *langsam alternd.*

मन्दजात Adj. *langsam entstanden.*

*मन्दट m. *der Korallenbaum.*

मन्दता f. 1) *Trägheit.* — 2) *Schmächtigkeit, Wenigkeit, Unbedeutendheit.* — 3) *Einfältigkeit, Dummheit.*

मन्दत्व n. *Geringheit, Unbedeutendheit, Schwäche.* अग्नेः *Schwäche der Verdauung.*

मन्दंदीर Adj. *Männer ergötzend.*

मन्दधार Adj. *in langsamem Strahle strömend* Suçr. 1,297,5.

मन्दधी Adj. *von geringer Einsicht, einfältig, dumm* 82,18. zu Spr. 2082.

मन्दंध्यै Dat. Infin. zu 1. मद्, मन्द् ṚV. 4,16,2.

मन्दन 1) Adj. (f. आ) *a) lustig.* — *b)* * = मन्द्र. — 2) m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja. Auch °मिश्र. Vgl. मण्डन. — 3) n. *a) bei den ekstatischen* Çaiva *ein best. hinkender Gang.* — *b) *Preis, Lob.*

*मन्दनाग m. N. pr. = वात्स्यायन. Richtig wohl मल्लनाग.

मन्दपरिधि m. *Epicykel der Apsis.*

मन्दपाल m. N. pr. eines Ṛshi.

मन्दपीठ Kaurap. (A.) 97 wohl fehlerhaft für भद्रपीठ.

मन्दपुण्य Adj. *unglücklich* (Person) Harshaṃ. 134,5.

मन्दप्रज्ञ Adj. *von geringem Verstande, dumm.*

मन्दप्रबोध m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मन्दप्राणविचेष्टित Adj. *ausser Athem und langsam sich fortbewegend* MBh. 3,22,18.

मन्दप्रेमन् Adj. *wenig Zuneigung habend* Spr. 4276.

1. मन्दफल n. *Gleichung der Apsis.*

2. मन्दफल Adj. (f. आ) 1) *wenig Früchte tragend.* — 2) *einen geringen Erfolg —, eine geringe Wirkung habend* Comm. zu Âpast. Çr. 5,26,4.

मन्दबुद्धि Adj. *von geringem Verstande.*

मन्दभागिन् Adj. *unglücklich* (Person) Harshaṃ. 135,5.

1. मन्दभाग्य n. *Missgeschick.*

2. मन्दभाग्य Adj. (f. आ) *unglücklich, elend* (Person) 66,18. Nom. abstr. °ता f.

मन्दभाज् Adj. dass.

मन्दभाषिणी f. *ein best. Metrum.*

मन्दमति 1) Adj. *von geringem Verstande, dumm.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wagners. — *b)* eines Löwen.

मन्दमन्दम् Adv. 1) *ganz langsam, — gemächlich, allmählich* Spr. 7729. — 2) *ganz leise.*

मन्दमन्दातप Adj. *von ganz geringer Hitze, kühl* Megh. 105.

*मन्दमेधस् Adj. *von geringem Verstande.*

मन्द्य्, °यति *schwächen.* क्षुधाम् *so v. a. den Hunger stillen.*

मन्द्र्यत्सख Adj. *die Freunde erheiternd.*

मन्द्र्यध्यै Dat. Infin. zum Caus. von 1. मद्, मन्द् RV. 4,29,3.

*मन्द्रयन्ती f. Bein. der Durgâ.

मन्द्रयु Adj. *lustig, froh.*

मन्द्र 1) *Adj. *a*) = मन्द्. — *b*) = बकुल. — 2) m. *a*) *ein Perlenschmuck von 8 oder 16 Schnüren.* — *b*) *Paradiesbaum* (einer der 5 Bäume in Indra's Himmel). Vgl. मन्दार. — *c*) **Spiegel.* — *d*) *ein best. Metrum.* — *e*) N. pr. α) eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu. v. l. मन्दार. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines Brahmanen. — δ) eines heiligen Berges, des Sitzes verschiedener Götter, der bei der Quirlung des Oceans als Butterstössel diente. Auch personificirt VP.^{2} 1,157. — *f*) **Himmel.* — मन्द्रं क्रोणयाम् LA. 54,16 fehlerhaft für मन्द्रक्रो°.

*मन्द्रकन्थ n. v. l. für मडरकन्थ.

मन्द्रदेव N. pr. 1) m. eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) f. ई einer Schwester dieses Fürsten.

मन्द्रदेवीय Adj. von मन्द्रदेव 1).

मन्द्रवासिनी Adj. *auf dem Berge* Mandara *wohnend* (Durgâ).

मन्द्ररश्मि Adj. *schwachstrahlig.*

मन्द्ररुचिर m. N. pr. eines der acht Upadvîpa in Gambudvîpa.

मन्द्राद्रि m. *der Berg* Mandara Ind. St. 14,367.

मन्द्राय्, °यते *den Berg* Mandara *darstellen* Daçak. 1,9.

मन्द्रावासा Adj. f. *den Berg* Mandara *bewohnend* (Durgâ).

मन्द्रवाहिनी f. N. pr. eines Flusses.

मन्द्रविचेष्टित Adj. (f. आ) *sich langsam bewegend* 217,27.

मन्द्रविरिक्त Adj. *nicht hinreichend purgirt* Suçr. 2,354,19.

मन्द्रविष 1) Adj. *wenig Gift enthaltend.* — 2) m. N. pr. einer Schlange.

मन्द्रविसर्प m. N. pr. einer Schlange.

मन्द्रविसर्पिन् 1) Adj. *langsam kriechend.* — 2) f. °णी N. pr. einer Laus.

मन्द्रवीर्य Adj. *von geringer Männlichkeit, schwach* R. 3,54,19. Mârk. 83,23.

मन्द्रवेदन Adj. *wenig schmerzend.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,61,17.

मन्द्रशिशिर Adj. *ein wenig kühl* R. 3,78,8.

मन्द्रसान् 1) Adj. *sich ergötzend, heiter, fröhlich, begeistert, berauscht.* — 2) *m. *a*) *Feuer.* — *b*) *Leben.* — *c*) *Schlaf.*

*मन्द्रसानु m. 1) *Leben.* — 2) *Schlaf.* — Richtig मन्द्रसान.

मन्द्रसुबोधिनी f. Titel eines Commentars Burnell, T.

1. मन्द्रहास m. *leises Lachen* Pañkar. 3,11,4.

2. मन्द्रहास Adj. *leise lächelnd* Bhâm. V. 2,87. °म् Adv. Daçak. 4,3.

मन्द्राकिनी f. 1) N. pr. *a*) verschiedener Flüsse (auch im Himmel). — *b*) eines Berges. — 2) *ein best. Metrum.* — 3) in der Astr. *eine best. Conjunction.*

मन्द्राक्रान्त 1) Adj. (f. आ) *langsam herankommend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

मन्द्राक्ष 1) Adj. *ein mattes Auge habend.* — 2) n. *Verlegenheit, Schamgefühl.*

1. मन्द्राग्नि m. *Verdauungsschwäche.*

2. मन्द्राग्नि Adj. *an Verdauungsschwäche leidend* Hemâdri 1,138,9.

मन्द्राग्निधाराचलमाहात्म्य n. und मन्द्राग्निहरमेषदान n. Titel von Werken Burnell, T.

मन्द्राचार Adj. *der sich wenig um guten Wandel kümmert* Mârk. P. 51,97.

मन्द्रात्मन् Adj. *einfältig, dumm* (Person).

मन्द्रादर Adj. *wenig Rücksicht nehmend auf, wenig besorgt um* (Loc.).

मन्द्रानल Adj. *an Verdauungsschwäche leidend.* Nom. abstr. °त्व n.

मन्द्रानुसारिन् Adj. *langsam verlaufend* Suçr. 2, 133,11.

मन्द्राभिनिवेश Adj. *wenig Hang habend zu* (Loc.) Daçak. 82,14.

मन्द्राय्, °यते 1) *zögern.* — 2) *schwach —, matt werden.*

मन्द्रायुस् Adj. *nicht lange lebend.*

मन्दार 1) m. *a*) *Korallenbaum, Erythrina indica;* zugleich als einer der fünf himmlischen Bäume betrachtet. — *b*) **eine weisse Varietät der Calotropis gigantea* Râgân. 10,31. — *c*) **Stechapfel.* — *d*) **der Himmel.* — *e*) **Elephant.* — *f*) N. pr. α) eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu MBh. 13,14,74. मन्द्र v. l. — β) eines Vidjâdhara. — γ) einer Einsiedelei. — δ) eines Berges. v. l. मन्द्र. — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

मन्दारक 1) m. *Erythrina indica.* — 2) f. °रिका ein Frauenname.

मन्दारकदिन n. *ein best. Tag.*

मन्दारदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

मन्दारमञ्जरी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मन्दारमाला f. 1) *ein Kranz von* Mandâra-*Blumen.* — 2) N. pr. eines göttlichen Weibes, einer Tochter Vasu's.

मन्दारव m. = मन्दार 1) *a*).

मन्दारवती f. ein Frauenname.

मन्दारवनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मन्दारषष्ठी f. *der sechste Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

मन्दारसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

मन्दारि Adj. *wenig Feinde habend.* Nom. abstr. °ता f.

मन्दारिन् Adj. *mit Korallenbäumen besetzt.* Nom. abstr. °रिता f.

*मन्दारु m. = मन्दार 1) *a*).

मन्दासु Adj. *dem der Athem ausgeht.*

*मन्दास्य n. *Verlegenheit, Schamgefühl.* Richtig मन्दाक्ष.

मन्दिकुकुर m. *ein best. Fisch.*

मन्दिं Adj. = मन्दिन् 1). Nur Acc. मन्दिम् RV. 1,9,2.

मन्दितमानिन् Adj. R. Gorr. 2,7,2 fehlerhaft für पण्डितमानिन्.

मन्दिन् Adj. 1) *ergötzend, erheiternd, begeisternd.* — 2) *sich freuend, fröhlich, begeistert.*

मन्दिनिस्पृश् Adj. *nach* Soma *lüstern.*

*मन्दिमन् m. Nom. abstr. von मन्द्.

मन्दिर 1) n. *a*) *Behausung, Gemach, Haus, Wohnung, Burg, Palast, Tempel.* — *b*) **Pferdestall;* vgl. मन्डुरा. — 2) *m. *a*) *das Meer.* — *b*) *Kniekehle.* — *c*) N. pr. eines Gandharva.

*मन्दिरपशु m. *Katze.*

*मन्दिरमणि m. Bein. Çiva's.

मन्दिष्ठ Adj. *am meisten ergötzend.*

मन्दी Adv. 1) mit कर् *schwächen, verringern.* — 2) mit भू *sich langsamer bewegen* (Vasishṭha 11, 36); *schwach —, matt werden; sich verringern.* °भूत *geringer—, schwächer geworden* Kâd. 31,21. 71,6.

मन्दीर 1) m. N. pr. eines Mannes. v. l. मङ्गीर. — 2) *n. fehlerhaft für मङ्गीर.

मन्दु Adj. *fröhlich, begeistert.*

*मन्डुरज Adj. etwa *in einem Pferdestall geboren.*

मन्डुरा f. 1) *Pferdestall* 209,24. Râgat. 7,904. Kâd. 98,17. 239,4. — 2) **Matratze.*

मन्डुरापति m. *Stallmeister* Ind. St. 15,210.

मन्डुरापाल m. *Stallknecht* Kâd. 98,16. 239,5.

*मन्दराभूषण n. *eine Affenart* Râǵan. 19,49.

मन्दरिक m. = मान्दरिक Ind. St. 15,235.

मन्देक m. Pl. 1) *eine Art von* Rakshas. — 2) Bez. *der* Çûdra *in* Kuçadvîpa.

मन्दोच्च m. *die obere Apsis einer Planetenbahn.*

मन्दोत्साह Adj. *wenig Lust zu Etwas habend* Çiç. 23,12.

मन्दोदक Adj. *wasserarm* Daçak. 44,1.

मन्दोदरी f. N. pr. 1) der ältesten Gemahlin Râvaṇa's. — 2) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 3) der Mutter des Lexicographen Ǵaṭâdhara.

*मन्दोदरीश m. Bein. Ravâṇa's.

*मन्दोदरीसुत m. Metron. Indraǵit's.

मन्दोपकारिणी f. Titel eines Commentars Burnell, T.

*मन्दोष्ण Adj. *lauwarm.*

मन्दोष्मन् Adj. *nicht sehr heiss, kühl.* Nom. abstr. °ष्मता f. Suçr. 1,61,17.

मन्दोत्सुक Adj. *wenig Verlangen habend zu* (प्रति) Çiç. 18,22.

मन्द्र 1) Adj. (f. द्रा) *a) angenehm, lieblich. — b) lieblich klingend, — redend, wohllautend.* Compar. मन्द्रतर, Superl. मन्द्रतम. — *c) dumpf, tief* (von der Stimme und andern Lauten). मन्द्रम् Adv. — 2) m. *a) *eine Art Trommel. — b) eine Elephantenart* Râǵan. 19,17.

मन्द्रकर्षण n. *ein best.* Svara Saṃhitopan. 17,5. 6.

मन्द्रघोष Adj. *eine liebliche Stimme führend.*

*मन्द्रय्, मन्द्रयते = अर्चति.

मन्द्रयु Adj. *froh* oder *lieblich klingend.*

मन्द्रस्वर Adj. *den* mandra *genannten Ton habend* Saṃhitopan. 22,8.

मन्द्राजनी f. 1) *die liebliche Töne aussendende Zunge.* — 2) *= वाच्.

मन्घ m. *eine Gazellenart.* v. l. मन्थ.

मन्घातर् Nom. ag. 1) *der Sinnige, Denkende;* auch *der Andächtige, Fromme.* — 2) N. pr. eines Mannes.

मन्मथ 1) m. *a) Geschlechtsliebe, der Liebesgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Feronia elephantum. — c) das 29ste (dritte) Jahr im 60-jährigen Jupitercyclus. — d)* N. pr. eines Arztes. — 2) f. आ Name der Dâkshâjaṇî auf dem Hemakûṭa.

मन्मथकर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

मन्मथबन्धु m. *der Mond* Vikramâṅkaḥ. 11,44.

मन्मथमथ् Adj. *den Liebesgott vernichtend* Bâlar. 133,8.

मन्मथलेख m. *Liebesbrief.*

मन्मथसंजीवनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

मन्मथसमान Adj. *von gleicher Liebe beseelt* Daçak. 25,22.

मन्मथसुहृद् m. *der Frühling* Bâlar. 190,10.

*मन्मथानन्द m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,19.

मन्मथायतन n. *die Schamgegend* (beim Weibe) MBh. 3,46,10.

*मन्मथालय m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,10.

*मन्मथावास m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,17.

मन्मथेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मन्मन् n. 1) *Sinn, Gedanke, Verständniss; geistige Thätigkeit* überh. — 2) *Ausdruck des Sinnes: das ersonnene Gebet, Gedicht; Wunsch, Bitte.*

मन्मन m. 1) *vertrauliches Flüstern.* — 2) *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

मन्मनत्व n. *ein best. Gebrechen der Sprachorgane.*

मन्मनस Adj. (f. सा) *an mich denkend* Pâr. Gṛhs. 1,4,15.

मन्मय Adj. *aus mir hervorgegangen, — hervorgehend.*

मन्मला Adv. mit भू = मत्मला Kâṭh. 40,11. Wohl fehlerhaft.

मन्मशस् Adv. *jeder nach seinem Sinne.*

मन्मसाधन Adj. *Sinn — oder Wunsch erfüllend.*

मन्य 1) Adj. am Ende eines Comp. *sich haltend —, gehalten werdend —, geltend für.* — 2) Bez. *der Wurzel* मन् 229,26. — मन्या s. bes.

मन्यति m. Bez. *der Wurzel* मन् 229,27. 230,4.

मन्यत्ती f. N. pr. einer Tochter des Agni Manju.

मन्या, मन्निका f. Du. und Pl. *die Nackenmuskeln, Musculus cucullaris s. trapezius, Nacken.*

*मन्याका f. = मन्या.

मन्याग्रह m. *Nackenkrampf.*

मन्यास्तम्भ m. *Steifheit des Nackens.*

मन्यु m. (*f.) 1) *Muth* (als Seelenstimmung). — 2) *Sinn.* — 3) *heftiger Muth, Eifer.* — 4) *Unmuth, Zorn, Grimm, Wuth, — über* (Loc. 117,27). मन्युं कर् *seinen Zorn auslassen gegen, sich ärgern über* (Loc. oder Acc. mit प्रति). — 5) *Herzeleid, Kummer, Betrübniss* Harshaḥ. 134,13. 135,6. — 6) *Opfer. — 7) der Unmuth, Zorn, Grimm* personificirt; insbes. als Agni, als Kâma (AV. 9,2,23) und als ein Rudra. — 8) N. pr. *a)* eines Liedverfassers mit dem Patron. Tâpasa und eines andern mit dem Patron. Vâsishṭha. — *b)* eines Fürsten.

मन्युत in अमन्युत.

मन्युतस् Adv. *aus Unmuth, im Zorn* AV. 2,7,2.

मन्युदेव m. N. pr. eines Mannes.

मन्युपरेत Adj. *im Zorn fortgeworfen* Maitr. S. 1,7,1 (108,5) = TS. 1,5,2,2.

मन्युमत् 1) Adj. *a) muthig, eifrig. — b) grimmig, zornig, aufgebracht.* Superl. मन्युमत्तम. — 2) m. *ein best.* Agni.

मन्युमय Adj. (f. ई) *aus Zorn gebildet, — bestehend, den Z. darstellend.*

मन्युमी 1) (feindlichen) *Muth* oder *Grimm vernichtend.* — 2) *im Grimm vernichtend, zornmüthig.*

मन्युशमन Adj. *Zorn dämpfend, besänftigend.*

मन्युषाविन् Adj. *im Zorn* (*bösen Muth*) *Soma bereitend.*

मन्युसूक्त n. wohl Bez. *der Hymnen* RV. 10,83.84.

मन्यूय्, °यते; mit प्रति in अप्रतिमन्यूयमान.

मन्वन्तर 1) m. (einmal im Bhâg. P.) und n. *eine* Manu-*Periode, ein Zeitraum von 71 göttlichen* Juga, *dem ein besonderer* Manu *mit seinen Göttern und seinen 7 Weisen vorsteht.* Sechs solcher Manvantara sind verflossen, im gegenwärtigen siebenten herrscht Manu Vaivasvata; sieben fernere sollen noch folgen. Es wird aber auch von unzähligen Manv. gesprochen. — 2) f. आ *a) der 10te Tag in der lichten Hälfte des* Âshâḍha. — *b) der 8te Tag in der dunkelen Hälfte des* Âshâḍha. — *c) der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

मन्वर्थचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), °र्थमुक्तावलि f. (ebend.) und °वली f. Titel von Werken.

मन्विद्ध Adj. *von Menschen entzündet.*

मन्वीश m. Çvetâçv. Up. 3,13 wird durch ज्ञानेश erklärt; es ist aber मनीषा (= मनीषया) zu lesen.

*मपष्ट, *°क, *मपुष्टक und *मपुष्ठक m. *eine Bohnenart.*

*मध्, मधति (गतौ).

मम Gen. zu अहम् *ich.*

ममक Adj. *mein.*

ममकार m. *das Beziehen der Dinge auf sich, das Hängen an, Interesse für* (Loc.).

ममकृत्य (Conj.) n. dass.

ममत् Adv. mit folgendem चन oder चिद् öfters wiederholt *bald — bald — bald* u. s. w.

ममता f. 1) *das Gefühl für Mein, das Hängen an, Interesse für* (Loc.); *Selbstsucht.* ममताशून्य Adj. *in keiner näheren Beziehung zu uns stehend, an dem wir kein Interesse haben.* — 2) *Hochmuth. — 3) N. pr. der Gattin Utathja's und Mutter des Dîrghatamas.

ममत्व n. = ममता 1). °त्वं कर् *hängen an* (Loc.) und *sein Selbstgefühl Jmd gegenüber* (Gen.) *geltend*

machen.

ममथ n. v. l. für माधाथ Âçval. Bâ.

ममसत्यै n. *ein Streit über Mein und Dein.*

ममाथ n. Name eines Sâman. Richtig माधाथ.

*ममापताल m. = विषय.

ममाप्, °पते *Jmd* (Acc.) *beneiden.*

*मम्ब्, मम्बति (गतौ).

मम्म m. N. pr. eines Mannes.

मम्मक m. desgl.

मम्मट m. N. pr. eines Autors. Auch °भट्ट.

मम्मस्वामिन् m. Name eines von Mamma errichteten Heiligthums.

मम्रि Adj. *sterblich* in अमम्रि.

*मय्, मयते (गतौ).

1. मय 1) adj. Suffix (f. ई, metrisch auch या) *gebildet aus.* — 2) m. N. pr. eines Asura, eines vollendeten Werkmeisters und Kenners aller Zauberkünste, Lehrers der Astronomie und Kriegskunst. — 3) *f. या *ärztliche Behandlung.*

2. मय 1) m. *a) Ross.* — *b)* **Kamel.* — *c)* **Maulthier.* — 2) f. मयी *Stute.*

मयक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit. °माहात्म्य n.

मयग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*मयट m. = प्रसाद् (प्रासाद्?) und तृणाकर्म्य.

मयदीपिका f. Titel eines Werkes Hemâdri 1, 176,16. 2,*a*,89,5. 92,19.

मयन्त n. (Maitr. S. 2,8,2) und मयन्द् n. (VS. 14, 9) *ein best. Metrum.*

मयमत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मयशिल्प n. desgl. Burnell, T.

*मयष्ट (Râgân. 16,54) und *°क m. *eine Bohnenart.*

मयस् n. *Labung, Ergötzung, Ergötzen, Freude.*

मयसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

मयस्कर Adj. *Freude machend.*

मयाराम m. N. pr. eines Mannes.

मयिवसु Adj. *in mir gut.*

मयु m. 1) *ein* Kiṁpurusha 1) *a)* oder *ein best. menschenähnliches Thier.* — 2) * *Gazelle.*

*मयुराज m. Bein. Kubera's.

*मयुष्क m. *eine Bohnenart.*

*मयूक m. = मयूर *Pfau.*

मयूख m. 1) *Pflock*, namentlich *zum Aufspannen eines Gewebes, einer Haut* u. s. w. — 2) *Strahl.* m. Kaush. Up. 6,35. — 3) * *Flamme.* — 4) *ein best. Agni.* — 5) abgekürzter Titel eines Werkes.

मयूखमाला f. u. °मालिका f. Titel eines Werkes.

मयूखमालिन् m. *die Sonne* Kâd. 132,7.

मयूखवत् Adj. *strahlenreich.*

मयूखादित्य m. *eine Form der Sonne.*

मयूखावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मयूखिन् Adj. *strahlend.*

मयूखेश m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,420,15.

मयूर 1) m. *a) Pfau.* Nom. abstr. मयूरता f. (Kâd. 104,19) und °मयूरत्व n. — *b) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Hahnenkamm, Celosia cristata* und *Achyranthes aspera.* — *c) ein best. zur Bestimmung der Zeit dienendes Instrument.* — *d) eine best. Gangart* S. S. S. 253. — *e)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Dichters (Prasannar. 8,2) und eines andern Mannes. — γ) eines Berges. — 2) f. मयूरी *a) Pfauhenne.* — *b)* * *eine best. Gemüsepflanze.* — 3) n. *a) eine best. Art zu sitzen.* — *b)* N. pr. einer Stadt Eitel, Chin. B.

मयूरक 1) m. *a)* * *Pfau.* — *b) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Celosia cristata* und *Achyranthes aspera.* — *c)* N. pr. eines Dichters. — 2) *m. (verdächtig) und n. *eine Art Kupfervitriol.* — 3) f. °रिका *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* * *Hibiscus cannabinus* Râgân. 4,79.

*मयूरकर्ण m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

मयूरकेतु m. Bein. Skanda's.

मयूरगति f. *ein best. Metrum.*

*मयूरग्रीव und *°क n. *eine Art Kupfervitriol* Bhâvapr. 2,99. Râgân. 13,103.

मयूरघृत n. *ein best. Medicament.*

*मयूरचटक m. *Haushahn.*

मयूरचित्रक n. 1) Titel des *buntscheckigen* 47-sten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 544.

मयूरचूड 1) *n. *eine Art Galläpfel* Râgân. 12,137. — 2) f. या *Celosia cristata.*

*मयूरजङ्घ m. *Bignonia indica* Râgân. 9,27.

*मयूरतुत्थ n. *eine Art Kupfervitriol* Râgân. 13, 103.

मयूरपत्त्रिन् Adj. *mit Pfauenfedern geschmückt* (Pfeil) 99,5.

*मयूरपदक n. *eine einer Pfauenspur gleichende, mit den Fingernägeln bewirkte Verwundung.*

मयूरपर्वत m. N. pr. eines *Gebirges*, Schröder in der Einl. zu Maitr. S. 1,xxiv.

मयूरपिच्छ n. *Pfauenschwanzfeder* Kâd. 34,6.

मयूरपिच्छमय Adj. (f. ई) *aus Pfauenschwanzfedern bestehend* Kâd. 2,12,16.

मयूरपुर n. N. pr. eines Hügels. °माहात्म्य n.

मयूरपोषक m. N. pr. des Vaters von Kandragupta Hem. Par. 8,225.

मयूरमय Adj. *aus Pfauen bestehend* Kâd. 171,24.

*मयूरयव und *°क n. *eine Art Kupfervitriol* Bhâvapr. 2,99. Râgân. 13,103.

मयूरयूथ n. *ein best. Medicament.*

*मयूरचटक m. *Haushahn.*

मयूरचित्रक n. 1) Titel des *buntscheckigen* 47-sten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 544.

मयूरचूड 1) *n. *eine Art Galläpfel* Râgân. 12,137. — 2) f. या *Celosia cristata.*

*मयूरजङ्घ m. *Bignonia indica* Râgân. 9,27.

*मयूरतुत्थ n. *eine Art Kupfervitriol* Râgân. 13, 103.

मयूरपत्त्रिन् Adj. *mit Pfauenfedern geschmückt* (Pfeil) 99,5.

*मयूरपदक n. *eine einer Pfauenspur gleichende, mit den Fingernägeln bewirkte Verwundung.*

मयूरपर्वत m. N. pr. eines *Gebirges*, Schröder in der Einl. zu Maitr. S. 1,xxiv.

मयूरपिच्छ n. *Pfauenschwanzfeder* Kâd. 34,6.

मयूरपिच्छमय Adj. (f. ई) *aus Pfauenschwanzfedern bestehend* Kâd. 2,12,16.

मयूरपुर n. N. pr. eines Hügels. °माहात्म्य n.

मयूरपोषक m. N. pr. des Vaters von Kandragupta Hem. Par. 8,225.

मयूरमय Adj. *aus Pfauen bestehend* Kâd. 171,24.

*मयूररथ m. Bein. Skanda's.

मयूररोमन् Adj. *pfauenhaarig* Hariv. 3,63,9.

मयूरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 10,249. °वर्मचरित्र n. Titel eines Werkes.

मयूरविदला f. *Hibiscus cannabinus* Bhâvapr. 1,74.

*मयूरव्यंसक m. = धूर्तमयूर.

मयूरशतक n. Titel eines Gedichts.

मयूरशर्मन् m. N. pr. eines Dichters.

*मयूरशिखा f. *Celosia cristata* Mat. med. 309. Râgân. 5,48. Bhâvapr. 1,223.

(मयूरशेप्य) मयूरशेपिम्र Adj. *pfauenschwänzig.*

मयूरसारिन् 1) Adj. *wie ein Pfau einherschreitend.* — 2) f. °णी *ein best. Metrum.*

मयूरस्तुति f. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

मयूरस्थलमाहात्म्य n. Titel eines Mâhâtmja Burnell, T.

*मयूरारि m. *Chamäleon, Eidechse.*

मयूराष्टक n. Titel eines Gedichts.

*मयूरिकाबन्धम् Absol. P. 3,4,42, Sch.

1. मयूरी f. s. मयूर 2).

2. मयूरी Adv. mit भू *sich in einen Pfau verwandeln.*

मयूरेश m. N. pr. einer Person.

मयूरेश्वर n. Name eines Liṅga.

*मयूराह्वासक m. *die Regenzeit* Râgân. 21,66.

मयोभव 1) Adj. = मयोभू. — 2) m. *a) Labung, Erquickung, Ergötzung* Âpast. Çr. 10,22,12. — *b)* N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

मयोभु und °भू 1) Adj. (f. °भू) *labend, erquikkend, ergötzend, wohlthuend.* — 2) m. मयोभू *ein best.* Agni Çâṅkh. Gṛhj. 5,2. — 3) n. मयोभु *ein best. Lied.*

मयोभुव Adj. = मयोभु Âpast. Çr. 5,13,8.

मयोभू s. u. मयोभु.

मय्य m. N. pr. eines Brahmanen.

1. मर्‌, मरति, मरते, म्रियते (metrisch auch म्रियति) *sterben.* ममृवंस् (f. ममुषी) *moribundus.* मृत 1) *gestorben, verstorben, todt* (auch von Pflanzen), *todtenähnlich, erstarrt.* — 2) *geschwunden.* संज्ञा *Bewusstsein* (in Folge des Todes). — 3) *todt*, so v. a. *für Nichts und wieder Nichts daseiend, — geschehend, vergeblich.* — 4) *calcinirt* (Quecksilber) Spr. 7771. — Caus. मारयति (metrisch auch Med.) 1) *Jmd* (Acc.) *tödten, zum Tode führen, sterben lassen, den Tod herbeiführen.* — 2) *calciniren.* — Desid. मुमूर्षति *dem Tode entgegen gehen, im Begriff stehen zu sterben, zu sterben beabsichtigen.* — Intens. मरीमर्ति *Todesqualen empfinden* Spr. 7625. — Mit अनु *nach Jmd* (Acc.) *sterben, Jmd im Tode folgen.* अनुमृता mit act. Bed. — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *durch den Tod berühren, — afficiren, — be-*

flecken. अभिमृत mit pass. Bed. Auch so v. a. *vom Tode bedroht* Âpast. Çr. 9,12,4. — Mit आ in आ॒नामृत. — Mit उप, उ॒पमृत *abgestorben, todt* TS. 6,2,6,6. — Caus. *in's Wasser werfen, untertauchen.* Mit Hinzufügung von अप्सु Âpast. Çr. 8, 8,12. — Mit परि *um Jmd* (Acc.) *her sterben* 26, 22. 28. — Mit प्र, प्रमृत *gestorben, todt.* — Caus. *zum Tode führen.*

2. मर्, मृ॒णाति (Partic. मृ॒णत् hierher oder zu मृण्) *zermalmen, zerschlagen, zerdrücken, zerstören* ṚV. 8,97,3. मू॒र्ण *zermalmt, zerbrochen.* — मृणीकिं॒ AV. 6,142,1 nach Aufrecht (Kuhn's Z. 27,218) fehlerhaft für पृणीकिं॒. — Mit आ in आमरीतं॒र्, आमु॒र् und आमु॒रि. — Mit उप, Pass. °मू॒र्यते *aufgerieben werden.* — Mit परि in परिमूर्ण (°णी॒). — Mit नि *zermalmen.* — Mit प्र *zermalmen, zerstören.* Partic. प्रमूर्ण. — Mit अभिप्र in अभिप्रमु॒र्. — Mit वि *zermalmen, zerstören.* विमृणत् hierher oder zu मृण्.

मर m. 1) *das Sterben, Tod.* — 2) *die Welt des Sterbens, die Erde.* — 3) Pl. *Höllenbewohner* Ârjabh. 4,12. — मरा: Hariv. 8464 fehlerhaft für नरा:.

मरक m. 1) *Seuche.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

मरकत n. *Smaragd* Râǵan. 13,164.

*मरकतपत्री f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,168.

मरकतमय Adj. (f. ई) *smaragden.*

मरकतवल्लीपरिणाय m. (sic) Titel eines Schauspiels Burnell, T.

*मरक्त n. = मरकत *Smaragd.*

मरण n. 1) *das Sterben, Tod.* मरणम् mit कर् Med. *sterben* 77,16. Am Ende eines adj. Comp. *durch — den Tod findend.* — 2) *das 8te astrol. Haus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 3) *das Ersterben, Aufhören.* — 4) *ein best. Gift* Râǵan. 6, 225. Richtig wohl मारण. — 5) *Zuflucht.*

1. मरणधर्मन् m. *das Gesetz des Todes.* Instr. mit dem Caus. von युज् *Jmd* (Acc.) *zu Tode befördern* R. 3,29,18.

2. मरणधर्मन् Adj. *sterblich.*

मरणात्मक Adj. (f. °त्मिका) *den Tod bringend.*

मरणान्त und मरणान्तिक Adj. *mit dem Tode endend, dessen Ausgang der Tod ist.*

मरणान्धतमस n. *Todesfinsterniss* Kâd. 2,69,20.

*मरत m. *Tod.*

मरन्द (*m.) *Blumensaft* Spr. 7658. Pl. Bhâm. V. 1,115.

*मरन्दीकस् oder *°कस n. *Blume.*

*मराकाली f. *Tragia involucrata.*

मराय 1) m. *ein best.* Ekâha. — 2) n. Name eines Sâman. राशिमरा॒ये und मरायराशिने (v. l. °राशिनी richtiger) Ârsh. Br.

मरा॒र्यिन् m. etwa N. pr. eines Mannes. Nach Sây. Adj. = शत्रूणां मारकः.

मर्॒याय Adj. *sterblich.*

*मरार m. *Kornkammer.*

मरा॒राम m. N. pr. eines Daitja.

मराल 1) *Adj. *a) sanft, weich.* — *b)* = विस्तृत und प्रभु Vîçva in Mâlatîm. ed. Bomb. S. 108. — 2) m. *a) eine Art Gans, Ente* oder *Schwan* zu Spr. 795. — *b) *Pferd.* — *c) *Elephant* Vîçva a. a. O. — *d) *ein Wald von Granatbäumen.* — *e) *Böse-wicht.* — *f) *Wolke.* — *g) *Lampenruss.* — *h) *eine best. Verbindung der Hände.* — 3) *f. ई f. zu 2) *a)* Râǵan. 19,103.

मरालक 1) m. *a) *= मराल 2) *a).* — *b) *eine best. Verbindung der Hände.* — 2) f. °लिका = मराल 3) Râǵan. 19,101. Daçak. 29,23. 30,1.

मरालगमना f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

मरिच 1) m. *a) Pfefferstaude.* Auch °नुप. — *b) *eine Art Ocimum.* — *c) *Strychnos potatorum* Râǵan. 11,200. मरीच v. l. — *d)* N. pr. eines Mannes. — 2) n. *a) Pfefferkorn.* — *b) *= कङ्कोलक *ein best. wohlriechender Stoff.*

*मरिचपत्रक m. *Pinus longifolia.*

*मरिमन् m. *Tod.*

मरी in *कारमरी.

मरीच 1) m. *a) Pfefferstaude.* Auch °नुप Hariv. 1,40,12. — *b) *Strychnos potatorum* Râǵan. 11, 200. मरिच v. l. — *c) *Majoran* Râǵan. 10,157. — *d)* N. pr. des Vaters des Kaçjapa und eines Sohnes des Sunda. — 2) n. *Pfefferkorn* Âpast.

मरीचि 1) m. (nur in Taitt. Âr.) und f. *Lichtatom; Lichtstrahl.* सोमस्य auch so v. a. *Mondschein.* Auch मरीची f. — 2) m. *a) *Geizhals.* — *b)* N. pr. α) eines Prağâpati und eines der 7 Weisen. Am Himmel *der Stern η im grossen Bären* 218,21. — β) eines Daitja. — γ) eines Fürsten und verschiedener anderer Personen. — 3) f. *a)* Titel eines Commentars. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

मरीचिक 1) m. N. pr. einer buddhistischen Welt. — 2) f. आ *a) Luftspiegelung, vorgespiegeltes Wasser in der Wüste.* — *b)* Titel eines Commentars zum Brahmasûtra.

मरीचिगर्भ m. Pl. N. pr. 1) einer Welt. — 2) einer Klasse von Göttern unter Manu Dakshasâvarṇi.

मरीचितोय n. *vorgespiegeltes Wasser.*

मरीचिन् m. *die Sonne.*

मरीचिपं॒ 1) Adj. *Lichtatome schlürfend, von diesen sich nährend.* — 2) m. Pl. *a) *Lichtstrahlen.* — *b)* N. pr. eines mythischen Ṛshi-Geschlechts.

मरीचिपटल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मरीचिपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

मरीचिमत् 1) Adj. am Ende eines Comp. = *zu Strahlen habend.* — 2) m. *die Sonne.*

मरीचिमालिन् 1) Adj. *strahlenumkränzt* (die Sonne). — 2) m. *die Sonne* Kâd. 8,2. 165,1.

मरीचोपपुराण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*मरीमृज Adj. vom Intens. von मृज्.

मरीमृ॒श Adj. *betastend.*

मरीस n. in *अवि°.

मरु॒ m. 1) *Wüste, Sandöde.* Häufig Pl. — 2) *die Kasteiung der Wüste, das Nichttrinken.* — 3) *Berg, Fels.* — 4) *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,229. — 5) N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Daitja. — *c)* eines Vasu. — *d)* verschiedener Fürsten.

*मरुक m. *Pfau.*

मरुकच्छ m. N. pr. eines Landes und Volkes (Pl.). Vgl. भरुकच्छ.

मरुचीपट्टन n. N. pr. einer *Stadt.*

मरुच्छटा f. *eine best. Staude.* Vgl. मधुच्छटा.

*मरुज्ञ 1) m. *a) Unguis odoratus.* — *b) ein der Mimosa Catechu verwandter Baum* Râǵan. 7,211. — 2) f. आ *Koloquinthe.*

*मरुज्ञाता f. *Carpopogon pruriens* oder *eine verwandte Pflanze.*

*मरुटा f. *eine Frau mit hoher Stirn.*

मरुण्ड 1) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* Pl. α) einer Dynastie. — β) eines Volkes. — 2) *f. आ *eine Frau mit hoher Stirn.*

मरुण्डराज m. N. pr. eines *Fürsten* Ind. St. 15, 279. fg.

मरु॒त् 1) m. *a)* Pl. α) Name *der Götter des Windes* (Gefährten Indra's). — β) *die Götter* überh. — *b) der Gott des Windes.* — *c) Wind* (auch des Körpers). — *d) Luft.* — *e) Athem.* — *f) eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,229. — *g) *= ऋत्विज्. — *h)* Bein. des Fürsten Bṛhadratha. — *i)* N. pr. eines Sâdhja. — *k)* Mârk. P. 40,8 fehlerhaft für मरु. — 2) *f. *Trigonella corniculata.* — 3) *n. *ein best. Parfum.*

मरुत m. 1) *Wind.* — 2) *ein Gott.* — 3) *Bignonia suaveolens.* — 4) N. pr. verschiedener Männer.

*मरुत्कर m. *Dolichos Catjang.*

मरुत्कर्मन् n. und *मरुत्क्रिया f. *das Furzen, Blähung.*

मरु॒त्त m. N. pr. verschiedener Fürsten. Soll

aus मरुद्दत्त entstanden sein Pat. zu P. 1,4,58. 59, Vârtt. 4.

*मरुत्तक m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,229, v. l. Richtig मरुवक.

मरुत्तम 1) Adj. *ganz den* Marut *gleichend.* — 2) m. Verz. d. B. H. 122 fehlerhaft für मरुत्त.

मरुत्तरुणी f. *eine* Vidjâdharî Bâlar. 67,11.

मरुत्पट m. *Segel.*

मरुत्पति m. Beiw. und Bein. Indra's.

मरुत्पथ m. *der Luftraum* Kâd. 123,5.

*मरुत्पाल m. Bein. Indra's.

*मरुत्पुत्र m. Patron. Bhîmas.

*मरुत्प्लव m. *Löwe.*

*मरुत्मत् Adj. = मरुत्वत्.

मरुत्वतीय Adj. *auf* Indra Marutvant *bezüglich, ihm gehörig* u. s. w. मरुत्वतीयग्रह m. Vaitân. Insbes. 1) drei Graha bei der Mittagsspende. — 2) Çastra, das nach dem Genuss jener Graha recitirt wird. — 3) *die den Korntheil desselben bildende Hymne* Çâṅkh. Çr. 10,2,4.

*मरुत्वत्य Adj. dass.

मरुत्वत् 1) Adj. *a) von den* Marut *begleitet.* — *b) das Wort* मरुत् *enthaltend.* — 2) m. *a)* Bein. Indra's. — *b)* * *Wolke.* — *c)* * Bein. Hanumant's. — *d)* N. pr. eines Sohnes des Dharma von der Marutvatî. Pl. *ihre Nachkommen, eine best. Klasse von Göttern.* — 3) f. मरुत्वती N. pr. einer Tochter Daksha's.

मरुत्सख 1) Adj. *den Wind zum Genossen habend* (Wolken). — 2) m. Bein. *a) des Feuers.* — *b)* * Indra's.

मरुत्सखि Adj. (nur Nom. m. f. °सखा) *die* Marut *zu Genossen habend.*

मरुत्सकाय Adj. *den Wind zum Genossen habend* (Feuer).

मरुत्सुत m. Patron. Hanumant's.

मरुत्स्तोत्र Adj. *wo das Lob der* Marut *vorhanden (einheimisch) ist.*

मरुत्स्तोम m. *ein* Stoma *der* Marut, *ein best.* Ekâha Vaitân.

*मरुदान्दोल m. *eine Art Fächer.*

*मरुदिष्ट m. *Bdellium.* Richtig मरुदेश्य.

मरुदेव N. pr. 1) m. *a)* eines Fürsten. — *b)* des Vaters des Arhant Ṛshabha. — *c)* eines Berges. v. l. मारु°. — 2) f. आ und ई der Mutter von 1) *b).*

*मरुदेश्य m. *Bdellium* Râgân. 12,109.

1. मरुद्गण m. (adj. Comp. f. आ) *die Schaar der* Marut, — *der Götter.*

2. मरुद्गण 1) Adj. *mit oder unter der Schaar der* Marut *befindlich.* — 2) N. pr. eines Tîrtha.

*मरुद्दत्त Adj. *von den* Marut *gegeben* Pat. zu P. 1,4,58. 59, Vârtt. 4.

*मरुद्वज्र n. *in der Luft herumfliegende Baumwollenflocken.*

*मरुद्वृध m. 1) *ein best. Opfergefäss.* — 2) *eine Abtheilung des* Sâmaveda. — 3) Bein. Vishṇu's.

*मरुद्वृधा f. *eine best. Pflanze,* = ताम्रमूला. Nach Râgân. 4,192 *Baumwolle.*

*मरुद्रथ m. 1) *Pferd.* — 2) *ein Wagen, auf welchem Idole herumgefahren werden.*

*मरुद्रुम m. *Vachellia farnesiana.*

*मरुद्वर्त्मन् n. *der Luftraum.*

*मरुद्वाक् m. 1) *Rauch.* — 2) *Feuer.*

मरुद्विधा f. fehlerhaft für मरुद्वृधा.

*मरुद्विष m. *Kamel.*

*मरुद्वृता f. fehlerhaft für मरुद्वृधा.

मरुद्वृद्धा f. N. pr. eines Flusses.

मरुद्वृध 1) Adj. *des Windes* oder *der* Marut *froh.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

मरुद्वेग m. N. pr. eines Daitja.

मरुधन्व m. = मरुधन्वन् 1).

मरुधन्वन् m. 1) *Wüstenei, Sandöde.* — 2) N. pr. des Vaters der Gattin des Vidjâdhara Indîvara.

*मरुधज्र n. fehlerhaft für मरुद्वज्र.

मरुनन्दन m. N. pr. eines Fürsten VP.[2] 4,192.

मरुत्त m. N. pr. Hariv. 1,32,118 fehlerhaft für मरुत्त.

मरून्ध N. pr. einer Stadt. v. l. मद्रून्ध.

मरुन्नाम Adj. *Namen der* Marut *enthaltend;* Subst. Pl. *solche Sprüche.*

मरुन्मय Adj. (f. ई) *aus Wind bestehend* Harshaṅ. 210,3.

*मरुन्माला f. *Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194.

मरुपथ m. *Wüstenei, Sandöde.*

*मरुप्रिय m. *Kamel.*

मरुभव m. *Wüstenbewohner.*

*मरुभू f. Pl. N. pr. eines Landes.

मरुभूति und °क m. N. pr. eines Sohnes des Jaugaṁdharâjaṇa.

मरुभूमि f. 1) *Wüstenei, Sandöde.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) N. pr. eines Landes.

मरुभूरुह m. *Capparis aphylla.*

मरुभौम m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.[2] 2,169.

मरुमही f. *Wüstenei, Sandöde.*

*मरुल m. *eine Entenart.*

मरुल्लोक m. *die Götterwelt.*

*मरुव m. *Majoran* Râgân. 10,156.

मरुवक m. 1) * *Vangueria spinosa.* — 2) * *Majoran* Râgân. 10,156. — 3) **eine Art Ocimum.* — 4) * *Clerodendrum phlomoides.* — 5) *eine best. Blume* Bâlar. 129,11 (मरुबक). — 6) * *Tiger.* — 7) * *Kranich.* — 8) * Bein. Râhu's.

*मरुसंभव 1) n. *eine Art Rettig* Râgân. 7,17. — 2) f. आ *a) eine Art Alhagi* Râgân. 4,57. — *b)* = मरुन्द्रवारुणी.

मरुस्थल n. und °स्थली f. *Wüstenei, Sandöde.*

*मरुस्था f. *eine Art Alhagi* Râgân. 4,57.

मरू Adv. mit भू *zu einer Wüstenei —, zu einer Sandöde werden.*

*मरूक m. 1) *eine Gazellenart.* — 2) *Pfau.* — 3) *Curcuma Zerumbet.*

*मरूद्भवा f. 1) *die Baumwollenstaude.* — 2) *Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,5. Râgân. 4,44. — 3) *eine Art* Khadira.

मरून्ध N. pr. einer Stadt Çaṅk. Vié. 164,4. v. l. मरून्ध.

*मरोलि und *°क m. *das Seeungeheuer* Makara.

*मर्क् (गत्याम्, सर्पे).

1. मर्क m. *Verfinsterung* (der Sonne).

2. मर्क m. 1) N. pr. *a)* des Purohita der Asura. — *b)* eines den Kindern nachstellenden Dämons. — *c)* eines Jaksha. — 2) **der Wind im Körper.*

3. मर्क m. = मर्कट *Affe.*

मर्कट 1) m. *a) Affe.* — *b) ein best. Vogel, der Adjutant.* — *c)* **Spinne.* — *d)* **ein best. Gift.* — *e)* **quidam coeundi modus.* — *f)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. मर्कटी *a) Aeffin.* — *b) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Galedupa piscidia, Carpopogon pruriens, Achyranthes aspera* und = अज्ञमोदा Bhâvapr. 1,206. Râgân. 3,88. 4,91. 6,110.

मर्कटक 1) m. *a)* **Affe.* — *b)* **Spinne.* — *c)* **ein best. Fisch.* — *d)* **ein* Daitja. — *e) eine best. Kornerfrucht* Âpast. Çr. 16,19. — 2) f. °टिका *Aeffin.*

*मर्कटतिन्दुक m. *eine Art Ebenholzbaum* Bhâvapr. 1,243.

*मर्कटपिप्पली f. *Achyranthes aspera* Râgân. 4,91.

*मर्कटप्रिय m. = तीरवृत.

*मर्कटवास m. *Spinngewebe.*

*मर्कटशीर्ष n. *Mennig.*

मर्कटह्रद m. N. pr. eines *Teiches.*

*मर्कटास्य n. *Kupfer.*

1. मर्कटी f. s. u. मर्कट.

2. मर्कटी Adv. mit भू *sich in einen Affen verwandeln.*

*मर्कटेन्दु m. *Diospyros tomentosa.*

*मर्कर 1) m. *Eclipta prostrata.* — 2) f. आ *a) Höhle.* — *b) ein unterirdischer Gang.* — *c) Geschirr, Gefäss.* — *d) ein unfruchtbares Weib.*

मर्च्, मर्चयति 1) *verletzen, beschädigen, versch-*

ren. मर्चयत्न् (तुर) *verletzend*, so v. a. *scharf*. — 2) *शब्दार्थ. — 3) **gehen*. — 4) *als Sautra-Wurzel मक्षणे. — Vgl. अ॒मृक्त, मृच्.

मर्क्, मृच्क्ते *vergehen, zu Grunde gehen*. — Mit अभि, °मर्क्ति MBh. 12,2939 fehlerhaft für °गच्क्ति.

1. मर्ज्, 1) मृ॒र्जति, °ते, मा॒र्ष्टि, *मार्जति, °ते (episch), मृज्जते und °मृज्यात् (ausnahmsweise), मर्ज॒यति, °ते, मार्ज॒यति, °ते; *a*) *abwischen*, so v. a. *reinigen, putzen, blank —, glatt machen* (z. B. das Ross), *herausputzen, zurechtmachen* überh. Med. auch *sich reinigen, sich schmücken*. — *b*) *streicheln*. — *c*) *abwischen*, so v. a. *wegwischen, wegkehren, wegnehmen, entfernen*; insbes. *sich von Etwas* (Acc.) *befreien*. — *d*) *Etwas* (Schlechtes) *auf Jmd* (Loc.) *abstreifen*; Med. (ausnahmsweise Act. Âpast. 1,19, 16) *Etwas* (Unreines, eine Schuld) *von sich auf einen Andern* (Loc.) *abstreifen*. — *e*) Med. *einstreichen*, so v. a. *davontragen, erbeuten* RV. 1,174,4. — 2) *मा॒र्ष्टि (गतिकर्मन्). — 3) मृ॒ष्ट *a*) *gereinigt, geputzt, blank gemacht, rein, blank*. — *b*) *rein, lauter* in übertragener Bed. — *c*) *bestrichen*, — *mit* (Instr.). — *d*) *aufgestrichen*. — *e*) *sauber —, lecker zubereitet, lecker, wohlschmeckend*. Superl. मृष्टतम. — *f*) *angenehm, lieblich* (Geruch, Worte). — 4) मृज्जित *abgewischt, entfernt*. — 5) मार्जित *a*) *gereinigt, rein, blank*. — *b*) *bestrichen*, — *mit* (Instr.). — *c*) *abgewischt, entfernt*. — Intens. (मर्मृ॒र्ज्यते, मरीमृज्यते, *मर्माष्टि, मर्मृ॒र्ज्मि, मर्मृज्यात, मर्मृज्यात्त, मर्मृ॒र्जत्, मर्मृज्जान) Partic., *wiederholt abreiben*, — *putzen* u. s. w.; Med. *sich reinigen* u. s. w. — Mit अनु *entlang —, glattstreichen, glätten*. — Intens. (°मर्मृ॒र्ज्जान) *wiederholt hinstrecken* (die Arme). — Mit अप 1) *abstreifen, abwischen*. — 2) *Etwas von sich auf einen Andern* (Loc.) *abstreifen*. — Mit अभि *abwischen*, so v. a. *reinigen*. अभिमृष्ट *gereinigt*. — अभ्यमृज्यत्त Çat. Br. 14,1,1,12 fehlerhaft für अभ्यमृज्यत्त. — Mit अव 1) *abwärts streichen, — wischen* Maitr. S. 1,8,5 (121,13). Vaitân. — 2) *abwischen, wegwischen*. — 3) Pass. अवमृज्यते *sich* (*sibi*) *Etwas abwischen*. गात्राणि *den Körper* (nach dem Bade). — Mit आ 1) *abwischen*, so v. a. *reinigen*. — 2) *abwischen*, so v. a. *wegwischen, abwaschen*. — Intens. (आ॒ मर्मृ॒र्ज्यात् Partic.) *glätten*. — Mit अपा in अपामार्ग॒ und अपामार्जन. — Mit व्या, °मृष्ट *abgewischt, weggewischt*. — Mit उद् 1) *aufwärts streichen, — wischen* Vaitân. — 2) *abwischen, ausputzen*; Med. *sich abwischen* u. s. w. र॒राटात् *sich den Schweiss von der Stirn wischen*. उन्मृष्ट *verwischt, abgewischt*; उन्मार्जित *gereinigt, blank gemacht*. — 3) *sich den Mund abwischen*. Nur उन्मृज्य. — 4) Med. *davontragen, empfangen*. — Mit समुद् *aufwärts bestreichen, von unten nach oben hin abputzen* Maitr. S. 3,9,4. 4,4,5. Mân. Çr. 1,3, 1. 8,2. Gṛhj. 2,7. 11. — Mit उप *streichen, bestreichen, wischen, putzen* RV. 9,15,7. — Mit नि 1) *reiben an, streichen, schmieren an* (Loc.), *aufschmieren, auftragen*. — 2) *abwischen* (37,20), *abstreichen* (Âçv. Çr. 2,6,5). Med. *sich abwischen*, — *abreiben*. — 3) *Jmd* (Loc.) *Etwas zuwenden, zuführen, hingeben*; Med. *an sich nehmen, einziehen*. — नि॒ मिमृ॒नुः RV. 1,64,4 fehlerhaft für नि॒ मिमि॒नुः (von म्यन्). — Mit निस् *abwischen, auswischen, austilgen*. निर्मृष्ट *abgewischt*. — Mit परा *abwischen, reinwaschen*. — Mit परि 1) *rings abwischen, reiben, putzen, reinigen, poliren; reinigen, läutern* in übertragener Bed. चक्षुषी so v. a. *sich die Thränen aus den Augen wischen*. परिमृष्ट (Âpast.), °मृज्जित und °मार्जित *geputzt, gereinigt, aufgeputzt, geglättet*. — 2) *sich den Mund abwischen* Gaut. Âpast. 1,16,9. Gobh. 1,2,5 (Med.). — 3) *streichen, über Etwas hinfahren, streicheln*. — 4) *abwischen, wegwischen, abwaschen, abstreifen, entfernen, sich befreien von* (Acc.). परिमृष्ट *abgewischt, abgewaschen, entfernt*. — 5) Pass. *abgerieben werden, sich abreiben* (von Zähnen) Spr. 253. — परिमार्ष्टुम् Çak. 83,7 fehlerhaft für परामर्ष्टुम् (von मर्ष्). — Intens. (°मर्मृज्यते) *umherstreichen an* (Acc.). — Mit प्र 1) *wischen, abputzen, reinigen, putzen*. प्रमृष्ट *abgeputzt, gereinigt, rein, blank gemacht, polirt, geglättet*. — 2) *streichen, hinfahren über, streicheln*. परिमृष्ट *bestrichen mit* (Instr.). — 3) *wegwischen, abstreifen, abwaschen, entfernen, wegschaffen, verscheuchen*. प्रमृणज्ञानि Gop. Br. 2,1,24. प्रमृष्ट *weggewischt, verscheucht, entfernt, weggeschafft*. — 4) *vereiteln* (einen Wunsch). — 5) *wegschaffen*, so v. a. *vertilgen*. — 6) प्रमृष्ट so v. a. *aufgegeben*. v. l. प्रमृष्ट. — Mit विप्र *reinwischen*. — Mit संप्र 1) dass. — 2) *wegwischen, abwaschen, entfernen*. संप्रमार्जित. — Mit प्रति 1) *glattstreichen*. — 2) *Etwas abwaschen*, so v. a. *rächen*. प्रतिमार्जित. — Mit वि 1) *ausputzen, ausreiben, reinigen, reiben, trockenreiben, abtrocknen*. Med. mit तन्वम् *sich putzen, sich rüsten* RV. 7, 95,3. — 2) *streichen, hinfahren über, streicheln*. — 3) *abwischen, wegwischen*. — 4) *einreiben, bestreichen*, — *mit* (Instr.). विमृष्ट *bestrichen*. — Mit अनुवि *einreiben, bestreichen*. अनुविमृष्ट. — Mit अभिवि dass. — Mit सम् 1) *reiben, putzen, abwaschen, reinwaschen, fegen, reinigen, läutern* (in übertragener Bed.). Insbes. von der Behandlung des Soma und des Feuers (durch Anschären, Entfernung der Asche u. s. w.). संमृष्ट und संमार्जित *abgewaschen, gefegt, gereinigt*. — 2) *streichen, hinfahren über, streicheln*. — 3) *wegkehren, verscheuchen, entfernen*. संमार्जित.

2. *मर्ज्, मर्जति und मृज्जति (शब्दार्थ).

*मर्ज् 1) m. *a*) *Wäscher*. — *b*) = पीठमर्द. — 2) f. *das Waschen, Reinigen*.

(मर्ज्य) मा॒र्जित्य Adj. *zu putzen, zu reinigen*.

मर्ज्, मृडति (मृ॒ळति), मृडसे (nur einmal), मृडयति (मृ॒ळयति), °ते, *मृ॒ण्डाति (wohl so, nicht मृ॒ड्नाति), *मृणडयति (?); 1) *gnädig sein, verzeihen, verschonen*; mit Dat. der Person und Acc. der Sache. — 2) *Jmd* (Acc.) *gnädig behandeln, erfreuen, beglücken*. — Vgl. मर्ष्. — Mit अभि *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Abl.) *verzeihen*. — Mit प्र in प्रमृड.

मर्डितृ॒ Nom. ag. *Einer der Gnade übt, Erbarmer*.

मर्ण् s. मृण्.

मर्त॒ 1) m. *a*) *ein Sterblicher, Mensch*. — *b*) **die Welt der Sterblichen, die Erde*. — 2) f. मर्ता (sc. संकिता) Sâmitopan. 22,2. मर्तापदं विद्यते यस्यां सा Comm.

मर्त॒भोजन n. *Speise der Sterblichen, Menschennahrung*.

मर्त॒वत् Adj. *das Wort* मर्त *enthaltend*. °वती f. *ein solcher Spruch* Çat. Br. 3,9,3,32.

मर्तवे Dat. Infin. zu 1. मृ AV. Paipp. 9,2,5. 19, 14,3.

मर्तव्य n. impers. *moriendum*. °व्ये सति *da gestorben werden müsste*, °व्ये कृतनिश्चय Adj. *fest entschlossen zu sterben*.

मर्त्य, मर्तिय॒ 1) Adj. *sterblich*. — 2) m. *a*) *ein Sterblicher, Mensch*. — *b*) *die Welt der Sterblichen, die Erde*. — 3) f. मर्त्या *das Sterben* in पुत्र°. — 4) n. *das Sterbliche, der Körper*.

मर्त्यकृत, मर्तिय॒कृत Adj. *von Menschen gethan* RV. 8,19,6.

मर्त्यता f. 1) *Sterblichkeit*. — 2) *das Menschsein, der menschliche Zustand*.

(मर्त्यत्रा) मर्तिय॒त्रा Adv. *unter Menschen*.

मर्त्यत्व n. *das Menschsein, der menschliche Zustand*.

(मर्त्यत्वन) मर्तिय॒त्वन् n. *die Weise der Menschen*.

मर्त्यधर्म m. 1) Pl. *die für Sterbliche geltenden Gesetze, die menschlichen Eigenheiten*.

मर्त्यधर्मन् und °धर्मिन् (MBh. 3,32,56) m. *ein Sterblicher, Mensch*.

मर्त्यनिवासिन् m. *Erdenbewohner* Hariv. 7670. 7673. अमर्तनिवासिन् v. l.

मर्त्यभाव m. *der menschliche Zustand, Menschennatur.*

मर्त्यभुवन n. *die Welt der Sterblichen, die Erde.*

मर्त्यमण्डल n. dass. Bâlar. 101,12.

*मर्त्यमकित m. *ein Gott.*

*मर्त्यमुख m. *ein Kiṁnara, ein Jaksha.*

मर्त्यलोक m. *die Welt der Sterblichen, die Erde.*

मर्त्यामृत n. *die Unsterblichkeit eines Sterblichen* Âpast. 2,24,1.

*मर्त्येन्द्रमातर् f. *Solanum Jacquini* Râǵan. 4,61.

(मर्त्येषित) मैर्तिरृषित Adj. *von Menschen gesandt.*

मर्द्, मृद्नाति, मर्दति (accentuirt nur Nigh.) und मर्दते (episch), मृदित Partic. 1) *heftig drücken, — andrücken.* — 2) *zerdrücken, zerstampfen, zertreten, zerbrechen, zerreiben, aufreiben, verwüsten, hart mitnehmen.* — 3) *reiben, sich reiben —, hinstreifen an.* Med. mit ललाटम् *sich den Schweiss von der Stirn reiben.* — 4) *verreiben, einrühren in* (Instr.). — 5) *sich reiben an* in der Astr. so v. a. ein Sternbild *berühren, durch* ein Sternbild *durchgehen.* — 6) *sich reiben an,* so v. a. *übertreffen* Bhaṭṭ. — 7) *wegreiben, abwischen, vernichten.* — मृदन्ति beim Schol. zu Çiñku. Ça. 14,40,14 fehlerhaft für मृद्नन्ति, मृद्नाना: MBh. 6,4701 fehlerhaft für मृद्नत्सु, मर्दन् 14,228 fehlerhaft für नर्दन्. — Vgl. मृद्. — Caus. मर्दयति, °ते (metrisch) 1) *stark drücken.* — 2) *zerdrücken, zerbrechen, zerstampfen, aufreiben, bedrängen, hart mitnehmen, quälen, peinigen.* — 3) *reiben.* — 4) *zerstampfen lassen.* — मर्दित = ग्रन्थित fehlerhaft für संदित. — Intens. ममर्त्ति *zermalmen.* — Statt अमरीमृत्स्यत्त Çat. Br. 4,5,2,10 ist vielleicht अमरीमृत्सत्त oder अमरीमृशत्त zu lesen. — Mit अति Caus. *hart bedrängen, — mitnehmen.* — Mit अप in अपमर्द्. — Mit अभि 1) *zerstampfen, zertreten, zerbrechen, zerstören, aufreiben, hart mitnehmen.* — 2) in der Astr. so v. a. *bekämpfen, in Opposition treten.* — Mit अव 1) = अभि 1). — 2) *reiben.* — अवमर्दन: MBh. 7,1881 fehlerhaft für अपि मज्ञत:. — Caus. 1) *zerbrechen, zerstören.* — 2) °मर्दित *entwickelt, reif* Text zu Lot. de la b. l. 68. — Mit आ 1) *zerreiben.* — 2) *verreiben —, mengen mit* (Instr.). — Mit अभ्या in *अभ्यामर्द्. — Mit व्या, °मृदित *eingerieben.* — Mit उद् 1) *einreiben.* उन्मृदित *eingerieben mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *zerreiben —, mengen mit* (Instr.). — 3) Med. *sich reiben.* पादौ *seine Füsse abreiben, sich die Füsse reinigen.* — Caus. *reiben, frottiren.* — Mit उप 1) in der Astr. *sich reiben an, durchgehen durch* (Acc.). — 2) *bei Seite schaffen, beseitigen, verschwinden machen.* — Caus. 1) *zerstören, verwüsten.* — 2) *bei Seite schaffen, beseitigen, verschwinden machen.* — Mit नि 1) *zermalmen, zerbrechen* Âpast. Çr. 4, 15,2. 6,18,2. — 2) *wegreiben, abstreifen.* — Mit परा *zerstampfen, zertreten.* — Mit परि 1) dass. Pass. *zerrieben werden, sich abreiben* Spr. 253 (Conj.). परिमृदित *zerrieben.* — 2) *reiben, streichen.* — 3) *abwischen, wegwischen* (Thränen). — 4) *übertreffen.* — Mit प्र *zerstampfen, zertreten, zerbrechen, hart mitnehmen, aufreiben, verwüsten.* — Caus. *zerdrücken, zertreten.* — Mit संप्र *zerstampfen, zertreten, aufreiben, hart mitnehmen.* — Mit प्रति dass. — Mit वि 1) *zerdrücken, zerreiben, zermalmen, zerbrechen, verwüsten.* — 2) *reiben.* — Caus. 1) *zerdrücken, zerstampfen, zerreiben, zerbrechen.* — 2) *reiben.* — 3) *einreiben.* विमर्दित *eingerieben mit* (im Comp. vorangehend). — Mit संवि in संविमर्द्. — Mit सम् *zerdrücken, zerreiben, zermalmen.* — संमर्दमाना: MBh. 8,4195 fehlerhaft für संनर्दमाना:. — Caus. *zerdrücken, zerreiben, zermalmen.*

मर्द् 1) Adj. am Ende eines Comp. *zerdrückend, zerreibend, zermalmend, vernichtend, zu Grunde richtend.* — 2) m. *a) ein heftiger Druck, starke Reibung.* — *b) Reibung an einander, Zusammenstoss* in अक्ष° (Nachtr. 2). — *c) Reissen* (in den Gliedern) in अङ्गमर्द (Nachtr. 2).

°मर्दक Adj. *Reissen —, Schmerzen verursachend in.*

मर्दन 1) Adj. (f. ई) *zerdrückend, zerreibend, zermalmend, vernichtend, hart mitnehmend, angreifend, plagend, quälend;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. समर्° und समिति° *im Kampfe die Feinde hart mitnehmend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara. — 3) n. *a) das Zerdrücken, Zerreiben, Zermalmen, Verwüsten, Vernichten, Verschwindenmachen.* — *b) das Reiben, Frottiren.* °शाला f. Ind. St. 15,398. — *c)* in der Astr. *Reibung,* so v. a. *Kampf, Opposition* (der Planeten). — *d) das Einreiben, Einsalben, — mit* (Instr.) — *e) das Kämmen* in केश°.

मर्दनीय Adj. *zu zerdrücken, niederzutreten.*

मर्दल und *°क m. *eine Art Trommel.*

मर्दितव्य Adj. *zu verwüsten, zu Grunde zu richten.*

मर्दिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *zerdrükkend, zerstampfend, vernichtend.* — 2) f. °नी *eine best. Composition* S. S. S. 121. Vgl. मेदिनी.

मर्ध्, मर्धति *überdrüssig werden, vernachlässigen, vergessen, im Stich lassen, missachten;* mit Acc. मृद्ध (Gegensatz वीर्यवत्) *verlassen,* so v. a. *hülflos* Maitr. S. 1,9,3 (132,17). — मृध्नन्ति Kâṭh. Ça. 22,3,45 fehlerhaft für मृद्नन्ति. — Mit परि *lässig werden, nachlassen.* — Mit वि in विमर्ध् und विमृध्. — Mit सम्, संमृध्नन्ति Kauç. 27. 36 fehlerhaft für संमृद्नन्ति.

*मर्ब्, मर्बति (गतौ).

*मर्मकील m. *Gatte.*

मर्मग Adj. (f. आ) *in die Gelenke dringend, überaus schmerzhaft, heftig verletzend* (eig. u. übertr).

मर्मघात m. *eine Verwundung der edlen* oder *empfindlichen Theile.*

मर्मघ्नी Adj. f. s. मर्मकृन्.

*मर्मचर (!) n. = कृद्.

मर्मच्छिद् Adj. *die Gelenke durchschneidend, überaus schmerzhaft, stark verletzend.*

मर्मच्छेद m. *das Durchschneiden der Gelenke, Verursachung eines heftigen Schmerzes.*

मर्मच्छेदिन् Adj. = मर्मच्छिद् Nigh. 69,20 (90,8).

*मर्मज्ञ n. *Blut* Râǵan. 18,66.

मर्मज्ञ Adj. 1) *die verwundbaren —, die schwachen Stellen kennend* (eig. und übertr.). — 2) *eine tiefe Einsicht habend, überaus klug.* Am Ende eines Comp. *mit dem Kern einer Sache vertraut.*

मर्मताडन Adj. (f. आ) *die Gelenke treffend, heftig verletzend* (eig. und übertr.) Bhâg. P. 8,11,9.

मर्मन् n. *Gelenk, offene Stelle des Körpers, welche der tödlichen Verwundung besonders ausgesetzt ist;* übertr. *die schwache, leicht verwundbare Seite eines Menschen, die er geheim zu halten sucht.*

°मर्मपारग Adj. *mit dem innersten Kern von — vertraut.*

मर्मभेद् m. 1) *das Treffen der empfindlichen, leicht verwundbaren Stellen eines Menschen* (in übertragener Bed.). — 2) **Kernschuss.*

*मर्मभेदन m. *Pfeil.*

मर्मभेदिन् 1) Adj. *die empfindlichen, leicht verwundbaren Stellen eines Menschen treffend* (eig. und übertr.). — 2) m. *Pfeil.*

मर्ममय Adj. *aus den schwachen und daher geheim zu haltenden Seiten eines Menschen bestehend, diese betreffend.*

मर्मर 1) Adj. *rauschend.* — 2) m. *a) das Rauschen.* — *b)* **eine Art Gewand.* — 3) f. ई *a)* **Pinus Deodora.* — *b) eine best. Ader im Ohrläppchen* Vâgbh. 479,34.

मर्मरक Adj. (f. °रिका) in Verbindung mit सिरा *eine best. Ader im Ohrläppchen.*

मर्मराज m. N. pr. eines Mannes.

मर्मराय्, °यते *rauschen.*

1. मर्मरी f. s. u. मर्मर 3).

2. मर्मरी Adv. mit भू *zu rauschen anfangen.* °भूत *rauschend.*

मर्मविद् Adj. *die schwachen, verborgenen Seiten eines Menschen kennend.*

मर्मविदारण Adj. *die Gelenke —, die tödtlichen Stellen zerreissend, tödtlich verwundend.*

मर्मविभेदिन् Adj. = मर्मभेदिन् 1).

मर्मवेगिता f. Kâm. Nîtis. 19,7 wohl fehlerhaft für °वेदिता.

मर्मवेदिन् Adj. = मर्मविद्. Nom. abstr. °दिता (Conj.) f.

मर्मवेधिन् Adj. *die empfindliche Seite eines Menschen treffend, stark verletzend* in अ°.

मर्मव्यथा f. *ein bis in's innerste Mark dringender Schmerz* Hâs. 65.

मर्मस्पृश् Adj. *die Gelenke —, die empfindlichen Seiten eines Menschen berührend, stark verletzend* (eig. und übertr.) Kâṇḍak. 87,6.

मर्मकृन् Adj. (f. °घ्नी) *die Gelenke verletzend, überaus schmerzhaft, stark verletzend* (Rede).

मर्मातिग Adj. *tief in die Gelenke —, in die empfindlichen Stellen des Körpers eindringend, starke Schmerzen verursachend.*

*मर्माभिघात m. = मर्मघात Bhâvapr. 4,122.

मर्मावरण n. *Panzer.*

मर्माविद्ध् Adj. 1) *an gefährlichen Stellen wund* AV. 11,10,26. — 2) *gefährliche Stellen durchbohrend, stark verletzend* (Reden) Mahâvîrak. 41,8.

*मर्माविन् Adj. von मर्मन्.

मर्मिक Adj. v. l. für मार्मिक Bhâm. V. 1,7.

मर्मृज्य, मर्मृज्यनिघ्न Adj. *fleissig zu putzen.*

*मर्मृत्यु gaṇa वनस्पत्यादि.

मर्य, मर्यिन्न m. 1) *Mann*, namentlich *ein junger Mann;* daher auch so v. a. *Geliebter, Freier.* Pl. *Leute*, häufig in der Anrede. — 2) *Hengst.* — 3) **Kamel.*

मर्यक m. *Männchen.*

मर्यतस् Adv. *von oder unter den jungen Männern oder Freiern.*

मर्यश्री Adj. *den Schmuck eines Freiers tragend, geputzt.*

*मर्या f. = मर्यादा.

मर्याद् 1) m. AV. 5,1,8 von unbekannter Bed. — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ) a) *Marke, Markzeichen, Grenzzeichen, Grenze, Endpunkt* (auch in der Zeit). षण्मासमर्यादया so v. a. *innerhalb von sechs Monaten.* — b) *die Grenze —, die Schranken des Meeres, Meeresküste.* — c) *ein fest abgegrenztes Verhältniss.* स्त्रीपुंसयोः *zwischen Mann und Frau.* — d) *gesetzliche —, sittliche —, gesellschaftliche Schranken, festgesetzte Ordnung.* — e) *eine bestimmte Verordnung, eine feste Bestimmung.* — f) *ein festes Bündniss.* — g) Bez. *eines Amuletringes.* — h) N. pr. zweier Fürstinnen.

मर्यादागिरि und मर्यादाचल m. *ein die Grenze bildender Berg.*

मर्यादाधावन n. *das Rennen nach einem Ziele.*

मर्यादापर्वत m. = मर्यादागिरि Hemâdri 1,295, 19.

मर्यादापर्वतवत् Adj. *mit die Grenzen bildenden Bergen versehen* Hemâdri 1,294,9.

मर्यादाभेदक m. *Zerstörer der Grenzzeichen* 206, 16.

मर्यादामय Adj. *die gesellschaftlichen Schranken selbst seiend* Kâd. 100,23.

मर्यादावचन n. *Angabe des Endpunktes, — des Zieles* P. 3,3,136.

मर्यादासिन्धु m. Titel eines Werkes.

मर्यादिन् Adj. 1) *Grenznachbar.* — 2) *sich innerhalb der Schranken haltend* (eig. und übertr.).

मर्यादी Adv. mit कर् *zur Grenze machen, reichen bis* (Acc.).

मर्यादोक्ति f. = मर्यादावचन P. 3,3,136, Sch.

मर्याधीर् AV. 5,31,10 nach Padap. मर्याऽधी°.

मर्याधैर्य n. Maitr. S. 1,4,8 (56,18).

*मर्व्, मर्वति (पूरणे, गतौ), मर्वयति (शब्दार्थ). मव्वत्ति im Prâkrit (= मर्वत्ति) Bâlar. 238,7 etwa so v. a. *bammeln.*

मर्श्, मृशति (hier und da auch Med.), मृष्ट Partic. Häufig verwechselt mit मर्ष्. 1) *mulcere, anfassen, berühren.* — 2) *mit dem geistigen Organ berühren, betrachten, überlegen.* — Intens. (अमरीमृशत Conj.) *packen, fassen.* — Mit अति in अतिमर्शम् (Nachtr. 4). — Mit व्यति in °मर्शम्. — Mit अभ्यधि *anfassen, berühren* Âpast. 1,5,22. — Mit अनु 1) *derb anfassen, packen.* — 2) *in Betracht ziehen, berücksichtigen.* — Caus. अनुमर्शयति *betasten.* — Mit अप in अपमर्श. — Mit अभि 1) *berühren, anfassen, in Berührung bringen mit* (Instr.); Med. *anfassen, berühren; an sich Etwas berühren.* — 2) अभिमृष्ट a) *berührt, getroffen.* — b) *berührt*, so v. a. *beschlafen* (ein Weib). — c) *angetrieben, aufgefordert.* — Caus. 1) *berühren lassen.* — 2) *berühren.* — Intens. (अभिमर्मृशत्) *greifen —*, so v. a. *verlangen nach* (Acc.). — Mit प्रत्यभि *berühren, anfassen* Vaitân. — Mit अव 1) *berühren, anfassen, tasten nach* (Acc.). — 2) *bedenken, erwägen.* — Caus. 1) *berühren lassen.* — 2) *betasten*, so v. a. *stören, unterbrechen.* — Mit अन्वव *berühren, anfassen.* — Mit प्रत्यव 1) *anfassen.* — 2) *Betrachtungen anstellen.* — Mit सम् अव *anfassen.* — Mit आ 1) *berühren.* — 2) *berühren*, so v. a. *geniessen.* — 3) *untersuchen, betrachten.* — 4) आमृष्ट a) *berührt.* — b) *berührt*, so v. a. *entehrt* (ein Weib); v. l. परामृष्ट. — c) *in Beschlag genommen* Kumâras. 2,31. — Caus. *Betrachtungen anstellen, überlegen.* — Mit उद् 1) *aufrütteln, in Bewegung bringen.* — 2) Med. *herausgreifen, erheben zu* (Dat.). — Mit परा 1) *berühren, anfassen, ergreifen, packen.* — 2) *anfassen*, so v. a. *hart behandeln.* — 3) *betasten*, so v. a. *entweihen.* — 4) ein Weib *berühren*, so v. a. *entehren.* — 5) *Etwas berühren*, so v. a. *sich beziehen —, deuten auf, Etwas meinen.* Pass. *gemeint sein* 226,20. °मृष्ट Comm. zu TS. Prât. — 6) *überlegen* Bhâm. V. 2, 51. — Mit अनुपरा *packen.* — Mit उपोप परा *dreist anfassen.* — Mit प्रतिपरा dass. — Mit परि 1) *betasten, berühren.* परिमृश्यमानः so v. a. *befächelt.* — 2) *anfassen, ergreifen.* — 3) *mit dem geistigen Organ* (auch mit Hinzufügung von चेतसा) *befühlen*, so v. a. *untersuchen, betrachten, erwägen.* — 4) *Jmd untersuchen*, so v. a. *befragen.* — 5) *finden, wahrnehmen.* — Caus. *betasten lassen durch* (Instr.) Kâraka 5,3. — Intens. (परिमर्मृशत्) *umfassen, umspannen.* — Mit प्र *anfassen, berühren, betasten* 111,24. — Mit अभिप्र *raffen, fassen.* — Intens. (प्राभि मर्मृशत्) dass. — Mit प्रति *antasten.* — Mit वि 1) *befühlen, streicheln.* — 2) *mit dem geistigen Organ befühlen*, so v. a. *untersuchen, betrachten, überlegen* (mit und ohne Object). अविमृश्य *ohne weiter nachzudenken.* — 3) *prüfen, examiniren, — in* (Loc.). — 4) mit einem Infin. *sich bedenken Etwas zu thun, Anstand nehmen zu.* — Caus. *betrachten, überlegen, erwägen.* विमर्शितौ (लोकौ) क्रेयतया पुरस्तात् so v. a. *die zu verlassen er vorher schon gedacht hatte.* — Mit अनुवि *nachdenken, überlegen, erwägen.* — Mit प्रवि und संवि dass. — Mit सम् Act. Med. *anfassen, berühren.* Med. auch *sich anfassen.* — Mit अभिसम् *anpacken* Maitr. S. 2,1,11 (12,18).

मर्श m. *ein best. Schnupfmittel* Mat. med. 18. Bhâvapr. 2,135.

मर्शन n. 1) *das Berühren*, insbes. eines Weibes. — 2) *das Prüfen, Untersuchen.*

मर्ष्, मृष्यति, °ते, मृषत् Partic. (Bhâg. P.), *मर्षति, *°ते. In der älteren Sprache nur ausnahmsweise Act. Häufig fehlerhaft für मर्श्. 1) *vergessen, vernachlässigen, sich aus dem Sinne schlagen*

Maitr. S. 1,5,12 (81,3. 5). — 2) *geduldig ertragen, sich gefallen lassen, ruhig hinnehmen, leiden* (243, 28). तावाज्यं पितृतः प्राप्तान्–न मृष्यते *er kann es nicht ruhig ansehen, dass sie die Herrschaft vom Vater erhielten.* न मृष्यति मां जीवितुम् *er duldet es nicht, dass ich lebe.* मुहूर्तं मृष्यताम् (impers.) so v. a. *gedulde dich einen Augenblick.* — 3) *Jmd es* (Gen.) *nachsehen.* — 4) *Jmd ertragen*, so v. a. *mögen.* Mit न *Jmd nicht mögen.* — अमर्षत् MBh. 7,5381 fehlerhaft für अमर्षात्. — Caus. मर्षयति, °ते 1) *machen, dass man Etwas* (Acc.) *vergisst*, Maitr. S. 1,5,12 (81,5). — 2) *Etwas dulden, ertragen.* *न मर्षयामि oder *न मर्षये *ich leide nicht, dass* (Potent. oder Fut., Potent. mit ज्ञातु, यच्च, यदि oder यदा, Fut. mit किं किल). — 3) *Etwas nachsehen, entschuldigen, ruhig hinnehmen, verzeihen.* — 4) mit Acc. der Person *Jmd gewähren lassen, ruhig zusehen dass* (mit einem prädicativen Acc.). Mit न *Jmd nicht in Ruhe lassen, behelligen* 55,16. — 5) mit Gen. der Person *sich Etwas von Jmd gefallen lassen.* — Intens. (मामृषत्) *ertragen, gestatten.* — Mit *अप, °मृषित. — Mit अपि *vergessen, vernachlässigen.* — Mit आ *geduldig ertragen.* — Caus. 1) dass. — 2) mit शक्तिम् und न so v. a. *nicht im Stande sein.* — Mit उप Caus. *geduldig ertragen, ruhig hinnehmen, nachsehen.* उपमर्षित so v. a. *gegönnt.* — Mit परि *ungehalten sein auf Jmd* (Dat.). — Mit प्र *vergessen, vernachlässigen;* mit Acc. oder Dat. (hier Act.). — Mit वि *erwägen, überlegen.* Einmal hat die v. l. richtig विमृशसि st. विमृष्यसि, das andere Mal steht विमृष्यति metrisch sicher.

*मर्ष m. *geduldiges Ertragen.*

मर्षण 1) Adj. am Ende eines Comp. *vergebend, verzeihend.* — 2) n. *geduldiges Ertragen.*

मर्षणीय Adj. 1) *nachzusehen, zu verzeihen* Harshaṅ. 132,2. — 2) *Ansprüche auf Nachsicht habend.*

मर्षिन् Adj. *geduldig, langmüthig, nachsichtig.*

मर्षिका f. *ein best. Metrum.*

*मल्, मलति (धारणे), मलयति (धृतौ).

मैल 1) m. n. (älter) *a) Schmutz, Unrath, Unreinigkeit* (in der physischen und in der moralischen Welt). In der Medicin *Ausscheidung* überh., insbes. *diejenige der* Dhâtu. Bei den Çaiva *die angeborene geistige Unreinheit.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Kampfer.* — *c) *Os sepiae.* — 2) *f. मला *Flacourtia cataphracta.* — 3) n. *a)* etwa *ein schmutziges Gewand* ṚV. 10,136,2. — *b) ein best. geringes Metall.* Nach H. *Messing.* — 4) *Adj. *a) geizig.* — *b) ungläubig, gottlos.*

मलक 1) m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft. — 2) *f. मलिका v. l. für मसिका.

मलकर्षण Adj. *den Schmutz wegschaffend.*

*मलकूट N. pr. eines Landes. Vgl. मालाकुट.

मलकोष्टक (lies °कोष्ठक) m. N. pr. eines Mannes.

मलगौ m. etwa *Walker, Wäscher.*

*मलग्रहि Adj.

*मलघ्न m. *die Wurzel der Salmalia malabarica* Râǵan. 7,106.

*मलघ्नी f. *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Râǵan. 5,82.

मलज्ञ 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *n. *Eiter.*

मलज्ञु Adj. *mit schmutzigen Knieen* Mân. Gṛhj. 1,2.

मलत्व n. *das Schmutzsein.*

मलद् N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes. — 2) f. आ einer Tochter Raudrâçva's. v. l. मलंदा.

मलदायक Adj. *Jmd einen Makel anhängend* Kâd. 2,7.

*मलदूषित Adj. *besudelt, schmutzig.*

मलद्रव m. *die unbrauchbare Ausscheidung aus dem Speisesaft, die den Urin liefert.*

*मलद्राविन् n. *der Same von Croton Tiglium* Râǵan. 6,165.

*मलधात्री f. *eine Wärterin, die den Schmutz eines Kindes zu entfernen hat.*

*मलधारिन् m. *ein* Ǵaina-*Mönch.*

मलन 1) *m. *Zelt.* — 2) n. *das Zerdrücken, Zerreiben* Deçîn. 3,34. 37.

मलंदा f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,9. मलदा v. l.

मलपङ्क *Schmutz* MBh. 3,68,13. 13,152,14.

मलपङ्किन् Adj. *mit Schmutz bedeckt, schmutzig* (Person).

मलपू 1) f. *a) Ficus oppositifolia* Bhâvapr. 2,101, 2. Kâraka 6,7. — *b)* = *तीर् und विदारी. — 2) *n. (wohl °पु) = प्रङ्खी und नल.

मलप्रालदेश m. N. pr. eines *Landes.* Davon Adj. °देशीय.

*मलभुज् m. *Krähe.*

*मलभेदिनी f. wohl *Helleborus niger* Râǵan. 6,132.

मलमल्लक n. *ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.*

मलमास m. *Schaltmonat.*

मलमासकथा f., °मासतत्त्व n., °मासनिरूपण n., °मासनिर्णय m., °मासनिर्णयतत्त्वसार m. und °माहात्म्य n. Titel von Werken Burnell, T.

मलमासव्रत n. *eine best. Begehung.*

मलमासाघमर्षणी f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मलमूत्रपरित्याग m. *die Entleerung des Leibes und des Blase* Spr. 4733.

मलय 1) m. *a)* N. pr. α) eines Gebirges in Malabar, der Heimat des Sandelbaumes. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Sohnes des Garuḍa. मालय v. l. — δ) eines Sohnes des Ṛshabha. — ε) *eines Haines der Götter. — *b)* **Garten.* — *c) ein best. Tact* S. S. S. 236. — 2) f. आ *a)* **Ipomoea Turpethum.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

मलयकेतु m. N. pr. verschiedener Fürsten Ind. St. 14,109.

मलयगन्धिनी f. N. pr. 1) einer Vidjâdhari. — 2) *einer Gefährtin der Umâ.

मलयगिरि m. 1) *das Gebirge* Malaja in Malabar. — 2) N. pr. eines *Gebirges* auf Ceylon. — 3) N. pr. eines Autors.

मलयज 1) Adj. *am* Malaja-*Gebirge gewachsen.* — 2) m. *Sandelbaum;* m. n. *Sandelholz, Sandel* Spr. 7682. — 3) n. Bez. Râhu's.

मलयजरज m. n. *Sandel.*

मलयजरस m. *Sandelwasser* Vâmana 50,11.

मलयजालेप m. *Sandelsalbe.*

मलयदेश m. N. pr. eines *Landes* Weber, Lit.

मलयद्रुम m. *Sandelbaum.*

मलयध्वज m. N. pr. zweier Fürsten.

मलयपर्वत m. *das Gebirge* Malaja.

मलयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मलयप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

मलयभूभृत् m. *das Gebirge* Malaja.

मलयभूमि f. N. pr. eines Gebietes im Himâlaja.

मलयमरुत् m. *ein vom Gebirge* Malaja *wehender Wind.*

मलयमालिन् m. N. pr. eines Mannes.

मलयवती f. N. pr. 1) einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232. — *b)* verschiedener Frauen.

मलयवात m. = मलयमरुत्.

मलयवासिनी f. Bein. der Durgâ.

मलयसिंह m. N. pr. zweier Fürsten.

मलयाचल m. *das Gebirge* Malaja. °खण्ड Titel eines *Abschnittes* in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

मलयाद्रि m. dass. °वायु m. *ein daher blasender Wind* Spr. 7811.

मलयानिल m. = मलयमरुत् 294,26.

मलयावती f. ein Frauenname.

*मलयू f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,136. Bhâvapr. 6,38.

मलयोद्भव (*n.) *Sandel* Ragh. 16,49.

*मलर् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मलरोध m. und *°रोधन n. *Verstopfung* Gal. Râgan. 20,12.

*मलवदेश m. N. pr. eines *Landes*.

मलवद्वासस् Adj. f. *menstruirend* Âpast. Mân. Grhj. 1,2. Gaim. 3,4,18.

मलवत् Adj. *schmutzig* Gaut.

मलवानर् m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2, 178.

मलवाहिन् Adj. *Schmutz führend, — in sich enthaltend* (der Körper).

*मलविनाशिनी f. *Andropogon aciculatus*.

मलविशोधन Adj. *Schmutz wegwaschend*.

मलविसर्जन n. *das Reinigen* (eines Tempels).

*मलवेग m. *Durchfall* Râgan. 20,13.

*मलवैशम्य n. *eine Art Dysenterie* Gal. Richtig °वैशद्य.

*मलकृत्तर् m. *die Wurzelknolle der Salmaria malabarica* Râgan. 7,156.

मलका f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's.

*मलाकर्षिन् m. *Feger, Auskehrer*.

*मलाका f. 1) *Botin, Liebesbotin*. — 2) *ein verliebtes Frauenzimmer*. — 3) *Elephantenkuh*.

*मलापकर्षण n. *das Wegschaffen des Schmutzes, — der Sünde*.

*मलापका f. 1) *ein best. Präparat* Râgan. 13,90, v. l. — 2) N. pr. eines Flusses.

मलाभ Adj. *schmutzig aussehend*.

मलायन n. *Weg der Excretionen, z. B. der After*.

*मलारि m. *eine Art Natrum* Râgan. 6,260.

मलावकृ Adj. *Verunreinigung herbeiführend*.

मलाशय m. *Unterleib*.

मलिक m. = ملك *König*.

मलिन 1) Adj. (f. आ) *a) schmutzig, befleckt, unrein* (eig. und übertr.). — *b)* f. आ *menstruirend*. Angeblich auch ई. — *c) von unbestimmter dunkler Farbe, grau, dunkelgrau, schwarz*. — 2) m. *a) ein ein schmutziges Gewand tragender religiöser Bettler*, vielleicht *ein* Pâçupata Vishnus. 63,36. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Tamasu. v. l. अनिल. — 3) n. *a) eine Gemeinheit, Schlechtigkeit* Viddh. 7,5. — *b) Buttermilch. — c) Borax* Râgan. 6,242.

मलिनता f. *Schmutzigkeit, Unreinlichkeit*.

मलिनत्व n. 1) *Schwärze*. — 2) *Bosheit*.

मलिनमनस् Adj. *schmutzigen Herzens*.

*मलिनमुख 1) Adj. *gemein, niederträchtig*. — 2) m. *a) Feuer. — b) eine Affenart. — c) ein Verstorbener, Geist, Gespenst*.

मलिनय्, °यति *besudeln, beschmutzen, beflecken* (eig. und übertr.). मलिनित *besudelt* Bâlar. 153,5.

मलिनात्मन् Adj. 1) *gefleckt* (der Mond) Spr. 7849. — 2) *von schmutziger Gesinnung* Spr. 6219. 7849.

*मलिनाम्बु n. *Dinte*.

*मलिनास्य Adj. *gemein, niederträchtig*.

मलिनिमन् m. 1) *Schwärze* Spr. 6126. Çiç. 6,4. — 2) *Bosheit, Gemeinheit* Spr. 6126.

1.*मलिनी f. s. u. मलिन 1) *b*).

2. मलिनी Adv. 1) mit कर् *a) besudeln, beschmutzen, beflecken* (eig. und übertr.) 104,14, — *b) verdunkeln, verfinstern*. — 2) mit भू *a) schmutzig werden*. — *b) dahingehen, schwinden* Comm. zu Naish. 5,133.

मलिनीकरण n. 1) *das Besudeln, Beflecken*. — 2) *eine unrein machende Handlung*.

मलिनीकरणीय Adj. *was eine Verunreinigung zu bewirken geeignet ist*.

मलिम्लु und मलिम्लुँ (AV.) m. *Räuber* VS. 11,78 = Maitr. S. 2,7,7 (83,17.19).

मलिम्लुसेना f. *Räuberbande*.

मलिम्लुच् m. 1) *Räuber* Mân. Çr. 6,1,3. — 2) *ein best. Dämon* Âpast. Çr. 15,25.

मलिम्लुचँ m. 1) *Dieb, Räuber*. — 2) *ein best. Dämon*. — 3) *ein Brahmane, der die fünf grossen Opfer unterlässt*. — 4) *Schaltmonat*. — 5) *Feuer*. — 6) *Wind*. — 7) *Mücke, Stechfliege*. — 8) *Frost* oder *Schnee*.

मलिम्लुचतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*मलिम्लुष्टा Adj. f. *menstruirend*.

मलीमस 1) Adj. (f. आ) *a) schmutzig, unrein* (eig. und übertr.). — *b) von schmutzig grauer Farbe*. — 2) *m. (!) *Eisen*. — 3) *m. (!) n. *gelblicher Eisenvitriol* Râgan. 13,80.

*मलीयंस् Adj. *überaus schmutzig*.

*मलुक m. *Bauch* Gal.

*मलुद् und *मलुम *best. hohe Zahlen* (buddh.).

मलूक m. *eine Art Wurm*. °चन्द्रिका f. Titel eines medic. Werkes.

मलोत्सर्ग m. *Entleerung des Leibes* Ind. St. 15, 272.

मलोद्वासँस् Adj. f. *die ihre schmutzige Wäsche* (nach der Menstruation) *abgelegt hat*.

मल्मला Adv. °भँवत् Adj. *blitzend, blinkend* (knisternd Comm.) Maitr. S. 2,13,19.

*मल्, मल्लते (धारणे).

मल्ल 1) m. *a) ein Ringer von Profession. — b) Athlet, ein überaus kräftiger Mann. — c) eine best. Mischlingskaste. — d)* Bein. Nârâjaṇa's. — *e) Trinkgefäss, Gefäss* überh. — *f) ein best. Fisch. — g) Wanze. — h) Ueberbleibsel von einem Opfer. — i)* *= कपालिन्. — *k)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Asura; s. मल्लासुर. — γ) verschiedener Männer. — 2) f. आ *a) Weib*. — *b)* ein Frauenname. — 3) *Adj. *gut, vorzüglich*.

मल्लक 1) m. *a) Zahn. — b) Lampengestell. — c) Lampe. — d) ein aus einer Cocosnuss verfertigtes Geschirr*. — *e)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Brahmanen. — 2) f. मल्लिका *a) Jasminum Sambac* (*die Pflanze* und *die Blüthe*). Am Ende eines adj. Comp. f. ebenso. — *b) ein irdenes Geschirr von best. Form*. Nur im Prâkrit zu belegen. — *c)* *= 1) *b*) *c*) *d*). — *d) *ein best. Fisch*. — *e)* Name *zweier Metra*.

मल्लकसंपुट wohl *ein aus zwei Hälften* (*Schale und Deckel*) *bestehendes Geschirr* Karaka 6,19.21.

मल्लकोष्ट u. °क m. N. pr. eines Mannes. Vielleicht °कोष्ठ und °कोष्ठक zu lesen.

मल्लग N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant. — 2) n. eines von diesem beherrschten Varsha VP.² 2,197.

मल्लघटी f. *eine Art Pantomime*.

*मल्लज n. *schwarzer Pfeffer*.

मल्लटसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मल्लताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

*मल्लतूर्य n. *eine Art Trommel, die während eines Kampfes zwischen Ringern gerührt wird*.

मल्लदेव m. N. pr. eines Mannes B.A.J. 10,47.54.

मल्लद्वादशी f. *der zwölfte Tag eines best. Halbmonats*.

मल्लनाग m. 1) Bein. Vâtsjâjana's. — 2) *Indra's *Elephant*. — 3) * *Briefträger*.

मल्लनाथ m. N. pr. eines Mannes Pischel, de Gr. pr. 27.

मल्लपुर n. N. pr. einer *Stadt*.

मल्लप्रकाश m. Titel eines Werkes.

मल्लप्रिय m. Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10407.

मल्लभटीतूर्य n. = मल्लतूर्य Bâlar. 216,12.

मल्लभावन m. Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10407.

*मल्लभू f. *Kampfplatz für Ringer*.

*मल्लभूमि f. 1) dass. — 2) N. pr. eines Landes.

*मल्लयात्रा f. *ein Aufzug von Ringern*.

मल्लयुद्ध n. *Faustkampf* VP. 5,20,18.

मल्लराज m. *Hauptringer* VP. 5,20,66.

मल्लराष्ट्र n. N. pr. eines *Reiches*.

मल्लव m. Pl. N. pr. eines Volkes. बल्लव v. l.

*मल्लवास्तु n. N. pr. einer Oertlichkeit.

मल्लशिलायुद्ध n. *ein Kampf mit Steinen zwi-*

sehen Ringern.

मल्लादर्श m. Titel eines Werkes.

मल्लादि m. Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10407. मल्लारि v. l.

मल्लानकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

मल्लार 1) m. *ein best.* Râga S. S. S. 54. — 2) f. ई *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — 3) m. ई N. pr. eines Scholiasten, f. Titel seines Commentars.

मल्लारि m. Bein. 1) Kṛshṇa's Hariv. 8,121,19. मल्लादि v. l. — 2) Çiva's.

मल्लारिकवच n. Titel eines Kavaka Burnell, T.

मल्लारिका f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

मल्लारिप्रतिष्ठा f., मल्लारिमाहात्म्य n. und मल्लारिसहस्रनामन् n. Titel von Werken Burnell, T.

मल्लार्जुन m. N. pr. eines Fürsten.

मल्लार्यष्टक n. und मल्लार्यष्टोत्तरनामावली f. Titel von Werken Burnell, T.

मल्लासुर m. N. pr. eines Asura.

मल्लि 1) *m. N. pr. eines Arhant's der Gaina. — 2) f. *मल्लि und मल्ली *Jasminum Sambac* Prasannar. 30,18.

*मल्लिक m. 1) *eine Art Gans mit dunkelgefärbten Beinen und eben solchem Schnabel* Râgân. 19, 102. — 2) *Weberschiff.* — 3) *der Monat* Mâgha. — मल्लिका f s. u. मल्लक.

मल्लिकपूर्व Adj. *das Wort* मल्लिक *vor sich habend.* अर्जुन = मल्लिकार्जुन.

मल्लिकात 1) Adj. Bez. einer Gattung von Pferden (*mit weissen Flecken an den Augen*) Râgân. 19,36. R. 5,12,35. — 2) m. *eine Art Gans.*

मल्लिकाक्ष्य Adj. als Beiw. von Hunden Varâh. Bṛh. S. 62,2. Richtig wohl मल्लिकात.

मल्लिकाख्य 1) m. *eine Art Gans.* — 2) *f. आ *eine Art Jasmin.*

*मल्लिकागन्ध n. *eine Art Agallochum* Râgân. 12,97.

*मल्लिकाकन्द und *°कन्दन n. *Lampenschirm.*

मल्लिकापीड m. N. pr. eines Fürsten Prasannar. 11,16.

*मल्लिकापुष्प m. 1) *Citrus decumana.* — 2) *Wrightia antidysenterica* Râgân. 9,52.

मल्लिकामारुत n. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

मल्लिकामोद m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

मल्लिकार्जुन m. *eine Form* Çiva's; n. Name *eines ihm geweihten* Liṅga.

मल्लिकार्जुनशृङ्ग N. pr. einer Oertlichkeit.

*मल्लिगन्धि 1) Adj. *nach Jasminum Sambac riechend.* — 2) n. *eine Art Agallochum.*

मल्लिनाथ m. N. pr. eines Dichters und berühmten Scholiasten.

मल्लिनाथचरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 655.

*मल्लिनी f. *Gaertnera racemosa.*

*मल्लिपत्र n. *Pilz.*

मल्लिभूषणदेव m. N. pr. eines Mannes.

मल्लिषेणसूरि m. N. pr. eines Scholiasten Ind. St. 15,290.

मल्ली s. u. मल्लि.

*मल्लीकर m. *Dieb.*

*मल्लु m. *Bär.*

*मल्लूर wohl fehlerhaft Uṇâdival. zu Uṇâdis.

मल्व Adj. *unbesonnen, thöricht, läppisch.*

मल्वल Adj. (f. आ) *mit einer Wamme versehen.*

मल्वण m. N. pr. eines Dichters und eines andern Mannes.

मल्वणीय n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

मव्, मवति *binden* Bhaṭṭ. *मवित und *मूत (s. auch bes.) *gebunden.* Vgl. 1. मू. — *Intens. मम्व्यते, मामव्यते, मामेति, मामवीति u. s. w.

*मवर *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मव्य, मव्यति *binden.*

*मश्, मशति (शब्दे रोषकृते च).

*मश m. 1) *Gesumme.* — 2) *Zorn.* — 3) *Mücke.*

मशक m. 1) *Stechfliege, Mücke.* — 2) *eine best. Hautkrankheit: schwärzliche, einer Bohne ähnliche Knoten.* — 3) *Schlauch.* — 4) N. pr. *a*) Pl. des von Kshatrija bewohnten Gebietes in Çâkadvîpa. — *b*) eines Lehrers.

मशककल्प m. Titel eines Werkes Burnell, T.

*मशककुटि und *°कुटी f. *ein Wedel* (?) *zum Verscheuchen der Mücken.*

मशकजम्भन Adj. (f. ई) *Mücken vertreibend.*

*मशकवारण *ein Wedel zum Verscheuchen der Mücken.*

*मशककरी f. *ein Bettvorhang zum Schutz gegen Mücken.*

*मशकावती f. N. pr. einer Oertlichkeit oder eines Flusses.

*मशकिन् m. *Ficus glomerata.*

*मशच्छद m. *Andropogon serratus.*

मशशार m. N. pr. eines Mannes.

*मशकरी f. = मशककरी.

*मशुन m. *Hund.*

*मष्, मषति (हिंसायाम्).

मषम् Adv. mit कर् Caus. *pulverisiren.*

मषि (*m. f.) und मषी f. 1) *Pulver.* मषिं (Çâṅkh. Gṛhj. 1,24, v. l.) oder मषीं कर् *zu Pulver zerreiben* Vâgâsaṃ. 44,14. — 2) मषि (*m. f.) und मषी f. *Schwärze aus gebrannten Knochen* u. s. w., *Beinschwarz;* mit Wasser vermischt als *Dinte* gebraucht. Auch als *Augenschminke* verwendet.

*मषिकूपी f. *Dintenfass.*

*मषिजल n. *Dinte.*

*मषिधान n. *Dintenfass.*

*मषिपण्य m. *Schreiber.*

*मषिपथ m. *Schreibstift.*

*मषिप्रसू f. 1) *Dintenfass.* — 2) *Schreibstift.*

*मषिमणि m. *Dintenfass.*

*मषिवर्धन n. *Myrrhe.*

मषी s. u. मषि.

मषीकूर्चक m. *ein mit Dinte angefeuchteter Pinsel* Vidḍh. 53,7.

*मषीजल n. *Dinte.*

*मषीधानी f. *Dintenfass.*

मषीपात्र n. dass. Hemâdri 1,548,14. 559,2.

मषीभाण्ड n. dass. Hemâdri 1,549,17. 557,17.

मषीभावुक Adj. *zu Beinschwarz —, pechschwarz werdend* Naish. 6,63.

मषीमय Adj. *aus Beinschwarz bestehend, pechschwarz* Naish. 9,63.

*मष्क्, मष्कते (गतौ).

मष्कार N. pr. eines Landstrichs.

मष्मषी Adv. mit कर् *zu Staub zerreiben, zermalmen.* Vgl. मस्मसी und मृस्मसी.

1.*मस्, मस्यति (परिमाणे, परिणामे).

2. मस् = मास् in चन्द्रमस्.

*मस m. *Maass, Gewicht.*

मसक schlechte Schreibart für मशक.

*मसन n. 1) *das Messen.* — 2) *Leidzufügung.* — 3) *Vernonia anthelmintica.*

*मसमसा Adv. Vgl. मस्मसी.

*मसरा f. *Linsen.*

मसार und *°क m. *Sapphir* oder *Smaragd.*

मसारगल्वर्कमय Adj. *aus Sapphir* (*Smaragd*) *und Krystall bestehend.*

मसि 1) मसि (*m. f.) und मसी f. ungenaue Schreibart für मषि und मषी. — 2) *f. मसी *der Stil von Nyctanthes arbor tristis.*

*मसिक 1) m. *das Loch einer Schlange.* — 2) f. आ *Nyctanthes arbor tristis.*

*मसिन Adj. *fein zerstampft, — zermahlen.*

मसी s. u. मसि.

*मसीना f. *Linum usitatissimum.*

मसीर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,53. समीर v. l.

*मसुर 1) m. *Linsen.* — 2) f. आ *a*) dass. — *b*) *Hure.*

*मसुरकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

*मसुरदत्त (!) m. N. pr. eines Fürsten.

मसूर 1) m. *a*) *Linsen.* — *b*) **Kopfkissen.* — 2) *f. मसूरा *a*) *Linsen.* — *b*) *Hure.* — 3) *f. मसूरी *a*)

Blattern. — *b*) *Ipomoea Turpethum.* — Vgl. गुच्छ-मसूरी.

मसूरक 1) m. *Kopfkissen, eine Art K.* Harshaṅ. 184,18. — 2) f. °रिका *a*) *Ausschlag* oder *Blattern, einer Linse ähnlich.* — *b*) *ein Bettvorhang zum Schutz gegen Mücken.* — *c*) **Kupplerin.* — 3) n. *ein best. Schmuck an* Indra's *Banner.*

*मसूरकर्ण m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

मसूरविदल 1) wohl *eine gespaltene Linse.* — 2) *f. आ *a*) *Ipomoea Turpethum.* — *b*) *Ichnocarpus frutescens.*

मसूरसंघाराम m. N. pr. eines *buddhistischen Klosters* Eitel, Chin. B.

मसूराभ Adj. (f. आ) *linsenähnlich* Râǵan. 20,8.

*मसूरि f. *Hämorrhoiden* Gal.

मसूर्य n. *eine Getraide-Art.*

मसृण 1) Adj. *weich, zart, glatt, sanft.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *f. आ *Linum usitatissimum.*

मसृणय्, °यति *weich —, glatt machen* Harshaṅ. 204,4. मसृणित Adj. *weich —, glatt gemacht.*

*मस्क्, मस्कते (गतौ).

*मस्कर m. *Bambus, hohles Bambusrohr.*

मस्करिन् m. 1) *Bettelmönch.* — 2) **der Mond.* — 3) N. pr. eines Mannes.

मस्करीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मस्त (*n.) *Kopf.*

मस्तक m. n. 1) *Kopf, Schädel.* — 2) *Gipfel von Bergen, Bäumen,* überh. *der obere Theil eines Gegenstandes.* चुल्लीमस्तकमारोप्य so v. a. *auf den Heerd —, auf's Feuer stellend.* — 3) *die gipfelförmigen Blattknospen verschiedener Palmarten, Palmkohl.* — 4) *Kopf,* Bez. *einer best. Form, in der man sich* Çiva *denkt.*

मस्तकज्वर m. *Kopfschmerz.*

*मस्तकमूलक n. *Hals.*

*मस्तकलुङ्ग *Hirnhaut.*

मस्तकशूल n. *Kopfschmerz.*

*मस्तकस्नेह m. *Gehirn.*

*मस्तकाढ्य m. *Baumgipfel.*

*मस्तकोद्भव n. *Gehirn* Râǵan. 18,72.

मस्तदारु n. *Pinus Deodora* Bhâvapr. 1,185.

*मस्तमूलक n. *Hals.*

*मस्ति f. *das Messen, Wägen.*

*मस्तिक n. *Kopf.*

मस्तिष्क m. n. 1) *Gehirn* Râǵan. 18,72. — 2) *ein auf das Gehirn wirkendes Mittel.*

मस्तिस्क fehlerhaft für मस्तिष्क.

मस्तु n. *saurer Rahm.* Auch *andere Formen der Milch* Râǵan. 15,1. 5. Bhâvapr. 2,47.

मस्तुलुङ्ग und *°क m. n. *Gehirn.*

मस्मसा Adv. v. l. für मष्मषा.

मस्मा f. N. pr. zweier Fürstinnen.

1. मह्‌, *महति, महते, महयति, °ते; महित्‌ s. bes. 1) Act. (selten Med.) *a*) *ergötzen, erfreuen.* — *b*) *munter machen, beleben, erregen.* — *c*) *verehren, feiern, hoch in Ehren halten.* महित *geehrt, gefeiert, verehrt, hoch in Ehren gehalten, — stehend bei* (Gen. oder im Comp. vorangehend); von Personen und Sachen. — 2) Med. *a*) *sich ergötzen, sich erfreuen an* (Instr. oder Acc.). मामहान etwa *erregt, munter* (von kochender Flüssigkeit). — *b*) *hingeben, schenken* RV. 1,94,16. 117,17. 5,27,1. 7, 52,2. 8,1,32. 2,42. 12,6. 10,122,3. Stets in den reduplicirten Formen मामहे u. s. w. — Mit आ *ergötzt — oder gefeiert werden.* — Mit सम् 1) *freudig anregen, anfeuern.* — 2) *verherrlichen, feiern.*

2. मह्‌ 1) Adj. (f. ebenso und मही) *a*) *gross, gewaltig, mächtig, reichlich.* — *b*) *alt, bejahrt.* — 2) f. मही *a*) *die Erde.* Als Bez. *der Zahl Eins* Gaṇita, Kâṇdrâgn. 3. — *b*) *Erdboden.* Pl. Spr. 1509. — *c*) *Boden, Grund, Land.* — *d*) *Reich.* — *e*) *Erde als Stoff.* — *f*) *Basis eines Dreiecks* oder *einer anderen Figur.* — *g*) Du. *Himmel und Erde.* — *h*) *Raum.* — *i*) *Heerschaar.* — *k*) *Kuh.* — *l*) Pl. *Flüsse, Gewässer.* — *m*) * *Hingtscha repens.* — *n*) *ein best. Metrum.* — *o*) N. pr. α) einer Genie. — β) eines Flusses Hariv. 9509.

1. मह m. 1) *Feier, Fest.* — 2) *ein best.* Ekâha Çâṅkh. Ça. 14,22,4. — 3) * *Opfer.*

2. मह 1) Adj. *gross, reichlich.* — 2) *m. *a*) *Büffel.* — *b*) *Glanz, Licht.* — 3) *f. मही *a*) *Kuh.* — *b*) *Ichnocarpus frutescens.* — 3) n. Pl. *Grossthaten.*

महऋषि m. = महर्षि 1).

*महक m. 1) *ein ausgezeichneter Mann.* — 2) *Schildkröte.* — 3) Bein. Vishṇu's. — 4) N. pr. eines Mannes; vgl. माहकि.

*महङ्क m. *ein sich weit verbreitender Wohlgeruch.*

महाकाल (!) m. = महाकाल 1) *a*) Ind. St. 15, 286. 289. fg.

महच्छब्द m. *der Titel „Gross“.*

महत्‌ Adv. mit भू *gross —, voll werden* (vom Monde).

महता f. *Grösse.*

महत्कथ Adj. *von Grossen erwähnt, im Munde Grosser lebend.*

महत्काण्ड Bez. *eines Abschnitts der* AV.-Saṁhitâ.

महत्कुल n. *ein vornehmes Geschlecht* Paṅkad.

महत्क्षेत्र Adj. *ein grosses Gebiet einnehmend.*

महत्तत्त्व n. *das Princip* Mahant, *der Intellect.*

महत्तर 1) Adj. *a*) *grösser, stärker, — als* (Abl.). — *b*) *überaus gross, —mächtig, —stark.* — 2) m. *a*) *Aeltester, der Angesehenste, Oberhaupt.* — *b*) * *Dorfältester.* — *c*) *Höfling, Kämmerling.* — *d*) N. pr. eines Sohnes des Kâçjapa (Kaçjapa). — 3) f. आ f. zu 2) *a*). — 4) f. ई *eine best. Form der buddhistischen Göttin* Târâ.

महत्तरक 1) m. = महत्तर 2) *c*). — 2) f. °रिका *Kammerjungfer, — frau* Kâd. 74,3.

महत्ता f. 1) *Grösse.* — 2) *hohe Stellung.*

महत्त्व n. 1) *Grösse, grosser Umfang.* — 2) *Grösse, Stärke, Heftigkeit.* — 3) *hohe Stellung, hohes Ansehen.* — 4) *sittliche Grösse* 137,14. Spr. 7718.

महत्पति m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,26.

महत्सेन m. N. pr. eines Fürsten.

महद्‌ Daçak. 3,1 nach Bühler Adj. *Grösse* (!) *verleihend.* Es ist wohl महद्‌ायुध zu verbinden.

महद्‌भिख्य Adj. *einen hochklingenden Namen führend* Daçak. 7,12.

महद्‌ायुध n. *eine grosse Waffe* Daçak. 3,1.

महद्‌वास m. *eine grosse —, geräumige Wohnung.*

महद्‌आशा f. *eine grosse Erwartung.*

महद्‌गुण Adj. *die Vorzüge grosser Männer besitzend.* Nom. abstr. °त्व n.

महद्‌गौरव n. *an den Tag gelegte grosse Hochachtung* Paṅkad.

*महद्बिल n. *der Luftraum.* Vgl. महाबिल.

महद्भय n. *grosse Gefahr, — Noth.*

महद्भूताधिपति m. *ein best. Genius* Sharv. Bh. 5,8.

महद्युमन् N. pr. eines Tîrtha, nach Andern Bez. *der Sonne.*

महद्वत्त् Adj. *mit dem Worte* महत्‌ *verbunden.*

*महद्वारुणी f. *eine best. Pflanze.*

महद्व्यतिक्रम m. *ein grosses Vergehen.*

महिन्‌ n. *Grösse, Reichlichkeit, Macht.* Nur Instr. Sg. und ein Mal Pl. Auch adverbial *mächtig, gewaltig; tüchtig.*

महन n. *das Preisen.*

महनीय Adj. *rühmenswerth, preiswürdig* MBh. 4,65,3.

महित्‌ 1) Adj. (stark महीयस्‌, f. महती; im Epos häufig महत्‌ st. महान्तम्‌ und einmal महान्तम्‌ st. महत्‌ (vgl. jedoch 1. महान्त 1). Am Anfange eines Comp. nur ausnahmsweise, in der Regel महा-. (महत्तर s. bes.) *magnus, gross. a*) im Raume: *gross, weit, lang* (Weg), *umfangreich, hoch, tief;* auch

erwachsen. भूतानि *die groben Elemente;* उक्थ n. *ein best.* Uktha *von 720 Versen;* श्रौक्थ्य n. *ein best.* Sâman. — *b*) in der Zeit: *lang, weit vorgerückt.* मर्क्त्यपराह्णे so v. a. *ganz spät am Nachmittage.* — *c*) der Menge nach: *zahlreich, viel, reichlich.* जन m. Sg. *eine Menge von Menschen.* Mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *reich an.* — *d*) dem Grade nach: *bedeutend, mächtig, vielsagend, bedeutsam, wichtig, werthvoll, heftig, intensiv, dicht* (Finsterniss), *laut* (Ton). मर्क्तो मर्क्तान् *lauter als laut;* आत्मन् m. *die grosse Seele,* so v. a. *der Intellect;* मर्क्ती द्वादशी *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada. — *e*) der Stellung nach von Personen: *gross, hoch, vornehm, mächtig, edel.* मर्क्ततम *überaus hochstehend.* — 2) m. *a*) *ein grosser, hochstehender, edler Mann.* मर्क्ततम *ein überaus hochstehender Mann.* — *b*) *Vorsteher eines Klosters.* — *c*) * *Kamel* Râǵan. 19,21. — *d*) Bez. Rudra's. — *e*) N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Dânava. — γ) (sc. गण) *einer best. Klasse von Manen.* — δ) zweier Fürsten VP.² 4, 130. 143. — 3) m. n. (seltener) *der Intellect.* — 4) f. मर्क्ती *a*) * *die Kierpflanze* Râǵan. 4,23. Bhâvapr. 1,198. — *b*) Nârada's *siebensaitige Laute.* — 5) n. *a*) *ein grosses Ding, Grösse* (concret). — *b*) *etwas Grosses, Bedeutendes.* — *c*) *Grösse, Macht.* — *d*) *der grosse —, der grössere Theil* Âpast. Ça. 6,10,2. मर्क्तिं रात्रिये und मर्क्ति रात्र्यै so v. a. *noch mitten in der Nacht.* — *e*) *die heilige Weisheit.*

मर्क्त m. *Vorsteher eines Klosters.*

मर्क्मद्दल m. N. pr. = محمد عديل.

मर्क्मद् m. N. pr. = محمد.

(मर्क्याय्य) मर्क्यायिन्त्र n. *Ergötzung, Lustigkeit.*

मर्क्ये Dat. Infin. zu 1. मर्क् *zur Freude, zum Ergötzen* ṚV. 10,65,3.

मर्क्य्य Adj. *zu ergötzen, zu erfreuen.*

मर्क्र् (Indecl.), मर्क्रगत् (Nâdab. Up. 3) und मर्क्लोक m. *die vierte von den sieben aufsteigenden Welten.*

मर्क्रगत् s. u. मर्क्र्.

मर्क्रविक्ति n. Nom. abstr. von मर्क्रविज् TBr. 3, 8,2,4.

मर्क्रविज् und मर्क्रविज् m. Bez. *der vier Hauptpriester:* Adhvarju, Brahman, Hotar *und* Udgâtar.

मर्द्धि Adj. 1) *sehr reich.* — 2) *sehr mächtig* R. 1,31,6. Kathâs. 34,136. — 3) *sehr weise* Râǵat. 5,38.

मर्द्धिक Adj. 1) *sehr reich* Kâmpaka 167. — 2) *mit grosser übernatürlicher Kraft versehen* Kâraṇḍ. 10,15.

मर्द्धिन् Adj. *sehr reich.*

मर्द्धिप्राप्त m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

मर्द्धिमत् 1) Adj. *grossen Segen bringend.* — 2) m. *ein grosser Weiser* J. R. A. S. 1870, S. 441.

मर्क्लोक s. u. मर्क्र्.

मर्क्षभ m. *ein grosser Stier.*

मर्क्षि m. 1) *ein grosser* Ṛshi. — 2) Bein. *a*) Çiva's. — *b*) *Buddha's. — 3) N. pr. eines Mannes.

*मर्क्ष्ण m. *ein Eunuch im Harem eines Fürsten.*

मर्क्ष्णक 1) Adj. (f. °ष्णिका) *hinfällig,* von lebenden Wesen (Lalit. 114,21. Kâraṇḍ. 48,12) und Sachen. — 2) *m. *a*) = मर्क्ष्ण. — *b*) *ein grosses Haus.* — 3) f. °ष्णिका N. pr. einer Tochter Prahlâda's.

*मर्क्ष्णिक m. = मर्क्ष्ण.

मर्क्षवीर्य (!) m. N. pr. eines Lehrers.

1. मर्क्स् n. 1) *Lust, Ergötzen.* — 2) *Feier, Fest.* — 3) *Festgesang, die bei der Feier eines Gottes gesprochenen Worte.* — 4) * *Opfer.*

2. मर्क्स् Adv. *gern, freudig; lustig, munter; rasch.*

3. मर्क्स् n. 1) *Grösse, Macht, Herrlichkeit;* auch Pl. मर्क्सोभिस् Instr. *mächtig, gewaltig.* — 2) *Licht, Glanz* (Bâlar. 41,10. Prasannar. 147,20); *Machtglanz.* Auch Pl. — 3) *Menge, Fülle, Ueberfluss.* — 4) * *Wasser.* — 5) Name eines Sâman Âṛsh. Br.

*मर्क्स n. 1) *Kenntniss, Wissen.* — 2) *Art, Weise.*

मर्क्सेन m. N. pr. eines Fürsten Pañ. 32,15.

*मर्क्सेननरेश्वर m. N. pr. eines Mannes.

मर्क्सोण m. desgl.

मर्क्स्व n. Nom. abstr. zu 3. मर्क्स् 2).

1. मर्क्स्वत् Adj. *ergötzlich, erfreuend.*

2. मर्क्स्वत् 1) Adj. *gross, mächtig* oder *glanzvoll.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

मर्क्स्विन् Adj. *strahlend, glänzend.*

मर्क्ष्ण Adj. *gross.* Selbstständig nur im Acc. मर्क्ष्णम्. Am Anfange eines Comp. erscheint sowohl in der älteren, als auch in der späteren Sprache, mit einigen wenigen Ausnahmen, मर्क्ष्ण und nicht मर्क्त्, wenn das Compositum als die Verbindung eines Adj. mit seinem Subst. oder eines Adv. (*sehr, in hohem Grade*) mit seinem Adj. aufzufassen ist.

*मर्क्ष्णाङ्क *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. मर्क्ष्णच्छ m. *eine hohe Cedrela Toona* MBh. 1, 70,21.

2. *मर्क्ष्णच्छ m. 1) *das Meer.* — 2) *der Gott des Meeres,* Varuṇa. — 3) *Berg.*

*मर्क्ष्णएटकिनी f. *Cactus indicus.*

मर्क्ष्णथर्क्चक्र n. *ein best. magisches Diagramm.*

*मर्क्ष्णन्द् m. *Knoblauch, Rettig* und *andere Knollengewächse* Râǵan. 7,17. 51. 58. 59. 67.

मर्क्ष्णन्य m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

मर्क्ष्णपाल m. N. pr. 1) eines Râkshasa. — 2) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.

मर्क्ष्णपि m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) *einer der 34 Incarnationen Buddha's.

*मर्क्ष्णपित्थ m. *Aegle Marmelos.*

मर्क्ष्णपिल्पश्चरात्र n. Titel eines Werkes.

मर्क्ष्णपोत m. *eine best. Schlangenart.*

*मर्क्ष्णपोल m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

मर्क्ष्णम्बु Adj. *starknackig* (Çiva).

मर्क्ष्णर् m. N. pr. eines Buddha.

*मर्क्ष्णरङ्ग m. *Galedupa piscidia* Râǵan. 9,67. Bhâvapr. 1,206.

*मर्क्ष्णरम्भ *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मर्क्ष्णरम्भ m. *eine best. Giftpflanze.*

मर्क्ष्णरुण 1) Adj. *überaus mitleidig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) f. आ *allgemeines Mitleidsgefühl* Lalit. 217,13.

मर्क्ष्णरुणपुण्डरीक n. Titel eines buddh. Sûtra.

मर्क्ष्णरुणाचन्द्र m. N. pr. eines Bodhisattva.

*मर्क्ष्णर्कारु m. *eine best. Pflanze.*

मर्क्ष्णर्ण 1) Adj. *grossohrig* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मर्क्ष्णर्णि m. N. pr. eines Mannes.

*मर्क्ष्णर्णिकार m. *Cathartocarpus (Cassia) fistula* Râǵan. 9,46.

1. मर्क्ष्णर्मन् n. *ein grosses Werk.*

2. मर्क्ष्णर्मन् Adj. *grosse Werke vollbringend* (Çiva).

मर्क्ष्णला f. *Neumondsnacht.*

मर्क्ष्णलोप m. Pl. *eine best. Schule.* Vgl. मर्क्ष्णकालोप.

मर्क्ष्णल्प m. 1) *eine grosse Weltperiode.* — 2) Beiw. Çiva's. = दिव्यभूषण Adj. Comm.

मर्क्ष्णल्याण n. *eine best. Mixtur.*

मर्क्ष्णल्याणक Adj. *überaus trefflich.* घृत n. Suçr. 2,419,16. गुड m. Bhâvapr. 3,161.

मर्क्ष्णवि m. 1) *ein grosser, — klassischer Dichter.* — 2) Bein. Çukra's.

मर्क्ष्णात्यायन m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

*मर्क्ष्णात्त 1) m. Bein. Çiva's. — 2) f. आ *die Erde.*

मर्क्ष्णापोल m. Pl. *eine best. Schule des* Sâmaveda Ârjav. 47,10.

मर्क्ष्णाय 1) Adj. *grossleibig, von grossem Um-*

fange (Baum R. 4,18,11. 6,17,28). Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a*) **Elephant.* — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Fürsten der Garuḍa. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

महाकायशिरोधर Adj. *grossen Leibes und starken Nackens.*

महाकायिक m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,39.

महाकार Adj. *gross, umfangreich.*

महाकारण n. *prima causa* Ind. St. 9,141.

महाकारुणिक Adj. *überaus mitleidig* Lalit. 217,4.

महाकार्तयश n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

महाकार्त्तिकी f. *die Vollmondsnacht im Monat* Kârttika, *wenn der Mond im Mondhause* Rohiṇî *steht,* Hemâdri 1,65,22.

महाकाल 1) m. *a*) *eine Form* Çiva's und *ein dieser Form des Gottes geweihtes Heiligthum,* insbes. *ein* Liṅga (n.) *in* Uǵǵajinî. — *b*) Beiw. Vishṇu's. — *c*) = विष्णुरूपाखण्डदण्डायमानसमयः (?). — *d*) *eine Gurkenart, Trichosanthes palmata* Mat. med. 308. — *e*) **einer der 9 Schätze bei den* Ǵaina. — *f*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. Nom. abstr. °त्व n. — β) eines Lehrers. — γ) eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,18. — 2) f. ई *a*) *eine Form der* Durgâ. — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — β) *einer der 16 Vidjâdevî bei den Ǵaina. — γ) *einer Göttin, welche die Befehle des 5ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî ausführt. — 3) n. s. u. 1) *a*).

महाकालकवच n. *ein best. Zauberspruch* Burnell, T.

महाकालतन्त्र n. Titel eines Werkes.

महाकालपुर n. Bein. von Uǵǵajinî.

महाकालमत n. Titel eines Werkes.

महाकालवेद m. Pl. *eine best. Schule.*

महाकालसंहिता f. Titel eines Werkes.

महाकालेत m. Pl. *eine best. Schule.*

महाकालेय n. Name eines Sâman.

महाकालेश्वर n. Name eines Liṅga in Uǵǵajinî.

महाकालोप m. Pl. *eine best. Schule.*

महाकाव्य n. *ein grosses* —, *klassisches Dichtwerk.*

महाकाश m. N. pr. eines Varsha.

महाकाशी f. N. pr. der Schutzgöttin der Mataṅgaǵa.

महाकाश्यप m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

महाकीटपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

महाकीर्ति Adj. *hochberühmt* R. 5,30,2.

महाकुण्ड m. N. pr. 1) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) eines Mannes Ind. St. 14,137.

महाकुमार m. *Erbprins.*

*महाकुमुदा f. *Gmelina arborea.*

महाकुम्भी f. *eine best. Pflanze.*

1. महाकुल n. *ein vornehmes, edles Geschlecht.* °लोत्पन्न Adj. 132,16.

2. महाकुल Adj. *aus vornehmem, edlem Geschlecht.*

महाकुलीन Adj. (f. आ) dass. Nom. abstr. °ता f.

*महाकुश m. N. pr. eines Ćakravartin.

महाकुष्ठ n. Bez. *bestimmter Formen des Aussatzes.*

*महाकुसुमिका f. *Gmelina arborea* Bhâvapr. 1,196.

महाकुक्ष m. *ein best. parasitischer Wurm* Bhâvapr. 4,38. Ćaraka 1,19. 3,7. Vgl. महागुक्ष.

महाकूप m. *ein tiefer Brunnen.*

महाकूर्म m. N. pr. eines Fürsten.

1. महाकूल Adj. (f. आ) *hohe Ufer habend.*

2. *महाकूल (!) Adj. = 2. महाकुल.

महाकृच्छ्र n. *grosse Kasteiung,* als Bein. Vishṇu's.

महाकृत्यापरिमल m. *ein best. Zauberspruch.*

महाकृष्ण m. *eine best. Schlangenart.*

महाकेतु Adj. *ein grosses Banner habend* (Çiva).

महाकेश Adj. *starkes Haar habend* (Çiva).

1. महाकोश m. *eine grosse Degenscheide* R. 3,18, 39.

2. महाकोश 1) Adj. *starkhodig* (Çiva). — 2) f. ई N. pr. *a*) der Schutzgöttin der Mataṅgaǵa. — *b*) eines Flusses.

*महाकोशातकी f. *eine best. Cucurbitacee* Râǵan. 7,171. Bhâvapr. 1,287.

महाकौषीतक n. Titel eines vedischen Textes.

महाकौषीतकि m. N. pr. eines Lehrers. °ब्राह्मण n. Weber, Lit.

महाकौष्ठिल und °कौष्ठित्य m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

महाक्रतु m. *ein grosses Opfer.*

*महाक्रम m. Bein. Vishṇu's.

महाक्रूरा f. N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*, 96,6. 8.

महाक्रोध Adj. *sehr zum Zorn geneigt* 57,24.

*महाक्त Adj. *grossäugig* (Çiva).

महाक्षत्रप m. *Grosssatrap.*

महाक्षपटलिक m. *Oberarchivar* Bâlar. 255,12.

*महाक्षार m. *eine Art Natrum* Râǵan. 6,260.

*महाक्षीर 1) m. *Zuckerrohr.* — 2) f. आ *Büffelkuh* Râǵan. 19,23.

*महाक्षोभ्य *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाक्षौमिणी f. desgl. (*Eins mit 21 Nulle* ton 1,517.

महाखण्डन m. Titel eines Glossars.

महाखलव oder महाखल्वल m. Pl. *eine Schule.*

महाखात n. *ein tiefer Graben* Harshaṅ.

महाख्यात Adj. *sehr berühmt.*

महागङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

महागज m. *ein mächtiger Elephant; ein eines die Erde tragenden Elephanten.* °त्व Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महागण m. *eine grosse Schaar, ein Haufe, eine grosse Körperschaft.*

महागणपति m. Bez. Gaṇeça's und *eine* Gaṇeça's.

महागणपतिविद्या f. Titel eines Werkes ler, Rep. No. 77.

महागणेश m. Bez. Gaṇeça's.

*महागति *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. महागद m. *ein grosses Antidoton, ein Mixtur* 217,10.

2. महागद m. 1) *eine schwere Krankheit* 6,17. — 2) **Fieber* Râǵan. 20,14. — 3) *ei Krankheit* Ćaraka 1,19. 6,15.

3. महागद Adj. *mit einer grossen Keule be*

महागन्ध 1) Adj. (f. आ) *stark riechend,* wohlriechend. — 2) *m. *a*) *Calamus Rotan Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,53. — 3 *a*) *Uraria lagopodioides* Râǵan. 4,106. — *best. Blume* Râǵan. 10,118. — 4) *n. *a*) *e Sandel* Râǵan. 12,25. — *b*) *Myrrhe* Râǵan.

महागन्धकस्तिन् m. *ein best. stark wi Antidoton* Ćaraka 8,21.

महागर्य Adj. *einen grossen Hausstand*

महागर्त m. Bein. Çiva's.

महागर्भ 1) Adj. *einen grossen Mutterleib* oder m. *ein grosser Mutterleib* (Çiva). — N. pr. eines Dânava Hariv. 3,71,7.

महागल Adj. *einen langen* oder *dicke habend.*

*महागव m. *Bos Gavaeus* Râǵan. 10,28.

महागिरि m. 1) *ein grosser Berg.* — 2 pr. *a*) eines Dânava. — *b*) eines Sthav den Ǵaina Hem. Par. 10,36. 11,1.

महागीत Adj. *ein grosser Sänger* (Çiva)

1. महागुण m. *Haupttugend.*

2. महागुण 1) Adj. *grosse Vorzüge besitzen gezeichnet, sehr verdienstlich* (170,26), *seh sam.* Nom. abstr. °त्व n. *Besitz kräftiger schaften.* — 2) *m. N. pr. eines Lehrers.

महागुरु m. *eine überaus ehrwürdige Person.*

*महागुल्मा f. *die* Soma-*Pflanze* Râǵan. 3,87.

महागुह 1) m. *eine Gattung parasitischer Würmer.* Vgl. महाकुह. — 2) *f. आ *Hemionitis cordifolia* Râǵan. 4,87.

*महागृष्टि f. *eine ausgewachsene Kuh.*

महागृह n. *ein grosses Haus* Mṛǵǵ. 51,21.

महागोधूम m. *grobkörniger Weizen* Bhâvapr. 1, 271.

महागौरी f. 1) *eine der neun Formen der* Durgâ. — 2) N. pr. eines Flusses.

महागौरीवित n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

महाग्नि m., °चयन n., °चयनकारिका f., °चयनव्याख्या f., °चयनसूत्र n. und °सर्वस्व n. (Burnell, T.) Titel von Werken Opp. Cat. 1.

महाग्रन्थिक Adj. *grosse Knoten bildend.*

महाग्रह m. Bein. 1) Râhu's. — 2) *des Planeten Saturn.*

महाग्राम m. 1) *eine grosse Schaar.* — 2) *ein grosses Dorf.* — 3) *N. pr. der alten Hauptstadt von Ceylon.

महाग्राह m. *ein grosser Haifisch* MBh. 12,28,44.

महाग्रीव 1) Adj. *langhalsig* (Çiva). — 2) m. *a) *Kamel.* — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) Pl. eines Volkes.

*महाग्रीविन् m. *Kamel.*

महाघट m. *ein grosser Krug.*

महाघण्टाधर Adj. (f. आ) *mit einer grossen Glocke versehen* (Schiff) R. ed. Bomb. 2,89,11.

*महाघस m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*महाघास m. = महतो महत्या वा घासः.

*महाघूर्णा f. *Branntwein.*

महाघृत n. *sehr lange aufbewahrtes Ghee.*

महाघोर 1) Adj. *überaus grausig.* — 2) *m. *eine best. Hölle.*

1.*महाघोष 1) m. *ein lautes Geräusch.* — 2) f. आ a) *Boswellia thurifera,* = कर्कटशृङ्गी (*eine Art Galläpfel* Râǵan. 6,157) und = शृङ्गी.

2.महाघोष 1) Adj. (f. आ) *laut schallend* 84,7. — 2) *n. *Markt.*

*महाघोषस्वरराज m. N. pr. eines Bodhisattva.

*महाघोषानुगा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

*महाघोषेश्वर m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha.

महाङ्ग 1) Adj. *einen grossen Körper —, grosse Glieder habend* (Çiva). — 2) *m. *a) Kamel* Râǵan. 19,21. — *b*) *eine Art Ratte* Râǵan. 19,58. — *c*) *Asteracantha longifolia* Râǵan. 4,40. — *d*) *Plumbago zeylanica* Râǵan. 6,47.

1. महाचक्र n. *ein grosses Rad, ein grosser Discus.*

2. महाचक्र m. N. pr. eines Dânava. v. l. महावक्त्र.

*महाचक्रप्रवेशज्ञानमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ (buddh.).

महाचक्रवर्तिन् m. *Grosskaiser.* Nom. abstr. °र्तिता f.

महाचक्रवाड (Kâraṇḍ. 91,12 darnach zu verbessern) und °वाल m. N. pr. eines mythischen Gebirges.

*महाचञ्चू f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,148.

*महाचण्ड 1) m. N. pr. *a*) eines der zwei Diener Jama's. — *b*) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) f. आ Bein. der Kâmuṇḍâ.

महाचतुरक m. N. pr. eines Schakals.

महाचपला f. *ein best. Metrum.*

*महाचमस m. N. pr. eines Mannes.

*महाचम्पा f. N. pr. eines Reiches.

महाचर्या f. *der Wandel eines* Bodhisattva.

महाचल m. *ein grosser Berg.*

महाचार्य m. *ein grosser Lehrer* (Çiva).

महाचित् f. *grosser Intellect.* Nom. abstr. °चित्त्व n.

*महाचित्त 1) gaṇa मृतंगमादि. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras.

*महाचित्रपटल *eine best. Pflanze.*

महाचीन m. *Gross-China;* Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

*महाचुन्द् m. N. pr. eines buddh. Bettlers.

महाचूडा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*महाचूत m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,18.

महाचैतन्य Adj. *der grosse Intellect seiend* Ind. St. 9,132.

*महाच्छद् m. *Lipeocercis serrata.*

*महाच्छाय m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,118.

*महाच्छिद्रा f. *eine best. Heilpflanze.*

1. महाज m. *ein grosser Bock.*

2.*महाज Adj. *hochgeboren, edel.*

*महाजङ्घ m. *Kamel* Râǵan. 19,21.

महाजट 1) Adj. *grosse Flechten tragend* (Çiva). — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,68.

महाजत्रु Adj. *ein grosses Schlüsselbein habend* (Çiva).

1. महाजन m. Sg. (Pl. ausnahmsweise) 1) *Menschenmenge, viele Menschen, die grosse Menge, das Volk.* — 2) *ein grosser —, bedeutender Mann, grosse —, edle Männer* Naish. 9,13. — 3) *Kaufmann* (?).

2. महाजन Adj. *von vielen Menschen besetzt* (Haus) MBh. 4,14,10.

*महाजनीय Adj. von 1. महाजन.

*महाजम्बु und *°जम्बू f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 11,26. Bhâvapr. 1,243.

*महाजम्भ m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

महाजय 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. आ Bein. der Durgâ.

महाजव 1) Adj. (f. आ) *überaus rasch, schnell laufend* (54,19) — *fliegend* (Pfeil), — *fliessend* (Fluss R. 3,11,2). — 2) *m. *Antilope* Râǵan. 19, 47. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*महाजाति f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,91.

*महाजातीय Adj. *ziemlich gross.*

महाजानु m. N. pr. 1) eines Brahmanen. — 2) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*महाजाबाल m. N. pr. eines Mannes.

महाजालिनि (metrisch für °नी f. *eine best. Pflanze* Karaka 7,4.

*महाजाली f. 1) *eine gelb blühende* Ghoshâ. — 2) *eine roth blühende* Koçâtakî. — 3) *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,123.

महाजिह्व 1) Adj. *langzüngig* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Daitja.

*महाज्ञानगोता f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महाज्ञानपुता f. Bein. der Göttin Manasâ.

महाज्ञानिन् 1) Adj. *vielwissend* (Çiva). — 2) m. *ein grosser Wahrsager.*

महाज्येष्ठी f. Bez. *einer mit bestimmten Himmelserscheinungen zusammenfallenden Vollmondsnacht im Monat* Ǵjaishṭha.

*महाज्योतिष्मती f. *eine best. Pflanze.*

महाज्योतिस् Adj. *einen grossen Glanz habend* (Çiva).

महाज्वर m. *grosse Betrübniss* Kathâs. 18,120.

महाज्वराङ्कुश m. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Bhâvapr. 3,33. Rasendrak. 80.

महाज्वाल 1) Adj. *stark lodernd* (Çiva). — 2) m. *eine best. Hölle.*

महाञ्जन m. N. pr. eines Berges.

महाञ्जि Adj. *breitgefleckt.*

महाटवि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

महाटवी f. *ein grosser Wald.*

महाडकर m. Bein. eines Gañgâdhara.

महाडीन n. *ein best. Flug* MBh. 8,41,27.

महाढ्य 1) Adj. *sehr reich.* — 2) *m. *Nauclea Cadamba.*

महाणाग्री (!) f. *Buhlerin.* Vgl. महानग्न.

महातन्त्र n. *der Intellect.*

महातन्त्रा f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

महातन्त्र n. Titel eines Çaiva-Werkes.

महातप (metrisch) Adj. = महातपस् 1) *b*) Hariv. 14534.

महातपन m. *eine best. Hölle* Eitel, Chin. B.

महातपस् 1) Adj. *a*) *sehr betrübt* 61,12. — *b*) *strenge Askese übend.* — 2) m. *a*) *Bein. Vishṇu's. — *b*) N. pr. eines Muni.

महातपस्विन् Adj. *schwer vom Schicksal heimgesucht* 39,8.

महातपःसप्तमी f. *ein best. 7ter Tag.*

*महातमःप्रभा f. *eine best. Hölle.*

महातमस् n. *grosse Finsterniss*, Bez. *eines der fünf Grade der* Avidjâ.

*महातरु m. *Tithymalus antiquorum.*

महातल n. *eine best. Hölle.*

महातापस्थित n. *ein best.* Sattra.

*महातारा f. N. pr. einer buddhistischen Gottheit.

*महातालो f. *eine best. Schlingpflanze.* Richtig °ञ्जाली.

महातालेश्वर m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 43.

महातिक्त 1) Adj. *überaus bitter.* सर्पिस् n. *eine best. Mixtur* Karaka 6,11. — 2) *m. *Melia sempervirens* Râǵan. 9,11. — 3) *f. आ *a*) *Clypea hernandifolia.* — *b*) = पर्वतिक्ता.

महातिक्तक Adj. *überaus bitter;* in Verbindung mit सर्पिस् n. *eine best. Mixtur.*

*महातिथि *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महातिथि f. *der sechste lunare Tag.*

*महातीक्ष्णा f. *Tintenbaum.*

महातुष्टि m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,48. MBh. 12,338, No. 48.

*महातुष्टिज्ञानमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ (buddh.).

महातेज (metrisch) Adj. = महातेजस् 1).

महातेजस् 1) Adj. *viel Feuer —, viel Glanz —, viel Würde besitzend;* von Göttern und Menschen. — 2) m. *a*) * *Feuer.* — *b*) Bein. Skanda's. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten der Garuḍa. — β) eines Kriegers. — 3) *n. *Quecksilber* Râǵan. 13,107.

महातेजोगर्भ m. *ein best.* Samâdhi.

महातैल n. *kostbares Oel* oder Bez. *eines best. Oels.*

महातोय्य n. *eine grosse Trommel.*

1. महात्मन् m. 1) *die Weltseele.* — 2) *der Intellect.*

2. महात्मन् 1) Adj. *a*) *eine edle Natur habend, edel, hochherzig.* — *b*) *hochbegabt, überaus klug.* — *c*) *hochstehend, mächtig, gewaltig, vornehm* (Geschlecht). — 2) m. *a*) (sc. गण) *eine best. Klasse von Manen.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Dhrimant VP.2 2,107.

महात्मवत् Adj. *hochbegabt, überaus klug.*

महात्म्य n. fehlerhaft für माहात्म्य.

1. महात्यय m. *grosses Leid.*

2. महात्यय Adj. *grosses Leid verursachend.* Als Beiw. von ज्वर m. Suçr. 2,409,14 nach Bhâvapr. 3,27 = महाकष्ट, गम्भीर oder चातुर्थिक.

महात्ययिक Adj. *mit grosser unmittelbarer Gefahr verbunden* Karaka 6,11.

1. महात्याग m. *grosse Freigebigkeit.*

2. महात्याग 1) Adj. *überaus freigebig.* °चित्त Adj. *überaus freigebig gesinnt* Lalit. 217,12. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

महात्यागमय Adj. *in grosser Freigebigkeit bestehend.*

महात्यागिन् Adj. *überaus freigebig* (Çiva).

महात्रिककुद् und °ककुभ् m. *ein best.* Stoma.

महात्रिपुरसुन्दरीकवच n. *ein best. Zauberspruch.*

महात्रिपुरसुन्दरीतापनीयोपनिषद् und °सुन्दर्युत्तरतापनी f. Titel zweier Upanishad Opp. Cat. 1.

महादंष्ट्र 1) Adj. *grosse Spitzzähne habend.* — 2) m. N. pr. *a*) *eines* Vidjâdhara. — *b*) eines Mannes.

1. महादण्ड m. 1) *ein grosser Stab* oder *ein langer Arm.* — 2) *eine grosse Strafe.*

2. महादण्ड 1) Adj. *einen langen Stab tragend.* — 2) m. N. pr. eines Schergen Jama's.

महादण्डधर Adj. (f. आ) *mit einem grossen Mast versehen* (Schiff) R. Gorr. 2,97,17.

1.*महादत्त m. *Fangzahn eines Elephanten.*

2. महादत्त Adj. *grosse Zähne habend* Suparn. 13,2.

महादत्र m. N. pr. eines Lehrers.

महादम्भ Adj. *grossen Betrug übend* (Çiva).

महादरिद्र Adj. *überaus arm.*

1. महादान n. Bez. *bestimmter werthvoller Gaben.*

2. महादान Adj. *von grossen Gaben* (*Opfergeschenken*) *begleitet.*

महादानपति m. *ein überaus freigebiger Mann* Lalit. 217,9.

महादानपद्धति f. (Burnell, T.) und °दानानुक्रमणिका f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

महादारु n. *Pinus Deodora.*

*महादिकटभी f. *eine Achyranthes-Art.* v. l. महालिकटभी.

महादिवाकीर्त्य n. Name eines Sâman.

महादिश् f. *eine Hauptweltgegend* (*Osten, Süden, Westen, Norden*) Comm. zu Âpast. Çr. 8,13,3.

महादुःख n. *ein grosses Leid* 175,8.

*महादुन्दु m. *eine grosse Kriegstrommel.*

महादुर्ग n. *eine grosse Widerwärtigkeit, — Gefahr.*

*महादूत Titel eines buddh. Sûtra.

महादूषक m. *eine Getraideart.*

महादृति m. *ein grosser Schlauch, — Balg.*

महादेव 1) m. *a*) *der grosse Gott*, insbes. Bez. *eines zu dem Kreise des* Rudra *gehörigen Gottes* und *des* Rudra (Çiva) *selbst.* Maitr. S. 2,9,1. Mân. Gṛhj. 2,14. Auch *eine der 8 Formen* Rudra's oder Çiva's. — *b*) Bein. Vishṇu's. — *c*) N. pr. α) verschiedener Männer. Auch दीक्षित°, द्विवेदि°, °पण्डित, °भट्ट, °भट्टदिनकर, °वाग्रीन्द्र, °सर्वज्ञवाग्रीन्द्र und °सरस्वती. — β) eines Berges. — 2) f. महादेवा f. N. pr. einer Tochter Devaka's VP.2 4,98. Richtig सहदेवा. — 3) f. महादेवी *a*) Bein. α) der Pârvatî. — β) der Lakshmî. — *b*) Name der Dâkshâjaṇî in Çâlagrâma. — *c*) *die erste Gemahlin eines Fürsten.* — *d*) **Kologuinthe* Râǵan. 7,112. — *e*) N. pr. verschiedener Frauen. — 4) n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,17.

महादेवकृत्या f. *eine gegen* Çiva *verübte Uebelthat* 39,10.

महादेवगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

महादेवगृह n. *ein* Çiva-*Tempel.*

महादेवत्व n. Nom. abstr. zu महादेव 1) *a*).

*महादेवपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*महादेवमणि m. *eine best. Heilpflanze.*

महादेवस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

महादेवकृत Adj. *von* Rudra *getödtet* Âpast. Çr. 10,19,2.

महादेवीत्व n. *die Würde der ersten Gemahlin eines Königs.*

महादेवीय Adj. *von* Mahâdeva *verfasst.*

महादेह Adj. *von grossem Körperumfange* Bhâvapr. 2,12.

महादैत्य m. N. pr. 1) eines Daitja. — 2) des Grossvaters des 2ten Kândragupta.

महादैर्घतमस n. Name eines Sâman.

महाद्भुत 1) Adj. *sehr wunderbar.* — 2) n. *ein grosses Wunder.*

महाद्युति Adj. *glanzvoll.*

महाद्युतिकर m. Bein. *der Sonne* Taitt. Âr. 10,1,7.

*महाद्योता f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महाद्रावक m. *eine best. Mixtur.*

महाद्रुम 1) m. *a*) *ein grosser Baum.* — *b*) * *Ficus religiosa.* — *c*) N. pr. eines Sohnes des Bhavja VP. 2,4,60. — 2) n. N. pr. des von 1) *c*) be-

n Varsha VP. 2,4,60.

m. *eine grosse Kriegstrommel.*

ृशीविचार् m. Titel eines Werkes Bühler, No. 479.

ृ m. n. *Hauptthor* Hariv. 14460.

ृा Adj. f. *eine weite Scheide habend* Suçr.

ृं n. 1) *ein grosser Kampfpreis, eine grosse* 2) *ein grosser Kampf.* — 3) *grosser* n. — 4) **Ackerbau.*

ृ 1) Adj. (f. आ) *a) viel Geld kostend, verthvoll* 175,4. — *b) viel Geld habend,* 2) m. N. pr. eines Kaufmannes. — 3) *ld.* — *b) Weihrauch.* — *c) ein kostbares*

ापति m. *ein sehr reicher Mann.*

ोक Adj. *überaus reich* Utpala zu Varâh. 19),7.

ुर्धर् m. *ein grosser Bogenschütze.*

ुष्मत्त् m. dass.

ुस् Adj. *mit einem grossen Bogen versehen*).

ृ m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

ालपुराण n. Titel eines Werkes.

नु m. 1) **Gold.* — 2) **Lymphe.* — 3) ra's. Nach Nilak. = मेरुपर्वत.

Adj. *von grossem Verstande.*

ृ MBh. 2,200,123 nach Nilak. = महाप्रवाहः.

ृ m. P. 5,4,74, Sch.

ृं m. *ein grosses, ausgewachsenes Zugthier* 1,73,14. Gobh. 2,11,11.

ति m. N. pr. eines Fürsten.

ृ m. *Kamel* Râǵan. 19,21.

नि m. N. pr. eines Dânava.

निक Adj. *der die grosse Reise angetreten torben.*

न m. *ein lauter Ton.*

क m. *eine Art grosser Trommel.*

ख Adj. *grosse Nägel (Krallen) habend*

ार n. *eine grosse Stadt* oder N. pr. einer

ृं 1) m. *a) Buhler.* — *b) Athlet* Burn. Intr. de la b. l. 452. Lalit. 245,6. Kâraṇḍ. 41, gedr.). — 2) f. आ (Âpast. Ça. 15,20,8) uhlerin.

ृी f. AV. 14,1,36 fehlerhaft für °नग्नी.

ृ m. Bein. Çiva's.

ृ 1) m. *a) ein grosser Fluss, Strom.* — *b)* N. pr. eines *Flusses.* — 2) f. ई *a) Strom.* — *b)* Bein. der Gaṅgâ. — *c)* N. pr. verschiedener *Ströme.*

2. महानद् Adj. *in einem grossen Fluss befindlich* (Wasser) Âpast. Vielleicht ist महानद् (*in einem Strom*) उदकम् zu lesen.

महानन Adj. *einen grossen Mund* —, oder *ein grosses Gesicht habend.*

महानन्द् 1) m. *a) grosse Wonne.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) *die letzte Befreiung der Seele.* — *c) eine Art Flöte* S. S. S. 196. — *d)* N. pr. α) eines Schülers Çâkjamuni's. — β) eines Fürsten. — γ) eines Flusses. — 2) f. आ *a) *Branntwein* Râǵan. 14,138. — *b) *eine best. Pflanze,* = आरामशीतला Râǵan. 10,177. — *c) der neunte Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. — *d)* N. pr. eines Flusses.

महानन्दि und °न् (VP. 4,24,3) m. N. pr. eines Fürsten.

महानयप्रकाश m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 480.

महानरक m. *eine best. Hölle.*

महानरेन्द्र m. *ein grosser Beschwörer,* — *Zauberer* Kâd. 71,18.

*महानल m. *Arundo bengalensis.*

महानवमी f. *der neunte Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

महानस 1) n. *a) Lastwagen.* — *b) Küche.* Einmal m. — *c) Küchengeräth* (?). — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. ई *Köchin, Küchenmagd.*

महानसाध्यक्ष m. *Oberaufseher über die Küche.*

महानाग् m. 1) *eine grosse Schlange* Suparn. 13, 2. — 2) *ein grosser Elephant.* — 3) *ein die Erde tragender Elephant.* — 4) *Bein. Vâtsjâjana's Gal.

महानागकुन (sic) Adj. Beiw. Çiva's.

महानाटक n. 1) *ein glänzendes Schauspiel* Bâlar. 91,16. — 2) Bez. *einer Art von Schauspielen.* — 3) = हनुमन्नाटक.

*महानाडी f. *Sehne* Râǵan. 18,74.

1. महानाद् m. *lauter Ton, lautes Geschrei,* — *Gebrüll* u. s. w.

2. महानाद् 1) Adj. (f. आ) *einen lauten Ton von sich gebend, laut tönend,* — *brausend,* — *brüllend* u. s. w. — 2) m. *a) *eine grosse Trommel.* — *b) *Muschel.* — *c) *Regenwolke.* — *d) *Elephant.* — *e) *Löwe.* — *f) *Kamel.* — *g) *Ohr.* — *h)* *= शयानक (भयानक?). — *i)* Bein. Çiva's. — *k)* N. pr. eines Râkshasa.

महानानात्व n. Bez. gewisser [illegible]

gen.

महानाभ 1) Adj. *mit einer grossen nabelähnlichen Vertiefung versehen* (शूल) R. 6,87,10. — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. zweier Dânava.

महानामन् 1) m. N. pr. eines Vetters Çâkjamuni's. — 2) f. महानाम्नी Pl. Bez. *bestimmter vedischer Verse* Ârsh. Br.

महानाम्निक Adj. von महानामन् 2) Gobh. 3,2, 1. 54.

महानाम्नीव्रत n. *eine best. Begehung.*

महानायक m. 1) *ein grosser Anführer, ein grosses Oberhaupt* J. A. O. S. 6,548,3. 4. Vîsav. 17,1. — 2) *ein grosser Mittelstein in einer Perlenschnur* Vîsav. 17,1.

महानारायण m. *der grosse* Nârâjaṇa, d. i. Vishṇu.

महानारायणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

महानास Adj. *grossnasig* (Çiva).

महानिद्र Adj. *fest* —, *lange schlafend* R. 6,37, 30.

*महानिद्रा f. *der lange Schlaf,* so v. a. *Tod.*

*महानिनाद् m. N. pr. eines Schlangendämons.

महानिमित्त n. Bez. *einer best. Lehre.*

महानिम्न n. *Eingeweide, Unterleib.*

महानिम्ब m. *Melia Bukajun* Râǵan. 9,11.

*महानिम्बराज्ञ् n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.) Vjutp. 185.

महानियम m. *ein grosses Gelübde* als Beiw. Vishṇu's.

*महानिपुत n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महानिरय m. *eine best. Hölle.*

महानिरृष्ट m. *ein verschnittener Stier.*

महानिर्णयतन्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महानिर्वाण n. *das vollständige Erlöschen der Individualität* (buddh.).

महानिर्वाणतन्त्र n. Titel eines Tantra.

महानिल m. N. pr. eines Schlangendämons VP.^{2} 2,74.

महानिश् f. *tiefe Nacht, ein best. Theil der Nacht.*

महानिशा f. 1) dass. Hemâdri 1,81,12. 14. — 2) *Bein. der Durgâ.

महानिशीथ n. Titel eines Gaina-Werkes.

*महानीच m. *Wäscher.*

महानील 1) Adj. *dunkelblau,* — *schwarz.* — 2) m. *a) Sapphir* Râǵan. 13,131. Hemâdri 1,608,1. — *b) *eine Art Bdellium* Bhâvapr. 1,186. — *c) *Verbesina scandens* Râǵan. 4,142. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Berges. — [illegible] *eine best. Pflanze* Râǵan. 11,26. — 4)

*f. ई *a) eine blaue Varietät von Clitoria ternatea* Râǵan. 3,78. — *b)* *= बृहन्नीली. — 5) n. *ein best. Augenmittel.*

महानीलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

महानीलमय Adj. *aus Sapphir bestehend.*

महानीलाभ्रजालीय्, °यति *einer dichten Masse schwarzer Wolken gleichen.*

महानीलोपल m. *Sapphir.*

महानुभाव Adj. (f. आ) von Personen 1) *von grosser Macht, mächtig.* — 2) *hochherzig, hochsinnig, edelmüthig* 315,23. Kâd. 204,2. Nom. abstr. °ता f. (Kâd. 121,1. Mṛǵkh. 54,23 im Prâkrit) und °त्व n. (Kathâs. 17,153).

महानृत्य Adj. *ein grosser Tänzer* (Çiva).

महानेत्र Adj. *grossäugig* (Çiva).

*महानेमि m. *Krähe.*

1. महान्त्र 1) Adj. *gross* Suparn. 13,1. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

2. महान्त्र Adj. *mit* महत्र *endigend.*

महान्तक m. *ein grosser Endemacher (Tod)*, von Çiva gesagt.

महान्धकार m. *dichte Finsterniss, vollkommene Verfinsterung des Geistes.*

*महान्ध्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

महान्धक m. N. pr. eines Fürsten. v. l. महीन्धक.

महान्याय m. *Hauptregel.*

महान्यास m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

महान्यासविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

महान्वय Adj. (f. आ) *aus einer vornehmen Familie stammend.*

महापक्ष 1) Adj. *eine grosse Partei —, einen grossen Anhang habend.* — 2) *m. *a) eine Entenart.* — *b)* Bein. Garuḍa's. — 3) *f. ई *Eule.*

महापगा f. 1) *ein grosser Fluss, Strom* MBh. 6,9,28. — 2) N. pr. (?) eines *Flusses.*

महापङ्क *tiefer Koth* 140,33. 147,25.

महापङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

महापञ्चमूल n. *eine Zusammenstellung von fünf verschiedenen Wurzeln* Râǵan. 22,24.

*महापञ्चविष n. *die fünf starken Gifte* Râǵan. 22,39.

*महापट m. *Haut* Gal.

महापण्डित Adj. *überaus gelehrt;* m. *ein grosser Gelehrter.*

*महापत्रा f. *Uraria lagopodioides* Râǵan. 4,105.

महापथ 1) m. *a) Hauptstrasse* (in einer Stadt), *Landstrasse* Gaut. Âpast. Auch als Beiw. Çiva's. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die lange Reise*, so v. a. *der Weg in's Jenseits.* °पथं या so v. a. *sterben.* — *c) die lange Reise zum Heiligthum des* Çiva *auf dem Berge* Kedâra oder *die im Geiste dahin vollbrachte Reise*, d. i. *tiefe Versenkung in* Çiva's *Wesen.* — *d) die auf diesem Wege erlangte Kenntniss von* Çiva's *Wesen.* — *e) die Bergspitze, von der sich die Gläubigen stürzen, um schneller in den Himmel zu gelangen.* — *f)* Titel *des über diese Gegenstände handelnden Werkes.* — *g) eine best. Hölle.* — 2) n. = ब्रह्मरन्ध्र. — 3) Adj. (f. आ) *einen grossen Pfad habend* Pâr. Gṛihj. 3,4,8.

*महापथगम m. *das Sterben.*

महापथगिरि m. N. pr. eines *Berges* Kathâs. 111,91.

महापथिक Adj. *grosse Reisen unternehmend.*

महापथिकृदिष्टि f. *ein best. Opfer* Bhâradvâǵa im Comm. zu Âpast. Çr. 9,8,5.

महापद् n. etwa *grosser Raum.*

महापदपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

महापद्म 1) (*m.) n. *eine best. hohe Zahl.* — 2) m. *a) *einer der 9 Schätze* Kubera's. — *b) *einer der Schätze bei den* Ǵaina (in dem ein gleichnamiger Schlangendämon haust). — *c) einer der 8 Schätze, die zu der Zauberkunst* Padmini *in Beziehung stehen.* — *d) eine best. Hölle.* — *e)* Bein. Nanda's. — *f)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Dânava. — γ) des Weltelephanten im Süden. — δ) *eines Sohnes des Nanda. — 3) n. *a) eine weisse Lotusblüthe.* — *b) die Gestalt einer weissen Lotusblüthe.* — *c) eine best. Oelmixtur* Kâraka 6,27. — *d)* N. pr. einer Stadt.

महापद्मपति m. *Besitzer von Millionen*, Beiw. Nanda's.

महापद्मसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

महापद्मसलिल n. desgl.

महापद्यषट्क n. Titel *eines aus sechs klassischen Versen bestehenden Gedichts* (angeblich von Kâlidâsa).

*महापन्थक m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

महापराक m. *eine best. Kasteiung* Hemâdri 1, 269,10.

महापराध m. *eine grosse Beleidigung* 151,3.

*महापराह्ण m. *später Nachmittag.*

महापरिनिर्वाण und °सूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

महापर्वत m. *ein hoher Berg* R. 1,1,62.

महापवित्र Adj. 1) *überaus lästernd.* — 2) *vor ungünstigen Einflüssen in hohem Grade schützend.*

महापवित्रेष्टि f. Titel eines Werkes.

महापशु m. *grosses Vieh.*

*महापाटल *eine best. Pflanze.*

1. महापात m. *weiter Flug.*

2. महापात Adj. *weit fliegend* (Geschoss).

महापातक n. *ein schweres Verbrechen* (. *nenmord, Genuss von Branntwein, Diebs zucht mit der Frau des Lehrers* und *Um solchen, die sich jener Verbrechen schuldig haben*) Gaut.

महापातकिन् Adj. *der ein schweres Ve begangen hat.*

महापात्र n. *der erste Minister.*

महापाद् Adj. *grossfüssig* (Çiva).

महापान n. *ein köstliches Getränk.*

महापाप n. *ein schweres Verbrechen* 200,123.

महापाप्मन् Adj. *viel Unheil anrichtend*

1. महापार् m. *eine best. Personification* (

2. महापार् Adj. *mit weit entfernten Ufe* (Meer) MBh. 6,96,12.

महापारणिक m. N. pr. eines Schülers muni's.

महापारिषद् m. *ein zum grossen Gefol* Gottes) *Gehöriger.*

*महापारुषक *eine best. Pflanze.*

*महापारेवत n. *ein best. Fruchtbaum* Râǵ

महापार्श्व 1) Adj. (f. आ) *mit breiter Sei* egel) 217,6. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dân *b)* eines Râkshasa.

*महापाल m. N. pr. eines Fürsten.

महापाश m. N. pr. 1) eines Schergen — *b)* *eines Schlangendämons.

महापाशुपत 1) Adj. mit व्रत n. *das gr lübde eines Verehrers des* Çiva Paçupa m. *ein eifriger Verehrer des* Çiva Paçup shaṅk. 204,5.

*महापासक m. Taik. 1,1,25 fehlerhaft f पासक.

*महापिण्डीतक m. *eine best. Pflanze* Râǵ

*महापिण्डीतरु m. *ein best. Baum* Râǵa

महापीठ n. *ein hoher Sitz* Ind. St. 9,14

*महापीलु m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,

*महापीलुपति m. (?).

महापुंस m. *ein grosser Mann.*

महापुण्य 1) Adj. (f. आ) *a) überaus günsti lich* (Tag) Hemâdri 1,63,13. 65,13. — *b) gut, — schön.* — *c) überaus reinigend*, — — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

*महापुत्र m. gaṇa सुतंगमादि.

*महापुत्रीय्, °यति Denomin. von महापु

महापुमंस् m. wohl N. pr. eines Berges.

महापुर् 1) n. *a) eine grosse Festung. — b)* N. pr. eines Tirtha. — 2) f. °पुरी *eine grosse Burg, — Stadt.*

महापुराण n. *ein grosses —, ausführliches* Purâṇa.

महापुरुष m. 1) *ein grosser, bedeutender Mann.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *der grosse Geist* Gaut. Mit dem *Jahre* identificirt Ait. Âr. 348. Auch Bein. Vishṇu's.

महापुरुषदत्ता f. *Asparagus racemosus* Kâraka 6,14.

*महापुरुषदत्तिका f. dass. Râgân. 4,122.

महापुरुषपावनकवच n. *ein best. mystisches Gebet.*

महापुरुषविद्या f. *ein best. Spruch.*

महापुरुषस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

महापुष्प 1) m. *a) *Bauhinia variegata* Râgân. 10,24. — *b) ein best. Wurm.* — 2) *f. आ *Clitoria ternatea.*

महापूजा f. *eine best. Ceremonie* Hemâdri 1,383, 1. fgg.

महापूत Adj. *überaus rein.*

महापूरुष m. = भवापुरुष 2).

महापूर्ण m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

महापृष्ठ 1) Adj. *einen breiten Rücken habend.* — 2) *m. *Kamel* Râgân. 19,21. — 3) n. Bez. von *sechs* Anuvâka *im 4ten* Ashṭaka *des* ṚV. Vgl. °पृष्ठ.

महापृष्ठगलत्स्कन्ध Adj. Hir. 2, 4 fehlerhaft für महावृत्तगल°.

महापृष्ठ Bez. *bestimmter* Anuvâka TS. Pâr. Vgl. महापृष्ठ 3).

महापेङ्ग n. Titel eines vedischen Textes.

महापैठीनसि m. N. pr. eines Lehrers.

महापैशाचिक Adj. घृत n. *eine best. Salbe.*

*महापोटगल m. *eine best. hochwachsende Schilfart.*

महापौरव m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,162.

महापौर्णमासी f. *eine Nacht, in der Jupiter mit dem Vollmond in Conjunction tritt,* Hemâdri 1, 63,13.

महाप्रकरण n. *die hauptsächliche Behandlung eines Gegenstandes* Comm. zu Âpast. Çr. 5,25,1.

महाप्रकाश m. Titel eines Werkes.

महाप्रजापति 1) m. *der grosse Herr der Geschöpfe,* Beiw. Vishṇu's Vaṃçya. 98,16. — 2) f. °ती N. pr. der Tante und Amme Çâkjamuni's.

महाप्रजावती f. = महाप्रजापति 2).

महाप्रज्ञापारमितासूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

*महाप्रणाद् m. N. pr. eines Ćakravartin.

महाप्रतिभान m. N. pr. eines Bodhisattva.

महाप्रतीहार m. *Oberthürsteher.*

महाप्रदीप m. N. pr. eines Mannes.

महाप्रपञ्च m. *die grosse Welt* 270,18.

महाप्रभ Adj. *hell leuchtend, überaus glänzend, — prächtig* 72,15.

महाप्रभा f. *grosse Helle.*

*महाप्रभामण्डलव्यूहज्ञानमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ (buddh.).

महाप्रभाव Adj. (f. आ) *überaus mächtig, gewaltig.*

महाप्रभास N. pr. eines Tirtha. °प्रभासोत्पत्तिवर्णन n. Titel eines Werkes.

महाप्रभु m. 1) *ein grosser, mächtiger Herr, Fürst, König.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Haupt, Chef.* — 3) Bein. Vishṇu's.

महाप्रमाण Adj. *von grossem Umfange* Pâśkat. ed. orn. 6,3.

महाप्रलय m. 1) *die vollkommene Vernichtung der Welt am Ende eines* Kalpa VP. 6,1,2. Kâd. 140,5. °काल m. 127,23.24. — 2) Titel eines Werkes (in Hindî).

*महाप्रवृद्ध Adj. *hoch gewachsen u. s. w.*

महाप्रश्न m. *eine schwierig zu lösende Frage* 132, 12. 136,1.

1. महाप्रसाद् m. *ein grosses Gnadengeschenk.*

2. महाप्रसाद् Adj. *überaus gnädig.*

*महाप्रसृत *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाप्रस्थान n. *der Antritt der grossen Reise, der Abschied vom Leben.*

महाप्रस्थानिक Adj. *auf die grosse Reise —, auf das Sterben bezüglich* MBh. 1,2,51. 266. 265.

महाप्राज्ञ Adj. *überaus klug, — einsichtsvoll* (Person) 114,20.

1. महाप्राण m. 1) *starker Hauch* (bei der Aussprache gewisser Laute) — 2) *grosse Kraft.*

2. महाप्राण 1) Adj. *a) mit starkem Hauche ausgesprochen. — b) von grosser Leibeskraft, — Ausdauer* Kâd. 85,1. 90,3. 110,22. — 2) *m. *Rohr* Râgân. 19,94.

महाप्रायाण n. *das schwierige Leben eines umherziehenden frommen Bettlers* Mân. P. 53,29.

महाप्रास्थानिक Adj. = महाप्रस्थानिक MBh. 1, 629. 622. °प्रस्थानिक v. l.

*महाप्रीतिविगमनमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ (buddh.).

*महाप्रीतिरूपा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महाप्लव m. *eine grosse Flut* Mân. P. 74,1.

*महाफक्क m. N. pr. eines Schlangendämons.

1. महाफल n. 1) *eine grosse Baumfrucht.* — 2) *Hode* Vishṇus. 1,6. — 3) *grosser Lohn.*

2. महाफल 1) Adj. (f. आ) *a) *grosse Früchte habend.* — *b) grossen Lohn bringend.* — 2) *m. *Aegle Marmelos.* — 3) *f. आ *a) Koloquinthe* Râgân. 3, 61. — *b) eine Gambû-Art* Râgân. 11,26. — *c) Citronenbaum* Râgân. 11, 155. 157. — *d) eine Art Speer.*

महाफेट्कारोपनिषद् n. Titel eines Tantra Verz. d. Oxf. H. 93,*a*,42.

*महाफेणा f. *Os sepiae.*

महाबन्ध m. *eine best. Stellung der Hände oder Füsse.*

महाबभ्रु m. *ein best. höhlenbewohnendes Thier.*

महाबल 1) Adj. (f. आ) *überaus stark, — kräftig, — mächtig, — wirksam.* — 2) m. *a) *Wind.* — *b) *ein Buddha.* — *c)* (sc. गण) *eine best. Klasse von Manen.* — *d)* N. pr. *α)* eines Wesens im Gefolge Çiva's *?).* — *β)* Indra's im 4ten Manvantara. — *γ)* *eines Schlangendämons. — *δ)* eines Fürsten und verschiedener anderer Personen. — 3) f. आ *a) *Sida cordifolia* und *rhombifolia.* — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. *a) *Blei.* — *b) *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — *c)* Name eines Liṅga.

महाबलपराक्रम Adj. *von grosser Macht und Kraft* (Vishṇu, Vishṇus. 1,50.

महाबलाराम m. Titel eines Werkes Burnell, Rep. No. 736.

*महाबलशाक्य m. N. pr. eines Fürsten.

*महाबलसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

*महाबलात्त *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाबलेश्वर n. Name eines Liṅga.

महाबाध Adj. *grossen Schaden bringend* MBh. 4,4,31.

महाबाहु Adj. von महाबाहु 2).

महाबाहु 1) Adj. *langarmig.* Auch als Beiw. Vishṇu's. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Râkshasa. — *c)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *d)* eines Fürsten.

*महाबिम्बर *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाबिल n. 1) *eine tiefe Höhle* 63,21. — 2) *der *Luftraum.* — 3) **a water jar.* — 4) **the heart, the mind.*

महाबीज Adj. *samenreich* (Çiva).

*महाबीज n. *Perinaeum.*

महाबुद्ध m. *der grosse Buddha.*

1. महाबुद्धि angeblich f. *der Intellect* VP.^{2} 5,199. Die richtige Lesart ist °बुद्धे Voc. VP. 5,4,29.

2. महाबुद्धि 1) Adj. *von grossem Verstande, über-*

aus klug. — 2) m. N. pr. *a*) eines Asura. — *b*) eines Mannes. — °बुद्धे MBh. 5,5982 fehlerhaft für °युद्धे.

महाँबुध्न Adj. *mit breitem Fuss versehen* (Berg).

महाबृहती f. 1) **Solanum Melongena.* — 2) *ein best. Metrum.*

1.*महाबोधि m. oder f. *die grosse Intelligenz eines* Buddha.

2.*महाबोधि m. 1) *ein* Buddha. — 2) *eine best. Incarnation* Buddha's.

*महाबोधिसंघाराम m. N. pr. eines *buddh. Klosters.*

*महाबोध्यङ्गवती f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महाब्ज m. N. pr. eines Schlangendämons.

महाब्रह्म und °न् m. *der grosse* Brahman (der Gott). Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

महाब्राह्मण 1) m. *a*) *ein grosser Brahmane.* — *b*) *ein grosser Brahmane* (in spöttischem Sinne) Mṛicch. 18, 6. Chr. 302, 14. — 2) n. *das grosse* Brâhmaṇa, d. i. *das* Tâṇḍja-Brâhmaṇa Opp. Cat. 1. — °भाग्य MBh. 3,13248 fehlerhaft für ब्राह्मणमहाभाग्य.

महाभट m. 1) *ein grosser Krieger.* — 2) N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) eines *Kriegers.*

महाभट्टारिका f. Bein. der Durgâ.

महाभद्र 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. आ *a*) **Gmelina arborea* Râǵan. 9,36. — *b*) *Bein. der Gaṅgâ. — 3) n. N. pr. eines Sees.

1. महाभय 1) n. *grosse Gefahr, — Noth.* — 2) m. personificirt als ein Sohn des Adharma von der Nirṛti.

2. महाभय Adj. (f. आ) *mit grosser Gefahr —, mit grosser Noth verbunden, sehr gefahrvoll, — furchtbar.*

*महाभरी f. *Alpinia Galanga* Buâvapr. 1,168.

महाभाग 1) Adj. (f. आ) *dem ein grosser Theil —, dem ein schönes Loos zugefallen ist, in hohem Grade ausgezeichnet, vor Andern hervorragend, überaus ausgezeichnet.* Zumeist von Personen und häufig in der Anrede. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,72. — 3) f. आ Name der Dâkshâjaṇi in Mahâlaja.

महाभागवत 1) m. *ein grosser Verehrer* Bhagavant's (Vishṇu's). — 2) n. *das grosse* Bhâgavatapurâṇa.

महाभागिन् Adj. *überaus glücklich.*

महाभाग्य n. *hohe Stellung, — Bedeutung.* Vgl. माहाभाग्य.

महाभाण्डागार n. *Hauptschatzkammer* Râǵat. 4, 142. Vidḍh. 10,7.

*महाभार m. *eine grosse Bürde, — Last.*

महाभारत Adj. 1) in Verbindung mit आख्यान, युद्ध oder Subst. mit Ergänzung eines Wortes für *Kampf: der grosse Kampf der* Bharata. — 2) in Verbindung mit आख्यान oder n. *die grosse Erzählung vom Kampfe der* Bharata (das bekannte grosse epische Gedicht).

महाभारततात्पर्यनिर्णय m., °भारतदर्पण m., °भारतव्याख्यान n. und °भारतसंग्रहदीपिका f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

महाभारतिक m. wohl *ein Kenner des* Mahâbhârata.

महाभाष्य n. *der grosse Commentar*, Titel von Patañǵali's *Commentar* zu den Sûtra Pâṇini's und den Vârttika Kâtjâjana's. °कार m. Bez. Patañǵali's Comm. zu Âpast. Çr. 9,10,1. °टीका f. (Opp. Cat. 1), °त्रिपदी (Gaṇar.), °दीपिका f., °प्रदीप m., °रत्नावलि f. (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. (ebend.) Titel von Erklärungen zum Mahâbhâsbja.

महाभासुर Adj. *überaus glänzend* (Vishṇu).

महाभास्करटीका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महाभास्वर Adj. *überaus glänzend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,13.

महाभिक्षु m. *der grosse Bettler*, Bein. Çâkjamuni's.

महाभिजन m. *eine hohe, edle Abstammung.*

महाभिज्ञज्ञानाभिभू m. N. pr. eines Buddha.

महाभियोग m. *eine grosse Anklage* Jâǵñ. 2,95.

महाभिष m. N. pr. eines Fürsten Kâd. 2,110,6.

महाभिषव m. *die grosse Kelterung des* Soma Âpast. Çr. 13,10,5.

महाभिषेक m. 1) *eine feierliche Salbung.* °प्रयोग m. und °विधि m. Burnell, T. — 2) Titel des 14-ten Lambaka in Kathâs.

महाभिस्यन्दिन् Adj. *Hypertrophie erzeugend* Kâraka 1,26. Nom. abstr. °न्दित्व n. ebend. Superl. °न्दितम ebend. Nom. abstr. °तमत्व n. ebend.

महाभीत 1) Adj. *in hohem Grade erschrocken.* — 2) *f. आ *Mimosa pudica.*

*महाभीति f. *grosse Gefahr, — Noth.*

*महाभीम m. 1) Bein. Çâṁtanu's. — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*महाभीरु m. *eine Art Mistkäfer.*

महाभीष्रु Adj. *glanzvoll* Mahâvîraḱ. 78,10.

महाभीषणाक Adj. *grosse Angst erregend, überaus furchtbar.*

*महाभीष्म m. Bein. Çâṁtanu's.

महाभुज Adj. *langarmig.*

महाभूत 1) Adj. *gross seiend, gross.* — 2) m. *ein grosses Geschöpf, — Wesen.* — 3) n. *Element (Erde, Wasser, Feuer, Luft, Aether).*

महाभूतघट m. *ein Topf mit den bildlichen Darstellungen der fünf Elemente* Hemâdri 1,167,8 (°घर gedr.). 343,2.

महाभूमि f. 1) *ein grosses Reich.* — 2) *das ganze Gebiet* (eines Fürsten) Nîtîsam. 6,7,2.

महाभूषण n. *ein kostbarer Schmuck.*

*महाभृङ्ग m. *eine blau blühende Verbesina* Râǵan. 4,142.

*महाभैरीकारक und *°परिवर्त m. Titel zweier buddh. Sûtra.

1. महाभैरव m. *eine Form* Çiva's oder Bhairava's.

2. महाभैरव Adj. (f. ई) zu 1. Mahâbhairava *in Beziehung stehend.*

1. महाभोग Adj. *einen grossen Umfang habend.*

2. महाभोग 1) Adj. *grosse Windungen habend, — Ringe bildend* (Schlange). — 2) m. *eine grosse Schlange.*

3. महाभोग m. *Hochgenuss.*

4. महाभोग Adj. (f. आ) *grosse Genüsse verschaffend* (Durgâ).

महाभोगवत् Adj. = 2. महाभोग 1) Bhâg. P. 5, 24,29.

महाभोगिन् Adj. dass. Bhâg. P. 5,24,31.

महाभोज m. 1) *ein grosser Fürst.* — 2) N. pr. eines *Fürsten.*

महाभोट *Gross-Tibet.*

महाभीम m. N. pr. eines Fürsten.

महाभ्र n. *eine grosse* oder *dicke Wolke.*

महामख m. *ein grosses Opfer, Hauptopfer* MBh. 1,165,8. 13,6,38.

महामग्न m. Kâraṇḍ. 41,21 fehlerhaft für महानग्न.

महामञ्जुषक (!) n. (Kâraṇḍ. 79,1) und *मञ्जूषक m. Bez. *einer best. himmlischen Blume.*

महामणि m. 1) *ein kostbarer Edelstein.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) N. pr. eines Fürsten VP. 4,18,1.

*महामणिचूड m. N. pr. eines Schlangendämons.

महामणिधर m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 74,14.

महामणिरत्न m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,16.

महामण्डल m. N. pr. eines Fürsten.

*महामण्डलिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

महामण्डलेश्वर m. *ein adelicher Lehnsmann* Ind. Antiq. 10,250.

*महामण्डूक m. *eine Froschart* Râǵan. 19,78.

महामति 1) Adj. *von grosser Einsicht, klug.* — 2) m. *a) *der Planet Jupiter.* — *b)* N. pr. *a) *eines Fürsten der Jaksha.* — β) *eines Bodhisattva.* — γ) *eines Sohnes des Sumati.* — 3) f. N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) °ती *ein best. lunarer Tag*, personificirt als eine Tochter des Aṅgiras.

महामत्त Adj. *in voller Brunst stehend* (Elephant).

महामत्स्य m. *ein grosser Fisch.*

1. महामद् m. 1) *heftige Brunst* (eines Elephanten). — 2) **Fieber* Gal.

2.*महामद् m. *ein brünstiger Elephant, Elephant* überh.

महामनस् 1) Adj. *a) stolzen Sinnes, stolz, hochfahrend.* — *b) hohen Sinnes, grossgesinnt.* — 2) m. *a) *das fabelhafte Thier* Çarabha Râǵan. 19, 3. — *b)* N. pr. eines Fürsten.

महामनस्विन् m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,19.

महामनुष्य m. 1) *ein vornehmer Herr* 133,22. — 2) N. pr. eines Dichters.

महामन्त्र m. *ein überaus wirksamer Zauberspruch* (insbes. gegen Schlangengift) Kâd. 49,22. 120,6.

महामन्त्रानुसारिणी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

महामन्त्रिन् m. *der oberste Rathgeber eines Fürsten.*

*महामन्दार्व m. *eine best. himmlische Pflanze* Ettel, Chin. B.

महामयूरी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

1. महामरकत m. *ein grosser Smaragd.*

2. महामरकत Adj. *mit grossen Smaragden versiert.* Vgl. महामारकत.

महामरुत्वतीय Adj. यज्ञ m. *ein best. dem* Indra Marutvant *geweihter Becher voll.*

महामर्ष Adj. *überaus grimmig* (Schlange) Bhâg. P. 5,24,31.

महामलयपुर n. Bez. *der sieben in Felsen ausgehauenen Pagoden im Süden von Madras.*

महामलकारी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

महामल्ल m. Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10407.

1. महामह 1) Adj. *grossmächtig.* — 2) f. आ *a) eine best. Constellation.* — *b) eine best. Pflanze* Kâraka 3,8. Richtig महासहा.

2. महामह m. *ein grosser Festaufzug* Ind. St. 15, 286.

महामहस् n. *ein grosses Licht* (am Himmel) Spr. 1245.

1. महामहिमन् m. *wahre Grösse.* °शालिन् Adj. *w. Gr. besitzend.*

2. महामहिमन् Adj. *übergross, wahrhaft gross.* Nom. abstr. °मत्व n.

महामहिम्नत Adj. *grossmächtige Herrschaft ausübend.*

*महामहेश्वरायतन n. *eine best. Götterregion* (buddh.).

महामहोपाध्याय m. *Oberoberlehrer* Hâs. 23,16.

महामांस 1) n. *köstliches Fleisch*, Bez. *verschiedener Fleischarten*, insbes. *des Menschenfleisches.* — 2) *f. ई *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,58.

महामाघी f. wohl *der Vollmondstag im Monat* Mâgha *unter bestimmten andern Himmelserscheinungen* Hemâdri 1,776,15.

महामातर् f. Pl. Bez. *bestimmter personificirter Energien der Götter* Paṅkad.

महामातृगणेश्वर m. Bein. Vishṇu's Paṅkar. 4, 3,64.

महामात्य m. *Hauptminister eines Fürsten.*

महामात्र 1) Adj. *dem Maasse nach gross, gross, der grösste, beste, vorzüglichste,* — *unter* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) ein im Range hochstehender Mann, ein hoher Beamter des Fürsten, Minister.* — *b) Elephantenlenker.* — 3) *f. ई *die Frau des Lehrers.*

*महामानसिका f. N. pr. einer der 16 Vidjâdevî bei den Ǵaina.

महामानिन् Adj. *überaus stolz.*

महामान्दार *eine best. Blume* Kâraṇḍ. 65,4. 79,1.

महामान्य Adj. *hoch in Ehren stehend bei* (Gen.) Bhâm. V. 1,5.

महामाय 1) Adj. (f. आ) *a) wobei grosser Trug angewendet wird.* — *b) grossen Trug anwendend, gross im Täuschen* 119,14. — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's. — β) Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Vidjâdhara. — 3) f. आ *a)* Bein. der Durgâ. — *b)* N. pr. einer Gattin Çuddhodana's. — 4) *f. ई Bein. der Durgâ.

महामाया f. *die grosse Täuschung, die göttliche Macht der Täuschung, welche die Welt als wirklich bestehend erscheinen lässt und sie also gewissermassen schafft.* Wird auch mit der Durgâ identificirt.

महामायाधर Adj. Beiw. Vishṇu's.

महामायाशम्बर n. (Âṛjav. 160,15) und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

महामायूर 1) n. *a) ein best. Heilmittel.* — *b) ein best. Gebet.* Nur am Ende eines adj. Comp. Harshaḱ. 120,15. — 2) f. ई N. pr. eines der 5 Talismane und einer der 5 Schutzgöttinnen bei den Buddhisten.

महामारकत Adj. (f. आ) *reichlich mit Smaragden verziert.* Vgl. 2. महामरकत.

महामारी f. *eine Form der* Durgâ und *eines nach ihr benannten Zauberspruchs* Agni-P. 137, 1. fgg.

महामार्ग m. *Hauptstrasse.*

महामार्गपति m. *Oberaufseher über die Strassen* 4te Râǵat. 92.

महामाल Adj. *einen grossen Kranz tragend* (Çiva).

महामालिका f. *ein best. Metrum.*

महामाष m. *eine grosse Bohnenart.*

महामाहेश्वर m. *ein grosser Verehrer* Çiva's.

महामीन m. *ein grosser Fisch.*

1. महामुख n. 1) *ein grosser Mund.* — 2) *eine grosse Flussmündung.*

2. महामुख 1) Adj. (f. ई) *a) grossmäulig* (Çiva). — *b) eine grosse Mündung habend.* — 2) m. *a) *Krokodil.* — *b) *ein* Ǵina Gal. — *c)* N. pr. eines Mannes.

महामुचिलिन्द 1) **eine best. Pflanze.* — 2) m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,12.

महामुचिलिन्दपर्वत m. N. pr. eines fabelhaften *Berges.*

*महामुण्डनिका n. *°मुण्डी f. *eine Art Sphaeranthus* Râǵan. 5,20.

महामुद्रा f. 1) *eine best. Stellung der Hände* oder *Füsse* (im Joga). — 2) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महामुनि 1) m. *a) ein grosser* Muni. Insbes. Bein. eines Buddha und eines Ǵina. — *b) *Zanthoxylon hastile* Râǵan. 11,187. — *c)* N. pr. eines Ṛshi im 5ten Manvantara VP. 3,1,22. — 2) *n. *a) der Same von* 1) *b).* — *b) Heilkraut, Arzenei.*

महामुनिस्वाध्याय m. Titel eines Werkes.

महामूढ Adj. *sehr dumm;* m. *ein Einfaltspinsel.*

महामूर्ख m. *ein grosser Thor.*

महामूर्ति Adj. *von grosser Gestalt* (Vishṇu).

महामूर्धन् Adj. *grossköpfig* (Çiva).

*महामूल n. 1) *ein ausgewachsener Rettig.* — 2) *eine Zwiebelart* Râǵan. 7,58.

*महामूल्य 1) Adj. *kostbar, werthvoll.* — 2) m. n. *Rubin.*

*महामूषक oder *°मूषिक m. *eine Rattenart* Râǵan. 19,58.

महामृग m. 1) *Grosswild.* — 2) *Elephant* R. 2,

28,28. तथा मृगाः st. महामृगाः ed. Bomb. — 3) *das fabelhafte Thier Çarabha Râǵan. 19,3.

महामृत्यु m. 1) *Hauptlod.* — 2) *Bein. Çiva's.

महामृत्युञ्जय 1) Adj. mit लोक् *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 64. — 2) m. *ein best. an Çiva gerichteter Spruch.* Auch °मन्त्र m.

महामृत्युञ्जयकोम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महामृध n. *eine grosse Schlacht* MBh. 1,2,114. 3,169,23. Kathâs. 46,145.

महामेघ m. 1) *eine grosse* oder *dicke Wolke* Ait. Âr. 353,12. °स्वन Adj. MBh. 3,42,5. °निवासिन् Adj. als Beiw. Çiva's. — 2) Bein. Çiva's. — 3) N. pr. eines Mannes.

महामेघगिरि m. N. pr. eines *Berges* Hariv. 12846.

*महामेद् m. und °मेदा f. *eine best. Heilpflanze* Râǵan. 3,27. Bhâvapr. 1,170.

महामेध m. *ein grosses Opfer.*

महामेधा f. *die grosse Intelligenz*, Beiw. der Durgâ.

महामेरु m. 1) *der grosse Berg* Meru 101,7. — 2) N. pr. eines Varsha.

महामेरुधर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,15.

*महामैत्र m. *ein* Buddha.

*महामैत्री f. *grosse Zuneigung, grosses Mitleid.*

*महामैत्रीसमाधि m. *ein best.* Samâdhi.

*महामोद् m. *eine Jasminart* Râǵan. 10,113.

महामोह 1) m. *grosse Geistesverwirrung, — Verblendung des Geistes.* — 2) f. आ Beiw. der Durgâ.

महामोहन Adj. *in hohem Grade verwirrend.*

महामोहमन्त्र m. *ein überaus wirksamer Zauberspruch.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 18,406.

*महामोहिन् m. *Stechapfel* Bhâvapr. 1,203.

महामौद्गल्यायन m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

*महाम्बुज n. *eine best. hohe Zahl* (*Eins mit 12 Nullen*).

*महाम्ल n. *die Frucht der indischen Tamarinde.*

महायक्ष m. 1) *ein grosser* Jaksha, *ein Fürst der* Jaksha. — 2) *N. pr. des Dieners des 2ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

महायक्षसेनापति m. *ein Heerführer des grossen* Jaksha. *Erscheint auch unter den Tantra-Gottheiten.

महायज्ञ m. *ein grosses Opfer, Hauptopfer* Âpast. Auch °यज्ञक्रतु m. महायज्ञ und °भागकर unter den Beiwörtern Vishṇu's.

महायति m. *ein grosser Asket* Mârk. P. 41,22.

महायत्न n. *ein grosses Kunstwerk* MBh. 5,152,15.

महायम m. *der grosse* Jama.

महायमक n. *eine best. Paronomasie, wobei die beiden ersten Stollen lautlich mit den beiden letzten übereinstimmen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,20.

महायशस् 1) Adj. *eines grossen Ruhmes sich erfreuend* (Person). — 2) m. N. pr. *a)* *des 4ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇi. — *b)* eines Gelehrten. — 3) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*महायशस्क Adj. = महायशस् 1).

महायस Adj. *mit vielem Eisen versehen* (Pfeil). Nach Nîlak. *mit einer grossen Spitze versehen.*

महायात्रा f. Titel eines Werkes.

महायात्रिक m. N. pr. eines Mannes Hâsj.

1. महायान n. *das grosse Vehikel*, Bez. einer späteren, durch Nâgârǵuna aufgekommenen Phase der buddhistischen Lehre, die in den Mahâjâna-sûtra vertreten wird. Kâraṇḍ. 13,6.

2. महायान m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

महायानदेव m. Ehrenname des Hiouen-thsang.

*महायानपरिग्रहक m. *ein Anhänger des* 1. महायान.

महायानप्रभास m. N. pr. eines Bodhisattva.

महायानयोगशास्त्र n., °यानसंग्रह m. und °यानसंपरिग्रहशास्त्र n. Titel von Werken.

महायानसूत्ररत्नराज m. *ein überaus kostbares* Mahâjâna-Sûtra Kâraṇḍ. 13,20.

महायानाभिधर्मसंगीतिशास्त्र n. Titel eines Werkes.

महायाम n. Name eines Sâman.

महायाम्य Adj. als Beiw. Vishṇu's.

महायुग n. *ein grosses* Juga, = 4 Juga = 4,320,000 *Jahre.*

*महायुत *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महायुद्ध n. *ein grosser Kampf* MBh. 5,175,7.

महायुध Adj. *grosse Waffen tragend* (Çiva).

महायोगिन् m. 1) *ein grosser* Jogin Ind. St. 15,358. Auch Beiw. Vishṇu's und Çiva's. — 2) *Hahn.

महायोगेश्वर m. *ein grosser Meister im* Joga.

महायोनि f. *eine übermässige Erweiterung der weiblichen Geschlechtstheile.*

महायोधाज्य n. Name eines Sâman.

(महार्घ्य) महार्घ्यिष्ठ Adj. *zu ergötzen, zu erfreuen.* Nach Sây. *zu ehren.*

महारत्नम् n. *ein grosser* Râkshasa.

महारत्ना f. *eine grosse Schutzgöttin* (buddh.). Es werden deren 5 genannt.

*महारत्नित m. N. pr. eines Mannes.

महारङ्ग m. *eine grosse Schaubühne* Hariv. 4642.

महारजत 1) n. *Gold* Râǵan. 13,8. — 2) *m. *Stechapfel.* — 3) Adj. fehlerhaft für 2. महारजन.

1. महारजन n. 1) *Safflor* MBh. 8,2528. — 2) **Gold;* vgl. महारजत.

2. महारजन Adj. *mit Safflor gefärbt.*

*महारजनगन्धि oder °न् n. *eine Art Rubin* Garbe zu Râǵan. 13,151.

महारञ्जन *Safflor* MBh. 8,52,9. Richtig महारजन.

महारण m. 1) *eine grosse Schlacht* Comm. zu Âpast. Çr. 10,4,1. — 2) N. pr. v. l. für महीरण VP.² 2,192.

महारण्य n. *ein grosser Wald.*

महारत्न n. *ein kostbares Juwel, die Perle der Perlen.*

महारत्नप्रतिमण्डित m. *eine best. Weltperiode* (buddh.).

महारत्नमय Adj. *aus kostbaren Juwelen bestehend.*

महारत्नवत् Adj. *mit kostbaren Juwelen verziert.*

*महारत्नवर्षा f. N. pr. einer Tantra-Gottheit.

महारत्नाभिषेकरामध्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

1. महारथ m. 1) *ein grosser Wagen.* — 2) *ein grosser Kämpfer, — Kriegsheld.* — 3) N. pr. *a)* eines Râkshasa. — *b)* eines Sohnes des Viçvâmitra. — *c)* eines Fürsten. — *d)* eines Ministers. — 4) **Lust, Verlangen.*

2. महारथ Adj. *mit grossen Wagen versehen.*

महारथत्व n. Nom. abstr. zu 1. महारथ 2).

महारथ्या f. *eine grosse Strasse, Hauptstrasse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

1. महारम्भ m. *eine grosse Unternehmung.*

2. महारम्भ 1) Adj. *unternehmend, rührig, fleissig.* — 2) *n. *eine Art Salz.*

1. महारव m. *lautes Gebrüll, — Geschrei* Hit. 92,8.

2. महारव 1) Adj. (f. आ) *laut tönend, — schreiend* Mârk. P. 91,18. — 2) m. *a)* **Frosch* Râǵan. 19, 78. — *b)* N. pr. α) eines Daitja Hariv. 3,40,12. — β) eines Mannes.

महारश्मिज्ञालावभासगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

1. महारस m. 1) Bez. von *acht als Medicamente benutzten Metallen oder Mineralien* Râǵan. 22,18. — 2) **Quecksilber* Râǵan. 13,107. — 3) *Wohlgeschmack* R. 3,62,37.

2. महारस 1) Adj. *überaus schmackhaft.* — 2) *m. *a) Zuckerrohr.* — *b) Phoenix sylvestris.* — *c) Scirpus Kysoor.* — 3) *n. *saurer Reisschleim.*

महारसवती f. *eine best. sehr wohlschmeckende*

Speise.

महाराज्ञ् m. 1) *ein grosser König, — Fürst, ein regierender Fürst, Landesherr.* — 2) *eine best. Gottheit* Maitr. S. 2,9,1 (hier ein Name des *Mondes*). Mân. Gṛhj. 2,14 (°राजन्!). Âpast. Auch Bein. Kubera's und Vishṇu's. — 3) Pl. *eine best. Klasse göttlicher Wesen bei den Buddhisten.* — 4) **ein* Gina Gal. — 5) *Bein. Mañguçrî's. — 6) Bez. *der Nachkommen des Sectenstifters* Vallabhâkârja. — 7) **Fingernagel.*

*महाराजक m. = महाराजिक 2).

*महाराजचूत m. *eine Mango-Art* Râgân. 11,7.

*महाराजद्रुम m. *Cathartocarpus fistula* Râgân. 9,46.

*महाराजफल m. *eine Mango-Art* Râgân. 11,18.

महाराजमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

महाराजाङ्गण (R. ed. Bomb. 2,3,20) und °राजाङ्गन (R. Schl. 2,3,19) n. *der Hof im Palast eines regierenden Fürsten.*

महाराजाधिराज m. *Kaiser* Kâd. 249,11.

महाराजिक m. 1) Bein. Vishṇu's Vishnus. 98, 40. — 2) *Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

महाराज्ञी f. 1) *eine regierende Fürstin, Königin.* — 2) Bein. der Durgâ.

महाराज्ञीस्तव m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 160.

महाराज्य n. *die Würde eines regierenden Fürsten.*

महारात्र n. *die Zeit nach Mitternacht, Ende der Nacht.* Nach Einigen auch *Mitternacht.*

महारात्रि f. 1) dass. — 2) *die Nacht, in der die Welt vollständig zu Grunde geht.* — 3) *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

महारात्री f. *eine best.* Çakti Çiva's VP.^{2} 1, 104.

महारामायण n. *das grosse* Râmâjaṇa.

महाराव m. *ein lautes Geschrei* 156,7.

महाराष्ट्र 1) m. Pl. *die Mahratten.* — 2) f. ई *a) die mahrattische Sprache.* — *b) ein best. Gemüse.* — *c)* **Commelina salicifolia* Râgân. 4,108. — 3) n. *ein best. Metrum.*

महाराष्ट्रक 1) Adj. (f. °ष्ट्रिका) *mahrattisch.* — 2) m. Pl. *die Mahratten.*

महाराष्ट्रीय Adj. (f. आ) *mahrattisch.*

*महारिष्ट m. *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râgân. 9,13.

महारुज् und °रुज Adj. *sehr schmerzhaft.*

महारुद्र 1) m. *eine Form* Çiva's. — 2) f. आ *eine Form der* Durgâ Hemâdri 1,63,13. — 3) f. ई desgl. Richtig wohl °रौद्री.

महारुद्रप्रयोगपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

महारुरु m. *eine Antilopenart.*

महारूप 1) Adj. *gross von Gestalt* (Çiva). — 2) m. *eine best. Weltperiode* (buddh.). — 3) f. आ N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

*महारूपक n. *eine Art Schauspiel.*

महारूपिन् Adj. *gross von Gestalt.*

महारेतस् Adj. *samenreich* (Çiva).

महारोग m. *eine gefährliche Krankheit.*

महारोगिन् Adj. *eine gefährliche Krankheit habend.*

*महारोच *eine best. Pflanze.*

महारोमन् 1) Adj. *stark behaart am Körper* (Çiva). — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* *eines buddhistischen Oberhauptes (*रोम gedr.).

महारोमश Adj. *stark behaart.*

महारौद्र 1) Adj. (f. आ) *überaus furchtbar.* — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

महारौरव 1) m. *eine best. Hölle* Çaṃk. zu Ait. Up. S. 182. — 2) n. Name eines Sâman.

महारौहिण m. N. pr. eines Dämons.

महार्घ 1) Adj. *a) kostbar, werthvoll.* — *b) kostspielig, theuer* Bâlar. 281,14. — 2) *m. *Perdix chinensis.*

महार्घता f. *Kostbarkeit, hoher Werth.*

महार्घवस्त्र Adj. (f. आ) *von prächtiger Gestalt.*

महार्घ्य Adj. = महार्घ 1) *a).* Nom. abstr. °ता f.

महार्चिस् Adj. *stark flammend.*

महार्णव m. 1) *Ocean.* °निपानविद् Adj. Beiw. Çiva's. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) Titel eines Werkes.

महार्णवकर्मविपाक m. Titel eines Werkes Burnell, T.

1. महार्थ m. *eine grosse Sache, Grosses.*

2. महार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) reich.* — *b) bedeutsam, gewichtig.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) n. Bez. *des* Mahâbhâshja.

*महार्थक Adj. *werthvoll.*

महार्थता f. *Inhaltsschwere* (einer Rede).

महार्थप्रकाश m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 481.

महार्थमञ्जरी f. desgl. ebend. No. 483. fgg.

महार्थवत् Adj. *sehr bedeutungsvoll, — bedeutsam.*

*महार्द्रक n. *wilder Ingwer.*

*महार्घ m. *eine best. Pflanze.*

महार्बुद n. *eine best. hohe Zahl, 1000 Millionen.*

*महार्म P. 6,2,90.

महार्ह 1) Adj. *werthvoll, köstlich, prächtig.* — *n. *weisses Sandelholz* Râgân. 12,6.

महालक्ष्मी f. 1) *die grosse* Lakshmi, Nârâjaṇa's Çakti. Wird auch mit der Durgâ und der Sarasvatî identificirt; desgleichen Name der Dâkshâjaṇî in Karavîra. — 2) Bez. *eines dreizehnjährigen nicht menstruirenden Mädchens, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin darstellt.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) N. pr. eines Frauenzimmers.

महालक्ष्मीकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महालक्ष्मीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

महालक्ष्मीरत्नकोश m. Titel eines Werkes.

महालक्ष्मीविलास m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 79.

महालक्ष्मीव्रत n. *eine best. Begehung.*

महालक्ष्मीस्तोत्र n. Titel zweier Stotra Burnell, T.

महालय 1) m. *a)* **Kloster.* — *b)* **Wallfahrtsort.* — *c)* **die Allseele.* — *d) ein best. Halbmonat.* — *e)* N. pr. α) einer Oertlichkeit Vishnus. 85,18. — β) eines Mannes. — 2) f. आ *ein best. heiliger Tag.* — 3) (wohl n.) Name eines Liṅga.

महालयश्राद्धपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

महालसा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*महालिकुची f. *eine Achyranthes-Art.*

1. महालिङ्ग n. 1) *ein grosses* Liṅga. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

2. महालिङ्ग Adj. *ein grosses männliches Glied habend* (Çiva).

महालीलासरस्वती f. *eine Form der Göttin* Târâ.

महालुगिपद्धति f. Titel eines Werkes.

*महालोध und *°लोध्र m. *eine Symplocos-Art.*

*महालोमन् m. N. pr. eines buddh. Oberhauptes (°लोम gedr.).

*महालोल m. *Krähe* Râgân. 19,89.

*महालोह n. *Magneteisen* Râgân. 13,37.

महावंश्य Adj. *von edler Familie.*

महावकाश Adj. *geräumig* Kauç. 24.

महावक्त्र 1) Adj. *grossmäulig.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

महावक्षस् Adj. *breitbrüstig* (Çiva).

महावज्रक Adj. तैल n. *ein mit vielerlei Species gemischtes Oel zu Heilzwecken.*

महावटूरिन् Adj. *überaus breit* (nach Sây.).

महावणिज् m. *ein grosser Kaufmann.*

महावद् m. *Verkünder des Grossen,* d. i. *des hauptsächlichsten vedischen Wissens.*

महाऽवध Adj. *ein gewaltiges Geschoss führend.*

1. महावन n. 1) *ein grosser Wald.* — 2) n. N. pr. *a*) *eines *Waldes.* — *b*) *eines in einem Walde gelegenen* buddh. Klosters.

2.*महावन Adj. *einen grossen Wald habend.*

महावनसंघाराम m. N. pr. *eines buddhistischen Klosters.*

महावन्ध्या Adj. f. *vollkommen unfruchtbar* Pañkar. 1,8,31.

*महावप m. *eine best. Pflanze.*

*महावरा f. *Dûrvâ-Gras.*

महावराह m. 1) *der grosse Eber*, Bez. Vishṇu's in seiner Verkörperung als *Eber* Ragh. 7,53. — 2) Titel eines Werkes; vgl. महावाराह. — 3) N. pr. eines Fürsten.

*महावरोह m. *Ficus infectoria* Râgan. 11,127.

महावर्ति f. *ein grosser Docht* Vishṇus. 90,20.

महावल्ली f. 1) *eine grosse Schlingpflanze.* — 2) **Gaertnera racemosa.*

*महावस m. *Delphinus gangeticus.*

महाऽवसु Adj. *grosses Gut besitzend.*

महावस्तु n. Titel eines Werkes.

महावाक्य n. 1) *eine grosse Menge von Sätzen, ein grosses Gefüge von Sätzen, ein literarisches Product.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *ein grosser Satz*, — *Gedanke;* Bez. von zwölf *Aussprüchen* der Upanishad's, insbes. der mystisch gedeuteten *Silben* तत्त्वम्. — 3) Titel einer Upanishad.

महावाक्यन्यास m. (Burnell, T.), °वाक्यपद्धीकरण n., °वाक्यमन्त्रोपदेशपद्धति f. (Opp. Cat. 1), °वाक्यमुक्तावली f., °वाक्यरत्नावलि f. (Opp. Cat. 1), °वाक्यरहस्य n., °वाक्यविचार m., °वाक्यविवरण n., °वाक्यविवेक m., °वाक्यविवेकार्थसाक्षिविवरण n. (Burnell, T.), °वाक्यव्याख्या f. (ebend.), °वाक्यसिद्धान्त m., °वाक्यार्थ m., °वाक्यार्थदर्पण m. (Burnell, T.), °वाक्यार्थप्रबोध m., °वाक्यार्थविचार m. und °वाक्योपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

महावात m. *Sturmwind.*

महावातव्याधि m. *eine grosse Nervenkrankheit.*

महावात्सप्र n. Name eines Sâman.

*महावादिन् m. *ein Meister in gelehrtem Streite.*

महावामदेव्य n. Name eines Sâman.

महावायु m. *Sturmwind* Spr. 7731.

महावाराह m. Titel eines Werkes; vgl. महावराह 2).

महावारुणी f. Bez. *eines best. Tages.*

महावार्त्तिक n. *das grosse* Vârttika, Bez. von Kâtjâjana's Vârttika zu den Sûtra Pâṇini's.

*महावार्षिका f. *eine best. Pflanze.*

महावालभिद् m. 1) N. pr. eines Maharshi und Bez. *einer von ihm erfundenen Versetzung von Verstheilen bei der Recitation der* Vâlakhilja Âçv. Çr. 7,2,16. 8,2,18. Sâj. zu Ait. Br. 6,28,3.

1. महावास्तु n. *ein grosser Raum* Bhâvapr. 5,23.

2. महावास्तु Adj. *einen grossen Raum einnehmend* Bhâvapr. 5,23.

*महावाहन *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाविक्रम 1) Adj. *überaus muthig.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Löwen. — *b*) *eines Schlangendämons.

महाविक्रमिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

महाविघ्न m. n. *ein grosses Hinderniss* Mân. Gṛhj. 2,14.

महाविज्ञ Adj. *überaus verständig.*

महाविद्ग्ध Adj. *überaus klug* Çâçvata 806.

महाविदेह 1) Adj. (f. आ) वृत्ति f. im Joga Bez. *eines bestimmten Verhaltens des* Manas. — 2) n. N. pr. eines mythischen Landes Kâmpaka 511.

महाविद्या f. 1) *das grosse Wissen* als Bein. *a*) der Lakshmi VP. 1,9,117. = विश्वरूपोपासना Comm. — *b*) der Durgâ. — 2) Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

महाविद्यास्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

*महाविद्युत्प्रभ m. N. pr. eines Schlangendämons.

महाविद्येश्वरी f. wohl *eine Form der* Durgâ.

महाविपुला f. *ein best. Metrum.*

*महाविभाषाशास्त्र n. Titel eines Werkes.

*महाविभूत *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. महाविभूति f. 1) *grosse Machtäusserung, eine Fülle von Macht* Ind. St. 9,147. Bhâg. P. 5,4,1. — 2) *die grosse Göttin der Wohlfahrt*, Lakshmi Bhâg. P. 3,28,26.

2. महाविभूति Adj. *von grosser Macht* Bhâg. P. 8, 5,32.

महाविरह m. *eine schwere Trennung* Pr. P. 114.

*महाविवाह *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*महाविशिष्ट Adj. angeblich *unter Grossen ausgezeichnet.*

1. महाविष n. *ein best. Gift.*

2. महाविष 1) Adj. *überaus giftig.* — 2) *m. *Coluber Naga.*

महाविषुव n. Bez. *eines unter bestimmten Verhältnissen eintretenden Aequinoctium.*

महाविष्णु m. *der grosse* Vishṇu.

महाविष्णूपनिषद्धति f. Titel eines Werkes.

महाविस्तर Adj. *sehr umfangreich, — ausführlich* Spr. 1721.

महाविहार m. 1) *ein grosses buddhistisches Kloster.* — 2) N. pr. *eines buddh. Klosters* auf Ceylon.

महाविहारवासिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Secte* Schiefner, Târan.

महावीचि m. *eine best. Hölle.*

महावीणा f. *eine Art Laute* Lâṭj. 4,2,3.

महावीत N. pr. 1) m. eines Sohnes des Savana VP. 2,4,73. — 2) n. des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4,74. — महावीर्य v. l.

महावीर 1) m. *a*) *ein grosser Held.* Auch als Beiw. Vishṇu's. — *b*) **Bogenschütze.* — *c*) *ein grosser irdener Topf, der über Feuer gesetzt werden kann* (namentlich beim Pravargja gebraucht). — *d*) *Opferfeuer.* — *e*) **Donnerkeil.* — *f*) **Löwe.* — *g*) **ein weisses Pferd.* — *h*) **der indische Kuckuck.* — *i*) **der Vogel* Garuḍa. — *k*) **Helminthostachys laciniata* Râgan. 8,17. — *l*) *= जराटक. — *m*) N. pr. α) verschiedener Fürsten. — β) des letzten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 2) *f. आ *eine best. Knolle.*

महावीरचरित n. Titel eines Schauspiels.

महावीरचरित्र n. Titel zweier Werke.

महावीरानन्द Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

महाऽवीर्य 1) Adj. *gewaltig, sehr kräftig, — wirksam.* — 2) m. *a*) **Yamswurzel* Râgan. 7,86. — *b*) N. pr. α) des Indra im 4ten Manvantara. — β) *eines Buddha. — γ) verschiedener Fürsten. — δ) *eines buddh. Bhikshu. — 3) *f. महावीर्या *a*) *die wilde Baumwollenstaude.* — *b*) = महाशतावरी Râgan. 4,123. — *c*) Bein. der Samgñâ, Gemahlin des Sonnengottes.

महावीर्यपराक्रम Adj. *von grosser Macht und grossem Heldenmuth* MBh. 1,152,2.

महावृक्ष m. 1) *ein grosser Baum.* — 2) *eine Euphorbia* Râgan. 8,50. Kâraka 7,10. — 3) *= महापीलु Râgan. 11,86.

महावृक्षगलस्कन्ध Adj. *bei dem Hals und Schultern entsprechenden Theilen eines grossen Baumes gleichen* MBh. 1,152,4.

महावृद्ध Adj. *hochbetagt.*

महावृन्द n. *eine best. hohe Zahl*, = 100,000 Vṛnda.

महावृष m. 1) *ein grosser Stier.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

महावेग 1) Adj. (f. आ) *a*) *stark bewegt* (Meer). — *b*) *sich schnell bewegend, rasch fliessend* (Fluss MBh. 6,59,12), — *fliegend, überaus flink, — rasch.* — 2) *m. *a*) *Affe.* — *b*) *der Vogel* Garuḍa. — 3)

f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*महावेगलब्धस्थाम m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

महावेगवती f. *eine best. Pflanze.*

महावेदि f. *die grosse* Vedi, d. i. *die ganze* Vedi. Neben उत्तरवेदि Âpast. Ça. 14,8,5. 23,11.

महावेध m. *eine best. Stellung der Hände* oder *Füsse* (beim Joga).

महावैपुल्य n. *grosser Umfang.* °सूत्र n. Bez. bestimmter buddh. Sûtra.

महावैर n. *grosse Feindschaft* Spr. 3781.

महावैराज 1) n. Name eines Sâman Gaut. — 2) f. ई *eine best. Begehung* (इष्टि).

महावैलस्थ Adj. etwa *in einem ganz entlegenen Schlupfwinkel gelegen.*

महावैश्वदेव m. *ein best.* Graha (*Bechervoll*).

महावैश्वानरव्रत n. Name zweier Sâman Âasn. Ba.

महावैश्वामित्र n. Name zweier Sâman Âasn. Ba.

महावैष्टम्भ n. Name eines Sâman.

महाव्याधि m. *eine schwere Krankheit.*

महाव्याकृति f. *der grosse Ausruf*, Bez. der Formel भूर्भुवः स्वः Gaut.

महाव्युत्पत्ति f. Titel eines sanskritisch-tibetischen Wörterbuchs.

महाव्यूक m. 1) *ein best.* Samâdhi. — 2) N. pr. eines Devaputra.

महाव्रण n. *eine böse Wunde.*

1. महाव्रत n. 1) *eine grosse Pflicht, Grundpflicht.* Die Gaina nehmen deren fünf an. — 2) *ein grosses Gelübde.* — 3) *eine grosse Begehung.* — 4) Bez. eines Sâman (Vishnus. 56,24) oder Stotra, *das am vorletzten Tage des* Gavâmajana *zu singen ist.* Daher auch Bez. *dieses Tages* und *seiner Ceremonien.* Nach den Erklärern auch *das auf das* Stotra *folgende* Çastra. — 5) *die Regeln der* Pâçupata.

2. महाव्रत Adj. (f. आ) 1) als Erklärung von मैत्रिव्रत. — 2) *der grosse Pflichten —, ein grosses Gelübde übernommen hat.* — 3) *die Regeln der* Pâçupata *befolgend;* m. *ein* Pâçupata.

महाव्रतधर Adj. = 2. महाव्रत 2) Bhâg. P. 6, 17,8.

महाव्रतवत् Adj. *mit* 1. महाव्रत 4) *verbunden.*

महाव्रतकौत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महाव्रतिक Adj. 1) *zu* 1. महाव्रत 4) *in Beziehung stehend.* — 2) *die Regeln der* Pâçupata *befolgend;* m. *ein* Pâçupata.

महाव्रतिन् 1) Adj. *a) die fünf Grundpflichten der* Gaina *ausübend.* — *b) die Regeln der* Pâçupata *befolgend.* — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b) ein* Pâçupata.

महाव्रतीय Adj. *zu* 1. महाव्रत 4) *in Beziehung stehend.*

महाव्रात Adj. *von einer grossen Schaar begleitet.*

महाव्रीहि m. *grosser Reis* Hemâdri 1,349,21.

महाव्रीहिमय Adj. *aus grossem Reis bestehend* Hemâdri 1,305,13. 348,17.

महाश m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*महाशकुनि m. N. pr. eines Çakravartin.

महाशक्ति 1) Adj. *überaus mächtig* (Çiva). — 2) m. *a)* *Bein. Kârttikeja's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

महाशक्य m. Râgat. 1,141 fehlerhaft für °शाक्य.

महाशङ्क m. *der Sinus der Sonnenhöhe.*

महाशङ्ख 1) m. *a) eine grosse Muschel.* — *b) Schläfebein.* — *c)* **Menschenknochen.* — *d)* **eine best. hohe Zahl,* = 10 Nikharva. — *e)* **ein best. Schatz.* — *f)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) * m. n. *Stirnbein.*

महाशङ्खमय Adj. (f. ई) *aus Schläfebeinen gebildet.*

*महाशठ m. *eine Art Stechapfel* Râgân. 10,21.

*महाशणपुष्पिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,71.

महाशतकोटि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*महाशता und *°शतावरी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,122. Bhâvapr. 1,212.

महाशन 1) Adj. (f. आ) *viel essend, gefrässig* (Blutegel 217,18), *ein grosser Esser.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

महाशनिध्वज m. *ein Banner mit einem grossen Donnerkeil* 99,5.

महाशफर m. *eine Karpfenart* Bhâvapr. 2,13.

1. महाशब्द m. 1) *lauter Ton, lautes Schreien* u. s. w. — 2) *das Wort* महा. — 3) *eine mit* महा *beginnende Würde, ein solches Amt.* Deren werden fünf angenommen Ind. Antiq. 10,259.

2. महाशब्द Adj. (f. आ) *überaus laut.*

महाशंभु m. *der grosse* Çiva.

1. महाशय m. *das Meer.*

2. महाशय Adj. *hochgesinnt, edel* (Person).

*महाशयन n. *ein hohes Lager.*

महाशय्या f. *ein prächtiges Ruhebett.*

*महाशर m. *eine Art Rohr* Râgân. 8,83.

महाशरीर Adj. *einen grossen Körper habend* 217,17.

महाशल्क m. *eine Art Seekrabbe.*

महाशस्त्र n. *eine mächtige Waffe.*

महाशाक n. *ein best. Gemüse* Râgân. 4,105.

महाशाक्य m. *ein grosser, vornehmer* Çâkja.

*महाशाख 1) Adj. *grosse Zweige habend.* — 2) f. आ *Uraria lagopodioides.*

महाशाखा f. *eine grosse (richtige) traditionelle Recension eines vedischen Textes.*

महाशान्ति f. 1) *eine beschwichtigende (Unheil abwendende) Begehung und Recitation.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

महाशाम्बवक m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,154.

1. महाशाल m. *eine grosse Vatica robusta.*

2. महाशाल m. 1) *Besitzer eines grossen Hauses, ein grosser Hausherr.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Ganamegaja.

महाशालि m. *grosser Reis* Râgân. 16,18.

महाशालीन Adj. *überaus bescheiden.*

महाशाल्वण n. *ein best. Heilmittel.*

1. महाशासन n. *grosse Herrschaft.*

2. महाशासन Adj. *eine grosse Herrschaft ausübend, viel zu befehlen habend.*

*महाशिम्बी f. *eine Art Dolichos* Râgân. 7,178.

महाशिरस् 1) Adj. *grossköpfig.* — 2) m. *a) eine Schlangenart.* — *b) eine Eidechsenart.* — *c)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Mannes.

*महाशिरःसमुद्भव m. N. pr. des 6ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

महाशिरोधर s. महाकायशिरोधर.

*महाशिला f. *eine best. Waffe.*

महाशिव m. *der grosse* Çiva.

महाशिवरात्रिनिर्णय m., °रात्रिव्रत n., °रात्रिव्रतनिर्णय m. und °रात्र्युद्यापन n. Titel von Werken Burnell, T.

*महाशीतवती f. N. pr. einer der fünf grossen Schutzgottheiten der Buddhisten.

*महाशीता f. *Asparagus racemosus.*

*महाशीर्ष m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

महाशील m. N. pr. eines Sohnes des Ganamegaja.

*महाशुक्ति f. *Perlenmuschel* Râgân. 13,128.

*महाशुक्ला f. Bein. der Sarasvati.

*महाशुध्र n. *Silber* Râgân. 13,14.

महाशूद्र 1) m. *a) ein* Çûdra *höheren Ranges, ein höherer Diener.* — *b)* **Kuhhirt.* — 2) *f. आ = महती शूद्रा. — 3) *f. ई *Kuhhirtin* oder *die Frau eines Kuhhirten.*

महाशून्य n. *die grosse Leere,* Bez. *eines best. geistigen Zustandes beim* Jogin.

*महाशून्यता f. *die grosse Leere*, Bez. einer der 18 *Leeren* bei den Buddhisten.

*महाशृङ्ग m. *eine Hirschart* Râǵan. 19,45.

महाशैतवती f. = महाशीतवती.

महाशैरीष n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

महाशैल m. 1) *ein grosser Fels*, — *Berg*. — 2) N. pr. eines *Berges*.

महाशैवतन्त्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

महाशोण m. N. pr. eines Flusses.

*महाशोणडी f. *eine Achyranthes-Art*.

महाशोषिर् s. महासोषिर्.

महाश्मन् m. *Edelstein*.

महाश्मशान n. 1) *eine grosse Leichenstätte* 110, 25. — 2) Bein. der Stadt Benares.

महाश्यामा f. 1) *Ichnocarpus frutescens*. — 2) **Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,132.

महाश्रम m. N. pr. einer geheiligten *Einsiedelei*.

*महाश्रमण m. 1) Bein. Çâkjamuni's. — 2) *ein* Gina Gal.

महाश्रावक m. *ein grosser* Çrâvaka, — *Schüler* (Çâkjamuni's oder Gina's).

*महाश्रावणिका f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,19.

महाश्रावणी f. desgl.; vielleicht *Sphaeranthus indicus*.

*महाश्री f. 1) Bein. der Lakshmi. — 2) N. pr. einer buddh. Göttin.

महाश्रुति m. N. pr. eines Gandharva.

*महाश्लक्ष्णा f. *Sand* Râǵan. 13,139, v. l.

महाश्व m. N. pr. eines Mannes.

महाश्वशाला f. *Obermarstall, Obermarstallamt*.

महाश्वास m. *eine best. Form des Asthma*.

महाश्वाससारिन् Adj. mit लोक् *ein best. Eisenpräparat* Mat. med. 52.

महाश्वेत 1) *Adj. *blendend weiss*. — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze*. Nach den Lexicographen *Batatas paniculata, Clitoria ternatea* und *eine Achyranthes-Art*. — *b) *weisser Zucker*. — *c)* Bein. α) der Durgâ. — β) *der Sarasvatî. — *d)* N. pr. eines Frauenzimmers.

*महाश्वेतघण्टी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,71.

*महाषट्कतैल n. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3,119.

महाषष्ठी f. *eine Form der* Durgâ.

महाषोढान्यास m. Bez. *einer best. Stellung der Hände und Füsse* (bei den Kaulika).

महाष्टमी f. *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina. °निर्णय m. Titel eines Werkes.

महासंसृष्ट m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,13.

महासंकिता f. *eine grosse Verbindung*.

महासंकट n. *eine grosse Gefahr*, — *Noth*.

महासंधिक fehlerhaft für °सांधिक.

*महासंज्ञा f. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महासती f. *eine überaus treue Frau, ein weibliches Muster eheltcher Treue*.

महासतोबृहती f. *ein best. Metrum*.

महासतोमुखा f. desgl.

महासत्ता f. *absolutes Sein*.

महासत्त्र n. *eine grosse* Soma-*Opferfeier* Âpast.

1. महासत्त्व m. *ein grosses Geschöpf*, — *lebendes Wesen*.

2. महासत्त्व 1) Adj. *a) charakterfest*. — *b) ein grosses*, d. i. *edles Wesen habend, edel* (Person). Bei den Buddhisten stehendes Beiw. von बोधिसत्त्व. — *c) überaus muthig* 110,29. MBh. 3,178,18. — *d) grosse Thiere in sich bergend*. — 2) m. *a) *ein* Buddha. — *b)* *Bein. Kubera's. — *c)* Name Çâkjamuni's als Thronerben.

3. महासत्त्व n. = महासत्ता.

महासत्त्वता f. Nom. abstr. von 2. महासत्त्व *charakterfest* und *grosse Thiere in sich bergend* Spr. 7863.

*महासत्य m. Bein. Jama's.

महासन n. *ein prächtiger Sitz*.

महासंधिविग्रहक् m. *das Amt eines ersten Ministers des Friedens und des Krieges*.

*महासत्र m. Bein. Kubera's.

महासत्रि m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

महासप्तमी f. *ein best. siebenter Tag*.

*महासमङ्गा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,98.

*महासमय Titel eines buddh. Sûtra.

*महासमाप्त *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महासमुद्र m. *der Ocean*.

महासंभव m. N. pr. einer buddh. Welt.

*महासंमत m. N. pr. zweier Fürsten.

*महासंमतीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule*.

महासंमोहन n. Titel eines Tantra Âṛjav. 160,17.

महासरस्वती f. *die grosse* Sarasvatî.

महासरस्वतीहृदयनामस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

*महासरोज *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महासर्ग m. *eine grosse, vollkommen neue Schöpfung* (nach einem Weltuntergange).

*महासर्ज m. 1) *Terminalia tomentosa* Râǵan. 9, 138. — 2) *Artocarpus integrifolia* Râǵan. 11,32.

महासर्प n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

महासह 1) *m. *Rosa moschata* (nach Mat. med.) Râǵan. 10,103. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Karaka 3,8 (महामहा gedr.). Hemâdri 1,284,11. Nach den Lexicographen *Gomphraena globosa* und *Glycine debilis* Râǵan. 3,18. 10,130. Bhâvapr. 1,200.

महासहस्रप्रमर्दन 1) *n. Titel eines buddh. Sûtra. — 2) f. ई N. pr. einer der 5 Schutzgottheiten bei den Buddhisten.

महासहस्रप्रमर्दिनी f. = महासहस्रप्रमर्दन 2).

*महासागरप्रभागम्भीरधर् m. N. pr. eines Fürsten der Garuḍa.

महासांघ्यायन m. N. pr. eines Lehrers.

महासांघिक m. Pl. *eine best. buddhistische Schule* Schiefner, Târan.

महासाधनभाग m. *die oberste Vollziehungsbehörde*.

महासाधु 1) Adj. *überaus gut*. — 2) f. °धी = महासती.

महासांतपन m. *eine best. Kasteiung*.

महासांधिविग्रहिक m. *der oberste Minister des Friedens und des Krieges* Ind. Antiq. 11,72.

महासामन् n. *ein grosses* Sâman.

महासामन्त m. *ein grosser Vasall*.

महासामराज्ञ n. Name eines Sâman.

महासामान्य n. *Allgemeinheit im weitesten Sinne*.

महासार 1) Adj. *a) fest, stark, kräftig*. — *b) werthvoll, kostbar*. — 2) *m. *ein der Acacia Catechu verwandter Baum* Râǵan. 8,28. — 3) *n. N. pr. einer Stadt.

*महासारथि m. Bein. Aruṇa's, des *Wagenlenkers* des Sonnengottes.

महासावेतस n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

महासाहसिक 1) Adj. *überaus verwegen, sehr tollkühn, sehr unbesonnen zu Werke gehend* Sarvad. 26,14. — 2) m. *Räuber*.

महासाहसिकता f. *grosse Energie*. Instr. *auf ganz entschiedene Weise*.

महासाहसिन् Adj. = महासाहसिक 1) Bâlar. P. 5,24,30.

महासिंह m. 1) *ein grosser Löwe*. — *b) *das fabelhafte Thier* Çarabha Râǵan. 19,3. — 3) N. pr. zweier Fürsten.

महासिंहतेजस् m. N. pr. eines Buddha.

*महासिता f. *eine Crotolaria* Râǵan. 4,70.

महासिद्ध m. *ein ganz vollendeter* Jogin, *ein Heiliger*.

महासिद्धान्त m. Titel von Ârjabhaṭa's (des jüngern) *Astronomie*.

महासिद्धि f. *eine grosse Zauberkraft*.

*महासुख 1) m. *ein* Buddha. — 2) n. *Beischlaf*.

महासुगन्ध 1) *Adj. *überaus wohlriechend*. — 2) f. आ *eine best. Pflanze*. Nach den Lexicographen *Piper Chaba* (Râǵan. 7,94) und = सर्पाक्षी.

गन्धि m. *ein best. Antidoton.*

दर्शन m. N. pr. eines Kakravartin :a, Târan.

न्दरीतन्त्र n. Titel eines Werkes Comm. zu 38.

पर्ण m. *ein grosser Vogel.*

र 1) m. *a) ein grosser* Asura. — *b)* N. s Dânava Hariv. 1,3,86. — 2) f. ई *a) eine* nholdin MBh. 3,173,7. — *b)* Bein. der

क्ष्य m. *ein stolzes Ross.*

क्त n. *ein grosses Lied.* Pl. *die grossen Lie- 'Oten Buche des* RV.

क्त m. *Verfasser der grossen Lieder.*

क्ष्म 1) Adj. *überaus fein* Ind. St. 9,141. — I *Sand* Râgan. 13,139.

क्षि Adj. व्यूक् m. *eine best. Art der Truptellung in einer Schlacht.*

क्ष m. *Kriegstrommel.*

क्षु m. Bez. *bestimmter heiliger Silben, die r mystischen Formel ausgesprochen wer-*

न 1) Adj. *ein grosses Heer habend.* — 2) ein. Skanda's Mân. Gṛhj. 2,14. — *b)* N. chiedener Fürsten.

ननरेश्वर m. = *महसेननरेश्वर.

ना f. *ein grosser Heer.*

नाव्यूहपराक्रम m. N. pr. eines Jaksha.

नाम m. *eine best. Art der* Soma-*Pflanze.*

नाह्य Adj. *die höchste Lust empfindend* Ind. 12.

नार n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नासिर m. *Scorbut des Mundes.*

कन्धा f. *Eugenia Jambolana* Râgan. 11,24.

कन्धिन् m. *das fabelhafte Thier* Çarabha.

नूप m. N. pr. *eines grossen Reliquientem- Buddhisten auf Ceylon.*

नोत्र n. *das grosse* Stotra Vaitân.

नोम Adj. *mit einem grossen* Stoma *ver-*

न्न n. *ein grosses, d. i. mächtiges Geschoss, ter Bogen* Mundp. Up. 2,2,3.

पथ्वी f. *die Erde.*

पविर m. *ein Allerältester unter den buddhen* Bhikshu.

पान n. *ein hoher Platz, eine hohe Stellung.*

पानप्राप्त (wohl fehlerhaft) und महास्थामprand. 1,14) m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्राप्त als Beiw. Buddha's Lalit. 560,16.

पाल *eine best. Pflanze.*

महास्थूल Adj. *überaus grob* Ind. St. 9,141.

महास्नान n. *eine grosse Waschung* Hemâdri 1, 385,4. fgg.

*महास्नायु m. *eine grosse Arterie* Râgan. 18,74.

*महास्नेह m. *eine Verbindung der vier Fette* Bhâvapr. 2,110.

महास्पद् Adj. *gewaltig.*

महास्मृति f. *die grosse profane Ueberlieferung.* Auch als Beiw. der Durgâ.

महास्मृतिमय Adj. (f. आ metrisch) *die grosse profane Ueberlieferung in sich enthaltend.*

महास्य Adj. *grossmäulig.*

महास्रग्विन् Adj. *einen grossen Kranz tragend* (Çiva).

महास्रोतस् n. *Eingeweide, Unterleib.*

1. महास्वन m. *ein lauter Ton, lautes Getön* u. s. w. 65,1. R. 2,40,29. 3,1,25.

2. महास्वन 1) Adj. (f. आ) *laut tönend, — schallend, — schreiend* u. s. w., *laut* (Ton). — 2) m. *a) *eine Art Trommel. — b)* N. pr. eines Asura.

महास्वर Adj. *laut tönend.*

महास्वाद् Adj. *schmackvoll, geschmackvoll.*

महास्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

महाकंस m. Bein. Vishṇu's.

महाकनु 1) Adj. *mit grossen Kinnbacken versehen.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Dânava. — *c)* eines Wesens im Gefolge Çiva's.

महाकप m. N. pr. eines Fürsten.

महाकर्म्म n. *ein Prachtgebäude.*

महाकव m. *ein grosser Kampf.*

1. महाकविस् n. 1) *das Hauptopfer der* Sâkamedha *genannten Feier* Âpast. Çr. 8,12,1. — 2) *geklärte Butter.* — 3) Bein. Çiva's (vgl. कविस्).

2. महाकविस् m. N. pr. eines Hotar Maitr. S. 1, 9,5 (135,7). Taitt. Âr. 3,5,1. Çâṅkh. Çr. 10,18,5.

महाकस्त Adj. *grosshändig* (Çiva).

महाकस्तिन् Adj. dass.

1. महाकास m. *lautes Lachen.*

2. महाकास Adj. *laut lachend* R. 6,21,19.

महाकि m. *eine grosse Schlange.*

*महाकिगन्धा f. *Piper Chaba* Râgan. 6,42.

महाकिमवत् m. N. pr. eines Berges.

महाकिवलय Adj. (f. आ) *eine grosse Schlange als Armband tragend* (Durgâ).

*महाकेतु *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महाकेमवत् Adj. *reich mit Gold geschmückt.*

*महाकेलिकिल P. 6,2,38.

महाक्ष m. *vorgerückter Tag, Nachmittag.*

महाक्रद् m. 1) *ein grosser Teich.* — 2) Bein. Çiva's. — 3) N. pr. *a)* eines Tirtha Ind. St. 13,377. — *b)* eines mythischen *Teiches* Goldhaj. Bhuv. 35.

*महाक्रस्वा f. *Mucuna pruritus.*

1. महि s. महिये.

2. महि 1) Adj. (nur Nom. Acc. Sg. n.) = महत् *gross.* — 2) Adv. *gross, hoch; sehr, viel.* — 3) m. n. *Grösse.* — 4) m. *der Intellect.* — 5) *f. = मही *die Erde.*

महिका f. 1) *Schnee, Kälte* in महिकांशु. — 2) **Nebel.* — 3) N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,149.

महिकांशु m. *der Mond* Naish. 5,99.

महिकेरु Adj. *hoch preisend, viel lobend.* Nach Sâj. = प्रौढकर्मन्.

महिकित्र Adj. *grosse Herrschaft innehabend.*

महित 1) Adj. s. u. 1. मह्. — 2) m. *a)* (sc. गण) *eine best. Klasse von Manen.* — *b)* N. pr. α) eines Devaputra. — β) *eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. v. l. अहिता. — 4) *n. Çiva's *Dreizack.*

1. महिता s. महित 3).

2. महिता f. *Grösse.*

3. महिता f. Nom. abstr. von 2. महिन्.

महित्व n. *Grösse, Fülle, Macht.*

महित्वन n. dass. Instr. °नी auch Adv.

महिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

महिदास m. N. pr. eines Sohnes der Itarâ Air. Âr. 245,5 v. u.

महिदासबुध m. N. pr. eines Scholiasten. Wohl fehlerhaft. Vgl. महीदासभट्ट.

1. महिन् Adj. = महत् *gross, gewaltig, umfänglich.* Superl. महित्तम.

2. महिन् Adj. *Feste feiernd, wo Feste gefeiert werden* Nalod.

महिन 1) Adj. (f. आ) = 1. महिन्. — 2) *n. *Herrschaft.*

महिनस m. *eine Form* Rudra's.

1. महिना f. zu महिन 1).

2. महिना Instr. = महिम्ना (von महिमन्).

*महिन्धक m. 1) *Ratze.* — 2) *Ichneumon.* — 3) *der Strick am Schulterjoch, an dem die Last befestigt wird.*

महिप m. N. pr. eines Mannes.

महिम 1) am Ende eines adj. Comp. Paṇkar. 4, 3,4 = महिमन् *Grösse.* Wohl fehlerhaft. — 2) f. आ (metrisch) *Grösse* u. s. w.

महिमघ Adj. *grosse Spenden — oder Schätze habend.*

महिमन् m. 1) *Grösse, Fülle, Majestät, Macht, Würde, Energie.* Instr. महिम्ना und महिना auch als Adv. *mächtig, gewaltig, gewaltsam.* — 2) *Grösse,*

so v. a. *ein mächtiges Wesen.* — 3) *die Zauberkraft sich beliebig gross zu machen.* — 4) महिम्नः स्तवः, -स्तुतिः und -स्तोत्रम् *das Lob der Majestät* (Çiva's), Titel eines Gedichts. महिम्नः स्तवराजप्रदीपः Burnell, T. — 5) Du. Bez. *zweier* Graha (*Becher voll*) *beim* Açvamedha TBr. 3,9,20,1. Âpast. Çr. 20,12. — 6) N. pr. eines Mannes.

महिमत् Adj. *viel, reichlich.*

महिमभट्ट m. N. pr. eines Autors.

महिममुन्दर m. N. pr. eines Mannes.

महिमा f. s. महिम 2).

महिमातरंग m. Titel eines Werkes.

महिमावत् m. (sc. गण) *eine best. Gruppe von Manen.*

महिमार m. N. pr. eines Fürsten.

*महिर m. *die Sonne.*

*महिरकुल m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. मिहिरकुल.

महिरत्न Adj. *grosse Kostbarkeiten besitzend* ṚV. 1,141,10.

महिला f. 1) *Frau, Weib* Bhâm. V. 2,66. — 2) **ein betrunkenes Weib.* — 3) **ein best. wohlriechender Arzneistoff* Râǵan. 6,113. = प्रियङ्गु Bhâvapr. 1,192. — 4) N. pr. eines Flusses Ind. St. 15,252.

*महिलाह्या f. = महिला 3).

महिलारोप्य n. N. pr. einer Stadt im Süden. Vgl. मिहिला°.

महिवृध् Adj. etwa *hoch sich freuend.* Nach Sâj. = महतां धनानां वर्धयिता.

मंहिष्ठ Adj. *gewaltig* — oder *weit herrschend.*

मंहिष 1) Adj. (f. मंहिषी) *gewaltig.* सुपर्ण m. *die Sonne,* मृग m. *der Büffel.* — 2) m. *a) Büffel.* — *b) ein grosser Priester* (nach Mahîdh.). — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Asura, den Durgâ (oder Skanda) erschlägt. — γ) eines Sâdhja. — δ) eines Mannes. — ε) eines Gebirges in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,27. — 3) f. मंहिषी *a) Büffelkuh.* — *b)* Bez. *ausgezeichneter Frauen,* insbes. *der ersten Gemahlin eines Fürsten* (auch Pl. st. Sg.); auch *Gemahlin eines Fürsten* überh. und *Weibchen* (eines Vogels). समुद्रस्य Bez. der Jamunâ. — *c) *ein liederliches Weib* und *das Geld, welches man aus der Prostitution seines Weibes löst.* — *d) *eine best. Heilpflanze.*

महिषक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*महिषकन्द m. *ein best. Knollengewächs.*

महिषग Adj. *auf einem Büffel reitend* (Jama) Varâh. Brh. S. 58,57.

महिषघ्नी f. Bein. der Durgâ Hemâdri 1,674,6.7.

महिषचर Adj. *auf einem Büffel reitend* (Jama) Kâṇḍak. 20,7.

महिषत्व n. *der Zustand eines Büffels.*

*महिषधन m. Bein. Jama's.

महिषपाल und °क m. *Büffelhirt.*

*महिषमथनी f. Bein. der Durgâ.

महिषमर्दिनी f. 1) dass. — 2) *ein an sie gerichteter Spruch.*

महिषयमन m. Bein. Jama's Dhûrtan. 14.

*महिषवल्ली f. *eine best. Schlingpflanze.*

*महिषवाहन m. Bein. Jama's.

महिषशतक n. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

*महिषाक्ष und *°क m. *eine Art Bdellium.*

महिषानना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

महिषार्दन m. Bein. Skanda's.

महिषासुरघातिन् 1) Adj. *der den* Asura Mahisha *erschlagen hat.* — 2) f. °नी Bein. der Durgâ.

*महिषासुरमञ्जोत्थ m. *eine Art Räucherwerk* Gal.

महिषासुरमर्दिनी f. Bein. der Durgâ. °स्तोत्र n. Burnell, T.

*महिषासुरसंभव m. *eine Art Bdellium* Râǵan. 12,114.

महिषासुरसूदिनी f. Bein. der Durgâ.

महिषासुरापहा f. desgl. Hariv. 2,120,43.

महिषासुरार्दिनी f. desgl.

महिषि m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,214.

*महिषीकन्द m. = महिषकन्द Râǵan. 7,78.

*महिषीगोष्ठ n. *ein Stall für Büffelkühe* P. 5,2, 29, Vârtt. 3, Sch.

महिषीदानमन्त्र m. *ein best. Spruch* Burnell, T.

महिषीदानविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

महिषीष m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,126.

*महिषीपाल m. *Hüter von Büffelkühen.*

*महिषीप्रिया f. *eine Grasart* Râǵan. 8,150.

महिषीभाव m. *der Zustand einer Büffelkuh.*

महिषीशतक n. Titel eines Gedichts Burnell, T.

महिष्ठ Adj. *der grösste.*

महिष्मत् 1) *Adj. *reich an Büffeln.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. °ती *ein best. lunarer Tag,* personificirt als eine Tochter des Aṅgiras.

महिष्वण Adj. *geräuschvoll.*

मंहिष्ठ Adj. etwa *ergötzend, erquickend.* Nach Sâj. = श्लक्ष्ण.

1. मंही f. s. u. 2. मंहु.

2. मही Adv. mit कर् *gross machen, erhöhen.*

महीकम्प m. *Erdbeben.*

महीक्षित् m. *Fürst, König.*

महीचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

महीचर und °चारिन् Adj. *auf der Erde gehend, — gehend.*

महीज 1) Adj. von Pferden wohl so v. a. *aus der Steppe stammend.* — 2) m. *a) Pflanze, Baum b)* Metron. *des Planeten Mars.* — 3) *n. *fr Ingwer* Râǵan. 6,28.

महीजीवा f. *der Horizont* Golâdhj. 13,24.

महीतट N. pr. einer Oertlichkeit.

महीतपत्तन (!) N. pr. einer *Stadt.*

महीतल n. *Erdboden.*

महीदासभट्ट m. N. pr. eines Scholiasten.

महीदुर्ग Adj. *durch die Beschaffenheit der Gegend schwer zugänglich;* n. *ein solcher Ort* 70. MBh. 12,86,5.

महीधर 1) Adj. *die Erde tragend.* — 2) *Berg.* — *b)* Bein. Vishṇu's VP. 5,5,21. — pr. α) eines Devaputra. — β) verschiedener Männer.

महीधरदत्त m. N. pr. eines Mannes.

महीध्र m. 1) *Berg.* — 2) Bez. *der Zahl 8* — 3) Bein. Vishṇu's (*Erhalter der Erde*).

महीध्रक m. N. pr. eines Fürsten. v. l. महा.

महीन und महीनाथ m. *Fürst, König.*

महीन्द्र m. dass. महीन्द्रेन्द्र m. *ein* Indra *den Fürsten* 46,3.

महीप m. 1) *Fürst, König.* — 2) N. pr. Lexicographen.

महीपतन n. *das zur Erde Fallen, eine zu Erde gehende Verneigung bis zur Erde.*

महीपति m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °ति.

महीपाल m. 1) dass. — 2) N. pr. verschiedener Fürsten. Auch °देव.

महीपालपुत्र m. *Prinz.*

महीपुत्र m. 1) *Sohn der Erde.* — 2) *der Planet Mars.*

महीपृष्ठ n. *Erdboden* 166,4.

महीप्रकम्प m. *Erdbeben.*

महीप्ररोह m. *Baum.*

*महीप्राचीर m. n. und *महीप्रावार m. *das Meer.*

महीभृत् m. N. pr. eines Grammatikers.

महीभर्तृ m. *Fürst, König.*

महीभार m. *eine Last für die Erde.*

महीभुज् m. *Fürst, König.*

महीभृत् m. 1) *Berg.* — 2) *Fürst, König.*

महीमघवन् m. *Fürst, König* Naish. 8,1.

महीमण्डल n. *der Umkreis der Erde, die Erde* Kâd. 239,8.

महीमय Adj. (f. ई) *irden.* नी f. *die Erde als Element.*

महीमहिकाम्बु m. *ein Mond auf Erden glänzender Fürst* Naish. 5,99.

मक्षीमक्षेन्द्र m. *Fürst, König.*

मक्षीमृग m. *eine irdische Gazelle* (Gegens. तारामृग).

मक्षीय्, मक्षीयते (einmal मक्षीयसे) 1) *fröhlich —, ausgelassen —, übermüthig —, selig sein.* — 2) *sich hoch erheben* (von einem Hause). — 3) *gedeihen.* — 4) *hoch in Ehren stehen bei* (Gen.). — 5) *hoch in Ehren halten* Bhaṭṭ.

मक्षीयंस् Adj. *major, grösser, mächtiger* u. s. w.; *recht gross* u. s. w. क्षास m. *sehr lautes Lachen.* कुल n. *ein vornehmes Geschlecht* Bâlar. 78,21.

मक्षीयॅा 1) *Lustigkeit.* Nach dem Comm. zu TS. = पूजा. मक्षीयॅे Dat. ṚV. 1,113,6. — 2) Bez. *des Verses* TS. 3,2,5,4 Âpast. Çr. 13,22,5. Comm. zu 3,8,18.

मक्षीयु Adj. *fröhlich, lustig.*

मक्षीरजस् n. *Erdstaub, Sandkorn.*

मक्षीराण m. N. pr. eines Sohnes des Dharma und eines der Viçve Devâs.

मक्षीरत m. N. pr. eines Fürsten. त्रक्षीनर v. l.

मक्षीरन्ध्र n. *ein Loch in der Erde.*

मक्षीरुक् m. (Nom. °रूट्) *Pflanze, Baum.*

मक्षीरुक m. 1) dass. — 2) **Tectona grandis.* Richtig मक्षीमक्.

*मक्षीलता f. *Regenwurm.*

*मक्षीला f. *Weib.*

मक्षीलुका f. *Kuh.*

मक्षीवल्लभ m. *Fürst, König* Daçak. 13,7.

मक्षीशासक m. Pl. *eine best. buddhistische Schule* Schiefner, Târan.

मक्षीश्वर m. *Fürst, König.*

मक्षीसंगम m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*मक्षीसक् m. *Tectona grandis* Râǵan. 9,130.

मक्षीसुत m. Metron. *des Planeten Mars.*

मक्षीसुर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.*

*मक्षीसूनु m. Metron. *des Planeten Mars.*

मक्षीस्वामिन् m. *Fürst, König* Paṇḍ.

मक्षें Dat. Infin. *zur Freude, zum Ergötzen* ṚV. 1,62,2 u. s. w.

मक्षेच्छ Adj. *nach Grossem strebend* (Ragh. 18, 32), *ehrgeizig.* Nom. abstr. °ता f. *Ehrgeiz.*

मक्षेत्य N. pr. eines Landes.

मक्षेनदि Voc. zu मक्षिनदी (nicht zu belegen) *ein grosser Fluss* ṚV.

मक्षेन्द्र 1) m. *a) der grosse* Indra. Auch übertragen auf Vishṇu und Çiva. — *b) ein best. Stern.* — *c) Oberhaupt.* — *d) *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — *e)* N. pr. α) zweier Fürsten. — β) eines Gebirges. — 2) मक्षेन्द्रा f. N. pr. eines Flusses. — 3) *f. मक्षेन्द्री *eine best. Pflanze.*

*मक्षेन्द्रकदली f. *eine Pisang-Art.*

मक्षेन्द्रकेतु m. Indra's *Banner.*

मक्षेन्द्रगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

मक्षेन्द्रगुरु m. *der Planet Jupiter* Varâh. Bṛh. 4,21. Jogaj. 4,31.

मक्षेन्द्रचाप m. *Regenbogen.*

मक्षेन्द्रत्व n. *der Name —, die Würde des grossen* Indra.

मक्षेन्द्रदेवी f. Indra's *Gattin* Javaneçvara bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,5.

मक्षेन्द्रध्वज m. Indra's *Banner.*

*मक्षेन्द्रनगरी f. Indra's *Stadt* Amarâvatî.

मक्षेन्द्रपाल m. N. pr. eines Fürsten Vorrede zu Bâlar. 1,8.

मक्षेन्द्रमन्त्रिन् m. *der Planet Jupiter.*

मक्षेन्द्रमन्दिर n. Indra's *Palast* Vikr. 35,2.

मक्षेन्द्रमक्षोत्सव m. *ein grosses Fest zu Ehren* Indra's.

मक्षेन्द्रयागप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मक्षेन्द्रयाजिन् Adj. *der dem grossen* Indra *opfert, ihn verehrt* Mân. Çr. 1,1,1.

मक्षेन्द्रवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 8,277.

*मक्षेन्द्रवारुणी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,61.

मक्षेन्द्रशक्ति m. N. pr. eines Mannes.

मक्षेन्द्रसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

मक्षेन्द्राणी f. *die grosse Gattin* Indra's, Çakt.

मक्षेन्द्रादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

मक्षेन्द्राद्रि m. N. pr. eines *Gebirges* Bhâg. P. 10, 79,12.

*मक्षेन्द्रिय Adj. *dem grossen* Indra *geweiht* u. s. w.

मक्षेन्द्रीय Adj. dass.

मक्षेभ्य m. *ein sehr reicher Mann, Kapitalist* Kâmpaka 242 u. s. w.

मक्षेमते Voc. zu मक्षिमति (nicht zu belegen) *grossgesinnt* ṚV.

*मक्षेराणा und *मक्षेरुणा f. *Boswellia thurifera.*

मक्षेला und *मक्षेलिका f. *Weib, Frau.*

मक्षेवृध् Adj. v. l. zu मक्षिवृध्.

मक्षेश m. 1) *der grosse Herr, Gott.* — 2) Bein. Çiva's. — 3) N. pr. *a)* einer buddhistischen Gottheit. — *b)* verschiedener Männer.

मक्षेशतीर्थ m. N. pr. eines Scholiasten des Râmâjaṇa.

मक्षेशनेत्र n. Çiva's *Augen*, Bez. *der Zahl drei.*

*मक्षेशबन्धु m. *Aegle Marmelos.*

मक्षेशाख्य Adj. *ein grosser Herr heissend, vornehm* Lalit. 26,16. Saddh. P. 100,6. Ind. St. 10,315.

मक्षेशान Bein. 1) m. Çiva's. — 2) f. ई der Pârvatî.

मक्षेशितर् m. Bein. Çiva's.

मक्षेश्वर 1) m. *a) ein grosser Herr, Oberherr, Haupt.* — *b) Gott.* — *c)* Bez. α) Çiva's. — β) Vishṇu's. — γ) Pl. der Welthüter Indra, Jama, Agni und Varuṇa. — *d)* N. pr. α) eines Devaputra. — β) verschiedener Männer. — 2) f. ई *a)* Bein. der Durgâ. — *b)* Name der Dâkshâjaṇî in Mahâkâla. — *c) *eine Art Messing* Râǵan. 13,29. — *d) *Clitoria ternatea.*

*मक्षेश्वराकाच्युता f. Bein. des Flusses Karatojâ.

मक्षेश्वरतीर्थ m. N. pr. eines Scholiasten des Râmâjaṇa.

मक्षेश्वरत्व n. Nom. abstr. zu मक्षेश्वर 1) *a).*

मक्षेश्वरदत्त m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 2,314.

मक्षेश्वरदीक्षित m. N. pr. eines Gelehrten. °दीक्षितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

मक्षेश्वरदीप m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मक्षेश्वरन्यायालंकार m. N. pr. eines Gelehrten.

मक्षेश्वरभट्ट m. desgl. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

मक्षेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liñga.

मक्षेश्वरवैद्य m. N. pr. eines Lexicographen.

मक्षेश्वरसिद्धान्त m. *das von Çiva geoffenbarte heilige Buch der* Pâçupata.

मक्षेश्वरीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. मक्षेषु m. *ein grosser Pfeil.*

2. *मक्षेषु Adj. *mit einem grossen Pfeil bewaffnet.*

मक्षेषुधि f. *ein grosser Köcher* MBh. 3,37,18. 167,21.

मक्षेषास m. *ein grosser Bogenschütze.*

मक्षैकोद्दिष्ट n. *eine best. Todtenfeier.*

मक्षैतरेय n. Titel eines vedischen Textes.

*मक्षैरण्ड m. *eine Ricinus-Art* Râǵan. 8,60.

*मक्षैला f. *grosse Kardamomen.*

मक्षैश्वर्य n. *grosse Macht.*

मक्षोक्षन् m. *ein grosser, ausgewachsener Stier* Râǵan. 19,26. Nom. abstr. मक्षोक्षता f.

मक्षोच्चक्रय Adj. *sehr hoch, — gross* R. 3,74,14.

मक्षोच्चक्रायवत् Adj. dass. Paṇḍat. 104,6.

*मक्षोटिका und *मक्षोटी f. *die Eierpflanze* Râǵan. 4,23. Bhâvapr. 1,198.

*मक्षोत्का f. *Blitz.* Richtig wohl मक्षोल्का.

मक्षोत्तम etwa *Wohlgeruch.*

मक्षोत्पल 1) n. *die Blüthe von Nelumbium speciosum.* — 2) f. आ Name der Dâkshâjaṇî in Kamalâksha.

*मक्षोत्सङ्ग *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

महोत्सव m. 1) *ein grosses Fest.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **der Liebesgott.*

महोत्सविन् Adj. *grosse Feste feiernd* Hemâdri 1,583,13.

महोत्साह Adj. 1) *eine grosse Macht besitzend.* — 2) *einen festen Willen habend, von grosser Energie, — Ausdauer.*

महोदधि m. *Meer, Ocean* (es werden deren 4 angenommen). Neben समुद्र 81,2.

महोदधिज m. *Muschel.*

1. महोदय m. 1) *grosses Glück, grosser Segen.* — 2) **Oberherrschaft.* — 3) **die letzte Befreiung der Seele.*

2. महोदय 1) Adj. *a) grosses Glück verleihend, sehr segensreich.* — *b) sich überaus glücklich fühlend.* — 2) m. *a) *Herr, Besitzer.* — *b) *saure Milch mit Honig.* — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Berges. — 3) (*m. f. आ) n. Bein. der Stadt Kânjakubǵa Bâlar. 306,6. — 4) f. आ *a) *Uraria lagopodioides* Râǵan. 4,105. — *b)* N. pr. α) einer mythischen Stadt auf dem Meru. — β) eines Saales in der Mondwelt.

महोदयस्वामिन् m. Name eines von einem Mahodaja errichteten Heiligthums.

1. महोदर n. *Wasserbauch, Bauchwassersucht* Ind. St. 14,375.

2. महोदर 1) Adj. (f. ई) *dickbäuchig* Kâraka 1,27 (S. 196 ed. Calc.). — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Dânava. — *c)* eines Râkshasa. — *d)* verschiedener Männer. — 3) f. ई *a) *Asparagus racemosus* Bhâvapr. 1,212. — *b)* N. pr. einer Tochter Maja's VP.^{2} 2,72.

महोदरमुख m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

महोदरेश्वर n. Name eines Liñga.

महोदर्य m. N. pr. eines Mannes MBh. 13,166, 52. v. l. महोदर.

महोद्यम Adj. 1) *sich stark anstrengend, arbeitsam, fleissig.* — 2) *beflissen, eifrig mit Etwas beschäftigt;* die Ergänzung ein Infin. oder ein Nom. act. im Dat.

महोधस् Adj. *ein grosses Euter habend,* so v. a. *reich an Wolken, — Wasser* (Parǵanja).

महोन्नत 1) Adj. *überaus hoch.* — 2) *m. *die Weinpalme.*

महोन्नति f. *hohe Stellung, hoher Rang.*

*महोन्मद् m. *ein best. Fisch.*

महोन्मान Adj. *umfänglich* oder *gewichtig.*

महोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपिका f. Titel eines *Commentars* dazu.

महोपनिषद् n. *eine grosse Geheimlehre.*

महोपमा f. N. pr. eines Flusses. v. l. महापगा.

महोपाध्याय m. *ein grosser Lehrer.*

*महोपासक m. s. u. महापासक.

महोरग m. 1) *eine grosse Schlange, ein grosser Schlangendämon.* *Bei den Ǵaina bilden sie eine Klasse der Vjantara. — 2) *n. *die Wurzel der Tabernaemontana coronaria.*

महोरगलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

महोरस्क Adj. *weitbrüstig.*

महोर्मिन् Adj. *stark wogend* MBh. 3,20,17.

महोल्का f. 1) *ein grosser Feuerbrand.* — 2) *ein grosser Meteor.*

महोविशीय n. प्रजापतेः °ये Name zweier Sâman Ârsh. Br.

महोष्ठ Adj. *starklippig* (Çiva).

महोघ 1) Adj. (f. आ) *eine starke Strömung habend* Kathâs. 65,20. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Tvashṭar.

महोजस् 1) Adj. *voller Lebenskraft, überaus kräftig, — mächtig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* Pl. eines Geschlechts oder einer Völkerschaft.

*महोजस 1) n. Vishṇu's *Discus.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze,* = तेजस्विनी Dhanv. 1,103.

*महोजस्क Adj. = महोजस् 1).

*महोदनी f. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,120.

महोद्वाहि m. N. pr. eines vedischen Lehrers.

महौषध n. 1) *ein überaus wirksames Heilmittel.* — 2) Bez. *bestimmter wirksamer Heilmittel.* Nach den Lexicographen *getrockneter Ingwer, Allium ascalonicum, langer Pfeffer, Aconitum ferox, Yamswurzel,* = भूम्याकूत्य und वत्सनाभ Râǵan. 4,173. 5,62. 6,225.

महौषधि und °षी f. 1) *eine überaus wirksame Heilpflanze* Suçr. 2,171,15. 19. Leuchtet Ragh. 9, 70. — 2) °धि *a) *Dûrvâ-Gras.* — *b) *Mimosa pudica.* — *c)* N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,2. — 3) *f. °धी *Hingtscha repens, Aconitum ferox, getrockneter Ingwer,* = कटुका, ब्राह्मी und श्वेतकण्टकारी Râǵan. 4,34. 6,33. 136. 7,86. 8,109.

मह्वा s. मह्या.

मह्या f. *ein best. Ausruf* (मह्या Gobh. 3,2,23); Pl. Bez. *der* Mahânâmni-*Verse* Tâṇḍja-Br. 13, 4,1. मह्या Ârsh. Br. 2,26.

मह्यदखान m. N. pr. = محمد خان.

मह्यन् m. *Grösse* AV. 10,2,6.12.

मह्य 1) Adj. *hoch in Ehren stehend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,165. — 3) मह्या s. u. मङ्क्या.

मह्यम् Dat. zu अहम् *ich.*

मह्युत्तर m. Pl. N. pr. eines Volkes. समत्तर und ब्रह्मोत्तर v. l.

मङ्कण m. N. pr. eines Fürsten.

मङ्कणास्वामिन् m. Name eines von Mahlaṇa errichteten Heiligthums.

मङ्कणापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

1. मा Adv. Conj. *nicht* (in prohibitiven Sätzen), *dass nicht, ach wenn doch nicht, damit nicht.* 1) mit Conj. Imperf., insbes. Aor.; ausnahmsweise auch mit Aor. Indic. (mit Augment, namentlich im Epos). Auch मा मा; in der Bed. *damit nicht* auch यथा मा und मा-यथा. Bemerkenswerth ist der Gebrauch des Wortes im Satze मा भूदागतः (*sollte er nicht in diesem Augenblick gekommen sein?*) und in Verbindung mit कथम् (*wie sollte nicht sein?* u. s. w.). मा न mit Aor. Conj. so v. a. Imperativ ohne Negation 109,4. 5. 14 (Bhaṭṭ.). — 2) mit Imperat. मैवं मैवम्-भव 105,29. गच्छ वा मा वा so v. a. *gleichviel, ob du gehst oder nicht;* ähnlich भवतु मा वास्तु, सन्तु मा सन्तु वा, देहि मा देहि वा, निर्यातु मा यतु वा. मा कथं नु भवतु *wie sollte nicht sein?* Bâlar. 30,10. — 3) mit Potent. — 4) mit Prec. nur einmal. — 5) mit Fut. in der Bed. *damit nicht.* — 6) mit dem Praes. von अर्क् metrisch, aber auch ungenau für न. — 7) mit einem Partic. praes. मा जीवन् *der verdient nicht zu leben* Çiç. — 8) mit einem Partic. praet. गतः स मा। वक्तः किंचिदृकीवा so v. a. *er wird doch nicht beim Weggange Etwas von dir erhalten haben?* — 9) mit einem Partic. fut. pass. Bhâg. P. — 10) elliptisch ohne Verbum *nicht so!* Auch मैवं मैवम् (333,29), मा मा, मा तावत्, मा ते विचारणा (sc. भूत्), मा शब्दः (v. l. शब्दम्) *keinen Lärm gemacht;* मा नाम रक्षिणः *wenn es nur nicht die Wächter sind!* — 11) मा (मा उ) *und nicht* (prohibitiv). — 12) मा स्म mit Conj., insbes. Aor. (ausnahmsweise auch mit Augment), und Imper. (58,1) *nicht* (prohibitiv) und *damit nicht* (Aor.). स्म मा-मा (मा Çat. Br.) स्म 29,23.

2. मा enklitischer Acc. zu अहम् *ich.*

3. मा माति, मिमीते (auch Act. मिमीहि u. s. w.), *मायते; मीयते Pass. 1) *messen, abmessen, ausmessen.* — 2) *durchmessen* (eine Bahn). — 3) *abmessen,* so v. a. *durch Grenzen abstecken, begrenzen.* — 4) *abmessen gegen, vergleichen mit* (Instr.). — 5) माति *dem Maasse entsprechen,* so v. a. *gross —, lang genug sein für* (Gen.). — 6) माति *dem Maasse entsprechen,* so v. a. *Raum finden —, hin-*

eingehen in (Loc.). — 7) माति mit न *ausser sich sein vor* (Instr.) Vikramâṅkaṅ. 2,79. — 8) *zumessen, zutheilen, gewähren.* — 9) *Jmd* (Acc.) *verhelfen zu* (Dat.). — 10) *zurichten, zubereiten; bilden, verfertigen; bauen, machen.* — 11) *entfalten, offenbaren, zeigen.* — 12) *sich entfalten, sich bilden.* — 13) *folgern, schliessen.* — 14) *= याज्ञाकर्मन्. — 15) मित *a) so und soviel* (Acc.) *messend, aus so und so viel bestehend.* — *b)* im Maasse, an Zahl u. s. w. *gleichkommend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) abgemessen,* so v. a. *begrenzt durch* (Instr.). — *d) abgemessen,* so v. a. *mässig, kärglich, wenig, kurz, klein.* — *e) ermessen, erkannt, erforscht.* — Caus. मापयति 1) *messen lassen, messen, abmessen, ausmessen.* — 2) *bauen lassen, bauen, herrichten* Âpast. 2,25,2. Mân. Gṛhs. 2,11. — Desid. मित्सति (s. u. निस्), *°ते. — *Intens. मेमीयते. — Mit अनु 1) *im Maasse nachstehen, nicht gleichkommen an* (Acc.) *mit* (Dat.). — 2) *abmessen; Pass. gemessen —, bestimmt werden* Ârjabh. 3, 1. — 3) *sich von Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *eine Vorstellung machen, sich Etwas* (auch Gen. Bhâg. P.) *denken, — als* oder *wie* (Acc. mit इव oder यथा; MBh. 12, 51,8 ist वपुः zu मेघस्य zu ergänzen). अनुमित *wovon man sich eine Vorstellung gebildet hat, was man sich gedacht hat.* — 4) *aus Etwas* (Abl. oder Instr.) *schliessen auf* (Acc.), *erschliessen, folgern, schliessen, dass ist* (mit doppeltem Acc.). Praes. nur in den reduplicirten Formen (अनुमिमीहि Comm. zu Gaim. 1,3,2) und अनुमिनोति (s. u. 1. मि mit अनु). अनुमित *geschlossen, gefolgert.* — Caus. *bewirken, dass man auf Etwas* (Acc.) *schliesst, — dass man Etwas folgert, beweisen* Kâd. 148,19. — Mit अप *abmessen* AV. 18,2,40. 19,57,6 (Conj.). — Mit अभि *darauf messen* Âpast. Çr. 12,9,3. — Mit अव *abmessen.* — Mit उद्, उन्मित *messend, das Maass von* (im Comp. vorangehend) *habend.* — Mit उप 1) Act. Med. *zutheilen, verleihen.* — 2) Med. *vergleichen mit* (Instr.) 249,29. उपमित *verglichen, gleichgesetzt, gleich* (250,30). — 3) Pass. *zu Passe kommen, von Nutzen sein.* — Mit नि 1) *anbilden.* — 2) निमित *a) dem Maasse nach bestimmt, gemessen;* vgl. चतुर्निमित und दुर्निमित. — *b) veranlasst durch* (Instr.). — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit निस् 1) *ausmessen* AV. 18,2, 42. — 2) *herausbilden, herstellen, machen aus* (Abl. oder Instr.), *verfertigen, bauen, schaffen, bilden* überh. — 3) *verfassen.* — 4) Reden *bilden,* so v. a. *führen.* — 5) *hervorbringen, bewirken.* — 6) *an den Tag legen, zeigen.* — 7) निर्मित *a) hergestellt, gemacht, verfertigt, erbaut, geschaffen, gebildet* überh., — *von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), — *aus* (Abl., Instr. [122,28. 137,5. 152,19] oder im Comp. vorangehend). — *b) bewirkt.* — *c) begangen, gefeiert.* — *d) festgesetzt, bestimmt, eingeführt, eingesetzt.* — *e) abgesondert, für sich stehend.* — Caus. *verfertigen —, bauen —, schaffen —, bilden lassen.* — Desid. निर्मित्सति *zu bauen —, zu verfertigen beabsichtigen* Naish. 2,36. — Mit अभिनिस् 1) *hervorbringen,* insbes. *durch Wunderkraft schaffen* Lalit. 80,11. 111, 1. Kâraṇḍ. 32,17. 43,15. 45,11. 46,21. Präsens °मिमीते; vgl. 1. मि mit अभिनिस्. °निर्मित *gebaut, geschaffen* (Lalit. 230,15), *gebildet.* — 2) *verfassen.* — Mit परिनिस्, °निर्मित 1) *verfertigt, gebildet, geschaffen.* Als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,50. — 2) *abgegrenzt, abgesteckt.* — 3) *festgesetzt, bestimmt.* — Mit विनिस् 1) *verfertigen, bauen, schaffen, bilden, — aus* (Abl. oder Instr.). — 2) °निर्मित *a) verfertigt, geschaffen, gebildet, — aus* (Abl. [Hemâdri 1,533,17] oder im Comp. vorangehend), *angelegt* (Garten). — *b) bestimmt, festgesetzt, — als* (Nomin.). — *c) begangen, gefeiert.* — Mit प्रविनिस्, °निर्मित *verfertigt aus* (im Comp. vorangehend) Ind. St. 14,385. — Mit संनिस्, संनिर्मित *zusammengesetzt aus* (Abl.). — Mit परि 1) *ringsum messen, durchmessen, erfüllen, umfassen mit* (Instr. Naish. 2,35). — 2) *bemessen, ermessen.* — 3) परिमित *a) bemessen, umschrieben, begrenzt, dem Maasse* oder *der Zahl nach genau bestimmt.* — *b) beschränkt,* so v. a. *wenig.* — Mit प्र 1) *messen, abmessen, abschätzen* AV. 18,2,39. Suçr. 2,151,21. प्रमित *a) gemessen;* am Ende eines Comp. *so und so viel messend, so und so gross* u. s. w. मास° so v. a. *einmal im Monat vorkommend.* — *b) abgemessen,* so v. a. *mässig, gering, wenig.* — 2) *bilden, schaffen, zurechtmachen.* — 3) *sich eine richtige Vorstellung bilden über* (Acc.). प्रमित *worüber man sich eine r. V. gebildet hat.* — Mit प्रति 1) *nachbilden, nachahmen.* — 2) प्रतिमित *wieder gespiegelt, sich abspiegelnd.* — Mit वि 1) *ausmessen* Çulbas. 3,69. — 2) *durchzählen, zählen.* — 3) *durchmessen, durchlaufen.* — 4) *anordnen, fertigmachen, festsetzen.* — Mit अभिवि Pass. *bei sich vorausgesetzt werden* Çaṅk. zu Khând. Up. S. 223 und zu Bâdar. 1,2,32. — Mit सम् 1) *messen, abmessen.* — 2) *nach dem Maasse* eines Andern (Instr.) *machen, gleichmachen* (an Grösse, Zahl u. s. w.), *nachbilden.* — 3) *vergleichen mit* (Instr.). — 4) *zumessen, zutheilen.* — 5) अंवांसि etwa *den Lauf —, die Fahrt richten.* — 6) संमाति und Pass. संमीयते *Platz finden —, hineingehen in* (Loc.) Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,34. — 7) संमित *a) abgemessen; genau so viel messend, gerade so gross, — viel.* — *b) gleichgemacht, gleichkommend, gleich lang, — breit, — hoch, — weit, entsprechend, angemessen; aussehend wie, geltend für;* die Ergänzung im Instr. (ausnahmsweise Gen.) oder im Comp. vorangehend. — *c)* vielleicht *symmetrisch.* — *d) versehen mit, bestehend aus* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) bestimmt zu* (im Comp. vorangehend). — 8) संमितम् Adv. *durchgängig, stets* Kâraṇḍ. 13,5. fgg. 64,20. Richtig समितम्.

4. मी f. 1) *Maass.* — 2) *ein best. Metrum.* — Vgl. 2. म 2).

5. मा (मी), मिमाति, °मिमीयात्, *मिमीते, *मीमति, मीमयति (zu belegen nur मोमयत्), अमीमेत्; *blöken, brüllen* (namentlich von Kühen und Kälbern). — Intens. Partic. मेम्यत् (मेमिअत्) *blökend* (vom Bock). — Mit अनु *blöken zu, — nach* (Acc.). — Mit आ *anblöken.* — Mit *परिणि und *प्रणि, °मिमीते.

6. मा, मयते *tauschen.* Simplex nicht zu belegen. — *Desid. मित्सते. — Mit अप 1) *durch Tausch vergüten, heimgeben.* Nur अपमित्य. — 2) *abwechseln. अपमित्य याचते oder याचित्वापमयते *er bettelt abwechselnd* P. 3,4,19, Sch. — *Desid. अपमित्सते. — Mit नि *vertauschen gegen* (Instr.). — Mit *परिणि und *प्रणि, °मयते. — Mit विनि in °मय. — Mit वि Pl. etwa *sich gegenseitig abwechseln* RV. 10,40,10. v. l. AV.

7. मा in einigen Formen von 1. मि und 1. मी.

8. मा *Monat* im Loc. मासि TS. 7,5,2,2.

मांशत्रु 1) Adj. etwa *falb.* — 2) Pl. *मांशत्वस् unter den Namen für *Pferd.*

1. मांशत्व Adj. *gelblich.*

2. मांशत्व Adj. wohl dass.

मांस् n. *Fleisch.* Zu belegen nur am Anf. einiger Composita.

मांस 1) n. Sg. und Pl. *Fleisch,* auch das der Fische, Krebse und des Obstes. — 2) m. *a) eine best. Mischlingskaste;* nach Nîlak. *Fleischverkäufer.* — *b) *Wurm.* — *c) *Zeit.* — 3) f. मांसी *a) Nardostachys Jatamansi.* — *b) *= ककोली. — *c) *= मांसच्छदा.

मांसकच्छप m. *fleischiger Abscess am Gaumen.*

मांसकन्दी f. *Fleischknoten, knotige Anschwellung.*

*मांसकाम Adj. *gern Fleisch essend.*

*मांसकारिन् n. *Blut.*

*मांसकील m. *Geschwulst, Knoten, Polyp* Med. d. 19. *Warze* Vjutp.

*मांसकीलक m. *Geschwulst, Knoten, Polyp* H. an. 3,325.

मांसक्षय m. *die Behausung des Fleisches, der Körper* MBh. 13,32,29.

मांसखण्ड n. *ein Stück Fleisch* 181,13.

मांसचक्षुस् n. *ein fleischliches Auge* Vâgrakîrn. 38,12. fgg.

मांसचर्‌ m. *Fleischbrühe* Gobh. 4,1,6.

*मांसच्छदा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 12,155.

मांसच्छेद् m. *eine best. Mischlingskaste;* f. ई.

मांसच्छेदिन् m. dass.

मांसज 1) Adj. *am Fleische sich bildend* (Auswuchs) Suçr. 1,260,9. — 2) *n. *Fett.*

मांसतस् Adv. *an der Fleischseite* (eines Felles; Gegensatz लोमतस्) Mân. Çr. 1,5,1.

मांसतान m. *Polyp in der Kehle.*

*मांसतेजस् n. *Fett.*

मांसत्व n. *das Fleischsein, die etymologische Bedeutung von Fleisch.*

*मांसदलन m. *Amoora Rohitaka.*

*मांसद्रावित् m. *Rumex vesicarius* Râgân. 6,130.

मांसधावन n. *Wasser, in welchem Fleisch gewaschen worden ist,* Suçr. 1,84,17. 259,13. 2,193,9.

मांसधौत Adj. *mit Fleisch —, d. i. mit der Hand gereinigt* Âpast. Çr. 6,12,3.

*मांसनिर्यास m. *das Haar am Körper.*

मांसन्वेत्त् Adj. *fleischig.* Vgl. मांसैवत्त्.

मांसप 1) Adj. *an Fleisch saugend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

*मांसपचन n. = मांस्पचन.

मांसपाक m. *eine best. Krankheit des männlichen Gliedes, bei der dasselbe zerstört wird.*

मांसपिण्ड m. n. *Fleischklumpen, Geschwulst* Suçr. 1,87,12. 288,2. Spr. 4777.

*मांसपित्त n. *Knochen.*

*मांसपुष्पिका f. *eine best. Pflanze,* = क्षमरमारी Râgân. 10,126.

मांसपेशी f. 1) *ein Stück Fleisch* Gobh. 4,2,12. — 2) Bez. *des Fötus vom 8ten bis zum 14ten Tage.* — 3) *Muskel.*

मांसप्ररोह m. *Fleischauswuchs* Suçr. 1,87,14. 258,7. Vgl. मांसजाः प्ररोहाः 260,9.

*मांसफल 1) m. *Cucurbita Citrullus* Râgân. 7,167. — 2) f. आ *Solanum Melongena.*

मांसबुद्बुदवत्त् Adj. *mit fleischigen Erhöhungen versehen* Suçr. 1,87,18.

मांसभक्ष 1) Adj. *Fleisch essend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

मांसभिक्षा f. *Bitte um Fleisch.*

मांसभूत Adj. 1) *Fleisch seiend, eine Lockspeise bildend* 78,6. — 2) *mit Fleisch verbunden.* °भूतोदन *Reisbrei mit Fleisch* R. 2,52,83.

मांसभेत्तर् Nom. ag. *der Jmd eine Wunde in's Fleisch schlägt.*

मांसमय Adj. (f. ई) *aus Fleisch bestehend.* पेशी f. so v. a. *ein Stück Fleisch.*

*मांसमाषा f. *Glycine debilis* Râgân. 3,18.

मांसयोनि m. *ein Wesen mit Fleisch und Blut.*

मांसरस m. 1) *Fleischbrühe.* — 2) **Blut* Gal.

मांसरुचि Adj. *Fleisch mögend* 144,25.

*मांसरुहा, *°रोहा, *°रोहिका, *°रोहिणी und *°रोही f. *eine best. wohlriechende Pflanze* Râgân. 12,154. fg. Buâvapr. 1,207.

मांसल 1) Adj. *a) fleischig. — b) massig* (Ind. St. 14,387), *kräftig, stark* (Ton u. s. w.) Bâlar. 192,7. — 2) *m. *Phaseolus radiatus* Râgân. 16,43.

मांसलता f. *Runzel.*

*मांसलफला f. *Solanum Melongena* Râgân. 7,191.

मांसवत्त् Adj. *mit Fleisch versehen.* Vgl. मांसन्वत्त्.

मांसवर्षिन् Adj. *Fleisch (Heuschrecken?) regnend* MBh. 6,2,30.

मांसविक्रय m. *Fleischverkauf.*

मांसविक्रयिन् und °विक्रेतर् m. *Fleischverkäufer.*

मांसविवेक m. Titel eines Werkes, Burnell, T.

*मांसशील Adj. *an Fleischnahrung gewöhnt.*

मांसशुक्रल Adj. *Fleisch und Samen erzeugend* Karaka 1,27.

मांसशोणितपङ्किन् Adj. *mit Fleisch und Blut besudelt* (Fluss) MBh. 3,52,82.

मांससंघात m. *Fleischanschwellung.*

1.*मांससार m. 1) *Fett* Râgân. 18,68. — 2) *Blut* Gal.

2. मांससार Adj. *bei dem* (unter den sieben Bestandtheilen des Körpers) *das Fleisch vorwaltet.*

*मांससिक्थ m. *Fett* Râgân. 18,68.

*मांसस्नायु f. *Haut.*

मांसाङ्कुर m. *Fleischauswuchs* Suçr. 1,288,2. 307,1.

मांसाद, मांसाद und मांसादिन् Adj. *Fleisch essend, — fressend.*

मांसानशन n. *das Sichenthalten von Fleischnahrung* Çâṅkh. Çr. 3,13,47.

मांसार्गल *ein zum Munde heraushängendes Stück Fleisch* MBh. 2,44,30.

मांसार्बुद m. *eine best. Krankheit des männlichen Gliedes.*

मांसाशन n. *der Genuss von Fleisch, Fleischspeise.*

मांसाशा f. *ein Verlangen nach Fleisch* Çat. Br. 11,7,1,2. Âpast. Çr. 7,28,3.

मांसाशिन् Adj. *Fleisch geniessend, von Fl. sich nährend.* Nom. abstr. °शित्व n.

मांसाष्टका f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des Mâgha.*

मांसिक 1) *Adj. = मांसाय प्रभवति und मांसं नियुक्तं दीयते ऽस्मै. — 2) m. *Fleischer, Fleischverkäufer* Text zu Lot. de la b. l. 168.

*मांसिका und *मांसिनी (Râgân. 12,98) f. *Nardostachys Jatamansi.*

मांसीय्, मांसीयति *Fleisch zu essen verlangen* Âpast. Çr. 7,28,8.

मांसेपद् (stark °पाद्) m. *ein best. Thier.*

*मांसेष्टा f. *Fledermaus* Râgân. 19,92.

मांसैदन m. = मांसौदन Mân. Gṛhj. 2,9, v. l.

मांसोन्नति f. *Erhebung des Fleisches, Anschwellung.*

मांसोपजीविन् m. *Fleischhändler.*

मांसौदन m. *gekochter Reis mit Fleisch.* मांसौदनपिण्ड Mân. Gṛhj. 2,9.

*मांसौदनिक Adj. (f. ई) von मांसौदन.

मांस्पचन Adj. (f. ई) *zum Kochen des Fleisches dienend.*

*मांस्पाक m. = मांसपाक.

मांस्पृष्ट Adj. Çat. Br. 14,7,3,11 nach dem Comm. = मामनुप्राप्तः oder मया लब्धः. Man könnte अमांस्पृष्ट vermuthen; dieses würde bedeuten: *nicht vom Fleische berührt,* d. i. *von keinem Wesen mit Fleisch und Blut betreten;* vgl. मांसधौत.

माकन्द 1) m. *der Mangobaum.* — 2) f. ई *a) *Myrobalanenbaum, Myrobalane. — b) *eine andere Pflanze* Râgân. 7,42. — *c) *gelber Sandel.* — *d)* N. pr. einer Stadt.

माकन्दक 1) *Adj. von माकन्द 2) *d*). — 2) f. °न्दिका N. pr. einer Stadt, = माकन्द 2) *d*).

माकन्दिक m. *Metron. von मकन्दिका und N. pr. eines Mannes.

माकर 1) Adj. (f. ई) *zum Meerthier* Makara *in Beziehung stehend.* व्यूह m. *eine best. Art der Truppenaufstellung;* आकर m. *Fundgrube von M., so v. a. das Meer;* सप्तमी f. = मकारसप्तमी *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

माकरन्द Adj. *von Blumensaft herrührend.*

*माकलि m. 1) *der Mond.* — 2) N. pr. von Indra's Wagenlenker; vgl. मातलि.

*माकष्टेय m. Patron. von मकष्टु.

माकाराध्यान n. *eine best. Vertiefung des Geistes.*

*माकिम् Indecl.

मांकिस् Adv. 1) *ne.* — 2) *ne quis.*

मार्कीं f. Du. nach Sâj. Bez. von *Himmel und Erde.*

मौकीन Adj. (f. आ) *mein.*

मौकीम् Adv. *ne.*

माकुलि m. *eine Schlangenart.*

माकोट N. pr. einer Oertlichkeit.

मागव्य m. Patron. von मनु gaṇa गर्गादि in der Kâç. N. pr. eines Lehrers Âit. Âr. 305,6.

*मागव्यायणी f. zu मागव्य gaṇa लोकितादि in der Kâç.

मागिक 1) Adj. *a*) *von der Biene kommend.* — *b*) in Verbindung mit धातु = 2) *b*). — 2) n. *a*) *Bienenhonig.* — *b*) *Schwefelkies* Râǵan. 13,3. 82.

*मागिकत्र n. *Wachs* Râǵan. 13,76.

*मागिकधातु m. *Schwefelkies* Râǵan. 13,83.

*मागिकफल m. *eine Art Cocosnussbaum* Râǵan. 11,83.

मागिकस्वामिन् m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*मागिकाशर्करा (!) f. *Zucker in Stücken* Râǵan. 14,104.

*मागिकाश्रय n. *Wachs.* Richtig मक्षि°.

मागीक 1) m. f. (आ) *Spinne* Brahmop. S. 241. — 2) n. *a*) *Honig* Râǵan. 14,110. — *b*) **Schwefelkies* Râǵan. 13,82.

मागीकधातु m. *Schwefelkies.*

*मागीकशर्करा f. = मागिकाशर्करा.

माघ (wohl n.) *ein auf ein gemeinsam dargebrachtes Opfer sich stützendes Verhältniss* Hariv. 2,65,9. v. l. मोघ.

*मागध Adj. von मगधिन्. n. N. pr. einer Stadt oder Oertlichkeit Ganar. 4,275.

मागधे 1) Adj. (f. ई) *zu den* Magadha *in Beziehung stehend, von dorther stammend, dort befindlich, — gebräuchlich* u. s. w., *magadhisch.* — 2) m. *a*) *ein Fürst der* Magadha. — *b*) *eine best. Mischlingskaste, der Sohn einer* Kshatrijâ *und eines* Vaiçja, *Lobsänger eines Fürsten* Gaut. — *c*) Pl. Bez. *der Kriegerkaste in* Çâkadvîpa. — *d*) **weisser Kümmel.* — *e*) N. pr. α) Pl. eines Volkes, = मगध. — β) einer Dynastie VP.² 4,184. — γ) eines der 7 Weisen unter dem 14ten Manu. — δ) eines Sohnes des Jadu. — 3) f. आ *a*) *eine Prinzessin der* Magadha. — *b*) **langer Pfeffer.* — 4) f. ई *a*) *die Sprache der* Magadha. — *b*) *eine Prinzessin der* Magadha 123,30. — *c*) *die Tochter einer* Kshatrijâ *und eines* Vaiçja, *Lobsängerin eines Fürsten* Kâd. 2,20,3. — *d*) **Jasminum auriculatum.* — *e*) *eine Art Gewürz.* Nach den Lexicographen *langer Pfeffer, weisser Kümmel, Anis, Dill* und *eine Art Kardamomen.* — *f*) **Zucker.* — *g*) *ein best. Metrum.* — *h*) N. pr. eines Flusses.

V. Theil.

मागध 1) Adj. *magadhisch* Kâraṇḍ. 48,8. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes, = मगध. — 3) f. °धिका Sg. und Pl. *langer Pfeffer.*

मागधदेशीय Adj. *aus dem Lande der* Magadha *stammend.*

मागधपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मागधिक m. *ein Fürst der* Magadha.

माघे 1) Adj. (f. ई) *zum Mondhaus* Maghâ *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *ein best. Monat, dessen Vollmond im Mondhaus* Maghâ *steht* (beginnt mit dem Wintersolstitium). — *b*) N. pr. des Verfassers von Çiçupâlavadha und eines Kaufmanns (Ind. St. 14,123). — 3) f. माघी *a*) *der Vollmondstag im Monat* Mâgha. — *b*) **Hingtscha repens.*

माघकाव्य n. Mâgha's *Kunstgedicht,* = शिशुपालवध.

माघचैतन्य m. N. pr. eines Autors.

माघपाक्षिक Adj. (f. ई) *zu einer der zwei Hälften des Monats* Mâgha *gehörig.*

माघपुराण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

माघमा f. *Krebsweibchen.*

माघमासिक Adj. (f. ई) *zum Monat* Mâgha *gehörig* MBh. 14,85,4.

माघमाहात्म्य n. und °संग्रह m. Titel zweier Abschnitte im Padmapurâṇa Burnell, T.

माघवत 1) Adj. Indra *gehörig.* — 2) *f. ई *Osten.*

माघवतचाप m. n. *Regenbogen.*

माघवन Adj. (f. ई) Indra *gehörig.* ककुभ् f. *Osten* Râǵan. 21,82.

माघव्याख्या f. (Mallinâtha's) *Commentar zum* Çiçupâlavadha Opp. Cat. 1.

*माघष्टेय m. Patron. von मघष्टु gaṇa शुभादि in der Kâç.

माघस्नानविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

माघीपक्ष m. *die dunkele Hälfte im Monat* Mâgha Kâtj. Çr. 15,1,6.

माघोन 1) n. *Freigebigkeit.* — 2) *f. माघोनी *Osten.*

*माघ्य n. *die Blüthe von Jasminum grandiflorum* oder *pubescens.*

माङ् Bez. der prohibitiven Partikel 1. मा 244, 7. 10.

*माङ्क, माङ्कति (काङ्क्षायाम्).

*माङ्क्व्य m. Patron. von मङ्कु; *f. माङ्क्व्यायणी. Richtig मागव्य und मागव्यायणी.

माङ्गल n. Pl. Bez. *bestimmter Verse in einem den* Açvin *geweihten liturgischen Abschnitte.*

माङ्गलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

माङ्गलिक 1) Adj. (f. ई) *a*) *dem es um den guten Erfolg einer Sache zu thun ist.* — *b*) *Glück verheissend,* — *wünschend* (Worte) Bhâm. V. 2,55. — 2) (wohl n.) *ein Glück verheissender Gegenstand, Amulet* u. s. w. Vet. (U.) 31,36.

माङ्गलिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

माङ्गलिक्य (wohl n.) = माङ्गलिक 2) Bâlar. 310,16.

माङ्गल्य 1) Adj. *Glück bringend,* — *verheissend.* — 2) *m. *Aegle Marmelos.* — 3) n. *a*) *ein Glück verheissender Gegenstand, Amulet* u. s. w. — *b*) *Segensspruch.* — *c*) *eine Glück verheissende* —, *festliche Ceremonie.* — *d*) Du. Bez. *zweier bestimmter Verse* Mân. Gṛhj. 1,11.

माङ्गल्यनामन् Adj. *einen Glück verheissenden Namen habend* Maitr. S. 4,4,6. v. l. मङ्ग°.

माङ्गल्यमृदङ्ग m. *eine bei festlichen Gelegenheiten geschlagene Trommel.*

*माङ्गल्यार्का f. *Ficus heterophylla.* Vgl. मङ्ग°.

*माङ्कुष्य m. Patron. von मङ्कुष.

*माच m. *Weg.*

*माचल m. 1) *Dieb, Räuber.* — 2) *= ग्राक् oder ग्रक्. — 3) *Krankheit.* — Vgl. *कारि° und *गन्न°.

माचाकीय m. N. pr. eines Grammatikers TS. Prât. 10,22.

माचाल in *पर्णमाचाल.

*माचिका f. 1) *Fliege.* — 2) *Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,79. Bhâvapr. 1,174. — Vgl. काक°.

माचिरम् Adv. *schnell, alsbald* in befehlenden Sätzen nach einem Imper. oder einem Aor. ohne Augment; fast immer am Ende eines Çloka. Metrisch auch ungenau für नचिरम्.

माची f. in काक° und *धाङ्ग°.

*माचीपत्र n. *ein best. heilkräftiges Kraut.* Vgl. मञ्चिपत्र (Râǵan. 10,175).

*माञ्जल m. *der blaue Holzhäher.*

माञ्जलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

माञ्जव m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,180.

माञ्जिक m. N. pr. eines Mannes.

*माञ्जिरक m. Patron. von मञ्जिरक.

माञ्जिष्ठ (Gaut. Âpast.), °क und °ष्ठिक Adj. *mit Krapp gefärbt, krapproth.*

माञ्जिष्ठी Adv. mit कर् *krapproth färben* Bâlar. 58,9.

*माञ्जीरक m. Patron. von मञ्जीरक.

*माटाम्रक m. *ein best. Baum.*

माटियारि und माटीयारि N. pr. einer Stadt.

*माठ m. *Weg.*

माठर 1) m. *a*) N. pr. α) verschiedener Männer,

auch eines alten Lehrers (Kauç. 138. Vaitân.) und eines Schülers des Paraçurâma's (Bâlar. 32,6). — β) eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes. — γ) Pl. eines Volkes MBh. 8,73,19. v. l. रामठ. — *b*) *Bein. Vjâsa's. — *c*) **ein Brahmane* Gal. — 2) f. ई N. pr. eines Frauenzimmers in कौश्यपी-बालाक्यामाठरीपुत्र.

*माठरक Adj. von माठर.

*माठरायण m. Patron. von माठर.

*माठर्य m. Patron. von मठर.

माठव्य m. N. pr. eines Brahmanen.

*माठी f. *Harnisch, Rüstung* Berl. Mon. 1879, S. 811.

*माठ्य m. = माठ *Weg.*

*माड्, माडति, °ते (माने).

*माड m. 1) *Maass, Quantität.* — 2) *Caryota urens* Râǵan. 9,95.

माडव m. *eine best. Mischlingskaste.*

*माडाद्रुम m. *ein best. Baum,* = माड 2).

*माडार्य Adj. von मडार.

*माडि m. *Palast.*

*माड्डुक und *माड्डुकिक m. *Trommelschläger.*

*माढि f. 1) *Blattader.* — 2) *Verehrung.* — 3) *Niedergeschlagenheit, Traurigkeit.* — 4) *ein best. Zahn.* — 5) *the hem or border of a garment.* — 6) N. pr. einer Gegend.

*माढी f. = दन्तसिरा.

*माण m. *eine best. Pflanze,* = माणक.

माणक 1) *m. *Arum indicum.* — 2) n. *die Knolle von Arum indicum* — Mat. med. 252. 308. Von unbestimmbarer Bed. Mârk. P. 34,98.

माणकीव्रत n. *eine best. Begehung.*

माणव m. 1) *Junge, Bube, Bursch;* insbes. *ein Brahmanenknabe.* अनूचो माणवो ज्ञेयः Kâtj. Karm. 27,11. Vgl. दण्ड°. — 2) **ein Perlenschmuck von 16 Schnüren.* — 3) **einer der 9 Schätze bei den* Ǵaina.

माणवक 1) m. *a*) = माणव 1). माधव्य° *der Brahmanenjunge* (verächtlich von einem Erwachsenen) Mâdhavja. — *b*) *ein Perlenschmuck von* 16 (*20, *48) *Schnüren* Paṅkâd. — 2) f. °विका *ein junges Mädchen, Dirne* Ind. St. 13,416. 420. — 3) n. *ein best. Metrum.*

माणवकक्रीड n., °क्रीडनक n., °क्रीडा f. und °क्रीडितक n. *ein best. Metrum.*

*माणवीन Adj. *für Knaben geeignet.*

*माणव्य n. *eine Menge —, eine Gesellschaft von Knaben.*

माणिकल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

माणिक 1) m. *Juwelenhändler* Kampaka 2. — 2) f. आ *ein best. Gewicht.*

माणिकाम्बा oder °काम्बू f. N. pr. eines Frauenzimmers.

माणिक्य 1) n. *Rubin* Râǵan. 13,6. 146. — 2) *f. आ *eine kleine Hauseidechse.* — 3) m. N. pr. eines Mannes.

माणिक्यचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

माणिक्यचन्द्रक m. und माणिक्यपुञ्ज m. N. pr. Ind. St. 14,159.

माणिक्यमय Adj. *aus Rubinen gemacht, — bestehend.*

माणिक्यमल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

माणिक्यमिश्र, माणिक्यमुकुट (Ind. St. 14,159), माणिक्यमुख (ebend.), माणिक्यरत्न (ebend.), माणिक्यराय, माणिक्यसूरि und माणिक्यादित्य m. (Ind. St. 14,159) N. pr. verschiedener Männer.

माणिक्याद्रि m. N. pr. eines *Berges* Bâlar. 15,4.

माणिक्यात्तक m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,159.

माणिचर m. *eine best. Gottheit.*

माणिचार m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha, = माणिभद्र und मणिभद्र.

माणिपार m. Patron.

*माणिपाल Adj. = मणिपाल्या धर्म्यम्.

*माणिपालिक m. Metron. von मणिपाली.

*माणिबन्ध n. = माणिमन्थ.

माणिभद्र m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha, = मणिभद्र Sâmav. Br. 3,3,3.

माणिमन्थ n. *eine Art Steinsalz* Bhâvapr. 1,180. 3,101.

*माणिवप्य n. N. pr. eines Dorfes Mahâbh. 4,72, *b*,7. Davon *Adj. °क.

माणिवर m. = माणिचर.

माणिष्ट m. N. pr. eines Lehrers. Pl. *seine Nachkommen.*

माणेड m. N. pr. eines Mannes.

माणेडकर्णि m. Patron. N. pr. eines Muni.

माणेडप Adj. *zu einem Tempel gehörig.*

*माणेडरिक Adj. von मणेडर.

माणेडलिक Adj. *eine Provinz beherrschend;* m. *Kreisfürst, Gaugraf.*

माणेडव 1) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 2) f. ई (f. zu माणेडव्य) *a*) Name der Dâkshâjaṇi in Mâṇḍavja. — *b*) N. pr. einer Tochter Kuçadhvaǵa's.

माणेडव्य 1) m. *a*) Patron. N. pr. eines Lehrers. Pl. *seine Nachkommen.* — *b*) Pl. N. pr. einer Völkerschaft. — 2) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit.

माणेडव्यपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

माणेडव्यस्मृति f. Titel eines heiligen Tex

माणेडव्यायन 1) m. Patron. von माणेडव्य *f. ई f. zu माणेडव्य 1) *a*).

माणेडव्येश्वर n. Name eines Liṅga.

माणेडव्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha

माणेडूक 1) Adj. (f. ई) *von den* Maṇḍ *herrührend.* शिक्षा f. — 2) m. Pl. *eine best.* — 3) f. माणेडूकी N. pr. einer Frau. °पुत्र pr. eines Lehrers.

माणेडूकायन 1) m. Pl. *eine best. Schule.* माणेडूकायनी N. pr. einer Frau. °पुत्र m. eines Lehrers.

माणेडूकायनि m. N. pr. eines Lehrers.

*माणेडूकि m. Patron. von माणेडूक.

माणेडूकेय m. Patron. N. pr. eines Lehre Âr. 305,4. Âçv. Gṛhj. 3,4,4. Çâṅkh. Gṛhj. 4, *seine Nachkommen.*

माणेडूकेयीय Adj. *zu* Mâṇḍûkeja *in Bez stehend* Ait. Âr. 370,10.

माणेडूक्यस्मृति, माणेडूक्युपनिषद् (Bühler No. 27; माणेडूकी wohl Adj.) und माणेडूक्योप f. Titel einer Upanishad. °षट्दीपिका f. द्राप्य n. Opp. Cat. 1.

1. मात wohl Partic. von मा = मन् RV. 5,45, देवमात und निर्मात (Nachtr. 4).

2.*मात am Ende einiger adj. Compp. = *Mutter.*

3. मात m. Metron. von मति; f. मातेयी.

मातङ्ग 1) m. *a*) *Elephant.* — *b*) am End Comp. so v. a. *der Beste in seiner Art.* Bâlar. 201, 8. — *c*) * *Ficus religiosa.* — *24ste astronomische* Joga. — *e*) *ein* Ká (Kâd. 2, 128, 2. °कुमारी f. 1, 8, 21. Nom. °त्व n. 10, 20), *ein Mann niedrigsten St eine Art* Kirâta. — *f*) N. pr. α) *eines S gendämons. — β) *eines* Pratjekabuddha eines Autors und verschiedener anderer M — 2) f. ई *a*) *die Urmutter der Elephanten.* zu 1) *e*). Als solche *eine Form der* Durgâ *N. pr. der Gattin Vasishṭha's.

मातङ्गक m. N. pr. eines Káṇḍâla-Hau Kâd. 35,1.

मातङ्गज Adj. *vom Elephanten kommend.*

मातङ्गदिवाकर m. N. pr. eines Dichters.

मातङ्गनक्र m. *ein elephantengrosses K* Ragh. 13,11.

*मातङ्गमकर m. *ein best. grosses Seeung* Râǵan. 19,72.

मातङ्गलीला f., °प्रकाशिका f. und °व्या Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मातङ्गीकर्णाटककथा f., °ङ्गीक्रम m., °ङ्गीदण्डक (Burnell, T.) und °ङ्गीरहस्य n. Titel von Werken.

*मातय्, मातयति künstliches Denomin. von मातर् *Mutter.*

1. मातर् f. 1) *Mutter*, auch *Mutterthier*. Du. *Vater und Mutter*. — 2) *die Erde*; Du. *Himmel und Erde*. — 3) *Kuh* 40,18. Auch लोकस्य माता. — 4) Pl. *die Gewässer*. — 5) Du. und Pl. *die Hölzer, aus denen das Feuer gerieben wird*. Einmal mit einem Adj. m. verbunden. — 6) Bein. *a*) der Lakshmi. — *b*) der Durgâ und der Dâkshâjaṇi an einem bestimmten Orte. — 7) Pl. *die göttlichen Mütter als personificirte Energien vorschiedener Götter*. Es werden deren 7, 8, 9 und 16 (darunter 10 लोकमातर्: oder °मातृका: Hemâdri 1,140,21. fgg.) mit Namen aufgeführt. Sie stehen in nächster Beziehung zu Çiva. Auch die 13 Gattinnen Kaçjapa's führen den Namen लोकानां मातर्:. Skanda, dem ursprünglich nur 7 Mütter beigelegt werden, hat deren später eine zahllose Menge. — 8) Pl. *die acht menschlichen Mütter* oder *weiblichen Mahnen* sind: *Mutter, Grossmutter* und *Ahne; Grossmutter* —, *Ahne* — und *Urahne der Mutter; des Vaters und der Mutter Schwester*. — 9) auf den Namen *Mutter* haben auch *andere nahestehende weibliche Verwandte und ehrwürdige* (auch jüngere) *Personen* Anspruch Bâlar. 102, 11. Kâd. 2,116,15. Die Sarajû redet die Gaṅgâ so an Prasannar. 85,13. In vertraulicher Sprache wird auch *eine nicht verwandte ältere Frau* oft *Mutter* genannt (114,17). — 10) **Koloquinthengurke* Râǵân. 3,57. — 11) **Salvinia cucullata* Râǵân. 3,55. — 12) **Nardostachys Jatamansi* Râǵân. 12,99. — 13) **Sphaeranthus indicus* (?) Râǵân. 3,20. — 14) **der Luftraum*. — 15) *= विभूति. — 16) *= रेवती.

2. मातर् Nom. ag. 1) *Messer, metitor, der da durchmisst* (mit Acc.) ṚV. 8,41,4. — 2) *der Inhaber einer richtigen Vorstellung*. — 3) *eine best. Mischlingskaste*. Vielleicht ist st. मातरम् (!) माडवम् zu lesen. — 4) N. pr. eines Autors (?).

*मातरपितरौ Nomin. Du. m. *Vater und Mutter, die Eltern*. Zu belegen मातरा पितरा.

*मातरिपुरुष m. *ein Mann der Mutter gegenüber, ein feiger Prahler*.

मातरिश्वरी Adj. f. nach Sây. = मातरि भवन्ती ṚV. 10,120,9.

मातरिश्व m. N. pr. eines Ṛshi, = मातरिश्वन् 5) *a*).

*मातरिश्वक Adj. *das Wort* मातरिश्वन् *enthaltend*.

मातरिश्वन् m. 1) N. pr. eines göttlichen Wesens, welches als Bote des Vivasvant den vorher verborgenen Agni zu den Bhṛgu vom Himmel herabbringt. — 2) Geheimname des Agni selbst. — 3) *Wind*. — 4) Bein. Çiva's. — 5) N. pr. *a*) eines Ṛshi. — *b*) eines Sohnes des Garuḍa.

मातरिश्वरी Adj. f. nicht sicher stehende Lesart für मातरिश्वरी AV. 5,2,9.

मातलि m. N. pr. von Indra's Wagenlenker.

मातलिसारथि m. Bein. Indra's.

मातली m. (Nomin. ebenso) N. pr. eines göttlichen Wesens in der Umgebung Jama's und der Väter. Nach Sây. ist मातली Nomin. von मातलिन् (Accent!) und dieses Adj. von मातलि. — *मातली f. fehlerhaft für माताली.

मातलीय Adj. Mâtali *betreffend*.

मातल्युपाख्यान n. Titel eines Werkes.

मातवचस m. Patron. von मतवचस्.

मातवै Dat. Infin. zu 5. मा *blöken* ṚV. 1,164,28.

माता f. = 1. मातर् *Mutter* in विश्व° *Allmutter*.

माताडुहितर् f. Du. *Mutter und Tochter* 135,25.

मातापितर् m. Du. *Vater und Mutter, die Eltern* Gaut. Âpast. Pl. मातापितर्: TS. 1,3,10,1. 6, 3,11,3. Am Anfange eines Comp. मातापितृ Chr. 199,11.

मातापितृघातक m. Pl. *Vater- und Muttermörder* Kâraṇḍ. 94,23.

मातापितृसंज्ञिन् Adj. *als Vater und Mutter betrachtend* Lalit. 348,14.

मातापुत्र m. Du. *Mutter und Sohn*.

1. मातामह 1) m. *der mütterliche Grossvater*. Du. *die Grosseltern mütterlicherseits*; Pl. *der Vater, Grossvater* und *die Ahnen der Mutter*. — 2) f. ई *die mütterliche Grossmutter*.

2. मातामह Adj. (f. ई) *zum Vater der Mutter in Beziehung stehend, ihm gehörig* u. s. w.

मातामहीय Adj. dass.

मातालवै m. (Padap. मान्थालवै) wohl *der fliegende Fuchs* Maitr. S. 3,14,19. Vgl. मान्थाल, मान्धाल und मन्थावल.

*माताली f. 1) *der Mutter Freundin*. — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

*माति f. 1) *Maass*. — 2) *richtige Erkenntniss*.

मातु m. = वाग्वर्णसमुदाय S. S. S. 118. 119.

मातुर् am Ende einiger gesteigerter Adjectiva von मातर् *Mutter*; z. B. द्वै° = द्विमातर् *zwei Mütter habend*.

मातुर्धात्रै (so die Hdschrr.) m. *Mutterbruder* Maitr. S. 1,6,12 (106,4).

मातुल 1) m. *a*) *Mutterbruder* Gaut. Âpast. So nennen in der Fabel die Mäuse die Katze, der Schakal den Esel und dieser den Schakal. — *b*) **das Sonnenjahr*. — *c*) **Stechapfel* (*der Baum*). — *d*) **eine Art Getraide*. — *e*) **eine Schlangenart*. — 2) *f. आ *die Frau des Mutterbruders*. — 3) *f. ई *a*) dass. — *b*) *Hanf*.

1. मातुलक m. 1) *Mutterbruder* (zärtlicher als मातुल). In der Fabel wird der Kranich der *Mutterbruder* des Krebses genannt. — 2) **Stechapfel*.

2. *मातुलक Adj. *vom Mutterbruder kommend* u. s. w.

मातुलङ्ग m. *Citronenbaum*; n. *Citrone*.

*मातुलपुत्रक m. 1) *ein Söhnchen des Mutterbruders*. — 2) *Stechapfel* (*die Frucht*).

मातुलाङ्ग n. *Citrone* Hemâdri 2,*a*,123,20.

*मातुलात्मज m. *der Sohn des Mutterbruders* Gal.

मातुलानी f. 1) *die Frau des Mutterbruders*. — 2) **Hanf* oder *Crotolaria juncea*. — 2) **eine Erbsenart*. — 4) **Fennich*.

*मातुलाहि m. *eine Schlangenart*.

*मातुलि m. angeblich = मातलि.

मातुलिङ्ग (*m.) f. (ई Hem. Par. 2,35) *Citronenbaum*; n. *Citrone* Hariv. 2,89,61. Hemâdri 1,237, 15. 266,16.

मातुलुङ्ग 1) m. *Citronenbaum*; n. *Citrone*. — 2) f. (*आ) ई *eine besondere Species des Citronenbaumes*.

*मातुलुङ्गक 1) m. *Citronenbaum*. — 2) f. °ङ्गिका *der wilde Citronenbaum* Râǵân. 11,155.

मातुलेय 1) m. *ein Sohn des Mutterbruders*. — 2) f. ई *eine Tochter des Mutterbruders*.

मातुल्य (wohl n.) *das Haus des Mutterbruders*.

*मातुःष्वसर् und *°स्वसर् f. *Mutterschwester*.

मातृक 1) Adj. *von der Mutter kommend, mütterlich*. — 2) m. *Mutterbruder*. — 3) f. आ *a*) *Mutter*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *eine göttliche Mutter*; vgl. 1. मातर् 7). — *c*) **Amme*. — *d*) *Grossmutter*. — *e*) Bez. von *acht Gefässen auf beiden Seiten des Nackens* (wohl nach den *8 göttlichen Müttern* so genannt). — *f*) Bez. *der in Diagramme* u. s. w. *geschriebenen Buchstaben, denen eine magische Kraft beigelegt wird*; als Coll. auch *die Gesammtheit solcher Buchstaben, das in solcher Weise angeordnete Alphabet, Alphabet* überh. Buar. Nâṭjaç. 18,4. Hemâdri 1,827,12. Pl. Lalit. 145,6. — *g*) *ein in der Erde steckender Holzpflock, der* Indra's *Bannerstock stützt*. — *h*) *= करण. — *i*) bei den Buddhisten Bez. des Abhidharmapiṭaka. — *k*) N. pr. der Gattin Arjaman's. — 4) n. *die Natur der Mutter*.

*मातृकच्छिद्र (!) m. Bein. Paraçuràma's.

*मातृकल्पिक Adj.

मातृकानिघण्ट (Verz. d. B. H. No. 911) und °निघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मातृकाप्रवण Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

मातृकाभेदतन्त्र n. Titel eines Werkes.

मातृकामय Adj. (f. ई) *aus mystischen Buchstaben bestehend* Hemâdri 1,826,21.

मातृकामक् m. in प्र°.

मातृकार्णव m. Titel eines Tantra.

मातृकार्थचिन्तन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मातृकाहृदय n. Titel eines Tantra.

मात्रृकृत Adj. *gegen die Mutter* —, oder *von der Mutter gethan.*

*मातृकेशट m. *Mutterbruder.*

मातृगण m. *die Schaar der göttlichen Mütter.*

मातृगन्धिनी f. so v. a. *Rabenmutter.*

मातृगर्भ m. *Mutterleib.*

मातृगामिन् Adj. *der mit seiner Mutter Unzucht treibt.*

मातृगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

मातृगृह n. *ein Tempel der göttlichen Mütter* Kâd. 2,104,4.

मातृग्रह m. Pl. Bez. *bestimmter Krankheitsdämone* Agni-P. 31,31.

मातृग्राम m. *das weibliche Geschlecht, die Weiber* Lalit. 69,8.9. 161,10. °दोष m. Pl. *die Schwächen des weiblichen Geschlechts* 27,18. 29,1.

*मातृघात, °घातक (R. 2,78,22) und °घातिन् m. *Muttermörder.*

*मातृघातुक m. Bein. Indra's.

मातृघ्न m. *Muttermörder.*

मातृचक्र n. 1) *ein mystischer Kreis mit den göttlichen Müttern.* — 2) *der Kreis* —, *die Schaar der göttlichen Mütter.*

मातृचक्रप्रमथन m. Bein. Vishṇu's.

मातृचेट m. N. pr. eines Mannes.

मातृज्ञ Adj. *die Mutter anerkennend,* — *achtend* Lalit. 26,17.

मात्रृतमा Adj. f. *mütterlichst* (von Gewässern).

मातृतस् Adv. *von Seiten der Mutter.* Auch स्व°.

मातृता f. *das Verhältniss einer Mutter.*

मातृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मातृदत्त N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ eines Frauenzimmers.

मातृदत्तीय n. Titel eines Werkes.

मातृदेव Adj. *die Mutter als Gottheit verehrend* Taitt. Up. 1,11,2.

मातृनन्दन m. Bein. Skanda's.

*मातृनन्दिन् m. *eine* Karaṅga-*Art* Râgân. 9,70.

मातृनामन् n. Bez. *einer Klasse von Sprüchen im* AV. (Vaitân.); m. Name des angeblichen *Verfassers* und der angeblichen *Gottheit* derselben.

मातृपालित m. N. pr. eines Dânava.

मातृपूजन n. und °पूजा f. *Verehrung der göttlichen Mütter.*

मात्रृबन्धु 1) m. *ein Verwandter mütterlicherseits* Gaut. 4,5. — 2) f. °बन्धू *nur den Namen einer Mutter führend, Rabenmutter.* — 3) n. *mütterliche Blutsverwandtschaft.*

मातृबान्धव m. *ein Verwandter mütterlicherseits.*

मातृभेदतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*मातृभोगीण Adj.

मातृमण्डल n. 1) *die Schaar der göttlichen Mütter* Kâd. 140,13. Pañkad. °विद् m. *ein Priester derselben.* — 2) *eine best. Sterngruppe.*

मात्रृमत् Adj. *von einer Mutter begleitet, eine Mutter habend.*

*मातृमातर् f. Bein. der Pârvatî.

*मातृमुख Adj. *dumm, einfältig.*

मात्रृमृष्ट Adj. (f. आ) *von der Mutter geputzt.*

मातृमोदक Titel von Uvaṭa's Commentar zu VS. Prât.

मातृयज्ञ m. und °याग m. (Çâṅkh. Gṛhj. 4,4. Ind. St. 15,118. 158. Hemâdri 1,140,18) *ein Opfer an die Mütter.*

मातृवंश m. *die Familie der Mutter* Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. Ind. St. 13,412.

मातृवंश्य Adj. *zur Familie der Mutter gehörig* Spr. 4076.

मातृवत् Adv. = मातरमिव und मातरीव.

मातृवत्सल m. Bein. Skanda's.

मातृवध m. *Muttermord.*

मातृवर्तिन् m. N. pr. eines Jägers.

*मातृवाहिनी f. *Fledermaus* Râgân. 19,92.

*मातृशासित Adj. *dumm, einfältig.*

मातृश्राद्ध n. *eine den mütterlichen Ahnen geltende Todtenspende* Verz. d. Oxf. H. 382, *a*, No. 450.

मातृषसृ f. *Mutterschwester.*

मातृषसेय 1) m. *der Mutterschwester Sohn.* — 2) f. ई *der Mutterschwester Tochter* MBh. 3,224,5.

*मातृषस्रीय m. = मातृषसेय 1).

मातृसिंही f. *Justicia Gendarussa.*

मातृस्वसृ und मातृस्वसेया fehlerhaft für °ष्वसृ und °ष्वसेयी.

मातृहन् m. *Muttermörder* AV. Paipp. 9,4,3.

*मात्रृपुत्र m. Pl. *die Schüler meines Sohnes.*

मात्र्या f. Metron. von मति Maitr. S. 2,7,19 (104,12).

मात्र 1) m. *ein Brahmane auf der niedrigsten Stufe, der sich nur auf seine Geburt zu berufen vermag,* Hemâdri 1,26,3. 8. — 2) f. मात्रा *a) Maass, Maassstab.* भूयस्या मात्रया *in starkem Maasse.* — *b) Ausdehnung, Umfang.* — *c) Quantum, Menge.* — *d) Zeitmaass, Dauer, Lebensmaass.* — *e) Zahlenmaass, Zahlenverhältniss.* — *f) Maasseinheit, Maassfuss.* — *g) das Grundmaass der Zeit, Moment* (in populärem Gebrauch, nicht mathematisch bestimmt). = निमेष VP. 6,3,6. — *h) metrische Einheit, die Zeitdauer eines kurzen Vocals.* — *i) Zeitmaass in der Musik* (deren drei). — *k)* am Ende eines Comp. *das volle Maass, nur soviel als das vorangehende Wort besagt.* Nur einmal, sonst in dieser Bed. मात्र n. — *l) das richtige Maass,* — *Verhältniss, Ordnung.* — *m) ein kleiner Theil, Partikel, Kleinigkeit, ein Weniges.* Instr. *in kleinen Partien, in kleinem Maasse, mässig;* *Loc. *ein wenig* Gaṇar. 1,6. राज्ञेति कियती मात्रा so v. a. *mit einem Fürsten fertig zu werden, ist eine Kleinigkeit für* (Gen.). का मात्रा समुद्रस्य *mit dem Meere ist leicht fertig zu werden.* — *n) Element, Grundstoff* (deren fünf). — *o) Materie, die sinnliche Welt.* — *p) Habe, Gut, Besitz, Geld.* Pl. Vasishṭha 20,45. — *q) Hausgeräthe.* — *r) Spiegel* Vishṇus. 65,14. — *s) Ohrenschmuck, Schmuck* überh. Kâd. 18,3. — 3) n. मात्र *a) Element, Grundstoff.* Nur Bhâg. P. — *b)* am Ende eines Comp. α) *Maass im Raume: Höhe, Tiefe, Breite, Länge, Entfernung, Grösse.* — β) *Quantum, Menge.* — γ) *Dauer.* — δ) nach einem Zahlwort pleonastisch. शतमात्र = शत. — ε) *Alles was das vorangehende Wort besagt, Etwas im weitesten Sinne des Wortes.* राज° *Alles was* राजन् *heisst,* कृष्ट° *gepflügt, gleichviel ob gut oder schlecht.* — ζ) *nur soviel als das vorangehende Wort besagt.* Wiederzugeben durch *Nichts als, nur, bloss.* ज्ञातमात्रे *beim blossen Erfahren,* so v. a. *für die blosse Nachweisung;* भुक्तमात्रे *wenn man nichts Anderes als gegessen hat,* so v. a. *unmittelbar nach dem Essen.* Zum Ueberfluss tritt noch एक an मात्र. — 4) am Ende eines adj. Comp. (f. आ u. ई) *a) so und so lang,* — *hoch,* — *breit,* — *dick,* — *tief,* — *weit,* — *gross,* — *viel.* Nach einem Zahlwort pleonastisch. — *b) nur soviel als* —, *nicht mehr als* — *besitzend,* — *betragend,* — *ausmachend, nur aus* — *bestehend.* — *c) der Nichts als* — *ist, ein einfacher* —; *mit* — *abgethan,* so v. a. *unmittelbar auf* — *folgend.* Nach einem Partic. praes. pass. durch *kaum, eben, nur* wiederzugeben. — *d) aus so und so vielen*

metrischen Einheiten bestehend. — *e) so und so viele Momente während* Gaut. 1,49. — *f) — als Habe besitzend.*

मात्रक 1) n. am Ende eines Comp. = मात्र 3) *b*) α) ε) und ζ). — 2) f. °त्रिका *a*) = मात्र 2) *h*). — *b*) *Model, Muster* Bâlar. 217,14. — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. °त्रिका) = मात्र 4) *a*) *b*) *c*) (भरत° m. *ein einfacher Schauspieler* Prasannar. 2, 16) und *d*).

°मात्रता f. Nom. abstr. zu मात्र 3) *b*) ζ) LA. 86,16.

मात्रत्रय Adj. *dreifach, in dreifacher Zahl vorhanden* Mârk. P. 23,35. 37.

°मात्रत्व n. Nom. abstr. zu मात्र 3) *b*) ζ) 274,5. 6. 281,18.

मात्राच्युतक (wohl n.) vielleicht *Ergänzung einer ausgefallenen metrischen Einheit* (ein best. Spiel) Kâd. 7,21 (8,4).

मात्राछन्दस् n. *ein nur nach der Zahl der Moren gemessenes Metrum.*

मात्राप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मात्राभस्त्रा f. *Geldbeutel.*

मात्रावत् Adj. *ein gegebenes Maass haltend, — habend; das richtige Maass habend* Kâraka 8,6.

मात्रावस्ति m. *ein best. öliges Klystier* Kâraka 8,4.

मात्रावृत्त n. = मात्राछन्दस्.

*मात्राशित n. *mässiges Essen.*

मात्राशितीय Adj. *über mässiges Essen handelnd.*

मात्राशिन् Adj. *mässig essend.*

मात्रासमक n. *ein best. Metrum.*

मात्रासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14, 105. 107.

मात्रिक 1) am Ende eines Comp. भृगमात्रिका: (wohl मृग° zu lesen) *alle Arten von Antilopen.* — 2) Adj. *eine Mora enthaltend.*

*मात्री Adv. mit कर् *zur Mutter machen.*

मात्रीय् 1) °यति *Jmd* (Acc.) *für seine Mutter halten, als Mutter behandeln.* Vgl. P. 3,1,10. — 2) *°यति, °यते *sich eine Mutter wünschen.*

*मात्सर Adj. = मत्सर 1) *c*) *d*).

मात्सरिक Adj. *Neid —, Missgunst verrathend.*

मात्सर्य n. 1) *Neid, Missgunst.* — 2) *Unwille, Unzufriedenheit.*

*मात्सिक m. *Fischer* Pat. zu P. 1,1,68, Vârtt. 8.

मात्स्य 1) Adj. *vom Fisch herrührend, ihm eigen, ihn betreffend.* — 2) m. N. pr. eines opferkundigen Ṛshi.

मात्स्यक Adj. = मात्स्य 1).

मात्स्यगन्ध m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*मात्स्यिक m. *Fischer.*

मात्स्येय m. Pl. *das Volk der* Matsja.

माथ m. 1) *das Aufreiben, Zunichtemachen.* — 2) **Weg.*

माथक m. *Vernichter* Bâlar. 100,7.

माथर्व m. Patron. = माधव Sâj.

माथाथ n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*माथितिक Adj. *mit* मथित *handelnd.*

माथुर 1) Adj. (f. ई) *a*) *aus* Mathurâ *kommend, dort geboren, zu* M. *in Beziehung stehend.* — *b*) *zu* Mathura *in Beziehung stehend, von ihm verfasst.* — 2) m. *a*) *ein Bewohner von* Mathurâ 234,11. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Kitragupta. — β) des Inhabers eines Spielhauses. — 3) f. ई Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1, 8166. fgg.

माथुरक m. *ein Bewohner von* Mathurâ.

माथुरदेश्य Adj. (f. आ) *aus der Gegend von* Mathurâ *stammend.*

*माद् m. 1) *Freude.* — 2) *Trunkenheit, Berauschtheit, Betäubung.* — 3) *Kampf* Sâj. zu ṚV. 3,35,4. — Vgl. गन्धमाद् und सधमाद्.

मादक 1) Adj. *berauschend, betäubend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *eine Hühnerart.*

*माद्य Adj. von मद्दिन्.

मादन 1) Adj. *a*) *ergötzend.* — *b*) *berauschend.* — 2) *m. *a*) *der Liebesgott.* — *b*) *Vanguiera spinosa.* — *c*) *Stechapfel.* — 3) *f. मादनी Name zweier *Pflanzen*, = माकन्दी (Râgân. 7,42) und विजया (dieses ist मादिनी). — 4) n. *a*) **das Berauschen.* — *b*) **Gewürznelken.* — *c*) *eine best. mythische Waffe.*

मादनीय 1) Adj. *berauschend.* — 2) n. *ein berauschendes Getränk* MBh. 7,64,10.

*मादयितर् Nom. ag. *Erfreuer* u. s. w. f. °त्री Sâj. zu ṚV. 9,1,1.

मादयित्नु und मादयिष्णु Adj. *berauschend.*

मादानक (मादनक?) n. *eine Art Holz* Kauç. 12.

मादानन्द m. N. pr.

मादापन m. Patron. von मद्. Auch Pl.

*मादिन् 1) Adj. in गन्धमादिनी. — 2) f. °नी *Hanf* Bhâvapr. 1,180.

मादुक m. ein Mannsname Pân̂cad.

मादुघ Adj. *zu der* Madugha *genannten Pflanze in Beziehung stehend.*

मादुर्णा f. N. pr. eines Dorfes.

मादुष n. und Nom. abstr. °त्व n. ein zu etymologischen Zwecken gebildetes Wort Ait. Br. 3,33,6.

मादृश् und मादृश (f. ई) Adj. *mir ähnlich, Einer von meines Gleichen.*

माद्य n. fehlerhaft für मान्द्य.

माद्र 1) *m. *ein Fürst der* Madra Mahâbh. 4,82, *a.* — 2) f. ई *a*) **eine best. Pflanze*, = अतिविषा Râgân. 6,137. — *b*) *eine Prinzessin der* Madra, Bez. *der* Gattinnen Pân̄du's, Sahadeva's, Kroshṭu's und Kṛshṇa's.

माद्रक 1) m. *ein Fürst der* Madra. — 2) f. °द्रिका *eine Frau vom Volke der* Madra. v. l. मद्रिका.

*माद्रकूलक Adj. von मद्रकूल.

*माद्रनगर Adj. von मद्रनगर.

*माद्रबाह्लेय m. Metron.

माद्रवती f. *eine Prinzessin der* Madra. °सुत m. Metron. Sahadeva's und Nakula's.

माद्रिनन्दन (metrisch) m. Metron. Sahadeva's und Nakula's. Pl. ungenau für Du.

*माद्रीपति m. Bein. Pân̄du's.

*माद्रुकस्थलक Adj. von मद्रुकस्थली.

माद्रेय m. 1) Metron. Sahadeva's und Nakula's. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

माधव 1) Adj. (f. ई; *आ in der Verbindung तनू und in der Bed. von मधव्या) *a*) *zum Frühling in Beziehung stehend, vernalis, vernus.* — *b*) *den Nachkommen* Madhu's —, *den* Jâdava *eigen.* लक्ष्मी f. *das Glück der* Jâdava. — *c*) Kṛshṇa *darstellend* (Bild) Hemâdri 1,606,8. 9. — 2) m. *a*) *der zweite Frühlingsmonat.* — *b*) *Frühling.* — *c*) **Bassia latifolia* Râgân. 11,92. — *d*) **Phaseolus Mungo* Râgân. 16,38. — *e*) *ein Sohn* oder *Nachkomme* Madhu's, *ein Mann aus* Jadu's *Geschlecht.* Sg. Patron. Kṛshṇa's (Vishṇu's) und Paraçurâma's (als einer Incarnation Vishṇu's). Auch auf Çiva übertragen. Pl. Bez. der Jâdava's oder Vṛshṇi's. — *f*) N. pr. α) eines Sohnes des 3ten Manu. — β) eines der 7 Weisen unter Manu Bhautja. — γ) eines andern alten Weisen und verschiedener anderer Männer. — 3) f. माधवी *a*) *die Erde.* Auch mit dem Beiw. देवी. — *b*) **Honigzucker* Râgân. 14,104. — *c*) **ein berauschendes Getränk.* — *d*) *Gaertnera racemosa.* — *e*) **eine Art Panicum.* — *f*) **Basilienkraut.* — *g*) **Anethum Sowa* Râgân. 4,10. — *h*) **Kupplerin.* — *i*) **Gedeihen des Hausviehes.* — *k*) *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 35. — *l*) *eine Frau aus* Madhu's oder Jadu's *Geschlecht.* — *m*) Name der Dâkshâjaṇî in Çrîçaila. *Auch Bein. der Durgâ. — *n*) Titel eines Commentars. — *o*) N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Tochter Jajâti's. — 4) *n. *Süsse.*

माधवक 1) *m. *ein aus Honig bereitetes berauschendes Getränk.* — 2) f. °विका *a) Gaertnera racemosa.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* N. pr. eines Frauenzimmers.

माधवकर m. N. pr. = माधवचन्द्रकर.

माधवकालनिर्णय m. Titel eines Werkes.

माधवगुप्त m. N. pr. eines Mannes Harshaṅ. 105, 4. 203,24.

माधवचन्द्रकर m. N. pr. eines medicinischen Autors.

माधवचम्पू f. (Opp. Cat. 1) und माधवचरित n. Titel zweier Werke.

माधवदेव m. N. pr. zweier Männer.

*माधवद्रुम m. *Spondias mangifera* Rágan. 11,9.

माधवनिदान n. Titel eines medicinischen Werkes.

माधवपण्डित m. N. pr. eines Mannes.

माधवपुर n. N. pr. einer *Stadt* B. A. J. 4,115.

माधवप्राची f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*माधवप्रिय n. *eine Art Sandel* Gal.

माधवभट्ट m. N. pr. verschiedener Gelehrter.

माधवभिक्षु m. N. pr. eines Mannes.

माधवमागध m. N. pr. eines Dichters.

माधवयतीन्द्र und माधवयोगिन् m. N. pr. zweier Männer.

माधवराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 4,115.

माधवरामानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Mannes.

माधवलघुकारिका f. Titel eines Werkes.

माधववल्ली f. *Gaertnera racemosa.*

माधवविजय m. Titel eines Kâvja.

माधवसरस्वती m. N. pr. eines Mannes.

माधवसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

माधवसेन und °सेनाराजन् m. N. pr. zweier Fürsten.

माधवसोमयाजिन् m. N. pr. eines Mannes.

माधवस्तवराज m. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

माधवाचार्य m. N. pr. eines berühmten *Lehrers* Burnell, Vaṁçabr. IX. XXIV.

माधवानन्दकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

माधवानल 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Titel eines Schauspiels.

माधवानलकथा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

माधवानलनाटिका f. desgl.

माधवाभ्युदय n. Titel eines Kâvja.

माधवाश्रम m. N. pr. eines Mannes.

माधवि m. Patron. Pradjumna's VP. 5,27,18.

माधवीय 1) Adj. *zu* Mâdhava oder Mâdhavâkârja *in Beziehung stehend, ihm gehörig, — gewidmet, von ihm verfasst.* — 2) m. Pl. *die Schüler des* Mâdhavja Mahâbh. (K.) 1,143,1. — 3) f. आ Titel eines Commentars Burnell, T. — 4) n. *ein Werk des* Mâdhavâkârja Opp. Cat. 1.

माधवीयनिदान n. Titel eines Werkes, = माधवनिदान Opp. Cat. 1.

माधवीयवेदार्थप्रकाश m. Titel eines Werkes Burnell, T.

माधवीलता f. *Gaertnera racemosa* 311,18.

माधवीवन n. N. pr. eines *Waldes.* °माहात्म्य n.

माधवेन्द्रपुरी m. N. pr. eines Autors.

*माधवेष्टा f. 1) *Yamswurzel* Rágan. 7, 85. — 2) Bein. der Durgâ.

*माधवोचित n. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*माधवोद्भव m. *ein best. Baum,* = राजादनी Rágan. 11,71.

*माधवोषित n. *Kubebe* Nigh. Pr.

*माधव्य m. Patron. von मधु.

माधुक 1) Adj. *a) vom Baume* Madhuka *kommend.* — *b) Meth bereitend* als Beiw. der Mischlingskaste Mairejaka. — 2) *m. *eine best. Mischlingskaste.*

माधुकर 1) Adj. (f. ई) *a) der Biene eigen.* — *b) von der Biene* —, so v. a. *von Bienenhonig herkommend.* — 2) *f. ई *das Einsammeln von Almosen nach Art der Bienen, indem man von Haus zu Haus geht.*

*माधुकर्णिक Adj. (f. ई) von मधुकर्ण.

माधुकि m. Patron. von मधुक.

माधुच्छन्दस 1) Adj. *zu* Madhukkhandas *in Beziehung stehend, ihn betreffend, von ihm herrührend.* — 2) m. Patron. von Madhukkhandas. — 3) n. Name eines Sâman.

माधुतैलिक Adj. *aus Honig und Oel bestehend.*

माधुपर्किक Adj. (f. ई) *zum* मधुपर्क 1) *in Beziehung stehend, bei dieser Ceremonie gereicht,* — *geschenkt.*

*माधुमत 1) Adj. *a) aus* Madhumant *stammend.* — *b) zum Fluss* Madhumatî *gehörig* u. s. w. Rágan. 14,25. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Kaçmîra.

*माधुमतक Adj. von मधुमत्.

माधुर 1) Adj. (f. ई) *a) *von* Madhura *verfasst.* — *b) zu* Madhurâ *in Beziehung stehend.* — 2) f. ई *a) Süsse.* — *b) Lieblichkeit, Reiz, Anmuth* Prasannar. 105,11. — *c) Wein, Meth.* — 3) n. *die Blüthe von Jasminum Zambac.*

माधुरि (metrisch) f. = माधुर 2) *b)* Bhoǵa-Pr. 65,2.

माधुर्य 1) n. *a) Süsse.* — *b) Lieblichkeit, Reiz, Anmuth.* — *c) Freundlichkeit, Liebenswürdigkeit.* — *d)* in der Rhetorik *Anmuth des Stils* (Kâvjapr. 8,3. Vâmana 3,2,10); insbes. *das abgesonderte Vortreten der einzelnen Wörter im Satze* (satz श्लेष) Vâmana 3,1,18. — 2) Adj. *sich freundlich redend.*

माधुर्यकादम्बिनी f. Titel eines Werkes.

माधूक Adj. 1) *aus der Bassia latifolia* l — 2) *süss* —, *freundlich redend* als Bei Mischlingskaste मैत्रेयक.

माधूकर Adj. *nach Art der Bienen einges* Vgl. माधुकर.

माधूची f. Du. wohl Bez. der Açvin. V घी 2) *a*).

माधूल m. Patron. von मधूल. Auch Pl.

माध्य Adj. *in der Mitte befindlich* TS. 3,

माध्यंदिन 1) Adj. (f. ई) *mittäglich* Vidde — 2) m. *a)* = माध्यंदिनः पवमानः Çâṅkh. 27,9. — *b)* Pl. α) *eine best. Schule, ein Zu* Vâǵasanejin Ind. Antiq. 12,164. — β) *ei astronomische Schule, die den Anfang der tenbewegungen in den Mittag setzt.* — *c)* N nes Geschlechts. — 3) n. *a)* = माध्यंदिनं Kâtj. Çr. 10,1,1. — *b)* N. pr. eines Tîrth

माध्यंदिनगृह्य n. Titel eines Werkes 15,134.

माध्यंदिनवत् Adv. *wie beim* माध्यंदिनं Kâtj. Çr. 10,5,5.

माध्यंदिनशाखा f. *die Schule der* Mâdh na 2) *b)* α).

माध्यंदिनशाखीय Adj. *zur Schule der* Mâd dina 2) *b)* α) *gehörig.*

माध्यंदिनसंध्याप्रयोग m. Titel eines Werk nell, T.

माध्यंदिनायन m. N. pr. eines Lehrers.

माध्यंदिनि m. N. pr. eines Grammatiker

माध्यंदिनीय Adj. (f. आ) 1) *beim Mitta üblich* Âpast. Çr. 14,19. — 2) *zur Schule d* dhjamdina 2) *b)* α) *gehörig.*

माध्यंदिनीयक 1) Adj. = माध्यंदिनीय 2) ǵñâs. 75. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

माध्यंदिनेय m. Pl. = माध्यंदिन 2) *b)* α).

माध्यम 1) Adj. *zur Mitte gehörig, die M Landes bewohnend.* — 2) m. Pl. *a) die* Ṛs *jenigen Theile der* Ṛv.-Saṁhitâ, *welche di des Buches* (Maṇḍala 2—7) *bilden.* — *b)* eines Geschlechts.

माध्यमक 1) Adj. (f. °मिका) *auf die Mit Luftreich) bezüglich, dazu gehörig.* — 2) f. Bez. *des mittleren Abschnittes im* Kâṭhak मध्यमक 2) *b*).

माध्यमकेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*माध्यमस्थ्य n. Nom. abstr. von मध्यमस्थ.

माध्यमिक 1) Adj. *a) auf die Mitte (das Luftreich) bezüglich, dazu gehörig. — b)* als Bez. eines best. Zeuges. — 2) m. Pl. *a)* N. pr. eines Volkes im *Mittellande* 240,31. — *b) eine best. buddhistische Schule.*

*माध्यमिकीय Adj. = मध्यमिकायां भवः.

*माध्यमिनेय m. Metron. von मध्यमा.

माध्यस्थ 1) Adj. *Gleichgültigkeit —, Unbetheiligtheit verrathend.* — 2) n. *a) Gleichgültigkeit. — b) das Maasshalten.*

माध्यस्थ्य n. *Gleichgültigkeit, Unbetheiligtheit, Neutralität, Unparteilichkeit* Bâlar. 92,17.

माध्याह्निक Adj. (f. ई) *mittäglich.*

माध्याह्निकसंध्याप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

माध m. *ein Anhänger* Madhva's. — मौधी s. bes.

*माधक n. *ein aus Honig bereitetes berauschendes Getränk.*

*माधश्चि m. von मधश्च.

माधसिद्धान्तसार Titel eines Werkes.

माधिक m. *Honigsammler.*

मौधी 1) Adj. f. *süss* RV. 1,90,6. 8. — 2) f. *a)* Du. *die zwei Süssigkeiten*, Bez. der beiden Açvin. — *b)* Pl. Bez. *des Wassers* Maitr. S. 1,3,36. TS. 3,3,2,1. — *c) ein best. geistiges Getränk* Râgan. 14,143. — *d) Gaertnera racemosa* Vîs. 13. — *e)* **Dattel* Râgan. 11,58. — *f)* **ein best. Fisch.* — *g)* N. pr. einer Frau, einer eifrigen Verehrerin Vishṇu's.

माधीक 1) n. *ein best. berauschendes Getränk; Weingeist* Mat. med. 272. Râgan. 14,136. — 2) *f. आ *Dolichos sinensis* Râgan. 16,67.

*माधीकफल m. *eine Art Cocosnussbaum.*

*माधीमधुरा f. *eine Dattelart.*

*मान्, मानति (पूजायाम्).

1. मान m. n. (dieses ausnahmsweise in Bed. 4); adj. Comp. f. आ) 1) *Meinung, Vorstellung.* — 2) *Absicht, Wille.* — 3) *eine hohe Meinung von sich, Selbstgefühl, Hochmuth, Stolz.* — 4) *Ansehen, die Achtung —, die Ehre, die man bei seinen Mitbürgern geniesst.* — 5) *Achtungsbezeugung, Ehrenerweisung.* — 6) *auf gekränktem Ehrgefühl beruhender Unmuth, Groll in Folge von Eifersucht* (insbes. beim Weibe), *das Schmollen.* — 7) *das 10te astrologische Haus.* — 8) **a blockhead; *an agent; *a barbarian.*

2. मान 1) m. *a) Bau, Gebäude, Wohnung.* — *b) Altar* Âpast. 2,18,14. 16. — 2) f. मानी *Maass* in तिर्यङ्मानी. — 3) n. *a) das Messen, Messung.* — *b) das Machen* (?). — *c) Maass* (ganz allgemein), *Dimension, Umfang, Höhe, Grösse, Gewicht, Dauer; Maassstab.* — *d) ein best. Gewicht.* — *e) Bild, Erscheinung, species.* — *f) Aehnlichkeit.* — *g) Beweis, Beweismittel* 283,19.

3. मान m. etwa so v. a. *praeparatum, Gebräu.*

4. मान m. N. pr. des Vaters von Agastja; auch wohl Bez. Agastja's selbst. Pl. *das Geschlecht des* Mâna.

मानक 1) n. *Maass, Gewicht* Hemâdri 2,58,3. — 2) *m. n. *Arum indicum* Bhâvapr. 1,291. Vgl. माणाक. — 3) f. °निका *a) ein best. Gewicht.* — *b) *ein berauschendes Getränk.* — मानक Trik. 3,3, 278 vielleicht fehlerhaft für माणाक.

*मानकन्द m. *Arum indicum* Bhâvapr. 1,144.

1. मानकलक् m. *Rivalitätsstreit, Eifersüchteleien.*

2. मानकलक् m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

मानकलि m. *gegenseitiger Groll.*

मानकृत् Adj. *Andere ehrend, Andern Achtung bezeugend.*

मानक्षति f. *Ehrenverletzung, Ehrenkränkung.*

मानगृह् n. N. pr. einer Oertlichkeit in Nepal Ind. Antiq. 9,167.

मानग्रन्थि m. *heftiger —, anhaltender Groll* Kaṇḍak. 10,1.

माननत्तव्य m. N. pr. eines Lehrers Gobh. 1,6,1. Richtig मानु°.

माननम् Adv. *ehrenhalber.*

माननता f. *das Beweissein* Nyâyam. 1,3,1.5.11.

माननुङ्ग m. 1) *ein auf der Höhe der Ehre stehender Mann* Ind. St. 14,376. — 2) N. pr. eines Autors ebend. 14,359. fgg. Auch °सूरि und °तुङ्गाचार्य.

माननत्व n. *das Maassstabsein.*

मानद् 1) Adj. (f. आ) *Andern Ehre erweisend, Andern Achtung bezeugend.* Gewöhnlich in der Anrede. — 2) m. *a)* mystische Bez. *des Lautes* आ. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. N. pr. einer Völkerschaft. — 3) f. आ *die zweite* Kalâ *des Mondes.* — 4) n. *eine best. mythische Waffe.*

मानदण्ड m. *Messstab.*

मानदेव m. N. pr. eines *Fürsten* Ind. Antiq. 9,165.

मानधन Adj. *dessen Reichthum die Ehre bildet.*

*मानधानिका f. *eine Gurken — oder Kürbisart.*

मानन 1) *Adj. *ehrend, als Ehrenbezeugung dienend.* — 2) n. (selten) und f. आ *das Ehren, Bezeugen der Achtung, — Verehrung.*

माननीय Adj. *zu ehren, verdienend geehrt zu werden von* (Gen.) 165,24. 327,28. m. *ein ehrenwerther Mann* Kâd. 258,22.

मानपर् 1) Adj. (f. आ) *überaus stolz.* — 2) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers.

मानपरिक्षयण n. *Verlust der Ehre.*

मानपुरःसरम् Adv. *unter Ehrenbezeugungen* Pañkat. 16,4.

मानप्राण Adj. *dem die Ehre soviel wie das Leben gilt.*

मानभङ्ग m. *Verlust —, Kränkung der Ehre.*

मानभङ्गक m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 832.

°मानभाज् Adj. *in höherer Achtung stehend als* M. 2,139.

मानभाण्ड n. *Messgefäss* Karaka 1,15.

मानभृत् Adj. *stolz* Kir. 2,44.

मानमनोहर Titel eines Werkes.

मानमय m. *ein best. Gegenstand des Genusses.*

मानमकृत् Adj. *überaus stolz.*

*मानंपच Adj. *ein best. Maass kochend.*

मानयितर् Nom. ag. *Ehrer, Andern Achtung bezeugend.*

मानयितव्य Adj. *zu ehren, geehrt zu werden verdienend.*

मानयोग m. Pl. *die verschiedenen Anwendungen des Maasses* 208,30.

मानरथ m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,334. Richtig मीनरथ.

*मानरन्ध्रा oder *°रन्ध्री f. *eine Art Wasseruhr.*

मानव 1) Adj. (f. ई) *a) menschlich, dem Menschen eigen.* — *b) den Menschen gewogen.* — *c)* von Manu *stammend, ihm eigen, zu ihm in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) Menschenkind, Mensch.* — *b) Mann.* — *c)* Pl. *die Unterthanen.* — *d)* Pl. *Menschenstämme, Völkerstämme* (5 oder 7 an Zahl). — *e)* **Knabe;* richtig माणव. — *f)* Patron. von Manu. — *g) eine best. Weltperiode* VP.² 1,lxx. — *h)* Pl. *eine best. Schule des schwarzen* Jagus Hemâdri 1,519,21. — 3) f. ई *a) Menschentochter, ein menschliches Weib.* — *b)* Patron. von Manu. — *c)* Pl. Bez. *bestimmter Verse* Gaut. — *d)* N. pr. *α)* *einer Vidjâdevî. — *β)* *einer Gottheit, welche die Befehle des 11ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî ausführt. — *γ)* eines Flusses MBh. 6,9,32. v. l. तामसी. — 4) n. *a) Mannslänge* als *best. Maass.* — *b) eine best. Kasteiung.* — *c)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *d)* Manu's *Gesetzbuch* Vasishṭha 4,5. — *e)* N. pr. eines Varsha Verz. d. Oxf. H. 41,*a*, N. 2.

मानवकल्पसूत्र n. Titel eines Werkes.

मानवगृह्यसूत्र n. desgl. Ind. St. 9,175.

मानवदेव m. *Fürst, König.*

मानवधर्मशास्त्र n. Manu's *Gesetzbuch.*

मानवत् Adj. 1) *Ehren geniessend.* — 2) °वती

grollend; Subst. *ein schmollendes Weib.*

मानवपति m. *Fürst, König.*

मानवपुराण n. Titel eines Werkes.

मानवर्ज्झक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मानवर्जित Adj. 1) *der Ehre bar, ehrlos.* — 2) *die Ehre verletzend, ehrenrührig.*

मानवर्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. मानवर्ज्झक.

मानवर्धन Adj. *Jmds Ansehen verstärkend, womit man Jmd eine Ehre erweist* M. 9,115.

मानवलक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. मानवर्ज्झक.

मानववास्तुलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मानवप्रुल्बभाष्य n. desgl.

मानवश्रौतसूत्र n. desgl. Ind. St. 10,175.

मानवसार n. desgl. Buhnell, T.

मानवसूत्र n. desgl.

मानवस्य्, nur Partic. °वस्यँत् *nach menschlicher Weise zu Werke gehend.*

मानवाचल m. N. pr. eines *Berges.*

मानवाय्य n. Name eines Sâman.

मानविक्रयिन् Adj. *seine Ehre preisgebend* Kathâs. 43,88.

मानवीय 1) Adj. *von* Manu *herrührend.* — 2) n. *eine best. Kasteiung.*

मानवीयसंहिता f. Titel eines Abschnittes aus dem Âditjapurâṇa Buhnell, T.

मानवेदचम्पू f. und मानवेन्द्रीयचरित n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मानवेन्द्र m. *Fürst, König.*

मानवेय 1) Adj. *von* Manu *herrührend.* — 2) m. Patron. von मनु.

मानवोत्तर n. Name eines Sâman.

मानवौघ m. Pl. *eine Klasse von* Mantra-*Verfassern bei den* Çâkta.

मानव्य 1) m. Patron. von मनु. — 2) *n. *eine Menge von Knaben;* richtig माणव्य.

*मानव्यायनी f. Patron. f. zu मानव्य 1).

मानःशिल Adj. *aus Realgar bestehend.*

1. मानस 1) Adj. (f. ई; einmal आ) *dem Sinn —, dem Geiste entsprungen, — angehörig, geistig, beseelt; im Sinne —, in Gedanken ausgeführt, im Geiste vorgestellt, dem Geiste gegenwärtig.* — 2) m. *a) eine Form* Vishṇu's. — *b)* Pl. *eine best. Klasse von Manen.* — *c) eine Art von Asketen.* — *d)* Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Çâkadvîpa. — *e)* Pl. Bez. *der Welten der* Somapa's Hariv. 998. — *f)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Vapushmant VP. 2,4,28. — 3) f. मानसी N. pr. *a)* einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,22. — *b)* *einer Vidjâdevî. — 4) n. *a) das geistige Vermögen, Sinn, Geist, Gemüth, Herz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art Salz.* — *c) das 25ste Mondhaus vom Geburtsmondhause* Varâh. Jogaj. 9, 2. 10. 18. — *d)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *e)* N. pr. α) eines heiligen Sees und Wallfahrtsortes auf dem Kailâsa, der Heimat (des Brüteplatzes) der wilden Gänse oder Schwäne. — β) eines Sees im Hain Nandana Goliâdhj. Bhuv. 35. VP. 2,2,24. LA. 33,2. — γ) des von 2) *f)* β) beherrschten Varsha VP. 2,4,29.

2. मानस Adj. *den See* 1. मानस 4) *e)* α) *bewohnend.*

मानसगणितविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मानसचारिन् m. *Gans, Schwan.*

मानसजन्मन् m. *der Liebesgott.*

मानसतत्त्व n. *das dem Geiste Angehören, eine Ausführung in Gedanken.*

मानसनयन n. Titel eines Werkes. °प्रसादनी f. Titel eines Commentars dazu.

मानसमुच्चयटीका f. Titel eines *Commentars* Opp. Cat. 1.

मानसरुज् f. *Seelenkrankheit.*

मानसवेग 1) *gedankenschnell* Kâd. 34,12. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

मानसव्यथ् f. *Seelenleiden.*

मानससंताप m. *Herzeleid, Herzenskummer.*

मानसाचल m. N. pr. eines *Berges* VP. 2,8,7.

मानसापूजाविधि m. Titel eines Werkes Buhnell, T.

*मानसायन m. Patron. von मनस्.

1. मानसार m. oder n. *ein hoher Grad von Hochmuth* Daçak. 3,8.

2. मानसार m. N. pr. eines Fürsten der Mâlava ebend.

*मानसालय m. *Gans, Schwan* Râǵan. 19,101.

मानसिंह m. N. pr. eines Mannes. °कीर्तिमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

मानसिक 1) Adj. *a) im Geiste verübt* (पाप) Hemâdri 1,732,5. — *b) nur gedacht, imaginär* Kâraṇḍ. 75,17. — 2) m. Bein. Vishṇu's *(geistig).*

मानसूत्र n. 1) *Messschnur.* — 2) *eine um den Leib getragene Schnur von Gold oder anderem Stoffe.*

मानसोक (!) m. Titel eines Werkes Bühl. Guz. 4,82.

मानसोत्तर m. N. pr. eines Gebirges.

मानसोल्लास m. Titel eines Werkes. Commentare dazu: °प्रबन्ध m., °वृत्तान्त m., वृत्तान्तविलास m. und °व्याख्या (Opp. Cat. 1).

मानसौकस् 1) Adj. *am See* 1. मानस 4) *e)* α) *wohnend.* — 2) m. *Gans, Schwan.*

मानस्कृत् m. nach einer Erklärung = पूजाया अभिमानस्य वा कर्ता, nach einer anderen Patron. von मनस्कृत्.

*मानस्थलक Adj. von मानस्थली.

*मानस्थली f. gaṇa धूमादि.

मानस्थिति f. *richtiges Maass* und zugleich *starkes Ehrgefühl* Ind. St. 15,270.

*मानस्य m. Patron. von मनस्.

मानघ्न् Adj. *den Hochmuth vernichtend.*

मानाङ्क m. N. pr. eines Autors. Richtig wohl मालाङ्क.

मानाङ्कुलमहातन्त्र n. Titel eines Tantra.

मानाधिक Adj. *über das Maass hinausgehend, zu gross* Varâh. Bṛh. S. 53,79.

मानानन्द् m. N. pr. eines Autors.

मानान्ध Adj. *von Hochmuth geblendet* Vens. 87,1 v. u.

*मानायन m. Patron. von मन.

*मानाय्य m. Metron. von मनायी.

*मानाय्यायनी f. zu मानाय्य.

मानार्ह Adj. *Anspruch auf Achtung habend* M. 2,137.

मानासक्त Adj. *hochmüthig.*

मानिक (von मानिन्) in पण्डित°. — मानिका f. s. u. मानक.

मानित 1) Adj. s. u. Caus. von मन्. — 2) n. *Ehrenerweisung* Hariv. 6210.

*मानितसेन m. N. pr. eines Fürsten.

°मानिता f. 1) *das Voraussetzen bei sich.* — 2) *das Ehren.*

मानित्व n. 1) am Ende eines Comp. *a) das Voraussetzen bei sich.* — *b) das Sichhalten für.* — 2) *Hochmuth.* — 3) *das Geehrtwerden.*

1. मानिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. α) *annehmend, ansehend —, haltend für.* — β) *bei sich voraussetzend, zu haben meinend.* — γ) *sich haltend für.* — δ) *erscheinend als, geltend für.* — ε) *ehrend, hoch in Ehren haltend.* — *b) meinend, der Meinung seiend.* — *c) eine hohe Meinung von sich habend, hochmüthig, stolz, — gegen* (प्रति), *— auf* (Adv. auf तस्). — *d) auf seine Ehre haltend, stolz* in guter Bed. — *e) hoch in Ehren stehend, hochgeachtet.* रण° *im Kampfe.* — *f)* f. *grollend, schmollend* (mit dem Geliebten). — 2) *m. *Löwe.* — 3) f. °नी *a)* am Ende eines Comp. so v. a. *Gattin.* — *b) *Aglaia odorata.* — *c) *ein best. Metrum;* richtig मालिनी. — *d)* N. pr. α) einer Ap-

saras VP.² 3,27. — β) einer Tochter Vidûrastha's.

2. मानिन् Adj. *ein Maass habend, messbar* VP. 6, 8,57.

मानीन्ध m. N. pr. eines Astronomen. मनिन्ध v. l.

मानुतन्तव्य m. Patron. von मनुतन्तु.

मानुष und मानुषँ 1) Adj. (f. ई) *a) menschlich. — b) menschenfreundlich.* — 2) m. *a) Mensch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. *Menschenstämme* (5 angenommen). — *c)* Bez. *der Zodiakalbilder Zwillinge, Jungfrau und Wage* (nebst ihren Unterabtheilungen, den नवांश). — 3) f. मानुषी *ein menschliches Weib.* — 4) n. *a) Menschenweise, —art.* — *b) Menschenzustand, Menschheit.* — *c) menschliches Thun, — Handeln.* — *d)* N. pr. eines Ortes.

मानुषक Adj. in दैव° *vom Schicksal oder vom Menschen kommend.*

मानुषता f. *das Menschsein, Menschenzustand.*

मानुषत्व n. 1) dass. — 2) *das Mannsein, Mannheit.*

मानुषप्रघन Adj. *für die Menschen kämpfend.*

मानुषमांसाद् Adj. *Menschenfleisch essend* MBh. 1,152,2.

मानुषराक्षस 1) m. *ein Unhold in Menschengestalt, ein wahrer Teufel.* — 2) f. ई *ein solches Weib.*

मानुषलौकिक Adj. *der Welt der Menschen —, den Menschen eigen, menschlich.*

मानुषाद् m. *Menschenfresser.* Nom. abstr. °त्व n. Kâd. 2,110,4.

मानुषिबुद्ध m. *ein menschlicher* Buddha.

1. मानुषी f. s. u. मानुष.

2. मानुषी Adv. mit भू *Mensch werden.*

मानुष्य 1) n. *das Menschsein, Menschenzustand, Menschennatur.* — 2) Adj. (f. आ) *menschlich* Gobh. 1,6,1. Hemâdri 1,648,3.

मानुष्यक 1) Adj. *menschlich* Kâraṇḍ. 54,5. 60, 20. — 2) n. *a) das Menschsein, Menschenzustand, Menschennatur* Kâd. 224,7. Loc. so v. a. *nach Menschenvermögen* 69,3. — *b) *eine Menge von Menschen.*

*मानोज्ञक n. *Schönheit.*

मानोन्नति f. *hohes Ansehen, grosse Ehren.*

मानोन्माद् m. *an Wahnsinn grenzender Hochmuth.*

*मानोन्मानिका f. gaṇa शाकपार्थिवादि.

मानोन्मुक्त Adj. *der Ehre baar, ehrlos* Varâh. Bṛh. S. 15,21.

*मान्तव्य m. Patron. von मन्तु.

*मान्तव्यायनी f. zu मान्तव्य.

मान्त्रवर्णिक Adj. (f. ई) *in dem Wortlaut der Veda-Lieder enthalten* Comm. zu Kâtj. Ça. 3,3, 4. zu Âpast. Ça. 3,6,6. 7,17,3. zu Nâjâm. 2,2,7. 10, 1,12. Nom. abstr. °कीत्व n. zu 2,2,7.

मान्त्रिक m. *Hersager eines Spruchs, — Zauberspruchs, Zauberer* Spr. 7695. Ind. St. 15,295.

*मान्त्रित Adj. von मान्त्रित्य.

*मान्त्रित्य m. Patron. von मन्त्रित.

*मान्थ्, मान्थति = मन्थ् = 1. मथ्.

*मान्थरेषणि m. Patron. von मन्थरेषण.

मान्थर्य n. 1) *Langsamkeit* Bhâm. V. 2,165. — 2) *Schwäche.*

मान्थालँ m. wohl *der fliegende Fuchs* TBr. 2,5, 8,4. Vgl. मातालवँ, मान्थालवँ, मान्थीलँव, मान्थावल und मान्धाल.

मान्थालवँ m. desgl. Padap. zu Maitr. S. 3,14,19.

मान्थीलँव m. desgl. TS. 5,5,18,1.

*मान्थ्य Adj. von मन्थ.

1. मान्द् Adj. (f. आ) *erfreuend*, f. Bez. des *Wassers* in einigen Formeln.

2. मान्द् 1) Adj. *zur oberen Apsis einer Planetenbahn in Beziehung stehend.* — 2) *n. = मान्थ्य.

मान्दार (Kâraṇḍ. 65,4. 79,1) und मन्दारव *eine best. mythische Blume.*

(मान्दार्य) मान्दारिँ m. N. pr. eines Mannes. Anders Sâj. und Mahîdh.

मान्दुरिक m. *Stallmeister* Ind. St. 15,271. Vgl. मन्दुरिक.

मान्देादरेय m. Metron. von मन्देादरी Bâlar. 208,16.

मान्द्य n. 1) *Langsamkeit, Trägheit.* — 2) *Schwäche* Hemâdri 1,215,18. 715,18 (अग्रे: *der Verdauung*). — 3) *Krankheit.* °व्याज m. *eine simulirte Krankheit.*

*मान्द्र Adj. von मन्द्र.

*मान्धातकि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

मान्धातर् m. N. pr. eines alten Fürsten, eines Sohnes des Juvanâçva.

मान्धातापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मान्धात्र 1) Adj. Mândhâtar *betreffend.* — 2) m. Patron. von मान्धातर्.

मान्धाल m. wohl *der fliegende Fuchs* Gaut. Vasishṭha 14,48. Vgl. मन्थावल, मातालवँ, मान्थालँ, मान्थालवँ und मान्थीलँव.

मान्धुकँ Adj. TS. 3,4,8,3. Âpast. Ça. 17,14 st. बान्धुक des Kâṭh.

मान्ध्योद् (!) m. Patron.

मान्मथ Adj. (f. ई) *zur Geschlechtsliebe in Beziehung stehend, sie betreffend, durch sie hervorgerufen, von ihr beherrscht* (Vidḍh. 12,8), *dem Liebesgott gehörig* Vikramâṅkaḱ. 8,2.

1. मान्य 1) Adj. *zu ehren, ehrenwerth, in Ehren stehend* Gaut. — 2) *f. आ *Trigonella corniculata.* Richtig माल्या.

2. मान्य, मानिँय m. Patron.

मान्यत्व n. *das in Ehren Stehen bei* (Gen.).

मान्यमानँ m. *Stolzling, Prahlhans.*

मान्यव Adj. *auf* Manju *bezüglich.*

मान्यवती f. N. pr. einer Prinzessin. Richtig wohl माल्यवती.

मापक Adj. *zum Messen von* (Gen.) *dienend* Nîlak. zu MBh. 3,121,8.

*मापत्य n. (!) *der Liebesgott.*

मापन 1) *m. *Wage.* — 2) f. आ *Messung, Ausmessung.* — 3) n. *das Bilden, Formen, Gestalten.*

मापय्, °यति Caus. von 3. मा und 1. मी.

माप्य Adj. in अमाप्य (Nachtr. 3).

मामँ Acc. zu अहँम् *ich.*

माम m. so v. a. *Onkel.* Nur im Voc. und in der Fabel als Anrede des Kranichs (von Seiten der Krebse, Fische und Schildkröten) und des Esels (von Seiten des Schakals).

मामकँ 1) Adj. (f. मामिका und मामकी) *a) mein, der Meinige.* — *b) *selbstsüchtig, geizig.* — 2) *m. *Mutterbruder.* — 3) f. ई N. pr. einer buddh. Gottheit.

मामकीन Adj. *mein.*

*मामकेसर m. *Mutterbruder* Gal. (°केशर).

मामतेयँ m. Metron. des Dîrghatamas.

मामनसायति (!) m. Patron.

मामल्लदेवी f. N. pr. der Mutter Çrîharsha's.

मामिडि m. N. pr. eines Mannes.

मामुखी f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

मामुदगज्ञनवी m. N. pr. محمود غزنوی.

मांपश्यँ Adj. *mich ansehend*, so v. a. *deine Blicke auf mich ziehend.*

माय 1) Adj. *a)* *am Ende eines Comp. *messend.* — *b) Trugbilder schaffend* (Vishṇu). — 2) f. मायाँ *a) Kunst, ausserordentliches Vermögen, Wunderkraft, Kunstgriff.* — *b) List, Hinterlist, Anschlag, Trug, Betrug, Täuschung, Gaukelei.* Am Anfange eines Comp. *α) nur in der Absicht zu täuschen —, nur dem Scheine nach —, nicht in Wirklichkeit* dieses oder jenes. — *β) in einer verstellten, anderen Gestalt* dieses oder jenes. — *c) ein künstliches Gebilde, Trugbild, Blendwerk.* Am Ende eines Comp. *ein Trugbild in der Gestalt von.* — *d)* इन्द्रस्य माये Name zweier Sâman Ârsh. Br. — *e)* Bez. *zweier Metra.* — *f) * Mitleid.* — *g)* Bein. der Durgâ. — *h) der Trug* personificirt als eine Tochter Anṛta's und Adharma's. — *i)* N. pr.

α) *der Mutter Çâkjamuni's. — β) einer Stadt.

मायण m. N. pr. des Vaters von Sâjaṇa.

मायव् m. Patron.

मायवत्त् (metrisch) Adj. *zauberkräftig.* Compar. मायवत्तर्.

मायाकापालिक n. Titel eines Schauspiels.

*मायाकार् und *मायाकृत् m. *Gaukler, Taschenspieler.*

मायाचण Adj. *bekannt durch seine Gaukeleien* Bhaṭṭ.

मायाचार् Adj. *mit List —, mit Trug zu Werke gehend.*

मायाकुम्भपर् Adj. *nur auf Hinterlist und Trug bedacht* Spr. 4834.

*मायाजीविन् m. *Gaukler, Taschenspieler.*

मायातन्त्र n. Titel eines Tantra.

मायाति (!) m. *Menschenopfer.*

मायात्मक Adj. (f. °त्मिका) *dessen Wesen Täuschung ist.*

*मायाद् m. *Krokodil.*

मायादेवी f. N. pr. 1) der Mutter Çâkjamuni's. — 2) der Gattin Pradjumna's.

*मायादेवीसुत m. Metron. Çâkjamuni's.

मायाधर् 1) Adj. *mit Gaukeleien —, mit Zauberkünsten vertraut.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Asura.

मायाधिक Adj. *reich an Zauberkünsten* R. 6, 82,174.

मायापटु Adj. *mit Gaukeleien —, mit Zauberkünsten vertraut.*

मायापति m. Bein. Vishṇu's.

मायापुर् f. und °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*मायाफल n. *Gallapfel* Râǵan. 6,262.

मायाबटु m. N. pr. eines Fürsten der Çabara.

मायाबीजकल्प m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No 487.

मायाभ्युदयन m. N. pr. eines Kâjastha.

मायामय 1) Adj. (f. ई) *auf Täuschung beruhend, ein Blendwerk bildend, hingezaubert, keine Wirklichkeit habend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa Bâlar. 12,7.

मायामोक् m. *Truggestalt, Blendwerk* als Bez. Ǵina's oder Buddha's VP. 3,17,41. fgg. 18,1. fgg.

मायायन्त्र n. *Zauberwerk.* Am Anfange eines Comp. durch *Zauber* — wiederzugeben.

मायारति f. = मायादेवी 2) VP. 2,27,13.

*मायारसिक Adj. s. u. मायावसिक.

मायावचन n. *eine gleissnerische Rede.*

मायावनि m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,11.

मायावत्त् 1) Adj. α) *zauberkräftig; Trug anwendend, schlau, pfiffig* Bâlar. 75,3. Compar. मायावत्तर् Ait. Br. 8,23,6 (Çat. Br. besser मायवत्तर्). — β) *wobei viele Zauberkünste angewandt werden.* — 2) *m. Bein. Kaṁsa's. — 3) f. मायावती α) *eine best. personificirte Zauberkunst.* — β) N. pr. α) der Gattin Pradjumna's. — β) der Gattin eines Vidjâdhara. — γ) einer Prinzessin. — δ) einer Verfasserin von *Zaubersprüchen.*

*मायावसिक Adj. = परप्रतारक. Richtig wohl मायारसिक.

मायावाद् m. *die Annahme, dass Alles Täuschung sei,* Bez. der Einheitslehre des Vedânta und des Buddhismus. °खण्डन n. (Burnell, T.), °खण्डनटीप्पणी f. (Opp. Cat. 1), °खण्डनटीका f. (ebend.), °खण्डविवरण n. (Burnell, T.) und °संदूषणी f. Titel von Werken.

मायाविद् Adj. *in Zauberkünsten erfahren.*

मायाविन् 1) Adj. α) *zauberkräftig, Trug anwendend, Andere täuschend, — hintergehend.* Nom. abstr. °विता f. Bâlar. 270,15. — β) *in Täuschung bestehend, ein Blendwerk bildend.* — 2) m. α) *Zauberer, Gaukler, Taschenspieler.* — β) *Katze Râǵan. 19,13. — γ) N. pr. eines Sohnes des Maja.

मायाशील Adj. *hinterlistig* Spr. 4835.

*मायासुत m. Metron. Çâkjamuni's.

मायासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,105. 106. 108.

मायिक 1) Adj. α) *in Täuschung bestehend, ein Blendwerk bildend.* — β) *Trug anwendend, Andere täuschend.* — 2) *m. *Gaukler, Taschenspieler.* — 3) *n. und f. (आ) *Gallapfel* Râǵan. 6,262.

मायिकभैरव n. Titel eines Tantra.

मायिकाय m. N. pr. eines Grammatikers TS. Prât.

मायिता f. Nom. abstr. zu मायिन् 1) α) Naish. 4,14.

मायिन् 1) Adj. α) *künstreich, wunderkräftig; listig, Trug anwendend.* — β) *in der Gewalt der Täuschung stehend.* — 2) m. α) *Zauberer, Gaukler, Taschenspieler.* — β) *Bein. Brahman's, Çiva's, Agni's und Kâma's. — 3) n. α) *Zauberhaftes, Zauberkunst.* — β) *Gallapfel* Râǵan. 6,262.

1. मायु 1) *Adj. = आदित्य. — 2) *Zauber* in दुर्मायु. — 3) मायू AV. 18,4,4.

2. मायु m. 1) *das Blöken, Brüllen.* — 2) *Blöker, Brüller,* Bez. *eines best. Thieres* oder Beiw. des किंपुरुष.

3. *मायु n. *Galle.*

*मायुक Adj. = ह्रस्व.

*मायुराज m. N. pr. eines Sohnes des Kul

मायुस् m. N. pr. eines Sohnes des Puri VP.² 4,13.

मायूक Adj. *brüllend.*

मायूर 1) Adj. (f. ई) α) *dem Pfau eigen,* z *kommend.* — β) *aus Pfauenfedern gemacht Pfauen lieb.* — δ) *von Pfauen gezogen.* — ε) *eine best. Pflanze, = भद्रमोदा. — ζ) ei Râǵan. S. S. S. 62. — 3) n. *ein best. Nies* Karaka 6,24.

मायूरक 1) m. *Pfauenfänger* oder *der A aus Pfauenfedern verfertigt.* — 2) f. °रि *best.* Râǵan. S. S. S. 62.

*मायूरकर्ण m. Patron. von मयूरकर्ण.

मायूरकल्प m. *eine best. Weltperiode.*

मायूराज m. N. pr. eines Dichters.

*मायूरि m. Patron. von मयूर.

*मायूरिक m. *Pfauenjäger, — fänger.*

*मायेय Adj. von माया.

मायोभव und °भव्य n. *Wohlsein, Ergötz*

माय्य in पुरुमाय्य.

मार 1) Adj. am Ende eines Comp. *tödtend nichtend.* — 2) m. α) *Tod, Pestilenz.* — tung. — γ) *Hinderniss.* — δ) *der Liebesg Geschlechtsliebe.* — ε) bei den Buddhisten d sucher, *Teufel* (mit dem Beiw. पापीयंस्). A — ζ) *Stechapfel. — 3) f. ई α) *Tödtung* Pra 59,17. — β) *Pestilenz.* Personificirt als *Todes* — γ) Bein. der Durgâ.

मारक 1) am Ende eines Comp. Adj. (f. α) *tödtend, Mörder.* — β) *calcinirend.* — 2 *Seuche, Pestilenz.* Personificirt als *Todesg* β) *Falke.* — 3) f. °रिका *Seuche, Pestilen*

मारकत Adj. (f. ई) *smaragden.* धातु m. *Smaragd.* Nom. abstr. °त्व n. *smaragdene*

मारकायिक Adj. *zum Gefolge des Ver gehörig.*

मारचित्ता f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*मारजित् m. Beiw. und Bein. eines Bud

मारण 1) n. α) *das Tödten, Umkommen* Âpast. °णं प्र-आप् *den Tod erleiden.* — β) *Vernichtung des Feindes bezweckende Zaub monie.* — γ) *eine best. mythische Waffe.* — *Calciniren* Bhâvapr. 2,83. — 2) f. ई Bez. *ei neun* Samidh.

मारणकर्मन् n. u. मारणकृत्य n. = मारण

*मारद् n. *Fleisch* Gal.

मारदाकार् m. N. pr. eines Mannes.

मारप m. desgl.

मारपापीयंस् m. *der böse Versucher, Teufel* Lalit. 397,9.

मारपुत्र m. *ein Sohn des Versuchers*, so v. a. *Versucher* Lalit. 394,16. 397,7.

मारफी f. *eine best.* Râgin. S. S. S. 108.

मारबीज n. *eine best. Zauberformel.*

मारारिपु m. Bein. Çiva's Prasannar. 12,14 (im Prâkrit.

मारव 1) Adj. (f. ई) *eine Wüstenei bildend, in einer W. liegend, in eine W. führend* Z. d. d. m. G. 36,535. — 2) f. ई *eine best. musikalische Scala.*

मारवत्त् Adj. *von Geschlechtsliebe erfüllt.*

मारवराज्य Râéat. 2,15 fehlerhaft für मडवराज्य.

मारसिंह m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,211.

मारहाटी, *हाट्टा und °हाठी f. *eine best.* Râgin. S. S. S. 63. 110. 55.

मारात्मक Adj. *mordsüchtig.*

*माराभिभु m. Bein. eines Buddha.

माराभिराम Adj. *mordsüchtig* Daçak. 13,20.

मारारि m. Bein. Çiva's.

*मारावक oder *मारावित् Adj. als Beiw. von प्रुक Pat. zu P. 2,2,11.

*मारि f. 1) *Seuche, Pestilenz.* — 2) *das Tödten.* — 3) *Regen.*

मारिच Adj. *aus Pfeffer gemacht.* चूर्ण n. *gestossener Pfeffer.*

*मारिचिक Adj. *mit Pfeffer zubereitet, gepfeffert.* Vgl. व्यक्त°.

°मारिन् Adj. 1) *sterbend.* — 2) *tödtend, Mörder.*

*मारिव्यसनवारक m. Bein. Kumârapâla's.

मारिष 1) m. *a) ein ehrenwerther Mann;* fast immer in der Anrede. Nach Max Müller wahrscheinlich aus dem Pâli मारिस (= मादृश) zurückübersetzt; also so v. a. *College.* — *b) *ein best. Gemüse, Amaranthus oleraceus* Mat. med. 309. Bhâvapr. 1,282. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. आ N. pr. *a)* der Mutter Daksha's. — *b)* der Gattin Çûra's. — *c)* eines Flusses.

मारीच 1) Adj. *zu* Mariki *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Patron. von Mariki. — *b) *ein königlicher Elephant.* — *c) *ein best. Baum,* = कक्कोल. — *d)* N. pr. eines Râkshasa. — 3) f. ई N. pr. *a) *einer Göttin.* — *b) *einer Apsaras.* — *c) der Gattin* Parâñja's VP.^{2} 2,263. — *d) *der Mutter* Çâkjamuni's. — 4) n. *a) ein Wald von Pfefferstauden.* — *b)* Titel eines Commentars.

मारीचि m. 1) Patron. von मरीचि. Auch Pl. (मारिचय: geschr.). — 2) *Metron. von मरीची. — 3) Harîv. 12944 fehlerhaft für मरीचि.

मारीच्य m. Patron. von मरीचि. Pl. M. 3,195.

मारीमृत *Gespenst.*

मारीय Adj. *dem Liebesgott gehörig.*

मारुक 1) Adj. (f. आ) *umkommend* Mân. Grhj. 2,11. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,133.

*मारुण्ड m. 1) *Schlangenei.* — 2) *Kuhfladen* (गोमयमण्डल). — 3) *Weg.*

मारुत (älter) und मारुतं 1) Adj. (f. ई) *a) den* Marut *gehörig, auf sie bezüglich* u. s. w. — *b) zum Winde in Beziehung stehend, aus ihm hervorgegangen.* — 2) m. *a)* Bez. α) Vishṇu's. — β) Rudra's. — *b)* Patron. von मरुत्. — *c) Wind, Luft, der Windgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) Wind im Körper* (medic.). — *e) Hauch.* — *f)* Pl. *die* Marut. — *g) *ein Fürst der* Marut. — *h) ein best.* Agni. — *i)* N. pr. α) eines Marut. — β) Pl. eines Volkes MBh. 6,50,51. — 3) f. मारुता N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) f. मारुती *Nordwest.* — 5) n. *a) das Mondhaus* Svâti. — *b)* Name eines Sâman.

मारुतत्तव्य m. Patron. fehlerhaft für मानुतत्तव्य.

मारुतमय Adj. *aus Wind bestehend, das Wesen der Luft* (als eines der fünf Elemente) *habend.*

मारुतरोग m. = वातरोग.

मारुतसूनु m. Patron. Hanumant's.

मारुतात्मज m. 1) Bez. *des Feuers.* — 2) *Patron. Hanumant's.

*मारुतापक्व m. *Capparis trifoliata.*

मारुतायन n. *Luftloch, ein rundes Fenster* Bhâm. V. 2,55. Vgl. वातायन.

मारुताशन 1) Adj. *von blosser Luft sich nährend.* — 2) m. *a) *Schlange.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava.

मारुतांश m. N. pr. eines Mannes.

मारुति m. Patron. Djutâna's, Bhîma's und Hanumant's.

मारुतिमञ्जरी f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

मारुतेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मारुदेव m. N. pr. eines Berges. v. l. मरु°.

मारुध N. pr. einer Oertlichkeit.

मारुवार N. pr. eines Landes.

*मार्क m. *Eclipta prostrata.*

मार्कट Adj. (f. ई) *dem Affen eigen, äffisch.*

*मार्कटपिपीलिका f. *eine kleine schwarze Ameise.*

मार्कटि m. Patron. von मर्कट.

मार्कण्ड 1) m. Patron. = मार्कण्डेय. — 2) Adj. *von* Mârkaṇḍa *verfasst.*

*मार्कण्डिका und *मार्कण्डी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,222.

*मार्कण्डीय n. *ein best. Strauch* Râgân. 4,173.

मार्कण्डेय 1) m. Patron. N. pr. eines alten Weisen. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) f. ई N. pr. der Gattin des Raǵas VP.^{2} 2,263. — 3) Adj. *von* Mârkaṇḍeja *verfasst.* — 4) n. N. pr. eines Tîrtha.

मार्कण्डेयकवीन्द्र m. N. pr. eines *Dichters.*

मार्कण्डेयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मार्कण्डेयदर्शनस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

मार्कण्डेयपुराण n. Titel eines Purâṇa.

मार्कण्डेयस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T. 199,*a.* Opp. Cat. 1.

*मार्कण्डेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*मार्कर m. fehlerhaft für मार्कव.

मार्कव m. *Eclipta prostrata* Râgân. 4,140.

1. मार्ग्, मार्गति, °ते, मार्गयति (selten), मार्गित Partic. 1) *suchen, aufsuchen.* — 2) *durchsuchen.* — 3) *Etwas suchen,* so v. a. *in den Besitz von Etwas zu gelangen suchen, zu erlangen streben, einer Sache nachgehen, trachten nach* (Acc.). — 4) *zu erstehen —, zu kaufen suchen.* — 5) *Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Abl.) *verlangen, fordern, sich erbitten* Bâlar. 99, 15. 16. Auch mit doppeltem Acc. — 6) ein Mädchen *zur Ehe verlangen.* — Mit अनु *durchsuchen.* — Mit परि 1) *suchen.* — 2) *durchsuchen.* — 3) *zu erlangen streben, trachten nach* (Acc.). — 4) *bitten um* (Acc.). — Mit संपरि in °मार्गण. — Mit प्रति *verlangen, fordern.*

2. *मार्ग्, मार्गयति (संस्कारे, गतौ) eine auf einem Missverständniss beruhende Wurzel.

1. *मार्ग m. *das Suchen.*

2. मार्ग 1) Adj. *vom Wild —, von der Gazelle kommend.* — 2) m. *a) *Moschus.* — *b) der Monat* Mârgaçîrsha. — *c) *das Mondhaus* Mṛgaçiras. — *d) (Fährte —, Wechsel des Wildes) Pfad, Weg, Bahn* (eig. und übertr.), — der Gestirne, des Windes, *Weg nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend), — *durch* (im Comp. vorangehend). मार्गं दा oder यम् *Jmd* (Gen.) *den Weg geben,* so v. a. *Jmd aus dem Wege gehen, freien Durchgang gewähren.* °मार्गेण या *den Weg von — gehen,* so v. a. *dasselbe Schicksal wie — haben.* °मार्गेण und °मार्ग° *durch* (z. B. die Thür), *über — hin, — entlang;* °मार्गेस् *durch* 319,10. मार्गाय so v. a. *um Jmd* (Gen.) *den Weg zu eröffnen.* मार्गे *am Wege und unterweges;* मार्गे प्र-चल् *sich auf den Weg machen;* निजमार्गं गम् *seiner Wege gehen.* Ausnahmsweise auch n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) der richtige Weg* (eig. und übertr.). — *f) Weg,* so v. a. *Reise, Fussreise.* — *g) Weg, Durchgang, Kanal* (im Körper); *insbes. *Darmkanal,*

After. — *h*) *Weg zu*, so v. a. *Mittel zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend). °मार्गेण *vermittelst.* — *i*) *Art, Weise, Verfahren, Verfahrungsart, Art und Weise der Erscheinung.* — *k*) *die rechte Weise, der gute Brauch, die alte Sitte.* — *l*) *Rechtsfall.* — *m*) *Stil, Schreibart.* — *n*) *edler Tanz*, d. i. *Pantomime.* — *o*) *edler Gesang* (im Gegensatz zum *vulgären*) S. S. S. 3. 4. — *p*) in der Dramatik *das Zeigen des Weges zu Etwas, Mittheilung wie Etwas zu Stande kommen oder sich ereignen soll.* — *q*) *das 7te astrologische Haus* Varâh. Jogaj. 4,1. — *r*) **(in geometry) a section.* — 3) n. *Fleisch vom Wildpret* Lâṭj. 8,2,9. Gaut.

3. मार्ग m. v. l. für मग VP.² 2,200.

*मार्गक m. *der Monat* Mârgaçîrsha.

मार्गण 1) Adj. am Ende eines Comp. *verlangend, fordernd.* — 2) m. *a*) *ein Bittender, Bettler* Râgat. 7,933. — *b*) *Pfeil.* — *c*) Bez. *der Zahl fünf.* — 3) n. *a*) *das Suchen, Nachforschen, Ausforschen.* — *b*) **das Bitten, Betteln.* Auch *मार्गणा f.

*मार्गणाक m. *ein Bittender, Bettler.*

मार्गणाता f. *das Pfeilsein.*

मार्गणाप्रिया f. N. pr. einer Tochter der Prâdhâ.

मार्गताल m. Pl. *eine best. Gattung von Tacten* S. S. S. 202. fgg.

मार्गतोरण n. *ein über einen Weg errichteter Ehrenbogen.*

मार्गदत्तक m. *Einer der sich auf das Wegebauen versteht* R. ed. Bomb. 2,82,20. v. l. मार्गरत्तक.

मार्गदर्शक m. *Wegweiser* Mṛicch. 65,4.

मार्गदायिनी f. Name der Dâkshâjaṇî in Kedâra.

मार्गद्रङ्ग m. oder °द्रङ्गा f. *eine auf dem Wege gelegene Stadt* Râgat. 8,1992.

मार्गद्रुम m. *ein am Wege stehender Baum.*

*मार्गधेनु m. und *°क n. *ein Joǵana (Wegemaass).*

मार्गप und °पति m. *Wegemeister*, Bez. *eines best. Amtes.*

मार्गपथ m. *Bahn.*

मार्गपाली f. N. pr. einer Göttin.

मार्गबन्धन n. *das Versperren des Weges.*

मार्गमर्षि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. v. l. मार्द्मर्षि.

मार्गमित्र m. Patron. Auch Pl.

मार्गयथ (!) m. desgl. Auch Pl.

मार्गरत्तक m. *Wegehüter.*

मार्गरोधिन् Adj. *den Weg versperrend.*

मार्गव m. *eine best. Mischlingskaste.*

मार्गवटी f. Bez. *einer Schutzgöttin auf Reisen.*

मार्गवशागत, °वशानुग (f. आ) und °वशायात Adj. *am Wege liegend.*

मार्गवासस् Adj. *in ein Antilopenfell gekleidet* Mân. Gṛhj. 1,1.

मार्गविनोदन n. *eine Unterhaltung auf Reisen* 129,24.

मार्गवीय n. Name eines Sâman Ârsh. Br. Vgl. मार्गेयिव.

मार्गवेय m. Patron. oder Metron. eines Râma.

मार्गशाखिन् m. *ein am Wege stehender Baum.*

मार्गशिर् m. *der Monat* Mârgaçîrsha.

मार्गशिरलक्ष्मीवारव्रतकल्प m. Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

मार्गशिरस् m. *der Monat* Mârgaçîrsha.

मार्गशीर्ष 1) *Adj. (f. ई) *unter dem Mondhause* Mṛgaçiras *geboren.* — 2) m. (mit und ohne मास) *der Monat, in welchem der Vollmond im Sternbilde* Mṛgaçiras *steht, der zehnte* (später *der erste*) *Monat im Jahre.* — 3) f. (*आ) ई (mit und ohne पौर्णमासी) *der Tag, an welchem der Vollmond im Sternbilde* Mṛgaçiras *steht.*

मार्गशीर्षक m. = मार्गशीर्ष 2).

मार्गशीर्षमाहात्म्य n. und °शीर्षादिपूजा f. Titel von Werken Burnell, T.

मार्गशोधक m. *Wegereiniger.*

मार्गसंदर्शन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52, 16. 93,11.

मार्गस्थ Adj. *auf dem richtigen Wege bleibend* (eig. und übertr.) 163,28. Kathâs. 88,56.

*मार्गस्थिति f. *das Umherwandern* Gal.

मार्गागत und मार्गायात Adj. *von der Reise kommend; m. ein Reisender, Wanderer.*

मार्गार् m. nach den Erklärern Patron. von मृगारि, Metron. von मृगी oder *der mit den Händen Fische zu fangen pflegt.*

मार्गाली f. *Geleise* Vikramâṅkaḱ. 8,36.

मार्गावलोकिन् Adj. *auf den Weg hinschauend*, so v. a. *Jmd sehnsüchtig erwartend* 134,5.

*मार्गिक m. 1) *Jäger.* — 2) *Wanderer.*

मार्गितव्य Adj. 1) *zu suchen.* — 2) *zu durchsuchen.* — 3) *wonach man zu streben hat.*

मार्गिन् m. *Wegereiniger, Wegehüter* oder *Wegweiser.*

मार्गियिव n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. 1, 115. Auch °यवाच्य n.

मार्गेश m. = मार्गप.

मार्गोपदिश् m. *Wegweiser, Führer.*

मार्ग्य Adj. *wegzuwischen* Bhaṭṭ.

*मार्ज्, मार्जयति (शब्दार्थ). — Vgl. 1. und 2. मर्ज्.

मार्ज m. 1) **Reiniger, Putzer, Wäscher.* — 2) *Bein. Vishṇu's. — 3) **Reinigung.* — 4) pr. eines Volkes VP.² 2,171. — Vgl. *अस्त्र *शस्त्र°.

मार्जक 1) *Adj. *reinigend, putzend* in केश 2) समार्जक Suçr. 2,461,3 fehlerhaft für सम (सम् + अ°) zu lesen ist.

मार्जन 1) Adj. (f. ई) *abwischend, reinigend zend;* Subst. *Wäscher, Wäscherin* u. s. w. — *Symplocos racemosa.* — 3) f. आ *a*) *Waschung nigung, das Abwischen* Bâlar. 75,4. — *b*) *de einer Trommel.* — *c*) wohl *Trommelfell* Bâlar. — 4) f. ई *a*) *Reinigung* Âpast. Çr. 4,10,8. — *b*) oder *Bürste.* — *c*) *eine best.* Çruti S. S. S. *d*) *N. pr. eines Wesens im Gefolge der D — 5) n. *a*) *das Abwischen, Abreiben, Rei Fegen, Wegkehren.* — *b*) *das Verwischen, W gutmachen.*

मार्जार 1) m. *a*) *Katze* Gaut. — *b*) *eine Katze.* — *c*) **Zibethkatze.* — *d*) **Plumbago* Râgân. 6,47. — 2) f. ई *a*) *Katze (das Mutter* — *b*) **Zibethkatze.* — *c*) **Moschus* Dhanv.

मार्जारक m. 1) *Katze.* — 2) **Pfau.*

*मार्जारकण्ठ m. *Pfau.*

*मार्जारकर्णिका und *°कर्णी f. Bein. de muṇḍâ.

*मार्जारगन्धा f. *eine Art Phaseolus.*

*मार्जारगन्धिका f. *Phaseolus trilobus* Râ 22. Bhâvapr. 1,200.

मार्जारलिङ्गिन् Adj. *eine Katzennatur hab*

मार्जारि m. N. pr. eines Sohnes des Saha

*मार्जारीय m. 1) *Katze.* — 2) *ein* Çûdra. *Einer der nach Katzenart sich beständig r*

*मार्जाल m. *Katze.*

मार्जालीय 1) Adj. *Reinigung liebend* als Çiva's. Nach Nîlak. = प्रुड्देक् oder किरा 2) m. *a*) *ein Erdaufwurf rechts von der auf welchem die Opfergefässe gereinigt werd b*) **Katze.* — *c*) **ein* Çûdra. — *d*) **Ein nach Katzenart sich beständig reinigt.*

(मार्जाल्य) मार्जालिन्य Adj. *der sich gern re lässt, Reinigung liebend.*

मार्जित 1) Adj. s. u. 1. मर्ज्. — 2) (*m. *gekäste Milch mit Zucker und Gewürz.* — *eine vollbrachte Reinigung.* Loc. *nach gesch Reinigung* Kâtj. Çr. 6,7,29. 9,7.

*मार्डाकव m. Patron. von मृडाकु.

*मार्डाकवायन m. Patron. von मार्डाकव.

मार्डीक n. *Erbarmen, Gnade.*

मार्ड्यर्थ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine kommen.*

मार्णाल Adj. *an der Lotuswurzel befindlich* Dhûrtan. 42.

मार्तण्ड m. 1) *der Vogel am Himmel, die Sonne, der Sonnengott; eine Statue des Sonnengottes.* — 2) Pl. *die* Âditja; daher Bez. *der Zahl zwölf.* — 3) **Eber.*

मार्तण्डतिलकस्वामिन् m. N. pr. eines Gelehrten.

मार्तण्डमण्डल n. *Sonnenscheibe* Ind. St. 15,374.

मार्तण्डमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 78.

*मार्तण्डवल्लभा f. *Polanisia icosandra* Râǵan. 4,183.

मार्तण्डवेदोद्धार m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 28.

मार्तण्डार्चन n. Titel eines Werkes.

मार्तण्डीय Adj. *solaris* Bâlar. 10,21.

मार्तवत्स n. *Todtgeburt.*

मार्ताण्ड m. 1) *Vogel.* — 2) *der Vogel am Himmel, die Sonne, eine Statue des Sonnengottes.*

मार्त्तिक 1) Adj. (f. ई) *aus Lehm gemacht, thönern* Mân. Çr. 7,1,1. Karaka 6,1. Hemâdri 2,42,3. — 2) *m. *eine flache, irdene Schüssel, Teller.* — 3) n. *ein irdenes Geschirr* Gaut. Mân. Çr. 1,2,1. Gṛhs. 2,15.

मार्त्तिकावत 1) N. pr. *a*) (wohl m.) eines Landes. — *b*) (wohl n.) einer Stadt. — *c*) m. Pl. α) eines Volkes. — β) eines fürstlichen Geschlechts. — 2) m. *ein Fürst von* Mârttikâvata.

मार्त्तिकावतक Adj. *zum Lande* Mârttikâvata *in Beziehung stehend.* Auch °वतिक, aber mit der v. l. °वतक.

मार्त्य n. *das Körperliche.*

मार्त्यवी 1) m. Patron. des Antaka. — 2) f. ई (Conj.) f. zu 1).

मार्त्युजयी (Conj.) f. Patron. von मृत्युंजय.

मार्त्स्न Adj. (f. आ) *fein zerrieben.*

*मार्दङ्ग 1) m. *Trommelschläger.* — 2) n. *Stadt.*

मार्दङ्गिक m. *Trommelschläger.*

मार्दमर्षि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,57. v. l. मार्गमर्षि.

मार्दव 1) *m. *a*) Patron. von मृदु. — *b*) *eine best. Mischlingskaste.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Weichheit, Geschmeidigkeit, Sanftheit, Gelindigkeit.* — *b*) *Sanftmuth, Milde, Gutmüthigkeit,* — *gegenüber von* (Gen.). Âpast.

मार्दवभाव m. = मार्दव 3) *a*).

*मार्दवायन m. Patron. von मार्दव.

मार्दवी Adv. mit कर् *weich* —, *nachsichtig machen.* °कृत so v. a. *nachsichtig gegen sich selbst* —, *lass geworden.*

*मार्दीय m. Patron. oder Metron. von मृदि.

*मार्दीयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

माद्वीक 1) Adj. *aus Trauben bereitet.* — 2) *n. *Wein.*

मार्मिक Adj. *sich auf Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *gut verstehend* Bhâm. V. 1,7. 4,41.

मार्ष m. 1) *ein ehrenwerther Mann.* Nur im Voc. — 2) **ein best. Gemüse, Amaranthus oleraceus* Bhâvapr. 1,282.

मार्षि m. N. pr. eines Sohnes des Sâraṇa VP.[2] 4,109. v. l. मार्ष्टि.

*मार्षिक m. *ein best. Gemüse.*

मार्षिमत् m. N. pr. eines Sohnes des Sâraṇa VP.[2] 4,109. v. l. मार्ष्टिमत्.

मार्ष्टव्य Adj. *zu reinigen, zu kehren.*

मार्ष्टि 1) f. *a*) **Waschung, Reinigung.* — *b*) **Einsalbung mit Oel.* — *c*) N. pr. der Gattin Duḥsaha's VP.[2] 1,LVI. Vgl. निर्मार्ष्टि. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Sâraṇa VP. 4,15,14. v. l. मार्षि.

मार्ष्टिमत् m. N. pr. eines Sohnes des Sâraṇa VP. 4,15,14. v. l. मार्षिमत्.

माल 1) m. *a*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) einer Gegend. — *b*) *Bein. Vishṇu's. — 2) f. आ *a*) *Kranz.* — *b*) *Rosenkranz.* — *c*) *Halsband.* — *d*) *Reihe, Streif.* नाम्नां माला *eine in Reihen geordnete Sammlung von Wörtern, Wörterbuch* (mit Ausschluss der Wurzeln). — *e*) *eine best. Form des* Kramapâṭha. — *f*) Name *verschiedener Metra.* — *g*) in der Dramatik *das Darbringen* (*Anbieten*) *mehrerer Dinge um das Gewünschte zu erreichen.* — *h*) in der Astrol. *ein best.* Dalajoga Bâdar. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 12,2. — *i*) **Trigonella corniculata.* — *k*) Titel eines Wörterbuchs. — *l*) N. pr. eines Flusses. — 3) n. *a*) *Feld.* — *b*) **Wald.* — *c*) **ein Wald im Bereich eines Dorfes.* — *d*) **Betrug, Hinterlist.* — *e*) am Anfange einiger Comp. = माला *Kranz.*

मालक 1) m. *a*) etwa *Laube* Ind. St. 15,219. 266. 267. — *b*) **Melia sempervirens.* — *c*) **ein Wald im Bereich eines Dorfes.* — *d*) Pl. N. pr. eines Volkes VP.[2] 2,180. — 2) *f. आ *Kranz.* — 3) *f. ई gaṇa गौरादि. — 4) f. °लिका *a*) *Kranz.* — *b*) *Halsband.* — *c*) *Reihe, eine in Reihen geordnete Menge, Trupp.* — *d*) **Linum usitatissimum* und *= सप्तला. — *e*) **ein best. Vogel.* — *f*) **ein berauschendes Getränk.* — *g*) **Tochter.* — *h*) *N. pr. eines Flusses. — 5) n. *a*) *Kranz, Ring.* — *b*) **Hibiscus mutabilis.*

मालकोश (?) und °कौशिक (S. S. S. 82) m. *ein best.* Râga.

*मालचक्रक n. *Hüftgelenk.*

*मालजातक m. *Zibethkatze* Râǵan. 19,14.

मालति f. *Jasminum grandiflorum.*

मालतिका f. N. pr. 1) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 2) eines Frauenzimmers.

मालती f. 1) *Jasminum grandiflorum* (*die Pflanze* und *die Blüthe*) Râǵan. 10,75. — 2) **eine andere Pflanze,* = विशल्या. — 3) **Knospe, Blüthe.* — 4) **Jungfrau.* — 5) **Mondschein.* — 6) **Nacht.* — 7) Name *verschiedener Metra.* — 8) *= काच-माली. — 9) Titel eines Commentars. — 10) N. pr. *a*) eines Frauenzimmers. — *b*) eines Flusses.

मालतीकारक m. wohl *Borax.*

*मालतीतीर (!) m. *Borax.*

*मालतीतीरसंभव n. *weisser Borax* Râǵan. 6,244.

*मालतीपत्रिका f. *Muskatblüthe* Râǵan. 12,78.

*मालतीफल n. *Muskatnuss* Râǵan. 12,80. Bhâvapr. 1,187.

मालतीमाधव n. Titel eines Schauspiels.

मालतीमाला f. 1) *ein Kranz von Jasminblüthen.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Titel eines Wörterbuchs.

मालद m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मालधान्य m. N. pr. eines Mannes VP.[2] 4,221.

*मालभञ्जिका f. *ein best. Spiel.*

मालभारिन् Adj. *einen Kranz tragend.* Zu belegen nur am Ende eines Comp. *e. Kr. von* — *tr.*

मालमङ्गल m. N. pr. eines Autors. °भाण m. Titel eines von ihm verfassten *Schauspiels* Opp. Cat. 1.

मालय्, °यति *bekränzen.*

मालय 1) Adj. *vom Gebirge* Malaja *kommend.* — 2) m. *a*) **Sandelholz.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBh. 5,101,14. — 3) n. *a*) *Karawanserai.* — *b*) **Cerasus Puddum* Râǵan. 12,147.

1. मालव m. N. pr. 1) eines Landes. — 2) Pl. eines Volkes.

2. मालव 1) Adj. (f. ई) *zum Volke der* Mâlava *in Beziehung stehend, ihnen gehörig.* — 2) m. *a*) *ein Fürst der* Mâlava. — *b*) *ein best.* Râga S. S. S. 54. — *c*) **weiss blühender* Lodhra Râǵan. 6, 214. — *d*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई *a*) *eine Prinzessin der* Mâlava. — *b*) *eine best.* Râgiṇi S. S. S. 37 (भालवी gedr.). 55. 65. — *c*) *ein best. Prâkrit-Metrum.* — *d*) **Clypea hernandifolia* Râǵan. 6,123. — *e*) N. pr. der Gattin Açvapati's und Ahnfrau der Mâlava.

मालवक 1) *Adj. = मालवो भक्तिरस्य. — 2) m.

das Land der Mâlava. — 3) f. °विका *a*) **Ipomoea Turpethum* Râǵan. 6,168. — *b*) ein Frauenname.

मालवगुप्त m. N. pr. eines Autors.

मालवगौड m. *ein best.* Râga S. S. S. 99. Gîr. S. 2. 13.

मालवरूढ m. N. pr. eines Dichters.

मालवर्ति m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मालवश्री f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 38. 89.

मालवानक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मालविकाग्निमित्र n. Titel eines Schauspiels.

मालवीय Adj. *aus* Mâlava *stammend.*

मालव्य 1) *Adj. *zu den* Mâlava *in Beziehung stehend, ihnen gehörig.* °देश m. — 2) m. *a*) **ein Fürst der* Mâlava. — *b*) Bez. *eines der fünf ausserordentlichen Menschen, welche unter best. Constellationen geboren werden.*

मालश्री f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. 65.

मालसिका f. desgl. S. S. S. 89.

मालसी f. 1) **eine best. Pflanze.* — 2) *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 89.

मालङ्कानय (!) m. Patron.

**मालाकपठ* m. *Achyranthes aspera* Râǵan. 4,92.

**मालाकन्द* m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,97.

**मालाकर* m. = मालाकार.

**मालाका* f. = मालिका (s. u. मालक).

मालाकार 1) m. *Kranzwinder, Gärtner (eine best. Mischlingskaste).* — 2) f. ई f. zu 1).

मालाकारिणी f. *Kranzwinderin* Paṇ. 4.

मालाकुट N. pr. eines Reiches Eitel, Chin. B.

मालाकुटदत्ती f. N. pr. einer Râkshasî.

**मालागुण* m. *Kranzschnur, Halsschnur.* °परिक्षिप्त Adj. so v. a. *mannbar geworden.*

मालागुणा f. *eine best. giftige Spinne.*

**मालाग्रन्थि* m. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

मालाङ्क m. N. pr. eines fürstlichen Autors.

**मालातृण* und **°क* n. *Andropogon Schoenanthus* Râǵan. 8,121.

मालादामन् n. *Blumenguirlande* R. 2,33,2.

मालादीपक n. *eine best. Redefigur, eine verkettete Klimax.*

**मालादूर्वा* f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

मालाधर 1) Adj. *einen Kranz tragend.* — 2) m. *a*) **eine best. Klasse göttlicher Wesen* (buddh.). — *b*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई N. pr. einer Râkshasî. — 4) n. *ein best. Metrum.*

**मालाप्रस्थ* m. N. pr. einer Stadt. Davon **Adj.* °क.

**मालाफल* n. *der Same von Elaeocarpus Ganitrus.*

मालामनु und मालामन्त्र m. *ein in Kranzform geschriebener Spruch.*

°मालामय Adj. in कुण्ठाश्म° (Nachtr. 4).

मालायन m. Patron. Auch Pl.

**मालारिष्टा* f. *eine best. Pflanze.* Richtig मल्लारिष्टा.

मालावृप Adj. (f. आ) *reihenförmig* Kâtjâpa. 290, 16. Sâh. D. 671. 278,17. 279,6. Nom. abstr. °ता f. 199,19. °त्व n. 675.

**मालालिका* und **मालाली* f. *Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134.

**मालावत* n. *der Wohnort der* Mâlâvant.

मालावत्त् 1) Adj. *bekränzt.* — 2) **m.* vielleicht *Gärtner.* — 3) f. °वती N. pr. zweier Frauen.

मालि 1) Adj. am Ende eines Comp. = मालिन् *bekränzt mit.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Râkshasa Sukeça.

मालिक m. 1) *Kranzwinder, Gärtner.* — 2) **ein best. Vogel.* — 3) **Färber.* — Hall. 2,134 schlechte Lesart für मायिक. मालिका f. s. u. मालक.

°मालित Adj. *bekränzt mit, umgeben von.*

मालिन् 1) Adj. *bekränzt* (Âpast.), — *mit* (Instr.). Gewöhnlich am Ende eines Comp. *mit einem Kranze* oder *Halsbande von — versehen, bekränzt mit, umgeben von, durchzogen von.* — 2) m. *a*) *Kranzwinder, Gärtner.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Râkshasa Sukeça. — 3) f. °नी *a*) *die Frau eines Kranzwinders, — Gärtners.* — *b*) **Alhagi Maurorum* und *= अग्निशिखा. — *c*) *eine best.* Çruti S. S. S. 24. — *d*) Name *verschiedener Metra.* — *e*) Bein. der Durgâ. — *f*) *ein siebenjähriges Mädchen, welches bei der Feier der* Durgâ *diese Göttin darstellt.* — *g*) Titel eines Tantra, = °तन्त्र Âçjav. 160,17. — *h*) N. pr. α) einer himmlischen Jungfrau. — β) einer der 7 Mütter Skanda's. — γ) eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — δ) einer Râkshasî. — ε) der angenommene Name der Draupadî beim Fürsten Virâṭa. — ζ) der Mutter des Manu Raukja und verschiedener anderer Frauen. — η) einer Stadt. — 3) verschiedener Flüsse.

मालिनीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

मालिनीविजय m. Titel eines Werkes.

मालिन्य m. N. pr. eines Berges.

मालिन्य 1) *Adj. gaṇa संकाशादि. — 2) n. *das Befleckt-sein, Unreinheit, Trübung; Schwärze.* वदन° so v. a. *Schamröthe im Gesicht* Bâlar. 80,19.

**मालीय्*, **यति sich einen Kranz wünschen.*

**मालीय* Adj. *zu einem Kranze bestimmt, — sich eignend.*

मालु 1) m. *a*) *eine best. Mischlingskaste.* मात्र v. l. — *b*) **N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — 2) f. *a*) *eine best. Schlingpflanze.* Auch °लता. — *b*) **Frauenzimmer.*

मालुक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,133. — Vgl. **कृष्णमालुक.*

**मालुर् eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मालुधान 1) **m. eine Art Schlange.* — 2) f. ई *eine best. Schlingpflanze* Bâlar. 168,18.

**मालूक* m. *Ocimum sanctum* Râǵan. 10,162.

मालूर m. *eine best. Pflanze* Harshaṇ. 197, 10. Nach den Lexicographen *Aegle Marmelos* und *Feronia elephantum* Râǵan. 11,182. Bhâvapr. 1,196. 3,97. 146.

मालेय 1) m. Patron. von माल्लि 2). — 2) **f.* आ *eine Art Kardamomen.*

मालोपमा f. *eine best. Redefigur, Kettengleichniss.*

माल्य 1) m. Patron. Auch Pl. — 2) **f.* आ *Trigonella corniculata.* — 3) n. *a*) *Kranz.* — *b*) **Blume.*

माल्यगुणाय्, °यते *zur Schnur eines Kranzes werden, als solche erscheinen.*

माल्यजीवक m. *Kranzwinder, Kranzverkäufer.*

माल्यदामन् n. *Blumenguirlande.*

माल्यपिण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons.

**माल्यपुष्प* m. *Cannabis sativa* oder *Crotolaria juncea* Râǵan. 4,77.

**माल्यपुष्पिका* f. *eine best. Pflanze*, = शणपुष्पी Râǵan. 4,67.

माल्यवत् 1) Adj. *bekränzt, mit Kränzen geschmückt.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Râkshasa. — *b*) eines Dieners im Gefolge Çiva's. — *c*) eines Berges. — 3) f. °वती N. pr. eines Flusses.

माल्यवृत्ति m. *Kranzwinder, Kranzverkäufer.*

माल्यापण m. *ein Markt, auf dem Kränze verkauft werden.*

मात्र m. *eine best. Mischlingskaste.* v. l. मालु.

**मात्रवास्तव* Adj. von मत्रवास्तु.

**मात्रवी* f. *ein Aufzug von Ringern.*

मात्व्य n. *Unbesonnenheit, Albernheit* Maitr. S. 2,4,2 (39,16).

मावत् Adj. *mir ähnlich, Einer von meines Gleichen.*

माविलम्बम् und माविलम्बितम् Adv. *unverzüglich* (befohlend).

मावेलक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. मावेल्लक.

मावेल्ल m. N. pr. eines Sohnes des Vasu, Fürsten der Kedi.

मावेल्लक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मावेल्वक m. Pl. v. l. für मावेल्लक.

माशकीया fehlerhaft für माचाकोय.

*माशब्दिक Adj. *Ruhe gebietend.*

माष m. 1) *Bohne* (Sg. *die Pflanze*, Pl. *die Kerne*); in der späteren Zeit ist *Phaseolus radiatus* darunter gemeint Râǵan. 16,43. Bhâvapr. 1,276. Mat. med. 309. — 2) अकृष्टा माषाः *wildwachsende Bohnen* als Bez. eines Ṛshigaṇa, Kinder der Surabhi. — 3) *ein best. Gewicht*, auch als *Goldwerth*. — 4) **ein bohnenähnlicher Ausschlag*. — 5) **Thor, Dummkopf*. — 6) *N. pr. eines Mannes gaṇa बाह्वादि.

माषक 1) m. *Böhnchen*. — 2) m. n. *ein best. Gewicht*, auch als *Goldwerth*.

माषतिल m. Du. *Sesam und Bohnen*.

माषतैल n. *ein öliges Präparat aus Bohnen* Mat. med. 288.

*माषपत्रिका und माषपर्णी f. *Glycine debilis* und = पृश्निपर्णी Mat. med. 309. Râǵan. 3,18. 19.

माषपिष्ट n. *Bohnenmehl*.

माषपेषम् Absol. mit पिष् *Jmd* (Acc.) *wie Bohnen zermalmen* Mahâvîrak. 112,16.

माषमन्थ m. *ein Rührtrank mit Bohnenmehl*.

माषमय Adj. *aus Bohnen bestehend* Hemâdri 1, 307,4. 351,11.

माषमुद्गमय Adj. (f. ई) *aus Phaseolus radiatus und Ph. Mungo bestehend* Hemâdri 1,412,9.

*माषवर्धक m. *Goldschmied*.

माषशराव m. Patron. Auch Pl.

*माषशरावि n. (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

*माषशस् Adv. *Mâsha-weise*.

*माषस्थलक Adj. von माषस्थली gaṇa धूमादि in der Kâç.

*माषस्थली f. ebend.

माषाज्य Adj. *mit Bohnenöl gesalbt* Âpast. Çr. 9, 3,22.

*माषाश m. *Pferd*.

माषिक Adj. (f. ई) *einen Mâsha werth* u. s. w. Zu belegen nur in पञ्च°.

माषी f. N. pr. der Gattin Çûra's VP.² 4,100.

*माषीण n. *Bohnenfeld*.

*माषोण Adj. *woran ein Mâsha fehlt*.

*माष्य Adj. 1) *für Bohnen geeignet*. — 2) am Ende eines Comp. nach Zahlwörtern so und so viele *Mâsha werth* u. s. w.

1. मांस् n. = मांस *Fleisch*.

2. मांस् m. (Instr. Pl. मार्द्भिस् 1) *Mond*. — 2) *Monat*.

1. मास m. 1) *Monat*. मासम् *einen Monat lang* (227, 21), *für die Dauer eines Monats* (227,22), मासमेकम् *einen M. lang* (146,29); मासेन *im Laufe eines Monats* (227,27); मासे *nach Ablauf eines Monats*. Am Ende eines adj. Comp. f. ई. — 2) Bez. *der Zahl zwölf*.

2.*मास m. falsche Schreibart für माष.

मासक m. *Monat*.

मासकालिक Adj. *für den Zeitraum eines Monats geltend*.

मासकृत् nach Nir. 5,21 = मासानां चार्धमासानां च कर्ता; es ist aber ṚV. 1,105,18 मा सकृत् gemeint.

मासचारिक Adj. *einen Monat lang einer Sache obliegend*.

*मासजात Adj. *einen Monat alt*.

*मासज्ञ m. *eine Hühnerart*.

*मासतम Adj. *nach einem Monat eintretend* u. s. w.

मासताला f. wohl Bez. *bestimmter Theile eines Felles, aus denen Trommelfelle bereitet werden*, MBh. 2,21,16.

मासदर्पण m. Titel eines Werkes.

*मासदेय Adj. *binnen eines Monats zu entrichten*.

*मासद्व्योदन m. *in 60 Tagen reifender Reis* Râǵan. 16,11.

मासधा Adv. *monatweise*.

*मासन n. *der Same von Vernonia anthelmintica*.

मासनामन् n. *Monatsname* Mân. Çr. 1,7,5. 8.

मासनिर्णय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मासपाक Adj. *in einem Monat Folgen zeigend*.

*मासपूर्व Adj. *um einen Monat früher*.

मासप्रवेश m. *der Eintritt eines Monats*.

मासप्रवेशानयन n. 1) *das Berechnen des Eintritts eines Monats*. — 2) Titel eines Werkes.

मासफल Adj. (f. आ) *in einem Monat Folgen zeigend*.

मासभाज् Adj. *an einem Monat Theil habend* Çat. Br. 10,4,2,4.

मासभावाध्याय m. Titel eines Werkes.

मासभुक्ति f. *Monatslauf* (der Sonne) Bhâg. P. 5, 22,8.

*मासमान m. *Jahr*.

मासर n. *ein besonderes gegorenes Getränk, eine Mischung der Brühe von gekochtem Reis mit zerriebener Hefe, Gräsern u. s. w.* Âpast. Çr. 19,4. Nach Andern m. *Mehl von leichtgerösteter Gerste mit saurer Milch oder Buttermilch vermengt und mit Gras bedeckt*. Nach den Lexicographen m. *Reisschleim*.

मासलोका Adj. f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çat. Br. 10,4,2,19.

*मासवर्तिका f. *eine Art Bachstelze*.

*मासल m. *Jahr*.

मासशस् Adv. *monatweise*.

मासशिवरात्रिव्रतकल्प m. (Opp. Cat. 1.) und °रात्र्युद्यापन n. (Burnell, T.) Titel von Werken.

मासंचयिक Adj. *Vorräthe für einen Monat habend*.

मासस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

मासाधिप und °पति m. *der Regent* (ein Planet) *eines Monats*.

मासाधिपत्य n. Nom. abstr. zu मासाधिपति Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,9.

मासानुमासिक Adj. *allmonatlich erfolgend*.

मासान्त m. *Ende eines Monats*.

मासापवर्ग Adj. *höchstens einen Monat dauernd*. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Comm. zu Kâtj. Çr. 23,1,1.

मासाहार Adj. *einmal im Monat Speise zu sich nehmend*.

मासिक 1) Adj. (f. ई) *a*) am Ende eines Comp. *zum Monat — in Beziehung stehend*. — *b*) *monatlich, jeden Monat erfolgend, j. M. gegeben werdend*. — *c*) *einen Monat während, — vorhaltend, — Etwas seiend*. — *d*) *innerhalb eines Monats —, nach einem Monat erfolgend, — fertig werdend, — herzustellen*. — *e*) **nach einem Monat zu entrichten*. — *f*) **auf einen Monat in Dienst genommen*. — *g*) **einem best. Monat geweiht*. — 2) n. *ein allmonatliches* Çrâddha.

मासिकार्थवत् Adj. = मासिक 1) *b*) (!) Vishṇus. 21,19.

मासिश्राद्ध n. *ein allmonatliches* Çrâddha Âpast.

मासी Adv. mit कर् *in Monate verwandeln*.

मासीन Adj. 1) *monatlich*. — 2) **einen Monat alt*.

*मासुरकर्ण m. Patron. von मसुरकर्ण.

*मासुरी f. *Bart*.

मासूर Adj. (f. ई) 1) *linsenförmig*. — 2) *aus Linsen gemacht* Bhâvapr. 1,147.

मासेश्वरफल n. Titel eines Werkes.

मासोपवास u. °क m. *Fasten einen Monat hindurch* Agni-P. 204,1. fgg.

मासोपवासिनी f. 1) **ein Frauenzimmer, das einen Monat hindurch fastet*. — 2) so v. a. *Kupplerin*.

मास्य Adj. *einen Monat alt.*

*माकृ, माकृते (माने).

*माकृकस्थलक Adj. von माकृकस्थली.

*माकृकस्थली f. gaṇa धूमादि.

माकृकि m. Patron. N. pr. eines Lehrers AV. Pariç. 44 am Ende.

*माकृकीप्रस्थ Adj. (f. ई) Kâç. zu P. 4,2,110. v. l. माकृकोप्रस्थ.

*माकृत 1) Adj. von मकृत्. — 2) n. Nom. abstr. von मकृत्.

*माकृन m. *ein Brahmane.*

माकृनीय Adj. fehlerhaft für मकृनीय.

*माकृा f. *Kuh.*

*माकृाकुल und *°कुलीन Adj. *aus vornehmem Geschlecht stammend.*

माकृाचमस्य m. Patron. von मकृाचमस.

*माकृाचित्ति Adj. von मकृाचित्त.

*माकृाजनिक und *°जनीन Adj. von मकृाजन.

माकृात्मिक Adj. *einem Hochstehenden eigen* u. s. w., *hoch, hehr.*

माकृात्म्य n. (adj. Comp. f. आ) *hohes Wesen, hoher Sinn, Grösse, Majestät, Macht, Würde.*

*माकृानद् Adj. (f. ई) von मकृानद्.

*माकृानस Adj. (f. ई) von मकृानस.

माकृानामन, *°नामिक und *°नाम्निक Adj. von मकृानाम्नी.

*माकृापुत्रि Adj. von मकृापुत्र.

*माकृाप्राण Adj. von मकृाप्राण.

माकृाभाग्य n. = मकृाभाग्य.

माकृारञ्जन Adj. (*f. ई) *mit Safran gefärbt.*

*माकृाराजिक Adj. (f. ई) *dem regierenden Fürsten zugethan, ihn verehrend.*

माकृाराज्य n. *die Würde eines regierenden Fürsten.*

माकृाराष्ट्र 1) Adj. (f. ई) *mahrattisch.* — 2) f. ई *die mahrattische Sprache.*

*माकृावार्त्तिक Adj. *mit (Kâtjâjana's) Mahâvârttika vertraut.*

माकृाव्रती f. *die Lehre der* Pâçupata.

माकृाव्रतीय fehlerhaft für मकृा°.

माकृिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*माकृिकीप्रस्थ Adj. (f. ई). v. l. माकृकीप्रस्थ.

*माकृित Adj. von माकृित्य.

माकृितिथ m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

*माकृित्य m. Patron. von मकृित.

माकृित्र n. Bez. *des Liedes* RV. 10,185 Vasishṭha 26,5.

माकृिन 1) Adj. (f. आ) *a) fröhlich, freudig, lustig, erregt. — b) ergötzlich, erfreuend.* — 2) *n. *Herrschaft.*

माकृिनावत् Adj. *in Erregung befindlich.*

*माकृिर् m. Bein. Indra's.

माकृिष 1) Adj. (f. ई) *dem Büffel —, der Büffelkuh eigen, von ihnen kommend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

माकृिषक m. 1) *Büffelhirt. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*माकृिषस्थलक Adj. von माकृिषस्थली.

*माकृिषस्थली f. N. pr. einer Oertlichkeit.

माकृिषिक m. 1) *Büffelhirt, der von Büffelzucht lebt* VP. 2,6,21. — 2) *der Liebhaber eines liederlichen Weibes.* — 3) *der von der Prostitution seines Weibes lebt.*

माकृिषिका und °की f. N. pr. eines Flusses.

माकृिषेय m. 1) *ein Sohn der ersten Gemahlin eines Fürsten* Âpast. Çr. 9,20,7. — 2) N. pr. eines Commentators des TS. Prât.

माकृिष्म m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,220.

माकृिष्मती f. N. pr. einer Stadt Bâlar. 66,14.15.

*माकृिष्मतेयक Adj. von माकृिष्मती.

माकृिष्य m. *eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines* Kshatrija *von einer* Vaiçjâ, Gaut.

माकृीन m. vielleicht Patron. oder Adj. = माकृिन.

*माकृीयत्व Adj. *mit den Worten* मकृीयत्व (?) *beginnend.* v. l. माकृीयल. Vgl. आमकृीयव.

*माकृीयल Adj. *mit den Worten* मकृीयल (?) *beginnend* gaṇa विमुक्तादि in der Kâç. Vgl. आमकृीयव.

माकृरदत्त N. pr. eines Ortes.

माकृल 1) m. Patron. — 2) f. आ *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

माकृेन्द्र 1) Adj. (f. ई) *a) auf den grossen* Indra *bezüglich, ihm gehörig* u. s. w. धनुस् n. *Regenbogen,* अम्भस् *Regenwasser,* दिश् f. und आशा f. *Osten.* — *b) östlich, in östlicher Richtung laufend.* — 2) m. *a) ein best. Bechervoll* Kâtj. Çr. 13,3,10. — *b) * = शुभद्एउविशेष.* — *c)* Bez. *des 7ten* Muhûrta. — *d)* Patron. — *e)* Pl. N. pr. einer Dynastie VP. 4, 24,18. — 3) f. माकृेन्द्री *a) Osten.* — *b) eine best.* Ishṭi. — *c)* Pl. *best. den* Indra *verherrlichende Verse.* — *d) *Kuh.* — *e)* Indra's *Energie, eine der sieben göttlichen Mütter.* Pl. unter den Müttern Skanda's. — 4) n. *das Mondhaus* Gjeshṭhâ Varâh. Jogaj. 7,7.

*माकृेन्द्रज्ञ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den* Gaina.

माकृेन्द्रवाणी f. N. pr. eines Flusses.

माकृेय 1) Adj. (*f. ई) *irden* Vasishṭha 15,20. — 2) m. *a)* Metron. *des Planeten Mars.* — *b) *Koralle.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई *Kuh* Râgan. 19,27.

माकृेल m. Patron.

माकृेश 1) m. unter den Mânavaugha. — 2) f. ई Bein. der Durgâ.

माकृेश्वर 1) Adj. (f. ई) *a) auf den grossen Herrn* (Çiva) *bezüglich, ihm gehörig* u. s. w. धारा N. pr. eines heiligen Badeplatzes. — *b)* Çiva *verehrend.* — 2) m. *ein Verehrer des* Çiva, *ein* Çivait. Vier Secten derselben Govindân. S. 592. परम° Kâd. 249,11. Harshaṅ. 71,10. Nom. abstr. °ता f. — 3) f. ई *a)* Çiva's *Energie, eine der sieben göttlichen Mütter,* = दुर्गा. — *b) *eine best. Pflanze* Râgan. 3,65. — *c)* N. pr. eines Flusses.

माकृेश्वरपद् n. und माकृेश्वरपुर n. N. pr. zweier Tîrtha.

माकृेश्वरीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

1. मि, मिनोति, मिनुते (einmal mit वि); Pass. मीयते, मित Partic. 1) *in den Boden einsenken, befestigen; gründen, aufrichten; errichten, bauen; construiren* Çulbas. 1,41. — 2) *messen.* — 3) *ermessen, erkennen, wahrnehmen.* — *Desid. मित्सति, °ते. — Mit अनु (nur Praes. °मिनोति u. s. w.) = 3. मा 4) Comm. zu Nyâyas. 1,1,36. 37. 2,1,6. — Mit उद् *aufrecht einsenken, aufrichten.* — Mit उप *daneben stecken, anstecken.* उपमित Vaitân. — Mit नि 1) *einsenken, befestigen; errichten, erbauen.* Partic. निमित. — 2) vielleicht *ermessen, erkennen, wahrnehmen.* — Mit *प्रणि. — Mit अभिनिस् (nur °निर्मिणवत्ति) *hervorbringen, schaffen* Lalit. 448,2; vgl. 3. मा mit अभिनिस् 1). — Mit परि *rings bestecken, umlegen.* — Mit प्र 1) *errichten, erbauen* in प्रमित (Nachtr. 4). — 2) *ermessen, erkennen, wahrnehmen; logisch erfassen* Comm. zu Nyâyas. S. 1, Z. 13. — Mit प्रति in प्रतिमित्. — Mit वि *einsenken, befestigen; bauen, errichten.* Vgl. विमित. — Mit सम् *gleichzeitig* oder *zusammen befestigen, — errichten, — bauen.*

2. मि, *मिनाति, *मिनति (!) und *मिनोति = गतिकर्मन् Nigh. 2,14. *मयति, *मायति (गतौ, मत्याम्) Dhâtup. *मिनोति = अयति; *मीयते (vgl. मी mit उद्) = प्रमीयते = गच्छति. — Mit आ *herkommen* im Partic. Fut. आ-मेष्यन् Ait. Br. आ मिमीयात् (gehört zu मी) wird durch प्रविशेत् erklärt. — Mit परा *zurückkehren* im Partic. Fut. परा-मेष्यन् Ait. Br. — Mit वि, °मयते s. u. 6. मा mit वि. — Mit सम्, संमिन्वान *zusammen gehend, sich verbindend* in einer Etymologie.

3. मि, मिनाति, मिनोति s. u. 1. मी.

1. मिद्, मिमिदति, Perf. मिमिदुस् u. s. w. *mischen, zusammenrühren, — mit* (Instr.), *schmackhaft zu-*

bereiten. Med. (मिमिक्षे) *sich mischen* oder *gemischt werden.* — Caus. मेदयति *umrühren, mengen,* — *mit* (Instr.) Âpast. Ça. 13, 9, 6. — Mit आ in आमिक्षा. — Mit सम् = Simpl.

2. मिद् s. म्यद्.

मिघ् = मिह् in निमेघमान 1) *sich übergiessend* RV. 2,34,13. — 2) so v. a. *sich berauschend* RV. 8,4,10.

मिङ्गिल in der Verbindung तिमिमिङ्गिल° Suça. 1,206,17 fehlerhaft für तिमिङ्गिल (तिमितिमिङ्गिल°).

मिचिता f. N. pr. eines Flusses. v. l. निश्चिता.

मिच्चक (Eitel, Chin. B.) oder मिच्छक m. N. pr. des 6ten buddh. Patriarchen.

*मिछ्, मिच्छति (उत्क्लेशे, बाधे).

*मिञ्ज्, मिञ्जयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

मिञ्जिकामिञ्जिक m. Sg. N. pr. eines aus Rudra's Samen stammenden Paares.

मिण्मिण Adj. *undeutlich durch die Nase sprechend.* Nom. abstr. °ल n.

1. मित् f. *ein aufgerichteter Pfosten, Säule.*

2. मित् Adj. म *zum stummen Buchstaben habend* (eine Wurzel) 236,17.

1. मित s. u. 3. मा.

2. मित s. u. 1. मि.

3. मित m. N. pr. eines Ṛshi im dritten Manvantara VP.² 3,7.

*मितंगम 1) Adj. (f. आ) *gemessenen Schrittes gehend.* — 2) m. *Elephant.* — 3) f. आ *Elephantenkuh.*

मितंजु Adj. *wohlgefügte* —, *feste Kniee habend* und vielleicht auch *das Knie aufstemmend, kniesend.*

मितदक्षिण Adj. (f. आ) *wofür ein bestimmter Opferlohn besteht* Tâṇḍja-Br. 16,1,7.

मितंधु 1) Adj. *feste Beine habend, gut laufend.* — 2) *m. *das Meer.*

मितघ्न m. N. pr. eines Fürsten.

मितप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मितभाषितर् Nom. ag. *wenig sprechend.*

मितभाषिन् 1) Adj. dass. Nom. abstr. °षिता f. Ind. St. 15,351. — 2) f. °षिणी Titel verschiedener Commentare.

मितभुक् und मितभुज् Adj. *mässig im Essen.*

मितभोजन Adj. *wenig Nahrung zu sich nehmend* Âpast.

मितमति Adj. *beschränkten Verstandes.*

मितंमेध Adj. (f. आ) *von festwurzelnder Kraft.*

मितंपच Adj. (f. आ) 1) *wenig kochend, mässig gross* (Kochgeschirr). — 2) *karg, geizig.*

*मितरावित् Adj. als Erklärung von मरुत्.

*मितरोचिन् Adj. desgl.

*मितवाच् Adj. *wenig redend.*

मितशायिन् Adj. *wenig schlafend.*

मितार्चर् 1) Adj. *a) in gebundener Rede abgefasst, metrisch.* — *b) kurz und bündig* (Rede). — 2) f. आ Titel verschiedener Commentare Opp. Cat. 1.

मिताक्ष Titel eines astron. Tractats.

1. मितार्थ m. *Gemessenes, Wohlerwogenes.* °भाषिन् Adj.

2. मितार्थ Adj. *gemessen* —, *vorsichtig zu Werke gehend;* m. Bez. einer Art von Abgesandten.

मितार्थक m. = 2. मितार्थ.

मिताशन Adj. *mässig* —, *wenig essend.*

1. मिताहार m. *mässiges Essen.*

2. मिताहार Adj. *wenig Speise zu sich nehmend.*

1. मिति f. 1) *Maass, Gewicht, Werth.* — 2) *richtige Erkenntniss.*

2. मिति f. *das Einsenken, Aufrichtung.*

मितोक्ति f. *weniges Reden.*

मित्य etwa *Preis* Râǵat. 7,1417.

मित्र्, मित्रति *sich als Freund benehmen.*

मित्र 1) m. *a) Gefährte, Freund.* — *b)* Name eines Âditja, welcher gewöhnlich mit Varuṇa zusammen angerufen wird. Im Dual auch ohne Hinzufügung von वरुणा Bez. beider Götter. — *c) die Sonne.* — *d)* Bez. *des dritten* Muhûrta. — *e)* N. pr. α) eines Marut. — β) eines Sohnes des Vasishṭha und verschiedener anderer Männer VP.². — 2) f. मित्रा N. pr. *a)* einer Apsaras. v. l. चित्रा. — *b)* der Mutter Maitreja's und der Maitrejî. — *c)* *der Mutter Çatrughna's. — 3) n. *a) Freundschaft.* — *b) Freund.* In der Politik heisst *der unmittelbar an den benachbarten Fürsten* (der अरि *Feind* heisst) *grenzende Fürst — Freund.* Der auf diesen folgende Fürst heisst अरेर्मित्रम् Kâm. Nîtis. 8,16. Auch auf Planeten übertragen. — *c) Freund,* so v. a. *Ebenbild von* (Gen. Bâlar. 120,1); am Ende eines Comp. *gleichend, ähnlich* (Vikramâṅkaṡ. 12, 1. 28). — *d)* = 1) *b).* Wird unter den 10 Feuern genannt MBh. 14,21,4. — *e) eine best. Art zu fechten* Hariv. 3,124,18.

मित्रक m. N. pr. eines Mannes.

मित्रकरण n. *das sich zum Freunde Machen.*

मित्रकर्मन् n. *Freundschaftsdienst, Freundschaft.* °कर्म कर् *Freundschaft schliessen mit* (Instr.) Gaut. 15,12.

मित्रकाम Adj. *sich Freunde wünschend.*

मित्रकार्य n. *die Sache des Freundes, Freundschaftsdienst.*

मित्रकृत् m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu.

मित्रकृति f. *Freundesdienst* (nach Sâj.). °कृत्येव könnte aber auch als °कृत्य (Absol. *zum Freunde machend*) इव gefasst werden.

मित्रकृत्य n. *die Sache des Freundes, Freundschaftsdienst.*

मित्रकौस्तुभ m. N. pr. eines Mannes.

मित्रकुं oder °कूं m. oder f. wohl Bez. *unholder Wesen.*

मित्रगुप्त 1) Adj. von Mitra *gehütet.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

मित्रघ्न N. pr. 1) m. *a)* eines Râkshasa. — *b)* eines Sohnes des Divodâsa VP.² 4,147. — 2) f. आ eines Flusses. v. l. चित्रघ्नी.

मित्रजित् m. N. pr. eines Sohnes des Suvarṇa VP. 4,22,3. v. l. अमित्रजित्.

मित्रज्ञ m. N. pr. eines unholden Wesens, welches Opfer bestiehlt.

मित्रता f. 1) *das Verhältniss eines Freundes, Freundschaft.* — 2) *Gleichheit, Aehnlichkeit mit* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṡ. 2,20.

मित्रतूर्य n. *Sieg der Freunde.*

मित्रत्व n. = मित्रता 1).

मित्रदेव m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu und eines andern Mannes.

मित्रद्रुह् Adj. (Nom. °ध्रुक्) *der dem Freunde zu schaden sucht, Verräther eines Freundes, treubrüchig* TBr. Kâṭ. 2,53,19.

मित्रद्रोह m. *am Freunde geübter Verrath, Bundesbruch.* °द्रोहेण Karaṇ. 60,5 fehlerhaft für °द्रोहिणा.

मित्रद्रोहिन् Adj. = मित्रद्रुह्.

*मित्रद्विष् Adj. *den Freund anfeindend, ihm zu schaden suchend.*

मित्रधर्मन् m. N. pr. eines unholden Wesens, welches Opfer bestiehlt.

मित्रधा Adv. *freundlich.*

मित्रधित n., मित्रधिति f. und मित्रधेय n. *Freundschaftsbund.*

मित्रपति m. *Herr der Freunde* oder *der Freundschaft* RV.

मित्रपथादिकुण्डमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 80.

*मित्रपद् n. N. pr. einer Oertlichkeit.

मित्रबाहु m. N. pr. eines Sohnes 1) des 12ten Manu Hariv. 1,7,78. मित्रवाह् v. l. — 2) Kṛshṇa's.

मित्रभ n. 1) *ein befreundetes Gestirn,* — *astrologisches Haus.* — 2) Mitra's *Mondhaus,* Anurâdhâ.

मित्रभानु m. N. pr. eines Fürsten.

मित्रभाव m. *das Verhältniss eines Freundes, Freundschaft.*

मित्रभू m. N. pr. eines Mannes.

मित्रभृत् Adj. *den Freund hegend, — erhaltend* TS.

मित्रभेद् m. *Entzweiung von Freunden, Freundschaftsbruch.* Auch Titel des 1sten Buches im Pañkat.

मित्रमंहस् Adj. etwa *eine Fülle von Freunden habend, reich an Freunden.* Gewöhnlich im Voc.

मित्रमित्र n. *des Feindes Feind* heisst in der Politik der durch *Feind* (der nächste Nachbar), *Freund* (des Vorangehenden Nachbar) und *Feindes Freund* (des Vorangehenden Nachbar) *eines Fürsten getrennte Fürst* Kâm. Nîtis. 8,16.

मित्रमिश्र m. N. pr. eines Autors.

मित्रयज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

मित्रयु 1) *Adj. *a) freundschaftlich gesinnt.* — *b) Lebensklugheit besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers und eines Sohnes des Divodâsa. Pl. मित्रयुवस् *die Nachkommen* Mitraju's; soll auch Pl. zu मैत्रेय sein.

मित्रयुज् 1) Adj. *einen Bund geschlossen habend, verbündet.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*मित्रयुद्ध n. *ein Streit zwischen Freunden.*

मित्रलाभ m. *Gewinnung von Freunden.* Auch Titel des ersten Buches im Hit.

मित्रवत् Adv. *wie einen Freund* 184,6.

मित्रवत्सल Adj. *liebevoll gegen Freunde, Freunden ergeben* Mudrâr. 137,8 (204,10).

मित्रवन n. N. pr. eines *Waldes.*

मित्रवत् 1) Adj. *Freunde habend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines unholden Wesens, welches Opfer bestiehlt. — *b)* eines Sohnes α) des 12ten Manu. — β) Kṛshṇa's. — 3) f. °वती N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's.

मित्रवरण n. *das Wählen von Freunden* Varâh. Bṛh. S. 99,6.

मित्रवर्चस् m. N. pr. eines Mannes.

*मित्रवर्ध gaṇa धूमादि. v. l. °वर्ध.

मित्रवर्धन 1) Adj. *die Freunde beglückend.* — 2) m. N. pr. eines unholden Wesens, welches Opfer bestiehlt.

*मित्रवर्ध v. l. für मित्रवर्ध.

मित्रवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

मित्रवाक् m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu. v. l. मित्रबाक्.

*मित्रविद् m. *Späher.* Richtiger मन्त्रविद्.

मित्रविन्द् 1) Adj. *Freunde gewinnend* als Bez. eines Agni. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes α) des 12ten Manu. — β) Kṛshṇa's. — *b)* eines Lehrers. — 3) f. ई *a) eine best.* Ishṭi. — *b)* N. pr. α) einer Gattin Kṛshṇa's. — β) eines Flusses in Kuçadvîpa Bhâg. P. 5,20,16.

मित्रविन्देष्टिप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मित्रवैर् n. *Zwiespalt unter Freunden.*

मित्रशर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

*मित्रशिस् Adj.

मित्रसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

मित्रसंप्राप्ति f. *Gewinnung von Freunden,* Titel des zweiten Buches im Pañkat.

मित्रसह् m. N. pr. 1) eines Fürsten, der auch Kalmâshapâda genannt wird. — 2) eines Brahmanen.

मित्रसाह् Adj. *nachsichtig gegen seine Freunde.*

मित्रसाह्वा f. N. pr. eines göttlichen Wesens.

मित्रसेन m. N. pr. 1) eines Gandharva VP.^{2} 2,293. — 2) eines Sohnes des 12ten Manu. — 3) eines Enkels des Kṛshṇa. — 4) eines Fürsten der Dravida. — 5) *eines Buddhisten.

मित्रस्नेह् m. *Freundesliebe, Freundschaft* Mudrâr. 138,1. 2. 140,9 (205,7. 208,7).

मित्रहन् (MBh. 9,43,38) und °हन Adj. *einen Freund mordend.*

*मित्रह्रु Adj. = मित्रं ह्रुयति.

मित्राख्य Adj. *nach* Mitra *benannt.*

मित्राचार m. *das einem Freunde gegenüber zu beobachtende Verfahren.*

मित्रातिथि m. N. pr. eines Mannes ṚV.

मित्रानुग्रहण n. *das Beglücken der Freunde.*

मित्राभिद्रोह् m. = मित्रद्रोह्.

मित्रायु 1) Adj. *Freundschaft suchend.* — 2) m. N. pr. 1) eines Lehrers. — 2) eines Sohnes des Divodâsa.

मित्रावरुण m. Du. Mitra *und* Varuṇa. मित्रावरुणयोरयनम् und °वरुणयोरिष्टि: Bez. *bestimmter Opfer.* °वरुणयो: संयोजनम् Name eines Sâman. — Sg. Hariv. 11361 fehlerhaft für मैत्रावरुण.

मित्रावरुणावत् Adj. *von* Mitra *und* Varuṇa *begleitet.*

मित्रावरुणसमोरित Adj. *von* Mitra *und* Varuṇa *angetrieben* TBr. 3,7,5,6.

*मित्रावरुणीय n. fehlerhaft für मैत्रा°.

मित्रावसु m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâvasu, Fürsten der Siddha.

मित्रिन् Adj. *befreundet, verbündet.*

मित्रिय Adj. *freundlich, vom Freunde kommend, auf ihn sich beziehend* u. s. w.

मित्री Adv. 1) mit कर् *sich Jmd* (Acc.) *zum Freunde machen.* — 2) mit भू *ein Freund v sich befreunden mit* (Instr.).

मित्रीय्, °यति 1) *Jmd sich zum Freu machen suchen.* — 2) *Jmd für seinen halten, als Freund —, als Kameraden beh* — 3) *zur Freundschaft —, zu einem Bündn neigt sein* Harshak. 118,18.

मित्रेयु m. N. pr. eines Sohnes des Divo

मित्रेरु Adj. etwa *bundbrüchig, treulos.*

मित्रेश्वर m. in Verbindung mit कर् m einer von Mitraçarman errichteten Çiva's.

मित्रोदय m. 1) *Sonnenaufgang.* — 2 *Freundes Wohlergehen.* — 3) Titel eines W

मित्र्य, मित्रिय Adj. = मित्रिय. *Am E. nes Comp. *zu den Freunden* des und des

1. मित्स्, मित्सति, *°ते Desid. von 3. मा.

2. *मित्स्, मित्सति, °ते Desid. von 1. मि.

3. *मित्स्, मित्सति Desid. von 1. मी.

मिध्, मेधति und मिधति 1) *sich zugesel* 2) (*auf einen Nebenbuhler stossen*) *hart ar der kommen, zanken, gegenreden, Jmd* (Ac würfe machen, altercari; Med. *in Streit ge* Nach den Lexicographen मेधति, °ते (मे हिंसागाम्, सङ्गे, वधे), मेधति (संगमे). — M *Jmd* (Acc.) *zornig —, beschimpfend anred* ṛân. — Mit प्रत्यभि *mit Schimpfreden ant*

मिधत्यै Instr. Adv. *abwechselnd* oder *fernd.* मिधति = हिंसा Sâj.

मिथस् Adv. 1) *zusammen, — mit* (Inst *meinschaftlich, zu —, mit einander, gege unter einander.* — 2) *wechselsweise, abwec alternatim.* — 3) *unter einander, so v. a vier Augen, im Geheimen.* — 4) *durch Zu* Bhâg. P.

मिथस्तुर् Adj. *auf einander folgend, sich seitig ablösend.*

मिथ[:]स्पृध्य Absol. *unter sich wetteifern* den Erklärern Adj.

मिथि m. N. pr. eines Fürsten von Mith

मिथित m. N. pr. eines Mannes.

मिथिल 1) m. *a)* N. pr. α) Pl. eines Voll β) eines Fürsten, Gründers der Stadt Mit *b) ein Fürst von* Mithilâ. Richtig मैथिल. f. आ N. pr. der Hauptstadt der Videha.

लाधिपति m. Bein. Ganaka's.

मिथु und मिथू Adv. 1) *abwechselnd. falsch, verkehrt.*

मिथुन 1) Adj. (f. आ) *gepaart, ein Paar bi* m. *Paar* (*ein männliches und ein weibliche*

vidyum), *Paar* überh. Gewöhnlich Du., später meist n. Sg. (auch *Zwillingspaar*). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) n. *a) der andere Theil, Complement.* — *b) Paarung, Begattung;* auch *Paarung* im weitesten Sinne. — *c) die Zwillinge im Thierkreise,* überh. *der dritte Bogen von 30° in einem Kreise.* Auch m. Golâdhj. 7,28. Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,11. — *d) eine mit einer Praeposition verbundene Wurzel.* — *e)* Bez. *bestimmter Statuetten (Pendants) am Eingange eines Tempels* Varâh. Bṛh. S. 56,15.

मिथुनत्व n. und **मिथुनभाव** m. *das Gepaartsein, Bildung eines Paares.*

मिथुनयमक n. *eine best. Paronomasie.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,12.

मिथुनव्रतिन् Adj. *dem Beischlaf huldigend, ihn vollführend.*

***मिथुनाय्, °यते** *sich paaren, sich begatten.*

मिथुनी Adv. 1) mit **कर्** *a) Paarung zu Stande bringen,* — *mit* (Instr.), *sich paaren lassen* Ait. Âr. 236,14. — *b) paarweise zusammenstellen* Çaṃk. in der Einleitung zu Bâdar. S. 10, Z. 1. — 2) mit **भू** und **अस्** *sich paaren, sich begatten,* — *mit* (Instr.).

मिथुनी भूत्वा (!) Gaut. — 3) mit **भू** *sich paarweise stellen, sich zusammenstellen mit* (सक्).

मिथुनीचारिन् Adj. *sich begattend.*

मिथुनीभाव m. *Begattung,* — *mit* (Instr.).

मिथुनेचर m. *der Vogel* Kâkravâka.

मिथुर्या Adv. *verkehrt, falsch, unrichtig.* Mit **कर्** so v. a. *Etwas ungeschehen machen* Âpast.

मिथुस् Adv. 1) *gegenseitig* Bhâg. P. — 2) = **मिथुर्या**. Mit **भू** *missrathen, fehlschlagen.*

मिथू s. u. **मिथु**.

मिथूकृत् Adj. *in Unordnung gerathen.*

मिथूदृश् Adj. *abwechselnd sichtbar,* — *erscheinend.*

***मिथो** Adv. neben **मिथस्**.

मिथोऽवद्यप Adj. *gegenseitig Mangel oder Noth von sich abwendend.*

मिथोयोध m. *das unter sich handgemein Werden.*

मिथोविनियोग m. *eine gegenseitig angewiesene Beschäftigung mit* (Loc.) Âpast. 1,13,16.

मिथ्या Adv. 1) *verkehrt, falsch, unrichtig.* Häufig in Verbindung mit **कर्**; mit dem *Caus. von **कर्** Act. *einmal falsch aussprechen,* Med. *zu wiederholten Malen falsch aussprechen.* Mit **प्र-वर्त्** *sich ungebührlich gegen Jmd* (Loc.) *benehmen.* — 2) *falsch,* so v. a. *nicht der Wahrheit gemäss, unwahr, lügnerisch.* Mit **ब्रू, वच्** und **वद्** *eine falsche Aussage thun, lügen, vorgeben.* Mit **कर्** *a)* ein gesprochenes Wort (Acc.) *nicht wahr machen,* mit **न** *es halten* 82,7. — *b) wegleugnen, in Abrede stellen.* — Mit **भू** *sich als unwahr erweisen.* — 3) *nicht in Wirklichkeit, scheinbar.* — 4) *ohne wahren Zweck, für Nichts und wieder Nichts, vergebens.* — 5) substantivirt und als Gattin Adharma's personificirt.

मिथ्याकृत Adj. *verkehrt gethan.*

मिथ्याकोप m. *ira simulata.*

मिथ्याक्रय m. *ein falscher Preis.*

मिथ्याग्रह m. *zweckloses Bestehen auf Etwas, unnütze Hartnäckigkeit.*

मिथ्याग्लह m. *falsches Würfelspiel* MBh. 5,48,91.

***मिथ्याचर्या** f. *Heuchelei.*

1. **मिथ्याचार** m. *unrichtiges Verhalten,* — *Verfahren.*

2. **मिथ्याचार** Adj. *heuchlerisch verfahrend.*

मिथ्याजल्पित n. *verkehrtes —, falsches Gerede.*

मिथ्याजीवातु m. ein Mannsname Kautukas.

मिथ्याज्ञान n. *falsche Auffassung, Irrthum.*

मिथ्याज्ञानखण्डन n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçak. 30.

मिथ्यात्व n. 1) *das Falschsein, Unrealität.* — 2) bei den Gaina *a) Verkehrtheit,* als einer der 18 Fehler eines Systems. — *b) Verblendung,* als die niedrigste Stufe auf dem Wege zur Erlösung.

मिथ्यात्वानुमानखण्डनटिप्पणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मिथ्यात्विन् Adj. *sich im Zustande der Verblendung befindend.*

मिथ्यादर्शन n. 1) *eine falsche Erscheinung.* — 2) **Irrlehre.*

मिथ्यादृष्टि f. *Irrlehre* Lalit. 34,20.

मिथ्याधीत n. *ein in unrichtiger Weise betriebenes Studium* Âpast.

मिथ्याध्यवसिति f. *eine best. Redefigur: Ausdruck der Unmöglichkeit einer Sache dadurch, dass für die Wirklichkeit derselben ein anderes Unmögliches vorausgesetzt wird.*

***मिथ्यानिरसन** n. = **शपथ**.

मिथ्यापण्डित Adj. (f. आ) *nur scheinbar unterrichtet,* — *klug.*

मिथ्यापुरुष m. *nur dem Scheine nach ein Mann.*

मिथ्याप्रतिज्ञ Adj. *wortbrüchig.*

मिथ्याप्रवादिन् Adj. *unwahr sprechend, lügnerisch.*

मिथ्याप्रवृत्ति f. *falsche Function* (der Sinne).

मिथ्याफल n. *ein vorgespiegelter —, eitler Vortheil, — Lohn.*

मिथ्याबुद्धि f. *falsche Auffassung* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,5 (S. 98, Z. 8).

मिथ्याभिधा f. *ein falscher Name.*

मिथ्याभिधान n. *eine falsche, unwahre Aeusserung,* — *Aussage.*

***मिथ्याभियोग** m. *eine falsche Klage.*

मिथ्याभियोगिन् Adj. *eine falsche Klage vorbringend* Jâgñ. 2,11.

मिथ्याभिशंसन n. *eine falsche Beschuldigung* Spr. 5460, v. l.

मिथ्याभिशंसिन् Adj. *Jmd falsch beschuldigend* Jâgñ. 3,285. Spr. 5460. Bhâg. P. 10,8,35.

मिथ्याभिशस्त Adj. *fälschlich beschuldigt* Jâgñ. 3,285. Spr. 5460.

मिथ्याभिशस्ति f. *eine falsche Beschuldigung.*

मिथ्याभिशाप m. 1) dass. — 2) *eine falsche Voraussagung.*

मिथ्याभिषङ्ग m. *eine ungerechte Verwünschung* MBh. 13,94,14.

***मिथ्यामति** f. *Irrthum.*

***मिथ्यामान** m. *falscher Stolz.*

मिथ्यायोग m. *falscher Gebrauch, falsche Anwendung.*

मिथ्यारम्भ m. *falsche Behandlung* Karaka 1,18.

मिथ्यार्णव m. ein Mannsname Kautukas. Hâsj.

मिथ्यावचन n. *das Sagen einer Unwahrheit* Gaut.

मिथ्यावाक्य n. *eine unwahre Rede, Lüge.*

मिथ्यावाच् Adj. *unwahr redend, lügend.*

1. **मिथ्यावाद** m. *eine unwahre Rede, Lüge.*

2. **मिथ्यावाद** Adj. *unwahr redend, lügnerisch.*

मिथ्यावादिन् Adj. *unwahr redend* (316,29), *lügnerisch.*

मिथ्याव्यापार m. *eine falsche Beschäftigung, eine B. mit Sachen, die Einen nicht angehen.*

मिथ्याव्याकारिन् Adj. *unwahr redend, lügend* MBh. 15,5,30.

मिथ्यासाक्षिन् m. *ein falscher Zeuge.* °**क्षिप्रदातर्** *falsche Zeugen vorführend.*

मिथ्यास्तव m. *falsche, ungegründete Lobpreisung.* Pl. Râgat. 3,153.

मिथ्यास्तोत्र n. dass. Pl. Spr. 7596.

मिथ्याहार m. *verkehrte Nahrung, falsche Diät.*

***मिथ्योत्तर** n. *eine unwahre Erwiederung* (eines Angeklagten vor Gericht).

मिथ्योपचार m. 1) *eine erheuchelte Dienstleistung,* — *Freundlichkeit* 79,10. Pl. 143,4. — 2) *falsche Behandlung* (in medic. Sinne).

1. **मिद्, मेद्यति, मेदति** (nur **मेदताम्**); *fett werden.*

*[redacted] — Mit **यति** Caus.

fetter —, voller machen Tâṇḍya-Br. 5,2,12. — Mit अनु *nach Jmd fett werden.* — Mit *प्र 1) *anfangen fett zu werden.* Partic. प्रमिन्न und प्रमेदित. — 2) प्रमेदित *angefangen habend Gefühle der Zuneigung zu zeigen* Bhaṭṭ.

2.*मिद्, मेदति, °ते (मेधाहिंसयोः).

मिदि m. Bez. *der Wurzel* 1. मिद् MBh. ed. Vardh. 8,42,30. v. l. मिन्दि.

मिद्ध n. *geistige Trägheit, Indolenz* Lalit. 159,2. Nach den Lexicographen = चित्ताभिसंतेप (चित्ताभिसंतेप), निद्रा, आलस्य (लसित oder अलसित) und वित्त.

*मिध् und *मेध्, मेधति, °ते (मेधाहिंसयोः): *मेध्, मेधति (संगमे).

मिनुति m. Bez. *der Wurzel* 1. मि MBh. 8,42,31.

*मिन्द्, मिन्द्यति (क्लेदने).

मिन्दी f. *ein körperlicher Fehler, Mangel, menda.*

मिन्दि m. Bez. *der Wurzel* मिन्द् MBh. 8,42,31.

मिन्मिन Adj. = मिणिमणा.

*मिन्व्, मिन्वति (सेचने oder सेवने).

*मिमङ्गा f. *das Verlangen in's Wasser zu gehen, — zu baden.*

मिमङ्गु Adj. *im Begriff stehend in's Wasser zu gehen.*

*मिमत m. N. pr. eines Mannes.

*मिमन्थिषा f. *das Verlangen Jmd zu schütteln, zu zerzausen, hart mitzunehmen* u. s. w.

*मिमन्थिषु Adj. *Jmd zu schütteln* u. s. w. *im Begriff stehend.*

मिमर्दयिषु und मिमर्दिषु Adj. *zu zerdrücken —, zu zermalmen im Begriff stehend.*

मिमारयिषु Adj. *tödten wollend* Hem. Par. 5,25.

मिमित्त Adj. *gemischt.*

मिमिन्दु Adj. *gemischt* oder *sich mengend.*

मियेध m. am Ende eines Pâda = मेध.

मियेधस् n. = मेधस् RV. 10,70,2.

(मियेध्य) मियेधिन्न Adj. *an der Opferspeise betheiligt, sie empfangend* u. s. w. RV.

*मिरफ *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मिरा f. *Grenze* Hem. Pr. Gr. 1,87. Vgl. मीर्.

मिराखान m. N. pr. eines *Chans.*

*मिरिका f. *eine best. Pflanze.*

मिर्मिर Adj. *blinzelnd* (nach dem Comm.).

मिल्, मिलति, *°ते 1) *sich vereinigen mit, sich zu Jmd gesellen, Jmd begegnen, sich einstellen —, sich einfinden bei, zusammenkommen mit Jmd* (Instr. mit und ohne सह, Gen. oder Loc.); *sich zusammenfinden, zusammenkommen, — treffen, sich vereinigen.* मिलित *zusammengekommen mit Jmd, sich einfindend* u. s. w., *zusammengetreten, vereinigt; feindlich zusammengestossen.* — 2) *zusammenstossen, — kommen, sich verbinden, sich einstellen, eintreten* von Unbelebtem. कर्दमः कर्दमाय मिलतु *Koth komme zu Koth*, so v. a. *wer einmal gesündigt hat, kann es auch zum zweiten Male thun* Kâmpaka 256. fg. °मिलत्त् und °मिलित *verbunden mit.* मिलित auch *eingetroffen, in Erfüllung gegangen.* — Diese später so häufig vorkommende Wurzel kennt weder das Epos noch Kâlidâsa. Nach Vâmana fehlt sie auch im Dhâtup. — Caus. मेलयति *Jmd mit Jmd* (Gen.) *zusammenführen, zusammenkommen lassen, zusammenrufen* 130, 18. — Mit परि, °मिलित 1) *verbunden mit* (Instr.). — 2) Pl. *von allen Seiten zusammengekommen* Prasannar. 2, 2. — Mit सम् *zusammenkommen, sich einfinden, sich zu Jmd gesellen.* संमिलित *sich eingefunden habend*, auch so v. a. *in Jmds* (Gen.) *Besitz gelangt.* — Mit अभिसम् Maitr. S. 1,5,12 fehlerhaft für °मील्.

मिलन n. *das Zusammentreffen, — kommen mit* (Gen. Kâmpaka 465), *Begegnung, Berührung.*

मिला und मिलिका f. in दुर्मिला und दुर्मिलिका.

मिलिन्द् m. *Biene* Bhâm. V. 1,7.

मिलिन्दक m. *eine Art Schlange.*

मिलीमिलिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

मिल्ला f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*मिश्, मेशति (शब्दे, रोषकृते).

*मिशि und *मिशी f. 1) *Anethum Panmori* und *An. Sowa, Dill* Râǵan. 4,14. — 2) *Nardostachys Jatamansi*; vgl. मिषिका. — 3) *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 8,91.

मिश्रुष N. pr. einer Oertlichkeit.

मिश्र 1) Adj. (f. श्रा) *a) vermischt, vermengt, verschlungen.* वाचांसि मिश्रा कर् so v. a. *Worte wechseln, sich unterreden.* — *b) gemischt*, so v. a. *mannichfaltig, verschiedenartig, vielartig.* — *c) vermischt —, vermengt mit, begleitet —. sich in Gesellschaft befindend von, versehen mit;* die Ergänzung im Instr., Instr. mit समम्, Gen. oder im Comp. vorangehend. Ausnahmsweise geht मिश्र im Comp. voran, z. B. पर्ज्न्यो मिश्रवातः *Regen von Wind begleitet.* — *d)* Pl. in Comp. mit einem Personennamen *im Gefolge von — seiend*, der und der *und seine Genossen.* In Comp. mit ehrenden Beiwörtern so v. a. u. *s. w.* u. *s. w.* Häufig auch im Sg. am Ende und am Anfange von Personennamen, insbes. von Gelehrten, als Ehrenbezeichnung. — *e)* am Ende eines Comp. = मिश्रक *mischend*, so v. a. *verfälschend.* — 2) m. *a)* **eine Art von Elephanten.* — *b) ein best. Tact* S. S. S. 234. — *c)* Abkürzung für verschiedene auf मिश्र ausgehende Personennamen. — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *a) Kapital nebst Zinsen* u. s. w. Lilâv. 31,3. fgg. — *b)* **eine Art Rettig* Râǵan. 7,18. Vgl. विश्र.

मिश्रक 1) Adj. *gemischt, nicht rein.* — *b) vermischt, miscellan.* — *c)* mit गुणस्थान n. bei den Ǵaina Bez. der dritten Stufe auf dem Wege zur Erlösung. — *d) mischend, verfälschend* (Korn u. s. w.) — *e) aus der Tonart fallend* (Sänger) S. S. S. 118,2. — 2) n. *a)* **Steppensalz.* Vgl. विमिश्रक. — *b)* N. pr. α) eines Tîrtha. — β) *eines Götterhains.

मिश्रकव्यवहार m. = मिश्रव्यवहार Lilâv. 31,1.

मिश्रकावणा und °वन (fehlerhaft) n. N. pr. von Indra's *Lusthain.*

मिश्रकेशव m. N. pr. eines Autors.

मिश्रकेशी f. N. pr. einer Apsaras.

मिश्रचतुर्भुज m. N. pr. eines Mannes.

मिश्रचोर und °चोर (Comm.) m. *Fälscher von Getraide* Vishṇus. 45,10.

*मिश्रज m. *Maulthier* Râǵan. 19,40.

*मिश्रजातिक Adj. *von gemischter Herkunft, dessen Eltern zu verschiedenen Kasten gehören.*

मिश्रण n. 1) *das Mischen, Mischung.* — 2) *Addition.* — Vgl. वाश्मिश्रण.

मिश्रता f. *das Vermischtsein, Vermischung.*

मिश्रधन n. = मिश्र 3) *a)* Lilâv. 32,6. fgg.

1. मिश्रधान्य n. *vermischte Körnerfrucht.*

2. मिश्रधान्य Adj. *aus verschiedenen Körnern gemischt.*

*मिश्रपुष्पा f. *Trigonella foenum graecum* Bhâvapr. 1,167.

मिश्रप्रकृतिक Adj. *von gemischter Natur* Râǵan. 21,14.

मिश्रभाव m. N. pr. des Verfassers des Bhâvaprakâça.

मिश्रय्, °यति 1) *mischen, vermengen, vermischen mit* (Instr.). मिश्रित *gemischt, vermischt mit* (im Comp. vorangehend), *durch einander gemischt* (Geschmack). — 2) *addiren.* — Mit व्यति *vermischen mit, mischen unter* (Instr.). — Mit अनु, °मिश्रित *untermischt mit* (Instr.). — Mit व्या *vermengen mit, mischen unter* (Instr.). — Mit वि *unter einander mischen.* विमिश्रित *vermengt, untermischt mit, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Bisweilen in etwas freier unlogischer Stellung. — Mit सम्, संमिश्रित *vermengt, untermischt mit* (Instr.). — Mit प्रतिसम्, °संमि-

मिश्रित *mit einem Andern verbunden, an etwas Anderes gebunden.* v. l. °संयुक्त.

मिश्रलटकन m. N. pr. eines Mannes.

मिश्रवर्ण 1) *Adj. *von gemischter Farbe.* — 2) m. *a*) **eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 14,80. — *b*) *ein best. Tact* S. S. S. 208. — 3) *n. *eine Art Aloe.*

*मिश्रवर्णफला f. *Solanum Melongena.*

मिश्रव्यवहार m. *investigation of mixture, ascertainment of composition, as principal and interest joined, and so forth.*

*मिश्रशब्द् m. *Maulthier* Râǵan. 19,40.

मिश्रिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

मिश्री Adv. 1) mit कर् *vermischen mit* (Instr.) Mahidh. zu VS. 7,10. — 2) mit भू *sich vermischen, sich verschlingen, sich vermischen mit* (Instr.; auch geschlechtlich), *zusammentreffen* (Blicke).

मिश्रीकरण n. *Ingredienz, Zuthat zu einer Speise.*

मिश्रीभाव m. *Vermischung* (intrans.), *geschlechtliche V.* Kâraka 4,4.

*मिश्रेया f. *Anethum Panmori* oder *Dill* Mat. med. 173. Râǵan. 4,15.

मिश्र Adj. = मिश्र in श्री°, निं° und सं°.

1. मिष्, मिषति 1) *die Augen aufschlagen, — offen haben.* Nur Partic. praes.; am häufigsten der Gen. mit einem Subst. in der Bed. *im Angesicht von, vor Augen* des und des. — 2) *स्पर्धायाम्. Woher diese Bed. mit Uebergehung der ersten im Dhâtup.? — Mit उद् 1) *die Augen aufschlagen.* Einmal उन्मिषमाण. — 2) *sich öffnen* (von den Augen und von Knospen). उन्मिषित *geöffnet, aufgeblüht.* — 3) *sich öffnen* vom Gesicht, so v. a. *sich zum Lächeln verziehen.* Nur उन्मिषित. — 4) *erglänzen, aufstrahlen.* — 5) *erblühen,* so v. a. *sich entfalten, sich erheben, entstehen.* — Mit प्रोद् *erblühen,* so v. a. *sich erheben, entstehen.* — Mit प्रत्युद् *sich erheben* oder *erglänzen.* — Mit समुद् 1) *sich erheben aus* (Abl.). — 2) *erglänzen, aufstrahlen.* — Mit नि 1) *das Augenlid schliessen, einnicken.* — 2) *sich schliessen* (von den Augen). निमिष्यति (Fut.!) R.

2. *मिष्, मेषति (सेचने).

1. *मिष m. *Wetteifer.*

2. मिष n. (adj. Comp. f. आ) *Betrug, Täuschung, falscher Schein, Vorwand.* Pl. Râǵat. 8,127. In der Regel im Abl. मिषात्, als Adv. मिषतस् oder im Instr. मिषेण (Spr. 7746. Bhâm. V. 1,109) und zwar in Comp. mit dem *was die Täuschung verursacht* und mit dem *was simulirt wird, blosser Schein ist.*

मिषमिषाय्, °यते *knistern.*

*मिषि f. = मिसि.

*मिषिका f. *Nardostachys Jatamansi.* Vgl. मिशि.

मिष्ट 1) Adj. *schmackhaft, lecker;* auch *süss* von einer Rede und *angenehm* vom Geruch (Varâh. Jogaj. 6,17). — 2) n. *ein leckeres Gericht, Leckerbissen.*

मिष्टकर्तर् Nom. ag. *Bereiter schmackhafter Speisen.*

मिष्टता f. *Süsse* Naish. 8,51.

*मिष्टनिम्बू *süsse Citrone* Bhâvapr. 1,250.

मिष्टपाचक Adj. *schmackhafte Speisen kochend.*

मिष्टवाक्य Adj. *eine süsse Rede führend.*

मिष्टान्न n. *süsse Speise* Râǵan. 20,74.

*मिस्, मिंस्यति (गतिकर्मन्).

मिसत्रमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

मिसि f. 1) *Anethum Sowa* und *An. Panmori* Râǵan. 4,10. — 2) *Nardostachys Jatamansi.* — 3) *= ब्रह्मोदा. — 4) **eine best. Grasart,* = उशीरी.

1. मिक्, मेंकति, मेकते (metrisch); मीढ (s. auch bes.) Partic. 1) *mingere, seichen* (mit dem Acc. des Stoffes), — *auf* (Loc. oder Acc.), *nach der Richtung von* (Acc.). — 2) *Samen entlassen.* — 3) *मिंमिङि = याच्ञाकर्मन्. — Caus. मेकयति *seichen lassen.* — Mit अति MBh. 13,5979 fehlerhaft für प्रति. — Mit अभि *beharnen.* — Mit अव *seichen auf, nach der Richtung von* (Acc.); *seichen* schlechtweg. — Mit उप Caus. *benetzen.* — Mit नि *seichen* Âpast. Çr. 9,18,9. — Intens. निमेंमिक्त्यस् Çat. Br. 9,1,2,19. — Mit परि, °मीढ *umpisst.* — Mit प्र *seichen.* *प्रमीढ = मूत्रित und घन. — Mit प्रति *harnen gegen* (Acc.). — Mit सम्, hierher nach den Commentatoren मिमिक्ष्वं *überschüttet.*

2. मिंक् f. *Nebel, Dunst; wässeriger Niederschlag.* Auch Pl.

मिक्का f. 1) *Schnee.* — 2) **Nebel.* — 3) **Kampfer* Râǵan. 12,61.

मिक्रि m. 1) *die Sonne.* — 2) **Greis.* — 3) **Wolke.* — 4) **Wind.* — 5) **der Mond.* — 6) N. pr. *a*) als Abkürzung von वाराक्°. — *b*) einer Familie VP.² 5,382.

मिक्रिकुल m. N. pr. eines Fürsten.

मिक्रिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

मिक्रिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मिक्रिरति m. N. pr. eines Mannes.

मिक्रिरापद् f. *Sonnenfinsterniss* Hemâdri 1,67, 20 (मिक्रिरापदि zu lesen).

मिक्रिरेश्वर m. N. pr. eines Heiligthums.

मिक्रिरोपदि (!) m. oder f. Hemâdri 1,67,22 angeblich *Sonnenfinsterniss.* Richtig मिक्रिरापद्.

मिक्किलारोप्य n. N. pr. einer Stadt. v. l. मक्किला°.

मिक्षे Dat. Infin. zu 1. मिक् RV. 1,64,6.

मी, मिनाति (*प्रमीणाति), मिनोति, मीयते und मीयते, मिमीतस्, मिमीयात्; °मीत Partic. 1) *mindern, aufheben;* Med. Pass. *sich mindern, vergehen, verloren gehen.* — 2) *verfehlen* (die Richtung). — 3) *übertreten, verletzen; vereiteln, verändern.* — Caus. मापयति nur mit प्र zu belegen. स मापितः Bhâg. P. 7,8,51 fehlerhaft für समापितः. — *Desid. मित्सति, °ते. — Mit अनु, °मीय MBh. 3, 286 fehlerhaft für °नीय. — Mit आ 1) *stören, vereiteln.* — 2) (feindlich) *beseitigen, verdrängen, verschwinden machen* (beim falschen Spiel). — 3) *bei Seite schieben* (die Thür). — 4) Med. *sich entziehen, sich davonmachen, verschwinden.* — 5) *wechseln, vertauschen.* — Intens. (आमेम्यान) *wechseln, vertauschen.* — Mit उद् *verschwinden.* — Mit प्र 1) *vereiteln, aufheben; zerstören, vernichten;* Med. Pass. *zu Nichte werden, vergehen, zu Grunde gehen, sterben, umkommen.* प्रमीत *gestorben, todt;* **geschlachtet.* — 2) *ändern, wechseln.* — 3) *verfehlen, versäumen* (Weg, Zeit), *vergessen; vernachlässigen, übertreten.* — 4) *verschwinden machen, beseitigen.* — 5) *hinter sich lassen, übertreffen.* — Caus. प्रमापयति 1) *vernichten, tödten.* — 2) *tödten lassen.*

2. मी Adj. *vernichtend* in मन्युमी.

3. मी, मिमीते, मिमीक्षे s. u. 3. मा.

4. मी, *मिमीते s. u. 5. मा.

मीउम् Adv. *leise.*

मीढ 1) Adj. s. u. 1. मिक्. — 2) f. आ N. pr. einer Frau. — 3) n. *a*) मीढ, मीळ्हे *a*) *Preis, Lohn.* — β) *Kampf, Wettkampf.* — *b*) मीढ *Koth, stercus.* °घट m. Lalit. 205,6. 11. 259,12. °गिरि m. 240,4. *मीढु, *मीळ्हु m. = घन Nigh. 2,10.

मीढुष m. N. pr. eines Sohnes des Indra.

मीढुष्टम, मीळ्हिष्टम s. u. मीढ्वंस्.

मीढुष्मत्, मीळ्हिष्मत् Adj. = मीढ्वंस् 1) *a*).

मीढ्वंस् (मीळ्हिषे u. s. w.) 1) Adj. *a*) etwa *spendend, freigebig.* Superl. मीळ्हिष्टम. — *b*) *gut befruchtend* (Bock). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Daksha.

मीन 1) m. *a*) *Fisch.* °द्वय n. und °युग n. *zwei in einander geschlungene Fische* (eine bekannte Figur). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *die Fische im Thierkreise.* Auch °युग n. — *c*) *eine best. Gangart* S. S. S. 253. — 2) f. आ N. pr. einer Tochter der Ushâ.

*मीनकेतन m. *der Liebesgott.*

मीनकेतु m. desgl. Vikramâṅkaḱ. 13,90.

मीनकेतूदय m. Titel eines Kâvja.

मीनगन्धा f. Bein. der Satjavatî.

*मीनगोधिका f. *Teich.*

*मीनघातिन् m. 1) *Fischer.* — 2) *Kranich* Râǵan. 19,97.

मीनधावनतोय n. *Wasser, in welchem Fische gewaschen worden sind,* Suçr. 2,2,20.

मीनध्वज m. *der Liebesgott* Vṛshabh. 38.

मीननयनाष्टक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मीननाथ m. N. pr. eines Joga-Lehrers.

*मीननेत्रा f. *eine Grasart* Râǵan. 8,116.

*मीनर m. *ein best. Meerthier,* = मकर.

*मीनरङ्क m. *Eisvogel.*

मीनरथ m. N. pr. eines Fürsten.

मीनराज m. 1) *Fischkönig.* — 2) N. pr. eines Astrologen.

मीनराजजातक n. Titel eines astrol. Werkes.

मीनलाञ्छन n. *der Liebesgott.* ह्मातल° so v. a. *Fürst, König* Vikramâṅkaḱ. 13,17.

मीनवत् Adj. *reich an Fischen.*

मीनाक्ष 1) Adj. *mit einem Fischauge gezeichnet* (Perle) Garbe zu Râǵan. 13,156. — 2) m. N. pr. eines Daitja. — 3) f. आ *a) *eine* Soma-*Pflanze.* — *b) *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 5,128. — *c)* N. pr. einer Tochter Kubera's. Richtig wohl मीनाक्षी. — 4) *f. ई *eine Grasart* Bhâvapr. 2,89. 97.

मीनाक्षीपरिणय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मीनाक्षीस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

*मीनाघातिन् m. 1) *Fischer.* — 2) *Kranich.*

*मीनाण्डी f. *Sandzucker* Râǵan. 14,99.

*मीनाम्बीण m. 1) *eine Art Brühe.* — 2) *Bachstelze.*

*मीनालय m. *das Meer.*

*मीनास्त्रीण v. l. für मीनाम्बीण.

1. मीम्, ऋमीमेत् und मीमयत् s. u. 5. मा.

2.*मीम्, मीमति (गतौ, शब्दे).

मीमांसक 1) m. *a) Erwäger, Prüfer* in काव्य°. — *b) ein Anhänger des* Mîmâṁsâ-*Systems.* — 2) f. °सिका = मीमांसा 2) Hemâdri 1,517,1.

मीमांसा f. 1) *Reflexion, Ueberlegung, Ansicht; Abwägung, Erörterung, Beanstandung.* — 2) *die Erörterung des heiligen Textes,* Bez. eines best. philosophischen Systems, das sich in die पूर्व° oder कर्म° und in die उत्तर°, ब्रह्म°, शारीरक° oder वेदान्त spaltet. Als Gründer des ersten gilt Ǵaimini, als der des 2ten Bâdarâjaṇa. Ueber dieses System handeln die folgenden Werke: °कौतूहलवृत्ति f., °कौस्तुभ n., °ज्ञीवरत्ना f., °तत्त्वचन्द्रिका f., °तत्त्ववार्त्तिक n., °नयविवेक m., °नयविवेकदीपिका f., °नयविवेकशङ्कादीपिका f., °नयविवेकालंकार m., °न्यायप्रकाश m., °न्यायविवेक m. (richtig °नयविवेक), °परिभाषा f., °बालप्रकाश m., °भाष्य n., °भाष्यवार्त्तिक n., °भाष्यविवरण n., °मकरन्द m. (Opp. Cat. 1), °र्थप्रदीप m., °वादार्थ m. (Opp. Cat. 1), °वार्त्तिक n., °विधिभूषण n., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °शारीरकभाष्य n. (Burnell, T.), °शास्त्रप्रकाश m. (Opp. Cat. 1), °शास्त्रसर्वस्व n., °श्लोकवार्त्तिक n., °संग्रह m. (Opp. Cat. 1), °संग्रहकौमुदी f. (Bühler, Rep. No. 407), °सर्वस्व n., °सारसंग्रह m., °सिद्धान्तार्या (Burnell, T.), °सूत्र n., °सूत्रदीधिति f. und °स्तबक.

मीमांसाशिरोमणि m. Bein. eines Nîlakaṇṭha.

मीमांस्य Adj. *einer Abwägung bedürfend, zu beanstanden.*

*मीर m. 1) *das Meer.* — 2) *ein best. Theil des Berges.* — 3) *Grenze;* vgl. मिरा. — 4) *Getränk.*

मीरमोरा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

मीरछदेवी f. N. pr. einer Tochter Çiva's Ind. St. 14,115.

मील्, मीलति 1) *die Augen schliessen.* मीलित *der die Augen geschlossen hat, schlummerig.* Compar. मीलिततर. — 2) *sich schliessen* (von den Augen). — 3) *verschwinden.* Nur मीलित *verschwunden, zu sein aufgehört.* — 4) = मिल् *sich zusammenthun, sich verbinden, sich vereinigen.* मीलित *zusammengetroffen mit* (Instr.), *zusammengenommen, im Ganzen genommen.* — Caus. मीलयति *schliessen* (die Augen, Blüthen) 252,13. मीलित *geschlossen* (Augen), *noch nicht aufgeblüht.* — Mit अनु Caus. *schliessen* (die Augen). — Mit अभि Med. *das Auge abwenden* Âpast. Çr. 6, 7,4. — Mit आ Caus. *schliessen* (die Augen). — Mit व्या Caus. dass. — Mit उद् 1) *die Augen öffnen.* उन्मीलित *die Augen öffnend.* — 2) *öffnen* (die Augen). — 3) *sich öffnen* (von Augen). — 4) *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* — Caus. 1) *öffnen* (die Augen, Blüthen). उन्मीलित *geöffnet* (Auge), *aufgeblüht.* — 2) *entfalten, zum Vorschein bringen, vor Augen führen* Comm. zu Lâṭj. 10,4,4. उन्मीलित *an den Tag gelegt.* — Mit प्रोद् 1) *die Augen öffnen.* — 2) *aufblühen.* — 3) *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* — Caus. 1) *öffnen* (die Augen). — 2) *entfalten, zum Vorschein —, an den Tag bringen.* प्रोन्मीलित *an den Tag gelegt.* — Mit समुद् *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* — Caus. 1) *öffnen* (die Augen). — 2) *entfalten, zum Vorschein —, an den Tag bringen.* समुन्मीलित *an den Tag gelegt.* — Mit नि 1) *die Augen schliessen.* निमीलित *die Augen geschlossen habend.* — 2) *sich schliessen* (von Blüthen). निमीलित *geschlossen;* auch n. impers. mit Instr. des Subjects. — 3) *verschwinden.* निमीलित *verschwunden.* — Caus. metrisch auch Med. 1) *schliessen* (die Augen, Augenlider, Blüthen). निमीलित *geschlossen.* — 2) *die Augen schliessen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *die Augen schliessen machen.* Nur निमीलित. — Mit विनि, °मीलित *geschlossen* (Auge) Naish. 6,27. — Mit संनि *schliessen* (die Augen). — Mit प्र *die Augen schliessen.* प्रमीलित *geschlossene Augen habend.* — Mit सम् 1) *die Augen schliessen.* संमीलत्त् *die Augen schliessend,* संमीलित *die Augen geschlossen habend.* — 2) *sich schliessen* (von Blüthen). संमीलित vom Herzen zur Zeit des Schlafes, Gegens. विबुद्ध. — Caus. 1) *schliessen* (die Augen, Augenlider). संमीलित *geschlossen.* — 2) *die Augen schliessen.* — 3) *Jmd die Augen schliessen lassen,* so v. a. *Jmd den Garaus machen,* — Mit अभिसम् *unsichtbar machen* Maitr. S. 1,5,12 (81,6) nach der richtigen Lesart.

मीलन n. 1) *das Schliessen der Augen.* — 2) *das Sichschliessen* (der Augen, der Blüthen). — 3) *ein verdecktes, nur angedeutetes Gleichniss.*

मीलिक in *नील°.

मीलित 1) Adj. s. u. मील्. — 2) n. in der Rhetorik *ein verdecktes (unentwickeltes), in einem anderen Begriff enthaltenes, nur angedeutetes Gleichniss* Kâvjapr. 10,44. Sâh. D. 744.

1. मीव्, मीवति *movere.* Vom Simplex nur Partic. मूत in कामूत. — Mit आ 1) *schieben, drängen, aufdrücken* (eine Thür). Nur Partic. आमीवित. — 2) *öffnen.* Nur आमीवत्. — Mit नि *zudrängen, niederdrücken.* Nur Partic. निमीवत्ती. — Mit प्र *hinschieben zu, drängen, bewegen.* — Mit प्रति 1) *zurückschieben, — drängen.* — 2) *zudrücken, zuschliessen.*

2.*मीव्, मीवति (स्थौल्ये).

*मीवग *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मीवर 1) Adj. *a) Andern Leid zufügend.* — *b) ehrenwerth.* — 2) m. *Heerführer.*

*मीवा f. *Eingeweidewurm.*

*मु m. 1) *Band.* — 2) *die letzte Befreiung der Seele.* — 3) Bein. Çiva's. — 4) *Scheiterhaufen.* — 5) *die rothbraune Farbe.*

*मुकन्दक fehlerhafte v. l. für मुकन्दक.

*मुकय m. u. *मुकयी f. *ein best. lebendes Wesen*

मुका f. N. pr. einer Stadt VP.² 2,165.

मुकारिणा f. = مقارنة, *ein best. aspectus planetarum.*

मुकाविला f. = مقابلة, desgl.

*मुकु m. = मुक्ति. Ein zur Erklärung von मुकुन्द् erfundenes Wort.

मुकुट 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Diadem.* — 2) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volksstammes. — *b*) Abkürzung von रायमुकुट. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *f. ई *Schnippchen.* — 6) n. N. pr. eines Tîrtha.

मुकुटिन् Adj. *mit einem Diadem geschmückt.*

*मुकुटेकार्षापण n. Bez. *einer best. für das Diadem des Fürsten erhobenen Abgabe* oder *eines solchen Tributs.*

मुकुटेश्वर 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई N. der Dâkshâjaṇî in Mukuṭa.

मुकुटेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मुकुर् m. N. pr. eines Mannes.

मुकुठ m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,165.

मुकुन्द् m. 1) Bein. Vishṇu's. Wird auch auf Çiva übertragen. — 2) *ein best. Schatz.* — 3) **ein best. Edelstein.* — 4) **Quecksilber.* — 5) *eine best. Körnerfrucht,* = मुकुन्दक Kâraka 1,27. — 6) **das Harz der Boswellia thurifera* Bhâvapr. 1,187. — 7) **eine Art Trommel* oder *Pauke.* — 8) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 9) N. pr. *a*) verschiedener Gelehrter. Auch °पण्डित. — *b*) eines Gebirges VP.² 2,117.

मुकुन्दक m. 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2) *fehlerhafte v. l. für मुकन्दक *Zwiebel.*

मुकुन्ददेव m. N. pr. verschiedener Fürsten.

मुकुन्दप्रिय m. N. pr. eines Lehrers.

मुकुन्दभट्ट m. N. pr. eines *Gelehrten.* Auch °गाडेगिल.

मुकुन्दभट्टीय n. und मुकुन्दमाला f. Titel zweier Werke.

मुकुन्दमिश्र, मुकुन्दमुनि, मुकुन्दराज und मुकुन्दराम m. N. pr. verschiedener Männer.

मुकुन्दविजय m. Titel eines Werkes.

मुकुन्दविलास m. desgl. Burnell, T.

मुकुन्दानन्द् und °भाण m. Titel eines Bhâṇa Opp. Cat. 1.

*मुकुन्डु m. *das Harz der Boswellia thurifera.*

*मुकुम् Indecl. ein zur Erklärung von मुकुन्द् erfundenes Wort mit den Bedeutungen निर्वाण, मोक्ष, भक्ति, रस, प्रेमन्.

मुकुर m. 1) *Spiegel.* — 2) **das Stäbchen —, die Schiene des Töpfers.* — 3) **Mimusops Elengi.* — 4) **Jasminum Sambac.* — 5) *Knospe.*

*मुकुरित Adj. von मुकुर.

मुकुल 1) (*m.) n. *a*) *Knospe* Spr. 7734. Uneigentlich von Zähnen; कास्त *eine aus den zusammengelegten Händen gebildete Knospe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **Leib, Körper.* — *c*) **Seele.* — 2) m. *a*) *eine aus einer Hand durch Zusammenbringen der Finger gebildete Knospe.* — *b*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *ein best. Metrum.* — 4) Adj. (f. आ) *geschlossen* (Auge) Citat im Comm. zu Mâlat. ed. Bomb. 112.

मुकुलय् 1) °यति *schliessen* (die Augen) Mâlat. 49,9 (112,5). — 2) मुकुलित *a*) *mit Knospen versehen.* — *b*) *knospenähnlich geschlossen* (Augen, Blüthen, Hände), *verschlossen.* °म् Adv.

मुकुलाग्र n. *ein best. chirurgisches Instrument mit einer knospenähnlichen Spitze.*

मुकुलाय्, °यते *sich knospenartig schliessen, einer geschlossenen Knospe gleichen* Harshaṅ. 186, 15. Kâd. 2,87,17.

मुकुलित 1) Adj. s. u. मुकुलय्. — 2) f. आ N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,18.

मुकुलिन् Adj. *mit Knospen versehen.*

मुकुली Adv. mit कर् *knospenartig schliessen* Vikramâṅkaṅ. 17,59.

मुकुलीभाव m. *das Sichschliessen, Geschlossensein* (von Blüthen).

*मुकुष्ठ 1) Adj. = मन्थर्. — 2) m. *eine Bohnenart.*

*मुकुष्ठक m. = मुकुष्ठ 2).

*मुकूलक m. = मकूलक.

मुक्त 1) Adj. s. u. 1. मुच्. — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi unter Manu Bhautja. — *b*) eines Kochs. — 3) f. आ *a*) *Perle* Râgan. 13,152. — *b*) **Hure.* — *c*) **eine best. Pflanze,* = रास्ना. — *d*) N. pr. eines Flusses VP.² 2,194. — 4) मुक्ते Präp. mit Instr. *ausser — auch* Manâṛu. 5,32,*b*. 33,*a*. 50,*a*. 7,130,*a*. Chr. 239,16. 22. 240,12. 242,28.

मुक्तक 1) Adj. *abgelöst, für sich bestehend, selbstständig.* — 2) n. *a*) **Wurfgeschoss.* — *b*) *ein abgelöster, für sich bestehender, dem Sinne nach abgeschlossener* Çloka. — *c*) *einfache Prosa ohne zusammengesetzte Wörter.* — अथ मुक्तकानि Harîv. 8411 fehlerhaft für अतिमुक्तकानि. — मुक्तिका s. bes.

मुक्तकच्छ m. *ein Buddhist.* °मत n. *die Lehre der Buddhisten* Govindân. S. 581.

*मुक्तकञ्चुक Adj. *mit abgeworfener Haut, sich gehäutet habend* (Schlange).

मुक्तकण्ठ Adj. und °म् Adv. (Daçak. 41,1) in Verbindung mit क्रन्द्, रुद् u. s. w. so v. a. *aus vollem Halse schreien, — weinen.*

मुक्तकर Adj. *eine offene Hand habend, freigebig.*

मुक्तकेश Adj. (f. आ und ई) *aufgelöstes —, hängendes Haar habend* Vasishṭha 2,21. Kâmpaka 426.

*मुक्तचञ्चु m. *Löwe.*

मुक्तचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

मुक्तता f. und मुक्तत्व n. *das Erlöstsein, Erlösung von allen weltlichen Banden.*

मुक्तनिद्र Adj. *erwacht* Kathâs. 10,72.

*मुक्तनिर्मोक Adj. = मुक्तकञ्चुक.

मुक्तबन्धन Adj. *von den Banden befreit.*

मुक्तबुद्धि Adj. *dessen Geist erlöst ist.*

मुक्तमण्डूककण्ठ Adj. (f. आ) *besetzt mit Fröschen, die aus vollem Halse quaken,* Varâh. Bṛh. S. 27,6.

मुक्तमूर्धज Adj. (f. आ) = मुक्तकेश.

मुक्तवसन m. *ein* Gaina-*Mönch.*

*मुक्तव्यापार Adj. *der sein Amt aufgegeben hat.*

मुक्तशिख Adj. *aufgelöstes —, hängendes Haar habend* Gaut. 20,5.

मुक्तशैशव Adj. (f. आ) *erwachsen* Daçak. (1925) 2,96,11.

मुक्तसंशय Adj. *frei von Zweifel, keinem Zweifel unterliegend, sicher stehend.*

मुक्तसूर्या Adj. f. mit दिश् *die so eben von der Sonne verlassene Gegend* Ind. St. 10,202.

मुक्तस्वामिन् m. Name eines Heiligthums.

मुक्तहस्त Adj. (f. आ) *eine offene Hand habend, freigebig.*

मुक्ताकण m. N. pr. eines Mannes.

मुक्ताकलाप m. *ein aus Perlenschnüren bestehender Schmuck.*

मुक्ताकलापी Adv. mit कर् *zu einem Perlenschmuck machen.*

मुक्ताकार Adj. *das Aussehen einer Perle habend.* Nom. abstr. °ता f.

मुक्ताकाव्य n. Titel eines Kâvja.

मुक्ताकेशव m. Name einer Statue Kṛshṇa's.

मुक्ताख्य m. *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

*मुक्तागार n. *Perlenmuschel.*

मुक्तागुण m. 1) *Perlenschnur* Vikr. 157. — 2) *der Vorzug —, die Vorzüglichkeit einer Perle, das klare Wasser einer P.*

मुक्ताचरित्र n. Titel eines Werkes.

मुक्ताजाल n. *Perlenschmuck.*

मुक्ताजालमय Adj. (f. ई) *aus Perlen bestehend.*

मुक्तात्मन् Adj. *befreit, erlöst.*

मुक्तादामन् n. *Perlenschnur.*

मुक्तापीड m. N. pr. eines Fürsten und eines Dichters.

मुक्तापुर n. N. pr. einer mythischen *Stadt.*

*मुक्तापुष्प m. *Jasminum multiflorum* oder *pubescens* Râgan. 10,113.

*मुक्ताप्रलम्ब m. = °प्रालम्ब.

*मुक्ताप्रसू f. *Perlenmuschel* Râǵan. 13,128.

*मुक्ताप्रालम्ब m. *Perlenschnur, — schmuck.*

मुक्ताफल 1) n. *a) Perle* Râǵan. 13,153. Nom. abstr. °ता f. — *b) *eine best. Blume. — c) *die Frucht der* Lavali. — *d) *Kampher. — e)* Titel eines Werkes. — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Çabara.

मुक्ताफलकेतु m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

मुक्ताफलज्ञाल n. = मुक्ताज्ञाल.

मुक्ताफलधज्ञ m. N. pr. eines Fürsten.

मुक्ताफलमय Adj. *aus Perlen gebildet* Hemâdri 1,423,16. 425,11.

मुक्ताफललता f. *Perlenschnur.*

*मुक्ताभा m. *Jasminum Sambac* Râǵan. 10,85.

मुक्तामणि m. *Perle.*

मुक्तामणिसर् m. *Perlenschnur* Uttar. 13,9 (18,6).

मुक्तामय Adj. (f. ई) *aus Perlen bestehend, — gebildet.*

*मुक्तामातर् f. *Perlenmuschel* Râǵan. 13,128.

मुक्तामाला f. Titel eines Werkes.

मुक्तामुक्त Adj. *geschleudert und nicht geschleudert* von einer Waffe, *die man schleudern, aber auch als Handwaffe gebrauchen kann.*

*मुक्तामोदक m. *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,25.

मुक्ताम्बर m. *ein* Ǵaina-*Mönch* Govindân. S. 581.

मुक्तारत्न n. *Perle.*

मुक्तारश्मिमय Adj. *von Perlen strahlend* Hemâdri 1,764,9.

मुक्तालता f. 1) *Perlenschnur. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

मुक्तावलि und °ली f. 1) *Perlenschnur.* *°लि. — 2) voller oder abgekürzter Titel verschiedener Werke. °किरण m., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °दीपिका f., °प्रकाश m., °प्रभा f. (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. Titel von Commentaren. — 3) f. °ली N. pr. der Gemahlin Kandraketu's.

मुक्तावलीमय Adj. *aus Perlenschnüren gebildet* Hemâdri 1,341,4.

मुक्ताशुक्ति f. *Perlenmuschel.*

1. मुक्तासन n. *die Art und Weise, wie Erlöste sitzen.*

2. मुक्तासन Adj. *vom Sitze aufgestanden* oder *aufstehend.*

मुक्तासेन m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

*मुक्तास्फोट m. (Râǵan. 13,128) und *°टा f. *Perlenmuschel.*

*मुक्तास्रज् f. *Perlenschnur.*

मुक्ताक्षरणव्रत n. *eine best. Begehung* Verz. d. Oxf. H. 284,*b*,47.

1. मुक्ताहार m. *Perlenschnur* 134,11. Spr. 7701.

2. मुक्ताहार Adj. *keine Speise zu sich nehmend* Spr. 7701.

मुक्ताहारलता f. *Perlenschnur* Spr. 4876.

मुक्ति f. 1) *Befreiung, — aus* oder *von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Erlösung von den weltlichen Banden, Seligkeit.* — 3) *das Abwerfen, Ablegen, Aufgeben;* in Comp. mit seinem Object. — 4) **das Abtragen* (einer Schuld). — 5) *das Abschiessen, Werfen, Schleudern.* — 6) N. pr. eines göttlichen Wesens, der Gattin Satja's.

मुक्तिकलश m. N. pr. eines Vorfahren des Bilhaṇa Vikramâṅkak. 18,75.

मुक्तिका f. 1) **Perle* Râǵan. 13,153. — 2) Titel einer Upanishad. Auch मुक्तिकोपनिषद् Opp. Cat. 1.

मुक्तिकोपाख्यान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मुक्तिक्षेत्र n. 1) *ein Ort, an dem man zur Erlösung gelangt.* — 2) N. pr. eines best. heiligen Ortes. °माहात्म्य n.

मुक्तिखण्ड Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मुक्तिग्रन्थ m. *ein über die Erlösung handelndes Werk.*

मुक्तिचिन्तामणिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

मुक्तित्रयभेदनिरूपण n. desgl. Opp. Cat. 1.

मुक्तिपति m. *Herr der Erlösung.*

मुक्तिपरिणाय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मुक्तिपुर n. N. pr. eines Dvîpa.

मुक्तिपूर्दस्यु m. *ein Räuber an der Burg der Erlösung.*

मुक्तिमण्डप m. N. pr. eines *Tempels.*

मुक्तिमती f. N. pr. eines Flusses.

*मुक्तिमुक्त m. *Weihrauch.*

मुक्तिवत् Adj. *befreit von* (Abl.).

मुक्तिवाद m., °विचार m., मुक्तिसप्तशती f. (Opp. Cat. 1) und मुक्तिसार (ebend.) Titel von Werken.

*मुक्तिसेन m. N. pr. eines Mannes.

मुक्ते Präp. s. u. मुक्त 4).

मुक्तेश्वर n. Name eines Liṅga.

मुक्तैनीजा f. *Schlinge, Netz.*

मुख 1) (* m.) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) Mund, Maul, Rachen.* Am Ende eines adj. Comp. nach einem Subst. *im* oder *zum Munde habend.* — *b) Gesicht, Schnauze des Thieres.* Am Ende eines adj. Comp. ist das vorangehende Wort α) ein attributives Adj. — β) das womit das *Gesicht* verglichen wird. अज्ञ° *ein Bocksgesicht habend.* — γ) das was sich auf dem *Gesicht* zeigt. — δ) das wohin das *Gesicht* gerichtet ist. — *c) Gesichtsrichtung —, Richtung* überh. *nach.* Am Ende eines adj. Comp. *gerichtet nach.* °मुखम् Adv. *nach — hin.* — *d) Schnauze eines Gefässes.* — *e) Oeffnung, Eingang, Ausgang, Eingang in* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *f) Vordertheil, Spitze.* नख° Kâd. 262,8. — *g) Schneide.* — *h) Oberfläche, die obere Seite* Comm. zu Ârjabh. 2,8. — *i) das Haupt, der Beste, Vorzüglichste.* — *k) Anfang, Beginn.* Am Ende eines adj. Comp. — *zum Anfang habend, beginnend mit —.* Zum Ueberfluss wird noch आदि an मुख gefügt. — *l)* in der Dramatik *der erste Anlass der Handlung.* — *m) the first term, the initial quantity of the progression.* — *n) Anfang,* so v. a. *Anlass, Veranlassung,* — zu (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *o) Mittel.* °मुखेन *vermittelst.* — *p) *= वेद्. — 2) *m. *Artocarpus Locucha.*

*मुखखुर m. *Zahn.*

मुखगत Adj. 1) *im Munde befindlich.* — 2) *im Gesicht befindlich* Halâs. 2,369. — 3) *im Angesicht seiend.*

*मुखगन्धक m. *Zwiebel* Râǵan. 7,55.

मुखग्रहण n. *das Küssen des Mundes* Daçak. 40,8.

*मुखघण्टा f. *ein best. mit dem Munde hervorgebrachter Ton.*

मुखचन्द्र m. *Antlitzmond* 252,29. Spr. 2169.

मुखचन्द्रमस् m. dass. 252,25.

मुखचपल 1) Adj. (f. आ) *geschwätzig, schwatzhaft.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ *ein best.* Ârjâ-*Metrum.*

मुखचपेटिका f. *Ohrfeige.*

मुखचापल्य n. *Schwatzhaftigkeit* Dhûrtan. 11.

मुखचालि f. *Eingangstanz* S. S. S. 239.

*मुखचीरी f. *Zunge.*

मुखच्छवि f. *Gesichtsfarbe, Teint* Daçak. (1925) 2,121,4.

मुखज 1) Adj. *a) *aus dem* oder *im Munde entstanden. — b) auf dem Gesicht befindlich.* अभिनय m. so v. a. *Mienenspiel* S. S. S. 246. — 2) m. *a) ein Brahmane* Ind. St. 15,313. — *b) *Zahn.*

*मुखजन्मन् m. *ein Brahmane* Gal.

*मुखजाल n. *Schlundkopf.*

*मुखण्डी f. *eine Art Waffe.*

*मुखतःकारम् Absol.

1. मुखतस् Adv. 1) *vom Munde her, am Munde, mittelst des Mundes.* — 2) *vorn, an der Spitze, von vorn.*

2.*मुखतस् Adj. = मुखे तस्थति.

*मुखतीय Adj. von 1. मुखतस्.

मुखदघ्न Adj. *bis an den Mund reichend.*

*मुखदूषणा n. *Zwiebel* Râǵan. 7,55.

*मुखदूषणक m. dass. Bhâvapr. 1,179.

मुखदूषिका f. *das Gesicht verunstaltender Ausschlag bei jungen Leuten.*

*मुखधौता f. *Clerodendrum siphonanthus.*

मुखनासिक n. Sg. *Mund und Nase* AV. Prât. 1,27.

*मुखनिरीक्षक Adj. *träge, faul.*

मुखपङ्कज m. *Antlitzlotus* 253,1.

मुखपट m. *Schleier.*

मुखपाक m. *Entzündung des Mundes.*

मुखपिण्ड *ein in den Mund gesteckter Bissen.*

*मुखपूरणा n. *ein Mundvoll Wasser* u. s. w.

मुखप्रिय 1) Adj. *im Munde angenehm.* — 2) *m. *Orange.*

मुखप्रेक्ष Adj. *auf Jmds Gesicht sehend, Jmds Wünsche von den Augen ablesend* MBh. 3,233,6.

मुखबन्धन n. 1) **Deckel.* — 2) *Einleitung, Vorwort.*

मुखभगा Adj. f. *den Mund als vulva gebrauchen lassend* Hariv. 11178. Vgl. मुखेभगा und भगास्य.

मुखभङ्ग m. 1) *ein Schlag auf's Gesicht.* उपानन्मुख° *mit dem Schuh* Spr. 2046. — 2) *ein krankhaft verzogenes Gesicht, Grimasse* Kâd. 119,23.

मुखभङ्गी f. *das Verziehen des Gesichts* Comm. zu Naish. 5,120.

*मुखभूषण n. 1) *Betel.* — 2) *Zinn* (?).

मुखभेद m. *das Verziehen des Gesichts.*

*मुखमण्डनक m. *Clerodendrum phlomoides* Râǵan. 10,42.

मुखमण्डल n. *Gesicht* Spr. 7756.

मुखमण्डिका und °मण्डिनिका f. *eine best. Krankheit und die Gente derselben.*

मुखमण्डी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

1. मुखमात्र n. Loc. °त्रे *in der Höhe des Mundes* Kâtj. Çr. 4,14,12.

2. मुखमात्र Adj. (f. ई) *bis zum Munde reichend* Ind. St. 13,273.

मुखमाधुर्य n. *eine best. Schleimkrankheit.*

मुखमारुत m. *Hauch des Mundes, Athem* Ragh. 5,69. Çâk. (Pisch.) 66,7. Mâlav. 48.

मुखमुद्रा f. *das Verziehen des Gesichts* oder *Schweigen* (wahrscheinlicher) Naish. 5,120.

मुखमोटन n. *das Schnalzen* Hem. Par. 6,119. 12,248.

*मुखमोद m. *Hyperanthera Moringa* Râǵan. 7,28.

*मुखपच m. *Bettler.*

*मुखयन्त्रण n. *Gebiss am Pferdezaum.*

*मुखयोनि m. = घासेक्ष Bhâvapr. 1,23.

मुखर 1) Adj. (f. आ) *a) geschwätzig* (auch von Vögeln und Bienen). — *b) schallend, Lärm machend* (von Schmucksachen und musikalischen Instrumenten). — *c)* am Ende eines Comp. *beredt —, sich auslassend —, sich ergiessend in, erhallend von.* — 2) m. *a) *Krähe* Râǵan. 19,38. — *b) *Seemuschel* Râǵan. 13,123. — *c) Anführer, Rädelsführer.* — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Schelmen. — 3) f. आ N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,9. — 4) f. ई *Gebiss am Pferdezaum.*

मुखरक 1) m. N. pr. eines Schelmen. — 2) f. °रिका *a) Gebiss am Pferdezaum.* — *b) Gerede, Geschwätz.*

मुखरता f. *Geschwätzigkeit, Schwatzhaftigkeit.*

मुखरन्ध्र n. *das Mundloch einer Flöte* S. S. S. 180.

मुखरय्, °यति 1) *geschwätzig machen,* so v. a. *zum Sprechen bringen* Bâlar. 13,9. 39,24. — 2) *ertönen machen, — lassen* Naish. 4,58. मुखरित Partic.

मुखराग m. *Gesichtsfarbe.*

मुखरी Adv. mit कर् 1) *schwatzhaft machen* Ind. St. 14,365. — 2) *ertönen machen.*

मुखरुज् f. *Mundkrankheit.*

मुखरेखा f. *Zug im Gesicht, Miene* Prasannar. 113,6.

मुखरोग m. *Mundkrankheit.*

मुखरोगिक Adj. *auf die Mundkrankheit bezüglich.*

मुखरोगिन् Adj. *mundkrank.*

*मुखलाङ्गल m. *Schwein.*

मुखलेप m. 1) *das Bestreichen a) des Mundes. — b) der oberen Seite einer Trommel.* — 2) *eine best. Schleimkrankheit.*

मुखवत् Adj. *mit einem Munde versehen.*

*मुखवल्लभ m. *Granatbaum.*

मुखवस्त्रिका f. *der beim Sprechen vorgehaltene Tüllappen* Hem. Par.

*मुखवाटिका f. *eine best. Pflanze,* = अम्बष्ठा Râǵan. 4,80.

मुखवाद्य n. 1) **Blaseinstrument.* — 2) *eine* (beim Çiva-Cultus) *mit dem Munde veranstaltete Musik.*

मुखवास m. 1) *ein Parfum für den Mund, um den Athem wohlriechend zu machen.* — 2) **wohlriechendes Gras* Râǵan. 8,124.

*मुखवासन n. = मुखवास 1).

मुखविपुला f. *ein best. Ârjâ-Metrum.*

*मुखविलुण्ठिका f. *Ziege.*

*मुखविष्ठा f. *eine Art Schabe.*

मुखव्यादान n. *das Oeffnen des Mundes* 154,7.

*मुखशफ Adj. *ein loses Maul habend, Lästermaul.*

मुखशशिन् m. *Antlitzmond* 294,29.

मुखशुद्धि f. *Reinigung des Mundes.*

*मुखशृङ्ग m. *Nashorn* Râǵan. 19,20.

मुखशेष 1) Adj. *von dem nur das Gesicht übrig geblieben ist.* — 2) m. Bein. Râhu's.

मुखशोधन 1) *Adj. *a) den Mund reinigend.* — *b) scharf, beissend* (Geschmack). — 2) n. *a) das Reinigen des Mundes.* — *b) *Zimmet* Râǵan. 6,172.

*मुखशोधिन् 1) Adj. *den Mund reinigend.* — 2) m. *Citrone, Citronenbaum* Râǵan. 11,178.

मुखशोष m. *Trockenheit des Mundes.*

मुखशोषिन् Adj. *an Trockenheit des Mundes leidend.*

मुखश्री f. *Schönheit des Gesichts, ein schönes Gesicht* 248,19. 22.

*मुखष्ठील (wohl मुखाष्ठील) Adj. = मुखशफ.

मुखसंधि m. in der Dramatik *die* मुख (s. मुख 1) *l) genannte Fuge* Sâh. D. 126,15.

*मुखसंभव m. *ein Brahmane.*

मुखसंमित Adj. *bis zum Munde reichend* Çat. Br. 3,2,1,34. Kâtj. Çr. 7,4,1.

मुखसुख n. *Erleichterung der Aussprache.*

*मुखसुर n. *Lippennektar.*

मुखसेचक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,57,15.

मुखस्राव m. 1) *Speichelfluss.* — 2) **Speichel* Râǵan. 18,59.

मुखाकार m. *Miene.*

मुखालेप m. *das Aufwerfen der Erde mit der Pflugschar* und zugleich *eine aus dem Munde kommende Schmähung* Spr. 7725.

*मुखाग्नि m. 1) *Waldbrand.* — 2) *a sort of goblin with a face of fire.* — 3) *fire put into the mouth of the corpse at the time of lighting the funeral pile.* — 4) *a sacrificial or consecrated fire.*

*मुखाग्र n. *Spitze der Schnauze* und *Spitze* überh.

मुखाङ्ग n. *Gesichtstheil* 251,27.

मुखादित्व n. Nom. abstr. von मुखादि *das Gesicht u. s. w.* 253,5.

मुखानिल m. = मुखमारुत Comm. zu Âpast. Çr. 6,28,12.

मुखाब्ज n. *Antlitzlotus* Ind. St. 14,368.

*मुखामय m. *Mundkrankheit* Râǵan. 20,4.

*मुखामोदा f. *Boswellia thurifera* Râǵan. 11,197.

मुखाम्बुज n. *Antlitzlotus* Ind. St. 14,390.

मुखार्चिस् n. *heisser Athem* (?).

*मुखार्जक m. *Ocimum pilosum* Râǵan. 10,159.

*मुखालु n. *eine Arum-Art* Râǵan. 7,67.

मुखावरी f. *eine best.* Rāgiṇ. S. S. S. 109.

मुखावलेप m. *Klebrigkeit des Mundes* Suçr. 1, 155,1.

मुखासव m. *Lippennektar.*

*मुखास्त्र m. *Krebs.*

मुखास्राव m. *Speichelfluss.*

मुखास्वाद् m. *das Küssen des Mundes* Jâṅ. 3, 229.

*मुखी Adv. mit भू.

मुखीन in ब्राह्मण°.

°मुखीय Adj. *am Eingang —, an der Spitze u. s. w. befindlich.*

*मुखुण्डी f. *eine Art Waffe.* Vgl. मुखण्डी.

मुखेभगा Adj. f. = मुखभगा MBh. 3,188,41.

मुखेभव Adj. (f. आ) *im Munde sich bildend.*

मुखेन्दु m. *Antlitzmond* 251,16. 252,7. 14. 31. Spr. 2468.

*मुखेबलिन् m. *Nashorn* Râǵan. 19,20.

मुखोत्कीर्ण m. N. pr. eines Mannes.

*मुखोत्का f. *Waldbrand.*

मौख्य 1) Adj. (f. आ) *a) in* oder *am Munde* oder *Gesichte befindlich, aus dem Munde kommend* Gaut. — *b) an der Spitze —, am Anfange befindlich; der erste, vornehmste, hauptsächlich, principalis, ursprünglich; der beste, vorzüglichste, — unter* (im Comp. vorangehend), *vorzüglich.* Ausnahmsweise und aus metrischen Rücksichten steht मुख्य in der Bed. von मुख = आदि am Ende eines adj. Comp. वस्त्रमुख्यस्त्वलंकारः so v. a. *beim Schmuck ist aber das Kleid die Hauptsache.* — 2) m. *a) Anführer.* — *b) ein best. Genius, der einem Theile des astrologisch in 81 oder 65 Fächer* (पद) *getheilten Hausplanes vorsteht,* Hemâdri 1,652,2. 654,17. — *c)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Sâvarṇi. — 3) f. आ N. pr. der Residenz Varuṇa's VP. 2,8,10. — 4) *n. *Schnurrbart* Gal.

मुख्यतस् Adv. *vorzugsweise.*

मुख्यता f. *die erste Stelle, der oberste Rang, Vorrang, — unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 44,14.

मुख्यत्व n. dass. Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,5.

*मुख्यनृप m. *Oberfürst, regierender Fürst.*

मुख्यमन्त्रिन् m. *der erste Minister.* Nom. abstr. °न्त्रित्व n.

*मुख्यराज् und *°राजन् m. = मुख्यनृप.

मुख्यशस् Adv. *vor Allem, zunächst.*

मुख्यसदृश Adj. *dem principalen* (Stoff) *ähnlich* Bhâvapr. 1,172.

1. मुख्यार्थ m. *Hauptbedeutung, die ursprüngliche Bedeutung* (eines Wortes) Gaim. 3,8,35. Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,1. 29,18.

2. मुख्यार्थ Adj. *die ursprüngliche Bedeutung habend, in der u. B. gebraucht.*

*मुख्याश्रमिन् m. *ein Brahmanenschüler* Gal.

*मुगूक् m. *eine Hühnerart.*

मुग्ध s. u. 1. मुच्.

मुग्धता f. *schlichte Einfalt, Naivetät.*

मुग्धत्व n. *Anmuth.*

मुग्धदृश् f. *eine Schönäugige.*

मुग्धधी Adj. *dumm, einfältig, Einfaltspinsel.*

मुग्धबुद्धि Adj. dass.

मुग्धबोध n. Titel einer Grammatik. °कार m. Bez. Vopadeva's. °प्रदीप m. und °सुबोधिनी f. Titel von Commentaren zu der Gr., °परिशिष्ट n. *Nachträge* dazu.

मुग्धबोधिनी f. Titel zweier Commentare.

मुग्धभाव m. *einfältiges Wesen, Unerfahrenheit.*

मुग्धवत् Adj. *verwirrt, keine richtige Einsicht habend in* (Loc.).

मुग्धस्वभाव m. *Naivetät* Vens. 63,7.

मुग्धाक्षी f. *eine Schönäugige.*

मुग्धाग्रणी f. *der Dümmste unter den Dummen.*

मुग्धाचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

मुग्धात्मन् Adj. *einfältig, dumm* Spr. 7630.

*मुग्धिमन् m. Nom. abstr. zu मुग्ध.

मुग्धेक्षणा f. *eine Schönäugige* Pañc. 51,5.

मुङ्ग und मुङ्गट m. N. pr. zweier Männer.

1. मुच्, Präsensstämme: मुचँ्, मुञ्चँ्, मुँच्य (Med.), मुमुच् (मुमोच्) und मुँमोच; Act. Med. 1) *Jmd losmachen, freimachen, befreien, — von* (Abl. oder Adv. auf तस् 80,2); Med. Pass. *sich losmachen, sich befreien von* (Abl., Instr. und ausnahmsweise Gen.), *entrinnen.* मुक्त *freigelassen, befreit von* (Abl. oder Instr.), — **durch* (Abl. oder Instr. 231,5). — 2) *verschonen* 81,6. — 3) *ablösen, abbinden, lösen.* कण्ठम् *die Kehle lösen,* so v. a. *seine Stimme erheben.* प्राणान् *Jmds* (Gen.) *Lebensgeister lösen,* so v. a. *Jmd das Leben nehmen.* मुक्त *losgebunden; abgelöst, herabgefallen* (Frucht); *aufgelöst,* so v. a. *erschlafft* (die Glieder des Körpers). — 4) *loslassen, freilassen* (326,9. 327,20), die Zügel *schiessen lassen* (Partic. मुक्त); *entlassen, gehen lassen.* पदात्पदम् mit न *den einen Fuss nicht vom andern lassen,* so v. a. *sich nicht von der Stelle bewegen.* उभयोर्हस्तयोर्मुक्तमन्नम् so v. a. *Speise, die man nicht mit beiden Händen hält,* Vasishṭha 11,25. — 5) einen Platz *verlassen.* मुक्त *verlassen, frei gelassen* (Weg), *frei gelegt* (Megh. 41). मुक्ता दिक् heisst *diejenige Weltgegend, welche die Sonne so eben verlassen hat.* — 6) *Jn Etwas fahren lassen, im Stich lassen, aufgelegen, absetzen* (Kâmpaka 92), *deponiren* (ebe 410). कलेवरम् (Cbr. 55,20), देहम्, प्राणान् तम् (315,6) *den Körper, die Lebensgeister, ben fahren lassen, in den Tod gehen, sterb fahren gelassen, verlassen, ausgezogen, deponirt* (Kâmpaka 473), *weggeworfen* (Kle past. 2,21,11), *fahren gelassen, aufgegebe mehr da seiend, verschwunden* (insbes. am eines adj. Comp.). — 7) *aus sich entlass sich geben, ausstossen, vergiessen* (Thräne *aus sich entlassen, von sich gegeben, ausge vergossen* (Thränen). — 8) *von sich geben, verleihen; übergeben, abgeben* Kâmpaka 28 *werfen, schleudern, abschiessen, — auf* Dat., Gen. oder Acc. mit प्रति). आत्मान *stürzen von* (Abl.). मुक्त *hingeworfen* (Me *geschleudert, abgeschossen.* पादप्रहार *ein ter Fusstritt,* आत्मन् *selbst sich gestürzt von* (Abl.). — 10) *schicken in* (Loc.). मुक्त 230. — 11) Med. *ausfahren* — 12) Pass *frei* —, *erlöst werden von einer Sünde, den Sünden, — von den Banden der Welt erlöst seiend* 288,29. मुक्त *von einer Sünde* (Âpast. 1,24,21), *erlöst von den Sünden, den Banden der Welt.* — *b) lassen von* (Al 6469. — *c) kommen um* (Instr.) 49,30. — *mangeln,* mit Instr. मुक्त *ermangelnd,* die zung im Instr. oder im Comp. vorangeh 13) मुक्त Absol. *mit Ausnahme von, auss* Acc. — Caus. मोचयति, °ते (metrisch) 1) *b* — *von* (Abl., ausnahmsweise Instr.), *lo frei einhergehen lassen.* — 2) *ablösen, ab lösen, abspannen.* — 3) *öffnen.* — 4) *einlö* Pfand). — 5) *verausgeben, vergeben.* — *veranlassen aufzugeben, — fahren zu lass* doppeltem Acc. — 7) *Jmd veranlassen a zu entlassen, — von sich zu geben;* mit tem Acc. — Desid. 1) मुमुक्षति, °ते *a)* Act. *griff stehen* α) **frei zu machen.* — β) *fal lassen, aufzugeben.* — γ) *zu schleudern.* — *sich zu befreien wünschen, — von* (Abl.). Act. मुमुक्षत् (metrisch) *Erlösung suchend.* मोक्षते *a) sich zu lösen suchen, sich zu l wünschen, Rettung suchen* Maitr. S. 2,2,1 — *b) sich befreien von* (Acc.). — Desid. voi मुमोचयिषति *Jmd von den Banden der Welt lösen gewillt sein.* — Mit अति Pass. ver *entgehen;* mit Acc. अतिमुक्त *entgangen,* m

Çat. Br. 2,3,3,10. — Desid. अतिमोक्षते *sich retten vor* (Acc.). — Mit अधि Pass. *sich hingezogen fühlen zu* (Acc.) Vâsâkh. 30,14. 38,10. °अधिमुक्त *sich hingezogen fühlend zu* Lalit. 26,6. 7. — Mit व्यप Schmucksachen *ablegen von* (Abl.). — Mit अभि 1) *loslassen.* — 2) *von sich geben, ausströmen.* — 3) *schleudern, abschiessen.* — Mit अव 1) *ablösen, abspannen.* — 2) *loslassen, fahrenlassen.* — 3) *ablösen, ausziehen;* Med. *von sich abstreifen, ablegen, abnehmen von* (Abl.) 42,30. — Mit व्यव *von sich ablösen, ablegen.* Nur Absol. — Mit आ 1) *anlegen* (Andern oder sich ein Kleidungsstück, einen Schmuck). आमुक्त *a) angelegt* Lalit. 186,18. — *b) bekleidet mit* (im Comp. vorangehend) Vaṃs. 53. **geharnischt* Gal. — *c) gekleidet in* (Acc.). — 2) *ablegen.* Nur Partic. आमुक्त *abgelegt* (ein Kleidungsstück). — 3) *werfen, schleudern, — auf* (Loc.), den Blick *werfen auf* (Loc.) Megh. 35. — 4) आमुक्त fehlerhaft für आसक्त. — Mit पर्या *rund herum ablösen und abnehmen.* — Mit व्या *entlassen, von sich lassen.* — Mit उद् 1) *befreien, — von* (Abl.); Pass. *loskommen, gerettet sein.* °उन्मुक्त *frei von, ermangelnd.* — 2) *auflösen, losmachen;* Med. auch *sich losmachen.* — 3) *aufmachen, erbrechen* (einen Brief) Bilh. 116,19. — 4) *ausziehen, ablegen.* उन्मुक्त *ausgezogen, abgelegt.* — 5) *verlassen.* — 6) *abtragen* (eine Schuld). — 7) *entlassen, von sich geben, ausstossen, erheben* (ein Geschrei). उन्मुक्त *entlassen, — aus* (im Comp. vorangehend), *ausgestossen.* — 8) *schleudern, — auf* (Loc.). — Caus. 1) *Jmd befreien, — von* (Abl.). — 2) *lösen* (das Haar). — 3) *ablösen, abnehmen.* — Mit प्रोद्, प्रोन्मुक्त *aufgelöst* (Haar) Vaṃs. 166. — Mit समुद् *zugleich fahren lassen, — aufgeben* (den Körper, so v. a. *sterben*). Nur समुन्मुक्त Kâd. 2,141,22. — Mit उप Med. *sich Etwas anziehen, — anlegen.* — Mit निस् 1) *befreien, — von* (Abl.); Pass. *freigelassen werden* (Saṃhitopan. 8,8), *sich befreien von* (Abl.). निर्मुक्त *befreit, Jmd* (Instr.) *entkommen, errettet von* (Abl.), *frei von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 2) *lösen, aufbinden.* निर्मुक्त *abgelöst.* — 3) *fahren lassen, aufgeben;* nur Pass. निर्मुक्त *a)* am Anfange eines adj. Comp. *aufgegeben, verloren, verschwunden, nicht mehr daseiend.* — *b) *an Nichts hängend.* — 4) *schleudern;* nur निर्मुक्त *geschleudert.* — 5) Pass. *a) sich von seiner Haut befreien, sich häuten* (von einer Schlange). निर्मुक्त *sich vor Kurzem gehäutet habend.* — *b) verlustig gehen, kommen um* (Instr.). °निर्मुक्त *ermangelnd.* Ohne Ergänzung **aller Habe entbehrend, Nichts besitzend.* — निर्मुक्त auch fehlerhaft für निर्युक्त. — Caus. *befreien von* (Abl.), *einlösen* (ein Pfand) *von Jmd* (Abl.) Vishṇus. 5,181 (zu lesen तस्मादनि°). — Desid. in निर्मोक्ष. — Mit अधिनिस् Pass. *sich befreien von* (Abl.). — Mit अभिनिस्, अभिनिर्मुक्त Bhâg. P. 11,26,8 und sonst oft fehlerhaft für अभिनिर्मुक्त. — Mit विनिस् 1) Pass. *sich befreien, sich losmachen von* (Instr.). विनिर्मुक्त *davongekommen, entronnen, sich befreit habend —, frei von* (Abl., Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *fahren lassen, aufgeben.* कलेवरम् *den Körper*, so v. a. *sterben.* — 3) *schleudern;* nur विनिर्मुक्त *geschleudert.* — Mit परि 1) *befreien, — von* (Abl.). Med. Pass. *sich befreien —, sich losmachen von* (Abl., Gen. oder Instr.). परिमुक्त *befreit, — von* (im Comp. vorangehend). — 2) *lösen, ablösen, abnehmen.* परिमुक्त *abgenommen.* — 3) *verlassen, fahren lassen, aufgeben.* Pass. in derselben Bed. wohl nur fehlerhaft (v. l. अपविध्येत st. परिमुच्येत). परिमुक्त *aufgegeben.* — 4) *aus sich entlassen, von sich geben.* — 5) Pass. *von den Banden der Welt erlöst werden.* — Caus. परिमोचित *errettet, erlöst* Vâsâkh. 42,9. fgg. — Desid. in परिमोक्ष. — Mit विपरि Pass. *sich befreien von* (Abl.). — Mit प्र 1) *freilassen, laufen lassen, befreien von* (Abl.); Pass. *sich befreien von* (Abl. oder Instr.) Gaut. प्रमुच्य *sich befreiend von* (Abl.), प्रमुक्त *befreit von* (Abl. oder Instr.). — 2) *auflösen, aufknüpfen, aufbinden, ablösen;* Pass. *sich auflösen, sich ablösen, abfallen* (von Früchten), — *von* (Abl.). — 3) *verscheuchen, von sich abschütteln.* — 4) *Jmd im Stich lassen;* nur प्रमुक्त *im Stich gelassen.* — 5) *Etwas fahren lassen, aufgeben.* प्रमुक्त *aufgegeben.* — 6) *aus sich entlassen, von sich geben, ausstossen.* अश्रूणि *Thränen vergiessen* Kâraṇḍ. 70,4. प्रमुक्त *von sich gegeben, ausgestossen; vergossen* (Thränen Kâraṇḍ. 70,2). — 7) *schleudern, abschiessen.* प्रमुक्त *geschleudert, abgeschossen.* — 8) *verleihen, schenken.* — 9) Pass. *nachlassen, aufhören.* — Caus. 1) *befreien von* (Abl.). — 2) *auflösen, aufbinden.* — Desid. प्रमुमुक्षति *aufzugeben —, fahren zu lassen im Begriff stehen.* — Mit अनुप्र *nach einander loslassen.* — Mit परिप्र Med. *sich losmachen von* (Abl.). — Mit प्रतिप्र ein Kalb *zulassen zur Mutter.* — Mit विप्र 1) *befreien;* Pass. *sich befreien von* (Abl.), *frei ausgehen, nicht bestraft werden* 169,10. विप्रमुक्त *befreit —, frei von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *ablösen, abnehmen.* — 3) *verscheuchen.* Nur विप्रमुक्त am Anfange eines adj. Comp. *verscheucht*, so v. a. *nicht vorhanden.* — 4) *schleudern, abschiessen.* विप्रमुक्त *abgeschossen.* — Mit संप्र *vollständig lösen.* Pass. *sich befreien von* (Abl.) Gop. Br. 2,1,21. संप्रमुच्य *sich befreiend von* (Abl.). — Mit प्रति 1) *Jmdm* (Dat., Loc. oder Gen.) *Etwas anziehen, anlegen;* Med. (später auch Act.) *sich anziehen, anlegen, annehmen* (eine Gestalt u. s. w.), *sich* (*sibi*) *setzen auf* (Loc.). प्रतिमुक्त *aufgetragen* (Salbe) *auf* (Loc.). — 2) *Jmd* (Loc.) *Etwas anhängen*, so v. a. *anthun.* — 3) *befestigen, anbinden an* (Loc.). प्रतिमुक्त *gebunden.* — 4) *freilassen, entlassen;* Pass. *sich befreien von* (Abl.) und *befreien* (!). प्रतिमुक्त *freigelassen, befreit von* (Abl.). — 5) *Etwas fahren lassen, aufgeben.* प्रतिमुक्त *aufgegeben.* — 6) *abtragen* (eine Schuld). — 7) *werfen, schleudern, — auf* (Loc.). प्रतिमुक्त *geschleudert.* — Caus. *befreien, erretten.* — Desid. in प्रतिमोक्ष. — Mit संप्रति, °मुक्त *gebunden, gefesselt.* — Mit वि 1) *ablösen, losbinden, abspannen;* Med. *an sich* oder *für sich ablösen* (z. B. die *eigenen* Pferde *abspannen*); Med. Pass. *sich lösen* (auch mit वितराम् 24,30), *abgehen* (von einer Leibesfrucht). विमुक्त *ledig, nicht angespannt; aufgebunden, aufgelöst* (Haar). — 2) Act. Med. *abspannen*, so v. a. *Halt machen, einkehren.* — 3) *ablegen* (Kleider, Schmucksachen u. s. w.); ausnahmsweise Med. — 4) *freigeben, laufen lassen, befreien;* Pass. *sich von Jmd* (Abl.) *befreien, sich Jmds Gewalt entziehen; Jmd* (Gen.) *entkommen; sich befreien —, befreit werden von* (Abl., Adv. auf तस् oder Instr.). Ohne Ergänzung *frei kommen, erlöst werden*, insbes. *von den Banden der Welt.* विमुक्त *befreit —, frei von* (Abl., Instr. oder im Comp. vorangehend), *entkommen aus* (Abl.). Ohne Ergänzung *frei —, flott gemacht* (Schiff); *erlöst*, insbes. *von den Banden der Welt.* — 5) einen Ort *verlassen.* — 6) *Jmd* oder *Etwas fahren lassen, Jmd im Stich lassen* (Spr. 7709), *aufgeben.* प्राणान् *die Lebensgeister fahren lassen*, so v. a. *sterben.* विमुक्त *im Stich gelassen von* (im Comp. vorangehend), *fahren gelassen, aufgegeben* (insbes. am Anfange eines adj. Comp. 120,23). — 7) *aufgeben, vermeiden.* — 8) *verlieren.* संज्ञाम् *das Bewusstsein.* — 9) *erlassen, verzeihen.* — 10) *aus sich entlassen, von sich geben, ausstossen* (Laute u. s. w.). अस्तम् *einen verschluckten* (verfinsterten) Himmelskörper *wieder von sich geben*, so v. a. *von der Verfinsterung befreien.* विमुक्त *entlassen von*, so v. a. *sich ergiessend aus* (im Comp. vorangehend 292,20). — 11) *werfen, schleudern, abschiessen, — auf* (Loc.). आत्मानम् *sich*

stürzen in (Loc.). विमुक्त *geworfen, geschleudert.* — 12) *gelangen lassen zu* (Loc.), *verleihen.* — 13) *annehmen* (eine Gestalt). — 14) Act. mit न *nicht ablassen, nicht ruhen* (von Pferden). — 15) Pass. *verlustig gehen Jmds* (Instr.). प्राणैस् *des Lebens* 145,2. 19. विमुक्त *gekommen um* (Instr.), *verlustig gegangen.* — 16) विमुक्त *a) sich vor Kurzem gehäutet habend.* — *b) frei von aller Leidenschaft.* — *c)* am Anfange eines adj. Comp. *gewichen.* विमुक्तशाप 108,5 = शापविमुक्त. — *d) verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *ablösen, abspannen.* — 2) *befreien,* — *von* (Abl.). — 3) *von sich abhalten.* — Desid. विमुमुक्षति *zu befreien im Begriff stehen,* Med. *sich zu befreien wünschen.* Vgl. विमोक्तृ. — Mit प्रवि 1) *Jmd entlassen.* — 2) *Etwas loslassen, fahren lassen, aufgeben.* — 3) Pass. *sich befreien von* (Abl.). — Mit सम् *aus sich entlassen, von sich geben, vergiessen* (Thränen). — Caus. *befreien.*

2. मुच् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) befreiend von.* — *b) entlassend, von sich gebend, ausströmend.* — *c) schleudernd.* — 2) f. *Befreiung* in अमुच्.

3.*मुच्, मोचते (कत्त्कने).

°मुच Adj. = 2. मुच् in अमुची, *नखमुच und रश्मि°.

*मुचक m. *Gummilack.*

मुचकुन्द् Pañkar. 4,3,145 fehlerhaft für मुचुकुन्द्.

*मुचि m. N. pr. eines Kakravartin.

*मुचिर् 1) Adj. *freigebig.* — 2) m. *a) Tugend.* — *b) Wind.* — *c) Gottheit.*

मुचिलिन्द् 1) m. *a)* * *eine best. Blume.* — *b)* N. pr. *α)* eines Schlangendämons Lalit. 491,14. fgg. — *β)* *eines Kakravartin. — *γ)* eines Berges Kâraṇḍ. 91,12. — 2) f. आ N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 3,23.

मुचिलिन्दपर्वत m. N. pr. eines mythischen *Gebirges.*

मुचुकुन्द् m. 1) *Pterospermum suberifolium* Râgân. 10,105. Mat. med. 123. — 2) N. pr. *a)* *eines Daitja. — *b)* eines alten Fürsten, der sich von den Göttern einen festen Schlaf erbeten hatte, aus dem man ihn nicht erwecken durfte. — *c)* verschiedener anderer Männer. °कवि Bhoǵapr. 55,3.

मुचुकुन्दमोक्ष m. und मुचुकुन्दस्तुति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मुचुटी f. 1) *eine chirurgische Zange.* — 2) * *Faust.* — 3) * *Schnippchen,*

*मुच्, मुच्छति (प्रमादे).

*मुञ्, मुञ्ज्, मोञ्जति und मुञ्जति (शब्दार्थ), मोञ्जयति und मुञ्जयति (मृज्ञाधन्योः).

1. मुञ्ज् s. 1. मुच्.

2.*मुञ्ज्, मुञ्जति (गत्यर्थ).

3.*मुञ्ज्, मुञ्जते (कत्त्कने).

*मुञ्जक m. *ein best. Baum* Râgân. 11,211.

मुञ्जात m. Pl. N. pr. eines Geschlechts VP.² 4,28.

*मुञ्ज् s. u. मुञ्.

मुञ्ज 1) m. *a) Schilfgras,* namentlich *die Blattscheide;* insbes. heisst so das zu Flechtwerk vielfach gebrauchte *Saccharum Munjia* Râgân. 8,85. Bhâvapr. 1,209. — *b)* * *Pfeil* (?). — *c)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. मुञ्जा N. pr. eines Flusses VP.² 2,153.

मुञ्जक m. = मुञ्ज 1) *a).*

मुञ्जकुलार्य n. *ein Geflecht aus Schilfgras.*

मुञ्जकेतु m. N. pr. eines Mannes.

मुञ्जकेश 1) Adj. *dessen Haare Schilfgras gleichen,* Beiw. Vishṇu's und Çiva's. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

मुञ्जकेशवत् Adj. = मुञ्जकेश 1) als Beiw. Krshṇa's.

मुञ्जकेशिन् 1) *Adj. dass., Beiw. Vishṇu's. — 2) m. N. pr. eines Mannes, Conj. für मोञ्ज°.

मुञ्जग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.* रम्यग्राम v. l.

मुञ्जधारिन् Adj. *Schilfgras in der Hand haltend.*

*मुञ्जनक m. *Saccharum Munjia* Râgân. 8,85.

मुञ्जनेज्जन Adj. *vom Schilf gereinigt.*

*मुञ्जंधय Adj. (f. ई) *an Schilfgras saugend.*

मुञ्जपृष्ठ m. N. pr. einer Oertlichkeit auf dem Himâlaja.

मुञ्जमय Adj. (f. ई) *aus Schilfgras gemacht.*

मुञ्जमेखलिन् Adj. *mit Schilfgras umgürtet,* Beiw. Vishṇu's und Çiva's.

*मुञ्जर् n. *eine essbare Lotuswurzel.*

मुञ्जवट N. pr. eines Wallfahrtsortes.

मुञ्जवत् 1) *Adj. *schilfbewachsen.* — 2) m. *a)* Bez. *einer Gattung der* Soma-*Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Berges im Himâlaja.

मुञ्जवत्शी m. *Schilfrohrschössling.*

मुञ्जवासस् Adj. *in Schilfgras gekleidet,* Beiw. Çiva's.

मुञ्जविवयन Adj. (f. आ) *aus Schilfrohr geflochten* Çat. Br. 12,8,2,6.

मुञ्जसून m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit.

मुञ्जात m. *eine best. Pflanze* Karaka 6,24.

मुञ्जातक m. 1) *ein best. Baum.* — 2) *eine Art Gemüse* Karaka 1,27. — 3) * *Saccharum Munjia* Bhâvapr. 1,209.

मुञ्जादित्य m. N. pr. eines Autors.

मुञ्जाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

मुञ्जाल m. N. pr. eines Astronomen.

मुञ्जावट N. pr. einer Oertlichkeit, = मु

मुञ्जी Adv. mit कर् *zu Schilfgras mach zu Fasern zerschlagen.*

*मुञ्जेषीकतूल n. *eine Rispe von* Muńǵa- 6,3,65, Sch.

मुट्, मुटति (श्लेषप्रमर्दनयोः), मोटति (प्रमर्द टयति (संचूर्णने). Vom Simplex nur मोटक Mit अव in अवमोटन. — Mit उद्, उन्मो *knicken, abreissen.* — Mit परि in °मोटन. प्रति, Caus. °मोटयति *Jmd* (Acc.) *den Gara chen.*

मुट *Korb* oder *Bündel* Kâraṇḍ. 28,17. 32, 71,8. Vgl. मृत, *निर्मुट und beng. मोट.

*मुड्, मोडति (प्रमर्दने).

*मुण्, मुणति (प्रतिज्ञाने).

*मुण्ट्, मुण्टति (प्रमर्दने).

*मुण्ठ्, मुण्ठते (पलायने oder पालने).

*मुण्ड्, मुण्डति (प्रमर्दने, खण्डने, मार्जने, ; एडने). मुण्डय् s. bes.

मुण्ड 1) Adj. (f. आ) *a) kahl* (auch *kurz*) *ren* (Gaut.), *kahl* (Kopf im Alter). — *b) kei ner habend* (Kuh, Ziege). — *c) der Spitze Krone beraubt* (Baum). — *d) keine Spitze stumpf.* — *e) ohne Grannen* (Getreide) Râ 34. — 2) m. *a) ein Mann mit kahl rasirten — mit einer Glatze.* — *b)* * *Barbier.* — *c)* Râhu's. — *d)* N. pr. *α)* eines Daitja. – einer Völkerschaft. — *γ)* eines Fürsten. - einer Dynastie. — 3) (*m.) n. *Kopf.* — 4 *a) Bettlerin.* — *b) Wittwe* Gal. — *c) ei Pflanze.* — 5) f. ई *a)* * *Sphaeranthus hirt* vapr. 1,214. — *b)* N. pr. einer der Mütter folge Skanda's. — 6) *n. *a) Eisen* Râgan — *b) Myrrhe* Râgan. 6,116.

मुण्डक 1) m. *a) Baumstamm, Balken.* — *l bier.* — 2) *f. मुण्डिका *eine best. Pflanze. a)* * *Kopf.* — *b)* Bez. der *Abschnitte* in der M kopanishad.

मुण्डकोपनिषद् f. Titel einer Upanisha षद्दीपिका f. und °निषद्भाष्य n. Titel voi mentaren dazu Opp. Cat. 1.

*मुण्डचणक m. *eine Erbsenart.*

*मुण्डज्ञ n. *Stahl* Râgan. 13,45.

मुण्डधान्य (Conj.) n. *Korn ohne Grannen.* ढधान्य.

मुण्डन n. 1) *das Kahlscheeren des Kopfe* mit Beifügung von शिरसः. — 2) * *das Sc Behüten.*

*मुण्डनक 1) m. *eine Art Reis* Râgan. 16. 2) f. °निका in मक्का°.

ष्ठ N. pr. einer Oertlichkeit.

ल m. *Cocosnussbaum.*

थना (!) Adj. f. Beiw. der Durgâ.

ला f. und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

लिनी f. *eine Form der* Durgâ.

, °यति *kahl scheeren* (den Kopf). मुण्डित *choren.*

िका f. *eine best. Pflanze.*

ोह् n. *Eisen.*

दाङ्ग m. N. pr. eines Schlangendämons.

लि m. *eine Art Reis* Râǵan. 16,17.

ङ्गलिक m. Pl. Bez. *einer Unterabtheilung* upata Ind. Antiq. 9,174.

ख्या f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,20.

स n. *Eisen* Râǵan. 13,44.

n. N. pr. einer der Sonne geheiligten keit.

न n. *eine best. Art des Sitzens.*

1) Adj. s. u. मुण्डय्. — 2) *f. श्रा *Wittwe* 3) *n. *Eisen.*

तिका f. *Sphaeranthus hirtus* Mat. med. 310.

1) Adj. *a) kahl geschoren* (auch als Beiw. — *b) hornlos* Bhâvapr. 2, 2. — 2) *m.

निका f. = मुण्डितिका Râǵan. 5,17, v. l.

ँ m. N. pr. eines Mannes.

कल्प m. Titel eines Werkes Burnell, T.

ेका und *मुण्डीरी f. *eine best. Pflanze.*

श्वरतीर्थ und मुण्डेश्वरतीर्थ n. Namen von s.

sine Grasart Gobh. 1,5,18.

ँ m. N. pr. eines Mannes.

ेन्द्र m. N. pr. eines Devaputra.

. *Perle.*

ल *der dritte astrol.* Joga, = مُتَّصِل.

लित und °शिलिन् Adj. von मुण्डशिल.

astrol. Ind. St. 2,274.

ादते (metrisch auch Act.) *lustig —, fröh-, sich freuen, sich erfreuen an* (Loc. oder ादित *erfreut, froh, sich erfreuend an* (Instr. Comp. vorangehend). Auch fehlerhaft für ud मूदित. — Caus. मोदयति, °ते (Bhaṭṭ.) . — Mit अनु 1) *in die Freude eines An-stimmen,* mit Acc. der Person. — 2) *Jmd jubeln, jubelnd einstimmen in* (Acc.). — *reuen über* (Acc.). — 4) *Jmd seinen Bei-ugen, Jmd ermuntern;* mit Acc. — 5) *sich as* oder *Jmd freuen, sich mit Etwas* oder *erstanden erklären, Etwas gutheissen* (mit Sache oder Person), *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Dat. eines Nom. act.) *gestatten* Mahâvîraḱ. 62,2. Act. Saddh. P. 120. — Caus. 1) *erfreuen.* अनुमोदित *erfreut.* — 2) *mit Beifall aufnehmen* Kâraṇḍ. 29, 15. — 3) अनुमोदित *a) gewonnen, günstig gestimmt. — b) Jmds* (Instr. oder im Comp. vorangehend) *Zustimmung —, Einwilligung habend. — c) mit Beifall aufgenommen* (Kâraṇḍ. 36,19), *mit Freuden begrüsst, gutgeheissen.* — Mit अभ्यनु Caus. °मोदित *Jmds* (Instr.) *Zustimmung habend.* Vgl. अभ्यनुमोदनीय (Nachtr. 5). — Mit अभि s. अभीमोदमुद्. — Mit आ *schön duften* Kîn. 2,49,20 (59,5). आमोदित (von आमोद) s. in Nachtr. 4. — Mit उद्, उन्मुदित *frohlockend.* — Mit संपरि *weit und breit frohlocken.* — Mit प्र *lustig werden, sich freuen, jubeln.* प्रमुदित *ausgelassen, erfreut, froh;* von Unbelebtem so v. a. *in vollem Schmucke prangend.* शरद् 84,23. Auch n. impers. प्रमुदित auch fehlerhaft für प्रचुदित (metrisch st. प्रचोदित). — Caus. *erfreuen.* — Mit अनुप्र Caus., °मोदित *die Einwilligung —, die Erlaubniss bekommen habend.* — Mit संप्र in °मोद्. — Mit प्रति *entgegenjubeln, zujauchzen, mit Freuden auf Jmd* oder *Etwas zugehen* oder *Etwas entgegennehmen;* mit Acc. und ausnahmsweise mit Gen. — Caus. Med. *erheitern, lustig machen.* — Desid. vom Caus. प्रमुमोदयिषति *erheitern wollen.* — Mit सम् in संमोद् und संमोदन.

2. मुद् f. 1) *Lust, Fröhlichkeit, Freude.* Auch Pl. — 2) die personificirte *Lust* ist eine Tochter der Tushṭi. — 3) Pl. *eine best. Klasse von* Apsaras VP.² 2,82; vgl. VS. 18,38. — 4) **ein best. Heilkraut,* = वृद्धि Râǵan. 5,29. — 5) **Weib.*

3. *मुद्, मोदयति (संसर्ग).

मुद् 1) Adj. in कृसामुद्. — 2) m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 13,435. — 3) f. मुदा *Lust, Freude.*

मुदकर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मुदर m. N. pr. v. l. für मृडर.

मुदानादत m. N. pr. eines göttlichen Wesens Hem. Par. 1,267.

मुदावत्त् 1) Adj. *erfreut, froh* in नाति° (Nachtr. 4). — 2) f. °वती N. pr. einer Tochter des Fürsten Vidûratha.

मुदावसु m. N. pr. eines Sohnes des Praǵâti.

मुदित 1) Adj. s. u. 1. मुद्. — 2) m. Bez. *einer Art von Dienern.* — 3) f. श्रा *Freude* Lalit. 35,6. — 4) n. Bez. *einer best. Umarmung der Geliebten.*

मुदितपुष्पा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,19.

*मुदितभद्र m. N. pr. eines Mannes.

मुदिर m. 1) *Wolke* Bhâm. V. 2,86. — 2) **Liebhaber.* — 3) **Frosch.*

*मुदिरफल m. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,219.

*मुदी f. *Mondschein.*

मुद्ग m. 1) *Phaseolus Mungo, die Pflanze* und *die Bohne* Râǵan. 16,37. — 2) **a cover, as a lid or cloth.* — 3) **Seerabe;* richtig मद्गु.

मुद्गगिरि m. N. pr. einer Stadt.

मुद्गप m. N. pr. eines Mannes.

मुद्गपर्णी f. *Phaseolus trilobus* Râǵan. 3,22. Bhâvapr. 1,200.

*मुद्गभुज् und *मुद्गभोजिन् m. *Pferd.*

मुद्गमोदक m. *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,26.

*मुद्गयूष n. *Bohnenbrühe* Râǵan. 16,42.

मुद्गर 1) m. *a) Hammer, eine hammerähnliche Waffe. — b) *Knospe. — c) *eine Art Jasmin;* n. *die Blüthe. — d) *ein best. Fisch* Râǵan. 19,71. — *e)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *eine best. Art zu sitzen.*

मुद्गरक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °रिका) *Hammer.* — 2) *m. *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

*मुद्गरगोमिन् m. N. pr. eines Mannes.

मुद्गरपर्णक (MBh. 5,103,13) und मुद्गरपिण्डक m. Namen von Schlangendämonen.

*मुद्गरफल m. *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

मुद्गल 1) m. *a)* N. pr. eines Ṛshi und verschiedener anderer Männer. Pl. *die Nachkommen* Mudgala's. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) n. *a) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,99. — *b)* Titel einer Upanishad.

मुद्गलपुराण n. und मुद्गलस्मृति f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

मुद्गलानी f. *die Gattin* Mudgala's.

मुद्गलार्या f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मुद्गलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

*मुद्गवत् Adj. zur Erklärung von मुद्गल.

*मुद्गष्ट, *°क, *मुद्गष्ठ und *°क m. *eine Bohnenart.*

मुद्गार्द्रकवट m. *eine Art Getränk.*

मुद्गोदन m. *Mus von* Mudga-*Bohnen.*

मुद्ग astrol. Ind. St. 2,276.

मुद्र Adj. *lustig, fröhlich.* — मुद्रा s. bes.

मुद्रण n. *das Verschliessen.* कपाट° Vikramâṅkaḱ. 17,6. मुखमुद्रणाय *um Jmd* (Gen.) *den Mund zu stopfen.*

मुद्रणीपत्र n. *Correcturbogen* Âṛjav. Vorrede S. 2, Z. 16.

मुद्रय्, °यति 1) *siegeln, stempeln.* मुद्रित *gesiegelt, gestempelt, mit einem Abdruck von Etwas versehen.* निद्रा° so v. a. *in Schlaf versunken* Da-

ÇAK. 11,8. — 2) *drucken.* मुद्रित *gedruckt.* — 3) मुद्रित *a) geschlossen* (Auge [174,5], Blüthe, Hand). °मुद्रितकर् Adj. *eine durch — geschlossene Hand habend,* so v. a. — *in der Hand haltend.* — *b) abgeschlossen,* so v. a. *unterlassen, vermieden* NAISH. 5,12. Ind. St. 15,296. — Mit उद् 1) *entsiegeln, öffnen* (einen Brief) KÁMPAKA 284. — 2) उन्मुद्रित *entfesselt, befreit.* — Mit परि *schliessen,* so v. a. *verschwinden machen* BHÂM. V. 2,29. — Mit वि 1) *verschliessen, verkorken.* — 2) *eröffnen,* so v. a. *anheben, anfangen* VIKRAMÂÑKAÇ. 13,26.44.

मुद्रा f. 1) *Siegelring, Siegel* (sowohl das *Petschaft* als auch der *Abdruck*) 213,6. 18. 214,9. — 2) *Type, Holztype.* — 3) *Ring* überh., z. B. an einem chirurgischen Instrumente. — 4) **eine geprägte Münze.* — 5) *Abdruck* überh. 114,28. 115,17. — 6) *Stempel,* so v. a. *Zeichen, Kennzeichen* NAISH. 8,45. Ind. St. 15,349. *Typus, Charakter* BÂLAR. 241, 10. — 7) *Verschluss, Schloss* Spr. 1229. *Stöpsel* (auf einem Tiegel) BHÂVAPR. 2,89. 101. अक्ष्णोः so v. a. *geschlossene Augen* KÁṆḌAK. 68,4. आनन° so v. a. *das Schweigen* NAISH. 5,37. — 8) *Mysterium.* — 9) *ein auf den Körper aufgetragenes Zeichen eines göttlichen Attributs* u. s. w. — 10) allgemeine Bez. *für Fingerstellungen* oder *Fingerverschlingungen bei religiösen Vertiefungen und magischen Verrichtungen* KÂRAṆḌ. 74,8. fgg. — 11) bei den Buddhisten *das Handrechnen.* — 12) in der Rhetorik *der schlichte Abdruck der Wirklichkeit in Worten, das Nennen eines Dinges bei seinem wahren Namen.* — 13) *ein mit der Ueberlieferung übereinstimmender Tanz* S. S. S. 252.

मुद्रादर् n. *Type.*

°मुद्राङ्क und °मुद्राङ्कित Adj. *gestempelt mit, mit einem Abdruck von — versehen, gekennzeichnet durch.*

मुद्राधारणमाहात्म्य n. Titel eines Werkes BURNELL, T.

मुद्राप्रकाश m. Titel eines Commentars zum Mudrârâkshasa.

मुद्राब्जल n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मुद्रामार्ग m. = ब्रह्मरन्ध्र.

मुद्रायन्त्र n. *Buchdruckerpresse.*

मुद्रायन्त्रालय m. *Druckerei.*

मुद्रारात्तस n. Râkshasa (N. pr. eines Ministers) *und der Siegelring,* Titel eines Schauspiels.

मुद्रारात्तसकथासंग्रह् m. und °कथासार् Titel von Werken OPP. Cat. 1.

मुद्रार्णव m. Titel eines Werkes.

मुद्रालिपि f. *Druck, Holzdruck.*

मुद्राविवरण n. Titel eines Werkes.

मुद्रिका f. 1) *Siegelring, Ring* PRASANNAR. 121,12. 16. VIKRAMÂÑKAÇ. 8,60. — 2) *ein best. chirurgisches Instrument.* — 3) *eine geprägte Münze.* — 4) *Fingerstellung, Fingerverschlingung.*

मुद्रित 1) Adj. s. u. मुद्रय्. — 2) n. *das Eindrükken eines Siegels auf* (Loc.) Spr. 677.

मुधा Adv. 1) *umsonst, vergebens, für Nichts und wieder Nichts.* — 2) *irriger Weise.*

मुनि 1) m. *a)* etwa *Drang, Andrang.* — *b) ein Begeisterter, Verzückter;* später *ein ausgezeichneter Weiser, Seher, Asket* überh., insbes. *ein solcher, der das Gelübde des Schweigens gethan hat.* Nach HEMÂDRI 1,26,4. 27,3 *ein Brahmane auf der 8ten (der höchsten) Stufe.* Der im Herzen befindliche *Seher* ist das *Gewissen.* — *c)* Pl. *die sieben Sterne des grossen Bären.* — *d)* Bein. eines Buddha oder Arhant. — *e)* Bez. verschiedener Pflanzen. Nach den Lexicographen *Agati grandiflora, Buchanania latifolia, Butea frondosa, Terminalia Catappa, der Mangobaum* und *Artemisia indica.* — *f)* N. pr. verschiedener Männer VP. 2, 4,48. — 2) f. *a)* *f. zu 1) *b).* — *b)* N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's, Mutter einer Klasse von Gandharva und Apsaras. — 3) n. N. pr. eines nach einem Fürsten Muni benannten Varsha VP. 2,4,48.

मुनिक m. N. pr. eines Mannes. Richtig wohl मुनिक.

मुनिकेश Adj. *langes Haar tragend wie ein Muni.*

*मुनिखर्जूरिका f. *eine Dattelart* RÂÇAN. 11,62.

मुनिचन्द्र m. N. pr. eines Mannes GAṆAR. S. 3, N. 11.

*मुनिचित gaṇa मुतंगमादि.

*मुनिच्छद् m. *Alstonia scholaris* RÂÇAN. 12,35.

*मुनितरु m. *Agati grandiflora.*

मुनिदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

*मुनिद्रुम m. 1) *Agati grandiflora* RÂÇAN. 10,46. — 2) *Calosanthes indica* RÂÇAN. 9,28.

*मुनिनिर्मित m. *eine best. Pflanze,* = डिण्डिश BHÂVAPR. 1,288.

मुनिपतिचरित्र n. Titel eines Werkes PISCHEL, de Gr. pr.

*मुनिपदी f. gaṇa कुम्भपद्यादि.

मुनिपरंपरा f. *eine ununterbrochene Ueberlieferung.*

*मुनिपित्तल n. *Kupfer.*

मुनिपुंगव m. Bein. eines Ginа Ind. St. 14,384.

मुनिपुत्र m. 1) *der Sohn eines Asketen* 107,28. — 2) **Artemisia indica* BHÂVAPR. 1,230.

*मुनिपुत्रक m. *Bachstelze.*

*मुनिपुष्पक n. *die Blüthe von Agati grandiflora.*

*मुनिपूग m. *Areca triandra.*

मुनिभावप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Cat. 1.

*मुनिभेषज n. 1) *das Fasten.* — 2) *Agati grandiflora.* — 3) *Terminalia Chebula* oder *citrina.*

मुनिमतमणिमाला f. Titel eines Werkes LEUMANN, Rep. No. 356.

मुनिमरण n. N. pr. einer Oertlichkeit.

मुनिवन n. *ein von Asketen bewohnter Wald.*

मुनिवर् m. *der Beste der Muni,* Bein. Vishṇu's *als des Sterns ζ im grossen Bären* und *der Beste der Asketen* 61,13.

*मुनिविष्टर् m. *eine best. Pflanze* RÂÇAN. 5,

मुनिवीर्य m. N. pr. eines der Viçve Deva

मुनिव्रत Adj. *das Gelübde des Asketen — das Schweigen beobachtend.*

*मुनिश Adj. *voller Asketen.*

मुनिसत्र n. *eine best. fortgesetzte* Ishṭi-

*मुनिसुव्रत N. pr. zweier Arhant beiden (

*मुनिस्थल gaṇa कुमुदादि 2.

*मुनिस्थान n. *Aufenthaltsort von Asketen.*

मुनिकृत m. Bein. des Fürsten Pushjan

मुनीन्द्र 1) m. *a) ein Fürst unter den Weisen, Asketen, ein grosser Weiser,* — *Asket.* — *b)* eines Buddha und Ġina Ind. St. 14,36 — *c)* Bez. α) Çiva's. — β) *Çâkjamuni's Bharata's. — *d)* N. pr. eines Dânava. — आ N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau KÂRAṆ.

मुनीन्द्रता f. *die Würde eines grossen Mu*

मुनीमुष N. pr. einer Oertlichkeit.

*मुनीवती f. N. pr.

*मुनीवर् P. 6,3,121, Sch.

मुनीश m. *ein Fürst unter den Weisen, keten, ein grosser Weiser,* — *Asket.* Beiv kjamuni's, eines Ġina (Ind. St. 14,364. 37 388) und Vâlmiki's.

मुनीश्वर m. 1) dass. Beiw. Vishṇu's und dha's. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

मुन्थका (= منتهى) und मुन्था astrol.

मुन्नभट् m. N. pr. eines Mannes.

मुन्यन्न n. Pl. *die Speise der Asketen.*

मुन्ययन n. *eine best. fortgesetzte tägliche Feier.*

मुन्यालयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

मुमुक्षा f. *das Verlangen nach Befreiung, lösung,* — *von* (Abl.).

मुमुक्षु Adj. 1) *Jmd* (Acc.) *von Etwas* (Al

befreien wünschend. — 2) *frei zu werden verlangend, nach Erlösung trachtend.* — 3) *fahren zu lassen* —, *aufzugeben wünschend;* mit Acc. — 4) *Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *aus sich zu entlassen* —, *von sich zu geben beabsichtigend.* — 5) Pfeile (Acc.) *abzuschiessen im Begriff stehend auf* (Loc.).

मुमुक्षुजनकल्प m. Titel eines Werkes.

मुमुक्षुता f. und मुमुक्षुत्व n. Nom. abstr. zu मुमुक्षु 2).

*मुमुचान m. *Wolke.*

मुमुचु m. N. pr. eines Ṛshi.

मुमुषिषु m. *Dieb* Bhaṭṭ.

मुमूर्षा f. *das Verlangen* —, *das im Begriff Stehen zu sterben.*

मुमूर्षु Adj. *verlangend* —, *im Begriff stehend zu sterben, moribundus.*

मुमोक्षयिषु Adj. *zu befreien wünschend,* — *beabsichtigend.*

मुम्मडिदेव m. N. pr. eines Mannes.

मुम्मुनि m. desgl.

1.मुर् s. u. 2. मर्.

2.*मुर्, मुरति (संवेष्टने).

3.मुर् nach Sâj. *ein Sterblicher,* nach Benfey *Mauer,* nach Grassmann *Verderber, Feind.*

4.*मुर् Nom. ag. von मुर्छ्.

5.*मुर् Nom. ag. von मुर्व्.

मुर 1) m. N. pr. eines von Vishṇu-Kṛshṇa erschlagenen Daitja. मुरं विद्विषत् m. Bein. Vishṇu's Naish. 8,95. — 2) f. आ *a) eine best. wohlriechende Pflanze* Râǵan. 12,139. Bhâvapr. 1,191. 3,30.101. — *b)* N. pr. der Mutter Kándragupta's. — 3) *n. *das Umfangen.*

*मुरगण्ड m. *Ausschlag im Gesicht.*

मुरङ्गी f. *Moringa pterygosperma.*

मुरची f. N. pr. eines Flusses.

मुरचीपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

मुरज 1) m. *a) eine Art Trommel, Tambourin.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) in der Gestalt einer Trommel künstlich geschriebene* Çloka. Vollständig °बन्ध m. Kâvjapr. S. 250. — 2) *f. आ *a) eine grosse Trommel.* — *b)* N. pr. der Gattin Kubera's.

मुरजक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*मुरजफल m. *Artocarpus integrifolia.*

मुरजित् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Ind. St. 15,351. Prasannar. 15,20.

मुरण्ड m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मुरद्विष् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मुरन्दला f. N. pr. eines Flusses.

मुरभिद् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मुरमण्ड fehlerhaft für मुरगण्ड.

मुरमर्दन und मुररिपु m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मुरल 1) m. *a) ein best. Flussfisch.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *c) ein Fürst der* Murala. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) *f. ई *Flöte.*

मुरलिका f. ein Frauenname.

*मुरलीधर m. Bein. Kṛshṇa's.

मुरवार m. N. pr. eines Fürsten der Turushka.

मुरवैरिन् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Dh.V. 3,4.

मुरसिदाबाद् N. pr. einer Stadt, = مرشدآباد.

*मुरहन् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

मुराद् m. N. pr. eines Mannes, = مراد.

मुरारि m. 1) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — 2) N. pr. *a)* des Verfassers des Anargharâghava. — *b)* eines Scholiasten.

मुरारिगुप्त m. N. pr. eines Schülers des Káitanja.

मुरारिनाटक n. Titel eines Schauspiels, = अनर्घराघव. °व्याख्या f. und °व्याख्यापूर्णसरस्वती f. Titel von Commentaren Opp. Cat. 1.

मुरारिभट्ट m. N. pr. eines Lehrers.

मुरारिमिश्र m. N. pr. 1) = मुरारि 2) *a).* — *b)* eines andern Gelehrten.

मुरारिमिश्रीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मुरारिविजय n. Titel eines Schauspiels.

मुरु 1) m. *a)* N. pr. α) eines Landes. — β) eines Daitja. — *b) *eine best. Pflanze.* — *c) *eine Art Eisen.* — 2) f. मुरू *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

मुरुङ्गी f. *Moringa pterygosperma.*

मुरुज Pañkar. 1,11,2 fehlerhaft für मुरज.

*मुरुण्टक m. Pl. *eine best. buddh. Schule.*

मुरुण्ड m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes und einer Dynastie (VP.² 4,206). — 2) eines Fürsten.

मुरुण्डक m. N. pr. eines Berges in Udjâna.

मुरूण्ड m. Pl. v. l. für मुरुण्ड VP.² 4,206.

मुर्छ् s. मूर्छ्.

*मुर्भिणी f. *Kohlenbecken.*

मुर्मर m. (adj. Comp. f. आ) *Hülsenfeuer* Vidḍh. 74,12. Richtig मुर्मुर.

मुर्मुर 1) m. *a) eine verglimmende Kohle* Maitr. S. 1,8,6 (123,10) = Kap. S. 4,6. — *b) Hülsenfeuer, brennende Hülsen* Naish. 4,105. Vgl. कुकूल°. — *c) *der Liebesgott.* — *d) *N. pr. eines Sonnenrosses. — 2) f. मुर्मुरा N. pr. eines Flusses.

*मुर्मुरीय्, °यति Denomin. von मुर्मुर.

*मुर्व्, मूर्वति (बन्धने).

मुर्वामय Adj. fehlerhaft für मूर्वामय.

*मुल्, मोलयति (रोपणे, रोकणे, जन्मनि).

मुल्लालिन् m. oder °ली f. wohl *eine essbare Lotuswurzel.*

मुवल Hariv. 2204 fehlerhaft für मुसल.

*मुशटी f. v. l. für मुसटी.

मुशल्लक् astrol. = مصالحة.

1. मुष्, मुष्णाति, मुष्णीते, मोषति, मुषति; 1) *rauben, stehlen, an sich reissen; berauben, plündern, bestehlen; Jmd einer Sache berauben* (mit doppeltem Acc.). मुषित und ausnahmsweise मुष्ट *geraubt, gestohlen; beraubt, geplündert, bestohlen, ausgeplündert, ausgezogen, beraubt um* (Acc.). — 2) *rauben,* so v. a. *entziehen.* मुषित *entzogen,* so v. a. *zu Nichte gemacht* 317,21. — 3) die Augen, den Sinn *bestehlen,* so v. a. *diese um ihre Kraft bringen, blenden, verdüstern.* मुषित *geblendet, verdüstert.* — 4) *fortreissen, hinreissen, ravir* (Jmd, den Sinn, die Augen). अमोषि Harshaṃ. 93,21. मुषित *fortgerissen, hingerissen, ravi.* — 5) *übertreffen* 251,5. — 6) मुषित *a) nackt* Mân. Gṛhj. 1,1. Kâṭh. Gṛhj. 1. Vgl. Çat. Br. 1,2,2,16. — *b) hintergangen, betrogen, angeführt* 319,32. — *c) gefoppt* Râǵat. 7,1131. — *Desid. मुमुषिषति; vgl. मुमुषिषु. — Mit अभि *Jmd um Etwas bestehlen,* mit doppeltem Acc. Ṛv. 9, 97,39 (अद्रि für अद्रिम्). — Mit अव *wegnehmen.* — Mit आ *an sich reissen, wegnehmen.* — Mit उद्, उन्मुषित *gestohlen.* — Mit निस् *entreissen* Vaitân. — Mit परि *rauben, berauben,* — *um* (mit doppeltem Acc.). — Mit प्र 1) *rauben, wegnehmen, entziehen.* प्रमुषित und प्रमुष्ट *geraubt, entzogen.* — 2) प्रमुषित *fortgerissen, hingerissen; ausser sich.* — Mit *संप्र, °मुषित *hingerissen.* — Mit वि, °मुषयत् *raubend,* so v. a. *zu Nichte machend.* विमुष्ट *geraubt, zu Nichte gemacht.* — Mit सम् *rauben, benehmen.*

2.°मुष् 1) *raubend, wegnehmend.* — 2) *zu Nichte machend.* — 3) *übertreffend* 297,3. Bâlar. 294,8. Kâd. 227,9.

3.*मुष्, मोषति (हिंसार्थ).

4.*मुष्, मुष्यति (खण्डने).

*मुषक m. = मूषक *Maus.*

*मुषा f. = मूषा *Schmelztiegel.*

मुषाय्, मुषायति *rauben, an sich reissen* Ṛv. 1, 61,7. 130,9. 175,4. 4,30,4. 5,44,4. 6,28,2. 31,3. — Mit आ *an sich reissen* Ṛv. 1,130,9. — Mit प्र *plündern* Ṛv. 7,18,19.

मुषि Adj. in मनोमुषि.

मुषितक n. *gestohlenes Gut.*

मुषीवँन् m. *Räuber, Dieb.*

मुषे Dat. Infin. zu 1. मुष् RV. 5,34,7.

मुष्क m. 1) *Hode.* — 2) Du. *die weibliche Scham.* — 3) *Arm* (?). — 4) **Schrebera Swietenioides* Râǵan. 11,211. — 5) **ein fleischiger, starker Mann.* — 6) **Dieb.* — 7) **Menge, Masse.*

मुष्कक m. *ein best. Baum.*

मुष्ककच्छू f. *Ausschlag am Hodensack.*

मुष्कभार Adj. *testiculatus.*

मुष्कर 1) Adj. dass. — 2) m. wohl *ein best. kleines Thier.*

मुष्कवत् Adj. *testiculatus.* Bein. Indra's als Verfassers von RV. 10,38.

*मुष्कप्रून्य Adj. *verschnitten;* m. *Eunuch.*

मुष्कस्रोतस् n. *vas deferens* oder *funiculus* Suçr. 2,57,12.

मुष्काबर्द m. *Verschneider.*

मुष्टामुष्टि Adv. *mit gegenseitigen Faustschlägen* Mahâvîraḱ. 109,3.

मुष्टि m. f. 1) *die geschlossene, geballte Hand, Faust.* — 2) *Handvoll, manipulus.* — 3) *Handvoll* als *ein best. Maass.* — 4) *Griff* (eines Schwertes u. s. w.). — 5) *kurzer Inhalt.* — 6) **penis.*

मुष्टिक 1) m. *a) Handvoll* in चतुर्मुष्टिक. — *b) eine best. Handstellung.* — *c)* **Goldschmied.* — *d)* N. pr. α) Pl. eines verachteten Stammes. — β) eines Asura. — 2) f. आ in अक्षर°. — 3) wohl n. *a) Faustkampf.* — *b) ein best. Spiel* Ind. St. 15, 419.

मुष्टिकघ्न Adj. Beiw. Vishṇu's.

मुष्टिकरण n. *das Ballen der Faust* Kâtj. Çr. 7,4,4.

मुष्टिकर्मन् n. dass. Âpast. Çr. 16,3.

मुष्टिकस्वस्तिक m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

मुष्टिकाचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

*मुष्टिकात्तक m. Bein. Baladeva's.

मुष्टिग्राह्य Adj. *mit einer Hand zu umfassen* (Taille) Kathâs. 74,217.

मुष्टिघात m. *Faustschlag* Comm. zu VP. 5,20,54.

मुष्टिदेश m. *die Stelle des Bogens, die man mit der Hand umfasst, die Mitte d. B.*

*मुष्टिभूत n. *das Spiel paar oder unpaar.*

*मुष्टिंधम Adj. (f. ई) *in die Faust blasend.*

मुष्टिंधय 1) Adj. *a)* **an der Faust saugend.* — *b)* Verz. d. Oxf. H. 252,*b*,38 vielleicht fehlerhaft für °धम und ungefähr so v. a. पाणिंधम *keinen Platz findend.* — 2) *m. *Knabe.*

मुष्टिप्रकार m. *Faustschlag* Suçr. 1,288,5.

मुष्टिबन्ध m. 1) **das Ballen der Faust.* — 2) **das Schliessen der Hand beim Fassen.* — 3) *Handvoll.*

*मुष्टिबन्धम् Absol. Kâç. zu P. 3,4,41.

*मुष्टिमुख Adj. *ein faustähnliches Gesicht habend.*

मुष्टिमेय Adj. *mit einer Hand zu messen,* — *zu umfassen* (Taille) Kathâs. 55,49.

मुष्टिंयच Adj. in नीवार° und श्यामाक°.

मुष्टियुद्ध n. *Faustkampf.*

मुष्टियोग m. *Darreichung einer Handvoll,* — *in kleinen Quantitäten* Pr. P. 79.

मुष्टिवध m. *Verwüstung der Saat* Daçak. 91,15.

मुष्टिविसर्ग m. *das Oeffnen der Faust* Kâtj. Çr. 7,4,17.

मुष्टिस्थ *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

मुष्टिकृत्या f. *Faustkampf, Handgemenge.*

मुष्टिकृन् Adj. *im Handgemenge kämpfend.*

मुष्टी Adv. mit कृ *die Hand ballen* Ait. Br. 1,3,19. Auch mit Hinzufügung eines Wortes für Hand im Acc.

*मुष्टीमुष्टि Adv. = मुष्टामुष्टि.

मुष्ट्यङ्गुल m. n. *ein best. Längenmaass* Comm. zu Ambr. Up. S. 99.

*मुष्ठक m. *schwarzer Senf.*

*मुस्, मुस्यति (खण्डने).

*मुसटी f. *eine weisse Varietät von Panicum italicum.*

मुसल 1) m. n. *a) Mörserkolben, Stössel.* — *b) Keule* Âpast. — *c) der Klöppel an einer Glocke* Kathâs. 65,135. — *d) ein best. chirurgisches Instrument.* — *e) eine best. Constellation.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — 3) *f. मुसली *a) Curculigo orchioides* Râǵan. 7,117. Mat. med. 250. — *b) Salvinia cucullata.* — *c) Hauseidechse* Râǵan. 19,64.

मुसलक 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. *°लिका *Hauseidechse.*

*मुसलामुसलि Adv. *Keule gegen Keule* (im Kampf).

मुसलायुध m. Bein. Baladeva's.

*मुसलित Adj. von मुसल.

मुसलिन् 1) Adj. *eine Keule in der Hand haltend* Gaut. — 2) m. Bein. Baladeva's.

1.*मुसली f. s. u. मुसल.

2. मुसली Adv. mit भू *zu einer Keule werden.*

*मुसलोप und मुसल्य (Harshaḱ. 161,18) Adj. *verdienend mit einer Keule erschlagen zu werden.*

मुसल्कृ = मुशल्कृ.

मुसारगल्व *eine Art Koralle* Karaka 6,19.

*मुस्त्, मुस्तयति (संघाते).

मुस्त m. f. (आ Varâh. Jogaj. 7,6) n. *Cyperus rotundus* Râǵan. 6,140. Bhâvapr. 1,191.

मुस्तक 1) m. f. (आ) n. dass. Bhâvapr. 1,190.194. — 2) *m. *ein best. vegetabilisches Gift.*

मुस्तगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

*मुस्ताद् m. *Schwein, Eber.*

*मुस्ताभ m. *eine Cyperus-Art.*

*मुस्तु m. f. *Faust.*

*मुस्र n. 1) *Thräne.* — 2) = मुसल.

1. मुक्, मुँक्यति, metrisch oder ungenau auch Med. 1) *irre werden, die Richtung* —, *den Faden* —, *die Besinnung verlieren, in Verlegenheit kommen, sich nicht zu helfen wissen, fehlen, sich verwirren.* — 2) *in Unordnung kommen, fehlschlagen, missrathen.* — 3) Partic. *a)* मुग्ध α) *verirrt, verloren gegangen.* — β) *verwirrt.* — γ) *dumm, thöricht, einfältig* (von Personen). In Comp. mit dem, wobei man seine Dummheit an den Tag gelegt hat. — δ) *einfältig,* so v. a. *unerfahren, unschuldig, naiv* (von Mädchen und jungen Frauen). — ε) *durch jugendliche Naivetät reizend, reizend, hold.* Compar. मुग्धतर. — ζ) *jung.* — η) am Ende eines Comp. *täuschend ähnlich* Vikramâṅkaḱ. 12, 58. 15, 28. Bâlar. 130, 9. — *b)* मूढ α) *verirrt, aus der Richtung gekommen* (Schiff). Insbes. von der Leibesfrucht, *welche sich auf unrechte Weise zur Geburt stellt.* — β) *verwirrt, nicht wissend was man thut* oder *thun soll, kein klares Bewusstsein habend, unsicher in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — γ) *dumm, thöricht, einfältig.* Superl. मूढतम. — δ) *in Bezug worauf man nicht in's Klare kommen kann* Âpast. — ε) *Verwirrung hervorrufend, verwirrend.* — Caus. मोक्यति, °ते (metrisch) 1) *irre machen, verwirren, des klaren Bewusstseins berauben, bethören.* मोकित *irre gemacht* u. s. w. — 2) *in Unordnung bringen.* — 3) *verfehlen machen.* अघानम् so v. a. *auf einen Abweg führen.* — Intens. मोमुक्यते *in grosser Verwirrung sein.* — Mit अति *in grosser Verwirrung sein, gar nicht wissen, was zu thun* Pr. P. nach 133. अतिमुग्ध *in grosser Verwirrung seiend* Daçak. 70, 15. — Mit व्यति, °मूढ *überaus verwirrt.* — Mit अनु *nach Jmd* (Acc.) *verwirrt werden,* — *die klare Einsicht verlieren.* — Mit अभि *ohnmächtig werden.* — Mit व्या Med. *irre werden in* (Loc.) Kâd. 2,8,1. °मूढ *verwirrt, bethört, irre geleitet.* — Caus. *verwirren, bethören, irre leiten, behexen.* — Mit उद्, उन्मुग्ध 1) *irre geworden.* — 2) *einfältig, dumm.* — Mit निस् Caus. *verwirren.* — Mit विनिस् s. विनिर्मूढ. — Mit परि *irre* —, *verwirrt werden, irren, fehl gehen* (in übertragener Bed.). परिमूढ *verwirrt.* — Caus. 1) *verwirren*

ch Med., welches aber nicht zu belegen
ोक्ति *verwirrt, nicht wissend was zu thun, res Bewusstsein habend.* — 2) *in Unordingen.* — Mit प्र 1) *verwirrt werden, das wusstsein verlieren; ohnmächtig werden.* मुग्ध *a) kein klares Bewusstsein habend, ःtig.* — *b) überaus reizend.* — 3) प्रमूढ *a) , kein klares Bewusstsein habend.* — *b) thöricht.* — *c) aus seinen Fugen gekom-* Caus. *verwirren, des klaren Bewusstseins* ः. °मोक्ति *verwirrt.* — Mit विप्र Caus. *erwirrung bringen,* so v. a. *unkenntlich* — 2) °मोक्ति *verwirrt, kein klares Be- n habend.* — Mit संप्र *in Verwirrung ge- sich verfinstern* (vom Geiste). °मूढ *ver- Verwirrung gebracht.* Vgl. संप्रमुग्धत्व. — *rwirren, des klaren Bewusstseins berau-* Mit प्रति Caus. *verwirren.* — Mit वि 1) *irrung gerathen, das klare Bewusstsein , ohnmächtig werden.* — 2) विमुग्ध *in ung gerathen.* — 3) विमूढ *a) in Verwir- rathen, nicht wissend was zu thun, un-* (im Comp. vorangehend). — *b) thön- nfältig.* — Caus. 1) *verwirren, des kla- usstseins berauben, bethören, irre leiten. rwirren,* so v. a. *unkenntlich machen* (ei- g) Sâj. zu ṚV. 10,18,2. — Mit सम् 1) *irrung gerathen, das klare Bewusstsein* . — 2) *sich verwirren,* so v. a. *unkennt- den für* (von den Himmelsrichtungen). — [*a) verirrt.* — *b) verwirrt, nicht im Kla- Etwas seiend.* — *c) verworren, nicht klar* — *d)* °म् Adv. *auf verstohlene Weise.* — *a) verwirrt, kein klares Bewusstsein ha- ht klar sehend,* — *in Bezug auf* (im Comp. hend). — *b) gestört, verrückt.* — *c) thö- nfältig, einfältiger als* (Abl.). — *d) aus- gerissen* (Wolken). — Caus. *verwirren, m Bewusstseins berauben, bethören, irre-* मोक्ति *verwirrt* u. s. w.; von einer Lei- t so v. a. *auf einen falschen Weg gebracht.* अभिसम्, अभिसंमूढ *in Verwirrung gera-* Mit विसम्, विसंमूढ dass.
dj. *verwirrend* in मनोमुक्.
र्णाक MBh. 5,3629 fehlerhaft für मुद्गर-

m. 1) *Dummkopf.* — 2) *der Liebesgott.*
m. N. pr. eines Berges VP.² 2,194.
ınd मुक्कै Adv. *plötzlich, augenblicklich,*

मुक्कै n. *Augenblick.* Instr. Pl. = मुक्.

मुक्कै Adv. 1) *plötzlich, augenblicklich, im Nu;* öfters mit nachgesetztem ह्म. — 2) *für einen Augenblick, eine Weile.* मुक्कै-मुक्कै *bald — bald.* — 3) verdoppelt und einfach *jeden Augenblick, wiederholt.* — 4) *dagegen.*

मुक्कैगिर् Adj. *plötzlich verschlingend.*

*मुक्कैभाषा f. *Wiederholung des Gesagten.*

*मुक्कैभुज् m. *Pferd.*

*मुक्कैभोजिन् m. dass. Râéan. 19,33.

*मुक्कैवचस् n. = मुक्कैभाषा.

मुक्कैश्चारिन् Adj. *sich wiederholend.*

*मुक्कैस्काम Adj. (f. ह्मा) *immer und immer wieder nach Etwas verlangend.*

मुक्कैन् Adv. = मुक्कै 3) Âpast. Sicher fehlerhaft.

मुक्कैर्त 1) m. n. *a) Augenblick.* Abl. *nach einem Augenblick, alsbald;* Instr. *in einem Augenblick, nach einer Weile;* am Anfange eines Comp. *im Augenblick, einen A.* — *b) ein best. Zeitabschnitt, ein Dreissigstel des Tages, eine Stunde von 48 Minuten.* m. Pl. personificirt als Kinder der Muhûrtâ. — 2) f. मुक्कैर्ता N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's oder Manu's.

मुक्कैर्तक 1) *Augenblick.* — 2) *Stunde.*

मुक्कैर्तकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

मुक्कैर्तकोविद् m. *Astrolog* Kaurap. (A.) 32.

मुक्कैर्तगणपति m. und मुक्कैर्तचिन्तामणि m. Titel von Werken.

मुक्कैर्तज्ञ (metrisch) m. Pl. *die Kinder der Muhûrtâ* VP. 1,15,108.

मुक्कैर्तटीका f., मुक्कैर्ततत्त्व n., मुक्कैर्तदर्शन n., मुक्कैर्तदीपक m., °दीपिका f., मुक्कैर्तनिर्णय m. (Burnell, T.), मुक्कैर्तपदवी f., मुक्कैर्तपरीक्षा f., मुक्कैर्तभाग m., मुक्कैर्तभूषण n., मुक्कैर्तभैरव, मुक्कैर्तमणि m., मुक्कैर्तमाधवीय n., मुक्कैर्तमार्तण्ड m. (°मार्ताण्ड fehlerhaft), मुक्कैर्तमाला f., मुक्कैर्तरत्न n., मुक्कैर्तरत्नाकर m., मुक्कैर्तराजीय n., मुक्कैर्तलक्षणापटल, मुक्कैर्तवल्लभा f., मुक्कैर्तशास्त्र n., मुक्कैर्तसंग्रह m., मुक्कैर्तसर्वस्व n., मुक्कैर्तसार m. (Burnell, T.) und मुक्कैर्तसिद्धि f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मुक्कैर्तस्तोम m. Pl. *ein best.* Ekâha.

मुक्कैर्तार्क m. und मुक्कैर्तालंकार m. Titel von Werken.

मुक्कै Dat. Infin. zu 1. मुक् ṚV. 6,18,8.

*मुक्कै m. *Dummkopf.*

1.*मू, मवते (बन्धने), मूत *gebunden.* — Caus. Aor. अमीमवत्. — Desid. vom Caus. मिमावयिषति. — Vgl. मव्, मव्य् und मूत.

2.*मू Adj. *bindend* oder f. *das Binden.*

मूक (मूकै Çat. Br. 1,4,3,15) 1) Adj. (f. ह्मा) *stumm* (sowohl *nicht sprechen könnend, keinen Laut von sich zu geben vermögend,* als auch *momentan schweigend, keinen Laut von sich gebend, lautlos* überh.). — *b) *in einem kläglichen Zustande sich befindend.* — 2) m. *a) *Fisch.* — *b)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Dichters Opp. Cat. 1, No. 596. Auch °कवि (1308. 6638. 6773. 6980) und °महाकवि (2250).

मूकता f. und मूकत्व n. *Stummheit, das keinen Laut von sich Geben.*

मूकपञ्चशती f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1. Auch fälschlich °पञ्चाशति gedr.

मूकलराय m. N. pr. eines *Fürsten.*

मूकाम्बिका f. vielleicht *eine Form der* Durgâ. °कायाः सदनम् N. pr. einer Oertlichkeit.

*मूकिमन् m. *Stummheit.*

मूकी Adv. mit कर् *stumm —, verstummen machen.*

मूचीप m. Pl. N. pr. eines barbarischen Volksstammes.

मूञ्जवत् 1) m. N. pr. *a)* eines Berges. — *b)* Pl. eines Volksstammes. — 2) Adj. so v. a. मौञ्जवत *vom Berge Mûñgavant kommend.* Soma Âpast. Ça. 12,5,11.

मूञ्जालदेव m. N. pr. eines Mannes.

मूट s. u. मुट.

मूटक (Kâmpaka 495) und मूडक (Pañkad.) = मुट *Korb.*

मूढ 1) Adj. s. u. 1. मुह्. — 2) m. Pl. im Sâmkhja Bez. *der Elemente* Tattvas. 16. — 3) n. *Verworrenheit des Geistes* Sarvad. 163,9. 12. Verz. d. Oxf. H. 229,*a*,5 v. u.

मूढगर्भ m. *schwere Geburt.*

मूढचेतन (Conj.) und °चेतस् Adj. *thöricht, einfältig, dumm.*

मूढता f. *das Verwirrtsein, Mangel an klarem Bewusstsein.* — 2) *das Verirrtsein, Ausartung.* — 3) *das Irren, Hinundherziehen* (einer Geschwulst). — 4) *Mangel an richtiger Einsicht, Einfalt, Dummheit.*

मूढत्व n. 1) *das Verwirrtsein, Mangel an klarem Bewusstsein.* — 2) *Einfalt, Dummheit.* — 3) *das Verwirren.*

मूढदृष्टि Adj. *thörichten Blickes, einfältig, dumm* 261,33.

मूढधान्य Suçr. 2,510,6 vielleicht fehlerhaft für मुण्ड°. v. l. ब्रूढधान्य.

मूढधी Adj. *thöricht, einfältig, dumm.*

मूढप्रभु m. *ein grosser Dummkopf.*

मूढबुद्धि, मूढमति und मूढमनस् (Ind. St. 15,296) Adj. = मूढधी.

मूढरथ m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

मूढात्मन् Adj. *bewusstlos.*

मूढेश्वर m. *ein grosser Dummkopf* als N. pr. eines Mannes.

1.*मूत Adj. s. u. 1. मू.

2. मूत Adj. in कौममूत.

3. मूँत m. n. *ein geflochtener Korb* Vaitân.

मूतक n. *Körbchen.*

मूतकार्य Adj. *wie ein Korb geformt.*

मूतिब m. Pl. N. pr. eines Volksstammes.

मूत्र n. (adj. Comp. f. आ) *Harn.* Auch Pl. °दशक n. Râgân. 22,53. °पञ्चक n. 41.

मूत्रकर Adj. *Harn erzeugend.*

मूत्रकृच्छ्र m. n. 1) *Strangurie* Hemâdri 1,613,18. fgg. — 2) *eine Klasse von Harnkrankheiten* (in acht Formen). Pl. Agni-P. 31,22.

मूत्रकृच्छ्रिन् Adj. *mit der Strangurie behaftet.*

मूत्रकृत Adj. *in Harn* (als *Beize*) *eingeweicht.* Vgl. अमोत्रधीत.

मूत्रकोश m. *Scrotum.*

मूत्रक्षय m. *ungenügende Harnerzeugung.*

मूत्रग्रन्थि m. *Knoten* oder *Verhärtung am Halse der Blase.*

मूत्रघात m. vielleicht nur fehlerhaft für मूत्राघात.

मूत्रजठर m. n. *Anschwellung des Unterleibes in Folge von Harnverhaltung.*

मूत्रदोष m. *Harnkrankheit.*

मूत्रनिरोध m. *Harnverhaltung.*

*मूत्रपतन m. *Zibethkatze.*

*मूत्रपुट m. *Unterleib.*

मूत्रप्रतिघात m. *Harnverhaltung* Suçr. 1,262,9.

मूत्रप्रसेक m. *Harnröhre.*

*मूत्रफला f. *Cucumis utilissimus* (Râgân. 7,199) und *eine andere Gurkenart.*

मूत्रमार्ग m. *die Röhre, welche den Harn aus der Blase abführt,* Rasar. 663.

मूत्रय्, °यति, °ते 1) *harnen.* मूत्रित *einer der sein Wasser gelassen hat* Gaut. — 2) Act. *bepissen.* — *Intens. मोमूत्र्यते. — Mit अव *bepissen.* °मूत्रित *bepisst,* so v. a. (von einem giftigen Insect) *mit seinem Saft benetzt.* — Mit प्र *zu harnen anfangen* प्रमूत्रित n. impers. Ind. St. 16,210. — Mit सम् in संमूत्रण.

*मूत्रयोध m, *Harnverhaltung* Râgân. 20,19. Bhâvapr. 2,106.

मूत्रल 1) Adj. *Harn treibend.* — 2) *f. आ *Cucumis utilissimus* und *eine andere Gurkenart.* — 3) *n. *eine Art Gurke* Râgân. 7,199.

मूत्रवर्ति f. *Hodensackbruch* Suçr. 2,134,14.

*मूत्रवर्त्मरोध m. *Strangurie* Gal.

मूत्रवह Adj. *Harn führend.*

मूत्रविबन्धघ्न Adj. *Harn lösend, — abführend.*

मूत्रविष Adj. *durch Harn giftig.*

मूत्रवृद्धि f. 1) *reichliche Harnausscheidung.* — 2) *Hodensackbruch.*

मूत्रशुक्र n. *eine Krankheit, bei der Samen mit Harn vermischt sich ergiesst.*

मूत्रशूल n. *Harnkolik.*

मूत्रसंक्षय m. *ungenügende Harnerzeugung.*

मूत्रसङ्ग m. *gehemmte schmerzhafte und blutige Harnergiessung.*

मूत्रसङ्गिन् Adj. *mit* मूत्रसङ्ग *behaftet.*

मूत्रसात् Adv. mit भू *zu Harn werden.*

मूत्राघात m. *Harnkrankheit* (in 12 oder 13 Formen).

मूत्रातीत m. *eine best. Art von Harnverhaltung* Kâraka 8,9.

मूत्रातीसार m. *Harnruhr* Rasar. 663.

मूत्रार्ति f. *Harnbeschwerde* Suçr. 2,218,18.

मूत्राशय m. 1) *Harnbehälter.* — 2) *Unterleib.*

मूत्रासाद् m. = मूत्रौकसाद्.

मूत्रित 1) Adj. s. u. मूत्रय्. — 2) n. *das Harnen.*

मूत्रोच्चार, Loc. *bei der Entleerung von vorn und hinten* Gaut. 9,37.

मूत्रोत्सङ्ग m. = मूत्रसङ्ग Kâraka 8,9.

मूत्रौकसाद् m. *eine Krankheit, bei welcher je nach der Störung der Harn verschiedene Farben und Eigenschaften annimmt und schmerzhaft abgeht,* Kâraka 8,9.

मूत्र्य Adj. *zum Harn in Beziehung stehend.*

1. मूर Adj. (f. आ) *stumpfsinnig, blöde, dumm.*

2. मूर Adj. *drängend, stürmisch.* Nach Sâj. = मारक.

3. मूर n. = मूल *Wurzel.*

मूरदेव m. Pl. Bez. *gewisser Unholde.*

मूरु N. pr. eines Landes.

मूर्ख 1) Adj. (f. आ) *stumpfsinnig, dumm, unverständig, dumm —, unerfahren in* (Loc.); m. *Dummkopf, Thor.* Angeblich auch = गायत्रीरक्षित oder सार्धगायत्रीरक्षित. — 2) *m. *Phaseolus radiatus.*

मूर्खता f., मूर्खत्व n. und *मूर्खभूय n. *Stumpfsinnigkeit, Dummheit, Thorheit.*

*मूर्खधातृक Adj. *einen Dummkopf zum Bruder habend.*

*मूर्खलिका f. *ein Pfeil von der Form eines Vogelherzens.*

*मूर्खिमन् m. = मूर्खता.

मूर्खी Adv. mit भू *dumm —, einfältig werden.*

मूर्क्, मूर्कति 1) *gerinnen, erstarren, fest werden.* — 2) *ohnmächtig —, betäubt werden.* — 3) *fest werden, sich verdichten,* so v. a. *erstarken* (AV. 20, 34,12), *an Umfang gewinnen, sich in Menge einfinden* (Suçr. 2,109,4. 373,3), *intensiver werden, Macht bekommen, — haben.* — 4) *betäuben.* — 5) *kräftig ertönen lassen.* — 6) Partic. *a)* मूर्त α) *geronnen.* — β) *festgeworden, gestaltet, körperhaft, substantiell, verkörpert.* — γ) *ohnmächtig, betäubt.* — *b)* मूर्क्षित α) *ohnmächtig, betäubt.* Auch n. impers. mit Instr. des Subjects. — β) *erstarrt* von einem best. Zustande des Quecksilbers Râgân. 13,111; vgl. Garbe zu d. St. — γ) *dicht, mächtig, stark, intensiv (geworden), weit verbreitet, angewachsen, angeschwollen* Suçr. 2,307,14. Am Ende eines Comp. *voller —, erfüllt von* (73,11); auch so v. a. *vereinigt —, versetzt mit.* — δ) *zurückgepralit* (Strahlen). — ε) *aufgeregt.* — ζ) fehlerhaft für मुक्षित. — Caus. मूर्क्षयति, °ते (metrisch) 1) *gerinnen machen, festwerden lassen, gestalten.* — 2) *betäuben.* — 3) *verstärken.* — 4) *aufregen.* — 5) *ertönen lassen.* — Mit अभि 1) *sich ansammeln, sich anhäufen* Kâraka 1,26. — 2) °मूर्क्षित *a) verstärkt.* — *b) aufgeregt.* — Mit अव *sich vermindern, sich legen.* — Mit उद् *ohnmächtig —, betäubt werden* Spr. 4460. Mahâvîrak. 101,13. — Mit प्रोद् *in Menge erscheinen* Dh. V. 3,9. — Mit प्र *eine feste Gestalt annehmen* Çat. Br. 10,5,2,3. fgg. — Mit वि 1) विमूर्त *geronnen, festgeworden.* — 2) विमूर्क्षित *a) zusammengeronnen, zu einer gallertartigen Masse geworden.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *voller, voll von, stark vermischt mit* Kâraka 8,8. — β) *voll —, stark ertönend von.* — Mit सम् 1) *zusammengerinnen, sich zusammenballen, sich verdichten, fest werden.* — 2) *erstarken, an Umfang gewinnen, intensiver werden.* — 3) *laut erschallen.* — 4) संमूर्क्षित *a) betäubt.* — *b) verstärkt, an Umfang gewachsen, in grosser Menge entstanden, intensiver geworden.* Am Ende eines Comp. *erfüllt von.* — *c) zurückgepralit* (Strahlen) Varâh. Brh. S. 34,1. — *d) modulirt* (Ton) Bharata im Comm. zu Naish. 1,52. — 5) संमूर्क्षितवत् als Erklärung von समूर्क्षयत् *formte, gestaltete.* — Caus. *betäuben.* — Mit अभिसम् *festwerden —, sich gestalten in Beziehung zu* oder *in Verbindung mit.*

मूर्कन 1) Adj. *a) betäubend.* — *b)* am Ende eines Comp. *kräftigend, befestigend.* — 2) f. (आ) und n. (metrisch) *a) das Ohnmächtigwerden.* — *b)* =

3) *b*) Rasar. 169. Rasendrak. 5. — *c*) *Melodie* Bharata im Comm. zu Naish. 1,52. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *a*) *das Mächtigsein, Walten, Wüthen* (von Krankheiten und vom Feuer). — *b*) *das Erstarrenmachen* (des Quecksilbers durch einen best. Process) Bhâvapr. 2,99. 101. — *c*) *eine best. mythische Waffe.*

मूर्छा f. 1) *das Gerinnen, Festwerden* (des Quecksilbers durch Amalgamation) Spr. 7771. — 2) *Ohnmacht, Betäubung* Spr. 7771. — 3) *geistige Betäubung*, so v. a. *Verblendung.* — 4) *Melodie.*

मूर्छानिष m. in der Rhetorik *eine durch eine Ohnmacht an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 4889.

मूर्छाखान m. N. pr. eines *Chans.*

मूर्छामय Adj. *ohnmachtartig* Naish. 3,113.

मूर्छाय m. *Ohnmacht* Bhâvapr. 4,104. fg. Karaka 1,24. 27.

*मूर्छाल Adj. 1) *ohnmächtig.* — 2) *zu Ohnmachten geneigt* Bhâvapr. 2,113.

मूर्छित 1) Adj. s. u. मूर्छ्. — 2) n. *eine Art Gesang.*

मूर्ण Adj. 1) *zermalmt* u. s. w. s. u. 2. मृ. — 2) **gebunden* Râjam. zu AK. 3,2,44.

मूर्त s. u. मूर्छ्.

मूर्तत्व n. *das Gestaltetsein, Körperhaftigkeit.*

मूर्तय m. N. pr. eines Sohnes des Kuça.

मूर्ति 1) f. *a*) *ein fester Körper, eine feste —, materielle Gestalt, Körper.* Pl. *feste Bestandtheile.* Am Ende eines adj. Comp. *gebildet aus.* — *b*) *Erscheinungsform, Manifestation* TBr. 3,12,9,1. Insbes. Çiva's Hemâdri 1,410,16. 411,1. 3. — *c*) *Person* 97,12. — *d*) *Bild.* — *e*) *Aussehen.* — *f*) *das erste astrol. Haus.* — *g*) N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi unter dem 10ten Manu. — *b*) eines Sohnes des Vasishṭha VP.^{2} 3,5. — मूर्तेर्लाघवम् Pañcat. II,107 fehlerhaft für मूर्त लाघवम्; vgl. Spr. 4925.

मूर्तिण scheinbar Hemâdri 1,372,4, da hier wohl मूर्तय: st. मूर्तिणा: zu lesen ist; vgl. 411,3.

मूर्तित्व n. *das ein Körper Sein.*

मूर्तिधर Adj. *einen Körper habend, körperhaft, leibhaftig.*

मूर्तिध्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मूर्तिप m. *ein das Bildniss eines Gottes hütender Priester.*

मूर्तिप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

मूर्तिमत् 1) Adj. *eine feste Form —, eine körperliche Gestalt habend, leibhaftig, personificirt.* Am Ende eines Comp. *aus — gebildet.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kuça. — 3) *n. *Körper.*

मूर्तिमय Adj. *eine bestimmte Form habend.* प्रजापते: so v. a. *in Prajâpati's Form gekleidet.*

मूर्तिलक्षण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मूर्तिलिङ्ग n. wohl = प्राग्ज्योतिष, N. pr. der Stadt Naraka's.

मूर्तिविघ्नेश m. Pl. *die acht Erscheinungsformen* Çiva's und *die verschiedenen* Gaṇeça Hemâdri 1, 411,1. In Verbindung mit मन्त्रा: *Sprüche, die an sie gerichtet sind*, 410,16 (wo °विघ्नेशे: st. °विघ्नेशे: zu lesen ist).

मूर्तिविघ्नेश s. u. मूर्तिविघ्नेश.

*मूर्त्सा f. = मूर्छा *Ohnmacht* Gal.

मूर्ध am Ende einiger adj. Compp. = मूर्धन् *Kopf.*

*मूर्धक m. *ein* Ksbatrija.

*मूर्धकर्णी f., *मूर्धकर्परी f. und *मूर्धखोल n. *Regenhut, Regenschirm.*

मूर्धग Adj. *sich Jmd auf den Kopf setzend* 172,28.

मूर्धज m. 1) Pl. *a*) *Haupthaar.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Mähne.* — 2) N. pr. eines Ćakravartin.

मूर्धज्योतिस् n. = ब्रह्मरन्ध्र.

*मूर्धटक m. N. pr. einer Tantra-Gottheit bei den Buddhisten.

मूर्धतस् Adv. *aus dem Kopfe* (Maitr. S. 1,8,1. 2, 5,3), *auf dem K.*

मूर्धतैलिक Adj. in Verbindung mit वस्ति m. Bez. *einer Gattung von Errhina.*

मूर्धधर Adj. (f. आ) *den Kopf erhaltend.* सिरा f. *ein Gefäss, das in den Kopf läuft*, Bhâvapr. 4,141.

मूर्धन् m. 1) *Stirn, Vorderkopf, Schädel, Kopf* überh. मूर्धा कर् und मूर्ध्नि आ-दा *auf den Kopf setzen* und मूर्ध्नि धर् (251,18) *auf dem Kopfe tragen* auch so v. a. *hoch aufnehmen, hoch in Ehren halten, einen grossen Werth auf Etwas* (Acc.) *legen.* — 2) *der vorderste, höchste, vorragendste Theil, Oberfläche, Höhe, Gipfel* (eines Berges, eines Baumes), *Spitze* (einer Schlacht). Loc. und Abl. *an der Spitze von, im Anfang, vor, über.* मूर्ध्नि वर्त् *über Allem stehen* 141,11. — 3) *der Vorderste, Erste.* — 4) in der Geometrie *Basis.* Dieses wäre eher बुध्न. — 5) bei den Buddhisten Bez. *eines best. geistigen Zustandes.*

मूर्धन्य 1) Adj. *a*) *auf dem Schädel, Scheitel, Kopfe befindlich.* — *b*) *aus dem Schädel kommend, im Sch. gebildet*, Bez. derjenigen Laute, welche die europäischen Grammatiker *cerebrale* oder *linguale* nennen. — *c*) *der oberste, vorzüglichste* Kap. S. 32,13. Nom. abstr. °त्व n. ebend. — 2) f. आ N. pr. der Mutter des Vedaçiras.

मूर्धन्वत् 1) Adj. *das Wort* मूर्धन् *enthaltend* Âpast. Ça. 16,22. — 2) m. N. pr. *a*) eines Gandharva. — *b*) eines Âṅgirasa.

मूर्धपात m. *das Zerspringen des Schädels.*

*मूर्धपिण्ड m. *Ballen am Kopf* (bei Elephanten in der Brunstzeit).

*मूर्धपुष्प m. *Acacia Sirissa.*

मूर्धभिन्न Adj. *mit gespaltenem Kopfe* Suparn. 25,6.

*मूर्धरस m. *Reisschleim.*

*मूर्धवेष्टन n. *Turban.*

मूर्धात्त m. *Scheitel.*

मूर्धाभिषिक्त 1) Adj. *a*) *geweiht* (als Fürst). — *b*) *geweiht*, so v. a. *von Allen anerkannt, von Niemand beanstandet.* — 2) m. *a*) *ein geweihter König.* — *b*) **ein Mann aus der Kriegerkaste.* — *c*) **Minister.* — *d*) *eine best. Mischlingskaste.* v. l. मूर्धावसिक्त.

मूर्धाभिषेक m. *die Weihe zum Fürsten.*

मूर्धावसिक्त m. 1) *eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines Brahmanen von einer* Kshatrijâ Gaut. — 2) **ein geweihter Fürst.*

मूर्धज und मूर्धन् fehlerhaft für मूर्धज und मूर्धन्.

मूर्वा f. *Sanseviera Roxburghiana, bowstring hemp* Râǵân. 3,7. Bhâvapr. 1,218. *°वन und *°वण n.

मूर्वामय Adj. *aus* मूर्वा *verfertigt.*

*मूर्विका f. = मूर्वा.

*मूल्, मूलति, °ते (प्रतिष्ठायाम्). — Caus. मूलयति (रोहणे). — Vgl. उन्मूल् und निर्मूलय्.

मूल 1) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a*) *Wurzel*, insbes. *eine essbare.* मूलं कर् oder बन्ध् *Wurzel schlagen* auch so v. a. *festen Fuss fassen.* — *b*) **Rettig* (Râǵân. 7,14. Bhâvapr. 1,290) und **die Wurzel* α) *von Arum campanulatum.* — β) *vom langen Pfeffer.* — γ) *von Costus speciosus* oder *arabicus.* — *c*) *dasjenige Ende eines Dinges, mit dem es an Etwas befestigt ist, Wurzel* in uneigentlicher Bed., *Fuss* (z. B. eines Berges), *Basis, der untere Theil* überh., *Grund, Boden.* Beim Sonnenschirm *der an den Ueberzug stossende Theil.* — *d*) *unmittelbare Nähe.* मम मूलम् so v. a. *zu mir.* — *e*) *Wurzel*, so v. a. *Grundlage, Ausgangspunct, Anfang.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *Haupt —.* मूलादारभ्य und आ मूलात् *von Anfang an*, मूलात् *von Grund aus* (z. B. Jmd kennen). Am Ende eines adj. Comp. *wurzelnd in*, so v. a. *beruhend auf.* — *f*) *das Ursprüngliche, Richtige.* — *g*) *Hauptplatz, Hauptstadt.* — *h*) *Kapital* Sâmav. Br. 3,7,9. Ârsheṇ. 2,25. — *i*) *Text* im Gegensatz zu *Commentar* (R. ed.

Bomb.I,179,*a*, Z. 1 v.u.), *Glosse, Ueberarbeitung.* — *k*) *der im augenblicklichen Possess einer Sache ist* im Gegensatz zum *eigentlichen Besitzer* M. 8,202. Chr. 216,7. — *l*) *Quadratwurzel.* — *m*) *eine best. Stellung der Finger.* — *n*) **Gebüsch, Dickicht.* — 2) m. (*f. आ) n. *das 17te (19te) Mondhaus.* — 3) m. Bein. Sadâçiva's. — 4) *f. मूला *Asparagus racemosus.* — 5) *f. मूली *eine kleine Hauseidechse.* — 6) Adj. (?) *a*) *der erste.* — *b*) *=निज.

मूलक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °लिका) *wurzelnd in, hervorgegangen aus.* Nom. abstr. °ल n. — 2) *Adj. *unter dem Mondhaus* Mûla *geboren.* — 3) (*m.) n. *Rettig.* — 4) m. *a*) **ein best. vegetabilisches Gift.* — *b*) N. pr. eines Fürsten, Sohnes des Açmaka. — 5) f. (°लिका) *Zauberwurzel* Ind. St. 15,354. 357. — 6) n. *Wurzel.*

*मूलकपर्णी f. *Moringa pterygosperma.*

मूलकपोतिका und *°पोती f. *Rettig, Radies* Bhâvapr. 1,290.

*मूलकमूला f. *Lipeocercis serrata.*

मूलकर्मन् n. *Zauberei mit Wurzeln.*

मूलकार m. *der Verfasser eines Originalwerkes.*

मूलकारण n. *Grundursache, die erste Veranlassung* Comm. zu TS. Prât.

*मूलकारिका f. *Ofen.*

मूलकृच्छ्र m. n. *eine best. Kasteiung, bei der man nur Wurzeln geniesst,* Vishṇus. 46,15.

मूलकृत् Adj. *Wurzeln* (als Zaubermittel) *zurechtmachend.*

*मूलकेसर m. *Citrone.*

*मूलकोपदंशम् Absol. *mit einem Zubiss von Rettig* P. 3,4,47, Sch.

मूलक्रिया f. = मूलकर्मन्.

मूलखानक m. *Wurzelgräber.*

मूलग्रन्थ m. *Originaltext,* Bez. *der von Çâkjamuni selbst gesprochenen Worte.*

*मूलग्रन्थि f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

मूलच्छिन्न Adj. (f. आ) *mit der Wurzel abgeschnitten,* so v. a. *ganz dahin seiend* (Hoffnung) Daçak. 63,3.

मूलच्छेद m. *das Abschneiden der Wurzeln, das Abhauen* (eines Baumes) *bei der Wurzel.*

मूलज 1) Adj. *a*) *aus der Wurzel schiessend.* — *b*) *auf Baumwurzeln sich bildend.* — 2) *n. *frischer Ingwer.*

मूलजाति f. *Hauptentstehungsart.*

मूलतस् Adv. 1) आ °मू *von der Wurzel an.* — 2) *an der unteren Seite, unten.* — 3) आ °मू *von Anfang an* (Etwas erzählen).

°मूलता f. *das Wurzelsein von, das Bilden des Ausgangspunctes für, das die Quelle Sein von* Daçak. 92,15.

मूलत्रिकोण n. *das dritte astrologische Haus.*

मूलत्व n. *das Wurzelsein von* (im Comp. vorangehend), *das Bilden des Ausgangspunctes, das eine Quelle Sein.* — Vgl. अग्रमूलत्व unter अग्रमूल (Nachtr. 2) und तन्मूलत्व (Nachtr. 4).

मूलदेव m. 1) *Bein. Kaṃsa's. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

*मूलद्रव्य n. *Kapital.*

मूलद्वार n. *Hauptthür.*

मूलद्वारवती f. *die ursprüngliche —, alte* Dvâravati oder *der ältere Theil dieser Stadt.*

*मूलधन n. *Kapital.*

*मूलधातु m. *Lymphe.*

मूलनक्षत्रशान्ति f. und °प्रयोग m. Titel von Werken Burnell, T.

*मूलनगर n. *Altstadt* (Gegensatz *Vorstadt*).

मूलनाथीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मूलनाश und °क m. N. pr. eines Barbiers.

°मूलनिकृत्तन Adj. (f. ई) *Etwas vollständig zu Nichte machend.*

*मूलपर्णी f. *eine best. Pflanze,* = मण्डूकपर्णी.

मूलपुलिशसिद्धान्त m. *der ursprüngliche* Siddhânta *des* Puliça.

*मूलपाक m. gaṇa न्यङ्क्वादि.

मूलपुरुष m. *Stammhalter.*

*मूलपुष्कर n. *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 6,155.

*मूलपोती f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 7,139.

मूलप्रकृति f. 1) *die Urmaterie, die Materie im chaotischen Zustande.* — 2) Pl. Bez. *der bei einem Kriege zunächst in Betracht kommenden Fürsten.*

मूलप्रणिहित Adj. wohl *von früher her durch Spione bekannt* (Diebe).

मूलफल n. Sg. 1) *Wurzeln und Früchte* Çâṅkh. Gṛhj. 4,7. Chr. 219,8. — 2) *die Zinsen eines Kapitals* Âpast. 2,25.

*मूलफलद् m. *Brodfruchtbaum.*

1. मूलबन्ध m. *eine best. Stellung der Finger.*

2. मूलबन्ध Adj. *tiefwurzelnd* (Sünde).

मूलबर्हण 1) Adj. (f. ई) *entwurzelnd.* — 2) f. (ई) n. *das Mondhaus* Mûla. — 3) n. *das Entwurzeln.*

*मूलभङ्ग m. Bein. Kaṃsa's.

मूलभव Adj. (f. आ) *aus Wurzeln schiessend.*

मूलभाग m. *der untere Theil* Comm. zu Mṛkkh. 170,15.

*मूलभार m. *eine Last Wurzeln.*

मूलभावप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मूलभृत्य m. *ein angestammter Diener,* d. i. *ein Diener, dessen Vorfahren schon Diener waren.*

मूलमन्त्र m. 1) *Haupt-, Anfangs-Spruch* Hemâdri 1,139,22. 140,3. 612,15. 733,5. 6. 734,16. Vgl. अङ्गमन्त्र. — 2) *Zauberspruch* Kâd. 115,6.

मूलमन्त्रमय Adj. *aus Zaubersprüchen gebildet,* so v. a. *wie ein Zauberspruch wirkend* Harshak. 192,24.

मूलमन्त्रार्थसार und मूलमाथुरीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

मूलमाधव N. pr. einer Oertlichkeit.

मूलमित्र m. N. pr. eines Mannes.

*मूलरस m. *Sanseviera zeylanica.*

मूलराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

मूलरामायण n. *das ursprüngliche* Râmajaṇa, Vâlmiki's R.

मूलराशि m. *Grundzahl* Ind. St. 8,329.

मूलवचन n. *Grundworte, Grundtext.*

*मूलवणिग्धन n. *das Kapital eines Kaufmanns.*

मूलवत् 1) Adj. *a*) *mit* (essbaren) *Wurzeln versehen.* — *b*) *aufrecht stehend.* — 2) m. angeblich *ein* Rakshas.

मूलवाप m. *Stecker —, Pflanzer von* (essbaren) *Wurzeln.*

मूलवारिन् m. N. pr. eines Mannes.

मूलवासिन् Adj. als Beiw. von यवना: Ind. St. 14,104.

*मूलवित्त n. *Kapital.*

मूलविद्या f. *Hauptspruch,* Bez. *eines best. Spruchs.*

मूलविनाशन n. *vollständiges Zugrunderichten.*

*मूलविभुज Adj. *Wurzeln niederbiegend.*

मूलविरेचन n. *eine Laxanz aus Wurzeln.*

मूलव्यसनवृत्तिमत् Adj. *dessen Lebensunterhalt eine vererbte tadelnswerthe Beschäftigung ist.*

मूलव्याधि m. *Hauptkrankheit* Bhâvapr. 3,125.

मूलव्रतिन् Adj. *sich ausschliesslich von Wurzeln nährend.*

मूलशकुन m. *der erste Vogel* (bei einem Augurium).

*मूलशाकट n. und *मूलशाकिन n. *ein mit* (essbaren) *Wurzeln bestandenes Feld.*

मूलश्रीपतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*मूलस Adj. von मूल.

मूलसंघ m. Name 1) einer *Genossenschaft* oder *Secte.* — 2) einer der Gruppen des Ǵaina-Siddhânta (nach Weber).

मूलसर्वास्तिवाद् und *°वादिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

मूलसाधन n. *Hauptwerkzeug, Haupthülfsmittel.*

न. 1) *Anfangs-Sûtra* Kâṇ. 3 (ed. Wb-
m. zu TS. Prât. — 2) *eine best. Klasse*
en bei den Gaina Weber, Lit.
भनिर्णय m. Titel eines Werkes Bur-

न 1) n. *a) Fundament. — b) Hauptplatz.*
*r Luftraum. — d) *ein Gott. — e) Mul-*
*f. ई Bein. der Gaurî.
नतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
पिन् Adj. *seit Anfang bestehend* (Çiva).
ास् n. *Hauptlauf eines Flusses.*
Adj. *Jmd* (Gen.) *die Wurzeln fortneh-*
v. a. *Jmd vollständig zu Grunde rich-*
n. abstr. °त्व n. *vollständiger Ruin.*
°ग्रो Nṛs. Tâp. Up. in Ind. St. 9,140 feh-
r मूलाग्रो, wie in der Calc. Ausg. 155 ge-
i.
[m. Titel eines Werkes Bühler, Rep.

ाnd *मूलाटी f. gaṇa गौरादि.
[n. 1) *ein best. mystischer Kreis ober-*
Geschlechtstheile. — 2) Nabel.
ı. *Rettig.*
ार्मशास्त्र n. *das ursprüngliche* Abhi-
;âstra.
न n. *der ursprüngliche Sitz.*
ाल n. = श्रालवाल 1) Vikr. 41. मूल ist
gt worden um den Gen. तरोः anschlies-
nnen.
ाविनाशक Adj. *die ursprüngliche Un-*
vernichtend.
न् Adj. *von Wurzeln sich nährend.*
n. *Rettig* Râǵan. 7,14.
1) Adj. *ursprünglich.* — 2) *m. *Asket*
zeln sich nährend).
1) Adj. *a) eine Wurzel habend. — b)* =
— 2) *m. *Pflanze, Baum.*
. s. u. मूल 3).
dv. mit कर् *die Quadratwurzel ziehen*
) Comm. zu Âryabh. 3,24.
ण n. *das Ziehen der Quadratwurzel*
ı Âryabh. 2,28.
र्मन् n. = मूलकर्मन्.
ı. 1) *Fürst, König.* — 2) = ज्ञटा.
द् m. *vollständiges Zugrunderichten.*
ात 1) Adj. *mit der Wurzel ausgegraben,*
g zu Grunde gerichtet. — 2) n. *das Aus-*
n Wurzeln.
ण n. *ein Mittel Etwas* (Gen.) *mit der*
ıssureissen, — zu Nichte zu machen Spr.

4119.
मूलौषधि f. *eine best. Pflanze.*
मूल्य 1) Adj. *a) an der Wurzel befindlich. — b)*
**zum Ausreissen mit der Wurzel geeignet.* Auch
= मूल्येनानाम्यम् und मूलेन समः. — 2) n. (adj.
Comp. f. श्रा) *a) Preis, Werth einer Sache, Kauf-*
preis, Kaufschilling. मूल्येन दा so v. a. *verkaufen,*
मूल्येन मार्ग् *zu erstehen suchen,* मूल्येन यक्ष् (Ind.
St. 15,422) *kaufen,* मूल्येन *als Bezahlung. — b)*
Lohn, Bezahlung für geleistete Dienste. — c) Ver-
dienst, was man sich erwirbt. — d) Kapital.
मूल्यक n. *Preis, Werth* Comm. zu Âryabh. 2,30.
मूल्यकरण n. *das Verwerthen, in Geld Umsetzen.*
मूल्यत्व n. Nom. abstr. zu मूल्य 2) *a)* Comm. zu
Âpast. Ça. 5,19,4.
मूल्यद्रव्य n. *Kaufsumme* Ind. St. 15,436. fg.
मूल्यविवर्जित Adj. *keinen Preis habend, un-*
schätzbar.
मूल्याध्यायविवरण n. Titel eines Werkes.
मूवीप m. Pl. N. pr. eines Volkes, v. l. für मूचीप.
मूशाखान m. N. pr. eines *Chans.*
1.*मूष्, मूषति = 1. मुष्. मूषित = मुषित.
2. मूँष् *Maus.*
मूष 1) m. (*f. श्रा und ई) *Ratte, Maus.* — 2)
(*m.) f. (श्रा und *ई) *Schmelztiegel.* — 3) f. श्रा *a)*
Lipeocercis serrata Karaka 1,27. — *b) * Luftloch,*
ein rundes Fenster.
मूषक 1) m. *a) Dieb, Räuber. — b) Ratte, Maus.*
— c) ein best. Theil des Gesichts. — d) ein best.
Metrum. — e) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. मूँ-
षिका *a) Ratte, Maus. — b) eine Blutegelart. — c)*
** Salvinia cucullata. — d) * Schmelztiegel.*
मूषककर्णिका, *°कर्णी und *मूषकमारी f. *Sal-*
vinia cucullata oder *Anthericum tuberosum* Râǵan.
4,138. 5,136.
मूषकाद् m. N. pr. eines Schlangendämons.
*मूषकारति m. *Katze* Râǵan. 19,13.
मूषल fehlerhaft für मुसल.
*मूषवाहन m. Bein. Gaṇeça's Gal.
*मूषाकर्णी f. *Salvinia cucullata.*
*मूषातुत्थ n. *eine Art Vitriol.*
मूषिक m. 1) *Ratte, Maus* Gaut. Am Ende eines
adj. Comp. f. श्रा. — 2) **Acacia Sirissa.* — 3) Pl.
N. pr. eines Volkes. — मूँषिका s. u. मूषक.
*मूषिकका f. Demin. von मूषिका.
मूषिकपर्णी f. *Salvinia cucullata* Râǵan. 3,54.
*मूषिकरथ m. Bein. Gaṇeça's.
मूषिकविषाण n. *Mäusehorn* (als ein Unding).
मूषिकस्थल n. *Maulwurfshaufen.*
मूषिकाकृति Adj. *gestaltet wie ein Rattenschwanz*

217,14. 15.
*मूषिकाङ्क und *मूषिकाश्वन m. Bein. Gaṇeça's.
मूषिकाद् m. N. pr. eines Schlangendämons.
*मूषिकादत् Adj. *Zähne einer Maus habend.*
*मूषिकार् m. *das Männchen der Maus.*
*मूषिकारति m. *Katze.*
मूषिकाह्वया f. *Anthericum tuberosum* Râǵan. 4,
138. Karaka 7,12.
*मूषिकिका f. Demin. von मूषिका.
मूषिकोत्कर m. *Maulwurfshaufen.*
*मूषिपर्णिका f. *Salvinia cucullata.*
*मूषीक m. f. (श्रा) *Ratte, Maus.*
*मूषीककर्णी f. *Salvinia cucullata.*
मूषीकरण n. *das Schmelzen im Tiegel.*
*मूष्यायण Adj. = श्रज्ञातपितृक. Richtig श्रामु-
ष्यायण.
मूसरिःफ und मूसरीफ (مُضَرِّف) *der 4te astrol.*
Joga.
मृकण्ड, *°क und मृक्कण्डु m. N. pr. eines alten
Weisen, Vaters des Mârkaṇḍeja.
मृक्ँवाहस् m. Bein. des Âtreja Dvita.
मृक्त m. etwa *Striegel, Kamm.*
मृदकनाटक n. Titel eines *Schauspiels.*
मृद्ँणी f. etwa *Sturzbach, torrens.*
मृगँ 1) m. *a) ein Thier des Waldes, Wild. — b)*
das Wild aus dem Antilopen- und Hirschgeschlecht,
Gazelle; insbes. *Bisamthier.* In den Flecken des
Mondes sieht der Inder eine *Gazelle* (oder einen
Hasen). — *c) die Gazelle am Himmel:* α) *das Mond-*
haus Mṛgaçiras. — β) *der Steinbock im Thier-*
kreise oder überh. *der 10te Bogen von 30° in ei-*
nem Kreise. — d) ein Elephant mit bestimmten
Merkmalen Râǵan. 19,17. — *e) Vogel,* namentlich
ein grosser, hochfliegender. — f) Bez. eines von
Indra bekämpften Dämons. — *g)* Bez. *einer best.*
Art von Männern, deren Benehmen beim coitus
dem des Rehbocks ähnlich ist. — h) N. pr. α) ei-
nes Genius, der eine best. Stelle in einem in 81
Fächer eingetheilten Hausplane einnimmt, Hemâdri
1,651,19. 654,11. — β) eines hauptsächlich
von Brahmanen bewohnten Gebietes in Çâka-
dvîpa. v. l. मङ्ग. Auch Bez. *der Brahmanen selbst*
in Çâkadvîpa VP.² 2,199. v. l. मग. — γ) eines
Rosses des Mondgottes VP.² 2,299. — *i)* = मृग-
नाभि, मृगमद *Moschus. — k)* *der Monat Mârga-
çirsha. — *l) *ein best. Opfer. — m)* *Nom. act.
α) *das Suchen.* — β) *das Bitten.* — 2) f. मृगा =
मृगवीथी VP.² 2,277. — 3) f. मृगी *a) Hirschkuh.*
— *b)* N. pr. *der Urmutter der Gazellen. — c)*
*Bez. *einer Art von Frauenzimmern. — d) eine*

best. Gangart einer Tänzerin S.S.S. 253. — *e) ein best. Metrum.* — *f)* **Besessenheit, Fallsucht.*

मृगकानन n. *ein wildreicher Wald, Wildgehege.*

मृगकायन (!) m. Patron. Auch Pl.

*मृगक्षीर् n. *Milch von einer Hirschkuh.* Vgl. मृगीक्षीर्.

*मृगगामिनी f. *Embelia Ribes.*

*मृगघर्मज्ञ m. *Zibeth* Gal.

मृगचर्मीय m. N. pr. eines Autors.

मृगचर्या f. *das Verfahren nach Art des Wildes, — der Gazelle* (eine best. Kasteiung).

मृगचारिन् Adj. *nach Art des Wildes (der Gazellen) verfahrend* (um sich zu kasteien).

*मृगचिर्भिटा f. *Koloquinthe* Râgân. 7,211.

*मृगचेटक (!) m. *a wild or pole cat.*

*मृगजालिका f. *ein Netz zum Fangen des Wildes.*

मृगजीवन m. *ein Jäger von Profession.*

मृगटङ्क m. *die Gazelle als Merkmal* und zugleich *der Mond* Comm. zu Ârjabh. S. 1, Z. 3.

*मृगणा f. *das Suchen.*

मृगणुँ Adj. *Wild jagend.*

मृगतीर्थ n. *Wildpfad*, so heisst *der Weg, auf welchem die Priester am Ende der* Savana *den heiligen Raum verlassen um körperliche Bedürfnisse zu befriedigen.*

*मृगतृष् f., °तृषा f., °तृष्णा f., °तृष्णि f. und °तृष्णिका f. *des Wildes Durst*, Bez. *einer Luftspiegelung, bei der man Wasser zu sehen wähnt.*

मृगतोय n. *das* (nicht vorhandene) *Wasser in einer Luftspiegelung.*

मृगत्व n. *das Gazelle Sein, der Zustand einer Gazelle.*

*मृगदंश und *°दंशक m. *Jagdhund, Hund* überh. Râgân. 19,11.

*मृगदर्भ m. *Moschus* Nirghaṇṭu bei Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

मृगदाव m. *Wildpark.*

मृगदृश् 1) m. *der Steinbock im Thierkreise.* — 2) f. *eine Gazellenäugige* Spr. 7657. Prasannar. 7,15.

मृगघ्नुत् Adj. *eine Gazelle angreifend* Bhaṭṭ.

मृगघ्नू Adj. *an einer Gazelle Gefallen findend* Bhaṭṭ.

मृगधर m. 1) *der Mond.* — 2) N. pr. eines Ministers des Prasenagit.

मृगधर्म (Comm.) und °धर्मन् (Taṇḍja-Br. 6,7,10) Adj. *die Natur des Wildes habend.*

मृगधूम N. pr. eines Tirtha.

*मृगधूर्त und *°धूर्तक m. *Schakal* Râgân. 19,7.

मृगनाभि m. 1) *Moschus* Râgân. 12,47. Bhâvapr. 1,183. Spr. 7597. — 2) *Bisamthier.*

मृगनाभिज 1) Adj. (f. आ) *vom Bisamthier kommend.* — 2) *f. आ *Moschus.*

मृगनाभिमय Adj. *aus Moschus gebildet* Hemâdri 1,435,8.

मृगनेत्र 1) Adj. (f. आ) *das Mondhaus* Mṛga *zum Führer habend.* — 2) *f. आ *eine Gazellenäugige.*

मृगपति m. 1) *der Herr des Wildes*, Bez. *a) des Löwen* Râgân. 19,1. — *b) des Tigers.* — 2) *der Gatte der Gazelle, Rehbock.*

मृगपतिगमना f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

*मृगपद् n. = मृगयाः पदम्.

*मृगपालिका f. *Bisamthier.*

*मृगपिप्लु m. *der Mond.*

मृगप्रभु m. *der Herr des Wildes*, Bez. *des Löwen.*

*मृगप्रिय m. 1) *Jasminum Sambac* Râgân. 10,79. — 2) *eine Grasart* Râgân. 8,133.

*मृगबन्धिनी f. *ein Netz zum Fangen des Wildes.*

*मृगभक्षा f. *Nardostachys Jatamansi* Râgân. 12,100.

मृगभोजनी f. *Koloquinthe.*

मृगमद् m. *Moschus* Râgân. 12,47. Bhâvapr. 1, 183. Auch Pl.

*मृगमदवासा f. *Moschusbeutel.*

मृगमन्द् 1) m. *eine Art von Elephanten.* — 2) f. आ N. pr. *der Urmutter der Löwen*, Smara (und Kamara).

मृगमन्द्र m. *eine Art von Elephanten.*

मृगमय Adj. *vom Wild kommend.*

मृगमातृक m. und °का f. *ein best. Thier* Bhâvapr. Karaka 1,15.27.

मृगमास m. *der Monat* Mârgaçirsha.

मृगमुख m. *der Steinbock im Thierkreise.*

मृगय्, मृगँयते (metrisch auch Act.) 1) (dem Wilde) *nachsetzen, verfolgen, jagen.* — 2) *suchen.* — 3) *durchsuchen.* — 4) *besuchen.* — 5) *Etwas suchen*, so v. a. *zu erlangen streben, einer Sache nachgehen, trachten nach* (Acc.). — 6) *Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Abl., Adv. auf तस्, Gen. oder Gen. mit सकाशात्) *verlangen, fordern, sich erbitten.* — Mit परि *suchen.* — Mit प्र in प्रमृग्य. — Mit वि 1) *suchen.* — 2) *untersuchen, prüfen* Hariv. 2,35,7.

मृँगय m. N. pr. eines von Indra bekämpften Dämons. — मृगया s. bes.

मृगयँस् m. *Wild.*

मृगया f. 1) *Jagd.* Der Acc. wird verbunden mit अट्, परि-अट्, गम्, चर्, परि-धाव् (58,12), या, निस्-या, प्र-या und वि-क्रॄ; der Dat. mit या, निस्-गा und वि-क्रॄ. — 2) personificirt im Gefolge des Revanta.

मृगयाक्रीडन n. und °क्रीडा f. *Jagdvergnügen.*

मृगयाधर्म m. *Jagdrecht* MBh. 3,39,21.

मृगयायान n. *das auf die Jagd Gehen,*

मृगयारण्य n. und मृगयावन n. *ein zu eingerichteter Wald, Wildgehege.*

1. मृगयाविक्षार् Adj. *Jagdvergnügen.*

2. मृगयाविक्षार् Adj. *sich an der Jagd ve* Bhâg. P. 5,26,24.

मृगयाविक्षारिन् Adj. dass.

मृगयाव्यसन n. *eine Widerwärtigkeit Jagd.*

मृगयाशील Adj. *der Jagd ergeben, ei schaftlicher Jäger.*

मृँगयु m. 1) *Jäger* Gaut. Âpast. Kâd. 2) *Schakal. — 3) *Bein. Brahman's.

*मृगरसा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,

मृगराज् m. *der König der Thiere des* 1) *Löwe.* — 2) *der Löwe im Thierkreise.* —

मृगराज m. = मृगराज् und ausserdem d

मृगराजता f. *die Herrschaft über die 1 Waldes* Vikramâṅkaḱ. 5,38.

मृगराजधारिन् m. Bein. Çiva's. Vgl. Z. d. d. m. G. 30,302.

मृगराजलक्ष्मन् Adj. *den Löwen* oder *d zum Zeichen habend*, so v. a. *diesen führend.*

मृगराजिनी f. N. pr. einer Gandharv fiau Kâraṇḍ. 5,10.

*मृगराटिका f. *eine best. officinelle Pfl auch als Gemüse genossen wird.*

मृगरिपु m. 1) *Löwe. — 2) *der Löwe kreise* Ganit. Bhagrah. 12.

*मृगरोमज Adj. *wollen.*

मृगर्क्ष n. Sg. *eine Gazelle und* (*oder*) *ei* 3,75,17.

मृगलक्ष्मन् m. und मृगलाञ्छन (Kâd. 59, *Mond.*

मृगलाञ्छनज m. Patron. *des Planeten*

मृगलेखा f. *der als Gazelle erscheinend im Monde.*

*मृगलोचना f. *eine Gazellenäugige.*

मृगलोमिक Adj. *wollen* Vishnus. 23,24.

*मृगव *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मृगवती f. N. pr. *der Urmutter der B* Smara.

*मृगवधाजीव m. und *°जीविन् m. *ein Profession.*

मृगवन n. *ein wildreicher Wald, W* Ragh. 9,50.

मृगवनतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मृगवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind 10,249.

*मृगवल्लभ m. *eine best. Grasart* Râǵan. 8,119.

*मृगवाहन m. *der Gott des Windes, Wind.*

मृगवीथिका (VP.² 2,276) und °वीथी f. Bez. *eines best. Theils der Mondbahn.*

मृगवेणिक n. *eine best. Art zu sitzen.*

मृगव्य n. *Jagd.* मृगव्याम् Mân. P. 112,1 fehlerhaft für मृगव्यम् oder मृगयाम्.

मृगव्याध m. 1) *Jäger.* — 2) *der Stern Sirius.* — 3) N. pr. eines der 11 Rudra. — 4) Bein. Çiva's.

मृगव्याधीय n. Titel eines Kapitels im Vâsishṭharâmâjaṇa.

मृगशायिका f. *die Art und Weise, wie die Gazellen liegen.* °कां शी so v. a. *ruhig liegen wie eine Gazelle.*

मृगशाव m. *das Junge einer Gazelle.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

मृगशावाक्षी f. *eine Rehkalbäugige.*

मृगशिर् n. und *°शिरा f. *das Mondhaus* Mṛgaçiras.

मृगशिरस् 1) n. *das dritte* (später *fünfte*) *Mondhaus.* — 2) *Adj. *unter dem Mondhaus* Mṛgaçiras *geboren.* — 3) m. *eine best. Stellung der Hand.*

मृगशीर्ष 1) n. = मृगशिरस् 1). — 2) Adj. *unter dem Mondhaus* Mṛgaçiras *geboren.* v. l. मार्ग° und मार्गशिर. — 3) m. *a) der Monat* Mârgaçîrsha. — *b) eine best. Stellung der Hand.* — *c)* N. pr. eines Schlangenfürsten Kâraṇḍ. 2,12.

मृगशीर्षक m. = मार्गशीर्ष 3) *b).*

*मृगशीर्षन् n. = मृगशिरस् 1).

मृगशृङ्ग n. *Hirschhorn* Mat. med. 281. Vaitân.

*मृगशृङ्गव्रतिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Secte.*

मृगश्रेष्ठ m. Bez. *des Tigers.*

*मृगसक्थ n. = मृगस्य सक्थि.

मृगसत्त्र n. *eine best. 19tägige Feier.*

मृगहन् m. *Jäger.*

मृगाक्षी f. 1) *eine Gazellenäugige.* — 2) *Kolokynthe* Râǵan. 7,210. — 3) *= त्रियामा.

मृगाखर् m. *Lager —, Aufenthalt des Wildes* Mân. Gṛhj. 2,14. AV. Paiṇḍâç. 6,7.

मृगाण्य Adj. (f. या) *nach der Gazelle benannt.* वीथी f. *der Theil der Mondbahn, welcher die drei Mondhäuser von* Maitra *an umfasst.*

मृगाङ्क m. 1) *der Mond.* — 2) *Kampfer. — 3) *Wind.* — 4) N. pr. *a)* eines Schwertes. — *b)* eines Mannes.

मृगाङ्कक m. = मृगाङ्क 4) *a).*

मृगाङ्कतनय m. Patron. *des Planeten Mercur* Comm. zu Varâh. Bṛh. 2,3.

मृगाङ्कदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

मृगाङ्कदत्तीय Adj. Mṛgâṅkadatta *betreffend.*

मृगाङ्कबन्धु m. *der Liebesgott* Bâlar. 35,10.

मृगाङ्कमणि m. *der Stein* Kandrakânta Kâd. 2,2,3.

मृगाङ्कमाला f. ein Frauenname Vâs. 20.

मृगाङ्कमौलि m. Bein. Çiva's Prasannar. 65,7.

मृगाङ्करस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 58.

मृगाङ्कर्क्ष n. *das Mondhaus* Mṛgaçiras Varâh. Jogaj. 7,3.

मृगाङ्कलेखा f. N. pr. 1) der Tochter eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) einer Frau Hâsj.

मृगाङ्कवती f. N. pr. verschiedener Fürstinnen (auch der Vidjâdhara).

मृगाङ्कशतक n. Titel eines Werkes Bcanell, T.

मृगाङ्कसेन m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

मृगाङ्कक Kathâs. 10,73 fehlerhaft für मृगाङ्कक.

मृगाङ्गना f. *Hirschkuh.*

*मृगाजीव m. 1) *Jäger.* — 2) *Hyäne.*

मृगाटवी f. *ein wildreicher Wald, Wildgehege.*

*मृगाण्डकी f. (Râǵan. 12,48) und *मृगाण्डजा f. *Moschus.*

*मृगाद् m. *Tiger.*

*मृगाद् m. *Hyäne* Râǵan. 19,8.

मृगादन 1) *m. *a) Hyäne.* — *b) Jagdleopard.* — 2) f. ई *Koloquinthe.* Auch *Sida rhombifolia* und *= सक्रुदेवी Râǵan. 3,57. 4,100. 7,210.

मृगाधिप m. *Löwe* Spr. 7829.

मृगाधिपत्य n. *die Herrschaft über die Thiere des Waldes.*

मृगाधिराज m. *Löwe.*

*मृगान्तक m. *Jagdleopard* Râǵan. 19,5.

मृगार् m. 1) N. pr. *a)* des Verfassers von AV. 4,23—29. — *b)* eines Ministers des Prasenaǵit. — 2) = मृगारसूक्त.

मृगारसूक्त n. Bez. von AV. 4,23—29.

मृगारति m. 1) *der Gazellen Feind, — Verfolger.* — 2) *Löwe.* — 3) *Hund.*

मृगारि m. 1) *Löwe* oder *Tiger.* — 2) *Hund* Râǵan. 19,11. — 3) *eine roth blühende Moringa* Râǵan. 7,32.

मृगारेष्टि f. Bez. von TS. 4,7,15 und wohl auch AV. 4,23—29. °प्रयोग m. Burnell, T.

मृगावती f. 1) Name der Dâkshâjaṇî an der Jamunâ. — 2) N. pr. verschiedener Prinzessinnen.

मृगावतीचरित्र n. Titel eines Werkes.

*मृगाविध् m. *Jäger.*

मृगाष्टक n. Titel eines Werkes.

मृगास्य 1) Adj. *das Gesicht —, den Kopf einer Gazelle habend.* — 2) m. *der Steinbock im Thierkreise.*

मृगीकुण्ड n. N. pr. eines Tirtha.

मृगीक्षीर n. *Milch von einer Hirschkuh* Âpast. Vgl. *मृगक्षीर.

मृगीत्व n. *der Zustand einer Hirschkuh.*

मृगीदृश् f. *eine Gazellenäugige* Prasannar. 149, 12. Hâsj. 75.

मृगीपति m. *der Gatte der* Mṛgî *genannten Frauen* (Kṛshṇa).

मृगीलोचना f. *eine Gazellenäugige.*

मृगू f. angeblich N. pr. der Mutter des Râma Mârgaveja.

मृगेक्षण n. *Gazellenauge* 249,13.

मृगेक्षणा f. 1) *eine Gazellenäugige.* — 2) *Kolokynthe* Râǵan. 7,210.

मृगेन्द्र 1) m. *a) der Fürst der Thiere des Waldes.* — *b) Löwe.* — *c) der Löwe im Thierkreise.* — *d) Tiger.* — *e) ein best. Metrum.* — *f)* N. pr. eines Fürsten (VP.² 4,200) und eines Autors. — 2) (wohl n.) Titel von Mṛgendra's Werke und eines Tantra.

*मृगेन्द्रचटक m. *Falke.*

मृगेन्द्रता f. *die Herrschaft über die Thiere des Waldes.*

मृगेन्द्रमुख n. *ein best. Metrum.*

मृगेन्द्रस्वातिकर्ण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,200.

*मृगेन्द्राणी f. *Gendarussa vulgaris.*

*मृगेन्द्रासन n. *Thron.*

मृगेन्द्रास्य Adj. *ein Löwengesicht habend* (Çiva).

मृगेभ n. Sg. *eine Gazelle und (oder) ein Elephant* M. 12,67.

मृगेर्वारु 1) *Koloquinthe* Râǵan. 7,210. — 2) *m. *a white deer.*

मृगेर्वारुक m. *ein best. im Versteck wohnendes Thier.*

मृगेश und °वर्वर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 9,236. 7,35.

मृगेश्वर m. 1) *Löwe.* — 2) *der Löwe im Thierkreise.*

*मृगेष्ट m. *eine Art Jasmin* Râǵan. 10,79.

मृगैर्वारु = मृगेर्वारु 1).

मृगैर्वारुक m. = मृगेर्वारुक Suçr. 1,24,7.

मृगोत्तम 1) m. *eine überaus schöne Gazelle.* — 2) n. *das Mondhaus* Mṛgaçiras.

मृगोत्तमाङ्ग n. *das Mondhaus* Mṛgaçiras.

*मृगोद्भव m. *Moschus* Nirghaṇṭu bei Utpala zu

Varâh. Bṛh. S. 78,1.

मृग्, मृगयति 1) *jagen.* — 2) *suchen.* — 3) **zu erlangen suchen, trachten nach* (Acc.).

मृग्य Adj. 1) *zu suchen, gesucht werdend, ausfindig zu machen.* — 2) *wonach man zu trachten hat.* — 3) *zu untersuchen,* so v. a. *fraglich, ungewiss* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,18.

मृँच् f. *Drohung* oder *Versehrung.* Nach Sâj. *Fanggarn.*

मृचय Adj. etwa *dem Verderben unterliegend, hinfällig, vergänglich.*

मृच्चय m. *Erdhaufen.*

मृच्छकटिक 1) n. und °का f. Titel eines Schauspiels. — 2) f. ई *ein irdenes Wägelchen.*

मृच्छ्लामय Adj. *aus Thon oder Stein gebildet.*

मृज् Adj. in धर्म°.

मृज्ञ 1) Adj. am Ende eines Comp. *abwischend, wegwischend, entfernend.* — 2) *m. *eine Art Trommel.* — 3) f. आ *a) Reinigung, Waschung* Naish. 7,46. — *b) Reinheit, Reinlichkeit.* — *c) reine Haut, guter Teint.* — *d) Teint* überh.

मृज्ञानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

मृज्ञावत् Adj. *sauber —, rein am Körper.*

मृज्य Adj. *wegzuwischen, zu entfernen* Bhaṭṭ.

1. मृड 1) Adj. *Erbarmen übend, gnädig.* — 2) m. *a)* Name Agni's bei der Pûrṇâhuti. — *b)* Bein. Çiva's. — 3) *f. आ und ई Bein. der Pârvatî.

2. मृड in अष्टा° (Nachtr. 1) und उपचाय°.

*मृडङ्कणा m. *Kind, Knabe.*

मृडन n. *das Begnaden, Beglücken, Erfreuen.*

मृडय Adj. in अमृडय°.

मृळयत्तम Adj. (f. आ) *überaus gnädig.*

मृळयाकु Adj. *Erbarmen übend, gnädig, beglükkend.*

*मृडाकु m. N. pr. eines Mannes.

मृडानी f. *die Gattin Mṛḍa's,* d. i. Pârvatî.

मृडानीकान्त m. Bein. Çiva's Bâlar. 109,1.

मृडानीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

मृडानीपति m. Bein. Çiva's Hâs. 1.

मृडानीश्वर m. desgl. Hâs. 40.

मृडितर् Nom. ag. = मर्डितर्.

मृडीक, मृळीक 1) n. *Gnade, Erbarmen, gütige Gesinnung.* — 2) m. *a)* N. pr. eines Liedverfassers. — *b)* *Bein. Çiva's. — *c)* **Gazelle.* — *d)* **Fisch.*

मृण् (hervorgegangen aus 2. मर्), मृणति 1) *zermalmen, zerschlagen.* Statt मृणत AV. 3,1,2 liest AV. Paipp. मृडात. — 2) *dreschen.* — Caus. (अमीमृणान्) *zermalmen, zerschlagen.* Statt अमीमृणान् AV. 3,1,2 liest AV. Paipp. अमीमृडन्. — Mit आ in अनामृणत. — Mit नि *niederschmettern.* — Mit प्र वि und सम् *zermalmen, zerstören.*

मृणाल 1) (*m.) f. (ई) n. *die essbare röhrige an den Knoten mit Fasern besetzte Wurzel der Lotusarten* Râgân. 10,193. Nach Andern *die feinen Fasern am Blüthenstengel des Nelumbium.* Das f. soll *eine kleinere Wurzel* bezeichnen. — 2) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râgân. 12,160.

मृणालक 1) am Ende eines adj. Comp. = मृणाल 1). — 2) f. °लिका *a)* desgl. 304,30. — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

मृणालकण्ठ m. *ein best. Wasservogel.*

मृणालभञ्जम् Absol. mit भञ्ज् *wie eine Lotuswurzel zerbrechen* Bâlar. 82,10.

मृणालमय Adj. *aus Lotuswurzeln bestehend* Kâd. 244,23.

मृणाललतिका f. *Lotusranke, — stengel.*

मृणालवत् Adj. *mit der Wurzel des Lotus versehen.*

मृणालिकामय Adj. *aus Lotuswurzeln bestehend* Naish. 4,40. Kâd. 244,14.15.

मृणालिन् 1) *m. *Lotus.* — 2) f. °नी *Lotuspflanze* (Kâd. 246,7), *eine Gruppe von Lotuspflanzen* Râgân. 10,193.

मृण्मय Adj. fehlerhaft für मृन्मय.

मृत 1) Adj. s. u. 1. मर्. — 2) m. *ein Verstorbener, Leichnam* (auch der eines Thieres). — 3) n. *a) Tod.* — *b) das Betteln, erbettelte Speise.* — 4) *m. oder n. *Grabmal.*

मृतक 1) m. n. *ein Verstorbener, Leichnam.* — 2) n. *Todesfall.*

मृतकम्बल m. *Leichentuch* Kâṇḍak. 64,14. 74, 13. 94,3. 5.

मृतकल्प Adj. *scheintodt* Daçak. (1925) 2,79,15.

*मृतकान्तक m. *Schakal.*

मृतगर्भा Adj. f. *deren Leibesfrucht abstirbt* Hemâdri 2,*a*,46,15.

*मृतगृह n. *Grabmal.*

मृतचेल n. *eines Verstorbenen Kleid* M. 10,52.

मृतजात Adj. *todtgeboren* Vishṇus. 22,26. Daçak. (1925) 2,73,1.

मृतजातक n. Titel eines Werkes.

*मृतजीव m. *Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42.

मृतजीवन Adj. (f. ई) *Todte auferweckend.*

*मृतण्ड m. 1) N. pr. des Vaters der Sonne. — 2) *die Sonne.*

मृतदेह m. *Leichnam* 121,1. 123,19.

*मृतधवा Adj. f. *deren Gatte todt ist.*

मृतधार und °क Adj. *einen Leichnam —, ein Cadaver tragend* 58,8. 10.

मृतनन्दन m. *eine Art Halle mit 58 Säulen* Vâstuv. 830. 835.

मृतनिर्यातक m. *Leichenträger.*

मृतप m. *Leichenwächter.*

मृतपा m. N. pr. eines Asura.

मृतपुरुषशरीर n. *ein menschlicher Leichnam* 136,30.

मृतपूरुषदेह m. dass. 135,32.

मृतप्रजा Adj. f. आ *deren Kinder gestorben sind* M. 9,81. Bhâg. P. 6,19,25.

*मृतप्रिया f. *Wittwe.*

मृतभर्तृका Adj. f. *deren Gatte todt ist* Kathâs. 28,174.

मृतभ्रन् Adj. *dessen Erectionsfähigkeit erloschen ist.*

*मृतमत्त und *°क m. *Schakal.*

मृतमनस् Adj. *bewusstlos.*

मृतमातृक Adj. *dessen Mutter todt ist* Kathâs. 65,2.

मृतवत् Adv. *wie todt* 141,21. आत्मानं मृ° संदर्श्य *sich todt stellend* 143,16. 155,26.

मृतवत्सका Hemâdri 1,52,18 fehlerhaft für °वत्सिका.

मृतवत्सा und मृतवत्सिका Adj. f. *deren Leibesfrucht* oder *Neugeborenes wegstirbt.*

मृतवस्त्रभृत् Adj. *Kleider Verstorbener tragend* M. 10,35.

*मृतवार्षिक bei den Buddhisten *die Zeit eines kurzen Regens* (währt 24 Stunden).

मृतवासर m. *Todestag* Hemâdri 1,603,11.

मृतशब्द m. *Gerücht vom Tode einer Person.*

*मृतसंस्कार m. *Leichenbegängniss.*

मृतसंजीवन 1) Adj. *Todte belebend.* — 2) f. ई *das Aufleben eines Todten.* — 3) n. dass. oder *das Beleben eines Todten.*

मृतसंजीविन् 1) Adj. *Todtes belebend.* Beiw. verschiedener Heilmittel Mat. med. 274. Rasendrak. 92. Bhâvapr. 3,88. — 2) f. °नी *a)* **ein best. kleiner Strauch.* — *b)* Titel eines Commentars.

मृतमूतक 1) m. *ein best. Queckstilberpräparat.* — 2) n. *die Geburt eines todten Kindes.*

मृतस्त्री Adj. *dessen Frau gestorben ist* Cit. bei Sâj. zu Ait. Br. 7,9,16.

*मृतस्नात Adj. *der sich nach einem Todesfall* oder *Leichenbegängniss abgewaschen hat.*

*मृतस्नान n. *Abwaschung nach einem Todesfall* oder *Leichenbegängniss.*

*मृतस्वमोक्तर् Nom. ag. Beiw. Kumârapâla's.

मृतहार und °हारिन् m. *Leichenträger.*

Leichnam. °लम्भ so v. a. *die Bekleidung chnams* Jâgñ. 2,303.

ि॒र् m. ein Mannsname.

ड n. *ein* (scheinbar) *todtes, — lebloses Ei* nsatz zu den *lebenden Eiern*, d. i. *Testi-Thieres.* Anzunehmen für मार्ताण्ड.

: 1) Adj. f. (आ) *deren Leibesfrucht ab-*mâdri 2,*a*,46,14. 15. — 2) *m. *die Sonne.*

m. *blauer Vitriol.*

क n. *Alaunschiefer* Râgan. 13,63.

ि Adj. *im Alter von 90 bis 100 Jahren*

च n. *Verunreinigung in Folge eines To-*Verz. d. Oxf. H. 277,*a*,8 v. u.

m. (Vishṇus. 21,11), मृताकृन् n. und मृता-*destag.*

Tod.

ि m. *Sterblichkeit.*

ा f. *Todeslinie* (auf der Hand) Daçak. 5,

घन Adj. *den Tod herbeiführend* ebend.

ात Adj. *gestorben und wieder lebendig* Bhâg. P. 6,18,75.

ि m. *das Meer.* Richtig अमृतोद्भव.

m. *ein Klümpchen Lehm.* Nom. abstr.

m. *Töpfer.*

न् n. *Lehmarbeit.* °कर्मसंपन्न so v. a. *mit strichen.*

य n. *ein irdenes Geschirr.*

ा f. *eine Art Grille, — Heimchen.*

n. *Rettig* Râgan. 7,14.

m. *Lehmgrube* Âpast. Çr. 15,1. 9. 16,3.

ानी f. *eine best. Pflanze*, = चर्मकशा.

und *°क n. *Alaunschiefer.*

(metrisch im Comp.) und मृत्तिका f. 1) *on.* — 2) *f. मृत्तिका *Alaunschiefer* Râ-3.

त्त n. (VP.² 4,344) und मृत्तिकावती f. 11) N. pr. einer Stadt.

(Conj.) m. *Töpfer.*

n. *Thongefäss* Maitr. S. 4,1,3. Ragh. 6,76.

ृ m. *Lehmkloss.*

ो f. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

m. Maitrâyaṇ. 2,6. 3,3 fehlerhaft für मृ-

. 1) *Tod;* Pl. *Todesarten.* °मृत्यु m. *Tod* ij. *den Tod durch — findend.* — 2) per-als *Todesgott.* Gilt für einen Sohn A-'s, Brahman's, Kali's oder der Mâjâ,

führt die Patronymica Prâdhvaṁsana und Sâṁparâjaṇa, erscheint unter den 11 Rudra, als Vjâsa im 6ten Dvâpara, als Lehrer u. s. w. Ausnahmsweise auch f. — 3) *der Liebesgott. — 4) *ein best.* Ekâha. — 5) *das 8te astrol. Haus.* — 6) *der 17te astrol.* Joga. — 7) मृत्योर्हरः und मृत्योर्विकर्णभासे Namen von Sâman.

मृत्युक *Tod* am Ende eines adj. Comp. in स्व-च्छन्द°.

मृत्युकन्या f. *die Todesgöttin.*

मृत्युकर Adj. *den Tod herbeiführend* Varâh. Bṛh. S. 8,35.

मृत्युकाल m. *Todesstunde* Spr. 5515. 6533.

मृत्युजित् m. 1) N. pr. eines Autors. Auch °जिद्भट्टारक und °जिद्मृतेश. — 2) Titel eines Werkes.

मृत्युंजय 1) Adj. *den Tod überwindend.* Beiw. verschiedener Heilmittel Mat. med. 98. Rasendraś. 56. Bhâvapr. 3,80. In Verbindung mit मन्त्र oder m. mit Ergänzung desselben Bez. *des Verses* Ṛv. 7,59,12. °जप m. Kâd. 2,138,24. — 2) m. *a*) Bein. Çiva's Râgat. 8,2436. — *b*) N. pr. eines Autors. Auch °भट्टारक.

मृत्युंजयता f. Nom. abstr. zu मृत्युंजय 1) und 2) *a*) Spr. 7636.

मृत्युंजयतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मृत्युंजयध्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मृत्युंजयमानस n. und मृत्युंजयादिक्षेमविधि m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

मृत्युतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मृत्युतूर्य n. *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

मृत्युदूत m. *Todesbote* AV.

मृत्युद्वार n. *das zum Tode führende Thor* zu Spr. 316.

*मृत्युनाशक m. *Quecksilber* Râgan. 13,109.

मृत्युनाशन n. *ein Unsterblichkeitstrank.*

मृत्युनिवर्तक Adj. *den Tod aufhebend* (Vishṇu) Paṇḍar. 4,3,71.

मृत्युपथ m. *ein zum Tode führender Weg.*

मृत्युपा Adj. *den Tod schlürfend* (Çiva).

मृत्युपार्श m. *Fessel des Todes* Mantrabr. 1,1,9.

*मृत्युपुष्प m. *Zuckerrohr.*

*मृत्युफल 1) m. *eine Gurkenart.* — 2) f. आ und ई *Musa sapientum.*

मृत्युबन्धु (Ṛv.) u. मृत्युबान्धु (TS.) *Todesgenosse.*

*मृत्युबीज m. *Bambusrohr.*

*मृत्युभङ्गुरक m. *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

मृत्युभय n. 1) *Todesfurcht.* — 2) *Todesgefahr.*

*मृत्युभृत्य m. *Krankheit* Râgan. 20,1. Vgl. मृत्यु-सेवक.

मृत्युमत् Adj. 1) *mit dem Tode behaftet, dem Tode unterworfen.* — 2) **todt.*

मृत्युमर्षीदान n. und °विधि m. Titel von Werken Burnell, T.

*मृत्युमार m. Bez. eines der 4 *Teufel* bei den Buddhisten.

मृत्युमृत्यु m. *der Tod des Todes*, so v. a. *ein Abwehrer des Todes.* Nom. abstr. °त्व n.

मृत्युराज् m. *der Gott des Todes.*

मृत्युरूपिणी f. mystische Bez. *des Lautes* श.

मृत्युलङ्घनोपनिषद् f., मृत्युलाङ्गल, °लाङ्गलोपनिषद् (Burnell, T.) oder मृत्युलाङ्गूल Titel einer Upanishad Weber, Lit. 189.

मृत्युलाङ्गलस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

मृत्युलाङ्गूल s. u. मृत्युलङ्घनोपनिषद्.

मृत्युलोक m. 1) *die Welt des Todes*, die fünfte unter 7 Welträumen. — 2) Jama's *Behausung, die Welt der Todten.*

*मृत्युवञ्चन m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *Rabe.* — 3) *Aegle Marmelos.*

मृत्युविजय m. N. pr. eines Elephanten Daçak. (1925) 2,71,8.

मृत्युसंयुत Adj. *mit dem Tode verbunden, dem Tode unterworfen* TS. 1,5,9,4.

मृत्युसंजीवनी f. *ein Todte auferweckender Zauberspruch.*

मृत्युसंधित Adj. *dem Tode verfallen* MBh. 5,64, 8. v. l. मृत्युसंमित.

मृत्युसंमित Adj. dass. MBh. 5,2462. v. l. मृत्युसंधित.

मृत्युसात् Adv. mit कर् *Jmd dem Tode überliefern.*

मृत्युसुत 1) m. Bez. *einer Art von Kometen.* — 2) f. आ Patron. der Sunîthâ Hariv. 293. Vgl. VP. 1,13,11.

*मृत्युसूति f. *Krebsweibchen.*

मृत्युसेना f. *das Heer des Todesgottes.*

*मृत्युसेवक m. *Krankheit* Gal. Vgl. मृत्युभृत्य.

मृत्व्यष्टक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

*मृत्सा f. 1) *guter Lehm.* — 2) *eine wohlriechende Erdart.* — 3) *Alaunschiefer* Râgan. 13,63.

मृत्स्तोम m. *Erdhaufen* Utpala zu Varâh. Jogaj. 7,13.

मृत्स्न 1) m. oder n. *Staub, Pulver.* — 2) f. आ *a*) *Lehm, Thon.* — *b*) **guter Lehm.* — *c*) **eine wohlriechende Erdart.* — *d*) **Alaunschiefer* Bhâvapr. bei Garbe zu Râgan. 13,63.

*मृत्स्नाभाण्डक n. *ein best. irdenes Gefäss.*

मृंद् f. 1) *Lehm, Thon.* — 2) *ein Erd* —, *Lehm-Klumpen* zu Spr. 2849. — 3) *eine wohlriechende Erdart.* — 4) **Alaunschiefer* Râǵan. 13,63.

*मृदङ्कुर und *मृदङ्कुरु m. *Columba Hariola.*

मृदङ्ग 1) m. *a) eine Art Trommel* Gaut. — *b) *Lärm, Geräusch.* — *c) *Bambusrohr.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze,* = घोषातकी.

मृदङ्गक n. *ein best. Metrum.*

मृदङ्गफल 1) *m. *Brodfruchtbaum.* — 2) n. *Luffa acutangula* Karaka 7,6.

*मृदङ्गफलिनी f. *eine best. Pflanze,* = कोशातकी Râǵan. 3,86.

*मृदर 1) m. *a) Krankheit.* — *b) Höhle.* — 2) Adj. *a) sportive, sporting.* — *b) passing quickly away, transient.*

मृदव n. in der Dramatik *Hervorhebung der Vorzüge an dem Tadelnswerthen und umgekehrt.*

मृदा f. *Lehm, Thon.*

मृदानी f. fehlerhaft für मृडानी.

*मृदाल्वया f. *eine wohlriechende Erdart.*

*मृदि m. N. pr. eines Mannes.

मृदित 1) Adj. s. u. मर्द्. — 2) n. *eine best. Krankheit des männlichen Gliedes.*

*मृदिनी f. *gute Erde, guter Boden.*

मृदिष्ठ *der weichste Theil* Âçv. Çr. 5,17,5. Richtig wäre अदिष्ठ.

मृडु 1) Adj. (f. मृडु und मृडी) *a) weich, zart, geschmeidig* (Compar. मृडुतर TS. Prâṭ. Chr. 296,14); *mild, sanft.* So heissen die Mondhäuser Anurâdhâ, Kitrâ, Revatî und Mṛgaçiras. — *b) mild,* so v. a. *schwach, mässig.* — *c) schwach, keinen Widerstand zu leisten vermögend.* — *d) langsam;* in der Astron. so v. a. *in der oberen Apsis stehend* Ganit. Grah. 14. — 2) m. n. *Milde.* — 3) m. *a) der Planet Saturn.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer VP.². — 4) *f. मृडु *Aloe perfoliata* Râǵan. 5,45. — 5) *f. मृडी *Weinstock mit röthlichen Trauben* Râǵan. 11,103.

मृडुक 1) Adj. *weich.* °म् Adv. *zart, leise.* — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,13.

मृडुकर्मन् n. = 1. मन्दकर्मन् Golâdh. 5,86.

*मृडुकृष्णायस n. *Blei* Râǵan. 13,25.

मृडुकोप Adj. *wenig zum Zorn geneigt, sanftmüthig* Varâh. Bṛh. S. 68,111.

मृडुकोष्ठ Adj. *leicht zu Stuhl gehend.*

मृडुक्रिया f. *das Erweichen.*

मृडुगण m. *die Gruppe der* मृडु *genannten Mondhäuser.*

*मृडुगन्धिक m. *eine best. Pflanze.*

*मृडुगमना f. *das Weibchen der Gans* oder *eines ähnlichen Vogels.*

*मृडुगामिनी f. desgl. Râǵan. 19,103.

मृडुगिर् Adj. *sanftstimmig* Mṛkkh. 44,13.

*मृडुग्रन्थि m. *eine Grasart* Râǵan. 8,132.

*मृडुचर्मिन् m. *Betula Bhojpatra.*

मृडुचाप m. N. pr. eines Dânava.

मृडुचारुभाषिन् Adj. *milde und liebliche Töne von sich gebend* Varâh. Bṛh. S. 63,3.

*मृडुच्छद m. 1) *Betula Bhojpatra.* — 2) *eine Pilu-Art.* — 3) *Blumea lacera* Madanav. 30,307. — 4) *ein der Weinpalme ähnlicher Baum* Râǵan. 9,89. — 5) *Amphidonax Karka* Râǵan. 8,104. — 6) *eine Grasart,* = शिल्पिका Râǵan. 8,129.

*मृडुजातीय Adj. *ziemlich weich* u. s. w.

मृडुता f. *Weichheit, Milde, Schwäche.*

*मृडुताल m. *ein der Weinpalme verwandter Baum* Râǵan. 9,89.

मृडुतीक्ष्ण 1) Adj. *zugleich milde und scharf.* Compar. °तर्. — 2) n. Sg. *die Mondhäuser* Kṛttikâ *und* Viçâkhâ.

मृडुत्व n. *Weichheit, Zartheit, Milde.*

*मृडुत्वच् m. *Betula Bhojpatra.*

*मृडुद्रुक (!) n. *Gold.*

*मृडुपत्र 1) m. *Rohrschilf* Râǵan. 8,104. — 2) f. ई *eine best. dem Spinat verwandte Gemüsepflanze* Râǵan. 7,125.

*मृडुपर्वक und *°पर्वन् m. *eine Art Calamus.*

*मृडुपोठक m. *eine Art Wels, Silurus Pelorius.*

*मृडुपुष्प und *°क (Râǵan. 9,58) m. *Acacia Sirissa.*

मृडुपूर्व Adj. (f. आ) *zart* (Rede). °म् Adv. *auf eine zarte Weise.*

मृडुप्रयत्न Adj. *mit geringer Thätigkeit des Mundes ausgesprochen.*

मृडुप्रिय m. N. pr. eines Dânava.

*मृडुफल m. 1) *Flacourtia sapida* Râǵan. 9,162. — 2) *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,218. — 3) *eine Art Cocosnussbaum.*

मृडुभाव m. *Milde.*

मृडुभाषिन् Adj. *sanft redend* Vikr. 88. Varâh. Bṛh. S. 86,9. Nom. abstr. °षिता f. Daçak. 6,12.

मृडुमध्या f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30.

मृडुमध्याधिमात्र Adj. *milde, die Mitte haltend oder übermässig* Jogas. 2,34. Nom. abstr. °त्व n. 1,22.

मृडुयुद्ध Adj. *lässig kämpfend.* Nom. abstr. °ता f. MBh. 6,59,65. 83.

मृडुर m. 1) *ein best. Wasserthier* Âpast. = मकर Comm. — 2) N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

मृडुरस्वन m. N. pr. eines Asura.

मृडुरि m. N. pr. v. l. für मृडुविद् VP.² 4,96.

*मृडुरोमवत् m. *Hase.*

मृडुल 1) Adj. *weich, zart, mild.* — 2) *m. *Amyris Agallocha.*

*मृडुलता f. *eine Grasart,* = शूली Râǵan. 8,150.

*मृडुलोमक m. *Hase.*

मृडुवर्ग m. *die Gruppe der* मृडु *genannten Mondhäuser.*

मृडुवाच् Adj. *mild in der Rede* 209,7.

मृडुविद् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

*मृडुसारा f. *Thespesia populnea* Râǵan. 9,98.

मृडुसूर्य Adj. *mit mild scheinender Sonne* (Tag) 86,5.

मृडुस्पर्श Adj. (f. आ) *weich* —, *sanft bei der Berührung.*

मृडुहृदय Adj. *weichherzig.* Superl. °तम Çat. Br. 1,6,2,10.

मृदू Adv. mit भू *sanft* —, *weich werden* 162,11.

मृदूच्च n. *die obere Apsis einer Planetenbahn* Ganit. Spaṣṭ. 18,25.

मृदूभाव m. 1) *das Weichwerden.* — 2) *das Gelinderwerden, Nachlassen* (eines Fiebers) Karaka 6,3.

*मृद्ग m. *ein best. Fisch.*

मृद्घट m. *ein irdener Krug.*

मृद्दारुशैल Adj. *aus Lehm, Holz oder Stein gemacht* Hemâdri 1,670,4.

मृद्दुर्ग Adj. *schwer zugänglich wegen des Lehmbodens;* n. *ein solcher Ort* MBh. 12,86,5.

मृद्भाण्ड n. *Thongefäss.* मृद्भाण्डावशेषम् Adv. *Alles mit Ausnahme der Thongefässe* (stehlen) Bhp. Chr. 188,14.

मृद्वङ्ग 1) Adj. (f. ई) *zart gebaut* 122,1. — 2) *n. *Zinn.*

मृद्ववयव m. *leise Trennung der Compositionsglieder.*

मृद्वीका f. *Weinstock, Weintraube,* namentlich *eine röthliche* Râǵan. 11,103.

मृंध् f. 1) *Kampf* ṚV. 1,174,7 nach Sây. Es ist vielleicht मृर्दि zu lesen. — 2) *Verächter; Feind, Gegner* überh.

मृध m. n. *Kampf, Schlacht.*

मृधभू f. *Schlachtfeld* Mahâvîraḱ. 100,20. 112,13.

मृंधस् n. 1) *Geringachtung.* Nur in der Verbindung मृंधस्कृ *geringachten, verschmähen.* — 2) **Kampf, Schlacht.*

*मृधा Adv. = मृषा.

मृर्ध् n. Pl. 1) *Verachtung, Schmähung.* — 2) *Verächter, Feind.*

मृर्ध्वाच् Adj. *verächtliche Reden führend, schmä-*

1) Adj. (f. ई) *aus Erde —, Lehm —, Thon*
l, — gemacht, irden. गृहे so v. a. *Grab.*
oder n. *ein aus Lehm gemachter Gegen-*
n irdenes Geschirr Âśv. Bṛ. 5,3. Âpast.
क Adj. = मृन्मय 1) Hemâdri 1,690,16.
m. *Stein, Fels* (?).
als Erklärung von कूप.
f. *ein irdener Tiegel* Bhâvapr. 2,84.
n. *Erd —, Lehmklumpen.*
Adj. v. l. für मृचय.
न m. N. pr. v. l. für मूशाखान.
dv. 1) *umsonst, fruchtlos, vergebens. —*
falsch, unrichtig, nicht der Wahrheit ge-
wahr, lügnerisch, verstellter Weise. मृषै-
las ist nicht wahr; वर्ज्यानीयं मृषा बुधैः
issen die Unwahrheit vermeiden; mit म-
ा (308,13) *für unwahr halten;* mit कर्
imuliren. — 3) personificirt als Gattin
a's. — कृतमृषा Kathâs. 124,171 fehler-
कृतमिषा.
न n. *falsches Wissen, Unwissenheit,*
it.
n. *Unrichtigkeit, Falschheit.*
न n. *das Betrügen beim Geben, — Schen-*
leeres Versprechen, dass man Etwas
wolle.
ष्ट Adj. *eine falsche Ansicht —, eine ir-*
ung habend.
ानिन् und *मृषाध्यायिन् m. *Ardea nivea*
9,97.
ासिन् Adj. *auf ungerechte Weise stra-*

षिन् Adj. *unwahr redend, Lügner.*
°यते *eine irrige Meinung hegen.*
(Pr. P. 10) und *°क Adj. *unwahr.*
क m. *der Mangobaum.*
न n. (Kâuṭukas.) und °वाच् f. *unwahre*
ottrede, Ironie.
द् m. dass. Kâd. 120,2 (*eine unwahre Rede*).
द् Adj. *unwahr redend, Lügner.*
दिन् Adj. dass.
m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig मू-

n. *das Sagen der Unwahrheit, Lügen* Â-

Adj. *unwahr redend, Lügner.*
Adj. s. u. 1. मर्ज्. — 2) *n. *Pfeffer.*
rtic. s. u. मर्प्.
क्त Adj. *ausgerissen und gewaschen*
(Wurzel).

मृष्टवत् Adj. *eine Form von* 1. मर्ज् *enthaltend.*

मृष्टवाक्य Adj. *süsse Rede führend.*

मृष्टशलाक Adj. Hemâdri 1,11,3. 5 angeblich = उज्ज्वलपञ्जर. Richtig अष्टशलाक *mit acht Rippen versehen* (Sonnenschirm), wie MBh. 12,235,21 gelesen wird.

मृष्टाशन (Comm.) und मृष्टाशिन् Adj. *Leckerbissen essend* Vishnus. 45,27.

मृष्टि f. 1) *Reinigung, saubere Zubereitung* Maitr. S. 1,4,7 (54,14). — 2) *Leckermahl.*

*मृष्टिरुक Adj. 1) *leckere Speisen geniessend, Lekkermaul.* — 2) *Gäste nicht mögend.* — 3) *freigebig.*

मृस्मृसा Adv. mit कर् *zu Staub zerreiben, zermalmen* Maitr. S. 2,7,7 (84,3). Vgl. मस्मर्षा und मस्मसा.

1. मे enklitischer Gen. und Dat. zu अहम् *ich.* Nach Vâmana 5,2,11 auch = मया, nach Pischel in Z. d. d. m. G. 35,715 = मा *mich* ṚV. 5,12,3.

2. मे onomatop. vom *Meckern* des Ziegenbocks. मे मे कर् *meckern* Spr. 7698. Vgl. *मेनाद्.

*मेक m. *Bock* Râgân. 19,41.

मेकल 1) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) Pl. einer Dynastie VP. 4,24,17. — *c*) eines Ṛshi (?), Vaters des Flusses Narmadâ VP.² 2,160. — *d*) eines Berges. — 2) f. आ *a*) Bein. des Flusses Narmadâ. — *b*) N. pr. einer Stadt VP.² 4,64. 214. fgg.

मेकलक m. Pl. = मेकल 1) *b*) VP.² 4,215.

मेकलकन्यका und *°कन्या f. Bein. des Flusses Narmadâ Râgân. 14,81.

मेकलशैल m. N. pr. eines *Berges.*

मेकलशैलकन्या f. Bein. des Flusses Narmadâ Bâlar. 67,4.

*मेकलाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

*मेकलाद्रिजा f. Bein. des Flusses Narmadâ.

मेक्षण n. *hölzerner Rührstab, Rührlöffel zum Umrühren und Ausheben kleiner Theile des* Ḱaru *dienend* (einen Prâdeça lang).

मेखल 1) m. oder n. *Gurt, Gürtel.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes; richtig मेकल. — 3) f. मेखला *a*) *Gurt, Gürtel;* bei Männern, Frauen und Pferden; auch übertragen auf *Alles, was Etwas gürtelartig umschliesst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *das Anlegen des Gürtels, die dabei stattfindende Ceremonie.* — *c*) **Schwertriemen, Wehrgehenk.* — *d*) Bez. *der um den Altar gezogenen Stricke.* — *e*) **Gürtelgegend, Hüfte.* — *f*) *ein best. Theil an einer Feuergrube* Hemâdri 1,130,9. 14. 133,22. 23. 134,8. 23. 24. 135,3. fgg. 136,7. 12. fgg. — *g*) *Abhang, Thalwand eines Berges.* — *h*) **Hemionitis cordifolia* Râgân. 4,37. — *i*) *Bein. des Flusses Narmadâ; richtig मेकला. — *k*) N. pr. α) einer Oertlichkeit (?). — β) verschiedener Frauen Vidḍh. 37,1.

*मेखलकन्यका f. v. l. für मेकलकन्यका.

मेखलापद् n. *Gürtelgegend, Hüfte.*

मेखलापद्धति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 30.

मेखलाल Adj. als Beiw. Rudra's nach Nilak. *mit einem Gürtel geschmückt.*

मेखलावत् Adj. *mit einem Gurt* oder *Reif versehen.*

*मेखलाविन् Adj. *einen Gürtel tragend.*

मेखलि s. u. मेखलिन् 2).

*मेखलिक Adj. *einen Gürtel tragend.*

मेखलिन् 1) Adj. *einen Gürtel tragend.* Am Ende eines Comp. *mit einem — Gürtel —, mit einem G. von — versehen.* — 2) m. *ein Brahmanenschüler.*

मेखलीनाम् metrisch für मेखलिनाम्.

मेघ् s. मिघ्.

मेघ 1) m. *a*) *Wolke;* auch so v. a. *trübes Wetter.* In गृह्° so v. a. *Menge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **Cyperus rotundus.* — *c*) *ein best.* Râga. Vgl. मेघराग. — *d*) **ein* Rakshas. — *e*) N. pr. α) Pl. einer Dynastie VP.² 4,216. — β) eines Fürsten VP.² 4,46. — γ) **eines* Ġaina-Heiligen. — δ) eines Dichters. — 2) **n.* *Talk.*

*मेघकफ m. *Hagel.*

मेघकर्णा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,30.

मेघकाल m. *Regenzeit.*

मेघकुमारचरित n. Titel eines Ġaina-Werkes Pischel, de Gr. pr.

मेघकुमारदेव m. N. pr. eines göttlichen Wesens Ind. St. 15,410.

मेघकूटाभिगर्जितेश्वर m. N. pr. eines Bodhisattva.

*मेघगर्जन n. *das Donnern, Donner.*

मेघंकार Adj. *Wolken erzeugend* Bhaṭṭ.

*मेघचित्तक m. *der Vogel* Ḱâtaka.

मेघज Adj. *aus der Wolke kommend.* अम्बु n. *Regen.*

*मेघजाल n. 1) *Wolkenmasse, dichtes Gewölk.* — 2) *Talk.*

*मेघजीवक und *°जीवन (Râgân. 19,115) m. *der Vogel* Ḱâtaka.

*मेघज्योतिस् n. *Wetterleuchten* oder *Blitz.*

मेघडम्बर m. *Wolkengetöse, Donner.*

मेघतरु m. *eine best. Wolkenbildung.*

*मेघतिमिर n. *Dunkelheit in Folge eines bewölkten Himmels, trübes Wetter.*

मेघत्व n. Nom. abstr. zu मेघ *Wolke.*

*मेघदीप m. *Blitz.*

मेघदुन्दुभि m. N. pr. eines Asura.

मेघदुन्दुभिनिर्घोष (MBh. 1,221,76) und °दुन्दुभिरावित् (R. 1,54,7) Adj. *brüllend wie eine Wolke oder eine Pauke.*

मेघदुन्दुभिस्वरराज m. N. pr. eines Buddha.

मेघदूत m. Titel eines Gedichts.

मेघदूतपादसमस्या f. Titel eines Werkes.

*मेघद्वार n. *der Himmel.*

1. मेघनाद् m. *Donner.*

2. मेघनाद् 1) Adj. *donnerähnliche Töne hervorbringend, laut schallend, — tönend, — brüllend.* — 2) m. *a*) *Bein. Varuṇa's. — *b*) **Amaranthus polygonoides. — *c*) **Butea frondosa. — *d*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava oder Daitja Ind. St. 14,125. — γ) eines Sohnes des Râvaṇa, der später den Namen Indragit erhielt. — δ) eines Menschen. — ε) eines Frosches. — 3) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,98,14. fgg.

*मेघनादजित् m. Bein. Lakshmaṇa's.

मेघनादतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मेघनादमण्डप m. *eine Art Pavillon* Paṅkad.

*मेघनादानुलासक und *°लासिन् m. *Pfau* Râǵan. 19,95.

मेघनादिन् 1) Adj. *a*) = 2. मेघनाद् 1). — *b*) *beim Erscheinen von Wolken* (freudige) *Töne von sich gebend.* — 2) m. *a*) *ein laut rasselnder Wagen.* — *b*) N. pr. eines Dânava.

*मेघनामन् m. *Cyperus rotundus.*

1.*मेघनिर्घोष m. *Donner.*

2. मेघनिर्घोष Adj. = 2. मेघनाद् 1).

मेघपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

मेघपालीतृतीयाव्रत n. *eine best. Begehung.*

1.*मेघपुष्प n. 1) *Wasser.* — 2) *Hagel.* — 3) = नादेय oder नाद्.

2. मेघपुष्प m. N. pr. eines der 4 Pferde Vishṇu-Krshṇa's.

मेघपृष्ठ N. pr. m. eines Sohnes des Ghṛtapṛshṭha, n. des von ihm beherrschten Varsha.

मेघप्रदीप m. Titel eines Werkes.

मेघप्रवाह m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*मेघप्रसर und *मेघप्रसव m. *Wasser* Râǵan. 14,2.

मेघब्रह्म m. *eine best. Mixtur.*

मेघबल m. N. pr. eines Mannes.

मेघभगीरथठक्कुर m. N. pr. eines Autors.

*मेघभूति m. *Donnerkeil.*

मेघमञ्जरी f. N. pr. einer Prinzessin.

मेघमठ m. N. pr. eines *Klosters* oder *Collegiums.*

मेघमय Adj. *aus Wolken gebildet* Harshaḱ. 203,10.

मेघमल्लारिका f. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

मेघमाल N. pr. 1) m. *a*) eines Berges. — *b*) eines Râkshasa. — *c*) eines Sohnes des Kalkí. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मेघमाला f. 1) *ein Kranz —, Reihen von Wolken.* — 2) Titel eines Werkes.

मेघमालिन् m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Asura. — 3) eines Fürsten.

*मेघमोदिनी f. *Eugenia Jambolana* Râǵan. 11,24.

मेघयन्ती Adj. f. *trübes Wetter machend;* als Subst. Name einer der 7 Kṛttikâ.

मेघयाति m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,46.

*मेघयोनि m. *Rauch.*

मेघरङ्गिका und °रङ्गी f. *ein best.* Râga S. S. S. 101. 107.

मेघरथ m. N. pr. eines Vidjâdhara Hem. Par. 2,645.

मेघरव m. *Donner.*

मेघरवा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

मेघराग m. *ein best.* Râga S. S. S. 37.

मेघराज m. N. pr. eines Buddha.

मेघराजी f. *Wolkenstreif.*

मेघराव m. *ein best. Wasservogel* Karaka 1,27.

मेघरेखा und मेघलेखा f. *Wolkenstreif.*

मेघवन N. pr. eines Agrahâra.

मेघवत् 1) Adj. *in Wolken gehüllt, mit W. bezogen.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

मेघवपुस् n. *eine geformte Wolkenmasse.*

मेघवर्ण 1) Adj. *wolkenfarbig.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Mannes. — *b*) einer Krähe. — 2) *f. आ *die Indigopflanze.*

*मेघवर्त्मन् n. *der Luftraum.*

*मेघवह्नि m. *Wetterleuchten, Blitz.*

मेघवाहस् m. N. pr. eines Daitja.

मेघवाहन m. 1) Bein. Indra's. — 2) *ein best.* Kalpa 2) *b*). — 3) N. pr. verschiedener Fürsten.

मेघवाहिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,17.

मेघवितान 1) m. n. *eine ausgebreitete Wolkenmasse, ein stark bezogener Himmel.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

मेघविस्फूर्जित 1) n. *das Tosen der Wolken, Donnern.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

मेघवेग m. N. pr. eines Mannes MBh. 7,48,15.

*मेघवेश्मन् n. *der Luftraum.*

1. मेघसख m. N. pr. eines Berges.

2. मेघसख Adj. (f. आ) *die Wolke zum Freunde habend* Supaṛn. 3,2.

मेघसंदेश m. = मेघदूत Opp. Cat. 1.

मेघसंधि m. N. pr. eines Fürsten.

*मेघसंभव m. N. pr. eines Schlangendämons.

*मेघसार n. *eine Art Kampfer* Râǵan. 12,70.

*मेघमुकुट m. *Pfau.*

*मेघस्कन्दिन् m. *das fabelhafte Thier* Çarab Râǵan. 19,4.

मेघस्तनित n. *Donner.*

*मेघस्तनितोद्भव m. *Asteracantha longifolia* Ǵan. 11,219.

मेघस्वना f. N. pr. einer der Mütter im Gefol Skanda's.

मेघस्वर und °राज m. N. pr. zweier Buddh

मेघस्वाति m. N. pr. eines Fürsten.

मेघक्षीन Adj. *wolkenlos,* so v. a. *des Regens e behrend* Spr. 4972.

मेघकृत् MBh. 5,3597 fehlerhaft für मेघकृत्

मेघक्रुद् Adj. *wie eine Wolke donnernd, — br lend.*

मेघाख्त m. N. pr. eines Fürsten.

मेघाख्य 1) m. v. l. für मेघाख्त. — 2) *n. *a*) *perus rotundus.* — *b*) *Talk.*

मेघागम m. *die Regenzeit* Spr. 4973.

*मेघागमप्रिय m. *Nauclea cordifolia* Râǵan. 9,1

मेघाटोप m. *eine dicke Wolke.*

मेघाडम्बर m. *Donner.*

*मेघानन्दा f. *eine Kranichart* Râǵan. 19,104.

*मेघानन्दिन् m. *Pfau* Râǵan. 19,93.

*मेघाख्त m. *der Herbst* Râǵan. 21,67.

मेघाय्, °यते = मेघं करोति. 1) *wolkicht werd* Davon nur die Dative मेघायतै, मेघायिष्यतै und घितोय. — 2) *Wolken darstellen, wolkenartig a steigen* Harshaḱ. 176,13. मेघायित n. impers. I V. 22,2.

मेघाराव m. v. l. für मेघराव Karaka 1,27.

*मेघारि m. *Wind.*

मेघावली f. N. pr. einer Fürstin.

*मेघास्थि n. *Hagel.*

*मेघास्पद n. *der Luftraum.*

मेघेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

मेघोदक n. *Regen.*

मेघोदय m. *ein heraufziehendes Gewölk.*

*मेघोदर eine falsche Form.

*मेघोपल m. *Hagel* Çâçvata 736.

*मेघ्य Adj. *in einer Wolke befindlich.*

मेङ्गनाथजन wohl N. pr. einer Oertlichkeit.

भट्ट m. N. pr. eines Mannes.

N. pr. eines Dichters. v. l. मेघ.

) Adj. (f. आ) *dunkelblau, dunkelfarbig. der 15ten unbekannten Grösse* Colebr.

— 2) m. *a*) **die dunkelblaue Farbe,* — *b*) *das Auge im Pfauenschweife* He. 59,1. 3. 5. — *c*) *ein best. Edelstein, Cyade l'Ac. des Scc. de St. P. 23,65.* — *d*) rze. — *e*) **Rauch.* — *f*) **Wolke.* — *g*) *pterygosperma.* — 3) *n. *a*) *Finsterniss. vefelantimon* Râǵan. 13,87.

तनी f. *eine best. Pflanze.* v. l. मचक°.

गा f. Bein. der Jamunâ.

धा f. *eine Art Coccinus* Râǵan. 3,90.

[Adj. 1) *versehen mit Verzierungen, die im Pfauenschweife gleichen,* Hemâdri 1, - 2) *dunkelblau schillernd* Kâd. 153,21. 202,10.

(!) N. pr. einer Oertlichkeit.

ति (उन्मादे).

und मेठी f. v. l. für मेधि und मेढी.

. *Myrobalanenbaum.*

1) *Elephantenwärter.* — 2) *Widder.*

und मेठी f. v. l. für मेढी, मेधि und मेथी.

dj. = मेढीभूत.

ते v. l. für मेट्.

ेंळि m. *das Knistern, Sprühen, Raungen.* Auch Pl.

v. l. für मेडि.

Elephantenführer Gal.

= मेधि, मेधी. °भूत Adj. so v. a. *ein festes seiend, um welches alles Andere sich h welchem a. A. sich richtet.*

ı. (ausnahmsweise) und n. *das männliche* 2) *m. *Widder.*

ı. = मेढ 1) und *2).

ि n. *Vorhaut.*

ं. Bein. Çiva's.

ी f. *Odina pennata.*

. 1) *Elephantenwärter* Hem. Par. 2,553.

ार. eines Dichters.

. 1) *Elephantenwärter.* — 2) *Widder* Ri-

. *Widder.*

m. 1)* *Widder.* — 2) N. pr. eines Mannes.

. 1) *das männliche Glied.* — 2) **Widder.*

ोम. ag. *Aufrichter einer Säule, Bau-*

ı. N. pr. eines der 11 Gaṇâdhipa bei a.

मेत्थिर्त Adj. *zugesellt* TBr. 3,7,2,7 = Âpast. Çr. 9,3,1. Vgl. मिथ्.

मेथ् s. मिथ्.

मेथन n. *Schmährede* Vaitân.

मेधि 1) m. *Pfeiler, Pfosten,* insbes. *ein Pfosten in der Mitte der Tenne, an welchen die Ochsen gebunden werden* und *ein Pfosten zum Anbinden des Viehes* überh. Auch मेथी f. — 2) *eine Schutzhütte für das Vieh* AV. 8,5,20. मेधी f. Tândja-Br. 13,9,17. — 3) *eine Stütze um die Deichsel des Wagens zu tragen.* Auch मेथी f. — 4) मेथी f. *Trigonella foenum graecum* Pañcad.

*मेधिका und *मेधिनी f. *Trigonella foenum graecum* Mat. med. 144. Râǵan. 6,69.

मेधिष्ठ Adj. *um den Pfosten, an welchen das Vieh angebunden wird, stehend* oder *in der Viehhütte st.*

मेद् s. 1. und 2. मिद्.

मेद 1) m. *a*) *Fett.* — *b*) **eine best. Pflanze,* = अलम्बुषा. — *c*) *eine best. Mischlingskaste.* — *d*) N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* Râǵan. 5,23. Bhâvapr. 1,170. Madanav. 1,80.

मेदस्राकृति f. *eine Opferspende von Fett.*

मेदःपुच्छ m. *das fettschwänzige Schaf.*

मेदक m. *geringer Branntwein* Mat. med. 273. Bhâvapr. 2,92. Kâraka 1,15.

*मेदकृत् n. *Fleisch* Gal.

*मेदज्ञ m. *eine Art Bdellium.*

मेदन n. *Mastung.*

मेदपाठ m. N. pr. eines Zweiges des Vatsa-Geschlechts.

मेदशिरस् m. N. pr. eines Fürsten.

मेदस् n. 1) *Fett.* मेदस्तंस् *vom Fett an.* Ausnahmsweise Pl. und m. — 2) *Fettleibigkeit.* — 3) mystische Bez. *des Lautes* व.

*मेदस्कृत् n. *Fleisch.*

*मेदस्तेजस् n. *Knochen.*

*मेदस्पिण्ड m. *ein Klumpen Fett.*

मेदस्वत् Adj. *fett* TBr. 2,4,4,9.

मेदस्विन् Adj. *fettleibig.*

मेदःसार 1) Adj. *bei dem* (unter den 7 Bestandtheilen des Körpers) *das Fett vorwaltet.* — 2) *f. आ *eine best. Heilpflanze* Râǵan. 5,23.

मेदिन् 1) Adj. Subst. m. *Genosse, Theilhaber, Verbündeter.* — 2) f. मेदिनी *a*) *die Erde.* — *b*) *Erdboden, Boden.* — *c*) *Land, Reich.* — *d*) *Platz, Stelle.* — *e*) **Gmelina arborea.* — *f*) **eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.* — *g*) *eine best. Composition* S. S. S. 138. Vgl. मर्दिनी. — *h*) Titel eines Wörterbuchs. Auch °कोश und मेदिनिकोश m.

मेदिनि s. u. मेदिन् 2) *h*).

मेदिनीज m. Metron. *des Planeten Mars.*

मेदिनीदान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

मेदिनीदिन n. *ein natürlicher Tag* Ganit. 1,20.

*मेदिनीद्रव m. *Staub.*

मेदिनीधर m. *Berg* Bhâm. V. 4,34.

मेदिनीनन्दन m. Metron. *des Planeten Mars* Hâsj. 44.

मेदिनीपति m. *Fürst, König.*

मेदिनीश 1) m. dass. — 2) n. Titel eines Tantra.

मेदुर 1) Adj. *a*) *fett* Çat. Br. 5,4,2,19. — *b*) *dick, dicht,* — *wie* (im Comp. vorangehend), *dick* —, *voll* —, *erfüllt* —, *ganz bedeckt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâd. 129,19. 2,71,20. — 2) *f. आ *eine best. Arzneipflanze* Râǵan. 3,13.

मेदुरित Adj. *dick* —, *dicht geworden durch* (im Comp. vorangehend).

मेदोगण्ड m. *eine Species des Kropfes.*

मेदोगला f. *eine der Mimosa pudica verwandte Pflanze* Bhâvapr. 1,220.

मेदोग्रन्थि m. *Fettknoten.*

*मेदोज्ञ n. *Knochen.*

मेदोदोष m. *Fettleibigkeit.*

*मेदोद्रवा, *मेदोभवा und *मेदोवती f. *eine dem Ingwer ähnliche Pflanze* Bhâvapr. 1,170.

मेदोरूप Adj. *als Fett erscheinend* TS. 6,3,11,5.

मेध्य Adj. 1) *fett.* — 2) *dick, consistent.*

मेध् s. मिध्.

मेध m. 1) *Fleischsaft, Fettbrühe, kräftiger Saft* oder *Brühe* überh., *kräftiger Trank.* — 2) *Saft und Kraft,* bes. *des Opferthiers, das was in ihm wesentlich und werthvoll ist.* — 3) *Opferthier.* — 4) *Thieropfer.* गवाम् MBh. 3,85,34. — 5) N. pr. verschiedener Männer. — मेधी s. u. मेधि.

मेधज्ञ Adj. *aus dem Opfer hervorgegangen* (Vishṇu).

मेधंपति und मेधपति m. *Herr des Thieropfers.*

मेधयु Adj. *nach Lohn* —, *nach Preis begierig.* Nach Sâj. = संग्रामेच्छु oder यज्ञकामणेच्छु.

1. मेधस् 1) n. *Opfer.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a*) des Manu Svâjambhuva. — *b*) des Prijavrata VP. 2,1,7.

2. मेधस् 1) Adj. *sinnig.* मेधां गिरम् RV. 5,42,13. — 2) am Ende eines adj. Comp. = मेधा *Einsicht, Verstand.*

मेधस m. N. pr. eines Mannes.

मेधंसाति f. *das Gewinnen* oder *Verdienen eines Lohnes,* — *Preises.* Nach den Comm. *das Empfangen* oder *Geben des Opfers.*

मेधा f. 1) *Lohn.* — 2) *Geisteskraft, Verstand, Einsicht, Weisheit.* — 3) Pl. *die Erzeugnisse des Verstandes: Erkenntnisse, Gedanken, sententiae.* — 4) *die Einsicht* wird häufig personificirt, insbes. als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's, als eine Form der Dâkshâjanî und Sarasvatî. — 5) mythische Bez. *des Lautes* घ. — मेधाम् s. auch u. 2. मेधस् 1).

मेधाकाम Adj. *Jmd* (Gen.) *Verstand —, Einsicht wünschend* Mân. Gṛhj. 1,22.

मेधाकार Adj. *Geisteskraft* oder *Einsicht weckend.*

*मेधाकृत् m. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵân. 4,51.

मेधाचक्र m. N. pr. eines Fürsten.

मेधाजनन 1) Adj. *Einsicht erzeugend.* — 2) n. *eine best. Ceremonie und der dazu gehörige Spruch, wodurch bei Neugeborenen oder Jünglingen geistige und leibliche Fähigkeit erzeugt werden soll.*

*मेधाजित् m. Bein. Kâtjâjana's.

मेधातिथि m. 1) N. pr. *a*) eines Kâṇva (auch Vaters des Kaṇva). — *b*) eines Sohnes des Manu Svâjambhuva. — *c*) eines der 7 Weisen unter Manu Sâvarṇa. — *d*) eines Sohnes des Priǰavrata. — *e*) eines Gelehrten und eines Commentators des Manu Kull. zu M. 9,125. — *f*) eines Flusses. — 2) **Papagei.*

मेधातिथीय n. Medhâtithi's *Commentar zum* Manu Opp. Cat. 1.

मेधाधृति m. (VP.² 3,25) oder मेधामृति (VP. 3, 2,22) N. pr. eines Ṛshi im 9ten Manvantara.

*मेधाय्, °यति *schnell fassen, — begreifen.*

*मेधारुद्र m. Bein. Kâlidâsa's.

मेधावत् 1) *Adj. *einsichtig, verständig, weise.* — 2) f. °वती *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) N. pr. eines Frauenzimmers.

मेधावर m. N. pr. eines Mannes.

मेधाविक n. N. pr. eines Tîrtha.

मेधाविता f. *Klugheit, Gescheidtheit.*

मेधाविन् 1) Adj. *mit Geisteskraft ausgerüstet, verständig, klug, weise.* — 2) m. *a*) **Papagei* Râǵân. 19,118. — *b*) **ein berauschendes Getränk* Râǵân. 14,36. — *c*) *Bein. Vjâḍi's. — *d*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. मेधाविनी *a*) Bein. der Gattin Brahman's. — *b*) *Predigerkrähe* Râǵân. 19,114. — *c*) *eine Art* Ǵjotishmatî Râǵân. 3,73. — 4) n. N. pr. eines nach einem Medhâvin benannten Varsha.

मेधासूक्त n. *ein best.* Veda-*Lied.*

मेधि und मेधी v. l. für मेधि und मेढी. मेधीभूत Adj. (Âṛjabh. 3,15) = मेढीभूत. मेधी auch = मेध Ind. St. 9,42.

मेधिन् in गृहमेधिन्.

मेधिर Adj. = मेधाविन् 1).

*मेधिष्ठ und *मेधीयस् Superl. und Compar. zu मेधाविन् 1) Vop. 7,54.

1. मेध्य, मेधिय 1) Adj. (f. या) *a*) *saftig, kräftig; frisch, unversehrt.* — *b*) *zum Opfer geeignet, opferrein; rein,* so v. a. *durch die Berührung —, durch den Gebrauch nicht verunreigend.* Compar. मेध्यतर, Superl. मेध्यतम. — 2) m. *a*) **Ziege, Bock* Râǵân. 19,41. — *b*) **Acacia Catechu* Râǵân. 8,22. — *c*) **Gerste* Râǵân. 16,33. — *d*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. मेध्या *a*) *Bez. *verschiedener für rein geltender Pflanzen* Râǵân. 3,70. 73. 120. 5,63. 6,54. 8,33. 10,68. — *b*) **Gallenstein des Rindes.* — *c*) *eine best. Ader.* — *d*) N. pr. eines Flusses.

2. (मेध्य) मेधिय Adj. = मेधाविन् 1).

मेध्यता f. und मेध्यत्व n. *Reinheit* (in rituellem Sinne).

मेध्यमन्दिर m. N. pr. eines Mannes.

मेध्यमय Adj. *aus reinem Stoffe bestehend.*

(मेध्यातिथि) मेधियातिथि m. N. pr. eines Ṛshi.

मेन 1) m. *a*) Bein. Vṛshaṇaçva's. — *b*) fehlerhaft für मीन. — 2) f. मेना *a*) *Weib, Weibchen eines Thieres.* — *b*) *= वाच्. — *c*) N. pr. α) der Tochter Vṛshaṇaçva's. — β) der Gattin des Himavant. — γ) eines Flusses.

मेनका f. N. pr. 1) der Tochter Vṛshaṇaçva's. — 2) einer Apsaras.

*मेनकात्मजा f. Metron. der Pârvatî.

*मेनकाप्राणेश m. Bein. des Himavant.

मेनकाख्यान n. Titel eines Râsaka.

*मेनाजा f. Metron. der Pârvatî.

*मेनाद् (vgl. 2. मे) m. 1) *Ziege, Bock.* — 2) *Katze.* — 3) *Pfau.*

*मेनाधव m. Bein. des Himavant.

मेनि f. 1) *Wurf* — oder *Schleudergeschoss.* — 2) *= वाच्.

मेनिला f. N. pr. einer Prinzessin.

मेनुल m. N. pr. eines Mannes.

*मेन्धिका und *मेन्धी f. *Lawsonia alba* Mat. med. 309.

*मेप्, मेपति (गतौ, सेवने?).

*मेब्, मेबते = मेव्.

मेमिष Adj. in अमति°.

मेम्यत् s. u. 3. मा.

मेय Adj. 1) *messbar, gemessen werdend* AV. 6, 137,2. — 2) *ermessbar, erkennbar, zu beweisen.*

*मेरक 1) m. oder n. *ein mit Baumrinde gepolsterter Sitz.* — 2) m. N. pr. eines Feindes des Vishṇu.

मेरण्ड (!) = मेलान्धु *Dintenfass* Kâraṇḍ.

मेरु 1) m. *a*) N. pr. eines Berges aus Gol im Mittelpuncte Ǵambudvîpa's liegen so um den man die Gestirne kreisen lässt. Au bei den Buddhisten. Nom. abstr. °त्व n. — *best. Gattung von Tempeln.* — *c*) *das üb andern herüberragende Kügelchen im Rosenk* — *d*) *die bei bestimmten Fingerstellunge die andern herüberragenden Fingergelenke.* N. pr. α) des Palastes der Gândhârî, ein Frauen Kṛshṇa's. — β) verschiedener M — 2) f. N. pr. der Gattin Nâbhi's und Ṛshabha's.

मेरुक 1) *m. *Weihrauch.* — 2) N. pr. Volkes oder Landes.

मेरुकल्प m. N. pr. eines Buddha.

मेरुकूट 1) m. oder n. *der Gipfel des* Me 2) m. N. pr. eines Buddha.

*मेरुज *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*मेरुण्डा f. fehlerhaft für मेरुण्डा.

मेरुतन्त्र n. Titel eines Tantra Opp. Cat.

मेरुतुङ्ग m. N. pr. eines Ǵaina.

*मेरुड *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

मेरुडुहितृ f. *eine Tochter* 1) **des Berge* ru. — 2) *der* Meru.

*मेरुदृश्वन् Adj. *der den Berg* Meru *gesel besucht hat.*

मेरुदेवी f. N. pr. = मेरु 2).

मेरुधामन् Adj. *auf dem* Meru *seine Woh habend* (Çiva).

मेरुधन्न m. N. pr. eines Fürsten.

मेरुनन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Sva

*मेरुपुत्री f. *eine Tochter des Berges* Mer

मेरुपृष्ठ n. 1) *die Höhe —, der Gipfel de* ru. — 2) **der Himmel.*

मेरुप्रभ n. N. pr. eines Waldes.

मेरुप्रस्तार m. *eine best. veranschaulichend stellung aller möglichen Combinationen ein trums in Gestalt eines* Meru-*Berges.*

*मेरुबलप्रमर्दिन् m. N. pr. eines Fürste Jaksha.

मेरुभूत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मेरुमन्दर m. N. pr. eines Berges.

मेरुयन्त्र n. *Spindel.*

मेरुवर्धन m. N. pr. eines Mannes, der da ligthum श्रीमेरुवर्धनस्वामिन् errichtet.

मेरुवर्ष n. N. pr. eines Varsha.

मेरुव्रज n. N. pr. einer Stadt.

*मेरुशिखरधरकुमारभूत m. N. pr. eines B

sattva.

*मेरुशृङ्ग n. *der Gipfel des* Meru, *der Himmel* Gal.

मेरुश्री f. N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,11.

मेरुश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

मेरुसावर्ण m. Bez. *der 4 letzten unter den 14* Manu Hariv. 1,7,60. Nom. abstr. °ता f. 44.

मेरुसावर्णि m. 1) = मेरुसावर्ण. Nom. abstr. °ता. — 2) N. pr. des 11ten Manu VP.² 3,25.

*मेरुसंभव m. N. pr. eines Fürsten der Kumbhâṇḍa.

*मेर्वद्रिकर्णिका f. *die Erde.*

मेल 1) m. *Zusammenkunft, Verkehr.* — 2) f. श्रा *a) Zusammenkunft, Versammlung, Gesellschaft.* — *b) Tonleiter* Kampaka 42. Geschlecht ungewiss. — *c) *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — मेला s. auch bes.

मेलक m. 1) *das Zusammentreffen, Zusammenkunft.* मेलकं कर् *sich versammeln.* ग्रह° *Conjunction der Planeten.* — 2) Pl. N. pr. fehlerhaft für मेकल.

*मेलकलवण n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,106.

मेलन n. *das Zusammentreffen, — kommen, — stossen, Vereinigung.*

मेलन्डुक (!) = मेलान्धुक *Dintenfass* Kâraṇḍ. 28,24.

*मेला f. 1) *Schwärze zum Schreiben, Dinte.* — 2) *Augensalbe.* — 3) *die Indigopflanze.* — Vgl. auch मेल 2).

*मेलानन्द् m. und *°न्दा f. *Dintenfass.*

मेलानन्दाय्, °यते *zum Dintenfass werden.*

*मेलान्धु und *°क m. *Dintenfass.*

मेलापक m. 1) *Vereinigung, Zusammenführung; Conjunction der Planeten.* — 2) *der zweite Theil einer Composition* S. S. S. 120. 182.

*मेलामन्दा f. und *मेलाम्बु (!) m. *Dintenfass.*

मेलायन (मेलापन?) n. *Verbindung.*

*मेलु und *मेलुद् Bez. *zweier hoher Zahlen* (buddh.).

*मेव्, मेवते (सेवने).

मेवार्य m. N. pr. fehlerhaft für मेतार्य.

मेष 1) m. *a) Schafbock, Widder, Schaf;* in der älteren Sprache auch *das Vliess des Schafes* und *was daraus gemacht wird.* — *b) der Widder im Thierkreise* oder überh. *der erste Bogen von 30° in einem Kreise.* — *c) eine best. Pflanze* Suçr. 2, 342,11. — *d) *ein best. Dämon* Cit. im Comm. zu H. 210. Vgl. कुमारपितृमेष (Nachtr. 4) und नेगमेष. — 2) *f. मेषा *kleine Kardamomen.* — 3) f. ई *a) Schafmutter.* — *b) *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,99. — *c) *Dalbergia ougeinensis* Râǵan. 9,119.

*मेषक 1) m. *eine Art Portulak.* Richtig जीवमेषक. — 2) f. °षिका *Schafmutter.*

*मेषकम्बल m. *ein als Ueberwurf dienendes Schaffell* oder *eine wollene Decke.*

*मेषकुसुम m. *Cassia Tora.*

*मेषपुष्पा f. *eine best. Pflanze.*

मेषलोचन m. *Cassia Tora.*

*मेषवल्ली f. *Odina pinnata.*

मेषवाहिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. मेघवाहिनी v. l.

*मेषविषाणिका f. *Odina pinnata.*

1. मेषवृषण m. Du. *Bockshoden* 88,28.

2. मेषवृषण Adj. *Bockshoden habend* 88,31.

मेषशृङ्ग 1) m. *a) ein best. Baum.* — *b) *eine best. Giftpflanze.* — 2) f. ई *Odina pinnata* Râǵan. 9,32. Nach Mat. med. 309 *Gymnema sylvestre.*

मेषसंधि MBh. 1,6988 fehlerhaft für मेघसंधि.

मेषहृत् m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBh. 5,101,12.

*मेषान्तीकुसुम m. *Cassia Tora.*

*मेषाण्ड Adj. *Bockshoden habend;* m. Bein. Indra's.

मेषानन m. *ein best. den Kindern schädlicher Dämon* Verz. d. Oxf. H. 307,*b*,25.

*मेषान्त्री f. *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râǵan. 3,84.

मेषाय् *einen Ziegenbock darstellen.* मेषायित Adj. *e. Z. darstellend.*

*मेषालु m. *eine best. Pflanze.*

मेषास्य Adj. *widderköpfig* Suçr. 2,394,5.

*मेषाह्वय m. *Cassia Tora* Râǵan. 4,202.

1. मेषी f. s. मेष 3).

2. मेषी f. Bez. *des Wassers* in einer formelhaften Aufzählung TS. 3,3,3,1.

मेषूर्ण n. μεσουράνημα, *das 10te astrol. Haus.*

मेष्क m, *ein best. reissendes Thier.* °कृत Adj. Âpast. Çr. 10,19,1.

मेह् m. 1) *Urin.* मेहं कर् *harnen.* — 2) *krankhafter Harnfluss* Karaka 6,6. — 3) *=मेष *Widder.*

*मेहघ्नी f. *Gelbwurz.*

मेहलू f. N. pr. eines Flusses.

मेहन 1) n. *a) das männliche Glied.* — *b) Harnröhre.* — *c) Urin.* — 2) *m. *Schrebera Swietenioides* Râǵan. 11,211. — 3) *f. मेहना = मक्षिला.

मेहना Instr. Adv. *reichlich (in Strömen).*

मेहनावत् Adj. *reichlich spendend.*

मेहमुद्गरास m. *eine best. Mixtur gegen Harnkrankheit* Mat. med. 53.

मेहवत् Adj. *an krankhaftem Harnfluss leidend* Hemâdri 1,439,8.

°मेहिन् Adj. *harnend.*

मैघ Adj. (f. ई) *von der Wolke stammend.*

मैणिमण्य n. = मणिमणात्व Karaka 1,26 (मैर्मि° gedr.).

मैत्र 1) Adj. (f. ई) *a) vom Freunde kommend.* — *b) die Gefühle eines Freundes habend, — verrathend, wohlwollend, liebevoll.* — *c) dem* Mitra *gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) *ein Brahmane.* — *b) eine best. Mischlingskaste.* — *c) ein best. auf Zuneigung gegründetes Bündniss.* — *d) der 12te astrol.* Joga. — *e) *After.* — *f)* ein gangbarer Mannsname, der wie चैत्र dem lateinischen Cajus entspricht. — *g)* N. pr. α) eines Âditja, = मित्र VP.² 2,289. — β) eines Lehrers. — 3) f. मैत्री *a) Wohlwollen, freundschaftliche Gesinnung, ein freundschaftliches Verhältniss, Freundschaft.* Auch Pl. — *b) nahe Berührung, innige Verbindung* (mit Unbelebtem). श्रोत्रमैत्रीं गा so v. a. *zu Ohren kommen* Vikramâṅkaḱ. 8,1. — *c) Gleichheit —, Aehnlichkeit mit* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaḱ. 8,4. 12,74. Prasannar. 43,4. — *d)* das personificirte *Wohlwollen* erscheint auch als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — *e) *das Mondhaus* Anurâdhâ. — 4) n. *a) Freundschaft.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b) Freundesschaar* (nach Nîlak.) MBh. 5,143,9. — *c) das unter* Mitra *stehende Mondhaus* Anurâdhâ. Auch °नक्षत्र n. und *°भ n. — *d) das am frühen Morgen an* Mitra *gerichtete Gebet.* — *e) das unter* Mitra *stehende Geschäft der Ausleerung.* मैत्रं कर् *seine Nothdurft verrichten.* — *f)* = मैत्रसूत्र. — *g) *Freund.*

मैत्रक n. *Freundschaft.*

मैत्रकन्यक m. N. pr. eines Mannes.

1. मैत्रचित्त n. *eine wohlwollende Gesinnung* Kâraṇḍ. 12,14.

2. मैत्रचित्त Adj. *wohlwollend gesinnt* Lalit. 59,20.

मैत्रता f. 1) *Wohlwollen.* — 2) fehlerhaft für मित्रता.

*मैत्रवर्धक Adj. von मित्रवर्ध.

*मैत्रवर्धक Adj. von मित्रवर्ध.

मैत्रशाखा f. *eine best. Schule.*

मैत्रसूत्र n. Titel eines Sûtra.

मैत्राह्नज्यौतिक m. *ein best. Gespenst.*

मैत्राबार्हस्पत्य Adj. *dem* Mitra *und* Bṛhaspati *gehörig* Mân. Çr. 9,1,2.

मैत्रायण 1) m. *a) *Patron. α) von मित्र. — β) von मित्रयु; richtig मैत्रेय. — *b)* Pl. *eine best. Schule*

Hemâdri 1,519,19. — 2) f. ई N. pr. *a*) einer Lehrerin. — *b*) der Mutter Pûrṇa's. — 3) n. *wohlwollendes Verfahren.*

*मैत्रायणाक Adj. von मैत्रायण.

मैत्रायणागृह्यपद्धति f. Titel eines Werkes.

मैत्रायणि m. 1) Bez. Agni's Mân. Gṛhj. 1,21. — 2) Titel einer Upanishad.

मैत्रायणीपरिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

मैत्रायणीपुत्र m. Metron. Pûrṇa's.

मैत्रायणीब्राह्मणभाष्यदीपिका f. und °ब्राह्मणोपनिषद् f. Titel von Werken Burnell, T.

मैत्रायणीय m. Pl. *eine best. Schule des schwarzen* Jagurveda ÇKDr. 5,4873,*b*,8. Ârjav. 44,19.

मैत्रायणीयपरिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

मैत्रायणीयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

मैत्रायणीशाखा f. *eine best. Schule.*

मैत्रायणीसंहिता f. Titel einer Samhitâ, die von L. v. Schröder herausgegeben wird.

मैत्रायणेय m. 1) Patron. — 2) Pl. *eine best. Schule* Hemâdri 1,519,20. Metrisch st. मैत्रायण.

मैत्रावरुणि 1) Adj. (f. ई) *a*) *von* Mitra *und* Varuṇa *herstammend, ihnen gehörig* u. s. w. TS. 2, 5,8,4. — *b*) *zum Priester* Maitrâvaruṇa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) Patron. — *b*) *ein best. Priester, der erste Gehülfe des* Hotar. — 3) f. ई Patron.

मैत्रावरुणप्रयोग m. und °वरुणसोमप्रयोग m. Titel von Werken Burnell, T.

मैत्रावरुणि m. Patron. verschiedener Männer Bâlar. 310,1 (des Vasishṭha).

मैत्रावरुणीय 1) Adj. *zum Priester* Maitrâvaruṇa *in Beziehung stehend.* — 2) n. **dessen Amt.*

मैत्रि m. Metron. N. pr. eines Lehrers.

मैत्रिक am Ende eines adj. Comp. *Freundschaftsdienst.*

मैत्रिन् m. *Freund.*

मैत्रिनाथ m. N. pr. eines Autors.

मैत्रीकरुणामुदित m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 83,9.

*मैत्रीबल m. 1) *ein* Buddha. — 2) N. pr. eines Fürsten.

मैत्रीभाव m. *Freundschaft.*

मैत्रीमय Adj. *menschenfreundlich* Harshak. 205, 16.

मैत्रेय 1) Adj. *a*) Adj. *von Wohlwollen erfüllt.* — *b*) wohl *von* Maitri *herrührend.* — 2) m. *a*) Patron. oder Metron. verschiedener Männer. Auch Pl. — *b*) *eine best. Mischlingskaste,* = मैत्रेयक. — *c*) N. pr. α) eines alten Ṛshi. — β) eines Bodhisattva und zukünftigen Buddha. — γ) eines Vidûshaka. — δ) eines Grammatikers. — 3) f. मैत्रेयी Patron. verschiedener Frauen.

मैत्रेयक 1) m. *eine best. Mischlingskaste.* — 2) *f. °यिका *a*) *die Abstammung von* Mitraju. — *b*) *ein Kampf zwischen Freunden.*

मैत्रेयऋषित m. N. pr. eines Grammatikers.

मैत्रेयवन n. N. pr. eines *Waldes.*

मैत्रेयसूत्र n. Titel eines Sûtra.

मैत्रेयीब्राह्मण n. Bez. von Çat. Br. 14,5. fgg. Comm. zu Çat. Br. 14,5,*a*,1.

मैत्रेयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

मैत्र्य n. *Freundschaft.*

मैत्र्याभिमुख (मैत्र्यभि°?) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,7.

मैथिल 1) Adj. (f. ई) *zu* Mithilâ *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *ein Fürst von* Mithilâ. — *b*) Pl. α) *das Volk von* Mithilâ. — β) Name einer Dynastie. — 3) f. ई Bein. der Sîtâ, der Gattin Râma's.

मैथिलवाचस्पति und मैथिलश्रोत्रिय m. N. pr. zweier Männer.

मैथिलिक m. Pl. *die Bewohner von* Mithilâ.

मैथिलेय m. Metron. von मैथिली.

मैथुन 1) Adj. (f. ई) *a*) *gepaart, ein Paar verschiedenen Geschlechts bildend.* — *b*) *verschwägert.* — *c*) *zur Begattung in Beziehung stehend, bei der B. stattfindend,* — *getragen* (Kleid), *B. bezweckend.* धर्म m. so v. a. *Begattung.* — 2) n. *a*) *Paarung, Begattung.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b*) **Vereinigung, Verbindung.*

मैथुनगत Adj. *im Beischlaf begriffen.*

मैथुनगमन n. *das Vollziehen des Beischlafes.*

मैथुनज्वर m. *Geilheit.*

मैथुनधर्मिन् Adj. *der Begattung fröhnend, sich begattend.*

°मैथुनिक Adj. *den Beischlaf vollziehend.*

मैथुनिका f. *Verschwägerung.*

मैथुनिन् 1) Adj. *den Beischlaf vollziehend.* — 2) *m. *Ardea sibirica.*

मैथुनीभाव m. *Begattung.*

मैथुनोपगमन n. = मैथुनगमन.

मैथुन्य Adj. *zur Begattung in Beziehung stehend, sie bezweckend.*

मैधातिथ 1) Adj. *zu* Medhâtithi *in Beziehung stehend.* — 2) n. Name eines Sâman.

*मैधाव m. *der Sohn eines klugen Mannes.*

*मैधावक n. *Klugheit, Weisheit.*

मैध्यातिथ n. Name eines Sâman.

मैनवी (von मीन) f. *eine best. Gangart* S. S. S. 252.

मैनाक m. N. pr. 1) eines Berges; nach der Sage ein Sohn Himavant's von der Menâ (Menakâ), der, als Indra alle Berge der Flügel beraubte, allein die seinigen behielt. — 2) eines Daitja Hariv. 3,47,8.

मैनाकप्रभव m. Bein. des Flusses Çoṇa VP.² 2, 141.

*मैनाकस्वसृ f. Bein. der Pârvatî.

मैनाग m. v. l. für मैनाक 1).

मैनाल und मैनिक m. *Fischer.*

मैनेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

मैन्द् m. N. pr. eines Affen. *°मर्दन und *°कृन् m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*मैमत, *मैमतायन und मैमतायनि (Kâraka 1,1) m. Patron. von मिमत.

मैरव Adj. (f. ई) *zum Berge* Meru *gehörig.*

मैराल m. N. pr. eines mythischen Wesens Ind. St. 13,115. 135. 157.

मैरावण m. N. pr. eines Asura. °चरित्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मैरेय m. n. *ein aus Zucker und andern Stoffen bereitetes berauschendes Getränk.* Nach Kâkr. zu Suçr. 1,190 *eine Verbindung von* सुरा *und* श्रासव.

मैरेयक 1) m. n. dass. — 2) m. *eine best. Mischlingskaste.*

मैर्मिण्य n. Kâraka 1,26 fehlerhaft für मैणिमण्य.

मैलन्द m. *Biene.*

मैश्रधान्य n. *ein aus mancherlei Körnerfrüchten gemischtes Gericht.*

मैस्रिक Adj. *den krankhaften Harnfluss betreffend.*

मोक 1) n. *ein abgezogenes Fell.* — 2) f. मौकी *Nacht.*

मोकलिन् m. N. pr. eines Mannes.

मोक्तर् Nom. ag. *der da löst, abträgt* (eine Schuld).

मोक्तव्य Adj. 1) *zu befreien, frei zu lassen* Kâd. 2,131,8 (160,21). — 2) *fahren zu lassen, herauszugeben, auszuliefern.* — 3) *zu verlassen, aufzugeben, worauf man zu verzichten hat* Kampaka 27. — 4) *zu schleudern,* — *auf* (Loc. oder Acc. mit प्रति).

मोक्य Adj. in श्रमोक्य.

मोक्, मौक्ते s. u. Desid. von 1. मुच्, मोक्तयति s. u. मोक्तय्.

मोक्त m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *das Freiwerden, Befreiung,* — *von* (Abl., ausnahmsweise Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Befreiung von allen*

der Welt, Erlösung. Angeblich auch *Tod.*
lez. *bestimmter zur Erlösung führender*
. — 4) in der Astron. *Befreiung des ver-*
n (*verschlungenen*) *Gestirns, Ende einer*
iss. — 5) *das Sichablösen, Abfallen, Her-*
. — 6) *Erguss.* — 7) *das Freilassen, Lau-*
n (eines Verbrechers) Gaut. — 8) *Lösung,*
ung. — 9) *Lösung* (einer Frage). — 10)
:ssenlassen. — 11) *das Schleudern, Ab-*
, *Werfen.* — 12) *das Streuen, Ausstreu-*
3) *das Ausstossen* (eines Fluchs). — 14)
renlassen, *Aufgeben* Kathâs. 5,132. 7,27.
,16. — 15) **Schrebera Swietenioides* Râ-
211.

1) Adj. *der da löst, abbindet, frei*
— 2) am Ende eines adj. Comp. = मोक्त
) m. *ein best. Baum, der Pottasche lie-*
Schrebera Swietenioides Bhâvapr. 1,197.

ारणावादार्थ m. Titel eines Werkes Opp.

1) Adj. *befreiend, erlösend.* — 2) n. *a)*
eien, Erretten. — *b) das Freilassen, Lau-*
n (eines Verbrechers). — *c) das Lösen,*
m. — *d) das Fliessenlassen.* — *e) das*
ssen, Aufgeben, im Stich Lassen.

ोप Adj. *fahren zu lassen, aufzugeben, zu*
ässigen.

ोर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ञ m. Bein. des Hiouen-thsang.

ार n. *das Thor zur Erlösung* als Beiw.
ıe.

र्म m. 1) *Bestimmungen in Betreff der Er-*
— 2) Titel des Abschnittes im 12ten Buch
ı. von Adhjâja 174 bis zum Schlusse.

र्यन् n. *Commentare* dazu: °टीका f., °दी-
und °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

र्मव्याख्यान (Opp. Cat. 1,2676) n. und °ध-
ाका f. Titel von Werken.

र्णाय m. desgl.

ति m. *ein best. Tact* S. S. S. 237.

री f. Bein. der *Stadt* Kâńkî.

वेशव्यवस्थान m. *ein best.* Samâdhi Kâ-
,10.

ाव m. *Befreiung, Erlösung* 68,27.

क्षापरिषद् f. Bez. *der grossen Kirchenver-*
ngen bei den Buddhisten.

र्ग m. Titel eines Gaina-Werkes.

, °यति (metrisch auch Med.) 1) *Jmd be-*
rlösen, — *von* oder *aus* (Abl.) Gaut. 9,74.

— 2) *befreien, erlösen* in philosophischem Sinne.
— 3) *auflösen, aufbinden.* — 4) *ablösen* —, *her-*
ausziehen aus (Abl.). — 5) *Etwas von Jmd befrei-*
en, so v. a. *Jmd* (Abl.) *Etwas entziehen* Hariv. 2,
68,17. — 6) *fliessen lassen.* शोणितम् *Blut lassen.*
— 7) *schleudern, werfen.* — Desid. in मुमोक्षयिषु.
— Mit आ in आमोक्षण. — Mit परि *Jmd befreien.*
— Mit प्र in प्रमोक्षण. — Mit संप्र Med. *frei ma-*
chen für sich, sich sichern. — Mit प्रति in प्रति-
मोक्षण. — Mit वि *Jmd befreien von* oder *aus*
(Abl.). — Mit सम् dass.

मोक्षयितर् Nom. ag. *Befreier,* — *von* (Abl.).

मोक्षयितव्य Adj. *der erlöst werden soll* Çâṅk.
zu Bâdar. 1,1,7.

मोक्षलक्ष्मीविलास m. 1) N. pr. eines Tempels.
— 2) Titel eines Werkes.

मोक्षलक्ष्मीसाम्राज्यतन्त्र n. Titel eines Werkes
Burnell, T.

मोक्षलक्ष्मीसाम्राज्यसिद्धि f. desgl.

मोक्षवत् Adj. *mit der Erlösung verbunden.*

मोक्षवाद् m. Titel eines Werkes Burnell, T.

मोक्षविंशक n. Bez. *der zwanzig Sprüche* Hariv.
14348. fgg.

मोक्षशास्त्र n. *die Lehre von der Erlösung.*

मोक्षसाधन n. *Mittel zur Erlösung.*

मोक्षसाधनोपदेश m. Titel eines Werkes.

मोक्षहेतुतावाद m. desgl. Opp. Cat. 1.

मोक्षाय्, °यते *zur Erlösung werden.*

मोक्षिन् Adj. 1) *nach der Erlösung strebend.* —
2) *erlöst.*

मोक्षोपाय m. *Mittel zur Erlösung.*

मोक्ष्य Adj. *zu befreien, zu retten.*

*मोग m. *Wasserpocken.*

मोघ (मोघँ Maitr. S. 1,6,12) 1) Adj. (f. आ) *a) eitel,*
zwecklos, fruchtlos, vergeblich, Nichts zu bedeuten
habend. मोघम् und मोघ° Adv. *eitel u. s. w., ohne*
Grund. — *b) der sein Ziel verfehlt* 78,9. — 2) *m.
Einfriedigung, Hecke, Zaun. — 3) *f. मोघा *a) Bi-*
gnonia suaveolens. — *b) Embelia Ribes.*

मोघकर्मन् Adj. *zwecklosen Handlungen obliegend.*

मोघज्ञान Adj. *dessen Wissen fruchtlos ist.*

मोघता f. *das Eitelsein, Vergeblichsein.*

*मोघपुष्पा Adj. f. *unfruchtbar* (Weib).

मोघाश Adj. *eitlen Hoffnungen sich hingebend.*

मोघी Adv. 1) mit कर् *machen, das Etwas ver-*
geblich ist, vereiteln. — 2) mit भू *zwecklos* —, *ver-*
geblich werden.

*मोघोलि m. *Einfriedigung, Hecke, Zaun.*

मोच 1) m. *Moringa pterygosperma;* wohl auch
Musa sapientum. — 2) f. आ *a) Musa sapientum*
Naish. 7,31. — *b) *die Baumwollenstaude* Mat.
med. 122. Râgan. 8,8. — *c) *die Indigopflanze*
Râgan. 4,82. — 3) *f. ई *Hingtscha repens.* — 4)
n. *Banane* (die Frucht).

मोचक 1) Adj. *a) befreiend, erlösend* von (im
Comp. vorangehend). — *b) *der alle Leidenschaf-*
ten aufgegeben hat. — 2) *m. *a) Moringa ptery-*
gosperma. — *b) Musa sapientum.* — *c) Schrebera*
Swietenioides Râgan. 11,211. — 3) *f. °चिका *a)*
eine best. Pflanze. — *b) ein best. Fisch* Bhâvapr.
2,12. — 4) *n. *eine Art Fussbekleidung* Dharân. 1,
33. 2,5.

मोचन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) be-*
freiend von. — *b) schleudernd.* — 2) *f. ई *eine*
best. Pflanze, = कण्टकारी. — 3) n. *a) das Be-*
freien, Freilassen, Loslassen, — *aus* (Abl.), *das*
Befreien von (im Comp. vorangehend). — *b) das*
Lösen, Abspannen. — *c) das Entlassen, Fliessen-*
lassen.

मोचनक 1) Adj. (f. °निका) *befreiend* in बन्ध°.
— 2) f. °निका N. pr. eines Frauenzimmers.

*मोचनपटक *Filter.*

*मोचनिर्यास m. = मोचरस Râgan. 8,12.

मोचनीय Adj. *freizulassen, loszulassen.*

मोचयितव्य Adj. *zu befreien, vermittelst Jmd*
(Instr.) *von Jmd* (Instr.) *befreit werden könnend.*

मोचरस m., *मोचसार m., *मोचस्राव m. und
*मोचस्रुत् m. *das Harz der Gossampinus Rumphii*
Mat. med. 122. Râgan. 8,12.

*मोचाट m. 1) *das Mark der Banane.* — 2) *der*
Kern der Banane. — 3) *Nigella indica.* — 4)
Sandel.

*मोचाह्व m. = मोचरस Bhâvapr. 4,20.

मोचि f. in क्लि°.

*मोचिक m. *Gerber, Schuhmacher.*

मोचितव्य Adj. v. l. für मोचयितव्य.

°मोचिन् *befreiend* in बन्ध°.

मोच्य Adj. 1) *frei zu lassen.* — 2) *herauszuge-*
ben, zurückzugeben. — 3) *von dem Etwas* (ein
Glied, Acc.) *abzulösen,* — *abzuhauen ist* Gaut.
12,1.

मोञ्जकेशिन् m. N. pr. fehlerhaft für मुञ्ज°.

मोटक 1) m. n. *Kügelchen, Pille.* — 2) m. N. pr.
eines Autors. — 3) f. ई **eine best.* Râgiṇî. — 4)
n. *ein geknicktes, zusammengelegtes Blatt.*

मोटन 1) Adj. *zerknickend, Jmd den Garaus*
machend in *गल°. — 2) *m. *Wind.* — 3) n. *a)*
das Knicken, Brechen. — *b) das Erdrosseln, Gar-*
ausmachen.

मोटनक n. 1) *das Erdrosseln, Garausmachen.* — 2) *ein best. Metrum.*

*मोटा f. 1) *Sida cordifolia* Râǵan. 4,96. — 2) *Sesbania aegyptiaca* Râǵan. 4,133.

मोटि und मोटी f. in *कर्षा°.

मोठ m. N. pr. eines Geschlechts.

मोठक m. N. pr. eines Mannes.

मोठशतक n. Titel eines Werkes.

*मोण m. 1) *getrocknetes Obst.* — 2) *eine Art Fliege.* — 3) *Schlangenkorb.*

मोद् 1) m. *a) Lust, Fröhlichkeit.* Häufig Pl. — *b) Wohlgeruch.* — *c)* Bez. *der Formel* मदा मोद इव मोदा मोद इव Âpast. Çr. 13,14,15. 14,3,5. Vgl. TS. 3,2,1,5 und Ind. St. 10,37. — *d)* N. pr. eines Muni. — 2) *f. मोदा *a) eine best. Pflanze,* = अज-मोदा Râǵan. 6,110. — *b) ein Andropogon* Râǵan. 10,171.

मोदक 1) Adj. am Ende eines Comp. *erfreuend* MBh. 7,36,38. — 2) m. n. *kleines rundes Confect* (Mân. Grhj. 2,6); auch *Arzneistoffe in Form süsser Pasten* oder *Pillen* Mat. med. 11. Râǵan. 14, 106. 18. Bhâvapr. 2,25. — 3) m. *eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines* Kshatrija *und einer* Çudrâ. — 4) f. ई N. pr. einer mythischen Keule. — 5) n. *ein best. Metrum.*

मोदककार m. *Zuckerbäcker.*

*मोदकमय Adj. *zumeist aus Confect bestehend.*

मोदकर m. N. pr. eines Muni.

*मोदकवल्लभ m. Bein. Ganeça's Gal.

*°मोदकिका f. द्वि°का द्रा *immer zu zwei Confecten geben.*

मोदति m. Bez. *der Wurzel* मुद् MBh. 8,42,31.

मोदन 1) Adj. *erfreuend.* — 2) *f. ई *Moschus* Râǵan. 12,49. — 3) n. *a) das Erfreuen.* — *b) *Wachs.*

मोदनीय Adj. *worüber man sich freuen muss, erfreulich.*

मोदमान Partic. von 1. मुद्. m. vielleicht N. pr. vgl. मौदमानिक.

*मोदमोदिनी f. *Eugenia Jambolana.* Richtig मेघ-मोदिनी.

*मोदयत्तिका und मोदयत्ती f. *Ptychotis Ajowan.*

मोदाकि m. n. v. l. für मौदाकिन् 1) *b)* und 2) VP.^{2} 2,198.

मोदाकिन् m. wohl N. pr. eines Berges. v. l. मौदाकिन्.

*मोदाढ्य m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,10.

मोदागिरि m. N. pr. eines Reiches.

*मोदाढ्या f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râǵan. 6,111.

मोदापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मोदायनि m. Patron. von मोद्. Richtig wohl मौ°.

मोदिन् 1) Adj. *a) sich freuend, froh, heiter.* — *b)* am Ende eines Comp. *erfreuend.* — 2) *f. °नी *a) Jasminum Sambac, — auriculatum* u. s. w. Râǵan. 10,83. 85. 97. — *b)* = अजमोदा Râǵan. 6,112. — *c) Moschus.* Vgl. मोदन 2). — *d) ein berauschendes Getränk* Râǵan. 14,137.

मोदिनीश n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,22. Vgl. मेदिनीश 2).

मोदोष m. N. pr. eines Lehrers.

मोमुर्ध् Adj. *irre, toll.*

*मोरक n. *eine Art Stahl.*

मोरट 1) m. *a) eine best. Pflanze mit süssem Milchsaft* Râǵan. 3,80. — *b) die Milch einer Kuh, die vor Kurzem gekalbt hat.* Auch *saure Buttermilch* (vgl. मोरण) Bhâvapr. 2,43. Angeblich auch n. — 2) f. आ *Sansevieria Roxburghiana* Râǵan. 3,7. — 3) *n. *a) die Wurzel des Zuckerrohrs* Râǵan. 14,88. — *b) die Blüthe* und *die Wurzel von Alangium hexapetalum.*

*मोरटक n. *die Wurzel des Zuckerrohrs* Râǵan. 14,88.

*मोरण m. *saure Buttermilch* Kâśik. zu Suçr. 1, 179. Vgl. मोरट 1) *b).*

मोराक m. N. pr. eines Ministers, der einen *Tempel* °भवन n. erbaute.

मोरिका f. 1) *Seitenthür, Hinterthür* Gal. — 2) N. pr. einer Dichterin.

*मोरी N. pr. eines Geschlechts.

मोर्वणीकर m. Bein. Naraharidîkshita's.

मोष m. 1) *Räuber, Dieb.* आत्म° *an seiner eigenen Person.* — *b) Raub, Beraubung, Plünderung, Diebstahl.* — *c) geraubtes —, gestohlenes Gut.* — 2) *f. आ *Raub, Diebstahl.*

*मोषक m. *Räuber, Dieb.*

मोषकृत् Adj. *Diebstahl verheissend, — ankündigend.*

मोषण 1) Adj. am Ende eines Comp. *raubend, entziehend.* — 2) n. *a) das Entreissen.* — *b) das Berauben, Bestehlen.* — *c) das Unterschlagen.*

*मोषयितृ m. 1) *ein Brahmane.* — 2) *der indische Kuckuck.*

*मोष्टृ Nom. sg. *Räuber, Dieb.*

मोष्य Adj. *stehlbar* Vasishṭha 19,22.

मौढ्य m. (adj. Comp. f. आ Naish. 8,15) 1) *Verlust der Besinnung, Mangel an klarem Bewusstsein, Verwirrung, das Irrewerden, Irresein, Verblendung, Irrthum.* मौढ्यं ब्रू *sprechen, was Jmd irre macht.* मौढ्यस्तत्र न कार्यस्ते *lass dich dadurch nicht irre machen.* मौढ्यात् *aus Mangel an klarem Bewu aus Unverstand.* In Comp. mit einem im G oder Instr. gedachten Worte. — 2) in de sophie *eine anhaltende Verfinsterung des die Einen verhindert die Wahrheit zu er* — 3) *krankhafte, bis an Bewusstlosigkeit gr und in diese übergehende Trübung des Gei täubung, Ohnmacht.* — 4) *eine die Ver des Feindes bezweckende Zauberceremonie *Staunen, Wunder.* — 6) personificirt Sohn Brahman's.

*मौढ्यकारिन् m. *Caryota urens* Râǵan. 9,

मौढ्यचूडोत्तर n. und °शास्त्र n. Titel eine kes Hemâdri 1,135,22 (°चूडोत्तर gedr.). 13

मौढ्य 1) Adj. (f. ई) *irre führend, ver bethörend, betäubend.* — 2) m. *a) *Stecha b)* Name *eines der fünf Pfeile des Liebesg c)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) * *die Blüthe einer best. Jasminart.* — *b) Tr corniculata.* — 4) f. ई *a) *Portulaca quadri* ǵan. 7,135. — *b) ein best. Blendwerk,* — *Trug c) ein best. Zauberspruch.* — *d)* N. pr. *α)* ei saras. — *β)* einer Unholdin, einer Toch Garbhahantar. — 5) n. *a) das Sichirren, I sein, Verwirrung.* — *b) Betäubung,* so v. a. täubtsein. — *c) Betäubung,* euphemistisch schlaf. — *d) das Irremachen, Irreführen,* ren. — *e) Blendwerk, Täuschung.* — *f) M verwirren.* — *g) eine die Verwirrung eine des bezweckende Zauberceremonie* und *d verwandte Spruch.* So heissen *die Lieder* 2. — *h)* N. pr. einer Stadt.

मौढ्यनक 1) *m. *der Monat* Kaitra. C मौढ्यनिक. — 2) f. °निका *eine best. Pflan*

मौढ्यनदास m. N. pr. eines Mannes.

मौढ्यनप्रकृति m. N. pr. eines Schülers de karâkârja.

मौढ्यनभोग m. *ein best. süsses Gericht.*

मौढ्यनवल्लिका u. *°वल्ली f. *eine best.*

मौढ्यनास्त्र n. Name *eines der fünf Gescho Liebesgottes.*

मौढ्यनिद्रा f. *das Schlafen im Irrthum, e besonnene Zuversicht.*

मौढ्यनीय Adj. 1) *auf Irrthum —, auf ein wirrung des Geistes beruhend, daraus he gangen.* — 2) *Alles was in den Bereich d wirrung gehört, Alles was Verwirrung bringt, verwirrend.*

मौढ्यपरिमुक्ता f. N. pr. einer Gandharva frau Kâraṇḍ. 5,13.

मोक्म m. *eine best. Personification* Gaut. Sâmav. Br. 1,2,5.

मोक्मन्त्र m. *ein Zauberspruch, mit dem man Jmd bethört, verwirrt.* Auch in Comp. mit dem, der verwirrt wird.

मोक्मय Adj. (f. ई) *in Verblendung des Geistes —, in Irrthum bestehend.*

मोक्मुद्गर m. Titel zweier Werke.

मोक्यितर् Nom. ag. *Verwirrer.*

मोक्राजपराजय m. Titel eines Schauspiels.

मोक्रात्रि f. Bez. *der Nacht beim Weltuntergange.*

मोक्वत् Adj. *im Irrthum befangen.*

मोक्शास्त्र n. *Irrlehre.*

मोक्प्रमोत्तर n. Titel eines Werkes.

मोक्रात्मक Adj. *Irrthum bewirkend* Ind. St. 9,162.

मोक्रात्तिं m. *tiefste Verwirrung des Geistes* Çat. Br. 14,7,3,14.

मोक्रान्धसूर्य m. *ein best. Heilmittel* Rasendrak. 89.

मोक्रिन् 1) Adj. *verwirrend.* — 2) f. ॰नी *a) *die Blüthe einer Jasminart.* — *b)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Tochter Rukmâṅgada's VP.^{2} 1,lii.

मोक्रिक Adj. *in Verwirrung gerathend.*

मोक्रोपमा f. *eine rhetorische Figur, in der man Jmd das Verglichene mit dem, womit es verglichen wird, verwechseln lässt.*

मोक m. Patron. von मूक.

*मोकलि m. *Rabe.*

मोकुन्द् Adj. *zu* Mukunda (Vishṇu) *in Beziehung stehend.*

मोकुलि m. *Krähe.*

मोक्तिक 1) Adj. *nach der Erlösung strebend* (von मुक्ति). — 2) m. (einmal im MBh.) und n. (adj. Comp. f. आ) *Perle* Râǵan. 13,152.

मोक्तिकगुम्फिका f. *Perlenaufreiherin.*

*मोक्तिकतण्डुल m. *weisser Jâvanâla* Râǵan. 16,26.

मोक्तिकदामन् n. 1) *Perlenschnur.* — 2) *ein best. Metrum.*

*मोक्तिकप्रसवा f. *Perlenmuschel* Râǵan. 13,128.

मोक्तिकमाला f. 1) *ein Halsschmuck aus Perlen.* — 2) *ein best. Metrum.*

मोक्तिकारत्न n. *Perle.* Nom. abstr. ॰ता f.

*मोक्तिकशुक्ति f. *Perlenmuschel* Râǵan. 13,128.

मोक्तिकावलि u. ॰ली (119,20) f. *Perlenschnur.*

मोक्य n. *Stummheit.*

मोत्त n. Name eines Sâman.

मोत्तिक Adj. *zum Ende einer Finsterniss in Beziehung stehend.*

मोख Adj. 1) *zum Munde in Beziehung stehend;* Subst. *ein solcher Makel.* — 2) *auf Unterricht beruhend.*

मोखर Adj. als Bez. eines Geschlechts Harshaṅ. 108,7.

मोखरि m. Patron.

मोखर्य 1) n. *Geschwätzigkeit.* — 2) *f. आ f. zu मौखरि.

*मौखिक Adj. von मुख.

*मोख्य n. *Vorrang.* Hit. 66,6 fehlerhaft.

मोघ (fehlerhaft) und मोघ्य n. (Çiç. 12,39. Kampaka 249) *Einfalt, Unschuld, Unerfahrenheit, reizende Naivetät.*

मोघ्य n. *Vergeblichkeit.*

मोच n. *Banane* (die Frucht).

मोञ्जवत्तं 1) Adj. *vom Berge* Mûǵavant *kommend.* — 2) m. angeblich Patron. Aksha's.

मोञ्जिं 1) Adj. (f. ई) *a) aus* Muńǵa-*Gras gemacht.* — *b) dem* Muńǵa-*Gras ähnlich* oder *darauf lebend.* — 2) *m. N. pr. eines Dorfes der Bâhika. — 3) f. ई *ein Gürtel aus* Muńǵa-*Gras* Gaut. 1,15. Vikramâṅkaṅ. 18,81. Metrisch auch मौञ्जि.

मौञ्जक Pl. Muńǵa-*Halme.*

मौञ्जकायन m. Patron.

*मौञ्जवत Adj. *vom Berge* Muńǵavant *kommend.*

मौञ्जविवान Adj. (f. आ) *aus* Muńǵa-*Gras geflochten* Âpast. Çr. 10,29,7.

मौञ्जायन 1) m. *a)* Patron. N. pr. eines Mannes. — *b)* *Pl. N. pr. eines kriegerischen Stammes. — 2) *f. ई *eine Fürstin der* Mauńǵâjana.

*मौञ्जायनीय m. *ein Fürst der* Mauńǵâjana.

मौञ्जि f. s. u. मौञ्ज 3).

मौञ्जिन् Adj. *mit einem Gürtel von* Muńǵa-*Gras umgürtet.* Vgl. नाग॰.

*मौञ्जीपत्रा f. *Eleusine indica* Râǵan. 8,97.

मौञ्जीय Adj. (f. आ) 1) *aus* Muńǵa-*Gras gemacht.* — 2) *Adj. von मौञ्ज 2).

मौञ्ज्य m. *eine best. Personification* Gaut.

मौट्य m. Patron. fehlerhaft für मौद्य.

मौद्य 1) m. Patron. — 2) n. *Einfalt, Dummheit.*

*मौण्डिनिकाय m. N. pr. P. 6,2,94, Sch.

मौण्ड्य n. *das Kahlgeschorensein des Kopfes.*

मौत्र n. *Beize* in अमौत्रधौत. Vgl. मूत्रकृत.

मौत्रकृच्छ्रिक Adj. (f. ई) *wie bei der Strangurie* Karaka 3,5.

मौद् m. *ein Anhänger des* Muda; *Pl. *eine best. Schule.*

1. मौदक n. *die von den* Mauda *angenommene Textesrecension.*

2. मौदक Adj. (f. ई) *Confect betreffend, darüber handelnd.*

*मौदकिक 1) Adj. *zumeist aus Confect bestehend.* — 2) m. *Confecthändler.*

*मौदनिक Adj. (f. आ und ई) von मौदन.

*मौदनेयक Adj. von मौदन.

*मौदमानिक Adj. (f. आ und ई) von मौदमान.

मौदायन m. Patron. Auch Pl.

मौदाकि m. n. N. pr. v. l. für मौदाकिन् 1) *b)* und 2) VP.^{2} 2,198.

मौदाकिन् N. pr. 1) m. *a)* wohl eines Berges MBh. 6,11,26. v. l. मौदाकिन्. — *b)* eines Sohnes des Bhavja VP. 2,4,60. — 2) n. N. pr. des von 1) *b)* beherrschten Varsha ebend.

मौद्ग 1) Adj. *fabaceus.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

मौद्गल 1) *Adj. von मौद्गल्य. — 2) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

मौद्गलादि m. N. pr. eines Lehrers VP.^{2} 3,62.

*मौद्गलि m. *Krähe.*

*मौद्गलिकेर m. Metron.

मौद्गल्य 1) Adj. *von* Mudgala *stammend.* — 2) m. *a)* Patron. von Mudgala und N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. Hariv. 1,32,57. — *b) eine best. Mischlingskaste.*

मौद्गल्यायन m. Patron. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

*मौद्गल्यीय Adj. von मौद्गल्य.

*मौद्गिक Adj. *für Bohnen eingetauscht.*

*मौद्गीन Adj. *mit Phaseolus Mungo besäet.*

मौनं 1) m. *a)* Patron. von मुनि. — *b)* Pl. N. pr. einer Dynastie. — 2) f. ई *der 15te Tag in der dunkelen Hälfte des* Phâlguna, an dem man *unter Beobachtung des Schweigens* eine Abwaschung vornimmt. — 3) n. *a) der Stand des* Muni. — *b) das Schweigen.*

मौनगोपाल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

मौनधारिन् Adj. *Schweigen beobachtend.*

मौनभृ m. N. pr. eines Mannes.

मौनमन्त्रावबोध m. Titel eines Werkes.

मौनवृत्ति Adj. = 2. मौनव्रत 174,4.

1. मौनव्रत n. *das Gelübde des Schweigens.*

2. मौनव्रत Adj. (f. आ) *das Gelübde des Schweigens beobachtend, der sich vorgenommen hat nicht zu sprechen* Dh. V. 35,15.

मौनव्रतधर् (MBh. 1,49,29), ॰व्रतधारिन् (R. 3,1, 35) und मौनव्रतिन् Adj. dass.

*मौनिक Adj. Muni-*artig.*

*मौनिचिति Adj. von मुनिचित.

मौनित्व n. *das Schweigen.*

मौनिन् 1) Adj. *Stillschweigen beobachtend, nicht sprechend.* — 2) *m. = मुनि.

*मौनिस्थलिक Adj. von मुनिस्थल.

मौनेय 1) Adj. (f. या) *von der* Muni *stammend*, Bez. einer Klasse von Gandharva und Apsaras. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.* — 3) n. मौनेय *der Zustand eines* Muni.

मौन्द् m. N. pr. eines Lehrers.

मौन्य m. Patron. fehlerhaft für मौन.

*मौरजिक m. *Trommelschläger.*

मौरव Adj. *vom* Daitja Muru *herrührend.*

मौरुण्ड m. Pl. N. pr. eines Volkes, = मुरुण्ड VP.² 4,209.

मौर्ख्य n. *Dummheit.*

मौर्य m. (* Patron. von मुर und * Metron. von मुरा) Hem. Par. 8,347. Pl. N. pr. einer mit Kandragupta beginnenden Dynastie.

मौर्यदत्त m. N. pr. eines Mannes.

मौर्यपुत्र m. N. pr. eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Gaina.

1. मौर्व 1) Adj. (f. ई) *aus der Sanseviera Roxburghiana gemacht, von ihr kommend, zu ihr gehörend.* — 2) f. ई *a) ein aus Mûrvâ gemachter Gürtel* Gaut. 1,15. — *b) Bogensehne.* — *c)* in der Geometrie *Sehne, Sinus.*

2. मौर्व Adj. (f. ई) *aus dem* Muru *genannten Eisen verfertigt.*

मौर्विका f. in der Geometrie *Sehne, Sinus.*

मौर्विकि am Ende eines adj. Comp. von मौर्वी *Bogensehne.*

मौर्वीमेखलिन् Adj. *mit einem Gürtel aus Mûrvâ umgürtet* MBh. 7,17,23.

मौल 1) Adj. (f. या) *a) von Wurzeln herkommend* (Gift) Harshaṅ. 6,23. — *b) von Alters her bestehend, altherkömmlich.* — *c) von Alters her in einem Lande lebend, eingeboren* 210,13. — *d) von Alters her* —, *von Vater und Grossvater her ein Amt bekleidend,* — *im Dienste eines Fürsten stehend* (als Krieger). — *e)* in Verbindung mit पार्थिवाः so v. a. मूलप्रकृतयः; unter den 12 मौला राज्ञाः oder प्रकृतयः sind die शाखाप्रकृतयः mit eingeschlossen. — 2) m. *ein von Vater und Grossvater her das Amt bekleidender Minister.*

*मौलभारिक Adj. *eine Last Wurzeln tragend,* — *fahrend.*

मौलि 1) m. *a) Kopf.* मौलौ नि-धा *auf den Kopf legen,* so v. a. *mit Ehrerbietung entgegennehmen.* — *b) Gipfel, Spitze* überh. — *c) *Jonesia Asoka.* — *d)* Patron. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) m. f. *a) Diadem.* — *b) *ein Büschel von Haaren auf dem Scheitel des Kopfes, der bei der Tonsur des Kindes stehen bleibt.* — *c) *geflochtenes und auf dem Kopfe zusammengelegtes Haar.*

मौलिक 1) Adj. *a) *Wurzeln tragend* u. s. w. — *b) ursprünglich.* — *c) niedrig stehend, von niederer Herkunft.* — 2) m. *a) Wurzelgräber* oder *Wurzelhändler.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — Kathâs. 116,65 fehlerhaft für मौक्तिक.

*मौलिका n. Nom. abstr. von मूलिक.

मौलिन् 1) Adj. *a) zu oberst habend* in चक्र° (Nachtr. 4). — *b) an der Spitze* —, *obenan stehend, Alles übertreffend* Spr. 7680. — *c) mit einem Diadem geschmückt* Hemâdri 1,335,20. 336,1. — Mârk. P. 112,9 fehlerhaft für मौनिन्.

मौलिपृष्ठ n. *Scheitel.*

मौलिबन्ध m. *Diadem* Ind. St. 14,386.

मौलिमण्डन n. *Kopfschmuck.*

मौलिमण्डनमालिका f. *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.*

मौलिमन्दनमालिका Kathâs. 73,21 fehlerhaft für °मण्डन°.

मौलिमाला und °मालिका (132,16) f. *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.*

°मौलिमालिन् Adj. — *als Kranz auf dem Scheitel tragend.*

मौलिमुकुट m. *Diadem* Dhûrtas. 4.

मौलीन्दु m. *ein Mond auf dem Kopfe* Hemâdri 1,371,15. 18. 22.

मौलेय m. Pl. N. pr. eines Volkes; vgl. विन्ध्य°. — Mârk. P. 61,35. 46 fehlerhaft für मौनेय.

मौल्य 1) Adj. *an der Wurzel befindlich.* — 2) n. = मूल्य *Preis, Kaufpreis* Pañkad.

मौल्याध्याय m. Titel eines Werkes.

मौल्याभरण n. *Kopfschmuck.*

मौषिक Adj. *murinus* zu Spr. 2041.

*मौषिकार m. Metron.

*मौषिकि m. Metron. von मूषिका.

मौषिकीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*मौष्टा f. *Faustkampf.*

मौष्टिक m. *Schelm, Betrüger* Text zu Lot. de la b. l. 168.

मौसल 1) Adj. *a) keulenförmig, keulenartig.* — *b) mit Keulen ausgeführt* (ein Kampf). Subst. *ein solcher Kampf.* — *c) auf den Kampf mit Keulen bezüglich, denselben beschreibend.* पर्वन् n. Titel des 16ten Parvan im MBh. — *d)* Bez. eines Madhuparka, *der aus* Surâ *und* Âgja *besteht.* — *e) *zu* Mausalja *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*मौसल्य m. Patron. von मुसल.

मौसुल m. *ein Moslim.*

मौहूर्त m. *ein Sternkundiger, Astrolog.*

मौहूर्तिक 1) Adj. *a) einen Augenblick während, momentan.* — *b) zu einer bestimmten Stunde in Beziehung stehend.* — *c) mit der Astrologie vertraut* Spr. 7737. — 2) m. *a) Astrolog* Spr. 7703. — *b)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern, Kinder der* Muhûrtâ.

म्र in चर्मम्र *Gerber.*

म्रा, मनति (म्रभ्यासे). Simplex nicht zu belegen. — Mit आ *erwähnen, anführen, erwähnen als, annehmen* —, *ansehen als* oder *für* (Acc.) Mahâvîraṅ. 60,12. 61,4. Pass. आम्रायते, आम्रात Partic. auch so v. a. *überliefert, gelehrt.* — Mit प्रत्या (°म्रायुस्) *wieder hersagen.* — Mit समा 1) *erwähnen, aufführen, aufzählen; annehmen als* oder *für* (Acc.). Partic. समाम्रात. — 2) Med. *hersagen.*

म्यद्, म्यत्ति (Perfect-Stamm मिम्यद् und मिमिद्) 1) *feststitzen, haften in* oder *an* (Loc.). Pass. *stehen* (von einem Bau). — 2) *sich befinden, vorhanden sein.* — Mit अप *fernhalten.* — Mit आ *gehalten werden, sich befinden.* — Mit नि *halten;* Med. *an sich haben.* — Mit परा *sich zur Seite befinden* RV. 1,167,4. — Mit सम् Act. Med. *zusammenhalten, sich zusammenthun.*

म्रद्, मृत्ति, म्रदति 1) *striegeln, reiben; bestreichen.* म्रदित *bestrichen.* — 2) *संघाते. — Caus. म्रदयति und *मृदयति 1) *bestreichen.* — 2) *श्लेष्मणि und *संघाते. — Mit अभि Simpl. (°म्रमृदत) und Caus. (°मृदयति) *einreiben, salben.* — Mit नि *sich reiben.* — Mit सम् *einreiben;* nur संम्रदित.

म्रत 1) Adj. *zerreibend* in तुविम्रत. — 2) m. *a) *Salbe* Râgan. 15,3. — *b) das Verstecken der eigenen Gebrechen* Lalit. 39,19. Text zu Lot. de la b. l. 280.

म्रतकृत्वन् Adj. *zerreibend, zerstörend.*

म्रतण n. 1) *das Einreiben, Salben.* — 2) *Einreibemittel, Salbe, Oel* Râgan. 15,3.

म्रद्, म्रदते *reiben.* Simplex nicht zu belegen. — Caus. म्रदयति *glätten* TS. 6,1,4,4. — Mit प्र *aufreiben* in प्रम्रदि. — Mit वि 1) Act. (°म्रद्) *mürbe machen, erweichen.* — 2) Med. *sich erweichen für* (Dat.) Maitr. S. 1,6,3 (90,6).

म्रद् in ऊर्णाम्रद् (Nachtr. 4).

म्रदस् in ऊर्णाम्रदस् und ऊर्णा° (Nachtr. 2).

म्रदिमन् m. 1) *Weichheit* (eig. Naish. 8,24); *Milde, Sanftmuth.*

*म्रदिष्ठ Adj. Superl. zu मृदु. Vgl. मृदिष्ठ.

म्रदीयस् Adj. (Compar. zu मृदु) *weicher, sanfter.*

*म्रातन n. *Cyperus rotundus.*

म्लित्यँति *zerfallen, sich auflösen.* — Mit निर्म्लेतुक. — Mit वि *zerfallen, zerbröckeln.* ाचति (गत्यर्थ). — Mit नि *untergehen* (von ie). — Mit अभिनि *untergehen über* (Acc.) . 1,8,7 (125,18.21). अभिनिमुक्त *derjenige, die untergehende Sonne schlafend findet,* ,12,13. 22. Häufig fehlerhaft अभिनिर्मुक्त ben.

ग्लुचति = ग्लुच्.

ग्लेटति v. l. für ग्लेड्.

ग्लेडति (उन्मादे). — Mit आ Caus. आग्लेडयत्ययति Çâñkh. Ça. 8,7,2) *wiederholen.* आ- *iederholt.* — Mit उपनि (°ग्लेडते) *erfreuen,* ।.

u. ग्लेड् mit आ.

n. Bez. *eines verderblichen* Agni.

) Adj. *gestohlen.*

ग्लपयति (क्लेदने).

ः. u. Caus. von ग्लै.

ायति, ग्लायते u. ग्लाति (episch). 1) *welken. welkes, leidendes, verstelltes Ansehen er-* urch Krankheit, Sorgen, Leidenschaften). rom Gesicht. — 3) *erschlaffen, schwach* iberh. — 4) *den Kopf hängen lassen, sich merz hingeben* Spr. 7833. — 5) *dahin-* :n Bâlar. 63,2. — 6) Partic. *a)* ग्लातँ *durch* eich geworden. — *b)* ग्लान *α) verwelkt, welk.* ः, *ein leidendes, verstelltes Ansehen habend.* ilafft, *ermattet, matt* Daçak. (1925) 2,70,11. iis Karaka 6,30. — *δ) zusammengeschrumpft* ः,19. — *ε) niedergeschlagen, betrübt, klein-*)açak. 28,11. — *ζ) geschwunden, dahin sei-* 7686. Naish. 5,133. — *η) schwarz, dunkel-* - 3) **schmutzig.* — Caus. 1) ग्लापँयति *welk die Spannkraft benehmen* Karaka 1,26. — ते *zerdrücken.* — Mit अभि in अँनभिग्लातवर्ण अभिग्लान. — Mit आ, आग्लान *welk* oder *ein* elk. — Mit परि 1) *dahin schwinden.* — 2) *a) verwelkt* 304,22. — *b) erschlafft.* — *c)* ieworden Karaka 6,18. — *d) geschwunden,* iend Vâmana 49,13. — Mit विपरि, °ग्लान nen *verwelkt.* — Mit प्र 1) *verwelken, welk* — 2) *dahinschwinden.* — 3) प्रग्लान *a)* . — *b) ein leidendes Aussehen habend.* — mergelt. — *d) schmutzig, verunreinigt.* — 1) *erschlaffen.* — 2) विग्लान *verwelkt* und um *sein Ansehen gekommen.* — Caus. ाति) *welk machen.*

1) Adj. s. u. ग्लै. — 2) n. *Welkheit, Abwe- alles Glanzes.* — Mârk. P. 35,24 fehlerhaft für ग्लान.

ग्लानता f. *Welkheit, Schlaffheit.*

*ग्लानाङ्गी Adj. f. *die monatliche Reinigung habend* Râgan. 18,20.

ग्लानि f. 1) *das Verwelken.* — 2) *Erschlaffung.* — 3) *das Verschwinden* Kâd. 233,24. — 4) *Kleinmuth* Kathâs. 46,79. — 5) *Verunreinigung* Z. d. d. m. G. 36,367. — 6) *Schwärze* in अति° (Nachtr. 1). — 7) *Gemeinheit, niedrige Gesinnung* Naish. 5,127.

*ग्लानीय Partic. fut. pass. von ग्लै.

°ग्लापिन् Adj. *verwelken machend* Naish. 3,133.

ग्लायिन् Adj. 1) *welk werdend.* — 2) *hinschwindend.*

*ग्लास्नु Adj. *welk werdend.*

ग्लिक् 1) ग्लेक्ति *wälschen, eine unverständliche oder fremde Sprache sprechen.* — 2) *ग्लिष्ट *a) unverständlich.* — *b)* = ग्लान. — *Caus. ग्लेक्कयति = Simpl. ग्लेक्ति = ग्लिष्ट.

ग्लिक्क Pâṇ. 4,3,105 wohl fehlerhaft für ग्लेक्क.

ग्लित् = म्लित्. Nur असंग्लेत्य (Absol. vom Caus. mit सम्) *ohne zu zerkauen* Âpast. Ça. 3,19,7 (vgl. Comm. zu TS. 2,770).

ग्लुच्, ग्लौँचति *niedergehen, zur Rast gehen.* — Intens. etwa *zur Ruhe bringen* in der Stelle सीसे मलिम्लुचामरे शिरोग्लिमुपबर्हणे (lies शिरोर्तिमु°) Mân. Grhj. 2,1. Statt मलि° wird AV. 12,2,20 मँलं सादयित्वा gelesen. Vgl. देवमलिम्लुच् und मलिम्लुच. — Mit अनु *sich aus der Ruhe* oder *Verborgenheit erheben, aufgehen.* — Mit अप, अँपग्लुक्त *zurückgezogen, verborgen.* — Mit उप *sich zurückziehen —, sich verbergen hinter* (Acc.). — Mit नि 1) *untergehen.* Khând. Up. ist निमुग्लोच st. न निग्लोच zu lesen. — 2) *untergehen über* (Acc.). — Mit अभिनि *untergehen über* (Acc.). — Mit प्र *niedergehen.*

*ग्लुच्, ग्लुचति = ग्लुच्.

ग्लुप् Nebenform zu ग्लुच्. — Mit उप, उँपग्लुप्त *verborgen, zurückgezogen.* — Mit अभिनि in सूर्याभिनिग्लुप्त *derjenige, den die Sonne beim Untergehen schlafend findet,* Gobh. 3,3,35.

ग्लेक् s. ग्लिक्.

ग्लेच्छँ 1) m. *a) Wälscher, Barbar.* — *b) *ein Mann, der Hang zum Bösen hat.* — *c) das Wälschen, Unkenntniss der Landessprache; Barbarismus* Comm. zu Nâjam. 1,3,29. — 2) f. ग्लेच्छी f. zu 1) *a)* Hem. Par. 2,668. fg. — 3) *n. *a) Kupfer.* — *b) Zinnober* Râgan. 13,57.

*ग्लेच्छकन्द m. *Allium ascalonicum.*

ग्लेच्छता f. Nom. abstr. zu ग्लेच्छ 1) *a)* 106,11.

*ग्लेच्छद्विष्ट m. *Bdellium* Gal.

ग्लेच्छन n. *das Wälschen, Sprechen einer fremden Sprache.*

*ग्लेच्छभोजन 1) m. *Weizen.* — 2) n. *eine best. aus Gerstenkörnern bereitete Speise.*

*ग्लेच्छमुख n. (Râgan. 13,18) und *ग्लेच्छास्य n. *Kupfer.*

*ग्लेच्छाश m. *Weizen.*

*ग्लेच्छास्य n. *Kupfer.*

*ग्लेच्छित 1) Adj. s. u. ग्लिक्. — 2) n. *eine fremde Sprache.*

ग्लेच्छितक n. *eine verabredete, Andern unverständliche Sprache.*

ग्लेच्छितवै Dat. Infin. *zu wälschen* Mahâbh. (K.) 1,2,8.

*ग्लेट्, ग्लेटति und *ग्लेड्, ग्लेडति (उन्मादे).

*ग्लेव्, ग्लेवते (सेवने).

---

1. यँ Pron. rel. (f. यौँ) 1) *wer, welcher.* यँद वो बँलम् mitten in einem Satze so v. a. *pro robore vestro.* Die correlativen Demonstrativa sind: सँः (der Einfachheit wegen setze ich hier und in der Folge stets nur den Nomin. Sg. m.), स्यँः (RV. 1, 52,1. 61,15. 63,8. 178,1. 8,10,3), एषँः, अयम्, असौ, स एषः, एषँ स्यँः (RV. 1,87,5. 9,108,4. 5), अगं सः, सो ऽयम् (250,3), तादृशः, एतावान् (191,3), ईदृक्, तथा (in Correlation mit यद्ध *was*). Das erwartete Demonstrativ fehlt bisweilen (Gaut. 12,1. 19,9. 20, 15), andererseits aber auch das Relativ. Zwei und mehrere Relativa in einem und demselben Satze (यस्मिन्नकृनि यदकः). Ein oder mehrere Subjecte werden durch das Relat. zu einem Satze verbunden und dadurch hervorgehoben (यस्त्वं कथं वेत्थ so v. a. *woher weisst du Etwas?* यच्च काममुखं लोके यच्च दिव्यं मरुत्सुखम्—एते). Nicht selten wird ein auf diese Weise erweitertes Subject andern Subjecten angereiht, ohne dass ein besonderer Nachdruck darauf läge, aus rein metrischen Rücksichten (अन्धो ञडः पीठसर्पी सप्तत्या स्थविरश्च यः statt des einfachen स्थविरश्च). Auffallender ist, dass sogar ein Object in einen solchen relativen Satz aufgelöst und andern Objecten angereiht wird (ये च मानुषाः = मानुषांश्च). Das auf solche Weise ein Subject hervorhebende Relat. erscheint ohne Rücksicht auf Genus und Numerus des Subjects häufig im Nomin. Sg. n. (यत्र उ रु वा एष प्रत्यदृं यद्ब्रह्मा). Ein solches यँद् lässt sich durch *was — betrifft* wiedergeben. In dem Satze तँतो देवौँ एँतं वँज्रं दृढ्प्रयँदँपः steht यँद् vor einem Acc. und bedeutet so v. a. *nämlich.* यद् nach einer directen, mit इति schliessenden Rede lässt sich durch *beim*

Gedanken „—“ übersetzen (304,1. 12. 323,19). Das Relat. verbindet sich gern mit andern Pronomm.: यँस्त्वँम्, यो ऽयँम्, यः सः, यँ एषः, यो ऽसौ, सँ यँः, असौ यः. — 2) verdoppeltes य bedeutet *wer —, welcher —, was immer.* Ihm entspricht ein verdoppeltes oder auch ein einfaches (32,12. 103, 25) स. Die Partikel हि kann zwischen die beiden Relativa treten. — 3) mit dem Demonstr. स *beliebig, gleichviel wer, — welcher.* Häufig ist die Verbindung यदा तदा. — 4) mit dem Interr. क und einer nachfolgenden Partikel: *a)* यँः कश्च und यँः—कश्च *wer —, welcher immer, der erste beste, gleichviel wer, — welcher.* Auch यद्यत्किं च. — *b)* यः कश्चित् (Gaut. 26,22) und यः—कश्चित् dass. — *c)* यः कश्चिदपि dass. — *d)* यः कश्चन und यः—कश्चन dass. — *e)* यः को वा dass. — *f)* यः कोऽपि dass. Noch nicht bei M. — 4) mit त्वद् *oder irgend ein anderer.* — 5) यो ऽहम् (यस्त्वम् u. s. w.) *der ich*, so v. a. *da ich, dass ich* (nach einer vorangehenden Frage). Das persönliche Pronomen kann auch fehlen, da es sich aus dem Verbum fin. ergiebt. यस्य मे so v. a. *da mir.* — 6) so v. a. *wenn Jemand* (gewöhnlich mit einem Optativ). यस्य *si cui*, याम् *si quam.* — 7) m. im Sâṁkhja Bez. *der Seele.* — यँद्, यस्मात् und यँन s. auch bes.

2.*य 1) m. = गन्तर् (यातर्), वायु, यमन, यशस्, योग, यम, *barley, light (lustre)* und *abandoning.* — 2) f. या = लक्ष्मी (H. 226), यात्रा, प्राप्ति, धूमित, त्याग, वारण, योग, समाज्ञा, यान und *pudendum muliebre.*

यकँ Pron. rel. (f. यकी) = यँ *wer, welcher*, Hem. Par. 2,231.

यकँन् und यँकृत् (nur dieses am Anfange eines Comp.) n. *Leber.*

यकार् m. *der Laut* य TS. Prât.

यकारादिपद् n. *ein mit* य *anlautendes Wort* euphemistisch für *eine Form von* यभ्.

यँकृत् s. u. यकँन्.

यकृद्रिलोक् n. *ein best. Heilmittel* Mat. med. 52.

*यकृदात्मिका f. *eine Art Schabe.*

यकृडदर्, यकृद्दाल्य und यकृद्दाल्युदर् n. *Leberanschwellung.*

यकृल्लोम und यकृल्लोमन् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

यक्, यक्षति und *यक्षते. Zu belegen nur यक्षमस् als Erklärung von यक्ष in der Bed. *ehren* nach dem Comm. — Mit प्र (nur प्रँ यक्त und प्रयँक्षन् Partic.) 1) *vorwärts eilen, — streben.* — 2) einer Sache *nachstreben, erstreben, erreichen;* mit Acc. 1. यक्षँ 1) n. *ein lebendes oder übernatürliches Wesen; eine unkörperliche, geisterhafte Erscheinung, Ding, Spukgestalt.* Sg. coll. *die Wesen* u. s. w. Die Commentatoren erklären das Wort durch यज्ञ, पूजा, पूजित, पूज्य und ähnlich. — 2) m. *a)* Bez. *besonderer Genien im Gefolge* Kubera's (ganz ausnahmsweise auch Vishṇu's). Gelten für Söhne Pulastja's, Pulaha's, der Khasâ, der Krodhâ, Kaçjapa's; sollen aus Brahman's Füssen entstanden sein und Besessenheit bewirken. — *b)* Bein. Kubera's Varâh. Jogaj. 6,1. — *c)* N. pr. α) eines Muni. — β) eines Sohnes des Çvaphalka VP.^{2} 4,95. — γ) *von Indra's Palast. — 3) f. यक्षा N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25. 9,78. 10,37. — 4) f. यक्षी *a) ein weiblicher* Jaksha. यक्षीणां प्रथमा यक्षी (angeblich = कुबेरमातर्) wird Durgâ genannt Hariv. 2,3,15. — *b)* *Kubera's *Gattin.*

2. यक्ष in कोतर्यक्ष und कोतायक्ष.

यक्षक m. = यक्ष 2) *a).*

यक्षकर्दम m. *ein Gemisch von Kampfer, Agallochum, Moschus, Sandel und* Kakkola Hemâdri 2,*a*,44,11.

यक्षकूप m. N. pr. einer Oertlichkeit.

यक्षग्रह् m. *eine best. Tobsucht.*

यक्षण n. = जक्षण *das Essen, Verzehren.*

*यक्षतरु m. *Ficus indica* Râgân. 11,119.

यक्षता f. u. यक्षत्व n. *der Zustand eines* Jaksha.

यक्षदत्ता f. N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25.

यक्षदर् N. pr. einer Oertlichkeit.

यक्षदासी f. N. pr. einer Frau.

यक्षदृँश् Adj. *einer ungewöhnlichen* oder *geisterhaften Erscheinung gleichend.* Nach Sây. = उत्सवस्य द्रष्टा.

यक्षदेवगृह् n. *ein* Jaksha-*Tempel.*

यक्षधूप m. *ein best. Räucherwerk* Hemâdri 2,*a*,50, 18. Nach den Lexicographen *das Harz der Shorea robusta.* Auch *°धूपक Gal.

यक्षन् Mâlav. P. 51,121 wohl fehlerhaft für यक्ष्मन्.

*यक्षनायक m. N. pr. des Dieners des 4ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

यक्षपति m. 1) *ein Fürst der* Jaksha. — 2) Bein. Kubera's.

*यक्षपाल m. N. pr. eines Fürsten.

यक्षप्रश्न m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यक्षभवन n. *ein* Jaksha-*Tempel.*

यक्षभृँत् Adj. *die Wesen tragend, — erhaltend* (?).

यक्षमल्ल m. N. pr. eines der 5 Lokeçvara bei den Buddhisten.

*यक्षरस m. *ein best. berauschendes Getränk.*

यक्षराज् m. 1) Bein. *a)* Kubera's. — *b)* Maṇibhadra's. — 2) **eine Palaestra.*

यक्षराज m. Bein. Kubera's.

*यक्षराज्पुरी f. Kubera's *Stadt* Alakâ.

*यक्षरात्रि f. *ein best. Festtag.*

यक्षवर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

यक्षवित्त Adj. *dessen Besitz dem der* Jaksha *gleicht, so v. a. eine Habe bloss hütend, nicht benutzend.*

*यक्षसेन m. N. pr. eines Fürsten.

यक्षस्थल m. (!) N. pr. einer Oertlichkeit.

यक्षाङ्गी f. N. pr. eines Flusses.

यक्षाधिप und °पति m. Bein. Kubera's.

*यक्षामलक n. *die Frucht einer Dattelart.*

यक्षायतन n. *ein* Jaksha-*Tempel.*

*यक्षावास m. *Ficus indica* Râgân. 11,119.

यक्षिणीत्व n. *der Zustand einer* Jakshiṇî.

यक्षिँन् 1) Adj. *lebendig, wesenhaft.* Nach Sây. = पूजनीय. — 2) f. यक्षिणी *a) ein weiblicher* Jaksha. — *b)* *Kubera's *Gattin.*

यक्षीत्व n. *der Zustand einer* Jakshî.

यँदु m. Sg. und Pl. N. pr. eines Volksstammes.

यक्षेन्द्र m. 1) *ein Fürst der* Jaksha. — 2) Bein. Kubera's.

*यक्षेप्र् m. N. pr. der Diener des 11ten und 18ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

यक्षेश्वर् m. 1) *ein Fürst der* Jaksha. — 2) Bein. Kubera's.

*यक्षोडुम्बरक n. *die Frucht der Ficus religiosa.*

यक्षोडु° gedr.

यँक्ष्म m. *Krankheit* überh. oder Bez. *einer ganzen Klasse von Krankheiten*, etwa *der mit Abmagerung verbundenen;* später *Auszehrung.*

यक्ष्मगृहीत Adj. *von der Auszehrung heimgesucht.*

यक्ष्मघ्न m. *Auszehrung.*

*यक्ष्मघ्नी f. *Weintraube.*

यक्ष्मन् m. *Auszehrung.*

यक्ष्मनाशन 1) Adj. (f. ई) *Krankheit vertreibend.* — 2) m. N. pr. des angeblichen Verfassers von RV. 10,161.

यक्ष्मिन् Adj. *die Auszehrung habend.*

यक्ष्मोर्धी f. etwa *Sitz der Krankheit.*

(यक्ष्य) यँक्षिम्र Adj. etwa *rührig.* Nach Sây. = यष्टव्य.

यङ् Bez. *der Silbe* य *als Charakters des Intensivum.* यङुक् *der Ausfall dieses* य. यङुगन्तशिरोमणि m. Titel einer Abhandlung.

यच्छन्दस् Adj. *welches* (rel.) *Metrum habend.*

यच्छील Adj. *welchen* (rel.) *Charakter habend* MBh. 5,74,8.

द्ध Adj. *welches* (rel.) *Glaubens* Bhag. 17,3.

यच्छति s. यम्.

यजति, °ते 1) einen Gott *verehren, huldigen mit Gebet und Darbringung*, daher *weihen*. In der alten Sprache in der Regel wenn Agni oder ein anderer Mittler handelt Med., wenn der Mensch *für sich verehrt* oder *darbringt;* später Act. vom Opferpriester, vom Veranstalter des Opfers. Ausnahmen doch häufig. *a*) mit Acc. des Gottes, Dat. Person oder des Zweckes, für welchen, und der Sache (auch partitivem Gen.) oder des Mittels, womit die Handlung vollzogen wird. *Derjenige, welchem geopfert worden ist.* Auch mit Instr. der Person, die das Opfer darbringt, und Instr. des dargebrachten Opfers Jâgñ. — *b*) mit Acc. des Opfers, Liedes u. s. w., womit die Cultushandlung vollzieht. *Opfern* gleich *darbringen, hingeben, schenken* MBh. — *c*) यिष्ट *geopfert, dargebracht.* — *c*) mit Dat., oder Acc. mit प्रति der Person und Acc. der Sache. — *d*) Med. *verehren* —, *opfern um Etwas* — 2) Act. im Ritual *durch die Jâgjâ-Formel zum Opfer einladen.* — Caus. याजयति (auch Med.) 1) *Jmd* (Acc.) *zum Opfern, für Jmd als Opferpriester thätig sein;* Subj. der Feier. — 2) *Jmd* (Acc.) ein Opfer *darbringen heissen vermittelst Jmds* (Instr.) 3) *Jmd* ein Opfer *darbringen heissen*, mit dem Acc. — Desid. यियक्षति, °ते *zu opfern wünschen.* — *Intens. यायज्यते, यायज्मीति. — Mit सम् Med. *mit dem Opfer* eine Gottheit (Acc.) *verehren.* — Mit अनु 1) *den Anujâga darbringen* Âpast. Çr. 8,3,10. — 2) *nachher verehren* (Instr.). — Paṇḍar. 3,7,17 ist तदनु य° zu lesen. — Mit अप *mit einem Opfer vertreiben, fernhalten;* Med. *durch ein Opfer abkaufen* Man. 11,2,5. — Mit अभि 1) *mit Opfer ehren*, den Gott (Acc.) *opfern* Maitr. S. 1,4,5. — 2) ein Opfer (Acc.) *darbringen* Maitr. S. 1,4,8 (56,8). — Mit परि *durch Opfer* oder *Gebete abwenden, verhüten, durch Gaben abfinden.* — Mit निस् *abwenden von* (Abl.). — Mit आ 1) *huldigend darbringen, weihen.* — 2) *verehren*, mit Acc. *opfern*, überh. *verschaffen* (den Menschen den Göttern), *zuwenden;* Med. auch *sich verschaffen.* इष्ट *eropfert, durch Verehrung gewonnen.* समा *verschaffen.* — Mit उप *dazu opfern.* अत्युप *weiter dazu opfern.* - Mit परि 1) *erlangen, verschaffen.* — 2) im Ritual *vor und nach Jmd opfern,* — *verehren, eine Opferhandlung durch andere gleichsam unterstützen.* — Vgl. परीष्ट (auch Âpast. Çr. 9,12,11). — Mit प्र 1) *verehren, huldigen, Jmd* (Acc.) *Opfer darbringen.* — 2) *ein best. Opfer* (प्रयाज) *darbringen.* — Mit प्रति 1) *dagegen opfern.* — 2) *in der Richtung auf Etwas zu* (Acc.) *opfern* Âpast. Çr. 8,3,12. — Mit अनुप्र Med. *verehren.* — Mit सम् 1) *zusammen* (den Göttern) *opfern*, — *huldigen; opfern* überh. — 2) *zusammen darbringen.* — 3) *huldigen, ehren* (Ehrenwerthe). — 4) *weihen* Bhaṭṭ. — Caus. 1) *zusammen opfern lassen, die* Patnisaṁjâga *machen.* — 2) *für Jmd* (Acc.) *als Opferpriester thätig sein.*

2.°यज् Adj. *opfernd* u. s. w. in दिवियज् und देवयज्.

यज्ञ 1) m. ein zur Erklärung von यज्ञम् gebildetes Wort. Vgl. असोयज्ञ. — 2) f. यज्ञा *eine best. Genie.*

यज्ञत 1) Adj. (f. आ) *verehrungswürdig, dem man huldigen muss, heilig, göttlich; Ehrfurcht* —, *Staunen einflössend, hehr.* — 2) m. *a*) *Priester. — *b*) *der Mond. — *c*) *Bein. Çiva's. — *d*) N. pr. eines Ṛshi.

यज्ञति m. technischer Ausdruck für *diejenigen Opferhandlungen, welche im Ritual mit dem Zeitwort* यजति (nicht जुहोति) *bezeichnet werden*, Gaim. 2,3,14.

यज्ञत्र 1) Adj. (f. आ) *a*) *dem göttliche Verehrung und Opfer gebühren.* — *b*) *Feueropfer darbringend, das heilige Feuer unterhaltend.* — 2) *m. = याग. — 3) *n. = अग्निहोत्र.

यज्ञथ *Verehrung* (der Götter), *das Huldigen, Opfern;* nur im Dat. und construirt wie ein Infin.

यज्ञध्यै Dat. Infin. zu 1. यज् RV.

यज्ञन n. 1) *das Opfern.* तव यज्ञनाय *um dir zu opfern.* — 2) *Opferplatz.* — 3) N. pr. eines Tirtha.

यज्ञनीय Adj. (mit अकन् und Subst. mit Ergänzung von अकन्) *Weihetag, Opfertag* Gobh. 4,5,12. 6,4. 8,23.

यज्ञप्रेष Adj. *wobei die Aufforderung* (प्रेष) *mit dem Worte* यज्ञ *geschieht.*

यज्ञमान 1) Adj. *opfernd* u. s. w. — 2) m. *a*) *der Opferer*, d. h. *derjenige, welcher ein Opfer für sich veranstaltet und bestreitet.* यज्ञमानलोक m. Ait. Br. 3,46,7. — *b*) *ein Mann, der auf seine Kosten Opfer zu veranstalten im Stande ist, ein reicher Mann.* — 3) f. यज्ञमानी *die Frau des Jagamâna* 1) *a*).

यज्ञमानक m. = यज्ञमान 2) *a*).

यज्ञमानचमस n. *der Becher des Veranstalters eines Opfers.*

यज्ञमानत्व n. Nom. abstr. zu यज्ञमान 2) *a*).

यज्ञमानदेवत्य Adj. *den Veranstalter des Opfers zur Gottheit habend* TBr. 2,2,6,4.

यज्ञमानप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

यज्ञमानब्राह्मण n. *das Brâhmaṇa des Darbringenden.*

यज्ञमानभाग m. *der Antheil des Veranstalters eines Opfers.*

यज्ञमानमन्त्रानुक्रमणी f. und यज्ञमानकौत्रानुक्रमणी f. Titel zweier Werke Burnell, T.

यज्ञस् n. *Verehrung.* = याग Sâj.

*यज्ञाक Adj. *spendend.*

यज्ञि 1) Adj. *verehrend, opfernd* in देव°. — 2) m. *a*) *das Opfern, Opferhandlung* Pat. zu P. 1,3,72. Njâjam. 2,3,16. 18. — *b*) *die Wurzel* यज्.

यज्ञिन् m. *Verehrer, Opferer.*

यज्ञियत् Adj. *mit dem Zeitwort* यजति *bezeichnet werdend* Comm. zu Gaim. 2,3,14.

यज्ञिष्ठ Adj. *am besten* —, *am meisten verehrend* oder *opfernd.*

यज्ञिष्णु Adj. *den Göttern huldigend,* — *opfernd.*

यज्ञीयस् Adj. *besser* —, *mehr verehrend* oder *opfernd, ausgezeichnet verehrend.*

*यज्ञु m. N. pr. eines der 10 Rosse des Mondgottes.

यज्ञुर्गति Adj. Beiw. Kṛshṇa's Paṇḍar. 4,8,27.

यज्ञुर्मय Adj. *aus Jagus bestehend.*

यज्ञुर्युक्त Adj. *unter Aufsagung eines Spruchs geschirrt* Ait. Âr. 4,4,1.

यज्ञुर्लक्ष्मी f. scheinbar *ein best. Spruch.* Ist in zwei selbständige Worte zu zerlegen.

यज्ञुर्विद् Adj. *der Opfersprüche* —, *der Weihesprüche kundig.*

यज्ञुर्विधान n. *Bestimmungen über den Gebrauch der Jagus* Agni-P. 259,1. fgg.

यज्ञुर्वेद m. *der Veda der Jagus.* Titel dazu gehöriger Werke. °त्रिकाण्डभाष्य n., °पद n., °प्रथमकाण्डभाष्य n., °ब्राह्मण n., °ब्राह्मणकाण्डत्रयभाष्य n., °भाष्य n., °लक्षण n., °शाखा f., °श्राद्ध n., °संहिता f., °संहिताब्राह्मण n., °संहिताभाष्य n., °स्मार्त n. und °वेदारुणक n. Opp. Cat. 1.

यज्ञुर्वेदिन् Adj. *mit dem Jagurveda vertraut.*

यज्ञुर्वेदिवृषोत्सर्गतन्त्र n. und °वेदिश्राद्धतन्त्र n. Titel zweier Werke.

यज्ञुःशाखिन् Adj. *mit einer Schule des Jagurveda vertraut.*

यज्ञुःश्राद्ध n. *eine von mit dem Jagurveda vertrauten Brahmanen dargebrachte Todtenspende*

Verz. d. Oxf. H. 289,*b*, No. 693.

यज्ञुष in ऋग्यज्ञुष.

यज्ञुष्क Adj. P. 8,3,39, Sch. Zu belegen nur ऋग्यज्ञुष्क.

*यज्ञुष्कल्प Adj. P. 8,3,39, Sch.

*यज्ञुष्काम्य, °म्यति Jaǵus *mögen* ebend.

यज्ञुष्कृत Adj. *mit einem Opferspruch geweiht.*

यज्ञुष्कृति f. *Weihe mit einem Opferspruch.*

यज्ञुष्क्रिया f. *eine mit* Jaǵus *verbundene Handlung.*

*यज्ञुष्टम n. Superl. und *यज्ञुष्टर् n. Compar. von यज्ञुस्.

यज्ञुष्टस् Adv. *von Seiten des* Jaǵus, *in Beziehung auf das* J., *im Gebiete des* J. 21,2. Âpast. Çr. 9,16,4.

*यज्ञुष्टा f. und यज्ञुष्ट n. (Ind. St. 10,427) Nom. abstr. von यज्ञुस्.

यज्ञुष्पति n. Bein. Vishṇu's.

यज्ञुष्पवित्र n. Bez. von TS. 1,2,1,1 Âpast.

*यज्ञुष्पात्र n. gaṇa कास्कादि.

यज्ञुष्प्रिय Adj. *Opfersprüche mögend* (Kṛshṇa) Paṇ. 4,8,28.

यज्ञुष्मत् Adj. *von einem Weihespruch begleitet.* °त्य इष्टकाः Bez. *bestimmter Backsteine.*

यज्ञुष्य Adj. *zum Cult gehörig.*

यज्ञुस् 1) n. *a) heilige Scheu, Verehrung.* — *b) Verehrung*, so v. a. *Opferhandlung.* — *c) Weihespruch, Opferspruch* als technische Bez. *der von den Hymnen* (ऋच्) *und Gesängen* (सामन्) *unterschiedenen liturgischen Worte; der* Jaǵurveda (Sg. und Pl.). — *d)* Bez. *eines best. Spruches* Nṛs. Tâp. Up. (in der Bibl. ind.) 1,3 (zweimal). — *e)* neben वह्वृच und सामवेदिन् ungenau für यज्ञुर्वेदिन्. Pl. im P. W. u. श्राद्ध. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*यज्ञुस्मात् Adv. von यज्ञुस्.

यज्ञुःस्वामिन् m. N. pr. eines Purohita.

यज्ञूदर् Adj. *die* Jaǵus *zum Bauche habend.*

यज्ञ् m. 1) *Gottesverehrung* im weitesten Sinne. *a) Verehrung in Worten der Andacht, Preis, Huldigung.* — *b) Gottesdienst, Weihehandlung, Opfer.* In Comp. mit dem Darbringer, mit dem, welchem dargebracht wird, und mit dem, was bildlich als *Opfer* betrachtet wird. — 2) wohl concret *Verehrer, Opferer* ṚV. 3,30,15.32,12. — 3) **Feuer.* — 4) *= आत्मन्. — 5) personificirt und zwar *a)* mit dem Patron. Prâǵâpatja. — *b)* als *eine Form* Vishṇu's. — *c)* als Indra unter Manu Svâjaṁbhuva. — *d)* als ein Sohn Ruki's von der Âkûti.

यज्ञक Hypokoristikon 1) *m. von यज्ञदत्त Mahâbh. 5,72,*a*. — 2) f. आ von यज्ञदत्ता. — यज्ञक MBh. 13,4818 fehlerhaft für याज्ञक.

1. यज्ञकर्मन् n. *Opferhandlung.*

2. यज्ञकर्मन् Adj. *mit einem Opfer beschäftigt.*

यज्ञकल्प Adj. *opferähnlich.*

यज्ञकाम Adj. *nach Gottesdienst begierig.*

यज्ञकार Adj. *mit einem Opfer beschäftigt.*

यज्ञकाल m. 1) *Opferzeit.* — 2) **der letzte Tag in einem Halbmonat.*

*यज्ञकीलक m. *Opferpfosten.*

यज्ञकुणपी f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 4,8,2.

*यज्ञकुण्डल n. = क्रोमकुण्ड.

यज्ञकृत् 1) Adj. *a) Gottesdienst verrichtend, mit einem Opfer beschäftigt, O. darbringend* 75,18. — *b) Opfer veranlassend* (Vishṇu). — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,9,8.

यज्ञकृत m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,44. Vgl. यज्ञकृत् 2).

यज्ञकृत्त्र n. *Opferspalte.* Pl. so v. a. *die Gefahren bei einem Opfer* Çat. Br. 12,2,2,12 (vgl. v. l.).

यज्ञकेतु 1) Adj. *durch das Opfer ein Zeichen gebend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

यज्ञकोप m. N. pr. eines Râkshasa.

यज्ञक्रतु m. 1) *eine gottesdienstliche Handlung, Ritus; das Ganze einer Feier, Haupthandlung.* — 2) personificirt als *eine Form* Vishṇu's. — 3) Pl. *die* Jaǵña *und* Kratu *genannten Opfer.*

यज्ञक्रिया f. *Opferhandlung.*

यज्ञगम्य Adj. *durch Opfer zugänglich* (Vishṇu-Kṛshṇa) Vishṇus. 98,56. Paṇ. 4,8,27.

यज्ञगाथा f. *ritueller Gedenkvers.*

यज्ञगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

यज्ञगुह्य Adj. Beiw. Kṛshṇa's Paṇ. 4,8,28.

यज्ञघ्न m. *ein Opfer störender Dämon.*

यज्ञज्ञ Adj. *des Gottesdienstes kundig.*

यज्ञतति f. *Opferdarbringung.*

यज्ञतनू f. 1) *eine Form —, Species des Gottesdienstes.* — 2) Bez. *a) bestimmter* Vjâhṛti Vaitân. Âpast. Çr. 13,1,4. 14,7,2. 17,6.

यज्ञतत्त्व n. *das Sichhinziehen eines Opfers* Âpast.

यज्ञतत्त्वसुधानिधि m. Titel eines Werkes.

यज्ञतत्त्वसूत्र n. Titel eines Sûtra.

यज्ञत्रातर् Nom. ag. Bein. Vishṇu's.

यज्ञदक्षिणा f. *ein den dienstthuenden Priestern verabfolgtes Opfergeschenk.*

यज्ञदत्त 1) m. ein häufig vorkommender Mannsname, der auch beispielsweise wie *Cajus* gebraucht wird. — 2) *f. आ ein Frauenname; vgl. यज्ञका.

*यज्ञदत्तक Hypokoristikon 1) m. von यज्ञदत्त. — 2) f. °तिका von यज्ञदत्ता Mahâbh. 7,115,*b*.

यज्ञदत्तवध m. Titel einer Erzählung im Râmâjaṇa.

यज्ञदत्तशर्मन् m. ein wie *Cajus* beispielsweise gebrauchter Mannsname.

*यज्ञदत्तीय Adj. von यज्ञदत्त Pat. zu P. 1,1,72, Vârtt. 5.

यज्ञदासी f. N. pr. einer Frau Daçak. (1925) 2, 74,7.

यज्ञदीक्षा f. *Weihe zu einem Opfer.*

यज्ञदृश् Adj. *einem Opfer zuschauend* MBh. 3, 133,4.

यज्ञदेव m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञद्रव्य n. *ein zum Opfer erforderlicher Gegenstand.*

*यज्ञद्रुक् m. *ein* Râkshasa.

*यज्ञधर् m. Bein. Vishṇu's.

यज्ञधीर् Adj. *der Götterverehrung kundig.*

यज्ञनारायण m. N. pr. eines Mannes. Auch °दीक्षित.

यज्ञनिधन m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,57.

यज्ञनिष्कृत् Adj. *den Gottesdienst ordnend.*

यज्ञनी Adj. *den Gottesdienst leitend.*

यज्ञनेमि Adj. als Beiw. Kṛshṇa's.

यज्ञपति m. 1) *Herr des Gottesdienstes*, so heisst *a) derjenige, welcher eine Ceremonie anstellen lässt und bestreitet.* — *b) derjenige, welchem zu Ehren ein Opfer dargebracht wird;* Bein. Soma's (nach Mahîdh.) und Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Autors.

यज्ञपत्नी f. *die am Opfer theilnehmende Gattin des Veranstalters eines Opfers.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,272,6.

यज्ञपथ् m. *Pfad der Verehrung* oder *des Opfers.*

यज्ञपदी Adj. f. etwa *im Opfer fussend.*

यज्ञपरिभाषा f. und °सूत्र n. Titel eines Sûtra des Âpastamba.

यज्ञपरुस् n. *Fuge des Opfers.*

यज्ञपशु m. 1) *Opferthier.* — 2) **Ross.*

यज्ञपात्र n. *Opfergeräth.*

यज्ञपात्रीय Adj. *zu einem Opfergeräth geeignet.*

यज्ञपार्श्व n. Titel eines Werkes. Nach Aufrecht m. N. pr. eines Autors.

यज्ञपुच्छ n. *Schwanz —, d. i. Endstück eines Opfers* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 10,4,13.

यज्ञपुंस् m. *die Seele des Opfers*, Bein. Vishṇu's.

यज्ञपुरश्चरण n. Titel eines Werkes.

यज्ञपुरुष und °पूरुष m. = यज्ञपुंस्.

यज्ञप्राप्य Adj. *durch Opfer zu erreichen* (Kṛshṇa) Paṇ. 4,8,27.

यज्ञप्रिय Adj. *Opfer mögend* (Kṛshṇa) Paṅkar. 4,8,27.

यज्ञप्रेप्सु Adj. *am Opfer sich vergnügend.*

यज्ञफलद Adj. *Opfer belohnend* (Vishṇu).

यज्ञबन्धु m. *Opfergenosse.*

यज्ञबाहु m. 1) *Feuer.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata.

1. यज्ञभाग m. *Antheil am Opfer.*

2. यज्ञभाग 1) Adj. *einen Antheil am Opfer habend.* — 2) m. *ein Gott.*

यज्ञभागभुज् m. *ein Gott.*

यज्ञभागेश्वर m. Bein. Indra's.

*यज्ञभाजन n. *Opfergeräth.*

यज्ञभाण्ड n. dass.

यज्ञभावन Adj. *Opfer fördernd* (Vishṇu).

यज्ञभुज् m. *ein Gott*, insbes. Bez. Vishṇu's.

यज्ञभूमि f. *Opferstätte.*

*यज्ञभूषण n. *weisses* Darbha-*Gras* Bhâvapr. 2,210.

यज्ञभृत् m. 1) *der Veranstalter eines Opfers.* — 2) Bein. Vishṇu's.

यज्ञभोक्तर् Nom. ag. Beiw. Kṛshṇa's.

यज्ञमण्डल n. *Opferstätte.*

यज्ञमनस् Adj. *auf das Opfer merkend.*

यज्ञमन्मन् Adj. *opferwillig.*

यज्ञमय Adj. *das Opfer in sich enthaltend* Hariv. 3,8,52.

यज्ञमहोत्सव m. *eine grosse Opferfeier.*

यज्ञमालि m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञमुख n. *Mund und Eingang eines Opfers.*

यज्ञमुष् m. *ein dem Opfer nachstellender Dämon.*

यज्ञमुच् Adj. *das Opfer störend* Çâṅkh. Br. 12,1.

यज्ञमूर्ति m. 1) Bein. Vishṇu's Vishṇus. 1,52. — 2) N. pr. eines Mannes.

यज्ञमेनि f. *das Opfer als Wurfgeschoss* Çat. Br. 11,2,3,24.

यज्ञयशस् n. *Opferherrlichkeit* Âpast. Çr. 11,1,4.

यज्ञयोग m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,55.

*यज्ञयोग्य m. *Ficus glomerata* Râǵân. 11,119.

यज्ञरस m. Bez. des Soma.

*यज्ञराज् m. *der Mond.* Wohl fehlerhaft.

यज्ञरुचि m. N. pr. eines Dânava.

1. यज्ञरूप n. *Opferform, Opferattribut* Çat. Br. 5, 3,5,20. 12,8,3,15. Kâtj. Çr. 15,5,11. °धृक् als Beiw. Kṛshṇa's Paṅkar. 4,8,26.

2. यज्ञरूप Adj. *opfergestaltig* Mund. Up. 1,2,7.

यज्ञरेतस् n. Bez. des Soma.

यज्ञर्त Adj. etwa *opfergerecht.*

यज्ञलिङ्ग Adj. als Beiw. Vishṇu's. Bhâg. P. 3, 13,13.

1. यज्ञवर्चस् AV. 11,3,19 fehlerhaft für यज्ञवतस् (Gen.), wie AV. Paipp. liest.

2. यज्ञवचस् N. pr. eines Lehrers. Pl. *sein Geschlecht.*

यज्ञवनस् Adj. *Opfer liebend.*

यज्ञवत् 1) Adj. *verehrend.* — 2) f. यज्ञवती N. pr. einer Frau Daçak. 31,18.

यज्ञवराह m. Vishṇu *als Eber.*

यज्ञवर्धन Adj. *Opfer fördernd* AV.

यज्ञवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*यज्ञवल्क m. N. pr. eines Mannes.

*यज्ञवल्ली f. *Cocculus cordifolius.*

यज्ञवाट m. *Opferstätte.*

यज्ञवाम m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञवास्तु n. 1) *Opferstätte.* — 2) *eine best. Ceremonie* Gaut. 25,4. Gobh. 1,8,29.

यज्ञवाह् 1) Adj. *das Opfer geleitend, — zu den Göttern befördernd.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

यज्ञवाहन 1) Adj. *das Opfer geleitend*, so v. a. *— vollführend.* — 2) *dessen Vehikel das Opfer ist* als Beiw. Vishṇu's und Çiva's.

यज्ञवाहस् Adj. 1) *Verehrung darbringend.* — 2) *Verehrung empfangend.*

यज्ञवाहिन् Adj. in अ° (Nachtr. 4).

यज्ञविद् Adj. *opferkundig.*

यज्ञविद्या f. *Opferkunde.*

यज्ञविधृष्ट Adj. *der keinen Erfolg beim Opfer gehabt hat.*

यज्ञवीर्य Adj. *dessen Macht auf dem Opfer beruht* (Vishṇu).

*यज्ञवृक्ष m. *Ficus indica* Râǵân. 11,121.

यज्ञवृद्ध Adj. *durch Opfer ergötzt.*

यज्ञवृध् Adj. *opferfroh* oder *opferreich.*

यज्ञवेशस् n. *Einbruch in den Gottesdienst, Opferstörung, Entweihung.*

यज्ञवैभवखण्ड Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यज्ञवोळ्हवे (metrisch st. यज्ञं वो°) Dat. Infin. *um die Opfer zu geleiten, — zu den Göttern zu befördern.*

यज्ञव्रत Adj. *in der Observanz des Opfers stehend.*

यज्ञशत्रु m. N. pr. eines Râkshasa.

यज्ञशमल n. *ein Fehler am Opfer.*

यज्ञशरण n. *Opferschuppen.*

यज्ञशाला f. *Opferhalle.*

यज्ञशास्त्र n. *die Lehre vom Opfer.*

यज्ञशिष्ट n. *Ueberbleibsel von einem Opfer* Spr. 5025.

यज्ञशील 1) Adj. *häufig Opfer darbringend.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

यज्ञशेष m. 1) *das Uebrige eines Opfers, das was an einem Opfer zu Ende zu führen ist* Lâṭj. 5,12, 4. — 2) = यज्ञशिष्ट.

यज्ञश्री 1) Adj. *das Opfer fördernd.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

यज्ञश्रेष्ठ 1) m. *das beste der Opfer* Kauç. 73. — 2) *f. श्रा f. *Cocculus cordifolius* Râǵân. 3,86.

यज्ञसंशित Adj. *vom Opfer getrieben.*

यज्ञसंसिद्धि f. *das Gelingen eines Opfers* Gobh. 1,6,17.

यज्ञसंस्था f. *Opfergrundform.*

यज्ञसच् (stark °साच्) Adj. in अ यज्ञसच्.

यज्ञसदन n. *Opferhalle.*

यज्ञसदस् n. *Opferversammlung.*

यज्ञसंमित Adj. *dem Opfer entsprechend* Çat. Br. 1,2,5,5.

यज्ञसाध् Adj. *Gottesdienst vollführend.*

यज्ञसाधन Adj. 1) dass. — 2) *Opfer zuwegebringend, — veranlassend* (Vishṇu).

यज्ञसार m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) **Ficus glomerata.*

यज्ञसारथि n. Name eines Sâman Âṛsh. Br.

यज्ञसिद्धि f. Titel eines Werkes Burnell, T.

यज्ञसूकर m. Vishṇu *als Eber.*

यज्ञसूत्र n. *die beim Opfer über die linke Schulter hängende heilige Schnur.*

यज्ञसेन m. 1) N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* eines Dânava. — 2) Bein. *a)* Vishṇu's. — *b)* Drupada's.

यज्ञसोम m. N. pr. verschiedener Brahmanen.

यज्ञस्थ Adj. *mit einem Opfer beschäftigt* Jâǵñ. 1,59.

यज्ञस्थल n. 1) *Opferstätte.* — 2) N. pr. *a)* eines Agrahâra. — *b)* eines Dorfes. — *c)* einer Stadt.

यज्ञस्थाणु m. *ein Stumpf —*, so v. a. *ein Stein des Anstosses beim Opfer.*

*यज्ञस्थान n. *Opferstätte.*

यज्ञस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

यज्ञहन् Adj. *Gottesdienst —, Opfer störend, — verderbend.*

यज्ञहन m. N. pr. eines Râkshasa.

यज्ञहर्तर् Nom. ag. *Verderber des Opfers* (Kṛshṇa) Paṅkar. 4,8,27.

यज्ञहृत् m. *Opferpriester* Vishṇus. 99,14.

यज्ञहृदय Adj. *der das Opfer über Alles gern hat.*

यज्ञहोतर् m. 1) *Opferer im Gottesdienst* RV. — 2) N. pr. eines Sohnes des Manu Uttama. Burnouf nimmt °होत्र an.

यज्ञांशभुज् m. *ein Gott.*

यज्ञागार् n. *Opferschuppen.*

यज्ञाङ्ग 1) n. *Glied* —, d. h. *Theil* —, *Mittel* —, *Werkzeug des Opfers.* — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b*) **Ficus glomerata.* — *c*) **Acacia Catechu* Râǵan. 8,21. — *d*) **Clerodendrum siphonanthus.* — 3) *f. आ *Cocculus cordifolius.*

यज्ञातीत Adj. als Beiw. Kṛshṇa's Paṇḍar. 4, 8,28.

यज्ञात्मन् m. Bein. Vishṇu's.

यज्ञात्ममिश्र m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञानूकाशिन् Adj. *Opfer beschauend.*

1.*यज्ञान्त m. *Beschluss eines Opfers.*

2. यज्ञान्त Adj. *mit dem Worte* यज्ञ *endigend* Pân. Gaṇ. 1,10,2.

यज्ञान्तकृत् Adj. *Opfer verderbend*, Beiw. Vishṇu-Kṛshṇa's Paṇḍar. 4,8,28.

यज्ञापेत m. N. pr. eines Râkshasa VP.^{2} 2,285.

यज्ञाय्, nur Partic. यज्ञायत् *im Gottesdienst thätig.*

यज्ञायज्ञिय n. Name verschiedener Sâman. यज्ञायज्ञीय Ait. Br. 3,14,3. Çâṅkh. Ça. 17,11,5.

यज्ञायतन n. *Opferstätte.*

यज्ञायुध n. 1) *Opfergeräthe.* — 2) Pl. *eine best. Litanei.*

यज्ञायुधिन् Adj. *mit dem Opfergeräthe versehen.*

यज्ञायुस् n. *des Opfers Lebensdauer* TBr. 3,7,4,9.

यज्ञारङ्गशपुरी (!) f. N. pr. einer *Stadt.*

यज्ञारण्य n. *Opferwildniss* Tâṇḍya-Br. 18,6,24. Pl. so v. a. *die Gefahren bei einem Opfer* Çat. Br. 12,2,3,12.

यज्ञाराध्य Adj. *durch Opfer zu gewinnen* (Vishṇu) VP.^{2} 1,61.

*यज्ञारि m. Bein. Çiva's.

*यज्ञार्ह 1) Adj. *Opfer verdienend, zum Opfer geeignet.* — 2) m. Du. Bez. der Açvin.

यज्ञावकीर्ण Adj. *dem Opfer untreu geworden, es unrichtig darbringend* Tâṇḍya-Br. 17,4,3.

यज्ञावचर Adj. *im Opfer Anwendung findend* Maitr. S. 1,6,7 (98,7). 12 (106,7. 11. 13).

यज्ञावपव Adj. *dessen Glieder aus Opfern bestehen* (Vishṇu).

यज्ञावृत्ति f. *Wiederholung eines Opfers* Kâṭ. 72.

*यज्ञाशन m. *ein Gott.*

यज्ञासह् (stark °सास्) Adj. *des Opfers mächtig.*

*यज्ञिक m. 1) *Butea frondosa.* — 2) Hypokoristikon von यज्ञदत्त.

यज्ञिन् Adj. *opferreich* (Vishṇu).

यज्ञिय्, Partic. यज्ञियत्, als Erklärung von अघ्यत्.

यज्ञिय 1) Adj. (f. आ) *a*) *verehrungswürdig, opferwürdig, am Opfer Theil habend, heilig, göttlich; gewöhnliches Beiwort der Götter und was ihnen heilig ist.* — *b*) *im Gottesdienst thätig, — kundig, dazu fähig* u. s. w.; *andächtig, fromm.* — *c*) *zur Verehrung* —, *zum Gottesdienst* —, *zum Opfer gehörig,* — *passend,* — *sich eignend* u. s. w.; *heilig.* Superl. °तम. — 2) m. *a*) *ein Gott.* — *b*) **das dritte Zeitalter.* — *c*) **Ficus glomerata* Râǵan. 11,129.

*यज्ञियशाला f. *Opferhalle.*

यज्ञीय 1) Adj. *zum Opfer passend,* — *gehörig.* भाग m. *Opferantheil.* — 2) *m. *a*) *Ficus glomerata.* — *b*) *Flacourtia sapida* Râǵan. 9,162.

यज्ञेश m. 1) *Herr des Opfers* Mahidh. zu VS. 33, 79. — 2) Bein. *a*) Vishṇu's. — *b*) der Sonne.

यज्ञेश्वर 1) m. *a*) Bein. α) Vishṇu's. — β) des Windgottes Hemâdri 1,180,11. — γ) des Mondes Hemâdri 1,180,14. — *b*) N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Bez. einer best. Göttin. °विद्यामाहात्म्य n.

यज्ञेश्वरार्य m. N. pr. eines Mannes.

यज्ञेषु m. desgl.

*यज्ञेष्ट n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

यज्ञोत्सव (Conj.) m. *ein Opfer als Festtag* Spr. 3026.

यज्ञोत्सववत् Adj. *reich an Opfern und Festen* MBh. 3,207,6.

*यज्ञोडुम्बर m. *Ficus glomerata.* °उम्बर geschr.

यज्ञोपकरण n. *Opferzubehör.*

यज्ञोपवीत n. *die für das Opfer übliche Behängung mit der heiligen Schnur über die linke Schulter; später die heilige Schnur selbst.*

यज्ञोपवीतदान n. (Burnell, T.), यज्ञोपवीतप्रतिष्ठा f. (Opp. Cat. 1) und °सञ्चिका f. (ebend.) Titel von Werken.

यज्ञोपवीतिन् Adj. *die für das Opfer übliche Schnur auf der linken Schulter tragend.*

यज्ञोपासक m. *ein Verehrer der Opfer.*

यज्ञोपेत m. v. l. für यज्ञापेत VP.^{2} 2,292.

यज्य n. und यज्या f. in देवयज्य und देवयज्या.

यज्यु 1) Adj. *a*) *verehrend, huldigend, fromm.* — *b*) *der Verehrung theilhaftig.* — 2) *m. *der Veranstalter eines Opfers.* — *b*) *ein dienstthuender Priester.*

यज्वन् Adj. Subst. (f. यज्वरी, *यज्वनी) 1) *Verehrer, Gläubiger, Frommer; Opferer.* *यज्वनां पतिः Bez. *des Mondes.* — 2) *sacrificalis.* — 3) *Darbringer, Schenker* Hemâdri 1,471,12. 20.

यज्वरी s. u. यज्वन्.

यज्विन् Adj. Subst. = यज्वन् 1).

यज्ञ m. ein zur Erklärung von यज्ञ erfundenes Wort Çat. Br. 3,9,4,23.

यण् Bez. *der Halbvocale* य, र, ल und व

देशमूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यणव n. Name eines Sâman. यणवापत्य Ârsh. Br.

यत्, यंयति, °ते 1) Act. *in Ordnung (Rei Glied) bringen, anschliessen, aneinander verbinden.* — 2) Act. *Schritt halten, in Reihe* —, *auf einer Stufe stehen* —, *wetteife* (Instr.). — 3) Med. *sich anschliessen,* — *in in Reihen ziehen.* — 4) Med. *sich verbin vereinigen, zusammentreffen mit* (Instr.). so v. a. *sich in Jmds* (Gen.) *Willen fügen.* Med. *feindlich zusammengerathen, im liegen.* — 6) Med. *sich zu vereinigen such* (Loc.), *zu erreichen suchen* (einen Ort), *ben, auf Etwas zuhalten.* — 7) Med. (m auch Act.) *streben nach, sich bemühen u dacht sein auf, sich einer Sache ganz hi* die Ergänzung im Loc., Dat., Acc., Gen. (e °अर्थे, °अर्थाय (auch mit Gen.), °अर्थम्, ° im Acc. mit प्रति oder ein Infin. (Gaut.). Ergänzung *sich anstrengen, alle seine Krä wenden, Sorge tragen, auf seiner Hut sei vorsehen.* — 8) Med. *sich gefasst mach* (Acc.). — 9) Partic. *a*) यत्त α) Pl. *im Kam gend.* — β) *bedacht auf, bereit zu;* die Erg im Loc., Dat. oder Acc. mit प्रति. Ohne zung zu *Allem vorbereitet, seine Maassreg troffen habend, auf seiner Hut seiend, sich hend.* — γ) *besorgt, gelenkt* (Wagen, Pfer *b*) यतित mit einem Infin. *derjenige, den man sich bemüht hat.* n. impers. mit Infi (Instr.) *ist darauf bedacht gewesen.* — Ca तंयति, °ते 1) Act. *in Ordnung stellen, vere* Med. *sich verbünden.* — 2) Act. *anfügen, anb* — 3) Act. *kämpfen lassen* Ait. Br. 1,14. — *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *an's Herz legen.* — Med. (ausnahmsweise) *ausgleichen, vergelte nen* oder *strafen), erwidern* (eine Feindsel कित्त्विषम् *als Fehler rügen.* — 6) Med. *Jm* oder Gen.) *Etwas* (Acc.) *abtreten.* — 7) Act *Jmd peinigen, quälen.* — Nach dem Dhâtup. (निराकारे, खेदे) und उपस्कारे. यातिष्ये M 121,39 fehlerhaft für यतिष्ये. — Mit अधि *sich* einen Schmuck (Acc.) *anlegen auf* (Lo Caus. Med. einen Ort (Acc.) *erreichen.* — M Med. *zu* —, *hinstreben zu* (Acc.). — Mit *anlangen, eintreten in, Fuss fassen, wohne ben,* — *in* oder *bei* (Loc.), *hinstreben zu* (Dat.

आयत्त *a) sich befindend in* (Loc. oder Acc.). — *b) abhängig von, beruhend auf, zu Jmdes Verfügung stehend*; die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. Auch ohne Ergänzung. — *c) sich anstrengend, sich bemühend.* — *d) auf seiner Hut seiend, sich vorsehend.* — *e) bereit stehend.* — Caus. Act. 1) *anlangen machen in* (Loc.). — 2) als Erklärung von यातयति nach dem Comm. = कर्मसु प्रवर्तयति. — Mit अत्या Med. *sich sehr bemühen um, sehr bedacht sein auf* (Loc.). — Mit अन्वा, अन्वायत्त *betheiligt bei, verbunden mit, in Beziehung stehend zu, abhängig von, beruhend —, sich erstreckend auf, vorhanden in* oder *bei;* mit Loc. oder Acc. — Caus. Act. *anreihen, folgen lassen; in Verbindung bringen, sich betheiligen lassen;* mit Loc. oder Acc. Mân. Gṛhj. 2,2. fgg. Âpast. Çr. 6,30,12. Comm. zu 29,8. — Mit व्या Caus. Act. 1) *geordnet hinstellen* Âpast. Çr. 15,6,5. — 2) *gesondert befestigen an* (Loc.) Âpast. Çr. 15,6, 17.18. — Mit समा, °यत्त *beruhend auf, abhängig von* (Loc.). — Mit उप Med. *betreffen.* — Mit नि Med. *anlangen bei* (Loc.). — Mit निस् Caus. 1) *fortreissen, fortschaffen, wegführen.* — 2) *herausholen, herbeischaffen,* — *aus* (Abl.). — 3) *herausgeben, schenken* (Lalit. 474,13. Saddh. P. 91,*b*. Kâraṇḍ. 36,17. 49,1), *ausliefern, zurückgeben.* — 4) वैरम् *eine Feindschaft erwidern, Rache nehmen.* — 5) *vorbringen, verleben.* — Mit प्रतिनिस् Caus. *wieder ausliefern, zurückgeben.* — Mit परि *umstellen, umringen.* परियत्त *umstellt.* — Mit प्र 1) Med. *einwirken.* — 2) Med. Act. (metrisch) *sich bestreben, sich bemühen um, bedacht sein auf, sich befleissigen;* die Ergänzung im Loc., Dat., Acc., अर्थे, अर्थम्, हेतोस् oder im Infin. प्रयत्त *sich bestrebend, ganz bei der Sache seiend;* प्रयतित n. impers. — Mit संप्र Med. *sich bemühen um, bedacht sein auf* (Dat.). — Mit प्रति *entgegenwirken,* mit Acc. — Caus. *erwidern.* वैराणि, वैरम् so v. a. *Rache nehmen.* — Mit वि Med. etwa *in verschiedene Reihen bringen.* — Caus. 1) *anreihen, anbringen.* — 2) *büssen.* — 3) *peinigen, quälen.* — Mit अधिवि Caus. *anreihen, anbringen.* — Mit सम् 1) Act. *vereinigen.* — 2) Med. *sich aneinander reihen.* — 3) Med. *sich vereinigen, zusammentreffen, sich verbinden mit* (Instr.). — 4) Med. *an einander gerathen, in Streit kommen.* संयामम् *einen Kampf beginnen.* संयत्त Pl. *in Streit gerathen,* संयामे संयत्ते *beim Ausbruch des Kampfes* TS. 2,1, 8,1. 2. 9,4. — 5) संयत्त *vorbereitet, ganz bei der Sache seiend, seine Massregeln getroffen habend, auf der Hut seiend, sich vorsehend.* — Mit अभिसम्, °संयत्त *besorgt, gelenkt* (Rosse). — Mit प्रतिसम् 1) Med. *bekämpfen.* — 2) °संयत्त *vollkommen vorbereitet, — gerüstet.*

यत 1) Adj. s. u. यम्. — 2) *n. *die Fussbewegungen des Führers beim Lenken eines Elephanten.*

यतकृत् m. N. pr. eines Mannes. Fehlerhaft.

यतगिर् Adj. *die Rede hemmend, schweigend.*

यतंकर m. etwa *Vergelter.*

यतनीय n. impers. *bedacht zu sein auf* (Loc.).

यतम Adj. (f. आ) *welcher von Mehreren.*

यतमेधा Adv. *auf welche unter mehreren Weisen.*

यतर Adj. (f. आ) *welcher von Zweien.*

यतरेधा Adv. *auf welche von zwei Weisen.* यतरेधेव कतरेधा च *gleichviel auf welche von beiden Weisen* Śrâpv. Br. 3,1.

यतरश्मि Adj. *mit angespannten Strängen* oder *Zügeln.*

यतवाच् Adj. *die Rede hemmend, schweigend.* Nom. abstr. °वाक्त n.

यतव्य Adj. (f. आ) zu तनू. v. l. यातव्य.

यतव्रत Adj. (f. आ) *an seinem Vorhaben festhaltend.*

यतस् Adv. 1) in der Bed. des Abl. von 1. य in allen Zahlen und Geschlechtern: *aus —, von wem,* oder *welchem, woher, woraus, wovor* (z. B. sich fürchten); auch *durch wen* oder *was.* चैरकेभ्यो वा यतो वा von Káraka's *oder von irgend einem Andern;* यतो यतः *je von welchem, je woher, je woraus;* यतस्ततः *vom ersten Besten, von diesem oder jenem; woher es auch sei, woher immer, irgendwoher;* यत एव कुतश्च *von diesem oder jenem, woher immer.* — 2) *wo.* — 3) *wohin.* यतो यतः *wohin immer;* यतस्ततः *wohin es auch sei, irgendwohin.* — 4) *aus welchem Grunde, in Folge wovon.* — 5) *da, weil.* Häufig einen Vers anknüpfend, der einen ausgesprochenen Gedanken begründen soll. — 6) *von wann an, seitdem.* यतः प्रभृति dass. यतो जाता so v. a. *von ihrer Geburt an.* — 7) *sobald als.* — 8) *dass* nach einem Fragesatze und vor einer oratio directa (wie ὅτι). — 9) *auf dass,* mit Potent.

यतस्रुच् Adj. *der die Opferschale ausstreckt,* — *darbietet,* — *bereit hält.*

यतात्मन् Adj. *sich zügelnd,* — *beherrschend* 48,15.

यताहार Adj. *wenig essend* R. 2,28,17. v. l. यथाहार.

1. यति Adj. Pl. (Nom. Acc. यति) *quot, wie viele.* AV. 10,3,6 vielleicht fehlerhaft für यदि.

2. यति m. 1) etwa *Ordner* (*Geber* nach Sâj.). — 2) Pl. N. pr. eines mit den Bhṛgu zusammenhängenden Geschlechts. Auch Sg. neben भृगु. Gilt für einen Sohn Brahman's, Nahusha's oder Viçvâmitra's. — 3) *ein Asket, ein Mann, der der Welt entsagt hat.* — 4) * = निकार oder कार (Çâçvata).

3. यति f. 1) *Festhaltung, Leitung.* — 2) *Pause* (in der Musik), *Caesur* (im Verse). — 3) **Wittwe;* auch *यती.

यतिचान्द्रायण n. *eine best. Kasteiung.*

यतितव्य n. impers. *zu sorgen,* — *für Etwas* (Loc.).

यतिताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 227. Gîr. S. 6. 9. 16.

यतित्व n. *der Stand eines Asketen.*

यतिथ Adj. (f. ई) *der wievielste.*

यतिधर्म m. *die Pflichten eines Asketen.*

यतिधर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

यतिधर्मसंग्रह m. (Burnell, T.) und °धर्मसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

यतिधर्मिन् m. = यतिधर्मन् Hariv. 1,34,13.

यतिधा Adv. *in vielen Theilen,* — *Orten.*

यतिन् 1) m. *Asket.* — 2) *f. °नी *Wittwe.*

यतिनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 255.

यतिपञ्चक n., यतिप्रतिवन्दनाषण्डन n. (Opp. Cat. 1), यतिप्रयोग m. (Burnell, T.) und यतिप्रवणाकल्प m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

यतिभ्रष्ट Adj. *der geforderten Caesur ermangelnd* Vâmana 2,2,3.

*यतिमैथुन n. *das unkeusche Leben von Asketen.*

यतिराजविंशति f., °राजविजय m. und °राजसप्तति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

यतिरेखा f. *eine best. Stellung der Glieder beim Tanz* S. S. S. 255.

यतिलग्न m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

यतिलिङ्गसमर्थन n., यतिवन्दननिषेध m., °वन्दनशतदूषणी f. und °वन्दनसमर्थन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

यतिवर्य m. N. pr. eines Autors.

यतिविलास m. N. pr. eines Mannes.

यतिशेखर m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

यतिसांतपन n. *eine best. Kasteiung, dreitägiges* Pañkagavja.

यतीन्द्र m. *ein Fürst unter den Asketen.*

यतीन्द्रमतदीपिका f. und यतीश्वरप्रार्थना f. Titel zweier Werke.

यतु anzunehmen für यतव्य.

*यतुका f. *eine best. Pflanze.*

यतुन Adj. nach den Commentatoren = यत्तर

oder यतनशील.

*यतूका f. = यतुका.

यतोजा und यतोऽव Adj. *woraus entstanden.*

यतोबृहतीक Adj. *an welcher Stelle die* Bṛhatī *habend* Çāṅkh. Çr. 11,12,1.

यतोमूल Adj *worin wurzelnd.*

*यत्कर् Adj. (f. श्रा) *was thuend, — vornehmend.*

यँत्काम Adj. *was wünschend* Maitr. S. 2,1,2. 5, 7. Âpast. Çr. 6,10,1.

यत्काम्यँा Instr. Adv. *in welcher Absicht.*

यत्कारणम् Adv. 1) *aus welchem Grunde, in Folge wovon, weshalb.* — 2) *da, weil.* Auch यत्कारणात्.

यत्कारिँन् Adj. *was vornehmend* Hemâdri 1,148, 9. 10.

यत्कार्यम् Adv. *in welcher Absicht.*

यत्किंचनकारक Adj. *das erste Beste thuend, auf's Gerathewohl handelnd* MBh. 12,118,20.

यत्किंचनकारिन् Adj. dass. Kâd. 256,2. 2,22,8. Harshaṅ. 148,8. Nom. abstr. °रिता f. Kâd. 134,22.

यत्किंचनप्रलापिन् Adj. *allerhand Zeug schwatzend* R. 4,17,5.

यत्किंचनवाद् m. *eine Behauptung auf's Gerathewohl* Comm. zu Nyâyas. 4,1,36.

यत्किंचिदपिसंकल्प m. *ein Verlangen nach irgend Etwas* Spr. 5042.

यत्किंचिदुःखक n. Pl. *unbedeutende Schmerzen, welcher Art sie auch seien,* Mahâvîraṅ. 133,19.

यत्कुल Adj. *aus welchem Geschlecht* Hariv. 2, 118,44.

यत्कृते Adv. *wessentwegen.*

यत्क्रतु Adj. *welchen Entschluss fassend.*

यत्न m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Willensthätigkeit, Bestrebung.* — 2) *Verrichtung, Arbeit.* — 3) Sg. und Pl. *Bemühung, Mühe, Anstrengung,* — *in Betreff von* (Loc. oder im Comp. vorangehend). यत्नं कर्, श्रा-स्था, समा-स्था, श्रा-धा *sich Mühe geben, Mühe auf Etwas wenden, sich angelegen sein lassen;* mit Loc. oder Infin. यत्नेन und यत्नैस् *sorgfältig, eifrig, alles Ernstes;* यत्नेनापि *trotz aller Anstrengung;* यत्नात् *bei aller Anstrengung; sorgfältig, eifrig;* महता यत्नात् *mit grosser Anstrengung;* यत्नतस् *sorgfältig, eifrig;* यत्न° *mit Mühe, nicht leicht.* — 4) *eine besondere, ausdrückliche Bemerkung* Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,5. 8,7,3.

यत्नवत् Adj. 1) *Willensthätigkeit besitzend.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) *sich Mühe gebend, sich Etwas angelegen sein lassend;* die Ergänzung im Loc.

यत्नाक्षेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, trotz des Bestrebens es sein zu wollen.*

यत्पराक्रम Adj. *von welchem Muthe* MBh. 1,94, 1. 228,19. 5,74,8.

यत्पृष्ठ Adj. *mit welchem* पृष्ठ 4) *verbunden* Çāṅkh. Çr. 14,22,6.

*यत्प्रथम Adj. *was zum ersten Male thuend* P. 6, 2,162, Sch.

*यत्य Partic. fut. pass. von यत्.

यँत्र, यँत्रा Adv. 1) = Loc. von 1. य *wer, welcher* in allen Zahlen und Geschlechtern. — 2) *wo, woselbst.* चतुष्पथे यत्र वा *oder sonst wo.* — 3) *bei welchem Anlass, bei welcher Gelegenheit, in welchem Falle, wenn.* — 4) *wohin.* — 5) *da, quum.* — 6) *wann, als.* — 7) *damit.* — 8) *dass* nach einem Fragesatze und *nach *nicht glauben, — zugeben, tadeln, sich wundern.* — 9) यत्र यत्र *a) wo immer, wo es auch sei.* — *b) wohin immer, wohin es auch sei.* — 10) यत्र तत्रापि *wohin immer* 182,32. — 11) यत्र कुत्र *a)* = यस्मिन्कस्मिन् u. s. w. — *b) überall.* — 12) यत्र कुत्रापि = यस्मिन्कस्मिन्नपि u. s. w. — 13) यँत्र क्व च *a)* = यस्मिन्कस्मिंश्च u. s. w. यत्र क्व चोत्पादितः so v. a. *mit dem ersten besten Weibe erzeugt* Devala. — *b) wo immer.* — *c) so oft, jedesmal wenn.* — *d) wohin immer.* — 13) यत्र क्व चन *a)* = यस्मिन्कस्मिंश्च. यत्र क्व चनोत्पादितः so v. a. *mit dem ersten besten Weibe erzeugt* Vishṇus. 15,27. — *b) an einem beliebigen Orte.* — *c) irgendwann, wann es auch sei.* — *d) weiss Gott wohin.* — 14) यत्र क्व वा *wo es auch sei.* — 15) यत्र क्वापि *irgendwohin, hierhin oder dorthin.*

यत्रकँामम् Adv. *wohin das Verlangen geht.*

यत्राकामावशायिता und °शायित्व fehlerhaft für °सायिता und °सायित्व.

यत्रकामावसाय m. *die Zauberkraft sich dahin zu versetzen, wohin man gerade Lust hat.*

यत्रकामावसायिन् Adj. *die Zauberkraft besitzend sich dahin zu versetzen, wohin man gerade Lust hat.* Nom. abstr. °यिता f. und °यित्व n.

यत्रतत्रशय Adj. *sich hinlegend, wo es sich gerade trifft, dem es einerlei ist wo er schläft.*

यत्रत्य Adj. *wo seiend, wo wohnend.*

यत्रसायंगृह Adj. *dort seine Wohnung aufschlagend, wo Einen der Abend ereilt,* R. 2,67,20.

यत्रसायंप्रातिरय Adj. (f. श्रा) dass.

यत्रस्थ Adj. *wo sich aufhaltend.*

यत्राकूतँ n. *das beabsichtigte Ziel.*

यत्रास्तमितशायिन् Adj. *sich hinlegend, wo Einen der Sonnenuntergang ereilt,* MBh. 12,61,8.

यत्रेच्छक Adj. *wo es Einem beliebt* MBh. 3,276,14.

यत्व n. Nom. abstr. von य *der Laut* य Comm. zu TS. Prât.

यत्संख्याक Adj. *in welcher Anzahl* 215,1.

यत्सेन Adj. *welches —, ein wie starkes Heer habend* MBh. 5,74,8.

यत्स्वभाव Adj. *von welcher Natur, — Art und Weise zu sein* ebend.

यथर्षि Adv. *je nach dem* Ṛshi.

यथर्चम् Adv. *je nach der* Ṛk.

यथर्तु Adv. *der jedesmaligen Zeit (Jahreszeit) entsprechend* Âpast. Çr. 6,31,14.

यथर्षि Adv. *je nach dem* Ṛshi Âpast. Çr. 2,16,6.

यथर्ष्याधान n. Bez. *bestimmter Sprüche* Âpast. Çr. 5,11,6. 7. 13,8. 15,6. 17,1.

यँथा (in der ersten Bed. am Ende eines Pâda im Ṛgveda auch tonlos) 1) *wie, gleichwie* (einem तँथा, तथा तथा [106,33], एवँ, एवम् oder तद्वत् entsprechend). यँथा वा (nach einem vorangehenden वा) *oder wie sonst.* यँथा चित्, यँथा कृ, यँथा कृ वै (33,7), यथा—इव, इव यथा, यँथेवाङ्ग (Ṛv. 10,86,7), यँथेव कृ (Chr. 36,22). *Auch als Ausruf der Verwunderung. यथो एतत् *was das betrifft (dass).* यथा—तथा oder यथा—तेन सत्येन bei Betheuerungen und festen Behauptungen *so gewiss — so wahr;* ausnahmsweise wechseln in diesem Falle यथा und तथा ihre Stellen. — 2) *wie,* so v. a. *zum Beispiel.* — 3) elliptisch so v. a. *wie es sich verhält, — verhielt.* — 4) *ut, auf dass, damit, (so) dass;* mit Opt. und Conj., später auch Fut., Praes., Imperf., Perf. und Aor. In der älteren Sprache gern dem ersten Worte des Satzes nachgestellt. Auch mit Ergänzung von स्यात् oder भवेत्. — 5) *da.* यथा—तथा *da — so* 291,24. Spr. 7634. — 6) *dass* nach *wissen, glauben, meinen, sagen, melden, anweisen, hören, bekannt werden, zweifeln* u. s. w. vor einer oratio directa mit oder ohne इति am Schluss. — 7) *so wie,* so v. a. *sobald.* — 8) *wie wenn,* mit Potent. — 9) = यथावत् *wie es sich gehört, richtig.* — 10) यँथा यथा (einem तँथा तथा oder एवँव entsprechend) *je nachdem, in welchem Maasse, jemehr* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,9. Kâd. 118,13. — 11) यथा यथेव *dass* (einem तद्व *das* entsprechend); mit Potent. Spr. 5135. — 12) यथा तथा *a) wie immer, wie es auch sei, auf irgend eine Weise, auf belie-*

Mit einer Negation *auf keine Weise.* नो स्ति यथा तथा so v. a. *aber auch der ist* enommen *nicht da.* — *b*) = यथातथम्, wie hat. — 13) यथा कथं चित् *auf irgend eine wie es sich gerade macht.* — 14) तथ्यथा ie, so v. a. *nämlich, zum Beispiel.* — 15) ा नाम mit Potent. *gleich wie nämlich* eich *wie wenn* Vâgrahâḱh. 27,8. 9. 32,14.

निष्ठम् Adv. *dem Alter nach vom Jüngsten testen hinauf.*

तव्य Adj. *was in einem betreffenden Falle ist.*

र्म Adv. *je nach der betreffenden Thätig- nach den Handlungen.*

र्मगुणम् Adv. *je nach den Handlungen* nach *den (drei) Qualitäten.*

त्यम् Adv. *dem Ritus gemäss.*

ाण्डम् Adv. *je nach den Abschnitten.*

ाम Adj. 1) *je welches Verlangen habend.* ch *Belieben verfahrend* Hemâdri 1,498,7.

ामचार m. *ein im eigenen Belieben stehen- ein unbeschränktes Verfahren.*

ामध्येय Adj. *nach Belieben zu bedrücken.*

ामप्रयाप्य Adj. *nach Belieben wegzuschik-*

ामम् (RV.) und °कामम् (Çat. Br.) Adv. *ansch, nach Belieben, gemächlich.*

ामवध्य Adj. *nach Belieben zu züchtigen.*

ामविचारिन् Adj. *nach Belieben umher- d.*

ामार्चितार्थिन् Adj. *Bedürftige nach Wunsch end.*

ामिन् Adj. *nach Belieben verfahrend.* Nom. मेत्व n. Çaṁk. zu Ait. Up. S. 165, Z. 5. 7.

म्य n. fehlerhaft für याथा°; vgl. Mahâbh.

यम् Adv. *je nach dem Umfange* (des

ारम् Adv. *auf welche Weise.*

ारिन् Adj. *wie handelnd.*

र्य Adj. = यथाकर्तव्य.

ाल 1) m. *ein entsprechender Zeitpunct.* o v. a. *die zweite Essenszeit.* — 2) °म् *zur Zeit, zur richtigen —, gewöhnlichen* ı Anf. eines Comp. °काल°.

ास्वधर्मम् Adv. *je nach Familienbrauch.*

त 1) Adj. *a*) *recht gemacht* in अयथा°. — *redet.* — 2) °कृतम् Adv. *a*) *wie gewöhn- sonst.* — *b*) *in der Weise, wie es geschah.* — *c*) *in verabredeter Weise.* — *d*) *je nach der Anfertigung.*

यथाकृष्टम् Adv. *Furche um Furche.*

यथाकृति Adv. *in entsprechender, angemessener Weise.* v. l. यथाज्ञप्ति.

यथाक्रतु Adj. *welchen Entschluss fassend.*

यथाक्रम°, °क्रमम् und °क्रमेण Adv. *der Reihe nach, successive, respective.*

यथाक्रियमाण Adj. (f. आ) *wie gethan werdend,* so v. a. *gebräuchlich, üblich* Harshaḱ. 61,5. 93,20. 154,6.

यथाक्रोशम् Adv. *nach der Zahl der* Kroça.

यथाक्षमम् Adv. *nach Möglichkeit, so viel als möglich.*

यथाक्षरम् Adv. *Silbe um Silbe* Saṁhitopan. 23,1.

यथाक्षिप्रम् Adv. *so schnell als möglich.*

यथाक्षेमेण Instr. Adv. *in aller Ruhe, — Behaglichkeit.*

यथाखातम् Adv. *je nachdem gegraben ist.*

यथाख्यम् Adv. *den Benennungen entsprechend.*

यथाख्यात Adj. *früher erzählt, — erwähnt, — angegeben.*

यथाख्यानम् Adv. *dem Bericht —, der Angabe gemäss.*

यथागत 1) Adj. *a*) *auf dem* (Wege) *man vorher gekommen ist* Vikramâṅkaḱ. 10,4. — *b*) **wie zur Welt gekommen, dumm, einfältig.* — 2) °गतम् und °गतेन Adv. *des Weges, auf dem man gekommen ist.*

यथागम 1) Adj. *rechtgläubig* Çâṅkh. Gṛhj. 6,6,16. — 2) °म् Adv. *der Ueberlieferung gemäss* Âpast. 1, 17,13. 2,5,18.

यथागात्रम् Adv. *Glied um Glied.*

यथागुणम् Adv. *den Qualitäten —, den Vorzügen gemäss.*

यथागृहम् Adv. *in sein* (u. s. w.) *respectives Haus.*

यथागृहीतम् Adv. 1) *je nach der Reihe des Fassens.* — 2) *nach der Reihe des Aufführens.*

यथागोत्रकुलकल्पम् Adv. *je nach dem Brauch der Familie oder des Geschlechts* Gobh. 2,9,25.

यथाग्नि Adv. 1) *nach der Grösse des Feuers.* — 2) *der Verdauungskraft entsprechend* Ḱaraka 6, 2,18.

यथाग्रकृपाम् Adv. *der Angabe gemäss.*

यथाङ्गम् Adv. *Glied um Glied.*

यथाचमसम् Adv. Ḱamasa *um* Ḱamasa, *je auf seinen* Ḱ. Vaitân.

यथाचारम् Adv. *dem Brauche gemäss, wie üblich.*

यथाचारिन् Adj. *wie zu Werke gehend, wie verfahrend.*

यथाचिति Adv. *Schicht um Schicht* Kâts. Çr. 18, 4,15.

यथाचित्तित Adj. *vorher bedacht, beabsichtigt* Paṅḱat. 226,18.

यथाचोदितम् Adv. *je nach der Aufforderung.*

यथाछन्दसम् Adv. *ein Metrum um's andere.*

यथाजात Adj. 1) *wie zur Welt gekommen.* — 2) *dumm, einfältig* Kâd. 2,55,17.

यथाजातम् Adv. *Geschlecht um Geschlecht.*

यथाजातवस्त्रधर Adj. *splitternackt* Gîvâlop. S. 454.

यथाजाति Adv. *Art um Art.*

यथाजातीयक Adj. *wie geartet* Comm. zu Nyâyas. 2,2,16.

यथाजोषम् Adv. *nach Herzenslust.*

यथाज्ञप्त Adj. *vorhin befohlen, anbefohlen.*

यथाज्ञप्ति Adv. *dem Befehle gemäss* R. ed. Bomb. 2,80,15.

यथाज्ञानम् Adv. *nach Wissen, so gut man es weiss* Gobh. 3,9,21.

यथाज्ञेयम् Adv. dass. Hemâdri 1,271,7.

यथाज्यगान n. *ein dem* Âǵja *entsprechender Gesang* Lâṭ. 7,13,10.

यथाज्येष्ठम् Adv. *dem Alter nach, vom Aeltesten zum Jüngsten hinab.*

यथातत्त्व° und °तत्त्वम् Adv. *der Wahrheit gemäss, wie es sich wirklich verhält, genau.*

यथातथम् Adv. *wie es sich in Wirklichkeit verhält, genau, wie es sich gebührt, wie es sich gehört.*

यथातथ्यम् und °तथ्येन Adv. *der Wahrheit gemäss.*

यथात्मक Adj. *welche Natur immer habend.*

यथादत्त Adj. *wie immer gegeben.*

यथादधिभक्षम् Adv. *nach Art des* Dadhibhaksha Çâṅkh. Çr. 8,9,11.

यथादर्शन° und यथादर्शनम् Adv. *bei jedem Vorkommen, in jedem einzelnen Falle.*

यथादायम् Adv. *je nach dem Erbtheil.*

यथादिक् und यथादिशम् (Varâh. Jogaj. 7,20) Adv. *nach den verschiedenen Himmelsrichtungen, nach der entsprechenden H., je nach der H.*

यथादिष्ट 1) Adj. *der Angabe —, der Anweisung entsprechend.* — 2) °दिष्टम् Adv. *der Angabe —, der Anweisung gemäss.*

यथादीक्षम् Adv. *den übernommenen religiösen Observanzen gemäss.*

यथादृष्टम् Adv. *wie man Etwas gesehen hat.*

यथादेवतम् Adv. *Gottheit um Gottheit* Vaitân.

यथादेशकालदेकावस्थानविशेषम् Adv. *je nach der Verschiedenheit des Ortes, der Zeit und der Körpergestalt.*

1. **यथादेशम्** Adv. *je nach dem Platze, — Orte.*

2. **यथादेशम्** Adv. *je nach der Weisung, nach Vorschrift* Gobh. 1,1,4.

यथाद्रव्य Adj. *je welchen Besitz habend, je woran reich.*

यथाधर्मम् Adv. 1) *in richtiger Ordnung, nach Recht und Gebühr.* — 2) *dem Wesen —, der Natur gemäss* Çulbas. 3,135.

यथाधिकार° und **°म्** (Gaut.) Adv. *der Berechtigung gemäss, je nach der B.*

यथाधिष्ण्यम् Adv. *nach der Reihe der* Dhishṇja Vaitân.

यथाधीत Adj. und **°म्** Adv. *wie gelernt, wie der Text lautet,* d. h. *in der Grundform ohne wesentliche Abänderung.*

यथाध्यापकम् Adv. *in Uebereinstimmung mit dem Lehrer.*

यथानाम 1) Adj. (f. आ) *je welchen Namen habend* Âpast. Çr. 15,9,4. — 2) **°नाम्** Adv. *Name um Name.*

यथानारदभाषित Adj. (f. आ) *genau so seiend, wie es Nârada verkündet hat.*

यथानिकायम् Adv. *je nach dem Körper* Çvetâçv. Up. 3,7.

यथानिरुप्तम् Adv. *wie hingeworfen.*

यथानिर्दिष्ट Adj. *wie angegeben, wie beschrieben, wie gekennzeichnet* 300,23.

यथानिलयम् Adv. *in sein entsprechendes Nest, in seine entsprechende Wohnstätte.*

यथानिवासिन् Adj. *wo gerade wohnend.*

यथानिवेशम् Adv. *in seine entsprechende Wohnstätte* R. 6,16,23.

यथानिशान्तम् Adv. *nach der angenommenen, üblichen Weise* Âçv. Çr. 7,12,13. 14. 8,3,22.

यथानिःसृतम् Adv. *wie hinausgegangen.*

यथानुपूर्वम्, °पूर्व्य° und **°पूर्व्या** (Instr.) Adv. *der Reihe nach, respective.*

यथानुभूतम् Adv. *wie man es erfahren hat, — es erlebt hat.*

यथानुरूपम् Adv. *regelrecht, genau entsprechend.*

यथान्तरम् Adv. *je nach dem Zwischenraume* Kauç. 8.

यथान्यस्तम् Adv. *in der Weise, wie es deponirt war.*

यथान्यायम् Adv. *nach der Regel, nach Gebühr.*

यथान्यासम् Adv. *dem niedergeschriebenen Wortlaut des Sûtra gemäss, wie geschrieben steht* Maitr. 3,58,6.

यथान्युप्त 1) Adj. *wie je hingeworfen.* — 2) **°प्तम्** Adv. *Wurf um Wurf.*

यथापण्यम् Adj. *je nach der Waare, für jede Waare.*

यथापदम् Adv. *Wort für Wort.*

यथापरम् Adv. etwa *wie sonst* MBh. 6,1,28, wo ed. Calc. und Vardh. कूलनं st. कस्य चित् lesen.

यथापराधदण्ड Adj. *nach dem Vergehen strafend.*

यथापराधम् Adv. *je nach dem Vergehen.*

यथापरिधि Adv. Paridhi *um* Paridhi Mân. Çr. 1,3,1. 4. Hillebr. N. 82. Vgl. परिधि 8).

यथापरिलिखितम् Adv. *nach dem Umriss* Kâtj. Çr. 8,5,7.

यथापरीत्तम् Adv. *wie übergeben* Çâṅkh. Gṛhj. 2,12.

यथापर्व Adv. *Gelenk um Gelenk, Glied um Glied.*

यथापर्युक्षितम् Adv. *wie besprengt* Kâtj. Çr. 4, 14,30.

यथापर्व Adv. *je nach dem* Parvan Çâṅkh. Çr. 14,10,4.

यथापाठ 1) Adj. *der Erzählung entsprechend* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,14. — 2) **°म्** Adv. *je nach der Recitation* MBh. 12,63,18.

यथापुरम् Adv. *wie früher, wie ehemals* Âpast. Çr. 9,20,7. Gop. Br. 1,3,13. Kauç. 72.

यथापुरुषम् Adv. *je nach dem Manne* Ind. St. 13,239.

यथापूर्व 1) Adj. *wie ehemals seiend.* Nom. abstr. **°त्व** n. Kâṭh. 27,5. — 2) Adv. **°पूर्वम्** *a) nach einander, der Reihe nach. — b) wie ehemals, wie sonst.*

यथापृष्ठ Adj. *dem* Pṛshṭhja *entsprechend* Çâṅkh. Çr. 14,8,11.

यथाप्रकृति Adv. *dem Schema —, der Norm gemäss* Lâṭj. 10,11,13. 18,11. Kâtj. Çr. 8,2,27. Çâṅkh. Çr. 11,13,4.

यथाप्रज्ञम् Adv. *nach bester Einsicht, so gut man es versteht.*

यथाप्रतिगुणैस् Instr. Pl. *je nach den Eigenschaften, — Vorzügen,* so v. a. *so gut man es vermag.*

यथाप्रतिज्ञाभिस् Instr. Pl. *wie man übereingekommen war.*

यथाप्रतिरूपम् Adv. *wie es passend ist.*

यथाप्रत्यक्षदर्शनम् Adv. *als wenn es vor Augen geschähe, als wenn man es mit eigenen Augen sähe.*

***यथाप्रत्यर्कम्** Adv. *je nach Verdienst.*

यथाप्रदानम् Adv. *der Darbringung entsprechend, in derselben Reihenfolge, wie diese erfolgte,* Gaim. 5,4,3.

यथाप्रदिष्टम् Adv. *der Vorschrift gemäss, wie es sich gehört.*

यथाप्रदेशम् Adv. 1) *an der entsprechenden, r tigen Stelle, an die richtige Stelle, je auf se Platz* Pañkad. — 2) *nach allen Seiten hin. - der Vorschrift gemäss, wie es sich gehört.*

यथाप्रधानतस् Adv. *je nach dem Vorzug, — rang.*

यथाप्रधानम् Adv. 1) *je nach der Grösse* Kâd. 7. — 2) = **यथाप्रधानतस्**.

यथाप्रपन्नम् Adv. *wie hereingetreten* Çâṅkh. 5,18,12. 20,7. 17,12,5.

यथाप्रभावम् Adv. *nach Kräften* Çat. Br. 4,5,1

यथाप्रयोगम् Adv. *je nach dem Gebrauch* A manjava im Comm. zu Âpast. Çr. 8,1,2.

यथाप्रवृत्तम् Adv. *wie erwählt* Kâtj. Çr. 9,8

यथाप्रवेशम् Adv. *wie man hereingetreter* Daçak. 88,14.

यथाप्रश्नम् Adv. *den Fragen gemäss* Suçr. 1,1

यथाप्रसृप्तम् Adv. *wie hineingeschlichen* Âç 6,12,2.

यथाप्रस्तरम् Adv. *wie beim* Prastara Li 5,18.

यथाप्रस्तुतम् Adv. *wie schon begonnen wa* v. a. *endlich einmal* Mâlatîm. 146,3 (ed. B 305,4).

यथाप्राणम् und **°प्राणेन** Instr. (92,11) Adv. *Leibeskräften, nach Kräften.*

यथाप्राप्त 1) Adj. (f. आ) *a) wie angetroffen erste beste* Kâd. 2,127,1. — *b) aus den Verhäl sen —, aus den Umständen sich ergebend, sprechend, angemessen. — c) aus einer vor gangenen grammatischen Regel sich ergebend* 6. — 2) Adv. **°म्** *der Regel gemäss, regelm* 240,12.

यथाप्राप्ति Adj. fehlerhaft für **°प्राप्त**.

यथाप्रार्थितम् Adv. *nach Wunsch.*

यथाप्रीति Adj. *nach Herzenslust.*

यथाप्रेषितम् Adv. *der Aufforderung* (in de turgie) *gemäss* Kâtj. Çr. 2,6,35. Mân. Çr. 1,8

यथाप्रेषम् Adv. dass. Vaitân.

यथाफलम् Adv. *je nach dem Ertrage.*

यथाबलम् Adv. 1) *nach Kräften.* — 2) *in I auf die Kraft.* — 3) *je nach dem Bestand Heeres.*

यथाबीजम् Adv. *je nach dem Samen.*

यथाबुद्धि Adj. *nach bestem Wissen.*

यथाभक्ष्या Instr. Adv. *mit voller Hingebun*

यथाभक्षितम् Adv. *wie gegessen.*

यथाभव Adj. scheinbar Bhâg. P. 4,27,11, da **यथा भवान्** *wie du* zu trennen ist.

यथाभवनम् Adv. *Haus für Haus.*

यथाभागम् Adv. 1) *je nach dem Antheil.* — 2) *je an ihrem Platze, am rechten Platze.*

यथाभाजनम् Adv. *je an richtiger Stelle.*

1. यथाभाव m. 1) *das Wie, das wahre Verhältniss* Kull. zu M. 8,95. — 2) *Schicksal.*

2. यथाभाव Adj. *welche Natur habend.*

यथाभिकामम् Adv. *nach Wunsch.*

यथाभिज्ञाय 1) Adj. = यथाभिप्रेत 1) Kâraka 3,8. — 2) °ज्ञायम् Adv. *je wie man erkannte.*

यथाभिप्रेत 1) Adj. *erwünscht* in अयथा°. — 2) Adv. °म् *nach eigenem Gefallen, wie es Jmd* (Gen.) *will* Lâṭj. 4,3,16. Pañkat. ed. Bomb. 5,84,9.

यथाभिमत 1) Adj. *erwünscht, wonach man Verlangen hat, was Einem behagt, beliebig.* — 2) Adv. °म *nach eigenem Gefallen, wohin Einen das Verlangen zieht, nach Lust.*

यथाभिरुचित Adj. *woran man Gefallen hat, beliebt.*

*यथाभिरूपम् Adv. = अभिरूपस्य योग्यम्.

यथाभिलषित Adj. *erwünscht* 290,20.

यथाभिलिखित Adj. *in der angegebenen Weise geschrieben.*

यथाभिवृष्टम् Adv. *so weit als es geregnet hat.*

यथाभीष्ट Adj. *erwünscht, Einem gut dünkend.*

यथाभूतम् Adv. *wie es sich zugetragen, der Wirklichkeit —, der Wahrheit gemäss* Lalit. 446,2. fgg.

यथाभूमि Adv. *in das respective Land* Kâd. (ed. Bomb.) 2, 336, 7 (°भूमिम् fehlerhaft die anderen Ausgg. 108,17 = 133,19).

यथाभूयम् Adv. *nach der Anciennetät* Visnus. 73,2.

यथाभूयसोवाद् m. *eine allgemeine Regel.*

यथाभ्यर्थित Adj. *worum man vorher gebeten hatte.*

यथामङ्गलम् Adv. *je nach der Sitte.*

यथामति Adv. 1) *nach Gutdünken, — von* (Gen.), *wenn es Einem gut dünkt.* — 2) *nach bestem Verstande, so weit Jmds Einsicht reicht* TS. Prât.

यथामनसम् Adv. *nach Herzenslust* Âpast.

यथामनोषिमम् Adv. *nach Wunsch.*

यथामन्त्रवर्णम् Adv. *nach dem Wortlaut eines Spruches* oder *Liedes* Kâtj. Çr. 6,3,23.

यथामात्रम् Adv. in अ°.

यथामानम् Adv. *je nach dem Maasse, — Umfange* MBh. 4,36,12.

*यथामुखम् Adv. *von Angesicht zu Angesicht.*

यथामुख्यम् Adv. *was die Hauptpersonen betrifft, soweit von diesen die Rede ist.*

यथामुख्येन Instr. Adv. *vorzugsweise, vor Allem.*

यथामूल्य Adj. *preiswürdig* Hemâdri 1,448,4.

यथाम्नातम् und यथाम्नायम् Adv. *nach dem Wortlaut des Textes, der Ueberlieferung gemäss.*

यथायजुस् Adv. *je nach dem Jagus.*

यथायतनम् Adv. *je auf der Stelle, je an seiner St., je an seine St.* Ait. Up. 2,3. °नात् *je von seiner Stelle* TS. 7,5,6,4.

यथायथम् Adv. 1) *wie es sich gebührt, richtig, in der Ordnung, entsprechend* 233,2. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,19. — 2) *Eins um's Andere, nach und nach, allmählich.*

यथायाचित Adj. *je erbeten* Ind. St. 15,318.

यथायुक्त 1) Adj. *a) wie verbunden* TS. Prât. — *b) gerichtet auf, betreffend;* mit Loc. MBu. 5,191, 5. — 2) Adv. °म् = यथायुक्ति.

यथायुक्ति und °तस् Adv. *nach Umständen, nach Bewandtniss.*

यथायूथम् Adv. *je nach den Heerden.*

यथायूपम् Adv. *den Jûpa's entsprechend* Kâtj. Çr. 8,8,22.

यथायोगम् Adv. 1) *nach Umständen, nach Bewandtniss, nach Bedürfniss* Çulbas. 1,52. 135. — 2) *nach Brauch, wie es bisher üblich war.*

यथायोगेन Instr. Adv. = यथायोगम् 1).

यथायोग्यम् Adv. *nach Gebühr, wie es sich schickt.*

यथायोनि Adv. 1) *je nach dem Mutterleibe.* — 2) *in der ursprünglichen Weise* Lâṭj. 7,9,6.

यथारब्ध Adj. *früher begonnen.*

यथारम्भम् Adv. *wie beim Beginn, in derselben Reihenfolge.*

यथारुचम् Adv. *nach Gefallen.*

यथारुचि Adv. *nach Gefallen, je nach Geschmack.*

यथारूप 1) Adj. (f. आ) *a) wie beschaffen.* — *b) ein entsprechendes Aussehen habend, überaus schön.* — *c) ausserordentlich gross.* — 2) Adv. °रूपम् *a) in passender Weise, angemessen, richtig, wahr* Çat. Br. 6,2,2,19. 7,1,2,20. — *b) dem Aussehen nach, desselben Aussehens.*

यथार्थ 1) Adj. (f. आ) *entsprechend, angemessen, zutreffend, richtig, wahr, einen zutreffenden Namen führend.* स्वप्न m. *ein Traum, der in Erfüllung geht;* जन्मन् n. *ein Leben im wahren Sinne des Wortes;* नामन् n. u. s. w. *ein zutreffender Name.* — 2) यथार्थ° und यथार्थम् Adv. *a) je nach Ziel, — Geschäft, — Zweck, — Bedürfniss, passend.* — *b) nach Belieben.* — *c) wie es sich in Wirklichkeit verhält, zutreffend, gehörig, genau.*

यथार्थक Adj. *richtig, wahr.* स्वप्न m. *ein Traum, der in Erfüllung geht.*

यथार्थकृतनामन् Adj. *zutreffend benannt.*

यथार्थतत्त्वम् Adv. *der Wahrheit gemäss, so wie es sich in Wirklichkeit verhält.*

यथार्थतस् Adv. *der Wahrheit gemäss.*

यथार्थता f. *das Zutreffen, — eines Namens.*

यथार्थनामक Adj. *einen zutreffenden Namen führend.* Nom. abstr. °त्व n.

यथार्थनामन् Adj. dass. 86,2. Pris. 32,14. Buâvapr. 3,53.

यथार्थवाच् Adj. *buchstäblich wahr.*

यथार्थाख्य Adj. *einen zutreffenden Namen führend.*

यथार्थित Adj. *wie gebeten, vorher erbeten.*

यथार्थित्वम् Adv. *je nach der Absicht.*

यथार्पित Adj. *wie übergeben.*

यथार्षम् Adv. *je nach der heiligen Abstammung* (?) Mân. Çr. 1,3,4. Richtig wohl यथार्थम्.

यथार्ह 1) Adj. *a) je welche Würde habend.* — *b) dem Verdienst entsprechend, angemessen.* — 2) यथार्ह° und यथार्हम् Adv. *nach Werth, nach Würde, nach Verdienst, nach Gebühr* Gaut. यथार्हकृतपूजन Adj. *nach Gebühr geehrt.*

यथार्हणम् Adv. *nach Verdienst, nach Gebühr.*

यथार्हतम् Adv. *nach Würde, nach Verdienst, nach Gebühr, wie es sich gehört.*

*यथार्हवर्ण m. *Späher.*

यथालब्ध Adj. *was man gerade findet, gerade zur Hand seiend* Hemâdri 1,606,5.

यथालाभ° (Jâgñ. 1,236) und °लाभम् Adv. *wie man es gerade hat, wie es sich gerade trifft.*

यथालिङ्गम् Adv. *je nach dem charakteristischen Worte, dem Kennzeichen —, dem Stichwort gemäss* Mân. Çr. 1,8,4. 5,2,11. 11,2. Âpast. Çr. 15,13,2. 17,2.

यथालोकम् Adj. *je nach dem Raum, — Platz, am entsprechenden Platze, an den entsprechenden Platz, je an seinen Platz* Maitr. S. 1,6,2 (88,9). 7 (97,8. 10). 8,6 (124,2). Mân. Çr. 4,3. Âpast. Çr. 5, 18,1. 27,1. यथालोक° Lâṭj. 10,4,9.

यथावकाशम् Adv. 1) *nach Verhältniss des Raumes, wie eben Raum ist.* — 2) *an seinen Ort, an die richtige Stelle.* — 3) *bei erster Gelegenheit.*

यथावचनकारिन् Adj. *Jmds Befehle vollziehend, gehorsam.*

यथावचनम् Adv. *je nach dem Ausdruck* Nir. 1,3.

यथावचस् scheinbar R. 4,63,6, da प्रभाषधे यथा वचः zu lesen ist.

यथावत् Adv. 1) *wie es sich gebührt, regelmässig, gehörig, richtig, genau.* — 2) = यथा *wie* 80,9.

यथावत्तम् Adv. *wie abgeschnitten* Kâtj. Çr. 20, 8,8.

यथावदानम् Adv. *Abschnitt um Abschnitt* Mân. Çr. 1,3,2.

यथावनिक्तम् Adv. *wie gereinigt* Kâtj. Çr. 4,1,11. 5,9,19.

यथावभृथम् Adv. *dem* Avabhṛtha *entsprechend* Kâtj. Çr. 22,7,20.

यथावयस् Adv. 1) *dem Alter nach.* — 2) *desselben Alters.*

यथावयसम् Adv. *dem Alter nach.*

यथावर्णम् Adv. *den Kasten nach, je nach der Kaste* Vaitân.

यथावर्णविधानम् Adv. *nach den Regeln der Kasten.*

यथावशम् Adv. *nach Belieben.*

यथावषट्कारम् Adv. *dem* Vashaṭkâra *entsprechend* Çâṅkh. Çr. 7,8,10.

यथावसरम् Adv. *bei jeder Gelegenheit.*

यथावस्तु Adv. *nach dem Sachverhalt, genau.*

यथावस्थम् Adv. *dem Zustande —, der Lage gemäss, je unter denselben Verhältnissen.*

यथावस्थितार्थकथन n. *das Darstellen einer Sache, wie sie sich in Wirklichkeit verhält,* 210, 27.

यथावास m. N. pr. eines Mannes.

यथावासम् Adv. *in die respective Wohnung.*

यथावास्तु Adv. *dem Boden —, dem Platze gemäss.*

यथावितानम् Adv. *den* Vitâna *entsprechend* Kauç. 137.

यथावित्तम् Adv. 1) *dem Funde gemäss* Ait. Br. 3,28. — 2) *nach dem Vermögen, im Verhältniss zum Besitz.*

यथावित्तानुसारम् und °**सारेण** (Instr.) Adv. *je nach den Vermögensverhältnissen* Hemâdri 1,486, 20. 756,1.

यथाविद्यम् Adv. *je nach dem Wissen.*

यथाविध Adj. *qualis.*

यथाविधानम् und °**धानेन** Adv. *nach Vorschrift.*

यथाविधि Adv. 1) dass. — 2) *entsprechend, übereinstimmend, wie es Jmd* (Gen.) *verdient.*

यथाविधिम् (metrisch) Adv. *nach Vorschrift.*

यथाविनियोगम् Adv. *in der aufgeführten Reihenfolge* Comm. zu Njâjas. 1,1,14.

यथाविभव°, °भवतस् (Hemâdri 1,439,6. 492,10 [यथावि° gedr.]. 556,5. 618,5. Mârk. P. 34,71), °**भवम्** (Hemâdri 1,419,8), °**भवमानेन** (ebend. 1, 491,10), °**भवविस्तरम्** (ebend. 411,13. 780,14), °**भवविस्तरेस्** (ebend. 548,9), °**भवविस्तारम्** (ebd. 258,9. 278,16) und °**भवसंभवात्** (ebend. 664,4) Adv. *je nach den Vermögensverhältnissen.*

यथाविभागम् Adv. *je nach dem Antheil* Çâṅkh. Grhj. 1,3.

यथाविषयम् Adv. *je nachdem es sich um dieses oder jenes handelt* 242,28.

यथावीर्य 1) Adj. *von welcher Kraft* 50,21. — 2) Adv. °**म्** *im Verhältniss zur Mannheit, in Betreff des Heldenmuthes.*

यथावृत्त 1) Adj. *a) wie geschehen, wie erfolgt.* — *b) wie sich benehmend, — betragend.* — 2) Adv. °**वृत्त**° und °**वृत्तम्** *a) wie Etwas sich ereignet, — begeben hat.* — *b) je nach dem Metrum.* — 3) n. *a) eine frühere —, vorangegangene Begebenheit.* — *b) die näheren Umstände einer Begebenheit* Harshaṅ. (Çaka 1936) 417,15.

यथावृत्तान्त *Erlebniss, Abenteuer* Harshaṅ. 194,5.

यथावृत्ति Adv. *in Bezug auf die Art und Weise des Lebensunterhaltes.*

यथावृद्ध° und °**म्** Adv. *dem Alter nach, so dass der Aeltere stets vorangeht.*

यथावृद्धि Adv. *dem Wachsthum* (des Mondes) *gemäss.*

यथावेदम् Adv. *je nach dem* Veda Kâtj. Çr. 7, 1,8. Vaitân.

यथावेदि Adv. *je nach seiner* Vedi Kâtj. Çr. 5, 4,8.

यथाव्यवहारम् Adv. *dem Brauche gemäss.*

यथाव्याधि Adv. *der Krankheit gemäss.*

यथाव्युत्पत्ति Adv. *je nach der Bildungsstufe.*

यथाशक्ति (Gaut.) und °**शक्त्या** (Instr.) Adv. *nach Vermögen, nach Kräften.*

यथाशयम् Adv. 1) *wie es Jmd am Herzen liegt.* — 2) *je nach den Bedingungen, — Voraussetzungen.*

यथाशरीरम् Adv. *Leib für Leib.*

यथाशास्त्र° und °**म्** Adv. *nach Vorschrift, nach den vorgeschriebenen Regeln.*

यथाशिषम् Adv. *dem Bittgebet entsprechend* Lâṭj. 6,2,3.

यथाशीलम् Adv. *dem Charakter gemäss.*

यथाश्रद्धम् Adv. *nach Neigung* Gaut. Hemâdri 1, 347,15.

यथाश्रमम् Adv. *nach dem Lebensstadium.*

यथाश्रयम् Adv. *in Bezug auf die Art und Weise des Anschlusses, — der Verbindung.*

यथाश्राद्धम् Adv. *dem Todtenmahl entsprechend* Kauç. 141.

यथाश्रुत 1) Adj. *übereinstimmend mit dem, was man davon gehört hat.* — 2) Adv. °**म्** Adv. *a) wie man es gehört hat.* — *b) den Kenntnissen gemäss.* — *c) nach den Vorschriften der heiligen Bücher. Richtig* °**श्रुति**. — 3) n. *eine bezügliche Ueberlieferung.*

यथाश्रुति Adv. *nach den Vorschriften der heiligen Bücher.*

यथाश्रेष्ठम् Adv. *in der Weise, dass der Beste vorangeht.*

यथाश्रद्धम् Adj. Pl. *je nach der Stärke sich verhaltend, so dass der schwächere stets vorangeht,* Ârjabh. 4,4.

यथासंवेदम् Adv. *je nach der Verabredung* Kâtj. Çr. 20,8,24.

यथासंस्थम् Adv. *nach Umständen.*

यथासंकृतम् Adv. *der* Saṁhitâ *gemäss* Upale-kha 3,3.5.

यथासख्यम् Adv. *im Verhältniss zur Freundschaft.*

यथासंकल्पित Adj. *den Wünschen entsprechend.*

यथासंख्यम् und °**संख्येन** (Instr.) Adv. *je nach der Zahl* (°**संख्यम्** Çulbas. 3,135); *Zahl für Zahl,* d. i. *in der Weise, dass in zwei Reihen mit Gliedern von gleicher Anzahl die einzelnen Glieder der Reihe nach sich entsprechen.*

यथासङ्गम् Adv. *nach Bedarf, entsprechend.*

यथासत्यम् Adv. *der Wahrheit gemäss.*

यथासनम् Adv. *je auf dem gehörigen Platze, je an der (die) betreffenden (betreffende) Stelle* Vasishṭha 16, 4. 5 (die Stellen sind verdorben).

यथासंदिष्टम् Adv. *wie angewiesen* R. 2,82,22.

यथासंधि Adv. *je nach dem grammatischen* Saṁdhi.

यथासन्नम् Adv. *so wie Jmd in die Nähe kommt* 49,19.

यथासभक्तम् Adv. *je mit dem betreffenden Mitesser* Âçv. Çr. 5,6,19.

यथासमयम् Adv. *der Zeit gemäss, zu rechter Zeit.*

यथासमर्थितम् Adv. *wie für gut gehalten worden ist* Mâlav. 50,10 (58,16).

यथासमाम्नातम् Adv. *der Aufführung —, der Erwähnung gemäss.*

यथासमीहित 1) Adj. *wie man Etwas wünscht, dem Wunsche entsprechend* Paṅkat. 191,8. — 2) Adv. °**म्** *dem Wunsche gemäss* 298,16 (im Prâkrit).

यथासमुदितम् Adv. *wie verabredet* Çat. Br. 13, 5,4,27.

यथासंपद् Adv. *wie es sich trifft.*

यथासंप्रकीर्णम् Adv. *wie vermengt* Çâṅkh. Çr. 18, 24,25.

यथासंप्रत्ययम् Adv. *nach der Uebereinkunft.*

दायम् Adv. *nach der Ueberlieferung.*

षितम् Adv. *wie aufgefordert* Çâṅkh. Çr.

न्धम् Adv. *nach der Verwandtschaft.*

त्र 1) Adj. *nach Möglichkeit entsprechend.*
. °म् *wie sich Etwas zu etwas Anderm*
ach der vorkommenden Verbindung, re-

वेन् und °भावित Adj. *entsprechend.*

नम् Adv. 1) *nach der Folge der* Savana
jen) Kâtj. Çr. 25,12,7. Vaitân. — 2) *der*
ss.

न् Adv. *dem* Sava *entsprechend* Kauç. 63.

Adv. *nach der Folge der* Sâman.

म् Adj. *je nach der Güte, — Qualität.*

Adj. *wie gerade fertig.*

°. und °म् Adv. *nach Bequemlichkeit,*
igen, nach Lust, nach Belieben. °सुख-
f. Prâjâç. 3,7.

सुख Adj. *richtend das Gesicht, wohin es*
mem ist.

म् Adv. *Lied für Lied* Çâṅkh. Gṛhj. 2,7.

Adj. Pl. *je nach der Grösse sich ver-*
o dass der kleinere vorangeht, Comm. zu
ä. °म् Adv. Kâd. 2,121,15.

Adv. *in die respective Heimat* Mân.
:.

Adv. Stut *für* Stut.

म् Adv. *nach der Folge der* Stoma

त्रियम् Adv. *nach der Folge der* Stotrija
trijâ) Çâṅkh. Çr. 11,3,3.

मम् Adv. *nach der Folge der* Stoma.

न n. *die betreffende —, die richtige Stelle.*
Sg. und Pl.

न 1) Adj. *je an seiner Stelle befindlich.*
°स्थानम् *je an der (die) betreffenden*
e) Stelle, am gehörigen Platze, an den
Platz Gaut.

Adv. = 2. यथास्थान 2).

तम् Adv. 1) *je nach dem Standorte. —*
gewiss.

ति Adv. *der Gewohnheit gemäss, wie*

न° und °म् Adv. *im Groben, im Grossen,*
is Detail zu gehen Kâraka 3,8. 6,1. 26.

त Adv. 1) *nach dem Gedächtniss, wie*
einer Sache erinnert. — 2) nach den
en der Gesetzbücher.

तमय Adj. *wie dem Gedächtniss einge-*

prägt.

यथास्व 1) Adj. (f. स्वा) *je sein, je ihr, je der gehörige.* — 2) Adv. यथास्व° und °म् *jeder —, jeden —, jedem für sich, — besonders, je auf seine Weise, je für den Fall* Gaut. Bhâvapr. 3,45.

यथास्वरम् Adv. *dem Tone entsprechend* Vaitân. 1,10.

यथास्वैर° und °म् Adv. *frei, ungehemmt, nach Herzenslust.*

यथाकाम Adj. *die erste beste Nahrung zu sich nehmend, essend was sich eben trifft.*

यथाकृतम् Adv. *wie herbeigeholt* Lâṭj. 4,11,16.

यथेक्षितम् Adv. *wie man es mit eigenen Augen sah.*

यथेच्छ् 1) Adj. *den Wünschen entsprechend.* — 2) Adv. यथेच्छ° und °म् *nach Wunsch, nach Belieben, nach Herzenslust.*

यथेच्छकम् und यथेच्छया (Instr.) Adv. = यथेच्छ् 2).

यथेतम् Adv. *wie gekommen* Lâṭj. 5,2,5. Bâdar. 3,1,8.

यथेप्सया Instr. Adv. *nach Wunsch, nach Belieben.*

यथेप्सित 1) Adj. *den Wünschen entsprechend, gewünscht.* — 2) Adv. °म् *nach Wunsch, nach Herzenslust.*

यथेष्ट 1) Adj. *den Wünschen entsprechend, gewünscht, beliebig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) Adv. यथेष्ट° und °म् *nach Wunsch, nach Belieben.*

यथेष्टगति Adj. *gehend wohin man will.*

*यथेष्टचारिन् m. *Vogel.*

यथेष्टतस् Adv. *nach Wunsch, nach Belieben* MBh. 3,2,4.

1. यथेष्टम् s. यथेष्ट 2).

2. यथेष्टम् Adv. *nach der Reihenfolge der Opfer.*

यथेष्टासन Adj. *sitzend wie es Einem bequem ist.*

यथेष्टि Adv. *dem* इष्टि *genannten Opfer entsprechend* Çat. Br. 5,2,2,6. 4,5,16. 11,1,2,1.

यथेतम् Adv. = यथेतम्.

यथोक्त 1) Adj. (f. क्ता) *wie angegeben, oben angegeben, früher erwähnt, — genannt, — besprochen* Gaut. 9,1. 10,4. — 2) Adv. यथोक्त°, °म् (Âpast.) und यथोक्तेन *nach Angabe, auf die angegebene, vorgeschriebene Weise.*

यथोचित 1) Adj. *angemessen, entsprechend, geziemend.* — 2) Adv. यथोचित° und °म् *wie es sich geziemt.*

यथोद्धृतम् Adv. *wie aufgerichtet* Kâtj. Çr. 8, 8,26.

यथोज्झितम् Adv. *je nach dem errungenen Siege*

Ait. Br. 2,25,3.

यथोत्तर 1) Adj. *je der Reihe nach folgend.* — 2) Adv. °म् *Eines um's Andere, der Reihe nach.*

यथोत्पत्ति Adv. *je nach dem Zustandekommen* Kauç. 63.

यथोत्साह् Adj. *den Kräften entsprechend* Lâṭj. 8,11,63. °म् Adv. *nach Kräften* Gaut.

यथोदय 1) Adj. *worauf Beliebiges folgen kann.* — 2) Adv. °म् *im Verhältniss zum Erwerb, — zum Einkommen, nach den Vermögensverhältnissen* Jâgñ. 2,43.

यथोदित 1) Adj. *wie angegeben, wie angeführt, früher besprochen.* °फल Adj. (f. आ) Hemâdri 1,422, 2. — 2) Adv. °म् *wie angegeben, nach der Angabe.*

*यथोद्गत Adj. *wie zur Welt gekommen, dumm, einfältig.*

यथोद्गमन° Adv. *je im Verhältniss zum Aufsteigen, je höher desto mehr* Kâd. 2,121,11 (149,5).

यथोद्दिष्ट 1) Adj. *a) wie angegeben. — b) wie angewiesen von* (Instr.). — 2) Adv. °म् *auf die angegebene Weise.*

यथोद्देशम् Adv. *der Anweisung gemäss* MBh. 3, 158,33.

यथोद्भवम् Adv. *je nach der Entstehung.*

यथोपकीर्णम् Adv. *wie hingestreut* Çat. Br. 4, 4,3,7.

यथोपजोषम् Adv. *nach Gefallen, nach Behagen.*

यथोपदिष्ट 1) Adj. *wie —, vorher angegeben.* — 2) Adv. °म् *auf die angegebene, vorgeschriebene Weise* P. 6,3,109.

यथोपदेशम् Adv. *der Anweisung —, der Angabe —, der Lehre —, der Vorschrift gemäss* Âpast.

यथोपपत्ति Adv. *wie es sich trifft.*

यथोपपन्न Adj. *gerade vorhanden —, da seiend* (43,3. 4. MBh. 13,52,28), *wie gerade sich machend, ungesucht, ungezwungen.*

यथोपपातम् Adv. Âpast. Çr. 15,20,9 fehlerhaft für यथोपपादम्.

यथोपपादम् Adv. *wie* oder *wo es sich trifft* Gaut. Comm. zu Âpast. Çr. 5,23,2. °पादे (!) Kauç. 138.

यथोपयुक्तम् Adv. *wie angelegt* Kâtj. Çr. 14,5,36.

यथोपयोग° und °म् Adv. *je nach dem Gebrauch, je nach Bedarf, je nach den Umständen.*

यथोपलम्भम् Adv. *wie man es gerade anfasst, gleichviel woran man zuerst geht* Âpast. Çr. 6,4,3. Gobh. 2,8,24.

यथोपस्थितम् Adv. *wie man dazu gekommen ist* Lâṭj. 3,3,10.

यथोपस्मारम् Adv. *wie es Einem beifällt.*

यथोपाधि Adv. *je nach den Bedingungen, — Vor-*

aussetzungen.

यद्योप्त Adj. *wie gesäet, der Saat entsprechend.*

यद्यौकसँम् Adv. *je an seinen besonderen Wohnsitz.*

यद्यौचित्यम् und °त्यात् (Abl.) Adv. *in entsprechender Weise, nach Gebühr.*

यँद् 1) Nom. und Acc. Sg. n. und am Anfange eines Comp. *was, welches;* s. u. 1. य. — 2) Conj. *a) dass.* Nach *sagen, denken* u. s. w. vor einer directen Rede und zwar in der Regel ohne nachfolgendes इति Pañcat. 160,24. 172,7. 213,18. 218, 2. 236,2. — *b) so dass.* — *c) was das betrifft, dass.* — *d) weshalb, wessentwegen.* — *e) wann, als.* — *f) wenn, wofern* 33,18. 39,10. Nach Delbrück's Beobachtungen in den Brâhmaṇa mit Potent. bei einer nicht eintretenden Voraussetzung. — *g) weil, da* 21,19. 28,25. 29. 31,9. — *h) auf dass, damit* Pañcat. 160,17. — *i)* यँद्य यँद् *wenn auch, obschon* ṚV. 1,167,2. 169,6. 186,9. — *k)* यद्‌पि *wenn auch, obgleich.* — *l)* यद् *wie* — एवम् *so.* — *m)* यद्‌त *a)* = 2) *a)* Bâlar. 18,18. 87,7. 99,23. 115,14. — *β) nämlich, und zwar* Kâraṇḍ. 66,4. — *n)* यत्किल = 2) *a)* Prasannar. 9,10. — *o)* यच्च *α) wenn nämlich, und zwar* Karaka 2,3. — *β)* **dass* mit Potent. nach *nicht für möglich halten, nicht glauben (hoffen), nicht leiden, tadeln, Wunder.* — *p)* यद्वा *α) oder* Bâlar. 132,13. — *β) jedoch, indessen* Bâlar. 8,1. 29,14. 30,6. 35,8. — *γ)* mit folgendem यदि वा *wenn — oder wenn.*

यदन्न Adj. *welche Speise geniessend* R. 2,103,30.

*यदम् am Ende eines adv. Comp. = यद् = 1. य.

यदर्थ Adj. *welches Ziel vor Augen habend, was bezweckend.*

यदर्थम् Adv. 1) *weshalb, weswegen, wessentwegen* u. s. w. — 2) *da, quum.*

यदर्थे Loc. Adv. = यदर्थम् 1).

यदवधि Adv. *seitdem* Bhâm. V. 2,56.

यदवसान Adj. *womit endigend* Lâṭj. 6,6,1.

यदशन Adj. *welche Speise geniessend* R. 2,103,30.

यदा Conj. *wann, als, wenn.* Im Demonstrativsatze entsprechen अथ (ṚV. 1,115,4. 7,3,2), अथ-र्दित् (ṚV. 1,82,1. 161,4. 163,7 u. s. w.), अथ, अध (AV. 14,2,20), तद् (AV. 11,4,5), तदा, ततस्, तर्हि (Bhâg. P.) oder einfacher Nachsatz. Häufig ist die Copula zu ergänzen, insbes. nach einem Partic. auf त. यदेत्, यदेव (= तदेव), यदेव खलु (= तदा प्रभृत्येव), यदा प्रभृति (= तदा प्रभृति). यदा यदा *quandocumque, so oft* (= तदा तदा oder einfach तदा); das einfache यदा mit wiederholtem Verbum fin. dass. यदा कदा च *so oft;* यदा कदा चित् *jederzeit;* यदा तदा *stets* Naish. 8,39.

यदात्मक Adj. *wessen Wesen habend.*

यदानिकामम् Adv. *wann es beliebt* Çat. Br. 12, 3,3,1.

यदार्षेय Adj. *von welcher heiligen Abstammung* Ind. St. 10,90.

यदावाजदावरी f. Pl. Name eines Sâman.

यदि und यदी (metrisch) Conj. 1) *wenn*, mit Indic., Conj., Pot. und Fut. in der älteren Sprache; gewöhnlich einfacher Nachsatz ohne Partikel. यदि चित्, यदि क्व वै, यदीत्, यद्यु (35,25. 36,28), यद्यु वै. In den späteren Werken (von M. an) *a)* mit Praes.; im Nachsatz α) Praes.; auch mit अथ, तद्, ततस्, तदा oder तर्हि. — β) Fut.; auch mit ततस्, तदा oder तर्हि. — γ) Participialfut. — δ) Imperat.; auch mit तद्, तदा (156,20), ततस् (39,11) oder तर्हि. — ε) Potent.; auch mit तत्र oder तस्मात्. — ζ) kein Verbum fin.; auch mit अत्र, ततस्, तदा, तर्हि oder तदानीम्. — *b)* mit Fut.; im Nachsatz α) Fut.; auch mit ततस् oder तद्. — β) Praes.; auch mit ततस्. — γ) Imperat. 177,12. — δ) kein Verbum fin.; auch mit ततः परम्. — *c)* mit dem Particialfut., im Nachsatz das andere Fut. — *d)* mit Potent.; im Nachsatz α) Potent.; auch mit ततस्, तद्, तदा, अथ oder तर्हि. — β) Condit. mit Potent. abwechselnd. — γ) Praes. M. 9,91; auch mit तद्. — δ) Imperat. 248,21. — ε) Fut. 71,22. — ζ) Participalfut. — η) kein Verbum fin.; auch mit तद्, तदा, ततस् oder तर्हि. — *e)* mit Condit.; im Nachsatz α) Condit.; auch तद्, ततस् oder च (न च). — β) Potent.; auch mit तद् oder ततस्. — γ) Aor. — *f)* mit Imperf.; im Nachsatz α) Condit. — β) Potent. — *g)* mit Aor.; im Nachsatz α) Condit. — β) Potent. — *h)* Perf. (आह); im Nachsatz ततस् ohne Verbum fin. — *i)* ohne Verbum fin.; im Nachsatz α) Praes.; auch mit अत्र, तद् oder तदा. — β) Fut.; auch mit तद् und तदा (157, 16). — γ) Imperat.; auch mit तद्, ततस् oder तदा. Im Nachsatz auch मा स्म कृधाः = Imperat. — δ) Potent. 59,32. — ε) Perf. (आह). — ζ) kein Verbum fin.; auch mit तद्, ततस्, तदा, तर्हि oder तथा. — 2) *wenn*, so v. a. *so wahr* bei Betheuerungen; im Nachsatz Imperat. ohne oder mit तथा oder तेन (48,13. 14), oder Potent. mit तद्. — 3) *ob*, mit Potent., Praes. oder ohne Verbum fin.; zum Ueberfluss wird auch noch किम् hinzugefügt. यदि — न वा *ob — oder nicht.* — 4) *wenn*, so v. a. *dass* nach *nicht glauben, nicht für möglich halten, nicht dulden;* mit Praes. oder Potent. दुष्करं यदि mit Potent. oder Praes. so v. a. *schwerlich;* कथं चिद्यदि mit Praes. dass. — 5) *ob nicht vielleicht, vielleicht dass;* mit Potent. (mit und ohne इति), mit Fut. oder Praes. Harshaṅ. (Çaka 1936) 213, 11. 464, 8. यदि तावदेवं क्रियताम् so v. a. *wie, wenn man nun etwa so thäte?* यदि तावत् — पृच्छामि so v. a. *wie, wenn ich früge.* — 6) यदि चेत् = यदि *wenn.* — 7) überflüssig nach पुरा *bevor, ehe.* — 8) यद्यपि *auch wenn, obgleich, etsi;* im Nachs. तथापि, तदपि oder ohne diese. Auch अपि यदि — तथापि. यदि — यदि च — यद्यपि *wenn — und — und auch.* यद्यप्येक: ungenau st. यद्येको ऽपि. — 9) यदि — यदि वा, यदि वा — यदि वा, यदि वा — यदि, यदि वा — वा, वा — यदि वा, यद्वा — यदि वा *wenn — oder wenn, ob — oder;* यदि — वा न वा *ob — oder nicht;* वा — यदि वा — यदि वा — तथापि *ob — oder — oder — dennoch;* यदि वा und वा यदि allein *oder wenn, oder.* Bisweilen bedeutet यदि वा so v. a. *jedoch, indessen.*

यदिच्छा Kathâs. 121,100 fehlerhaft für यदृच्छा.

यदु m. N. pr. eines Stammes (später stets Pl.) und Stammhelden, gewöhnlich neben Turvaça (Turvasu) genannt. तुर्वशा यदू Du. Turvaça und Jadu. Im Epos ist Jadu ein Sohn Jajâti's, Vasu's (Fürsten der Kedi) und auch Harjaçva's. In seinem Geschlecht wird Kṛshṇa geboren und heisst demzufolge यदुवीरमुख्य, यदुपति, *यदुनाथ, यदुश्रेष्ठ, यदूद्वह und यदुकुलोद्वह.

यदुघ्र m. N. pr. eines Ṛshi.

यदुनन्दन m. Bein. Akrûra's VP. 5,17,23.

यदृच्छा f. *Zufall* Karaka 1,11. °मात्रतस् *nur ganz zufällig;* यदृच्छया, यदृच्छातस्, यदृच्छा° und einmal यदृच्छ° *zufällig, von ungefähr, ganz von selbst, ohne besondere Veranlassung, unerwarteter Weise.* यदृच्छाशब्द m. *ein zufällig entstandenes Wort, das eigentlich Nichts bedeutet,* Ind. St. 13,421.

यदेत्र Adj. *zu welcher Familie gehörig* Kâṭh. Up. 4,4,2.

यदेवत Adj. *welche Gottheit habend* Âpast. Çr. 7,22,4.

-यदेवत्य Adj. dass.

यद्रञ्च् fehlerhaft für यद्यञ्च्.

यद्वृह n. Name eines Sâman.

यद्वेतोस् Abl. Adv. *weshalb, wessentwegen.*

यद्बल Adj. *von welcher Macht* MBh. 5,74,8.

यद्वविष्य Adj. *der da sagt „was kommt das kommt"*; m. *Fatalist* als N. pr. eines Fisches.

यद्यञ्च् fehlerhaft für यद्यञ्च्.

यद्यँयञ्च् Adj. *nach welcher Richtung gewandt.*

यद्यूपविचार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यद्यञ्च् Adj. = यद्यँयञ्च् Maitr. S. 2,1,10 (12,6).

यद्वत् Adv. *wie;* im Nachsatz तद्वत् oder एवम्.

*यद्वृ Adj. *in's Blaue schwatzend, Ungereimtes redend.*

*यद्वन् m. Pl. *eine best. Klasse von Ṛshi.*

*यद्वा f. = बुद्धि.

यद्वाकिष्ठीय n. Sg. und अग्रेर्यद्वाकिष्ठीय n. Du. Namen von Sâman Âṛsh. Br.

यद्विध Adj. *qualis.*

यद्वीर्य Adj. *von welchem Heldenmuth* MBh. 1, 94,1. 228,19.

यद्वृत्त n. 1) *Begebenheit, Ereigniss, Erlebniss, Abenteuer.* — 2) *eine Form von* 1. यत्.

यत्त् Partic. von 3. इ. *अब्दे यति *heuer.*

यत्तृ Nom. ag. 1) *Lenker* (der Rosse, des Wagens), *Wagenlenker, Elephantentreiber.* — 2) *Lenker, Regierer.* — 3) *befestigend, aufrichtend.* — 4) *gebend.* — 5) *zurückhaltend,* so v. a. *Jmd* (Loc.) *Etwas vorenthaltend, Nichts gebend* Âpast. — 6) *= याज्ञाकर्मन्.

यत्तवे Dat. Infin. zu यम् ṚV. 8,15,3.

यत्तव्य Adj. *zu lenken, im Zaum zu halten; zu hemmen* Maitr. S. 1,8,4.

*यत्ति f. Nom. act. von यम्.

यत्तृ m. *Lenker.*

यत्तृक am Ende eines adj. Comp. = यत्तृ *Lenker.*

यत्त्र n. (f. आ MBh. 6,2659 falsche Lesart) 1) *Mittel zum Halten, Stütze, Befestigung; Schranke; Stränge am Wagen* u. s. w. — 2) *Werkzeug zum Halten,* so heissen in der Chirurgie *alle stumpfen Instrumente,* wie *Zangen, Haken, Röhren* und dergl. im Gegensatz zu den *Messern* (शस्त्र); *Zange, Zwinge* (zum Martern). — 3) *eine zusammengesetzte* oder *künstliche Vorrichtung* überh., *Maschine;* bei einer Thür so v. a. *Riegel, Schloss;* bei einem Schiffe so v. a. *Ruder, Segel* u. s. w.; in Comp. mit einem Kunstproducte (vorangehend oder folgend) häufig so v. a. *mit beweglichen Gliedern versehen* (vgl. *Gliederpuppe*), *sich bewegend, sich von selbst bewegend, Zauber —.* — 4) *Amulet, ein dazu dienendes Diagramm.*

यत्त्रक 1) am Ende eines adj. Comp. = यत्त्र 3) Hemâdri 1,657,4. — 2) m. Nom. ag. (f. यत्त्रिका) *a) Bändiger.* — *b) Maschinist.* — 3) *f. यत्त्रिका schlechte Lesart für यत्त्रणी. — 4) n. *a) *Drechselrad.* — *b)* etwa *Handmühle* Hemâdri 1,558,17. Ind. St. 15,328.

यत्त्रकरण्डिका f. *Zauberkorb.*

यत्त्रकर्मकृत् m. *Maschinist.*

यत्त्रकर्मन् n. *Gebrauch von Werkzeugen.*

*यत्त्रगृह n. *Oelmühle.*

*यत्त्रगोल m. *eine Art Erbsen.*

यत्त्रचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

यत्त्रचेष्टित n. *Zauberwerk.*

यत्त्रच्छेद्य n. *eine best. Kunst* Kâd. 84,16 (153,1). Richtig पत्त्र°.

यत्त्रणा 1) n. f. (आ; adj. Comp. f. आ) *a) das Anlegen eines Verbandes.* — *b) Beschränkung, Zwang.* In Comp. mit dem, woher der *Zwang, die Gêne* herrührt. — 2) *f. ई *der Frau jüngere Schwester.* — 3) *n. *das Schützen, Hüten.*

यत्त्रतक्षन् m. *Maschinenbauer, Verfertiger von Zauberwerken,*

यत्त्रधारागृह n. *eine Badstube mit Wasserwerk, — mit Douchen.* Nom. abstr. °त्व n.

यत्त्रनाल n. *ein künstliches Rohr, ein rohrartiges Geräthe* Mârk. P. 39,43.

यत्त्रपीडा f. *das Pressen* (von Körnern u. s. w.) *mittelst einer künstlichen Vorrichtung.* Vgl. यत्त्रापीड.

यत्त्रपुत्रक m. und °पुत्रिका f. *Gliederpuppe.*

*यत्त्रपेषणी f. *Handmühle.*

यत्त्रप्रकाश m. und यत्त्रप्रतिष्ठा f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

यत्त्रप्रवाह m. *ein künstlicher Wasserstrom, Wasserwerk.*

यत्त्रमय Adj. *künstlich nachgebildet.* काष्ठ° *aus Holz.*

यत्त्रमयूरक m. *ein künstlicher Pfau* Kâd. 242,22.

यत्त्रमातृका f. Bez. *einer der 64* Kalâ.

यत्त्रमार्ग m. *Wasserleitung.*

यत्त्रय्, °यति 1) *in Binden —, in Schienen legen* u. s. w. — 2) यत्त्रित *a) in Binden —, in Schienen gelegt; gebunden, gefesselt* überh. °सायक Adj. so v. a. *ein Selbstgeschoss angelegt habend.* — *b) gebunden,* so v. a. *verschlossen* Hemâdri 1,649,13. — *c) gebunden,* so v. a. *in der Gewalt stehend —, abhängig von* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). — *d) sich Zügel anlegend, sich in der Gewalt habend.* — *e) der sich anspannt, — zusammennimmt, eifrig bemüht, — um* (°कृते). — Mit उप, °यत्त्रिता M. 11,177 fehlerhaft für °मत्त्रिता. — Mit नि 1) *zügeln, im Zaum halten.* — 2) नियत्त्रित *a) gebunden, gefesselt.* — *b) eingedämmt.* — *c) beschränkt, abhängig —, in der Gewalt stehend von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit सम्, संयत्त्रित *angehalten* (Wagen).

यत्त्रराजव्याख्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

यत्त्रराजागम m. desgl.

यत्त्रवत् Adj. *mit einer künstlichen Vorrichtung versehen.*

यत्त्रवे angeblich Dat. Infin. *um in Schranken zu halten* MBh. 5,108,4. v. l. in den anderen Ausgg.

यत्त्रशर m. *Selbstgeschoss.*

*यत्त्रसद्मन् n. *Oelmühle* Gal.

यत्त्रसूत्र n. 1) *die Schnur einer Gliederpuppe.* — 2) *ein über (Kriegs-) Maschinen handelndes* Sûtra.

यत्त्राकार m. Titel eines Werkes.

यत्त्रापीड Adj. Bez. *eines an Fieberkrämpfen Leidenden* Bhâvapr. 3,80.

यत्त्रिन् 1) Adj. *a) mit Geschirr versehen* (ein Ross). — *b) mit einem Amulet versehen.* — *c) peinigend;* Subst. *Peiniger, Quäler.* — 2) *f. °णी *der Frau jüngere Schwester.*

यत्त्रिय n. = यत्त्र 1).

यत्त्रोद्धार m. Titel eines Werkes.

यत्त्रोपल Pl. *Mühle.*

यत्त्रामन् Adj. *wie heissend* Hariv. 9970.

यत्त्रिमित्त Adj. *wodurch veranlasst* Spr. 5303.

यत्त्रिमित्तम् Adv. *wessentwegen, in Folge wovon.*

यन्मंकिष्ठीय n. अग्रेर्यन्मंकिष्ठीये Name zweier Sâman Âṛsh. Br.

यन्मय Adj. *aus welchem hervorgegangen, — gebildet, — bestehend* u. s. w.

यन्मात्र Adj. *welches Maass habend, von welchem Umfange.*

यन्मूल Adj. *worin wurzelnd, von wem* oder *wovon abhängig* Spr. 5303. Daçak. 56,16.

यप्य n. Buhar. Nâṭjaç. 20,22 wohl fehlerhaft für जप्य.

यभ्, यंभति, यभते (Vet. [U.] 116,3) *futuere* Bhâg. P. ed. Bomb. 3,20,26. — Desid. यियप्सति *futuere velle* Âçv. Ça. 10,8,11 (यी° gedr.). — Mit प्र und प्रति *futuere.*

यभ्या Adj. f. *futuenda* in अ° und सु°.

यम्, यंमति, यमते, यंच्छति, °ते; यंत् Partic. 1) *halten, festhalten, tragen, sustentare;* Med. *sustentari, sich stützen auf* (Loc.). — 2) *erheben, schwingen* (in der Hand); Med. mit den Waffen (Instr.) *auslangen.* — 3) *aufrichten, errichten, über Jmd* (Dat.) *halten* (ein Obdach, einen Schirm u. s. w.); Med. *sich vor Jmd* (Dat.) *ausbreiten* (शर्मवत् *wie ein Schirm*) Ait. Br. 2,40,3. — 4) *in die Höhe treiben* (die andere Wagschale), so v. a. *ziehen, mehr wiegen.* — 5) *ausbreiten, hinstrecken.* दतंस् so v. a. *die Zähne zeigen.* — 6) *zusammenhalten, cohibere, zügeln, bändigen* (auch den Sinn, die Sinnesorgane, Leidenschaften), *zurückhalten, an sich halten* (den Athem, die Stimme), *anziehen* (die Zügel). — 7) *Jmd* (Dat. oder Loc.) *darreichen, darbieten, verleihen, gewähren, hingeben.* मार्गम् *Jmd*

ien.) *den Weg einräumen*, so v. a. *aus dem Wege shen* MBh. 13,145,18. *Mit प्रति und Abl. *Etwas ir Etwas geben*, so v. a. *eintauschen gegen* 228, 9. Med. *sich Jmd* (Dat.) *darbieten*. — 8) *Jmd beschenken mit* (Instr.). — 9) (*darbringend*) *erheben* einen Ruf, Gesang u. s. w.). — 10) *aufstellen*, so . a. *zu Stande bringen*. — 11) Med. *Stand halten*. — 12) Med. *stille halten, sich fügen, gehorchen, treu bleiben;* mit Dat. — 13) Med. *Feuer fangen* TBa. 2,1,1●,1; im Comm. S. 406 zu lesen: यूपो ऽयं नि°. — Caus. यमँयति, यमयते (metrisch), *यामयति 1) *in Schranken halten*. — 2) *einhalten* (die Stimme). — 3) *in Ordnung bringen*. — Intens. *यंयम्यते, यंयमीति (nur mit उद् zu belegen). — Mit अधि 1) *aufrichten, ausbreiten über* (Dat.). — 2) *erheben* (Wünsche) *zu* (Loc.). — Mit अनु Act. Med. 1) *lenken, richten*. — 2) Med. *sich richten nach, nachfolgen;* mit Acc. — 3) Act. etwa *anordnen, aneinander reihen*. — 4) अनुयत *verfolgt von* (Geschossen, Instr.). — Mit अवतृ *anhalten, Einhalt thun; drinnen halten*. — Mit आ 1) *anspannen, aufziehen* (ein Gewebe u. s. w.), *dehnen, ziehen* (eine Linie u. s. w.), *ausstrecken* (अनु *zu — hin* Çulbas. 3,157), *verlängern;* Med. *a) eingespannt sein* (vom Wagen). — *b) ausstrecken* (ein Glied des eigenen Körpers). पदानि so v. a. *grosse Schritte machen*. — *c) *lang herabhängen lassen*. — 2) einen Bogen *spannen*, einen Pfeil *anlegen*, eine Lanze *schwingen;* ohne Obj. *zielen*. — 3) **hinaufziehen aus* (Abl.). — 4) *zügeln* (das Herz, den Geist). — 5) *anhalten* (den Athem). — 6) *zurückziehen* (einen Pfeil) Bhaṭṭ. — 7) *hinziehen* (den Ton). — 8) *herbeiziehen, — bringen, hinbringen*. — 9) *ausbreiten, an den Tag legen* Bhaṭṭ. — 10) आयत *a) angelegt* (Pfeil). — *b) gezogen —, sich ausdehnend —, sich erstreckend nach* (im Comp. vorangehend). — *c) gestreckt, gedehnt, lang* (auch in der Zeit); von der Stirn so v. a. *breit* Kâd. 32,22. — *d) hingezogen zu, gerichtet auf* (Loc.). — Vgl. auch आयत. — Caus. °यामयति (Padap. °यमयति) 1) *hinbringen zu, versetzen in* (Loc.). — 2) *strecken*. — 3) *entfalten, an den Tag legen*. — 4) *Med. Caus. zu आयम् Med. — Mit अपा *ausstrecken, ausdehnen* Çulbas. 1,35. — Mit अभ्या 1) *ziehen* (das Euter beim Saugen). — 2) *dehnen, hinziehen* (den Ton). — 3) Med. *anziehen, an sich nehmen*. — 4) *zielen auf* (Acc.). — 5) verwechselt mit अभ्या-गम्. — Mit उद् 1) *herausheben —, herausholen aus* (Abl.). — 2) *Med. गन्धने. — Mit उपा Med. *zeigen, an den Tag legen* Bhaṭṭ. — Mit निर् 1) *herauskriegen*. — 2) निरायत *ausgestreckt*. — Mit पर्या, °यत *überaus lang*. — Mit व्या 1) *auseinanderziehen, — zerren*. — 2) Med. Act. (metrisch) *sich um Etwas* (Loc.) *zerren, — abmühen, — streiten, kämpfen*. — 3) व्यायत *a) auseinandergerissen, getrennt* in अ°. — *b) lang, aus der Ferne erfolgend* (Kampf). व्यायत° Adv. *weit* (laufend). — *c) kräftig* (von Personen). — *d) über das gewöhnliche Maass hinausgehend, gesteigert*. °म् Adv. *überaus, in hohem Grade*. — *e) *beschäftigt*. — Caus. (व्यायाम्य) *sich abmühen*. — Mit समा 1) *anziehen* (die Stränge), *zusammenziehen* (Med. *an sich*) Mân. Ça. 2,2,1. Gaṇ. 1,11. — 2) in द्वियोजनसमायत *zwei Jogana lang* kann समायता auch in सम *gleich* und आयत zerlegt werden. — Mit अभिसमा *befestigen an* (Acc.). — Mit उद् 1) *erheben, in die Höhe strecken* (die Arme, Waffen u. s. w.), *aufheben;* *Med. mit medialer Bed. — 2) *durch eine Unterlage erhöhen und stützen*. — 3) *aufrichten, aufstellen; erhöhen, höher legen, in die Höhe bringen, hinaufbringen, — befördern*. — 4) *erheben*, so v. a. *aufgehen lassen* (Strahlen, Licht). — 5) die Stimme *erheben*. — 6) Opfergaben, Anrufungen u. s. w. *erheben, darbringen*. — 7) *Jmd Etwas hinhalten, antragen, darbieten, anbieten*. — 8) *droben halten, aufhalten*. — 9) *aufrütteln, aufschütteln; auftreiben*. — 10) *zügeln, lenken*. — 11) Act. Med. *sich anschicken, sich rüsten, an Etwas gehen, an's Werk gehen, sich bemühen um* (Dat. oder °अर्थम्); *Act. auch mit Acc. उद्यम्योद्यम्य *mit der grössten Anstrengung* MBh. 12,177,11. — 12) verwechselt mit उद्-गम्. — 13) उद्यत *a) erhoben*. Im Comp. häufig verstellt (पाशोद्यतकर = उद्यतपाशकर). Compar. °तर *höher*. — *b) dargeboten, angeboten*. Subst. *Dargebotenes*, insbes. *dargebotene Speise* Gaut. Auch mit passivisch zu übersetzendem Infin. — *c) auf sich genommen, — geladen, unternommen, begonnen*. — *d) sich anschickend, gerüstet —, im Begriff stehend zu, begriffen in, bedacht auf, entschlossen —, bereit zu, beschäftigt mit, sich befleissigend;* die Ergänzung ein Infin., Dat., Loc., °अर्थम् (120,18) oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *frisch an's Werk gehend, ganz bei einer Sache seiend, Etwas angelegentlich betreibend, gerüstet, zu handeln bereit; auf Etwas wartend* (Spr. 6067). — *e)* verwechselt mit उद्गत. — Caus. उद्यमयति *aufrichten* Çiçup. 1,272. — Intens. *ausstrecken*. — Mit अभ्युद्, अभ्युद्यत 1) *erhoben*. — 2) *dargeboten, angeboten*. — 3) *im Begriff stehend —, gerüstet —, bereit zu, beschäftigt mit, begriffen in;* die Ergänzung ein Infin., Loc. oder im Comp. vorangehend. इदाम्युद्यतमानस: *dessen Geist mit dem Hier beschäftigt ist, — sich hierher sehnt*. — 4) fehlerhaft für अभ्युद्गत *ehrfurchtsvoll begrüsst; aufgetreten, erschienen*. — Mit उपोद् *aufstellen* mittels einer Unterlage oder dgl. Mân. Ça. 1,5,3. — Mit प्रोद् 1) *erheben*. प्रोद्यत *erhoben*. — 2) प्र — उद्यत *erhoben* (von der Stimme). — 3) प्रोद्यत *im Begriff stehend zu* (Infin.). — Mit प्रत्युद् 1) *Jmd* (Acc.) *das Gleichgewicht halten, aufwiegen*. — 2) प्रत्युद्यत *a) dargeboten, angeboten*. — *b)* fehlerhaft für प्रत्युद्गत. — Mit समुद् 1) *erheben, aufheben*. — 2) *zügeln, lenken*. — 3) समुद्यत *a) erhoben, aufgehoben*. — *b) dargeboten, angeboten;* auch mit einem passivisch aufzufassenden Infin. — *c) was man zur Hand hat, worüber man im Augenblick verfügen kann*. — *d) wozu man sich angeschickt hat, beabsichtigt*. — *e) begonnen, seinen Anfang genommen habend* Hariv. 10764. — *f) im Begriff stehend, sich anschickend* (die Ergänzung ein Infin., Dat. oder °अर्थ° [123,15]), *begriffen in* (Loc.), *im Begriff stehend auf Jmd* (Acc. mit प्रति) *loszugehen*. Ohne Ergänzung *gerüstet, zu handeln bereit*. — Mit उप 1) *ergreifen fassen;* Med. Bhaṭṭ. — 2) *stützen, als Unterlage einschieben, unterfassen, unterlegen*. — 3) *darbieten, reichen*. — 4) *annehmen, entgegennehmen* Bhaṭṭ. — 5) *sich aneignen, sich vertraut machen mit* (Acc.) Bhaṭṭ. — 6) Med. und ausnahmsweise Act. (Gaut. 28,20. Gobh. 2,1,8) *zum Weibe nehmen*. — 7) Act. Med. *inire* (feminam). Richtig उप-गम्. — Mit नि 1) *anhalten* (einen Wagen u. s. w.), — *bei Jmd* (Loc.), *festhalten, zum Stehen bringen;* Med. *sich aufhalten, bleiben*. — 2) *einfangen*. — 3) *befestigen —, festbinden an* (Loc.), *aufbinden* (die Haare). नियत *festgebunden an* (Loc.); *zusammengelegt* (अञ्जलि); *gebunden an, verbunden mit, abhängend von* (Loc.). — 4) *über Jmd halten* (einen Schutz, ein Obdach). — 5) *nach unten kehren* (die Hand). — 6) *festhalten, herbeiziehen*. — 7) *dauernd verleihen, einpflanzen*. — 8) *bei sich behalten, versagen* (trans.); Med. auch *versagen* (intrans.). — 9) *abhalten von* (Abl.), *zurückhalten, zügeln, bändigen, lenken, anziehen* (die Zügel). नियत *zurückgehalten, gezügelt, gebändigt*. — 10) *anhalten, unterdrücken, hemmen*. निगत *unterdrückt, eingestellt*. — 11) *unterdrücken*, so v. a. *verläugnen, deserere*. — 12) *unterdrücken* so v. a. *zu Nichte machen*. — 13) *fest-*

etzen, bestimmen; Pass. *feststehen.* नियत *bestimmt, festgestellt, sicher —, feststehend.* नियतम् Adv. *bestimmt, gewiss, ganz sicher.* — 14) *regelnässig vollbringen.* नियत *constant, regelmässig.* — 15) *beschränken* 238,2. नियत *beschränkt,* — *auf* (im Comp. vorangehend), *mässig, von beschränkter Anzahl* (310,9); *sich beschränkend, ein einziges bestimmtes Ziel verfolgend, nur mit einer Sache beschäftigt, ganz bei einer Sache seiend, ganz gerichtet auf* (Loc.). — 16) in der Grammatik *niedrig halten,* so v. a. *mit dem* Anudâtta *aussprechen.* — 17) नियत heisst *der* Samâdhi von यम् *vor Tönenden.* — 18) häufig verwechselt mit निगम्. — Caus. नियमयति, नियमित Partic. 1) *zurückhalten, festhalten, befestigen, anhalten, zügeln, bändigen, fesseln,* — *an* (Loc.). — 2) *unterdrücken, hemmen.* — 3) *bestimmen.* नियमित mit Infin. *bestimmt — zu werden.* — 4) *beschränken.* — Mit प्रतिनि, °यत *für jeden einzelnen Fall besonders bestimmt, je anders bestimmt, je ein anderer* Kap. 5,6.6,14. Çañk. zu Bâdar. 2,1,18. — Mit विनि 1) *zügeln, bändigen, im Zaum halten.* °यत *gezügelt.* — 2) *zurückziehen, einziehen.* — 3) *hemmen, unterdrükken, von sich fern halten* Kir. 1,27. — 4) विनियत *beschränkt, mässig.* — 5) विनियतम् Bhâg. P. 1,15,38 fehlerhaft für विनयिनम्. — Mit संनि 1) *festhalten, anziehen* (die Zügel), *Jmd zurückhalten, zügeln, bändigen, im Zaum halten.* — 2) *unterdrücken, hemmen.* संनियत *unterdrückt, gehemmt.* — 3) *unterdrücken,* so v. a. *zu Nichte machen.* — Mit निम् in *निर्याम. — Caus. in निर्यामक fg. — Mit परि *zielen* mit einem Geschosse (Instr.). — Caus. °यमयति *ministrare.* — Mit प्र 1) *strecken, vorstrecken.* प्रयत *vorgestreckt, langgestreckt, weit reichend.* — 2) *über Jmd halten* (ein Obdach). — 3) *stellen* —, *setzen auf* (Loc.) 56,8. प्रयत *gesetzt auf* (Loc.). — 4) die Augen *richten auf* (अभि). — 5) *absenden* (Boten) *zu* (Dat.). — 6) *darreichen, anbieten, darbringen, geben, hergeben, übergeben, dahingeben, verleihen, bringen* (so v. a. *bewirken, verursachen*). विक्रयेण so v. a. *verkaufen;* उत्तरम् *eine Antwort geben, beantworten* (Hemâdri 1,583,10); शापम् so v. a. *über Jmd* (Gen.) *einen Fluch aussprechen;* युद्धम् *Jmd* (Gen.) *einen Kampf gewähren,* so v. a. *mit Jmd kämpfen;* बुद्धौ so v. a. *dem Geiste vorführen.* प्रयत *dargebracht* u. s. w. — 7) *abliefern, herausgeben, zurückgeben.* ऋणम् *eine Schuld abtragen;* कृतम् *eine Wohlthat erwiedern.* — 8) *in die Ehe geben* (vom Vater, der die Tochter verheirathet). — 9) प्रयत *eine dem Ernst des Augenblicks entsprechende Stimmung und Haltung zeigend, innerlich und äusserlich zu einer ernsten Handlung* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *gehörig vorbereitet, rein in rituellem Sinne* Âpast. In der letzten Bed. auch von einem Orte und einem Gefässe (Âpast. 1,17,11). — Mit अतिप्र *hinüberreichen, weitergeben.* — Mit अनुप्र *reichen, geben, schenken, übergeben* Kâraṇḍ. 27,12.16.28,3.15. 35,14.69,13. — Mit आप्र *darreichen.* — Mit उपप्र *dazu reichen.* — Mit प्रतिप्र *wieder ausliefern, zurückgeben; weitergeben.* — Mit संप्र 1) (*zusammen*) *übergeben, hingeben, darbringen, geben, verleihen,* — *Jmd* (Dat., Gen. oder *Instr.), *abtreten für* (Instr.); Med. auch *sich gegenseitig darreichen.* — 2) *wiedergeben.* — 3) eine Tochter *in die Ehe geben.* — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *das Gleichgewicht halten, aufwiegen.* — 2) *dauernd verleihen.* — 3) *wiedergeben.* — Mit वि 1) *aufrichten, ausbreiten* (einen Schutz, ein Obdach u. s. w.). — 2) *ausgreifen* (von Rossen im Lauf). — 3) *ausspreizen, ausstrecken, auseinanderhalten.* वियत *ausgestreckt, ausgebreitet.* वियतम् Adv. *auseinandergehalten, in Absätzen.* — Mit सम् 1) *zusammenhalten,* — *ziehen, anziehen* (die Zügel), *festhalten, zügeln, in der Gewalt haben, lenken* (Rosse). संयत *festgehalten, gezügelt, in der Gewalt gehalten; der sich zügelt,* — *beherrscht,* — *in der Gewalt hat,* — *in Bezug auf* (Loc., Instr. oder im Comp. vorangehend Gaut.); in der Bed. *sich zügelnd* auch संयतवत्. — 2) *zusammenbinden, aufbinden* (die Haare), *binden, anbinden, fesseln.* संयत *zusammengebunden, aufgebunden, gebunden, angebunden, gefesselt, gefangen.* — 3) *andrücken.* — 4) *schliessen.* संयत *geschlossen.* — 5) *in Ordnung halten;* nur संयत *in O. gehalten.* — 6) *einschränken.* — 7) *hemmen, unterdrücken, unterlassen.* संयत *gehemmt, unterdrückt.* — 8) *unterdrücken,* so v. a. *aufheben, zu Nichte machen.* — 9) *Med. *zusammenthun* —, *aufhäufen für sich.* — 10) **Jmd beschenken,* Med. und Instr. der Person, wenn es eine unerlaubte, Act. und Dat. der Person, wenn es eine erlaubte Handlung ist. — 11) संयत *im Begriff stehend, gerüstet, bereit;* mit Infin. Vgl. संयत्त u. यत् mit सम्. — Caus. संयमयति 1) *bezwingen.* संयमित *bezwungen* (Feind). — 2) das Haar *aufbinden, in Ordnung bringen.* — 3) संयमित *a) gebunden, gefesselt, umschlungen* (von den Armen, Instr.). — *b) gesammelt, fromm gestimmt.* — Vgl. संयमित. — Mit अभिसम् etwa *hinhalten gegen* (Acc.) Gobh. 1,1,20. Nach dem Comm. *unterhalten* (das Feuer). — Mit उपसम् 1) *anlegen,* — *an* (Loc.) Mân. Ça. 1,3,4. 6,1. — 2) उपसंयत *eingezwängt in* (Loc.).

1. यम 1) *Zügel.* — 2) *Lenker* RV. 8,24,22. — 3) *Hemmung, Unterdrückung.* — 4) in der Philosophie *Selbstbezwingung, das Verbot der Beschädigung Anderer durch Wort oder That und der Ueppigkeit, ein allgemeines Sittengesetz, eine grosse Pflicht* (vgl. नियम). — 5) *Observanz, Regel* überh.

2. यम 1) Adj. (f. यमी und यमी) *geminus, von Geburt doppelt, gepaart.* यम्यौ Nomin. Du. f. RV. 3,55, 11. — 2) m. *a) Zwilling,* Du. *Zwillinge.* — *b)* Bez. *der Zahl zwei* Hemâdri 1,135,23. — *c)* Du. Bez. *der* Açvin. — *d)* Name des Gottes, der im Himmel über die Seligen herrscht, deshalb auch König heisst, ein Sohn Vivasvant's. Die nachvedische Zeit sieht in ihm den in der Unterwelt thronenden *Todesgott* und fasst seinen Namen als *Bändiger* (s. 1. यम). Die wirkliche Bed. ist *Zwilling:* Jama und Jamî sind das erste Menschenpaar. Wie diese nach der Legende von Vivasvant mit der Saraṇjû (Samgñâ 100,6.7) erzeugt sind, so zeugt derselbe mit dem Abbilde der Saraṇjû (mit Samgñâ 100,6.7) den Manu, eine andere Form des Erstlings der Menschen. Im MBh. und später ist Jama ein jüngerer Bruder Manu's. Trauer der Jamî über den Tod Jama's Maitr. S. 1,5,12. Jama ist Welthüter des Südens, Regent des Mondhauses Apabharaṇî (Bharaṇî), Verfasser von Liedern und eines Gesetzbuches. यमस्यार्क: Name eines Sâman Âsu. Br. — *e) der Planet Venus* (gilt gleichfalls für einen Sohn Vivasvant's). — *f) *Krähe.* — *g)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) Pl. einer Klasse von Göttern bei den Buddhisten; richtig याम. — 3) f. यमी N. pr. der Zwillingsschwester Jama's (Maitr. S. 1,5,12), die in der nachvedischen Zeit der Jamunâ gleichgesetzt wird. — 4) n. *a) Paar.* — *b)* in der Grammatik α) *Zwillingslaut;* so heissen gewisse von den Grammatikern angenommene *nasale Zwischenlaute zwischen Mutis und folgenden Nasalen.* — β) *Tonlage.*

1.*यमक 1) m. n. = संयम. — 2) m. = व्रत.

2. यमक 1) Adj. *doppelt, zweifach.* — 2) m. *zwei verbundene Stoffe: Oel und Ghee* Kâraka 6,9. — 3) f. यमिका (sc. क्रिक्का) *eine Art von singultus* Bhâvapr. 4,82. — 4) n. *a) Doppelverband.* — *b) Wiederkehr gleichlautender Silben, Agnominatio, Paronomasie.* Nom. abstr. °ता n. Sâh. D. 261,12. — *c) ein best. Metrum.*

यमककाव्य n. Titel eines dem Ghaṭakarpara

zugeschriebenen *Dichtwerkes.*

यमकभारत n., यमकरत्नाकर m., यमकशिखामणि m. (Opp. Cat. 1) und यमकार्णव m. (Burnell, T.) Titel von Werken.

*यमकालिन्दी f. Bein. der Saṁgñá, der Mutter ama's.

यमकावली f. *eine ununterbrochene Reihe von Paronomasien.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,9.

यमकाष्टक n. Titel eines Werkes.

यमकिंकर m. Jama's *Scherge.*

*यमकीट m. *Holzwurm.*

*यमकील m. Bein. Vishṇu's.

यमकेतु m. Jama's *Fahne,* so v. a. *Todeszeichen.*

यमकोटि und °टी f. N. pr. einer Stadt, die nach den Astronomen 90° östlich vom Meridian von Laṅkâ liegen soll. Auch °कोटिपत्तन n. und °कोटिपुरी f. VP.² 111. 113. Vgl. यवकोटि.

यमक्षय m. Jama's *Behausung.*

यमगाथा f. *ein über* Jama *handelnder Vers* oder *ein solches Lied.*

यमगीता f. *der über* Jama *handelnde Gesang,* Bez. des 7ten Kapitels im 3ten Buche des VP.

यमगृह n. Jama's *Behausung* Paṅkad.

यमघण्ट m. *ein best. astr.* Joga.

यमघ्न Adj. Jama (*den Tod*) *vernichtend,* Beiw. Vishṇu's.

यमज्ञ, °ज्ञात und °ज्ञातक Adj. *von Geburt doppelt;* m. Du. *Zwillinge.*

*यमजित् m. Bein. Çiva's.

यमजिह्वा f. N. pr. 1) einer Jogini Hemâdri 2, *a*,101,15. fgg. — 2) einer Kupplerin.

यमतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

यमता f. *das Todesgott-Sein.* °तां या *zum Todesgotte werden,* so v. a. *Jmd* (Gen.) *den Tod bringen* Harshaṅ. (Çaka 1936) 421,12.

यमत्व n. *das* Jama-*Sein.*

यमदंष्ट्र m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Râkshasa. — 3) eines Kriegers auf Seiten der Götter.

यमदंष्ट्रा f. 1) Jama's *Spitzahn* Paṅkad. (hier wohl so v. a. *Dolchstich*). °दंष्ट्रान्तरं गतः so v. a. *dem Tode verfallen.* — 2) *ein best. Gift* Rasendraṅ. 43.

*यमदग्नि m. falsche Schreibart für जमदग्नि.

यमदण्ड m. Jama's *Keule.*

यमदिश् m. Jama's *Weltgegend, Süden* Hemâdri 1,785,7.

यमदूत 1) m. *a*) Jama's *Bote.* — *b*) Pl. N. pr. eines Geschlechts Hariv. 1465. — 2) f. ई Bez. *einer der neun* Samidh.

*यमदूतक 1) m. *a*) Jama's *Bote.* — *b*) *Krähe.* — 2) f. °तिका *die indische Tamarinde.*

यमदेवत 1) Adj. Jama *zur Gottheit habend* Çat. Ba. 14,6,9,22. Gobh. 4,7,24. — 2) *f. यमदेवता *das unter* Jama *stehende Mondhaus* Bharaṇî.

यमदेवत्य Adj. Jama *zur Gottheit habend* Maitr. S. 1,4,13. 3,3,10.

यमदैवत Adj. Jama *zum Beherrscher habend.*

*यमद्रुम m. *Bombax heptaphyllum.*

यमद्वितीया f. *der zweite Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

यमद्वीप m. N. pr. einer *Insel.* Vgl. यवद्वीप.

यमधर्मनिर्भयस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

यमधानी f. Jama's *Behausung.*

*यमधार m. *eine best. zweischneidige Waffe.*

यमन 1) Adj. (f. ई) *bändigend, lenkend.* — 2) *m. *der Gott* Jama. — 3) n. *a*) *das Bändigen, Zügeln.* — *b*) **das Binden.* — *c*) **das Aufhören.*

यमनक्षत्र m. Jama's *Sternbild.*

यमनगरातिथि m. *Gast in* Jama's *Stadt,* so v. a. *todt* Daçak. 17,2.

*यमनिका f. falsche Schreibart für यवनिका.

यमनेत्र Adj. Jama *zum Führer habend.*

यमन्वा f. *eine durch* Vṛddhi *gesteigerte Nominalform.*

यमपट m. *ein Tuch, auf welchem* Jama *mit seiner Umgebung und die Strafen der Hölle dargestellt sind,* Mudrâr. 9,1 (25,11).

यमपटिक m. *ein Mann, der einen* Jamapaṭa *herumträgt,* Harshaṅ. 120,4. 124,4.

यमपद n. *ein wiederholtes Wort* Ind. St. 10,420.

यमपालक m. Jama's *Scherge* Kâraṇḍ. 36,24.

यमपालपुरुष m. dass. Kâraṇḍ. 9,17. 28. 10,6. 36,8.

यमपुरुष m. dass. Mân. Gṛhj. 2,12. Kâraṇḍ. 37,1.

यमप्रस्थपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*यमप्रिय m. *Ficus indica.*

*यमभगिनी f. Jama's *Schwester, der Fluss* Jamunâ.

यमभट m. Jama's *Scherge* Agni-P. 38,35.

यमम् Acc. Infin. abhängig von शक् RV. 1,73, 10. 2,5,1. 3,27,3.

यममन्दिर n. Jama's *Behausung* Hariv. 5955.

यममार्ग m. Jama's *Pfad.* °गमन n. *das Betreten dieses Pfades,* so v. a. *das Empfangen des Lohnes für seine Thaten.*

यमयज्ञ m. *ein best. Opfer* Comm. zu Taitt. Âr. 6,5,1.

यमयन als Beiw. Çiva's fehlerhaft für यज्ञमथन (s. Nachtr. 4).

यमया *ein best. astr.* Joga, = ... Weber, Lit.

यमयाग m. *eine best.* Jâgñá Sâs. in der Einleitung zu RV. 10,14.

यमयिष्णु Adj. fehlerhaft für नमयिष्णु.

*यमराज् m. *König* Jama.

यमराज m. 1) *dass. — 2) N. pr. eines Arztes.

1. यमराजन् m. *König* Jama.

2. यमराजन् Adj. Jama *zum König habend,* Jama's *Unterthan.*

यमराज्य n. Jama's *Herrschaft.*

यमराष्ट्र n. Jama's *Reich.*

यमर्क्ष n. *das unter* Jama *stehende Mondhaus* Bharaṇî.

यमल 1) Adj. (f. आ) *verzwillingt, gepaart, doppelt;* von einem Sänger so v. a. *Duettsänger* S. S. S. 118. — 2) m. *a*) *Zwilling,* Du. *Zwillinge.* — *b*) Bez. *der Zahl zwei.* — 3) f. आ *a*) *eine best. Form des Schluchzens* (*singultus*). — *b*) N. pr. α) einer Tantra-Gottheit. — β) eines Flusses. — 4) *f. ई *ein Paar Stöcke.* — 5) *n. *Paar.*

यमलक m. *Duettsänger* S. S. S. 118.

*यमलचक्र m. *Bauhinia variegata* Râgân. 10,23.

*यमलपत्रक m. *Bauhinia tomentosa* Râgân. 9,39.

यमलशान्ति f. *eine Sühnungshandlung nach der Geburt von Zwillingen.*

यमलसू Adj. f. *Zwillinge gebärend,* — *werfend* Hemâdri 1,448,21.

यमलार्जुन und °क m. Du. Bez. zweier Feinde Kṛshṇa's, die später als Verwandlungen Nalakûbara's und Maṇigrîva's, zweier Söhne Kubera's, angesehen werden.

यमलार्जुनभञ्जन m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

यमलोक m. Jama's *Welt.*

यमलोद्भव m. *Geburt von Zwillingen.*

यमवत्सा Adj. f. *Zwillingskälber werfend.*

यमवत् Adj. *der sich bändigt, seine Leidenschaften in der Gewalt hat.*

*यमवाहन m. *Büffel.*

यमविषय m. Jama's *Reich.*

यमव्रत n. 1) *eine dem* Jama *geltende Observanz.* — 2) Jama's *Verfahren,* — *Weise.* — 3) Name eines Sâman.

यमशान्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

यमशिव m. N. pr. eines Vetâla.

यमश्रेष्ठ Adj. *deren Erster* Jama *ist.*

यमश्व m. Jama's *Hund.* Du. Maitr. S. 1,6,9.

यमसंहिता f. Titel einer Saṁhitâ.

यमसत्त्ववत् Adj. Jama's *Charakter habend* Suçr. 1,335,12, v. l.

यमसदन n. Jama's *Sitz,* — *Behausung.*

*यमसभ n. und यमसभा f. Jama's *Gericht.*

*यमसभीय Adj. *über Jama's Gericht handelnd.*

यमसात् Adv. mit कर् *dem Todesgotte zuführen* Bhatt.

यमसादन n. Jama's *Sitz, — Behausung* Âpast.

यमसान Adj. *Zügel —, Gebiss führend.*

यमसू 1) Adj. f. *Zwillinge gebärend, — werfend* Gaut. Âpast. — 2) *m. Jama's *Erzeuger, der Sonnengott.*

यमसूक्त n. *die* Jama-*Hymne.*

यमसूर्य n. *ein Gebäude mit zwei Hallen, von denen die eine nach Westen, die andere nach Norden gerichtet ist.*

यमस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

यमस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

यमस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs* Opp. Cat. 1.

यमस्वसर् m. Jama's *Schwester*, Bein. 1) der Jamunâ Râgân. 14,18. Harshaḱ. 150,21. — 2) *der Durgâ.

यमकार्दिका f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

यमकासेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

यमाङ्किका f. N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*, 102,7. v. l. यमान्तिका.

यमातिरात्र m. *ein best. 49tägiges* Sattra.

यमादर्शनत्रयोदशी f. *ein best. 15ter Tag.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

यमादित्य m. *eine Form der Sonne.*

*यमानिका f. *Ptychotis Ajowan.* Vgl. यवानिका.

*यमानी f. dass. Mat. med. 172. Vgl. यवानी.

यमानुग Adj. *in Jama's Gefolge seiend.* पुरुष m. Jama's *Scherge.*

यमानुचर m. Jama's *Scherge.*

यमान्तक 1) m. *a*) Jama *als Todesgott.* — *b*) Du. Jama *und der Todesgott.* — *c*) *Bein. Çiva's. — 2) f. °न्तिका N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*,102,3. v. l. यवाङ्किका.

यमाय्, °यते *den Todesgott* Jama *darstellen.*

यमारि m. Jama's *Feind*, Bein. Vishṇu's.

यमालय m. Jama's *Behausung.*

यमिक n. अगस्त्यस्य यमिके Name zweier Sâman.

यमितवै Dat. Infin. zu यम् RV. 1,28,4.

यमिन् Adj. *der sich zügelt.*

यमिनी Adj. f. *Zwillinge werfend.*

यमिष्ठ Adj. *am Besten zügelnd.*

यमुना f. N. pr. 1) eines Flusses. Wird mit यमी, der Zwillingsschwester Jama's, identificirt. — 2) einer Tochter des Muni Mataṅga. — 3) einer Kuh Comm. zu Kâtj. Çr. 22,11,14.

यमुनाचार्यस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

*यमुनाजनक m. *der Sonnengott.*

यमुनातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n.

यमुनादत्त m. N. pr. eines Frosches.

*यमुनाद्वीप m. N. pr. einer Oertlichkeit.

यमुनापति m. Bein. Vishṇu's.

यमुनापूजा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

यमुनाप्रभव m. *die Quelle der* Jamunâ (ein Wallfahrtsort).

*यमुनाभिद् m. Bein. Baladeva's.

*यमुनाभ्रातर् m. *der Bruder der* Jamunâ, d. i. Jama.

यमुनाष्टक n. Titel eines Gedichts.

यमुनाष्टपदी f. Titel eines Werkes.

*यमुन्द् m. N. pr. eines Mannes.

यमुषद्व *eine Art Zeug.*

*यमेरुका f. *eine Art Pauke, auf der die Stunden angeschlagen werden.*

यमेश n. *das unter* Jama *stehende Mondhaus* Bharaṇî.

यमेश्वर n. Name eines Liṅga.

यमेष्ट n. *ein dem* Jama *dargebrachtes Opfer* TS. 1,8,14,2.

1.*यम्य Partic. fut. pass. von यम्.

2.(यम्य) यमिन्य Adj. *verzwillingt* scheinbar RV. 3, 55,11, da hier यम्या Nomin. Du. f. von यमी ist.

*यम्या f. *Nacht.*

ययाति m. N. pr. eines Stammhauptes der Vorzeit, eines Sohnes des Nahusha. ययातिवत् Adv.

ययातिक (metrisch) m. = ययाति Agni-P. 12,2.

ययातिचरित n. 1) Jajâti's *Geschichte.* — 2) Titel eines Schauspiels.

ययातिजा f. Patron. der Mâdhavî.

ययातिपतन n. N. pr. eines Tîrtha.

ययातिविजय m. Titel eines Werkes.

ययावर Adj. v. l. für यायावर.

यरि und यरी 1) Adj. *laufend, eilend.* — 2) m. यरि *Wolke.* — 3) *m. यरी *a*) *Ross.* — *b*) Bein. Çiva's.

*यरिन् m. Bein. Çiva's.

1.यरु 1) Adj. *laufend, eilend; m. Bez. des Rosses.* Nach den Lexicographen auch *ein zum Rossopfer bestimmtes (frei umherlaufendes) Ross.* — 2) N. pr. eines der Rosse des Mondgottes VP.² 2,299.

2.यरु AV. 4,24,2 in einer verdorbenen Stelle. Fehlt in der anderen Rec.

*यर्वन् schlechte Aussprache für यद्वन्.

यर्कि Conj. *wann*, mit Indic. und Potent. Es entsprechen ihr तर्कि und एतर्कि. Nur in TS. Ait. Br. und Bhâg. P. Im letzten Werke in der Bed. 1) *wann, als, wenn;* mit Perf., Imperf., Aor., Praes., Potent. und ohne Verbum fin.; im Demonstrativsatze तत्र, तदा, अथ oder तत्प्रभृति. — 2) *da, weil.*

यल्लभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

यल्लाजि m. N. pr. eines Autors. °जीय n. Titel seines Werkes ebend.

1. यव m. (*adj. Comp. f. आ) 1) *Getraide, in ältester Zeit vermuthlich mehlgebende Körnerfrucht* überh.; in der Folge *Gerste*, Pl. *Gerstenkörner.* Zum Spruch यवो ऽसि (Jâgñ. 1,280) und यवो ऽसि धान्यराजो ऽसि (Mit. 1,35,*a*,16) vgl. VS. 5,26,*d*. 6,1,*d* (= Gobh. Çrâddhak. 2,9) und Vishṇus. 48,17 (= Baudh. 3,6,5. Âçv. Gṛhj. Pariç. 2,14). — 2) *Gerstenkorn* als Maass = 1/6 oder 1/8 (Agni-P. 39,21) Aṅgula, als Gewicht = 6 oder 12 Senfkörner = 1/2 Guṅgâ. — 3) *Korn, Samenkorn* überh. Bhâvapr. 1,280. — 4) in der Chiromantie *eine dem Gerstenkorn ähnliche Figur an der Hand.* — 5) *eine best. Constellation, wenn nämlich die günstigen Planeten in den Häusern 4 und 10, die ungünstigen in 1 und 7 stehen.*

2. यव m. Pl. *die lichten Monatshälften.* Vgl. यव.

3. यव Adj. *fernhaltend, abwehrend.*

यवक 1) *Adj. *gerstenartig.* — 2) m. *Gerste.*

यवकोटि und °टी f. = यमकोटि Ârjabh. 4,13 nebst Comm.

*यवक्य Adj. *mit Gerste besäet.*

यवक्रिन्, °क्री und °क्रीत m. N. pr. eines Sohnes des Bharadvâga.

यवक्षा f. N. pr. eines Flusses.

यवक्षार m. *aus der Asche von grünen Gerstenähren bereitetes Aetzkali* Mat. med. 87.

यवक्षेत्र n. *Gerstenfeld.*

*यवखद् gaṇa व्रीह्यादि.

*यवखदिक Adj. von यवखद्.

यवखल m. *Tenne* Çâṅkh. Çr. 14,40,15.

*यवगण्ड m. = युवगण्ड.

यवगोधूमवत् Adj. *mit Gerste und Weizen besetzt* 86,15.

यवग्रीव Adj. *dessen Hals einem Gerstenkorne gleicht.*

यवचतुर्थी f. *ein best. Spiel am 4ten Tage in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha, *bei dem man sich mit Gerstenmehl bestreut.*

यवचूर्ण n. *Gerstenmehl.*

*यवज्ञ m. 1) = यवक्षार Râgân. 6,258. — 2) = यवानी Râgân. 6,40.

यवतिक्ता f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,64. Mat. med. 216. Karaka 7,11.

यवद्वीप m. *die Insel Java* Schiefner, Târân. 263.

यवन् m. *die lichte Monatshälfte.*

यवन 1) Adj. *fernhaltend, abwehrend* in द्वेषोयवन. 2) n. *das Vermengen*, insbes. *mit Wasser* Nir. 10,1,22.

यवन 1) m. *a) ein Grieche, ein Fürst der Griechen*, als Bez. *einer best. Kaste* Gaut. Pl. *die Griechen, die griechischen Astrologen;* auch Name einer Dynastie. Später bezeichnet das Wort *einen Muhammedaner* und überh. *einen Mann fremden Stammes.* — *b) *Weizen* Râgân. 16,30. — *c) *Möhre.* — *d) *Olibanum* Râgân. 12,105. — 2) f. ई *eine Griechin.*

*यवन 1) Adj. *rasch, schnell;* richtig ज्ञवन. Mâitr. 71,2 ist ज्ञवनेन, यावनेन oder यवनानाम् zu lesen. — 2) m. *ein schnell laufendes Pferd, Renner.*

यवन m. fehlerhaft für पेज्ञवन.

यवनक 1) *m. *eine best. Getraideart.* — 2) f. निका *eine Griechin.*

यवनजातक n. Titel eines Gâtaka.

यवनदेशज Adj. *aus dem Lande der Javana stammend* Bhâvapr. 1,187.

*यवनद्विष्ट n. *Bdellium* Râgân. 12,108.

यवनपुर n. N. pr. einer *Stadt*, wohl *Alexandrien.*

*यवनप्रिय n. *Pfeffer.*

*यवनमुण्ड m. *ein kahl geschorener Javana.*

यवनसेन m. N. pr. eines Mannes.

यवनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*यवनानी f. *die Schrift der Javana.*

यवनारि m. 1) *Bein. Krshṇa's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

यवनाल m. *Andropogon bicolor* oder *Sorghum* Râgân. 16,25. Mat. med. 324.

*यवनालज्ञ m. *Aetzkali aus der Asche von Javanâla.*

1. यवनिका f. s. u. यवनक.

2. यवनिका f. = ज्ञवनिका *Vorhang.*

1. यवनी f. s. u. 1. यवन.

2. *यवनी f. = यवनिका *Vorhang.*

यवनेश्वर m. N. pr. 1) *eines Fürsten der Javana* Harshak. (Çaka 1936) 420,12. — 2) eines Astrologen.

*यवनेष्ट 1) m. *a) Zwiebel, Schalotte* oder dgl. Râgân. 7,51. 58. Bhâvapr. 1,179. — *b) Azadirachta indica* Râgân. 9,8. — 2) f. आ *der wilde Dattelbaum* Râgân. 11,56. — 3) n. *a) Blei* Râgân. 13,24. — *b) Zwiebel* Râgân. 6,31. — *c) Pfeffer* Râgân. 13,24.

*यवपाल m. *Hüter eines Gerstenfeldes.*

यवपिष्ट n. *Gerstenmehl.* Pl. Mân. Çr. 8,2.

यवप्रख्या f. *ein best. Ausschlag.*

*यवफल्ल m. 1) *Bambusrohr* Râgân. 7,34. — 2) *Nardostachys Jatamansi.* — 3) *Wrightia antidysenterica* Râgân. 9,53. — 4) *Ficus infectoria.* — 5) *Zwiebel* (?).

*यवबुस n. *Gerstenspreu.*

*यवबुसक Adj. *zur Zeit der Gerstenspreu abzutragen* (Schuld).

यवमणि m. *ein best. Amulet* Kauç. 19.

*यवमत्य, °त्यति = यवमानिवाचरति.

यवमध्य 1) Adj. (f. आ) *dessen Mitte der eines Gerstenkorns gleicht*, d. i. *in der Mitte am stärksten und nach den Enden abnehmend.* — 2) m. *a) ein best.* Pañkarâtra Çat. Br. 13,6,2,9. — *b) *eine Art Tambourin.* — 3) n. *a) ein best. Längenmaass.* — *b) eine Art* Kândrâjaṇa.

यवमध्यम 1) m. *ein best. Längenmaass* Agni-P. 39,20. — 2) n. *eine Art* Kândrâjaṇa.

यवमत् 1) Adj. *Gerste enthaltend, mit Gerste vermengt.* — 2) m. *a) Kornbauer.* — *b)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) des Verfassers von VS. 2,19. — 3) f. यवमती *ein best. Metrum.* — 4) n. *Kornreichthum.*

यवमय Adj. *aus Gerste bestehend, — bereitet.*

यवमर्दन n. *Tenne* Comm. zu Çâṅkh. Çr. 14,40,15.

यवमात्र Adj. *so gross wie ein Gerstenkorn.*

यवमुष्टि m. oder f. *eine Handvoll Gerste* Gobh. 3,7,7.

*यवय्, °यति Denomin. von युवन्.

यवयस N. pr. 1) m. eines Sohnes des Idhmajihva. — 2) n. des von diesem beherrschten Varsha in Plakshadvîpa.

यवयावन् Adj. *abwehrend.*

यवयु Adj. *Korn wünschend.*

यवलक (?) m. *ein best. Vogel* Suçr. 1,201,2.

यववक्त्र Adj. (f. आ) *mit einer dem Gerstenkorn ähnlichen Spitze versehen* Suçr. 2,343,18.

यववेला f. *die Zeit der Gerstenernte* Lâṭj. 8,3,7.

यवशिरस् Adj. *dessen Kopf die Gestalt eines Gerstenkorns hat.*

*यवशूक und *°ज्ञ m. = यवक्षार Râgân. 6,258.

यवस् in अयवस् (Nachtr. 3).

यवस m. (Comm. zu Âpast. Çr. 7,28,7) n. Sg. und Pl. *Gras, Futter, Weide.* यवसोदके *Futter und Wasser.*

यवसकृत् m. Pl. *Gerstengrütze* Çat. Br. 12,9,2,5.

यवसप्रथम Adj. nach Manu. *unter den Speisen die erste Stelle einnehmend;* eher *mit der Weide beginnend*, d. h. *auf guter Weide beruhend, wohlgenährt.*

यवसमुष्टि m. oder f. *eine Handvoll Gras* Çâṅkh. Çr. 3,20,1.

यवसाद् Adj. *Gras verzehrend, weidend.*

*यवसाह्व m. *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39.

यवसिन् und यवस्यु in सूयवसिन् und सूयवस्यु.

*यवसुरा f. *ein aus Gerstenmehl bereitetes berauschendes Getränk* Madanav. 96,67.

यवागू f. *Reismehlbrühe*, auch *dünne Abkochungen von andern Körnern und Stoffen* Mat. med. 10. 268. Häufig in Comp. mit dem Stoffe, aus oder mit dem die Brühe hergestellt wird. Bei den Medicinern *ein Decoct, für welches 4 Theile eines Stoffes in 64 Theilen Wasser gesotten und der Abguss auf die Hälfte eingekocht wird.*

*यवागूमय Adj. (f. ई) von यवागू.

यवाग्रज m. 1) = यवक्षार Râgân. 6,258. Bhâvapr. 1,182. Karaka 6,5. — 2) * = यवानी Râgân. 6,39.

यवाग्रयण n. *Gerstenerstlinge.*

यवाचित Adj. *mit Gerste (Korn) beladen.*

यवाद् Adj. *Gerste essend.*

*यवान Adj. *rasch, schnell.* Richtig ज्ञवान, Partic. von 1. ज्ञू.

यवानिका (Karaka 6,20) und यवानी f. *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39. Bhâvapr. 1,165. 284.

यवाक्षार n. *ein best. Zeitmaass* Comm. zu Lâṭj. 1,11,27. 2,2,6.

*यवापत्य n. = यवक्षार Râgân. 6,258.

*यवाम्ल n. *saurer Gerstenschleim* Râgân. 15,91.

यवाशिर् Adj. *mit Getraide vermengt, gemalzt.*

यवाष m. *ein best. kleines schädliches Thier, Insect* oder dgl. Vgl. यवाष.

*यवाषिक und *यवाषिन् Adj. von यवाष.

*यवास 1) m. *a) Alhagi Maurorum, die Mannapflanze* Dhanv. 1,5. Râgân. 4,44. — *b) eine Art* Khadira. — 2) f. आ *ein best. Gras.* Richtig wohl ज्ञलवासा.

यवासक m. *die Mannapflanze* Dhanv. 1,5. Karaka 6,3. Verdorrt beim Eintritt der Regenzeit Chr. 173,29. zu Spr. 2214.

यवासशर्करा f. *Mannazucker* Madanav. 101,16. Râgân. 14,106.

*यवासिनी f. *eine mit Javâsa bestandene Gegend.*

यवाह्व m. = यवक्षार.

*यविक, *यविन् und *यविल Adj. von 1. यव.

यविष्ठ 1) Adj. *der jüngste.* Sehr häufig heisst so *das jüngste*, d. h. *eben aus den Hölzern geborene* oder *auf den Altar gesetzte Feuer.* Daher Bein. Agni's und Agni Javishṭha als angeblicher Liedverfasser. — 2) m. *a) *ein jüngerer Bruder.* — *b)* N. pr. eines Brahmanen; Pl. *seine Nachkommen.*

वत्त् Adj. *das Wort* यँविष्ठ *enthaltend.*

I) यँविष्ठिय Adj. = यँविष्ठ 1) von Agni. Ende eines Pâda.

[m. N. pr. verschiedener Männer.

न् 1) Adj. *a) jünger.* मातृ, जननी, अम्बा *eine Stiefmutter;* भूत im Gegensatz zu महाभूत; den Çûdra im Gegensatz zu den drei höher entstandenen Kasten. Metrisch Acc. ch यवीयसम्, Nom. Pl. m. auch यवीयसस्. *inger, schlechter, der geringste, schlech-* n. 12,150,13. 167,8. — 2) m. *ein jüngerer* — 3) f. °सी *eine jüngere Schwester.*

न m. N. pr. eines Lehrers. — Vgl. auch स् 1) *a*).

ृ Adj. *kriegerisch, streitbar.*

[n. *saurer Gerstenschleim.*

' n. *der Leib —, die dicke Stelle eines Ger-* s als *best. Längenmaass.*

ा f. *Gerstenacker.*

) * Adj. *zu Gerste geeignet, mit Gerste be-* estanden. — 2) m. *a)* nach Mahîdh. *Ger-*ruchtvorrath Maitr. S. 3,11,19 = VS. 23,8. ı. Bez. *bestimmter* Homamantra. n. *Monat* Çat. Br. 1,7,2,26.

यवीयी f. nur Instr. Sg. (gleichlautend) in *Strömen, in Menge.* Nach Nigh. *Fluss.*

ाती f. N. pr. eines Flusses oder einer keit.

Adj. = यवीयुध्.

यशस् in अतियश.

र्ण und यशःकेतु m. N. pr. verschiedener

ाण्डन् Adj. *den Ruhm zu Nichte machend* ś.

ुक् m. *Pauke.*

ल m. N. pr. eines Fürsten.

ı. *Zink* Mat. med. 71. Bhâvapr. 1,254. 2, ३ Zweifel ein Fremdwort.

ङ्ग m. N. pr. eines Fürsten.

ष Adj. *von dem nur der Ruhm nachge-* st, d. i. *todt.* Nom. abstr. °ता f. °तां प्र- a. *sterben,* °तां नी *tödten.*

षी Adv. mit भू *sterben.*

n. 1) *Ansehen, schöne* oder *stattliche Er-* g; *Schönheit, Würde, Herrlichkeit* MBh. R. 1,16,14. — 2) *Ansehen, Ehre, Lob,* auch Pl. Personificirt als ein Sohn Kâma's Rati und Dharma's von der Kîrti. — stand *der Ehre, Respectsperson.* — 4) *ge-* oder *angenehmes Wesen, Gunst.* — 5) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 6) * nach Nigh. = उदक, अन्न und धन.

2. यशस् 1) Adj. *a) ansehnlich, schön, würdig, herrlich.* Compar. यशस्तर (RV. 8,2,22. 9,97,3), Superl. यशस्तम. — *b) angesehen, geehrt.* — *c) angenehm, werth.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — यशसी auch fehlerhaft für यँशसा.

यशस n. = 1. यँशस् in देवयशस (Nachtr. 3), मनुष्ययशस und स्त्रीयशस.

यशसिन् Adj. in देवयशसिन् (Nachtr. 3) und मनुष्ययशसिन्.

यशस्कर 1) Adj. (f. ई) *Ruhm verleihend, ruhmvoll, — für* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

यशस्करस्वामिन् m. N. pr. eines von einem Jaçaskara errichteten Heiligthums.

यँशस्काम 1) Adj. *ehrbegierig.* — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva.

यशस्काम्य, °म्यति *nach Ruhm verlangen* Bhaṭṭ.

यशस्कृत् Adj. *Ansehen verleihend.*

यशस्य 1) Adj. *a) Ansehen gebend, ruhmvoll.* — *b) stattlich, anständig aussehend* Kâraka 5,12. — *c) geehrt.* — 2) * f. यशस्या *a) eine best. Knolle,* = ऋद्धि Râgân. 5, 28. — *b)* = जीवन्ती *(eine best. Pflanze)* Râgân. 3,25.

यशस्यु Adj. *Gunst suchend.*

यँशस्वत् 1) Adj. *a) ansehnlich, schön, herrlich, würdig. — b) ruhmvoll, ehrenvoll. — c) angenehm, werth.* — 2) f. यशस्वती N. pr. eines Frauenzimmers.

यशस्विन् 1) Adj. *a) ansehnlich, schön, herrlich, würdig.* Superl. °स्वितम. — *b) hoch angesehen, berühmt* (meist von Personen). Superl. °स्वितम. — 2) f. °स्विनी *a) eine best. Arterie.* — *b)* * Name verschiedener Pflanzen: *die wilde Baumwollenstaude,* = महाज्योतिष्मती und यवतिक्ता Râgân. 3,65. 73. — *c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

यशोगोपि m. N. pr. eines Scholiasten.

यशोघ्न Adj. *den Ruhm vernichtend* M. 8,127. Bhâg. P. 4,2,10. — °घ्नी s. u. यशोकृत्.

यशोद् 1) * Adj. *Ansehen —, Ruhm verleihend.* — 2) * m. *Quecksilber* Râgân. 13,110 v. l. für यशोधा. — 3) f. आ N. pr. *a)* der geistigen Tochter einer Klasse von Manen. — *b)* der Frau des Kuhhirten Nanda, der Kṛshṇa gleich nach seiner Geburt als Kind untergeschoben wurde, und die daher als seine Mutter angesehen wird. °गर्भसंभूता Beiw. der Durgâ. — *c)* der Gattin Mahâvîra's.

यशोदत्त m. N. pr. eines Mannes.

यशोदा 1) Adj. *Ansehen gebend.* — 2) f. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,5.

यशोदानन्दन (Pâṇân. 4,3,115. 8,14) und °दासुत (Spr. 3567) m. Metron. Kṛshṇa's.

यशोदेव N. pr. 1) m. *a)* eines buddh. Bhikshu. — *b)* eines Sohnes des Râmakandra. — 2) f. ई einer Tochter Vainateja's.

यशोधन 1) Adj. *dessen Reichthum im Ruhm besteht, reich an Ruhm, berühmt* (Person). — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

यशोधर 1) Adj. *Jmdes Ruhm erhaltend.* — 2) m. *a) der fünfte Tag im bürgerlichen Monat.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa (MBh. 13,14,33), *zweier Arhant' bei den Gaina und verschiedener anderer Männer.* — 3) f. आ *a) die vierte Nacht im bürgerlichen Monat.* — *b)* N. pr. verschiedener Frauen Hem. Par. 1,391.

*यशोधरेय m. fehlerhaft für याशो°.

यशोधा 1) Adj. *Ansehen —, Ruhm verleihend.* — 2) * m. *Quecksilber* Râgân. 13,110. Eher यशोधस्.

यशोधामन् n. *eine Stätte des Ruhms.*

यशोधास्ये Pân. Gṛhy. 2,6,20 nach dem Comm. Dat. *zur Ruhmverleihung.* Stenzler vermuthet Conj. Fut. (यशो धा°).

यशोनन्दि m. N. pr. eines Fürsten.

यशोनिधि Adj. *reich an Ruhm, berühmt* Pa. P. 6.

यशोभगिन् Adj. *ruhmreich.*

*यशोभगीन und *°भाग्य Adj.

यशोभद्र m. N. pr. eines der Çrutakevalin bei den Gaina Hem. Par. 5,90. 6,1.

यशोभृत् Adj. *Ruhm besitzend, berühmt* oder *Ruhm bringend.*

यशोमङ्गलस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 165.

यशोमती f. *die dritte lunare Nacht.*

यशोमत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

यशोमाधव m. *eine Form* Vishṇu's.

यशोमित्र m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 2,39.

यशोराज m. N. pr. eines Mannes.

यशोरात m. desgl. Cunningham, Arch. Surv. 6,60.

यशोलेखा f. N. pr. einer Fürstin.

यशोवति (metrisch) f. N. pr. einer mythischen Stadt Varâh. Bṛh. S. 14,28. Vgl. यशोवती 2).

यशोवती f. N. pr. 1) verschiedener Frauen. — 2) einer mythischen Stadt auf dem Meru.

यशोवर m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. v. l. यशोधर.

यशोवर्धन m. N. pr. eines Mannes Cunningham, Arch. Surv. 6,60.

यशोवर्मक am Ende eines adj. Comp. von यशोवर्मन्.

यशोवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

यशोकृत् Adj. (f. °घ्नी) 1) *das Ansehen —, die Schönheit vernichtend* Pân. Gṛhj. 1,11,2. — 2) *Jmds Ruhm vernichtend.*

यशोहर 1) Adj. *den Ruhm raubend, Schande bereitend, schändend.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit. °जित् Bein. Kakudja's.

यष्टर् und यष्टृ Nom. ag. *Verehrer, Opferer* Nigam. 10,2,17. Compar. यष्टृतर, f. यष्ट्री Comm. zu Âpast. Çr. 8,8,8. Nom. abstr. यष्टृता f. Comm. zu Nigam. 10,2,18. यष्टृत्व n. zu 2†.

यष्टवे Dat. Infin. zu 1. यज् RV. 1,13,6. 4,37,7.

यष्टव्य 1) Adj. *dem geopfert werden muss.* — 2) n. impers. *zu opfern.* यष्टव्ये मतिं कर् *zu opfern sich entschliessen.*

1. यष्टि (* m.) f. 1) *Stab, Stock, Keule, Flaggenstock.* — 2) *Stengel.* — 3) in Comp. mit *Arm* oder *Körper* so v. a. *ein langer, schlanker Arm* oder *Körper.* — 4) in Comp. mit *Schwert* so v. a. *Klinge.* — 5) *Perlenschnur.* — 6) *ein best. Perlenschmuck.* — 7) *Süssholz.* — 8) * *Clerodendrum siphonanthus.*

2.*यष्टि f. Nom. act. von 1. यज्. Richtig इष्टि.

यष्टिक 1) am Ende eines adj. Comp. = 1. यष्टि 5) in शत°. — 2) *m. *ein best. Wasservogel.* — 3) f. आ a) *Stab.* — b) * *ein best. Perlenschmuck.* — c) *Süssholz.* — d) * *ein länglicher Teich.*

यष्टिगृह् n. N. pr. einer Oertlichkeit. °क Harshaṅ. v. l. für यष्टिग्राम.

*यष्टिग्रह् Adj. *einen Stab tragend.*

यष्टिग्राम m. N. pr. einer Oertlichkeit Harshaṅ. (Çaka 1936) 39,21. v. l. यष्टिगृह्क.

*यष्टिग्राह्म् Absol. *Stöcke ergreifend* P. 3,4,53, Sch.

यष्टिनिवास m. *ein mit Querhölzern versehener aufrecht stehender Pfahl als Nachtquartier von zahmen Tauben.*

यष्टिप्राण Adj. *dessen Kraft im Stabe liegt, ohne Stab Nichts vermögend.*

*यष्टिमधु n., *°मधुक n. (Râgan. 6,147) und *°मधुका f. *Süssholz.*

यष्टिमत्त् Adj. in शक्रीकनक°.

*यष्टिमौद्गल्य m. N. pr. Maudgalja *mit dem Stabe.*

यष्टियन्त्र n. *ein best. astronomisches Instrument* Goladhj. 11,28. fgg.

*यष्टिलता f. *eine best. Pflanze,* = भमरारि Râgan. 10,126.

*यष्टी f. und *यष्टीक n. *Süssholz.*

*यष्टीपुष्प m. *Putranjiva Roxburghii.*

यष्टीमधु n., °क n. (Karaka 4,8), यष्ट्याह्व m., यष्ट्याह्वय m. und यष्ट्याह्वा f. (Karaka 6,7) *Süssholz* Bhâvapr. 1,172.

यष्ट्युत्थान n. *das Aufstehen mit Hülfe eines Stabes* 177,27.

*यष्ट्रस्क (!) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

यस्, यँस्यति, यसति, ययस्ति *sich's heiss werden lassen, sich abmühen.* घनुषा Karaka 8,1 (ed. Calc. S. 652). — Mit अव in अवयास्. — Mit आ 1) *sich's heiss werden lassen, sich anstrengen.* — 2) *ermüden* (intrans.) Bhaṭṭ. — 3) आयस्त a) *angefacht.* — b) *angestrengt, sich anstrengend, eifrig beschäftigt mit* (im Comp. vorangehend) Kâd. 78,3. 2,129,14. °नयन Adj. so v. a. *die Augen aufreissend.* — c) *ermüdet, erschlafft.* नित्यायस्त *für immer erschlafft,* so v. a. *todt.* — d) *niedergeschlagen.* — Caus. आयासयति, *°ते 1) *anstrengen, ermüden, quälen, peinigen, belästigen* Kâd. 70,8. 78,3. Einen Bogen *anstrengen,* so v. a. *häufig in Bewegung setzen.* Pass. *sich abhärmen, sich quälen.* — 2) Med. *verkümmern, schmälern* Bhaṭṭ. — Mit समा, °यस्त *hart bedrängt.* — Mit उद् in उद्यास्. — Mit नि, °यस्य MBh. 9,3586 fehlerhaft für °यम्य. — Mit निस् in निर्यास्. — Mit प्र 1) *in's Wallen gerathen.* प्रयँस्त *überwallend, im Wallen befindlich.* — 2) *sich bemühen.* प्रयस्त *sich bemühend, eifrig.* — 3) *प्रयस्त *schmackhaft zubereitet.* — Caus. in प्रयासित. — Mit संप्र in संप्रयास. = Mit वि in *वियास. — Mit सम् in संयास्.

यस्क m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen* und *eine best. Schule.*

यँस्मात् Abl. von 1. य. Als Conj. 1) *weil, da* Gaut. 23,31. Mit entsprechendem तस्मात्, ततस्, तद्, तेन, अतस् und auch ohne correlative Partikel. — 2) *da,* so v. a. *dass.*

यस्य Adj. *zu tödten, dem Tode verfallen.* Nom. abstr. °त्व n. Bhaṭṭ.

*यँक्स् n. 1) *Wasser.* — 2) *Kraft.*

यँङ्क Adj. 1) *gross* (Sâj.). — 2) *der jüngste.* Nach Nigu. m. *Kind.*

यक्ष्य 1) Adj. (f. यँङ्क्षी) *der jüngste, neueste; immer jung.* Oft von Agni, wie यँविष्ठ. Von Gewässern und desgl. *beständig neu, jugis.* Nach Nigh. *gross.* — 2) *m. = यजमान. — 3) f. यँङ्क्षी Pl. *fliessendes Wasser.*

यक्ष्यत् Adj. (f. यक्ष्यती) = यक्ष्य 1) *beständig neu, jugis.*

1. या, यँाति (metrisch auch Med.) 1) *fahren* (in weiterem Sinne), *gehen, ziehen, marschiren* (auch so v. a. gegen *den Feind ziehen*); überh. *sich in Bewegung setzen, reisen; fortgehen, aufbrechen, von dannen gehen, sich entfernen* (auch so v. a. *sich fern halten, nicht kommen* Spr. 7347), *fliehen* (auch पलाय्य या); *entfliehen, entkommen; gehen* von einem Wege, *laufen* von Adern. यात gefahren, *gegangen* u. s. w.; *fortgegangen, von dannen gegangen;* auch n. impers. mit Instr. des Subjects. — 2) *verstreichen, vergehen, verlaufen, verfliessen.* यात *verstrichen, zu Ende gegangen.* — 3) *hingehen,* so v. a. *zu Grunde gehen, zu Nichte werden* 186,7. यात *zu Grunde gegangen.* — 4) *gehen,* so v. a. *von Statten gehen, gelingen, zu Stande kommen.* न याति वक्तुम् so v. a. *lassen sich nicht ausdrücken* Ind. St. 14,379. — 5) *verfahren, sich benehmen.* — 6) यातु so v. a. *dem sei wie ihm wolle.* — 7) mit Acc. a) यात्राम् *einen Marsch unternehmen, aufbrechen;* गतिम्, मार्गम्, अध्वानम्, पन्थानम्, पद्वीम् *einen Weg ziehen, — gehen, — fahren, — wandeln, — einschlagen.* यात mit pass. Bed. — b) *gehen —, kommen —, sich begeben —, fahren —, reisen —, gelangen zu, nach* oder *in, marschiren gegen; stossen auf; gehen nach* (von einem Wege), *sich bewegen in der Richtung von* (von Gestirnen). मक्षीम् so v. a. *sich bis zur Erde verneigen;* पादौ मूर्ध्ना *sich mit dem Kopfe zu Jmds Füssen verneigen;* °पथम्, गोचरम् (mit Gen. oder am Ende eines Comp.) *in den Bereich von — kommen;* °हस्तम् *in die Hand von — gelangen;* कर्णौ *zu Ohren kommen;* अन्तम् *an's Ende zu stehen kommen, zu Ende kommen* und *fertig werden mit* (Gen.). यात mit act. Bed. mit Acc. oder am Ende eines Comp. — c) zu einem Weibe *gehen, inire* feminam. — d) *gehen,* so v. a. auf eine best. Entfernung *reichen, — sich erstrecken* (Varâh. Bṛh. S. 68,1, wo गर्जिते zu lesen ist); *für* eine best. Zeit *hinreichen.* — e) *an Etwas gehen,* in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen, gerathen; theilhaftig werden, erlangen,* — von (Abl.). उत्सवाद्युत्सवम् so v. a. *ein Fest nach dem andern erleben.* — f) *angehen, anflehen:* mit doppeltem Acc. — g) *hinter Etwas kommen, erkennen.* यात mit pass. Bed. — 8) mit प्रति und Acc. *in der Richtung von — sich bewegen, marschiren gegen.* — 9) mit Loc. *gehen in, nach* oder *zu, gelangen zu, sich wenden zu* (auch vom Geiste). यात *gegangen —, gelangt in* oder *zu.* करे *in die Hand gelangt;* यातं मयि पादयोः so v. a. *ich habe mich* (ihr) *zu Füssen geworfen* 316,31. क्व तद्यातम् so v. a. *was ist daraus geworden? wie steht es damit?* — 10) mit Dat. *hingehen zu, nach* (*फलेभ्य: *nach Früchten gehen*) um zu (Nom. act.); *Jmd zu Gute kommen.* — 11)

mit Infin. *gehen zu;* daneben auch ein Acc. des Ortes. — 12) mit Adverbien: खण्डशस् und दल-शस् *in Stücke gehen;* शतधा *in hundert St. g.;* स्व-स्ति so v. a. *mit heiler Haut davonkommen.* — 13) यात bisweilen fehlerhaft für ज्ञात. — Caus. यापयति 1) *Jmd gehen heissen, aufbrechen lassen,* — *nach* (*Acc. 225,24), *zu einem Marsche veranlassen; entlassen.* — 2) दृष्टिम् *den Blick gehen lassen,* — *richten auf* (Loc.). — 3) *vertreiben, verscheuchen; lindern* (eine Krankheit). — 4) *verstreichen lassen* (MBh. 6,96,12), *zubringen* (eine Zeit). — 5) *gelangen lassen zu, theilhaftig werden lassen;* mit doppeltem Acc. — 6) यापित Benfey, Chr. 194,4 fehlerhaft für पायित; vgl. Daçak. 67,2. — Desid. यियासति *zu gehen* —, *zu reisen* —, *zu marschiren* —, *fortzugehen* —, *zu gelangen beabsichtigen,* — *sich anschicken,* — *im Begriff stehen;* mit Acc. des Ortes. अस्तं मरीधरम् von der Sonne so v. a. *im Begriff sein unterzugehen.* — Intens. ईयायते *sich bewegen.* — Mit अच्छ् *herbei* —, *nahekommen;* mit Acc. Âpast. Çr. 10,24,2. — Mit अति 1) *vorübergehen, passiren, vorüberkommen an, überholen; superare;* mit Acc. °यात mit act. Bed. — 2) *übergehen.* — 3) *übertreten.* — Mit व्यति 1) *durchdringen.* — 2) *verstreichen, verfliessen.* °यात *verstrichen.* — Mit समति *verstreichen, verfliessen.* — Mit अधि *entkommen* Bhaṭṭ. — Mit अनु 1) *hingehen zu, hinfahren, sich hinbegeben zu;* mit Acc. गृहान् so v. a. *von Haus zu Haus gehen.* अनुयात mit act. Bed. — 2) *nachgehen, nachfolgen, nachwandeln;* mit Acc. भर्तारम् *dem Gatten im Tode folgen,* so v. a. *sich mit ihm verbrennen lassen.* अनुयात mit act. (*secutus*) und pass. (*begleitet von*) Bed. — 3) *folgen,* so v. a. *gleichen Schritt mit Jmd halten, Jmd nachkommen;* mit Acc. — 4) *nachgehen,* so v. a. *befolgen.* अनुयात mit act. Bed. — 5) *nachthun, nachmachen, erreichen, gleichkommen;* mit Acc., ausnahmsweise mit Gen. der Person. अनुयात mit act. und pass. Bed. — 6) *erreichen, erlangen.* अनुयात mit act. Bed. — 7) अन्वयात् MBh. 4,55,31 vielleicht fehlerhaft für अन्वक्कात् *hieb ab.* — Caus. *Jmd theilhaftig werden lassen;* mit doppeltem Acc. समनुयात mit pass. Bed. — Mit अन्तर् in *अन्तर्यापीय. — Mit अप *fortgehen, sich entfernen, sich zurückziehen, fliehen, weichen, ablassen;* mit Abl. अपपास्यति MBh. 5, 7486 fehlerhaft für उप°. — Mit अभ्यप scheinbar MBh. 4,1669, da hier ऽप्यपयात् st. ऽभ्यपयात् zu lesen ist. — Mit व्याप scheinbar MBh. 3,775, da hier व्यपायात् st. व्यापायात् zu lesen ist. — Mit प्रत्यप *sich zurückziehen, heimwärts fliehen.* रथात्तरम् so v. a. *seinen Wagen verlassen und einen andern besteigen.* — Mit व्यप 1) *fortgehen, sich entfernen, sich zurückziehen, weichen.* — 2) *verstreichen.* — Mit अपि AV. 4,37,7 fehlerhaft. Chr. 104,5 ist अपि यात्ति zu trennen. — Mit अभि 1) *adire, zugehen auf, hingehen* —, *treten* —, *kommen* —, *sich hinbegeben zu, sich drohend wenden gegen, begegnen;* mit Acc. स्वर्गम् *zum Himmel gehen,* so v. a. *sterben.* अभियात mit act. und pass. Bed. Ohne Object *herbeikommen, einen Angriff machen.* अभियात *herbeigekommen.* — 2) *kommen* von der Zeit. अभियात so v. a. अतियात *verstrichen.* — 3) *an Etwas gehen, sich hingeben;* mit Acc. वासम् so v. a. *sich niederlassen.* — 3) *theilhaftig werden,* mit Acc. अभियात mit act. Bed. — Caus. *herbeikommen lassen, hinsenden.* — Mit प्रत्यभि *auf Jmd* (Acc.) *losgehen.* — Mit समभि (*zusammen*) *zugehen auf, hingehen zu* (Acc.); *herbeikommen.* — Mit अव 1) *herabkommen von* (वा mit Abl.). — 2) *fortgehen* in अवर्ये (Nachtr. 1). — 3) *abbitten, abwenden.* — Mit आ 1) *herbei* —, *herankommen,* — *aus* (Abl.), *kommen nach, in* oder *zu* (Acc., ausnahmsweise Loc.); auch mit अच्छ. संमुखम् *entgegenkommen;* अभिमुखायात *entgegengekommen* 133, 9. अस्तम् *untergehen* und *sterben;* कर्णापथम् *zu Ohren kommen.* Mit पुनर् *wiederkommen* und *wiedergeboren werden.* आयात mit act. Bed.; auch n. impers. mit Instr. des Subjects. — 2) *eingehen* —, *aufgehen in* (Acc.). — 3) in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen,* — *gerathen; theilhaftig werden, erlangen;* mit Acc. — 4) *sich bei Jmd* (Gen.) *einstellen* (z. B. vom Schlaf). — 5) *Jmd treffen, zu Theil werden;* mit Acc. — 6) *hervorgehen, resultiren.* — 7) *angehen, sich für Jmd* (Gen.) *schicken;* mit Infin. — Caus. in आयापन. — Mit अत्या *vorübergehen an* (Acc.). — Mit अन्वा *herbeikommen längs* (Acc.) RV. 7,7,2. — Mit अभ्या *herbeikommen* (RV. 1,108,6), *kommen nach* oder *zu* (Acc.). — Mit उदा *sich hinaufbegeben zu* (Acc.). — Mit उपा 1) *herbeikommen, kommen nach* oder *zu* (Acc.); auch mit Dat. der Person. अस्तम् *untergehen* und *sterben.* — 2) in einen Zustand — in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen;* mit Acc. — Mit अभ्युपा *hinzu* —, *herankommen.* — Mit समुपा *hinkommen nach* (तत्र), — *zu Jmd* (Acc.). समुपायात *gekommen* (Zeit). — Mit पर्या *herkommen,* — *von* (Abl.), *zu* (Acc.). — Mit अनुपर्या v. l. für अनुपरि. — Mit प्रा *herbeikommen,* — *zu* (Acc.). — Mit प्रत्या 1) *zurückkommen,* — *kehren,* — *nach* (Acc.). — 2) *entgegengehen* 321,5. — Mit समा 1) *zusammen herbeikommen, zusammenkommen* (auch von Wegen), *hinzukommen, herantreten, kommen* (auch von der Zeit), *herangeflogen kommen* (von einem Geschoss), *aufziehen* (von Wolken), *hervorkommen aus* (Abl.), *kommen von* (Abl.), *nach* oder *zu* (Acc.; auch mit Loc. des Ortes), *hingehen nach* (Acc.), *zugehen auf* (Acc.). समायात mit act. Bed. — 2) *verstreichen, verfliessen.* — 3) *zurückkehren auf* (Acc.). समायात mit act. Bed. Hemâdri 1,547,19. — 4) *über Jmd kommen, treffen;* mit Gen. — 5) in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen, theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit अभिसमा *zusammen herbeikommen.* — Mit उद् 1) *aufgehen* (von der Sonne) RV. 10,37,3. — 2) *hinausgehen* —, *weggehen von* (Abl.). — 3) *absteigen von* (Abl.). — 4) *sich erheben,* — *in* (Acc.). — 5) *sich erheben,* so v. a. *entstehen.* — 6) *überragen, übertreffen;* mit Acc. — Mit अभ्युद्, अभ्युद्यात *sich gegen Jmd erhoben habend.* v. l. अभ्युद्यत. — Mit प्रत्युद् *sich erheben und Jmd* (Acc., ausnahmsweise Gen.) *entgegengehen* (in freundlicher oder feindlicher Absicht). प्रत्युद्यात mit pass. Bed. MBh. 7, 185,15. — Mit समुद् *sich gegen Jmd* (Acc.) *erheben.* समुद्यात mit act. Bed. — Mit उप 1) *herbeikommen, kommen* (auch von einer Zeit), *besuchen, hingehen* —, *kommen nach* oder *zu, sich Jmd nähern* (insbes. um Schutz zu suchen); mit Acc., auch mit Loc. (इह, यत्र) des Ortes. उपयात mit act. und pass. Bed. — 2) *eingehen in* (Acc.). — 3) *inire feminam* (Acc.). उपयाता mit pass. Bed. — 4) *Jmd* (Acc.) *begegnen, treffen, zu Theil werden.* — 5) in einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Verhältniss *kommen,* — *gerathen; theilhaftig werden, erlangen, finden;* mit Acc. उपयात mit act. Bed. — 6) *sich hingeben, fröhnen;* mit Acc. 104,33. — Mit अभ्युप 1) *herbeikommen, hingehen zu, losgehen auf.* — 2) in einen Zustand *kommen,* — *gerathen; theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit उपोप *gelangen zu, antreten* (eine Zeit); mit Acc. उपोपयात mit act. Bed. — Mit प्रत्युप *zurückkehren,* — *nach* oder *in;* mit Acc. und प्रति (78,32) oder mit Loc. — Mit समुप 1) *zusammen herbeikommen; hingehen* —, *sich begeben zu* (Acc.). — 2) in einen Zustand u. s. w. *kommen,* mit Acc. — Mit नि 1) *überfahren* (mit einem Wagen), *hinüberfahren über* (Acc.). — 2) *herabkommen zu* (Acc.). — 3) *gerathen in* (Acc.). — Mit *परिणि. — Mit प्रणि *gerathen in* (Acc.) Bhaṭṭ. — Mit निस् 1) *hinausgehen,* — *fahren,* — *ziehen,* — *treten,* — *aus* (Abl.), *nach* oder *in* (Acc.,

स्), um zu (Dat. eines Nom. act.), *das Haus*
ien, *hervorkommen aus* (Abl.). मृगयाम् *auf*
gd *gehen*. निर्यात *hervorgekommen* u. s. w.
bl. oder im Comp. vorangehend). — 2) *aus*
eben *scheiden* Kâraka 6,18. — 3) *vergehen*,
ichen. — 4) *bereinigen* (ein Feld). — 5) *bei*
gen (Geld). — 6) निर्यात *vollkommen vertraut*
oc. oder im Comp. vorangehend) Lalit. 215,
3,1. Text zu Lot. de la b. l. 189. Wechselt mit
. — Caus. 1) *hinausgehen* —, *hinausziehen*
, *hinausjagen aus* (Abl.). — 2) *wegschaffen*,
en. — 3) *beginnen*, *unternehmen*. — Desid.
र्यियासु. — Mit अभिनिस् *hinausgehen*, — *zie-*
- *aus* (Abl.), *um zu* (Dat. eines Nom. act.).
प्रतिनिस् *wieder herauskommen aus* (Abl.),
oc.). — Mit विनिस् *hinausgehen*, — *fah-*
- *ziehen*, — *aus* (Abl.), *um zu* (Dat. eines
ict.), *gegen* (प्रति). °विनिर्यात *hinausgegan-*
s. w. *aus*. — Mit परा *weggehen*, *hinge-*
- Caus. *weggehen heissen*. — Mit परि 1) *um-*
ndern, — *wandeln*. परियात *umhergewandert*
ori 1,572,4. — 2) *umwándeln*, *umfáhren*,
hwandern. — 3) *durchlaufen*, so v. a. *der*
ie *nach annehmen* (Gestalten). — 4) *umringen*,
geben. — 5) *umgéhen*, so v. a. *hüten*. — 6) *um-*
m, so v. a. *vermeiden*. — 7) *herbeikommen*. —
ubrinnen (vom Soma). — Caus. *Jmd umher-*
ndeln —, *die Runde machen lassen*. — Mit अ-
रि *rings durchfáhren*. — Mit प्र 1) *sich auf den*
machen, *aufbrechen*, *eine Fahrt antreten*. प्र-
sich in Bewegung gesetzt habend, *gehend*, *sich*
egend, *fliegend*. — 2) *gehen* —, *sich hinbewe-*
—, *fahren zu* (Acc., auch mit अच्छ, mit Acc.
प्रति und mit Loc., wie तत्र u. s. w.), *von oder*
(Abl.), *ziehen gegen* (Acc.), *gehen* —, *laufen*
h (Acc., von Wegen und Flüssen), *gelangen* —,
mmen *in* (Acc. Spr. 7823). प्रयात mit act. Bed.
3) = या *wandeln*, *gehen*, *sich bewegen*, *fahren*.
4) *von dannen gehen*, *vergehen*, *verschwinden*
. 7750. 7770. — 5) *auseinandergehen*, — *flie-*
n. — 6) *sich auf den Weg machen*, so v. a. *ster-*
bn. प्रयात *gestorben*. — 7) *verfliessen*, *verstrei-*
hen. प्रयात *verstrichen*, *verflossen* 139,13. — 8)
n einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Ver-
ältniss *kommen*, — *gerathen*, *theilhaftig werden*;
mit Acc. — 9) *vorgehen*, so v. a. *sich benehmen*.
- 10) *gelangen lassen zu*, *führen in* (Acc.) Hemâ-
ri 1,515,8. 5. — Caus. *aufbrechen heissen*. — De-
d. *sich auf den Weg machen wollen*. — Caus.
om Desid. प्रियियासयति *veranlassen*, *dass Jmd*
sich auf den Weg machen will Bhaṭṭ. — Mit अनुप्र
1) *nach Jmd* (Acc.) *aufbrechen*, *Jmd begleiten* TBr.
3,7,2,1. 2. अनुप्रयात mit act. und pass. Bed. — 2)
den Weg einschlagen nach (Acc.). — Mit समनुप्र
seines Weges gehen Maitr. S. 2,12,4 (148,1). — Mit
अभिप्र 1) *herbeikommen zu* (Acc.). — 2) *aufbrechen*,
— *nach* oder *in* (Acc.). — 3) *angreifen*. °यात mit
act. Bed. — Mit उपप्र *herbeikommen*, — *fahren*
RV. 7,70,6. *sich aufmachen zu* (Acc.). — Mit प-
रिप्र *umfahren*. — Mit प्रतिप्र 1) *herbeikommen* RV.
7,70,5. — 2) *heimkehren*, — *zu* oder *in* (Acc.).
°यात mit act. Bed. — 3) *zurückfliessen*. — Mit
विप्र, °यात *auseinander gegangen*, — *gelaufen*. —
Mit संप्र 1) (*zusammen*) *aufbrechen*, *hingehen* —,
hinfliessen zu (Acc., auch mit प्रति). संप्रयात mit
act. Bed. — 2) *sich bewegen* (von Gestirnen). — 3)
(*zusammen*) in ein Verhältniss —, in eine Lage —,
in einen Zustand *kommen*; mit Acc. — 4) संप्रयात
vorgegangen mit (Instr.), so v. a. *sich bedienend*.
— Mit अनुसंप्र *hingehen*. — Mit अभिसंप्र *hingehen*,
sich nähern. — Mit उपसंप्र *hingehen*. — Mit प्रति
1) *herkommen* —, *hingehen zu* (Acc., auch mit प्रति),
losgehen auf Jmd (Acc.). °यात mit act. Bed. °या-
तबुद्धि Adj. *dessen Sinn gerichtet ist auf* (Dat.). —
2) *heim* —, *wiederkehren*, — *nach* oder *in* (Acc.).
— 3) *wieder von dannen gehen*. प्रतियातनिद्र Adj.
so v. a. *erwacht*. — 4) *Jmd* (Acc.) *willfahren*. —
5) *Jmd* (Acc.) *gleichkommen*. — 6) *vergolten wer-*
den. — Caus. *heimkehren lassen nach* (Acc.). —
Mit वि 1) *durchfáhren*, mit dem Wagen —, mit
den Rädern *durchschneiden* Maitr. S. 1,10,14 (=
Kâṭh. 36,8. Nir. 5,5). — 2) *durchlaufen*, — *schnei-*
den, *zwischen durch gehen*, — *fahren*. — 3) *weg-*
gehen, *sich abwenden*. — 4) *abtrünnig werden*
Maitr. S. 2,1,1. — 5) *वियात *dreist*, *unverschämt*.
— AV. 3,31,5 scheint der Text entstellt zu sein.
— Mit अभिवि *hinfahren zu* (Acc.). — Mit सम् 1)
zusammen gehen, — *fahren*, *gehen*, *wandeln*, *fah-*
ren. — 2) *zusammenkommen*, *sich vereinigen*. —
3) *mit Jmd* (Acc.) *feindlich zusammenkommen*,
kämpfen. — 4) *hingehen*, — *zu* (Acc., auch mit
प्रति). — 5) *kommen*, *herankommen*, *herbeifahren*
(MBh. 3,271,11). संयात *herbeigekommen*. — 6) in
einen Zustand —, in eine Lage —, in ein Ver-
hältniss *treten*, *theilhaftig werden*; mit Acc. — 7)
sich richten nach (Acc.). — संययुः Hariv. 15892
fehlerhaft für खं ययुः. — Mit अनुसम् 1) *auf- und*
abgehen. — 2) *hingehen zu* oder *nach*, *besuchen*;
mit Acc. अनुसंयात mit act. Bed. — Mit अभिसम्
1) *besuchen*, *kommen zu* (Acc.). — 2) *losgehen auf*
Jmd (Acc.). अभिसंयात mit act. Bed. — Mit उप-
सम् *vereint kommen zu* (Acc.) AV. 6,73,1. — Mit
प्रतिसम् *auf Jmd losgehen*, *Jmd angreifen*. प्रतिसं-
यात mit Acc.

2.°या Adj. *gehend*.

3. यौ f. zu 1. यै.

4.*या f. zu 2. य.

*याकृत्क Adj. von यकृत्.

*याकृल्लोम Adj. von यकृल्लोम.

यात Adj. *den Jaksha eigen*.

याग m. 1) *Opfer*. — 2) *Darbringung*, *Schenkung*
Hemâdri 1,487,6.

यागकर्मन् n. *Opferhandlung*.

यागमण्डप *Opferhalle* Hemâdri 1,368,3.

*यागसंतान m. Bein. Gajanta's (Sohnes des
Indra).

यागसूत्र n. *Opferschnur*.

याच्, याचति, °ते 1) *flehen*, *heischen*, *betteln*, *bit-*
tend angehen, *anflehen*; mit Acc. der Person und
der Sache; die Person häufig auch im Abl., sel-
tener im Gen.; die Sache auch in Comp. mit
अर्थे oder अर्थम्, im Acc. mit प्रति und im Dat. (bei
einem Nom. act.). Pass. *gebeten werden*, — um
(Acc.), ausnahmsweise *erbeten werden*. Mit पुनर्
zurückfordern, *wiederhaben wollen*. याचित *a) er-*
beten, *gefordert*; *geborgt* (Gaut.). — *b) gebeten*, *um*
eine Gabe angegangen. — 2) *um* ein Mädchen (Acc.)
werben, ein Mädchen *zur Ehe verlangen von Jmd*
(Abl., seltener Acc.), *für Jmd* (कृते, °अर्थे). Auch
mit विवाहार्थम्. याचिता *zur Ehe verlangt*. — 3)
Jmd (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anbieten*. — 4) vielleicht
so v. a. *versprechen*. — Caus. याचयति 1) *werben*
lassen. — 2) *Etwas* (Acc.) *für Jmd* (°अर्थे) *erbit-*
ten Pañcat. 25,15 = ed. Bomb. 1,25,12. — *De-
sid. यियाचिषते *anflehen wollen*. — Mit अनु *Jmd*
(Acc.) *in Bezug auf Etwas anflehen*. — Mit प्रत्यनु
Jmd (Acc.) *anflehen*. — Mit अभि 1) *flehen*, *hei-*
schen, *anflehen*, *bittend angehen*; mit Acc. der
Person und der Sache. अभियाचित *angefleht*, *ge-*
beten, — um (Acc.). — 2) um ein Mädchen *bei Jmd*
werben, ein Mädchen *zur Ehe verlangen von*; mit
doppeltem Acc. 47,16. — Mit समभि *anflehen*. —
Mit आ *flehen*, — um (Acc.). — Mit उप, °याचित
1) *gebeten* (Person) Kâd. 52,7. — 2) *worum*
man gebeten hat. — Mit निस् *losbitten*, *sich*
ausbitten, — von (Abl.); *sich Etwas von Jmd er-*
bitten (mit doppeltem Acc.) Tândja-Br. 24,18,2.
— Mit प्र *flehen*, *bitten um*, *heischen*, *anflehen*,
bittend angehen; mit Acc. der Person und der
Sache. — Mit संप्र *Jmd um Etwas bitten*, mit dop-

ıcc. — Mit सम् *Jmd bittend angehen.*

.1) m. *ein Bittender, Bettler.* — 2) f. ई

.

1) n. *a) das Bitten, Betteln, das Bitten* :omp. vorangehend). — *b)* am Ende eines *as Werben um* ein Mädchen. — 2) f. या *itten, Betteln, Bitte, das Bitten um* (im orangehend), *das Anbetteln Jmds* (im orangehend). °नां कर् Med. *eine Bitte* — *b)* *schlechte v. l. für यातना.

ि m. *Bettler* Kâraṇḍ. 29,23.

य 1) Adj. *zu fordern, zu verlangen,* — 2) s. *eine Bitte zu richten an* (Abl.).

ınd *°का f. *Bitte* Kâç. zu P. 3,3,110.

क 1) Adj. *geborgt* Naish. 7,56. — 2) n. *rgte Summe, ein zum Gebrauch entlehnstand* Jolly, Schuld. 296.

र् Nom. ag. 1) *Heischer, ein Bittender,* Gobh. Çrâddhak. 2,37. — 2) *Werber* (um chen).

व्य Adj. 1) *zu bitten.* — 2) *bei dem Jmd m* ein Mädchen (Acc.) *werben soll.*

Adj. *heischend, flehend um.*

Adj. *bittend, Bittsteller.* Nom. abstr. *ettelei.*

ई Adj. (f. या) *bestmöglich.*

f. 1) *das Heischen, Bitten,* — *um* (im)rangehend), *Betteln; Bitte, Gesuch.* या- Act. Med. *eine Bitte erfüllen.* — 2) *Wer*ein Mädchen.

ीवन n. *das Leben vom Betteln.*

ङ्ग m. *Fehlbitte.*

ाचस् n. Pl. *beim Betteln ausgestossene*

m. und याज्ञ्या f. = याज्ञा 1).

1) Adj. *a) zu Etwas aufzufordern, anzun ein Almosen anzusprechen.* — *b) zu um-*Nom. abstr. °ता f. — *c) zu fordern, zu ı, worum man bitten muss* oder *kann, ıan bettelt.* — 2) n. *das Betteln.*

. *Opferer.*

. 1) am Ende eines Comp. *a) Opferer.* — — 2) **gekochter Reis* oder *Speise* überh. pr. eines Brahmarshi. — याज्ञभोज्यः ıbd fehlerhaft für ऋषभो ज्ञयः.

m. 1) *Opferpriester.* In Comp. mit dem lter des Opfers und mit der Gottheit, der wird. Nom. abstr. °त्व n. — 2) **ein kö-Elephant.* Auch °गज m. — 3) **ein* ır *Elephant.*

याजन n. *das Versehen des Opfers für Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

याजनीय Adj. *für den man als Opferpriester thätig sein darf.*

याजमान n. *die Handlung, welche der Veranstalter eines Opfers selbst vollzieht.*

याजमानिक Adj. *den Veranstalter eines Opfers betreffend.*

याजयितर् Nom. ag. *der fungirende Opferpriester.*

*याजि 1) f. *Opfer.* — 2) m. = यष्टर्.

*याजिका f. *Opfer.*

याजिन् Adj. *opfernd, der geopfert hat;* m. *Opferer.* Gewöhnlich in Comp. mit dem dargebrachten Opfer oder mit der Gottheit, der man opfert.

याजुक Adj. in इष्टियाजुक.

याजुर्वेदिक und °वैदिक Adj. *zum Jagurveda in Beziehung stehend.*

याजुष 1) Adj. (f. ई) *zu den Jagus in Beziehung stehend.* याजुषाम्राय m. *der Jagus-Text* Prâtiç. 75. — 2) *m. *Rebhuhn* (wegen तैत्तिरीय) Râgan. 19,122.

याजुष्मत Adj. (f. ई) in Verbindung mit इष्टका Bez. *bestimmter Backsteine.* Vgl. यजुष्मत्.

याज्ञ Adj. *zum Opfer gehörig* Saṁhitopan. 27,1.

याज्ञतुरि 1) m. Patron. Ṛshabha's. — 2) n. Name eines Sâman.

*याज्ञदत्त Adj. von यज्ञदत्त Pat. zu P. 1,1,73, Vârtt. 5.

*याज्ञदत्तक Adj. desgl.

*याज्ञदत्ति m. Patron. von यज्ञदत्त.

*याज्ञदत्त्या f. zu याज्ञदत्ति Mahâbh. 4,35,*b*.

याज्ञदेव m. N. pr. eines Autors. Richtig याज्ञिकदेव.

*याज्ञपत Adj. von यज्ञपति.

*याज्ञवल्क Adj. *von Jâgñavalkja herrührend, zu ihm in Beziehung stehend.*

याज्ञवल्कीय 1) Adj. dass. — 2) n. Jâgñavalkja's *Gesetzbuch.*

याज्ञवल्कीयधर्मशास्त्रनिबन्ध m. Titel eines Werkes. Bühler, Rep. No. 358. fgg.

1. याज्ञवल्क्य m. Patron. N. pr. eines Lehrers. Pl. N. pr. eines Geschlechts Hariv. 1466.

2. याज्ञवल्क्य 1) Adj. = याज्ञवल्क. — 2) n. Titel einer Upanishad.

याज्ञवल्क्यगीता f., °वल्क्ययोग m., °वल्क्यशिक्षा f., °वल्क्यस्मृति f. und °वल्क्योपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

याज्ञसेन Patron. 1) m. des Çikhaṇḍin. — 2) f. ई der Draupadi.

याज्ञसेनि m. Patron. des Çikhaṇḍin.

*याज्ञायनि m. Patron. von यज्ञ.

याज्ञिक 1) Adj. (f. ई) *zum Opfer gehörig, darauf bezüglich* u. s. w. उपनिषद् f. Weber, Lit. — 2) m. *a) ein Kenner des Opfers, Liturgiker.* — *b)* *Kuça-*Gras, eine Art* Kuça-*Gras, Ficus religiosa, Butea frondosa* und *roth blühender* Khadira Râgan. 8,26. 10,36. 11,114.

याज्ञिकदेव m. N. pr. eines Scholiasten.

याज्ञिकवल्लभा f. Titel eines Werkes.

याज्ञिकसर्वस्व n. desgl. Opp. Cat. 1.

याज्ञिकानन्त m. N. pr. eines Autors.

याज्ञिकाम्रय Adj. als Beiw. Vishṇu's.

याज्ञिक्य n. *die Regeln der Liturgiker* 233,9.

*याज्ञिक्यक n. *ein schlechtes* Jâgñikja.

याज्ञिय 1) Adj. *zum Opfer gehörig,* — *geeignet.* — 2) m. *ein Kenner des Opfers, Liturgiker.*

याज्ञीय Adj. = याज्ञिय 1).

याज्ञीयमन्त्र m. Titel eines *Spruches* Opp. Cat. 1.

याज्य 1) Adj. *a) zu dessen Gunsten ein Opfer darzubringen ist* oder *dargebracht wird.* — *b) was geopfert werden darf* in अयाज्य 2). — 2) m. *Opferherr* Bâlar. 25,5. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 3) f. या *die Worte, welche im Augenblick der Hingabe des Opfers gesprochen werden, Begleitspruch.* याज्यानुवाक्या: TS. 1,5,2,1. याज्यानुवाक्ये Ait. Br. 1,4,3. याज्याकाम m. Vaitân. याज्यावत् Adv. Çâṅkh. Ça. 3,7,9.

याज्यवत् Adj. *mit einem Begleitspruch versehen.*

*याज्वन m. *der Sohn eines Opferers.*

1. यात् Abl. Adv. Conj. *in soweit als, so viel als; so lange als, seit.*

2. यात् Adj. in ऋणयात्.

यात 1) Adj. s. u. 1. या. — 2) n. *a) Fahrt* ṚV. 10,131,3. — *b) Gang, incessus.* — *c)* **der Ort, wo Jmd gegangen ist,* 238,20. — *d) das Vergangene, Vergangenheit.* — *e)* **das Lenken eines Elephanten mit dem Haken.*

यातऊतीय n. *die Hymne* ṚV. 6,25 Çâṅkh. Ça. 18,19,3.

यातन 1) n. *das Vergelten.* वैरस्य *das Racheüben.* — 2) f. या *a)* dass. °नां दा *es Jmd vergelten.* Vgl. वैर°. — *b) Strafe, Geldstrafe* Comm. zu TS. 2,796, 17. — *c)* Sg. und Pl. *Qual, Pein;* insbes. *Höllenqual.* Personificirt als Tochter von Bhaja (*Furcht*) und Mṛtju (*Tod*).

यातनागृह m. *Folterkammer.*

यातनार्थीय Adj. *Qualen ausgesetzt* M. 12,16.

यातयज्ञन Adj. *die Leute in Ordnung bringend, — in gleichmässige Bewegung setzend.*

यातयाम und यातयामन् Adj. 1) *was seinen Gang*

gemacht —, *was seine Arbeit gethan hat*, d. i. *erschöpft, ausgenützt, verbraucht;* überh. *untauglich, unbrauchbar geworden, unnütz; schal* (कामाः). Nom. abstr. यातयामत्व n. — 2) *der seine Zeit mit Etwas* (im Comp. vorangehend) *zugebracht hat.* — 3) **alt an Jahren* Râgân. 18,16.

1. यँातर् Nom. ag. 1) *gehend, fahrend, auf der Reise* —, *auf einem Marsche befindlich* ṚV. 7,34, 5. 8,59,1 (8,70,1), *ausgehend auf* (Acc.) 10,99,3. *Wagenfahrer.* Am Ende eines Comp. *reitend auf, gehend zu, Besucher* (Hemâdri 1,538,1). — 2) *Wagenführer.* — 3) Fut. von 1. या.

2. यातँर् Nom. ag. *Rächer.*

3. यातर् f. *die Frau des Bruders des Gatten.*

यातलाराय m. N. pr. eines *Fürsten.*

यँातवे Dat. Infin. zu 1. या ṚV. AV.

**यँातवँे* desgl. P. 3,4,9, Sch.

1. यातव्य Adj. (f. या) *gegen Spuk* —, *gegen Hexerei dienend* Maitr. S. 2,3,1.

2. यातव्य 1) Adj. *petendus, impugnandus* Mâlav. (ed. Boll.) 10,1. — 2) n. impers. *eundum, proficiscendum, zu marschiren, abzureisen;* Dat. *zur Abreise.* °काष्ठा *die Gegend, wohin der Zug gehen soll* Varâh. Jog. 8,9.

यातमुच n. Name eines Sâman.

**यातानप्रस्थ* N. pr. einer Oertlichkeit. Davon **Adj.* °क.

**यातानुयात* n. wohl *das Gehen und Folgen.*

यातायात n. 1) *das Gehen und Kommen.* — 2) *Ebbe und Fluth* Sadukṭik. 1,186.

याति in अकृयाति.

**यातिक* m. *Wanderer, Reisender.* Vgl. यात्रिक.

1. यातुँ 1) m. *a*) *Spuk, Hexerei.* — *b*) Bez. *einer Gattung von Dämonen, die in allerhand spukhaften Formen erscheinen.* — 2) **n. ein* Rakshas.

2. **यातु** m. 1) *Reisender.* — 2) *Wind.* — 3) *Zeit.*

**यातुघ्न* n. *Bdellium.*

यातुचँातन Adj. *die Jâtu verscheuchend.*

यातुजँम्भन Adj. *die Jâtu verschlingend.*

यातुजँू Adj. von Jâtu *getrieben, besessen.*

यातुधँान 1) m. = 1. यातुँ 1) *b*). — 2) f. यातुधानँी f. zu 1).

यातुधानतँपण Adj. *die Jâtu vernichtend* AV. 6, 32,1.

यातुधँानप्रेषित Adj. von *den Jâtu geschleudert* Çat. Br. 7,4,1,29.

यातुमँत्, und यातुमँावत् Adj. *Spuk treibend, hexend.*

यातुविँद् Adj. *des Spuks kundig.*

यातुहँन् Adj. *Spuk vertreibend.*

**यातृक* m. *Wanderer, Reisender.* Richtig यात्रिक.

**यातोपयात* n. *das Gehen und Kommen.*

**यातोपयातिक* Adj. von यातोपयात.

यात्रिक m. Pl. *eine best. buddhistische philosophische Schule* Hodgson, Essays 23. fgg. 41. 57. 82. fg.

**यात्य* m. *Höllenbewohner.*

यात्रा f. 1) *Gang,* — *nach* (im Comp. vorangehend), *Aufbruch, Fahrt, Reise, Marsch, Kriegszug.* यात्रां या *sich auf die Reise machen, einen Feldzug unternehmen;* यात्रां दा *einen F. unt.* प्राणात्तिकी und श्रौर्ध्वदेहिकी so v. a. *Tod.* — 2) *ein festlicher Zug, Procession.* — 3) *Festlichkeit* überh. Bâlar. 61,3. 23. 90,21. — 4) *Lebensunterhalt.* — 5) *das Thun und Treiben.* — 6) **Mittel.* — 7) Bez. *einer gewissen Gattung astrologischer Werke.* — 8) *eine best. dramatische Unterhaltung;* s. The Yâtrâs; or, the popular dramas of Bengal. By Nisikânta Chattopâdhyâya.

यात्राकर Adj. *das Leben fristend* Kâdaṃb. 1,18 (ed. Calc. 115,20).

यात्राकार m. *der Verfasser eines Werkes von der Art der* यात्रा 7).

यात्रागमन n. *Feldzug.*

यात्रामहोत्सव m. *ein grosser festlicher Aufzug.*

यात्राश्राद्ध n. *ein vor der Abreise gefeiertes* Çrâddha VP.^{2} 3,147.

यात्रिक 1) Adj. *a*) *zu einem Marsche, einem Feldzuge in Beziehung stehend.* — *b*) *zum Unterhalt erforderlich.* — 2) n. *a*) *Marsch, Feldzug.* — *b*) Titel *einer gewissen Gattung astrologischer Werke.*

यात्रिन् Adj. *auf einem Zuge befindlich.*

यात्रोत्सव m. *ein festlicher Aufzug, Procession.*

यात्सत्र n. *fahrende Feier,* Bez. *gewisser langdauernder Feier, welche* Sârasvata *heissen.*

याथ in दीर्घयाथँ.

**याथाकथाच* n. *ein Stattfinden unter allen Umständen.*

याथाकामी f. (Âpast. 4,19. Âpast. Çr. 6,31,7. 7, 24,2. 8,7,22 u. s. w. Çulbas. 1,18) und °काम्य n. (Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,59) *das Handeln nach Gutdünken, Willkür.*

याथातथ्य n. *ein richtiges Verhältniss, die gebührliche Art, Wahrheit.* °तथ्यम्, °तथ्येन und °तथ्यतँस् *der Wahrheit gemäss, nach Gebühr.*

याथात्म्य n. *die wahre Natur, das wahre Wesen.*

**याथार्थिक* Adj. = यथार्थ.

याथार्थ्य n. *die wahre Bedeutung.*

याथासंस्तरिक Adj. *den Teppich in seiner ursprünglichen Lage belassend.*

याद्, nur Partic. यँादमान *eng verbunden Verein mit* (Instr.).

**यादईश* m. *das Meer.*

यादव 1) Adj. (f. ई) *zu Jadu in Beziehung stehend, von ihm herstammend.* — 2) m. *a*) *ein Nachkomme Jadu's.* Auch Pl. — *b*) N. pr. eines Kosmographen und eines Astronomen. — 3) f. ई *weiblicher Nachkomme des Jadu.* — *b*) **Bein.* Durgâ. — 4) **n. Reichthum an Hausvieh.*

यादवक m. *ein Nachkomme Jadu's.* Pl.

यादवकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

यादवगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit.

कात्म्य n. Burnell., T.

यादवचम्पू f. Titel eines Werkes.

यादवपण्डित m. N. pr. eines Autors.

यादवराघवपाण्डवीय n. und यादवराघवीय Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

यादवराय m. N. pr. eines *Fürsten.*

यादवव्यास m. N. pr. eines Autors.

यादवशार्दूल m. Bein. Kṛshṇa's.

यादवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

यादवाभ्युदय m. Titel eines Werkes Opp.

यादवीपुत्र m. Metron. Judhishṭhira's 12,69,71.

यादवेन्द्र m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. eines Autors. Auch श्रीयादवेन्द्रपुरी.

यादवोदय m. Titel eines Werkes.

यँादस् n. 1) etwa *Lust, Wollust.* — 2) *Wasser lebendes Ungeheuer, ein grosses Wasserthier* Râgân. 19,69. यादसां **नाथ*: und — प्रभु Varuṇa's, — पति: desgl. und **das Meer.* **Wasser.* — 4) **Samenerguss.* — 5) **Fluss*

**यादायनि* m. Patron. von यद्र (1. य).

**यादुँ* m. *Wasser.*

यँादुर Adj. etwa *wollüstig umarmend.* Nach *reichliche Flüssigkeit ergiessend* (beim coitus)

**यादृत्त* Adj. *wie aussehend, qualis.*

यादृग्गुण Adj. *welcherlei Eigenschaften besitzend* 189,21.

यादृच्छिक Adj. (f. ई) 1) *zufällig* —, *unerwartet zugefallen, auf's Gerathewohl geschehend* Comm. zu TS. Prât. — 2) *dem Zufall Alles anheimstellend, kein bestimmtes Ziel verfolgend.*

यादृँश् Adj. *wie aussehend, qualis.* यादृक्ष *quale tale.*

यादृँश Adj. (f. ई) dass. In Verbindung mit तादृश *der erste beste, welcher immer.* Auch comp. यादृशतादृश MBh. 13,122,10, Kathâs. 24,155.

यादोनाथ m. 1) Bein. Varuṇa's. — 2) **das*

Râgan. 14,7.

*यादोनिवास m. *das Meer.*

(याद्राध्यम्) याद्राधिंश्रम् Adv. *so weit es sich thun lässt, so gut* oder *so schnell als möglich.* Nach Sâj. Adj. *für die Gehenden (Lebenden) erreichbar.*

(याद्व) यौदुम्र 1) Adj. Jadu oder *seinem Geschlecht gehörig.* — 2) m. Patron. von Jadu.

यौन 1) Adj. *führend* (von einem Wege), — *zu* (Gen. oder Adv. auf °त्रा) RV. 10,110,2. 73,7. — 2) f. यौनी *Bahn* in einer Formel Maitr. S. 2,8,13. — 3) n. *a) das Gehen, Fahren, Reiten, Marschiren* (gegen den Feind). Das Wohin im Loc. oder im Comp. vorangehend, das Worauf im Instr. oder im Comp. vorangehend, das Wogegen im Acc. mit प्रति. Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b) Bahn* TBr. 3,1,3,10. — *c) Fuhrwerk, Wagen, Vehikel* überhaupt. In Comp. mit dem Zugthiere. — *d)* bei den Buddhisten *das zur Erkenntniss führende Vehikel, das Mittel zur Erlösung von der Wiedergeburt.*

यानक n. *Fuhrwerk, Wagen.*

यानकार m. *Wagner.*

यानपात्र n. *Schiff, Boot.*

यानपात्रिका f. *ein kleines Schiff, Boot.*

यानभङ्ग m. *Schiffbruch.*

*यानमुख n. *der Vordertheil eines Wagens.*

यानयान n. *das Fahren* oder *Reiten* Kâraka 6,23.

यानवत् Adj. *mit einem Wagen versehen, zu W. fahrend.*

यानशाला f. *Wagenschauer.*

यान्त्रिक Adj. 1) *von den stumpfen chirurgischen Messern handelnd.* — 2) *künstlich gepresst* (Zuckersaft) Bhâvapr. 2,65.

याप m. in कालयाप.

यापक Adj. *bringend, verleihend.*

यापन 1) Adj. *a) verstreichen lassend, zu Ende bringend.* — *b) erleichternd, lindernd;* so heisst ein gewöhnlich aus Honig und Oel bereitetes Klystier Kâraka 6,3. — *c) das Leben fristend, unterhaltend.* — *d)* संघ m. *eine best.* Gaina-*Secte* Bhâgav. 4,152. — 2) f. (श्रा) und n. *a)* **das Verjagen.* — *b) das Verstreichenlassen der Zeit, Aufschieben, Versäumen, Versäumniss.* — *c) das Lindern* (einer Krankheit) Kâraka 6,3. — *d) das Fristen, Erhalten.* — *e)* **Lebensunterhalt.* — *f) das Ausüben, Ueben.*

यापनीय 1) *Adj. = याप्य. — 2) m. Pl. *ein best.* Gaina-*Secte* Ind. Antiq. 1878,34.

*यापनीयक Adj. = याप्य Çiçupâla 503.

यापयितव्य Adj. *gering, unbedeutend.*

*यापा f. *Flechte* (ज्ञटा).

याप्य 1) Adj. *a) fortzuschicken, fortzujagen* Gaut. 13,23 (*dem ein Verweis zu ertheilen ist* Bühler). — *b) zu lindern, sich lindern lassend* (Krankheit). Nom. abstr. °त्व n. — *c) gering, unbedeutend.* — *d) gemein, schlecht* (Handlung) Gaut. 19,2. — 2) *m. *des Vaters älterer Bruder* Gal.

*याप्ययान n. *Sänfte.*

याभ m. *fututio.*

याभवत् Adj. *fututor, bene futuens.*

यौभिस् Instr. Conj. *damit.*

1. यौम m. 1) *das Aufhören, Schluss* TS. 6,6,6,2. — 2) *= यम, संयम u. s. w. Vgl. अक्तर्यामँ.

2. यामँ 1) Adj. (f. ई) Jama *betreffend, von ihm kommend* (Çañk. zu Bâdar. 3,1,13), *für ihn bestimmt* u. s. w. — 2) n. Name verschiedener Sâman.

3. यौम 1) m. *a) Fahrt, Lauf; Bahn; Fortgang.* — *b) Wagen.* — *c) Nachtwache, ein Zeitraum von drei Stunden.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *d)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern.* — *e)* यामस्यार्कः als Name eines Sâman fehlerhaft für यमस्यार्कः. — 2) f. यामी N. pr. *a)* einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's (Manu's). — *b)* einer Apsaras.

*यामक m. Du. *das Mondhaus* Punarvasu.

यामककरेणुका f. = यामकरेणुका Kâd. 97,20 (173,10).

यामककुञ्जर m. = यामकुञ्जर Kâd. 109,19 (97,22 ed. Bomb.).

यामकरेणुका f. *eine zu bestimmten Stunden an einem best. Platze parat stehende Elephantenkuh* Kâd. (ed. Bomb.) 87,10.

यामकि Çâṅkh. Br. 27,1 = यामि *ich gehe;* s. Aufrecht in Z. d. d. m. G. 34,176.

यामकिनी f. 1) *eine die Wache habende Dienerin* Harshaṅ. (Çaka 1936) 276,17. — 2) *= ज्ञामि 2) *a*).

यामकुञ्जर m. *ein zu bestimmten Stunden an einem best. Platze parat stehender Elephant* Kâd. 101,3 (180,4 ed. Bomb. 90,6).

यामकोशँ m. *Wagenkasten.* Nach Sâj. Adj. *den Weg sperrend.*

*यामघोष 1) m. *Hahn.* — 2) m. f. (श्रा) *eine metallene Platte* oder *eine Pauke, an der die Nachtwachen angeschlagen werden.*

यामचेटी f. *eine die Wache habende Dienerin* Harshaṅ. 172,12.

यामतूर्य n. und यामदुन्दुभि m. = यामघोष 2).

यामदूत m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

1. यौमन् n. 1) *Gang, Lauf, Flug, Fahrt; das Kommen;* insbes. *Marsch, Kriegszug.* — 2) *das Angehen* (mit Bitten u. s. w.), *Anrufen,* überh. *das Nahen zu den Göttern.* — Der Loc. scheint bisweilen *hac vice, dieses Mal* oder dem Aehnliches zu bedeuten.

2. यामन् n. angeblich = नियमन Comm. zu Târḍja-Br. 20,3,5.

यामन, यामनी Hip. 1,38 fehlerhaft für याविमी.

*यामनादिन् m. *Hahn* Bhâvapr. 2,8, v. l.

*यामनाली f. = यामघोष 2).

*यामनेमि m. Bein. Indra's.

यामभद्र m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 833. 838.

याममय m. *eine für jede Stunde bestimmte Beschäftigung.*

यामरथ m. *eine best. zu Jama in Beziehung stehende Observanz.*

यामल n. 1) **Paar.* — 2) *eine best. Klasse von* Tantra-*Schriften.* Nom. abstr. °ता f.

यामलसार Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*यामलायन Adj. von यमल.

यामलाष्टकतन्त्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

यामलीय n. Titel eines Werkes oder *eine best. Gattung von Werken.*

यामवती f. *Nacht* Kâd. 2,50,22. 98,7 (60,10. 120,15).

यामवृत्ति f. *das Wachestehen.*

यौमश्रुत Adj. nach Sâj. *durch raschen Lauf berühmt.*

यामस्तम्बेरम m. = यामकुञ्जर Vikramâṅkaṅ. 18,45.

यामहूँ Adj. *der durch Bitten sich rufen lässt, hülfsbereit.* Nach Sâj. *zum Kommen* oder *zur Zeit bereit.*

यौमह्वति f. *Hülferuf.*

*यामातर् m. = ज्ञामातर् *Tochtermann.*

यामातृक m. dass.

यामायन m. Patron. verschiedener Ṛshi.

यामावस्थित Adj. *zu bestimmten Stunden an einem best. Platze parat stehend* Kâd. 97,1 (172,4 ed. Bomb. 94,20). 106,8 (192,6). Harshaṅ. 40,6.

1. यामि f. = ज्ञामि 2) *a*) Gop. Br. 1,9,9. Neuerer Fehler.

2. यामि f. = 3. याम 2) *a*).

यामिक 1) Adj. *auf der Wache stehend, die Wache habend.* पुरुष m. oder °भट m. = 2). °विलासिनी Harshaṅ. 92,17. — 2) m. *Nachtwächter, ein auf der Wache stehender Mann* Naish. 5,110. Vikramâṅkaṅ. 9,68. Kâd. (Çaka 1793) 197,16. °लोक m. 2,56,17 (74,22). Nom. abstr. यामिकता f. Vikramâṅkaṅ. 2, 70. — 3) f. *यामिका *Nacht.*

यामिकस्थित Adj. = यामावस्थित (so v. l.) Kâd. 2,47,14 (56,10).

त्र.
र्यामिन्. — यामिनी s. bes.
Nacht erscheinen Kâvjapr.

त्. — 2) N. pr. *a*) einer Toch-
b) der Gattin Târksha's.
ramâñkaṁ. 11,59. 14,45), या-
3,1) und यामिनीपति m. *der*

f. fingirter Name einer Prin-
).
ramâñkaṁ. 11,49) und यामि-
57) m. *der Mond.*
und रूढ°.
2) *a*). Vgl. auch 3. याम 2).
Mond. — 2) f. आ *Nacht.*
Jamunâ *in Beziehung ste-*
end, an ihr wachsend u. s. w.
von Jamunâ. — *b*) Nom. pr.
— β) eines Berges. — γ) ei-
ामुनाचार्य und यामुनाचार्यस्वा-
befelantimon Râǵan. 13,87. —
ha.

tron. von यमुन्.
*यामुन्दायनीय m. Patron. von

wester Sohn.
von 3. याम 2) *a*).
eines Sâman.
आ) *zu* Jama *in Beziehung*
nd, ihm eigen u. s. w. सूक्त n.
ehende Mondhaus Bharaṇi.
. und Instr. *im Süden, in süd-*
ch Bez. einer Species von Fie-
4. — 2) m. *a*) *die rechte Hand*
. 102,17. — *b*) *ein Scherge* Ja-
Çiva's. — β) Vishṇu's. —
*) *Sandelbaum. — 3) f. (आ)
us Bharaṇi VP.^{2} 2,266. 277.

Süden her.
r. eines Tîrtha.
Jama's *Charakter habend* Suça.

- S. auch u. यौम्य 3) 4).
ang der Sonne nach Süden.
südlich und nördlich. — 2)
den gehend.
er Weinpalme ähnlicher Baum.

यायजूक Adj. (f. आ) *fleissig opfernd.*

यायात 1) Adj. Jajâti *betreffend, ihm gehörend* u. s. w. — 2) n. Jajâti's *Geschichte.*

*यायातिक Adj. *die Geschichte der* Jajâti *kennend.*

यायावर 1) Adj. *umherwandernd, keinen festen Wohnsitz habend* Âpast. Ça. 5,3,22. 11,17,1. Kâraka 6,1. — 2) m. *a*) *ein umherwandernder Bettler.* — *b*) *ein zum Rossopfer bestimmtes (frei umherwanderndes) Ross.* — *c*) Pl. N. pr. eines Brahmanengeschlechts, zu welchem Garatkâru gehört; auch in Verbindung mit गणाः. *Sg. = जरत्कारु. — 3) n. *das Leben eines umherziehenden Bettlers.*

*यायष्टि f. Nom. act. vom Intens. von 1. यज् Pat. zu P. 1,1,58, Vârtt. 7.

यायिन् Adj. *gehend, reisend, marschirend, laufend, fahrend, fliegend, sich bewegend;* insbes. *in's Feld ziehend* (auch von Planeten im अक्युद्ध). Das Worauf, Wohin, Wo, Wieweit und Wie im Comp. vorangehend.

यार्कायण m. Patron. Auch Pl.

1. यौव m. Pl. = 2. यव *die lichten Monatshälften.*

2. याव 1) Adj. *aus Gerste bestehend, — bereitet.* — 2) *m. *eine best. aus Gerste bereitete Speise.* — 3) *f. ई *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,65.

3. याव m. *Lackfarbe* Viçvaprakâça. 12,17. Râǵat. 8,3404.

1. यावक 1) m. n. *eine best. aus Gerste bereitete Speise* Gaut. 27,11. — 2) n. (nach Nîlak.) *Gerstenkörner* MBh. 13,26,38. — Vgl. प्रसृति°.

2. यावक m. *Lackfarbe.*

यावककृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung.*

यावकव्रतिन् Adj. *der sich nur von den mit dem Koth der Kühe abgehenden Gerstenkörnern nährt* Nîlak. zu MBh. 13,26,38.

*यावक्रीतिक m. *die Geschichte des* Javakrîta *kennend.*

यावच्छक्तितम् Adv. *nach Kräften* Kâd. 174,12 (298,13).

यावच्छक्य 1) Adj. *möglichst weit* u. s. w. Comm. zu Âpast. Ça. 1,2,11. — 2) °म् Adv. *nach Möglichkeit.*

यावच्छराव Adj. *aus der erforderlichen Anzahl von* Çarâva *genannten Kornmaassen bestehend* Âçv. Ça. 12,8,35.

यावच्छर्करम् Adv. *im Verhältniss zur Menge des Kieses* Âpast. Ça. 1,6,13. Baudh. im Comm. zu 12.

यावच्छस् Adv. *wie vielfach.*

यावच्छस्त्रम् Adv. *wie weit das* Çastra *reicht.*

यावच्छेषम् Adv. *wie viel übrig ist.*

यावच्छ्रेष्ठ Adj. *bestmöglich.*

*यावच्छ्लोकम् Adv. *im Verhältniss zur Zahl der* Çloka.

यावज्जन्म Adv. *das ganze Leben hindurch.*

यावज्जीव° (Hemâdri 1,606,20) und °जीवम् Adv. *das ganze Leben hindurch, auf Lebenszeit.*

यावज्जीविक Adj. *lebenslänglich* Ǵaim. 2,4,1. Comm. zu Âpast. Ça. 5,25,1. Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Kâtj. Ça. 1,2,11.

यावज्जीवेन Instr. Adv. = यावज्जीवम् 179,2.

यावत् Indecl. s. u. यावत्.

यावतिथ Adj. *der wievielte.*

यावत्कपालम् Adv. *nach dem Umfange der Schalen.*

यावत्कर्तृ Adv. *nach der Anzahl der Handelnden, — der Theilnehmer am Opfer* Comm. zu Kâtj. Ça. 1,2,11.

यावत्कामम् Adv. *in beliebiger Länge.*

यावत्कालम् Adv. 1) *wie lange es dauert.* — 2) *eine Zeit lang.*

यावत्कृत्वस् Adv. *wie oft.* यावत्कृत्वस् Çat. Br. 9,1,2,11.

यावत्कतु Adj. *wie viele Vorsätze habend* Çat. Br. 10,6,2,1.

यावत्तरसम् Adv. *nach Vermögen* Maitr. S. 1,10,8 (148,21). यावत्तरसम् Taitt. Âr.

यावत्तावत्कल्पन n. *das = X Setzen* Biǵag. 107.

यावत्भूतम् Adv. *wie weit mit Fett getränkt.*

यावत्प्रमाण Adj. *wie gross.*

यावत्सत्त्वम् Adv. *so weit der Verstand reicht, nach bestem Verstande.*

यावत्सबन्धु Adv. *wie weit die Verwandtschaft reicht, mit Inbegriff aller Verwandten* AV. 18,4,37.

यावत्सामिधेनि Adj. *aus wie vielen* Sâmidhenî-*Versen bestehend* Kâtj. Ça. 3,1,9.

यावत्स्मृति Adv. *so vieler man sich erinnert* Kâtj. Ça. 14,5,21.

यावत्स्वम् Adv. *so viele man besitzt.*

यावदङ्गीन Adj. *ein wie grosses Glied habend.*

यावदत्तम् und यावदत्ताय (Gṛhjâs. 2,42.44) *bis zum Ende.*

यावदभीक्ष्णम् Adv. *für die Dauer eines Augenblicks.*

*यावदमत्रम् Adv. *nach der Anzahl der Krüge.*

यावदर्थ Adj. 1) *so viel wie nöthig, dem Bedarf entsprechend.* यावदर्थ° und यावदर्थम् Adv. — 2) *nicht mehr als nöthig an Etwas* (Loc.) *hängend.*

यावदर्ह n. *der wievielte Tag.*

यावदादिष्ट Adj. *so viel wie angegeben* Çâṅkh. Ça. 5,11,11.

यावद्भूतसंप्लवम् Adv. *bis zum Untergange der*

ः, *bis zum Ende der Welt.*

युषम् Adv. *das ganze Leben hindurch*, L.

युस् Adv. dass. °यु:प्रमाण Adj. *lebenslang*

हूतसंप्लवम् Adv. fehlerhaft für यावद्भूत°.

च्चम् Adv. *nach Belieben* Kâraka 6,1.

त्थम् Adv. *so viel wie nöthig* Spr. 606. — ,44 bedeutet यावदित्थम् (zwei Worte) *so f diese Weise.*

ष्टकम् Adv. *nach der Anzahl der Back-*âtj. Ça. 18,6,13.

प्सितम् Adv. *so viel Einem beliebt.*

क्त Adj. *so viel wie angegeben ist.* °म् Adv.

त्तमम् Adv. *bis zur äussersten Grenze.*

पम्य n. *eine blosse Vergleichung* Vâgrakîn.

मम् Adv. *so schnell man gehen kann.*

होतिन् Adj. *so oft man geschöpft hat* Lâṭj.

हणम् Adv. *bis zum Erfassen* Pân. Gaṇ.

ण° Adv. *bis zur Abtragung einer Schuld* chuld. 300.

वत्य Adj. *an wieviele Gottheiten gerichtet* 1,2,1,22.

विम् Adv. *nach der Zahl der Opfergaben* . 3,3,26.

I Adv. *wie oft, wie viele Male* Kâtj. Ça. Lâṭj. 1,9,7.

लम् Adv. *nach Kräften.*

ाषित Adj. *so viel wie gesprochen worden*

ावुस् Adj. *so weit das* Jagus *reicht* Lâṭj.

ाब्दम् Adv. *für die ganze Regierungszeit.*

वनम् Adv. *so weit die Angabe reicht* Lâṭj.

ंशति Adj. *bis zwanzig, bis zum zwanzig-*7,94,16.

र्यवत्त् Adj. *wie wirksam* Çat. Br. 1,2,3,7.

ृम् Adv. *so viel man bekommt.*

ाति Adv. *wie weit Etwas reicht.*

Nom. ag. *Reisiger* oder *Angreifer.* Am nes Comp. *gehend, fahrend.*

in अयावन्.

1) Adj. *im Lande der* Javana *geboren.*

n. *Olibanum.*

n. *Mischung* in अयावन.

n. *das Entfernen, Fernhalten* Sâj. zu ṚV.

5,53,14.

यावनाल 1) m. = यवनाल Bez. *verschiedener Arten von Sorghum* Râǵan. 8,80. 16,25. Ind. St. 15, 236. — 2) *f. ई *aus Sorghum gewonnener Zucker* Râǵan. 14,98. 102.

*यावनालनिभ m. und *नालशर m. *eine dem Andropogon bicolor ähnliche Rohrart.*

यावत् 1) Adj. *wie gross, wie weit reichend, wie lange dauernd, wie viel, wie vielfach, aus wie vielen Theilen bestehend, wie oft sich wiederholend, wie viele Jahre zählend, qualis.* यावत्तस् *quot* auch mit Gen. Pl. construirt. इति यावत् *so viel als* bei Erklärungen 212,14. यावच्चर्म दारु च so v. a. *nichts als Haut und Holz.* यावत्ताबत् *wie viel immer*, bei den Mathematikern Bez. *der ersten unbekannten Grösse, des X* Bîag. 12. यावत्तः किंयत्तः *wie viele immer.* यावद्दा यावद्दा *so viel als möglich* Çat. Br. 4, 4,5,13. — 2) यावत् Indecl. *a) wie weit, wie hoch, wie viel, in welcher Menge, — Anzahl, in welchem Betrage, in welchem Maasse, wie oft, wie sehr.* यावत्सूर्य उदेति स्म यावच्च प्रतितिष्ठति so v. a. von *Sonnenaufgang bis Sonnenuntergang* (räumlich). यावच्चावत् — तावत्तावत् *je wie weit — je so weit* 28,7. — *b) wie lange, während.* — *c) mittlerweile, inzwischen;* mit der 1sten Person Praes. (ganz ausnahmsweise Potent.) als Ankündigung eines Vorhabens, die 3te Person steht im Imper. — *d) bis dass*, mit Praes., Potent., Fut., Aor., Imperf. oder mit Ergänzung der Copula. — *e) sobald als, in der Zeit —, in dem Augenblicke dass;* mit Praes., Potent., Perf., Aor. oder mit Ergänzung der Copula. न — यावत् *noch nicht — als schon;* यावत् — यदा mit folgendem तदा *sobald als — da.* — *f)* न परम् und न केवलम् — यावत् *nicht nur — sondern sogar.* — *g)* mit einer Negation *so lange nicht, bevor, ehe, bis dass;* mit Praes., Potent., Fut., Imperf. oder mit Ergänzung der Copula. यावन्न auch *falls nicht* und *ob nicht.* — *h)* Praep. mit vorangehendem (häufiger) oder folgendem Acc. α) *während*, — β) *bis* (räumlich und zeitlich). Statt des Acc. auch Nomin. mit इति (पञ्च यावदिति mit verstelltem इति). अद्य यावत् *bis heute* Kap. 1, 158. — *i)* Praep. mit folgendem Abl. *bis;* auch यावदा. — 3) यावता Instr. *a) wie weit* (Âpast.), *wie lange.* — *b) bis dass*, mit Potent. Mit einer Negation *so lange nicht, bevor.* — *c) sobald als, in dem Augenblick dass;* mit Praes. — *d) sofern, da.* — 4) यावति Loc. *wie weit, wie lange.* यावति — तावति Daçak. 117,7.

यावन्मात्र Adj. (f. आ) 1) *welches Maass habend, wie gross, wie weit sich erstreckend* Hemâdri 1, 535,3. °म् Adv. *wie lange* ṚV. 10,89,19. — 2) *mässig, unbedeutend, winzig.* °म् Adv. *ein wenig, einigermaassen.*

यावयत्सख m. *ein abwehrender, d. h. vertheidigender, schützender Gefährte.*

यावयद्द्वेषस् Adj. *Feinde fernhaltend.*

*यावयितर् Nom. ag. *Zuwender.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 1,113,7.

यावशूक m. *aus der Asche von Gerstenstroh gewonnenes Aetzkali* Kâraka 1,27.

*यावस m. = तृणसंतति.

यावसिक m. *Grasschneider* Lalit. 357,10.

*यावास Adj. von यवास.

याविक्रोत्र n. *ein best. Opfer* Çat. Br. 1,7,3,26.

*यावेय n. *Gerstenfeld* Gal.

*याव्य 1) Partic. fut. pass. von यु. — 2) = याप्य *unbedeutend.*

यायु n. nach Sâj. *Umarmung, coitus;* eher *die beim coitus stattfindende Ergiessung.*

*यायोधरेय m. Metron. des Râhula.

यायोभद्र m. *der 4te Tag im bürgerlichen Monat.*

*याष्टि f. Nom. act. vom Caus. von 1. यज् Pat. zu P. 1,1,58, Vârtt. 7.

याष्टीक Adj. (*f. ई) *mit einem Stocke —, mit einer Keule bewaffnet.*

1. यास्=यस्. अवयासिसीष्टास् Kâṭh. 34,19 (VS. 21,3).

2. यास् Adj. in अयास्.

यास 1) m. *Alhagi Maurorum.* °शर्करा f. Kâraka 1,27 (याष° gedr.). — 2) *f. आ *Predigerkrähe.*

*यासक m. *Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,6.

यास्क 1) m. *a)* Patron. N. pr. eines Lehrers. Pl. *die Nachkommen* Jaska's. — *b)* *Pl. *die Schüler* Jaska's. — 2) *f. यास्की f. zu 1). Auch Pl.

यास्कनिरुक्त n. Jâska's Nirukta Opp. Cat. 1.

*यास्कायनि m. Patron. von यास्क.

*यास्कायनीय und *यास्कीय m. Pl. *die Schüler* Jâskâjani's.

*यित्थ m. N. pr. eines Mannes.

यियक्षु Adj. *zu opfern im Begriff stehend* 214,1.

यियविषु Adj. *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *zu bedecken —, zu überschütten im Begriff stehend* Bhaṭṭ.

यियासा f. *Lust zu gehen* Hem. Pâr. 1,157.

यियासु Adj. *zu gehen —, aufzubrechen —, davonzufliegen —, in's Feld zu ziehen —, auf Jmd loszugehen im Begriff stehend;* mit Acc., Dat. oder Acc. mit प्रति.

1. यु pronom. Stamm der 2ten Person in den Formen: 1) Du. युवाम् Nomin., युवाभ्याम् Acc. (in der spa-

teren Sprache auch Nomin.), युवभ्याम् und युवाभ्याम्, युवत्, युवासु und युवयोस्. युव (युवा) und युवत् am Anfange einiger Compp., युव auch in einigen Derivaten. — 2) Pl. यूयम्, युष्मान् (daneben auch f. युष्मास् fehlerhaft), युष्माभिस्, युष्मभ्यम्, युष्मात्, युष्माकम् (vor Vocalen öfters mit Elision des Endconsonanten), युष्मासु und युष्मे (Loc.). युष्म (युष्मा) und युष्मत् am Anfange eines Comp.; युष्म auch in einigen Derivaten.

2. यु, यौति, युते, युवति, °ते 1) *anziehen, anspannen; anbinden, festhalten.* — 2) *an sich ziehen, an sich herankommen lassen, in Besitz nehmen, in die Gewalt bekommen.* — 3) *drängen hin zu* (Acc.) AV. 11,10,16. — 4) *Jmd* (Dat.) *Etwas in die Gewalt geben*, so v. a. *verschaffen.* — 5) यौति = *अर्चतिकर्मन्. — 6) युत *a) befestigt an* (im Comp. vorangehend). — *b) hinzugefügt.* — *c) verbunden, — mit, vereinigt, in Conjunction stehend mit, vermehrt um, versehen mit, im Besitz seiend von;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. स्वपत्या युतो वणिक् so v. a. *der Kaufmann mit seiner Frau.* — *d) zusammengefügt —, bestehend aus* (im Comp. vorangehend). — *e) verbunden mit* (Instr.), so v. a. *vollbringend, obliegend.* — *f) in Verbindung stehend mit, betreffend;* am Ende eines Comp. — *Caus. यावयति. — Desid. युयूषति, *पियविषति *an sich ziehen —, festhalten wollen.* — *Desid. vom Caus. पियावयिषति. — *Intens. योयोति, योयुवति; s. u. आ und नि. — Mit व्यति *untereinander mengen, vermischen* Bhaṭṭ. — Mit अनु in अनुयु. — Mit अभि, °युत *enthalten —, eingefasst in* (Loc.). — Mit आ 1) *an sich ziehen* (auch die Zügel, die Flügel), *erfassen, in seine Arme ziehen.* — 2) *anziehen* (intrans. von einem Zugthiere). — 3) *ansichziehen*, so v. a. *sich bemächtigen, einnehmen* (das Herz). — 4) *Jmd Etwas verschaffen.* — 5) *mischen, umrühren* Mân. Çr. 2,1,1. Gṛhj. 1, 9. — 6) °आयुत *verbunden —, versehen mit.* Stets am Ende eines Çloka, also metrisch st. युत. Tarkas. 57 fehlerhaft für अयुत. — Intens. (आयोयुवान) *sich zusammenziehen, — hineinschmiegen.* — Mit अभ्या (mit Flügelschlag) *zustreben auf* (Acc.). — Mit उदा *aufstören, aufrühren.* Vgl. दर्व्युदायुवन (Nachtr. 3). — Mit पर्या *mischen, umrühren* Mân. Gṛhj. 2,2. — Mit समा 1) dass. Maitr. S. 3,6,2. — 2) समायुत *a) zusammengebracht, — getrieben.* — *b) zusammengefügt —, bestehend aus* (im Comp. vorangehend). — *c) verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Mit उद् 1) *in die Höhe ziehen.* — 2) उद्युत *a) gemischt in* मधूद्युत. — *b) verrückt* (मनस्). — Mit नि 1) *anbinden, festmachen.* निर्युत *angebunden.* — 2) *Jmd Etwas in die Gewalt geben, verschaffen.* — 3) *in seine Gewalt bringen.* — Intens. (°योयुवे) *anbinden.* — Mit परि, °युत *rings umfassend.* — Desid. *umspannen wollen* ṚV. 6,62,1. — Mit प्र 1) *umrühren, mengen* Maitr. S. 3,10,4. Âpast. Çr. 7, 25,4. 5. प्रयुत *gemengt mit* (Instr.) Mân. Çr. 2,3,7. — 2) *stören, zerstören.* प्रयुत *zerstört, zu Nichte gemacht* (द्वेषस्, द्वेषांसि) Maitr. S. 1,2,16 = Mân. Çr. 1,8,4 = Âpast. Çr. 7,20,4. Vgl. 1. मथ्. — 3) प्रयुत *verworren* (Traum) Mân. Gṛhj. 2,14. — Mit प्रतिप्र in °यवणा. — Mit प्रति *anbinden, hemmen.* Vgl. प्रतियुवन. — Mit वि nicht zu scheiden von 4. यु mit वि. — Mit प्रवि, °युत *vollgestopft.* — Mit सम् 1) *an sich bringen, in sich aufnehmen, verzehren.* — 2) *Etwas mit Jmd verbinden*, so v. a. *mittheilen.* — 3) *verbinden, vermengen, in Verbindung bringen mit* (Instr.). — 4) संयुत *a) gebunden.* — *b) zusammengefügt, verbunden, — mit* (Instr., Instr. mit सक् oder im Comp. vorangehend), *in Conjunction stehend mit* (im Comp. vorangehend), *vermehrt um* (अशीतिसंयुतं शतम् *hundert und achtzig*). — *c) bestehend aus* (Instr.), *Etwas* (im Comp. vorangehend) *enthaltend.* — *d) Bezug habend auf* (im Comp. vorangehend), *gerichtet gegen* (Loc.). — *e) gehäuft, allerhand.* — *f)* verwechselt mit संयत.

3. यु (= 2. यु) m. *Geselle, Gefährte* Maitr. S. 1,4,2 (द्वौ यू zu lesen). Çat. Br. 3,7,4,10. Âpast. Çr. 11, 19,8. Comm. zu Kâtj. Çr. 6,4,3.

4. यु, युयौति (auch Med.), °युवति, °युवते, °यवते. 1) *fernhalten, abwehren, trennen von* (Abl.). — 2) *bewahren vor* (Abl.). — 3) *verwehren, vorenthalten.* — 4) *sich fern halten, getrennt bleiben, — werden, — von* (Abl.). युत *getrennt.* — Caus. यवयति und यावयति = Simpl. 1) 2) 3). — Intens. (अयोयवीत्, योयुवत् Partic.) 1) *sich zurückziehen, zurückweichen.* — 2) *klaffen, eine Lücke zeigen.* — 3) *fernhalten von* (Abl.) Maitr. S. 2,1,10 (12,3). — Mit अप *beseitigen, abwenden von* (Abl. oder Dat.). — Mit अव *abtrennen.* °युत *getrennt von* (Abl.). — Caus. *fernhalten.* — Mit निस् *beseitigen.* — Mit प्र 1) dass. — 2) प्रयुत *abwesend, zerstreut, achtlos, sorglos.* — Mit वि 1) *sich trennen, — scheiden.* — 2) *getrennt werden von, beraubt werden, einer Sache verlustig gehen;* mit Instr. वियुत *getrennt von, privatus* (die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend), *nicht in Conjunction stehend mit* (im Comp. vorangehend); *vermindert, wovon abgezogen worden ist.* — 3) *ablösen von, bringen um* (Instr.). — 4) *von sich fern halten* Çiç. 6,62. — 5) *scheiden, auseinander bringen.* — 6) *spreiten, zerstreuen.* — 7) *öffnen.*

5. युं Adj. *fahrend.* — ṚV. 8,89,13 ist wohl द्वयुं st. युं zu vermuthen.

युक्त 1) Adj. s. u. 1. युज्. — 2) m. N. pr. *a)* ein Sohnes des Manu Raivata. — *b)* eines Ṛshi unter Manu Bhautja. — 3) *f. युक्ता *eine best. Pflanze.* — 4) n. *a) Gespann.* — *b) Verbindung* 227,13. 228,4. 5. 230,11. 12. 231,26. 232,10. — *c) das Passen, Angemessenheit.* युक्तेन *auf angemessene Weise, gehörig* ṚV. 5,27,3. Bhâvapr. 2,25. बुद्धियुक्तेन *auf eine dem Verstande entsprechende Weise* Râǵat. 7,209. — *d) *ein best. Längenmaass;* richtig युत.

युक्तक n. *Pärchen.*

युक्तकर्मन् Adj. *zweckmässig.* Nom. abstr. °र्मता f. Bhâvapr. 1,130.

युक्तकारिन् und युक्तकृत् Adj. *Angemessenes thuend, auf passende Weise zu Werke gehend.*

युक्तग्रावन् Adj. *der die* Soma-*Steine zur Hand genommen —, — in Thätigkeit gesetzt hat.*

*युक्ततरक Adj. *ganz in Ordnung, — richtig.*

युक्तत्व n. 1) *das Verwendetsein.* — 2) *das Beschäftigtsein.* — 3) *Angemessenheit, das am Platze Sein* 278,11.

युक्तदण्ड Adj. *Strafe anwendend; gerecht strafend.* Nom. abstr. °ता f.

युक्तमनस् Adj. *angespannten Geistes, aufmerksam.*

*युक्तयोग Adj. *in Contemplation begriffen* L. K. 1052.

युक्तरथ 1) m. *ein best. reinigendes Klystier.* — 2) n. *ein best. Wunderelixir.*

*युक्तरसा und *युक्तरास्ना f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 6,82.

युक्तरूप Adj. *idoneus, geeignet, angemessen, entsprechend, passend;* mit Loc. oder Gen. °म् Adv.

युक्तरूपक n. *eine angemessene Metapher* 252,2.

युक्तवत् Adj. *eine Form von* 1. युज् *enthaltend.*

युक्तवादिन् Adj. *Angemessenes —, Passendes sprechend* Venis. 71,22.

युक्तसेन Adj. *dessen Heer zum Ausmarsch bereit ist.* Davon Adj. °सेनीय *über einen solchen handelnd.*

*युक्तायस् n. *a sort of wooden spade or shovel.*

*युक्तारोक्तिन् Adj. P. 6,2,81.

युक्तार्थ Adj. *sinnreich, sinnvoll, vernünftig.*

युक्ताश्व (viersilbig) Adj. *wofür die Rosse geschirrt sind.*

युक्ति f. 1) *Verbindung, Verknüpfung* Ait. Br. 6,

23. Tândja-Br. 11,1,6. — 2) *Alliage, Legirung.* — 3) in der Astr. *Conjunction.* — 4) *Verbindung von Worten, Satz.* — 5) etwa *Ligatur von Schriftzeichen* Visnus. 7,12. — 6) *Summe.* — 7) *das Darangehen, Anstalten zu Etwas* (Nomen act. im Loc. oder im Comp. vorangehend). — 8) *Anwendung, Gebrauch, Praxis.* — 9) *Mittel*, insbes. *Zaubermittel, ein fein ausgedachtes Mittel, Kunstgriff, Kniff;* die Ergänzung ein Nomen act. im Loc. oder Dat., oder ein Satz mit यथा und Potent. युक्तिं कर् *ein Mittel finden, eine List anwenden,* — *angeben.* °युक्त्या, °युक्तितस्, °युक्तिभिस् und °युक्ति° *vermittelst, vermöge.* युक्त्या, युक्तितस् (115,17. 117, 14), युक्तिभिस् und युक्ति° *auf eine feine, schlaue, versteckte Weise, durch* —, *mit List, vermittelst einer List, unter irgend einem Vorwande.* — 10) *Argument, Beweisgrund, Argumentation, ratiocinatio.* °तस् *vermittelst eines Arguments* Kap. 1, 59. — 11) *Grund, Motiv.* — 12) *das Zutreffen, Passen, Angemessenheit, Richtigkeit.* युक्त्या und युक्तितस् *in angemessener Weise, in richtigem Maasse, wie es sich gehört.* — 13) in der Dramatik *eine verständige Betrachtung, Erwägung der Umstände.*

युक्तिकर Adj. *passend, angemessen* oder *begründet.*

युक्तिकल्पतरु m. Titel eines Werkes.

युक्तिज्ञ Adj. 1) *sich auf Mischungen* (von Wohlgerüchen) *verstehend.* — 2) *die rechten Mittel kennend.*

युक्तिदीपिका f. und युक्तिप्रकाश m. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 374. 658.

युक्तिबाह्य Adj. *mit der richtigen Anwendung* (von Heilmitteln) *nicht vertraut* Karaka 1,1.

युक्तिभाषा f. Titel eines Werkes.

युक्तिमत् Adj. 1) am Ende eines Comp. *verbunden* —, *verknüpft mit.* — 2) *geschickt*, mit Infin. — 3) *mit Argumenten versehen, begründet.* Nom. abstr. °मत्त्व n. — 4) *angemessen, passend* Naish. 3,49.

युक्तिमालिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

युक्तियुक्त Adj. 1) *erfahren.* — 2) *passend, angemessen* oder *begründet, sehr wahrscheinlich* (Bâlar. 15,15).

युक्तिशास्त्र n. *die Lehre von dem, was sich schickt,* — *passt.*

युक्तिस्नेरुप्रपूराणी f. Titel eines Werkes.

युक्ताय Absol. von 1. युज् TS. 4,1,2,1.

युक्पादयमक n. *Paronomasie des zweiten und vierten Stollens.* Beispiel Bhatt. 10,2.

युग् n. (in der 1sten und 4ten Bed. ausnahmsweise m.) 1) *Joch.* Damit werden Arme verglichen. — 2) *Paar.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Doppel-Çloka, zwei Çloka, durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.* — 4) *Geschlecht, Generation, Lebensperiode; der durch Abstammung zusammengehörige Stamm.* — 5) *eine Periode von fünf* (auch *sechs* Ind. St. 10,379) *Jahren*, insbes. *ein Lustrum im 60jährigen Jupitercyclus.* — 6) *Weltperiode, Weltalter, Cyclus* (Kṛta oder Satja, Tretâ, Dvâpara und Kali). — 7) als *Längenmaass* = 86 Aṅgula Çulbas. 1,12. = 4 Hasta nach den Lexicographen. — 8) Bez. *der Zahlen vier* und *zwölf.* — 9) *eine best. Configuration des Mondes.* — 10) *eine best. Constellation, wenn nämlich alle Planeten in zwei Häusern stehen.* — 11) **eine best. Heilpflanze,* = वृद्धि. — 12) युगेन TBr. 3,7,12,1 nach dem Comm. = युगपद्.

*युगकीलक m. *Pflock am Joche.*

युगक्षय m. *Ende eines* Juga, *Weltende.*

युगधार m. wohl *der Zapfen, mit dem das Joch an die Deichsel befestigt wird,* Mân. Gṛhj. 1,10.

युगंधर 1) Adj. (f. आ) *das Joch tragend* (?). — 2) (*m. n.) *Deichsel.* — 3) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten. — γ) eines Berges. — δ) eines Waldes.

युगप m. N. pr. eines Gandharva.

युगपत्कर्मन् n. *eine gleichzeitige Handlung.*

युगपत्काल Adj. *gleichzeitig stattfindend* Âpast. Çr. 8,5,18.

*युगपत्त्र m. *Bauhinia variegata.*

*युगपत्त्रक 1) m. dass. Bhâvapr. 1,204. — 2) f. °त्त्रिका *Dalbergia Sissoo.*

युगपत्प्राप्ति f. *gleichzeitige Erreichung.*

युगपद् Adv. *gleichzeitig, zugleich,* — *mit* (*Instr.). Vgl. युगशस्.

युगपद्भाव m. *Gleichzeitigkeit.*

*युगपार्श्वक und *°पार्श्वग Adj. *zur Seite des Joches gehend* (ein junger Stier).

युगपुराण n. Titel eines Abschnitts in der Garga-Saṁhitâ.

युगभङ्ग m. *das Zerbrechen des Joches.*

1. युगमात्र n. *die Länge eines Joches, vier Handlängen.* Beim Gehen *nur so weit vor sich blicken,* so v. a. *die Augen zur Erde richten, nur auf seine Füsse sehen* VP. 3,12,39. °दर्शिन् Lalit. 231,6. °दृश् Karaka 1,8. °प्रेक्षिन् Lalit. 230,17.

2. युगमात्र Adj. (f. ई) *Joch-gross, vier Hände lang.*

युगल 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Paar.* युगलो भू- *mit einem Andern zur Seite gehen.* — 2) *Doppelgebet*, Bez. *eines best. Gebetes an* Lakshmi und Nârâjaṇa.

युगलक n. 1) *Paar.* — 2) *ein Doppel-Çloka, durch welchen ein und derselbe Satz durchgeht.*

युगलज m. Du. *Zwillinge* Hem. Par. 2,255.

युगलभक्त m. Pl. *eine best.* Vishṇu'itische *Secte.*

*युगलाढ्य oder *युगलाढ्य m. *eine best. Pflanze.*

युगलाय् *ein Paar darstellen.* पाशयुगलायित Adj. *ein Paar Schlingen darstellend.*

युगलिन् Adj. so v. a. *egoistisch* Ind. St. 15,294.

*युगवरत्रा f. *Jochriemen.*

*युगव्या f. scheinbar = अर्गला(!); es ist aber im Comm. zu Ragh. ed. Calc. 3,5 zu lesen युगव्यायता अर्गलवत्.

युगशम्य n. *Joch sammt Zapfen* Çat. Br. 3,5,4,24.

युगशस्रम् Adv. *zugleich mit* (Instr.) Maitr. S. 2, 4,1 (38,3) = Kâṭh. 12,10. Vgl. युगपद्.

युगसंवत्सर m. *das zur Ausfüllung des 5jährigen Juga dienende lunare Jahr* Ind. St. 10,299.

युगसहस्राय्, °यते *zu tausend Weltperioden werden,* so v. a. *unendlich lang erscheinen* Kâd. 187,21.

*युगांशक m. *Jahr.*

युगादि m. *der Anfang eines* Juga, *Weltanfang.* °कृत् m. Bein. Çiva's.

युगादिज्ञिन (Pañkad.), युगादिदेव (ebend. Ind. St. 15,269. 362. 387), युगादिपुरुष (Ind. St. 15,397) und युगादीश m. Bez. des Gina Ṛshabha.

युगाद्या f. (sc. तिथि) *der erste Tag einer Weltperiode* VP. 3,14,13.

युगाध्यक्ष m. *Aufseher über eine Weltperiode,* Bein. Prağâpati's.

युगान्त m. 1) *Ende des Joches.* — 2) *Meridian.* युगान्तमधिरूढः सविता so v. a. *es ist Mittagszeit.* — 3) *Ende einer Generation.* — 4) *Ende einer Weltperiode, Weltende.*

युगान्तक m. = युगान्त 4).

युगान्तर n. 1) **eine Art Joch, ein besonderes Joch.* — 2) *die zweite Hälfte des durch den Meridian durchschnittenen Bogens, den die Sonne am Himmel beschreibt.* युगान्तरमधिरूढः सविता so v. a. *es ist Mittag vorbei.* — 3) *eine andere* —, *eine folgende Generation.*

युगाय्, °यते *lang wie ein* Juga —, *wie eine Ewigkeit erscheinen.*

युगिन् in वत्स°.

युगेश m. *der Beherrscher eines Lustrum.*

युगोरस्य m. Bez. *einer best. Truppenaufstellung.*

युग्म 1) Adj. (f. आ) *paarig, geradzahlig.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Paar.* — *b) Zwillinge.* —

c) *die Zwillinge im Thierkreise.* — d) *ein Doppel-*Çloka, *durch welchen ein und derselbe Satz durchgeht.* — e) *Vereinigung* —, *Zusammenfluss zweier Flüsse.* — f) häufig fehlerhaft für युग्य.

युग्मक 1) Adj. = युग्म 1). — 2) n. (adj. Comp. f. आ) = युग्म 2) a) und d).

युग्मकृष्णल *Doppel-Krshṇala* Kauç. 11. 52.

युग्मचारिन् Adj. *paarweise herumgehend.*

*युग्मज्ञ m. Du. *Zwillinge.*

युग्मजननशान्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

युग्मजन्मन् m. Du. *Zwillinge* Hem. Par. 2,268.

युग्मधर्मन् Adj. von unbestimmter Bed. Çata. 3,5.

युग्मिन् und युग्मित्त् Adj. = युग्म 1).

*युग्मपत्त्र m. *Bauhinia variegata.*

*युग्मपत्त्रिका f. *Dalbergia Sissoo.*

*युग्मपर्णी m. 1) *Bauhinia variegata.* — 2) *Alstonia scholaris.*

*युग्मफला f. 1) *Koloquinthengurke* Râgân. 3,57. — 2) *Tragia involucrata.* — 3) = गन्धिका (3).

*युग्मफलोत्तम m. *Asclepias rosea.*

युग्मलाङ्गलिन् Adj. *zwei Pflüge besitzend* Hemâdri 1,483,3.

युग्मविपुला f. *ein best. Metrum.*

युग्मशुक्ल n. *zwei weisse Flecken im dunkeln Theile des Auges.*

युग्मापत्या Adj. f. *Mutter von Zwillingen seiend.*

युग्मिन् m. Pl. von unbestimmter Bed. Çata. 3,4.

युग्य n. 1) *Wagen.* — 2) *Jochthier, Zugthier.* Auch in collect. Bed. — 3) ब्रह्मण्यं युग्यं दशस्तोभम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

युग्यवाह् m. *Wagenlenker, Kutscher.*

युग्वन् in अभियुग्वन्, सयुग्वन् und स्वयुग्वन्.

*युङ्ग्, युङ्गति (वर्जने).

युङ्ग in अयुङ्ग.

युङ्गिन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

युङ्ग्, युङ्क्ते *weichen, sich wegmachen von* (Abl.). — Mit निरा (?) Çâṅkh. Ça. 12,22,3. — Mit प्र *abwesend sein.* Mit und ohne मनसा *gleichgültig* —, *achtlos sein.*

1. युज्, युनक्ति (metrisch auch अयुजम्, युजीयात्), युङ्क्ते (metrisch auch युजते, युजसे, युजत = अयुङ्क्त); ved. auch युज्, युज und यौज als Präsensstämme. 1) *schirren, anschirren an* (Loc. odor Instr.), *anspannen, bespannen mit* (Instr.). वज्रान *fahrend mit* (Instr.). — 2) *anspannen* in verschiedenen Uebertragungen, so v. a. *in Thätigkeit setzen, in Gebrauch nehmen, zurüsten, ausrüsten* (ein Heer), *verrichten, darbringen* (Segenswünsche, Verehrung), *anbringen, anwenden* (Kâraka 8,11). Pass. *sich rüsten zu* (Dat.). — 3) *auflegen* Geschosse (sc. auf den Bogen), — *gegen Jmd* (Loc.), *befestigen* (Schmucksachen), *setzen* —, *fügen auf* oder *in, thun* —, *schliessen in* (Loc.). Pass. und Med. *sich hängen an* (Loc.) eig. und übertr. — 4) *Jmd anstellen bei, beauftragen mit* (Loc. oder Dat. 106,26). धुरि so v. a. *an die Spitze stellen.* युज्यमान *beschäftigt mit* (Loc.). — 5) *auftragen, befehlen, injungere;* mit Acc. — 6) eine Zuneigung u. s. w. *Jmd* (Loc.) *zuwenden.* — 7) आत्मानम्, मनस् (TS. 1,2,12,1. 4,1, 1,1), मानसम्, चेतस्, चित्तम्, चित्ताम्, धियम् (TS. 1, 2,12,1. 4,1,1,1) *den Geist, den Sinn, die Gedanken auf einen Punct richten;* die Ergänzung im Loc. — 8) Act. Med. *sich vertiefen,* auch mit beigefügtem योगम्. — 9) *sich Etwas* (Acc.) *vergegenwärtigen, sich in's Gedächtniss zurückrufen.* — 10) *verbinden, aneinanderreihen, anreihen, zusammenbringen* —, *zusammenführen mit* (Instr.). Pass. Med. *sich verbinden* (auch ehelich Gaut. 18,20) —, *sich umgeben* —, *in Conjunction treten mit* (Instr.). — 11) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *verbinden,* so v. a. *versehen* —, *beschenken mit, Jmd einer Sache theilhaftig machen.* Pass. *einer Sache* (Instr. oder Instr. mit सह) *theilhaftig werden.* — 12) *mit sich verbinden, in Conjunction treten mit;* mit Acc. — 13) Med. *theilhaftig werden,* mit Acc. — 14) *Jmd* (Loc. oder Gen.) *Etwas* (Acc.) *zu Theil werden lassen, zukommen lassen, verleihen.* Med. mit आत्मनि so v. a. *selbst geniessen.* Pass. *Jmd* (Gen.) *zu Theil werden.* — 15) Pass. *passen,* — *zu* (Instr.), *wohin* (Loc.), *sich schicken,* — *für Jmd* (Loc.; statt des Loc. द्वयोस् Paṇḍat. ed. Bomb. 2,11,6 hat ed. Kosegg. द्वाभ्याम्), *gemäss sein, sich ziemen, sich eignen zu,* so v. a. *Etwas* (Nomin.) *zu sein verdienen, Etwas aller Ordnung nach sein müssen, zukommen,* — *Jmd* (Loc. oder Gen.), *recht sein, logisch richtig sein.* Mit न und Infin. *sich nicht schicken* —, *nicht gerathen sein* —, *nicht am Platze sein zu,* — *für Jmd* (Instr. oder Gen.); *nicht dürfen* (mit passivisch wiederzugebendem Infin.; die Person, durch die Etwas nicht geschehen soll, im Instr. oder Gen.). — 16) युज्यान (s. auch bes.) *dem es wohlgeht, sich in guten Verhältnissen befindend.* — 17) युक्त a) *angeschirrt,* — *an* (Loc.), *angespannt, bespannt mit* (Instr.). — b) *in Thätigkeit* —, *an's Werk gesetzt, angestellt, beschäftigt, obliegend, sich befleissigend, bedacht auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — c) *angewandt.* — d) *gerüstet,* — *zu* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — e) *beschäftigt mit, begriffen in* (Instr.). सिसृक्षया so v. a. *zu schaffen beabsichtigend.* — f) *versenkt* (in übertr. Bed.) *in* (Loc.). — g) *gesammelt, aufmerksam, vertieft, ganz bei der Sache seiend.* युक्ततर *gar sehr auf seiner Hut seiend gegenüber Jmd* (Loc.). युक्ततम *im höchsten Grade gesammelt* u. s. w. — h) *geübt, geschickt, erfahren,* — *in* (Loc.). — i) *verbunden, vereinigt, hinzugefügt, aneinander gereiht, regelmässig aufeinander folgend.* युक्तम् *in Schaaren.* — k) *verbunden* —, *in Conjunction stehend* —, *versehen mit, begleitet* —, *im Besitz von;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. युक्तः कालेन यश्च न so v. a. *und wer nicht die rechte Zeit benutzt.* — l) *in Beziehung gekommen mit* (Instr.). — m) *verbunden mit,* so v. a. *bezüglich auf* (im Comp. vorangehend). — n) *gebunden an, abhängig von* (im Comp. vorangehend). — o) *passend, angemessen, sich schickend, sich ziemend,* — *für* (Gen. oder Loc.), *recht, richtig.* युष्माभिर्दर्शने so v. a. *sehenswerth für euch.* Am Ende eines Comp. *gemäss, entsprechend.* युक्तम् mit folgenden यद् *es ist passend, dass;* युक्तं तत्रं स्वर्गं प्रातुम् *es ziemt sich, dass die Krieger in den Himmel kommen;* न युक्तमनयोस्तत्र गन्तुम् *es ziemt sich nicht, dass sie dahin gehen;* न युक्तं भवता मिथ्या mit Infin. *es ziemt sich nicht, dass du;* प्रतिक्रिया कर्तुं युक्ता त्वया oder तव *es ziemt sich, dass du Vergeltung übst;* न युक्तं भवताऽमनृतेनोपचरितुम् so v. a. *es ziemt sich nicht, dass du mich mit einer Unwahrheit bedienst.* युक्तम् und युक्त° Adv. *auf passende Weise, angemessen, gehörig.* युक्तशीतोष्ण *nicht zu kalt und nicht zu heiss.* युक्तं त्यजामि *es ist angemessen, dass ich verlasse;* न युक्तं वसत so v. a. *wohnet nicht, da es unangemessen wäre.* — p) *günstig* (Schicksal, Augenblick). — q) *dem es wohlergeht, sich in guten Verhältnissen befindend.* — r) *beschaffen, seiend.* Mit तथा *in solchem Zustande sich befindend* (MBu. 3, 76,8), *so verfahrend* (Spr. 4843). — s) in der Grammatik *primitiv* (Gegensatz *abgeleitet*). — Caus. योजयति, °ते (metrisch) 1) *schirren, anschirren an* (Loc.), *anspannen, bespannen mit* (Instr.). — 2) *rüsten* (ein Heer). — 3) *hinstellen, aufstellen* (Truppen). — 4) *gebrauchen, anwenden, verrichten, pflegen* (Gespräche u. s. w.). — 5) *unternehmen, beginnen.* — 6) *Jmd einsetzen, anstellen bei, beauftragen mit* (Loc.). — 7) *Jmd zu Etwas* (Dat.) *antreiben.* — 8) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *verhelfen.* — 9) *stellen, auswerfen* (Schlingen, Netze). — 10) *auflegen* (insbes. Pfeile), — *auf* (Loc.), *richten* (Pfeile) *auf* (Loc.). — 11) *anfügen, hinzufügen.* — 12) *befestigen an* (Loc.), *hineinthun* —, *ver-*

setzen in (Loc.). — 13) मनस्, आत्मानम् *den Geist richten auf, sich vertiefen in* (Loc.). आत्मानं योज्य *sich sammelnd, sich zusammennehmend.* — 14) *verbinden, vereinigen, zusammenfügen,* — *bringen,* — *mit* (Instr.). — 15) *zusammenfügen,* so v. a. *verfassen.* — 16) *umfangen, umschlingen mit* (Instr.). — 17) *zu Ende bringen.* — 18) *Etwas* oder *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, ausstatten, theilhaftig machen, beschenken* (mit Gutem oder Bösem). वाक्यमात्रेण so v. a. *nur Worte wechseln mit* (Acc.). योजित *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 19) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *zu Theil werden lassen.* — 20) **die Conjunction* eines Sternbildes (Instr.) *mit dem Monde angeben können.* — 21) *Med. *geringachten.* — Desid. युयुक्षति 1) *Jmd anzustellen,* — *an ein Geschäft zu setzen Willens sein.* — 2) Pfeile *aufzulegen* —, *zu richten Willens sein auf* (Dat.). — 3) Med. *sich zu vertiefen gesonnen sein* Bhatt. — Mit अधि *auflegen, aufladen.* — Mit अनु 1) *einzuholen suchen, verfolgen;* mit Acc. Ait. Br. 4, 26. Çat. Br. 5,4,2,3. — 2) *Jmd* (Acc.) *befragen, fragen nach* (Acc.); auch mit doppeltem Acc. अनुयुक्त *befragt,* so v. a. *der unterrichtet wird.* — 3) *eine Lehre ertheilen.* — 4) *sich bedanken.* — 5) *sich Jmd* (Acc.) *anschliessen, in Jmds Dienste treten.* — 6) अनुयुक्त *a) begleitet von* (im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,655,19. — *b) ganz hingegeben, obliegend;* mit Acc. Kâraṇḍ. 73,5. — अनुयुक्त Spr. 299 und अनुयुज्यमान 762 fehlerhaft für अनियुक्त und अनियुज्यमान. — Caus. Act. 1) *auflegen* (ein Geschoss). — 2) *anfügen, anreihen* Vaitân. 5,10. — Desid. *zu fragen nach* (Acc.) *Willens sein.* — Mit अभ्यनु (nur °युज्य) *befragen.* — Mit पर्यनु *fragen, befragen, Jmd mit Fragen zusetzen.* Nur °युज्य (Naish. 6,102) und °युक्त (Kâraka 3,8). — Vgl. पर्यनुयोक्तव्य fgg. — Mit प्रनु (nur °युज्य und °युज्यते) 1) *fragen nach.* — 2) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen;* mit Acc. — Mit अप Med. *sich lösen von* (Abl.). — Mit अभि 1) Med. *sich den Wagen anspannen für* oder *zu* (Acc.). — 2) Act. *wiederholt* —, *doppelt anspannen.* — 3) Med. (ausnahmsweise auch Act.) *Jmd angreifen; einen Zug unternehmen gegen* (Acc. Vaitân. Jogaś. 6,3). Pass. auch *heimgesucht werden von* (Instr.). अभियुक्त *angegriffen.* — 4) Pass. *angeklagt werden* eines Vergehens (Acc.). अभियुक्त *angegriffen.* — 4) Pass. *angeklagt werden* eines Vergehens (Acc.). अभियुक्त *angeklagt, verklagt* 214,2. — 5) Act. *Jmd* (Acc.) *an Etwas* (Loc.) *stellen, mit Etwas beauftragen.* — 6) Med. *seine Thätigkeit entfalten, wirksam sein.* — 7) Act. *sich machen* —, *gehen an, sich kümmern um;* mit Acc. — 8) Med. *sich anschicken,* mit Infin. — 9) Med. (ärztlich) *behandeln mit* (Instr.). — 10) अभियुक्त *a) ganz bei einer Sache seiend, hingegeben, bedacht auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) bewandert in* (Loc.), *eine Sache verstehend, Sachkenner.* — *c) bloss berührt.* — *d) worauf man Ansprüche erhebt.* — Caus. *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, theilhaftig machen.* — Mit प्रत्यभि 1) Med. *einen Gegenangriff auf Jmd* (Acc.) *machen* Bâlar. 208,6. — 2) °युक्त *angegriffen von* (Instr.). — Caus. *eine Gegenklage gegen Jmd* (Acc.) *vorbringen.* — Mit आ 1) *anschirren,* — *an* (Loc.). आयुञ्जन् MBh. 1,7948 fehlerhaft für अयुञ्जन्. *आयुक्त *angeschirrt an* (Loc.) 234,3; erklärt durch इषयुक्त. — 2) Med. *anlegen, befestigen, hineinlegen in* (Loc.) RV. 1,64,7 (wenn यँदा अरुर्णीषु angenommen wird). — 3) Med. *Jmd.* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *zu Theil werden lassen.* — 4) आयुक्त (s. auch bes.) *a) ganz bei einer Sache seiend.* — *b)* **beauftragt mit, angestellt bei* (Loc. oder Gen.) 233,32. fg. — *c) behaftet mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *fügen* —, *thun auf* (Loc.), *befestigen an* (Loc.). — 2) *zusammenfügen, bilden.* — Mit अभ्या, °युक्त *folgend auf* (Acc.) Kâṭh. 28,3(?). — Mit उपा *anschirren.* — Mit समुपा, °युक्त *versehen mit, erfüllt von* (Instr.). — Mit व्या (nur °युज्य) *sich trennen, auseinandergehen.* — Mit समा 1) *schirren, rüsten, zurechtmachen.* °युक्त *zurechtgemacht.* — 2) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *auftragen, anvertrauen.* Nur °युक्त. — 3) (feindlich) *zusammenstossen mit* (Acc.). — 4) समायुक्त *a) feindlich zusammengestossen mit* (Instr.). — *b) in Berührung gekommen mit* (Instr.). — *c) verbunden* —, *versehen* —, *ausgerüstet* —, *ausgestattet* —, *behaftet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. *versehen mit* (Instr.). — Mit अभिसमा, °युक्त *verbunden* —, *versehen mit* (Instr.). — Mit उद् 1) *sich rüsten, Anstalten treffen;* mit Infin. उद्युक्त *gerüstet, schlagfertig, zur That bereit, an's Werk gehend, mit allem Eifer sich an Etwas machend;* die Ergänzung im Dat., Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend. — 2) *sich auf und davon machen.* पदेँन पदँम् so v. a. *auf Schritt und Tritt Jmd* (Gen.) *nacheilen.* — Caus. 1) *aufregen, anfeuern, antreiben,* — *zu* (Dat.). — 2) उद्योजित *erregt* von Wolken, so v. a. *zusammengetrieben.* — Mit समुद् Caus. *anfeuern zu* (Dat.). — Mit उप Med. Act. (ausnahmsweise) 1) *anschirren,* — *an* (Loc.). — 2) *dazu schirren.* — 3) *sich anschliessen an* (Acc.). — 4) *sich an Jmd anschliessen,* so v. a. *in Jmds Dienste treten;* mit Acc. — 5) *sich aneignen, für sich nehmen; annehmen.* — 6) *sich machen an, sich kümmern um;* mit Loc. — 7) *verwenden, anwenden, gebrauchen, geniessen* (auch von Speisen), *verzehren.* उपयुक्त *verzehrt* (41,8. 45,13), *verbraucht.* — 8) Pass. *zur Anwendung kommen, tauglich* —, *nützlich* —, *erforderlich sein, sich eignen, am Platze sein* (das Wobei im Loc., das Wofür im Dat.), *sich eignen für Jmd* (Gen.). उपयुक्त *zur Anwendung kommend, nöthig, erforderlich,* — *für Jmd* (Gen.), *am Platze seiend* (das Wobei oder Wofür im Loc. oder im Comp. vorangehend); *tauglich, würdig* (von Personen) Pat. zu P. 1, 4,29. — 9) °उपयुक्त *versehen mit* Hemâdri 1, 581,2. — Caus. 1) *berühren, zusammenstossen mit* (Acc.). — 2) *anwenden.* — 3) *mittelst Etwas verzehren lassen,* mit doppeltem Acc. Mân. Gṛhj. 1, 3. — Desid. in उपयुयुक्षु. — Mit पर्युप, °युक्त *verbraucht.* — Mit व्युप *sich machen an, sich kümmern um* (Loc.). v. l. उप. — Mit समुप Simpl. und Caus. *geniessen, verzehren.* — Mit नि (gewöhnlich Med.) 1) *anbinden, fesseln,* — *an* (Loc.); insbes. das Opferthier an den Pfosten. धुरि *an die Deichsel spannen* auch so v. a. *voran stellen, Jmd die schwerste Arbeit aufbürden.* गौरिव गुरुधूर्षु नियुज्यमान: 41,13. नियुक्त *angebunden, gefesselt* 24,12. 19. — 2) *verbinden, zusammenfügen.* — 3) *an Jmd* (Dat. oder Loc.) *binden, mit Jmd verbinden,* so v. a. *von ihm abhängig machen.* नियुक्त *gekettet an Jmd* (Loc.). — 4) *Jmd anhalten, zu Etwas treiben.* — 5) *Jmd anhalten* —, *anweisen zu, anstellen bei* oder *zu, betrauen* —, *beauftragen mit* (Loc., Dat., °अर्थम् oder Infin.). नियुक्त eben so verbunden und auch am Ende eines Comp.; ohne Ergänzung *angehalten, angewiesen, angestellt, beauftragt, aufgefordert.* — 6) *Jmd einsetzen als,* mit doppeltem Acc. — 7) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *aufladen, auftragen.* — 8) *Jmd zur Rechenschaft ziehen* in नियोक्तव्य. — 9) *stellen an, bringen auf;* mit Loc. — 10) den Blick, den Geist, die Gedanken *richten auf* (Loc. oder Dat.). नियुक्त *gerichtet auf* (Loc.). — 11) *verwenden.* — 12) नियुक्त *bestimmt, vorgeschrieben;* von einer Composition *in Metrum und Tact beschränkt* S. S. S. 121 (v. l. निर्युक्त 138). °म् Adv. *durchaus, auf jeden Fall, nothwendig.* — 13) कृतत्रेतानियुक्तानि Harîv. 523 fehlerhaft für कृतत्रेतादियुक्तानि. — Caus. 1) *anspannen,* — *an* (Loc.). — 2) *binden, befestigen.* °नियोजित *gefasst*

(Edelstein) *in.* — 3) *Jmd anweisen, antreiben* —, *auffordern zu* (Dat., Acc. mit प्रति und °अर्थम्). — 4) *enthalten, zwingen zu* (Loc. oder °अर्थम्). — 5) *an ein Amt* —, *an eine Beschäftigung stellen*, in eine Würde *einsetzen*; mit Loc. — 6) *Jmd einsetzen als, machen zu*; mit doppeltem Acc., das Wozu im Infin. Hit. 102,2. — 7) ein Geschäft (Acc.) *Jmd* (Loc.) *übertragen*. — 8) *hinstellen, aufstellen, legen* —, *auftragen auf, hinbringen zu* (Loc.). — 9) den Sinn, den Geist *richten auf*. °नियोजित *gerichtet auf*. — 10) *Jmd versetzen* —, *bringen in* oder *zu* (Loc.). — 11) *Jmdm* (Loc.) *geben, hingeben*; das Wozu im Dat. — 12) *anwenden, in's Werk setzen*. बुद्धिम् *den Verstand anwenden*. — 13) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, theilhaftig machen, belegen mit* (einer Strafe, einem Fluch). — Mit अनुनि *an Jmd* (Loc.) *binden, mit Jmd verbinden*, so v. a. *von ihm abhängig machen*. — Mit उपनि Med. *ketten an* (Loc.). — Mit विनि Med., selten Act. 1) *lösen, abtrennen*; Pass. *auseinander fallen*. — 2) *abschiessen*, — *auf* (Loc.). — 3) *anstellen, beauftragen, stellen an, bestimmen zu* (Loc., Dat. oder °अर्थम्). सख्ये so v. a. *zum Freunde erwählen*. — 4) den Sinn *richten auf*. प्रत्येकं विनियुक्तात्मा. — 5) *Etwas anwenden, verwenden* (Kâraka 8,10), *gebrauchen*. — 6) *geniessen, zu sich nehmen*. — Caus. 1) *Jmd stellen an, anweisen zu, beauftragen mit* (Loc., °अर्थाय oder °अर्थम्). पशुत्वे विनियोजितः so v. a. *zum Opferthier erkoren*. — 2) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *übertragen*. — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anbieten, darreichen*. — 4) *anwenden* (Kâraka 7,12), *gebrauchen*. — 5) *verrichten*. — Mit संनि 1) *bringen* —, *versetzen in* (Loc.). — 2) *Jmd anweisen, beauftragen*. संनियुक्त 216,5. — 3) °संनियुक्त *verbunden mit*. — Caus. 1) *bringen auf* oder *in, versetzen in* (Loc.). — 2) *stellen an, anweisen zu, betrauen* —, *beauftragen mit* (Loc., °अर्थाय oder °अर्थम्). संनियोजित *angewiesen, angetrieben* 68,15. — 3) *zuweisen, bestimmen*. — Mit निस्, निर्युक्त 1) *hergerichtet, hergestellt, erbaut, errichtet* Hariv. 3438. 4528 (vgl. 2,28,6). 4530. 4655. 12538. — 2) am Ende eines Comp. *gerichtet auf* Hariv. 11785. — 3) von einer Composition *im Metrum und Tact beschränkt* S. S. S. 138. v. l. नियुक्त 121. — Mit प्र Med., ausnahmsweise Act. प्रयुक्त stets mit pass. Bed. 1) *anschirren, anspannen*, — *an* (Loc.). — 2) *sich rüsten zu* (Dat.) ṚV. 5,52,3. — 3) *verbinden mit* (Instr.). — 4) *in Bewegung setzen, werfen* (auch Würfel), *schleudern, schwingen, abschiessen*, — *auf* (Loc. oder Dat.). — 5) Worte u. s. w. *richten an, vorbringen, hersagen, aussprechen*. — 6) *auslassen, äussern, an den Tag legen* (Groll, Verachtung u. s. w.), — *gegen* (Loc.). — 7) den Sinn, die Gedanken *richten auf* (Loc.). — 8) *Jmd antreiben, anweisen, heissen*; das Wozu im Dat. oder Loc. — 9) *Jmd erwählen zu*, mit doppeltem Acc. — 10) *Jmd hinführen zu* oder *auf, bringen in* (Acc.). — 11) *hinstellen* (Hillebr. N. 11, N. 4. Mân. Ça. 1,1,2. 2,1. 7,3. 4,1), *setzen*, — *an* (Loc.), *legen auf* (Loc.); *beifügen*. — 12) *anwenden, gebrauchen, in Gebrauch nehmen*. Pass. *im Gebrauch sein*. प्रयुक्ततम *am meisten gebraucht*. — 13) *anstellen, verrichten, vollziehen, ausführen, vollbringen* (Âpast. 2,13,10); *feiern* (ein Opfer u. s. w.); *aufführen* (ein Schauspiel). प्रयुक्त n. impers. *gehandelt* —, *verfahren gegen* (Loc. oder Acc. mit प्रति). — 14) *beginnen, unternehmen* Vaitân. — 15) *bewirken, hervorbringen*. — 16) *ausleihen, borgen* (auf Zinsen) Harshak. 147,6. — 17) Pass. *entsprechen, am Platze sein*. सिद्धये so v. a. *zum Ziele führen*. प्रयुक्त *entsprechend, am Platze seiend*. — Caus. 1) *werfen, schleudern, abschiessen*, — *auf, gegen* (Loc.). — 2) *vorbringen, hersagen*. — 3) *auslassen, äussern, an den Tag legen, üben, erweisen*, — *gegen* (Dat. oder Loc.). — 4) मनस् *den Geist auf einen Punct richten*. — 5) *Jmd antreiben, anweisen, absenden*, — *in* (Loc.). — 6) *Jmd* an ein Geschäft (Loc.) *stellen*. — 7) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *übertragen*. — 8) *unternehmen, beginnen*. — 9) *aufführen, darstellen*. — 10) *darstellen lassen durch* (Instr.). — 11) *anwenden, gebrauchen*. वृद्धिम् so v. a. *Zinsen nehmen*, प्रयोगम् *Geld auf Zinsen geben*. — 12) *zur Anwendung kommen*. — 13) *bezwecken*. — Desid. *anwenden* —, *gebrauchen wollen*, so v. a. *nöthig haben*. — Mit अतिप्र Med. *überspringen, übertreffen* Tândya-Br. 9,3,2. — Mit अनुप्र Med. 1) *hinten anfügen, anfügen nach* (Abl.). — 2) *verfolgen*. — 3) *sich anschliessen, nachfolgen*. — 4) *einholen*. — Mit अभिप्र Med. *anfassen, angreifen, bemeistern*. — Mit प्रतिप्र 1) Act. *anfügen statt eines andern, substituiren*. — 2) Med. *abtragen* (eine Schuld). v. l. प्रति. — Mit विप्र *trennen von* (Instr.), so v. a. *berauben*. Pass. *getrennt werden von* (Instr.). विप्रयुक्त *getrennt*, — *von, fernseiend* —, *frei von, ohne* — *seiend*; die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. सर्वतस् *entblösst von Allem*. यात्रार्थे विप्रयुक्तार्थाः so v. a. *keine Reichthümer aus Minen beziehend*. — Caus. *trennen von* (Instr.), so v. a. *berauben* und auch *befreien von*. — Mit संप्र *anschirren, bespannen*. Nur °युक्त. — 2) Pass. *verbunden werden, sich verbinden*, — *mit* (Instr.), *hinzugefügt werden, sich* (äusserlich) *anschliessen; sich fleischlich vermischen mit* (Instr.). °युक्त a) *verbunden, vermischt, verbunden* —, *vereinigt* —, *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,266,17. — b) *in Berührung gekommen mit* (Instr.). — c) Du. *feindlich aneinander gekommen*. — d) am Ende eines Comp. *beschäftigt mit*. — e) *gebunden an, abhängig von* (Loc.). — 3) *in Thätigkeit setzen, freien Lauf gewähren* in यथंप्रयुञ्जत् Nachtr. 4. — 4) *Jmd antreiben*. Nur °युक्त (64,20) und °युक्तवत्. — 5) *ausführen, vortragen* (einen Gesang). Nur Pass. — 6) *Jmd mit Etwas* (Instr.) *verbinden*, so v. a. *veranlassen zu*. Nur °युज्य. — 7) Pass. *theilhaftig werden, sich schuldig machen*; mit Instr. — 8) संप्रयुक्त *der seine ganze Aufmerksamkeit auf einen Gegenstand gerichtet hat*. — Caus. 1) *ausrüsten, fertig machen*. — 2) *vereinigen, verbinden*, — *mit* (Instr.). — 3) *vorbringen* (eine Frage). — 4) *anwenden, gebrauchen*. — Mit प्रति 1) *befestigen an* (Acc.). — 2) *abtragen* (eine Schuld) MBu. 9,5,44. — Caus. *auflegen* (den Pfeil auf den Bogen). — Mit वि 1) *ablösen, trennen*; Pass. *getrennt werden*, — *von* (Instr.). वियुक्त *getrennt*; Du. *uneins*. — 2) Act. Med. *befreien von, bringen um* (Instr., selten Abl.). Pass. *befreit werden von, verlustig gehen, kommen um* (Instr.); in dieser Bed. auch वियोज्यावस् und वियुज्य. वियुक्त *getrennt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *ermangelnd, frei von, los* —. — 3) Med. *verlassen, von Jmd weichen*; mit Acc. Kir. 2,49. — 4) Med. und Pass. *sich lösen, erschlaffen, nachlassen, weichen*. — 5) वियोज्यसि MBu. 5,7362 fehlerhaft für विमोक्ष्यसि. — Caus. 1) *trennen*. वियोजित *getrennt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Jmd befreien von* (Abl.). — 3) *Jmd bringen um* (Instr.). विनियोजित *gebracht um* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 4) *rauben*. — 5) *subtrahiren* Lilâv. 8, 20. — Mit सम् 1) Act. *verbinden, in Zusammenhang bringen, zusammenbringen, vereinigen*. Pass. mit स्त्र्या oder ग्राम्यधर्मतया *sich fleischlich vermischen*. संयुक्त (TS. 2,5,2,5) *verbunden, zusammengefügt, unmittelbar aufeinander folgend* (Consonanten). Pl. *alle insgesammt*. संयुक्तमेतत्क्षरमक्षरं च so v. a. *sowohl vergänglich als auch unvergänglich*. *Verbunden* auch so v. a. *verwandt*. — 2) Act. *binden, fesseln* Vaitân. — 3) Pass. *sich verbinden* (auch ehelich) —, *zusammenkommen* —, *zusammentreffen mit* (Instr.). संयुक्ता

verbunden mit (Instr.). — 4) Act. versehen rüsten mit, theilhaftig werden lassen; Pass. tig werden; mit Instr. संयुक्त verbunden —, — —, ausgestattet —, angefüllt mit (Instr. Comp. vorangehend). — 5) Act. Du. sich en. — 6) Act. den Geist richten auf (Loc.). युक्त a) am Ende eines Comp. verbunden r. a. in Verbindung —, in Beziehung stehend reffend. सुरासुरसंयुक्तं युद्धम् so v. a. der der Götter mit den Asura. — b) gesteckt etzt in (Loc.). — Caus. 1) schirren, bespan- spannen. — 2) zusammenhalten, bändigen ge). — 3) ausrüsten (ein Heer). — 4) auf- schiessen (ein Geschoss). — 5) den Blick, st richten auf (Loc.). — 6) befestigen auf — 7) hinzufügen zu (Loc.). — 8) Jmd an- in ein Amt). — 9) Etwas (Acc.) Jmd (Gen.) n, einhändigen. — 10) verbinden, zusam- n, — bringen, — führen, — mit (Instr.). ersehen —, beschenken mit, theilhaftig ma- sstatten. — mit (Instr.). — 12) in's Werk hun, vollbringen, veranstalten. — 13) Med. iefen. — Mit अनुसम्, °अनुसंयुक्त begleitet Mit अभिसम्, अभिसंयुक्त versehen —, behaf- Instr.). — Caus. verbinden —, in Verbin- ingen mit (Instr.). — Mit उपसम्, °उपसं- unden —, versehen mit Harivańśa 1,641,7. — d (Acc.) mit Etwas (Instr.) versehen. — Mit तिसंयुक्त mit einem Andern verbunden, an nderes gebunden MBh. 12,219,43. — Mit वेसंयुक्त getrennt von, ermangelnd, ent- sich fernhaltend von, so v. a. nicht beob- vernachlässigend; mit Instr.

Adj. a) zusammengejocht. Am Ende eines espannt mit. — b) verbunden, vereinigt, n —, versehen —, behaftet mit (Instr., ge- n im Comp. vorangehend). — c) am Ende mp. verbunden mit, so v. a. gewährend. — g, geradzahlig. — 2) m. a) das an demsel- en mitziehende Thier. — b) Gefährte, Ge- c) wohl Du. die Zwillinge im Thierkreise. d. die beiden Açvin. — 3) Paar, Zweizahl. अयुत्रि.

t. Infin. zu 1. युज् RV. 8,41,6.

युक्तिमत्य 1) Adj. a) verbunden, verbündet, t. — b) angemessen, passend, geeignet; ig, zusammengehörig. — 2) n. a) Bund, engehörigkeit, Verwandtschaft. — b) जम- शस्तोभम् Name eines Sâman. v. l. युग्य. lomin. युङ्) 1) Adj. a) zusammengejocht. — b) erregend, mit Gen. Bhatt. — 2) m. a) das an demselben Wagen mitziehende Thier. — b) Gefährte, Genosse Maitr. S. 4,4,6. युद्धसि.

°युञ्जक Adj. vollziehend, übend.

युञ्जवत् m. N. pr. eines Berges Mâlk. P. 130,12 fehlerhaft für मुञ्जवत्.

युञ्जान 1) Adj. Partic. von 1. युज्. — 2) m. a) *Wagenlenker. — b) ein Jogin Nj. K.

*युञ्जानक Adj. das Wort युञ्जान enthaltend.

1. युत् Adj. in द्वेषोयुत्.

2.*युत्, योतते = ज्ञुत्.

1. युत 1) Adj. s. u. 1. यु. — 2) *n. ein best. Längenmaass, = 4 Hasta.

2. युत Adj. s. u. 4. यु.

1.*युतक 1) Adj. verbunden. — 2) n. a) Paar. — b) ein best. Gewand, — Frauengewand, der Saum eines Gewandes, — Frauengewandes. — c) = चलनाग्र. — d) = प्रूर्णाग्र. — e) = संशय Zweifel oder संश्रय Zuflucht. — f) das Sichbefreunden.

2.*युतक n. = यौतक.

युतद्वेषस् Adj. von Feinden befreit.

युति f. 1) das Zusammentreffen, — kommen, — mit (im Comp. vorangehend). — 2) das Versehenwerden mit, in den Besitz Gelangen von (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) Summe. — 4) die hinzuzuaddirende Zahl Bîjag. 31.

युत्कार Adj. kämpfend.

युद्ध 1) Adj. s. u. 1. युध्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena VP.² 4,99. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) Kampf, Schlacht. In der Astr. Planetenkampf, so v. a. Opposition.

युद्धक n. Kampf, Schlacht.

युद्धकाण्ड n. das Buch von der Schlacht, Titel des 6ten Buches in Vâlmîki's Râmâjaṇa und im Adhjâtmarâmâjaṇa.

युद्धकारिन् Adj. kämpfend. Nom. abstr. °रित्व n.

युद्धकीर्ति m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

युद्धगान्धर्व n. Schlachtmusik MBh. 2,5,9. R. 6, 28,26.

युद्धजयार्णव m. Titel eines Abschnitts im Agnipurâṇa Burnell, T.

युद्धजयोपाय m. Titel eines Werkes.

युद्धतन्त्र n. Kriegswissenschaft Vidjâ. 98,1.

युद्धद्यूत n. der als Glücksspiel gedachte Kampf.

युद्धधर्म m. Kampf—, Kriegsrecht Mahâvîrak. 88, 21 (Pl.).

युद्धपुरी f. N. pr. einer Stadt. °माहात्म्य n.

युद्धप्रवीण Adj. kriegskundig Pr. P. 120.

युद्धभू f. und युद्धभूमि f. Kampfplatz, Schlachtfeld.

युद्धमय Adj. aus dem Kampf hervorgegangen, darauf beruhend.

युद्धमार्ग m. Sg. und Pl. die verschiedenen Arten des Kampfes.

युद्धमुष्टि m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena.

युद्धमेदिनी f. Kampfplatz, Schlachtfeld.

युद्धयोजक Adj. Kampf anwendend, kampflustig MBh. 5,53,9.

1. युद्धरङ्ग m. Kampfbühne, Kampfplatz.

2.*युद्धरङ्ग m. Bein. Kârttikeja's.

*युद्धवत् Adj. von युद्ध.

युद्धवस्तु n. Kriegsgeräthe.

युद्धवीर m. 1) ein Held in der Schlacht. — 2) Heroismus (als Rasa).

युद्धशालिन् Adj. tapfer.

*युद्धसार m. Pferd.

युद्धाचार्य m. Fechtlehrer.

युद्धाजि m. N. pr. fehlerhaft für युधाजि.

युद्धाधन् Adj. sich in die Schlacht begebend, sich in einen Kampf einlassend.

*युद्धिन् Adj. von युद्ध.

युद्धोन्मत्त 1) Adj. kampfberauscht. — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

युद्धोपकरण n. Kriegsgeräthe AV. Anuka. zu 6,126.

*युद्धू f. Kampfplatz, Schlachtfeld.

1. युध्, युध्यते, auch Act. (in der nachvedischen Sprache nur metrisch) kämpfen. — mit (Instr. oder Instr. mit सकृ, समम्), — für oder um (Loc.), bekämpfen (mit Acc.); zuweilen im Kampfe überwinden. युद्ध bekämpft. — युध्यति angeblich गतिकर्मन्. — Caus. योधयति (metrisch auch Med.) 1) in Kampf verwickeln, zum Kampfe führen, kämpfen lassen. — 2) bekämpfen, glücklich bekämpfen. — 3) kämpfen lassen, so v. a. vertheidigen. — Desid. युयुत्सति (in der klass. Sprache nur metrisch), युयुत्सते zu bekämpfen Willens sein, sich zur Wehr setzen, bekämpfen wollen, kämpfen wollen mit (Instr.). — Caus. vom Desid. युयुत्सयति Jmd kampflustig machen Bhatt. — Intens. in यवीयुध्. — Mit अनु Jmd (Acc.) im Kampfe beistehen. — Mit अभि 1) bekämpfen, besiegen. — 2) erkämpfen. — 3) kämpfen, — mit (Instr.). — Mit आ bekämpfen. — Mit प्रा kämpfen mit (Instr.). — Mit उद् 1) streitig oder zornig sich gegen Jmd (Dat.) setzen, — auffahren. — 2) aufwallen (vom Wasser). — Mit नि kämpfen, — mit (सकृ, साकम्). — Mit प्र den Kampf beginnen, angreifen (mit Acc.), kämpfen. प्रयुद्ध im Kampfe begriffen, kämpfend. — Caus. 1) den Kampf eröffnen lassen. — 2) angreifen, bekämpfen. — Desid. kämpfen wollen, — mit (Instr.). — Mit संप्र den

Kampf beginnen, kämpfen. °युद्ध *im Kampfe begriffen, kämpfend.* — Mit प्रति *bekämpfen, siegreich bekämpfen, es mit Jmd* (Acc.) *im Kampfe aufnehmen; kämpfen.* °युद्ध *bekämpft.* — Caus. *bekämpfen, siegreich bekämpfen, es mit Jmd* (Acc.) *im Kampfe aufnehmen.* — Mit सम् *zusammen kämpfen, kämpfen mit* (Instr. oder Instr. mit सार्धम्), *bekämpfen* (mit Acc.). — Caus. 1) *zusammen in's Gefecht bringen.* — 2) *bekämpfen.* — Desid. zu *kämpfen Willens sein.* — Mit प्रतिसम् *einem Angriff gemeinschaftlich widerstehen.*

2. युँध् 1) m. *Kämpfer.* — 2) f. *Kampf, Schlacht.*

युधँये Dat. Infin. zu 1. युध् RV.

युधांश्रौष्टि m. N. pr. eines Mannes.

युधाजि m. desgl. Âçv. Ba. .

युधाजित् 1) Adj. *durch Kampf siegend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

युधाजीव m. N. pr. eines Mannes Âçv. Ba.

*युधान m. *Feind.*

युधामन्यु m. N. pr. eines Kriegers.

युधामुर m. Bein. eines Fürsten Nanda.

*युधिक (!) Adj. *kämpfend, streitend.*

युधिंगम (so die Hdschrr.) Adj. *in den Streit ziehend.*

युधिष्ठिर m. N. pr.; auch *Pl. 1) des ältesten im Ehebette Pâṇḍu's und der Kunti vom Gotte Dharma erzeugten Sohnes. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) verschiedener anderer Männer.

युधिष्ठिरविजय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

(युधेन्य) युधैनिग्र Adj. *zu bekämpfen.*

युध्म m. 1) *Kämpfer.* — 2) * *Schlacht.* — 3) * *Pfeil.* — 4) * *Bogen.* — 5) * = शेषसंग्राम. — 6) * = शरभ.

युध्य Adj. in अयुध्य.

युध्यामधि m. N. pr. eines Mannes.

युधिन् Adj. *streitbar, kriegerisch.*

*युन्थ्, युन्थति v. l. für पुन्थ्.

युप्, *युप्यति (विमोहने d. i. व्याकुलीकरणे. एकीकरणे, समीकरणे); zu belegen nur Perf. und युपित. 1) *verwischen,* so v. a. *verscheuchen, dem Auge entziehen.* — 2) *verwischen,* so v. a. *zerstören, verwirren.* — 3) *verwischt —, unsichtbar sein.* — Caus. योपयति *verwischen, dem Auge entziehen* Maitr. S. 1,2,7 (16,11). Mân. Çr. 3,4. Vgl. Caus. von 1. लुप्, लुप् mit सम्, लुभ् und लुभ् mit सम्. — Intens. योयुप्यते *glatt streichen, schlichten* Âpast. Çr. 2, 3,9. — Mit आ. आयुपिता योनिः Âpast. Çr. 1,4,11 Druckfehler für अयुपिता योनिः; vgl. Maitr. S. 1, 1,2. — Caus. *turbare.* — Mit सम् Caus. *verwischen, glätten.*

*युयु m. *Pferd.* Aufrecht vermuthet ययु.

*युयुक्खुर m. = तुरव्याघ्र.

युयुजु Adj. mit Acc. *zu verbinden wünschend* Naish. 3,117.

युयुजानसप्ति Adj. *mit Rossen fahrend.*

युयुत्सा f. *Kampflust, Streitlust.*

युयुत्सु 1) Adj. *kampflustig, zu kämpfen verlangend mit* (Instr. mit und ohne सार्धम् u. s. w.). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

युयुधन् m. N. pr. eines Fürsten von Mithilâ.

युयुधान m. 1) **ein* Kshatrija. — 2) *Bein. Indra's. — 3) N. pr. eines Sohnes des Satjaka.

युयुधि Adj. *zum Streit sich rüstend, gerüstet* RV. 10,115,4.

युयुवि Adj. Padap. st. यूयुवि.

1. युव Pron. s. u. 1. यु 1).

2. युव = युवन् in प्रतियुवम् (Nachtr. 5).

युवक m. *Jüngling* Çâkuân. 1.

*युवखलति (f. ई) *als junger Mann (junges Mädchen) schon kahlköpfig.*

*युवगण्ड m. *Ausschlag auf dem Gesicht junger Leute.*

*युवजरत् Adj. (f. °रती) *als junger Mann (junges Mädchen) schon alt erscheinend.*

युवजानि Adj. *ein junges Weib habend.*

युवति s. u. 1. यु 1).

युवता f. *Jugend* Subhâshitar. 2149.

युवति und युवती 1) Adj. f. und Subst. *jung, Jungfrau, junges Weib.* So heissen Ushas, die Finger, (Du.) Nacht und Morgen, Himmel und Erde. *इभ° *ein junges Elephantenweibchen.* Am Ende eines adj. Comp. f. statt युवन् *Jüngling.* — 2) Adj. als Beiw. eines *Pfeils* wohl so v. a. *eben abgeschossen;* vgl. jedoch युवी. — 3) f. *a) die Jungfrau im Thierkreise.* — *b)* * *Gelbwurz.*

युवतिदा Adj. *Jungfrauen verleihend* Âpast. Çr. 17,5.

*युवतीष्टा f. *gelber Jasmin* Râgân. 10,98.

युवत्व n. *Jünglingsalter, Jugend* Sâj. zu RV. 10, 39,8 (युवत्त्व fehlerhaft).

युवदेवत्य Adj. *euch beide zur Gottheit habend.*

युवद्रिक् Adv. *nach euch beiden gerichtet.*

युवधित Adj. *von euch beiden eingesetzt, — geordnet.*

युवन् (schwach यून्) 1) Adj. (*f. यूनी) und Subst. *jung, Jüngling, ein junger Mann* (nach Râgân. 18,16 bis zum 50sten Jahre). So heissen Indra, Agni, die Marut und andere Götter. — 2) m. *a)* in der Grammatik *ein jüngerer Nachkomme eines Mannes bei Lebzeiten eines älteren.* — *b) das 9te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *c)* * *ein 60jähriger* (!) *Elephant* Gal.

युवनाश्व m. N. pr. verschiedener Männer, unter andern des Vaters des Mândhâtar. *°ज m. Patron. Mândhâtar's.

युवत्तम Adj. *jung.* युवतितम (!) Suparn. 7,4.

युवन्यु Adj. *jugendlich sich gebärdend.*

*युवपलित Adj. (f. आ) *als junger Mann (junge Frau) schon grauhaarig.*

युवप्रत्यय m. *ein Suffix, welches* Juvan *genannte Patronymica bildet.*

युवमारिन् Adj. *jung sterbend* Âpast. Vgl. अ°.

युवयु Adj. *nach euch beiden verlangend.*

युवराज m. 1) *Kronprinz und Mitregent.* Nom. abstr. °ज्य n. — 2) *Bein. Maitreja's, des zukünftigen Buddha. — 3) N. pr. eines Dichters Sarasvatîk.

युवराजदिवाकर m. N. pr. eines Dichters Sarasvatîk.

युवराजन् m. = युवराज 1).

युवराज्य n. *die Würde eines Kronprinzen und Mitregenten.*

युवल n. *ein best. Metrum* Maitr. S. 2,8,2.

*युववलिन Adj. (f. आ) *schon als junger Mann (junge Frau) Runzeln habend.*

युवश Adj. *jugendlich;* m. *Jüngling.*

युवसेन m. N. pr. eines Dichters Sarasvatîk.

युवरुन् Adj. (f. °घ्नी) *das Kind tödtend* Kaṭaka 1,19.

युवी f. heisst *ein Pfeil* Agni's.

युवीकु Adj. *euch beiden angehörig, — ergeben.* Bisweilen flexionslos in Verbindung mit einem Gen. oder Dat.

युवीदत्त Adj. *euch beiden gegeben.*

युवानक Adj. *jung* Hemâdri 1,717,9.

युवीनीत Adj. *euch beiden gebracht.*

युवाम N. pr. einer Stadt.

युवायु Adj. *nach euch beiden verlangend.*

युवायुज् Adj. *für euch beide — oder durch euch beide geschirrt.*

युवीवत्त् Adj. *euch beiden gehörig.*

युवी Adv. mit भू *jung werden.*

युवृग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

युष्म und युष्मत् s. u. 1. यु 2).

युष्मत्तस् Adv. *vor euch* (sich fürchtend) R. 7,8,7.

युष्मदीय 1) Adj. *euer.* — 2) m. *ein Landsmann von dir* 322,6.

युष्मद्विध Adj. *einer von eures Gleichen.*

युष्मय्, *°यति Denomin. von युष्म. युष्मयँत् *euch suchend.*

युष्माक Adj. (f. आ) *euer.* युष्माकम् s. u. 1. यु 2).

युष्मादत्त Adj. *von euch gegeben.*

युष्मादृश् und °दृश Adj. *einer von eures Gleichen.*

युष्मान्नीत Adj. *von euch geleitet.*

युष्मावत् Adj. *euch gehörig.*

युष्मेषित Adj. *von euch gesandt.*

युष्मोत Adj. *von euch geschützt, — geliebt.*

*यू m. *Brühe.*

यूक m. und (häufiger) यूका f. *Laus.* Auch als Längenmaass Agni-P. 39,20.

यूकदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

*यूकर gaṇa कृशाश्वादि.

यूति f. Nom. act. in *गो° und *बर्हियूति (Nachtr. 4).

यूथ 1) m. n. (in der älteren Sprache nur dieses) *Schaar, Heerde; Menge* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *f. यूथी *eine Art Jasmin.*

यूथक am Ende eines adj. Comp. = यूथ 1).

यूथग m. *eine best. Götterschaar unter* Manu Râkshusha.

यूथचारिन् Adj. Pl. *in Schaaren umherziehend.*

यूथता f. Nom. abstr. von यूथ 1).

यूथत्वा f. dass. Dat. यूथत्वाय Kauç. 24. AV. Paiç. 18.

यूथनाथ m. *Beschützer —, Haupt einer Schaar, — Heerde.*

यूथप m. (adj. Comp. f. आ) *Hüter —, Haupt einer Schaar, — Heerde* (insbes. eines Elephantentrupps).

यूथपति m. dass.

यूथपरिभ्रष्ट Adj. (f. आ) *aus der Heerde verlaufen.*

*यूथपशु m. *eine best. Abgabe.*

यूथपाल m. = यूथप.

यूथभ्रष्ट Adj. — यूथपरिभ्रष्ट.

यूथमुख्य m. *das Haupt einer Schaar.*

*यूथर Adj. von यूथ.

यूथशस् Adv. *schaaren —, heerdenweise.*

यूथकृत Adj. = यूथपरिभ्रष्ट.

यूथाग्रणी m. *das Haupt einer Schaar.*

यूथिका f. 1) *Jasminum auriculatum.* — 2) **Kugelamaranth.* — 3) **Clypea hernandifolia.*

1.*यूथी f. s. यूथ 2).

2. यूथी Adv. mit कर् *zu einer Heerde machen, in eine H. vereinigen.*

यूथ्य, यूथिय 1) Adj. *zur Heerde gehörig.* Am Ende eines Comp. *zur Schaar —, zur Heerde von — gehörig.* — 2) f. आ *Heerde, Rudel.*

यून्, यूनी s. u. युवन्.

यून n. *Band, Sehnur.*

यूनर्वन् m. von unbekannter Bed.

*यूनि f. *Verbindung, Vereinigung.*

यूप m. 1) *Pfosten, Balken, Säule;* insbes. *der Pfosten, an welchen das Opferthier gebunden wird.* Nom. abstr. यूपत्व n. TS. 6,3,4,7. — 2) *eine best. Constellation von der Gattung Âkṛtijoga, wenn nämlich alle Planeten in den Häusern 1, 2, 3 und 4 stehen.*

यूपक 1) m. = यूप 1) Nâjâm. 3,1,16 (metrisch). Insbes. am Ende eines adj. Comp. — 2) *n. *ein best. Holz* Râǵan. 9,97.

*यूपकटक m. als Erklärung von चषाल.

*यूपकर्ण n. *die mit Ghee bestrichene Stelle eines Opferpfostens.*

यूपकवत् Adj. *wobei ein Opferpfosten sich befindet* Comm. zu Âçv. Çr. 9,2,3.

यूपकेतु m. Bein. des Bhûriçravas.

यूपकेशिन् m. N. pr. eines Dâmons Mân. Gṛhj. 2,14.

यूपच्छेदन n. *das Abhauen des Opferpfostens* Kâtj. Çr. 7,1,34.

*यूपदारु n. *Holz zu einem Pfosten* Sch. zu P. 1, 2,43. 6,2,43.

*यूपद्रु und *°द्रुम m. *Acacia Catechu* Râǵan. 8,26.

यूपध्वज Adj. *einen Opferpfosten zur Fahne habend* als Beiw. des personificirten Opfers.

यूपमूर्ध m. *der Kopf eines Opferpfostens* Mân. Çr. 1,8,2.

यूपलक्षण n. Titel eines Pariçishṭa des Kâtjâjana.

*यूपलक्ष्य m. *Vogel.*

यूपवत् Adj. *wobei ein Opferpfosten sich befindet.*

यूपवासस् n. *ein am Opferpfosten hängendes Gewand* Vaitân.

यूपवाह् Adj. *den Pfosten herbeiführend.*

यूपवेष्टन n. 1) *das Umwinden des Opferpfostens* Kâtj. Çr. 14,1,20. — 2) Pl. *die zum Umwinden des Opferpfostens gebrauchten Tücher* Kâtj. Çr. 14,5,35.

यूपव्रस्क् Adj. *den Pfosten behauend.*

यूपशकल m. *ein Spahn vom Opferpfosten* Çat. Br. 3,7,1,22.

यूपाद oder यूपाष्य m. N. pr. eines Râkshasa.

यूपाङ्ग n. *Etwas zum Opferpfosten Gehöriges* Ǵaim. 4,4,23.

यूपावट m. *die Grube, in welche der Opferpfosten gestellt wird,* Âpast. Çr. 7,3,10. 9,6. Mân. Çr. 5,2,12.

यूपावट्य Adj. von यूपावट. m. mit Ergänzung von शङ्कु Kâtj. Çr. 16,7,31.

यूपाकृति f. *das Opfer bei Errichtung des Opferpfostens* Âpast. Çr. 7,1,7.

यूपी Adv. mit कर् *zu einem Opferpfosten bearbeiten* Comm. zu Nâjâm. 10,1,9.

यूपीय Adj. *zu einem Opferpfosten geeignet* Comm. zu Nâjâm. 10,1,11.

यूपेकादशिनी f. *eine Elfzahl von Pfosten* Vaitân.

यूपोलूखलिक Adj. *mit Opferpfosten und Mörsern versehen* MBh. 3,129,14.

यूप्य Adj. = यूपीय Âpast. Çr. 7,1,15. 19.

यूयम् s. u. 1. यु 2).

यूयुधि (Padap. यु॑युधि) = युयुधि ṚV. 10,149,4.

यूयुवि (Padap. यु॑युवि) Adj. *beseitigend.*

*यूष्, यूषति (हिंसायाम्).

यूष 1) m. n. *Fleischbrühe, Brühe* überh., *jus.* — 2) *m. *der indische Maulbeerbaum.*

यूषन् (nur in den schwachen Casus) = यूष 1). Âpast. Çr. 7,24,12. Comm. zu 9,19,9.

यूस् dass. Nur Nomin. यूस् zu belegen.

येन (Instr. von 1. य) als Adv. und Conj. 1) *nach welcher Richtung, wohin.* — 2) *wo* Kâraṇḍ. 79,8. 89,3. — 3) *auf welche Weise.* — 4) **wie in Bezug auf* (Acc.). — 5) *woher, warum, weswegen, wodurch, in Folge wessen.* — 6) *dass, quod, da* 38, 23. 107,18. — 7) *weil, da.* — 8) *auf dass, damit;* mit Potent. oder Praes. (300,32). — 9) *ut, dass* (einem *so, talis* entsprechend); mit Potent., Praes. oder Fut. auf तर्.

*येमन n. = ज्येमन *das Essen, Verspeisen.*

येयज्यामकृत् m. so heisst *der Spruch* ये यज्यामकृ, auf welchen die Jâǵjâ folgt, Âpast. Çr. 5,28,9.

येवाष m. *ein best. schädliches kleines Thier, Insect* oder dgl. Vgl. यवाष.

1. येष्, येषति *wallen, sprudeln.* — Mit निस् *herausquellen, ausschwitzen.*

2.*येष्, येषते (प्रयत्ने) v. l. für पेष्.

येष्टिक m. als Bez. *bestimmter* Muhûrta.

येष्ठ (dreisilbig) Adj. *am meisten —, am schnellsten gehend* oder *fahrend.*

*योक् Indecl. Vgl. ज्योक्.

योक्तर् Nom. ag. 1) *Anschirrer, Anspanner, Wagenlenker.* — 2) vielleicht *der in Thätigkeit setzt.* — 3) *seine Bemühungen richtend auf* (Loc.) Âpast.

योक्तव्य 1) Adj. *a) in's Werk zu setzen, anzuwenden* (Strafe), *woran man zu gehen hat.* — *b) anzustellen* (an ein Geschäft, Loc.). — *c) zu versehen —, auszustatten mit, theilhaftig zu machen;* mit Instr. — *d) zu sammeln, auf einen Punct zu richten.* — 2) n. impers. *sich zu rüsten zu* (Loc.)

योक्त्र n. *Strick, Seil, Gurt; das Band* am Besen. योक्त्रपाश m. Mân. Çr. 1,3,5. 2,1,4. Gṛhj. 1,11. 14; vgl. Vaitân. 4,11. Vgl. दृश°.

योक्त्रक n. dass.

योक्त्रय्, °यति *umbinden, umschlingen* MBh. 4, 22,74.

योग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anschirren.* योगो योग: so v. a. *angespannt! angespannt!* — *b) Anschirrung*, so v. a. *Fahrt.* — *c) Gespann, Gefährt, Geschirr* 85,8. — *d) das Rüsten* (eines Heeres). — *e) das Auflegen* (eines Pfeiles) MBh. 6,112, 5. — *f) das Anstellen, Inswerksetzen, Ausführung, Anwendung, Gebrauch*, — von (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *g) Anwendung eines Medicaments, Mittel, Kur.* — *h) Mittel* überh., — zu (Dat.), *schlaues Mittel, Kniff.* योगेन *unter Anwendung eines Mittels, auf eine schlaue Weise;* बहुभिर्योगै: *durch verschiedene Mittel.* — *i) ein übernatürliches Mittel, Zauber.* — *k) Betrug;* am Anfange eines Comp. so v. a. *pseudo* —. — *l) Unternehmen, Werk, Geschäft, That.* — *m) Gelegenheit.* — *n) Verbindung, Vereinigung, das Zusammentreffen, Berührung*, — *mit* (Instr., Instr. mit सह oder im Comp. vorangehend). योगम् mit इ *sich einigen, sich fügen, nachgeben.* — *o) Verbindung verschiedener Stoffe, Mischung, Gemisch.* — *p) Zusammenhang, Beziehung, Relation.* °योगात्, °योगतस् und °योगेन *vermittelst, in Folge von, gemäss.* — *q) Verbindung mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), so v. a. *das Theilhaftwerden.* — *r) Erwerb, Gewinn.* — *s) Zusammenstellung, Reihenfolge, Anordnung.* — *t) Summation, Summe.* — *u) das Passen zu einander, Angemessenheit.* योगेन und योगतस् *wie es sich gebührt, auf die richtige Weise.* — *v) Anspannung der Kräfte, Bemühung, Fleiss, Aufmerksamkeit.* योगतस् *mit Anspannung der Kräfte* u. s. w. तत्पर Adj. *darin geübt*, — *erfahren* Âpast. 2,10,10. पूर्णेन (auch जलपूर्णेन) योगेन so v. a. *aus vollem Herzen, aus unwiderstehlichem Drange.* — *w) Sammlung* —, *Concentration der Geistesthätigkeit, feste Richtung der Erkenntniss auf einen Punct, Meditation, Contemplation; die zur Kunstfertigkeit erhobene Contemplation; die systematische Begründung derselben, der* Joga *als ein bestimmtes philosophisches System* (als Gründer desselben gilt Jâgñavalkja). Auch *eine einzelne Handlung, welche dem* Joga *förderlich ist.* Der personificirte Joga ist ein Sohn Dharma's. — *x)* im Sâmkhja *die Einheit der Seele und der Natur.* — *y)* bei den Pâçupata *die Verbindung der Einzelseele mit Gott oder der Allseele.* — *z)* bei den Pâñkarâtra *Andacht, andächtiges Suchen Gottes.* — *aa)* bei den Gaina *Berührung mit der Aussenwelt.* — *bb) Etymologie, Ableitung der Bedeutung eines Wortes aus seiner Wurzel, die aus der Etymologie sich ergebende Bedeutung eines Wortes.* — *cc) Abhängigkeit eines Wortes von einem andern, Rection, Construction.* — *dd) eine grammatische Regel.* — *ee)* in der Astr. α) *Conjunction.* — β) *Constellation.* — γ) *eine best. Zeitentheilung;* es wird eine Gruppe von 27 und eine andere von 28 angenommen. — *ff) ein Anhänger des* Joga-*Systems* Çañk. zu Bâdar. 2,1,3. — *gg) *einer der das Vertrauen missbraucht, Verräther;* vgl. 1) *k*). — *hh) *Späher.* — *ii)* N. pr. eines Autors. — 2) f. योगा *a) eine best.* Çakti. — *b)* Bein. der Pivarî, einer Tochter der Manen Barhishad.

योगकक्षा f. = योगपट्ट.

योगकन्या f. Name der zur Göttin erhobenen Tochter der Jaçodâ, die Kaṁsa in der Meinung, dass sie ein Kind der Devakî sei, um's Leben gebracht hatte.

योगकर् m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,11. 93,5.

योगकरण्डक N. pr. 1) m. eines Ministers des Brahmadatta. — 2) f. °ण्डिका einer Bettelnonne.

योगकुण्डलिनी und °कुण्डल्युपनिषद् (Opp. Cat. 1) f. Titel einer Upanishad.

योगक्षेम् m. Sg. und Pl. (in der späteren Sprache auch m. Du. und n. Sg.) *Besitz des Erworbenen, Erhaltung des Vermögens; Vermögen, Subsistenz; Wohlfahrt.* Wird gewöhnlich erklärt als *Erwerb und Erhaltung des Besitzes.* Gaut. 28,46 *zu frommen Zwecken bestimmtes Vermögen.* योगक्षेमाभ्याम् Adv. Kauç. 126. 127.

योगक्षेमवत् Adj. *zu frommen Zwecken bestimmtes Vermögen besitzend* Bṛhaspati bei Aparârka.

योगगति f. *Vereinigung, das Zueinswerden.*

योगगामिन् Adj. *mittelst Zauberkraft* (durch die Luft) *gehend* VP. 5,32,24.

योगचक्षुस् Adj. *bei dem die Meditation das Auge vertritt* (Brahman).

योगचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

*योगचर् m. Bein. Hanumant's.

योगचर्या f. (Burnell, T.), योगचिन्तामणि m. und योगचूडोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

योगचूर्ण n. *magisches Pulver.*

योगज 1) Adj. *durch Meditation* —, *durch* Joga *hervorgerufen.* — 2) *n. *Agallochum.*

योगतत्त्व n. 1) *das Wesen des* Joga. — 2) Titel einer Upanishad. Auch °तत्त्वोपनिषद् f. Opp. Cat. 1.

योगतन्त्र n. 1) Joga-*Lehre, ein über den* Joga *handelndes Werk.* — 2) Bez. einer Klas Werken bei den Buddhisten.

योगतरंग m. Titel eines Werkes.

योगतल्प n. Joga-*Lager*, so v. a. योगनि

योगतारका und °तारा f. *der Hauptstern Mondhauses.*

योगतारावली f. Titel eines Werkes.

योगत्व n. *das* Joga-*Sein.*

योगदण्ड m. *Zauberstab* Ind. St. 15.384.

योगदीपिका f. Titel eines Werkes.

योगदृष्टिसमुच्चयव्याख्या f. desgl. Bühler No. 758.

योगदेव m. N. pr. eines Gaina-Autors.

योगधर्मिन् Adj. *der Meditation* —, *dem huldigend.*

योगनन्द् m. *der falsche* Nanda.

योगनाथ m. *Herr des* Joga, Beiw. 1) Çiv 2) Datta's.

*योगनाविक m. *ein best. Fisch.*

योगनिद्रा f. *halb Meditation, halb Schl Zustand zwischen Schlaf und Wachen,* Schlaf Vikramâṅkak. 18,105. Insbes. Vi *Schlaf am Ende eines* Juga. Wird auch p ficirt.

*योगनिद्रालु m. Bein. Vishṇu's.

योगनिलय m. Bein. Çiva's.

योगंधर् m. 1) *ein best. über Waffen ge ner Zauberspruch.* v. l. योगाँधर्. — 2) N. p schiedener Männer.

योगन्यास m. Titel eines Werkes Opp. C

योगपट्ट (Hemâdri 2,*a*,114,2) und °क (H 74,15) m. *das bei der Contemplation um und Kniee geschlungene Tuch.*

योगपति m. *Herr des* Joga (Vishṇu).

योगपत्नी f. *Gattin des* Joga, Bein. der P

योगपथ m. *der zum* Joga *führende Weg*

योगपद् n. *der Zustand der Contemplatio*

योगपदक n. fehlerhaft für योगपट्टक.

योगपातञ्जल 1) m. *ein Anhänger des* Pata *als* Joga-*Lehrers.* — 2) wohl n. Patañ Jogasûtra Opp. Cat. 1.

योगपाडुका f. *Zaubersehuh* Ind. St. 15,329

योगपारंग Adj. als Beiw. Çiva's.

योगपीठ n. *eine best. Art zu sitzen bei de templation.*

योगबीज n. Titel eines Werkes.

योगभारक m. *ein Schulterjoch zum Trag Lasten* Harshaṅ. 72,8. 11 (233,7. 15).

योगभावना f. *composition by the sum of t ducts.*

योगभाष्य n. und योगभास्कर m. Titel von Werken.

योगभ्रष्ट Adj. *um die Contemplation gekommen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,5.

योगमञ्जरी f. (Opp. Cat. 1) und योगमणिप्रभा f. Titel von Werken.

योगमय Adj. (f. ई) *aus der Contemplation —, aus dem Joga hervorgegangen.*

योगमणिमन् m. Titel eines Werkes.

योगमातर् f. 1) *Mutter des Joga.* — 2) Bein. der Pîvarî.

योगमाया f. 1) *Zauber* 138,28. — 2) *die Mâjâ der Contemplation.*

योगमार्ग m. = योगपथ Çiç. 14,64. Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,13 (S. 417, Z. 2).

योगमार्तण्ड m., योगमाला f. und योगमुक्तावली f. Titel von Werken.

योगमूर्तिधर m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.*

योगयाज्ञवल्क्य n., °गीता f. (Burnell, T.) und °स्मृति f. (Bühler, Rep. No. 363) Titel von Werken.

योगयात्रा f. 1) *der Gang zur Versenkung des Geistes, — zum Joga.* — 2) Titel eines astrol. Werkes des Varâhamihira.

योगयुक्त Adj. *in tiefes Nachdenken versunken, dem Joga obliegend.*

योगयुक्ति f. *Vertiefung in den Joga* Kâç. 3,78.

योगयुज् Adj. *der sich so eben dem Joga ergeben hat* VP. 6,7,33.55.72.

योगयोगिन् Adj. = योगयुक्त.

*योगर m. Bez. *der Figuren auf einer damascirten Säbelklinge* Gal.

*योगरङ्ग m. *Orangenbaum* Râǵan. 11,174.

योगरत्न n. 1) *Zauberjuwel.* — 2) Titel eines medic. Werkes.

योगरत्नमाला f., °रत्नसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1), °रत्नाकर m. und °रत्नावली f. Titel von Werken.

योगरथ m. *der Joga als Wagen.*

योगरहस्य n. und योगरहस्य n. Titel von Werken.

योगराज m. 1) *ein best. medic. Präparat* Bhâvapr. 3,94. Mat. med. 96. Karaka 6,18. — 2) *ein Fürst —, ein Meister im Joga.*

योगराजगुग्गुलु m. *ein best. medicinisches Präparat* Bhâvapr. 4,179. Mat. med. 133.

योगराजोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

योगरूढ Adj. von Wörtern, *die neben ihrer etymologischen weiteren Bedeutung noch eine engere haben.* Nom. abstr. °ता f.

योगरोचना f. *eine best. Zaubersalbe.*

योगवत् Adj. 1) *verbunden, vereinigt.* — 2) *der Contemplation —, dem Joga obliegend.*

योगवर्तिका f. *Zauberdocht.*

°योगवह् Adj. *vermittelnd, fördernd.*

योगवाचस्पत्य n. und योगवार्त्तिक n. Titel von Werken.

योगवासिष्ठ n. Titel eines Werkes. °तात्पर्यप्रकाश m., °शास्त्र n., °सार, °सारचन्द्रिका f., °सारविवृति f. und °सारसंग्रह m. Titel dazu gehöriger Werke.

योगवासिष्ठीय Adj. *zum Jogavâsishṭha gehörig.*

योगवाह् 1) m. fehlerhaft für त्रयोगवाह्. — 2) *f. ई a) *Alkali.* — b) *Honig* (als f.!). — c) *Quecksilber* (als f.!).

योगवाहक Adj. *auflösend* (in chemischem Sinne) Râǵan. 13,111.

योगवाहिन् 1) Adj. *a) ein Anderes in sich aufnehmend, — sich assimilirend* Bhâvapr. 1,29. — *b)* vielleicht *Ränke schmiedend.* Nom. abstr. °हित्व n. — 2) n. *Auflösungsmittel, Menstruum.*

योगविद् Adj. 1) *die rechten Mittel —, die rechte Weise kennend, wissend was sich schickt, — sich gebührt.* — 2) *mit dem Joga vertraut.*

योगविद्या f. *Joga-Kenntniss, der Joga* (als System) Prasannar. 50,23.

योगविभाग m. *Spaltung einer grammatischen Regel, indem man aus dem, was zu einander gehört und in einer Regel gesagt werden könnte, zwei Regeln macht,* 232,12. 236,29. 240,6.

योगवृत्तिसंग्रह m., योगशत n., योगशतक n. (Burnell, T.) und °शतकाख्यान n. Titel von Werken.

योगशब्द m. 1) *das Wort Joga.* — 2) *ein Wort, dessen Bedeutung sich aus der Etymologie von selbst ergiebt.*

योगशरीरिन् Adj. *dessen Leib Joga ist.*

योगशायिन् Adj. *halb schlafend, halb in Gedanken versunken.*

योगशास्त्र n. *Joga-Lehre* (unter andern die des Patañǵali). °सूत्रपाठ m. Titel eines Werkes.

योगशिक्षा f. wohl nur fehlerhaft für योगशिखा.

योगशिखा f. und °शिखोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

*योगस् n. = समाधि und काल.

योगसंग्रह m. Titel eines Werkes.

योगसमाधि m. *die dem Joga eigenthümliche Versenkung des Geistes.*

योगसार 1) *ein Universalmittel* Bhâvapr. 4,229. — 2) m. Titel eines Werkes Burnell, T. °संग्रह m., °समुच्चय m. und °सारावलि f. (Opp. Cat. 1) desgl.

योगसिद्ध 1) Adj. *durch Joga im Zustande der Vollkommenheit seiend.* — 2) f. आ N. pr. einer Schwester Bṛhaspati's VP. 1,15,118.

योगसिद्धान्तचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

योगसिद्धि f. *gleichzeitiges Zustandekommen* Gaim. 4,3,28.

योगसिद्धिप्रक्रिया f. Titel eines Werkes.

योगसिद्धिमत् Adj. *in der Zauberkunst erfahren.*

योगसुधाकर m. (Burnell, T.) und °सुधानिधि m. Titel von Werken.

योगसूत्र n. das dem Patañǵali zugeschriebene Sûtra *über Joga.* °गूढार्थद्योतिका f., °चन्द्रिका f. (Burnell, T.), °भाष्य n., °वृत्ति f., °व्याख्यान n. und °सूत्रार्थचन्द्रिका f. Titel dazu gehöriger Werke.

योगस्वामिन् m. *ein Meister im Joga* Hemâdri 2,*a*,114,9.

योगहृदय n. Titel eines Werkes.

योगाग्निमय Adj. *durch's Feuer des Joga hindurchgegangen.*

योगाङ्ग n. *ein Bestandtheil des Joga*, deren acht, sieben und auch sechs angenommen werden. Vgl. Prasannar. 50,23.

1. योगाचार m. 1) *die Observanz des Joga.* — 2) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 83,10. — 3) Titel eines Werkes.

2. योगाचार m. Pl. *eine best. buddhistische philosophische Schule* Comm. zu VP. 3,18,17. Sg. *ein Anfänger dieser Schule.* °भूमिशास्त्र (Conj. für योगाचार्य°) n. Titel eines Werkes.

योगाचार्य m. 1) *ein Lehrer der Zauberkunst.* — 2) *ein Lehrer des Joga.* — 3) fehlerhaft für 2. योगाचार.

योगाञ्जन n. 1) *Heilsalbe.* — 2) *der Joga als Salbe.*

योगात्मन् Adj. *dessen Wesen der Joga ist, dem Joga obliegend.*

योगानन्द m. 1) *die Wonne des Joga.* — 2) fehlerhaft für योगनन्द्.

योगानन्दप्रकरण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

योगानुगता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,22.

योगानुशासन n. *die Joga-Lehre Patañǵali's.* °सूत्र n. und °सूत्रवृत्ति f. Titel von Werken.

योगान्त (im Comp.) und योगान्तिका Adj. f. (sc. गति) Bez. *einer der sieben Theile, in welche nach Parâçara die Bahn Mercurs getheilt wird* (umfasst Mûla und die beiden Ashâḍhâ.

योगापत्ति f. *Modification des Gebrauchs, — der Anwendung.*

योगाभ्यासक्रम m., योगाभ्यासप्रकरण n. (Burnell, T.), योगाभ्यासलक्षण n. und योगामृत n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

योगाम्बर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

योगाय्, °यते *zum Joga werden.*

योगायन (?).

योगायोग m. 1) Pl. *die gehörige Menge* 218,8. v. l. योगायोगात्तियोगान्. — 2) Du. *Angemessenheit oder Unangemessenheit* 251,32.

*योगारङ्ग m. *Orangenbaum* Râǵan. 11,174.

योगार्णव m. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. Bühler, Rep. No. 545. 659.

योगासन n. *eine dem Joga entsprechende Art zu sitzen.*

योगि im Gen. Pl. योगीनाम् metrisch und ungrammatisch st. योगिनाम्.

*योगित Adj. *toll* (Hund).

°योगिता f. *das Zusammenhängen mit, in Beziehung Stehen zu.*

योगित्व n. 1) am Ende eines Comp. dass. — 2) *der Zustand eines Jogin.*

योगिन् 1) Adj. *a*) am Ende eines Comp. α) *verbunden mit.* — β) *in Conjunction stehend mit.* — γ) *zusammenhängend mit, in Beziehung stehend zu.* — *b*) *dem Joga obliegend;* m. *ein Jogin*, f. °नी *eine dem Joga obliegende Frau.* — 2) m. *a*) Bez. α) Jâǵñavalkja's. — β) *Arǵuna's. — γ) Vishṇu's. — δ) *Çiva's. — ε) *eines Buddha. — *b*) *eine best. Mischlingskaste.* — 3) f. °नी *a*) *ein best. mit Zauberkraft ausgestattetes weibliches Wesen, Fee, Hexe* (im Gefolge Çiva's und der Durgâ). Es werden deren 64 angenommen, ihre Namen Hemâdri 2,*a*,93. fgg. — *b*) *Bein. der Durgâ. — *c*) *eine best.* Çakti *bei den* Tântrika. — *d*) bei den Buddhisten *ein Frauenzimmer, welches die von Jmd verehrte Göttin darstellt.*

योगिनीज्ञालशम्बर n., योगिनीज्ञानार्णव m. und योगिनीतन्त्र n. Titel von Werken.

योगिनीपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,387.

योगिनीभैरव n. und योगिनीहृदय n. Titel von Werken.

योगिपत्नी f. *Gattin der Jogin.* v. l. योगपत्नी.

योगिमातृ f. *Mutter der Jogin.* v. l. योगमातृ.

*योगिमार्ग m. *der Luftraum* Gal.

योगिराज् m. *ein Fürst unter den Jogin.*

योगीन्द्र m. 1) dass. — 2) Bein. *a*) Jâǵñavalkja's. — *b*) Vâlmîki's Bâlar. 7,17.

योगीय्, °यति *für Joga halten.*

योगीश m. 1) *ein Fürst unter den Jogin.* — 2) *Bez. Jâǵñavalkja's.

योगीश्वर 1) m. *a*) *ein Meister in der Zauberei.* Ein Vetâla so angeredet 129,12. — *b*) *ein Fürst unter den Jogin.* — *c*) Bez. Jâǵñavalkja's 215, 15. Prasannar. 50,1. — 2) f. ई N. pr. einer Göttin.

*योगीष्ट n. *Blei* Râǵan. 13,24.

योगेन्द्र m. *ein Meister im Joga.*

योगेश m. 1) dass. — 2) *Bez. *a*) Jâǵñavalkja's. — *b*) der Stadt Brahman's.

योगेशार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

योगेश्वर 1) m. *a*) *ein Meister in der Zauberei.* Ein Vetâla so angeredet 120,11. — *b*) *ein Meister im Joga* Hemâdri 2,*a*,114,10. — *c*) Bez. Jâǵñavalkja's. — *d*) N. pr. α) eines Sohnes des Devabhotra. — β) eines Brahmarâkshasa. — γ) eines Dichters Saduktik. — 2) f. ई *a*) *eine Fee.* — *b*) *eine Meisterin im Joga.* — *c*) *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,89,15.16. — *d*) **eine best. Pflanze.* — *e*) N. pr. α) einer Göttin. — β) einer Vidjâdhari.

योगेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

योगेश्वरत्व n. *Meisterschaft im Joga.*

*योगेष्ट n. 1) *Zinn.* — 2) *Blei.*

योगैश्वर्य m. *Meisterschaft im Joga.*

योगोक m. N. pr. eines Dichters Saduktik.

योगोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

यौग्य, यौगिक 1) Adj. *a*) *zum Zug tauglich.* — *b*) *zu einer best. Kur gehörig.* — *c*) *brauchbar, angemessen, entsprechend, zukommend, geeignet, passend, gut zu Etwas, zu Guts kommend; geschickt, fähig, gewachsen;* von Personen und Sachen. Die Ergänzung im Gen., Loc., Dat., Infin. oder im Comp. vorangehend. Ein vorangehendes Nom. act. oder ein Infin. ist bisweilen passivisch zu übersetzen. Ausnahmsweise auch in Comp. mit dem, was *geeignet* u. s. w. macht. — *d*) *sinnlich wahrnehmbar* Kap. 5,44. — 2) m. *a*) *Zugthier.* — *b*) **das Mondhaus* Pushja. — 3) f. योग्या, यौगिकी *a*) *Veranstaltung, Werk.* — *b*) *Ausübung, exercitatio, praktische Uebung, Praxis.* — *c*) *Leibesübung, Gymnastik, kriegerische Uebung.* — *d*) *Strang* (nach Grassmann) RV. 3,6,6. — *e*) *N. pr. der Gattin des Sonnengottes. — 4) *n. *a*) *eine best. Heilpflanze* (*Knolle*). — *b*) *Sandel.* — *c*) *Kuchen.* — *d*) *Milch.*

योग्यता f. *Angemessenheit, das Geeignetsein, Befähigung,* — *zu* (im Comp. vorangehend).

योग्यतावाद् m. Titel eines Werkes.

योग्यत्व n. = योग्यता Kap. 6,33.

योजक m. Nom. ag. 1) am Ende eines Comp. *Anschirrer, Anspanner.* — 2) *der Etwas anwendet, Gebrauch von Etwas macht* Spr. 7666. — 3) Name Agni's bei der Hochzeitsfeier Gṛihjâs. 1,5.

योजन 1) n. *a*) *das Anschirren, Anspannen.* — *b*) *Gespann, Gefährt, Geschirr.* — *c*) *Fahrt,* so v. a. *Bahn.* — *d*) *Fahrt,* so v. a. *Wegstrecke, welche in einer Anspannung durchlaufen wird, Station; ein best. Wegemaass* (nach Einigen etwa 2 geographische Meilen, nach Andern nur $2^1/_2$ englische Meilen). Nach Râǵan. 21,88 = 4 Kroça = 8000 Daṇḍa. Ausnahmsweise (metrisch) m.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *e*) *das Anweisen, Antreiben.* — *f*) *Sammlung* —, *Concentration der Geistesthätigkeit, feste Richtung der Erkenntniss auf einen Punct.* — *g*) = स्तोत्र. — *h*) **Finger.* — *i*) **die Weltseele.* — 2) f. (योजना) n. (häufiger) *a*) *Anordnung, Zurüstung, Bereitung, Veranstaltung.* — *b*) *das Herstellen, in Ordnung Bringen.* — *c*) *das Aufbauen, Erbauen* Râǵat. 7,115. — *d*) *Vereinigung* —, *Verbindung mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 267,16. — 3) f. योजना *Construction* (in grammatischem Sinne).

योजनक am Ende eines adj. Comp. (f. °निका) = योजनिक.

योजनगन्ध 1) Adj. *dessen Geruch sich ein Joǵana weit verbreitet.* — 2) f. आ *a*) **Moschus.* — *b*) Bein. α) der Satjavatî, der Mutter Vjâsa's, Kâd. 34,14. — β) *der Sîtâ.

*योजनगन्धिका f. = योजनगन्ध 2) *b*) α).

*योजनपर्णी f. *Rubia Munjista.*

योजनबाहु Adj. *ein Joǵana lange Arme habend, über die Maassen langarmig;* m. Bein. Râvaṇa's Mahâvîrâk. 82,20. Kâd. 23,21.

योजनभाज् Adj. *auf ein Joǵana hin wirksam* AV. Paric. 61.

*योजनवल्लिका und *°वल्ली f. *Rubia Munjista* Dhanv. 1,4. Râǵan. 6,192.

योजनिक am Ende eines adj. Comp. nach einem Zahlwort *so und so viel Joǵana lang, — messend.*

योजनीय 1) Adj. *a*) *anzuwenden.* — *b*) *zu verbinden mit* (Instr.). कर्मणा so v. a. *in's Werk zu setzen,* मृषादोषैः so v. a. *fälschlich zu beschuldigen* Bâlar. 43,10. — *c*) *grammatisch zu verbinden, zu construiren.* — 2) n. impers. *in Verbindung zu setzen mit, zu denken an* (Instr.) Sâs. zu RV. 1,165,1.

योजन्य (metrisch) in षष्टि° Adj. *60 Joǵana entfernt.*

योजयितृ Nom. ag. *Fasser* (eines Edelsteins).

योजयितव्य Adj. 1) *zu gebrauchen, auszuwählen.* — 2) *auszustatten* —, *zu versehen mit* (Instr.).

°योजितृ Nom. ag. *vereinigend, verbindend, zusammenfügend.*

योज्य Adj. 1) *zu richten auf* (Loc.). — 2) *anzustellen* —, *angestellt zu werden verdienend an*

ler im Comp. vorangehend). — 3) *anzu-* u (im Comp. vorangehend). — 4) *anzu- in Anwendung zu bringen.* — 5) *herzu-* — 6) *beizufügen* (215,4), *hinzuzufügen zu* - 7) *zu versehen mit* (Instr.), *theilhaftig zu* — 8) *auf den die Geistesthätigkeit fest zu ist, der Gegenstand des* Joga *seiend.*

m. *Constellation.*

und यौतवै Dat. Infin. zu 4. यु RV. 8,18,

त्सक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 5,

l. पैतिमत्सक und पैतिमत्स्यक.

n. = परिमाण.

[Gen. Infin. zu 4. यु RV. 6,18,11.

ı. *Strick, Seil.*

माद् m. ein aus यो ऽत्र प्रमाद: künstlich er Name nach Aufrecht.

Nom. ag. *Kämpfer, Streiter, Kriegsmann, tämpfend mit* (Instr.), *für* (Gen.). f. योद्री RV. 10,39,8.

1) Adj. *zu bekämpfen.* — 2) n. impers. fen, *pugnandum.* Loc. *wo es zu kämpfen*).

n. 1) *Krieger, Streiter, Kriegsmann, Sol-* m. *ein zum Kampf abgerichteter* oder *ge- Stier.* n. Ganar. 2,66. Am Ende eines adj. ग्रा. — 2) *Kampf* in दुर्योध und मिथोयोध.

ı *best. Metrum.* — 4) Pl. *das dritte astrol.* ıraн. Jogaj. 4,1.

m. = योध 1).

n. *Kampf.*

पुरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ोपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

ोय Adj. *zu bekämpfen* Bâlar. 43,9.

ार m. *Wohnhaus der Kriegsleute, Kaserne.*

ह n. *eine best. Art zu fechten* Hariv. 3,124, यौधिक.

ृ Adj. *kämpfend, streitend; bekämpfend,* fer.

ान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

ांस् Adj. *streitbarer.*

m. 1) **Krieger, Streiter.* — 2) Pl. N. pr. schlechts Hariv. 1,31,26.

यौधिघ्र 1) Adj. *zu bekämpfen.* — 2) m. Pl. ines Volkes.

m. = यवनाल.

m. f. (dieses in der alten Sprache seltener) ी f. 1) *Schooss; Geburtsort, Mutterleib,* - 2) *Heimat, Haus, Lager, Nest, Stall* u. 3) *Stätte des Entstehens* oder *Bleibens;* daher *Ursprung, Quelle, Ausgangspunct,* (zum Empfang zubereiteter) *Raum, Behälter, Sitz* u. s. w. Der *Ursprung* —, die *Grundlage* eines Sâman ist die erste Ṛk eines Tṛka Comm. zu Nâjam. 9,2,6. Am Ende eines adj. Comp. *entstanden* —, *hervorgegangen aus.* — 4) *Geburtsstätte,* so v. a. *Familie, Geschlecht, Stamm, Kaste, Race, die durch die Geburt bestimmte Daseinsform* (als Mensch, Brahmane u. s. w., Thier u. s. w.). — 5) *ein best. Theil an einer Feuergrube* Hemâdri 1,136,11. fgg. — 6) *Fruchtkorn, Same.* — 7) *der Regent des Mondhauses* Pûrvaphalgunî. — 8) Bez. *des Spruches* यौषे ते योनि: (VS. 7,12,*c*. 23,2,*b*) Kâtj. Çr. 19,2,14. — 9) mystische Bez. *des Lautes* ए. — 10) * *Wasser.* — 11) योनी N. pr. eines Flusses in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,28.

योनिक = योनि 8) in अयोनिक.

योनिकुण्ड n. *eine best. mystische Figur.*

योनिगान n. = योनिग्रन्थ Comm. zu Nâjam. 9, 1,24.

योनिग्रन्थ m. *der erste Theil der* Sâmasaṃhitâ Comm. zu Nâjam. 9,2,6.

योनिज Adj. *aus einem Mutterleibe hervorgegangen.*

योनित्व n. *das Ursprungsein, Quellesein* Comm. zu Nâjam. 9,2,6. Am Ende eines Comp. *das Entstandensein aus, das Gegründetsein auf.*

योनिदुष्ट Adj. *der sich geschlechtlich vergangen hat* Hariv. 7755. 7760 (wo mit der neueren Ausg. °दुष्टस्त्रिया: zu lesen ist).

*योनिदेवता f. *das Mondhaus* Pûrvaphalgunî.

योनिदोष m. 1) *ein Gebrechen der vulva* Verz. d. B. H. No. 972. — 2) *ein geschlechtliches Vergehen* Hariv. 2,78,6.

योनिद्वार n. 1) *Muttermund.* — 2) N. pr. eines Tîrtha.

योनिन् 1) = योनि am Ende eines adj. Comp. — 2) n. गृत्समदस्य योनिनी द्वे Namen von Sâman Ârsh. Ba.

*योनिनासा f. *the upper part of the vulva, or the union of the labiae.*

योनिनिरय m. *der als Hölle gedachte Mutterleib* Hemâdri 1,516,15.

योनिभ्रंश m. *Vorfall der Gebärmutter.*

यौनिमत्त् Adj. 1) *mit seinem Mutterschooss u. s. w. verbunden.* — 2) *einem Mutterleibe entstammend* Maitr. S. 2,3,3 (30,8). — 3) *aus guter Familie stammend* Hemâdri 1,25,2. 4.

योनिमन्त्र m. *der Spruch* VS. 8, 29 Hemâdri 1, 628,22. 629,5.

योनिमुक्त Adj. *von der Wiedergeburt befreit.*

योनिमुख n. *Muttermund.*

योनिमुद्रा f. *eine best. Stellung der Finger.*

*योनिरञ्जन n. *Menstruation.*

योनिरोग m. *Krankheit der weiblichen Geschlechtstheile.*

*योनिलिङ्ग n. *Klitoris.*

योनिवेश wohl fehlerhaft MBh. 6,374.

योनिशस् Adv. *gründlich, gehörig* Lalit. 36,9. Vâsâkîn. 34,15.

योनिशास्त्र n. Bez. bestimmter *Werke* VP.^{2} 5,287.

*योनिसंवरण n. (Bhâvapr. 6,188) und *योनिसंवृति (Conj. für °संवृत्ति) f. *contraction or closure of the vagina.*

योनिसंकर m. *fleischliche Verbindung zwischen verschiedenen Kasten, Mischehe.*

योनिसंबन्ध m. *ein Blutsverwandter,* — von (Gen.) Âpast.

योनिसंभव Adj. *einem Mutterleibe entsprossen.*

योनिस्कृ Adj. *die Gebärmutter versehrend* Mantrabr. 2,5,4.

(योन्य) योनिभ्रं Adj. *einen Schooss* —, *einen Behälter bildend.*

योन्यर्शस् n. *eine best. Krankheit der weiblichen Geschlechtstheile.*

योपन in ज्ञनयोपन, जीवितयोपन, पद्योपन und शपथयोपन.

योयुपन n. *das Glattstreichen* Comm. zu TS. 2, 740,3.

यौषणा und einmal योषणा (nach Sâj. = स्तुति) f. *Mädchen, junges Weib, Gattin* RV. 8,46,33.

यौषन् f. dass.; so heissen auch *die Finger.*

यौषा f. = यौषणा; nach Sâj. auch *Stute.* दारुमयी *eine hölzerne Gliederpuppe.*

योषिज्जन m. *das Weibervolk, die Frauen* 324,33.

योषित् f. = यौषणा. Auch *Weibchen* (eines Vogels) und übertragen auf *weibliche Sachen.* योषितो मन्त्रा: *weibliche Zaubersprüche.*

योषिता f. = यौषणा Prâtiçâs. 72.

योषितप्रतियातना f. *eine weibliche Statue* Ragh. 16,17.

*योषित्प्रिया f. *Gelbwurz* Bhâvapr. 1,177.

योषित्वा Absol. (eines Denomin. von योषा) *in ein Weib verwandelnd.*

योषिद्धारु Adj. *der die Frau* (eines Verstorbenen) *nimmt* Jâgñ. 2,51.

योषिन्मय Adj. (f. ई) *als Weib geformt, ein Weib darstellend.*

यौंस् *Heil, Wohl.* Nur in der Verbindung शं यौ: und शं च यौग्य.

योकुल (!) m. N. pr. eines Mannes.

*यौकरीय Adj. von यूकर.

यौक्तश्रुच n. und यौक्ताश्व n. Namen von Sâman.

यौक्तिक 1) Adj. *passend, zutreffend* in अ°. — 2) *m. *der Gefährte eines Fürsten, der diesen durch Scherz und Spässe aufheitert.*

*यौग m. *ein Anhänger des Joga.*

*यौगक Adj. von यौग.

यौगंधर 1) *Adj. *zu Jugaṁdhara in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

*यौगंधरक Adj. = यौगंधर 1).

यौगंधरायण m. Patron. Als N. pr. eines Mínisters des Udajana 291,9.

यौगंधरायणीय Adj. *zu Jaugaṁdhara in Beziehung stehend, ihm eigen.*

*यौगंधरि m. *ein Fürst der Jugaṁdhara.*

यौगपद् (ausnahmsweise) n. und यौगपद्य n. *Gleichzeitigkeit.* °पद्येन = युगपद् *gleichzeitig.*

*यौगवरत्र n. = युगवरत्राणां समूहः.

यौगिक Adj. (f. ई) 1) *zur Kur gehörig, der Kur förderlich, bei einer Kur anwendbar* Karaka 3,8. 7,7. — 2) *zur Anwendung kommend.* — 3) *der Etymologie genau entsprechend, aus der Et. von selbst sich ergebend, die der Et. genau entsprechende Bedeutung habend* 211,20. Nom. abstr. °त्व n. — 4) *zum Joga in Beziehung stehend, aus ihm hervorgegangen.*

यौगिकरूढ Adj. *eine etymologisch klare, daneben aber auch eine aus der Etymologie sich nicht ergebende Bedeutung habend.*

*यौजनशतिक Adj. 1) *der hundert Jogána geht.* — 2) *zu dem man aus einer Entfernung von hundert Jogána kommt.*

*यौजनिक Adj. *hundert Jogána gehend.*

*यौट्, यौटति und *यौड्, यौडति (संबन्धे).

यौतक 1) Adj. *eigenthümlich Jmd gehörend.* — 2) n. *a) Geschenk* Bhoǵa-Pr. 61,12. — *b) Privatvermögen, — besitz; insbes. die Mitgift einer Frau.*

*यौतकि m. Patron.

*यौतकया f. zu यौतकि.

*यौतव n. = पौतव *Gewicht.*

यौतुक n. = यौतक 2) *b).*

*यौत्र n. = यौत्र *Strick, Seil.*

यौथिक m. *Gefährte, Kamerad.*

*यौथ्य Adj. von यूथ.

यौध Adj. *kriegerisch.*

यौधाजय n. Name verschiedener Sâman Gaut. Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

यौधिक n. v. l. für यौधिक.

यौधिष्ठिर 1) Adj. (f. ई) *zu Judhishṭhira in Beziehung stehend, ihm gehörig u. s. w.* — 2) m. Patron. von युधिष्ठिर. Pl. MBh. 7,98,32. — 3) f. ई f. zu 2).

यौधिष्ठिरि m. Patron. von युधिष्ठिर.

यौधेय m. 1) *a) *Kämpfer.* — *b)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — *c) *ein Fürst der Jaudheja.* — *d)* N. pr. eines Sohnes des Judhishṭhira. — 2) *f. ई f. zu 1) *c).*

यौधेयक m. Pl. = यौधेय 1) *b).*

1. यौन 1) Adj. *a) auf Heirat beruhend, durch H. entstanden, — verwandt.* — *b)* am Ende eines Comp. *hervorgegangen aus.* — 2) n. *a) die ehelichen Pflichten* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,6,7 (218,12). — *b) eheliche Verbindung, Heirat* (Vasishṭha 20, 45), *Verwandtschaft durch Heirat.*

2. यौन m. Pl. N. pr. eines Volkes. Wohl = यवन.

यौप Adj. (f. ई) *zum Opferpfosten in Beziehung stehend.*

*यौप्य Adj. von यूप.

यौयुधानि m. Patron. von युयुधान.

1. यौवत n. *eine Schaar junger Mädchen* oder *Frauen.*

2.*यौवत n. = यौतव.

*यौवतेय m. *der Sohn einer jungen Frau.*

यौवन n. 1) *Jugendalter, — kraft, — blüthe.* Auch Pl.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *eine Schaar junger Leute,* insbes. *Mädchen.* — 3) Bez. *des dritten Grades in den Mysterien der* Çâkta.

*यौवनक n. = यौवन 1).

*यौवनकण्टक m. n. = यौवनपिडका.

यौवनपदवी f. *das beginnende Jünglingsalter* Pañkat. 87,14.

यौवनपिडका f. *Jugendausschlag, das Erscheinen von Eruptionen im Gesicht junger Leute.*

यौवनमत्ता f. *ein best. Metrum.*

*यौवनलक्षण n. 1) *der weibliche Busen.* — 2) *Anmuth.*

यौवनवत् Adj. *in der Jugendblüthe stehend.*

यौवनाश्व m. Patron. des Mândhâtar und seines Enkels.

*यौवनाश्वक m. Patron. des Mândhâtar.

यौवनाश्वि m. desgl.

*यौवनिक m. (!) und f. (आ) = यौवन 1).

यौवनिन् Adj. *im Jugendalter stehend.*

यौवनीय Adj. *jugendlich.* °द्वार् f. *der Eingang zum Jugendalter* Naish. 6,38.

यौवनेश्वर m. N. pr. eines Fürsten Harshaṁ. 166, 16. Richtig v. l. यवनेश्वर.

*यौवनोद्भेद m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

*यौवराज्यिक Ad

यौवराज्य n. (ad *Thronerben und*

यौषिण्य n. *We*

यौष्माक und यौ *euer.*

र 1) Adj. am E *habend, habend* N — *b) Feuer.* — *c*

*f. रा = विषम, गति. — ऽ) n. *Gl*

रंसु Adj. *erfreul* durch रमणीयेषु

रंसुजिह्व Adj. *habend.*

रंह्, रंहति, ° (Bhaṭṭ. auch Act *nen gehen* Çaṁk. Kauç. 119. — Cau

*Act. *sprechen* o *eilend, eilig* Mait

रंह = रंहस् S

तरंह Adj.

रंहस् 1) n. *a) impetus, Heftigke Geschwindigkeit* — 2) angeblich

रंहस am Ende

रंहि f. 1) *das* 2) *das Rennen, J*

*रक्, राकयति (

*रक m. 1) *the hard shower.*

रकसा f. *eine G*

रकार m. *der*

रक्त m. N. pr. ner von ihm erri

रक्त 1) Adj. (f. oder sieben Kör *nasalirt.* — *d)* — *e) aufgeregt,* oder im Comp. im Comp. vora *bend, verliebt;* °तर्. — *f) *

— 2) m. *a) *S angula.* — *c) d* zu Varâh. Bṛh. — *b) Abrus p*

und *Gewicht*, = रक्तिका Karaka 7,12. — *c*) **Rubia Munjista*. — *d*) **Echinops echinatus* Râǵan. 10,142. — *e*) **eine der sieben Zungen des Feuers*. — *f*) *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — 4) n. *a*) *Blut*. — *b*) *eine best. Augenkrankheit* Hemâdri 1,745,12. — *c*) **Kupfer* Râǵan. 13,18. — *d*) **Mennig* Râǵan. 13,51. — *e*) **Zinnober* Râǵan. 13,57. — *f*) **Saffran*. — *g*) **die Frucht der Flacourtia cataphracta*. — *h*) *= पद्मक n.

रक्तक 1) Adj. *a*) *roth*. — *b*) **mit Leidenschaft an Etwas* oder *Jmd hängend*. — *c*) **angenehm unterhaltend*. — *d*) *blutig*. — 2) *m. *a*) *ein rothes Kleid*. — *b*) *Pentapetes phoenicea*. — *c*) *Kugelamaranth*. — *d*) *eine roth blühende Moringa* Râǵan. 7,32. — *e*) *rother Ricinus*. — *f*) *Caesalpina Sappan* Râǵan. 12,18. — 3) f. रक्तिका *a*) *das Korn von Abrus precatorius als bestimmtes Maas und Gewicht* Hemâdri 1,784,16. — *b*) *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

*रक्तकङ्गु m. *Panicum italicum*.

*रक्तकण्ट m. *eine Species von Celastus*.

रक्तकण्ठ 1) Adj. (f. ई) *eine reizende Stimme habend*. — 2) m. *a*) *der indische Kuckuck*. — *b*) N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,16.

रक्तकण्ठिन् Adj. = रक्तकण्ठ 1).

रक्तकदम्ब m. *rother* Kadamba.

*रक्तकदली f. *eine Spezies von Musa*.

*रक्तकन्द m. 1) *Koralle*. — 2) *Dioscorea purpurea* Râǵan. 7,71. — 3) *eine Art Zwiebel*, = राजपलाण्डु Râǵan. 7,59.

*रक्तकन्दल m. *Koralle*.

*रक्तकमल n. *eine rothe Lotusblüthe*.

*रक्तकरवीर und *°क m. *Nericum odorum rubrosimplex* Râǵan. 10,14.

रक्तकल्लोल m. ein Mannsname Hâs.

*रक्तकाञ्चन m. *Bauhinia variegata*.

*रक्तकाण्डा f. *eide roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,117.

*रक्तकाल n. *eine best. Erdart* Garbe zu Râǵan. 13,142.

*रक्तकाष्ठ n. *Caesalpina Sappan* Râǵan. 12,18.

*रक्तकुमुद n. *die Blüthe der Nymphaea rubra*.

*रक्तकुसुम m. *Isora corylifolia* Râǵan. 9,14.

*रक्तकृमिजा f. *Lack* (लाक्षा).

रक्तकृष्ण Adj. *dunkelroth* Çâṅkh. Grhj. 1,12.

*रक्तकेसर m. 1) *Rottleria tinctoria*. — 2) *Korallenbaum*.

*रक्तकैरव n. = रक्तकुमुद.

*रक्तखदिर m. *roth blühender* Khadira Râǵan. 8,27.

*रक्तखाडव m. *eine ausländische Dattelart*.

*रक्तगन्धक n. *Myrrhe* Râǵan. 6,116.

*रक्तगर्भा f. *Lawsonia alba*.

रक्तगुल्म m. *eine best. Form der* Gulma *genannten Krankheit*.

रक्तगुल्मिन् Adj. *an* Raktagulma *leidend*.

*रक्तगैरिक n. *eine Art Ocker*.

रक्तगौर Adj. *rothgelb* oder *rothweiss* Dhûrtan. Up. 12.

रक्तग्रन्थि m. 1) **eine Mimosenart*. — 2) *eine best. Harnkrankheit*, = मूत्रग्रन्थि Karaka 8,9.

*रक्तग्रीव m. 1) *eine Taubenart*. — 2) *ein* Râkshasa.

*रक्तघ्न m. *Andersonia Rohitaka*.

*रक्तघ्नी f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras*.

रक्तचन्दन n. *rother Sandel* und *Caesalpina Sappan* Râǵan. 12,21. Bhâvapr. 1,184.

*रक्तचित्रक m. *Plumbago rosea* Râǵan. 6,47. Mat. med. 186. 315.

*रक्तचिल्लिका f. *eine Art Chenopodium*.

*रक्तचूर्ण n. *Mennig*.

*रक्तचूर्णक m. *das rothe Pulver auf den Kapseln der Rottleria tinctoria* Râǵan. 13,101.

रक्तच्छद Adj. *rothblätterig*. Nom. abstr. °त्व n. Subhâshitar. 1818.

रक्तच्छर्दि f. *Blutspeien*.

रक्तज Adj. *aus dem Blute stammend*.

*रक्तजतुक m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,55.

*रक्तजिह्व 1) Adj. *rothzüngig*. — 2) m. *Löwe*.

रक्ततर 1) Adj. Compar. s. u. रक्त 1) *c*). — 2) *n. *eine Art Ocker*.

रक्तता f. 1) *Röthe*. — 2) *die Natur des Blutes*.

*रक्ततुण्ड m. *Papagei* Râǵan. 19,113.

*रक्ततुण्डक m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,55.

*रक्ततृणा f. *ein best. Gras* Râǵan. 8,128.

*रक्ततेजस् n. *Fleisch*.

*रक्तत्रिवृत् f. *eine roth blühende Ipomoea*. रक्तात्रिवृत् Râǵan. 6,171.

रक्तत्व n. *Röthe*.

रक्तदत् Adj. *rothe* —, d. i. *schmutzige Zähne habend* Âpast.

रक्तदन्तिका und *°दन्ती f. Bein. der Durgâ.

*रक्तदला f. 1) *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,74. — 2) = नलिका Râǵan. 12,163.

रक्तदूषण Adj. *das Blut verderbend*.

*रक्तदृश् m. *Taube*.

*रक्तद्रुम m. *eine roth blühende Terminalia* Râǵan. 9,141.

*रक्तधातु m. 1) *Kupfer* Râǵan. 13,18. — 2) *Ocker* Râǵan. 13,60.

*रक्तनयन 1) Adj. *rothäugig*. — 2) m. *Perdix rufa*.

रक्तनाडी f. *eine vom Blut herrührende Zahnfistel*.

*रक्तनाल 1) *eine Lotusart*. — 2) = जीवन्ती Râǵan. 7,150.

*रक्तनासिक m. *Eule*.

*रक्तनिर्यासक m. = रक्तद्रुम Râǵan. 9,141.

रक्तनील Adj. *blauroth* Garbe zu Râǵan. 13,185.

रक्तनेत्र Adj. *rothäugig*. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

*रक्तप 1) Adj. *Blut trinkend*. — 2) m. *ein* Râkshasa. — 3) f. आ *a*) *Blutegel* Râǵan. 19,79. — *b*) *eine* Dâkinî.

*रक्तपक्ष m. Bein. Garuda's.

रक्तपट m. *ein buddhistischer Mönch* Çâṅk. zu Bâdar. 2,2,35.

रक्तपटव्रतवाहिनी f. *eine buddhistische Nonne* Kâd. 234,15.

रक्तपटी Adv. mit कर् *zu einem* Raktapaṭa *machen* Spr. 7610, v. l.

रक्तपतन n. *Bluterguss aus* (Abl.) Varâh. Bṛh. S. 93,5.

*रक्तपत्र 1) m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,75. — 2) f. आ *Boerhavia erecta rubra*.

*रक्तपत्राङ्ग n. *eine Art rothen Sandels*.

*रक्तपत्रिका f. 1) *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,117. — 2) = नाकुली Râǵan. 7,93.

*रक्तपद्मी f. *eine best. Pflanze*.

रक्तपद्म n. *eine rothe Lotusblüthe*.

*रक्तपर्णा *eine roth blühende* Punarnavâ.

*रक्तपल्लव m. *Jonesia Asoka* Râǵan. 10,55.

*रक्तपाकी f. *die Eierpflanze*.

*रक्तपाता f. *Blutegel*.

रक्तपाद् 1) m. *a*) *ein Vogel mit rothen Füssen*. — *b*) **Papagei*. — *c*) **Elephant*. — *d*) *= स्यन्दन. — 2) *f. ई *Mimosa pudica* Râǵan. 5,109.

रक्तपान (?) Adj. (f. आ) Hemâdri 2,*a*,98,5.

*रक्तपायिन् 1) Adj. *Blut trinkend*. — 2) m. *Wanze* Râǵan. 19,68. — 3) f. °नी *Blutegel* Râǵan. 19,79.

*रक्तपारद m. n. *Zinnober*.

रक्तपिटिका f. *eine rothe* — oder *Blutbeule*.

*रक्तपिण्ड m. 1) *Hibiscus rosa sinensis*; n. *die Blüthe*. — 2) *Ventilago madraspatana*. — 3) *a spontaneous discharge of blood from the nose and mouth*. — 4) *a red pimple or boil*.

*रक्तपिण्डक und *°पिण्डालु m. *Dioscorea purpurea* Râǵan. 7,71.

रक्तपित्त n. *Blutsturz* Karaka 6,4. °कास m. *der damit verbundene Husten*.

*रक्तपित्तका f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras*.

रक्तपित्तिक und °पित्तिन् Adj. *zum Blutsturz geneigt, daran leidend* Kâraka 4,8. 6,4.

*रक्तपुच्छिका f. *eine rothschwänzige Eidechsenart.*

*रक्तपुनर्नवा f. *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,117.

1. रक्तपुष्प n. *eine rothe Blume.*

2. रक्तपुष्प 1) Adj. *rothe Blüthen habend.* — 2) *m. *a) Bauhinia variegata purpurascens.* — *b) Nerium odorum.* — *c) Granatbaum.* — *d) Rottleria tinctoria* Râǵan. 10,40. — *e) Pentapetes phoenicea* Râǵan. 10,120. — *f) Andersonia Rohitaka.* — *g)* = बक. — 3) *f. आ *Bombax heptaphyllum* Râǵan. 8,9. — 4) f. *ई *a) Grislea tomentosa.* — *b) Bignonia suaveolens.* — *c) Hibiscus rosa sinensis* Râǵan. 10,124. — *d) die Sennapflanze* Râǵan. 3,123. — *e) Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans.* — *f) Echinops echinatus* Râǵan. 10,142. — *g)* = करुणी Râǵan. 10,107.

*रक्तपुष्पक 1) m. *a) Butea frondosa.* — *b) Salmalia malabarica* Râǵan. 8,8. — *c) Andersonia Rohitaka.* — *d) Oldenlandia herbacea* Râǵan. 5,9. — 2) f. °ष्पिका *a) Mimosa pudica.* — *b) eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,117. — *c) Bignonia suaveolens* Râǵan. 10,49. — *d)* = भूपाटली Râǵan. 5,130.

रक्तपूय *eine best. Hölle.*

*रक्तपूरक n. *die getrocknete Schale der Mangostana* Râǵan. 6,125.

रक्तपैत्त und रक्तपैत्तिक Adj. *den Blutsturz betreffend, damit verbunden* u. s. w.

रक्तप्रदर m. *Mutterblutfluss.*

*रक्तप्रसव 1) m. *a) Nerium odorum rubro-simplex* Râǵan. 10,14. — *b) rother Kugelamaranth* Râǵan. 10,132. — 2) n. *Pterospermum suberifolium* Râǵan. 10,105.

रक्तफल 1) Adj. *rothe Früchte habend.* — 2) *m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 10,14. — 3) *f. आ *a) Momordica monadelpha.* — *b)* = स्वर्णवल्ली Râǵan. 7,185.

*रक्तफेनज m. *Lunge.*

रक्तबिन्दु m. 1) **a red spot forming a flaw in a gem.* — 2) *Blutstropfen.*

रक्तबीज m. 1) **Granatbaum* Râǵan. 11,74. — 2) N. pr. eines Asura.

*रक्तबीजका f. *eine best. stachlige Pflanze* Râǵan. 8,78.

*रक्तभव n. *Fleisch.*

रक्तभाव Adj. (f. आ) *verliebt.*

*रक्तमञ्जर m. *Barringtonia acutangula.*

रक्तमण्डल 1) Adj. *a) eine rothe Scheibe habend (Mond).* — *b) ergebene Unterthanen habend.* — 2) m. *eine roth geringelte —, roth gefleckte Schlangenart.* — 3) f. आ *ein best. giftiges Thier.* — 4) *n. *eine rothe Lotusblüthe.*

रक्तमण्डलता f. *das durch Blut hervorgebrachte Erscheinen rother Flecken am Körper.*

रक्तमत्त Adj. *bluttrunken* (Blutegel).

*रक्तमत्स्य m. *ein best. rother Fisch* Râǵan. 17, 52. 59.

*रक्तमस्तक 1) Adj. *rothköpfig.* — 2) m. *Ardea sibirica.*

रक्तमांसल Adj. *aus Blut und Fleisch bestehend* (Speise) Suçr. 1,234,9.

रक्तमाही f. *eine best. Frauenkrankheit.*

रक्तमुख 1) Adj. *eine rothe Schnauze habend.* — 2) m. *a) *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,12. — *b)* N. pr. eines Affen.

रक्तमूत्रता f. *Blutharnen.*

*रक्तमूलक m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,157.

*रक्तमूला f. *Mimosa pudica* Râǵan. 5,105.

रक्तमूलि (metrisch) f. *eine best. Pflanze* Kâraka 8,8.

*रक्तमेलक = राजबदर n. Med. r. 307.

रक्तमेह m. *Blutharnen.*

रक्तमेहिन् Adj. *an Blutharnen leidend* Kâraka 2,4.

रक्तमोक्ष m. (Suçr. 1,331,10) und °मोक्षण n. *Aderlass.*

*रक्तयष्टि f. und *°का f. *Rubia Munjista* Dhanv. 1,4. Râǵan. 6,193. Bhâvapr. 1,176.

*रक्तयावनाल m. *eine best. Kornart* Râǵan. 16,27.

*रक्तर् Nom. ag. *Färber.* Richtig wäre रङ्क्तर्.

रक्तराजि 1) m. f. (°जी) *ein best. giftiges Insect.* — 2) *eine best. Augenkrankheit.* — 3) *f. °जी *Kresse.*

*रक्तरेणु m. 1) *Mennig* Garbe zu Râǵan. 13,52. — 2) *eine Knospe der Butea frondosa.* — 3) *Rottleria tinctoria* Râǵan. 10,10. — 4) *a sort of cloth.* — 5) *an angry man.*

*रक्तरेणुका f. *eine Knospe der Butea frondosa.*

*रक्तरेवतक m. *ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,90.

*रक्तलशुन m. *Knoblauch.*

*रक्तला f. 1) = काकादनी Râǵan. 3,98. — 2) *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

*रक्तलोचन 1) Adj. *rothäugig.* — 2) m. *Taube* Bhâvapr. 2,9.

*रक्तवटी f. 1) *Blattern.* — 2) *Hämorrhoiden* Gal.

*रक्तवरटी f. *Blattern.*

*रक्तवर्ग m. *die rothe Gruppe,* d. i. 1) *Lack* (लाक्षा). — 2) *Granatbaum.* — 3) *Butea frondosa.* — 4) *Pentapetes phoenicea.* — 6) *Rubia Munjista.*

1. रक्तवर्ण m. *die rothe Farbe des Blutes.*

2. रक्तवर्ण 1) Adj. *roth* Râǵan. 19,126. — 3) *

*रक्तवर्णक Adj. *von*

= रक्तवर्ग Râǵan. 22.

रक्तवर्त्मक m. *ein b*

*रक्तवर्धन m. *Solanu*

*रक्तवर्षाभू f. *eine r* Râǵan. 5,118.

*रक्तवसन 1) Adj. *r* *Brahmane im 4ten St*

*रक्तबस्त्रिन् m. = पे

रक्तवात m. *eine be*

*रक्तवारिज n. *eine r* 184.

*रक्तवालुक n. f. (आ)

रक्तवासस् Adj. *in ei* 8,256. Mârk. P. 34,54.

रक्तवासिन् Adj. das

रक्तविद्रधि m. *Blut*

रक्तविरक्त Adj. *mit* MBh. 12,284,100.

रक्तवृत m. *ein best.*

*रक्तवृत्ता f. *Nyctanth*

रक्तशालि m. *rother* 16,16.

*रक्तशासन n. *Menni*

*रक्तशिग्रु m. *eine rot* 7,32.

रक्तशीर्षक m. 1) *ei* — 2) **Pinus longifoli*

रक्तशुक्रता f. *blutig*

रक्तशूल *eine best.* 615,18. 19.

*रक्तशृङ्गक n. und

रक्तश्याम Adj. *du*

रक्तष्ठीवनता f. u

*रक्तसंकोच m. *Sa*

*रक्तसंकोचक n. *e*

*रक्तसंज्ञ n. *Saffra*

*रक्तसंदंशिका f. *B*

*रक्तसंध्यक n. *die*

*रक्तसरोरुह n. *da*

रक्तसर्षप m. *Sina* Râǵan. 16,76. Suçr.

*रक्तसक्था f. *rother* 133.

1) Adj. *bei dem das Blut vorwaltet, von chem Temperament.* — 2) m. *eine best.* lach den Lexicographen *Rumex vesica-rother* Khadira Râǵan. 6,129. 8,26. — *her Sandel* und *Caesalpina Sappan* Râ-. 12.21. Bhâvapr. 1,184.

य्, °यते *eine rothe Sonne darstellen, thr*

न्धिक n. *eine rothe Lotusblüthe.*

नुलेपिन् Adj. *mit einem rothen Kranze ınd gesalbt* MBh. 13,14,292.

m. 1) *Fliessen von Blut.* — 2) **eine ampfer.*

1) m. *eine best.* Râga S. S. S. 36. — 2) *e best.* Râgiṇî.

ि 1) m. *ein rother Strahl* Vâsavad. 230,1. *in rothes Gewand* ebend.

र m. *Koralle* Râǵan. 13,159.

n. *rother Sandel* oder *Caesalpina Sappan.*

1) Adj. (f. ई) *a) rothäugig.* — *b)* **furchtsen erregend.* — 2) m. *a)* **Büffel* Râǵan. 19, *Perdix rufa.* — *c)* **Taube.* — *d)* **der indisich.* — *e)* N. pr. α) eines Zauberers. — β) e. — 3) f. ई N. pr. einer Joginî (*Hexe*) ', *a*, 98, 5. 7. — 4) n. *das 58ste Jahr im n Jupitercyclus.*

n. = रक्तात 4).

n. *eine Art Rubin* Garbe zu Râǵan.

m. *Koralle.*

र m. dass. Râǵan. 13,159, v. l.

1) m. *a) ein best. Vogel.* — *b)* **Wanze* Râ-. — *c)* **das rothe Pulver auf den Kapseln ia tinctoria* Râǵan. 13,101. — *d) der Pla-* — *e)* **Sonnen-* oder *Mondscheibe.* — *f)* ıes Schlangendämons. — 2) *f. आ *eine nze*, = जीवन्ती. — 3) *f. ई *a) Rubia* — *b) Koralle.* — 4) *n. *a) Koralle.* — . — *c)* = 1) *c).*

सार m. *blutiger Durchfall.*

ी f. *eine* Kiṁnarî.

र m. *Haut* Râǵan. 18,62.

मन्थ m. *eine best. Augenkrankheit.*

ञ् n. *Myrrhe* Râǵan. 6,116.

मार्ग m. *eine roth blühende Achyranthes* 94.

Adj. *ein röthliches Aussehen habend.*

ष्यन्द् m. *von Blut herrührende Ophthal-*

षाद् Adj. *Blut und Fleisch essend.*

1. रक्ताम्बर् n. *ein rothes Gewand.*

2. रक्ताम्बर 1) Adj. *in ein rothes Gewand gehüllt* 91,20. Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ N. pr. einer Göttin.

रक्ताम्बुरुह् n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*रक्ताम्भोज n. dass. Râǵan. 10,184.

*रक्ताम्र m. *Mangifera sylvatica* Râǵan. 11,14. 15,119.

*रक्ताम्लातक m. und *रक्ताम्लान m. *rother Kugelamaranth* Râǵan. 10,132.

रक्तारुण Adj. (f. आ) *blutroth.*

*रक्तार्ति f. *eine best. Krankheit des Blutes* Râǵan. 20,22.

रक्तार्बुद् m. *Blutgeschwulst.*

रक्तार्मन् n. *eine best. Augenkrankheit.*

रक्तार्शस् n. *eine Form der Hämorrhoiden.*

*रक्तालु und रक्तालुक m. *Dioscorea purpurea* Mat. med. 315. Râǵan. 7,71.

*रक्ताशय m. *viscus in which the blood is contained or secreted, viz. the heart, the liver, and the spleen.*

रक्ताशोक m. *roth blühender* Açoka.

रक्तासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14.

रक्ति f. 1) **Reiz, Lieblichkeit.* — 2) *das Hängen an* (Loc., *Zugethansein.* — 3) = रक्तक 3) *a).*

रक्तिका f. s. u. रक्तक 3).

रक्तिमन् m. *Röthe.*

रक्तिमत् Adj. *reizend, lieblich.*

रक्ती Adv. mit कर् *roth färben* Hemâdri 2,*a*,89,1.

*रक्तेक्षु m. *rothes Zuckerrohr* Râǵan. 14,86.

*रक्तेरण्ड m. *rother Ricinus* Madanav. 10,94. Râǵan. 8,57.

*रक्तेर्वारु m. *Koloquinthengurke.*

रक्तोत्क्लिष्ट m. *eine best. Augenkrankheit.*

रक्तोत्पल 1) *m. *Bombax heptaphyllum* Madanav. 46,81. Râǵan. 12,9. — 2) n. *die Blüthe der Nymphaea rubra* Râǵan. 10,184.

रक्तोदर Adj. *rothbauchig* Bhâvapr. 2,12.

*रक्तोपल n. *Röthel, rubrica.*

1. रक्ष्, रक्षति, °ते (रक्ष्ये Fut. 89,28) 1) *bewachen, Wache halten, bewahren, beschützen, hüten* (auch das Vieh), *behüten, in Acht nehmen, schonen, erhalten, erretten, servare,* — *vor* (Abl.), *verwahren; sorgfältig achten auf* (Acc., ganz ausnahmsweise Loc.), *beobachten* (ein Gesetz u. s. w.). Das Land —, das Reich *beschützen*, so v. a. *regieren.* रक्षमाण AV. 18,4,70 mit passiver Bed. oder fehlerhaft für रक्ष्यमाण. रक्षित *bewacht* u. s. w. रक्षितम् Adv. *wohl verwahrt.* — 2) *in Acht nehmen*, so v. a. *nicht antasten.* — 3) *sich hüten vor, verhüten;* mit Acc. — 4) Med. *sich hüten*, so v. a. *sich fürchten.* — 5) Med. vielleicht *verstecken.* — Caus. रक्षयति *schützen,* — *vor* (Abl.), *bewahren.* — Desid. रिरक्षिषति *zu beschützen beabsichtigen vor* (Abl.). — Intens. रारक्षाणं *fleissig hütend.* — Mit अधि *bewachen, behüten.* v. l. कि रक्षति st. ऽधिरक्षति. — Mit अनु *hütend nachgehen; behüten, beschützen.* — Mit अभि *bewachen, behüten, beschützen,* — *vor* (Abl.), *hegen, pflegen, bewahren, beobachten* (Gesetze u. s. w.). Ein Heer *hüten*, so v. a. *befehligen.* — Mit समभि *bewahren, behüten, beschützen.* — Mit अव MBh. 8,45,43 fehlerhaft. Unter तर् ist अवतरत्त: st. अवरक्षत्त: vermuthet worden, ed. Vardh. liest अतितदत्त: (!). — Mit आ *behüten, beschützen, bewahren, bewachen,* — *vor* (Abl.). — Mit उप in *उपरक्षण. — Mit *प्रनि. — Mit परि 1) *bewachen, bewahren, beschützen, hüten, behüten, in Acht nehmen, erhalten, erretten, servare,* — *vor* (Abl.), *schonen, vor Berührung bewahren, aufbewahren, beobachten* (ein Gesetz u. s. w.), *bedacht sein auf.* Eine Stadt u. s. w. *hüten*, so v. a. *beherrschen.* — 2) *vermeiden;* Med. mit Gen. *Jmd vermeiden, machen, dass man mit Jmd nicht zusammenkommt.* — Mit संपरि *beschützen.* — Mit प्र *bewahren, schützen vor* (Abl.), *erretten von* (Abl.). — Mit प्रति 1) *behüten, beschützen, treu halten* (ein Versprechen). — 2) *sich abwehrend verhalten gegen, fürchten.* — Mit वि *behüten, beschützen, bewahren.* — Mit सम् *bewachen, bewahren, beschützen, hüten, behüten, erhalten, verschonen, erretten, servare,* — *vor* (Abl.), *sichern, verwahren, aufbewahren.*

2. °रक्ष् *bewahrend, hütend* in *गोरक्ष्.

3. रक्ष् (nur रक्षीस्) *beschädigen, verletzen* AV.

रक्षक 1) Adj. (f. इका) *bewachend, beschützend, hütend, erhaltend, bewahrend, beobachtend;* m. *Wächter, Hüter* Suparn. 27,1. Gewöhnlich in Comp. mit dem Object. — 2) f. रक्षा *a) Schutz, Erhaltung, Bewahrung.* Häufig in Comp. mit dem Wessen, ausnahmsweise mit dem Wovor oder Wo. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Wache* (concret). — *c) was zum Schutze dient, eine zum Schutz einer Person vorgenommene Handlung; Amulet, mystische Zeichen.* — *d)* **Asche.*

*रक्षईश m. Bein. Râvaṇa's.

रक्षःपति m. desgl. Subhâshitav. 1467. Bhaṭṭ. 9,44.

रक्षःपाल Adj. *vor Rakshas beschützend* Matsjap. 23,19.

रक्षक 1) Nom. ag. (f. रक्षिका) *Wächter, Hüter.* — 2) f. रक्षिका = रक्ष 2) *c).*

रक्षकाम्बा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

रक्षण 1) m. *Beschützer, Hüter* (Vishṇu). — 2) f. आ *das Beschützen, Hüten.* — 3) *f. ई *a) Ziegel.* — *b) Ficus heterophylla* Râǵan. 8, 56. — 4) n. रक्षण *a) das Bewachen, Schützen, Hüten* (auch des Viehes), *Behüten, Bewahren, Pflegen, Schutz.* Das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend, ausnahmsweise auch im Loc. — *b) eine prophylaktische Ceremonie.*

*रक्षणारक m. *Harnverhaltung.*

रक्षणीय Adj. 1) *zu beschützen, zu behüten, verdienend beherrscht zu werden* (ein Volk), — *von* (Instr. oder Gen.). — 2) *zu vermeiden, wovor man* (Instr.) *sich zu hüten hat.*

*रक्षणीरक m. v. l. für रक्षणारक.

रक्षपाल und °क 1) m. *Hüter, Wächter.* — 2) f. °लिका *Hüterin, Wächterin* Pañkad.

रक्षपुरुष m. fehlerhaft für रक्षापुरुष.

रक्षभगवती f. = प्रज्ञापारमिता. Auch रक्षा भ°.

1. रक्षस् Adj. *hütend* in पथिरक्षस्.

2. रक्षस् n. 1) *Beschädigung.* — 2) *Beschädiger*, Bez. *nächtlicher Unholde, welche das Opfer stören und den Frommen schädigen.* Wird auch mit Nirṛti oder Nairṛta (VP.² 2,112) identificirt. दुर्नयरक्षस् *ein* Rakshas *von einem boshaften Könige.* — 3) *Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

3. रक्षस् n. = रक्षस् 2).

रक्षस in असुररक्षस.

रक्षस्त्व n. *Schadenfreude* oder *dämonische Natur.*

रक्षस्य Adj. *anti-rakshasisch.*

रक्षस्विन् Adj. *unhold, rakshasisch.*

*रक्षःसभ n. *eine Menge von* Rakshas.

1. रक्षा f. s. रक्ष 2).

2.*रक्षा f. = राक्षा, लाक्षा Bhâvapr. 1,176 (Hdschr.).

रक्षाकरण्डक n. *ein Amulet in Form eines Körbchens.* Nur im Prâkrit zu belegen.

रक्षागृह n. *das Gemach einer Wöchnerin.*

रक्षाधिकृत 1) Adj. *mit dem Schutz* (des Landes, des Ortes) *betraut.* — 2) m. *Polizeibeamter.*

रक्षाधिपति und रक्षापति m. *Polizeidirector.*

रक्षापट्टालिका f. *ein Bündel von Amuleten* Bhavishjott. P. 122.

*रक्षापत्र m. *Betula Bhojpatra* Râǵan. 9,116.

रक्षापरिघ m. *Sicherheitsriegel* Ragh. 16,84.

रक्षापुरुष m. *Wächter, Hüter.*

*रक्षापेक्षक m. 1) *a doorkeeper or porter.* — 2) *a guard of the women's apartments.* — 3) *a catamite.* — 4) *an actor, a mime.*

रक्षाप्रदीप m. *eine zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *brennende Lampe.*

रक्षाभूषण n. *ein zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienender Schmuck.*

रक्षाभ्यधिकृत m. *Polizeibeamter.*

रक्षामङ्गल n. *eine zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *vorgenommene Ceremonie.*

रक्षामणि m. *ein zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienendes Juwel.* जगद्रक्षा° von einem Fürsten, *der als ein solches Juwel die Erde hütet.*

रक्षामल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

रक्षामहौषधि f. *ein zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienendes Wunderkraut.*

रक्षारत्न n. *ein zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienendes Juwel.*

रक्षारत्नप्रदीप m. *eine zum Schutz* (gegen Unholde u. s. w.) *dienende Lampe, die mit ihren Edelsteinen leuchtet.*

रक्षावत् Adj. *des Schutzes geniessend, geschützt durch* (Instr.).

रक्षासर्षप m. *ein* (vor Unholden u. s. w.) *schützendes Senfkorn.*

रक्षि Adj. *hütend, schützend* in पथिरक्षि, पप्रुरक्षि und सोमरक्षि.

रक्षिक m. *Wächter, Hüter.* °पुरुष m. dass.

रक्षितर् 1) Adj. s. u. 1. रक्ष्. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. आर्य° Hem. Par. 13,3. — 3) f. रक्षिता N. pr. einer Apsaras.

रक्षितक 1) Adj. in दार° (Nachtr. 5). — 2) f. °तिका N. pr. einer Frau.

रक्षितृ Nom. ag. *Hüter, Beschützer,* — *vor* (Abl.), *Wächter.* Das Object im Gen., in der späteren Sprache (unaccentirt) auch mit Acc. f. रक्षित्री. रक्षिता auch als Fut.

रक्षितवत् Adj. *den Begriff* रक्षित *enthaltend.*

रक्षितव्य Adj. 1) *zu hüten* (auch Vieh), *zu schützen, zu bewachen, zu bewahren,* — *vor* (Abl.). — 2) *wovor man sich hüten muss* in einer Etymologie.

रक्षिन् Adj. Subst. 1) *hütend, beschützend, Hüter, Beschützer, Bewacher, Wächter.* Häufig in Comp. mit dem Wessen, seltener mit dem Wovor. Nom. abstr. °रक्षित्व n. — 2) *vermeidend, sich scheuend vor* (im Comp. vorangehend).

*रक्षिवर्ग m. *Leibwache.*

रक्षोगणभोजन m. *eine best. Hölle.*

रक्षोघ्न 1) Adj. Rakshas *zurückschlagend* oder *tödtend* VP. 3,15,30. — 2) m. *a) ein solcher Zauberspruch.* — *b) *Semecarpus Anocardium.* — *c) *weisser Senf.* — 3) *n. *a) saurer Reisschleim.* — *b) Asa foetida.* — रक्षोघ्नी s. u. रक्षोकृन्.

रक्षोघ्न m. Pl. *das Volk der Unholde* Gobh. 1,4,11.

*रक्षोजननी f. *Nacht.*

रक्षोदेवता f. Pl. *die Gottheiten* —, *die göttlichen* Rakshas Vasishṭha 23,3.

रक्षोदेवत्य Adj. (f. आ) *die* Rakshas *zur Gottheit habend, den* Rakshas *geweiht* Maitr. S. 1,4, 12 (61,16). Kauç. 4.

रक्षोदैवत Adj. dass. Varishṭha 23,1.

रक्षोऽधिदेवता f. *die an der Spitze der* Rakshas *stehende Göttin.*

रक्षोभाष् Adj. *wie die* Rakshas *bellend, wie das Gebell der* Rakshas *klingend.*

*रक्षोमुख m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

रक्षोयुज् m. *Gefährte der* Rakshas.

रक्षोवाक् m. Pl. N. pr. eines Volksstammes.

रक्षोविक्षोभिणी f. N. pr. einer Göttin.

रक्षोविद्या f. Rakshas-*Kunde* Çâṅkh. Ça. 16,2,19.

*रक्षोकृण Adj. = रक्षोकृन् 1). *°क Adj. *dieses Wort enthaltend.*

रक्षोकृत्य n. *das Schlagen der* Rakshas.

रक्षोकृन् 1) Adj. (f. °घ्नी) *die* Rakshas *schlagend.* — 2) m. *a) ein best. Spruch.* रक्षोकृणां जपति Kauç. 44. — *b) *Bdellium* Râǵan. 12,108. — *c)* N. pr. eines Liedverfassers. — 3) *f. °घ्नी *Acorus calamus* Râǵan. 6,52.

रक्ष्ण m. *Hütung, Bewachung, Schutz.* रक्ष्णां कर् *schützen* —, *hüten vor* (Abl.) Bhaṭṭ. 7,66.

रक्ष्य Adj. 1) *zu hüten, zu schützen, zu bewahren, in Acht zu nehmen,* — *vor* (Abl. Âpast.), *zu bewachen.* Superl. °तम. — 2) *vor dem* oder *wovor man sich hüten muss, zu vermeiden.* — 3) fehlerhaft für रक्त Mṛicch. 38,18.

*रख्, रखति (गति).

*रग्, रगति (शङ्कायाम्), रागयति (आस्वादने). — Vgl. आरागय् Nachtr. 3.

*रघ्, राघयति (आस्वादने). — Vgl. रङ्घ्.

रघँट् m. *ein best. Vogel* AV. 8,7,24.

रघीयंस् Adj. Compar. *leichter an Gewicht* TS. 7,4,9,1.

रघु 1) Adj. (f. रघ्वी) *a) rennend, dahinschiessend.* — *b) leicht, wandelbar.* — 2) m. *a) Renner.* — *b)* N. pr. α) eines alten Königs und Vorfahren Râma's. Es werden auch zwei Raghu unter den Vorfahren Râma's angenommen. Pl. *die Nachkommen* Raghu's. — β) eines Sohnes des Çâkjamuni. — γ) eines Autors. — *c) * = रघुवंश 2).

*रघुकार m. Bein. Kâlidâsa's.

रघुकुलोत्तंस m. Bein. Râma's Prasannar. 5,19.

रघुज Adj. *vom Renner stammend.*

रघुटिप्पणी f. *ein Commentar zum* Raghu-

vaṁça.

रघुतिलक m. Bein. Râma's Prasannar. 5,11.

रघुदेव 1) m. N. pr. eines Gelehrten. Auch °न्यायालंकारभट्टाचार्य und °भट्टाचार्य. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Commentars.

रघुद्रु Adj. *rasch* —, *wie ein Renner laufend.*

रघुनन्दन m. 1) Patron. Râma's. — 2) N. pr. eines Autors. Auch °दीक्षित, °भट्टाचार्य und °नन्दनाचार्यशिरोमणि.

रघुनाथ m. 1) Bein. Râma's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °चक्रवर्तिन्, °तर्कवागीशभट्टाचार्य, °दास, °दीक्षित, °भट्ट, °भट्टाचार्य, °भट्टाचार्यतार्किकशिरोमणि, °भट्टाचार्यशिरोमणि, °शिरोमणिभट्टाचार्य und °सरस्वती.

रघुनाथचरित n. und °नाथविलास m. Titel von Werken Burnell, T.

रघुनाथाभ्युदय m. Titel eines Gedichtes.

रघुनाथीय n. *ein Werk* Raghunâtha's Opp. Cat. 1.

रघुनायक m. Bein. Râma's.

रघुपति m. 1) dass. Vikramâṅkaṅ. 18,57. — 2) N. pr. des Vaters des Lexicographen Gaṭâdhara.

रघुपतिरहस्य n. Titel eines Werkes.

रघुपत्मङ्कस् Adj. *raschen Fluges auffahrend.*

रघुपत्वन् Adj. *schnell fliegend.*

रघुप्रवर m. Bein. Râma's.

रघुमणि m. N. pr. eines Autors Râjendr. Not. 1,141.

रघुमन्यु Adj. *raschen Eifers voll* RV.

रघुमुख m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,142.

रघुयत्त् Adj. *rasch dahineilend.* Vgl. रघूयत्त्.

रघुयाँ Adv. *rasch, leichthin.*

रघुयाँमन् Adj. *rasch fahrend.*

रघुराम m. N. pr. eines Mannes.

रघुवंश m. 1) Raghu's *Stamm.* — 2) Titel des bekannten Kunstepos.

रघुवर m. Bein. Râma's.

रघुवर्तनि Adj. *schnell dahineilend* (Wagen, Ross).

रघुविलापनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Bühler, Rep. No. 760.

रघुवीर m. 1) Bein. Râma's. — 2) N. pr. eines Autors.

रघुवीरगद्य n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

रघुवीरचरित n. Titel eines Werkes ebend.

रघुष्यद् Adj. *eilig.*

रघुष्यत्, Gen. रघुष्यतः Âpast. Çr. 13,7,16 statt रघुष्यद्: AV. 3,7,1.

रघुसुत m. Patron. Râma's Bhaṭṭ. 10,70.

*रघुस्यद् m. *schnelles Dahineilen* Mahâbh. 8,33,*b*.

रघुस्वामिन् (Vikramâṅkaṅ. 18,107), रघूत्तम und रघूद्वह (Bâlar. 188,23) m. Bein. Râma's.

रङ्क m. *Hungerleider, Bettler* Hem. Par. 1,275. Kâmpaka 491.

रङ्कक m. dass. Bharaṭaka 10. Kâmpaka 493.

रङ्कु m. 1) *eine Art Antilope* Râgân. 19,46. Vâsav. 265,2. Damajantîk. 2. — 2) *N. pr. einer Oertlichkeit.

रङ्कुमालिन् m. N. pr. eines Vidjâdhara.

रङ्कु N. pr. eines Flusses. Richtig wohl वङ्कु.

*रङ्ग्, रङ्गति (गतौ).

रङ्ग्, रङ्गति *sich hinundher bewegen* Ind. St. 14,375. Damajantîk. 2. रङ्गित s. bes.

रङ्ग 1) m. *a*) *Farbe* Karaka 6,18. Lalit. 334,4. — *b*) *nasale Färbung eines Vocals.* — *c*) *Theater, Schaubühne, Schauplatz, Arena.* — *d*) *Theater,* so v. a. *die Zuschauer.* — *e*) *ein best. Tact* S. S. S. 207. — *f*) **Borax.* — *g*) **Catechu-Extract* Râgân. 8,31. — *h*) N. pr. eines Mannes. — 2) *m. n. (dieses besser beglaubigt) *Zinn* Râgân. 13,21.

रङ्गकार und °क m. *Färber.*

*रङ्गकाष्ठ n. *Caesalpina Sappan* Râgân. 12,18.

*रङ्गक्षार m. *Borax* Râgân. 6,241.

रङ्गक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

रङ्गचर m. *Schauspieler, Gladiator* u. s. w.

*रङ्गज n. *Mennig.*

*रङ्गजीवक m. 1) *Färber.* — 2) *Schauspieler.*

रङ्गण n. vielleicht *das Tanzen.*

रङ्गतरंग m. N. pr. eines Schauspielers Vṛshabh. 257,*b*,15.

रङ्गताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 230.

*रङ्गद् 1) m. *a*) *Borax* Râgân. 6,241. — *b*) *Catechu-Extract* Râgân. 8,31. — 2) f. आ *Alaun* Râgân. 13,119.

रङ्गदत्त (wohl n.) Titel eines Schauspiels.

*रङ्गदायक n. *eine best. Erdart* Râgân. 13,141.

*रङ्गदृढा f. *Alaun* Râgân. 13,119.

रङ्गद्वार् f. *die Thür* —, *der Eingang zu einem Theater,* — *zu einer Schaubühne.*

रङ्गद्वार n. *der Prolog in einem Schauspiele.*

*रङ्गधातु m. *rother Ocker* Râgân. 13,60.

रङ्गनाथ m. N. pr. 1) verschiedener Männer. — 2) einer Oertlichkeit.

रङ्गनाथनामरत्न n., °नाथमाहात्म्य n. und °नाथस्तोत्र n. Titel von Werken Burnell, T.

रङ्गनाथीय n. *das Werk* Raṅganâtha's Opp. Cat. 1.

*रङ्गनामक oder *°नायक n. *eine best. Erdart* Madanav. 15,148.

रङ्गपताका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*रङ्गपत्री und *रङ्गपुष्पी f. *die Indigopflanze* Râgân. 4,84. *Hibiscus rosa sinensis* 10,124.

रङ्गप्रदीपक m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

*रङ्गबीज n. *Silber.*

*रङ्गभूति f. *die Vollmondsnacht im Monat* Âçvina.

रङ्गमङ्गल 1) m. N. pr. eines Schauspielers Vṛshabh. 258,*a*,15. — 2) n. *eine Feierlichkeit auf der Bühne.*

रङ्गमण्डन m. N. pr. eines Schauspielers Dh. V. 4,9.

रङ्गमण्डप *Schauspielhaus, Theater.*

रङ्गमल्ल 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. ई *die indische Laute.*

*रङ्गमाणिक्य n. *Rubin* Râgân. 13,146.

*रङ्गमातृ f. 1) *Lack* (लाक्षा) Râgân. 6,206. — 2) *Kupplerin.* — 3) = त्रुटि.

*रङ्गमातृका f. *Lack* (लाक्षा).

रङ्गराज m. N. pr. eines *Fürsten* und eines Gelehrten. Auch °दीक्षित, °राजाधरिन्, °राजाधरिवर und °राजाधरीन्द्र.

रङ्गराजस्तव m. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

रङ्गराट्छन्दस् n. Titel eines Werkes über *Metrik* ebend.

रङ्गरामानुज und °नुजाचार्य m. N. pr. eines Autors. °नुजीय n. Titel seines Werkes ebend.

*रङ्गलता f. *die Sennapflanze* Râgân. 3,123.

*रङ्गलासिनी f. *Nyctanthes arbor tristis.*

रङ्गलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 230.

रङ्गवती f. N. pr. einer Frau.

रङ्गवल्लिका und °वल्ली f. *eine best. beim Opfer gebrauchte Pflanze.*

रङ्गवस्तु n. *Farbestoff.*

रङ्गवाट m. *ein eingehegter Schauplatz für Kämpfe, Spiele, Tänze.*

रङ्गवाराङ्गना f. *Bajadere.*

रङ्गविद्याधर m. *ein Meister in der Schauspielkunst.*

*रङ्गशाला f. *Schauspielhaus, Tanzsaal.*

रङ्गसंगर m. *Bühnenwettstreit* Prasannar. 3,10.

रङ्गाङ्गण n. *Schauplatz, Arena.*

*रङ्गाङ्गा f. *Alaun* Râgân. 13,119.

*रङ्गाजीव m. 1) *Maler.* — 2) *Schauspieler.*

रङ्गाभरण m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

*रङ्गारि m. *wohlriechender Oleander.*

रङ्गारोहण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रङ्गावतरण n. *das Betreten der Bühne, die Beschäftigung eines Schauspielers.*

रङ्गावतारक und °तारिन् m. *Schauspieler.*

रङ्गित Adj. *schön gefärbt,* so v. a. *schmuck, hübsch* Hemâdri 1,544,8. Damajantîk. 2.

रङ्गिन् 1) Adj. *a*) *hängend* —, *Genuss findend an*

(im Comp. vorangehend). — *b*) *die Bühne betretend.* — 2) *f. °णी *a*) *Asparagus racemosus.* — *b*) = कैवर्तिका.

रङ्गेशपुर n. N. pr. einer *Stadt* (Seringapatam) Vaṃçabr. XXXI.

*रङ्गेष्ठालु und *°क n. *eine Art Zwiebel.*

रङ्गोजि m. N. pr. eines Mannes. Auch रङ्गोजीभट्ट.

रङ्गोद्योत m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

रङ्गोपजीविन् und °जीव्य m. *Schauspieler.*

रङ्ग्, रङ्गते *eilen, rennen* Bhaṭṭ. Diese Wurzel kennt Kâlidâsa (96,32). — *Caus. रङ्गयति *sprechen* oder *leuchten.*

रङ्गनाथ fehlerhaft für रङ्गनाथ 2).

रङ्गस् n. *Eile.*

रङ्गा f. *eine best. Krankheit* Kâçikh. 24.

रच् *verfertigen.* Nur रचिष्यति Hariv. 6373 mit der v. l. करिष्यति. — Caus. रचयति 1) *verfertigen, bilden, errichten, bereiten, zurechtmachen, hervorbringen, zu Stande bringen, verfassen, bewirken.* चित्ताम्, चित्ताः *sich Sorgen machen.* रचित *verfertigt* u. s. w., — *aus* (Instr. oder im Comp. vorangehend). मृषा so v. a. *erfunden, ausgedacht.* — 2) *machen zu,* mit doppeltem Acc. Bâlar. 230,17. रचित *gemacht zu* (Nomin.). — 3) *anbringen, thun an* oder *in* (Loc.). रचित *angebracht* u. s. w., *ausgestellt auf* (im Comp. vorangehend Megh. III), *gerichtet auf* (Loc.). — 4) *bewirken, dass Jmd Etwas thut, bringen zu;* mit doppeltem Acc. — 5) *tummeln* (ein Ross). — 6) रचित *a*) *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *in Anspruch genommen von, beschäftigt mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 231,1. — Mit आ Caus. 1) *bereiten, verfassen.* — 2) *sich* (*sibi*) *aufsetzen.* — 3) *versehen mit* (Instr.). — Mit उप Caus. *machen, bilden, herstellen, hervorbringen, zu Stande bringen, bewirken, errichten* Kâd. 75,2. 79,12. °रचित *gebildet, hervorgebracht* u. s. w. 83,20. 122,2. 3. 134,3. — Mit समुप Caus., °रचित *hergestellt, errichtet* Kâd. 76,1. — Mit वि Caus. (ausnahmsweise Med.) 1) *verfertigen, bilden, errichten, bereiten, zurechtmachen, vollbringen, hervorbringen, verfassen, erfinden, ersinnen.* विरचित *verfertigt* u. s. w. — 2) *anbringen, thun an* oder *in* (Loc.). विरचित *angebracht* u. s. w. — 3) विरचित *versehen mit* (Instr.).

रचन 1) n. *das Ordnen, Anordnen, Einrichten, Vorbereiten; Verfassen.* — 2) f. आ *a*) *Ordnung, Anordnung, Einrichtung, Vorbereitung, Betreibung, Bewerkstelligung.* — *b*) *das Anbringen, Daranthun, Anlegen* (eines Gewandes). — *c*) *das Ausfindigmachen, Ersinnen.* — *d*) *Stil, Art der Darstellung durch Worte.* — *e*) *Erzeugniss, Werk, That, Gebilde, literärische Composition.* — *f*) *die Ordnung* u. s. w. personificirt als Gattin Tvashṭar's.

रचयितृ Nom. ag. *Verfasser.*

रचित 1) Adj. s. u. रच् Caus. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

रचितत्व n. *das Verfasstsein.*

रचितधी Adj. *dessen Gedanken gerichtet sind auf* (Loc.) Bhâg. P. 4,7,29.

रचितपूर्व Adj. *früher bereitet,* — *vollzogen* (Darbringung) Çâk. 96, v. l.

रचितव्य Hariv. 8234 fehlerhaft für रक्षितव्य.

रचितार्थ Adj. *der sein Ziel erreicht hat* Kathâs. 67,112.

रञ्, रञ्ज् 1) रज्यति, °ते *a*) *sich färben, sich röthen, roth sein.* — *b*) *in Aufregung gerathen, aus seiner Gemüthsruhe kommen, sich hinreissen lassen, entzückt sein von, seine Freude haben an* (Instr.), *froh werden,* — *sein.* Gewöhnlich mit Loc. *Gefallen finden an, sich hingezogen fühlen zu, sich verlieben in.* रञ्जतु fehlerhaft für रज्यतु. — 2) *रञ्जति, *°ते (रागे). — 3) *रञ्जति (गतिकर्मन्). — रक्त s. bes. — Caus. 1) रञ्जयति (nur AV. 1,23,1) und रञ्जयति; Pass. रज्यते. *a*) *färben, röthen.* रञ्जित *gefärbt, geröthet.* सम° *gleich gefärbt.* — *b*) *erhellen, erleuchten.* रञ्जित *erhellt, erleuchtet.* — *c*) *zur Freude stimmen, erfreuen, beglücken, entzücken, zufriedenstellen.* रञ्जित *erfreut, beglückt, zufrieden gestellt.* — 2) *रञ्जयति und *रञ्जयति (अर्चतिकर्मन्). — 3) *रञ्जयति मृगान् = रमयति मृगान्. — Mit अनु, °रज्यति, °ते (°रञ्जति u. s. w. fehlerhaft für °रज्यति u. s. w.) 1) *sich entsprechend färben,* — *röthen.* — 2) *sich hinreissen lassen, entzückt sein, Gefallen finden;* mit Instr. — 3) *sich hingezogen fühlen zu Jmd, Jmd treu anhängen, Jmd lieben;* mit Acc. oder Loc. der Person. — 4) अनुरक्त *a*) *gefärbt, geröthet.* — *b*) *geliebt.* — *c*) *treu anhängend, zugethan, ergeben, liebend; Jmd zugethan, hängend an, verliebt in* (die Person im Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend); *Gefallen findend an Etwas, einer Sache hingegeben, unter dem Einfluss von Etwas stehend* (die Sache im Loc. oder im Comp. vorangehend). — *d*) *daran hängend,* — *befestigt.* — Caus. अनुरञ्जयति, अनुरज्य und अनुरज्य Absol., अनुरञ्जित Partic. 1) *entsprechend färben,* — *röthen.* — 2) *verklären, heben, steigern.* — 3) *für sich gewinnen, an sich ziehen,* — *fesseln.* — Mit अप, °रज्यते 1) *sich entfärben.* अपरक्त *entfärbt, bleich.* — 2) *abwendig werden.* अपरक्त *abgeneigt.* — Caus. अपरञ्जयति *Jmdes Liebe verscherzen;* m

Mit अभि, °रज्यते 1) *entzü haben an* (Instr.). — 2) अभि *than, hängend an* (im Com *entzückend, reizend.* — Ca — Mit समभि, °रज्यते *roth*

Mit उद् Intens. (°रारङ्गीति *then.* — Mit उप 1) *verfinst sich legen.* Nur Absol. °र *färbt, geröthet.* — *b*) *verfins* — *c*) *stehend unter dem E* im Comp. vorangehend). - *niedergebeugt.* — Caus. उप tic. 1) *färben.* — 2) *affici* (Acc.). — Mit प्रति Caus. *gefärbt,* — *geröthet.* — M *sich entfärben, seine urspr ren.* — 2) *gleichgiltig wer Personen oder Sachen verli* oder Loc. — 3) विरक्त *a*) *tig geworden,* so v. a. *kein sonen oder Sachen haben* Ergänzung im Abl., Loc., im Comp. vorangehend. – *den,* so v. a. *kein Interesse man erkaltet ist.* — Caus. v. a. *fleckig machen.* — 2 *gestimmt, erkaltet.* — Mit *ben, sich röthen.* — 2) संरक्त *empfindend* in अ° Nachtr *reizend* (Gesang, संरक्तता (im Gesange). — Caus. संरञ् संरञ्जित *gefärbt, geröthet.* – — Mit अनुसम्, अनुसंरक्त Acc. — Mit अभिसम्, °अभि *geben.*

रज m. 1) *Staub.* In पाट् regelmässige Contraction men werden. — 2) *Blüth strualblut;* auch n. — 4) * pr. *a*) eines Wesens im Ge eines Sohnes des Viraǵa.

रजउद्भासा Adj. f. *die ih* (nach der Menstruation) *ab*

रजःकण m. *Staubkorn;* P

रजःपुत्र m. *ein Sohn der Lust,* so v. a. *ein sonst gan*

रजक 1) m. *a*) *Wäscher* (*Färben* von Kleidern besch

htete Mischlingskaste. — *b*) *= प्रुक . — *c*) N. pr. eines Fürsten. Fehlerhaft — 2) f. रजिका *Wäscherin.* — 3) f. रा- s. oder *die Frau eines Wäschers.* — *b*) *Frauenzimmers am dritten Tage der* ĀVAPR. 1,19.

स्वती f. N. pr. einer Dichterin SADUKTIK.

Adj. *a*) *weisslich, silberfarbig.* हिरण्य *hes Gold*, so v. a. *Silber.* — *b*) *silbern.*) *Silber* RĀǴAN. 13,14. — *b*) **Gold.* — *schmuck.* — *d*) **Elfenbein.* — *e*) **Blut.* *nbild.* — *g*) * N. pr. α) eines Berges. — es.

N. pr. einer *Kuppe* im Gebirge Malaja.

m. N. pr. eines Sohnes Vaǵradaṁ- ines Fürsten der Vidjādhara.

न m. Bein. Hanumant's.

m. N. pr. eines mythologischen We-

ं 1) Adj. *einen weisslichen Nabel ha-*) m. N. pr. eines Abkömmlings des

दान n. Titel eines Werkes BURNELL, T.

न m. 1) *ein Berg von Silber*, insbes. ein r als Geschenk für Brahmanen. — 2) s Berges.

ि n. *Silbergefäss.*

ग्र m. Bein. des Berges Kailāsa.

ान n. *Silbergefäss.*

Adj. (f. ई) *silbern.*

ह m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine* en.

न (Spr. 7754) und रजताद्रि m. *Silberberg*, Kailāsa.

Adj. (f. रजनी) *färbend* AV. 1,23,1 = 4,1. — 2) m. *a*) *Strahl.* — *b*) N. pr. ines. — 3) *n. *Safflor.* — रजनी s. bes. m. N. pr. = रजन 2) *b*).

netrisch) f. = रजनी *Nacht.*

र m. *der Mond* 322,25.

र m. 1) *Nachtwandler, ein* Rākshasa. *htwächter* VIDDH. 82,1.

ंधी f. *eine best. Form der* Upamā.

न्य Adj. *sich für Nacht haltend* (Tag)

तमी f. *die Nacht als* Rākshasī *gedacht*

1) *Nacht.* — 2) *Curcuma longa.* Du. und *urcuma longa* und *aromatica.* — 3) **die nze.* — 4) **Weintraube.* — 5) **Lack* (लाक्षा). — 6) Bein. der Durgā. — 7) *eine best. Personification* MĀN. GṚHY. 2,13. — 8) *eine best.* Mūrkhanā S. S. S. 31. — 9) N. pr. *a*) einer Apsaras BĀLAR. 89,7. — *b*) eines Flusses.

रजनीकर m. *der Mond.*

रजनीकरनाथ m. schlechte v. l. für रजनीचरनाथ.

*रजनीगन्ध m. f. (आ) *Polianthes tuberosa* Mat. med. 315.

रजनीचयनाथ m. schlechte v. l. für रजनीचरनाथ.

रजनीचर 1) Adj. *in der Nacht wandelnd* (Mond). — 2) m. *a*) *Nachtwandler.* — *b*) *ein* Rākshasa KĀD. 23,9. — *c*) **Nachtwächter.* — *d*) **Dieb.*

रजनीचरनाथ m. *der Mond.*

*रजनीजल n. *Thau, Reif.*

रजनीपति m. *der Mond.*

रजनीमुख n. *Abend.*

रजनीय Adj. MBh. 4,2088 fehlerhaft für मरुनीय.

रजनीरमण und रजनीश (VIKRAMĀṄKAṄ. 11,68) m. *der Mond.*

*रजनीक्षारा f. *Nyctanthes arbor tristis* Mat. med. 189.

रजयित्री f. *Färberin.*

रजःशय 1) Adj. (f. आ) *silbern* MAITR. S. 1,2,7 (17,4). — 2) f. आ Bez. *der Worte* यौ ते ऽग्ने रजःशया तनूः (VS. 5,8) Ind. St. 10,364.

रजःप्रुद्धि f. *richtige Beschaffenheit der Menses.*

रजस् 1) n. *a*) *Dunstkreis, Luftkreis*, insofern darin *Nebel, Wolken* u. s. w. sich bewegen; Pl. *die Lüfte.* Im Besondern α) *eines der Weltgebiete.* — β) *irdischer und himmlischer Dunstkreis.* — γ) drei und sechs *Dunstkreise.* — δ) Du. *die untere und die obere Region* (über der Erde). — ε) *die obere und untere Grenze des Dunstkreises.* — *b*) *Dunst, Nebel; Düsterkeit, Dunkel.* — *c*) *Staub; Unreinigkeit, kleine Partikeln irgend eines Stoffes; Staubkörnchen.* — *d*) *Blüthenstaub.* — *e*) *das Staubige*, d. i. *das aufgerissene und bebaute Land, Feld.* — *f*) *die menses.* — *g*) *Leidenschaft;* in der Philosophie *die mittlere der drei Qualitäten, die den Geist verdüsternde Leidenschaftlichkeit.* — *h*) **Zinn.* — *i*) **eine best. Pflanze*, = पर्पट RĀǴAN. 5,8. BHĀVAPR. 3,101. — *k*) * = द्योतिस्, उदक, लोक, अरुस्. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha.

रजस 1) Adj. *a*) *trübe, dunkel.* — *b*) *im Trüben lebend.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. ई) *die menses* GAṆIṢ. (ed. BLOOMFIELD) 2,18.

*रजसय्, °यति = रजस्विनमाचष्टे.

*रजसानु m. 1) *Wolke.* — 2) *Geist, Herz.*

रजस्क am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = रजस् in नी° und वि°.

रजस्तमस्क Adj. *von den Qualitäten* रजस् *und* तमस् *beherrscht.*

रजस्तमोमय Adj. *die Natur der Qualitäten* रजस् *und* तमस् *habend.*

रजस्तुर Adj. *durch den Dunstkreis kommend, die Lüfte durcheilend.*

रजस्तोक m. (*n.) *das Kind der Leidenschaftlichkeit*, d. i. *die Habsucht.*

*रजस्य्, °स्यति *zu Staub werden, zerstieben.*

रजस्य Adj. *dunstig* oder *staubig.*

रजस्वल 1) Adj. (f. आ) *a*) *bestäubt, mit Staub erfüllt, staubig* ĀPAST. — *b*) f. *die menses habend;* Subst. *eine Frau während der menses.* Auch so v. a. *mannbar, ein mannbares Mädchen.* — *c*) *von der Qualität* रजस् *erfüllt, voller Leidenschaft.* — *d*) als Erklärung von रजिष्ठ so v. a. उद्कवत्. — 2) *m. *Büffel.*

रजस्विन् Adj. *voller Blüthenstaub* und zugleich *von der Qualität* रजस् *erfüllt.*

रजःस्नुवासिनी f. *ein schon menstruirendes, aber noch im Hause des Vaters lebendes Mädchen* MĀN. GṚHY. 1,2.

रजःस्पृप्र् Adj. *den Staub —, die Erde berührend.*

रजाशय 1) Adj. = रजःशय. — 2) f. आ = रजःशय 2) ĀPAST. ÇR. 11,4,5.

1. रजि m. 1) N. pr. *a*) eines von Indra bezwungenen Dämons oder Fürsten. Nach SĀY. N. pr. eines Mädchens oder so v. a. *Reich.* — *b*) eines Āṅgirasa ĀRSH. BR. — *c*) eines Sohnes des Āju s. — 2) उभौ रजी nach SĀY. *Himmel und Erde* oder *Sonne und Mond.*

2. रजि f. *Richtung, Linie.*

रजिष्ठ Adj. Superl. (f. आ) 1) *der geradeste.* — 2) *der redlichste* RV. 7,51,2. — Vgl. ऋजिष्ठ.

*रजी Adj. mit कर् *in Staub verwandeln.*

*रजीयंस् Adj. Compar. = ऋजीयंस्.

रजु häufig fehlerhaft für रज्जु.

रजेषित Adj. nach SĀY. *von Kamelen* oder *Eseln getrieben.*

रजोगात्र m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha.

रजोगुणमय Adj. *die Qualität* Raǵas *habend.*

*रजोयक्ति Adj.

रजोजुष् Adj. *mit der Qualität* रजस् *verbunden* KĀD. 1,1.

रजोदर्शन n. *das Erscheinen der ersten menses.*

रजोऽधिक Adj. *bei dem die Qualität* रजस् *vorherrscht* VARĀH. BṚH. S. 69,8.

*रजोबल oder *रजोवल n. *Finsterniss.*

रजोमेघ m. *Staubwolke.*

*रजोरस m. *Finsterniss.*

*रज्ञोवल n. s. रज्ञोबल.

रज्ञोक्र m. 1) *der Besen bei den Gaina* Hem. Par. 8,76. — 2) * *Wäscher.*

*रज्ञोक्रण n. = रज्ञोक्र 1) Zach. Beitr. 88,2 v. u.

*रज्ञोक्रणाधारिन् m. = व्रतिन्.

रज्ज्व्य n. *Seilzeug.*

रज्जु f. 1) *Strick, Seil.* Auch रज्जू; am Ende eines Comp. auch रज्जु m. रज्जुम् आ — स्था Med. so v. a. *sich erhängen.* In Comp. mit dem Stoffe, aus dem der Strick gemacht ist, ausnahmsweise auch mit dem Wozu. — 2) in der Medicin *Sehnen, die von der Wirbelsäule ausgehen.* — 3) **Haarflechte.* — 4) *eine best. Constellation.* — 5) **Caryota urens* Râǵan. 9,95.

रज्जुक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = रज्जु 1).

*रज्जुकण्ठ m. N. pr. eines Lehrers.

रज्जुदाल m. 1) *ein best. Baum.* — 2) *das wilde Huhn* Vishnus. 51,29.

रज्जुदालक m. *das wilde Huhn.*

रज्जुपीठिका f. *eine an Stricken hängende Bank* 116,2.

रज्जुपेडा f. *ein an Stricken hängender Korb* Kathâs. 64,107.

रज्जुबन्ध m. *das Binden mit Stricken.* °बन्धेन बन्ध् *Jmd mit einem Strick umbinden* Kathâs. 18, 300.

*रज्जुभार m. N. pr. eines Lehrers.

रज्जुमय Adj. *aus Stricken bestehend* Âpast. Çr. 15,15,1.

रज्जुयन्त्र n. *ein aus Fäden bestehender Mechanismus* (bei einer Gliederpuppe) Kathâs. 43,25.

रज्जुलम्ब m. *Hängestrick* 118,7.

*रज्जुशारद् Adj. *so eben vom Strick kommend, so eben geschöpft* (Wasser).

रज्जुसंदान n. Sg. *Strick und Fussfessel* Çat. Br. 14,3,1,22. Vgl. Comm. zu Kâtj. Çr. 26,2,10. 5,1.

रज्जुसर्ज m. *Seiler.*

रज्जून Adj. (f. आ) *aus Stricken künstlich zusammengefügt* Kâtj. Çr. 15,7,1.

रञ्क् in निरञ्कन. Vgl. लाञ्क्.

1. रञ्ज्, रञ्जति, °ते, रञ्ज्यति, °ते; 1) *sich strecken, ausgreifen* (im Laufe). — 2) *erstreben, verlangen nach* (Acc.). — 3) रञ्जसान *a) herbeieilend.* — *b) erstrebend.* — Mit अभि *nach Etwas greifen, auf Etwas zueilen;* mit Acc. — Mit आ Med. *erstreben, herbeiwünschen.* — Mit नि Med. 1) *erreichen, gewinnen.* — 2) *erwischen, unter sich bringen.* — Mit प्र *hinstreben zu* (Acc.) RV. 3,43,6. — Mit सम् Med. *zusammen streben, sich vereinigen auf* (Loc.).

2. रञ्ज् s. रन्ज्.

रञ्ज 1) m. in *जलरञ्ज. — 2) f. आ *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

रञ्जक 1) Adj. (f. रञ्जिका) *a) färbend.* — *b) angenehm erregend, entzückend, erfreuend.* — 2) *m. *das rothe Pulver auf den Kapseln der Rottleria tinctoria* Râǵan. 13,101. — 3) f. ई *Färberin.* — 4) *n. *Zinnober* Râǵan. 13,58.

रञ्जन 1) Adj. (f. ई) *a) färbend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b)* am Ende eines Comp. *angenehm erregend, entzückend, erfreuend* Spr. 1598. — 2) *m. *Saccharum Munja* Râǵan. 8,86. — 3) f. ई *a) wohl so v. a. freundliche Begrüssung.* — *b) *die Indigopflanze.* — *c) *Nyctanthes arbor tristis.* — *d) *Gelbwurz.* — *e) *ein best. wohlriechender Stoff.* — *f) *eine best. Çruti* S. S. S. 23. — 4) n. *a) das Färben.* — *b) Farbe.* — *c) das Nasaliren.* — *d) das Entzücken, Erfreuen, Beglücken, Zufriedenstellen.* — *e) *rother Sandel.* — *f) *Zinnober* Râǵan. 13,57.

*रञ्जनक m. *ein best. Baum,* = कट्फल Râǵan. 9,19.

*रञ्जनद्रु m. *ein best. Baum.*

*रञ्जनद्रुम m. *Shorea (Vatica) robusta.*

रञ्जनीय Adj. 1) *gut zu stimmen, zu erfreuen, zufriedenzustellen.* — 2) *woran man seine Freude hat.*

*रञ्जनी f. 1) *die Indigopflanze.* — 2) *Rubia Munjista.* — 3) = प्रुणडारोचनिका.

रट्, रटति 1) *heulen, brüllen, schreien, krächzen, laut wehklagen* (Hem. Par. 1,187); *schallen, rauschen, rauschend —, laut verkünden.* — 2) *zujauchzen,* mit Acc. Nur रटित *wozu man jauchzt.* — *Caus. रटयति = Simpl. — Intens. रारटीति (Partic. f. रारट्ती) *schreien, krächzen* Bhoǵa-Pr. 79,24. — Mit आ *schreien, krächzen* Kâd. 256,28. 2,40,5. 83,9. — Mit परि in *°राटक und *°राटिन्. — Intens. °रारटीति *laut schreien, — rufen.*

रट्न n. *Beifallsruf.*

रट्ती f. *der 14te Tag in der dunkelen Hälfte des* Mâgha.

रटरटाय्, °यते *quaken* zu Spr. 2808.

रटित 1) Adj. s. u. रट्. — 2) n. *Geschrei, Geheul, Geknarre* u. s. w. Kâd. 251,20. Harshaṅ. 121,12.

रट्टा f. N. pr. einer Fürstin.

*रठ्, रठति (परिभाषणे).

रडि f. neben रति Kâṭh. Gṛh. 20. 47 nach dem Schol. = क्रीडा. In andern Texten fehlt रडि; vgl. Pân. Gṛhj. 3,9,4. Vishnus. 86,9.

रडु N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Fürstin.

रण् s. रन्.

रणँ 1) m. *a) Behe*
keit. — *b) *Laut, To*
— 2) m. n. (dieses
(im Comp. vorangel

रणक m. N. pr. e

रणकर्मन् n. *Kam*

रणकाम्य्, °म्यति
lustig sein Çiç. 19,6

रणकारिन् Adj. *K*

रणकृत् Adj. 1)
pfend, Kämpfer.

रणक्षिति f., रणक्षे
15) und रणक्षोणि
Schlachtfeld.

रणगोचर Adj. *im*

रणजम्बुक m. ein

रणञ्जय m. N. pr.

*रणतूर्य n. *Kriegst*

रणत्कार m. *Gekl*
Bienen).

रणदत्त m. N. pr.

रणदुन्दुभि m. *K*

रणदुर्गा f. Bein.

रणधुरा f. (R. 6,8
die schwere Bürde a

रणधृष्ट m. N. pr.

*रणपण्डित m. *eine*

रणप्रिय 1) Adj.
kampflustig Hariv.
19,86. — 3) *n. *di*
Andropogon murica

रणभट m. N. pr.

रणभू f. und रणभूमि

*रणमत्त m. *Elepha*

रणमुख n. 1) *der*
Vordertreffen Varâh.

*रणमुष्टिका f. *eine*

रणमूर्धन् m. *die S*
treffen MBh. 5,192,2
Kathâs. 48,137.

रणयज्ञ m. *ein al*
ṇis. 15,7.

*रणरङ्ग m. *die G*
nen eines Elephante

रणरङ्ग m. *Schlac*

रणरङ्गमल्ल m. =

*रणरण 1) m. *Mück*

रणरणक 1) m. (H
[1925] 2,128,21. 13
süchtige, wehmüthige

Gegenstand Harshaḱ. 10,5. 25,7. 141,16. Kâd. 236, 17. — 2) m. *der Liebesgott* Dhûrtan. 50.

रणरणाय्, °यित Adj. *laut rasselnd, — tönend* Kâd. 15,16.

रणरसिक Adj. *kampflustig, zu kämpfen begierig mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 109,14. 112,5.

रणलक्ष्मी f. *Kriegsglück, Schlachtgöttin.*

रणवङ्गमल्ल m. vielleicht fehlerhaft für रणरङ्गमल्ल.

रणवन्य m. N. pr. eines Fürsten.

रणविक्रम m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,10.

रणविग्रह m. desgl. ebend. 4,111.

रणवृत्ति Adj. *dessen Handwerk der Kampf ist.*

रणशिक्षा f. *Kriegskunst.*

रणशिरस् n. *die Spitze einer Schlacht, Vordertreffen* Çâk. 157. 185. Spr. 3093.

रणशूर m. *Kriegsheld.*

*रणसंकुल n. *Schlachtgetümmel.*

रणसत्त्र n. *die als Opferhandlung gedachte Schlacht.*

रणस्तम्बघमर N. pr. einer Oertlichkeit VP.² 2,158.

रणस्तम्भ desgl. Nach Hall, VP.² 2,158 fehlerhaft.

रणस्थ Adj. *im Kampfe begriffen, kämpfend* MBh. 3,120,12.

रणस्थान n. *Kampfstätte, — platz.*

रणस्वामिन् m. *eine Statue Çiva's als Herrn der Schlachten.*

रणाग्नि m. *die als Feuer gedachte Schlacht.*

रणाग्र n. *Spitze einer Schlacht, Vordertreffen* Kathâs. 47,78.

रणाङ्ग n. *ein Werkzeug der Schlacht, Schwert u. s. w.* Bhaṭṭ.

रणाङ्गण und रणाङ्गन n. *Kampfpflatz, Schlachtfeld.*

रणाजि m. N. pr. eines Sâdhja.

रणाजिर n. *Kampfplatz, Schlachtfeld.*

रणातोद्य n. *Schlachttrommel.*

रणादित्य m. N. pr. verschiedener Männer.

रणान्तकृत् Adj. *dem Kampf ein Ende machend* (Vishṇu).

*रणायुध m. *Hahn* Bhâvapr. 2,8.

रणारम्भा f. N. pr. einer Fürstin. °स्वामिदेव m. Name einer von ihr errichteten Statue.

*रणालंकरण m. *Reiher* Râǵan. 19,87.

रणावनि f. *Schlachtfeld.*

रणाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

रणित 1) Adj. s. u. 1. रण्. — 2) n. *Geklingel, Getöne, Gesumme* (von Bienen).

रणितर् Nom. ag. *sich ergötzend an* (Loc.).

रणेचर Adj. *auf dem Schlachtfelde wandelnd* (Vishṇu).

रणेश und रणेश्वर m. = रणस्वामिन्.

*रणेस्वच्छ् (!) m. *Hahn.*

रणोत्कट 1) Adj. *rasend im Kampfe.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b*) eines Daitja.

रणोद्देश m. *Kampfplatz* R. 5,56,126.

रण्ड 1) *Adj. *verkrüppelt, verstümmelt.* Richtig बण्ड. — 2) m. etwa *Verräther an* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *a*) als verächtliche Bez. eines Weibes etwa so v. a. *Vettel.* — *b*) *Wittwe.* — *c*) * *Salvinia cucullata.* — *d*) *ein best. Metrum.*

*रण्डक m. *ein unfruchtbarer Baum.*

रण्डानन्द m. N. pr. eines Dichters Subhâshitar. 2344.

रण्डाश्रमिन् Adj. *nach dem 48sten Jahre sein Weib verlierend.*

1. रण्य, रणिय 1) Adj. *ergötzlich, erfreulich.* — 2) n. *a*) *Ergötzlichkeit, Freude.* — *b*) *Kampf.*

2. (रण्य) रणिंय AV. 9,3,6 von unbekannter Bed.

रण्यजित् Adj. *im Kampfe siegend.*

रण्यवाच् Adj. *erfreulich redend.*

रण्व्, रण्वति 1) *ergötzen* TS. Vgl. Ind. St. 13, 68. — 2) *गतौ.

रण्व Adj. (f. ई) 1) *behaglich, erfreulich, lieblich.* — 2) *fröhlich, lustig.*

रण्वन्, nur Intr. Pl. रण्वभिस्; nach Sây. = रमणीयाभिश्चित्तिभिः.

रण्वसंदृश् Adj. *lieblich anzuschauen.*

रण्वति Adj. *fröhlich.* Nur रण्वती Nom. Du. f.; nach Sây. = शब्दिते, स्तुते oder परस्परं गच्छत्यौ.

रत 1) Adj. s. u. रम्. — 2) f. आ N. pr. der Mutter des Tages. — 3) n. *a*) *Liebeslust, Liebesgenuss, coitus.* — *b*) * *die Schamtheile.*

रतकील m. *Hund* Vîsav. 76,2. 77,1.

*रतगुरु m. *Gatte.*

*रतगृह n. *vulva* Gal.

*रतञ्चर m. *Krähe.*

*रततालिन् m. *Wollüstling.*

*रततालो f. *Kupplerin.*

*रतनाराच oder *रतनारीच m. 1) *Wollüstling.* — 2) *Hund.* — 3) *der Liegesgott.* — 4) *sonus, quem mulier in coitu edit.*

*रतनिधि m. *Bachstelze.*

*रतबन्ध m. *die Stellung beim Beischlaf.*

*रतर्द्धिक n. 1) *Tag.* — 2) *ein Bad zum Vergnügen.* — 3) *eine Gruppe von acht glückbringenden Dingen.*

रतवत् Adj. *eine Bildung aus der Wurzel* रम् *enthaltend,*

*रतत्रण und *रतशायिन् m. *Hund.*

*रतस्त्रिपुटक m. *Weiberverführer.*

*रतान्डुक m. *Hund.*

*रतान्धी f. *Nebel.*

*रतार्द्र m. *Hund.*

*रताम्बुक (!) n. Du. *die beiden Vertiefungen unmittelbar über den Hüften.*

रति f. 1) *Rast, Ruhe.* — 2) *Lust, Behagen, Gefallen, — an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). रतिम् आप्, लभ्, उप-लभ्, अधि-गम्, विद्, कर् (zu Spr. 3613) und बन्ध् *Gefallen finden.* — 3) *Wollust, Liebeslust, Liebesgenuss, coitus.* Personificirt als *eine der Gattinnen des Liebesgottes* 134, 21. — 4) * *die Schamtheile.* — 5) elliptisch für रतिगृह *Lusthaus.* — 6) *die sechste* Kalâ *des Mondes.* — 7) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — 8) *ein best. Metrum.* — 9) mystische Bez. *des Lautes* न. — 10) N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) der Gattin Vibhu's und Mutter Pṛthushena's.

रतिकर 1) Adj. (f. ई) *a*) *Lust —, Freude bereitend.* — *b*) *der Liebe pflegend.* — 2) *m. *ein best.* Samâdhi. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,14.

रतिका f. *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

रतिकान्ततर्कवागीश m. N. pr. eines Scholiasten.

रतिकामपूजा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

*रतिकुक्कुर n. *pudendum muliebre.*

रतिक्रिया f. *Beischlaf.*

रतिगृह n. 1) *Lusthaus.* — 2) * *pudendum muliebre.*

*रतिचरणासक्तस्वर m. N. pr. eines Gandharva.

रतिज्ञनक m. N. pr. eines Fürsten.

*रतिज्ञक् m. *ein best.* Samâdhi.

रतिज्ञ Adj. *liebestüchtig* 150,11.

रतितस्कर m. *Einer, der den Liebesgenuss als unerkannter Dieb stiehlt,* Hariv. 9963. 9995.

रतिताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

रतिद् Adj. (f. आ) *Lust —, Behagen verleihend* Varâh. Jogaj. 5,30.

रतिदेव Siv. 2,17 fehlerhaft für रन्तिदेव.

रतिनाग m. *quidam coeundi modus.*

रतिपति m. *der Gatte der* Rati, *der Liebesgott* Ind. St. 14,381.

रतिपाश m. *quidam coeundi modus.*

रतिप्रपूर्ण m. *eine best. Weltperiode bei den Buddhisten.*

रतिप्रिय 1) Adj. *beim coitus erwünscht.* Vîsav. 229,1. — 2) *m. *der Geliebte der* Rati, *der Liebesgott.* — 3) f. आ *a*) ein Name der Dâkshâjaṇî. — *b*) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

रतिभवन n. *Lusthaus.*

रतिमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

*रतिमदा f. *eine* Apsaras.

रतिमत्त् Adj. 1) *lustig, froh, seine Lust habend an* (Loc.). — 2) *verliebt* 291,28. — 3) *von der* Rati *begleitet* 291,28.

रतिमन्दिर n. 1) *Lust* —, *Liebesgemach.* — 2) **pudendum muliebre.*

रतिमित्र m. 1) *quidam coeundi modus.* — 2) N. pr. eines Dichters Subhâshitar. 1709. 1749.

रतिरमण m. *der Geliebte der* Rati, *der Liebesgott* Mâlatîm. 13,3 (15,18).

1. रतिरस m. *Liebesgenuss* 187,13.

2. रतिरस Adj. *wie Liebesgenuss schmeckend.*

रतिरहस्य n. Titel eines Werkes. °दीपिका f. Burnell, T.

*रतिलक्त m. *Beischlaf.*

रतिलील 1) m. *ein best. Tact* S. S. S. 207. — 2) f. आ N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

रतिलोल m. N. pr. eines bösen Dämons (buddh.).

रतिवर m. 1) **der Geliebte der* Rati, *der Liebesgott.* — 2) *ein der* Rati *gewährtes Gnadengeschenk.*

रतिवर्धन Adj. *die Liebeslust befriedigend.*

रतिवल्ली f. *die als Liane gedachte Liebeslust.*

रतिशूर m. *ein Held im Liebesgenuss, ein Mann von ausserordentlicher Potenz.*

रतिसंयोग m. *Beischlaf.*

रतिसंग्रकव्याख्या f. Titel eines Werkes.

*रतिसत्रा f. *Trigonella corniculata.*

रतिसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

रतिसकचर m. *der Gefährte der* Rati, *der Liebesgott* Daçak. (1925) 2,130,9.

रतिसुन्दर m. *quidam coeundi modus.*

रतिसेन m. N. pr. eines Fürsten.

रतीश m. *der Gatte der* Rati, *der Liebesgott* Naish. 6,31. 7,64.

*रतू f. 1) *der Götterfluss.* — 2) *eine wahre Rede.* — Vgl. वतू.

रतोत्सव m. *ein Fest des Liebesgenusses.*

*रतोद्वह् m. *der indische Kuckuck.*

रत्न 1) n. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *Gabe; Habe, Besitz, Gut.* — *b*) *Kleinod, Juwel, Edelstein* (Rigan. 13,145), insbes. *Perle.* विद्यारत्न *das Juwel Gelehrsamkeit,* स्त्रीरत्न *eine Perle von Weib,* अश्वरत्नौ (m.!) *zwei Juwele von Pferden.* Nom. abstr. रत्नता f. Bâlar. 295,21. — *c*) *Magnet.* — *d*) **Diamant* Rigan. 13,174. — *e*) **Rubin* Rigan. 13,147. — *f*) verkürzt für रत्नकृविस्. — *g*) nach Weber Bez. *der Zahl 14* in Hdschrr. — 2) m. N. pr. eines Mannes. Auch भट्ट°.

रत्नक m. N. pr. eines Mannes.

रत्नकण्ठ m. N. pr. verschiedener Autoren Bühler, Rep. No. 166. 206. 537.

*रत्नकन्दल m. *Koralle.*

*रत्नकर m. Bein. Kubera's.

रत्नकरण्डक m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 660.

रत्नकलश m. N. pr. eines Mannes.

रत्नकला f. ein Frauenname.

रत्नकिरीटिन् m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3,1.

रत्नकीर्ति m. N. pr. eines Buddha.

रत्नकूट N. pr. 1) m. *a*) *eines *Berges.* — *b*) eines Bodhisattva. — 2) n. einer Insel.

रत्नकूटसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

रत्नकेतु m. 1) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) eines Bodhisattva. — 2) der gemeinschaftliche Name von 2000 künftigen Buddha. Auch °राज m.

रत्नकेतूदय m. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

*रत्नकोटि m. *ein best.* Samâdhi.

रत्नकोश m., °कारमतवाद m. (Opp. Cat. 1), °कारिकाविचार m., °वाद (Burnell, T.) und °वादरकस्य n. Titel von Werken.

रत्नक्षेत्रकूटसंदर्शन m. N. pr. eines Bodhisattva. v. l. रत्नच्छत्रकूट°.

रत्नखानि f. *eine Fundgrube für Edelsteine.*

रत्नगर्भ 1) Adj. *Edelsteine* —, *Perlen bergend, mit ihnen besetzt.* — 2) m. *a*) **das Meer.* — *b*) N. pr. α) eines Bodhisattva. — β) eines Scholiasten. — 3) f. आ *die Erde* Prasannar. 53,23. Ind. St. 15,270.

रत्नगिरि m. N. pr. eines *Berges* Eitel, Chin. B.

रत्नगिरिरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Rasendrak. 78. Mat. med. 92.

रत्नग्रीवतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रत्नचन्द्र m. N. pr. 1) eines eine *Edelsteingrube* hütenden Gottes. — 2) eines Bodisattva. — 3) *eines Sohnes des Bimbisâra.

रत्नचन्द्रामति m. N. pr. eines Bhikshu.

रत्नचूड m. N. pr. 1) eines Bodhisattva. — 2) eines mythischen Fürsten.

रत्नचूडमुनि (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

रत्नचूडापरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

रत्नचूडोपाख्यान (Conj.) n. desgl.

रत्नचूर m. und °चूरोपाख्यान n. wohl fehlerhaft für °चूड und °चूडो°

रत्नच्छत्र n. *ein S*

रत्नच्छत्रकूटसंदर्शन

रत्नच्छत्राभ्युद्गताव

रत्नच्छाया f. *Edels*

रत्नतल्प m. *ein n*
ger Daçak. 83,1.

रत्नतूलिका f. Tit

रत्नतेजोऽभ्युद्गतरा

रत्नत्रय n. *die dre*
so v. a. बुद्ध, धर्म un
Gaina (Hem. Par. 1
ज्ञान und सम्यक्चार्

रत्नत्रययन्त्रमाला (

Gaina-Werkes Bü

रत्नत्रयपरीक्षा f. T

रत्नत्रयविधानकथ
von Gaina-Werke

रत्नदण्डातपत्रिन्
verzierten Stabe un
mâdri 1,550,21.

रत्नदत्त m. N. pr.

रत्नदर्पण m. 1) *ei*
Spiegel. — 2) Titel

रत्नदीप m. *eine*
Stelle des Dochtes v

रत्नदीपिका f. Tit

रत्नद्रुम m. wohl

रत्नद्रुममय Adj. w

रत्नद्वीप m. N. pr

रत्नधृ und रत्नधा
schaffend, — *spend*
Güter besitzend.

रत्नधर m. N. pr.
Rep. No. 117.

रत्नधा Adj. s. u.

रत्नधेनु m. *eine d*
gestellte Mutterkuh.

रत्नधेय n. *das Ge*

*रत्नधज्ञ m. N. pr.

रत्ननदी f. N. pr.

रत्ननाभ Adj. *des*
shṇu).

*रत्ननायक m. *Ru*

रत्ननिधि m. 1) *e*
oder *Perlen,* Bez. *d*
— *c*) Vishṇu's. — 2

रत्नपञ्चक n. *die*
Perlen, eine Art Di
Hemâdri 2,*a*,47,5. 6

ीक्षा f. Titel eines Werkes Burnell, T.
र्वत m. *ein Berg, der Edelsteine birgt*, insb. des Meru.
णि m. N. pr. 1) eines Bodhisattva Kâ-
13. 17,1. fgg. — 2) eines Grammatikers.
ल m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,

ठा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau
5,14.
ा n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,122.
काश m. Titel eines Wörterbuchs.
ीप m. = रत्नद्वीप. Am Ende eines adj.
क.
ा 1) m. N. pr. *a*) Pl. einer Klasse von Göt-
ddh.). — *b*) eines Fürsten. — 2) f. आ *a*)
. — *b*) **eine best. Hölle bei den Gaina.*
pr. α) verschiedener Frauen. — β) eines
en Schlangendämons. — γ) einer Apsa-
AR. 89,7. — *d*) Name des 7ten Lambaka
âs., so benannt nach einer Fürstin glei-
mens.
ासाद् m. *ein mit Juwelen verzierter Palast*

ग्धक m. *Juwelier* Schol. zu Harshaḱ. (Çaka
2,9.
क्ति m. Bein. Vishṇu's.
त् Adj. 1) *Gaben austheilend.* — 2) *im Be-*
Kleinodien seiend.
ते m. N. pr. eines Dichters Subhâshitar.

ह्मरी f. N. pr. einer Vidjâdharî.
ते m. N. pr. eines Grammatikers (Gaṇar.)
ार anderen Person (Eitel, Chin. B.).
ी Adj. (f. ई) *aus Edelsteinen gebildet, da-*
tehend damit reichlich versehen.
ला f. 1) *ein Halsband aus Juwelen, Per-*
uck 291,15. 323,26. Am Ende eines adj.
आ 317,29. — 2) vollständiger und abge-
Titel verschiedener Werke. — 3) N. pr.
andharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,19.
लावती f. N. pr. eines Wesens im Gefolge
hâ.
लिका f. in कुल°.
लिन् Adj. *mit einem Halsband aus Ju-*
rsehen.
लीयपुराेक m. N. pr. eines Dichters Sa-
1,218.
त्र m. desgl. Subhâshitar. 1170.
कूट m. N. pr. eines Bodhisattva.
व्य n. *Diamant.*

*रत्नमुद्रा f. *ein best.* Samâdhi.
*रत्नमुद्राहस्त m. N. pr. eines Bodhisattva.
रत्नमेघसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Eitel, Chin. B.
रत्नयष्टि m. N. pr. eines Buddha.
रत्नयुग्मतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
रत्नरक्षित m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.
*रत्नराज् m. *Rubin* Râǵan. 13,146.
रत्नराजि f. *Perlenschnur.*
रत्नराशि m. 1) *ein Haufen Edelsteine, Perlenmenge* 110,14. Ind. St. 14,379. — 2) **das Meer.*
रत्नरेखा f. N. pr. einer Fürstin.
रत्नललना n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.
रत्नलिङ्गेश्वर m. bei den Buddhisten Bez. Svajambhû's in seiner sichtbaren Form.
रत्नवत् 1) Adj. *a*) *von Gaben begleitet.* — *b*) *reich an Edelsteinen* oder *Perlen, damit verziert.* — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. रत्नवती *a*) **die Erde.* — *b*) N. pr. verschiedener Frauen.
रत्नवर्धन m. N. pr. eines Mannes.
रत्नवर्धनेश m. *eine von* Ratnavardhana *errichtete Statue* Çiva's.
रत्नवर्मन् m. N. pr. eines Kaufmanns.
रत्नवर्ष m. N. pr. eines Fürsten der Jaksha.
*रत्नवर्षक n. *der mythische Wagen* Pushpaka.
रत्नविशुद्ध m. N. pr. einer Welt (buddh.).
*रत्नवृक्ष m. = विद्रुम (in einer anderen Bed. als *Koralle*).
रत्नशास्त्र n. Titel eines Werkes.
रत्नशिखण्ड m. N. pr. eines mythischen Vogels, Gefährten des Ǵaṭâju, Bâlar. 171,10. fgg.
*रत्नशिखर m. N. pr. eines Bodhisattva.
रत्नशिखिन् m. N. pr. eines Buddha.
रत्नशेखर m. N. pr. eines Mannes.
रत्नशेषा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.
रत्नषष्ठी f. *eine best. Begehung* Comm. zu Mṛććh. 54,16.
रत्नसंग्रह m. Titel eines Werkes.
रत्नसंघात m. *eine Menge von Juwelen.*
रत्नसंघातमय Adj. (f. ई) *aus einer Menge von Juwelen gebildet, — bestehend.*
*रत्नसमुद्गल (°समुद्गक?) m. *ein best.* Samâdhi.
रत्नसंभव m. N. pr. 1) eines Dhjânibuddha. — 2) eines Buddha. — 3) eines Bodhisattva. — 4) einer Oertlichkeit.
रत्नसागर m. Titel eines Werkes.
रत्नसानु m. Bein. des Berges Meru Anarghar. 43. Bhâm. V. 4,38. Ind. St. 15,420.
रत्नसारपर्वत m. desgl. Ind. St. 15,420.
रत्नसिंह m. N. pr. eines buddh. Gelehrten M. Müller, Ren. 312.
रत्नसू 1) Adj. *Edelsteine erzeugend.* — 2) *f. **die Erde.***
रत्नसूति f. **die Erde.***
रत्नसेन m. N. pr. eines Fürsten Kampaka 37.
रत्नस्थलनगर n. N. pr. einer *Stadt* Kampaka 37. 68.
रत्नस्वामिन् m. Name einer von einem Ratna errichteten *Statue.*
रत्नकविस् n. *eine best. Opferhandlung im* Râǵasûja, *welche Personen betrifft, die als kostbare Besitzthümer eines Fürsten gelten.* Vgl. रत्निन् 2).
रत्नाकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *eine Fundgrube für Juwelen.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,351. — 2) **das Meer.* — 3) Titel verschiedener Werke. — 4) N. pr. *a*) eines Buddha, eines Dichters und verschiedener anderer Personen. — *b*) eines mythischen Rosses. — *c*) einer Stadt; vielleicht n.
रत्नाकरनिघण्टु m. Titel eines *Wörterbuchs.*
रत्नाकरमेखला f. **die Erde* (*die Meerumgürtete*) Daçak. 3,14.
रत्नाकरायित Adj. *einer Fundgrube von Juwelen* — oder *dem Meere gleichend* Hemâdri 1,4,9.
*रत्नाङ्क m. N. pr. des Wagens von Vishṇu.
*रत्नाङ्ग m. *Koralle* Râǵan. 13,159.
रत्नाङ्गुरीयक und रत्नाङ्गुलीयक n. *ein Fingerring mit Edelsteinen.*
रत्नादेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*
रत्नाद्रि m. N. pr. eines mythischen *Berges.*
रत्नाधिपति m. 1) Bein. Agastja's Bâlar. 296, 4. — 2) N. pr. eines Fürsten.
रत्नापण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.
रत्नापुर n. N. pr. einer *Stadt.*
रत्नायित Adj. *Juwelen gleichend* Spr. 7823.
रत्नार्चिस् m. N. pr. eines Buddha.
रत्नावती f. N. pr. 1) einer Frau Harshaḱ. 162, 2. — 2) einer Stadt.
रत्नावभास m. *eine best. buddhistische Weltperiode.*
रत्नावलि f. s. u. रत्नावली 3).
रत्नावली f. 1) *Perlenschnur.* — 2) *eine best. rhetorische Figur.* — 3) Titel verschiedener Werke, unter anderen des bekannten Schauspiels. रत्नावलि Opp. Cat. 1. — 4) N. pr. verschiedener Frauen.
रत्नावलीनिबन्ध m. Titel eines Werkes.
रत्नासन n. *ein mit Juwelen verzierter Thronsessel.*
रत्नि m. = 1. अरत्नि 1) *Ellbogen.* — 2) *Elle.*
रत्निन् 1) Adj. *Gaben habend, —empfangend.* — 2) m. Bez. *derjenigen Personen, in deren Wohnung von Fürsten das* Ratnahavis *dargebracht*

wird, Âpast. Çr. 18,12. Nom. abstr. रत्निव.

*रत्निपृष्ठक n. *Ellbogen.*

रत्नेन्द्र m. *ein überaus kostbarer Edelstein.*

रत्नेश्वर N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) n. eines Liṅga. Auch °लिङ्ग n.

रत्नोत्तम N. pr. 1) m. eines Buddha Kâraṇḍ. 69,23. 24. 70,7. — 2) *f. आ einer Tantra-Gottheit (buddh.).

रत्नोद्भव m. N. pr. 1) eines buddh. Heiligen. — 2) des Sohnes eines Padmodbhava Daçak. 2,19.

*रत्नोत्का f. N. pr. einer Tantra-Gottheit (buddh.).

*रत्यङ्ग n. *pudendum muliebre.*

1. ३रथ 1) m. *a) Wagen*, namentlich *der zweirädrige Streitwagen* (auch *Fahrzeug der Götter*); *Vehikel* überh. अश्वरथ *ein mit Rossen bespannter Wagen*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Kämpfer, Kriegsheld.* — *c) *Körper.* — *d) *Glied, Theil.* — *e) *Calamus Rotang* Bhâvapr. 1,207. — *f) *Dalbergia ougeinensis* Râgân. 9,119. — *g) *= पौरुष. — 2) f. रथी *ein kleiner Wagen, Karren* Çiç. 12,8.

2. रथ m. *Behagen, Ergötzen, Lust* in 2. ३रथजित् und मनोरथ.

रथक m. Pl. *best. Theile des Hauses* Agni-P. 42, 13. 14.

रथकथा (Pârçvan. 4,172) und *°कट्या f. *eine Menge von Wagen.*

*रथकर m. = रथकार.

रथकल्पक m. *Zurüster von Wagen, Wagenmeister.*

रथकाम्य्, °म्यति *nach dem Wagen verlangen, angespannt sein wollen.*

रथकाय m. *die Abtheilung der Wagen* (in einem Heere), *die Wagen.*

रथकार m. *Wagner, Zimmermann.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* °कारकुल n. Çat. Br. 13,4,3,17. Nom. abstr. °कारत्व n.

*रथकारक m. dass.

रथकुटुम्ब (Bhâg. P. 1,9,39), *°कुटुम्बिक und °कुटुम्बिन् (R. 6,89,19) m. *Wagenlenker.*

रथकूबर m. oder n. *Wagendeichsel.*

रथकृच्छ्र m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,291.

रथकृत् m. 1) *Wagner, Zimmermann.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — 2) N. pr. eines Jaksha.

रथकृत्नि m. *eine best. Personificaton* Maitr. S. 2,8,10. ३रथगृत्स VS.

रथकेतु m. *Wagenbanner.*

रथक्रान्त 1) Adj. (f. आ) *von Wagen befahren* Taitt. Âr. 10,1,3. — 2) m. *ein best. Tact.*

रथक्रीत Adj. *um den Preis eines Wagens erkauft.*

३रथगत Adj. *im Wagen sitzend.*

*रथगणक m. vielleicht *der das Amt hat die Wagen zu überzählen.*

*रथगर्भक m. *Sänfte.*

*रथगुप्ति f. *eine, am Wagen zum Schutz desselben angebrachte Vorrichtung.*

रथगृत्स m. *ein gewandter Wagenlenker, Leibkutscher* als *best. Personification.* रथकृत्नि Maitr. S.

*रथगोपन n. = रथगुप्ति.

रथग्रन्थि m. *Wagenknopf.*

रथघोष m. *Wagengerassel* MBh. 3,169,8. 9.

रथचक्र n. *Wagenrad.* m. MBh. 6,1894 fehlerhaft. °चक्राकृति Adj. Paddh. zu Kâtj. Çr. S. 356, Z. 17.

रथचक्रचित् Adj. *in Form eines Wagenrades geschichtet* Çulbas. 3,214. Bhaṭṭ. 6,128.

रथचरण m. 1) *Wagenrad.* — 2) *Anas Casarca.*

रथचर्या f. (häufig Pl.) *das Fahren zu Wagen* Kâd. 84,12. — रथचर्य MBh. 8,4215 fehlerhaft für रथवर्य.

रथचर्षणा *ein best. Theil des Wagens, Behälter* oder dgl.

रथचर्षणि angeblich Adj. = रथगमन. °चर्षणे könnte Loc. von °चर्षणा sein.

रथचित्र N. pr. 1) m. eines Jaksha VP.² 2,285. — 2) f. आ eines Flusses.

रथजङ्घा f. *ein best. Theil des Wagens, Hintertheil.*

1. ३रथजित् 1) Adj. *Wagen gewinnend.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,293.

2. ३रथजित् Adj. *Zuneigung gewinnend, liebreizend.*

३रथजूति Adj. *rasch zu Wagen fahrend* oder m. N. pr.

रथज्ञान n. *die Kenntniss des Wagenlenkens.*

रथज्ञानिन् Adj. *mit der Kunst des Wagenlenkens vertraut.*

३रथतुर् Adj. *den Wagen befördernd.*

*रथदारु n. *zum Bau von Wagen sich eignendes Holz.*

रथदुर्ग n. *Wagengedränge* MBh. 7,139,84.

*रथद्रु und *रथद्रुम m. *Dalbergia ougeinensis.*

रथधुर् f. *Wagendeichsel* MBh. 3,198,9. 271,18.

रथधुर्य m. *ein vorzüglicher Kämpfer* MBh. 13, 160,29.

रथनाभि f. *Nabe am Wagen* Mund. Up. 2,2,6.

रथनीड m. n. *der innere Raum des Wagens.*

रथनेमि f. *Radkranz.*

रथंतर 1) n. Name verschiedener Sâman. — 2) m. *a) eine Form* Agni's (Sohnes des Tapas). — *b) eine best. Weltperiode* Hemâdri 1,537,6. — *c)* N. pr. eines Sâdhja VP.² 2,22. — 3) f. रथंतरी N. pr. einer Tochter Tamsu's.

रथंतरपाद् Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रथंतरपृष्ठ Adj. *das* Sâman Rathamtara *zum* Pṛshṭha *genannten* Stotra *habend* Liṭ. 4,5,10.

रथंतरवर्ण Adj. (f. आ) *von der Art des* Sâman Rathamtara Liṭ. 1,12,10. 7,11,6.

रथंतरसामन् Adj. *ein* Rathamtara *zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 21,8. 9. 14. 15. 22,2. 5. 6. 23,12.

रथपथ m. *Bahn des Wagens, Fahrweg* Amṛt. Up. 3.

*रथपर्याय m. *Calamus Rotang.*

रथपाद् m. 1) *Wagenrad. — 2) *Discus* Varâh. Jogaj. 4,30.

३रथप्रा 1) Adj. nach Sây. *den Wagen füllend.* — 2) f. N. pr. eines Flusses.

३रथप्रोत m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,1,3 (4,3).

३रथप्रोष्ठ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*रथप्सा f. N. pr. eines Flusses.

रथबन्ध m. 1) *Alles was einen Wagen zusammenhält* MBh. 7,191,22. — 2) *Kämpferbund* MBh. 8,53,21.

रथभङ्ग m. *Wagenbruch* MBh. 6,109,4.

रथभृत् m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,293.

रथमध्य Adj. (f. आ) *die Mitte des Wagens einnehmend* Einschiebung nach ṚV. 5,87 (Vers 3) = Mân. Gṛhy. 2,13.

रथमहोत्सव m. *die feierliche Procession eines Idols zu Wagen.*

रथमार्ग m. *Wagenweg, Fahrweg* MBh. 7,139,83.

रथमित्र m. N. pr. eines Jaksha VP.² 2,293.

३रथमुख n. *Vordertheil des Wagens.*

३रथयी f. *Lust nach Wagen.*

रथयात्रा f. = रथमहोत्सव. Auch °यात्रामहोत्सव m.

३रथयान n. *das Fahren zu Wagen.*

३रथयावन् Adj. *zu Wagen fahrend.*

३रथयु Adj. *nach Wagen begehrend.*

रथयुग m. (sic) *Wagenjoch* Bhâg. P. 5,21,15.

३रथयुज् 1) Adj. *a) den Wagen schirrend.* — *b) an den Wagen geschirrt.* — 2) m. *Wagenlenker.*

रथयुद्ध n. *ein Kampf zu Wagen.*

रथयूथप m. *ein Hauptkämpfer.*

३रथयोग m. 1) *Wagengespann* (Pferde u. s. w.) Çat. Br. 14,7,2,11. — 2) *Gebrauch des Wagens, die Kunst den Wagen zu lenken* MBh. 3,169,8.

ाजक m. *Wagenanspanner.*

ाध m. *ein Kämpfer zu Wagen* MBh. 6,117,55.

ाश्मि m. *Wagenstrang* 98,10.

ाह m. N. pr. eines Ahnen Çâkjamuni's.

ाणु m. *vom Wagen aufgewirbelter Staub* als *örpermaass* Agni-P. 39,19.

ाघ m. *Beschädigung des Wagens* Maitr. S.

, रथर्यति *im Wagen fahren.*

ी Adj. oder Subst. Bez. einer Schlange.

श m. *eine Menge von Wagen.*

त्र 1) Adj. *a) von Wagen begleitet, W. ha- b) das Wort* रथ *enthaltend.* — 2) n. *Be- Wagen* RV. 7,27,5.

र m. 1) *der beste Kämpfer* MBh. 5,167,24. i. pr. eines Fürsten VP.² 4,68.

र्मन् n. *Weg für Wagen, Fahrstrasse.*

र्य 1) Adj. (f. र्यी) *einen Wagen ziehend.* — *Wagenpferd, ein an einen Wagen gespannrd.* — *b) Wagenlenker.*

र्यक m. *Wagenlenker.*

र्याण s. u. °वार्कण 2).

र्कण 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *egliches Gestell, auf welches der Wagen geird, Untersatz.* Auch °वार्कण (!).

र्कणवार्य m. *ein den Untersatz des Wagens er Stier* TS. 1,8,20,1.

ज्ञान n. und रथविद्या f. (Comm. zu Kâtj. 6, Z. 10) *die Kenntniss des Wagenlenkens.*

मोचन n. *das Abschirren des Wagens.*

मोचनीय Adj. *auf das Abschirren des bezüglich* Çat. Br. 5,4,3,14. Kâtj. Çr. 15,

ाति m. N. pr. eines Mannes.

ाथ्य f. *Weg für Wagen, Fahrstrasse.*

ात्र m. und रथव्रात m. *eine Menge von Wagen.*

क्ति f. wohl *der Fahnenstock auf einem cagen* MBh. 9,16,42. R. 6,19,49.

ाला f. *Wagenschuppen.*

ाशा f. *die Theorie des Wagenlenkens.*

ारस् n. *Vordertheil des Wagens* Mahâvîrak.

ीर्ष n. dass.

ीर्षा f. *Wagenreihe.*

र्ष्टि m. *feindliches Zusammentreffen von*

ष्ठमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte vina.* °कालनिर्णय m., °पूजा f., °व्रत n.

ास्त्रविधि m. Burnell, T.

स्त्र n. *Regeln über Wagenbau.*

रथस्थ 1) Adj. *auf einem Wagen stehend* (Wagenlenker, Kämpfer) R. 6,89,19. Spr. 5711. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

रथस्पति m. *der Genius des Behagens, des Ergötzens* oder *des Streitwagens.*

रथस्पष्ट Adj. *durch Wagenspuren kenntlich* TS. 2,5,6,1.

रथस्पृश् Adj. *den Wagen berührend.*

*रथस्या f. N. pr. eines Flusses Mahâbh. 6,58,*a.*

1. रथस्वन m. (adj. Comp. f. आ) *Wagengerassel.*

2. रथस्वन m. 1) *eine best. Personification.* — 2) N. pr. eines Jaksha.

1. रथाक्ष m. *Wagenachse.* Als Längenmass = 104 Aṅgula. रथाक्षमात्र Adj. *von solcher Länge.*

2. रथाक्ष m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

रथाग्र MBh. 5,1832 fehlerhaft für रथाग्र्य *der beste Kämpfer.*

रथाङ्का f. N. pr. eines Flusses. v. l. रथाह्वा.

रथाङ्ग 1) n. *a) Wagentheil.* — *b) Wagenrad.* — *c) Discus,* insbes. *der* Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — *d) die Scheibe des Töpfers.* — 2) m. *a) Anas Casarca* Râgat. 7,1691. — *b)* N. pr. eines Dichters Sadukt. 2,18. 3,139. 233. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. v. l. रथाह्वा. — 4) f. ई *eine best. Heilpflanze* Râgan. 5,28.

रथाङ्गतुल्याह्वयन m. *Anas Casarca.*

रथाङ्गध्वनि m. *Rädergerassel.*

*रथाङ्गनामक und °नामन् (Kâd. 6,8. 8,56) m. *Anas Casarca.*

रथाङ्गनेमि f. *Radkranz.*

रथाङ्गपाणि m. Bein. Vishṇu's Kâd. 139,22.

रथाङ्गसंज्ञ, रथाङ्गसाह्व, रथाङ्गाह्व und *रथाङ्गाह्वय m. *Anas Casarca.*

रथाङ्गाह्वयन Adj. *nach dem Rade benannt.* द्विज m. *Anas Casarca.*

रथाङ्गिन् m. Bein. Vishṇu's Pr. P. 120.

रथानीक n. *ein Heer von Streitwagen.*

रथान्तर 1) m. fehlerhaft für रथीतर und रथंतर 2) *b).* — 2) n. *ein anderer Wagen* Comm. zu TS. 1,1029,3. 1030,18.

रथाभिवृद्धा f. N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,6.

*रथाध m. und *°पुष्प m. *Calamus Rotang.*

रथारथि Adv. *Wagen gegen Wagen.*

रथारोह m. 1) *Kämpfer zu Wagen.* — 2) *das Besteigen des Wagens.*

*रथारोहिन् m. *Kämpfer zu Wagen.*

*रथार्भक m. *ein kleiner Wagen.*

रथावट् m. N. pr. eines Mannes.

रथावर्त m. N. pr. 1) eines Wallfahrtsortes. — 2) eines Berges Hem. Par. 13,178.

रथाश्व 1) m. *Wagenpferd.* — 2) n. *Wagen und Pferd.*

रथासङ्ग Adj. (stark ebenso) *dem Wagen gewachsen, ihn zu ziehen tüchtig.*

रथाक्ष m., रथाङ्ग (wohl m. Kâtj. Çr. 25,14,25) und रथाङ्ग्य n. (Âpast. Çr. 14,20) *Tagereise zu Wagen.*

रथाह्वा f. N. pr. eines Flusses.

रथिक m. 1) *Besitzer eines Wagens, Einer der zu Wagen fährt, Kutscher* Mahâbh. 1,170,*b.* Hem. Par. 1,165.167. — 2) *Wagner* in भूमि°. — 3) **Dalbergia ougeinensis* Râgan. 9,119.

रथित Adj. *in dem Besitz eines Wagens gelangt.*

रथिन् 1) Adj. *a) einen Wagen besitzend, im W. fahrend;* m. *Besitzer eines Wagens, Kämpfer zu Wagen; Kutscher* Hem. Par. 1,162. fgg. Auch so v. a. ein Kshatrija MBh. 1,146,7. Superl. रथितम. — *b) aus —, in Wagen bestehend.* — *c) Wagenlasten bildend* oder *auf Wagen gefahren.* — *d) zum Wagen gehörig, — geübt* (Rosse). — 2) *f. रथिनी *eine Menge von Wagen.*

*रथिन Adj. = रथिन् 1) *a).*

रथिर Adj. 1) *einen Wagen besitzend, im Wagen fahrend.* — 2) *eilig.*

रथिराय्, Partic. रथिरायत् *herbeieilend.*

रथी Adj. Subst. 1) *zu Wagen fahrend, Wagenlenker, Kämpfer zu Wagen.* Compar. °तर, Superl. °तम. — 2) *Lenker, Leiter* überh.; *Herr, Gebieter.* — 3) *Wagenbestand bildend* oder *auf Wagen gefahren.* — 4) *zum Wagen gehörig* (Rosse).

रथीकर m. N. pr. eines Mannes.

रथीतर 1) Adj. s. u. रथी 1). — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP.². Pl. *ihre Nachkommen.*

रथीनर m. fehlerhaft für रथीतर 2).

रथीय्, Partic. रथीयत् *fahren wollend.*

रथेचित्र m. *eine best. Personification.*

रथेश m. *Besitzer eines Wagens, Kämpfer zu Wagen.*

रथेष्ठाम् Adj. *im Wagen dahinfliegend.*

रथेषा f. *Wagendeichsel.*

रथेषु m. *eine Art Pfeil.*

रथेष्ठ (RV. 2,17,3. 8,4,13) und °ष्ठा Adj. Subst. *auf dem Wagen stehend, zu W. fahrend, Kämpfer zu Wagen.*

रथोळ्ह Adj. *auf einem Wagen gefahren* RV.

रथोत्सव m. *die feierliche Procession eines Idols zu Wagen.*

रथोद्धत 1) Adj. *stolz auf seinen Wagen.* — 2)

f. आ *a*) *ein best. Metrum.* — *b*) Titel eines Werkes.

*रथोद्वह् m. 1) *Wagenpferd* Çiç. 759. — 2) *der indische Kuckuck.* Richtig रतोद्वह्.

रथोपस्थ् m. *Schooss (Fond) des Wagens.*

रथोरग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

रथोष्मा f. N. pr. eines Flusses.

रथौघ m. *eine Menge von Wagen.*

रथौजस् m. 1) *eine best. Personification* Maitr. S. 2,8,10 (114,13). — 2) N. pr. eines Jaksha VP.² 2,285.

रथ्य, रथिय und रथ्यिय 1) Adj. *zum Wagen gehörig, an den Wagen gewöhnt* u. s. w.; m. *Wagenpferd* (insbes. am Streitwagen). आजि *Wagenrennen.* — *b*) vielleicht *an Landstrassen seine Freude habend.* — 2) f. रथ्या *a*) *Fahrstrasse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **eine Menge von Wagen.* — 3) n. *a*) रथ्य *Wagenzeug, Wagengeschirr, Rad* u. s. w. Angeblich auch m. — *b*) रथ्य (रथिय) etwa *Wagenrennen, Wagenkampf; Wagenzug* Ṛv. 3,36,6 (रथ्यमिव gemeint). Vielleicht auch *Fuhrwerk.*

रथ्यचय m. *Pferdegespann* Daçak. 6,5.

रथ्यचर्या R. 1,19,19 fehlerhaft für रथचर्या.

रथ्यापङ्क्ति f. *Strassenreihe, Strasse.*

रथ्यामुख n. *Strasseneingang* 292,11.12 (im Prâkrit).

*रथ्यामृग m. *Hund* Zach. Beitr. 69.

रथ्यालि f. = रथ्यापङ्क्ति.

रथ्योपसर्पण n. *das auf die Strasse Gehen* Jâán. 1,196.

रद्, रदति (ausnahmsweise auch Med.) 1) *kratzen, ritzen, hacken, nagen,* — *an* (Loc.). रदित *angebissen* AV. 11,9,7. — 2) (eine Bahn) *schürfen, vorzeichnen, öffnen.* — 3) *in eine Bahn leiten.* — 4) *Jmd* (Dat.) *Etwas zuleiten, zuführen.* — Mit प्र *einritzen, schürfen.* — Mit वि 1) *zertrennen.* — 2) *eröffnen* oder *zuführen.*

रद 1) Adj. am Ende eines Comp. *aufritzend, nagend an.* — 2) m. *a*) *Zahn.* — *b*) Bez. *der Zahl zweiunddreissig.* — *c*) *Fangzahn eines Elephanten.* — *d*) **das Kratzen, Ritzen* u. s. w.

रदच्छद m. *Lippe* Vidḍh. 24,5.

रदन m. 1) *Zahn.* — 2) *Fangzahn eines Elephanten.* Pl. ungenau für Du.

रदनच्छद m. *Lippe.*

रदनिका f. ein Frauenname.

*रदनिन् m. *Elephant* Râgân. 19,15.

रदाङ्कुर m. *Zahnspitze* H. 297.

*रदायुध m. *ein wilder Eber* Râgân. 19,15.

रदावलिहद्, °हदति *wie zwei Reihen Zähne erscheinen* Naish. 7,44.

रदावसु Adj. *Güter eröffnend, — zuführend* Ṛv.

*रदिन् m. *Elephant.*

रद्द *der 11te astrol. Joga.*

रद्धर् Nom. ag. *Bezwinger, Unterdrücker, Peiniger, Quäler* Bhaṭṭ.

रध्, रन्ध्, रध्यति 1) *in die Gewalt kommen, Jmd* (Dat.) *unterthan —, dienstbar werden.* — 2) *Jmd* (Acc.) *in die Gewalt geben von* (Dat.), *unterwerfen.* रद्ध *unterworfen.* — 3) *peinigen, quälen.* — Caus. रन्धयति, °ते (ausnahmsweise) 1) *in die Gewalt geben,* — *von* (Dat.), *dahingeben, dienstbar machen,* — *Jmdm* (Dat.) *unterwerfen.* — 2) *peinigen, quälen.* — 3) *zu Nichte machen.* — 4) *zubereiten* (eine Speise) Mân. Gṛhj. 2,9. — Intens. (रारन्धि d. i. रारन्द्धि, und रारत्त, d. i. रारन्त) *in die Gewalt geben.* रारन्धि Ṛv. 10,59,5 gehört zu 1. रन्. — Mit उप Caus. *quälen, peinigen.* — Mit नि *Jmdm* (Dat.) *in die Gewalt geben.* — Caus. (Conj.) *in seine Gewalt bringen.* — Mit परि Caus. °रन्धित *zu Nichte gemacht.*

रध्र Adj. *willig, gehorsam.* Nach Sây. = समृद्ध, राधक oder आराधक.

रध्रचोदे und °चोदन Adj. *Gehorsame fördernd.*

रध्रतुर् Adj. wohl dass.

1. रन् (= रम्), रणति (ausnahmsweise auch Med.) und रणयति 1) *stillstehen.* रत्त *standen still.* — 2) *sich gütlich thun, sich behagen lassen, sich vergnügen an* oder *bei* (Loc., selten Acc.). — 3) *ergötzen.* — 4) Partic. रणत् (294,30. 299,22. 322,28) und रणित *klingend, tönend.* — Caus. रणयति, °ते 1) *sich gütlich thun, sich ergötzen an, gern sein bei, sich's wohl sein lassen bei;* mit Loc. — 2) *Jmd ergötzen mit* (Instr.) oder *bei* (Loc.) — 3) Act. *ertönen lassen.* — Intens. (रारणत्, रारणस्, रारन्, रारन्धि, रारत्तु) = Caus. 1) und 2). — Mit नि Pass. *ergötzt werden durch* (Instr.). — Mit वि Caus. Act. *ertönen lassen.*

2. रन् Ṛv. 1,120,7 nach Sây. Partic. Praes. von रा und zwar Sg. st. Du., also so v. a. दातारौ.

रन्तर् Nom. ag. *verweilend —, gern bleibend bei* (Loc.).

रन्तव्या Adj. f. *mit der man der Liebe pflegen soll.*

1. रन्ति m. vielleicht *Kämpfer.*

2. रन्ति f. *das gern Verweilen, — bei* (Loc.). — 2) als Schmeichelname der Kuh etwa so v. a. *Ergötzen.*

3. रन्ति m. = रन्तिदेव N. pr. eines Lexicographen.

रन्तिदेव m. 1) *Bein. Vishṇu's.* — 2) N. pr. *a*) eines Fürsten Harshaṃ. (Çaka 1936) 425,2. — *b*) eines Verfassers von Mantra bei d *c*) eines Lexicographen.

रन्तिनार und रन्तिभार m. N. pr.

*रन्तु f. 1) *Weg.* — 2) *Fluss.*

(रन्त्य) रन्तिय Adj. *belustigend, be*

रन्द्रला f. Bein. der Saṃgñâ, d Sonnengottes.

रन्ध् s. रध्.

*रन्ध m. Nom. act. Kâç. zu P. 7,1

*रन्धक Adj.

रन्धन 1) Adj. am Ende eines Com — 2) n. *a*) *das Vernichten.* — *b*) *d bereiten von Speisen* Comm. zu TS Gobh. 1,7,21.

रन्धनाय्, °यति *Jmd* (Dat.) *in die Ge*

*रन्धस् oder *रन्धस m. N. pr. ei

रन्धि f. 1) *Unterwerfung.* — 2) *d*

*रन्धिन् Adj. साधु° Kâç. zu P. 7,

रन्ध्र 1) n. (im Bhâg. P. bisweile *Oeffnung, Spalte, Höhlung.* Am mens werden 10 *Oeffnungen* angenomme Nase, Augen und Ohren, dann Har Mund und eine vermeintliche am so v. a. *vulva.* — *c*) *ein best. Theil Pferdes.* — *d*) *Fehler, Mangel.* — *e*) *Bl schwache Stelle.* — *f*) *das achte astro* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des M VP.² 3,29. v. l. ब्रघ्र.

रन्धक am Ende eines adj. Com = रन्ध 1) in *बक्करन्धिका.

*रन्धकपट m. *eine Acacienart* Râg

*रन्धबन्धु m. *Ratte.*

*रन्धवंश m. *hohler Bambus* Râgân

रन्धागत n. *ein best. Uebel der Pfe der Dampf.*

रप्, रपति *schwatzen* (leichthin od *flüstern.* — Intens. रारपीति dass. - *flüstern, ansagen.* — Mit परि in Mit प्र *schwatzen.* — Mit प्रति *zuflü*

रपस् n. *Gebrechen, körperlicher letzung.* — Ṛv. 1,69,8. 6,31,3 nach nach Aufrecht's sicherer Vermuthu 25,601) ist aber विवेर् अपांसि und सि zu trennen.

रप्प्, रप्शते (Simplex nur in रप्श प्र *hinausreichen.* — Mit वि *zum* oder *zum Platzen voll sein, strotzen, übergenug haben an* (Instr.).

रप्शद्गूधन् Adj. *ein strotzendes E*

*रप्सु angeblich = रूप.

रप्सुँदा Nomin. Du. f. von unbekannter Bedeutung.

रफ् 1) *रफति (गतौ, किंसायाम्). — 2) *ऋफति (हिंसायाम्). — 3) रफितॅ etwa *herabgekommen, end.*

रब्धृ Nom. ag. *der da fasst, — anfasst.* *f. ध्री.

रब्धा f. *Speise* Hem. Par. 13,292. 296.

रभ्, रँभते (Act. meist metrisch) *fassen, umfas-*. — अरभत् *begann* Hariv. 8106 fehlerhaft für रभत्. — Caus. रम्भयति (Simplex nicht zu be-en). — Desid. रिप्सते (Simplex nicht zu bele-n). — Mit अनु *packen, ergreifen* AV. 9,5,2. — t अभि *umfassen, umarmen.* — Caus. 1) dass. Nur rtic. °रम्भित. — 2) *Jmd Etwas zu Theil wer-n lassen, versetzen in;* mit doppeltem Acc. — t आ 1) *erfassen, anfassen, sich festhalten —, h klammern an, sich stützen auf;* mit Acc. — *sich an Jmd machen, sich mit Jmd messen;* mit c. — 3) *Fuss fassen, betreten.* — 4) *erreichen.* 5) *sich an Etwas machen, unternehmen, anfan-n, beginnen, incipere;* mit Acc. oder Infin. आरभम् so v. a. *zu quirlen anfangen,* वेदादिम् so v. *herzusagen beginnen.* Pass. auch *beginnen,* so v. a. *inen Anfang nehmen.* — 6) *machen, bilden, zusam-enfügen, hervorbringen* Comm. zu Nyâyam. 2,1,9. 10. -7) Absol. आरभ्य *von — an,* mit Abl. oder Acc. आरभ्य *von heute an,* तदारभ्य *seitdem* (Daçak. 15, 5). Nach wörtlichen Citaten steht इति vor आरभ्य. - 8) आँरब्ध *a*) mit act. Bed. α) *gefangen habend* om Feuer). — β) *der sich an Jmd gemacht —, Jmd ngegriffen hat;* mit Acc. — γ) *begonnen —, an-fangen habend;* mit Acc. oder Infin., ausnahms-eise mit Loc. — *b*) mit pass. Bed. α) *woran man ich gemacht hat, unternommen, angefangen, be-onnen.* क्रियाभिर्व्रणाः so v. a. *zu curiren begon-en.* केनापि देवायतनं (Nomin.) कर्तुमारब्धम् *Jmd egann ein Kloster zu bauen,* तेन भक्षयितुमारब्धम् mpers.) *der begann zu essen.* — β) *beginnend, inen Anfang nehmend.* — γ) *gebildet, zusammen-fügt aus* (Instr.), *hervorgebracht durch* (Instr.). — aus. आरम्भित *angefangen, begonnen.* — Desid. ारिप्सते *beginnen wollen* Gop. Br. 2,1,12. Vaitân. - Intens. (आ — रारभे) *befestigt sein —, hängen an* oc.). — Mit अन्वा *von hinten anfassen, — berühren, ich an* oder *zu Jmd halten, sich von Jmd nach-ehen lassen;* mit Acc. अन्वाँरब्ध mit act. (mit oc. Vaitân.) und pass. Bed. — Caus. अन्वारम्भ-ति 1) *von hinten anfassen lassen,* mit doppeltem cc. Maitr. S. 2,1,2 (3,17). Âpast. Çr. 10,30,5 (°रम्भ-

यित्वा). — 2) *nach Jmd* (Loc.) *stellen.* — Mit व्यन्वा *nach verschiedenen Seiten berühren.* — Mit समन्वा *sich anfassen* (von Mehreren gesagt), *gemeinschaftlich anfassen.* समन्वारब्ध *angefasst* (38,8); Pl. *sich gegenseitig anfassend* Vaitân. — Mit अभ्या 1) *anfassen, berühren, beschreiten.* — 2) *sich an Etwas machen, beginnen.* सेतुम् so v. a. *zu bauen beginnen.* — Mit समुपा, °रब्ध *angefangen, begonnen.* — Mit प्रा 1) *anfassen.* — 2) *anfangen, unternehmen, beginnen;* mit Acc. oder Infin. — 3) प्रारब्ध *a*) *angefangen, unternommen, begonnen.* क्षीराब्धिः प्रारब्धो मथितुं सुरैः *die Götter begannen das Milchmeer zu quirlen.* — *b*) *begonnen, seinen Anfang genommen habend* 300,25. — *c*) *der begonnen hat,* mit Infin. — Mit प्रत्या in प्रत्यारम्भ. — Mit व्या °रब्ध *von verschiedenen Seiten erfasst, — festgehalten.* — Mit समा 1) *sich an Etwas machen, anfangen, unternehmen, beginnen;* mit Acc. oder Infin. — 2) *sich machen an,* so v. a. *beizukommen suchen;* mit Acc. — 3) Absol. समारभ्य mit vorangehendem Acc. *von — an.* — 4) समारब्ध *a*) *angefangen, unternommen, begonnen; zu bauen angefangen.* — *b*) *begonnen, eingetreten.* Compar. °तर so v. a. *häufiger vorkommend.* — *c*) *der begonnen hat,* mit Acc. oder Infin. — Mit अनुसमा *sich an Jmd* (Acc.) *hängen, — reihen.* — Caus. Med. *sich* (Loc.) *Jmd* (Acc.) *anreihen.* — Mit उपसमा *sich in eine Reihe stellen.* — Mit परि *umfangen, umfassen, umarmen.* परिरब्ध mit act. und pass. Bedeutung. — Mit संपरि *zusammen umfangen, — umfassen.* — Mit सम् 1) *anfassen, packen, zugreifen; sich gegenseitig anfassen* (zum Tanz, Kampf u. s. w.). — 2) *theilhaftig werden,* mit Instr. — 3) (*innerlich erfasst werden*) *in Eifer —, in Aufregung gerathen* Bâlar. 26,21. संरम्भस्व (!) 33,17. — 4) संरब्ध *a*) *Hand in Hand, eng verbunden mit* (Instr.). °म् Adv. — *b*) *in Eifer gerathen, angeregt.* — *c*) *aufgeregt, aufgebracht, wüthend* (von Menschen, Thieren und vom Herzen), — *gegen* (प्रति); *zornig* (Rede). Compar. °तर. संरब्धम् n. impers. Bâlar. 83,21. — *d*) *verstärkt, vermehrt, gesteigert.* — *e*) *schwellend, geschwollen.* — *f*) Hariv. 9120 fehlerhaft für संरुद्ध. — Mit अनुसम् *anfassen, sich halten an* (Acc.); *sich gegenseitig halten.* — Mit अभिसम् 1) *anfassen, festhalten.* — 2) अभिसंरब्ध *in Eifer gerathen, aufgeregt, aufgebracht, wüthend.* — Mit प्रतिसम् 1) *Jmd packen, angreifen.* प्रतिसंरब्ध Pl. *einander haltend* (an den Händen). — 2) प्रतिसंरब्ध *aufgeregt, wüthend.*

रभ m. N. pr. eines Affen.

रभस् n. *Ungestüm, Gewalt.* Instr. *mit Ungestüm, gewaltsam, unsanft, leidenschaftlich, vor Wuth.*

रभसँ 1) Adj. (f. या) *a*) *wild, ungestüm, mit Ungestüm verlangend nach* (im Comp. vorangehend), *gewaltig* überh.; vom Soma so v. a. *stark, scharf.* — *b*) *von lebhafter, steckender Farbe.* — 2) m. *a*) *Ungestüm, Schnelligkeit, Heftigkeit, Eifer* (Prasannar. 50,12); *heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend Prasannar. 22,11. Chr. 321,5). रभसात्, रभसेन und रभस° *mit Ungestüm, leidenschaftlich* (313,20), *in aller Eile, in Hast, schnell.* Am Ende eines adj. Comp. f. या. — *b*) * *Freude.* — *c*) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *d*) N. pr. α) eines Dânava. v. l. रिष्मस. — β) eines Fürsten, eines Sohnes des Rambha. — γ) eines Lexicographen. — δ) eines Affen. — 3) *f. रभसा = 2) *a*).

रभसपाल m. N. pr. eines Lexicographen.

रभसान Adj. wohl = रभसँ 1) *b*).

रभस्वत् Adj. *ungestüm.*

रभि f. *ein best. Theil des Wagens,* etwa *Zugscheit.*

रभिनेय (!) m. Patron. Auch Pl.

रभिष्ठ Adj. (f. या) 1) *überaus ungestüm.* — 2) *überaus stark.*

रभीयस् Adj. = रभिष्ठ.

रभेणाक m. N. pr. eines Schlangendämons.

रभोदा Adj. *ungestüme Kraft verleihend.*

रभ्यस् Adj. = रभीयस्.

रम्, रमति, °ते, रम्णाति (ved.), (उप) रम्येताम्; Act. nur in transit. Bed. oder metrisch. 1) *zum Stillstand bringen, festmachen.* — 2) Act. Med. *Jmd* (Acc.) *ergötzen,* insbes. *futuere.* — 3) *stillstehen, ruhen; verweilen —, bleiben —, gern bleiben bei* (Loc. oder Dat.). — 4) *stehen bleiben bei,* so v. a. *sich genügen lassen —, sich ergötzen —, Gefallen finden an* (Loc., Instr. oder Infin.). Ohne Ergänzung *vergnügt sein, sich ergötzen,* insbes. an einem Orte (Loc.). — 5) *sich mit Jmd vergnügen,* insbes. *mit Jmd der Liebe pflegen;* mit blossem Instr. (Spr. 7818) oder Instr. mit समम् (159,21), सक्, साकम् oder सार्धम्. रमस्व सक्थिना मया = सक् मया. Ohne Ergänzung *der Liebe pflegen, sich begatten.* — 6) *sich vergnügen an Etwas* (Instr.), so v. a. *spielen mit, auf's Spiel setzen* Bhatt. — 7) रतँ *a*) *sich genügen lassend, sich ergötzend, Gefallen findend an, einer Sache ganz ergeben, — als gewohnter Beschäftigung obliegend;* die Ergänzung im Loc., Instr. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *vergnügt, froh.* — *b*) *der Liebe pflegend, buhlend mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1)

रमँयति und रामँयति *zum Stillstehen bringen.* — 2) रमयति, ते (metrisch) *a) ergötzen*, insbes. *durch Befriedigung der Liebeslust.* रमयतिताम् 312,17. रमित MBh. 13,13,53. — *b) *मृगान् die Gazellen sich begatten lassen*, so v. a. *melden, dass die Gazellen sich begatten.* — *c) sich ergötzen.* — Desid. in रिरंसा und रिरंसु. — *Intens. रंरम्यते und रंरमीति. रारन्धिँ (vgl. u. रघ् und 1. रन्) wird auch hierher gezogen. — Mit अति *höchst entzückt sein.* v. l. अभि. अतिरत R. 1,70,31 fehlerhaft für अभिरत. — Mit अनु 1) Act. *inne halten.* — 2) Med. *seine Freude an Etwas haben.* अनुरत *Gefallen findend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *verliebt.* — Mit अप, अपरत 1) *sich nicht aufhaltend.* — 2) *ruhend, feiernd, sich jeglicher Thätigkeit enthaltend.* — Mit अभि 1) *Gefallen finden, sich befriedigt fühlen, sich ergötzen, — an* (Loc. oder Instr.), *sich ergötzen mit Jmd* (Instr. mit सह). अभिरत *befriedigt, sich genügen lassend, sich ergötzend, Gefallen findend an, einer Sache ganz ergeben, — als gewohnter Beschäftigung obliegend;* die Ergänzung im Loc. (Gaut. 8,9), °क्रेतोस्, °र्थे oder im Comp. vorangehend. — 2) अभिरत Mârk. P. 61,21 fehlerhaft für अभिकृत. — Caus. अभिरमयति und अभिरामयति (hier v. l.) *ergötzen; der Liebe pflegen* mit einem Weibe (Acc.) Gaut. 9,28. अभिरमित *ergötzt.* — Mit अव in अनवरत. — Mit उपाव *sich behaglich fühlen.* — Mit आ Act. 1) *einhalten* (zu reden); *abstehen.* आरत *aufgehört.* — 2) *sich ergötzen, Gefallen finden, — an* (Loc.), *sich geschlechtlich ergötzen mit* (Instr. oder Instr. mit समम्). — Mit उपा Act. (ausnahmsweise Med.) 1) *ruhen, ausruhen.* — 2) *abstehen, — von* (Abl.) MBh. 7,162,47. — 3) उपारत *a) ruhend, sich jeder Thätigkeit enthaltend; zur Ruhe gekommen, aufgehört, nachgelassen.* — *b) zur Ruhe gekommen*, so v. a. *ruhend —, fest gerichtet auf* (Loc.). — *c) der abgestanden ist —, abgelassen hat —, frei von* (Abl.). — Mit व्युपा Act. *abstehen, ablassen.* — Mit समा, समारत *der abgestanden ist, abgelassen hat.* — Mit उद् Act. *einhalten* (zu reden). — Mit उप Act. in trans., Act. Med. in intrans. Med. 1) *stillhalten* (im Laufe), *am Orte bleiben* RV. 3,33,5 (vgl. Nir. 2,25). — 2) *zur Ruhe kommen, aufhören thätig zu sein, sich dem Quietismus ergeben.* — 3) *inne halten* (mit Rede, Handlung u. s. w.), *nachlassen, aufhören.* — 4) *abstehen von, entsagen;* mit Abl. — 5) *abwarten,* mit Acc. — 6) **beruhigen.* — 7) उपरतँ (I Çat. Br. 14) *a) zur Ruhe gekommen.* — *b) geduldig.* — *c) nachgelassen, aufgehört, verschwunden, nicht mehr da seiend.* — *d) zur Ruhe gekommen*, so v. a. *gestorben.* — *e) der abgestanden ist von, der entsagt hat, gleichgültig geworden;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. — Caus. उपरमयति *zur Ruhe bringen, beruhigen.* — Mit व्युप 1) *verschiedentlich pausiren* in व्युपरमम्. — 2) Act. Med. *zur Ruhe gelangen, aufhören.* व्युपरत *zur Ruhe gelangt, aufgehört.* — 3) Act. *abstehen von* (Abl.). — In augmentirten Formen kann auch व्युपा angenommen werden. — Mit नि 1) Med. *sich zur Ruhe begeben, aufhören.* — 2) निरत *sich genügen lassend, sich ergötzend, Gefallen findend an, einer Sache* oder *einer Person ganz ergeben, sich gern mit Etwas beschäftigend, treu hängend an;* die Ergänzung im Loc., Instr. oder im Comp. vorangehend (Gaut. 9,72). — Caus. 1) निरामयति *aufhalten, festhalten, hemmen.* — 2) निरमयति *geschlechtlich ergötzen.* — Mit परि Act. *Gefallen finden an, sich freuen über* (Abl.). — Caus. परिरमिता *geschlechtlich ergötzt.* — Mit प्र Caus. प्रमयति *in einen angenehmen Zustand versetzen.* — Mit प्रति 1) *mit Freude entgegensehen, erwarten;* mit Acc. Kâraṇḍ. 68,20. — 2) प्रतिरत *Gefallen findend an, gern obliegend;* mit Loc. — Mit वि Act. und ausnahmsweise (insbes. metrisch) Med. 1) *einhalten* (zu reden u. s. w.), *pausiren, aufhören, nachlassen, zu Ende gehen* (z. B. von der Nacht), *erlöschen* (vom Feuer); *Allem entsagen.* — 2) *abstehen von, entsagen, aufgeben;* mit Abl. — 3) विरम्यताम् Mâlav. 24,11 fehlerhaft; vgl. ed. Boll. — 4) विरत *a) der eingehalten hat* (zu reden), *aufgehört, nachgelassen.* विरतं (impers.) वाचा *die Rede verstummte.* — *b) der abgelassen hat von, der entsagt hat;* die Ergänzung im Abl., Loc. (ausnahmsweise) oder im Comp. vorangehend. Mit einem Nom. act. im Abl. oder im Comp. vorangehend *aufgehört habend zu.* — Caus. विरमयति und विरामयति 1) *zur Ruhe bringen.* विरमित *zur Ruhe gebracht.* — 2) *zu Ende bringen* (die Nacht). — Mit प्रवि, °रत *der abgestanden ist von* (Abl.). — Mit सम् Med. 1) *sich ergötzen —, Gefallen finden an* Bhaṭṭ. — 2) *sich geschlechtlich ergötzen mit* (साकम्).

रम 1) Adj. am Ende eines Comp. *ergötzend, erfreuend.* — 2) *m. *a) Geliebter, Gatte.* — *b) der Liebesgott.* — *c) roth blühender* Açoka. — 3) f. आ *a)* Bein. der Lakshmî. — *b) Glück, Reichthum.* — *c) Pracht, Schönheit* Bhâm. V. 2,156. 160. — *d) der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika. — *e)* N. pr. einer Tochter Çaçidhvaga's. — *f) *schlechte* v. l. für रामा. — रमकर्षित Padma-P. 16,44 fehlerhaft für रोमकर्षित; in Betreff von Pañkat. I,369 s. Spr. 4736.

*रमक Adj. *sich ergötzend, spielend, scherzend.*

रमट m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. रमठ und रामठ.

रमठ 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *n. *Asa foetida.*

*रमठघनि m. *Asa foetida.*

रमण 1) Adj. (f. ई) *ergötzend, erfreuend.* — 2) m. *a) Geliebter, Gatte.* — *b) *der Liebesgott.* — *c) *Esel.* — *d) *Testikel.* — *e) *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râǵan. 9,13. = तिन्दुक 11,78. — *f) *Bein.* Aruṇa's, Wagenlenkers der Sonne. — *g)* N. pr. α) einer mythischen Person, eines Sohnes der Manoharâ. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Mannes. — 3) f. आ *a) *ein junges reizendes Weib.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* Name der Dâkshâjaṇî in Râmatîrtha. — 4) f. ई *a) ein junges reizendes Weib, Geliebte, Gattin.* — *b) *Aloe indica.* — *c) ein best. Metrum.* — *d)* N. pr. eines weiblichen Schlangendämons. — 5) n. *a) Vergnügen.* — *b) sinnliches Vergnügen, Beischlaf, Begattung.* — *c) das Ergötzen, Erfreuen.* — *d) das Ergötzen durch Befriedigung der Sinneslust*, mit Acc. des Mannes. — *e) *Hinterbacke; Schamgegend.* — *f) *die Wurzel von Trichosanthes dioeca.* — *g)* N. pr. eines Waldes.

रमणक N. pr. 1) m. *a)* eines Sohnes α) des Jaǵñabâhu. — β) des Vîtihotra. — *b)* eines Dvîpa. — 2) n. eines Varsha.

रमणीय्, °यते *Jmds* (Gen.) *Geliebte —, Gattin darstellen.*

रमणीय 1) Adj. (f. आ) *vergnüglich, ergötzlich, anmuthig, schön.* — 2) f. आ N. pr. einer Sängerin Mâlav. 65,21 (im Prâkrit). — 3) n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 3,186.

रमणीयक 1) N. pr. einer Insel Supârṇ. 7,2. — 2) n. fehlerhaft für रामणीयक.

रमणीयडामरत्व n. Nom. abstr. von रमणीयडामर *reizend und* डामर *Staunen erregend* Mâlatîm. 74,16 (159,1).

रमणीयता f. *Anmuth, Schönheit.*

रमणीयतारक Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

रमणीयत्व n. *Anmuth, Schönheit.*

रमण्य Adj. = रमणीय 1) in सु°.

1. रमँति f. *Ort des angenehmen Aufenthalts.*

2. रमति 1) Adj. *gern bleibend, anhänglich;* von einer Kuh, *die sich nicht verläuft.* — 2) *m. *a) Liebhaber.* — *b) der Liebesgott.* — *c) Krähe.* — *d)*

Himmel. — *e) Zeit.*

रमयन्तिका f. N. pr. einer Tänzerin Daçak. 82,18.

रमलशास्त्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 546.

रमाकान्त, रमाधव und रमाधिप m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

रमानाथ m. 1) desgl. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

रमापति m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*रमाप्रिय n. *Lotusblüthe.*

*रमावेष्ट m. *Terpentin.*

रमाश्रय m. Bein. Vishṇu's.

*रमितंगम m. संज्ञायाम्.

रमेश und रमेश्वर m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*रम्फ्, 1) रम्फति (गतौ, क्विंसायाम्). — 2) स्रम्फति (क्विंसायाम्).

1. रम्ब्, रम्बते *schlaff herabhängen.* — Mit अव dass. — Mit आ in आरम्बण (अनारम्बणौ).

2.*रम्ब्, रम्बते (शब्दे, गतौ).

1. रम्भ् s. रभ्.

2. रम्भ्, रम्भते *brüllen.* — Mit उप *mit Schall erfüllen, erschallen lassen.*

1. रम्भ 1) m. *a) Stab, Stütze.* — *b) der fünfte* 2. कल्प *h).* — *c)* N. pr. α) des Vaters des Asura Mahisha. — β) eines Schlangendämons VP.². — γ) verschiedener Fürsten. — δ) eines Affen. — 2) f. रम्भा *a) Musa sapientum, Pisang.* Mit ihrem Stamme werden häufig die weiblichen Lenden verglichen. — *b) *eine Art Reis.* — *c) Buhldirne* zu Spr. 1686. — *d) ein best. Metrum.* — *e)* Name der Dâkshâjaṇî im Malaja-Gebirge. — *f)* N. pr. einer Apsaras Kâd. 90,10.

2. रम्भ 1) Adj. *brüllend* in गो°. — 2) *f. आ *Gebrüll.*

रम्भक m. N. pr. eines Mannes.

रम्भातृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

रम्भाभिसार Titel eines Schauspiels.

रम्भाल Suçr. 2,14,2 vielleicht fehlerhaft für रसाल.

रम्भाव्रत n. *eine best. Begehung.*

रम्भास्तम्भ m. *Pisang-Stamm* Naish. 7,7.

रम्भास्तम्भन n. *das Verwandeln der* Apsaras Rambhâ *in eine Säule* Mahâvîraḥ. 3,19. Vgl. R. 1,64,12. fgg.

रम्भिन् Adj. 1) *einen Stock tragend*; m. so v.a. *Greis.* Nach Sây. *Thürsteher.* — 2) f. रम्भिणी etwa *Schaft* (des Speers).

रम्भोरु Adj. (f. eben so, aber häufiger °ऊ) *mit Lenden, die Pisang-Stämmen gleichen*, Spr. 7641. 7656.

रम्य 1) Adj. (f. आ) *a) ergötzlich, angenehm, anmuthig, schön.* — *b) *=बलकर. — 2) m. *a) *Michelia Champaka.* — *b) *eine andere Pflanze, =* बक. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Âgnîdhra. — 3) m. oder n. *ein anmuthiger Ort* Vishṇus. 99,16. — 4) f. रम्या *a) Nacht* Hariv. 3588. — *b) *Hibiscus mutabilis* Râgân. 5,80. = मकेन्द्रवारुणी 3,61. — *c) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *d)* N. pr. einer Tochter Meru's. — 5) *n. *a) die Wurzel von Trichosanthes dioeca.* — *b) der männliche Same.*

रम्यक 1) m. *a) *Melia sempervirens* Bhâvapr. 1,204. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Âgnîdhra. — 2) f. (आ) und n. *eine der acht Vollkommenheiten im* Sâṁkhja. — 3) n. *a) die Wurzel von Trichosanthes dioeca* Suçr. — *b)* N. pr. α) des von 1) *b)* beherrschten Varsha. — β) eines Waldes.

रम्यग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* MBh. 2,31,14.

रम्यता f. *Anmuth, Schönheit* 294,22. Hem. Par. 2,18.

रम्यत्व n. dass.

*रम्यपथ Adj. *mit anmuthigen Wegen versehen* L. K. 1063.

*रम्यपुष्प m. *Bombax heptaphyllum* Râgân. 8,9.

*रम्भफल m. *Strychnos nux vomica* Râgân. 9,149.

रम्यरूप Adj. *von lieblichem Aussehen, reizend* Bhâm. V. 4,18.

रम्यश्री m. Bein. Vishṇu's.

रम्याति m. N. pr. eines Mannes.

*रम्र m. 1) = अरुण. — 2) = शोभा.

*रय्, रयते (गतौ).

रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Strömung, Strom.* — 2) *schnelle Bewegung, Geschwindigkeit.* रयेण (Kâd. 2,12,3) und रयात् *eiligst, stracks.* — 3) *Lauf* in übertragener Bed. — 4) *heftiger Drang, Heftigkeit, Innigkeit.* — 5) N. pr. zweier Fürsten.

रयक m. v. l. für रवक.

रयणसार Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 664.

रयप्रश्नसूत्रसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

रयमणि m. विष्णो °मणी Name zweier Sâman Ârsh. Ba.

रयस् in अमूर्तरयस्.

रयि 1) m. f. (selten) Sg. und Pl. *Habe, Besitz;* auch wohl *Werthgegenstand, Kleinod.* — 2) m. *a) Stoff.* — *b)* N. pr. eines Âṅgirasa; fehlerhaft für रन्ति. — 3) vielleicht Adj. *reich* RV. 8,31,11. 9,101,7.

रयिक m. N. pr. = रैक.

रयिद oder °दा Adj. *Besitz gebend.*

रयिमत्तम Adj. *überaus viel besitzend.*

रयिपति m. *Herr des Besitzes.*

रयिमत् Adj. 1) *mit Besitz verbunden; wohlhabend, reich.* — 2) *das Wort* रयि *enthaltend.*

रयिवत् Adj. *reich.*

रयिविद् Adj. *Habe findend, — besitzend.*

रयिवृध् Adj. *am Besitz sich erfreuend.*

रयिषच् (stark °षाच्) Adj. *Besitzes theilhaft.*

रयिषाक् (stark °षाक्) Adj. *über Besitz gebietend.*

रयिष्ठ n. Name verschiedener Sâman.

रयिष्ठा, रयिष्ठान (AV. 7,76,6) und रयिस्थान Adj. *begütert;* m. *ein reicher Mann.*

रयीयत् Adj. *Besitz wünschend.*

रयीषिन् (!) Adj. *Schätze begehrend.*

रय्यावत् m. N. pr. eines Mannes. Vgl. रथावत्.

ररट 1) n. = ललाट *Vorderkopf, Stirn.* — 2) f. ररटी *a)* dass. nur Bhâg. P. — *b) Gewinde von Gras, welches am östlichen Eingange des Schuppens für die sogenannten* Havirdhâna *angebracht wird,* Âpast. Çr. 11,8,1.

रराट्य 1) Adj. (f. आ) *zur Stirn in Beziehung stehend.* — 2) f. आ *a)* = रराट 2) *b)* Çat. Br. 3,5,3,24. — *b) Horizont.*

ररावन् Adj. scheinbar RV. 8,39,2. 10,40,7. Es ist mit Delbrück अररावन् anzunehmen und zwar 8,39,2 in der Bed. *feindselig*, 10,40,7 in der Bed. *Ross.*

*रर्फ्, रर्फति (गतौ).

रलमानाथ m. N. pr. eines Dichters.

रलरोल etwa *Geheul, Wehklage* Hem. Par. 12,314.

रला f. *ein best. Vogel.*

रल्लक m. 1) *eine Hirschart* Kâd. 128,23. 137,2. — 2) *ein wollenes Tuch, eine wollene Decke.* — 3) *die Augenwimpern.

रव m. (adj. Comp. f. आ) *Gebrüll, Gedröhn, Donner, Geschrei, Gesumme, Gesang; Laut, Ton* überh.

रवक m. *eine Zahl von 30 Perlen, wenn diese ein* Dharaṇa *wiegen,* Hemâdri 1,546,7.

रवण 1) Adj. *a) brüllend, schreiend, singend* u. s. w. Bhaṭṭ. — *b) *=तीक्ष्ण. — *c) *=चञ्चल. — 2) *m. *a) Kamel* Râgân. 19,21. — *b) der indische Kuckuck.* — *c) Bachstelze* (भण्डक). — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Mannes. — 3) *n. *Messing.*

*रवणाक *ein Seihgefäss mit einer Röhre* (buddh.).

रवत m. = रव Âpast. Çr. 8,11,19. 20.

रवथ m. 1) dass. — 2) *der indische Kuckuck.*

रवस् in पुत्ररवस् und बृहद्रवस्.

रवस in पुत्ररवस.

रवि m. 1) *eine best. Form der Sonne, Sonne* überh.; *der Sonnengott.* — 2) = रविदिन *Sonn-*

tag. — 3) N. pr. eines der 12 Âditja. — 4) Bez. *der Zahl zwölf* Hemâdri 1,388,1. Ind. St. 15,282. — 5) **Calotropis gigantea* Râǵan. 10,27. — 6) **Berg.* — 7) N. pr. *a*) eines Sauviraku. — *b*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

रविकर m. N. pr. eines Scholiasten.

*रविकान्त m. *der Sonnenstein (eine Art Adular)* Râǵan. 13,205.

रविकान्तमय Adj. *aus Sonnensteinen bestehend* Naish. 2,93.

रविकिरणाकूर्चिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रविकुलदीपप्रकाश m. desgl. Burnell, T.

रविगुप्त m. N. pr. eines Dichters.

रतिग्रह m. und °ग्रहण n. *Sonnenfinsterniss.*

रविचक्र n. *ein best. astrol. Figur: die Sonne als Mann, auf dessen Glieder Sterne aufgetragen werden.*

रविज m. 1) Patron. *des Planeten Saturn.* — 2) Pl. Bez. *bestimmter Meteore* oder *Kometen.*

रवितनय m. Patron. 1) *des Planeten Saturn.* — 2) Jama's 105,10.

रवितर् Nom. ag. *Schreier.*

रवितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रवित्त m. N. pr. 1) eines Priesters. — 2) eines Dichters.

रविदास m. N. pr. eines Dichters Hall in der Einl. zu Daçak. 30.

रविदिन n. *Sonntag.*

रविदीप्त Adj. *von der Sonne beschienen, der S. zugekehrt.*

*रविदुग्ध n. = अर्कदुग्ध (Nachtr. 5) Bhâvapr. 2,90.

रविदेव m. N. pr. eines Dichters.

रविनन्दन m. Patron. 1) des Manu Vaivasvata. — 2) des Affen Sugrîva.

रविनाग m. N. pr. eines Dichters Sadukt. 1,56.

*रविन्द् n. = अरविन्द् *Lotusblüthe.*

रविपतिगुरुमूर्ति Titel eines Werkes Ind. St. 14,148.

*रविपत्र m. *Calotropis gigantea.*

रविपुत्र m. Patron. *des Planeten Saturn.*

रविपुला f. *ein best. Metrum.*

रविप्रभु m. N. pr. eines Brahmanen Ind. St. 14,119.

रविप्रिय 1) *m. *a*) *Calotropis gigantea.* — *b*) *Nerium odorum rubro-simplex.* — *c*) *Artocarpus Locucha* (लकुच). — 2) f. आ Name der Dâkshâjanî in Gañgâdvâra. — 3) *n. *a*) *eine rothe Lotusblüthe.* — *b*) *Kupfer* Râǵan. 13,18.

रविबिम्ब n. *Sonnenscheibe.*

रविमणि m. *der Sonnenstein (eine Art Adular)* Çiañg. Paddh. 140,8. Bhaṭṭ. 13,19.

रविमण्डल n. *Sonnenscheibe.*

रविमासक m. *Sonnenmonat* Sûrjas. 1,39.

रविरत्न n. = रविकान्त.

*रविरत्नक n. *Rubin* Râǵan. 13,146.

रविरथ m. *der Sonnenwagen* Ind. St. 15,371.

रविलोचन Adj. *sonnenäugig* (Vishṇu und Çiva).

*रविलोह् n. *Kupfer* Râǵan. 13,18.

रविवंश m. *das Sonnengeschlecht* Naish. 5,62.

रविवर्मन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,288.

रविवार m. und रविवासर m. n. *Sonntag.*

रविसंक्रान्ति f. *der Eintritt der Sonne in ein Zeichen des Thierkreises.*

*रविसंज्ञक n. *Kupfer.*

*रविसारथि m. *der Wagenlenker der Sonne,* Aruṇa.

रविसुत m. Patron. 1) *des Planeten Saturn.* — 2) des Affen Sugrîva.

रविसुन्दररस m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3,86.

रविसेन m. N. pr. eines Dichters Subhâshitar. 612. fg.

रवीन्द्र, रवीन्द्रो Hariv. 4946 fehlerhafte Lesart für सुरेन्द्रो.

*रवीषु m. *der Liebesgott.*

*रवीष्ट 1) m. *Orange* Râǵan. 11,174. — 2) f. आ *Polanisia icosandra* Râǵan. 4,182.

रशनासंमित Adj. (f. आ) *so lang wie das Seil* (am Jûpa).

1. रशना f. *Strick, Riemen; Zügel, Gurt; Gürtel,* insbes. *Frauengürtel.* Bildlich von den *Fingern.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *umgürtet mit, gebunden an.* Häufig fehlerhaft रसना geschrieben. 2.*रशना f. *Zunge.* Richtig रसना.

रशनाकलाप und °क (Çiç. 9,45) m. *ein aus mehreren Schnüren gedrehter Frauengürtel.*

रशनाकृत Adj. *mit dem Zügel hergelenkt.*

रशनागुणास्पद् n. *der Sitz der Gürtelschnur, die Taille.*

*रशनापद् n. *Hüfte* Râǵan. 18,45.

रशनायमान Adj. (f. आ) etwa *dem Zügel folgend.*

रशनोपमा f. *ein Gleichniss, in welchem mit dem, was zuerst verglichen wurde, ein Andres verglichen wird, mit diesem ein drittes und so fort.* Beispiel Spr. 2248.

रश्मन् m. *Zügel.* Nur Instr. रश्मा und in अरश्मन् und स्थिरश्मन्.

रश्मि m. (ganz ausnahmsweise f.) 1) *Strang, Riemen; Leitseil, Zügel; Peitsche; Messschnur.* Bildlich von den *Fingern.* — 2) *Strahl.* — 3) *Glanz, Machtglanz.* — 4) angeblich = अन्न. — 5) * = पद्म oder पद्मन्.

रश्मिक am Ende eines adj. Comp. in अरश्मिक.

रश्मिकलाप m. *ein aus 54 (*56) Schnüren bestehender Perlenschmuck.*

1. रश्मिकेतु m. *ein best. Komet.*

2. रश्मिकेतु m. N. pr. eines Râkshasa.

रश्मिक्रीड desgl.

रश्मिजाल n. *Strahlennetz, — menge* 272,28.

रश्मिन् am Ende eines adj. Comp. = रश्मि *Zügel.*

रश्मिप m. Pl. Bez. *bestimmter Manen* VP.^{2} 3,339.

रश्मिपवित्र 1) Adj. f. Taitt. Âr. 1,1,2. 21,1. Nach dem Comm. = आदित्यरश्मय एव पातारो यासाम् (अपाम्). — 2) *m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 4,176.

रश्मिपवित्र Adj. *durch Strahlen gereinigt.*

रश्मिप्रभास m. N. pr. eines Buddha.

रश्मिमण्डल n. *Strahlenkranz.*

रश्मिमत् 1) Adj. *strahlenreich* (die Sonne). — 2) m. *a*) *die Sonne.* — *b*) N. pr. eines Mannes.

रश्मिमय Adj. *aus Strahlen gebildet, — bestehend.* बुद्धि° *durch die Strahlen des Verstandes leuchtend.*

रश्मिमालिन् Adj. *strahlenbekränzt.*

रश्मिमुच् m. *die Sonne.*

रश्मिरसकप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रश्मिराज m. N. pr. eines Mannes.

रश्मिवत् 1) Adj. *a*) *strahlenreich.* — *b*) *das Wort* रश्मि *enthaltend;* f. °वती *ein solcher Vers* Kâṭy. 22,12. — 2) m. *die Sonne.*

रश्मिशतसङ्घपरिपूर्णघोष m. N. pr. eines Buddha.

रश्मिस m. N. pr. eines Dânava Hariv. 3,47,8. v. l. रभस und नभस.

रश्मीवत् Adj. = रश्मिवत् 1).

रष्, ऋषति s. 2. ऋष्.

1. रस्, रसति, °ते (ausnahmsweise) 1) *brüllen, wiehern, heulen, schreien, dröhnen, ertönen.* रसित *unarticulirte Laute von sich gebend; ertönend, klingend* Kâd. 15,2. — 2) *अर्चतिकर्मन्. — Intens. रारस्यते *laut schreien* Bhaṭṭ. — Mit अनु, °रसित *von einem Geschrei u. s. w. begleitet.* — Mit अभि *zuwiehern,* mit Acc. — Mit आ *brüllen, schreien* Kâd. 31,10. आरसित *schreiend* 24,9 (42,4). — Mit नि, निरसित *schreiend* R. 4,13,45. — Mit प्रति *wiederhallen* Kâṇḍak. 73,10. — Mit वि *schreien.*

2. रस्, रसति, रस्यति, रसयति, रसयते: 1) *schmecken.* — 2) *schmackhaft finden,* so v. a. *gern kosten wollen* Bâlar. 27,17. — 3) *empfinden.* — 4) * श्लेकृने.

MBh. 14,571 fehlerhaft für रसत्व. — Desiderativum रिषति *zu schmecken verlangen.*

n. (adj. Comp. f. आ) *a) Saft, aus Pflanzen. Früchten gewonnener wohlschmeckender* auch *Flüssigkeit* überh. (neben भोजन v. a. *Trank*). Bildlich *das Beste, Feinste, Vorzüglichste, flos.* — *b)* poetische Bez. *des Wassers. Saft des Zuckerrohrs.* — *d) Chylus* (aus Speisen entstehend und durch die Galle in Blut verwandelt). — *e) Samenfeuchtigkeit.* — *f) Queckbalsam.* Râǵân. 13,107. — *g) Mineral* oder *ein metallisches Salz.* — *h) Mixtur; Lebenselixir, Zaubertrank.* — *i) Gifttrank.* — *k) *Milch.* — *l) *geschmolzene Butter.* — *m) *Gold.* — *n) *Myrrhe.* — *o) *Zucker* (als Haupteigenschaft des Flüssigen). — Es werden 6 Hauptarten desselben angenommen. — *p) *Wein.* — *q) *Wasser.* — *r) *Zahl* in der Zahl sechs. — *q) schmeckender Stoff.* — *t) Geschmacksorgan, Zunge.* — *s) Geschmack* —, *Wohlgeschmack* —, *Lust an, Liebe* —, *Neigung zu, Verlangen nach; die Ergänzung im Loc. (auch mit* उपरि) oder im Comp. vorangehend. — *u) Gegenstand, worauf der Geschmack, die Neigung, das Verlangen gerichtet sind; Alles was Genuss gewährt, reizt; Genuss, Reiz* in concreter Bed. — *v) Geschmack* eines Kunstwerks ist sein Ton, sein *Grundton*, seine *Grundstimmung.* — Es werden deren 8, 9 oder 10 angenommen. — *w) Grundton im Charakter eines Menschen.* — *x)* in der Vaishṇava *Gemüthsstimmung in der auf Verehrung beruhenden Liebe zur Gottheit.* — *x)* Metrum von *4 Mal 70 Silben.* — *y)* Bez. *der Silbe* ग्रोम् Çâṅkh. Gṛhj. 2,13. — *z)* *= रस 2) f. रसा *a) Feuchtigkeit.* — *b) ein mythischer Strom, der die Erde und Luft umfliesst.* — *c)* pr. eines Flusses. — *d) die Unterwelt.* — *e) Land.* — *f) *Zunge.* — *g) *Clypea tomentosa.* — *h) *Boswellia thurifera.* — *i) *Cissus italicum.* — *k) *Weinstock.* — *l)* *= रस 2) — 3) n. *a) *Myrrhe.* — *b) *Milch.* — *c) *Wasser.* — *d) *Zucker.* — *e) *Quecksilber.* — *f) *Gold.* — *g) *Schwefel.* — *h) *Eisen.* — *i) *Blei.* — *k) *Zinn.* — *l) *Kupfer.* — *m) *Stahl.* — *n) *Zahn.* — *o) *Elfenbein.* — *p) *Horn.* — *q) *Haar.* — *r) *Fett.* — *s) *Muskat.* — *t) *Betelpfeffer.* — *u) *Betelnuss.* — *v) *Kampfer.* — *w) *Zimmt.* — *x) *Cardamomen.* — *y) *Gewürznelken.* — *z) *Safran.* — *aa) *Sandelholz.* — *ab) *Aloeholz.* — *ac) *Moschus.* — *ad) *Ambra.* — *ae) *Gelbwurz.* — *af) *Ingwer.* — *ag) *Asa foetida.* — *ah) *Knoblauch.* — *ai) *Zwiebel.* — *ak) *Rettig.* — *al) *Lack* (als Haupteigenschaft des Flüssigen). — *am) *Ghi.* — *an) *Honig.* — *ao) *Zucker.* — *ap) *Milch.* — *aq) *Joghurt.* — *ar) *Molken.* — *as) *Butter.* — *at) *Käse.* — *au) *Reis.* — *av) *Weizen.* — *aw) *Gerste.* — *ax) *Sesam.* — *ay) *Bohnen.* — *az) *Linsen.* — *ba) *Kichererbsen.* — *bb) *Mung.* — *bc) *Kidney-bean.* — *bd) *Kalaya.* — *be) *Kulattha.* — *bf) *Masha.* — *bg) *Wasserlilie.* — *bh) *Lotus.* — *bi) *Kuvalaya.* — *bk) *Kumuda.* — *bl) *Saugras.* — *bm) *Kalhâra.* — *bn) *Utpala.* — *bo) *Pâṭala.* — *bp) *Mango.* — *bq) *Jambubaum.* — *br) *Citronenbaum.* — *bs) *Orangenbaum.* — *bt) *Granatapfelbaum.* — *bu) *Jackbaum.* — *bv) *Kokosnuss.* — *bw) *Dattelpalme.* — *bx) *Banane.* — *by) *Ficus religiosa.* — *bz) *Ficus Indica.* — *ca) *Ficus glomerata.* — *cb) *Ficus infectoria.* — *cc) *Ficus Roxburghii.* — *cd) *Ficus oppositifolia.* — *ce) *Ficus heterophylla.* — *cf) *Ficus cordifolia.* — *cg) *Ficus Asvattha.* — *ch) *Ficus Nyagrodha.* — *ci) *Ficus Udumbara.* — *ck) *Ficus Plaksha.* — *cl) *Ficus Jambu.* — *cm) *Ficus Pârkaṭî.* — *cn) *Ficus Pippala.* — *co) *Ficus Bilva.* — *cp) *Ficus Kapittha.* — *cq) *Ficus Vikaṅkata.* — *cr) *Ficus Kârîra.* — *cs) *Ficus Kâkodumbarikâ.* — *ct) *Ficus Kâkatiktaka.* — *cu) *Ficus Kâlaskandha.* — *cv) *Ficus Kâlaparṇî.* — *cw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *cx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *cy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *cz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *da) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *db) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *de) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *df) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *di) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *do) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ds) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *du) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *dz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ea) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *eb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ec) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ed) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ee) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ef) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *eg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *eh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ei) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ek) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *el) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *em) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *en) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *eo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ep) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *eq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *er) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *es) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *et) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *eu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ev) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ew) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ex) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ey) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ez) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fa) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fe) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ff) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fs) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ft) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *fz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ga) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ge) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *go) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gs) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *gz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ha) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *he) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ho) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hs) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ht) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *hz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ia) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ib) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ic) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *id) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ie) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *if) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ig) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ih) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ii) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ik) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *il) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *im) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *in) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *io) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ip) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *iq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ir) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *is) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *it) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *iu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *iv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *iw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ix) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *iy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *iz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ja) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *je) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ji) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *js) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ju) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *jz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ka) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ke) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ki) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *km) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ko) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ks) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ku) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ky) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *kz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *la) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ld) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *le) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *li) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ll) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ln) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ls) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ly) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *lz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ma) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *md) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *me) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ml) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ms) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *my) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *mz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *na) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ne) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ng) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ni) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *no) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *np) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ns) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ny) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *nz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oa) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ob) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *od) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oe) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *of) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *og) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ok) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ol) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *om) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *on) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *op) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *or) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *os) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ot) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ou) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ov) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ow) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ox) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *oz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pa) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pe) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ph) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *po) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ps) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *px) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *py) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *pz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qa) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qe) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ql) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qs) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *qz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ra) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *re) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ri) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ro) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rs) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ru) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ry) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *rz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sa) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *se) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *si) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *so) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ss) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *st) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *su) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *sz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ta) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *td) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *te) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *th) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ti) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *to) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ts) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ty) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *tz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ua) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ub) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ud) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ue) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ug) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ui) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ul) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *um) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *un) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *up) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ur) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *us) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ut) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ux) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *uz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *va) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ve) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vs) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *vz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wa) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *we) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ws) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ww) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *wz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xa) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xe) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xm) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xs) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *xz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ya) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ye) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yk) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yl) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ym) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yn) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yo) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yp) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yq) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yr) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ys) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yt) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yu) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yv) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yw) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yx) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yy) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *yz) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *za) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *zb) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *zc) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *zd) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *ze) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *zf) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *zg) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *zh) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *zi) *Ficus Kâlaparṇikâ.* — *zk) *

*रसपुष्प n. *ein best. Quecksilberpräparat.*

रसप्रदीप m. Titel verschiedener Werke.

रसप्रबन्ध m. (adj. Comp. f. आ) *ein dichterisches Product*, insbes. *ein Schauspiel.*

रसप्राशनी f. Bez. *des Verses* AV. 5,2,3 Kauç. 21.

*रसफल m. *Cocosnussbaum* Râǵan. 11,47.

रसबन्धन n. wohl *ein best. Theil der Eingeweide* R. 5,25,46. Statt °बन्धनम् liest ed. Bomb. 5,24,40 च सबन्धनम्.

*रसभङ्ग m. s. u. रसगन्ध.

*रसभव n. *Blut.*

रसभस्मविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रसभावविद् Adj. *die Grundstimmungen und Affecte kennend* Çiç. 2,83.

रसभेद् m. 1) *verschiedene Mixturen;* vgl. °भेदीय. — 2) *ein best. Quecksilberpräparat.*

रसभेदीय Adj. *sich auf verschiedene Mixturen beziehend, darüber handelnd* Lilâv. 83.

रसभोजन Adj. *von Flüssigkeiten sich nährend.*

रसमञ्जरी f., °परिमल m. (Bühler, Rep. No. 258) und °प्रकाश m. Titel von Werken.

रसमय Adj. (f. ई) 1) *aus Saft —, aus Flüssigkeit gebildet, — bestehend.* — 2) *aus Quecksilber (Quintessenz) bestehend.* — 3) *dessen Wesen Geschmack ist* (Wasser). — 4) *geschmackvoll, voller Reiz.*

रसमल m. oder n. *der Unrath des Körpers.*

रसमहार्णव m. Titel eines Werkes.

*रसमातृ f. (Gal.) und *°मातृका f. *Zunge.*

रसमात्र n. = रसतन्मात्र.

रसमिश्र Adj. *mit Flüssigkeiten gemischt* Kauç. 11. 22. 23.

रसमूला f. *ein best. Metrum.*

रसय् s. u. 2. रस्.

रसयति m. oder f. *das Schmecken.*

रसयामल n. Titel eines Werkes.

रसयितृ Nom. ag. *Schmecker.*

रसयितव्य Adj. *schmeckbar, was geschmeckt wird.*

रसयोग m. Pl. *künstlich gemischte —, präparirte Säfte.*

रसरत्न n., °रत्नदीपिका f., °रत्नप्रदीप m. und °रत्नप्रदीपिका f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

रसरत्नमय Adj. (f. ई) *aus Fruchtsäften und Perlen bestehend* Hemâdri 1,405,13.

रसरत्नसमुच्चय m. (Burnell, T.), °रत्नहार m., °रत्नाकर m., °रत्नावली f. und रसरहस्य m. Titel von Werken.

रसराज m. 1) *Quecksilber* Râǵan. 13,107. — 2) *= रसाञ्जन.

रसराजलक्ष्मी f., °राजशंकर m. und °राजकंस m. Titel von Werken.

*रसलेह् (fehlerhaft) und *रसलोह् m. *Quecksilber* Râǵan. 13,107.

रसवतीस्तवार्थ m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 759.

रसवत्ता f. *Saftigkeit, Schmackhaftigkeit, die Eigenschaft des Geschmackvollen.*

रसवत्[3] 1) Adj. *a) saftig, schmackhaft, kräftig.* Compar. रसवत्तर. — *b) die gehörige Feuchtigkeit habend.* — *c) mit Saft gefüllt.* — *d) überfliessend von* (Instr.). — *e) mit Reizen versehen, reizend, geschmackvoll.* — 2) f. रसवती *a) Küche* Z. d. d. m. G. 36,526. Hierher oder zu *c)* Anrghar. 7,61. — *b) Mahlzeit* Hem. Par. 1,124. 3,88. 6,46. 8,288. — *c) gekäste Milch mit Zucker und Gewürz;* s. u. *a).* — *d)* Titel verschiedener Werke. — 4) n. *geschmackvoller Stil* Comm. zu Bhatt. 10,47.

रसवह् Adj. *Saft führend.*

रसवाद् m. *Alchemie.*

रसविक्रयिन् m. *Verkäufer von Säften, — Flüssigkeiten.*

रसविक्रेतृ Nom. ag. dass. इत्वादि° Kull. zu M. 3,159.

रसविद् Adj. *den Geschmack kennend, — empfindend, einen feinen Geschmack* (in übertragener Bed.) *habend.*

रसविवेक m. und रसशब्दसरणिनिघण्टु m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

रसशार्दूल m. *ein best. Quecksilberpräparat* Rasendrak. 57, 5.

रसशास्त्र n. *Alchemie.*

रसशुक्त n. *ein saures Getränk mit Fruchtsaft.*

रसशोधन 1) *m. *Borax.* — 2) n. *das Reinigen des Quecksilbers.*

रससंग्रहसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

रससंग्राही f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 97,13. 15.

रससमुच्चय m. (Opp. Cat. 1), रससर्वस्व n. (Burnell, T.), रससागर m., रससार m. (Burnell, T) und °संग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

रससिद्ध Adj. 1) *der durch Quecksilber Vollkommenheit erlangt hat, mit der Alchemie vertraut.* — 2) *mit den poetischen* Rasa *vertraut.*

रससिद्धान्तसागर m. Titel eines Werkes.

रससिद्धि f. *durch Quecksilber erlangte Vollkommenheit, das Vertrautsein mit der Alchemie.*

रससिन्धु m., रससुधाकर m. und °सुधाम्भोधि m. Titel von Werken.

*रसस्थान n. *Mennig.*

रसहरण Adj. (f. ई) *Saft führend* Karaka ed. Calc. 354,12.

रसहारिन् (Conj.) Adj. dass. Karaka 4, 4 (ed. Calc. 353).

रसहृदय n. und रसाकर m. Titel von Werken.

*रसाखन m. *Hahn.*

*रसाग्रज n. = रसाञ्जन 3) Râǵan. 13,94.

*रसाङ्क m. *das Harz der Pinus longifolia* Râǵan. 12,157.

रसाञ्जन n. 1) *unter Zusatz von Curcuma präparirtes Kupfervitriol.* — 2) *Extract von Berberis asiatica* Mat. med. 107. — 3) *aus Messingschlacke zubereitete Salbe* Râǵan. 13,94.

*रसाढ्य 1) m. *Spondias mangifera.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 6,82.

रसातल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Unterwelt, Hölle;* auch eine best.: *die 7te* oder *4te* (268,4). — *b) das vierte astrologische Haus.* — *c) Erdboden* Subâlopanishad. 829 (zugleich *Unterwelt*). — 2) m. N. pr. eines Dichters Subâlopanishad. 652.

रसात्मक Adj. *dessen Wesen* 1) *Saft, Flüssigkeit, Nectar ist* (der Mond). — 2) *Geschmack ist* (Wasser). — 3) *Schmackhaftigkeit ist, geschmackvoll* (Rede).

*रसादान n. *das Ansichziehen der Flüssigkeiten, Austrocknen, Ausdörren.*

रसादिशुद्धि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रसाधार m. *die Sonne.*

रसाधिक 1) Adj. *geschmackvoll* oder *reich an Genüssen.* — 2) *m. *Borax* Râǵan. 6,241. — 3) *f. आ *eine best. Weintraube ohne Kerne* Râǵan. 11,106.

रसाधिपत्य n. *die Herrschaft über die Unterwelt.*

रसाध्यक्ष m. *ein Aufseher über die Säfte, — Flüssigkeiten.*

रसान्तर n. 1) *ein Unterschied des Geschmacks.* °विद् *verschiedene Geschmäcke kennend* 165,7. — 2) *ein anderer Geschmack, — Genuss.* — 3) *eine verschiedene Gemüthsstimmung, Wechsel der Stimmung.* — 4) *eine andere Grundstimmung* (in einem Gedicht u. s. w.) Vâmana S. 34, Z. 24.

*रसापायिन् m. *Hund.*

रसाभास m. *der blosse Schein einer Gemüthsstimmung, die Uebertragung einer Gemüthsstimmung auf nicht-fühlende Wesen, das Erscheinenlassen einer Gemüthsstimmung an unpassender Stelle.*

रसाभिव्यञ्जनी f. (Burnell, T.), रसाभिव्यञ्जिका f., रसामृत n., रसामृतसिन्धु m., रसाम्भोधि m. und रसाम्भोनिधि m. Titel von Werken.

*रसाम्ल 1) m. *Rumex vesicarius* Râǵan. 6,128. — 2) f. आ *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,134. — 3) n. *Fruchtessig* Râǵan. 6,125. Bhâvapr. 1,182.

*रसायक m. *eine best. Grasart.*

रसायन 1) *m. *a) Embelia Ribes. — b) ein Alchemist. — c)* Bein. Garuḍa's. — 2) f. आ s. u. 4) *a)*. — 3) f. ई *a) Kanal der Flüssigkeiten* (im Körper) Kâraka 6,21. — *b) * Solanum indicum* Râǵan. 4,135. — *c) * Cocculus cordifolius* Râǵan. 3, 1. — *d) * eine Art* Karañǵa Râǵan. 9,66. — *e) * ein best. kleiner Strauch, =* गोरक्षदुग्धा Râǵan. 5,143. — *f) * =* मांसरोहिणी Râǵan. 12,155. — 4) n. *a) eine Klasse von Mitteln, die den Organismus kräftigen, erneuern und langes Leben verleihen sollen; Alterativum, Elixir, Lebenselixir;* auch vom *ersten befruchtenden Regen im Beginn der Regenzeit.* Richtet sich hier und da nach dem Geschlecht des Nomens, auf welches es bezogen wird; f. आ. °कर Adj. *ein Elixir abgebend* Râǵan. 13, 148. — *b) * Buttermilch. — c) * Gift. — d) * langer Pfeffer.*

रसायननिधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रसायनफला f. *Terminalia Chebula* oder *citrina.*

*रसायनश्रेष्ठ m. *Quecksilber* Râǵan. 13,110.

रसायनामृतलोक् m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 128.

रसायनिन् Adj. *Lebenselixire anwendend* Darpaṇ. 3,44.

(रसाढ्य) रसौघिम्र Adj. *saftig, schmackhaft.*

रसारसा f. = रसालसा Lalit. 120,19. 20.

रसार्णव m. und °सुधाकर m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

रसाल 1) m. *a) der Mangobaum* Prasannar. 7, 9. — *b) * Zuckerrohr* Râǵan. 14,80. — *c) * Brodfruchtbaum. — d) * eine best. Grasart* Râǵan. 8,119. — *e) * Weizen* Râǵan. 16,30. — *f) eine Mausart.* — 2) f. आ *a) geküste Milch mit Zucker und Gewürz. — b) * Zunge. — c)* Dûrvâ-*Gras. — d) * Desmodium gangeticum. — e) * Weinstock.* — 3) *f. ई *Zucker* Râǵan. 14,82. — 4) n. *Weihrauch* oder *Myrrhe.*

रसालंकार m. 1) *Aesthetik* Kâvyâd. (A.) 13. — 2) Titel eines medicinischen Werkes.

रसालय m. 1) *ein Sitz der Reize, — alles dessen was entzückt.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*रसालसा f. *ein Flüssigkeit führendes Gefäss des Körpers, Ader* u. s. w.

*रसालिका f. *Hemionitis cordifolia.*

रसावतार m. Titel eines Werkes.

*रसावेष्ट m. *das Harz der Pinus longifolia* Râǵan. 12,158.

रसाश m. und रसाशिन् Adj. in अ°.

रसाशिर् Adj. *mit Saft* (*Milch* nach Sây.) *gemischt.*

*रसाश्वासा f. *eine best. Schlingpflanze.* Richtig रसाला.

रसास्वाद् m. *Lustempfindung* 286,15. 29.

*रसास्वादिन् m. *Biene.*

*रसाह्व 1) m. *das Harz der Pinus longifolia. —* 2) f. आ *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,119.

रसिक 1) Adj. (f. आ) *a) einen richtigen Geschmack habend, Sinn für das Schöne habend. — b) Geschmack —, Gefallen an —, Sinn —, das richtige Verständniss für Etwas habend, sich verstehend auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *c) eine besondere Leidenschaft —, ein Steckenferd habend, versessen auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *d) geschmackvoll.* — 2) *m. *a) Ardea sibirica* Râǵan. 19,99. — *b) Pferd. — c) Elephant.* — 3) f. आ *a) ein leidenschaftliches Weib. — b) * Zuckerrohrsaft. — c) * geküste Milch mit Zucker und Gewürz. — d) * Chylus* Râǵan. 18, 65. — *e) * Zunge. — f) * Gürtel.*

रसिकता f. *Geschmack an, Sinn für* (Loc.) Vikramâṅkaḱ. 6,2.

रसिकत्व n. *Versessenheit* Spr. 7854.

रसिकभूषण n. (Opp. Cat. 1), रसिकरञ्जन n. (Burnell, T.), रसिकरञ्जनी f., रसिकरञ्जिनी f. (Burnell, T.), रसिकरमण n. und रसिकसंजीविनी f. (Bühler, Rep. No. 169) Titel von Werken.

रसिकेश्वर m. Beiw. Kṛshṇa's.

1. रसित 1) Adj. s. u. 1. रस्. — 2) n. *Gebrüll, Geschrei, Getön, Donner; Gerassel, Geklingel* Kâd. 15,5.

2.*रसित Adj. *mit Gold* u. s. w. *überzogen, — ausgelegt.*

1. रसितर् Nom. ag. *Brüller, Toser.*

2. रसितर् Nom. ag. *Schmecker.*

रसिन् Adj. 1) *saftig, kräftig.* — 2) *einen richtigen Geschmack habend, Sinn für das Schöne habend.*

*रसुन m. *Allium ascalonicum.*

*रसेतु m. *Zuckerrohr* Râǵan. 14,80.

रसेन्द्र m. *Quecksilber* Râǵan. 13,108. Kâṇḍak. 80,13.

रसेन्द्रकल्पद्रुम m., रसेन्द्रचिन्तामणि m. und रसेन्द्रसारसंग्रह m. Titel von Werken.

रसेश्वर m. *Quecksilber.*

रसेश्वरदर्शन n. *die Lehre der Alchemisten.*

रसेश्वरसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

*रसोत्तम 1) m. *a) Quecksilber* Râǵan. 13,107. — *b) Phaseolus Mungo* Râǵan. 16,37. — 2) n. *Milch.*

रसोदधि m. Titel eines Werkes.

*रसोद्भव n. 1) *Perle.* — 2) *Zinnober* Râǵan. 13,58.

*रसोद्भूत n. *aus Messingschlacke zubereitete Salbe* Râǵan. 13,94.

रसोन und *°क m. *Allium ascalonicum* Râǵan. 7,49.

*रसोपल n. *Perle.*

रसोल्लास 1) m. *das Erwachen des Verlangens nach* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ (sc. सिद्धि) *eine best. Vollkommenheit: das spontane Erscheinen der Säfte im Körper* VP. 1,6,16.

रसोल्लासभाण m. Titel eines Werkes Burnell, T.

°रसोल्लासिन् Adj. *ein Erwachen des Verlangens nach — empfindend.*

1. रसौकस् n. Pl. *die Wohnungen der Unterwelt.*

2. रसौकस् m. *ein Bewohner der Unterwelt.*

*रसौदन n. *Reis in Fleischbrühe* Bhâvapr. 3,44. fgg.

*रस्र 1) n. *Ding, Gegenstand.* — 2) f. आ *Zunge.*

रस्य 1) Adj. *a) schmeckbar. — b) schmackhaft.* — 2) *f. आ = रास्ना Râǵan. 6,82. — 3) *n. *Blut.*

रस्यमानता f. *das Empfundenwerden* Sâh. D. 24,2.

रक्, रक्ति 1) *trennen, scheiden.* — 2) * *verlassen, aufgeben.* — Caus. रक्यति 1) *verlassen, im Stich lassen.* — 2) *veranlassen Etwas* (Acc.) *aufzugeben* Bâlar. 289,10. — 3) रक्ति *a) verlassen, einsam* (Ort). रक्तिते und रक्तिषु *an einem einsamen Orte, im Geheimen. — b) getrennt —, geschieden —, frei von, ohne — seiend, — los;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. — *c)* am Anf. eines adj. Comp. *verlassen, aufgegeben,* so v. a. *fehlend, nicht da seiend.* — Intens. रारक्ति gehört zu रंक्. — Mit वि Caus. 1) *verlassen.* — 2) विरक्ति *a) verlassen. — b) getrennt, allein stehend. — c) getrennt —, frei von, ohne — seiend, — los;* die Ergänzung im Instr., Gen. (ausnahmsweise) oder im Comp. vorangehend. — *d)* विरक्तितात् *mit Ausnahme von* (Gen.) Kâraṇḍ. 48,14.

रक् (*m.) = 2. रक्स्. Am Anfange eines Comp. so v. a. *im Geheimen* Bhâg. P.

रक्ण n. *Trennung.*

रक्पाति m. Hariv. 1658 fehlerhaft für अरक्पाति.

रक्:शील Adj. *verschwiegen* Âpast.

रक्:शुचि Adj. *der sich seines geheimen Auftrages erledigt hat.*

1. रक्स् (metrisch) n. = रंक्स् *Schnelle, Geschwindigkeit.*

2. रक्स् 1) n. *a) Einsamkeit, ein einsamer Ort.* रक्सि und रक्स्सु *an einsamem Orte, im Geheimen. — b) Geheimniss. — c) * Beischlaf.* — 2) Adv. *an einsamem Orte, im Geheimen, heimlich.*

रक्स in *अनु°, *अव° und *तप°.

रक्षनन्दिन् oder रक्षानन्दिन् N. pr. eines Grammatikers.

रक्षसू Adj. f. *heimlich gebärend* nach Sâj.

रक्षस्कर Adj. *Jmdes* (Gen.) *geheimen Auftrag ausführend.*

रक्षस्काम Adj. *die Einsamkeit mögend.* Nom. abstr. °ता f. Kâraka 2,7.

रक्षस्य 1) Adj. *geheim* Vasishṭha 5,4. रोमाणि so v. a. *die an den geheimen Stellen befindlichen Haare.* — 2) f. आ *a)* *=रात्रा. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 3) n. *a) Geheimniss, geheime Lehre, Mysterium;* auch Bez. der Upanishad. — *b)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 4) रक्षस्यम् Adv. *im Geheimen.*

रक्षस्यगान n. = ऊह्यगान Burnell, T.

रक्षस्यत्रय n., °चुलुक m., °चूडामणि m., °मीमांसा f., °सार m., °सारदीपिका f. und रक्षस्यदीपिका f. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

रक्षस्यधारिन् Adj. *im Besitz eines Geheimnisses seiend, in ein Geheimniss eingeweiht.*

रक्षस्यनवनीत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रक्षस्यनिक्षेप m. *ein anvertrautes Geheimniss* Vikr. 18,6.

रक्षस्यपद्धती f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रक्षस्यभेद् m. und °भेदन n. *Verrath eines Geheimnisses.*

रक्षस्यमञ्जरी f., रक्षस्यमातृका f. und रक्षस्यरत्ना f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

रक्षस्यसंरक्षण n. *das Bewahren eines Geheimnisses.*

रक्षस्यसंदेशविवरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रक्षस्यु m. N. pr. eines Mannes.

रक्षस्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T.

रक्षःस्थ Adj. (f. आ) 1) *an einem einsamen Orte —, bei Seite stehend, allein seiend* Hem. Par. 2,323. — 2) euphemistisch so v. a. *im Liebesgenuss begriffen.*

*रक्षाट् m. 1) *counsellor, a minister.* — 2) *a ghost, a spirit.* — 3) *spring.*

*रक्षाय्, °यते Denomin. von 2. रक्षस्.

°रक्षितव्य n. *das ohne Etwas Sein, Ermangeln* Kâmpaka 11.

रक्षी Adv. 1) mit *कर् *bei Seite schaffen.* — 2) mit भू *sich an einen einsamen Ort zurückziehen, abseits gehen* Bhaṭṭ.

रक्षुराज m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,218.

रक्षोगण m. N. pr. 1) Pl. eines zu den Âṅgirasa gezählten Geschlechts. — 2) eines Liedverfassers.

रक्षोगत Adj. (f. आ) 1) *an einem einsamen Orte —, allein seiend.* — 2) *geheim.*

1. रा, रौति (in der älteren Sprache als Aor. angesehen), रातें; reduplicirte Präsensstämme: रेर (रेरते), रेरा (रेरी) und रिरी; रात Partic. *verleihen, gewähren, überlassen, übergeben, geben.* — Mit *व्यति, °राते, व्यत्येर. — Mit सम् *verleihen, gewähren.*

2. °रा Adj. *verleihend, gewährend.*

3. रा, रायति 1) *bellen.* — 2) *anbellen.* — Mit अभि *anbellen.*

4. रा (nur Acc. राम्) = रै.

5. *रा f. s. र 3).

राउल m. N. pr. eines Mannes.

राका f. 1) *die Genie des wirklichen Vollmondstages* (gilt später als Tochter des Aṅgiras); *Vollmondstag, Vollmond.* — 2) *ein eben mannbar gewordenes Mädchen.* — 3) *Krätze. — 4) N. pr. *a)* einer Râkshasî. — *b)* eines Flusses.

राकाचन्द्र m. *Vollmond.*

राकानिशा f. *Vollmondsnacht.*

राकापति m. *Vollmond.*

राकायज्ञ m. *Vollmondsopfer.*

राकारमण m. *Vollmond.*

राकाविभावरी f. *Vollmondsnacht.* °ज्ञानि m. *Vollmond.*

राकाशशाङ्क und राकाशशिन् m. *Vollmond.*

राकासुधाकर m. 1) dass. Mahâvîrak. 134,2. — 2) Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

राकिणी f. N. pr. einer Tantra-Gottheit. Vgl. डाकिनी und लाकिनी.

राकेन्दीवरबन्धु m. *Vollmond.*

राकेन्द्र m. dass. Bhâm. V. 2,174.

राकेश m. dass. Auch als Bein. Çiva's.

*राक्य Adj. *aus* Raka *stammend.*

रात्तस 1) Adj. (f. ई) *den* Rakshas *eigen, rakshasisch.* विवाक् m. Gaut. Âpast. — 2) m. *a) ein* Rakshas, *nächtlicher Unhold.* राज° so v. a. *ein Teufel von Fürst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ (ई fehlerhaft). — *b) *ein Fürst des Kriegerstammes* Rakshas. — *c) der 30ste* Muhûrta. — *d) ein best. astr.* Joga. — *e)* N. pr. α) eines Ministers des Nanda. — β) eines Dichters. — 3) m. n. *das 49ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 4) f. ई *a)* f. zu 2) *a).* — *b) *Nacht.* — *c) *eine best. Pflanze,* = चण्डा. — *d) *Spitzzahn, Fangzahn.* — *e)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2, *a*,93,7.9.

रात्तसकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

रात्तसग्रह m. *ein best. Krankheitsdämon.*

रात्तसता f., रात्तसत्व n. und रात्तसभाव m. (107, 27) *der Zustand eines* Râkshasa.

रात्तसालय m. Bein. *der Insel* Laṅkâ Sûrjas. 1,62.

1. रात्तसी Adj. und Subst. f. s. रात्तस 1) 3).

2. रात्तसी Adv. 1) mit कर् *in einen* Râkshasa *verwandeln.* — 2) mit भू *in einen* Râkshasa *verwandelt werden.*

रात्तसेन्द्र (108,9), *रात्तसेश und रात्तसेश्वर m. *ein Fürst der* Râkshasa, insbes. Bein. Râvaṇa's.

रात्तसोत्पत्ति f. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

*राता f. *Lack* (लाता).

रात्तोघ्नी 4) Adj. (f. ई) *vom Schläger der* Rakshas *handelnd.* — 2) n. Name verschiedener Sâman Âârsh. Br.

*रात्तोऽसुर Adj. (f. ई) *zu den* Rakshas *und* Asura *in Beziehung stehend, über diese handelnd, sie betreffend.* — 2) *die Worte* रात्तोऽसुर *enthaltend.*

*राख्, राखति (शोषणालमर्थयोः).

राखडी (Conj.) f. *ein best. Schmuck* Paṅkâd.

राग 1) m. (adj. Comp. f. आ und *ई) *a) das Färben.* — *b) ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird.* — *c) Farbe.* — *d) Röthe.* Auch so v. a. *Entzündung* Kâraka 6,30. — *e) Nasalirung.* — *f) Reiz, Lieblichkeit* (der Stimme, des Gesanges). — *g) eine musikalische Weise* (deren 6, 7 und 26 angenommen werden). Auch personificirt. — *h) *eine musikalische Note.* — *i) Leidenschaft, heftiges Verlangen nach Etwas, Sympathie, Zuneigung, Liebe, Freude an;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *k) Würze* Kâraka 6,12. — *l) *Fürst, König.* — *m) *die Sonne.* — *n) *der Mond.* — 2) f. आ *a) *Eleusine coracana.* — *b)* N. pr. einer Tochter des Aṅgiras. — 3) *f. ई = 2) *a)* Mat. med. 314.

*रागकाष्ठ n. *das Holz der Caesalpinia Sappan* Râgân. 12,18.

*रागखाउव fehlerhaft für °खाण्डव.

रागखाण्डव (*m.) *eine Art Zuckerwerk* R. ed. Bomb. 5,11,18. Vgl. खाण्डवराग.

रागखाण्डविक m. *ein Verfertiger von solchem Zuckerwerk.*

रागग्राव्वत् Adj. *wo die Leidenschaft die Krokodile vertritt* Spr. 1047.

*रागचूर्ण m. 1) *Acacia Catechu.* — 2) *ein rothes Pulver, mit dem man sich beim Feste* Holâkâ *bestreut.* Eher n. — 3) *Lack* (लाता). — 4) *der Liebesgott.*

*रागच्छन्न m. 1) *der Liebesgott.* — 2) Bein. Râma's.

1) m. *eine best. Staude* Râǵan. 4,129. — *Krystall.*

लि m. *Linsen* Râǵan. 16,56.

ृ m. *Rubin* Râǵan. 13,147.

य n. *Farbestoff.*

मोक्षपरिमोक्षणा m. *ein best.* Samâdhi 77,13.

; *eine Art Edelstein.* Richtig राजपट्ट.

रेमुक्ता f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau. 5,12.

प 1) m. *a) Pentapetes phoenicea* Râǵan. — *b) rother Kugelamaranth.* — 2) f. ई *die rothe Rose.*

पव m. = रागपुष्प 1) *a)* und *b)* Râǵan. 10,133.

ंतार m. Titel eines Werkes Burnell, T.

न Adj. *dem Verlangen entsprechend, sinnlich* Comm. zu Âpast. Çr. 8,4,5.

ंघ m. *Aesserung der Zuneigung, Zuneigung.*

ञ्चन m. N. pr. eines Vidjâdhara.

ञ्चरिका f. Demin. von रागमञ्जरी.

ञ्चरी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

ा Adj. 1) *roth.* — 2) *verliebt.*

ला f. Titel 1) eines Kapitels über *die musikalischen Râga.* — 2) eines Werkes.

ृ m. *Rubin.*

ु m. *der Liebesgott* Vâsav. 32,1.

ाकर m. und रागलक्षण n. Titel von Burnell, T.

ता f. Rati, *die Gattin des Liebesgottes.*

ा f. 1) *Farbenstrich.* — 2) ein Frauenname Vâsav. 137,5.

ृ Adj. 1) *roth.* — 2) *liebend, verliebt* Çiç. 3,52.

र्धन m. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

बोध m. Titel eines Werkes.

त m. *der Liebesgott.*

उव und °षाढव m. *ein Zuckerwerk aus Äpfeln und Weintrauben mit einer Brühe von Roseolus Mungo*, nach Andern *halbreife Früchte in Syrup eingemacht mit Ingwer, Kümmen, Butter* u. s. w. Richtig रागखाण्डव.

त्र n. 1) *ein seidener Faden.* — 2) *der Strick einer Wage.*

ी, *रागाढ्या (Râǵan. 6,194) und *रागाढ्या ाft) f. *Rubia Munjista.*

गाविवृति (wohl 2 Worte) f. Titel eines

ृ Adj. *der in Bezug auf eine Gabe Hoffnung erweckt, sie aber nicht erfüllt.*

रागार्णव m. Titel eines Werkes.

*रागाशनि m. *ein* Buddha.

*रागितरु m. *Jonesia Asoca* Râǵan. 10,56.

रागिता f. *das Verlangen nach* (Loc. oder im vorangehend).

रागिन् 1) Adj. *a) gefärbt, farbig.* — *b) *färbend.* — *c) roth.* — *d) von Leidenschaften ergriffen, Wünsche habend, in der Gewalt der Liebe stehend, verliebt, mit Leidenschaft an Etwas* oder *Jmd hängen, grossen Geschmack findend an;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *e)* am Ende eines Comp. *ergötzend, erfreuend.* — 2) *m. *eine best. Kornart.* — 3) f. रागिणी *a) eine Modification der* Râga *genannten Weisen* (30 oder 36 an der Zahl), personificirt sind sie Gemahlinnen der Râga. — *b) eine Form der* Lakshmi. — *c)* N. pr. einer Tochter der Menaká.

रागोत्पत्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*राघ्, राघते (सामर्थ्ये).

राघव m. 1) *ein Nachkomme* Raghu's, Patron. Aǵa's, Daçaratha's und Râma's. Du. Bez. Râma's und Lakshmaṇa's, राघवसिंह Bez. Râma's. — 2) N. pr. *a)* verschiedener Männer. Auch °पञ्चाननभट्टाचार्य. — *b)* *eines Schlangendämons. — 3) **Meer.* — 4) **ein best. grosser Fisch.*

राघवचरित्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

राघवचैतन्य und राघवदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

राघवपण्डित m. N. pr. eines Autors. °पण्डितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

राघवपाण्डवीय n. Titel eines künstlichen Gedichts.

राघवप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Burnell, T.

राघवभट्ट m. N. pr. eines Autors.

राघवयादवीय n. und °चरित n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

राघवविलास m. Titel eines Werkes.

राघवानन्द m. 1) N. pr. verschiedener Männer. Auch °मुनि und °सरस्वती. — 2) Titel eines Schauspiels Burnell, T.

राघवाभ्युदय m. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

राघवायण n. *die Geschichte* Râma's, = रामायण.

राघवाष्टक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

राघवीय n. *das von* Râghava *verfasste Werk.* Auch °काव्य n. Opp. Cat. 1.

राघवेन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °यति.

राघवेन्द्रीय n. *das von* Râghavendra *verfasste Werk* Opp. Cat. 1.

राघवेश्वर N. eines nach Râghava benannten Liṅga.

*राङ्कल m. *Dorn.*

राङ्कव 1) Adj. *a) der* Raṅku *genannten Antilope gehörig, — eigen; aus den Haaren derselben verfertigt, wollen.* — *b) *aus* Raṅku *stammend* (aber nicht von Menschen). — 2) m. *eine wollene Decke.*

*राङ्कवक Adj. *aus* Raṅku *stammend* (von Menschen).

*राङ्कवायण Adj. dass. (aber nicht von Menschen).

राङ्ग m. etwa *Schauspieler.*

*राङ्गण m. *eine best. Blume.*

*राचित m. Patron. von रचित.

*राचितायन m. Patron. von राचित.

1. राज्, ँराजति, राजते, ँराष्टि 1) *walten, herrschen; Fürst —, König —,* überh. *der Erste sein;* mit Gen. *gebieten über,* mit Acc. *regieren, lenken.* — 2) *sich auszeichnen, ein Ansehen haben, besonders in die Augen fallen, prangen, glänzen; erscheinen wie* (इव). — 3) राजित (könnte der Form nach auch zum Caus. gehören) *sich auszeichnend, prangend, glänzend, verschönert.* — Caus. Act. Med. *walten, herrschen.* — Mit अति *hinfahren über* (Acc.). — Mit अनु *nachahmen.* — Mit अप, ँअपाराट् (?) Maitr. S. 1,6,3 (90,5). 4,8,3. — Mit अभि *prangen.* — Mit उप an zwei verdorbenen Stellen mit v. l. — Mit निस् Caus. 1) *prangend machen, erglänzen lassen.* Partic. नीराजित. — 2) *die* नीराजन *genannte Ceremonie vollziehen an* (Acc.). Partic. नीराजित. — Mit परि *nach allen Seiten hin Glanz verbreiten.* — Mit प्रति *in seinem Glanze erscheinen wie* (इव). — Mit वि 1) = Simpl. 1) und *bemeistern* (mit Gen. oder Acc.), *hervorragen über, überragen* (mit Abl.). — 2) = Simpl. 2). — 3) विराजित (könnte auch zum Caus. gehören) = राजित. — Caus. *prangen machen, mit Glanz erfüllen, Glanz verleihen, erhellen;* mit Acc. Metrisch auch Med. — Mit अतिवि (अति वि) *in hohem Grade prangen, — glänzen.* ṚV. 3,10,7 ist ँअतिं mit ँस्निधः zu verbinden. — Mit अधिवि *vorherrschen, sich auszeichnen vor* (Acc.). — Mit अनुवि *nachlenken, nachfolgen;* mit Acc. — Mit अभिवि 1) als Erklärung von वि-राज् wohl *regieren.* — 2) *prangen, einen Glanz um sich verbreiten.* °राजित *prangend, in vollem Glanze stehend.* — Mit संवि *prangen.* — Mit सम् *walten über* (Gen.).

2. ँराज् (Nomin. ँराट्) 1) m. *a) Gebieter, Herrscher, Fürst* ṚV. 1,121,3. In der späteren Sprache nur am Ende eines Comp. शङ्ख° so v. a. *die Muschel der Muscheln.* ṚV. 6,12,1 ist ँराट् wohl Verbum

fin. und der Accent zu tilgen. — *b*) *ein best.* Ekâha. — 2) f. *a*) *ein best. Metrum* ṚV. Paiṅ. 17,4. — *b*) N. pr. einer Göttin TBa. 3,1,11,20. Wird durch राजमाना erklärt.

°राज m. *Fürst, König, der Erste unter seines Gleichen.* व्यूक्° *die beste der Schlachtordnungen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

राजऋषि m. = राजर्षि.

राजन्[3] 1) m. *a*) *regulus.* Aus metrischen Rücksichten und am Ende eines adj. Comp. = राजन् *Fürst, König.* — *b*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) n. *eine Menge von Fürsten, — Königen* Harshaṅ. 175,17.

राजकथा f. *Geschichte der Fürsten, — Könige.*

*राजकदम्ब m. *Nauclea Cadamba* oder *ein verwandter Baum.*

राजकन्दर्प m. Titel eines Werkes.

राजकन्यका f. *Fürstentochter, Prinzessin.*

राजकन्या f. 1) dass. — 2) **eine best. Blume* Râgan. 10,118.

राजकर m. *der dem Fürsten zukommende Tribut* Ind. St. 15,318.

राजकरण n. *Gericht, Gerichtshof* Mṛicch. 144, 12, v. l.

*राजकर्कटी f. *eine Gurkenart.*

राजकर्ण m. *Fangzahn des Elephanten.*

राजकर्तर् m. *Königsmacher;* Pl. *diejenigen Personen, welche den König auf den Thron setzen.*

राजकर्मन् n. 1) *die Obliegenheiten eines Fürsten* Pat. zu P. 2,1,1, Vârtt. 2. — 2) *ein dem Fürsten zu leistender Dienst.* — 3) Soma-*Handlung.*

राजकर्मिन् Adj. *für einen Fürsten arbeitend* Pat. zu P. 1,4,49, Vârtt. 2.

राजकलश m. N. pr. verschiedener Männer Vikramâṅkaṅ. 18,77.

राजकला f. *der 16te Theil der Mondscheibe, Mondsichel.*

राजकलि m. *der Schlechteste der Fürsten.*

*राजकसेरु 1) m. oder f. *Cyperus rotundus* Râgan. 6,141. — 2) n. *die Wurzel von Cyperus pertenuis.*

राजकसेरुका f. *Cyperus rotundus* Kâraka 3,8. 8,10.

राजकार्य n. 1) *eine Obliegenheit des Fürsten, Staatsgeschäft* 61,27. — 2) *ein Auftrag des Fürsten* 214,2.

*राजकिनेय m. Metron. von राजकी.

राजकिल्बिषिन् Adj. *der als Fürst sich ein Vergehen hat zu Schulden kommen lassen* 59,2.

राजकीय 1) Adj. *fürstlich, königlich.* — 2) m. *Diener eines Fürsten.*

*राजकीर m. *eine Papageienart.*

राजकुमार m. *Prinz.*

राजकुमारिका f. *Prinzessin.*

राजकुल n. 1) *ein fürstliches Geschlecht, die Familie eines Fürsten.* Pl. so v. a. *Fürsten* Ind. St. 15,378 u. s. w. — 2) *der Palast eines Fürsten* (wo auch Recht gesprochen wird) Âpast. — 2) *Hauptstrasse* R. ed. Bomb. 2,15,40.

राजकुलभट्ट m. N. pr. eines Dichters Subhâshit. 261.

राजकुलवत् scheinbar R. 2,67,30. Es ist राजाकुलवतां zu lesen.

*राजकुष्माण्ड m. *Solanum Melongena.*

राजकृत्[3] m. = राजकर्तर्.

राजकृत[3] Adj. *vom Fürsten gemacht.*

राजकृत्य n. *eine Obliegenheit des Fürsten, Staatsgeschäft.*

राजकृत्वन् Adj. mit Acc. = राजकर्तर् Bhaṭṭ.

*राजकृष्ण m. *Oldenlandia herbacea* Râgan. 3,115.

*राजकोल m. *eine Art Judendorn* Râgan. 11,143.

राजकोलाकुल m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

राजकोशनिघण्टु m. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजकोशातक 1) n. *Gurke* oder *Kürbis* Mat. med. 314. — 2) f. ई *Luffa foetida* oder *eine andere Species* Kâraka 7,4.

राजक्रय m. Soma-*Kauf.*

राजक्रयणी f. Bez. *einer als Kaufpreis für die* Soma-*Pflanze dienenden Kuh.*

राजक्रिया f. *das Geschäft eines Fürsten.*

राजक्षवक m. *eine Art Senf* Râgan. 16,78. Kâraka 1,4. 27. 3,8.

*राजखर्जूरी f. *eine Art Dattelbaum* Râgan. 11,62.

राजगवी f. *Bos grunniens.*

राजगामिन् Adj. *zum Fürsten gelangend, an ihn gerichtet* M. 11,55.

राजगिरि m. 1) **eine best. Gemüsepflanze.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

राजगिरीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule* Eitel, Chin. B.

राजगुरु m. *Rathgeber —, Minister eines Fürsten.*

1. राजगृह 1) n. *die Wohnung eines Fürsten, Palast.* — 2) f. (ई einmal) und n. N. pr. der Hauptstadt der Magadha. °माहात्म्य n.

2. राजगृह Adj. *bei der Stadt* Râgagṛha *befindlich.*

*राजगृहक Adj. von 1. राजगृह.

राजगृहनिर्माण n. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजगेह n. = 1. राजगृह 1) Suçr. 1,123,1.

*राजग्रीव m. *ein best. Fisch.*

राजघ m. *Besieger feindlicher Fürsten.* Nach Andern *der Beste der Fürsten* oder = तीक्ष्ण.

राजघातक m. *Königsmörder* Gaut.

राजचक्र n. *das über die Länder fahrende Rad eines Fürsten.* °क्रं प्र-वर्तय् so v. a. *die Oberherrschaft erlangen* MBh. 13,89,8.

*राजचम्पक m. *eine Art* Kampaka Râgan. 10,61.

राजचिह्न n. Pl. *die fürstlichen Insignien* Ind. St. 15,267.

*राजचिह्नक n. *die Geschlechtstheile.*

राजचूडामणि m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

*राजजम्भन् m. fehlerhafte Schreibart für °यज्ञन्.

राजजम्बू f. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *eine Art* Gambû oder *eine Art Dattelbaum* Râgan. 11,26. Bhâvapr. 1,243.

राजकंकार m. *ein best. Tact* S. S. S. 233.

राजत 1) Adj. (f. ई) *silbern.* — 2) n. *Silber.*

राजतनय 1) m. *Fürstensohn, Prinz.* — 2) f. आ *Fürstentochter, Prinzessin.*

राजतरंगिणी f. 1) Titel verschiedener *Chroniken von Kâçmira.* °संग्रह m. Bühler, Rep. No. 176. fgg. — 2) ein Frauenname Vîs.

*राजतरणी f. *Kugelamaranth* Râgan. 10,130.

राजतरु m. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Cathartocarpus fistula* und *Pterospermum acerifolium* Râgan. 9,42. 45.

राजता f. *Königthum, königliche Würde.*

राजताद्रि m. *der Berg* Kailâsa Çiç. 11,53.

राजताल 1) (*m.) f. (ई) *Betelnussbaum.* — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

*राजतिमिष m. *Cucumis sativus.*

राजतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

राजतुङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

*राजतेमिष m. = राजतिमिष.

राजत्व n. = राजता.

राजदण्ड m. *königliche Gewalt, eine vom Fürsten verhängte Strafe.*

राजदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers.

राजदत्त m. 1) *Hauptzahn, Vorderzahn.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

*राजदत्ति m. Patron. von राजदत्त.

राजदर्शन n. 1) *das Zugesichtkommen eines Fürsten, Audienz bei einem Fürsten.* माँ °नं कारय so v. a. *führe mich zum Fürsten.* — 2) Titel eines Gedichts.

राजदार m. Pl. *eine Gemahlin* — oder *die Gemahlinnen eines Fürsten.*

राजदुहितर् f. 1) *Fürstentochter, Prinzessin.* — 2) *Moschusratte* Mit. 3,41,*b*,8.

राजदुहितृमय Adj. (f. ई) *aus Prinzessinnen bestehend.*

राजदूर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras*.

*राजदृषद् f. wohl *der grössere von den beiden Mühlsteinen*.

राजदेव m. N. pr. eines Lexicographen.

राजदैविक Adj. *vom Fürsten oder vom Schicksal kommend* (Unfall) Jâgñ. 2,113.

राजद्रुम m. *ein best. Baum*. Vgl. राजवृक्ष.

राजद्वार् f. und °द्वार n. *das Thor eines fürstlichen Palastes*.

राजद्वारिक m. *Thorsteher an einem fürstlichen Palast*.

*राजधत्तूर und *°क m. *eine Art Stechapfel* Râgân. 10,21.

राजधर्म m. *die Pflichten eines Fürsten; Pl. die für einen Fürsten geltenden Bestimmungen*. °धर्मानुशासन n. oder einfach राजधर्म (Opp. Cat. 1) Titel des 1sten Abschnittes im 12ten Buch des MBh.

राजधर्मकौस्तुभ m. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजधर्मन् m. N. pr. eines Reihers, eines Sohnes des Kaçjapa.

राजधर्मभृत् Adj. *die Pflichten eines Fürsten aufrechthaltend, — erfüllend* MBh. 13,2499.

राजधर्मलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

राजधर्मविद् Adj. *die Pflichten eines Fürsten kennend* MBh. 13,47,1.

राजधर्मसारसंग्रह m. Titel eines Werkes Burnell, T.

*राजधानक n. = राजधानी.

राजधानी f. *die Residenz eines Fürsten*. °तस् 110,32.

राजधान्य n. *eine best. Getreideart*. Nach Râgân. 6,8. 85 *Panicum frumentaceum* oder *eine Reisart*.

राजधामन् n. *der Palast —, die Residenz eines Fürsten*.

राजधीर् m. N. pr. eines Mannes.

*राजधुर् m. und *°धुरा f. *das Joch, an dem ein Fürst zu ziehen hat, die Last der Regierung*.

*राजधुस्तूरक und *राजधूर्त m. *eine Art Stechapfel*.

1. राजन् 1) m. *a) Fürst, König*. Am Ende eines adj. Comp. (*f. राजन् und राज्ञी) 43,31; in einem subst. Compositum findet man häufiger राज als राजन्. — Schlechtweg *Fürst* heisst α) sowohl *der* Soma-*Saft* als auch *die ganze Pflanze*. — β) *der Mond* (सोम). — *b) ein Mann aus der Kriegerkaste*. — *c)* **ein* Jaksha. — *d)* *N. pr. eines der 18 Diener des Sonnengottes und zwar einer Form Guha's. — 2) f. राज्ञी *a) Fürstin, Königin*. राज्ञीपद् n. *die Würde —, die Stellung einer Fürstin*. — *b)* Bez. *der nach Westen gerichteten Seite des Gehäuses der Weltseele*. — *c)* **gelbes Messing*. — *d)* N. pr. der Gattin des Sonnengottes.

2. राजन् *Lenkung, regimen*.

राजन 1) *Adj. *aus fürstlichem Geschlecht stammend, aber nicht zur Kriegerkaste gehörig*. — 2) f. ई *a)* N. pr. eines Flusses. — *b)* *= गौतमी H. an. 3,465. — 3) n. राजन Name verschiedener Sâman Âsvs. Br.

राजनय m. *Staatsklugheit, Politik*.

राजनाथ m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*राजनापित m. 1) *ein Bartscheerer des Fürsten*. — 2) *ein Bartscheerer ersten Ranges*.

*राजनामन् m. *Trichosanthes dioeca* Râgân. 3,9.

राजनारायण m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

राजनि 1) m. Patron. von राजन. — 2) als Name eines Sâman Vasishṭha 22,9 Druckfehler für राजन, wie der Index hat.

राजनिघण्ट, °निघण्टु (die richtige Form) und °निर्घण्ट m. Titel eines *Wörterbuchs*.

राजनिवेशन n. *der Palast eines Fürsten*.

राजनीति f. *Staatsklugheit, Politik*. Auch Titel eines Werkes Burnell, T. °शास्त्र n. desgleichen.

*राजनील m. *Smaragd*.

*राजनीलिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,86.

राजन्य, राजन्य 1) Adj. (f. आ) *fürstlich, königlich*. — 2) m. *a) ein Angehöriger des fürstlichen Stammes, Adelicher*, älteste Bez. *der zweiten Kaste*. — *b)* Pl. N. pr. eines *kriegerischen* Stammes. — *c)* **eine Art Dattelbaum*. — 2) f. राजन्या f. zu 2) *a)*.

राजन्यक 1) *Adj. *von Kriegern bewohnt*. — 2) n. *eine Schaar von Kriegern*.

राजन्यकुमार m. *Prinz* 98,21.

राजन्यत्व n. *das Kriegersein, das zur Kriegerkaste Gehören*.

राजन्यबन्धु m. *Fürstengenosse* (gewöhnlich geringschätzig gebraucht). Auch = राजन्य 2) *a)*.

राजन्यर्षि m. *ein* Ṛshi *von fürstlicher Herkunft*.

राजन्यवत् Adj. *mit einem Fürstlichen verbunden*.

*राजन्यावर्तक m. *Lapis lazuli* Râgân. 13,214.

राजन्वत् Adj. *einen guten Fürsten habend, von einem guten Fürsten beherrscht* Harshaṇ. 54,16. Ind. St. 15,270.

*राजपटोल 1) m. *Trichosanthes dioeca*. — 2) f. ई *eine best. Pflanze*.

*राजपटोलक m. = राजपटोल 1).

राजपट्ट m. *eine Art Edelstein, ein Diamant von geringerer Güte*.

राजपट्टिका f. 1) etwa *der Umgang eines Fürsten* Vet. (U.) 44,15. 21. Vgl. राजपाटिका. — 2) **der Vogel* Kâṭaka.

राजपति m. *Fürstenherr*.

राजपत्नी f. *die Gemahlin eines Fürsten* Vasishṭha 19,33.

राजपथ m. (adj. Comp. f. आ) *Hauptstrasse*.

राजपथाय्, °यते *eine Hauptstrasse darstellen*.

राजपद्धति f. *Hauptstrasse*.

*राजपर्णी f. *Paederia foetida* Râgân. 5,35.

*राजपलाण्डु m. *eine Art Zwiebel* Râgân. 7,58.

राजपाटिका f. = राजपट्टिका 1) Paṇḍ.

राजपाल m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) *eines fürstlichen Geschlechts.

*राजपिण्डा f. *eine Dattelart* Râgân. 11,62.

राजपितर् m. *Königsvater*.

*राजपीलु m. *ein best. Baum* Râgân. 11,86.

1. राजपुत्र 1) m. *a) Fürstensohn, Prinz*. — *b) ein Radschput*, im System *eine best. Mischlingskaste*. — *c)* Patron. *des Planeten Mercur* Matsjop. 24,3. — *d)* **eine Mangoart* Râgân. 11,18. — 2) f. °त्री *a)* f. zu 1) *a)*. — *b)* f. zu 1) *b)*. — *c)* **eine wilde Gurkenart* Râgân. 3,42. — *d)* **Jasminum grandiflorum*. — *e)* *= जाती Râgân. 10,76. — *f)* **ein best. Arzeneistoff*, = रेणुका Râgân. 6,118. Bhâvapr. 1,192. — *g)* **Rothmessing* Râgân. 13,29. — *h)* **Moschusratte* Râgân. 19,59.

2. राजपुत्र Adj. (f. आ) *Fürsten zu Söhnen habend*.

राजपुत्रक 1) m. *a) Fürstensohn, Prinz* 119,11. — 2) f. °त्रिका *a) Prinzessin*. — *b)* **ein best. Wasservogel*. — 3) *n. *eine Menge von Prinzen*.

राजपुत्रलोक m. *Prinzenschaar* Harshaṇ. 119,4.

राजपुत्रीय n. Titel eines Werkes über die Behandlung von Elephanten Matsjop. 24,3.

राजपुमंस् m. *ein Diener —, Beamter des Fürsten* Vasishṭha 19,23.

राजपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt*. — 2) f. ई desgl.

राजपुरुष m. = राजपुमंस्.

राजपुरुषवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*राजपुष्प 1) m. *Mesua Roxburghii*. — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Râgân. 10,107.

राजपूरुष (metrisch) m. = °पुरुष 128,22. Hem. Par. 2,423.

राजपौरुषिक Adj. *im Dienste eines Fürsten stehend*.

*राजपौरुष्य n. Nom. abstr. von राजपुरुष.

राजप्रकृति f. *Minister eines Fürsten*.

*राजप्रत्येनस् n. wohl *der nächste Thronerbe*.

राजप्रसादपट्टक n. *ein fürstliches Gnadendiplom* Lokapr. 2.

राजप्रिय 1) *m. *eine Art Zwiebel*. — 2) f. आ *a) die Geliebte eines Fürsten* Spr. 7760. — *b) die Geliebte des Mondes* Spr. 7757. 7760. — *c)* **eine best. Pflanze* Râgân. 10,107.

राजप्रेष्य 1) m. *ein Diener des Fürsten* MBh. 12, 63,4. — 2) n. *Fürstendienst.*

*राजफणिञ्जक m. *Orangenbaum.*

1.*राजफल n. *die Frucht von Trichosanthes dioeca.*

2.*राजफल 1) m. *a) Mangifera indica* Râǵan. 11, 16. — *b)* = राजादनी Râǵan. 11,71. — 2) f. आ *Eugenia Jambolana* Râǵan. 11,24.

*राजबदर 1) m. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,143. — 2) n. *a)* = रक्तमेलक. — *b)* = लवण.

राजबन्दिन् m. N. pr. eines Mannes Kathâs. 58, 38 (°वन्दिन् gedr.).

*राजबला f. *Paederia foetida* Râǵan. 5,34.

राजबलेन्द्रकेतु m. N. pr. eines Mannes.

राजबान्धव 1) m. *ein Verwandter des Fürsten.* — 2) f. ई *eine Verwandte des Fürsten.*

राजबीजिन् Adj. *von fürstlicher Abstammung.*

*राजब्राह्मण m. P. 6,2,59.

*राजभक्त m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,57.

राजभट m. *Söldling eines Fürsten, Soldat.* VP. 2,6,10 nach dem Comm. = दूत *Abgesandter.*

*राजभट्टिका f. *ein best. Wasservogel.*

*राजभद्रक m. 1) *Costus speciosus* oder *arabicus.* — 2) *Azadirachta indica.*

राजभय n. 1) *Furcht vor einem Fürsten.* — 2) *Gefahr von Seiten eines Fürsten.*

राजभवन n. *der Palast eines Fürsten.*

*राजभूय n. = राजता.

*राजभृत् gaṇa संकलादि.

1. राजभृत m. = राजभट.

2.*राजभृत Adj. von राजभृत्.

राजभृत्य m. *ein Diener des Fürsten.*

*राजभोगीन Adj. *einem Fürsten zum Genuss gereichend, — heilsam.*

*राजभोज्य 1) m. *Buchanania latifolia.* — 2) n. *Muskatnuss.*

*राजभोजन Adj. *von Fürsten genossen.*

राजभ्रातृ m. *Königsbruder.*

राजमणि m. *eine Art Edelstein.*

*राजमण्डूक m. *eine grosse Froschart* Râǵan. 19,78.

राजमन्दिर n. 1) *der Palast eines Fürsten.* — 2) N. pr. der Hauptstadt der Kaliṅga.

*राजमल्ल m. *ein fürstlicher Ringer.*

राजमल्लिल n. N. pr. einer Stadt.

राजमहिषी f. *die erste Gemahlin eines Fürsten, Gemahlin eines Fürsten* überh. Harshaṅ. 131,24.

राजमहेन्द्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

राजमातृ f. *des Fürsten Mutter.*

राजमात्र Adj. *der auf den Namen „Fürst" Anspruch hat, ein Mann fürstlichen Ansehens* Ḱaraka 1,15.

राजमानत्व n. *das Prangen, Glänzen.*

राजमानुष m. *ein fürstlicher Beamter.*

राजमार्ग m. 1) *Hauptstrasse; die grosse Strasse* in übertragener Bed. — 2) *des Fürsten Art und Weise, — Verfahren,* so v. a. *Kampf.*

राजमार्तण्ड m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 2) Titel verschiedener Werke.

राजमाष m. *Dolichos Catjang* MBh. 13,64,31.

*राजमाष्य Adj. *zum Anbau von* राजमाष *geeignet, damit bestanden.*

राजमास m. MBh. 13,3282 fehlerhaft für राजमाष.

राजमुख n. *das Antlitz eines Fürsten* ṬBr. 3,8, 22,1.

*राजमुद्ग und °मुद्गक (Hemâdri 1,657,16) m. *eine Bohnenart.*

राजमुनि m. = राजर्षि.

राजमृगाङ्क m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 2) *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,73. Mat. med. 34. — 3) Titel eines Werkes Burnell, T.

राजंभव्य Adj. Subst. *zur Herrschaft designirt, Thronerbe* Âpast. Çr. 13,24,3.

राजयक्ष्मन् und °यक्ष्मन् m. 1) *eine best. lebensgefährliche Krankheit;* bei Späteren *Lungenschwindsucht.* — 2) °यक्ष्मन् N. pr. eines Genius Hemâdri 1,652,7. 655,4. Auch °यक्ष्मनामन्.

राजयक्ष्मगृहीत Adj. von *der Krankheit* Râǵayakshma *ergriffen* Maitr. S. 2,2,7.

राजयक्ष्मिन् Adj. *die Schwindsucht habend* Ḱaraka 5,9.

राजयज्ञ m. *Königsopfer.*

राजयाजक Adj. *der einen Krieger zum Opferpriester hat* MBh. 3,40,31. 45,25. 26.

राजयान n. *ein fürstliches Vehikel, Palanquin.*

*राजयुधन् m. *Bekämpfer eines Fürsten.*

राजयोग m. 1) *eine Constellation, unter welcher Fürsten geboren werden* Ind. St. 14,355. — 2) *eine best. Stufe der Meditation.* — 3) Titel eines Werkes Burnell, T. — 4) neben मल्लयोग und लययोग.

राजयोषित् f. *die Gemahlin eines Fürsten.*

*राजरङ्ग n. *Silber.*

राजरथ m. *ein fürstlicher Wagen.*

राजरम्भा f. *eine Art Pisang* Bâlar. 38,3.

राजराज् m. 1) *Oberfürst.* — 2) *der Mond.*

राजराज m. 1) *Oberfürst, Oberkönig.* — 2) Bein. Kubera's. — 3) **der Mond.* — 4) N. pr. verschiedener Männer.

राजराजगिरि m. Bein. des Himavant Daçak. 25,19. 42,6.

राजराजता f. und °राजत्व n. *die Würde eines Oberkönigs.*

राजराजेश्वरीतन्त्र n. Titel eines Werkes Burnell, T. 199,*b*.

राजराजेश्वरीस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

राजराज्य n. *die Herrschaft über alle Fürsten.*

राजराणक m. etwa *Vasall* J. A. S. Beng. 47, 405,80. 31 (°रानक gedr.). Vgl. रायराण Ind. St. 15, 398 und राजानक.

राजरामनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*राजरीति f. *Rothmessing* Râǵan. 13,29.

राजर्षि m. *ein* Ṛshi *fürstlicher Abkunft.* °लोक m. *die Welt dieser* Ṛshi.

राजर्षिन् (metrisch) dass. Nur राजर्षिणाम्.

राजर्षिभट्ट m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

राजलक्षण m. *ein Merkmal, dessen Besitz einen Fürsten,* insbes. *einen künftigen anzeigt.*

1. राजलक्ष्मन् n. *ein königliches Abzeichen* in अ° Nachtr. 3.

2.*राजलक्ष्मन् m. Bein. Judhishṭhira's.

राजलक्ष्मी f. 1) *der Glanz —, die Herrlichkeit —, die gute Genie eines Fürsten* LA. 25,16. — 2) N. pr. einer Prinzessin.

*राजलिङ्ग n. *ein königliches Abzeichen.*

राजलीलानामन् n. Pl. Titel einer Sammlung von *Beinamen* Ḱṛshṇa's, *die auf seine Belustigungen als Fürst Bezug haben.*

राजलोक m. *eine Gesellschaft von Fürsten* 290, 29. Harshaṅ. 138,9. Pl. Paṅkad.

राजवंश m. *ein fürstliches Geschlecht.*

राजवंशावली f. Titel eines Werkes.

राजवंश्य Adj. *aus fürstlichem Geschlecht stammend;* m. *ein* Kshatrija Mahâvîraṅ. 37,5.

राजवत् Adv. 1) *wie ein Fürst.* — 2) *wie einen Fürsten* Spr. 5747. — 3) *wie bei einem Fürsten.*

राजवदन m. N. pr. eines Mannes.

राजवर्ध m. *Königswaffe.*

राजवत्त् 1) Adj. *einen Fürsten habend, reich an Fürsten.* राजवति so v. a. *in Gegenwart des Fürsten* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant. — 3) f. °वती N. pr. der Gattin des Gandharva Devaprabha.

राजवन्दिन् m. s. राजबन्दिन्.

*राजवर्चस n. *die königliche Würde.*

राजवर्चसिन् Adj. *in königlichen Diensten stehend* Hem. Par. 7,51.

राजवर्णक n. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजवर्त्मन् n. 1) **Hauptstrasse.* — 2) *ein best. Edelstein* Hemâdri 1,738,17. Vgl. राजावर्त.

*राजवर्धन m. N. pr. fehlerhaft für राज्यवर्धन.

ल्लभ m. 1) *der Liebling eines Fürsten.* m. *Lieblingsross eines Fürsten* Kâd. 109, 1. abstr. °वल्लभता f. — 2) **eine Art Ju-* . — 3) **eine Art* Âmra. — 4) *= राजा-AN. 11,16. — 5) *eine Art Räucherwerk.* — eines Werkes.

ल्ली f. *Momordica Charantia* RÂǴAN. 11,72.

र्यति f. *das Leben am Hofe eines Fürsten.*

र्हन 1) Adj. *Fürsten tragend, von F. geritten* MBh. 2,61,16. — 2) n. *der Wagen, der* Soma *gefahren wird,* VAITÂN.

लेका f. s. °वालिका.

लव्य (?) m. Patron.

लिक n. Titel eines Werkes.

लु m. *Pferd.*

लुन m. N. pr. eines Prinzen.

लिका f. nach WEBER *eines Fürsten Tage-* . St. 15,286. v. l. °वल्लिका.

ल्य m. *ein königlicher Elephant.*

l m. *der blaue Holzheher.*

ल्लय m. *eine best.* Râga S. S. S. 108.

ल्या f. *Fürsten —, Staatslehre.*

ल्याधार m. *ein best. Taet* S. S. S. 210.

लोद्ताल m. desgl.

ल्हार m. 1) etwa *ein königliches Lust-* nd. St. 14,134. 136. — 2) *ein königliches —, ıig erbautes Kloster.*

ल्थी f. *Hauptstrasse.*

ल्ल m. *ein best. Baum.* Nach den Lexico- *Cathartocarpus fistula* (KÂRAKA 7,8), *Bu-* 2 *latifolia* und *Euphorbia Tirucalli* BHÂ- 172. 2,117.

ल्ल n. *das Verfahren —, der Beruf eines*

ल्लिन् m. *ein Trabant des Fürsten* PAÑCAD.

ल्लिमन् n. *der Palast eines Fürsten.*

ल्लिष m. *ein fürstlicher Anzug.*

ल्ली m. *Corchorus olitorius.*

ल्लीफर m. *Clupea alosa.*

ल्लीयन n. (P. 6,2,151, Sch.) und *°शय्या f. *tliches Ruhebett.*

ल्लीक n. *Melde, Chenopodium* RÂǴAN. 7,121.

ल्लीकनिका und *°शाकिनी f. *eine best. Ge-* anze RÂǴAN. 7,133.

ल्लीसन n. *ein königlicher Befehl.*

ल्लीशास्त्र n. *Fürsten —, Staatslehre.*

ल्लीषेक m. *ein best. Taet* S. S. S. 236.

ल्लीक m. *eine Papageienart mit rothen Streif-Hals und Flügeln* RÂǴAN. 19,113.

ल्लीङ्ग 1) m. *Macropteronatus Magur.* — 2) n.

ein fürstlicher Sonnenschirm mit goldenem Griffe.

राजशेखर m. N. pr. verschiedener Autoren. Auch °कवि BURNELL, T.

राजशैल m. N. pr. eines *Berges.*

राजश्यामलोपासक m. Pl. *eine best. Secte.*

राजश्यामाक m. *eine best. Körnerfrucht.*

राजश्रवस् m. N. pr. eines Vjâsa VP.² 3,35. 37. v. l. °स्रवस्.

राजश्री f. 1) *der Glanz —, die Herrlichkeit eines Fürsten.* — 2) N. pr. einer Gandharva-Jungfrau KÂRAṆḌ. 4,20.

राजस 1) Adj. (f. ई) *der Qualität* राजस् *angehörig, zu ihr in Beziehung stehend* R. 5,51,10 (zu trennen राजसं भा°). Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. Pl. *eine Klasse von Göttern im 5ten* Manvantara VP.² 3,17. — 3) *f. ई Bein. der Durgâ.

राजसंसद् f. *eine von Fürsten abgehaltene Gerichtssitzung.*

राजसत्त्व n. *ein von einem Fürsten veranstaltetes Opfer.*

*राजसदन n. *ein fürstlicher Palast.*

राजसदन् n. dass.

राजसभा f. *die Versammlungshalle —, der Hof eines Fürsten, eine vom Fürsten abgehaltene Gerichtssitzung* Spr. 2077. KATHÂS. 102,146. PAÑCAD.

*राजसर्प m. *eine Schlangenart.*

राजसर्षप m. (*f. आ RÂǴAN. 16,78) *Sinapis ramosa.* Ein *Kern dieser Senfart* als Gewicht = 3 Likshâ.

राजसाह् N. pr. eines Landes.

राजसादिक Adj. *vom Fürsten bezeugt* (Document) VISHṆUS. 7,2. 3.

राजसात् Adv. mit भू (HEM. PAR. 2,424) oder सम्-पद् *dem Fürsten zufallen.*

राजसामन् n. Pl. Bez. *bestimmter* Sâman TÂṆḌJA-Br. 18,10,17.

*राजसायुज्य n. *Königthum.*

*राजसारस m. *Pfau.*

राजसिंह m. 1) *ein Löwe von Fürst, ein ausgezeichneter König.* — 2) N. pr. zweier Fürsten.

राजसिक Adj. = राजस 1) SATJA im Comm. zu VARÂH. BṚH. 2,7.

राजसुख n. *die Freude —, das Glück eines Fürsten.*

राजसुत 1) m. *Königssohn, Prinz.* — 2) f. आ *Prinzessin.*

राजसुन्दरगणि m. N. pr. eines Lehrers.

राजसूं Adj. f. *zum König machend.*

राजसून m. *Königssohn, Prinz* 118,10.

1. राजसूय 1) m. n. *die religiöse Feier der Königsweihe* °सूयविध Adj. LÂṬJ. 8,11,7. — 2) Titel eines Werkes OPP. Cat. 1. — 3) *n. *a) Lotusblüthe.* — *b) eine Art Reis.* — *c) Berg* (als n.!).

2.*राजसूय Adj. = राजसूयिक.

राजसूययाजिन् Adj. *die Königsweihe feiernd.*

राजसूयारम्भपर्वन् n. Titel der Adhjâja 12—16 im 2ten Buche des MBh.

राजसूयिक Adj. (f. ई) *zur Königsweihe in Beziehung stehend, davon handelnd* u. s. w. Comm. zu ÂPAST. ÇR. 8,2,2.

राजसूयेष्टि f. *die religiöse Feier der Königsweihe.*

राजसे Dat. Infin. zu 1. राज् RV. 8,97,10. 9,86,36.

राजसेन m. N. pr. eines Mannes MUDRÂR. 30,11 (53,2).

राजसेवक m. 1) *der Diener eines Fürsten* zu Spr. 1598. — 2) *ein* Radshput.

राजसेवा f. *Fürstendienst.*

राजसेविन् und राजसेवोपजीविन् m. *Fürstendiener.*

राजसौध *ein königlicher Palast* PAÑCAD.

*राजस्कन्ध m. *Pferd.*

*राजस्तम्ब m. N. pr. eines Mannes.

राजस्तम्बायन, राजस्तम्बायन und राजस्तम्बि m. Patron.

राजस्त्री f. *die Gattin eines Fürsten.*

*राजस्थलक Adj. von राजस्थली.

*राजस्थली f. N. pr. einer Oertlichkeit.

राजस्थानाधिकार m. *Statthalterschaft* RÂǴAT. 7, 602.

राजस्थानीय m. *Vicekönig, Statthalter* Ind. Antiq. 5,107.

राजस्रवस् m. N. pr. eines Vjâsa VP. 3,3,17. v. l. °श्रवस्.

राजस्व n. *das Eigenthum eines Fürsten.*

*राजस्वर्ण m. *eine Art Stechapfel* RÂǴAN. 10,21.

राजस्वामिन् m. Bein. Vishṇu's.

राजहंस 1) m. *a) eine Art Gans* oder *Schwan.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ (ई fehlerhaft). — *b) *ein ausgezeichneter Fürst.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई f. zu 1) *a)* 303,15.

राजहंसीय, °यति *sich wie eine* राजहंसी *gebaren* ALAṄKÂRAT. 15,*b*.

राजहर्म्य n. *der Palast eines Fürsten.*

*राजहर्षण n. 1) *Tabernaemontana coronaria.* — 2) *Stadt;* beruht auf einer Verwechselung von तगर mit नगर.

*राजहस्तिन् m. *ein stattlicher Elephant.*

राजहार m. *Bringer des* Soma.

*राजहासक m. *Cyprinus Catla.*

राजाङ्गण n. *der Hofraum in einem fürstlichen Palast.*

*राजातन m. 1) *Buchanania latifolia.* — 2) *Butea frondosa.* — 3) *Mimusops Kauki* (oder *Kanki*).

राजात्मकस्तव m. *ein best. Lobspruch auf* Râma.

*राजात्यावर्तक m. fehlerhaft für राजन्यावर्तक.

राजादन m. (*f. ई) *ein best. Baum* Harshaṅ. 198, 9. Nach den Lexicographen *Buchanania latifolia* (n. *die Nuss*), *Mimusops Kauki* (richtiger *Kanki*) oder *hexandra* (n. *die Frucht*) und *Butea frondosa.*

*राजाद्रि m. *eine best. Gemüsepflanze* Râgan. 7,133.

राजाधिकारिन् und राजाधिकृत m. *Richter.*

राजाधिदेय m. Hariv. 2032 fehlerhaft für राजाधिदेव 1).

राजाधिदेव 1) m. Bein. Çûra's Hariv. 1,38,1.2. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Çûra's.

राजाधिराज m. *Oberkönig.*

राजाधिष्ठान n. *die Residenz eines Fürsten.*

राजाधीन n. *ein Diener des Fürsten* Âpast.

राजाधन् m. *Hauptstrasse.*

*राजान्, °नति Denomin. von 1. राजन्.

राजानक m. *regulus, ein kleiner Prinz.* °मल्लिमाचार्य m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

राजानुजीविन् m. *ein Diener des Fürsten.*

राजान्न n. 1) *von einem Fürsten oder* Kshatrija *empfangene Speise.* — 2) ** eine Art Reis* Râgan. 16,8.

राजान्यत्व n. *Thronwechsel.*

राजापत्याशाप्ति (!) f. Titel eines Werkes Burnell, T.

राजाभिषेक m. *Königsweihe.* Auch als Titel eines Werkes. °पद्धति f. und °प्रयोग m. desgl. Burnell, T. Vgl. राज्याभिषेक.

*राजाम्र m. *eine Art* Âmra Râgan. 11,16. Madanav. 71,96.

*राजाम्ल m. *Rumex vesicarius* Râgan. 6,129.

राजाय्, °यते *sich wie ein Fürst gebaren, den Fürsten spielen* Spr. 1298.

*राजार्क m. *Calotropis gigantea* Râgan. 10,31.

राजार्ह 1) Adj. *einem Fürsten zukommend, ihm gebührend, seiner würdig.* — 2) *f. आ *Eugenia Jambolana* Râgan. 11,24. — 3) *n. *a) Agallochum.* — *b) eine Reisart* Râgan. 16,8.

*राजार्हण n. *ein fürstliches Ehrengeschenk.*

*राजालाबू f. *eine Gurkenart.*

*राजालुक m. *ein best. Knollengewächs.*

राजावर्त m. (Râgan. 13,7.214) n. (Hemâdri 2,*a*,47, 5) *Lapis lazuli* Bâlar. 241,2. = राजमणि Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 80,4. Auch राजावर्तोपल m.

राजावलि f., °ली f. und °लीपताका f. (Bühler, Rep. No. 179) Titel von *Fürstenchroniken.*

राजाश्व m. *ein starker Hengst.*

राजासन n. *Königssitz, Thron* P. 6,2,151, Sch.

राजासन्दी f. *ein Schemel, auf den der* Soma *gesetzt wird.*

राजासलक्षण m. N. pr. eines Mannes.

*राजाहि m. *eine Art Schlange.*

1. राजि m. N. pr. eines Sohnes des Âju. v. l. रजि.

2. राजि und राजी f. 1) *Streifen, Reihe.* राजितम् Adv. *in langen Reihen.* — 2) *राजी *a) schwarzer Senf* Râgan. 16,76. 78. — *b) Vernonia anthelmintica* Râgan. 4,64.

राजिक 1) Adj. in षोडश° *von 16 Königen handelnd.* — 2) m. *a) * = नरेन्द्र (nicht *König*). — *b)* N. pr. eines Muni. — 3) f. आ *a) * Streifen, Reihe.* — *b) * Feld.* — *c) Sinapis ramosa.* Ein *Korn dieser Senfart* als Gewicht. — *d) eine Art Ausschlag.*

*राजिकाफल m. *Sinapis glauca.*

राजिचित्र m. *eine Schlangenart (buntgestreift).*

राजिन् 1) m. N. pr. eines Rosses des Mondgottes VP.² 2,299. — 2) *f. °नी v. l. für रञ्जिनी.

*राजिफला oder *°फली (Bhâvapr. 3,101) f. *eine Gurkenart.* Vgl. राजीफल.

राजिमत् 1) Adj. *gestreift.* — 2) m. *eine Gattung von Schlangen* Karaka 6,23. — 3) f. °मती f. zu 2) Suçr. 2,266,4.

राजिल m. 1) *eine Gattung von Schlangen.* — 2) ** Elephant* Gal.

राजी s. u. 2. राजि.

राजीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

राजीकृत Adj. *gestreift, Streifen bildend.*

*राजीफल m. *Trichosanthes dioeca.*

राजीमत् 1) Adj. *gestreift.* — 2) *eine Gattung von Schlangen.*

*राजीय्, °यति Denomin. von 1. राजन्.

राजीव 1) Adj. (f. आ) *gestreift* Âpast. Çr. 21,14, 8. — 2) m. *a) ein best. Fisch* Râgan. 19,71. — *b) * eine gestreifte Antilopenart* Bhâvapr. 2,2. 121. — *c) * Elephant.* — 3) n. *eine blaue Lotusblüthe.*

राजीवनेत्र Adj. *lotusäugig.*

राजीवपृष्ठि Adj. nach dem Comm. *lotusfarbige Flecken habend.*

*राजीवफल m. *eine Gurkenart* Râgan. 7,216.

राजीवमुख Adj. *lotusantlitzig* Vikramâṅkaṅ. 16, 26. °खी f. *eine Schöne mit einem Lotusantlitz* 9, 23.136. 13,27.

राजीवलोचन 1) Adj. (f. आ) *lotusäugig.* — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Garâsamâdha's MBh. 2, 14,46.

राजीवविलोचन Adj. *lotusäugig* Vikramâṅkaṅ. 12,49.

राजीविनी f. *Nelumbium speciosum* (die Pflanze selbst), *eine Gruppe von Nel. sp.*

राजीविनीजीवितवल्लभ m. *der Mond* Vikramâṅkaṅ. 1,35.

राजेन्द्र m. 1) *ein ausgezeichneter Fürst, König, Kaiser.* — 2) *ein best.* Samâdhi Ki 92,22. — 3) N. pr. verschiedener Männer.

राजेन्द्रगिरि m. N. pr. eines Mannes.

राजेय Adj. von Râgi *abstammend.*

राजेयु m. N. pr. v. l. für ऋजेयु.

राजेश्वर m. N. pr. eines Mannes.

*राजेष्ट 1) m. *eine Art Zwiebel* Râgan. 7,89. f. आ *a) Musa sapientum* Râgan. 11,37. — *b Dattelart* Râgan. 11,62. — 3) n. *eine Art Rei* gan. 16,8.

राजोक m. N. pr. eines Dichters Saduktik.

*राजोद्देजनसंज्ञक m. *ein best. Baum* Râgan.

राजोपकरण n. Pl. *die Insignien eines Fü*

राजोपचार m. *einem Fürsten erwiesene Auf samkeiten* Vikr. 56,9. Kathâs. 18,205.

राजोपसेवा f. *Königsdienst.*

राजोपसेविन् m. *ein königlicher Diener.*

*राज्ञुकाण्ठन् m. Pl. *die Schule des* रज्ञुका

राज्ञुदाल Adj. *aus dem Holze von* Raǵǵu *gemacht* Çâṅkh. Çr. 16,3,4.

*राज्ञुभारिन् m. Pl. *die Schule des* Raǵǵub

राज्ञी f. s. u. 1. राजन् 2).

राज्य 1) Adj. *zur Herrschaft berufen, kön* — 2) n. (auch राज्य, राज्य und राजिय) *Herrs Königthum, — über* (Loc.); *Reich* (also = राज्यं कर्, कारय्, उप-आस् und वि-धा so v. *gieren.* Am Ende eines Comp. *Herrschaft de H. über;* am Ende eines adj. Comp. f. आ.

1. राज्यकर Adj. *regierend.*

2. राज्यकर m. *der Tribut eines tributären Fü*

राज्यकर्तर् R. 2,67,1 fehlerhaft für राजकर्त

राज्यकृत् (Conj.) Adj. *regierend.*

*राज्यक्ता f. Bez. *bestimmter Pillen* Bhâvapr.

राज्यखण्ड n. *Königreich* R. 2,105,3.

राज्यच्युति f. *Verlust der Herrschaft, En nung* Daçak. 24,3.

राज्यतन्त्र n. Sg. und Pl. *Regierungssystem gierung.*

राज्यदेवी f. N. pr. der Mutter Bâṇa's.

राज्यद्रव्य n. *ein zur Herrschaft —, insbe Königsweihe erforderlicher Gegenstand.* °मय *dazu gehörend.*

राज्यधर m. N. pr. eines Mannes (*Regent*).

राज्यपद n. *Königswürde* J. A. O. S. 7,7, ç

राज्यपाल m. N. pr. eines Fürsten. v. l. राज

राज्यभङ्ग m. *Verfall der Herrschaft* 157,26

राज्यभेद m. *Zwietracht im Reich* Spr. 4927.

राज्यलक्ष्मी f. *Glanz der Regierung* Ind. St. 15, 219. 395.

राज्यलाभ m. *Erlangung der Herrschaft, das auf den Thron Gelangen.* °स्तोत्र n. Buhnell, T.

राज्यलीलायित n. *das den Fürsten Spielen.*

राज्यलोक m. Kathâs. 42,195 fehlerhaft für राज्ञलोक.

राज्यवती f. N. pr. einer Fürstin Ind. Antiq. 9,165.

राज्यवर्धन m. N. pr. zweier Fürsten Harshaṅ. 93, 22. fgg. 104,3.

राज्यश्री f. 1) *die fürstliche Würde, — Stellung* Hem. Par. 1,234. Personificirt Harshaṅ. 140,13. — 2) N. pr. einer Tochter Pratâpaçîla's Harshaṅ. 107,6. 216,4.

राज्यसेन m. N. pr. eines Fürsten.

राज्यस्थ und °स्थायिन् Adj. *regierend, die Herrschaft führend.*

राज्यस्थिति f. *Regierung.*

राज्याधिदेव m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,99.

राज्याधिदेवता f. *die Schutzgottheit des Königthums* Kâd. 8,10.

राज्याभिषिक्त Adj. *zur Herrschaft —, zum Fürsten geweiht.*

राज्याभिषेक m. *Weihe zur Herrschaft, Fürstenweihe* Venis. 170. Ind. St. 15,267 u. s. w. °पद्धति f. Titel eines Werkes VP.^{2} 2,339. 3,190. Vgl. राज्ञाभिषेक.

राज्याश्रममुनि m. *ein* Muni *in der Einsiedelei „Herrschaft“, so v. a. ein frommer Fürst* Ragh. 1,58.

राज्योपकरण n. Pl. *Reichsinsignien.* Vgl. राजोपकरण.

*राटि f. *Schlacht, Kampf.*

राटिका f. in *मृग°.

राठ m. *Vangueria spinosa* Râgan. 8,67. Bhâvapr. 1,173. Karaka 6,24. 7,1.

राड (!) = राढा 2) Colebr. Misc. Ess. 2,179.

राढा f. 1) *Schönheit, Pracht.* — 2) N. pr. einer Landschaft im westlichen Bengalen und der Hauptstadt darin.

राढीय Adj. zu राढा 2).

*राण n. 1) *Blatt.* — 2) *Pfauenschweif.* — Vgl. u. राजराणाक.

राणक 1) Titel eines Commentars. — 2) *f. °णिका *Zügel.* — Vgl. राजराणाक.

राणकोज्जीविनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

राणाढ्य m. Bein. Dâmodara's.

राणायन 1) *m. Patron. von रण. — 2) f. ई f. zu 1). °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers. °सूत्र n. राणायनीय 1) m. *a*) N. pr. eines Lehrers. — *b*) Pl. *die Schule des* Râṇâjana Çaṅk. zu Bâdar. 3, 3,23. — 2) n. *das* Sûtra *des* Râṇâjana.

राणायनीयि m. N. pr. eines Lehrers.

राणायिनीपुत्र m. wohl fehlerhaft für राणायनीपुत्र; s. u. राणायन 2).

*राणि m. Patron. von रण.

राणिग m. N. pr. eines Mannes.

रात्नड्य Adj. nach Sây. = रमणीय. Die Ausgaben lesen रात्न्द्य.

रात 1) Adj. s. u. 1. रा. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

रातमनस् Adj. *bereitwillig, — zu* (Dat. eines Nom. act.).

रातवे Dat. Infin. zu 1. रा Bhâg. P. 4,17,11.

रातकविम् Adj. = रातकव्य 1) *a*).

रातकव्य 1) Adj. *a*) *der die Opfergabe* (den Göttern) *willig überlässt, ein freigebiger Opferer.* — *b*) *derjenige, welchem die Opfergabe überlassen wird, — gehört.* — 2) m. N. pr. eines Âtreja.

राति 1) Adj. *bereitwillig, günstig; zu geben willig.* — 2) f. *a*) *Verleihung, Gunst, Gnadenbezeugung; Gabe, Opfergabe.* — *b*) इन्द्रस्य राती (v. l. रातिः) Namen von Sâman Ârsh. Br.

रातिन् Adj. *Gabe enthaltend, — bringend* ṚV. 3,19,2. 4,6,3.

रातिषाच् Adj. *Gunst verleihend, über Gaben verfügend, freigebig;* auch Bez. von *spendenden Genien.*

रातुल m. N. pr. eines Sohnes des Çuddhodana.

रात्न Adj. (ई) *aus Perlen bestehend* Hem. Par. 5,31.

रात्र n. 1) *Nacht.* Nur einmal im MBh. Am Ende eines Comp. m. oder n. der regelmässige Vertreter von रात्रि oder रात्री. — 2) angeblich = ज्ञान in 2. पञ्चरात्र 2) *b*).

रात्रक 1) Adj. (f. रात्रिका) *a*) *nächtlich.* — *b*) **ein Jahr lang im Hause einer Buhldirne wohnend.* — 2) *n. = 2. पञ्चरात्र 2) *a*).

रात्रि f. 1) रात्रि (später) und रात्री *Nacht* (auch personificirt und auch als einer der 4 Körper Brahman's gedacht). Maitr. S. 1,5,12 (81,3.4) रात्री im Munde der Götter, रात्रि in dem des Dichters. Am Ende eines Comp. ist रात्रि verdächtig (v. l. रात्र). — 2) abgekürzt *a*) für अतिरात्र 2) *a*). — *b*) für रात्रिपर्याय. — *c*) für रात्रिसामन्. — 3) *Gelbwurz.* — 4) N. pr. *a*) einer Bhâradvâgî. — *b*) eines Flusses in Krauṅkadvîpa VP. 2,4,55. — 5) रात्री: MBh. 14,2668 fehlerhaft für पात्री:.

रात्रिक Adj. *nächtlich* Pañkad. Am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort *so und so viele Nächte (Tage) verweilend, für so und so viele Nächte (Tage) ausreichend.*

रात्रिकर m. *der Mond.*

रात्रिचर 1) *m. *a*) *Dieb.* — *b*) *Nachtwächter.* — *c*) *ein* Râkshasa. — 2) f. ई f. zu 1) *c*) Bhatt.

रात्रिचर्या f. 1) *das Umherstreichen in der Nacht.* — 2) *eine bei Nacht vor sich gehende Verrichtung.*

रात्रिच्छन्दस् n. *ein beim* Atirâtra *zur Anwendung kommendes Metrum* Çâṅkh. Br. 30,11.

*रात्रिज्ञ n. *Stern.*

*रात्रिज्ञल n. *Nebel.*

1. रात्रिजागर m. *Nachtwachen.*

2.*रात्रिजागर m. *Hund* Râgan. 19,10.

*रात्रिजागरद m. *Mosquito* Râgan. 19,130.

रात्रिंचर m. *ein* Râkshasa.

*रात्रितरा f. *tiefe Nacht.*

रात्रितिथि f. *eine lunare Nacht.*

रात्रिदिवम् Kathâs. 76,26 fehlerhaft für रात्रिंदिवम्.

रात्रिदेवत Adj. (f. आ) *die Nacht zur Gottheit habend* Âçv. Gṛhj. 2,4,12.

रात्रिनाथ m. *der Mond* Vâsruv. 858.

*रात्रिनाशन m. *die Sonne.*

रात्रिंदिव n. *Tag und Nacht.* °दिवम् (122,15) und °दिवा Adv. *bei Tag und bei Nacht.*

रात्रिपद्विचार m. Titel eines Werkes.

रात्रिपरिशिष्ट n. = रात्रिसूक्त.

रात्रिपर्याय m. *die drei wiederkehrenden Reihen in der Recitation der* Atirâtra-*Nacht.*

*रात्रिपुष्प n. *eine best. in der Nacht sich öffnende Lotusblüthe* Râgan. 10,198.

रात्रिपूजा f. *nächtliche Verehrung einer Gottheit.*

*रात्रिबल m. *ein* Râkshasa.

रात्रिभुजंग m. *der Mond* Vikramâṅkaṅ. 11,86.

रात्रिभृत् Adj. *der die* Dîkshâ *nur einige Nächte unterhält* Çulbas. 2,79.

रात्रिभोजन n. *das Essen zur Nachtzeit.* °निषेध m. Titel eines Werkes.

रात्रिमट m. *ein* Râkshasa.

*रात्रिमणि m. *der Mond.*

रात्रिमय Adj. *nächtlich* Hemâdri 1,694,14.

*रात्रिमारण n. *ein an einem Schlafenden verübter Mord.*

*रात्रिंमन्य Adj. *für Nacht geltend, — angesehen werdend.*

रात्रिरक्षक m. *Nachtwächter.*

*रात्रिराग m. *Dunkel, Finsterniss.*

रात्रिलग्ननिरूपण n. Titel eines Werkes.

रात्रिलोक Adj. (f. आ) *die Nacht vertretend* Çat. Br. 10,4,3,13.

रात्रिवासस् n. 1) *Nachtgewand.* — 2) **Dunkel,*

Finsterniss.

*रात्रिविगम m. *Ausgang der Nacht, Tagesanbruch.*

*रात्रिविश्लेषगामिन् m. *Anas Casarca* (चक्रवाक).

*रात्रिवेद und *°वेदिन् m. *Hahn.*

रात्रिप्रुत Adj. *in der Nacht gekocht* Kâtj. Çr. 4, 11,15.

रात्रिशेष m. *der Rest —, der letzte Theil der Nacht* Âçv. Gṛhj. 3,7,1. R. 2,49,1. Chr. 240,19.

रात्रिषामन् n. = रात्रिसामन्.

रात्रिसत्र n. *Nachtfeier* Âçv. Çr. 11,6,16.

रात्रिसहस्र n. *tausend Nächte* Çat. Br. 10,4,2,4.

रात्रिसाचर्य Adj. *in der Nacht zusammenkommend* Çaj. Br. 7,3,2,19.

रात्रिसामन् n. *ein zur* Atirâtra-*Nacht gehöriges* Sâman.

रात्रिसूक्त n. Bez. der nach RV. 10,127 eingeschalteten *Hymne an die Nacht* Çâṅkh. Gṛhj. 5,5.

*रात्रिस्राम m. *eine in der Nacht sich öffnende Lotusblüthe.*

*रात्रिस्थायिक m. *ein Wächter im Gynaeceum.*

रात्रिकृत n. *das in der Nacht Geopferte* Kâtj. Çr. 20,5,18.

1. रात्री f. s. u. रात्रि 1).

2. रात्री Adv. mit कर् *in Nacht verwandeln;* s. °करण.

रात्रीकरण Adj. (den Tag, Gen.) *in Nacht verwandelnd* Hem. Par. 1,224.

रात्रीण in एक° und द्वि°.

रात्रीदेवोदास n. Name eines Sâman.

रात्रीसूक्त n. = रात्रिसूक्त.

रात्रीस्देवोदास n. v. l. für रात्रीदेवोदास.

*रात्र्यट m. *ein* Râkshasa.

रात्र्यन्ध Adj. *nachtblind.* °ता f. *Nachtblindheit* Kâd. 256,4.

रात्र्युपाय m. *Anbruch der Nacht* Lâṭj. 8,1,13. 14.

*राथकारिक Adj. (f. ई) von रथकार.

*राथकार्य m. Patron. von रथकार.

*राथगणाक n. *die Beschäftigung —, das Amt des* रथगणाक.

राथजितेयी f. Pl. Bez. *bestimmter* Apsaras.

राथंतर 1) Adj. (f. ई) von रथंतर 1). — 2) m. Patron. — 3) f. राथंतरी m. N. pr. einer Lehrerin.

*राथंतरायण m. Patron. von राथंतर.

राथप्रोष्ठ m. Patron. des Asamâti.

राथीतर m. 1) Patron. und N. pr. eines Lehrers Baudhâjana im Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,9. — 2) f. राथीतरी in राथीतरीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*राथीतरायण m. Patron. von राथीतर.

1. (राध्य) राथिम्र n. *Wagenbesitz.* राध्य Padap.

2. राध्य Adj. *zum Wagen tauglich.*

राद्ध s. u. राध्.

राद्धान्त m. = सिद्धान्त *Schlusssatz, conclusio, ein bewiesener Satz.*

राद्धान्तमुक्ताकार m. Titel eines Werkes Burnell, T.

राद्धान्तित Adj. *als Schlusssatz sich ergebend, logisch bewiesen.*

राद्धान्न n. *zubereitete Speise* Hem. Par. 12,148.

राद्धि f. *richtiges Zutreffen, Gelingen, Glück, — in* (Loc.) Âpast.

राध्, राधति (vedisch), राधीति; राध्यति und राध्यते nur mit intransit. Bed. 1) *gerathen, gelingen, fertig werden* (Taitt. Up. 3,10,1), *Gelingen haben, den Zweck erreichen, zurecht kommen, Glück haben mit* (Instr.). — 2) *sich passend fügen.* — 3) *theilhaftig werden, gelangen in* oder *nach;* mit Dat. (Âpast.) oder Loc. — 4) **Jmd* (Dat.) *wahrsagen* 223,23 (राध्यति). — 5) *richtig* oder *glücklich durchführen, zu Stande bringen, fertig —, zurecht machen;* mit Acc. — 6) *richtig treffen.* — 7) *Jmd zurecht bringen,* so v. a. *gewinnen, befriedigen.* — 8) *beschädigen* Bhaṭṭ. — 9) राद्ध *a) fertig geworden, zu Stande gekommen, fertig, vollendet, vollkommen geworden.* राद्धम् impers. mit Instr. der Person und Sache *es ist der und der damit zu Stande gekommen, es hat der und der dieses erreicht.* — *b) dem es gelungen ist, glücklich.* — *c) zu Theil geworden, zugefallen.* नयनमूल्लम् so v. a. *zu Gesicht gekommen.* — Caus. राधयति 1) *zu Wege bringen* MBh. 5,33,116. — 2) *befriedigen.* — Mit अनु 1) *glücklich fertig werden mit* (Gen.). — 2) अनुराद्ध *zu Theil geworden, zugefallen.* — Mit अप 1) *fehlen, verfehlen* (z. B. das Ziel). — 2) *Schuld haben, — tragen, — sein an* (Loc. Kâraka 1,7), *sich Etwas zu Schulden (haben) kommen lassen, sich vergehen gegen Etwas* (Loc) oder *Jmd* (Gen.), *Etwas verbrochen haben gegen Jmd* (Gen.). Häufig in Verbindung mit किम् *was?* und किं चित् *Etwas.* — 3) अपराद्ध *a) gefehlt —, nicht getroffen habend* (mit Abl.) von einem Pfeile. — *b) der sich Etwas hat zu Schulden kommen lassen, schuldig, der sich vergangen hat an Jmd* (Gen., selten Loc.). — *c) gefehlt —, gesündigt von* (Instr.) *gegen* (Gen.). Nur mit dem Subject किम् *was?* und यद् *was.* किमपराद्धं कारणावेन so v. a. *was ist daran auszusetzen, das es Ursache ist.* — *d)* impers. *es ist gefehlt —, verbrochen —, gesündigt worden von* (Instr., selten Gen.) *gegen* (Gen., selten Loc.). — Mit अभि, °राद्ध *befriedigt, gewonnen.* — Caus. *zufriedenstellen, befriedigen.* — Desid. vom Caus. अभिरिराधयिषति (in einem Relativ-Satze) *befriedigen wollen.* — Mit अव 1) *missrathen.* — 2) *einen Fehler machen.* — Mit आ Caus. 1) *befriedigen, zufriedenstellen, sich geneigt machen, zu gewinnen suchen, Jmd seine Verehrung bezeigen, — dienen;* mit Acc. Daçak. 71,18. — 2) *Etwas gewinnen, theilhaftig werden;* mit Acc. — 3) *vollziehen, vollbringen* Lalit. 295,17. Kâmpaka 390 fg. 506. 513. — *Desid. आरिरात्सति. — Desid. vom Caus. in आरिराधयिषु. — Mit उपा Caus. *Jmd* (Acc.) *dienen.* — Mit समा Caus. = आ 1). Metrisch auch Med. — Mit उप Caus. in *उपराधय. — Mit प्र in प्रराधस्. — Caus. in प्रराध्य. — Mit प्रति *Jmd entgegen wirken, feindlich entgegentreten;* mit Acc. Nur °राध्य Absol. und °राद्ध mit act. Bed. (Gaut. Âpast.). — *Desid. प्रतिरित्सति. — Mit वि 1) *um Etwas* (Instr.) *kommen.* — 2) *zu nahe treten, ein Leid anthun, beleidigen.* — Caus. *uneins werden.* — Mit सम्, संराद्ध *zu Theil geworden.* — Caus. 1) *eins werden über, sich einigen auf* (Loc.) Âpast. Çr. 10,20,2. संराध्यत्तः *einträchtig.* — 2) *Jmd befriedigen, zufriedenstellen.* — Mit अभिसम् Caus. in अभिसंराधन.

राध 1) m. oder n. = राधस् 1) RV. — 2) m. *a) ein best. Monat.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a) *Reichthum.* — *b) *ein best. Mondhaus,* = विशाखा. — *c) *Blitz.* — *d) *eine best. Stellung beim Bogenschiessen.* — *e) *Myrobalanenbaum.* — *f) *Clitoria ternatea.* — *g)* N. pr. α) der Gattin Adhiratha's und Pflegemutter Karṇa's. — β) einer Hirtin, die als Geliebte Kṛshṇa's später göttlich verehrt wurde. — γ) einer Sclavin.

राधगुप्त m. N. pr. eines Ministers des Açoka.

*राधन 1) n. = साधन, प्राप्ति, तोष. °द्रव्य n. als Erklärung von पाचल. — 2) f. आ = भाषण.

*राधरङ्क m. = सीर, सीरक (!) und घनोपल. Vgl. राधरङ्कु.

*राधरङ्कु m. = सार, शीकर und जलदोपल. Vgl. राधरङ्क.

राधस् n. 1) *Erweisung des Wohlwollens, Wohlthat, Liebesgabe;* insbes. *Geschenk, Gabe.* — 2) *Wohlthätigkeit, Freigebigkeit.* — 3) *das Gelingen, Zustandekommen* Bhâg. P. — 4) *das Streben, Ringen nach* Bhâg. P. — 5) *Macht* Bhâg. P.

राधस्पति m. *Herr der Gaben* RV.

राधाकान्त m. Bein. Kṛshṇa's.

राधाकृष्ण m. N. pr. eines Autors.

राधाजन्माष्टमी f. *ein best. achter Tag, der Ge-*

Geburtstag der Rådhâ.

*राधातनय m. Metron. Karṇa's.

राधातन्त्र n. Titel eines Tantra.

राधादामोदर m. N. pr. eines Mannes.

*राधानगरी f. N. pr. einer *Stadt*.

*राधानुराधीय Adj. *zu den Mondhäusern* Rådhâ und Anurâdhâ *in Beziehung stehend*.

राधाभर्तर् m. Bein. Adhiratha's MBh. 1,111,23.

*राधाभेदिन् m. Bein. Arǵuna's.

राधामन्त्र m. *ein best. Spruch*.

राधामाधव und राधामोक्षनशर्मन् m. N. pr. zweier Autoren.

राधारमण m. Bein. Kṛshṇa's.

राधारससुधानिधि m. Titel eines Werkes.

राधावत् Adj. *reich*.

राधाविनोद m. und °काव्य n. (Burnell, T.) Titel eines Gedichts.

राधावेधिन् 1) etwa *nach der Scheibe schiessend* Ind. St. 15,420. — 2) *m. Bein. Arǵuna's.

राधासुत m. Metron. Karṇa's.

राधासुधानिधि m. Titel eines Werkes.

राधि und *राधी f. gaṇa बह्वादि. Vgl. कृष्टराधि.

राधिक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. आ Hypokoristikon von राध 3) *g*) β) Spr. 7765.

राधिकाविनोद m. = राधाविनोद.

राधेश und राधेश्वर m. Bein. Kṛshṇa's.

राधोगूर्त Adj. *durch Wohlthun angenehm, — beliebt*.

राधोदेय n. *Erweisung von Gunst, das Geben von Geschenken*.

राधोपासक m. *ein Verehrer der* Rådhâ.

(राध्य) राधिस्र Adj. 1) *durchzuführen, was man recht machen soll*. — 2) *zu gewinnen, zu befriedigen, zu verehren*. — 3) *dessen man theilhaft werden kann*.

राध्वेवकि (!) m. Patron.

राध्य Adj. nach Sâj. = रमणीय.

*राध्यस m. Patron.

*राप्य Partic. fut. pass. von रप्.

*रामसिक Adj. = न्यायःप्रलिक Vitthala zu Pramâṇ. 5,2,76.

रामस्य n. als Bedeutung von रभ्.

राम (verschiedenen Ursprungs) 1) Adj. (f. श्री) *a*) *dunkelfarbig, schwarz*. शकुनि *der schwarze Vogel*, so v. a. *Krähe* Kâṭh. Gṛhj. 50,20 (mit unterdrücktem शकुनि 21 und Vishṇus. 73,26). — *b*) **weiss*. — *c*) *erfreuend, entzückend, lieblich, reizend*. रामाराममम् *lieblicher als lieblich*. — 2) m. *a*) *eine Hirschart* Kâraka 1,27. — *b*) **Pferd*. — *c*) *Liebhaber*. — *d*) *Lust, Freude*. — *e*) *Bein. Varuṇa's. — *f*) N. pr.

α) verschiedener Männer. In der älteren Literatur wird ein Mârgaveja und ein Aupatasvini erwähnt. Im Epos und später spielen 3 Râma eine grosse Rolle: Gâmadagnja (auch als Liedverfasser genannt) oder Bhârgava = Paraçurâma, Râghava oder Dâçarathi und Balarâma oder Hâlâjudha (ein älterer Bruder Kṛshṇa's). Die beiden ersten gelten für Incarnationen Vishṇu's. In der späteren Literatur ist Râma ein häufig vorkommender Mannesname. — β) einer der 7 Weisen unter Manu Sâvarṇi. — γ) Pl. eines Volkes. — *g*) Bez. *der Zahl drei* Hemâdri 1,135,23. Vgl. u. *f*) α). — *h*) *रामस्य इषुः *eine Art Rohr*, = रामकाण्ड Râǵan. 8,77. — 3) f. रामी *a*) *eine Dunkle*, so v. a. *ein Weib gemeiner Herkunft*. — *b*) *eine Schöne, ein junges reizendes Weib, Geliebte, Frau*. — *c*) **Jonesia Asoka* Râǵan. 10,56. — *d*) **eine weiss blühende* Kaṇṭakârî Râǵan. 4,34. — *e*) **Aloe perfoliata* Râǵan. 5,46. — *f*) **eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern* Râǵan. 10,177. — *g*) **Asa foetida*. — *h*) **Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,59. — *i*) **Röthel, rubrica*. — *k*) **Mennig*. — *l*) **Fluss*. — *m*) *ein best. Metrum*. — *n*) *ein best. Tact* S. S. S. 227. — *o*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Tochter Kumbhâṇḍa's. — γ) *der Mutter des 9ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 4) f. रामी *Dunkel, Nacht*. — 5) n. *a*) *Dunkel*. — *b*) **das Blatt der Laurus Cassia* Râǵan. 6,175. — *c*) **Chenopodium album*. — *d*) *=कुष्ठ Râǵan. 12,122.

रामक m. 1) *eine best. Tempelform* Hemâdri 2,*a*, 58,10 (कामरामको zu lesen). — 2) *eine best. Mischlingskaste* Vasishṭha 18,4. — 3) N. pr. *a*) = राम und wohl der Râghava Agni-P. 42,25. — *b*) eines Berges.

रामकण्ठ m. N. pr. eines Autors.

रामकथासंग्रह m. Titel eines Werkes.

*रामकरी f. *eine best.* Râgiṇ. Richtig रामकिरी.

रामकर्णामृत n. Titel eines Werkes Burnell, T.

*रामकर्पूर und *°क m. *ein best. wohlriechendes Gras*.

रामकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

रामकवच n. *ein best. Zauberspruch*.

*रामकाण्ड m. *eine Rohrart* Râǵan. 8,78.

रामकाण्ड m. 1) **eine Art Rohr*. Richtig रामकाण्ड. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

रामकिरी f. *eine best.* Râgiṇ. S. S. S. 37. Angeblich auch °कोरी.

रामकुतूहल n. Titel eines Werkes.

रामकुमार m. N. pr. eines Mannes. Auch °मिश्र.

रामकृत् m. *ein best.* Râga S. S. S. 81.

रामकृष्ण m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °तीर्थ, °दीक्षित, °देव, °पण्डित, °भट्ट, °भट्टाचार्य, °भट्टाचार्यचक्रवर्तिन्, °राय, °कृष्णाचार्य, °कृष्णाध्वरिन् und °कृष्णानन्दतीर्थ.

रामकृष्णकाव्य n. Titel eines künstlichen *Gedichts*.

रामकृष्णदीक्षितीय n. *das Werk* Râmakṛshṇadîkshita's (vgl. u. रामकृष्ण) Opp. Cat. 1.

रामकृष्णपद्धति f. Titel eines Werkes.

रामकृष्णविलोमकाव्य n. = रामकृष्णकाव्य.

रामकृष्णीय n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

रामकेलो f. *eine best.* Râgiṇ. S. S. S. 55.

रामकेशवतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रामकौतुक n. Titel eines Werkes.

रामक्री f. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

रामक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

रामगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

रामगायत्री f. *eine best. Hymne auf* Râma (Dâçarathi).

रामगिरि m. N. pr. eines *Berges*.

रामगिरी f. vielleicht so v. a. रामकिरी Gîr. S. 9.

रामगीतगोविन्द Titel eines Gedichts.

रामगीता f. Sg. und Pl. Titel eines Abschnittes im Adhjâtmarâmâjaṇa.

रामगोविन्दतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers.

रामग्राम m. N. pr. eines Reiches.

रामचक्र oder रामाचक्र n. *ein best. mystischer Kreis*.

रामचन्द्र m. 1) Bez. Râma's, des göttlich verehrten Sohnes des Daçaratha. — 2) N. pr. verschiedener späterer Fürsten, Autoren, Lehrer u. s. w. Auch °कवि (Burnell, T.), °कविराज, °गुरु, °दास, °दीक्षित (Burnell, T.), °परमहंस, °भट्ट, °भारत्याचार्य, °शर्मन्, °शेष (Burnell, T.), °सरस्वती, °चन्द्राचार्य und °चन्द्रेन्द्रसरस्वती.

रामचन्द्रकरुणासागरचन्द्रिका f. (Opp. Cat. 1), °चन्द्रकाव्य n. (Burnell, T.), °चन्द्रचम्पू f., °चन्द्रचरित्रसार n. und °चन्द्रपूजाविधि m. (Burnell, T.) Titel von Werken.

रामचन्द्रस्तवराज m. Titel eines Abschnittes in der Sanatkumârasaṁhitâ.

रामचन्द्राश्रम N. pr. 1) m. eines Autors. — 2) n. eines Tîrtha.

रामचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes.

*रामचर m. N. pr. = बलराम.

रामचरण m. N. pr. eines Scholiasten.

रामचरित n. Râma's (Sohnes des Daçaratha)

Thaten.

*रामच्छर्दनक m. *eine best. Pflanze.* v. l. रामाच्छर्दनक.

रामज्ञ m. und रामज्ञीवन m. N. pr. von Männern.

रामठ 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 3, 51,25. — *b*) **Alangium hexapetalum.* — 2) (*m.) n. *Asa foetida* Râǵan. 6,74. — 3) f. ई *das Harz der Gardenia gummifera* Râǵan. 6,77.

रामण 1) *m. *a*) *Diospyros embryopteris.* रमण Râǵan. 11,78. — *b*) *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râǵan. 9,18. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras. v. l. वामना.

रामणि m. Patron.

रामणीयक 1) n. *Lieblichkeit, Schönheit* Bâlar. 21,3. Prasannar. 30,18. Naish. 5,65. — 2) m. oder n. N. pr. eines Dvîpa. — 3) *Adj. = रमणीय.

रामतपन n. Titel einer Upanishad Ind. St. 3, 325,1.

*रामतरणी (Râǵan. 10,128) oder *°तरुणी f. *eine best. Blume.*

रामतर्कवागीश m. N. pr. eines Grammatikers Pischel, de Gr. pr.

रामतापनी f., °तापनीय n., °तापनोपनिषद् f. (Burnell, T.) und °तापिनी f. (Opp. Cat. 1,6778) Titel einer Upanishad.

रामतारकब्रह्मोपनिषद् f. desgl. Opp. Cat. 1.

रामतीर्थ m. N. pr. 1) n. eines Tîrtha. — 2) m. verschiedener Personen. Auch °यति.

रामत्रयोदशाक्षरी f. und रामत्रैलोक्यमोहनकवच n. Bez. bestimmter *Sprüche* Burnell, T.

रामत्व n. Nom. abstr. zu राम (N. pr. eines Sohnes des Daçaratha).

रामदत्त m. N. pr. eines Autors.

रामदास m. N. pr. verschiedener Personen.

रामदुर्ग Titel eines Werkes Burnell, T.

*रामदूत 1) m. Bein. Hanumant's. — 2) f. ई *eine Art Basilienkraut.*

रामदेव m. 1) Bez. Râma's, Sohnes des Daçaratha. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र.

रामद्वादशी f. *der 12te Tag in der — Hälfte des* Ǵjaishṭha.

रामधर m. N. pr. eines Mannes.

रामध्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामन् in मयूर° Hariv. 13994 fehlerhaft für रोमन्.

रामनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

रामनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Ǵaitra, *der Geburtstag* Râma's, Sohnes des Daçaratha. °पूजा f. Burnell, T.

रामनवमीनिर्णय m. Titel eines Werkes.

रामनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Opp. Cat. 1.

रामनाथ m. 1) Bez. Râma's, Sohnes des Daçaratha. °स्तोत्र n. Burnell, T. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

रामनामव्रत n. *eine best. Begehung.*

रामनारायण m. N. pr. eines Grammatikers.

रामनारायणजीव m. N. pr. eines Fürsten.

रामनृपति m. N. pr. eines *Fürsten.*

रामन्यायालंकार m. N. pr. eines Mannes.

रामपटल n. und रामपट्टाभिषेक m. Titel von Werken Burnell, T.

रामपण्डित m. N. pr. eines Mannes.

रामपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामपाल m. N. pr. eines Mannes.

रामपुत्र m. Patron. Rudraka's Lalit. 306,2.fgg.

रामपुर n. N. pr. eines Dorfes.

*रामपूग m. *Areca triandra.*

रामपूजाविधानपद्धति f. (Burnell, T.), °पूजाविधि m. (ebend.) und °पूजाशरणि (richtig °सरणि) f. Titel von Werken.

रामपूर्वतापनीय n. *der erste Theil des* Râmatâpanîja.

रामप्रकाश m. Titel eines Commentars.

रामप्रसादतर्कवागीश m. und °तर्कालंकार m. N. pr. zweier Gelehrten.

रामबाण m. 1) **eine Art Rohr* Râǵan. 8,78. — 2) *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 100. Bhâvapr. 4,31.

रामभक्त m. 1) *ein Verehrer* Râma's (Sohnes des Daçaratha). — 2) N. pr. eines Mannes.

रामभट्ट m. N. pr. verschiedener Männer.

रामभद्र m. 1) Bez. Râma's, Sohnes des Daçaratha. — 2) N. pr. verschiedener Personen. Auch °दीक्षित (Burnell, T.), °भट्ट, °भट्टाचार्य, °यति, °सरस्वती, °सार्वभौमभट्टाचार्य und °भद्राश्रम.

रामभुजंग Titel eines Werkes Burnell, T.

राममन्त्र m. n. *ein an* Râma (Sohn des Daçaratha) *gerichteter Spruch.* °पटल n. Titel *einer Sammlung solcher Sprüche*, °पठनविधि m. Burnell, T.

राममिश्र m. und राममोहन m. N. pr. zweier Männer.

रामयन्त्र n. *ein best. Diagramm.*

रामरक्षा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

रामरहस्य n. und °रहस्योपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

रामराज m. N. pr. eines Autors Bhâvapr. 2,92. Auch fehlerhaft für कामराज.

रामराम m. N. pr. eines Lehrers.

रामरुद्रभट्ट 1) m. N. pr. eines Autors. Titel eines von ihm verfassten Werkes.

रामरुद्रभट्टीय n. und रामरुद्रीय n. Ti von Râmarudrabhaṭṭa verfassten We Cat. 1.

रामल m. N. pr. eines Mannes.

*रामलवण n. *eine Art Salz.*

रामलिङ्गकृति m. N. pr. eines Autors.

रामलीलासूची f. Titel eines Kâvja O

रामलेखा f. N. pr. einer Fürstin.

रामल्य m. N. pr. eines Mannes Bhad 3,46. 4,4.

रामवज्रपञ्जरकवच n. *ein best. Spruch* B

रामवर्धन m. N. pr. eines Mannes.

रामवर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

*रामवल्लभ n. *Zimmt* Râǵan. 6,172.

रामवाजपेय oder °पेयिन् m. N. pr. eine

रामविज्ञापनस्तोत्र n. Titel eines Sto nell, T.

रामविलास m. und °काव्य n. Titel Kâvja.

*रामवीणा f. *eine Art Laute.*

रामव्याकरण n. Titel einer *Grammat*

*रामव्रतिन् m. Pl. *eine best. buddhistisc*

*रामशर m. *eine Art Rohr* Râǵan. 8,78.

रामशर्मन् m. N. pr. eines Autors Comm. ratnâkara 1,3.

*रामशीतला f. = *आरामशीतला Râǵa

रामश्रोपाद् m. N. pr. eines Autors.

रामषडक्षरमन्त्रराज m. *ein best. sechss* Râma *gerichteter Spruch.*

रामषोडशनामन् n. Pl. Titel eines Wer nell, T.

रामसंयमिन् m. N. pr. eines Autors.

*रामसख m. Bein. des Affen Sugriva.

रामसप्तरत्न n. Titel eines Werkes Bu

रामसमुद्धार m. N. pr. eines Mannes.

रामसरस् n. N. pr. eines heiligen *Sees.*

रामसकलनामन् n. Pl. Titel eines Wer nell, T. °नामस्तोत्र n. Titel eines Absc Brahmajâmalatantra.

रामसाधि m. N. pr. eines *Fürsten.*

रामसिंह m. N. pr. eines Mannes. Au

रामसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

रामसूक्त n. *eine best. Hymne.*

रामसूरि m. N. pr. eines Autors Burne

रामसेतु m. N. pr. einer Oertlichkeit. ° Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 18

*रामसेनक m. 1) *Gentiana Cherayta* Bl 173. — 2) *Myrica sapida* Râǵan. 9,20.

रामसेवक m. N. pr. eines Mannes.

रामस्तवराज m. (Burnell, T.), रामस्तुति f. und रामस्तोत्र n. Titel von Werken.

रामस्वामिन् m. Name einer Bildsäule des Râma.

रामहृदय n. Titel eines Abschnitts im Adhjâtmarâmâjaṇa.

रामाचक्र n. wohl fehlerhaft für रामचक्र.

रामाचार्य m. N. pr. verschiedener *Lehrer*.

*रामाच्छूर्नक m. v. l. für रामच्छूर्नक.

रामाणडार (!) N. pr. eines Autors und Titel seines Werkes Opp. Cat. 1. Als Autor wird auch Vishṇuḱitta angegeben.

रामाणडार m. N. pr. eines Autors. °भाष्य n.

रामात्मैक्यप्रकाशिका f. Titel eines Werkes.

रामादेवी f. N. pr. der Mutter Gajadeva's.

रामानन्द m. N. pr. verschiedener Personen. Auch °तीर्थ, °यति, °राज, °सरस्वती, °स्वामिन्.

रामानन्दीय 1) Adj. von Râmânanda *verfasst* Opp. Cat. 1. — 2) n. *ein Werk* Râmânanda's ebend.

रामानुज 1) m. N. pr. eines berühmten Vedânta-Philosophen und Vaishṇava und verschiedener anderer Männer. Auch °दास und °ज्ञाचार्य Burnell, T. — 2) n. Râmânuǵa's *Lehre*.

रामानुजचम्पू f., रामानुजचरित्र n., रामानुजभाष्य n., रामानुजसिद्धान्तसंग्रह m. und रामानुजीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

रामानुष्टुभ् f. *ein best. an* Râma *gerichteter Spruch*.

रामानुस्मृति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामाभिनन्द m., रामाभिषेक m. (Burnell, T.), रामाभ्युदय m., °तिलक (Opp. Cat. 1) und °व्याख्यान n. (Burnell, T.) Titel von Werken.

रामायण 1) Adj. (f. ई) Râma (den Sohn Daçaratha's) *betreffend*. — 2) f. ई *Enkelin der* oder *des Schwarzen*. — 3) n. *ein* oder *das die Schicksale* Râma's *besingendes* (*besingende*) *Epos*.

रामायणकथा f. *die im* Râmâjaṇa *erzählte Geschichte*.

रामायणकथाप्रश्न m., °कथासार (Bühler, Rep. No. 182), °णचम्पू f., °णतात्पर्यसंग्रह m., °णतिलक, °णदीपिका f., °णनाटक n., °णनिर्वचन n., °णपठनफल n., °णप्रबन्ध m., °णमञ्जरी (Ind. St. 14,405), °णमहिमादर्श m., °णमाहात्म्य n., °णरञ्जनी f., °णविवेक m., °णविरोधभञ्जनी f., °णव्याख्या f., °णसंक्षेप m., °णसप्तबिम्ब, °णसारसंग्रह m. und °व्याख्यान n. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

*रामायणिक Adj. *das* Râmâjaṇa *vortragend* Gaṇ. 6,360.

रामायणीय Adj. *zum* Râmâjaṇa *in Beziehung stehend*.

रामायणोपन्यास m. und रामार्चनचन्द्रिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1. Burnell, T.

रामार्य m. N. pr. eines Lehrers.

*रामालिङ्गनकाम m. *rother Kugelamgranth* Riǵan. 10,132.

*रामावक्तोडोपम m. *Anas Casarca* Riǵan. 10,98.

रामाश्रम m. N. pr. eines Gelehrten.

रामाश्वमेध m. Râma's *Rossopfer*, Titel eines Abschnitts im Padmapurâṇa.

रामाश्वमेधिक Adj. *auf* Râma's *Rossopfer bezüglich*.

रामाष्टोत्तरशतनामन् n. Pl. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामि m. Patron. von राम. Auch Pl.

रामिन् Adj. *geschlechtlich ergötzend* in *क्षण°.

रामिल m. 1) **Geliebter, Gatte*. — 2) **der Liebesgott*. — 3) N. pr. eines Dichters.

रामुष N. pr. einer Oertlichkeit.

रामेन्द्रयति m. N. pr. eines Autors.

रामेन्द्रवन m. N. pr. eines Lehrers.

रामेश 1) m. N. pr. eines Mannes. Nur °भट्ट und °भारती (Burnell, T.). — 2) n. Name eines Liṅga.

रामेश्वर 1) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch भट्ट°, °भट्ट, °भट्टारक, °राय und °शर्मन्. — 2) n. *a*) Name eines Liṅga. Auch °लिङ्ग n. — *b*) N. pr. eines Tîrtha. Auch °तीर्थ n.

रामेश्वरपूजा f. Titel eines Werkes Burnell, T.

रामेषु m. 1) **eine Art Rohr*. Vgl. राम 2) *b*). — 2) N. pr. eines Mannes.

रामोत्तरतापनीय n. *der zweite Theil des* Râmatâpanîja.

*रामोद् m. N. pr. eines Mannes.

रामोदन्त m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*रामोदायन m. Patron. von रामोद्.

रामोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

रामोपाध्याय m. N. pr. eines Lehrers.

रामोपासक m. *ein Anbeter* Râma's (Sohnes des Daçaratha).

*राम्भ m. *Bambusstock*.

राम्या (RV. 2,2,8) und राम्यी (dreisilbig) f. *Nacht*.

1. राय in अराय und अरायि.

2. राय m. 1) am Anfange und am Ende von Personennamen = राज *Fürst*. — 2) N. pr. Richtig रय.

*रायण n. = पीडा.

रायणेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Scholiasten.

रायन s. u. रायान.

*रायभाटी f. *Strömung eines Flusses*.

रायमदनपाल m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

रायमुकुट und °मणि m. N. pr. eines Autors.

रायरङ्गाल oder रायवङ्गाल n. *eine Art Tanz* S. S. S. 260.

रायराघव m. N. pr. eines Autors.

रायवङ्कोल m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

रायवङ्गाल s. u. रायरङ्गाल.

रायस्काम Adj. *besitzlustig, reich zu werden wünschend*.

रायस्पोष 1) m. *Vermehrung des Reichthums, Zunahme des Wohlstandes*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ in बक्तरायस्पोषे. — 2) *Reichthümer vermehrend* (Kṛshṇa). — Varâh. Brh. S. 48,74 ist रायस्पोषादिऋभिः zu lesen; vgl. VS. 34,50.

*रायस्पोषक Adj. von रायस्पोष 1).

रायस्पोषदा und °दावन् Adj. *Wachsthum des Besitzes schenkend*.

रायस्पोषवनि Adj. *wachsenden Reichthum verschaffend* Âpast. Çr. 6,6,8.

रायाणानीय m. N. pr. eines Lehrers. v. l. राणायनीय.

रायान (!) m. N. pr. eines Hirten. Einmal रायन.

रायोवाज m. N. pr. eines Mannes.

रायोवाजीय n. Name eines Sâman.

रारा f. N. pr. = राढा 2).

रारीय Adj. = राढीय.

*राल m. und रालक *das Harz der Shorea robusta* Riǵan. 12,116. Bhâvapr. 1,187. Mat. med. 120.

*रालकार्य m. *Shorea robusta*. Wohl fehlerhaft, vgl. Riǵan. 9,80.

राव m. (adj. Comp. f. आ) *Gebrüll, Geschrei, Getöse, Gesumme, Gesang, Schall, Laut*.

रावट् in einer Formel Maitr. S. 2,4,7 (44,1. fgg.).

रावण 1) Adj. *schreien* —, *wehklagen machend* Hariv. 1,41,138. Nur zur Erklärung des Namens des gleichnamigen Râkshasa gebraucht. — 2) m. N. pr. *a*) des zehnköpfigen Fürsten der Râkshasa, jüngern Bruders des Kubera und Beherrschers von Laṅkâ, der von Râma besiegt wird. — *b*) eines Fürsten von Kâçmira. — 3) n. *ein best.* Muhûrta.

रावणागङ्गा f. N. pr. eines Flusses auf Laṅkâ.

रावणचरित्र n. Titel eines Werkes Burnell, T.

रावणभेट् desgl. Opp. Cat. 1. °भैट् Ind. St. 13,482.

*रावणरुद्र *ein best. Saiteninstrument*.

रावणरुद्र m. N. pr. eines *Sees*.

*रावणारि m. Bein. Râma's (Sohnes des Daçaratha).

रावणार्जुनीय n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 184.

रावणि m. Patron. Indragit's und Simhanâ-

da's (Bâlar. 211,15). Pl. *die Söhne* Râvaṇa's.

1. रावन् Adj. *spendend.*

2. रावन् Adj. *schreiend, rufend* in वृकद्रावन्.

रावित 1) Adj. s. u. 1. रु Caus. — 2) n. *Laut, Schall.*

रावित्र् Adj. *brüllend, tosend, schreiend, — wie* (im Comp. vorangehend).

*रावीट m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

राश्, राशते *schreien, krächzen.* Richtig रास् oder वाश्.

राशभ Mârk. P. 48,26 fehlerhaft für रासभ.

राशि m. (*f.) 1) *Haufe, Menge, Masse, Schaar, Gruppe, Quantität, Zahl; ein Haufen von* (im Comp. vorangehend) auch so v. a. *ein Ausbund von.* — 2) als *Maass* so v. a. द्रोण. — 3) (*Sterngruppe*) *Zodiakalbild, ein Zwölftel der Ekliptik, ein astrologisches Haus.* — 4) *ein best.* Ekâha Vaitân.

°राशिक Adj. nach einem Zahlwort *aus so und so vielen Quantitäten, Zahlen bestehend.*

राशिचक्र n. 1) *der Zodiakus.* — 2) *ein best. mystischer Kreis.*

राशित्रय n. *Regel de Tri.*

राशिप m. *der Regent eines astrologischen Hauses.*

राशिप्रविभाग m. *Vertheilung der 12 Zodiakalbilder* (unter die 28 Mondhäuser).

राशिभागानुबन्ध m. *addition of a fraction of the quantity.*

राशिभागापवाक् m. *subtraction of the fraction of an unit.*

राशिभेद् m. *Theil des Zodiakalbildes, — eines astrologischen Hauses.*

राशिमराय n. Du. Name zweier Sâman Âṛsh. Br.

राशिव्यवहार m. *praktische Regel für die Berechnung des Inhalts von Getreidehaufen* Lilâv. 90,8.

राशिशस् Adv. *haufenweise* Çiç. 19,108.

राशिस्थ Adj. *in Haufen stehend, aufgehäuft.*

राशी Adv. 1) mit कर् *auf einen Haufen bringen, zusammenhäufen.* — 2) mit भू *sich anhäufen.*

राशीकरण n. *das Zusammenhäufen.*

राशीकरणभाष्य n. und राशीकरभाष्य n. Titel eines Werkes.

राश्यंश m. = नवांश.

राश्यधिप m. = राशिप.

राष्ट्र 1) m. n. *a) Reich, Herrschaft; Gebiet, Land; Unterthanen, Volk.* Nur einmal m.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Calamität, Elend, Noth.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

राष्ट्रक 1) am Ende eines adj. Comp. = राष्ट्र *Reich.* — 2) Adj. *im Reiche —, im Lande wohnend.* — 3) *f. राष्ट्रिका *eine Art Solanum* Râǵân. 4,23.

राष्ट्रकाम Adj. *nach dem Reich verlangend.*

राष्ट्रकूट m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Mannes Hem. Par. 1,288. 357. 359.

राष्ट्रगोप m. *Hüter des Reiches.*

राष्ट्रतन्त्र n. *Regierungssystem, Regierung.*

राष्ट्रदा Adj. *Herrschaft gebend* Maitr. S. 2,6,7.

राष्ट्रदिप्सु Adj. *Land oder Leute beschädigen wollend, — bedrohend.*

राष्ट्रदेवी f. N. pr. der Gattin Kitrabhânu's.

*राष्ट्रपत Adj. von राष्ट्रपति.

राष्ट्रपति m. *Herr des Reiches, König.*

राष्ट्रपाल 1) m. *a) Hüter des Reiches, Herrscher, König.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Ugrasena's.

*राष्ट्रपालपरिपृच्छा f. Titel eines Werkes.

राष्ट्रपालिका f. = राष्ट्रपाल 2).

राष्ट्रभङ्ग m. *Verfall des Reiches.*

राष्ट्रभय m. *eine dem Reiche drohende Gefahr.*

राष्ट्रभृत् 1) m. *a)* etwa *ein abhängiger Fürst, Tributpflichtiger.* — *b)* Bez. von *Würfeln.* — *c)* N. pr. eines Sohnes des Bharata. — 2) f. *a)* Pl. Bez. *gewisser Sprüche* (VS. 18,38) und *Opferungen* Mân. Çr. 6,2,5. Gṛhs. 1,11. Nom. abstr. राष्ट्रभृत्त्व TS. 3,4,6,2. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

राष्ट्रभृति f. und °भृत्य n. *Aufrechthaltung der Herrschaft.*

राष्ट्रभेदिन् m. *Empörer* 132,20.

राष्ट्रमुख्य m. *der Oberste im Reiche* Daçak. 92,1.

राष्ट्रवर्धन 1) Adj. *das Reich in die Höhe bringend.* — 2) m. N. pr. eines Ministers.

*राष्ट्रवासिन् m. *Bewohner eines Reiches, Unterthan.*

राष्ट्रान्तपाल m. *Hüter der Grenzen des Reiches.*

राष्ट्रि f. *Herrscherin, Gebieterin* Gobh. 4,10,12.

राष्ट्रिक m. 1) *Bewohner eines Reiches, Unterthan.* — 2) *Beherrscher eines Reiches.*

राष्ट्रिन् Adj. *ein Reich innehabend.*

राष्ट्रिय 1) Adj. *etwa *über das Reich handelnd* P. 4,3,87, Sch. — 2) m. *a) Thronfolger und Prätendent* Maitr. S. 2,1,12, v. l. — *b) Schwager des Königs* (in der Bühnensprache). Auch °स्याल.

राष्ट्री f. etwa *Verwalterin, Schaffnerin.*

राष्ट्रीय m. 1) *Thronfolger und Prätendent* Maitr. S. 2,1,12. — 2) *Schwager des Königs.*

राष्ना f. fehlerhaft für राश्ना 2).

1. रास्, रासति, °ते *heulen, schreien.* Die v. l. hat hier und da वाश्. — Intens. रारास्यते *laut schreien, — wehklagen.* v. l. वावाश्यमान. — Mit परि *mit Geschrei begleiten.* v. l. वाश्.

2. रास् Aoriststamm zu 1. रा.

रास m. (adj. Comp. f. या) 1) *ein best. Hirtenspiel, ein Tanz, den* Kṛshṇa *mit seinen Hirtinnen aufführte.* Auch °क्रीडा, °गोष्ठी, °महोत्सव, °यात्रा, रासोत्सव; *der Anführer* oder *die Anführerin eines solchen Tanzes* heissen °प्रणेतर्, रासेश्वर, रासेश्वरी, रासाधिष्ठात्री. °मण्डल n. Kṛshṇa's *Spielplatz.* — 2) *Spiel* überh. — 3) so v. a. *Legende* nach Bühler in नर्मदासुन्दरी°. — 4) **Geschrei von verschiedenen Seiten, Laut, Ton* überh. — 5) *=भाषाशृङ्खलक.

रासक 1) m. *a) eine Art Tanz* Harshaṅ. 99,3. — *b) eine Art von Liedern* Harshaṅ. 99,24. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 134. 230. — 2) m. n. *eine Art von Schauspielen.*

1. रासन Adj. *zur Zunge in Beziehung stehend, schmeckbar.*

2. रासन Adj. *schreiend* u. s. w. in *घोर°.

रासपञ्चाध्यायी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No 81.

रासभ 1) m. *Esel, Eselhengst.* — 2) f. रासभी *Eselin* zu Spr. 1417.

रासभसेन m. N. pr. eines Fürsten.

रासमुन्दर Titel eines Werkes.

रासायन Adj. von रसायन *Elixir.*

रासिन् Adj. *schreiend* u. s. w. in *घोर°.

*रासेरस m. रससिद्धबलौ शृङ्गारकासयोः षष्ठीजागरके रसगोष्ठ्याम् H. an., गोष्ठ्यां रासशृङ्गारयोः रससिद्धिरसावासषष्ठीजागरके Med., उत्सवे Çabdar., परिहासे Gaṭâdh.

राह्ना f. 1) *Gurt.* — 2) *die Ichneumonpflanse.* — 3) * *Mimosa octandra.* — 4) **Vanda Roxburghii* Mat. med. 258. — 5) **Acampe papillosa* Râǵân. 6,82. Bhâvapr. 1,174. — 6) **eine weiss blühende* Kaṇṭakâri Râǵân. 4,35. — 7) **Bdellium* Bhâvapr. 4,155.

राह्नाका f. *Bändchen.*

राह्नावन् Adj. *mit einem Gurt versehen.*

राह्निवन् Adj. *rauschend, geräuschvoll.*

राह्यिवन् Adj. wohl dass.

राह्य in गो° (Nachtr. 5).

*राक्षति m. Patron. v. l. रोक्षिति.

राक्षडी f. *eine Art Composition* S. S. S. 167.

*राक्षवि m. Patron. von राक्ष.

राक्षवीय Adj. *dem* Râhu *eigen* u. s. w. Bâlar. 244,1.

°राक्षित्य n. *das ohne — Sein, Nichthaben.*

राक्षिल m. N. pr. eines Mannes.

राड्ढ m. 1) *der Ergreifer*, Bez. des Dämons, der Sonne und Mond *packt* und dadurch die Verfin-

derselben bewirkt. Bei der Quirlung des
:rank er vom Unsterblichkeitstrank, wo-
Visḥṇu den Kopf abschlug. Der unsterb-
rordene Kopf rächte sich an Sonne und
ie ihn verrathen hatten. Râhu wird auch
Planeten gezählt. Als Ursache der Fin-
ist Râhu *der Drachenkopf, der aufstei-
noten des Mondes* oder, was dasselbe ist,
ichung in Breite der Mondbahn von der
Auch die *Eklipse* selbst und namentlich
ient des Eintritts der Finsterniss wird
âhu bezeichnet. Râhu ist Regent von
on. Den Buddhisten nehmen viele Asura
1. — 2) = *त्याग.

न्य m. fehlerhaft für राक्षगण्य.

त Adj. *verfinstert* (Sonne, Mond).

म्य Adj. Râhu *zugänglich*, *der Verfinste-
'erliegend* Ind. St. 14,368.

सन n. *das von Râhu kommende Verschlin-
Verfinstern der Sonne* oder *des Mondes*.

क्ष m. *der Dämon* Râhu Spr. 986.

क्षण n. *das von Râhu kommende Ergrei-
Verfinstern der Sonne* oder *des Mondes*.

स und *राक्षयाक्ष m. *Sonnen-* oder
sterniss.

क्षत्त्र n. *das Kraut der Ingwerpflanze* Râ-
).

र्शन n. *Eklipse* Âpast.

दिन्, *राक्षमूर्धभिद् und *राक्षमूर्धकर m.
ishṇu's.

त्न n. *Hyacinth* Râǵan. 13,187.

m. N. pr. verschiedener Personen, un-
rn eines Sohnes des Çâkjamuni.

क m. N. pr. verschiedener Personen Dr-

त m. N. pr. eines buddh. Patriarchen
hin. B.

मू m. Bein. Çâkjamuni's.

त्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

स्पर्श m. *Sonnen-* oder *Mondfinsterniss*.

त्क n. Râhu's *Geburt*, so v. a. Râhu's
en, *eine Sonnen-* oder *Mondfinsterniss*.

र्ण 1) *Adj. von राक्षगण्य. — 2) m. Pa-
n राक्षगण.

ण्य m. Patron. von राक्षगण.

क्ष्ट n. und *राक्षत्मृष्ट n. *Allium ascalo-

, रिणाति, रिणीते, रीयते, *रियति; 1)
n, — *machen, laufen lassen*. — 2) *los-
ablösen, abtrennen*, — von (Abl.). — 3)
entlassen, so v. a. *verleihen*. — 4) Med. *in
Stücke gehen, sich auflösen; in's Fliessen gerathen*.

रीण *aufgelöst, verschwunden* Çiç. 14,63. — *Caus.
रेपयति. — Mit अनु Med. *nachfliessen*, mit Acc. —
Mit आ 1) *laufen lassen*. — 2) Med. *laufen*. —
Mit नि 1) *auflösen, trennen, zerstören; zerreissen*.
— 2) *freimachen*, so v. a. *enthüllen*. — 3) Med.
sich frei machen, entrinnen. — Mit निस् 1) *ablö-
sen*. — 2) *anlocken* oder *verführen*. — Mit प्र 1)
abtrennen, austreiben. — 2) Med. etwa *eindringen
in* (Dat.) ṚV. 5,7,8. — Mit वि *zertrennen*. — Mit
सम् 1) *zusammenspülen* VS. 6,18. — 2) *zusam-
menfügen, herstellen, einrichten*.

2. रि am Ende eines adj. Comp. = रै. Vgl. *अति-
रि (unter *अतिरै) und बृहद्रि.

3. रि *die zweite Note*. Abkürzung von ऋषभ.

रिःफ n. = ῥιφη *das 12te astrologische Haus*.

*रिकणाम् n. fehlerhaft für रेकणाम्.

रिक्त 1) Adj. s. u. रिच्. — 2) m. *a*) Bez. *einer
der vier ominösen Bachstelzen* Varâh. Bṛh. S.
45,3. — *b*) *N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ Bez.
des 4ten, 9ten und 14ten lunaren Tages. — 4) *n.
Wald (Einöde).

रिक्तक Adj. *leer*. Von einer Person so v. a.
kein Gepäck habend.

रिक्तकुम्भ n. (m. Hdschrr.) Pl. *Leertöpfigkeit*,
vielleicht so v. a. *leeres Geschwätz*.

रिक्तकृत् Adj. *leer machend, eine Leere bewir-
kend*.

*रिक्तगुरु P. 6,2,42.

रिक्तता f. *Leere* Çiç. 17,40.

रिक्तपाणि Adj. 1) *leere Hände habend, Nichts
in der Hand haltend* Âpast. 1,15,7. — 2) *kein Ge-
schenk bringend* Âpast. 1,8,23.

रिक्तमति Adj. *leeren Sinnes, an Nichts denkend*
Bhâg. P. 4,22,39.

रिक्तहस्त Adj. *leere Hände habend*, so v. a. *kein
Geschenk mitbringend* (Pañkad.) und *kein Geschenk
erhalten habend*.

रिक्तकार Bhâg. P. 8,22,9 fehlerhaft für रिक्थ-
कार.

रिक्तार्क m. *ein auf einen* रिक्त *genannten Tag
fallender Sonntag*.

रिक्ती Adv. mit कर् 1) *räumen, verlassen* Har-
shaṅ. 124,11. Kâd. 183,14. — 2) *forträumen, fort-
schaffen*.

रिक्थ n. 1) *Nachlass, Erbe*. — 2) *Vermögen,
Besitz* überh.

रिक्थग्राह, रिक्थभागिन्, रिक्थभाज् (Gaut. 12,
40. 28,32), रिक्थकर, रिक्थकार und रिक्थका-

रिन् Adj. *erbend; m. Erbe*.

रिक्थाद् Adj. *erbend; m. so v. a. Sohn*.

रिक्थिन् 1) Adj. *erbend; m. Erbe*. — 2) m. *Erb-
lasser* Jâǵñ. 2,51.

रिक्थीय Adj. in अरिक्थीय.

*रिङ्खन् m. = स्तेन.

*रिङ्गा f. = लिङ्गा.

रिख् 1) रिखति = लिख्. Simplex nicht zu be-
legen. — 2) *रेखति (गतौ). — Mit आ *anritzen,
aufreissen* ṚV.

रिङ्ख्, रिङ्खति 1) *kriechen* (von Kindern, die noch
nicht gehen können). — 2) *langsam von Statten
gehen*.

*रिङ्ख 1) m. *a*) *disappointing, deceiving*. — *b*) *a
horse's hoof*. — *c*) *one of a horse's paces*. — *d*)
dancing. — *e*) *sliding, slipping*. — 2) f. आ *a*) *ein
best. Gang der Pferde*. — *b*) *das Tanzen*. — *c*) *Car-
popogon pruriens*.

रिङ्खण n. *das Kriechen von Kindern*.

रिङ्ख्, रिङ्खति, °ते *kriechen* (von Kindern, die
noch nicht gehen können), *sich mit Mühe fortbe-
wegen, sich langsam bewegen* Çiç. 11,47. — Caus.
रिङ्खयति *kriechen lassen*.

*रिङ्गण 1) n. = रिङ्खण. — 2) f. ई *a*) *eine best.
Pflanze*, = केवर्तिका Râǵan. 3,108. — *b*) *Phaseo-
lus trilobus* Râǵan. 3,22.

रिङ्गि f. *Gang, Bewegung*.

रिङ्गित n. *das Wogen*.

रिङ्गिन् Adj. *kriechend* (von kleinen Kindern
gesagt).

रिच्, रिणक्ति, *रेचति, रिच्यते und रिच्यते; 1)
Act. *a*) *räumen, leeren*. — *b*) *freilassen, loslassen*.
— *c*) *überlassen, preisgeben, hingeben, feil haben
für* (Instr.). — *d*) *hinterlassen*. — *e*) *verdrängen*,
so v. a. *an die Stelle von Etwas* (Acc.) *treten*. —
2) Med. Pass. *sich entleeren, leer werden* Taitt.
Âr. 2,16. रिरिचान *leer geworden*. — 3) Pass. *a*)
kommen um, verlustig gehen, befreit werden von;
mit Instr. — *b*) *zu Nichte —, zu Schanden werden*.
— 4) रिक्त und *रिक्त *a*) *leer*. मध्यरिक्त so v. a.
hohl (Hand). — *b*) am Ende eines Comp. *ermang-
elnd, — los*. — *b*) *Nichts besitzend, arm*. — *c*)
eitel, hohl, werthlos. — *d*) in Verbindung mit दिन,
तिथि *der 6te, 9te und 14te lunare Tag*. — Caus.
रेचयति 1) *leer machen*. — 2) *verlassen, aufgeben*.
रेचित *verlassen* Çiç. 10,55. — 3) mit und ohne मारु-
तम् *den Athem entlassen*. — Mit अति 1) Med. Pass.
*hinter sich lassen, hinausreichen über, überragen,
vorwalten, übertreffen, überschüssig —, überlegen
—, zu lang —, zu gross —, mehr sein, schwerer wie-

gen, besser —, schlimmer —, ärger sein, sich höher dünken als (Spr. 7660); die Ergänzung im Acc. oder Abl. — 2) अतिरिक्त *a) überschüssig, übermässig, überflüssig* (so v. a. *unnütz* Hemâdri 2,*a*, 12,8), *zu gross, zu viel, noch mehr, zu spät;* mit einem Acc. *übersteigend um* (Instr.). Am Ende eines Comp. α) *einen Ueberschuss —, zu viel von Etwas habend.* — β) *übertreffend* Kâd. 154,19. 158,3. — *b) verschieden von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *besonder.* — Caus. *überschüssig machen, zu viel thun* Vaitân. — Mit अत्यति Pass. *bedeutend mehr sein, — wiegen als* (Instr.). — Mit अभ्यति Med. Pass. *zu Gunsten von Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *übrigbleiben, Jmd* oder *Etwas zu Gute kommen* Maitr. S. 2,2,13. Kâṭh. 26,4. TS. 2,3,6,1. 7,1,5,6. TBr. 1,2,5,3. 4,5,1. Çat. Br. 1,9,1,18. 3,9,3,34. 11,1,2,5. Kâtj. Çr. 25,13,17. Tândja-Br. 9,7,2. — Mit व्यति 1) Pass. *a) hinausreichen über, überragen, vorzüglicher sein, übertreffen;* mit Acc. oder Abl. — *b) sich trennen von* (Abl.). — *c) sich unterscheiden von* (Acc. oder Abl.). — 2) व्यतिरिक्त *a) überschüssig, übermässig, im Uebermaass versehen mit* (im Comp. vorangehend), *übrig geblieben von* (im Comp. vorangehend). — *b) getrennt* in अ° (Nachtr. 5). — *c) unterschieden, verschieden, ein anderer als* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *d)* am Ende eines Comp. *frei von.* — Mit अनु Med. *nach Jmd sich entleeren.* — Mit आ *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *überlassen.* — Caus. 1) *den Athem entlassen.* — 2) आरेचित in Verbindung mit भू f. so v. a. *verzogen.* — Mit उद् 1) Med. Pass. *hinausreichen über, hervorragen, vorzüglicher sein als* (Abl.). — 2) उद्रिक्त *a) überschüssig, übermässig, im Ueberfluss vorhanden, überflüssig, übrig.* — *b) hinausreichend über* (Acc.) — *c) im Uebermaass —, reichlicher versehen mit, überlegen an;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. — *d) gesteigert durch* (im Comp. vorangehend). — *e) hochmüthig.* — Caus. *steigern.* — Mit समुद्, समुद्रिक्त *im Uebermaass versehen mit* (Instr.). — Mit नि in 1. निरेक. — Mit प्र Med. Pass. 1) *hinausreichen, hervorragen über* (Abl.). — 2) *in hohem Grade sich entleeren, — leer werden* Taitt. Âr. 2,16. — Caus. 1) *übriglassen.* — 2) *lassen, hingeben.* — Mit वि Med. Pass. 1) *hinausreichen über* (Abl.). — 2) *Durchfall bekommen.* विरिक्त *entleert* (Kâraka 8,9), *der seinen Leib entleert hat.* — Caus. 1) *leeren, leer machen.* — 2) *von sich geben, entlassen.* — 3) *laxiren, ausputzen.*

*रिङ्, रेङते (भर्त्सने).

रिट in भृङ्गिरिट.

*रिटि f. 1) *the crackling or roaring of flame.* — 2) *a musical instrument.* — 3) *black salt.* — Vgl. भृङ्गि°, भृङ्गी°.

रिणीनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*रिण्व्, रिण्वति (गतौ).

रित् Adj. *entrinnend.*

*रिद्ध Adj. *reif* (Korn).

*रिधम m. 1) *Frühling.* — 2) *Liebe.*

1. रिप् (= लिप्) 1) *schmieren —, kleben an* (Loc.). Nur रिप्त. — 2) *anschmieren, betrügen.* Nur रिरिपुस्. — Mit अपि, अपिरिप्त *verklebt,* so v. a. *erblindet.*

2. रिप् f. 1) *Betrug, Kniff.* — 2) *Betrüger.* — 3) vielleicht *Erde.*

रिपु 1) Adj. *betrüglich, verrätherisch.* — 2) m. *a) Betrüger, Schelm.* — *b) Widersacher, Feind.* In der Astrol. *ein feindlicher Planet.* — *c) das sechste astrologische Haus.* Auch °भवन n., °भाव m. und °स्थान n. — *d) *Gallapfel* Râgân. 12,144. — *e)* N. pr. eines Sohnes des Çishṭi, des Jadu und des Babhru (VP.² 4,113).

*रिपुघातिनी f. *Abrus precatorius.*

रिपुञ्जय 1) Adj. *den Feind besiegend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

रिपुता f. *das Feindsein.*

रिपुपक्ष Adj. *auf der Seite des Feindes stehend;* m. *Feind* Mahâvîrak. 119,7. Es ist aber vielleicht °पक्षे *auf der Seite des Feindes* zu lesen.

रिपुमल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

रिपुराक्षस m. N. pr. eines Elephanten.

रिपुराशि m. *das sechste astrol. Haus* Varâh. Jogaj. 4,2. 9.

रिप्तलेप m. *was* (an der Hand) *kleben geblieben ist* Âpast. Çr. 8,16,8.

रिप्र 1) n. *Schmutz, Unreinigkeit,* auch in übertragener Bed. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çishṭi. v. l. विप्र.

रिप्रवाह् Adj. *das Unreine entführend.*

*रिप्सु Adj. vom Desid. von रभ्.

रिफ्, रिफति, रेफति (mit आ) 1) *knurren.* — 2) रिफ्यते *geschnarrt werden, die Aussprache des r haben* oder *bekommen.* रिफित *geschnarrt, als r ausgesprochen.* — Die indischen Autoritäten geben der Wurzel die Bedeutungen कथन (कत्थन), युद्ध, निन्दा, हिंसा, दान und क्लेश. — Mit व्यप *umréissen* (also रिफ् = रिख् = लिख्). व्यपरिफत्ताविवेोत्तरवेदिं परिक्रामत: Âpast. Çr. 12,22,7. = विलिखत्तो Comm. — Mit अव dass. — Mit आ *schnarchen.* — Mit वि, विरिफित *der r-Aussprache verlustig.*

रिभ्, रेभति 1) *knarren, knistern, murmeln* (von Flüssigem). — 2) *plaudern, schwatzen, laut werden.* — 3) *jubeln, bejauchzen.* — Mit अभि *anknurren, anbellen.* — Mit वि, विरिब्ध (s. bes.), *विरिभित und *विरेभित.

*रिम्बन् m. = स्तेन.

*रिमेद् m. = अरिमेद्.

*रिम्फ्, रिम्फति (हिंसायाम्).

*रिम्फ m. *der Thierkreis.*

*रिम्ब्, रिम्बति v. l. für रिण्व्.

*रिय्, रियति Denomin. von रै. Vgl. auch u. 1. रि.

रिरंसा f. *das Verlangen sich zu ergötzen,* insbes. *geschlechtlich, Geilheit.*

रिरंसु Adj. *das Verlangen habend sich zu ergötzen* (Çiç. 6,1), insbes. *geschlechtlich, — mit* (Acc. Hem. Par. 2,274), *geil.*

रिरक्षा (ungrammatisch Bhâg. P. und Subhâshit. 1467) und रिरक्षिषा f. *das Verlangen zu bewachen, zu hüten, zu bewahren, zu schützen* (Harshak. 175,19), *aufrechtzuerhalten.*

रिरक्षिषु und रिरक्षु (ungrammatisch Bhâg. P.) Adj. (mit Acc.) *das Verlangen habend zu bewachen, zu hüten, zu bewahren, zu schützen, aufrechtzuerhalten.*

रिरमयिषु Adj. (mit Acc.) *das Verlangen habend zu ergötzen,* insbes. *geschlechtlich.*

रिरिषु Adj. *versehren wollend.*

*रिरी f. *gelbes Messing.*

रिल्कण m. N. pr. fehlerhaft für बिल्कण.

रिवक m. v. l. für रवक.

रिश्, रिशति (हिंसायाम्), °ते 1) *rupfen, abreissen;* daher *abweiden.* — 2) रिष्ट *gezerrt, aus der Lage gebracht, zerrissen, zerbrochen.* — Mit आ Med. *abweiden.* — Mit वि, विरिष्ट *aus der Lage gezerrt, gebrochen* (eig. und übertr.) Vaitân.

रिशा f. *die Rupfende, Zerrende* als Bez. *eines best. Thierchens.*

रिशादस् Adj. als Beiw. der Marut und anderer Götter.

रिश्य m. = ऋश्य.

रिश्यपद् Adj. (f. °पदी) = ऋश्यपद् AV. 1,18,1.

1. रिष्, रिष्यति, रिष्यते (nur intrans.), रिषति, रेषति: 1) *versehrt werden, Schaden nehmen; versagen, misslingen, zu Schanden werden.* रिष्ट *misslungen.* — 2) *beschädigen.* — Caus. रेषयति *versehren, Schaden thun, beschädigen, versagen —, fehlen machen.* Med. *sich Schaden thun; misslingen, zu Schanden werden.* — Desid. रिरिक्षति *beschädigen wollen.* — Mit अनु (°रिष्यति) *nach Jmd* (Acc.) *versehrt*

werden, — *Schaden nehmen*. — Mit अभि *misslingen*. — Mit आ Caus. *schädigen*.

2. रिष् f. *Schaden* oder *Schädiger*. रिषे Dat. Infin.

रिष in नघारिष.

रिषण्य्, रिषण्यति *fehlen*, *versagen*, *unzuverlässig werden*, *fallen*.

रिषण्य Adj. in अरिषण्य.

रिषण्यु Adj. *unzuverlässig*, *trügerisch*.

रिषर्यध्यै Dat. Inf. von 1. रिष् Caus. ṚV. 1,129,8.

*रिषि m. = ऋषि.

रिषीक, रिषीकाणामयनम् als Beiw. Çiva's.

रिषोकर (Conj.) Adj. = किंवद Nîlak. zu Harîv. 2,72,36.

रिष्ट 1) Adj. s. u. रिष्प् und 1. रिष्. — 2) m. *a*) **Schwert*. — *b*) **Sapindus detergens*. Vgl. अरिष्ट. — *c*) N. pr. α) eines Daitja. — β) eines Sohnes des 7ten Manu. — 3) f. रिष्टा N. pr. der Mutter der Apsaras. Richtig wohl अरिष्टा. — 4) n. *a*) *Unheil*, *Unglück* Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,12. — *b*) *ein ungünstiges Vorzeichen*. — *c*) **Glück*, *Heil*.

*रिष्टक m. *Sapindus detergens*.

*रिष्टताति Adj. = क्षेमंकर.

1. रिष्टि f. *Schaden*; *das Misslingen*, *Fehlschlagen*.

2. रिष्टि m. = ऋष्टि *Schwert*. Diese Bed. soll das Wort in अरिष्टामय (Nachtr. 5) nach dem Comm. haben.

*रिष्टीय्, रिष्टीयति = रिषण्य्.

रिष्फ n. = रिःफ.

*रिष्य und रिष्यमूक ungenaue Schreibart für ऋश्य und ऋश्यमूक.

*रिष Adj. = किंवद.

रिह् 1) रेक्ति (अर्चतिकर्मन्), रेढि (रेळ्हि), रिक्काण und रिक्काणा; रीढ in अरीढ; *lecken*, *belecken*, *ablecken*; *liebkosen*. — 2) *रेकति (वधे). — Intens. (रेरिह्यते, रेरिक्त् Partic., रेरिकाण) *wiederholt belecken*, *küssen*. — Mit आ *belecken*, *benagen*. — Mit परि *rings belecken*. — Mit प्रति *belecken*. — Mit सम् *gemeinsam belecken*.

*रिक्म् Adv. *wenig*.

*रिक्मायस् m. = स्तेन.

रिङ्क्षण m. N. pr. fehlerhaft für बिल्क्षण.

*रिङ्क्वन् m. = स्तेन.

1. री, रीयते s. u. 1. रि.

2. री = रै in ऋधद्री.

3.*री f. s. u. र 4).

*रीड्या f. = घृणा und लज्जा.

रीटि in *भृङ्गिरीटि.

*रीठा f. und *°कारञ्ज m. *eine Art* Karañja Râǵan. 9,72.

*रीढक m. *Rückgrat*.

रीढा f. *Geringachtung*.

रीति f. 1) *Strömung*, *Strom*. — 2) *Lauf*, *Bewegung*. — 3) *Strich*, *Linie*, *Reihe* Naish. 7,31. — 4) (*Lauf der Dinge*) *Art*, *Weise*. — 5) *Stil*, *Diction* Vâmana 1,2,6. fgg. — 6) *gelbes Messing*. — 7) *Eisenrost*, *Schlacke*.

रीतिक 1) *n. *eine Salbe aus Messingasche* Râǵan. 13,92. — 2) f. आ *a*) *Messing* Râǵan. 13,1. 30. — *b*) *= 1).

*रीतिकुसुम n., *रीतिज n. und *रीतिपुष्प n. = रीतिक 1) Râǵan. 13,92 nebst Note.

रीती Adv. mit भू *sich in eine Reihe stellen* Pân. Gṛhj. 3,10,23.

रीत्यप्, रीतिंयप् (stark रीत्याप्, रीतिंयाप्) Adj. *Wasser strömend*.

*रीरी f. *gelbes Messing*.

*रीव्, रीवति, °ते (आदानसंवरणयोः).

1. रु, रुवति, रौति (अर्चतिकर्मन्), रवति (buddh.), *रवीति; auch Med. (रवस्व Âpast. Çr. 7,17,2); Partic. रुवत्, ausnahmsweise auch रवत्, रवमाण und रवाण. 1) *brüllen*, *heulen*, *laut schreien*, *toben*, *quaken*, *summen*, *dröhnen*. — 2) °रुत *erklingend vom Geschrei* u. s. w. von. — Caus. रावयति 1) *brüllen lassen*, *zum Schreien bringen*. — 2) °रावित *erklingen gemacht durch das Geschrei* u. s. w. von. — 3) यङ्लुवन् in der Bed. des Intens. Bhâg. P. — *Desid. रुरुषति. — *Desid. vom Caus. रिरावयिषति. — Intens. (रोरवीति, रोरुटि, रोरुवते, °ति, Partic. रोरुवत्) *heftig brüllen*, — *schreien*, — *tosen*, — *dröhnen*. — Mit अनु 1) *Jmds* (Acc.) *Geschrei* u. s. w. *nachahmen*. — 2) *Jmds* (Acc.) *Geschrei* u. s. w. *erwiedern*, *losbrüllen auf* Âpast. Çr. 7,17,2. — 3) °अनुरुत *erklingend vom Geschrei* u. s. w. von. — Mit अभि 1) *anbrüllen*, *anheulen*, *anschreien*. — 2) °अभिरुत *erklingend vom Geschrei* (auch mit Hinzufügung von शब्द् u. s. w.) u. s. w. von. — Mit आ 1) *her* —, *hinbrüllen*, — *dröhnen*, *aufschreien*. — 2) *anbrüllen*. — Intens. *anbrüllen*. — Mit उप in उपरवं und *उपराव. — Mit प्र *laut brüllen*. — Mit प्रति *Jmds* (Acc.) *Geschrei erwiedern*. °रुत mit pass. Bed. — Mit वि 1) *heulen*, *laut schreien*, *summen*, *klingen*, *knarren*. — 2) *anschreien*, *anrufen*. विरुत mit pass. Bed. — 3) विरुत *erklingend vom Geschrei* u. s. w. von (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *laut schreien*. — 2) *ertönen machen*. Nur विरावित in pass. Bed. — Mit सम् *gemeinschaftlich schreien*.

2.*रु m. 1) *Laut*. — 2) *fear*, *alarm*. — 3) *war*, *battle*.

3. रु *zerschlagen*, *zerschmettern*. Zu belegen nur रावियम् (ṚV.) und रुत. Nach dem Dhâtup. hat रवते die Bedeutungen रेषण (रोषण, वध), गति und भाषण. — Intens. (रोरुवत्) dass.

4.*रु m. *cutting*, *dividing*.

*रुंप्, रुंशति und रुंशयति (भाषायाम्).

*रुक Adj. *freigebig*.

रुक्काम Adj. *nach Glanz begierig*.

रुक्केश m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 229.

*रुक्प्रतिक्रिया f. *Behandlung einer Krankheit*, *ärztliche Praxis*.

रुक्म 1) m. n. (nur AV.) *Schmuck von Gold* (vielleicht auch *von Edelsteinen*); in den Brâhmaṇa *Goldscheibe*, *Goldplättchen zum Anhängen*. — 2) m. *a*) **Mesua Roxburghii*. — *b*) **Stechapfel*. — *c*) N. pr. eines Mannes. — 3) n. *a*) *Gold* Râǵan. 13,8. — *b*) **Eisen*.

रुक्मकवच m. N. pr. eines Enkels des Uçanas.

*रुक्मकारक m. *Goldarbeiter*.

रुक्मकेश m. N. pr. eines Sohnes des Bhîshmaka.

रुक्मधर m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,143.

रुक्मत्त् Adj. *glänzend* (Agni).

रुक्मपाश m. *die Schnur*, *an welcher die Goldscheibe hängt*, Vaitân. 28,27.

रुक्मपुर n. *Goldstadt*, Bez. der Stadt Garuḍa's.

रुक्मपुरुष m. Du. Bez. *bestimmter Backsteine* Çat. Br. 6,1,2,30. 10,4,2,14. 5,5,10. Vgl. 8,7,4,8. 10,4,1,6. 5,2,7. 21. 4,15.

रुक्मपृष्ठ Adj. *von Aussen mit Gold belegt*, *vergoldet* MBh. 3,146,11. R. 2.100,19. R. Gorr. 2, 108,19.

रुक्मप्रस्तरण Adj. *einen mit Goldschmuck verzierten Ueberwurf habend*.

रुक्मवाक् m. N. pr. eines Sohnes des Bhîshmaka.

रुक्ममय Adj. *aus Gold verfertigt*, *golden*.

1. रुक्मरथ m. *ein goldener Wagen*, *der Wagen* Rukmaratha's (Droṇa's).

2. रुक्मरथ 1) Adj. *einen goldenen Wagen habend*. — 2) m. *a*) Bein. Droṇa's. — *b*) N. pr. verschiener Männer. Auch Pl.

रुक्मललाट Adj. *mit einem Goldschmuck an der Stirn* (Ross).

*रुक्मलोक् oder *°लौक् n. *ein best. Arzneistoff* Bhâvapr. 4,55. 56.

रुक्मवत्तम् Adj. *mit Goldbehängen an der Brust* (die Marut).

रुक्मवत्त् 1) m. N. pr. des ältesten Sohnes des Bhîshmaka, = रुक्मिन्. — 2) f. °वती *a*) *ein best. Metrum*. — *b*) N. pr. einer Enkelin Rukmin's.

रुक्मवाकुन m. Bein. Droṇa's. Vgl. 2. रुक्मरथ 2) *a*).

रुक्माङ्गद m. N. pr. verschiedener Männer.

रुक्माङ्गदचरित n. und °चरित्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Burnell, T.

रुक्मि m. N. pr. = रुक्मिन् 2) *a*). Nur रुक्मिम् (metrisch).

रुक्मिणिनन्दन (metrisch) m. Metron. Pradjumna's.

रुक्मिणीकल्याण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रुक्मिणीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रुक्मिणीपरिणय m. Titel eines Schauspiels Burnell, T.

रुक्मिणीव्रत n. *eine best. Begehung.*

रुक्मिणीश m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. °विजय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रुक्मिणीस्वयंवर m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रुक्मिणीह्रद n. N. pr. eines Tîrtha.

*रुक्मिदर्प (!), *रुक्मिदारण und *रुक्मिदारिन् m. Bein. Baladeva's.

रुक्मिन् 1) Adj. *Goldschmuck tragend, damit versiert.* — 2) m. N. pr. *a*) des ältesten Sohnes des Bhîshmaka und Gegners Kṛshṇa's, der seine Schwester geraubt hatte. Wird von Baladeva getödtet. — *b*) *eines Gebirges. — 3) f. रुक्मिणी *a*) **eine best. Pflanze,* = स्वर्णक्षीरी Râǵan. 5,53. — *b*) N. pr. α) einer Tochter Bhîshmaka's, die Kṛshṇa mit Gewalt entführte und ehelichte. Sie ist die Mutter Pradjumna's und wird später mit Lakshmî identificirt. — β) verschiedener anderer Frauen Hem. Par. 12,248. — *c*) Name der Dâkshâjanî in Dvâravatî.

*रुक्मिभिद् m. Bein. Baladeva's.

रुक्मिशासन m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

रुक्मेषु m. N. pr. eines Fürsten.

1. रुक्ष् m. *Gewächs, Baum.*

2. रुक्ष Adj. ungenaue Schreibart für रूक्ष.

रुक्ष्म Râǵat. 5,433 fehlerhaft für रूक्ष.

*रुक्समन् n. *Koth, Excremente.*

रुग्न्वित Adj. *von Schmerz begleitet, schmerzhaft.*

रुगार्त Adj. (f. आ) *von Schmerzen geplagt, krank* Venis. 161. Kâmpaka 465.

रुग्ण 1) Adj. s. u. 1. रुज्. — 2) n. *Riss, Spalte* ṚV. 3,31,6.

रुग्णवत् Adj. *eine Ableitung von* 1. रुज् *enthaltend.* f. °वती (sc. ऋच्) Âpast. Ça. 12,15,5.

रुग्दाह m. *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,76.78.99.

रुघ fehlerhaft für रुग्ण.

रुग्भेषज n. *Arzneimittel, Heilkraut.*

रुग्विनिश्चय m. Titel eines medic. Werkes.

*रुङ्निवर्तन n. *Genesung, Gesundheit* Râǵan. 20,67.

रुच्यत् Adj. *das Wort* रुच् *enthaltend.* f. रुच्यती *ein solcher Spruch.*

1. रुच्, रोचते (metrisch auch Act.; Perf. Act. im Veda meist mit transit. Bed.) 1) *scheinen, leuchten, hell sein* (von Sonne, Feuer, Sternen u. s. w.). रुचित *leuchtend,* so v. a. *von der Gluth bestrahlt; glänzend, blank.* — 2) *scheinen —, leuchten lassen.* Nur Perf. act. — 3) *leuchten,* so v. a. *in vollem Glanze erscheinen, prangen.* — 4) *schön —, gut erscheinen, gefallen, — Jmd* (Dat. oder Gen.). Häufig ist die Person zu ergänzen; auch mit Infin. (70,15). रोचमान und रुचित *gefallend, erwünscht, lieb.* उभयतो रुचिते *wenn es beiderseits gefällt.* रुचित angeblich auch *lecker.* — 5) *Gefallen finden, — an* (Acc.), *verlangen nach* (Dat.). — Caus. रोचयति, रोचयते 1) Act. *scheinen —, leuchten lassen.* — 2) Act. *beleuchten, erhellen.* — 3) Act. *gefallen —, angenehm machen.* — 4) Act. *bewirken, dass Jmd* (Acc.) *Gefallen findet, — Verlangen fühlt nach* (Dat.). — 5) Act. Med. (*sich Etwas schön —, gut erscheinen lassen*) *Gefallen finden an, belieben, gutheissen, für gut finden* (mit Acc. oder Infin.); *erwählen, — zu* (mit doppeltem Acc.); *beabsichtigen, im Sinne haben.* Pass. *gefallen, erwünscht sein.* — 6) *Jmd* (Dat.) *gefallen.* — Intens. (रोरुचान) *hell leuchten* ṚV. 4,1,7. — Mit अति 1) Med. *durchleuchten, hinleuchten über* (Acc.). — 2) Med. Act. *heller leuchten als, überstrahlen;* mit Acc. MBh. 7,23,81. — Caus. 1) *Etwas unangenehm empfinden* MBh. 5,189,17. — 2) mit कर्मण्य so v. a. *Etwas in's Werk zu setzen suchen* MBh. 5,93,7. — Mit अनु Caus. Act. *Gefallen finden an, für gut finden, erwählen;* mit Acc. — Mit अभि 1) *leuchten, in vollem Glanze erscheinen, prangen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *gefallen.* अभिरुचित *gefallend, erwünscht, genehm, — Jmd* (Dat. oder Gen.) 302,38. — 3) °अभिरुचित *Gefallen findend an.* — Caus. 1) Act. *bereiten, dass Jmd Gefallen findet an* (Instr.), *angenehm unterhalten;* mit Acc. MBh. 13,10,45. — 2) Act. Med. *Gefallen finden an, belieben, für gut finden, gern haben;* mit Acc. oder Infin. Mit Dat. eines Nom. act. *sich entschliessen zu.* कर्मण्य so v. a. *in's Werk zu setzen suchen.* — Mit अव Med. *herabglänzen.* — Mit आ in आरोकँ, आरोचक und *आरोचन; आरुचय् s. u. रुचय्. — Caus. 1) Med. *Gefallen finden an, billigen, gutheissen;* mit Acc. v. l. रोचये st. आरोचये. — 2) Act. (einmal Med.) *Jmd* (Gen., einmal Acc.) *mittheilen, melden* Lalit. 103,18. 156,21. 161,5. 162,2 (Med.). 244,16. 334,7. Kâraṇḍ. 32,1. 24 (mit Acc.). 55,23. 89,6. Saddh. P. 6, Anf. Vaǵrakkh. 27,19. — Mit उद् Med. *erglänzen.* — Mit उप Med. *strahlend nahen.* — Mit निस् Act. (Perf.) *durch Glanz vertreiben.* — Mit परि Med. *ringsum leuchten.* — Mit प्र Med. 1) *hervorleuchten.* — 2) *einleuchten, gefallen.* — Caus. Act. 1) *erleuchten, erhellen.* — 2) *leuchten lassen.* — 3) *scheinbar —, stattlich —, gefällig machen.* — 4) *empfehlen, anpreisen.* Nur प्रोचित. — 5) *Gefallen finden an, gut befinden.* Nur प्रोचित. — Mit संप्र Med. *gefallen, gut scheinen.* — Mit प्रति Med. *Jmd* (Acc.) *gefallen.* — प्रत्यरोचत MBh. 7,1028 fehlerhaft für अत्यरोचत. — Caus. Act. *Gefallen finden an, belieben, beschliessen.* — Mit वि 1) Med. *scheinen, erglänzen, glänzen, hell sein; erscheinen, — wie* (Nomin.), *sichtbar werden, — sein; einen Glanz um sich verbreiten* (in übertragener Bed.), *ansehnlich werden, ein Ansehen haben, prangen.* Aor. in der klassischen Sprache Act. — 2) Med. *überstrahlen,* mit Acc. — — 3) Act. Perf. *scheinen lassen, erhellen.* — 4) Med. *Jmd* (Gen.) *einleuchten, gefallen.* — Caus. Act. 1) *scheinen lassen, erhellen.* — 2) *Gefallen finden an* (Acc.). स्त्रीधर्मम् so v. a. *geil werden* (von einem Weibe). — Desid. (विरुरुचुषेत!) *zu gefallen wünschen* Ait. Âr. 364,3 v. u. (das vorangehende न wohl zu tilgen). — Mit अतिवि Med. mit zum Ueberfluss wiederholtem अति *überstrahlen.* v. l. अभिव्यरोचत st. अतिव्य°. — Mit अभिवि Med. *glänzen, strahlen.* — Mit सम् Med. *gleichzeitig —, in die Wette scheinen, glänzen, strahlen.* — Caus. Act. *Gefallen finden an, belieben, für gut befinden, beschliessen* (mit Acc.), *erwählen zu* (mit doppeltem Acc.).

2. रुच् f. 1) *Helle, Licht, Glanz.* — 2) *Ansehen, Pracht.* — 3) *Farbe* 300,25. — 4) am Ende eines adj. Comp. *Aussehen* 251,22. — 5) *Gefallen an, Gutfinden, Verlangen nach.* — 6) Pl. *eine best. Klasse von Apsaras* VP.² 2,82.

रुचि 1) Adj. *licht.* — 2) f. रुचा *a*) *Gefallen, Gutfinden.* तद्वै तस्मै न रुचामभ्युपैति *das gefällt ihm nicht.* — Nach Çabdar. = दीप्ति, शोभा, इच्छा, शारिकाशुभाशुभ (सारिका°?).

रुचक 1) *Adj. *a*) *überaus gross.* — *b*) *agreable, pleasing.* — *c*) *sharp, acrid.* — *d*) *tonic, stomachic.* — 2) m. n. *a*) *Zahn.* *m. — *b*) *ein best. glückbringender Stoff.* — *c*) *ein best. Goldschmuck, Halsschmuck* Daçak. 73,9. *m. *n. — *d*) *Ring.* *m. *n. — *e*) **Citrone* Râǵan. 11,150. — 3) m. *a*) **Taube.* — *b*) **Ricinus*

s. — c) *einer der fünf Wundermenschen, nter bestimmten Constellationen geboren* — d) *eine viereckige Säule.* — e) N. pr. α) hnes des Uçanas. — β) eines Fürsten क) VP.² 3,289. — γ) eines Autors Ku- u Prataparr. 329,1. 331,23. 354,27. 374,21. es Berges. — 4) n. a) * *Pferdeschmuck.* ranz. — c) * *Embelia Ribes.* — d) * *So-* Râǵan. 6,93. — e) * *Natrum.* — f) * *süsser*) * *Gallenstein des Rindes.* — h) * *a stom-* i) *ein Gebäude, das von drei Seiten Ter- zt und nur von der Nordseite geschlossen* gl. अधर°, अधरोष्ठ° und ओष्ठ° in Nach-

°यते mit आ *herglänzen* ṚV. 3,6,7. AV.), रुचिँ (Maitr. S. 4,9,5) 1) f. a) *Licht,* - b) *Pracht, Schönheit.* — c) *Farbe.* — d) *Geschmack, Lust,* — *an* oder *zu* (Loc., प्रति, Infin. oder im Comp. vorangehend). *Jmd* (Gen.) *gefallen,* रुचये भू dass., रुचिम् *Lust machen zu* (Dat.). रुच्या und स्वरु- *Gefallen,* — *Belieben,* — *Wunsch.* Am es adj. Comp. *Gefallen findend an, Ver- bend nach.* — e) *Appetit.* — f) *eine Art* rmung. — g) * *Gallenstein des Rindes* 2,58. — h) N. pr. α) einer Apsaras. — attin Devaçarman's. — 2) m. a) *die* रुच् 222,26. fg. — b) N. pr. α) eines Pra- — β) eines Sohnes des Viçvâmitra. — Fürsten.

m. *ein best. Schmuck* Ret. 1, Z. 4 v. u. wohl रुचक.

र 1) Adj. a) *Lust machend, das Verlan- end.* — b) *Appetit machend.* — 2) m. N. Fürsten.

1) Adj. s. u. 1. रुच्. — 2) f. आ *ein best.* Richtig रुचिरा.

वत् Adj. *eine Form der Wurzel* रुच् *ent-* f. °वती *ein solcher Vers.*

[f. am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. चि *Gefallen, Geschmack.* अधर्मरु° MBh. fehlerhaft für अधर्मरु°.

n. dass.

न m. N. pr. eines Autors. Auch °मिश्र.

तीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्र m. N. pr. eines Mannes.

मन् n. *die Stätte des Lichts, die Sonne.*

थ m. N. pr. eines Autors.

ति m. N. pr. eines Scholiasten.

र्वन् m. N. pr. eines Mannes.

रुचिप्रद् Adj. *Appetit machend.*

रुचिप्रभ m. N. pr. eines Daitja.

*रुचिफल n. 1) *Birne.* — 2) *die Frucht der Momordica monadelpha* Râǵan. 7,185.

रुचिभर्तृ m. 1) *der Herr des Lichtes, die Sonne.* — 2) *der Herr der Lust, Gatte.*

रुचिर 1) Adj. (f. आ) a) *hell, glänzend.* — b) *prächtig, schön.* — c) *gefallend, genehm, zusagend, ansprechend,* — *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — d) *appetitlich.* — e) * *lecker.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes der Senaǵit. — 3) f. आ a) *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,58. — b) Name *zweier Metra.* — c) N. pr. eines Flusses. — 4) *n. a) *Silber* Râǵan. 13,14. — b) *Safran.* Richtig सुषिर. — c) *Rettig* Râǵan. 7,15. — d) *Gewürznelken.* Richtig सुषिर. — Vgl. ओष्ठरुचिर.

रुचिरकेतु m. N. pr. eines Bodhisattva.

*रुचिरज्ञन m. *Moringa pterygosperma* Râǵan. 7,29.

रुचिरदेव m. N. pr. eines Prinzen.

रुचिरधी m. N. pr. eines Fürsten.

*रुचिरप्रभासंभव m. N. pr. eines Schlangendämons.

रुचिरभाषण Adj. *von glänzender Rede, schön redend* Daçak. 36,21.

रुचिरमूर्ति Adj. *von schöner Gestalt* Daçak. 9,11.

रुचिरश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*रुचिरातनय m. Metron. Kakshivant's Gal.

रुचिराश्व m. N. pr. eines Sohnes des Senaǵit.

*रुचिरासुत m. Metron. Pâlakâpja's.

रुचिरुचि m. N. pr. eines Mannes Âsh. Br.

*रुचिवह् Adj. *Licht bringend.*

रुचिष्य Adj. 1) *gefallend, genehm, erwünscht.* — 2) *Appetit machend.* — 3) * *lecker.*

रुचिस्थ Adj. Suça. 1,219,15 fehlerhaft für रुचिष्य *Appetit machend.*

रुची (metrisch) f. = रुचि *Licht, Glanz.* Pl. Naish. 8,28.

रुचे Dat. Infin. zu 1. रुच् 1) ṚV. 9,23,2. AV. 10,2,16.

रुच्य 1) Adj. (f. आ) a) *gefallend, prächtig, schön* Naish. 8,28. — b) *Appetit machend* Râǵan. 13,33. 129. 131. 135. 165. — 2) *m. a) *Geliebter, Gatte.* — b) *Strychnos potatorum* Râǵan. 11,200. — c) *Aegle Marmelos.* — d) *Reis.* — 3) *f. आ a) *schwarzer Kümmel* Râǵan. 6,61. — b) *eine Gurkenart* Râǵan. 7,216. — 4) *n. *Sochalsalz* Râǵan. 6,93.

*रुच्यकन्द् m. *Arum campanulatum* Râǵan. 7,68.

रुच्यवाकून m. N. pr. eines der 7 Ṛshi unter Manu Rohita. v. l. कव्यवाकून.

1. रुज्, रुजति 1) *erbrechen, zerbrechen, zertrümmern, zerpflücken.* रुग्ण *zerbrochen, zerschmettert.* शोकरुग्ण *vor Kummer gebrochen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Schmerzen bereiten, Pein verursachen.* Bei unpersönlicher (in Bhaṭṭ. auch persönlicher) Ausdrucksweise auch mit Gen. des Objects 235,30. fgg. — Caus. रोजयति *einen Schlag versetzen auf* (Loc.). — Desid. in रुरुक्षति. — Mit अभि *Schmerzen bereiten,* mit Acc. Kâraka 2,6. — Mit अव *abbrechen.* अवरुग्ण *abgebrochen.* अवरुग्नम् MBh. 7,1345 schlechte Lesart für अवस्थानम्. — Mit आ (hier und da auch Med.) *erbrechen, zerbrechen, abbrechen, ausbrechen, zerhauen, zerfleischen.* केशानारुज्य *sich die Haare ausraufend.* आरुग्ण *zerbrochen* u. s. w. — Mit समा *zerbrechen, abbrechen.* — Mit उद् Med. (उद्रुक्ते) *sich von einem Schlage erholen.* — Mit समुप oder समुपा *einhauen auf, hart bedrängen.* — Mit परि *rings aufbrechen.* — Mit प्र *zerbrechen.* — Mit वि *zerbrechen, zerschmettern, zerreissen.* विरुग्ण *zerrbrochen* u. s. w. विरुग्न (!) Ind. Antiq. 8,241. — Mit सम् 1) *zerbrechen.* संरुग्ण *zerschmettert.* — 2) *Schmerzen bereiten,* mit Acc. Kâraka 2,6.

2. रुज् 1) Adj. am Ende eines Comp. *zerbrechend, zerschmetternd.* — 2) f. a) *Schmerz, Krankheit.* मानसी *Seelenschmerz.* — b) *Costus speciosus* Bhâvapr. 3,95. Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

3. रुज्, रुजामि ṚV. 4,4,11 = TS. 1,2,14,4 vielleicht so v. a. ऊर्जयामि.

रुज् 1) Adj. (f. आ) *zerbrechend, zerschmetternd* VS. 10,8 (nach Mahîdh.). Vgl. वलंरुज्. — 2) m. von unbekannter Bed. AV. 16,3,2. — 3) f. रुजा a) *das Zerbrechen* Mṛcch. 26. — b) *Schmerz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — c) * *Costus speciosus* oder *arabicus.* — d) * *Schafmutter.*

रुजस्कर Adj. *Schmerzen bereitend.*

रुजाकर 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) *m. *Krankheit.* — 3) *n. *die Frucht der Averrhoa Carambola.*

रुजाना f. ṚV. 1,32,6 nach Nigh. 1,13 und Nir. 6,4 *Fluss.*

रुजापह् Adj. *Schmerzen vertreibend.*

रुजावत् Adj. *schmerzhaft.*

*रुजाविन् ved. Adj. wohl dass.

*रुजासह् m. *Grewia elastica* Râǵan. 9,114.

*रुट्, रोटते (प्रतिघाते, दीप्तौ), रोटयति (रोषे, भाषार्थे oder भासार्थे).

रुठ्, *रोठति (उपघाते), रोठते (प्रतिघाते) *quälen, peinigen.*

*रुणास्करा *f. eine Kuh, die sich leicht melken lässt.*

*रुण्ट्, रुण्टति (स्तेये).

*रुण्ठ्, रुण्ठति (गतौ, आलस्ये, प्रतिघाते, खेटे, स्तेये).

*रुण्ड्, रुण्डति (स्तेये).

रुण्ड Adj. *verstümmelt;* m. *ein verstümmelter Mensch, ein blosser Rumpf* Paṇkad. 17,4. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

रुण्डक 1) m. = रुण्ड. Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — 2) *f. रुण्डिका *a*) *Schlachtfeld.* — *b*) *Liebesbotin.* — *c*) *Thürschwelle.* — *d*) = विभूति.

रुत् 3 1) Adj. s. u. 1. und 3. रु. — 2) n. *Gebrüll, Geschrei, Gewieher* (Varâh. Jogas. 8,5), *Gesang* (der Vögel) u. s. w. Häufig Pl.

रुतज्ञ Adj. *die Sprache* (der Thiere oder Vögel) *verstehend;* m. *Augur.*

रुतवेत्तृ Nom. ag. dass.

रुताभिज्ञ Adj. dass.

रुथ m. N. pr. eines Mannes.

1. रुद्, रोदिति (रुद् neben रुदिक्ति, रोदेत् = रुद्यात् Baudh. 1,7,15,30), रुदति (ved.); episch auch Med. (रुदते, रुदमान, रोदताम्, रोदमान); 1) *jammern, heulen, weinen.* रुद्यमाने *wenn geweint wird.* रुदिता *weinend* 125,18 wohl fehlerhaft für रुदती. — 2) *bejammern, beweinen.* — 3) रुदित *von Thränen benetzt.* — रोत्स्यति gehört zu रुध्. — Caus. रोदयति *jammern —, heulen —, weinen machen.* — Desid. *रुरुदिषति; vgl. रुरुदिषु. — Intens. (रोरुद्यते, रोरुदती) *heftig jammern* u. s. w. — Mit अनु 1) *hinterdrein weinen.* — 2) *weinen um* oder *über* (Acc.). — 3) *Jmd* (Acc.) *nachjammern, in Jmds Jammer einstimmen.* — 4) *weinen* (?). — Mit अभि, °रुदित *jammernd ausgestossen* (Laute). — Mit अव, °रुदित *worauf Thränen gefallen sind.* — Mit उपा *bejammern, beweinen* Bhaṭṭ. — Mit उप *wehklagen über* (Acc.) Hemâdri 1,29,21. — Mit नि, निरुदित *weinerlich vorgetragen* Saṃhitopan. 7,3. — Mit प्र 1) *zu jammern —, zu heulen, — zu weinen anfangen.* प्ररुदित *der angefangen hat zu weinen,* so v. a. *weinend.* — 2) *laut jammern, heulen.* — 3) *mit Jmd* (Acc.) *weinen.* — Mit वि *laut jammern, — heulen, — weinen.* — Mit सम् in संरोदन.

2. रुद् Adj. *jammernd, heulend* in अघरुद् 3 und *भवरुद्.

*रुद्य m. 1) *Kind.* — 2) *Hund.* — 3) *Hahn.*

रुदन n. *das Jammern, Weinen* in einer Etymologie.

*रुदन्तिका und *रुदन्ती f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,58.

रुदित 1) Adj. s. u. 1. रुद्. — 2) n. *das Jammern, Heulen, Weinen.*

रुद्धक n. *Citrone.* Vielleicht fehlerhaft für रुचक.

रुद्धमूत्र Adj. *an Harnverhaltung leidend.*

रुद्र 3 (auch dreisilbig) 1) Adj. als Beiw. verschiedener Götter nach den Erklärern *heulend, heulen machend, mit Gebrüll laufend, schrecklich; Uebel vertreibend; zu preisen* u. s. w. — 2) m. *a*) *der Sturmgott,* Name des Beherrschers der Marut. Schon in den Brâhmaṇa wird Rudra zuweilen als eine Form des Agni aufgefasst; in der Folge wird Çiva mit ihm identificirt. — *b*) Du. s. भवारुद्र 3 und सोमारुद्र. — *c*) Pl. *die Söhne* Rudra's, *eine best. Schaar von Winden, die* Marut; später werden sie auch als Kinder Kaçjapa's und der Surabhi gefasst. Man nimmt ihrer *eilf* (die Namen variiren stark) und auch *dreiunddreissig* an. — *d*) Bez. *der Zahl eilf* Râǵan. 4,176. — *e*) *der eilfte.* — *f*) abgekürzte Bez. *der an* Rudra *gerichteten Sprüche* Mân. Ç. 11,2,1. Gobh. 1,4. Gaut. 19,12. Vasishṭha 22,9. — *g*) Bez. *des ersten* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *h*) *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185; vgl. 4) und रुद्रवीणा. — *i*) mystische Bez. *des Lautes* ए. — *k*) N. pr. α) Pl. eines Volkes VP.² 2,132. v. l. पुण्ड्र. — β) verschiedener Männer. — γ) eines zu den Viçve Devâs gezählten göttlichen Wesens. Richtig रुद्र. — 3) f. रुद्रा *a*) **eine best. Schlingpflanze.* — *b*) N. pr. α) einer Gattin Vasudeva's. — β) einer Tochter Raudrâçva's VP.² 4,129. v. l. भद्रा. — 4) *f. रुद्री *eine Art Laute;* vgl. 2) *h*).

रुद्रक m. N. pr. eines Mannes. v. l. उद्रक.

रुद्रकलश m. *ein best. beim Planetenopfer gebrauchter Topf.*

रुद्रकल्प m., °तन्त्र m., रुद्रकवच n. (Opp. Cat. 1) und °स्तोत्र n. Titel von Werken Burnell, T.

रुद्रकविन्द्र m. N. pr. eines Autors.

रुद्रकाटि f. N. pr. fehlerhaft für °कोटि.

रुद्रकाली f. *eine Form der* Durgâ.

रुद्रकोटि f. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n.

रुद्रकोश m. Rudra's *Wörterbuch.*

रुद्रगण m. Rudra's *Schaar, die* Rudra.

रुद्रगर्भ m. Bein. Agni's.

रुद्रगायत्रि (metrisch) und °त्री f. Bez. *des Spruches* तत्पुरुषाय—तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् (Taitt. Âr. 1,10,5) und *einer Modification desselben* Hemâdri 1,198,15. 196,16. 746,15. 16.

रुद्रगीत n. und °गीता f. Sg. und Pl. *das Lied von* Rudra.

रुद्रचण्डिक *ein best. Spruch.*

रुद्रचण्डी f. *eine Form der* Durgâ.

रुद्रचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

रुद्रच्छत्र m. N. pr. eines Mannes.

*रुद्रज m. *Quecksilber* Râǵan. 13,109.

रुद्रजटा f. *eine best. Schlingpflanze* Bhâv. 120. Râǵan. 3,67.

रुद्रजप m. *ein best. an* Rudra *gerichtetes* °कल्प Mân. Ç. 11,7.

रुद्रजपन n. *das leise Hersagen des* Rudra

रुद्रजापक und °जापिन् Adj. *den* Rudra *leise hersagend.*

रुद्रजाप्य n. *ein best. an* Rudra *gerichtetes*

रुद्रजाबालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

रुद्रट m. N. pr. = रुद्रभट्ट.

रुद्रतनय m. Rudra's *Sohn,* Bez. 1) der Maruts — 2) *des *Schwertes.* — 3) *des dritten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

रुद्रत्रिपाठिन् m. N. pr. eines Autors Haug der Einl. zu Daçar. 30.

रुद्रत्व n. Nom. abstr. zu रुद्र 2) *a*) Kap. S.

रुद्रदत्त 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) eines medic. Werkes.

रुद्रदत्तवृत्ति f. Titel eines Werkes.

रुद्रदामन् m. N. pr. eines Fürsten Ind. Ant. 10,157.

रुद्रदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

रुद्रधर m. N. pr. eines Autors.

*रुद्रनिर्माल्य n. *eine best. Pflanze* Bhâv. 119,*f.*

रुद्रन्यायवाचस्पतिभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors.

रुद्रपण्डित m. N. pr. eines *Gelehrten.*

*रुद्रपत्नी f. 1) Rudra's *Gattin.* — 2) *usitatissimum.*

रुद्रपद्धति f. Titel eines Werkes.

रुद्रपाल m. N. pr. eines Mannes.

रुद्रपुत्र m. Patron. des 12ten Manu.

रुद्रपुर n. N. pr. eines Staates.

रुद्रपूजन n. und °पूजा f. Titel von Werken

रुद्रप्रताप m. N. pr. eines Fürsten.

रुद्रप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes Burnell

रुद्रप्रयाग m. Bez. *des Zusammenfluss* Mandâkini mit der Gaṅgâ.

रुद्रप्रश्न m. Titel eines Werkes Opp. Cat.

*रुद्रप्रिया f. *Terminalia Chebula.*

रुद्रभट्ट m. und °भट्टाचार्य m. N. pr. von Gelehrten

रुद्रभाष्य n. Titel verschiedener Werke Cat. 1.

*रुद्रभू f. *Leichenstätte.*

रुद्रभूति m. N. pr. 1) eines Lehrers. — 2) Heerführers Ind. Antiq. 10,157.

रुद्रभैरवी f. *eine Form der* Durgâ.

रुद्रमय Adj. Rudra's *Wesen habend.*

रुद्रमहादेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

रुद्रयज्ञ m. *ein dem* Rudra *geltendes Opfer.*

रुद्रयामल n., °तन्त्र n. (Burnell, T.) und °यामिल n. (Opp. Cat. 1) Titel eines Tantra.

रुद्रराय m. N. pr. eines *Fürsten.*

रुद्रराशि m. N. pr. eines Mannes.

रुद्ररोदन n. *Gold.*

रुद्ररोमन् f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*रुद्रलता f. *eine best. Schlingpflanze.*

रुद्रलोक m. Rudra's *Welt* VP.^{2} 2,230.

रुद्रवट N. pr. eines Tîrtha.

रुद्रवरूथ Adj. *die aus* Rudra's *bestehende Schaar um sich sammelnd* (Soma).

रुद्रवत् Adj. Rudra oder *die* Rudra *mit sich habend.*

रुद्रवर्तनि Adj. Beiw. der Açvin.

*रुद्रविंशति f. Bez. *der letzten 20 Jahre im 60-jährigen Jupitercyclus.*

रुद्रविधान n. und °पद्धति f. Titel von Werken.

रुद्रवीणा f. *eine Art Laute* S. S. S. 189.

रुद्रव्रत n. *eine best. Begehung.*

रुद्रशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen.

रुद्रसंहिता f. Titel eines Werkes VP^2. 2,151.

रुद्रसंप्रदायिन् m. Pl. *eine best. Secte.*

रुद्रसंमित Adj. *elf zählend* Râgân. 10,79.

रुद्रसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

रुद्रसर्ग m. 1) *die von* Rudra *ausgehende Schöpfung.* — 2) *die Schöpfung der* Rudra's (Obj.).

रुद्रसहस्रनामन् n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

रुद्रसामन् n. Name eines Sâman.

रुद्रसावर्णि m. N. pr. des 12ten Manu.

रुद्रसावर्णिक Adj. *dem* Rudrasâvarṇi *gehörig, unter ihm stehend.*

रुद्रसावित्री f. *eine best. Nachbildung der* Sâvitrî AV. Pariç. 40,2.

रुद्रसिंह m. N. pr. verschiedener Männer.

रुद्रसोम m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 10,157.

रुद्रसुत m. Patron. Skanda's Kâd. 2,12,3.

रुद्रसुन्दरी f. N. pr. einer Göttin.

*रुद्रसू f. *eine Mutter von elf Kindern.*

रुद्रसूक्त n. *eine best. Hymne.*

रुद्रसूरि m. N. pr. eines Autors.

रुद्रसृष्टि f. *die Schöpfung* Rudra's oder *der* Rudra (Obj.).

रुद्रसेन m. N. pr. eines Kriegers.

रुद्रसेना f. Rudra's *Heer.* Pl. Çâṅkh. Çr. 4,19,9.

रुद्रसोम N. pr. 1) m. eines Brahmanen. — 2) f. आ der Gattin eines Somadeva Hem. Par. 13,1.

रुद्रस्कन्द m. N. pr. eines Scholiasten.

रुद्रस्वर्ग m. Rudra's *Himmel.*

नरुद्रस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

रुद्रहास m. N. pr. eines göttlichen Wesens Bâlar. 89,17.

रुद्रहिमालय m. N. pr. eines Gipfels des Himâlaja.

रुद्रह्वति Adj. *die Anrufung von den* Rudra (*Lobsänger* nach Manuh.) *habend, von ihnen angerufen.* Vgl. रुद्रहोतृ.

रुद्रहृदय n. und °हृदयोपनिषद् f. Titel von Werken Burnell, T.

रुद्रहोतृ Adj. *die* Rudra *zu Anrufern habend, von ihnen angerufen* Taitt. Âr. 4,10,3. Vgl. रुद्रह्वति.

रुद्राक्रीड m. *Leichenstätte.*

रुद्राक्ष 1) m. *Elaeocarpus Ganitrus;* n. *die* (zu Rosenkränzen verwendete) *Beere.* — 2) = रुद्राक्षमाला. — 3) Titel einer Upanishad.

रुद्राक्षमाला (Harshaṅ. 74,8) und °मालिका (Kâd. 254,20) f. *Rosenkranz.*

रुद्राक्षमाहात्म्य n. und °वर्णन n. Titel von Werken Burnell, T.

रुद्राक्षवलय *Rosenkranz* Kâd. 45,15.

रुद्राक्षोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Burnell, T.

रुद्राङ्कुश m. Rudra's *Dreizack* Bâlar. 29,8.

रुद्राचार्य m. N. pr. eines Mannes.

रुद्राणी f. 1) Rudra's *Gattin.* — 2) *ein elfjähriges nicht menstruirendes Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin darstellt.* — 3) **eine best. Pflanze,* = रुद्रजटा Râgân. 3,68.

रुद्राध्याय m. Bez. *bestimmter an* Rudra *gerichteter Gebete* Hemâdri 1,200,16.

रुद्राध्यायिन् Adj. *die* Rudrâdhjâja *genannten Gebete hersagend.*

रुद्रानुज्ञ m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

रुद्राभिषेकविधि m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रुद्रायणा m. N. pr. eines Fürsten.

रुद्रायतन n. *ein dem* Rudra *geweihter Tempel* Varâh. Bṛh. S. 46,6.

*रुद्रारि m. *der Liebesgott.*

रुद्रावर्त N. pr. eines Tîrtha.

रुद्रावसृष्ट Adj. von Rudra *abgeschossen.*

*रुद्रावास m. Rudra's *Wohnstätte,* d. i. Kâçi.

रुद्राक्ष Adj. *elf Namen habend* Râgân. 6,47.

रुद्रिय 1) Adj. (f. आ) *dem* Rudra oder *den* Rudra's *gehörig* u. s. w. — 2) m. Sg. und Pl. *die Schaar der* Marut. — 3) n. Rudra's *Macht.* Nach Sây. auch = मुख.

रुद्रीय Adj. (f. आ) = रुद्रिय 1) Kap. S. 38,2.

रुद्रैकादशकमन्त्र m. Pl. (Hemâdri 1,410,10) und रुद्रैकादशिनी f. *die elf* Rudra-*Hymnen* (Anuvâka in der TS.).

रुद्रोपनिषद् f. Titel zweier Upanishad.

रुद्रोपस्थ m. N. pr. eines Berges.

1. रुध्, रोधति *wachsen, sprossen.* — Mit अव in 1. अवरोध und 1. अवरोधन. — Mit उद् in उद्रोधन. — Mit प्र in प्ररोधन. — Mit वि *wachsen, sprossen.*

2. रुध्, रुणद्धि, रुन्द्धे; episch रुन्धति, °ते, रोधति; रुद्ध Partic. 1) *zurückhalten, aufhalten, anhalten, in seiner Bewegung hemmen.* — 2) *zurückstossen* Bhaṭṭ. — 3) *zurückhalten, festhalten, vor einem Falle bewahren.* — 4) *einschliessen, einsperren,* — *in* (Loc.). Angeblich auch mit doppeltem Acc. — 5) einen Weg oder Platz *versperren* Kâd. 95,8. — 6) einen Feind, einen Ort *einschliessen, belagern, besetzen.* — 7) *verschliessen.* — 8) *verhüllen, verdecken.* — 9) *verstopfen, erfüllen, anfüllen.* — 10) *erfüllen, ergreifen* von einer Gemüthsstimmung Bâlar. 42,9. — 11) *hemmen, unterdrücken, verhindern, wehren, verwehren.* रुद्ध von einem Zauberspruche so v. a. *nicht wirkend.* — 12) *zurückhalten,* so v. a. *bei sich behalten.* — 13) *sparen, kargen mit;* mit Acc. — 14) *einbüssen, verlieren* TS. 2,6,8,5. Çat. Br. 12,4,2,4. 3,8. 5,2,17. 14,4,2,19 (Chr. 32,8). — 15) etwa *zerreissen* AV. 19,29,3. — Caus. रोधयति, °ते (metrisch) 1) *zurück* —, *aufhalten.* — 2) *Jmd durch Jmd einsperren lassen,* mit doppeltem Acc. — 3) *belagern lassen durch* (Instr.). — 4) *verschliessen* (mit einem Deckel) Bhâvapr. 2,89. — 5) *Macht ausüben auf, fesseln;* mit Acc. — 6) *quälen, peinigen.* In dieser Bed. auch रुन्धयति. — Mit अनु 1) *einen Weg versperren.* — 2) *einschliessen, umzingeln.* — 3) *fesseln, in seine Gewalt bringen, beherrschen.* — 4) °रुध्यते *sich einschliessen in, sich hängen an* (Acc.). — 5) *Jmd* (Acc.) *auf dem Fusse folgen.* अनुरुध्य *unmittelbar nach* (Acc.). — 6) *kleben* —, *haften bleiben* (von einer Unreinheit) M. 5,63. — 7) *an Jmd* oder *Etwas hängen, Jmd zugethan sein,* — *seine Zuneigung zu erkennen geben, einer Sache sich hingeben, obliegen, sich angelegen sein lassen, an Etwas halten* (*nicht aufgeben*), *Gefallen finden an;* mit Acc. Gewöhnlich अनुरुध्यते, °ति (metrisch); °रुन्ध्यते u. s. w. fehlerhaft. स्वर्गार्थमनुरुद्ध: so v. a. *den Himmel im Auge habend.* — 8)

Med. Act. (metrisch), insbes. °रुध्यते *sich richten nach, Rücksicht nehmen auf;* mit Acc. — 9) Med. *billigen, gutheissen;* mit Acc. — 10) *in Verwirrung —, in Unordnung bringen.* v. l. besser उप. — Mit अप *abhalten, abwehren; verstossen, ausschliessen,* namentlich von Herrschaft oder Besitz (Abl.) *vertreiben.* — अपरुद्ध Kim. Nitis. 13,73 fehlerhaft für उपरुद्ध. — Desid. अपरुरुत्स्यमान *den man abschaffen will.* — Mit व्यप Intens. (मा स्मैनं व्यपरोरुधः) *Jmd verstossen, der Herrschaft berauben* R. ed. Bomb. 2,58,23. — Mit अभि 1) *abwehren, abhalten.* — 2) *belästigen, beunruhigen.* v. l. उप. — Mit अव 1) *Jmd abhalten, zurückhalten, — von* (mit doppeltem Acc. Kauç. 19). अवरुद्ध Gaut. 12,33. — 2) *festhalten, einschliessen.* — 3) *absondern, zurückstellen, einsperren, einschliessen, einhegen, — in* (Loc., ausnahmsweise Acc.); *beseitigen.* अवरुद्ध *eingesperrt in* (Acc.) RV. 10,28,10. — 4) *zuziehen, zusammenbinden.* Nur अवरुद्ध. — 5) *versperren, hemmen.* — 6) *belagern.* — 7) *umlagern, umgeben.* — 8) *bedecken, verhüllen.* Nur अवरुद्ध *verhüllt* auch so v. a. *unerkannt.* — 9) *verstossen, ausschliessen, vertreiben, — aus* (Abl.). — 10) *verschaffen, — von* (Abl.). — 11) *an Jmd hängen, Jmd zugethan sein;* mit Acc. — 12) Med. *a) in sich schliessen, enthalten.* — *b) erhalten, erlangen, erreichen.* अवरुद्ध *erhalten, erlangt.* — *c) bei sich behalten,* so v. a. *nicht gewähren.* — Caus. in वेगावरोधित *verstopft.* — Desid. अवरुरुत्सते (Bhâg. P. auch Act.) *zu erlangen wünschen, einzuholen suchen.* — Intens. (मा स्मैनमवरोरुधः) *aus der Herrschaft vertreiben, der H. berauben.* — Mit अवाव Bhâg. P. ed. Bomb. 2,7,21 sehr künstlich gedeutet. — Mit पर्यव in *°रोध. — Mit प्रत्यव 1) *hemmen, unterdrücken.* Nur °रुद्ध. — 2) *wiedererlangen.* Nur °रुध्य Absol. — Mit समव 1) *einsperren, einschliessen.* — 2) *erlangen, erhalten.* Nur °रुद्ध. — 3) Pass. *a) enthalten sein in* (Loc.). — *b) ausgeschlossen werden, einer Sache verlustig gehen* Harîv. 3,17,49. — Mit आ 1) *einschliessen, einsperren.* — 2) *umzingeln, belagern.* — 3) *abwehren, verscheuchen.* — 4) Med. *a) festhalten, herholen, beitreiben.* Ausnahmsweise auch Act. — *b)* Kaush. Up. 2,2 nach Çañk. = समन्तादावृत्य स्था. — Mit समा *versperren* (einen Weg). — Mit उद् *hinaustreiben, verdrängen aus* (Abl.). — Mit उप 1) *einsperren, einschliessen, eintreiben* (Vieh). उपरुद्ध *gefangen, ein Gefangener.* — 2) einen Feind, eine Stadt *einschliessen, umzingeln, belagern.* — 3) *Jmd aufhalten, zurückhalten.* — 4) *zurückhalten, behalten, nicht aus der Hand geben.* — 5) *hemmen, unterbrechen, stören.* — 6) *verhüllen, verdecken.* — 7) *belästigen, plagen, beunruhigen, behelligen.* — 8) *bedrohen, in Gefahr bringen.* — 9) *verstossen, von der Regierung ausschliessen.* — Caus. *verkürzen, verringern, Einbusse erleiden lassen.* — Mit प्रत्युप, °रुद्ध *verstopft* (Kehle). — Mit समुप *hemmen, unterbrechen, stören.* — Mit नि 1) *zurück —, fest —, auf —, anhalten, in seiner Bewegung hemmen.* — 2) *anhalten,* so v. a. *einholen.* — 3) den Wagen *zurückhalten,* so v. a. *lenken.* — 4) *abhalten, abwehren.* — 5) *zurückbehalten, nicht herausgeben.* — 6) *einschliessen, einsperren.* — 7) einen Weg *versperren.* — 8) einen Ort *einschliessen, belagern.* — 9) *verschliessen, schliessen;* die Sinne, das Herz *verschliessen* (vor der Aussenwelt). — 10) *hemmen, unterdrücken, verhindern, wehren.* — 11) *unterdrücken,* so v. a. *verschwinden machen.* Pass. *verschwinden.* — 12) *halten.* पाणिपुटे निरुद्धा (वेणी) *in der Hand gehalten* Spr. 7784. — 13) *verstossen.* Nur निरुद्ध = अपरुद्ध. — 14) *verhüllen, verdecken.* Nur निरुद्ध. — 15) *erfüllen, anfüllen.* Nur निरुद्ध *erfüllt von, angefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 129,22. — निरुध्य MBh. 3,962 fehlerhaft für निरुष्य, निरुध्यतु 13,4530 für विरुध्यतु; निरुध्यत्पदम् Râgat. 2,165 wohl auch fehlerhaft. — Caus. 1) *einschliessen.* — 2) *verschliessen lassen.* — Mit उपनि *einsperren, einschliessen, eintreiben* (Vieh). — Mit संनि 1) *zurückhalten, festhalten.* Nur संनिरुद्ध. — 2) *einschliessen, gefangen halten.* — 3) das Feuer *zusammenschüren.* Nur संनिरुद्ध. — 4) die Sinne *verschliessen* (vor der Aussenwelt). — 5) *hemmen, unterdrücken, aufheben.* — 6) *erfüllen, anfüllen, voll machen.* Nur संनिरुद्ध mit Instr. des Womit. — Mit परि 1) *einschliessen* in परिरोधम्. — 2) *Jmd zurückhalten.* — 3) परिरुद्ध *angefüllt mit* (im Comp. vorangehend). — Mit प्र 1) *Jmd zurückhalten.* — 2) *hemmen, sperren.* — Mit संप्र Pass. *ausgeschlossen werden, einer Sache verlustig gehen.* — Mit प्रति 1) *abhalten, zurückhalten, hemmend entgegentreten, sich widersetzen.* — 2) *unterbrechen, stören.* Nur °रुद्ध. — 3) *einschliessen, einsperren, absperren.* — 4) die Sinne u. s. w. *verschliessen* (gegen die Aussenwelt). — 5) *verhüllen, verdecken.* — Mit वि 1) Med. *Widerstand finden von Seiten Jmds* (Instr.). — 2) विरुध्यते und °ति (metrisch) *a) streiten, in Feindschaft leben, Feindschaft beginnen, kämpfen mit* (Instr., Instr. mit सह, Gen., Loc. oder Acc. mit प्रति). — *b) in Widerspruch stehen mit Etwas* (Instr.), *einen Widerspruch bilden.* — 3) *hemmen, unterdrücken.* — 4) *belagern.* — 5) *verschliessen, zuhalten.* — 6) विरुद्ध *a) im Streite liegend, in Feindschaft lebend, in Opposition stehend, feindselig gestimmt, verfeindet;* die Ergänzung im Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend. Auch von Planeten gesagt. — *b) unverträglich* (unter sich) von Speisen Bhâvapr. 3,132. — *c) feindselig,* so v. a. *unerwünscht, widerwärtig, gehässig;* die Ergänzung im Comp. vorangehend). — *d) in Widerspruch stehend, einen W. enthaltend, widerstreitend, — sprechend, entgegengesetzt, logisch einander ausschliessend;* die Ergänzung im Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend. — *e) verboten, unerlaubt.* — *f) misslich, bedenklich, gefährlich.* — *g) festgehalten.* — *h) gehemmt.* — *i)* Paṇḍat. IV, 78 fehlerhaft für अप°; vgl. Spr. 165. — Caus. 1) *verfeinden, entzweien.* — 2) *gegen Jmd feindlich auftreten, befeinden, bekämpfen;* mit Acc., ausnahmsweise mit Gen. — 3) *Etwas bestreiten, Einwendungen machen gegen* (Acc.). — 4) *in Widerspruch bringen.* देशकालविरोधित *mit Ort und Zeit in W. gebracht.* — Desid. विरुरुत्सति *Feindschaft zu beginnen trachten.* — Mit प्रतिवि scheinbar R. 5,41,8, da hier प्रति mit dem vorangehenden Acc. zu verbinden ist. — Mit सम् 1) *eintreiben* (Vieh), *einschliessen, einsperren, absperren, gefangen halten.* — 2) *einschliessen, umgeben.* Nur संरुद्ध *umgeben von* (im Comp. vorangehend). — 3) einen Weg *versperren.* — 4) eine Stadt *einschliessen, belagern.* — 5) den Geist *verschliessen* (vor der Aussenwelt). — 6) *aufhalten, zurückhalten, hindern.* — 7) *in feindlicher Absicht Jmd aufhalten, angreifen.* — 8) *festhalten, fesseln.* — 9) *festhalten, zuhalten.* Nur संरुद्ध. — 10) *zurückhalten, abwehren, hemmen.* — 11) *verhalten, vorenthalten, versagen.* — 12) *verhüllen, bedecken.* Nur संरुद्ध *bedeckt mit* (Instr.). — 13) *verstopfen.* Nur संरुद्ध *verstopft —, angefüllt mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अतिसम्, अतिसंरुद्ध *ganz erfüllt von, überfliessend vor* (Instr.). — Mit अभिसम् 1) *hindrängen zu, halten bei;* mit doppeltem Acc. — 2) *zurückhalten, abhalten.* — 3) *verhüllen, verdecken.* Nur अभिसंरुद्ध. — Mit उपसम् *hindrängen zu, halten bei;* mit Acc. — Mit प्रतिसम्, प्रतिसंरुद्ध *in sich eingeschlossen, eingezogen.*

3. °रुध् Adj. *zurückhaltend, hemmend.*

रुध Adj. in अंगोरुध.

रुधिक्रा m. N. pr. eines von Indra besiegten

Dämons.

रुधिर 1) Adj. (रुधिरे) *roth, blutig.* — 2) m. *der Planet Mars.* — 3) n. (रुधिरे) *a) Blut.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Safran* Râǵan. 12,40. Karaka 1,4. — *c)* N. pr. einer Stadt.

रुधिरपात m. *Blutung* Kautukar.

रुधिरलेप m. *Blutfleck.*

रुधिरवर्ष n. *Blutregen* Sharv. Br. 5,3.

रुधिरसार Adj. *bei dem das Blut vorwaltet.*

रुधिराद (Varâh. Jogaç. 6,9) und रुधिराख्य m. *ein best. Edelstein.*

रुधिरादान n. *Blutentziehung* Spr. 7687.

रुधिराध्याय m. Titel eines *Abschnitts* im Kâlikâ-Purâṇa.

रुधिरानन n. Bez. *einer der fünf rückläufigen Bewegungen des Mars.*

रुधिरान्ध m. *eine best. Hülle* VP. 2,6,3. 22.

रुधिरामय m. *Blutsturz.*

रुधिराशन Adj. *vor Blut sich nährend* (Râkshasa, Pfeile).

रुधिरोद्गारिन् m. *das 57ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

°रुन्द्र Adj. *reich an* Ind. Antiq. 6,23. fg.

रुन्ध् s. u. 2. रुध्.

1. रुप्, रुप्यति 1) *Reissen im Leibe haben.* — 2) **Vielleicht.* — Caus. रोपयति 1) *Reissen verursachen.* — 2) *abbrechen.* — Mit आ in आरुपित; vgl. auch 1. रुक् mit आ Caus. 9).

2. रुप् f. *die Erde* (Comm.).

रुपे m. AV. 18,3,40, v. l. für द्रुपे.

*रुभेटि f. *Nebel, Dampf.*

रुम N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. रुमा *a)* eines Flusses Kâṇ. zu Suça. — *b)* *einer Salzgrube. — *c)* einer Frau des Affen Sugrîva.

रुमण्वत्क cm Ende eines adj. Comp. von रुमण्वत् 1).

रुमण्वत् m. N. pr. 1) verschiedener Männer 291,19. 320,21. 321,10. — 2) *eines Berges.

*रुम Adj. = अरुण und शोभन.

रुरु m. 1) *eine Hirschart, Antilope picta* Râǵan. 19,46. — 2) *ein best. reissendes Thier,* wohl eine zur Erklärung von रौरव erfundene Bedeutung. Angeblich *Hund.* — 3) * *ein best. Fruchtbaum.* v. l. तुरुरु. — 4) *eine Form Bhairava's.* — 5) N. pr. *a)* eines Sohnes des Pramati von der Apsaras Ghṛtâkî. — *b)* eines Sohnes des Ahînagu VP. 4,4,47. — *c)* eines der Viçve Devâs. — *d)* eines der 7 Ṛshi unter Manu Sâvarṇi. — *e)* eines von der Durgâ getödteten Dânava.

रुरुक m. N. pr. eines Fürsten 105,23.

रुरुत्सु Adj. mit Acc. *zu zerstören fähig.*

रुरुत्सु Adj. mit Acc. *zurückzuhalten bestrebt* Naish. 6,20.

रुरुदिषा f. *das Weinenwollen* Çiç. 6,17.

रुरुदिषु Adj. *zu weinen im Begriff stehend, weinerlich gestimmt.*

रुरुनखधारिन् Adj. als Beiw. Kṛshṇa's Pañkar. 4,8,35.

रुरुभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

रुरुमुण्ड m. N. pr. eines Berges. v. l. उरुमुण्ड.

रुरुविदारिणी f. Bein. der Durgâ Karmân. 53,171.

रुरुशीर्षन् Adj. *das Haupt eines* रुरु *genannten Hirsches habend,* so v. a. *eine Hornspitze habend* (Pfeil).

रुवण्य् *grobe* oder *kreischende Tone von sich geben.* Nur रुवण्यस् ṚV.

रुवण्यु Adj. *kreischend.*

रुवेथ m. 1) *Gebrüll* Maitr. S. 1,10,16 (155,9). — 2) * *Hund.*

रुवु, *रुवुक und *रुवूक m. *Ricinus communis.* Nach Râǵan. 8,57 und Mat. med. 231 *rother Ricinus.*

रुश्, रुशति (हिंसायाम्). Nur Partic. रुशन्ती *abrupfend, abweidend* AV. 4,21,7 (रिशन्ती ṚV.). Vgl. auch रुशत्.

रुशङ्गु m. N. pr. eines Ṛshi. v. l. नृषङ्गु.

रुशत्पशु Adj. *weisses Vieh —, weisse Heerden habend.*

रुशद्वर्मि Adj. *weiss —, lichtwogig.*

रुशद्गु 1) Adj. *weisse Rinder habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Conjectur für रुशङ्गु u. s. w.

रुशद्रथ m. N. pr. eines Fürsten.

रुशद्वत्स Adj. (f. आ) *weisskalbig.*

रुशना f. N. pr. einer der Gattinnen Rudra's.

रुशत् Adj. (f. रुशती) 1) *licht, lichtfarbig, hell, weiss* AV. 12,3,54. — 2) *widerwärtig, ungünstig; widerlich, abscheulich* AV. 3,28,1. 4,16,6. 14,1,38. Kauç. 102. Bhâg. P. 4,4,17. 9,9,24. Insbes. रुशती von einer Rede so v. a. *verletzend* 6,10,28; in dieser Verbindung auch रुषती (MBh. 5,75,5. = रोषवती Comm.) und उषती geschrieben; vgl. Spr. 3542. 3646. 4732. रुषती Harîv. 7796 könnte *Böses im Sinne habend gegen* (Gen.) bedeuten.

रुशम (SV. रुशम) 1) m. N. pr. eines Mannes ṚV. 8,3,12. Pl. रुशमा: *seine Nachkommen.* — 2) f. रुशमा N. pr. einer Frau.

रुशेकु m. N. pr. eines Fürsten.

1. रुष् 1) रोषति *a) Etwas übel aufnehmen.* — *b) Jmd* (Gen.) *missfallen.* — 2) रुष्यति *unwirsch —, missmuthig sein, zürnen, — auf* (Gen.). रुष्ट und रुषित *ergrimmt, aufgebracht, erzürnt auf* (Gen., Loc. oder Acc. mit प्रति), *zornig.* — रुषित auch fehlerhaft für द्रुषित. — Caus. रोषयति, °ते (metrisch) *Jmd unmuthig machen, erzürnen, aufbringen.* — Mit अभि, °रुषित *ergrimmt, aufgebracht.* — Mit आ Caus. आरोषित dass. — Mit सम्प्र, °रुष्ट dass. — Mit वि, °रुष्यमाण *heftig zürnend auf* (Gen.). °रुष्ट *sehr aufgebracht.* — Mit सम्, संरुषित *ergrimmt, aufgebracht.* — Caus. *Jmd erzürnen, in Zorn versetzen.* Vgl. auch द्रुष् mit सम्.

2. रुष् f. (Nom. रुट्) *Ingrimm, Zorn, Wuth.*

रुषङ्गु m. N. pr. eines Brahmanen. Vielleicht रुशङ्गु zu lesen.

रुषती s. u. रुशत्.

रुषद्गु m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,1. Vgl. रुशद्गु.

रुषद्रथ m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,122. v. l. उषद्रथ. Vgl. रुशद्रथ.

रुषा f. = 2. रुष्. Nur am Ende eines adj. Comp. zu belegen.

रुष्ट 1) Adj. s. u. 1. रुष्. — 2) m. N. pr. eines Muni.

*रुष्टि gaṇa मधादि.

*रुष्टिमत् Adj. von रुष्टि.

*रुष्य gaṇa मधादि.

*रुष्यमत् Adj. von रुष्य.

1. रुक्, रोक्ति (Med. und °रुक्ति metrisch) 1) *ersteigen, erklimmen.* — 2) *erklimmen,* so v. a. *erreichen* (einen Wunsch). — 3) *wachsen.* — 4) *verwachsen, heilen.* — 5) *wachsen,* so v. a. *sich entwickeln, sich bilden, hervorgehen.* — 6) *wachsen,* so v. a. *gedeihen, an Umfang gewinnen, zunehmen.* Mit न *nicht gedeihen,* so v. a. *unnütz sein.* — Zu मना रुक्वाण: ṚV. 1,32,8 vgl. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,723. fg. — 7) द्रुढ *a) aufgeladen.* — *b) gewachsen.* — *c) verwachsen, geheilt.* — *d) entstanden, sich eingestellt habend, hervorgegangen aus* (im Comp. vorangehend). — *e) gediehen, emporgeschwungen, gross geworden* (in übertragener Bed.). Mit Loc. *recht erfahren in* Ganit. Tripa. 104. — *f) verbreitet, allgemein bekannt, offenkundig.* — *g) überliefert, allgemein bekannt* von Wörtern, *deren Bedeutung etymologisch sich nicht erklären lässt; eine specielle, von der Etymologie unabhängige* (nach indischer Auffassung) *Bedeutung habend.* Insbes. Pl. Bez. *der Namen von Kriegerstämmen, die zugleich das von ihnen bewohnte Land bezeichnen.* — Caus. रोक्यति und रोपयति (später) 1) *in die Höhe bringen, aufsteigen machen, aufrichten* (einen Stein). — 2) *legen auf, bringen*

in, stecken in oder *an, richten auf;* mit Acc. und Loc. — 3) *übergeben, übertragen.* — 4) *pflanzen, säen, in die Erde stecken,* einen Garten *anlegen.* — 5) *wachsen machen,* so v. a. *ausbreiten, vermehren.* — 6) *wachsen —, verwachsen machen, heilen lassen, heilen* (trans.). — Mit अति 1) *hinaussteigen über* (Acc.). — 2) *grösser wachsen.* — Vgl. अतिरूढ (Nachtr. 2). — Mit व्यति 1) *grösser wachsen, — werden.* — 2) *in grösserem Umfange theilhaftig werden,* mit Acc. — Caus. *vertreiben, der Herrschaft berauben.* — Mit अधि 1) *ersteigen, besteigen* (mit Acc., einmal mit Loc.), *treten —, sich setzen auf* (Acc.). तुलाम् *sich auf die Wagschale stellen, sich messen können mit* (Instr. 251,6). पादाभ्यां पादुके *mit den Füssen in die Schuhe fahren.* अधिरूढ *hinaufgestiegen, erstiegen —, bestiegen habend, sitzend auf* (die Ergänzung im Acc. [42,12. 45,11. 17. 291,26] oder im Comp. vorangehend); *oben gelegen.* — 2) *besteigen,* so v. a. *beschlafen.* — 3) *sich in die Luft erheben, aufsteigen.* — 4) *erklimmen,* so v. a. *erreichen, gelangen zu* (Acc.). परां कोटिम् *den höchsten Grad erreichen* 292,14. परस्परतुलाम् so v. a. *einander ähnlich werden.* प्रतिज्ञाम् so v. a. *sein Wort lösen.* अधिरूढ mit pass. und act. Bed. (die Ergänzung im Acc. [KÂD. 173,16] oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *besteigen machen, hinaufgehen lassen, setzen auf* (Loc. oder Acc.). मूर्धानम् *Jmd* (Acc.) *an die Spitze von* (Gen.) *stellen.* — 2) *hineinstecken, einsäen.* — 3) *spannen* (einen Bogen). तन्त्रे *auf einen Webstuhl* 44,15. — 4) *einsetzen —, versetzen —, schliessen in* (Loc.). — 5) *anlegen, anthun* (Schuhe). — 6) *Jmdm* (Loc.) *übergeben, übertragen.* — 7) *beilegen, ertheilen* (einen Namen). — Mit अन्वधि *nach Jmd* (Acc.) *hinaufsteigen* LÂṬ. 3,12,8. — Mit उपाधि *zu Jmd* (Acc.) *hinaufsteigen.* — Mit समधि 1) *besteigen* (AIT. ÂR. 52,9), *hinaufsteigen* HARIV. 2, 58,40. — 2) समधिरूढ *a) bestiegen habend.* तुलाम् so v. a. *in eine gefährliche Lage gerathen* BÂLAR. 79, 18. — *b) der auf Etwas gekommen ist, sich von Etwas überzeugt hat;* mit Acc. — Mit अनु 1) *besteigen.* — 2) Med. *verwachsen.* — Mit व्यप Caus. 1) *ablegen, ausziehen.* — 2) *Jmd um Etwas* (Abl. oder Instr.) *bringen.* — Mit अपि *verwachsen, zuwachsen.* — Mit समपि dass. — Mit अभि 1) *hinsteigen zu, besteigen.* — 2) *zu Jmd* (Acc.) *hinaufsteigen, sich zu Jmd erheben.* — Mit समभि *zusammen hinaufsteigen, besteigen.* — Caus. *aufladen.* — Mit अव 1) *herabsteigen, — von* (Abl.), *auf* (Acc.). — 2) *treten auf* (Loc.) — 3) *betreten, beschreiten.* — 4) *herabsteigen von,* so v. a. *kommen um* (Abl.). — 5) अवरूढ *a) herabgestiegen* 115,32. — *b) abgenommen, abgeladen.* — *c) herangestürzt.* — Caus. 1) *herabsteigen lassen, — von* (Abl.). — 2) *betreten lassen.* — 3) *aussteigen lassen* (aus einem Schiffe). — 4) *herabnehmen, — von* (Abl.). — 5) *pflanzen, stecken* VAGRAKÉḤ. 22,20. 23,1. — 6) *Jmd entsetzen, bringen um* (Abl.). — 7) *herabsetzen, vermindern.* — 8) *herunterbringen, zu Nichte machen.* — Mit अध्यव *herabtreten auf* (Acc.). — Mit अन्वव *nach Jmd betreten.* — Mit अभ्यव *herabtreten auf* (Acc.). — Mit उपाव 1) *herabsteigen auf* oder *zu* (Acc.). — 2) *heraustreten, — aus* (Abl.) ÇÂÑKH. GṚHJ. 3,1. — Caus. 1) *niedersetzen lassen auf* (Loc.) Comm. zu TS. 1,1040,4 v. u. — 2) *heraustreten lassen aus* (Abl.), technischer Ausdruck für das *Wiederhervorholen* des durch eine symbolische Handlung in den Reibhölzern u. s. w. geborgenen Feuers. — Mit प्रत्यव 1) *wieder heruntersteigen, herabsteigen von* (Abl.), *auf* (Acc.). — 2) *vor Jmd* (Acc.) *ehrerbietig herabsteigen* (vom Sitz, Wagen), — *von* (Abl.) ÂPAST. 2,8,1. — 3) *die* Pratjavarohaṇa *genannte Feier begehen,* beziehungsweise *das Lager aus der Bettstelle wieder auf den Erdboden verlegen.* — Caus. *Jmd herabbringen von, bringen um* (Abl. oder Instr.). — Mit अभिप्रत्यव *herabsteigen auf* (Acc.). — Mit व्यव *besteigen.* — Caus. *Jmd entsetzen, bringen um* (Abl.). — Mit आ 1) *besteigen, ersteigen; aufsteigen —, sich erheben zu, einsteigen in, sich aufschwingen —, sich setzen auf* (Acc. oder Loc.); *beschreiten, betreten.* द्याम् u. s. w. *zum Himmel hinaufsteigen,* so v. a. *sterben.* अग्निम् *den Scheiterhaufen besteigen.* कक्षाम् *auf die Wagschaale treten,* so v. a. *sich messen können mit* (Gen.) 230,18. उपानहौ *in die Schuhe fahren* HEMÂDRI 1,98,18. Ohne Ergänzung auch so v. a. *reiten.* — 2) *besteigen,* so v. a. *bespringen, beschlafen.* — 3) eine Bogensehne *steigt, wenn das unbefestigte Ende derselben mit der oberen Spitze des aufrecht stehenden Bogens verbunden wird.* — 4) *anwachsen.* — 5) *aufsteigen,* so v. a. *hervorgehen, entstehen, sich entwickeln.* — 6) *an Etwas gehen, zu machen beginnen* (प्रसाद् so v. a. *im Begriff stehen seine Gunst zu beweisen* VIKRAMÂÑKAK. 2,50); *sich begeben —, gerathen in, erreichen, gelangen zu.* प्रतिज्ञाम् so v. a. *geloben.* — 7) न त्वारोहयामि R. GORR. 2,68,36 fehlerhaft für नान्वारो°. — 8) आरूढ *a)* mit pass. Bed. α) *bestiegen, geritten von* (im Comp. vorangehend). — β) *woran man sich gemacht hat, wozu man gelangt ist.* — *b)* mit act. Bed. α) *emporgestiegen, erstiegen habend, sich erhoben habend zu, reitend —, sitzend —, stehend —, gesetzt auf* (die Ergänzung im Loc., Acc., °उपरि oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung auch *reitend, eingestiegen* (in ein Schiff), *obenauf sitzend, aufgesteckt.* — β) *hervorgegangen, entstanden, sich entwickelt habend.* — γ) *gerathen in, erlangt habend, erreicht habend, gelangt zu;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — δ) *enthalten —, liegend in* (Loc.). — Caus. Act. Med. (metrisch) 1) *aufsteigen machen, besteigen —, einsteigen lassen, setzen —, legen —, stellen —, laden auf* (Acc. oder Loc.), *betreten lassen* (mit Acc.). Bisweilen ist रथम् oder रथे, नावम् oder नावि zu ergänzen. तुलाम् *auf die Wagschale stellen,* so v. a. *in Gefahr bringen;* vollständiger संशयतुलाम् 325,25. पत्रम् so v. a. *zu Papier bringen, niederschreiben.* Med. auch **sich besteigen lassen.* — 2) *pflanzen.* — 3) *aufschlagen* (ein Dach). — 4) einen Bogen *mit der Sehne beziehen.* — 5) eine Bogensehne *aufrichten,* so v. a. *das unbefestigte Ende derselben mit der oberen Spitze des aufrecht stehenden Bogens verbinden.* आरोपितभ्रू f. *bogenförmig zusammengezogene Brauen.* — 6) *steigen lassen,* so v. a. *befördern, an einen hohen Platz stellen.* राज्ये *in die Herrschaft einsetzen.* — 7) *legen —, stecken —, thun in* (Loc. oder Acc.), *anbringen an* (Loc.), *richten auf* (Loc.). मनोविषयम् so v. a. *in sein Herz schliessen.* — 8) *hervorgehen lassen, bewirken, hervorrufen, an den Tag legen.* — 9) *beilegen, zuschreiben, übertragen auf* (Loc.). मत्सत्वेन so v. a. *fälschlicher Weise zu einem Fleckevo machen.* आरुपित metrisch für आरोपित BHÂG. P. — 10) *besteigen.* — 11) आरोक्यामास HARIV. 6933 fehlerhaft für आरोधयामास. — Desid. *zu ersteigen —, zu besteigen wünschen.* — Mit अत्या *über seine Grenzen hinaus steigen.* अत्यारूढ *die Grenzen überschreitend, übermässig.* — Mit अध्या 1) *besteigen, ersteigen; betreten.* — 2) *sich in die Luft erheben.* — 3) *अध्यारूढ *über das gewöhnliche Maass gehend.* — Caus. 1) *besteigen lassen,* mit doppeltem Acc. — 2) *Jmd befördern zu, stellen an* (Loc.) — 3) *überbringen nach* (Acc.) BÂLAR. 91,5. — 4) °पत्रम् so v. a. *in die Kategorie von — bringen* KÂD. 121,5. — 5) *bei Jmd* (Gen.) *die falsche Vorstellung von* (Acc.) *hervorrufen* KÂD. 227,18. — 6) *voraussetzen bei, fälschlich übertragen auf* (Loc.). — 7) *übertreiben.* — Mit अन्वा 1) *nachsteigen, nach Jmd* (Acc.) *sich erheben,*

— *besteigen.* अन्वारूढ mit act. Bed. — 2) *ersteigen, betreten, beschreiten.* — 3) अन्वारूढ *besetzt von* (Instr.), *worin enthalten ist.* — Caus. 1) *wieder hinaufbringen,* — *hinaufsetzen auf* (Acc.). — Desid. *nach Jmd Etwas zu erklimmen wünschen.* — Mit उपान्वा *nach Jmd* den Wagen (Acc.) *besteigen* und *neben ihm Platz nehmen.* — Mit समन्वा *nach Jmd* (Acc.) *besteigen* (sc. den Scheiterhaufen). — Mit अभ्या *ersteigen, besteigen, sich emporschwingen* —, *sich hinaufsetzen zu, sich erheben zu* oder *über;* mit Acc. अभ्यारूढ *der sich emporgeschwungen hat, hochstehend.* — Mit अवा Caus. *herabbringen von* (Abl.). — Mit उदा *sich erheben zu* (Acc.). — Mit उपा 1) *hinaufsteigen zu, besteigen;* mit Acc. प्रमाणपद्वीम् so v. a. *als Beweis gelten.* उपारूढ mit act. Bed. *bestiegen habend* (mit Acc.), *gelegen auf* (Loc.). — 2) *herankommen, sich nähern, kommen* —, *gelangen zu* (Acc.). उपारूढ *gekommen, da seiend, gelangt zu* (Acc.). — Caus. *zu sich heraufsteigen lassen auf* (Acc. oder Loc.). — Mit समुपा *besteigen.* °रूढ *bestiegen habend, reitend auf* (Acc.). — Mit पर्या *heraufsteigen aus.* — Mit प्रा *hinaufsteigen zu, besteigen;* mit Acc. — Mit प्रत्या Caus. *wieder hinaufsteigen lassen,* — *hinaufbefördern.* — Mit समा 1) *hinaufsteigen zu* oder *auf* (Acc., Loc. oder °उपरि), *besteigen, betreten* (mit Acc.). — 2) *losgehen auf* (Acc.). — 3) *an Etwas gehen, antreten, sich an Etwas machen;* mit Acc. Kâusn. Up. 3,6. तुलाम् so v. a. *Aehnlichkeit bekommen mit* (Instr.). — 4) समारूढ a) mit pass. Bed. *bestiegen, geritten,* — *von* (Instr.). — b) mit act. Bed. α) *hinaufgestiegen,* — *zu, bestiegen habend, reitend auf* (die Ergänzung im Acc., Loc. oder °उपरि), *betreten habend, gerathen auf* (Acc.). — β) *hineingegangen.* — γ) *zugewachsen, zugeheilt.* — δ) *gewachsen, zugenommen habend, stärker geworden* 315,4. — ε) *der auf Etwas* (Acc.) *eingegangen ist.* — Caus. 1) *hinaufsteigen* —, *besteigen lassen;* mit doppeltem Acc. oder mit Acc. und Loc. — 2) *aufgehen lassen* (ein Gestirn). — 3) *aufladen, auflegen.* — 4) *in die Höhe heben, aufheben.* — 5) *befördern, an einen hohen Platz stellen.* — 6) *aufführen, errichten.* — 7) *setzen in, versetzen in* oder *unter* (Acc.). — 8) das Feuer *versetzen in* (Acc. oder Loc.) vom symbolisches Auffangen desselben in einen andern Gegenstand durch Wärmen der Hände, Reibhölzer u. s. w. Auch ohne Angabe des Ortes. Med. *sich aufnehmen lassen.* — 9) einen Bogen *mit der Sehne beziehen.* — 10) *Jmdm* (Loc.) *Etwas übergeben, übertragen.* — 11) *beilegen, zuschreiben, übertragen auf* (Loc.). — 12) *an den Tag legen.* — Mit अनुसमा *aufsteigen nach* (Acc.). — Mit अभिसमा zu einem Opfer (Acc.) *in den heiligen Raum schreiten.* — Mit उप 1) *verwachsen.* — 2) उपरूढ a) *verwachsen.* — b) *übergegangen in* (Acc.). — c) *haftend* —, *befindlich an* (Loc.). — Caus. *verwachsen* —, *vernarben lassen.* — Mit नि, निरूढ 1) *gewachsen.* — 2) *fest wurzelnd.* — 3) *gebräuchlich* Dâjabh. 9,2. — 4) *aus der Etymologie nicht erklärbar.* — Mit निस् in नीरोढ्. — Mit प्र 1) *hervorwachsen, treiben, sprossen.* प्ररूढ *gewachsen, lang gewachsen; bewachsen mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *verwachsen, vernarben.* प्ररूढ *vernarbt.* — 3) *wachsen,* so v. a. *gedeihen, zunehmen, stärker werden.* प्ररूढ *gewachsen,* so v. a. *weit verbreitet, gross* —, *stark geworden.* Angeblich auch *alt.* — 4) प्ररूढ *hervorgegangen, entstanden, sich gebildet habend,* — *aus* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *pflanzen; pflanzen auf* (Loc.) bildlich so v. a. *Jmd erweisen.* — 2) *stecken* —, *befestigen an* oder *in* (Loc.). — Mit अनुप्र *nachwachsen.* — Mit अभिप्र *sprossen.* — Mit प्रति 1) *wieder sprossen,* — *treiben.* — 2) प्रतिरूढ *nachgeahmt.* — Caus. 1) *je an seine Stelle pflanzen.* — 2) *wieder pflanzen,* — *einsetzen* (auch bildlich von Fürsten). — Mit वि 1) *auswachsen, austreiben.* विरूढ *ausgewachsen, gewachsen, gekeimt.* सर्वबीज° *mit aufgegangenem Samen aller Art bestanden.* — 2) विरूढ a) *hervorgegangen, entstanden, sich gebildet habend* Âpast. 2,24,2. — b) *bestiegen* —, *geritten von* (Instr.). — Caus. 1) *wachsen machen.* — 2) *pflanzen.* — 3) *verwachsen* —, *vernarben machen.* — 4) *entsetzen, vertreiben aus* (Abl.). — Mit सम् 1) *wachsen.* संरूढ *gewachsen.* — 2) *zusammenwachsen, verwachsen, vernarben.* संरूढ *verwachsen, vernarbt.* — 3) *hervorbrechen, zum Vorschein kommen.* संरूढ *hervorgebrochen, zum Vorschein gekommen.* — 4) संरूढ *fest wurzelnd,* — *haftend.* मनसि संरूढं कर् *Etwas dem Gemüth fest einprägen.* — Caus. 1) *wachsen machen.* — 2) *pflanzen, einsetzen* (auch bildlich von Fürsten); *säen.* — 3) *zusammenwachsen* —, *vernarben lassen.* — Mit उपसम् *verwachsen, vernarben.*

2. रुक् 1) f. *Wuchs, Trieb, Schoss.* — 2) Adj. am Ende eines Comp. *hervorschiessend, wachsend.*

रुक् 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *wachsend, gewachsen, entstanden.* — 2) *f. आ a) *Panicum Dactylon.* — b) = रोकिणी Bhâvapr. 5,120.

*रुकक n. *Loch, Oeffnung.*

रुक्रुकिका (Schol. zu Harshaṅ. [Çaka 1936] 77,1. 85,1. 174,11) und रुकिरुकिका f. *Sehnsucht.*

*रुक्वन् m. *Baum, Pflanze.*

1. रूक्ष् 1) Adj. (f. आ) *rauh* —, *trocken anzufühlen; dürr, mager, aridus, saftlos.* Auch von Speisen, Arzeneien (*frei von Fett*), vom Geschmack (*trocken auf der Zunge, kratzend*), Geruch, von Lichterscheinungen (*das Auge unsanft berührend*), Winden (*rauh*), von der Hitze (*ausdörrend*), von der Stimme und von Worten (*das Ohr* —, *das Gemüth unangenehm berührend, unwirsch*), von Personen (*unwirsch, unfreundlich*), von einer Behausung (*unheimlich*). Adv. in रूक्षवाशिन् (so zu lesen). Kâm. Nitis. 16,26. — 2) *m. *eine Grasart* Râǵan. 16,89. — 3) *f. आ *Croton polyandrum* oder *Tiglium* Râǵan. 6,160.

2. *रूक्ष m. = वृक्ष *Baum.*

*रूक्षगन्धक m. *Bdellium* Râǵan. 12,108.

रूक्षण 1) Adj. *mager machend.* — 2) n. *das Magermachen, Behandlung mit Mitteln, die das Fett mindern,* Kâraka 6,11.

*रूक्षणात्मिका f. *eine best. Körnerfrucht* Râǵan. 16,60.

रूक्षणीय Adj. *mit Mitteln, die das Fett mindern, zu behandeln* Kâraka 1,22.

रूक्षता f. und रूक्षत्व n. (216,19) *Rauhheit, Dürre, Trockenheit, Magerkeit, ausdörrende Natur; rauhes* —, *unfreundliches Wesen.*

*रूक्षदर्भ m. *eine Art* Kuça-*Gras* Râǵan. 8,94.

*रूक्षपत्र m. *Trophis aspera* Râǵan. 9,129.

*रूक्षपेषम् Absol. mit पिष् *trocken,* — d. i. *ohne Zusatz von Fett* oder *Flüssigkeit zerreiben.*

*रूक्षप्रिय m. *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle.*

रूक्षभाव m. *rauhes* —, *unfreundliches Wesen* 306,11.

रूक्षय्, °यति 1) *dünn* —, *mager machen* Çat. Br. — 2) *besudeln, beschmieren.* — Mit वि *bestreichen* 217,29.

*रूक्षस्वादुफल m. *Grewia elastica* Râǵan. 9,114.

रूक्षी Adv. mit कर् *besudeln, beschmutzen.*

रूक्षर m. Pl. *eine best.* Çiva'*itische Secte.*

रूचक *ein best. Goldschmuck, Halsschmuck.* Richtig रुचक.

रूढ Adj. s. u. 1. रुह्.

रूढपर्याय Adj. *in wachsenden Kehrsätzen sich bewegend.*

रूढवंश Adj. *hohen Geschlechts.*

रूढि f. 1) *das Steigen.* रूढिमेति *kommt hoch* (in übertragener Bed.) *zu stehen.* — 2) *Wachsthum.* दृढां रूढिं नी *zu festem Wachsthum verhelfen.* — 3)

Entscheidung. रूढिं कर् *eine Entscheidung treffen* Râǵat. 7,1613. — 4) *allgemeines Bekanntsein, Allbekanntheit* Çiç. 15,26. — 5) *hergebrachter Brauch; Sprachgebrauch* Nâiâm. 1,3,20. — 6) *eine überlieferte, nicht unmittelbar aus der Etymologie sich ergebende Bedeutung eines Wortes* Hemâdri 1,285,10. °शब्द् m. *ein solches Wort;* Nom. abstr. °शब्दता Râǵat. 8,243.

रूप् 1) n. (adj. Comp. f. आ, ausnahmsweise auch ई) *a) äussere Erscheinung,* sowohl *Farbe* (namentlich Pl.) als *Gestalt, Form, Aussehen.* °रूपेण *in der Gestalt von.* रूपं कर् *eine Gestalt —, die Gestalt von* (Nomin., Gen., ein mit रूपम् congruirendes Adj. oder im Comp. vorangehend) *annehmen.* रूपं भू *Jmds* (Gen.) *Gestalt annehmen.* Am Ende eines adj. Comp. *die Farbe von — habend, ein — Aeusseres habend, die Gestalt von — habend, in der G. von — auftretend, das Aussehen von — habend, erscheinend —, auftretend als, dem ähnlich; bestehend aus* oder *in* —. Häufig suffixartig nach einem Adj. oder Partic., die Bedeutung derselben verstärkend (*sehr, recht,* z. B. Text. zu Lot. de la b. l. 124. 227), aber auch oft pleonastisch. *पवतिरूपम् *er kocht recht gut.* — *b)* Pl. *Traum —, Spukgestalten.* — *c) Bild, Bildniss.* — *d) Lautform, Form* eines Wortes. — *e) eine schöne Gestalt, Schönheit.* — *f) Naturerscheinung, Erscheinung.* — *g) Symptom, Anzeichen.* — *h) Abzeichen, charakteristisches Zeichen, Eigenthümlichkeit, Erscheinungsform, Jmds Natur, Repräsentation, Symbol.* — *i) Umstände.* — *k) Art.* — *l) Spur von* (im Comp. vorangehend). — *m) ein einzelnes Stück, Exemplar.* — *n)* Bez. *der Zahl Eins.* — *o) eine best. Münze,* wohl *eine Rupie.* — *p) Schaustück, Schauspiel.* — *q)* bei den Mathematikern *the arithmetical unit, absolute number;* Pl. *integer number.* — *r)* in der Dramatik *eine in der Katastase* (गर्भ) *angestellte Betrachtung.* — *s)* **Vieh, Viehheerde.* — *t)* **ein* Çloka. — *u)* **Laut, Wort* (शब्द). — *v)* * = ग्रन्थावृत्ति. — 2) m. *a)* von unbekannter Bed. AV. 18,3,40. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. रूपा N. pr. eines Flusses.

रूपक 1) Adj. *bildlich bezeichnend.* — 2) m. *a) eine best. Münze,* wohl *eine Rupie* 215,29.31. Âçvâbh. 2, 30. — *b) ein best. Tact* S. S. S. 235. °ताल (so zu lesen) Gît. S. 23. — 3) f. रूपिका *Füchsin* oder *Schakalweibchen* AV. 11,9,15. Vgl. im Zend *urupi.* — 4) f. रूपिका *a) Schwalbenwurz, Asclepias laotifera.* — 5) n. *a)* = 1. रूप 1) *a)* Agni-P. 30,6. Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *b) Figur, Bildniss.* — *c) Erscheinungsform, Art.* — *d) Metapher, Tropus.* — *e) Schaustück.* — *f)* **ein best. Gewicht,* = 3 गुञ्जा. — *g)* * = मूर्त oder धूर्त.

रूपकतल Gît. S. 23 fehlerhaft für °ताल; s. u. रूपक 2) *b).*

रूपकनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

रूपकपरिभाषा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रूपकरूपक n. *eine best. Metapher* 253,2.

रूपकर्तर् Nom. ag. *Bildner von Gestalten,* Beiw. Viçvakṛt's.

रूपकान्ता f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

रूपकार m. *Bildhauer.*

रूपकृत् 1) Adj. *Gestalten bildend* (Tvashṭar). — 2) m. *Bildhauer.*

रूपगोस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

*रूपग्रह् m. *Auge* (*Farben —, Formen wahrnehmend*).

रूपचित्तामणि m. Titel eines Werkes.

रूपजीव Adj. R. 2,36,3 fehlerhaft für रूपाजीव.

रूपज्ञ Adj. in अरूपज्ञ.

रूपण n. 1) *bildliche Bezeichnung* 252,5. 253,5. — 2) *Untersuchung, Prüfung.*

*रूपतन्त्र n. *Natur, Wesen.*

रूपतम n. *die Farbe der Farben.*

रूपतर्क m. etwa *Münzwardein.*

रूपता f. Nom. abstr. zu den auf 1. रूप 1) *a)* ausgehenden adj. Compp.

रूपत्व n. Nom. abstr. zu 1. रूप 1) *a)* und = रूपता (Kap. 5,19. 66. 98. 6,89).

रूपधर 1) Adj. am Ende eines Comp. *die Farbe von —, eine — Gestalt —, die Gestalt von — habend* 100,16. 102,21. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

रूपधातु m. bei den Buddhisten *die Welt der Formen* Eitel, Chin. B.

रूपधारिन् Adj. 1) *eine Gestalt tragend.* चतुर्गुण° *eine viermal grössere Gestalt habend* Pañkad. Nom. abstr. °रित्व n. — 2) *mit Schönheit ausgestattet.* °रूपधृत् Adj. *die Gestalt von — tragend.* विविध° *verschiedene Gestalten habend.*

रूपधेय n. 1) *Gestalt und Farbe.* — 2) *Schönheit* Naish. 5,63.

रूपनयन m. N. pr. eines Scholiasten.

रूपनारायण m. N. pr. eines Autors.

*रूपनाशन m. *Eule.*

रूपप m. Pl. N. pr. eines Volkes.

रूपपति m. *Herr der Bildungen* (Tvashṭar).

रूपपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

रूपप्रभ m. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

रूपभागानुबन्ध m. *addition of the fraction of an unit* Colebr. Alg. 15.

रूपभागापवाक् m. *subtraction of the fraction of an unit* ebend.

रूपभाज् Adj. *mit Schönheit ausgestattet* Vishṇus. 90,24.

°रूपभृत् Adj. *das Aussehen von — habend* Varâh. Jogaj. 8,11.

रूपभेद् 1) m. *Verschiedenheit a) der Erscheinungsform. — b) der Lautform* AK. Einl. — 2) n. Titel eines Tantra.

रूपमञ्जरी f. 1) Titel eines Werkes. — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

रूपमती (!) f. N. pr. einer Prinzessin Ind. Antiq. 9,188, Çl. 7.

रूपमाला f. Titel einer Grammatik.

रूपमाली (!) f. *ein best. Metrum.*

रूपय्, रूपयति 1) *Gestalt verleihen, zur Anschauung bringen;* in der Bühnensprache *darstellen, durch Gebärden zu erkennen geben.* रूपित *zur Anschauung gebracht, dargestellt.* बहुरूप° *in vielfacher Form erscheinend.* — 2) **betrachten, beschauen.* — 3) *Med. wohl *sich (se) zur Anschauung bringen, erscheinen.* — 4) रूपित *vorgestellt, eingebildet.* — Mit नि 1) in der Bühnensprache *darstellen, durch Gebärden zu erkennen geben.* — 2) *erblicken, wahrnehmen.* — 3) *sich* eines Dinges (Acc.) *vergewissern.* — 4) *ausfindig machen.* — 5) *genau hinsehen, betrachten, untersuchen, erwägen, erforschen, prüfen, wissenschaftlich betrachten,* — *untersuchen, erörtern.* — 6) *festsetzen, bestimmen.* — 7) *einsetzen, erwählen,* — *zu* (mit doppeltem Acc.), *bestimmen zu* (Loc., Dat. oder Infin.). — 8) *richten* (ein Geschoss), *abschiessen.* — 9) निरूप्य und निरूप्यन्ते auch oft fehlerhaft für निरूप्य und निरूप्यन्ते (von वप्). — Mit प्र *darlegen, auseinandersetzen, erklären.* Vgl. प्ररूपणा, °णा. — Mit वि s. विरूपय्.

रूपयौवनवत् Adj. *schön und jung* Kathâs. 35, 126. Hit. 115,5, v. l.

रूपयौवनोत्साकिन् Adj. *schön, jung und entschlossen* Sâh. D. 64.

रूपरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

रूपरसगन्धस्पर्शवत् Adj. *Farbe, Geschmack und Geruch habend und tastbar* Kaṇ. 2,1,1.

रूपरसस्पर्शवत् Adj. *Farbe und Geschmack habend und tastbar* Kaṇ. 2,1,2.

रूपलता f. N. pr. einer Prinzessin.

रूपवज्रा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

रूपवत् 1) Adj. *a) Gestalt* oder *Farbe habend; verkörpert, leibhaftig.* Am Ende eines Comp. *die*

on — *habend, in der G. von — erschei-* b) *schön geformt* oder *schönfarbig, eine estalt habend, schön.* Superl. °वत्तम Pân. ,6. — 2) f. °वती N. pr. a) verschiedener mmer. — b) eines Flusses.

सेक oder रूपवाकिक m. Pl. N. pr. eines

ार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

र्पण m. *Entstellung der Gestalt.*

ाग m. *Theilung einer ganzen Zahl* Colebr. 0.

Adv. *je nach ihrer Eigenthümlichkeit.*

लिन् Adj. *schön, hübsch* (Mädchen) Hemâ- ,6.

ा f. N. pr. einer Tochter des Râkshasa :ha.

ातन m. N. pr. eines Autors.

ह Adj. 1) *von vollkommen passender Form. lkommen schön.*

हि f. *eine entsprechende Form.*

ृ f. *Schönheit der Form, Schönheit.*

त Adj. 1) *mit Schönheit ausgestattet* MBh. R. 1,4,27. — 2) *modificirt* Nir. 1,15.

ह m. N. pr. eines Mannes.

m. N. pr. 1) eines Vidjâdhara. — 2) rsten.

ाग्यवत् Adj. *von reizender Schönheit* (Per- ŋus. 90,2. Hemâdri 1,227,19. Kâmpaka 285. Adj. *eine Gestalt habend.*

ावत् Adj. *Farbe habend und tastbar* 3.

ान् 1) Adj. *schön* Vet. (U.) XX. Ind. St. 02. Superl. °स्वितम. — 2) f. °स्विनी f. ɔnname Ind. St. 15,338.

व 1) Adj. (f. आ) *aus der Schönheit ein machend, von der Prostitution lebend.* — *Hure.*

भृत् im Comp. *schöne und Waffen tra- inner* 219,29.

ार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern buddhisten.*

ार m. Titel einer Grammatik Burnell, T.

ृ m. *ein Behälter für Schönheit* oder Adj. ɔchön.

m. *der Liebesgott.*

gemünztes Gold oder *Silber.*

ा f. N. pr. einer Buhldirne.

1) Adj. *a) eine Gestalt habend, eine talt annehmend* (Çiç. 19,94), *körperhaft, rt, leibhaftig.* Am Ende eines Comp. *die Gestalt —, das Aussehen von — habend.* — *b) eine schöne Gestalt habend, schön* (von Personen). — *c)* am Ende eines Comp. *den Charakter von — habend, gekennzeichnet —, sich äussernd als.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Agamidha.

रूपेन्द्रिय n. *das Organ für Farben und Gestalten, das Auge.*

रूपेश्वर N. pr. 1) m. eines Gottes. — 2) f. ई einer Göttin.

रूपोपजीवन n. *das Gewinnen des Lebensunterhalts durch eine schöne Körperform, das Auftreten in nackter oder leicht verhüllter Gestalt als Broderwerb.*

रूपोपजीविन् Adj. *durch eine schöne Körperform den Lebensunterhalt gewinnend.*

रूप्य 1) Adj. *a) *eine schöne Gestalt —, ein schönes Aussehen habend. — b) *einen Stempel tragend, geprägt. — c) was bildlich bezeichnet wird. — d)* *am Ende eines Comp. *ehemals im Besitz von — gewesen.* — 2) m. N. pr. *a)* *eines Mannes. — *b)* eines Berges. — 3) *f. आ *ein best. Parfum* Gal. — 4) n. *a) Silber. — b) *gestempeltes* oder *geprägtes Gold* oder *Silber.*

रूप्यक in सुवर्ण°.

*रूप्यधौत n. *Silber* Râgân. 13,15.

रूप्यमय Adj. (f. ई) *silbern, silberhaltig.*

रूप्यरुक्ममय Adj. *silbern und golden* MBh. 13, 71,24. 13,3247 (ed. Calc.).

रूप्यस्वर्णमणिमय Adj. *aus Silber, Gold und (oder) Edelsteinen bestehend* Hem. Par. 1,80.

रूप्याचल m. *der Berg* Kailâsa.

*रूप्याध्यक्ष m. *Münzmeister.*

रूर Adj. *hitzig* (Fieber), *heiss* (Feuer) Tândja-Br. 7,5,10.

*रूरुक m. *Ricinus communis.*

रूष् 1) *रूषति (भूषायाम्). — 2) रूषित *a) bestäubt, bestreut* (mit Pulver), *beschmiert, — mit* (im Comp. vorangehend). — *b) klebend an* (im Comp. vorangehend). — *c)* angeblich = नष्ट. — *d)* fehlerhaft für रुषित. — *Caus. रूषयति (विस्फुरणे). — Mit सम् Caus. संरोषयति (!) *bestreuen.*

*रूषक m. *Gendarussa vulgaris* Madanav. 5,37.

रूषण n. 1) *das Bestreuen.* — 2) *das Verunreinigen* Râgân. 21,3.

रे Interj. der Anrede. Auch verdoppelt.

रेउइ N. pr. eines Dorfes.

*रेक्, रेकते (शङ्कायाम्).

*रेक m. 1) *Ausleerung* Bhâvapr. 2,89. — 2) *Besorgniss, Furcht.* — 3) *ein Mann niedrigen Standes.* — 4) *Frosch.*

रैकु Adj. *leer, öde.*

रैकणस् n. *ererbter Besitz; Eigenthum, Habe; Werthgegenstand.*

रैकणस्वत् Adj. *reich.*

रेख 1) m. *a)* metrisch = 2) *a). — b)* *N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a) ein (geritzter) Streifen, Linie, Strich.* Bei Edelsteinen so v. a. *Riss* Râgân. 13,177.190. प्रथमैकरेखा so v. a. *das Beste und Einzige unter* (Gen.). — *b) Zeichnung. — c) die richtige Stellung aller Glieder beim Tanze* S. S. S. 251. — *d) der erste Meridian. — e) Schein.* °रेखया *unter dem Scheine von, (scheinbar) als* Bâlar. 8,19 (anders Aufrecht in Z. d. d. m. G. 36,368). Hierher vielleicht auch die Redensart रेखां न लभ् *den Schein nicht gewinnen,* so v. a. *im Entferntesten nicht gleichkommen* Vikramâñkak. 18,29. = क्रमन् H. an. — *f)* **ein Bischen;* vgl. Ragh. 1,17. — *g)* *= आभोग.

रेखक in *बिन्दुरेखक.

*रेखांश m. *Längengrad.*

रेखागणित n. *Geometrie.*

*रेखान्तर n. *geographische Länge.*

रेखान्यास m. *gezogene Striche* 178,29.

*रेखाय्, °यते (श्लाघसादनयोः).

रेखायनि m. Patron. Auch Pl.

रेखिन् Adj. *Linien* (auf der Handfläche) *habend.* बकुरेखा° *viele solcher L. h.*

रेखी Adv. mit कर् *in Linienform bringen* Harshak. 220,16.

रेच m. im Joga *Entleerung der Brust, das Ausstossen des Athems.*

रेचक 1) *Adj. *a) die Brust entleerend. — b) den Unterleib entleerend, abführend* Mat. med. 6. — 2) m. *a) das Ausschnaufen* (bei Hunden). Im Joga *das Ausstossen des Athems. — b) Spritze. — c) eine best. Bewegung der Füsse* VP. 5,7,46. — *d) *Salpeter. — e) * Croton Jamalgota* Râgân. 6,165. — *f) *Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42. — *g)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. v. l. अरोचक. — β) eines Mannes. v. l. रेधक. — 3) *n. *eine best. Erdart* Râgân. 13,141.

रेचकित Adj. = भ्रमित.

रेचन 1) Adj. *abführend; leer —, frei machend* (den Kopf) Kâraka 8,9. — 2) * f. ई *a) Ipomoea Turpethum. — b) Croton polyandrum. — c)* = कालाञ्जनी Râgân. 4,189. — *d)* = गुन्द्रा. — *e)* = काम्पिल्ल. — 3) n. *a) das Leerwerden, Schmälerung. — b) das Entleeren der Brust, Ausstossen des Athems. — c) Entleerung des Unterleibs; das Leer —, Freimachen* (des Kopfes) Kâraka 8,9. —

*d) *eine best. Erdart* Madanav. 15,148. — *e) *Nasenschleim* Gal.

*रेचनक m. *ein best. rothes Pulver* Râgân. 13,101.

रेचित 1) Adj. s. u. रिच् Caus. — 2) m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanze.* — 3) n. *ein best. Gang der Pferde* Kâd. 124,21.

*रेचिन् m. 1) *Alangium hexapetalum* Râgân. 9, 74. — 2) *ein best. rothes Pulver* Râgân. 13,101.

रेच्य m. = रेच.

1. रेञ्, रेञति, °ते 1) Act. *hüpfen —, beben machen.* — 2) Med. *hüpfen, beben, zittern, zucken.* — Caus. रेञयति *erzittern —, beben machen.* — Mit प्र Med. *erbeben.* — Caus. *erbeben machen.* — Mit सम् Med. *zittern.*

2. रेञ् (Nom. रेट्) 1) Adj. etwa *zitternd* VS. 6,18 = Maitr. S. 1,2,17. रेट् könnte auch रेड् und रेष् sein. — 2) *m. *Feuer.*

रेञ Adj. nach dem Comm. = तेजिष्ठ Çiç. 19,102.

*रेट्, रेटति (परिभाषणे, याचे, वाचि).

रेड्, *रेळते = क्रुध्यति. Vgl. अरेडत् (Nachtr. 5) und 2. रेञ्.

रेणा f. N. pr. eines Frauenzimmers Hem. Par. 8,25.

रेणु 1) m. (*f. n.) *Staub, Staubkorn; Blüthenstaub.* Auch als *ein best. Maass.* — 2) m. *a) ein best. medicinischer Staub; Oldenlandia herbacea* Râgân. 5,8. *Piper aurantiacum* (?) 6,118. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihre Nachkommen.* — 3) f. N. pr. einer Gattin Viçvâmitra's. — Hariv. 108 fehlerhaft für वेणु.

रेणुक 1) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. α) eines Jaksha. — β) eines Sohnes des Renu VP.^{2} 4,28. — γ) eines mythischen Elephanten. — 2) f. आ *a) *ein best. Arzneistoff; Piper aurantiacum* (?) Râgân. 6,113. — *b)* Titel einer von Haribara verfassten Kârikâ. — *c)* N. pr. α) der Gattin Gamadagni's und Mutter Paraçurâma's. — β) eines Flusses VP.^{2} 2,199. — 3) *n. *eine best. Erdart* Garbe zu Râgân. 13,142.

रेणुकाकार Adj. nach dem Comm. *Staub durchfurchend* oder — *aufwirbelnd.*

*रेणुकदम्बक m. *eine Art* Kadamba Râgân. 9,104.

रेणुकाकवच n. Titel eines Kavaka Burnell, T.

रेणुकाचार्य m. N. pr. eines Autors.

रेणुकातनय m. Patron. Paraçurâma's. Nom. abstr. °ता f. Çiç. 14,80.

रेणुकातीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

रेणुकामाहात्म्य n., रेणुकारिका f., रेणुकाष्टक n. und रेणुकासकल्पनामन् n. Titel von Werken Burnell, T.

रेणुकासुत m. Metron. Paraçurâma's.

रेणुकास्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

रेणुत्व n. Nom. abstr. von रेणु *Staub.*

रेणुदीक्षित m. N. pr. eines Autors.

रेणुप m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. वेणुप.

रेणुपालक m. N. pr. eines Mannes.

रेणुमत्त् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

*रेणुव्रषित m. *Esel.*

रेणुशस् Adv. mit कर् *in Staub verwandeln.*

*रेणुसार und *°क m. *Kampfer.*

रेत = रेतस् *der männliche Same.* Vgl. रेतज.

रेतःकुल्या f. *ein Bach von männlichem Samen.*

रेतःपात m. *Samenergiessung* Cit. bei Kull. zu M. 5,63.

रेतःपातिन् Adj. *Samenergiessung habend, einem Weibe* (Loc.) *beiwohnend* ebend.

रेतःपीत Adj. *der männlichen Samen verschluckt hat* Taitt. Âr. 1,27,6.

रेतज 1) Adj. *aus dem eigenen Samen erzeugt, leiblich* (Sohn). — 2) *f. आ *Sand.*

*रेतन n. *der männliche Same.*

रेतस् n. 1) *Guss, Strom; Libation.* — 2) *Samenerguss, Same.* रेतसो ऽन्ते *nach der Samenergiessung* 100,17. — 3) *Same*, so v. a. *Nachkommenschaft, Generation.* — 4) *Quecksilber.*

रेतस = रेतस् in अग्निरेतस् und कपोतरेतस.

रेतस्य Adj. (f. आ) *Samen führend.* ऋच् f. und रेतस्या f. heisst *der erste Vers des* Bahishpavamâna Stotra Lâṭj. 7,12,3. Du. Gaut.

रेतस्वत् Adj. *samenreich, befruchtend* Maitr. S. 1,5,5 (73,9).

रेतस्विन् Adj. *samenreich.*

रेतःसिच् 1) Adj. *Samen ergiessend.* — 2) f. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,1.4.

रेतःसिच्य n. *Samenergiessung.*

रेतःसेक m. *Samenerguss, das Beiwohnen einem Weibe* (Loc.) M. 11,58.

रेतःसेक्तृ Nom. ag. *Befruchter, Nachkommenschaft habend* Nilak. zu MBh. 1,74,111. Comm. zu Bhâg. P. 9,20,21.

रेतःस्कन्दन n. *Samenerguss* Gaut. 23,20.

रेतःस्खलन n. dass. Kull. zu M. 5,63.

रेतिन् Adj. *samenreich* oder *besamend.*

रेतोधस् Adj. *besamend, befruchtend.* पितृ so v. a. *ein leiblicher Vater* Mahâvirak. 82,12. m. ohne पितृ dass. Âpast. (darnach derselbe Vers in MBh., Hariv. und Bhâg. P. zu verbessern).

1. रेतोधा Adj. *besamend, befruchtend.*

2. रेतोधा f. *das Besamen.*

रेतोधेय n. dass.

रेतोमार्ग m. *Samenweg.*

रेतोवह् Adj. *Samen herbeischaffend* Bh. 2,44.

*रेत्य n. *Glockengut.*

*रेत्र n. v. l. für वेत्र.

रेधक m. N. pr. eines Mannes. v. l. रेचक.

*रेप्, रेपते (गतौ, शब्दे).

*रेप Adj. 1) *verächtlich.* — 2) *grausam.*

रेपस् 1) n. *Fleck, Schmutz.* — 2) *Adj. = क्रूर und कृपण.

रेफ 1) m. *a) der Schnarrlaut, das* र्. °सौं Saṃhitopan. 17,1. — *b) Wort* Bhâg. P. — *c)* cus (— ⏑ —). — *d) * = राग. — 2) *Adj. *veräch*

रेफवत् Adj. *den Schnarrlaut enthaltend; r Vocal* ॠ.

रेफविपुला f. *ein best. Metrum.*

*रेफस् Adj. = अधम, क्रूर, दुष्ट, कृपण.

रेफाय्, °यति *glänzen, strahlen.* v. l. रेभाय्

रेफिन् Adj. *den Schnarrlaut —, ein र् e tend, die Natur des* र् *habend.*

*रेभ्, रेभते (शब्दे). Vgl. रिभ्.

रेभ 1) Adj. *knisternd, knasternd, plätsch laut tönend.* — 2) m. *a) Rufer, Recitator, I mator.* — *b) Schwätzer, Plauderer.* — *c)* I eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* —

रेभा = शेभा Comm. zu Âpast. 2,14,13.

*रेभण n. *das Brüllen der Kühe.*

रेभसूनु m. Rebha's *Sohn.* Du. N. pr. z Liedverfasser.

रेभाय्, °यति *glänzen, strahlen* Âpast. 2,14 °रेभिन् Adj. *erschallen lassend* Çiç. 19,66.

रेभिल und °क m. N. pr. eines Mannes.

*रेमि Pat. zu P. 3,2,171, Vârtt. 2.

रेरिवन् Adj. nach dem Comm. = प्रेरयित

रेरिक् Adj. *beständig leckend.*

*रेरिकाण m. 1) Bein. Çiva's. Vgl. लेलि MBh. 14,8,19. — 2) *Dieb.* — 3) = अम्बर, वर अमुर.

*रेव्, रेवते (प्लवगतौ).

रेव 1) m. N. pr. eines Sohnes des Ânart 2) f. आ *a) *die Indigopflanze.* — *b)* *Bein Rati, der Gattin des Liebesgottes. — *c) ein* Râga S. S. S. 110. — *d)* N. pr. eines Flusses Narmadâ Hem. Par. 2,397. — 3) n. Name schiedener Sâman.

*रेवट 1) m. *a) Eber.* — *b) Bambusrohr* oder *Staub* (रेणु). — *c) Wirbelwind.* — *d) Gift* — *e) oil of the Morunga tree.* — *f) a plan the fruit.* — 2) n. *eine Muschel mit von r*

nach links gehenden Windungen.

रेवण m. N. pr. eines Mannes.

रेवत m. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Citronenbaum* und *Cathartocarpus fistula.* — 2) N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) eines Varsha (?). — रेवती s. u. रेवत्.

रेवतक n. 1) **eine Dattelart.* Richtig रैवतक. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

रेवति f. 1) *Bein. der Rati, der Gattin des Liebesgottes. — 2) = रेवती N. pr. der Gattin Balarâmas.

*रेवतिपुत्र m. *ein Sohn der* Revati.

रेवतीद्वीप m. N. pr. einer *Insel* Ind. Antiq. 8,241.

रेवतीपृष्ठ Adj. *dessen* Prshṭha 4) *aus den* Revati-*Versen besteht* Liṭ. 10,13,12.

*रेवतीभव m. *der Planet Saturn.*

रेवतीरमण m. Bein. Balarâma's. Auf Vishṇu übertragen.

*रेवतीश m. Bein. Balarâma's.

रेवतीसुत m. Metron. Skanda's.

रेवतीकल्पात्त m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रेवत्य n. Name eines Sâman. Kshând. Up. 2,18, 2 ist रेवत्यः zu lesen.

रेवत् 1) Adj. *a*) *besitzend, wohlhabend, reich.* — *b*) *reichlich, reich.* — *c*) *prangend, prunkend, prächtig.* रेवत् Adv. — 2) f. रेवती *a*) Pl. α) *die Reichen, Prangenden* als Bez. *der Kühe.* — β) *Gewässer.* — γ) Bez. *der nach dem Anfangsworte benannten Verse* ṚV. 1,30,18, *aus welchen das* Raivata Sâman *gebildet wird.* Auch Name dieses Sâman Âsm. Br. — *b*) Sg. und Pl. *ein best. Mondhaus.* — *c*) *eine best.* Râgini S. S. S. 110. — *d*) **eine unter dem Mondhaus* Revati *Geborene.* — *e*) **Pl. die göttlichen Mütter* Zach. Beitr. — *f*) N. pr. α) *der Unholdin einer best. Krankheit* und einer Jogini (Hemâdri 2,*a*,102,12). Wird auch mit der Durgâ und Aditi identificirt. — β) der Gattin Mitra's. — γ) einer Tochter des Lichtglanzes (कान्ति) des Mondhauses Revati und Mutter des Manu Raivata. — δ) der Gattin Balarâma's. — ε) verschiedener anderer Frauen Hem. Par. 1,288. — *g*) fehlerhaft für रेवती. — 3) n. Name eines Sâman Âsvh. Br.

रेवन्त m. N. pr. eines Sohnes des Sonnengottes und Hauptes der Guhjaka 100,17.

*रेवन्तमनसू f. Bein. der Saṁgñâ, einer Gemahlin des Sonnengottes.

रेवन्तोत्तर Titel eines Werkes.

रेवाखण्ड n. und रेवामाहात्म्य n. Titel von Werken VP.².

रेवोत्तरम् m. N. pr. eines Mannes.

*रेशप Adj. = किंसत्त्.

*रेशयदारिन् oder *°दाशिन् Adj. als Erklärung von रिशादस्.

रेशी f. Pl. Bez. *des Wassers* Maitr. S. 1,3,36.

1.*रेष्, रेषते *heulen, wiehern.*

2. रेष् s. 2. रेङ्.

रेष m. *das Schadennehmen.* Vgl. रथरेष्. — रेषा s. bes.

1. रेषण् 1) Adj. *versehrend.* — 2) n. *Schaden, das Fehlschlagen.*

2.*रेषण n. *das Geheul des Wolfes.*

*रेषा f. dass.

रेषिन् Adj. *versehrend, verletzend* in पुरुष°.

रेष्टृ Nom. ag. *Beschädiger, Versehrer* Bhaṭṭ.

रेष्मच्छिन्न Adj. *vom Sturm abgerissen.*

रेष्मण्य Adj. = रेष्म्य Maitr. S. 2,9,7 (126,1).

रेष्मन् m. *Wirbelwind, Sturmwolke.* वातेन रेष्मणा सह AV. Paipp. 15,4,5. Nach einem Comm. *Weltuntergang.*

रेष्ममथित Adj. = रेष्मच्छिन्न.

रेष्म्य Adj. *im Sturm* oder *in der Sturmwolke befindlich.*

*रेकत् oder *रेकस् (Kâç.).

*रेकाय्, °यते Denomin. von रेकत् oder रेकस्.

रै m. f. (seltener) *Besitz, Habe, Gut, Kostbarkeit.* *रै कर् *zum Besitz machen.*

रैक्क m. N. pr. eines Mannes.

रैक्कपर्ण m. Pl. N. pr. einer Oertlichkeit.

*रैख m. Patron. von रेख.

रैचीक्य m. N. pr. eines Mannes Hemâdri 1,568,16.

रैणव 1) m. Patron. von रेणु. — 2) n. Name eines Sâman.

*रैणुकेय m. Metron. Paraçurâma's.

रैतस Adj. *seminalis.*

रैतिक und रैत्य Adj. *messingen.*

रैभ 1) m. Patron. von रेभ. — 2) f. रैभी Bez. *bestimmter Verse im Ritual.*

रैभ्य und रैभ्य m. 1) Patron. verschiedener Männer. Auch Pl. — 2) N. pr. einer Götterschaar.

*रैय्, रैयति *Reichthümer wünschen.*

रैव m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,249.

रैवत 1) Adj. (f. ई) *a*) *aus wohlhabendem Hause stammend, reich.* — *b*) zu Manu Raivata *in Beziehung stehend.* — *c*) zum Sâman Raivata *gehörig.* — *d*) mit ऋषभ m. Name eines Sâman. — *e*) mit इष्टि f. Bez. *eines best. Gebets* oder *Opfers.* — 2) m. *a*) **Wolke.* — *b*) *eine* (imaginäre) *Art Soma.* — *c*) **ein best. Knollengewächs* (सुवर्णालु, woraus auch zwei Bedeutungen gemacht werden). — *d*) **Bein. Çiva's.* — *e*) Patron. von रैवत und Metron. von रेवती und N. pr. α) des Dämons einer best. Kinderkrankheit. — β) eines der 11 Rudra. — γ) **eines Daitja.* — δ) des 5ten Manu. — ε) eines Ṛshi, Brahmarshi und verschiedener Fürsten. — ζ) eines Gebirges. Auch °गिरि, रैवताचल und रैवताद्रि. — 3) n. Name verschiedener Sâman Âsvh. Br. Vasishṭha 28,12.

रैवतक 1) m. N. pr. *a*) eines Gebirges. Pl. *die Bewohner dieses Gebirges.* — *b*) eines Paramahaṁsa Gâbâlop. S. 453. v. l. रैवतिक. — *c*) eines Fürsten VP. 4,1,21. — *d*) eines Thürstehers. — 2) **n. eine Dattelart* Râgan. 11,88.

रैवतगर्भ n. Name eines Sâman Çâṅkh. Ça. 15,7,1.

रैवतपृष्ठ Adj. = रेवतीपृष्ठ Çâṅkh. Ça. 10,7,1 Br. 23,1.

रैवतमदनिका f. Titel eines Schauspiels.

रैवतस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

रैवतिक m. Metron. N. pr. v. l. für रैवतक 1) *b*.

*रैवतिकीय Adj. von रैवतिक.

रैवत्य 1) Adj. mit ऋषभ m. Name eines Sâman v. l. रैवत. — 2) n. *Reichthum.*

रैह्मायन m. Patron. Auch Pl.

1. रोक 1) m. *a*) *Licht, Helle.* — *b*) *=क्रयभिद् — 2) *n. *a*) *Loch, Höhle.* — *b*) *Boot, Schiff.* — *c*) = चर oder चल. — *d*) = कृपणभेद्.

2. रोक m. oder रोकस् n. *Lichterscheinung.*

रोग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Gebrechen, Krankheit.* प्रज्ञारोग so v. a. *eine Plage für die Unterthanen.* Auch personificirt als *Genius.* — 2) *ein kranke Stelle* 217,31. — 3) **Costus speciosus* oder *arabicus.*

रोगघ्न 1) Adj. *Krankheit vertreibend* Çiç. 19,89. — 2) **n. Arzenei.* — °घ्नी s. u. रोगकृन्.

*रोगज्ञ m. *Arzt* Gal.

रोगण in अरोगण.

रोगद Adj. *Krankheit verursachend.*

रोगनाशन Adj. *Krankheit vertreibend.*

रोगनिर्णय m. Titel eines Werkes Burnell, T.

रोगपालक m. *Krankenpfleger.*

*रोगपुष्ट m. *Fieber* Gal.

रोगप्रद Adj. *Krankheit verursachend.*

*रोगप्रेष्ठ m. *Fieber* Râgan. 20,14. v. l. रोगश्रेष्ठ.

रोगभाज् Adj. *krank, kränklich.*

*रोगभू f. *der Körper.*

रोगमुक्त Adj. *von einer Krankheit befreit, genesen.*

रोगमुरारि m. Titel eines Werkes.

रोगराज् m. *die schlimmste der Krankheiten, Fieber* Karaka 6,3. Suçr. 2,427,15.

*रोगराज m. *Lungenschwindsucht* Râgan. 20,2.

रोगलक्षण n. *Pathologie* Verz. d. B. H. No. 973. Opp. Cat. 1.

रोगविद्रूप्य n. *eine Entstellung in Folge einer Krankheit.*

रोगशम m. *Genesung* Kâraka 6,18.

*रोगशान्तक m. *Arzt.*

*रोगशिला f. *Realgar* Râgân. 13,49.

*रोगशित्यिन् m. *eine best. Pflanze.*

*रोगश्रेष्ठ m. *Fieber* Râgân. 20,14. v. l. रोगप्रेष्ठ.

रोगसंघात m. dass. Suçr. 2,427,15.

रोगसंबद्ध Adj. *krank* Âpast. 2,4,12 nach der richtigen Lesart.

रोगसंबन्ध Adj. Âpast. fehlerhafte Lesart für °संबद्ध.

रोगहन् Adj. (f. °घ्नी) *Krankheit vertreibend.*

रोगहर 1) Adj. dass. — 2) *n. *Arzenei.*

*रोगहारिन् m. *Arzt.*

रोगहृत् m. dass.

*रोगाधीश m. *Schwindsucht* Râgân. 20,2.

रोगानीक n. *eine Kategorie von Krankheiten, eine Species von Krankheit* Kâraka 3,6. 6,18.

रोगानीकराज् m. Bez. *des Fiebers.*

रोगाभ्यागम m. *Krankheitserscheinung* Varâh. Jogaj. 9,10.

रोगारम्भ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

रोगार्त Adj. *krank* 171,5. 193,5. 214,5.

रोगार्दित und रोगाविष्ट (Âpast.) Adj. dass.

*रोगाह्वय n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Bhâvapr. 1,175.

रोगित Adj. 1) *mit einer Krankheit behaftet.* — 2) **toll* (Hund).

*रोगितरु m. *Jonesia Asoca.* Richtig रागितरु.

रोगिन् Adj. *krank, kränklich.*

*रोगिवल्लभ n. *Arzenei.*

*रोग्य Adj. *Krankheit erzeugend, ungesund.*

रोच् in einer Formel Maitr. S. 4,9,5.

रोचँ 1) Adj. *leuchtend.* — 2) *m. N. pr. eines Fürsten. — 3) *f. ई *Hingcha repens.*

रोचक 1) Adj. *Appetit machend.* — 2) m. *a) ein Verfertiger von unächten Schmucksachen. — b) *Appetit, Hunger. — c) *eine den Durst reizende Speise. — d) *Musa sapientum. — e) *eine Zwiebelart. — f) *=ग्रन्थिपर्णाभेद्.*

रोचकिन् Adj. *Gefallen findend an* (Loc.) Bâlar. 210,8. Vgl. अरोचकिन्.

रोचनँ 1) Adj. (f. ई und आ) *a) licht, hell, blank, leuchtend. — b) Gefallen erweckend, gefallend, lieblich. — c) Appetit machend.* — 2) m. *a) *Andersonia Rohitaka. — b) *Alangium hexapetalum* Râgân. 9,76. — *c) *Cathartocarpus fistula* Râgân. 9,44. — *d) *Pongamia glabra* Râgân. 9,62. — *e) *Granatbaum* Râgân. 11,75. — *f) *Zwiebel* Râgân. 7,56. — *g) *eine weiss blühende Moringa* Râgân. 7, 30. — *h) *eine Art Crinum* Bhâvapr. 1,172. — *i) Gallenstein des Rindes.* v. l. रोचना. — *k) ein best. Krankheitsdämon. — l) *einer der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — *m)* N. pr. *α)* eines Sohnes des Vishṇu von der Dakshiṇâ. — *β)* Indra's unter Manu Svârokisha. — *γ)* eines der Viçve Devâs VP.^{2} 3,189. fgg. — *δ)* eines Berges. — 3) f. आ *a) Lichthimmel. — b) *ein schönes Weib. — c) Gallenstein des Rindes. — d) *eine rothe Lotusblüthe. — e) *Tabaschir. — f) *dunkler Çâlmali. — g)* N. pr. *a)* einer Gattin Vasudeva's. — *b)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444. — 4) f. ई *a) Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,58. — *b) *Realgar. — c) *Convolvulus Turpethum. — d) *Myrobalanenbaum* Râgân. 11,160. — *e) *Croton polyandrum. — f) *wohl eine Art Crinum* (काम्पिल्ल). — 5) n. *a) Licht, Glanz; Lichtraum des Himmels.* Pl. *Lichter, Gestirne; Lichthimmel* (deren drei). — *b) das Erregen des Verlangens nach* (im Comp. vorangehend). — *c)* रुचिरुचे रोचनम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

*रोचनक 1) m. *Citronenbaum* Râgân. 11,178. — 2) f. °निका *a)* Name *verschiedener Pflanzen. — b) Tabaschir* Râgân. 6,188.

*रोचनफल 1) m. *Citronenbaum* Râgân. 11,150. — 2) f. आ *eine Gurkenart* Râgân. 7,208.

रोचनस्थ Adj. *im Lichtraum des Himmels befindlich.*

1. रोचना f. s. रोचन 3).

2.*रोचना Adv. mit कर्.

रोचनामुख m. N. pr. eines Daitja.

रोचनावत् (°नवत् Padap.) Adj. *licht, hell.*

रोचमान 1) Adj. Partic. von 1. रुच्. — 2) m. *a) ein Haarwirbel am Halse eines Pferdes. — b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

रोचस् n. *Licht, Glanz* Maitr. S. 4,9,5. Vgl. स्वरोचस्.

रोचि f. *Licht, Strahl* Hariv. 3,23,12.

रोचिन् Adj. in *मित°.

रोचिष m. N. pr. eines Sohnes des Vibhâvasu.

रोचिष्णु Adj. 1) *leuchtend, glänzend, funkelnd* (Kâd. 247,7), *schmuck.* — 2) *Appetit machend.*

रोचिष्मत् 1) Adj. *leuchtend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

रोचिस् 1) n. *Licht, Glanz.* — 2) *Anmuth.*

रोचुक Adj. *Gefallen erweckend* Maitr. S. 1,4, 12 (62,2). Vgl. अरोचुक (Nachtr. 2).

रोच्य Adj. in einer Formel Maitr. S. 4,9,5.

रोट in *पूगरोट.

रोटकव्रत n. *eine best. Begehung.*

रोटिका f. *eine Art Gebäck, Fladen,* — *aus* (im Comp. vorangehend) Bhâvapr. 2,17.18. 4,17.

*रोड्, रोडति (उन्मादे, ध्वनादरे).

*रोड 1) Adj. *gesättigt, befriedigt.* — 2) m. *das Zerstampfen.*

*रोढर् Nom. ag. von 1. रुह्.

*रोणी f. P. 4,2,78.

*रोणीक N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°कीय.

रोद m. *Klageton, das Winseln.*

रोदन 1) n. *a) das Weinen* Âpast. Pl. Suçr. 1, 373,11. Wird zu den Kinderkrankheiten gezählt. — *b) *Thränen.* — 2) *f. ई *Alhagi Maurorum.*

*रोदनिका f. *Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44.

रोदर 1) Adj. *ein* र *im Innern habend.* — 2) *Anas Casarca* (चक्रवाक).

रोदस् n. Du. *Himmel und Erde.* Am Anfange eines Comp. Çiç. 19,106. रोदोरन्ध (Çiç. 18,15), रोदःकुक्षर (Nalod. 3,32), रोदःकन्दरकुक्षर (Bâlar. 95, 7) und रोदोगृह (ebend. 126,20) *eine zwischen Himmel und Erde gelegene Höhlung* u. s. w. In स्वर्गरोदःकुक्षर Bâlar. 23,15 hat रोदस् wie auch रोदसी die Bedeutung *Erde.*

रोदसिप्रा Adj. *welterfüllend.*

रोदसी f. 1) रोदसी *a)* Du. *Himmel und Erde.* Einmal auch als Sg. construirt. — *b)* = 2). — 2) रोदसी *die Gattin* Rudra's, *Gefährtin der* Marut, *Blitz.* — 3) रोदसी *die Erde* R. ed. Bomb. 6,22,6. Hemâdri 1,569,18. 575,20.

रोदस्त्व n. Nom. abstr. zur Etymologie von रोदसी gebildet.

रोदाका (?) f. Vaitân.

रोदितव्य n. impers. *zu weinen.* न °व्यं पश्यामि *ich sehe keine Veranlassung zum Weinen für* (Gen.). Loc. *wo man weinen sollte.*

रोढर् Nom. ag. *Einschliesser, Belagerer.*

रोढव्य Adj. *zu verschliessen* (Thür).

रोढोस् Gen. Infin. von 2. रुध्. नि वा रोढोः Ait. Br. 1,10,2.

1. रोध m. vielleicht *Bewegung hinauf.*

2. रोध m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Zurückhalten, Festhalten.* — 2) *Einsperrung,* — *in* (Loc.). — 3) *Versperrung* (eines Weges), — *durch* (im Comp. vorangehend). — 4) *Einschliessung, Belagerung* (einer Stadt). — 5) *Verstopfung des Leibes* Kâraka 6,24. — 6) *Verwehrung, Hemmung, Unterdrückung.* — 7) *das Befehden.* — 8) *Damm, Ufer.* — 9) *eine*

'e VP. 2,6,2. — 10) *N. pr. eines Mannes.

Adj. *einsperrend, einschliessend, bela-*

ī m. *das 45ste Jahr im 60-jährigen Ju-*
ts.

ก Adj. (f. आ) etwa *am Ufer Wirbel bil-*

1) *m. *der Planet Mercur.* — 2) f. ई *Vall.* — 3) n. रोधन *a) das Einsperren,*
ssen, Verschluss. — *b) das Aufhalten,*
ılten, Hemmen, Unterdrücken.

का f. v. l. für रोधोवक्त्रा.

ी f. *Fluss* Râǵan. 14,10.

n. 1) *Erdaufwurf, Damm, Wall, Schutz-*
2) *Hügel, hohes Ufer.* — 3) *die abschüs-*
d (eines Brunnens, einer Wolke), *Berg-*
4) *die weibliche Hüfte.*

स्त् 1) Adj. *mit hohen Ufern versehen* (Sâs.).

ाधस्वती N. pr. eines Flusses.

1) Adj. am Ende eines Comp. *a) zurück-*
aufhaltend. — *b) versperrend.* — *c) ver-*
hemmend, hindernd, störend. — *d) über-*
— *e) erfüllend.* — 2) *eine best. Pflanze.*

t fehlerhaft für रोध्र.

Adj. *am Ufer wachsend* Kir. 5,46.

का und *रोधोवती f. *Fluss.*

प्र m. *ein reissender Fluss.*

ıdj. *zurückzuhalten* in अ° (Nachtr. 5).

m. *Symplocos racemosa* (mit gelber Blü-
seiner Rinde wird rothes Pulver bereitet).

ı. n. *Sünde.* — 3) *n. *Beleidigung.*

प m. 1) **Bassia latifolia.* Vgl. लोध्रपुष्प.
e zu den Ringschlangen gezählte Schlan-

पक m. 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2)
ष्प 2).

ष्पणी f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,217.

क m. *eine Reisart.*

ı. *Loch, Höhle.*

ı. 1) *das Pflanzen.* — 2) *Pfeil* Naish. 8,
19,94. 120.

m. 1) Nom. ag. *Pflanzer.* — *b) *a weight*
or a coin, the seventieth part of a Su-
— 2) f. °पिका *Same* Bhadrab. 4,129.

1) Adj. *Leibschneiden verursachend.* —

विमोक्न oder उपक्न.

1) Adj. (f. ई) *a) aufsetzend, ansetzend.*
wachsen machend, heilend (Wunden). —
las Aufrichten, Aufstellen. — *b) das Hei-*
n, Mittel zum Heilen. — *c) das Pflanzen,*
Anpflanzen, Versetzen (von Pflanzen).

रोपणीका f. *Predigerkrähe* (nach Sâs.).

रोपणीय Adj. 1) *aufzurichten.* — 2) *zu pflanzen,*
anzupflanzen. — 3) *zum Zuheilen tauglich.*

रोपय् s. Caus. von 1. रुह्.

रोपयितर् Nom. ag. 1) *Aufsetzer, Aufleger;* mit
Gen. oder Acc. — 2) *Pflanzer, Anpflanzer.*

रोपयिष्णु Adj. *zerfleischend.*

रोपि f. *reissender Schmerz, Leibschneiden,* auch
wohl *Kollern im Leibe* AV. Paipp. 9,2,5. 15,5,1.

°रोपिन् Adj. *pflanzend, anpflanzend.*

रोपुषी f. *Zerstörerin.*

रोप्य Adj. 1) *zu pflanzen, anzupflanzen, zu säen.*
— 2) *zu heilen* (von Wunden) Kâraka 6,13.

1. रोम am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = रोमन्
Haar Hemâdri 1,423,17.

2.*रोम 1) m. *Loch, Höhle.* — 2) n. *Wasser.*

3. रोम m. 1) *Rom.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes VP.²
2,133.

1. रोमक n. = रोमन् *Haar* Hemâdri 1,290,17. 508,
5. Insbes. am Ende eines adj. Comp. (f. °मिका)
402,21.

2. रोमक 1) m. *a)* N. pr. *α)* Pl. *die Römer, die Be-*
wohner des Römerreiches. — *β) Rom.* — *γ)* *eines
Dorfes im Nordlande.* — *δ)* eines Astronomen. — *b)*
eine best. Mischlingskaste, v. l. für रामक Vasish-
ṭha 18,4. — *c)* abgekürzt für °सिद्धान्त. — 2) n.
a) salzhaltige Erde und *das aus ihr gezogene Salz*
Râǵan. 6,108. Nach Mat. med. 85 *Salz aus dem
Sambar-See in Ágmir.* Vgl. रोमक 2). — *b)* **Ma-*
gneteisen Râǵan. 13,39.

*रोमकन्द् m. *Dioscorea globosa* Râǵan. 7,69.

रोमकपत्तन und रोमकपुर (Weber, Lit.) n. *die
Stadt Rom.*

*रोमकर्णाक m. *Hase.*

रोमकविषय m. *das Römerland* Âryabh. 4,13.

रोमकसिद्धान्त m. Titel eines der fünf Haupt-
Siddhânta zu Varâhamihira's Zeit und auch
eines späteren Machwerkes.

रोमकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* der Astro-
nomie.

रोमकायण m. N. pr. eines Autors.

रोमकूप m. n. *Haargrübchen, Pore der Haut.*

भवतां °कूपाणि प्रहृष्टान्युपलक्षये so v. a. *ich be-*
merke, dass eure Härchen am Körper sich sträuben.

*रोमकेसर n. angeblich = रोमगुत्स.

रोमगर्त = रोमकूप Gop. Br. 1,1,2.

*रोमगुच्छ m. und *रोमगुत्स n. *der als Fliegen-*
wedel gebrauchte Schweif des Bos grunniens.

रोमण्वत् Adj. *behaart, haarig.*

रोमत्यज् Adj. *das Haar verlierend* (Pferd).

1. रोमन् n. *Haar am Körper der Menschen und*
Thiere (in der Regel mit Ausschluss der langen
Kopf- und Barthaare, der Mähne und des Schwei-
fes), *Gefieder der Vögel, Fischschuppe.* Am Ende
eines adj. Comp. f. °रोम्णी.

2. रोमन् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

रोमन्थ m. 1) *das Wiederkäuen* Kâd. 30,10. 129,
1. — 2) *das Kauen* des Betels. — 3) *oftmaliges
Wiederholen.* — 4) **der Unrath von Insecten.*

रोमन्थाय्, °यते *wiederkäuen* Vâsav. 265,4.

रोमपाद् m. N. pr. zweier Fürsten.

रोमपुलक m. = रोमहर्ष.

*रोमफला f. *eine best. Pflanze.*

रोमबद्ध Adj. *aus Haar gewebt.*

रोमबन्ध m. *Haargewebe.*

*रोमभू (Gal.) und *°भूमि f. *die Haut.*

रोममूर्धन् Adj. *auf dem Kopfe behaart* (von In-
secten).

*रोमरसासार (!) m. *Bauch.*

रोमराजि und °राजी f. *Haarreihe, — linie, —
streifen;* insbes. oberhalb des Nabels beim Weibe,
als Zeichen der Pubertät.

रोमराजिपथ m. *Taille, die Mitte des Leibes.*

*रोमलता und °लतिका f. *die Haarlinie ober-*
halb des Nabels (beim Weibe).

रोमवत् Adj. *behaart.*

*रोमवल्ली f. *Mucuna pruritus* Râǵan. 3,40.

रोमवाकिन् Adj. *haarscharf* (Messer).

*रोमविकार m. = रोमहर्ष.

रोमविक्रिया f. dass.

*रोमविधंस m. *Laus.*

रोमविवर 1) n. = रोमकूप. — 2) m. n. Bez. *be-*
stimmter mythischer Regionen Kâraṇḍ. 59,15. 60,
3. fgg. 62,4. fgg. 64,8. fgg. 65,12. fgg. 84,13. fgg.

रोमवेध m. N. pr. eines Autors.

रोमश 1) Adj. (f. ई) *a) stark behaart, haarig.*
— *b)* Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der
Vocale.* — 2) m. *a)* **Widder, Schaf.* — *b)* **Eber*
Râǵan. 19,30. — *c)* *Name *zweier Pflanzen,* =
कुम्भी und पिण्डालु Râǵan. 9,109. 7,69. — *d)* *=
डल्लल. — *e)* N. pr. eines Ṛshi und eines Astro-
nomen. — 3) f. आ *a)* **Cucumis utilissimus.* —
b) **eine andere Pflanze,* = दृग्धा Râǵan. 9,127. —
c) N. pr. der angeblichen Verfasserin von ṚV. 1,
126,7. — 4) n. *das männliche Glied.*

*रोमशफल m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,288.

रोमशातन n. *ein Mittel zum Entfernen der
Haare* Z. d. d. m. G. 31,768.

*रोमशुक n. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

रोमकर्ष m. *das Sträuben der Härchen des Körpers, Rieseln der Haut* (vor Kälte, Furcht, Freude, Zorn, Geilheit).

रोमकर्षण 1) Adj. *Haarsträuben verursachend*, d. i. *Grauen* oder *grosse Freude erregend*. — 2) m. *a) *Terminalia Bellerica*, deren Nüsse als (*Grauen erregende*) Würfel gebraucht werden. — *b)* Bein. Sûta's, des Erzählers der Purâṇa; auch der Vater Sûta's wird so genannt. — 3) *n. = रोमकर्ष.

रोमकर्षणाक Adj. (f. °णिका) VP.² 3,66. 227 fehlerhaft für रो°.

रोमकर्षणि und °कर्षिणि m. fehlerhaft für रोमकर्षणि.

रोमकर्षित (Conj.) Adj. *bei dem die Härchen am Körper sich sträuben.*

रोमकर्षिन् Adj. dass. Çiç. 19,19.

रोमाङ्कुर m. *ein sich aufrichtendes Härchen am Körper* Kâd. 74,14.

रोमाञ्च्, रोमाञ्चति *ein Rieseln der Haut empfinden.*

रोमाञ्च m. (adj. Comp. f. आ) = रोमकर्ष.

*रोमाञ्चकिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

*रोमाञ्चिका f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵân. 5,58.

रोमाञ्चित Adj. *emporgerichtete Härchen habend, ein Rieseln der Haut empfindend.* ऊर्ध्व° dass.

रोमाञ्चिन् Adj. dass. Kâd. 2,16,4. 5.

रोमाञ्चोद्गतराजिमत्त् Adj. *von emporstehenden Reihen sich sträubender Härchen umgeben* Hariv. 2902.

*रोमालविटपिन् m. *ein best. Baum* Râǵân. 9,109.

रोमाली f. 1) *Härchenreihe* (oberhalb des Nabels beim Weibe) Spr. 7759. — 2) **Pubertät.*

*रोमालु m. 1) *Dioscorea globosa* Râǵân. 7, 69. Dhanv. 4,88. — 2) *Mucuna pruritus* Râǵân. 3,40.

*रोमालुविटपिन् m. *eine best. Pflanze.*

रोमावली f. = रोमाली 1).

*रोमाम्रफला f. *ein best. Strauch.* Fehlerhaft, vgl. Râǵân. 4,205.

रोमोत्पात m. = रोमकर्ष Hemâdri 1,215,18.

रोमोद्गति f. dass.

रोमोद्गम m. (adj. Comp. f. आ) dass. व्यक्त° Adj.; davon Nom. abstr. °त्व n.

रोमोद्भेद m. dass.

1. रोर m. *ein best. Körpertheil* (= श्रंसग्रन्थि Mahidh.). Du. Maitr. S. 3,15,3 = VS. 25,3.

2. रोर m. *Arbeiter* (?) Hem. Par. 13,291. रोर 8,72.

रोरवण n. *heftiges Brüllen.*

रोरुक N. pr. eines Landes oder einer Stadt.

*रोरुदा f. *heftiges Weinen.*

रोरुदावत्त् Adj. *heftig weinend* Bhaṭṭ.

*रोलूय Adj. vom Intens. von 1. रू.

रोल 1) *m. *a) Flacourtia cataphracta.* — *b) frischer Ingwer.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

रोलदेव m. N. pr. eines Malers.

रोलम्ब m. *Biene* Râǵat. 7,1236. Hem. Par. 2,37.

रोलम्बराज m. N. pr. eines Autors. °राजीय n. Titel *seines Werkes* Opp. Cat. 1. Vgl. लोलिम्बराज.

रोलिचन्द्र (!) m. N. pr. eines Mannes.

*रोशंसा (!) oder *रोसंसा (!) f. *wish, desire.*

*रोष् Adj. = क्लिंश्न, वधक.

रोष m. (adj. Comp. f. आ) *Zorn, Wuth, — gegen, auf* (im Comp. vorangehend) Âpast. रोषं कर् *zürnen auf* (प्रति).

रोषण 1) Adj. *zornig, zum Zorn geneigt, leicht in Wuth gerathend, zornig auf, aufgebracht gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *m. *a) Probirstein.* — *b) Quecksilber.* — *c) salzhaltiger Boden.* — *d) Grewia asiatica.*

रोषणता f. *Geneigtheit zum Zorn, Leidenschaftlichkeit.*

रोषभाज् Adj. *erzürnt* Çiç. 18,42.

रोषमय Adj. *aus Zorn —, aus Wuth hervorgegangen.*

रोषातिशय m. in der Rhetorik *eine durch Zorn an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

*रोषाण (!) Zach. Beitr.

रोषावरोक् m. N. pr. eines Kriegers auf Seiten der Götter im Kampfe gegen die Asura.

रोषिदृश् Mân. Gṛhj. 2,7 wohl fehlerhaft für रोहिदृश्.

रोषिन् Adj. *zornig, wüthend.*

रोष्टृ Nom. ag. dass. Bhaṭṭ.

*रोसंसा s. u. रोशंसा.

रोह् 1) Adj. *hinaufsteigend, reitend auf* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) Erhebung, Höhe.* — *b) das Aufsteigen, — zu* (Gen.). — *c) das Aufgehen* (eines Samenkorns), *Wachsen.* °सहस्रमेति *geht tausendfälltig auf.* — *d) das Aufsteigen*, so v. a. *Zunahme.* — *e) *Spross, Schoss.* — रोही s. bes.

रोहक 1) Adj. *a) reitend;* m. *Reiter.* — *b) wachsend* in *ग्राव° (Nachtr. 5). — 2) *m. *eine Art von Gespenstern.*

*रोहतिति (!) m. Patron. gaṇa पैलादि in der Kâç. राहतिति v. l.

*रोहग m. N. pr. eines Berges.

रोहण 1) m. N. pr. eines Berges, der Adamspik auf Ceylon. Auch रोहणपर्वत und रोहणाचल. — 2) f. ई *a) ein Mittel zum Verheilen.* — *b)* Çiç. 12,40 fehlerhaft für रोहिणी. — 3) n. *a) ein Mittel zum Ersteigen von* (Gen.). — *b) das Besteigen, Betreten, Reiten, Sitzen, Stehen, — von* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — *c) das Anlegen, Befestigen* (einer Bogensehne). — *d) das Verwachsen, Heilen* (einer Wunde). — *e) das Hervorgehen, Entstehen* Viṣṇ. 150,3, v. l. Uttamaṁ. 197. — *f) *der männliche Same* Râǵân. 18,70.

*रोहणद्रुम m. *der Sandelbaum.*

*रोहत्पर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵân. 8,114, v. l. रोहित्पर्वा.

*रोहत्त 1) m. *ein best. Baum* oder *Baum* überh. — 2) f. ई *eine best. Schlingpflanze* oder *Schlingpflanze* überh.

रोहत्पूर्व Adj. *wobei die Töne aufsteigen* Śâṅkhây. 17,1.

रोहस् n. *Erhebung, Höhe.*

रोहसेन m. N. pr. eines Mannes.

*रोहाय्, °यते Denomin. von रोहत्त्, Partic. von 1. रूह्.

रोहि m. 1) *eine Art Gazelle.* — 2) **Same.* — 3) **Baum.* — 4) * = व्रतिन्.

रोहिण 1) Adj. *unter dem Mondhause* Rohiṇî *geboren.* Unter den Beiwörtern Vishṇu's. — 2) m. *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Andersonia Rohitaka, Ficus indica* und *Andropogon Schoenanthus* Râǵân. 8,14. 121. 11,118. — 3) *n. *der 9te* Muhûrta. — रोहिणी s. bes.

रोहिणि (metrisch) f. = रोहिणी *ein best. Mondhaus.*

रोहिणिका f. 1) *Halsentzündung.* — *b) *ein roth aussehendes Frauenzimmer.*

रोहिणित्व n. = रोहिणीत्व.

रोहिणिनन्दन (metrisch) m. Metron. Balarâma's MBh. 7,181,10.

*रोहिणिपुत्र m. *der Sohn der* Rohiṇî als N. pr.

*रोहिणिषेण und *°सेन m. N. pr. eines Mannes.

रोहिणी 1) Adj. f. *a)* zu रोहिन्. — *b)* zu रोहित *roth.* — *c) *रोहिणी unter dem Mondhause* Rohiṇî *geboren.* — 2) f. *a) eine röthliche Kuh*, im Veda vielleicht auch *eine röthliche Stute.* — *b)* रोहिणी und रोहिणी *ein best. Mondhaus* und *der damit verbundene lunare Tag;* ausnahmsweise auch Pl. TS. 4,4,10, 1. 2 und TBr. 1,5,1,1. 4 erscheinen zwei Mondhäuser dieses Namens. In der Figur des Sternbildes sieht der Inder einen *Karren*, einen *Tempel* oder einen *Fisch.* Personificirt als Tochter Daksha's und bevorzugte Gattin des Mondes. — *c)* रोहिणी α) *Kuh* Çiç. 12,40 (im Text fehlerhaft

रोहणी). — β) *ein Mädchen, das eben die Regeln bekommen hat*, Gṛhyâs. 2,18. — γ) *eine best. Gemüsepflanze.* Nach den Lexicographen *Helleborus niger*, *Acacia arabica*, *Gmelina arborea*, *Rubia Munjista*, *Terminalia Chebula* und = *कटुंभरा Râǵan. 6,182.193. 9,36. 11,122. Bhâvapr. 1,173. 3,31. — δ) *Halsentzündung in verschiedenen Formen* Ḱaraka 1,5. — ε) *eine best.* Çruti S.S.S. 23. — ζ) *eine best.* Mûrḱhanâ S. S. S. 30. 31. — η) * *Blitz.* — ϑ) **eine Art Stahl.* — ι) N. pr. *a*) einer Tochter der Surabhi und Mutter des *Rindes* (auch der Kâmadhenu). — *b*) zweier Gattinnen Vasudeva's und der Mutter Balarâma's VP.^{2}. — *c*) einer Gattin Kṛshṇa's. — *d*) der Gattin Mahâdeva's. — *e*) einer Tochter Hiraṇjakaçipu's. — *f*) *einer Vidjâdevî. — *g*) *eines Flusses VP.^{2}.

रोहिणीका f. = रोहिणिका *Halsentzündung* Ḱaraka 1,18.

रोहिणीकान्त m. *der Mond.*

रोहिणीचन्द्रव्रत n. *eine best. Begehung.*

रोहिणीचन्द्रशयन n. desgl.

रोहिणीतनय m. Metron. Balarâma's Çiç. 15,24.

रोहिणीतपस् n. Titel eines Werkes.

रोहिणीतरु m. *ein best. Baum* Kathâs. 59,37.

रोहिणीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रोहिणीत्व n. Nom. abstr. von रोहिणी als Name *eines Mondhauses.*

रोहिणीपति (Vikramâṅkaḱ. 2,17) und रोहिणीप्रिय m. *der Mond.*

रोहिणीभव m. *der Planet Mercur.*

रोहिणीयोग m. *die Conjunction des Mondes mit dem Mondhause* Rohiṇî. Vollständiger चन्द्र°.

रोहिणीरमण m. 1) * *Stier* Râǵan. 19,24. — 2) *der Mond* Harshaḱ. 186,24. Vâs.

*रोहिणीवल्लभ m. *der Mond.*

रोहिणीव्रत n. *eine best. Begehung.* °व्रतोद्यापन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 665.

रोहिणीश m. *der Mond* Çiç. 3,60.

रोहिणीशान्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

*रोहिणीषेण m. N. pr. eines Mannes.

*रोहिणीसुत m. *der Planet Mercur.*

*रोहिणेय Taik. 3,3,319 fehlerhaft für रौहिणेय.

रोहिण्यष्टमी f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des* Bhâdra, *wenn der Mond in Conjunction mit dem Mondhause* Rohiṇî *steht.*

रोहित् 1) Adj. *a*) *roth* in रोहिदश्व. — *b*) f. angeblich = ऋतुमती. — 2) * m. *a*) *die Sonne.* — *b*) *Cyprinus Rohita* Râǵan. 19,71. — 3) f. *a*) *eine rothe Stute.* — *b*) *das Weibchen einer Gazelle.* — *c*) * Pl. α) *Flüsse.* — β) *die Finger.* — *d*) **eine best. Schlingpflanze.*

1. रोहित 1) Adj. (f. *रोहिता und रोहिणी; s. dieses bes.) *roth, röthlich.* — 2) m. *a*) *ein rothes Ross, Fuchs.* — *b*) bildlich von der *Sonne* in den Liedern AV. 13,1,1. fgg. — *c*) Pl. Bez. *dieser Lieder.* Auch रोहितं. — *d*) *eine best. Hirschart.* — *e*) *ein best. Fisch, Cyprinus Rohita.* Auch रोहितमत्स्य. — *f*) *ein best. Baum, Andersonia Rohitaka* Râǵan. 8, 14. Auch रोहितवृक्ष. — *g*) * *eine Art Perlenschmuck.* — *h*) *eine best. unvollkommene Form eines Regenbogens.* — *i*) N. pr. α) eines Sohnes des Hariçḱandra. — β) eines Manu. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa Hariv. 2,103,8. रोहित v. l. — δ) eines Sohnes des Vapushmant. — ε) Pl. einer Klasse von Gandharva. — ζ) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 12ten Manu. — η) *eines Flusses. — 3) n. *a*) *ein best. Metrum* Ait. Br. 5,10. — *b*) *eine best. unvollkommene Form eines Regenbogens.* — *c*) * *Blut.* — *d*) * *Saffran.* — *e*) N. pr. des von 2) *i*) δ) beherrschten Varsha VP. 2,4,22. 23.

2. रोहित (vom Caus. von 1. रुह्) n. *Versetzung*—, *Translation in* (Loc.) MBu. 4,271 = ed. Vardh. 4,8,28.

रोहितक 1) m. *a*) *ein best. Baum, Andersonia Rohitaka* Mat. med. 315. Râǵan. 8,14. Maitr. S. 3, 9,3. रोहीतक v. l. — *b*) N. pr. α) Pl. einer Völkerschaft. — β) *eines Flusses. — γ) *eines Stûpa. — 2) * f. रोहितिका *ein roth aussehendes Frauenzimmer.*

रोहितकारण्य n. N. pr. einer Oertlichkeit.

रोहितकूल desgl.

रोहितकूलीय n. Name eines Sâman.

*रोहितगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*रोहितगिरीय m. Pl. *die Bewohner von* Rohitagiri.

रोहितपुर n. N. pr. der von Rohita (Hariçḱandra's Sohne) gegründeten *Stadt.*

रोहितवत्स् Adj. *rothe Rose habend.*

रोहितवस्त्र N. pr. einer Oertlichkeit Lalit. 528,4.

रोहितात 1) Adj. *rothäugig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Mudrâ. 30,11 (53,2).

रोहिताक्ष Adj. *rothscheckig.*

रोहितायन (!) m. Patron. Auch Pl.

रोहिताश्व 1) *Adj. *rothe Rosse habend.* — 2) m. *a*) **der Gott des Feuers, Feuer.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Hariçḱandra 105,22.

रोहिताश्य m. = रोहिताश्व 2) *b*). Vielleicht fehlerhaft.

*रोहितेय m. *Andersonia Rohitaka.*

रोहितैत Adj. *rothbunt* TS. 5,6,18,1.

*रोहित्पर्वा f. s. रोहत्पर्वा.

रोहिद्दंश Adj. *mit rothen Rossen fahrend.*

रोहिन् 1) Adj. *a*) *aufgehend.* Am Ende eines Comp. *sich erhebend zu* Çiç. 20,61. — *b*) *in die Höhe geschossen, lang.* — *c*) am Ende eines Comp. *wachsend auf* oder *in.* — *d*) *an Zahl zunehmend.* — 2) * m. *a*) *Andersonia Rohitaka.* — *b*) *der indische Feigenbaum.* — *c*) *Ficus religiosa.* — रोहिणी s. bes.

*रोहिष् (!) 1) m. *eine Hirschart.* — 2) f. *das Weibchen einer Gazelle.*

रोहिष m. 1) *eine best. Grasart* Râǵan. 8, 99. Bhâvapr. 1,210. 3,119. Ḱaraka 7,1. — 2) * *ein best. Fisch.* — 3) * *eine Gazellenart* Râǵan. 19,46.

रोहिष्ये Dat. Infin. *zum Wachsthum.*

रोही f. 1) *das Weibchen einer Gazelle.* रोहि v. l. — 2) N. pr. eines Flusses.

रोहीतक m. 1) *Andersonia Rohitaka* Râǵan. 8, 14. Bhâvapr. 1,233. 3,119. Maitr. S. 3,9,3. v. l. रोहितक. — 2) N. pr. eines Berges (nach Nîlak.).

रौक्म Adj. (f. ई) *golden, mit Gold verziert.*

रौक्मिणेय m. Metron. Pradjumna's.

रौक्षक m. Patron. Auch Pl.

रौक्षायण m. desgl. Auch Pl.

रौक्ष्य n. 1) *Dürre, Trockenheit, Magerkeit.* — 2) *Rauhheit, Härte* in übertragener Bed. — रौक्ष्य: bei Uǵǵval. zu Uṇâdis. 3,66 wohl fehlerhaft für रूक्ष्य: (Nom. Pl. f.).

रौचनिक Adj. (f. ई) *mit Gallenstein vom Rinde gefärbt, diese Farbe habend.*

1. रौच्य m. 1) **ein Stab aus* Bilva-*Holz.* — 2) Patron. des 13ten (9ten) Manu. Auch Pl.

2. रौच्य Adj. *zu* Manu Raukja *in Beziehung stehend.*

*रौट्, रौटति und *रौड्, रौडति (अनादरे).

*रौडि m. Patron.

*रौढीय m. Pl. *eine best. grammatische Schule.*

*रौण Adj. von रौणी.

रौद्र und रौद्र 1) Adj. (f. आ und ई) *a*) *dem* Rudra oder *den* Rudra *gehörig, von* R. *kommend,* R. *geltend, an* R. *gerichtet, nach* R. *benannt.* — *b*) Rudra-*ähnlich, so v. a. ungestüm, wild, furchtbar, Unglück verheissend, — bringend.* रौद्रम् Adv. *auf eine furchtbare Weise.* — *c*) in Verbindung mit गण m. Bez. *best, böser Geister.* — 2) m. *a*) *ein Sprössling* Rudra's. — *b*) *ein Verehrer* Rudra's. — *c*) Pl. Bez. *best. böser Geister.* — *d*) * Bein. Jama's. — *e*) **die kalte Jahreszeit.* — *f*) *ein best. Meteor* (केतु). — *g*) *das 54ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *h*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) (*m. n.) *Hitze.* — 4) m. (verdächtig) (*f. ई) und n.

das unter Rudra *stehende Mondhaus* Ârdrâ. Auch रौद्रर्क्ष n. — 5) f. रौद्री *a)* *Bein. der Gaurî. — *b) eine der neun* Samidh Gṛhjâs. 1,27. — *c) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *d) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *e) eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,5. — *f)* **eine best. Schlingpflanze.* — *g)* Titel eines von Rudrabhaṭṭârka verfassten Commentars. — 6) n. *a) wildes —, furchtbares Wesen, Furchtbarkeit, eine furchtbare Erscheinung.* — *b)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *c)* N. pr. eines Liṅga.

*रौद्रक = रुद्रेण कृतम् (संज्ञायाम्).

1. रौद्रकर्मन् n. *eine Furchtbares bezweckende Zauberhandlung.*

2. रौद्रकर्मन् 1) Adj. *Furchtbares vollbringend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

रौद्रकर्मिन् Adj. = 2. रौद्रकर्मन् 1) Hemâdri 1, 496,6.

रौद्रता f. *wildes —, furchtbares Wesen, Furchtbarkeit.*

रौद्रनेत्रा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

रौद्रपाद् wohl *das Mondhaus* Ârdrâ.

रौद्रमनस् Adj. *wilden Sinnes.*

रौद्राग्न Adj. *zu* Rudra *und* Agni *in Beziehung stehend.*

रौद्राणी f. wohl fehlerhaft für रुद्राणी.

रौद्रायण m. Patron. von रुद्र. Auch Pl.

रौद्राश्व m. Patron. N. pr. 1) eines Sohnes oder entfernteren Nachkommen des Pûru. — 2) eines Ṛshi.

रौद्रि m. Patron. von रुद्र.

रौद्रीकरण n. *das Vollbringen von furchtbaren Dingen* Mân. Çr. 11,7,1.

रौद्रीभाव m. Rudra's (Çiva's) *Charakter.*

रौद्रीशक्ति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

*रौध m. Patron. von रौध.

रौधादिक Adj. *zu der mit* रुध् *anfangenden* (d. i. *zur 7ten*) *Klasse von Wurzeln gehörig.*

रौधिर Adj. *aus Blut bestehend, von Blut stammend.*

रौप्य 1) Adj. *silbern.* — 2) f. आ N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) n. *Silber* Râgân. 13,1.14.

रौप्यक Adj. *silbern* Hemâdri 1,557,17.

रौप्यनाभ m. N. pr. eines Râkshasa VP.^{2} 1,188.

रौप्यमय Adj. (f. ई) *silbern.*

रौप्यरुक्ममय Adj. Pl. *silbern und golden.*

रौप्यायण m. Patron. Auch Pl.

*रौप्यायणि m. Patron. von रौप्य.

रौप्यायसकिरणमय Adj. Pl. *silbern, eisern und golden.*

रौम 1) m. *a)* Pl. = रौम्य VP.^{2} 1,130. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) *n. *eine Art Salz.*

रौमक 1) Adj. *a)* *von रोमक N. pr. eines Dorfes im Nordlande. — *b) römisch, von den Bewohnern des Römerreichs gesprochen.* — *c) vom Astronomen* Romaka *herrührend.* — 2) n. *eine Art Salz* Suçr. 1,157,8 nach der Lesart von Kâśik. (= रूमानदीभव). Auch *°लवण n.

*रौमकीय Adj. von रौमक.

*रौमण्य Adj. von रौमन्.

*रौमशीय Adj. von रौमश.

रौमहर्षणाक Adj. (f. °णिका) von Romaharshaṇa *verfasst.* संहिता VP. 3,6,17.

रौमहर्षणि m. Patron. Sûta's.

*रौमायण Adj. von रौमन्.

रौम्य m. Pl. Bez. *bestimmter böser Geister im Dienste* Çiva's.

रौर m. s. u. 2. रौर.

रौरव 1) Adj. (f. ई) *a) von der* Ruru *genannten Hirschart stammend.* — *b)* **furchtbar.* — *c)* **unstät.* — *d)* **betrügerisch.* — 2) m. *a) eine best. Hölle.* Personificirt als Gatte der Vedanâ und Vater des Duḥkha. — *b) ein best.* Kalpa 2) *h).* — 3) n. *a)* **die Frucht der Pflanze Ruru.* — *b)* Name verschiedener Sâman.

*रौरवक = रुरुणा कृतम् (संज्ञायाम्).

रौरुकिन् 1) m. Pl. *eine best. Schule* Gobh. 3,2,7. — 2) n. Pl. *die von dieser Schule überlieferten* Jagus Lâṭj. 2,3,1.

रौरुकीय Adj. von रौरुकिन् 1) Comm. zu Lâṭj. 2,3,1.

रौशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

*रौहिक Adj. = रुह् इव.

रौहिण 1) Adj. (f. ई) *mit dem Mondhause* Rohiṇî *in Verbindung stehend,* **unter diesem Mondhause geboren.* — 2) m. *a) Sandelbaum* oder *der indische Feigenbaum* Suparn. 13,5. 14,4. — *b)* Bez. *bestimmter Opferfladen beim* Pravargja Âpast. Çr. 15,15,1. — *c) ein best.* Agni. — *d)* **Wolke.* — *e)* *Pl. *eine best. grammatische Schule.* — *f)* N. pr. α) eines von Indra besiegten Dämons. — β) eines Mannes. — 3) n. *a) der 9te* Muhûrta *des Tages* AV. Gjot. 1,9. — *b)* इन्द्रस्य रौहिणे und धातु रौहिणम् Namen von Sâman Ârsh. Br. राजनरौहिणे Vasishṭha 22,9.

रौहिणक n. Name eines Sâman.

रौहिणकपाल n. *die für die* Rauhiṇa-*Fladen bestimmte Schüssel* Çat. Br. 14,1,2,17. 19. fgg. 2,1.

रौहिणकवनी f. *der für die* Rauhiṇa-*Fladen bestimmte Löffel* Çat. Br. 14,1,2,1. 3,1,20. Kâtj. Çr. 26,2,10. 7,18.

रौहिणायन m. Patron. von रौहिण. Auch Pl.

रौहिणि m. desgl.

*रौहिणिक n. *Edelstein* Râgân. 13,145.

रौहिणिनन्दन m. MBh. 7,8222 fehlerhaft für रौ°.

रौहिणेय 1) m. *a)* **Kalb (Sprössling der Kuh).* — *b)* Metron. α) Balarâma's. — β) *des Planeten Mercur* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3. — 3) *n. *Smaragd* Râgân. 13,164.

रौहिणेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

रौहिण्य m. Patron. Auch Pl.

रौहित 1) Adj. *a) vom Thiere oder Fische* Rohita *stammend.* — *b) zum* Manu Rohita *in Beziehung stehend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. v. l. रौक्मित.

रौहितक Adj. *aus dem Holze der Andersonia Rohitaka gemacht, von ihr kommend* (Blüthe) Kâraka 6,6.

रौहित्यायनि m. Patron.

रौहिद्गन्ध m. Patron. des Vasumanas.

*रौहिष् (!) m. *eine Hirschart.*

*रौहिष 1) m. *a) eine Hirschart.* — *b) Cyprinus Rohita.* — 2) f. ई *a)* f. zu 1) *a).* — *b) Schlingpflanze* — *c)* Dûrvâ-*Gras.* — 3) *ein best. wohlriechendes Gras* Bhâvapr. 2,125.

रौही f. *das Weibchen einer best. Hirschart* MBh. 3,281,7.

रौहीतक 1) Adj. *a)* = रौहितक Âpast. Çr. 7,1, 15. — *b) aus der Gegend* Rohita *stammend.* — 2) m. *Andersonia Rohitaka.*

*रौहेय Adj. von रोहि.

ल m. 1) *der gemeinschaftliche Name für alle Tempora und Modi, Verbum finitum;* übertragen auch auf *einige* Kṛt-*Suffixe, die wie ein Verbum finitum construirt werden,* 238,23. fgg. — 2) *Bein. Indra's. — 3) **cutting.* — ला f. s. bes.

*लक्, लाकयति (आस्वादने).

*लक m. 1) *the forehead.* — 2) *the ear or spike of wild rice.*

*लकच m. = लकुच.

लकार m. 1) *der Laut* ल. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) = ल 1). °वाद् m., °विशेषार्थनिरूपण n. und लकारार्थप्रक्रिया f. Titel darüber handelnder Kapitel in einer Grammatik.

लकुच m. *Artocarpus Lacucha* (n. *die Frucht*) Râgân. 9,159. Madanav. 67,49. Bhâvapr. 1,240.

लकुट m. *Knüttel* Âpast. Çr. 10,27,7. Kâraka 1,7.

लकुटिन् Adj. *mit einem Knüttel versehen.*

*लकुल gaṇa बलादि.

लकुलिन् m. N. pr. eines Muni.

*लकुत्य Adj. von लकुल.

लक्कक m. N. pr. eines Mannes.

लक्क in *गूथलक्क.

लक्ष्, लक्षति, °ते 1) *bemerken, wahrnehmen, erkennen.* — 2) *betrachten.* — लक्षय् s. bes.

लक्ष 1) m. oder n. *a) ein ausgesetzter (angehefteter) Preis.* — *b) Zeichen, Mal.* — 2) (*n.) *a) Ziel, Zielpunct.* आकाशे लक्षं बन्ध् *sein Ziel auf den Luftraum richten,* so v. a. *ohne bestimmtes Ziel in's Blaue sehen.* — *b) Schein, Verstellung.* °सुप्त *sich schlafend stellend* Daçak. (1925) 2, 88, 19. — *c) *Perle* Râgân. 13,152. — 3) m. (*f. आ) n. *hunderttausend.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

लक्षक 1) Adj. *indirect bezeichnend, elliptisch —, metonymisch ausdrückend.* — 2) m. ein Mannsname. — 3) n. *hunderttausend.*

लक्षण 1) Adj. *Etwas mittelbar ausdrückend* 275, 19. 276, 32. — 2) m. *a) *Ardea sibirica.* — *b)* N. pr. eines Mannes. Auch mit लक्ष्मण verwechselt. — 3) f. आ *a) Ziel.* — *b) eine indirecte Bezeichnung, eine elliptische —, metonymische Ausdrucksweise.* — *c) das Weibchen der Ardea sibirica.* — *d) *das Weibchen der Gans.* — *e)* N. pr. einer Apsaras. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Merkmal, Zeichen, Charakter, Attribut* (häufig Sg. in collectiver Bed.). Am Ende eines adj. Comp. *gekennzeichnet —, sich kennzeichnend durch;* auch so v. a. *versehen mit.* — *b) Marke, Strich,* insbes. *die auf der Opferstätte gezogenen Linien* (auch das *Ziehen derselben* u. s. w. Gobh. 1,1,10); *Stichwort* u. s. w. — *c) ein glückliches Merkmal, günstiges Zeichen.* — *d) Symptom einer Krankheit.* — *e) Geschlechtsmerkmal, die Geschlechtstheile.* — *f) nähere Bestimmung, Definition.* — *g) Bezeichnung,* so v. a. *Name.* — *h) Erscheinungsform, Art, Species.* Am Ende eines adj. Comp. *erscheinend —, sich äussernd als.* — *i) Ziel, Richtung, Hindeutung auf.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *betreffend, sich beziehend auf, unter den Begriff von — fallend.* — *k) Wirkung, Einfluss.* — *l) Veranlassung, Gelegenheit.*

लक्षणक am Ende eines adj. Comp. (f. °णिका) = लक्षण *Merkmal.*

लक्षणकर्मन् n. *Angabe der Merkmale, nähere Bestimmung, richtige Definition* Âpast. 2,29,13 (°कर्मणा तु zu lesen).

लक्षणज्ञ Adj. 1) *die Zeichen* (am Körper) *zu deuten verstehend.* — 2) *Jmds* (im Comp. vorangehend) *gute Merkmale erkennend.*

लक्षणत्व n. *das eine Definition Sein.*

लक्षणदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्षणप्रशस्त Adj. *wegen der guten Anzeichen gerühmt* Gobh. 2,1,2.

लक्षणभ्रष्ट Adj. *aller günstigen Zeichen verlustig gegangen, unglücklich* Jâén. 3,217. v. l. अलक्षणा भ्रष्टाः st. लक्षणभ्रष्टाः.

लक्षणरत्न n. (Opp. Cat. 1.), °मालिका f. (Burnell, T.) und लक्षणराजी f. (ebend.) Titel von Werken.

लक्षणालक्षणा f. *eine best. elliptische* oder *metonymische Ausdrucksweise.*

लक्षणवत् Adj. 1) *gekennzeichnet durch* (Instr.) MBh. 12,251,14. — 2) *mit guten Zeichen versehen* Mân. Gṛhj. 2,14. — 3) *richtige Definitionen gebend* Kâraka 3,8(294,1). — 4) am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort so und so viele *Erscheinungsformen habend.*

लक्षणवाद् m. (Opp. Cat. 1), °रहस्य n., लक्षणशतक n. (Burnell, T.) und लक्षणसंग्रह m. Titel von Werken.

लक्षणसंनिपात m. *Brandmarkung.*

लक्षणसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

लक्षणसंपद् f. *ein Vollauf von Kennzeichen* Vâgbhaṭa. 22,3. fgg. 40,15. fgg.

लक्षणामृत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्षणालक्षणातस् Adv. *in Bezug auf die Kennzeichen und Nichtkennzeichen* Vâgbhaṭa. 22,5. 6.

लक्षणावली f. Titel eines grammatischen Werkes.

लक्षणिन् Adj. = लक्षणज्ञ 1).

लक्षणीय Adj. 1) *sichtbar* oder *zu vermuthen, anzunehmen.* — 2) *was elliptisch, metonymisch ausgedrückt wird.*

लक्षणोत्तमा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,16.

*लक्षणोरु Adj. (f. °ऊ).

लक्षण्य Adj. 1) *als Merkmal dienend.* — 2) *mit guten Zeichen versehen.* सर्वलक्षण° *mit allen g. Z. v.*

लक्षतुलसीव्रतोद्यापन n. und °तुलस्युद्यापनविधि m. Titel von Werken.

लक्षदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

लक्षदीपवित्वोद्यापन n., °दीपव्रतोद्यापन n., लक्षनमस्कारविधि m. und लक्षपार्थिवलिङ्गव्रतोद्यापन n. Titel von Werken Burnell, T.

लक्षपुर n. N. pr. einer Stadt.

लक्षपुष्पपूजोद्यापन n., °पुष्पव्रत n., °व्रतोद्यापनविधि m., लक्षपूजोद्यापन n., लक्षप्रदक्षिणाविधि m. und °प्रदक्षिणाव्रतविधि m. Titel von Werken Burnell, T.

लक्षभूत Adj. (f. आ) *das Ziel seiend,* so v. a. *von Allen gesucht* Verz. d. Oxf. H. 217,*a*,26.

लक्षय्, लक्षयति, °ते (metrisch) 1) *bezeichnen, kennzeichnen.* लक्षित *bezeichnet —, gekennzeichnet durch, erkennbar an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *näher bezeichnen, definiren.* — 3) *mittelbar bezeichnen, — ausdrücken.* लक्षित auch *nicht an und für sich, sondern erst in übertragener Bedeutung unanständig.* — 4) *auf ein Ziel richten.* Nur °लक्षित *gerichtet auf* (von Pfeilen). — 5) *sein Augenmerk richten auf, im Auge haben, meinen* 229,10. 233,18. 19. 241,14. Pass. *gemeint sein.* — 6) *bezeichnen als, nennen.* Nur Pass. mit doppeltem Nomin. — 7) *bezeichnen als,* so v. a. *halten —, ansehen für* (mit doppeltem Acc.; auf den appositionellen Acc. kann auch इव folgen), *von Jmd* (Acc.) *annehmen, dass* (directe Rede mit इति). — 8) an bestimmten Zeichen (Instr.) *erkennen, — als* (mit doppeltem Acc.), — *dass* (directe Rede mit इति). — 9) *sein Augenmerk richten auf,* so v. a. *beachten, untersuchen.* — 10) *bemerken, wahrnehmen, erblicken* (häufig mit einem zweiten appositionellen Acc., auf den noch इव folgen kann), *sehen dass* (यद्); Pass. *erblickt werden, aussehen, zu sein scheinen* (mit einem appositionellen Nomin., auf den noch इव folgen kann); *erscheinen, sich einstellen.* लक्षित *bemerkt, erblickt, wahrgenommen, gesehen; verstanden* (302,6). — लक्ष्यते MBh. 5,7042 fehlerhaft für लप्स्यते, लक्ष्यताम् R. 5,82, 19 für भक्ष्यताम्, अलक्ष्य Paṇḍar. 4,2,25 für आलक्ष्य. — Desid. लिलक्षयिषित *zu bezeichnen —, auszudrücken beabsichtigt, im Auge gehabt, gemeint* Çâṁk. zu Bâdar. S. 45, Z. 5. S. 91, Z. 3. — Mit अति in अनतिलक्षित (Nachtr. 5.) fehlerhaft für अनभिलक्षित. — Mit अनु *sein Augenmerk richten auf, im Auge haben* Sâj. zu ṚV. 1,113,13. — Mit अभि 1) dass. — 2) Pass. *zu sein scheinen,* mit appositionellem Nomin. — 3) अभिलक्षित *a) bezeichnet —, bestimmt durch* (Instr.). — *b) ausersehen zu* (Nomin.). — *c) berichtet, kund gethan.* — *d) erblickt, gesehen, bemerkt* 304,21. — Mit आ 1) *erblicken, gewahr werden, sehen;* auch mit appositionellem Acc.; Pass. *erblickt werden, erscheinen* (mit appositionellem Nomin.). आलक्षित *erblickt, wahrgenommen, vernommen, gehört.* — 2) आलक्षित auch fehlerhaft für अलक्षित. — Mit उपा *erblicken, gewahr werden;* auch mit appositionellem Acc. — Mit समा 1) dass. — 2) *auf Etwas sehen,* so v. a. *— warten.* — Mit उप 1) *bezeichnen, kennzeichnen.* Nur उपलक्षित *bezeichnet, gekennzeichnet, erkenn-*

bar an (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *näher bestimmen, definiren.* — 3) *uneigentlich bezeichnen, — ausdrücken;* Pass. auch *metonymisch dienen zu* (Dat.). अङ्गाश्चम्पोपलक्षिता: so v. a. *die Aṅga mit Einschluss von Kampâ.* — 4) *sein Augenmerk richten auf, beachten.* — 5) *betrachten als, halten für;* mit doppeltem Acc. — 6) *erblicken, bemerken, wahrnehmen, sehen;* auch mit appositionellem Acc.; Pass. *erblickt werden* u. s. w., *zu sein scheinen* (mit doppeltem Nomin.), *den Anschein haben als wenn* (directe Rede mit Opt.). — 7) *erkennen, recognosciren* Hem. Par. 1,212. 219. 221. 364. Uttamaś. 213. — 8) *vernehmen, hören.* — 9) *wahrnehmen,* so v. a. *empfinden.* v. l. उपलभ्. — Mit अभ्युप, °लक्षित *erblickt, wahrgenommen.* — Mit समुप 1) *sein Augenmerk richten auf, beobachten.* — 2) *erblicken, wahrnehmen.* — Mit संप्रति Pass. *wahrgenommen werden* MBh. 13,49,21. — Mit वि 1) *kennzeichnen.* Nur विलक्षित *gekennzeichnet, erkennbar an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *erblicken, wahrnehmen;* auch mit appositionellem Acc. — 3) (*das Ziel aus dem Auge verlieren*) *verwirrt werden.* विलक्षित *bestürzt, verlegen.* — 4) विलक्षित *ungehalten.* — Mit सम् 1) *kennzeichnen.* Nur °संलक्षित *gekennzeichnet durch, erkennbar an.* — 2) *erblicken, wahrnehmen, erfahren* (auch mit appositionellem Acc.); Pass. *erblickt werden, erscheinen als* (Nomin.). — 3) *vernehmen, hören.*

लक्षरामनामलेखनव्रत n., लक्षवर्तिकथा f., °वर्तिदीपव्रतकल्प m., °वर्त्युद्यापन n. und °विधान n. Titel von Werken Burnell, T.

लक्षहोम m. *ein best. Opfer an die Planeten* Agni-P. 149,4. 12. 15. °पद्धति f. Titel eines Werkes.

लक्षात्तपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

लक्षान्तर n. *eine Entfernung von hunderttausend* (Joǵana) 173,1.

लक्षावतार m. Titel eines Commentars zum MBh. Opp. Cat. 1.

लक्षितत्व n. *das mittelbar Ausgedrücktsein* 279,21.

लक्षितव्य Adj. *zu definiren.*

लक्षिन् Adj. *mit Gutes verheissenden Merkmalen versehen.*

लक्षी Adv. 1) mit कर् *a) zum Ziele machen, zielen auf* Bâlar. 237,14. — *b) zum Ziele machen,* so v. a. *sich wenden —, aufbrechen nach* Naish. 6,1. — *c) der Zahl nach bestimmen, berechnen.* परार्धपरया लक्षीकृता: संख्यया so v. a. *mehr als ein* Parârdha *betragend* Naish. 12,106. — 2) mit भू *zum Ziele —, z. Z. von* (im Comp. vorangehend) *werden.*

लक्षेश m. *ein Besitzer von hunderttausend* (Goldstücken) Spr. 3791.

लक्ष्म n. = लक्ष्मन् in देवलक्ष्म.

लक्ष्मक m. N. pr. eines Mannes.

लक्ष्मकणिका f. *ein kleiner Fleck* Spr. 7828.

लक्ष्मण् 1) Adj. (f. आ) *a) mit Mälern —, mit Kennzeichen versehen.* — *b) *mit glücklichen Zeichen versehen, glücklich.* — 2) m. *a) Ardea sibirica* Âpast. — *b)* N. pr. verschiedener Personen, unter andern eines Sohnes des Daçaratha und jüngern Bruders des Râma. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) f. आ *a) das Weibchen der Ardea sibirica.* — *b) *das Weibchen einer Gans.* — *c) eine best. Gemüsepflanze* Karaka 1,27 (177,21). Nach den Lexicographen *Hemionitis cordifolia* oder *Uraria lagopodioides,* = पुत्रकन्दा und *eine weiss blühende* Kaṇṭakârî Râǵan. 4,33. 7,114. Madanav. 30,313. Bhâvapr. 1,199. 208. — *d)* N. pr. *α)* einer Gattin Kṛshṇa's. — *β)* einer Tochter Durjodhana's. — *γ)* einer Apsaras. v. l. लक्षणा. — *δ)* einer buddh. Göttin. — *ε) *der Mutter des* 8ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî. — 4) n. *a) Mal, Zeichen.* v. l. häufig लक्षण. — *b) *Name.*

*लक्ष्मणाक m. *Pterospermum suberifolium* Râǵan. 10,105.

लक्ष्मणाकवच n. Titel einer Hymne.

लक्ष्मणाकवि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लक्ष्मणाकुण्डक n. N. pr. einer Oertlichkeit.

लक्ष्मणाखण्डप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

लक्ष्मणाचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

लक्ष्मणाचम्पू f. (Opp. Cat. 1) und लक्ष्मणाचूर्णिका f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

लक्ष्मणादेव m. N. pr. eines Mannes.

*लक्ष्मणाप्रसू f. Bez. der Sumitrâ (einer Gattin Daçaratha's).

लक्ष्मणाभट्ट m. N. pr. verschiedener Gelehrter.

लक्ष्मणाराजदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

लक्ष्मणासूरि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लक्ष्मणासेन m. N. pr. und Bein. verschiedener Personen. Auch °देव Ind. Antiq. 10,346 (N. pr. eines *Fürsten*).

लक्ष्मणास्वामिन् m. 1) N. pr. eines Mannes B. A. J. 2, 11. — 2) Name einer Bildsäule des Lakshmaṇa.

लक्ष्मणाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

*लक्ष्मणोरु Adj. (f. °वी).

लक्ष्मण्य, लक्ष्मणीय 1) Adj. *als Zeichen dienend, wetthin sichtbar* Comm. zu Âpast. Çr. 5,6,1. — 2) m. N. pr. eines Mannes (nach Sây. *Sohn des* Lakshmaṇa).

लक्ष्मन् n. 1) *Mal, Merkmal, Marke, Z* bisweilen in collectiver Bed. — 2) *ein mal, Vorzug.* — 3) *ein schlimmes Zeic Schandfleck* Bâlar. 153,6. 212,13. — 4) — 5) **das Haupt, der Vorzüglichste.* — Garbe zu Râǵan. 13,153.

लक्ष्मवीथी f. Hariv. 4633 fehlerhaft वीथी.

लक्ष्मि (metrisch) f. = लक्ष्मी *Glück* Adj. *Glück mehrend* und °संपन्न Adj. *versehen, glücklich.*

लक्ष्मिनृसिंह m. N. pr. eines Fürste tiq. 9,188,3.

लक्ष्मी f. (Nomin. लक्ष्मीस् und ल Ende eines adj. Comp. m. ebenso, n *Mal, Zeichen.* — 2) mit oder ohne पापी *mes Zeichen, bevorstehendes Unglüc* Âpast. Çr. 4,15,4. — 3) *ein gutes Zeic* älteren Sprache gewöhnlich mit पुण्या *gute Anwartschaft, ein bevorstehendes G* Auch Pl. — 4) *die gute Genie eines F königliche Würde, Herrlichkeit* überh. *thum, Reichthümer* Râǵat. 7,346. — 6 *Anmuth, Pracht.* — 7) personificirt als *Glückes und der Schönheit.* पतिर्लक्ष्म्या *Liebling der Glücksgöttin.* Erscheint al Sonnengottes, Prajâpati's, Dharma' ter Kâma's), Nârâjaṇa's oder Vishṇu târeja's; als Schwester oder Mutter und Vidhâtar's; als Name der Dâk Bharatâçrama; als eine Manifestatio kṛti; entsteht bei der Quirlung des Oc auch mit Sîtâ identificirt (vgl. लक्ष्मीत्व *best. Spruch* Nṛs. Tâp. Up. 1,3. — 9) Be *dener Pflanzen.* Nach den Lexicograph *mutabilis, Mimosa Suma, Gelbwurz,* Tulasî, = ऋद्धि, वृद्धि, प्रियङ्गु und फलि 5,29. 6,200. 8,33. 10,155. Bhâvapr. 1, Bez. *der 11ten Kalâ des Mondes.* — *zweier Metra.* — 12) **die Gattin eines* 13) **Perle* Garbe zu Râǵan. 13,153. Frauenname.

लक्ष्मीक am Ende eines adj. Comp 3) 4) 5).

लक्ष्मीकल्प m. *eine best. Zeitperio* 1,538,15.

लक्ष्मीकवच n. Titel verschiedene Burnell, T.

लक्ष्मीकान्त m. 1) Bein. Vishṇu's. -

eines Autors. °शिता f. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीकुलतन्त्र n. und °कुलार्णव m. Titel von Werken.

*लक्ष्मीगृह् n. 1) *Münzstätte* Gal. — 2) *eine rothe Lotusblüthe.*

लक्ष्मीचरित्र n. Titel eines Werkes.

लक्ष्मीजनार्दन n. Sg. Lakshmi und Gánárdana.

लक्ष्मीतन्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीताल m. 1) *ein der Weinpalme ähnlicher Baum. — 2) ein best. Tact* S. S. S. 226. 233.

लक्ष्मीत्व n. *das* Lakshmi-*Sein* (der Sitá).

लक्ष्मीदास m. N. pr. verschiedener Männer.

लक्ष्मीदेवी f. N. pr. einer gelehrten Frau.

लक्ष्मीद्वादशनामस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

लक्ष्मीधर 1) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °कवि, °दीक्षित, °देशिक (Burnell, T.), °भट्ट, °सूरि und °धराचार्य. — 2) (wohl n.) *ein best. Metrum.* — 3) Titel eines Commentars Burnell, T.

लक्ष्मीनरसिंह m. N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 9,190,23. 25.

लक्ष्मीनाथ m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Autors Burnell, T.

लक्ष्मीनामामृत n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीनारायण 1) m. Du. und n. Sg. Lakshmi und Nárájaṇa Hemádri 1,741,4. — 2) N. pr. eines Prinzen Ind. Antiq. 9,188,7. — 3) Adj. von 1) रूप n. Hemádri 1,739,21.

लक्ष्मीनारायणपूजाविधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीनारायणयति m. N. pr. eines Lehrers.

लक्ष्मीनारायणव्रत n. *eine best. Begehung.*

लक्ष्मीनारायणसंवाद m., °नारायणस्तोत्र n. und °नारायणहृदय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीनिवास m. *die Wohnstätte der Glücksgöttin.*

लक्ष्मीनिवासाभिधान n. Titel eines Werkes.

लक्ष्मीनृसिंह 1) n. Sg. Lakshmi und Vishṇu *als Mannlöwe.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) eines Autors Burnell, T. Auch °कवि ebend.

लक्ष्मीनृसिंहपञ्चरत्नमालिका f., °नृसिंहमङ्गलाष्टोत्तर (vgl. लक्ष्म्यष्टोत्तर) n., °नृसिंहस्तवराज m. und °नृसिंहस्तोत्र n. Titel von Werken Burnell, T. Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीदत्ता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kárand. 6,1.

लक्ष्मीपञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीपति m. 1) *Fürst, König* Kir. 1,44. — 2) Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Vishṇus. 98,28. — 3) *Betelpalme. — 4) Gewürznelkenbaum.

*लक्ष्मीपुत्र m. 1) Metron. *a*) Kâma's. — *b*) Kuça's und Lava's, der Söhne Râma's. — 2) *Pferd.*

लक्ष्मीपुर n. N. pr. verschiedener *Städte* Kámpaka 147. °माहात्म्य n. Burnell, T.

लक्ष्मीपुरुषकार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*लक्ष्मीपुष्प n. 1) *Gewürznelken* Gal. — 2) *Rubin.*

लक्ष्मीपूजा f. *ein best. Fest am 15ten Tage in der dunkelen Hälfte des* Âçvina.

*लक्ष्मीफल m. *Aegle Marmelos.*

लक्ष्मीमन्दिर n. fingirtes Nom. pr. einer Stadt Kádamb. (A.) 2.

लक्ष्मीयजुस् n. *ein best. Spruch.* Richtig लक्ष्मी und यजुस् als Bez. *zweier Sprüche;* vgl. Nṛs. Tâp. Up. 1,3.

लक्ष्मीरमण m. Bein. Vishṇu's.

लक्ष्मीवत् 1) Adj. *a*) *glücklich, mit Glücksgütern ausgestattet. — b*) *schön.* — 2) *m. *a*) *Artocarpus integrifolia. — b*) *Andersonia Rohitaka* Râǵan. 8, 15. — 3 f. °वती ein Frauenname Hem. Par. 8,5. Uttamár. 3.

लक्ष्मीवर्मदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

लक्ष्मीवल्लभ m. N. pr. eines Autors.

लक्ष्मीवसति f. *die Wohnstätte der* Lakshmi als Bez. *der Blüthe von Nelumbium speciosum.*

लक्ष्मीविलास m. 1) Pl. *das Gebaren der Herrscherwürde. — 2) eine best. Mixtur* Rasendrak. 71,10.

*लक्ष्मीवेष्ट m. *das Harz der Pinus longifolia.*

लक्ष्मीश m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *der Mangobaum. — 3) ein best. Tact* S. S. S. 212.

*लक्ष्मीश्रेष्ठा f. *Hibiscus mutabilis* Ráǵan. 5,79.

लक्ष्मीसंहिता f. Titel eines Abschnitts im Vâjupuráṇa Burnell, T.

लक्ष्मीसख m. *ein Freund —, ein Günstling der Glücksgöttin.*

*लक्ष्मीसमाह्वया f. Bein. der Sitá.

*लक्ष्मीसहज m. *der Mond.*

लक्ष्मीसूक्त n. *eine best. Hymne.*

लक्ष्मीसेन m. N. pr. eines Mannes.

लक्ष्मीस्तुति f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीस्तोत्र n. 1) *Preis der* Lakshmi. — 2) Titel verschiedener Stotra Burnell, T. Opp. Cat. 1.

लक्ष्मीहृदय n. Titel eines Werkes Burnell, T.

लक्ष्म्यष्टोत्तर n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1. °शतनामन् n. Burnell, T.

*लक्ष्म्याराम m. N. pr. eines *Waldes.*

लक्ष्य 1) Adj. (f. श्रा) *a*) *zu definiren. — b*) *was angedeutet —, mittelbar bezeichnet* oder *ausgedrückt wird. — c*) *zu halten für, anzusehen als* (Nomin.). — *d*) *worauf man sein Augenmerk richtet, was man im Auge hat. — e*) *worauf man sein Augenmerk zu richten hat, zu beobachten. — f*) *zu erkennen, erkennbar an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *g*) *sichtbar, wahrnehmbar.* — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — 3) n. *a*) *ein ausgesetzter Preis. — b*) *Ziel* Gaut. लक्ष्यं लभ् *sein Ziel erreichen, Erfolg haben;* लक्ष्यं बन्ध् *sein Ziel richten auf* (Loc.); आकाशे लक्ष्यं बन्ध् *sein Ziel auf den Luftraum richten,* so v. a. *ohne bestimmtes Ziel in's Blaue sehen.* Ausnahmsweise m. (v. l. aber n.). — *c*) *hunderttausend.* — *d*) *Schein, Verstellung.* — *e*) *Merkmal;* richtig लक्ष्मन्. — *f*) vielleicht *Beispiel.*

लक्ष्यज्ञत्व n. *Kenntniss des Zieles* oder — *von Beispielen.*

लक्ष्यता f. 1) *das Sichtbarsein.* — 2) *das Zielsein.*

लक्ष्यत्व n. 1) Nom. abstr. zu लक्ष्य 1) *b*). — 2) *das Zielsein,* — *von* (im Comp. vorangehend).

लक्ष्यवीथी f. *die überall sichtbare Strasse.* Nach Nilak. = ब्रह्मलोकमार्ग, देवयान.

*लक्ष्यकृत् 1) Adj. *das Ziel treffend.* — 2) m. *Pfeil.*

लक्ष्यालक्ष्य Adj. (f. श्रा) *sichtbar und nicht sichtbar,* so v. a. *kaum sichtbar.*

लक्ष्यी Adv. 1) mit कर् *zum Ziele machen,* — *von* (im Comp. vorangehend). — 2) mit भू *zum Ziele werden,* — *von* (im Comp. vorangehend).

*लख्, लखति (गतौ).

लखमादेवी f. N. pr. einer Fürstin.

लग्, लगति und *लग्यति 1) *sich heften —, haften an* (Loc.). पादयोः *sich an Jmds Füsse schmiegen,* so v. a. *sich Jmd zu Füssen werfen;* हृदि *in's Herz dringen.* — 2) *sich heften an* (Loc.), so v. a. *berühren, schneiden* (von einer Linie). — 3) *sich heften an,* so v. a. *sich unmittelbar anschliessen, unmittelbar folgen, sich entspinnen* (von einem Streite). — 4) *hingehen* (von der Zeit). — 5) लग्न *a*) *hängen geblieben, festsitzend, hängend —, sich anschmiegend —, geklammert an, sich berührend mit, steckend an, auf* oder *in, geheftet auf* (mit Loc. oder am Ende eines Comp.). पृष्ठे, पृष्ठतस् oder पृष्ठ° *sich an den Rücken schmiegend,* so v. a. *auf dem Fusse folgend;* मार्गे *auf dem Wege bleibend, den Weg verfolgend;* हृदये *in's Herz gedrungen. — b*) *sich berührend mit* (Loc.), so v. a. *schneidend* (von einer Linie). — *c*) *sich anschliessend, unmittelbar folgend* Kámpaka 455 (किं चरिष्यति zu lesen). — *d*) darüber (तत्र) *hingegangen* (von der Zeit). — *e*) *hängen geblieben bei,* so v. a. *verausgabt an* (Instr.) Kull. zu M. 7,127. — *f*) mit

Infin. *angefangen habend zu* Pañkat. 244,6. Kampaka 480. — *g*) **toll, wüthend* (von einem Elephanten). — 6) लगित etwa *hineingeschlüpft in* (Acc.). — *Caus. लागयति (आसादने oder आस्वादने). — Mit अनु, °अनुलग्न *unmittelbar folgend, nachgehend.* — Mit अव 1) *verweilen* (तत्र) Kâd. 2,103,13 (127,13). — 2) अवलग्न *herabhängend, hangend an* (im Comp. vorangehend). — Caus. अवलगयति *anheften, anknüpfen.* — Vgl. अवलगन (Nachtr. 2). — Mit आ *sich anheften, sich anschmiegen.* °आलग्न *sich anhängend an.* — Caus. आलगयति *anheften, anknüpfen.* — Mit समा, °लग्न Pl. *zusammengefügt, einander auf den Leib gerückt.* — Mit परि, °परिलग्न *hängen geblieben an;* nur im Prâkrit zu belegen. — Mit वि 1) *sich anhängen an* (Loc.). — 2) विलग्न *a) hängen —, stecken geblieben, feststitzend, hängend —, sich klammernd an, steckend —, liegend —, ruhend —, gerichtet auf, anstossend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). तीर° so v. a. *gelandet.* — *b) herabhängend, hängend* (Brüste); vielleicht so v. a. *im Käfig hängend.* — *c) vergangen, verflossen.* — *d) dünn, schmal* (Taille). — 3) *विलगित (उपतापे). — Mit सम्, संलग्न 1) *stecken geblieben, steckend in, stossend —, hängend an, sich berührend mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Sâj. zu ṚV. 3, 33,13. Du. so v. a. *handgemein geworden.* — 2) *herkommend von* oder *aus* (im Comp. vorangehend). — Caus. संलागयति *fest legen auf* (Loc.).

*लगड Adj. *hübsch, schön.*

लगडाचार्य m. N. pr. eines Astronomen Âryabh. Einl. IX.

लगण m. *eine best. Krankheit des Augenlides* Suçr. 2,308,3. 309,21.

लगत und लगध m. N. pr. eines Astronomen.

लगनीय n. impers. *sich anzuhängen an* (Loc.).

लगालिका f. *ein best. Metrum.*

लगुड m. 1) *Knüttel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **Nerium odorum* Bhâvapr. 1,203.

लगुडिन् Adj. *mit einem Knüttel versehen* Kâd. 2,129,16 (159,1).

लग्न 1) Adj. s. u. लग् und 1. लञ्. — 2) *m. *ein Sänger, dessen Amt es ist, den Fürsten am Morgen zu wecken.* — 3) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) der Punct, in dem sich zwei Linien schneiden,* insbes. *der Punct, in dem der Horizont und die Bahn der Sonne oder der Planeten zusammentreffen, der Aufgangspunct der Sonne und der Planeten.* *m. — *b)* in der Astrol. *Horoscop* und auch *das ganze erste Haus.* *m. — *c) ein von den Astrologen zu einem Unternehmen* (im Comp. vorangehend) *als günstig* (auch mit Hinzufügung von शुभ, शोभन, अनुकूल u.s.w.) *bezeichneter Zeitpunct* Kampaka 49. 50. Uttamaḱ. 245. Gewöhnlich m. — *d) der entscheidende Augenblick, Entscheidung.* *n.

*लग्नक m. *Bürge.*

लग्नकाल m. *der von den Astrologen zu einem Unternehmen als günstig bezeichnete Zeitpunct.*

लग्नग्रह Adj. *fest auf Etwas bestehend, zudringlich.*

लग्नग्रहण n. *das Berechnen —, Bestimmen des zu einem Unternehmen günstigen Zeitpunctes* Kampaka 48.

लग्नचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

लग्नदिन n. und लग्नदिवस m. *der von den Astrologen zu einem Unternehmen als günstig bezeichnete Tag.*

लग्नदेवी f. Name einer fabelhaften Kuh aus Stein.

लग्नवेला f. und लग्नसमय m. = लग्नकाल und *ein günstiger Zeitpunct* überh.

लग्नाह्न m. = लग्नदिन.

*लग्निका f. fehlerhafte v. l. für नग्निका.

*लघट् und *लघटि m. *Wind.*

लघत्ती f. N. pr. eines Flusses. लङ्घती v. l.

लघय्, °यति 1) *erleichtern, vermindern, schwächen, lindern.* — 2) *leicht erscheinen lassen.* — 3) *übertreffen* Harshaḱ. (Çaka 1936) 481,8.

लघिमन् m. 1) *Leichtigkeit* Çiç. 20,24. — 2) *die übernatürliche Kraft sich nach Belieben leicht zu machen* VP. 4,4,39. — 3) *das Gefühl der Leichtigkeit, — der Bürdelosigkeit* Çiç. 19,105. — 4) *Leichtsinn* Kâd. 151,13. — 5) *geringes Ansehen, die Jmd zu Theil werdende Geringachtung* Çiç. 7,14.

लघिष्ठ und लघीयंस् Superl. und Compar. zu लघु.

लघीयस्त्व n. *geringes Ansehen, das Geringgeschätztwerden.*

लघु 1) Adj. (f. लघ्वी und लघु, Compar. लघीयंस् und लघुतर, Superl. लघिष्ठ) *a) rasch, schnell, behende.* Bez. eines best. Fluges der Vögel und der Mondhäuser Hasta, Açvinî und Pushja. लघु Adv. wiederholt Kâraṇḍ. 58,4. — *b) leicht* d. i. *nicht schwer.* — *c) leicht zu verdauen, nicht schwer im Magen liegend.* — *d) leicht,* so v. a. *sich leicht fühlend, keine Last empfindend.* — *e)* **gesund* Râǵan. 20,46. — *f) leicht,* so v. a. *ohne Gefolge.* — *g) leicht zu vollbringen, leicht von Statten gehend.* — *h) leicht articulirt* (der Laut व). — *i) leicht,* so v. a. *leicht machend.* — *k) prosodisch kurz.* — *l) kurz der Zeit nach* (von einer Unterdrückung des Athems). — *m) klein, kurz, winzig, gering, wenig, unbedeutend.* — *n) klein, schwach, elend, unbedeutend, unansehnlich, gering geachtet* (von Personen gesagt). लघु मन् *gering achten,* लघु कर् (im Prâkrit 303,29) *verhöhnen.* — *o) jünger* Hem. Par. 1, 270. Paṇḱad. °भातर् *ein jüngerer Bruder* Ind. St. 15,246. 270. Hem. Par. 1,292. Kampaka 22. — *p) leise.* — *q) angenehm, ansprechend, hübsch, schön.* — 2) *f. लघु *Trigonella corniculata.* — 3) *f. लघ्वी *a) ein leichter Wagen.* — *b) Trigonella corniculata.* — 4) n. *a) ein best. Zeitmaass,* = 15 Kâshṭhâ = $^1/_{15}$ Nâḍikâ. — *b)* **Agallochum, eine best. Species von A.* — *c)* **die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,151. Bhâvapr. 1,198.

*लघुकङ्कोल m. *Pimenta acris* oder *eine ähnliche Myrtacee.*

*लघुकपटिका f. *Mimosa pudica.*

*लघुकर्कन्धु m. f. *eine kleine Art Zizyphus.*

*लघुकर्णिका f. *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

*लघुकाय 1) Adj. *einen leichten Körper habend.* — 2) m. *Ziege.*

*लघुकाश्मर्य m. *ein best. Baum,* = कटुफल Râǵan. 9,20.

लघुकोष्ठ Adj. *nicht viel im Magen habend* Kâm. Nîtis. 7,36.

लघुकौमुदी f. Titel einer Grammatik.

लघुक्रम Adj. *einen raschen Schritt habend, rasch an Etwas gehend, eilend.* °म् Adv. *raschen Schrittes, schnell.*

*लघुखट्विका f. *Sessel, Lehnstuhl.*

लघुखर्तर N. pr. eines Geschlechts.

लघुगङ्गाधर m. *ein best. Pulver gegen Durchfall.*

लघुगति Adj. *schnellen Schritts* Mṛǵ. 16.

*लघुगर्ग m. *ein best. Fisch.*

*लघुगोधूम m. *eine kleine Weizenart* Râǵan. 13,32.

लघुयक्रमञ्जरि f. Titel eines Werkes.

लघुचञ्चरी f. *ein best. Tact* S. S. S. 230.

लघुचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

लघुचाणक्यराजनीति f. desgl. Opp. Cat. 1.

लघुचित्त Adj. (f. आ) *leichtsinnig, flatterhaft.* Nom. abstr. °ता f.

लघुचित्रकृत्त Adj. *eine besondere Geschicklichkeit in den Händen besitzend* MBh. 3,270,15.

लघुचित्तन n. Titel eines Werkes.

लघुचित्तामणिरस m. *eine best. Mixtur.*

*लघुचिर्भिटा f. *Kolokynthe* Râǵan. 7,211.

लघुचेतस् Adj. *niedern Sinnes, kleinen Geistes.*

*लघुच्छदा f. *eine Spargelart.*

लघुच्छेद्य Adj. *leicht auszurotten, — zu vernichten.* Richtig wohl लघूच्छेद्य.

*लघुवङ्गल m. *Perdix chinensis.*

लघुवातक n., लघुवातिविवेक m., लघुवानकीय n. (Opp. Cat. 1) und लघुवानवासिष्ठ n. (ebend.) Titel von Werken.

लघुता f. 1) *Behendigkeit, Geschicklichkeit.* — 2) *Leichtigkeit* Çiç. 7,59. — 3) *das Gefühl der Leichtigkeit, — der körperlichen Frische* Kâraṇḍ. 18,8. — 4) *prosodische Kürze.* — 5) *Kleinheit, Kürze, Geringigkeit, Unbedeutendheit* Çiç. 7,59. — 6) *Leichtsinn, Uebereilung, Unüberlegtheit.* — 7) *geringes Ansehen, Mangel an Würde, Erniedrigung.*

लघुताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 233.

लघुत्व n. 1) *Behendigkeit, Geschicklichkeit.* — 2) *Leichtigkeit.* — 3) *das Gefühl der Leichtigkeit.* — 4) *prosodische Kürze.* — 5) *Leichtsinn, Uebereilung, Unüberlegtheit.* — 6) *Mangel an Würde, geringes Ansehen, Erniedrigung.*

*लघुदन्ती f. *eine Art Croton* Bhâvapr. 1,213.

लघुदीपिका f. Titel eines Commentars Burnell, T.

*लघुदुन्दुभि m. *eine kleine Trommel.*

*लघुद्राक्षा f. *eine Art Weintraube ohne Kerne.*

लघुद्राविन् Adj. *leicht in Fluss gerathend* Sarva. 99,18.

*लघुद्वारवती f. *die jüngere* Dvâravatî *oder der jüngere Theil der Stadt* Dv.

लघुनाभमण्डल n. *ein best. mystischer Kreis.*

*लघुनामन् n. *Agallochum.*

लघुनारदीय n. *das kürzere* Nâradîja.

लघुनालिक n. *Muskete* Çukran. 4,1029.

लघुन्यायमुधा f. und लघुन्याय m. Titel von Werken.

*लघुपञ्चमूल n. *eine Zusammenstellung von fünf verschiedenen Wurzeln.*

लघुपण्डित m. N. pr. eines Autors. °पण्डितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

लघुपतनक m. N. pr. einer Krähe.

*लघुपत्रक m. *eine best. Pflanze,* = रोचनी.

*लघुपत्रफला f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,133.

*लघुपत्री f. *der kleine* Pippala-*Baum* Râǵan. 11,133.

लघुपद्धति f. Titel eines Werkes.

लघुपराक्रम Adj. *schnell entschlossen* R. Gorr. 1,77,38.

लघुपराशर m. *der kürzere* Parâçara.

लघुपरिक्रम Adj. *schnell sich bewegend* (= लघितगति Comm.) Kâm. Nitis. 12,25.

लघुपरिभाषावृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

*लघुपर्णिका f. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,119.

*लघुपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

1. लघुपाक m. *Verdaulichkeit.*

2. लघुपाक Adj. 1) *rasch alt werdend* Bhâvapr. 1, 110. — 2) *leicht verdaulich.*

लघुपाकिन् Adj. *leicht verdaulich.*

लघुपातिन् m. N. pr. einer Krähe (*schnell fliegend*).

लघुपाराशर्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*लघुपिच्छिल m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,209.

लघुपुलस्त्य m. *der kurze* Pulastja.

*लघुपुष्प m. *eine* Kadamba-*Art* Râǵan. 9,105.

लघुप्रमाण Adj. (f. आ) *kurz* Varâh. Bṛh. S. 70,14.

लघुप्रयत्न Adj. *mit geringer Articulation ausgesprochen.* Compar. °तर्.

*लघुबदर 1) m. *eine Art Judendorn.* — 2) f. ई desgl. Râǵan. 11,145.

लघुबृहत्पुराण n., लघुबोध m. und लघुब्रह्मविवर्त n. Titel von Werken.

*लघुब्राह्मी f. *eine Art Raute.*

लघुभत्र m. in अलघुभव (Nachtr. 5).

*लघुभागवत n. Titel eines Werkes.

लघुभाव m. *Leichtigkeit.*

लघुभावप्रकाशिका f. und लघुभास्करीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

लघुभुज् Adj. *wenig essend.*

*लघुभूतद्रुम m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,210.

लघुभूषणकान्ति f. und लघुमञ्जूषा f. Titel von Werken.

*लघुमन्थ m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,25.

*लघुमांस 1) m. *Rebhuhn.* — 2) f. ई *eine Art Valeriana* Râǵan. 12,102.

1. लघुमात्र n. *eine Kleinigkeit, eine unbedeutende Sache* Âçv. Çr. 8,14,4.

2. लघुमात्र Adj. *mit wenig Besitz, mit geringer Habe* MBh. 14,46,40.

लघुमानस n. Titel eines Werkes.

1. लघुमूल n. *in algebra, the least root with reference to the additive quantities* oder *the lesser root of an equation.*

2. लघुमूल Adj. *unbedeutende Wurzeln habend,* so v. a. *am Anfange unbedeutend.*

*लघुमूलक n. *Radieschen.*

लघुमेरु m. *ein best. Tact* S. S. S. 218.

लघुयम m. *der kurze* Jama (als Verfasser eines Gesetzbuchs).

लघुराशि Adj. in Verbindung mit पत्र m. *set of fewer terms* Colebr. Alg. 35.

लघुललतकोम m. *ein best. Opfer* Verz. d. B. H. 91,4.

*लघुलय n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

लघुललितविस्तर m., लघुवसिष्ठसिद्धान्त m., लघुवाक्यवृत्ति f., °प्रकाशिका f., लघुवायुस्तुति f. (Burnell, T.), लघुवार्त्तिक n. und लघुवासिष्ठसिद्धान्त m. Titel von Werken.

1. लघुविक्रम m. *ein rascher Schritt.*

2. लघुविक्रम Adj. *einen raschen Schritt habend, behend auf den Füssen, eilend.*

लघुविष्णु m. *der kurze* Vishṇu (als Verfasser eines Gesetzbuchs).

1. लघुवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

2. लघुवृत्ति Adj. 1) *ein leichtes Wesen habend, leicht.* — 2) *leichtsinnig.* Nom. abstr. °ता f. Kir. 2,53.

लघुवृत्तिकारिका f. (Opp. Cat. 1) und लघुवृत्त्यवचूरिका f. Titel von Werken.

लघुवेधिन् Adj. *geschickt treffend.*

लघुवैयाकरणभूषण n. (Opp. Cat. 1), °वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा f. und लघुव्याकरणभूषणसार (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*लघुशङ्ख m. *eine best. kleine Muschel* Madanav. 53,56.

लघुशब्दरत्न n., °शब्देन्दुशेखर m., लघुशान्तिपुराण n. und °शान्तिविधान n. (Bühler, Rep. No. 666) Titel von Werken.

लघुशिखरताल m. *ein best. Tact.*

लघुशिवपुराण n. Titel eines Werkes.

*लघुशीत m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,209.

लघुशेखर m. *ein best. Tact* S. S. S. 234.

लघुशौनकी f., लघुसंग्रह m. und लघुसंग्रहणीसूत्र n. Titel von Werken.

लघुसत्त्व Adj. *einen schwachen Charakter habend.*

*लघुसदाफला f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,133.

लघुसप्तशतिकास्तव m. und °सप्तशती f. (Burnell, T.) Titel von Werken.

लघुसमुत्थान Adj. *schnell an's Werk gehend, schnell bei der Hand seiend* Kâm. Nitis. 4,70. Daçak. 92,11.

लघुसहस्रनामस्तोत्र n. Titel eines Stotra Burnell, T.

लघुसांख्यवृत्ति f. und °सांख्यसूत्रवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

लघुसार Adj. *winzig, unbedeutend, werthlos.*

लघुसिद्धान्तकौमुदी f. und °सिद्धान्तचन्द्रिका f. Titel von Werken.

लघुसुदर्शन n. *ein best. medicinisches Pulver.*

लघुस्थानता f. fehlerhaft für लघूत्थानता Kâraṇḍ. 89,13.

*लघुस्पद् m. *schnelles Dahineilen* Mahâbh. 8,33,b.

लघुहस्त Adj. *Geschicklichkeit in den Händen besitzend* (Bogenschütze, Schreiber u. s. w.). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

लघुहस्तवत् Adj. dass. Hariv. 2,73,69.

लघुहारीत m. *der kurze* Hârîta. °स्मृति f.

Burnell, T.

लघुहृदय Adj. *leichtsinnig* Kâd. 221,20.

*लघुक्रमदुग्धा f. *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,133.

लघुक्रमपद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

लघुक्रिया f. desgl. Opp. Cat. 1.

लघू Adv. mit कर् 1) *leichter machen, erleichtern, vermindern* Mâlatîm. 42,10. Venis. 47,1. Çiç. 1,36. — 2) *klein* — (Naish. 6,84), *kürzer machen* (die Tage). — 3) *um das Ansehen bringen, erniedrigen* Naish. 6,84. — 4) *gering anschlagen* Comm. zu Mṛicch. 6,3. 4.

°लघूकरण n. *das Vermindern, Verringern.*

लघूक्ति f. *eine kurze Ausdrucksweise.*

लघूत्थान Adj. 1) *woran man schnell geht* Kâm. Nîtis. 11,63. — 2) *bei Allem schnell bei der Hand seiend, zu Allem wohl aufgelegt.* Nom. abstr. °ता f. Lot. de la b. l. 426,2.

लघूत्थित Adj. *schnell bei der Hand seiend* Kâm. Nîtis. 18,66.

*लघूदम्बरिका f. *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,133.

लघूप्, लघूपयति *geringschätzen.*

लघ्वक्षर Adj. *kurzsilbig* ṚV. Prât. 18,33.

*लघ्वङ्गोर n. *eine geringere Feige.*

लघ्वत्रि m. *der kürzere* Atri (als Verfasser eines Gesetzbuchs).

लघ्वष्टवर्ग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लघ्वाचार्य m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लघ्वार्यसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

लघ्वाशिन् und लघ्वाहार Adj. *wenig essend.*

लघ्वाह्निक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लङ् *die Personalendungen des Imperfectum, das Imperfectum* 240,25. 242,5.

लङ्क 1) *m. N. pr. eines Mannes. °शातमुखाः *die Nachkommen* Lañka's und Çântamukha's. — 2) f. आ *a*) N. pr. α) der Hauptstadt von Ceylon und Bez. der ganzen Insel, die das Epos von Râkshasa unter ihrem Führer Râvaṇa bewohnt sein lässt. — β) eines Sees. — γ) einer Jogini Hemâdri 2,*a*,94,18. — *b*) **eine* Çâkini oder N. pr. einer Çâk. — *c*) **ein liederliches Weib.* — *d*) **Zweig.* — *e*) **eine Erbsenart* Râgân. 16,60.

लङ्कट्टङ्का f. N. pr. einer Tochter der Samâdhjâ und Mutter Sukeça's.

*लङ्कादाकिन् m. Bein. Hanumant's.

लङ्कानिल m. *Wind von Ceylon her*, so v. a. *Südwind* Vikramâñkaṅ. 7,74.

*लङ्कापिका und *लङ्कायिका f. *Trigonella corniculata.*

लङ्कारि m. Bein. Râma's.

*लङ्कारिका f. *Trigonella corniculata,*

लङ्कावतार m. Titel eines buddh. Sûtra.

*लङ्कास्थायिन् m. *eine best. Pflanze.*

लङ्केशवनारिकेतु m. Bein. Arǵuna's.

लङ्केश्वर 1) m. Bein. Râvaṇa's. — 2) f. ई N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,95,3. 4.

*लङ्केाटिका f. v. l. für लङ्केापिका Bhâvapr. 1,194.

लङ्केादय m. *Sonnenaufgang in Lañkâ.*

*लङ्केापिका und *लङ्केायिका f. *Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194.

*लङ्क्, लङ्कति (गतौ).

*लङ्क्, लङ्कति (गतौ, खञ्जे). — Mit वि, विलङ्कयन् Pañkat. I,369 fehlerhaft für विलङ्घयन्. Partic. विलङ्कित.

लङ्क 1) Adj. *lahm.* — 2) *m. *a*) *Wüstling, ein liederlicher Geselle.* — *b*) = मङ्क. — *c*) = टार.

*लङ्कक m. = वल्लभ.

लङ्कल 1) n. = लाङ्गल *Pflug.* — 2) *N. pr. eines Reiches.

लङ्किमन् m. etwa *Verbindung* Ind. Antiq. 10, 343. Vgl. लङ्घिमन्.

°लङ्किममय Adj. etwa *verbunden mit.* v. l. लङ्घिममय.

*लङ्कुरा f. *Fennich* Gal.

*लङ्कूल n. = लाङ्कूल.

लङ्घ्, लङ्घति, °ते 1) Med. *überschreiten, hinübergehen über* (Acc.) Pañkad. — 2) Act. *springen auf* (Acc.) Bhaṭṭ. — 3) Act. **fasten.* — 4) Act. *abzehren.* — Caus. लङ्घयति, °ते (metrisch), लङ्घित Partic. 1) *springen über, überschreiten, hinübergehen über;* mit Acc. मर्यादाम्, स्थितिम् *die Grenzen überschreiten;* अध्वानम् *einen Weg zurücklegen.* — 2) *besteigen, betreten, hinüberfahren über, von oben berühren.* — 3) *übertreten, verletzen, zuwiderhandeln.* — 4) *hinüberkommen über, entgehen.* — 5) *hintertreiben, vereiteln, hemmen.* — 6) *sich über Jmd hinwegsetzen,* so v. a. *gegen Jmds Willen handeln, sich vergehen gegen Jmd, beleidigen, verletzen.* — 7) *Jmd übertreffen.* — 8) *Etwas übertreffen, verdunkeln.* — 9) *fortschaffen, transportiren* Kâraṇḍ. 71,8. — 10) *Jmd fasten* (Essenszeiten übergehen) *lassen.* लङ्घित Karaka 6,3. — Desid. vom Caus. लिलङ्घयिषति *zu überschreiten gedenken.* — Mit अति Caus. *übertreten, verletzen.* — Mit अभि Caus. 1) *springen über, überschreiten.* — 2) *übertreten, verletzen.* — 3) *sich vergehen gegen Jmd* (Acc.). — Mit अव Caus. *hinwegkommen über* (eine Zeit), *verbringen.* सर्वकालमवलङ्घ्य so v. a. *keine Zeit eingehalten habend.* — Mit आ Caus. आलङ्घित *besetzt mit* (im Comp. vorangehend) Vidḍh. 18,6. — Mit उद् Caus. 1) *überschreiten, hinübergehen über, passiren.* अध्वानम् *einen Weg zurücklegen.* — 2) über eine Zeit *hinwegkommen, verbringen, verleben.* — 3) *sich schwingen auf* (Acc.). — 4) *übertreten, zuwiderhandeln* Kampaka 34. सत्पथ *Weg der Guten verlassen.* — 5) *hinüberkommen über, entgehen.* — 6) *sich vergehen gegen Jmd, beleidigen.* — Mit समुद् Caus. 1) *übertreten, vernachlässigen.* — 2) *hinüberbringen, beschaffen* Harshaṅ. 181,20. — Mit परि Caus. *abgehen von, verlassen* (einen Weg). — Mit प्रति *sich schwingen —, sich setzen auf* (Acc.). — 2 *treten, verletzen.* — Mit वि *springen, sich beeilen zu* (Acc.) व्यतिलङ्घिषुस् Çiç. 17,55. — अवि Verz. d. Oxf. H. 76,*b*, N. 2 wohl fehlerhaft विलम्बितम्. — Caus. 1) *springen über, überschreiten, hinübergehen über, passiren.* अध्वानम् *Weg zurücklegen* 311,10. स्थितिम् *die G überschreiten* Çiç. 17,12. — 2) eine Zeit *übergehen, nicht einhalten.* विलङ्घयित्वा so v. a. *gehabend.* — 3) *sich erheben zu* oder *gen* (Ac 4) *sich* einer Sache (Acc.) *entziehen, nicht leisten* 213,29. — 5) *übertreten, verletzen, zuhandeln.* — 6) *hinüberkommen über,* so v. a. *winden.* — 7) *vereiteln.* — 8) *übergehen, belassen.* — 9) *übertreffen.* — 10) *sich vergehen gegen Jmd, beleidigen.* — 11) *fasten lassen.* - अतिवि Caus. *vorübergehen bei Jmd, Jmd belassen, nicht einkehren bei.* — Mit संवि Ca *Seite liegen lassen, vernachlässigen, unterl* — Mit सम्, संलङ्घित *vorübergegangen* (Nac

लङ्घक Adj. *der Andern zuwiderhandelt Andere beleidigt.*

लङ्घती f. N. pr. eines Flusses MBh. 2,9,

लङ्घन 1) n. *a*) *das Springen, Hinüberspring Hinübersetzen über, Ueberschreiten* (das Obj Gen. oder im Comp. vorangehend). दीर्घाध *Zurücklegen eines langen Weges.* शीघ्र° Adj. *fliegend* (Wolke). — *b*) *ein best. Gang des P Courbette.* — *c*) *das Sicherheben zu* oder *g* Comp. vorangehend). — *d*) *das Bespringen* Weibchens). — *e*) *Einnahme, Eroberung.* — *siegung.* — *g*) *das Uebertreten* (eines Gebot w.). — *h*) *das Verschmähen* Spr. 7623. — *Vergehen gegen Jmd, Beleidigung, das Leida* भर्तुः पूर्वस्य *eine dem ersten* (verstorbenen) *angethane Beleidigung,* so v. a. *Wiederver thung.* आतप° *ein von der Hitze angethanes* — *k*) *das Fasten, Hungercur* Karaka 1,2 Spr. 7623. Kampaka 158 (zu lesen तव कान्या

f. आ = 1) *b*).

लङ्घनीय Adj. 1) *worüber man hinübersetzen* [illegible] *oder muss, zu überschreiten, zu passiren.* 2) *zu ersteigen, erreichbar.* — 3) *zu übertreten.* 4) *dem man zu nahe treten darf, gegen den man sich vergehen darf.* — 5) *den man fasten lassen muss, einer Hungercur zu unterwerfen* Kâṭ. 1,22. — Vgl. अ° (auch in Nachtr. 1).

लङ्घनीयता f. und लङ्घनीयत्व n. in अ° (Nachtr. 5).

लङ्घिमन् m. Dhûrtas. 2,9 und लङ्घिममय Adj. 10, v. l. für लङ्घिमन् und लङ्घिममय.

लङ्घ्य Adj. 1) *zu überspringen, zu überschreiten, passiren* Spr. 7671. *zurückzulegen* (ein Weg). 2) *erreichbar.* — 3) *zu übertreten.* — 4) *zu vernachlässigen.* — 5) *dem man zu nahe treten kann, tastbar.* — 6) *den man fasten lassen muss.* — *wogegen Fasten —, strenge Diät anzuwenden ist* Râga 6,4.

लच्, लच्कति (लक्षणे). Vgl. लाच्.

लज्, लजते *sich schämen* Bhaṭṭ. *लज *sich schämend, beschämt.*

*लञ्, लञ्जति (भर्त्सने oder भर्त्सने).

*लञ्, लञ्जयति (प्रकाशने).

लज्, लज्जते (metrisch und ungenau auch Act.) *verlegen werden* (Lalit. 405,14), *sich schämen, vor Jmd* (Abl.), *Jmds* (Instr. oder Gen. Spr. 20 nebst v. l.), *einer Sache* (Instr.), *zu* (Infin.). 2) लज्जित *a. verlegen, sich schämend, beschämt, b Jmds* (Instr.) oder *einer Sache* (im Comp. vorgehend) *schämend.* — *b. verschämt, verlegen,* so v. a. *von Scham —, von Verlegenheit begleitet.* — *c.* लज्जयति *Jmd sich schämen machen, Jmds Schamgefühl erwecken;* mit Acc. — Mit अधि, °लज्जित *sich schämend, beschämt über* (Loc.). Vielleicht अतिल° zu lesen. — Mit वि *sich schämen, zu* (Infin.). विलज्जित *sich schämend, beschämt, über* (im Comp. vorangehend). — Mit सम् *sich schämen.*

लज्ज m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* लज्जा s. bes.

लज्जका f. *der wilde Baumwollenbaum.*

लज्जरी f. *eine weisse Sinnpflanze.*

लज्जा f. 1) *Scham, Schamgefühl, Verlegenheit, Sichschämen einer Sache* (im Comp. vorangehend 124,23). पुत्रो युवां मे का लज्जा *ihr seid meine Kinder, warum sollte ich mich schämen?* Kathâs. 3. Die personificirte *Scham* ist eine Gattin Dharma's und Mutter Vinaja's. — 2) **Mimosa pudica* Râgan. 5,104.

लज्जाकर Adj. (f. ई) *beschämend, Jmd* (im Comp. vorangehend) *b.* 248,27.

लज्जाकृति Adj. *Scham heuchelnd* Spr. 1780.

लज्जाधार m. N. pr. eines Berges VP.^{2} 2,198. Richtig ज्वालाधार.

लज्जाय्, लज्जायित Partic. *verschämt, verlegen.*

लज्जायित 1) Adj. s. u. लज्जाय्. — 2) n. *das Verlegensein, Verlegenheit.* Pl. Kâd. 2,8,3 (8,6).

लज्जालु 1) *Adj. *schamhaft.* लज्जालुर् (d. i. °लुके Voc.) im Prâkrit 317,30. — 2) f. *Mimosa pudica* Râgan. 5,104. Bhâvapr. 1,220.

लज्जावत् Adj. *verschämt, verlegen.* Nom. abstr. °वत्ता f.

लज्जावह् Adj. (f. आ) *beschämend, Schande bringend.*

लज्जाशील Adj. *schamhaft, verlegen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TBr. 1,136,9. 10.

लज्जित 1) Adj. s. u. लज्ज्. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *Scham, Schamgefühl.*

*लज्जिनी und *लज्जिरी f. *Mimosa pudica* Râgan. 5,104.

*लज्या f. *Scham, Schamgefühl.*

लज्जा f. *Geschenk* Zach. Beitr. Nilak. zu MBh. 12,56,51. Oefters gebraucht von Nrisinha in seiner Uebersetzung des Jâgña.

*लञ्ज्न m. *Eleusine corocana.*

1.*लञ्ज्, लञ्जति (भर्त्सने oder भर्त्सने).

2.*लञ्ज्, लञ्जयति (किंसाबलादाननिकेतनेषु, प्रकाशने, भाषार्थ oder भासार्थ).

*लञ्ज 1) m. *a.* = पट्. — *b.* = कच्छ्. — *c.* = पुच्छ्. — *d.* = पङ्कु. — 2) f. आ *a. an adulteress.* — *b. sleep.* — *c. a current.* — *d.* Bein. der Lakshmi.

*लञ्जापय्, °यति (प्रकाशने).

*लञ्जिका f. *Hure.*

1.*लट्, लटति (बाल्ये, परिभाषणे).

2. लट् *die Personalendungen des Präsens, Präsens* 242,13.

*लट m. 1) *Dieb.* — 2) = प्रमादवचन. — 3) = दोष.

*लटक m. *ein schlechter Mensch.*

लटकन m. मिश्र° N. pr. eines Mannes.

लटकामिश्र m. desgl.

*लटपर्णा n. *Zimmt* oder *gröberer Z.*

लटभ 1) Adj. *hübsch, schön, lieblich, reizend* Vikramâṅkaṅ. 8,6. 10,58. 18,69. — 2) f. आ *eine Schöne, ein hübsches Mädchen* ebend. 8,81 (v. l. लउको भावे nach Aufrecht in Z. d. d. m. G. 16,209). 9,68. 11, 18. — Vgl. लटक् und लउक्.

लटक् Adj. = लटभ 1) Mâṇḍavja bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 15,4.

लटूषक s. लटूषक.

*लटृ m. *ein schlechter Mensch.*

*लठ्, लठति (प्रमादवचने).

लट्ट 1) *m. *a. Pferd.* — *b.* = जातिविशेष. — *c. ein best.* Râga. — 2) f. आ *a. ein best. Vogel* Suçr. 1,201,20 (लट्टा gedr.). Verz. d. B. H. No. 897 (लट्टादीन् st. लट्टादीन् zu lesen). — *b.* **Safflor.* — *c.* **eine Karañga-Art.* — *d.* **die Frucht einer Karañga-Art.* — *e.* **Frucht.* — *f.* **Würfelspiel.* — *g.* * = भमरक. — *h.* * = शिली. — *i.* * = वाद्य oder अवाद्य. — *k.* * = तूलिका oder तुलिका.

लट्टाका f. *ein best. Vogel* MBh. 12,180,31.

लड्, लडति (विलासे) *sich hinundher bewegen* Râgat. 7,928. *लडित = ललित. — *Caus. लडयति (ञिक्ष्वेल्यान्मथने, ञिक्ष्वेल्यान्मथनयोः, °माथनयोः, आक्षेपे), लाडयति (आक्षेपे, उपसेवायाम्), °ते (ईप्सायाम्).

लडक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. घेनुक.

लडर्थवाद् m. Titel eines Werkes über *die Bedeutung des Präsens.*

लडह् 1) Adj. *hübsch, schön, reizend, lieblich* Bâlar. 75,1 (im Prâkrit). 304,9. Kâd. 2,3,12 (2,7). Ind. St. 16,208. fg. Zach. Beitr. Vgl. लटभ und लटक्. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

लडितमकेश्वर m. N. pr. eines Çiva-Heiligthums Ind. Antiq. 9,171.

*लडु m. *ein schlechter Mensch.*

लड्डु *eine Art Gebäck* Madanav. 116,78.

लड्डुक m. n. desgl. Agni-P. 27,34. Hemâdri 1, 654,16. 22.

लड्डा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

लड्डाका f. v. l. für लट्टाका. Wohl fehlerhaft.

*लण्ड्, लण्डयति (उत्क्षेपणे, भाषार्थ).

लण्ड n. *Unrath des Körpers, stercus* Kâtjâpr. S. 155, N. 51. Vgl. लेण्ड.

लण्ड्र *London.*

लता f. 1) *Schlinggewächs, Liane.* Damit verglichen werden: Brauen, Arme, eine Schwertklinge, Locken, ein schlanker weiblicher Körper und der Blitz (Çiç. 6,71). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Ranke.* — 3) **Panicum italicum.* — 4) **Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194. — 5) **Cardiospermum Halicacabum.* — 6) *Gaertnera racemosa* Bhâvapr. 6,182. — 7) **Panicum Dactylon.* — 8) * = कैवर्तिका Râgan. 3,108. — 9) * = सारिवा Râgan. 12,125. — 10) **Moschus.* — 11) *Riemen an einer Peitsche, Geissel.* — 12) *Streifen.* वारां लता: so v. a. *feine Wasserstrahlen* Bâlar. 43,4. — 13) *Perlenschnur.* — 14) *ein schlankes Weib, Weib überh.* — 15) *ein best. Metrum.* — 16) N. pr. *a.* einer Apsaras. — *b.* einer Tochter Meru's.

लताकर m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* Du. S. S. S. 240.

*लताकाण्ड m. *Guilandina Bonduc* Râǵan. 8,63.

लताकस्तूरिका f. (Suçr. 1,215,10) und *°कस्तूरी f. *eine best. aromatische Arzneipflanze* Bhâvapr. 1,183. *Hibiscus moschatus* nach Mat. med. 123. 307.

लतागहनवत् Adj. *von Schlingpflanzen dicht durchzogen* R. 4,50,3.

लतागृह् n. (adj. Comp. f. आ) *eine aus Lianen gebildete Laube* Vîsav. 256,1.

*लताङ्गी f. *eine Art Gallapfel* Râǵan. 6,158.

*लताजिह्व m. *Schlange.*

*लतातरु m. 1) *Shorea robusta.* — 2) *Borassus flabelliformis.* — 3) *Orangenbaum.*

*लताद्रुम m. *Shorea robusta.*

लतानन m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

लतान्त (* n.) *Blume.*

लतान्तवाण m. *der Liebesgott* Daçak. 25,2.

*लतापनस m. *Wassermelone.*

*लतापर्ण 1) m. Bein. Vishṇu's. — 2) f. ई a) *Curculigo orchioides.* — b) *Trigonella foenum graecum.*

लतापाश m. *eine aus einer Liane gebildete Schlinge* 315,25. 26.

लतापुटकी f. *Cardiospermum Halicacabum* Comm. zu Karaka 1,1.

*लतापृक्का f. *Trigonella corniculata.*

लताफल n. *die Frucht der Trichosanthes dioeca.*

*लताभट्टा f. *Paederia foetida.*

लताभवन n. = लतागृह् in अप°.

*लतामणि m. *Koralle* Râǵan. 13,159.

लतामण्डप m. = लतागृह्.

*लतामरुत् f. *Trigonella corniculata.*

लतामाधवी f. *Gaertnera racemosa.*

*लतामृग m. *Affe.*

*लताम्बुज n. *Flaschengurke.*

*लतायष्टि f. *Rubia Munjista.*

*लतायावक n. *Schoss, junger Trieb.*

*लतारट् m. *Elephant* Gal.

*लतारसन m. *Schlange.*

*लतार्क m. *eine grüne Zwiebel.*

*लतालक m. *Elephant.*

लतालय m. *eine aus Schlingpflanzen gebildete Wohnung* (einer Eule).

लतालिङ्ग (?) Verz. d. B. H. 274,*a*,3.

लतावलय = लतागृह्.

लतावलयवत् Adj. *mit Lauben aus Schlingpflanzen versehen.*

*लतावृक्ष m. 1) *Cocosnussbaum.* — 2) *Shorea robusta.*

लतावेष्ट m. 1) *quidam coeundi modus.* — 2) N. pr. eines Berges.

*लतावेष्टन n. *Umarmung.*

लतावेष्टित m. = लतावेष्ट 2).

लतावेष्टितक n. 1) *das Umschlingen einer Liane* (subj.) Naish. 7,96. — 2) *eine Art Umarmung* ebend.

*लताशङ्कुतरु m. *Shorea robusta.* Richtig लतातरु und शङ्कुतरु.

*लताशङ्कु m. dass. Fehlerhaft.

लतिका f. 1) *eine kleine Liane.* Arme (Çiç. 7,4. Kâd. 2,4,24) und ein schlanker Körper werden damit verglichen. — 2) *Perlenschnur.*

*लतु m. N. pr. eines Mannes.

लतोद्गम m. als Erklärung von अवरोह् *Luftwurzel.*

*लत्तिका f. *eine Eidechsenart.*

लद्दनी f. N. pr. einer Dichterin.

लद्दूषक (लटूषक?) m. *ein best. Vogel* Karaka 1,27. Suçr. 1,201,20.

लद्धनदेव m. N. pr. eines Mannes.

लद्धा in लद्धादीन् Verz. d. B. H. No. 897 fehlerhaft für लट्टा.

1. लप्, लपति (metrisch auch Med.) 1) *schwatzen* (auch von Vögeln), *herausschwatzen.* — 2) *flüstern, hersagen.* *लपित *gesprochen.* — 3) *wehklagen.* — Caus. लापयति *zum Reden veranlassen.* — Intens. 1) लाँलपीति *sinnlos herausschwatzen, Unsinn schwatzen.* — 2) लालप्यते (metrisch auch Act.) a) *wehklagen, jammern.* — b) *wiederholt anreden.* — Mit अनु in *अनुलाप. — Mit अप 1) *ableugnen, läugnen.* — 2) अपलपित *unterschlagen* (Geld u. s. w.). — Mit अभि 1) *schwatzen —, sprechen über.* — 2) *bezeichnen, benennen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,3. 36. 2,20. 3,32. 3,4,20 und zu Bṛh. Âr. Up. S. 148. — Mit आ 1) *Jmd* (Acc.) *anreden, sich unterhalten, — mit* (समम् oder सक्). — 2) *reden, sprechen* (auch von Vögeln), *Etwas zu Jmd sagen* (mit doppeltem Acc.). — Caus. *sich mit Jmd* (Acc.) *in eine Unterhaltung einlassen, zu Jmd* (Acc.) *sprechen.* — Mit उपा *sprechen von, erwähnen* Bhâm. V. 2,11. — Mit समा *sich unterhalten mit* (Acc.). — Mit उद् Caus. *liebkosen* VP. 5,20,9. Hem. Par. 2,72. 293. — Mit समुद् *die Stimme erheben, zu sprechen beginnen* Bâlar. 207,14. — Mit प्र 1) (*unbedacht*) *herausreden, schwatzen, faseln.* — 2) *schwatzen,* so v. a. *sich unterhalten.* — 3) *eine Rede vorbringen, sprechen.* — 4) *ausrufen.* — 5) *wehklagen.* — 6) *wehklagend Etwas sprechen, — erzählen.* प्रलपित *wehklagend gesprochen.* — 7) *wehklagend anrufen.* — Caus. *Jmd zum Sprechen veranlassen.* — Mit विप्र 1) *sich ausführlich aussprechen;* vgl. विप्रलप. — 2) *wehklagen, jammern.* — Mit संप्र in संप्रलाप. — Mit वि 1) *unverständliche —, klägliche Töne ausstossen, jammern, wehklagen, — über* (प्रति). — 2) *wehklagend Etwas sprechen.* — 3) *bewehklagen.* — 4) *vielfach sprechen, — ertönen lassen.* — Caus. 1) *Jmd wehklagen —, jammern machen.* — 2) *viel reden lassen* (Med.). — Intens. *Unsinn schwatzen* Maitr. S. 2,4,2 (39,19). — Mit प्रवि in प्रविलापिन्. — Mit सम् 1) *sich unterhalten, sich unterreden* Hem. Par. 2,125. — 2) *benennen.* — Caus. *Jmd anreden.*

2. लप् Adj. *jammernd* in अभीलापलप्.

लपन n. *Mund* Çiç. 4,22. Harshaṃ. 129,1.

लपित 1) *Adj. s. u. 1. लप्. — 2) f. आ N. pr. einer Çârṅgikâ (*eines best. Vogels*), mit der Mandapâla sich begattete. — 3) n. लपितं *Geschwätz, Gesumme.*

लपेटिका f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

लपेत m. *Kläffer* als Bez. eines den Kindern schädlichen Dämons.

लप्सिका f. *ein best. Gericht* Bhâvapr. 2,17. Madanav. 11,75.

*लप्सुद् n. *Bocksbart.*

लप्सुदिन् Adj. *bärtig* (Bock).

लप्स्यन n. (?) Nir. 4,10.

लबँ m. 1) *ein best. Vogel* (*Perdix chinensis*) Râǵan. 19,122. — 2) angeblich N. pr. eines Liedverfassers.

लबसूक्त n. Bez. *des Liedes* ṚV. 10,119.

लब्ध 1) Adj. s. u. लभ्. — 2) *f. आ *eine best. Heroine.*

लब्धक Adj. in दुःखलब्धिका.

लब्धतीर्थ Adj. *eine Gelegenheit zu Etwas habend* Bhâg. P. 3,19,4.

लब्धदत्त m. N. pr. eines Mannes, *der wieder fortgab, was er erhielt.*

लब्धनामन् Adj. *einen Namen erlangt habend, in gutem Rufe stehend, berühmt, — durch* (Loc. 321,29 im Prâkrit).

लब्धनाश m. *Verlust des Gewonnenen.*

लब्धप्रणाश m. dass., Titel des 4ten Buches im Pañkatantra Paṃǵat. 5,10. 205,1.

लब्धप्रत्यय Adj. *fest an Etwas glaubend.* Nom. abstr. °ता f. 300,20 (im Prâkrit).

लब्धप्रसर Adj. (f. आ) *freien Lauf erlangt habend, sich frei bewegend, ungehemmt* 175,22. 293,7 (im Prâkrit).

लब्धर् Nom. ag. *Bekommer, Erhalter, Erlanger, Gewinner.* Auch als Fut. von लभ्.

लब्धलक्ष 1) Adj. *der den Preis —, der den Sieg*

en hat. bewährt, erprobt, — in (Loc.). pr. eines Mannes.

ॊ Adj. *eine Gelegenheit zu Etwas ha-* (ed. W.) 135,4.

Adj. = लब्धलक्ष 1).

Adj. (f. आ) 1) *der seinen Gewinn er- der sein Ziel erreicht hat, zufrieden-* ANṾ. 84,6. — 2) *in den glücklichen Be- was* (im Comp. vorangehend) *gelangt* l. 80,20. — 3) *glücklich erlangt, — er-* l. 35,19. 83,24.

1) Adj. *der seinen Wunsch erlangt hat, ıonderer Vorzug in Folge seiner Bitte rücksichtigung seiner Verdienste von ın Macht in Gnaden ertheilt worden* . N. pr. eines Tanzlehrers.

Adj. *unterrichtet, gelehrt, — in* (im ngehend).

Adj. *zu bekommen, zu erhalten, zu er-*

Adj. = लब्धनामन्.

Adj. *der eine Gelegenheit gefunden abend.* Nom. abstr. °त्व n. ÇÂK. (PISCH.) 79.

Adj. (f. आ) dass. HEM. PAR. 2,48.

1) *Erlangung* (das Object im Gen. mp. vorangehend); ohne Obj. *Gewinn.* nung, so v. a. *Erhaltung* (eines Lebens). ıdigmachung, *Wahrnehmung* ÇIÇ. 7,41. findigmachung, so v. a. *Bestimmung* ŚÛRJAS. 9,17. — 5) *Quotient.*

Adj. *emporgekommen* Spr. 974.

Adj. *gewonnen, erhalten* BHAṬṬ.

ते (लम्भत्ते u. s. w. fehlerhaft; अलभत्त rhaft für अलभत्त), लभति (metrisch ıu); लब्ध Partic. 1) *erwischen, fassen, ıemeistern; antreffen, finden, zu sehen* 61,29); Pass. *gefunden —, angetroffen* ग्रम् *eine Gelegenheit finden, sich Ein- affen bei, Eindruck machen auf* (Gen.); Platz —, *einen freien Spielraum finden,* ng *verschaffen, am Platze sein;* कालम् ıen *Zeitpunct für Etwas* (Loc. eines *finden;* पदम् *Platz finden,* so v. a. *sich* ırschaffen. — 2) *erhalten, erlangen, —* — *als* (Acc.), *bekommen, in den Besitz gelangen, theilhaftig werden* (Pass. zu ın), *wiedererlangen.* — 3) mit Dat. ei- act. oder mit Infin. *zu — bekommen,* l *kommen zu —.* न चैनं कश्चिद्दारोढुं ल- . *es gelingt Niemand zu sehen, wie er hinauf steigt;* षष्ठं ततो नालभत द्विजान् *er fand keinen Brahmanen zum Opfern.* Pass. *vergönnt sein, können, dürfen.* नाधर्मो लभ्यते कर्तुम् *es kann —, es darf kein Unrecht verübt werden.* — 4) *besitzen, haben.* — 5) *erfahren, empfinden, wahrnehmen, erkennen, herausbringen, hinter Etwas kommen;* Pass. *sich ergeben, sich herausstellen, zu Tage treten* (auch als Resultat einer Rechnung). — 6) Pass. so v. a. *unter den Begriff von Etwas* (Abl.) *fallen.* — Caus. लम्भयति 1) *bewirken, dass Jmd Etwas erlangt, bekommt, theilhaftig wird;* mit doppeltem Acc. (ausnahmsweise auch mit Instr. der Sache). संज्ञाम् *Jmd* (Acc.) *ein Zeichen geben.* — 2) *bekommen, erhalten.* — 3) *herausbringen, hinter Etwas kommen.* — Desid. लिप्सते (लीº TBa.) und °ति (metrisch) *zu ergreifen —, zu erwischen —, zu bekommen —, zu erlangen —, zu erhalten —, zu gewinnen suchen, — von* (Abl.); mit Acc. oder partitivem Gen. — Mit अनु (*von hinten*) *erwischen, erhaschen.* — Desid. *zu erwischen suchen.* — Mit अभि 1) *anfassen, berühren.* — 2) *bekommen, erhalten, erlangen, — von* (Abl.), *theilhaftig werden.* — Desid. *zu erhaschen —, zu bekommen wünschen.* — Mit आ 1) *erwischen, erfassen.* — 2) *anfassen, berühren.* आयुधम्, पादौ oder पदौ (Jmds NAISH. 6, 110), मूर्धानम् und आत्मानम् mit oder ohne Hinzufügung von सत्येन, तेन सत्येन, सत्यम् oder तथा als Schwurformeln. — 3) das Opferthier *fassen* und es *anbinden*, daher auch euphemistisch für *schlachten, opfern* (ein Opferthier oder ein Thieropfer). — 4) *anfangen, unternehmen* TBr. 2,2,2,1. 2. — 5) *Jmd gewinnen.* — 6) *erlangen, theilhaftig werden.* — 7) आललम्भे RÂÇAT. 2,212 fehlerhaft für आललम्बे. — Caus. 1) *anfassen —, berühren lassen.* — 2) *beginnen lassen* MAITR. S. 1,8,9 (129,10). 2,1,10 (11,19). TS. 2,2,2,2. — Desid. 1) *berühren wollen.* — 2) *anbinden —, d. i. schlachten wollen.* — Mit अन्वा 1) (*von hinten*) *erfassen, in die Hand nehmen, berühren* GAUT. — 2) *sich halten an* (Acc.). — Mit उपा 1) *berühren.* — 2) *zum Opfer hinzunehmen* in उपालम्भ्य. — 3) *tadeln, Vorwürfe machen;* mit Acc. der Person. — 4) häufig fehlerhaft für उप. — Caus. *Jmd tadeln, Jmd Vorwürfe machen.* — Mit पर्या, संवत्सरं पर्यालभ्यते MAITR. S. 2,5,2 (49,9). TS. 2,1,2,6. 4,2 ungenau für सं° पर्या°. — Mit प्रत्या 1) *von der andern Seite her fassen.* — 2) *sich zur Wehr setzen* in घ्नंप्रत्यालभमान. — Mit समा 1) *anfassen, berühren.* °समालब्ध *in Berührung gekommen mit* VÂSAV. 132,3. — 2) *erlangen, gewinnen.* — 3) *salben.* — Mit उप 1) *erwischen, habhaft werden, finden.* — 2) *bekommen, erhalten, theilhaftig werden* (Pass. *zu Theil werden*); *wiedererlangen.* गर्भम् *eine Leibesfrucht empfangen.* — 3) *wahrnehmen.* Pass. auch *wahrgenommen werden als* (Instr. eines Nom. abstr. statt des einfachen Nomin.). — 4) *erfahren, in Erfahrung bringen, kennen lernen, erkennen, sich Gewissheit verschaffen über, einsehen, wissen, kennen, — als* (Acc.). Pass. mit न *nicht gekannt werden* auch so v. a. *unbegreiflich sein.* — 5) Pass. auch in der Bed. von 3) und 4). — 6) उपलब्ध R. 2,40,45 fehlerhaft für उपालब्ध. — Caus. 1) *bewirken, dass Jmd Etwas erhält, zukommen lassen.* — 2) *Jmd Etwas erfahren —, erkennen lassen.* — 3) *bewirken, dass Jmd* oder *Etwas erkannt wird, erkennbar machen.* — Desid. etwa *eingreifen wollen in* (Acc.). — Mit प्रत्युप *wiedererlangen, wiederbekommen.* — Mit समुप 1) *erlangen, bekommen.* — 2) *erfahren, kennen lernen.* — Mit परि *erlangen, bekommen.* — Mit प्र 1) *ergreifen, packen, sich Jmds bemeistern.* — 2) *erlangen, bekommen.* — 3) *Jmd hintergehen, anführen, foppen, zum Narren halten.* — Caus. *Jmd anführen, foppen, zum Narren halten.* — Mit विप्र 1) *Jmd anführen, hintergehen, täuschen* (156,5. 317,3), *verhöhnen, zum Narren halten.* धर्मम् *das Gesetz verhöhnen,* so v. a. *ohne alle Rücksicht verletzen.* — 2) *wiedererlangen, wiederbekommen* MBh. 14,58,52. v. l. प्रवि, richtig wohl प्रति. — Mit प्रति 1) *wiedererlangen, wiederbekommen.* दर्शनम् so v. a. *wiedersehen.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden* ÂPAST. 2,21,10. VAÇRAKṚṢṆ. 23,3. 44,1. Pass. *zu Theil werden, sich darbieten.* — 3) *seinen Theil bekommen,* so v. a. *bestraft werden.* — 4) *erfahren, — dass sei* (mit doppeltem Acc.). — 5) *erwarten, abwarten.* — Caus. *Jmd versehen —, beschenken mit* (Instr.) HEM. PAR. 1,311. 415. — Mit वि 1) *auseinandernehmen.* — 2) *wegziehen* (den Dünger aus dem Stalle). — 3) *verleihen, verschaffen.* — 4) *abtreten, überlassen, einhändigen, übergeben* KÂḌ. 2,35,17 (41,18). HARSHAK. 175,14. — 5) *wählen* HEM. PAR. 8,242. — Caus. *Jmd Etwas zu Theil werden lassen,* mit doppeltem Acc. — Desid. *auseinandernehmen —, vertheilen wollen.* — Mit प्रवि *wiedererlangen, wiederbekommen.* v. l. विप्र, richtig wohl प्रति. — Mit सम् 1) *ringen mit Jmd* (Instr.) MAITR. S. 2,4,1 (38,3) = KÂṬH. 12,10 (Ind. St. 3,464,11). Du. *sich gegenseitig fassen.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden.* — Desid. in संलिप्सु.

लभ m. Nom. act. in *ईषल्लभ, दुर्लभ und सुलभ.

लभन n. 1) *das Finden, Antreffen, Habhaftwerden.* — 2) *Empfängniss* (?).

*लभस m. 1) *Pferdefessel.* — 2) *Reichthum.* — 3) *Bittsteller, Bettler.*

लभ्य Adj. 1) *zu finden, anzutreffen.* — 2) *wer* oder *was in Jmds Besitz gelangen kann* oder *soll, erreichbar, erlangbar, erhaltbar.* — 3) *zu fassen, zu erkennen, zu verstehen, verständlich.* — 4) *entsprechend, angemessen, passend.* Mit einem Infin. so v. a. *nicht dürfend* (mit passivisch zu übersezzendem Infin.). — 5) *auszustatten —, zu versehen mit* (Instr.).

लम् (nur ललाम) *sich ergötzen* (geschlechtlich).

*लमक m. 1) = तीर्थशोधक. — 2) N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

लम्न m. Pl. Bez. *einer best. Klasse von Menschen.*

लम्पक m. Pl. *eine best. Secte der* Gaina.

लम्पट 1) Adj. (f. आ) *gierig, lüstern, — nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता n. — 2) f. आ *eine best. Personification* Cunningham, Arch. Surv. 9,66.

लम्पा f. N. pr. einer Stadt und eines Reiches.

लम्पाक 1) *Adj. = लम्पट. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई *eine Frau vom Volke der Lampâka* Bilar. 128,19. — 4) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,827. 2019.

*लम्पापटक m. *eine Art Trommel.* Vgl. लम्बापटक.

*लम्फ m. *Sprung.*

1. लम्ब्, लँम्बते (metrisch auch Act.) 1) *herabhängen, hängen an* (Loc.) Supaṛṇ. 7,1. लम्बित *herabhängend, hängend an* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *herabsinken, sich senken.* लम्बित *gesenkt, hinabgeglitten, abgefallen.* — 3) *sich hängen an,* so v. a. *sich klammern —, sich halten an* (Loc.). रश्मिषु so v. a. *die Zügel schiessen lassen.* लम्बित *sich klammernd —, sich haltend an, gestützt auf, hängen geblieben an;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. अन्योऽन्यलम्बितकरौ so v. a. *Hand in Hand.* — 4) *zurückbleiben, nachbleiben* (im Raume), *sich langsamer bewegen.* — 5) *nachbleiben* (in der Zeit), *zögern, säumen.* लम्बित *langsam, gemessen* (Tact). — Caus. लम्बयति, °लम्बित Partic. 1) *herabhängen lassen, herablassen.* — 2) *aufhängen* Kathâs. 122,62 (अलम्बयत् zu lesen). — 3) *sich anklammern lassen.* कराम् *die Hand anlegen an* (Dat. eines Nom. act.). — 4) wohl *demüthigen* MBh. 1,31,10. — Desid. लिलम्बिषते *im Begriff stehen sich zu senken* Harshaṅ. 91,15, v. l. — Mit अव 1) *herabhängen.* अवलम्बित *herabhängend, hängend an* (Loc.). — 2) *herabsinken, sich senken.* अवलम्बित *der sich herabgelassen —, niedergesetzt hat.* — 3) *sich klammern —, sich halten an, sich stützen —, sich verlassen —, vertrauen auf* (Acc., ausnahmsweise Loc. oder Instr.). अवलम्बमान *anhängend,* अवलम्बित *gestützt, — auf* (im Comp. vorangehend). — 4) *fassen, anfassen, packen;* mit Acc. अवलम्बित *gefasst.* — 5) *halten* (damit Jmd oder Etwas nicht falle), in übertragener Bed. so v. a. *aufrichten, aufrecht erhalten.* अवलम्बित *daran gehalten, darauf gelegt; aufrecht erhalten* (Kathâs. 106,144). — 6) *zu Etwas greifen, sich hingeben, obliegen;* mit Acc. — 7) *theilhaftig werden,* mit Acc. — 8) nach einer best. Weltgegend *greifen,* so v. a. eine best. Richtung *einschlagen.* — 9) *abhängen —, abhängig sein von, beruhen auf, in nächster Beziehung stehen zu* (Acc.). — 10) *zurückbleiben, nachbleiben.* Nur अवलम्बित *zurückgeblieben.* — 11) *zögern, säumen.* — 12) *अवलम्बित auch fehlerhaft für अविलम्बित. — Caus. 1) *herabhängen lassen, herablassen.* — 2) *aufhängen, — an* (Loc.). — 3) *ergreifen.* — 4) *stützen, halten, vor einem Fall bewahren.* — 5) *aufladen, aufbürden.* — Mit व्यव in व्यवलम्बिन्. — Mit समव *fassen, anfassen, in seine Arme schliessen.* — Mit आ 1) *herabhängen, hängen.* Nur °आलम्बित *herabhängend von.* — 2) *sich klammern —, sich hängen —, sich halten an, sich stützen auf;* mit Acc. (125,14), ausnahmsweise auch Loc. — 3) *ergreifen, fassen, packen.* — 4) *einnehmen, erobern.* — 5) *gefangen halten, fesseln* (das Herz). — 6) *halten, stützen.* आलम्बित *gehalten, gestützt.* — 7) *zu Etwas greifen, sich anlegen, annehmen* (auch so v. a. *an sich zur Erscheinung bringen, zeigen* u. s. w. Prasannar. 71,7. 72,13), *an Etwas gehen, sich hingeben;* mit Acc. आलम्बित *wozu man gegriffen hat* u. s. w. — 8) nach einer best. Weltgegend *greifen,* so v. a. eine best. Richtung *einschlagen.* — 9) *abhängen von, beruhen auf;* mit Acc. — 10) *halten, stützen,* so v. a. *wahrscheinlich erscheinen lassen* Comm. zu TS. Prât. 4,12 (wohl आलम्ब्यते richtig). — Caus. 1) *sich anklammern lassen.* आलम्बितकर *der die Hand angelegt hat.* — 2) *anhängen, aufhängen* Kâd. 53,6 (97,8). — 3) आलम्बयत् Kathâs. 122,62 fehlerhaft für अलम्बयत्. — Mit अध्या *einholen, erreichen.* Vielleicht अध्यालभेयुः st. अध्यालम्बेयुः zu lesen. — Mit अपा in अपालम्भ. — Mit व्या 1) *sich herabsenken* Megh. 45. — 2) *von allen Seiten herabhängen* Harshaṅ. (Çaka 1936) 196,24. — Mit समा 1) *sich klammern stützen —, sich verlassen auf;* mit A *zu Jmd* (Acc.) *halten.* — 3) *sich halten a* so v. a. *Rücksicht nehmen auf* (Acc.). — *fen, fassen, packen.* — 5) *zu Etwas gr nehmen, sich hingeben;* mit Acc. — 6) *werden,* mit Acc. — 7) *Jmd* (Loc.) *zu den.* — Caus. *hängen* (trans.) *an* (Loc.) उद्, उल्लम्बित *hängend* 111,13. — Caus *gen, aufknüpfen.* — Mit समुद्, समुल्लम्बि *gend.* — Mit परि 1) *verbleiben an ei* (Loc.). — 2) *ausbleiben, nicht kommen. rückbleiben, sich langsamer bewegen.* — Gîr. 11,25 fehlerhaft für परिरम्य. — M *abhängen* Daçak. 79,10. प्रलम्बित *heral* In buddh. Stile in अलंकार° u. s. w. sch *hangen mit,* aber in Wirklichkeit ungena म्बितालंकार (adj. Comp.) u. s. w. Lalit. 26 rand. 7,17. 18. 86,16. 17. — Mit अभिप्र, °र्ला *abhängend.* — Mit प्रति Caus. *aufhängen pfen.* — Mit वि 1) *auf beiden Seiten hängen* — 2) *herabhängen, hängen an* (Loc.). विर्ला *abhängend.* — 3) *sich senken, sich neigen. gen bleiben,* so v. a. *langsam von der Stelle längere Zeit verweilen bei, säumen, zöger* (प्रति Gaut.). विलम्ब्य *säumend, zögern sam, so spät;* अविलम्ब्य *ohne Verzug.* वि *verweilt; säumend, zögernd, verzögert; gemessen.* विलम्बितम् Adv. und auch i *verweilt —, gezögert worden.* मा विलम्ब 107,25 fehlerhaft für माविलम्बम्. — म्बित *in nächster Beziehung stehend zu.* 1) *hängen an* (Loc.). विलम्बयित्वा Pâṇ 19 fehlerhaft für विलम्ब्य, wie ed. Bom gelesen wird. — 2) *Jmd verweilen mac halten.* — 3) *versäumen, unnütz verstrei sen* Hariv. 2,26,67. — 4) *säumen, zögern.* auch Med. — Mit प्रवि 1) *vorhängen, he* in अतिप्रविलम्बित (Nachtr. 5) und प्रवि — 2) *lange zögern* in प्रविलम्बित (Nach Caus. *aufhängen, aufknüpfen.*

2.* लम्ब्, लम्बते (शब्दे).

लम्ब 1) Adj. (f. आ) *herabhängend, hä* (im Comp. vorangehend), *herabhängend b* नु°, आगण्ड°), *lang herabhängend.* — *eine Senkrechte.* — *b) Complement de* °रेखा f. dass., °ज्या f., °ज्यका f. und °गु *Sinus desselben.* — *c)* * Bez. *eines best* oder *Zuges in einem best. Spiele.* — *d)* * Richtig लम्बा. — *e)* *=नर्तक, कान्त und

f) N. pr. α) eines Muni. — β) eines Daitja. — *g*) Karaka 5,12 fehlerhaft für लम्भ. — 3) f. आ *a*) *eine Art Gurke* Karaka 6,24. 7,3 (=इक्ष्वाकु). — *b*) **Geschenk.* Richtig लम्भा. — *c*) *eine Form der* Durgâ. Nach den Lexicographen = दुर्गा, गौरी. — *d*) **Bein.* der Lakshmi. — *e*) N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's (oder Manu's). — γ) einer Râkshasî. — 4) **f.* ई *ein best. Gericht aus Körnern* Madanav. 118,100.

लम्बक 1) m. *a*) *eine Senkrechte* Âryabh. 2,13. Sûryas. 12,44. — *b*) *Complement der Breite.* — *c*) **ein best. Geräth.* — *d*) *der 15te astrol.* Joga. — *e*) Bez. *der grösseren Abschnitte* (18 an der Zahl) im Kathâsaritsâgara. — *f*) Kathâs. 61,24 fehlerhaft für लम्भक. — 2) f. लम्बिका *das Zäpfchen im Halse.*

लम्बकर्ण 1) Adj. (f. आ und ई) *lang herabhängende Ohren habend.* — 2) m. *a*) **Ziegenbock, Ziege.* — *b*) **Elephant.* — *c*) **Falke* Râgân. 19,86. — *d*) *ein Râkshasa. — *e*) **Alangium hexapetalum* Râgân. 9,76. — *f*) N. pr. *a*) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Esels. — γ) eines Hasen.

लम्बकेशक m. N. pr. eines Muni.

लम्बजिह्व 1) Adj. *die Zunge hängen lassend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

**लम्बदत्ता* f. *eine Art Pfeffer* Râgân. 6,18.

लम्बन 1) Adj. als Beiw. Çiva's *herabhängend oder herabhängen lassend.* — 2) m. *a*) etwa *Trossknecht* Harshak. 178,15 (443,12). — *b*) **Phlegma, Schleim.* — *c*) N. pr. eines Sohnes des Gjotishmant VP. 2,4,36. — 3) n. *a*) **Franse.* — *b*) **ein lang herabhängender Halsschmuck.* — *c*) *Parallaxe in Länge.* — *d*) *eine best. Kampfart* Hariv. 3,124,19. — *e*) N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa (benannt nach 2) *c*).

लम्बपयोधरा 1) Adj. f. *hängende Brüste habend.* — 2) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

**लम्बबीजा* f. *eine Art Pfeffer* Râgân. 6,17.

लम्बमाल Adj. Hariv. 3653 fehlerhaft für लम्बमान Partic.

लम्बर m. *eine Art Trommel.*

लम्बस्तनी Adj. f. *mit schlaffen Brüsten* Suçr. 1,371,18.

लम्बात्त m. N. pr. eines Muni.

लम्बापट्ट m. *eine Art Trommel* Harshak. 175,2.

**लम्बाविग्रवयसौ* m. Du. gaṇa वनस्पत्यादि fehlerhaft für बम्बा°.

लम्बिक *m. der indische Kuckuck* Kâraṇḍ. 73,24.

लम्बिकाकोकिला f. N. pr. einer Gottheit.

लम्बिन् 1) Adj. *herabhängend, hängend an, herabhängend bis zu.* — 2) f. °नी N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

लम्बुक m. 1) *der 15te astrol.* Joga. v. l. लम्बक. — 2) **N. pr. eines Schlangendämons.*

**लम्बुषा* f. *ein Perlenschmuck aus sieben Schnüren.* Vgl. अलम्बुष.

लम्बोदर 1) Adj. (f. ई) *a*) *einen Hängebauch habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 256,4. — *b*) **gefrässig.* — 2) m. *a*) Bein. Gaṇeça's. — *b*) N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Muni. — 3) f. ई N. pr. *a*) einer Unholdin. — *b*) eines Flusses. °नदी-माहात्म्य n. Bühler, Rep. No. 82.

लम्बोष्ठ und लम्बौष्ठ 1) Adj. *der die Unterlippe hängen lässt.* — 2) **m. Kamel* Râgân. 19,21.

**लम्भ्*, लम्भते (शब्दे). लम्भय् s. u. लभ्.

लम्भ 1) m. *a*) *das Finden, Wiederfinden.* — *b*) *Erlangung* (fehlerhaft लम्ब Karaka 5,12), *Wiedererlangung.* — *c*) *Einnahme* (einer Festung). — 2) **f.* आ *Hecke, Einfriedigung.*

लम्भक Adj. *findend, Finder.* Vgl. वर्ष°.

लम्भन n. *das Erlangen, Bekommen, Wiedererlangen.* — 2) *das Verschaffen* Hem. Par. 2,37.

लम्भनीय Adj. *zu erlangen.*

**लम्भम्* Absol. von लभ्.

लम्भुक Adj. *der Etwas* (Acc.) *zu erhalten —, zu bekommen pflegt.*

**लय्*, लयते (गति).

लय 1) Adj. *den Geist träge machend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *das Sichanheften, Ankleben* Çiç. 6,78. लयं गा *bei Jmd* (Loc.) *hängen bleiben.* — *b*) *das Sichducken, Niederhocken* MBh. 7,139,76. — *c*) *das Verschwinden —, Eingehen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Kap. 1,121. 2,21. 3,54. लयं या, गम् u. s. w. *verschwinden —, eingehen —, aufgehen in* (Loc.). लयं संगता: *versteckten sich.* — *d*) *Untergang, Tod.* लयं या *untergehen, zu Grunde gehen, zu Nichte werden.* Auch Pl. — *e*) *Rast, Ruhe.* — *f*) *geistige Trägheit* Kap. 6,30. — *g*) *Scherz, heiteres Spiel, — Treiben* (= विलास) Vâsav. 205,2. — *h*) *Tempo* (deren drei: द्रुत, मध्य und विलम्बित). — *i*) *ein best. Tact* S. S. S. 213. — *k*) *ein best. Ackerwerkzeug*, etwa *Egge* oder *Hacke.* — 3) f. लया N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,*a*,94,13. ह्रया v. l. — 4) **n. die Wurzel von Andropogon muricatus.* Vgl. Bhâvapr. 1,193.

लयन n. 1) *Rast, Ruhe.* — 2) *Ruhestätte* Çiç. 13,52. *Zelle* Prab. 48,16. Kâraṇḍ. 7,10. 11. Nach den Erklärern und Lexicographen *Stätte, Haus, Sitz.*

**लयपुत्री* f. *Tänzerin, Schauspielerin.*

लययोग m. neben मन्त्रयोग und राजयोग.

लयस्थान n. 1) *Auflösungsstätte* 259,17. 260,15. 266,12. — 2) *Tempo und Lage der Stimme* MBh. 2,132. लये स्थाने v. l. für लयस्थाने.

**लयाराम्भ* m. *Tänzer, Schauspieler.*

लयार्क m. *die Sonne beim Untergange der Welt* Bhâg. P. 10,77,35.

**लयालम्ब* m. *Tänzer, Schauspieler.*

लयु m. in einer Formel Maitr. S. 2,11,4 (141,16). ललाय Kap. S.

लरमानाथ m. N. pr. eines Autors.

**लर्ब्, लर्बति (गति).*

लल्, ललति, °ते (metrisch) *tändeln, scherzen, spielen, sich frei gehen lassen* Spr. 7711. ललित n. impers. Vgl. ललित. — Caus. 1) लालयति *a*) (*tändeln lassen*) *liebkosen, zärtlich sein gegen Jmd, streicheln, schmeicheln, hätscheln, hegen und pflegen* Prasannar. 49,8. Kâd. 196,9. Metrisch auch Med. — *b*) *schwingen.* — *c*) *begünstigen.* — 2) **लालयते (ईप्सायाम्).* — 3) ललयति *a*) Pañkat. 229,22 fehlerhaft für लालयति. — *b*) **ईप्सायाम्.* — Mit अनु Caus. (°लालयति) *Jmd in eine gute Laune versetzen.* — Mit उपा Caus. *hätscheln* in उपालाल्य. — Mit उद् in उल्लाल. — Caus. उल्लालयति 1) *in Aufregung versetzen* Naish. 4,106. — 2) *aufspringen.* उल्लालयित्वा (!) Pañkat. ed. Bomb. 4,40,22. — Mit उप Caus. (°लालयति) *liebkosen, zärtlich sein gegen Jmd, hegen und pflegen;* mit Acc. Kâd. 113,28. — Mit वि Caus. विलालयति s. u. लालय्. — Mit सम् Caus. (संलालयति) *liebkosen, zärtlich sein gegen Jmd, hegen und pflegen;* mit Acc.

**लल* m. *ein best. Parfum* Gal.

ललजिह्व Adj. fehlerhaft für ललज्जिह्व 1) *a*).

ललज्जिह्व 1) Adj. (f. आ) *a*) *dessen Zunge spielt*, d. h. *hinundher geht, züngelnd* Hemâdri 1,807,8. — *b*) **=* किंशु. — 2) **m. a*) *Hund.* — *b*) *Kamel.*

**ललदम्बु* m. *Citronenbaum.*

ललन 1) Adj. *spielend, schillernd* (von Licht und Farbe). — 2) **m. a*) *Vatica robusta* Râgân. 9,81. 12,116. — *b*) *Buchanania latifolia* Râgân. 11,65. — 3) f. आ *a*) *ein tändelndes Weib, Weib* überh., *Gattin.* — *b*) **Zunge.* — *c*) Name *verschiedener Metra.* — *d*) N. pr. eines mythischen Wesens. — 4) n. *a*) **Spiel, Tändelei.* — *b*) *das Spielen* der Zunge, so v. a. das *Hinundhergehen* derselben.

**ललनाप्रिय* 1) Adj. *Weibern lieb.* — 2) m. *Nauclea Cadamba* Râgân. 9,101. — 3) n. *eine Art Andropogon* Râgân. 10,170.

ललनिका f. *Weibchen, ein armes W.*

*ललन्तिका f. *ein lang herabhängender (bammelnder) Halsschmuck.*

ललल्ल onomatop. vom Laute eines *Lallenden.*

ललाट n. (adj. Comp. f. आ) *Stirn.* ललाटे *a fronte, vorn.*

ललाटक 1) n. *a) Stirn* Agni-P. 25,44. — *b) *eine schöne Stirn.* — 2) f. °टिका *a) *Stirnschmuck.* — *b) ein mit Sandel* oder *Asche auf die Stirn aufgetragenes Zeichen* Kâd. 176,18. 186,6.

ललाटतट m. *Stirnplatte.*

ललाटंतप Adj. *die Stirn brennend* als Beiw. einer glühenden Sonne Harshaṅ. 32,13. 160,16. Bhoǵa-Pr. 87,7.

ललाटपट्ट m. (Kâd. 81,8. Ind. St. 15,326), °पट्टक m. (Kâd. 16,9) und °पट्टिका f. *Stirnplatte.*

*ललाटपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

ललाटफलक n. *Stirnplatte.*

ललाटलिखित Adj. (vom Schicksal) *auf die Stirn geschrieben.*

ललाटलेखा f. 1) (die vom Schicksal) *auf die Stirn geschriebenen Züge.* — 2) *Stirnstreifen,* so v. a. *eine überaus schmale Stirn* Çiç. 14,85.

ललाटान Adj. (f. ई) *auf der Stirn ein Auge habend.*

ललाटिक Adj. *vorn befindlich* Âpast. Çr. 11,4, 12. — ललाटिका f. s. u. ललाटक.

ललाटिकाय्, °यते *ein Stirnzeichen darstellen.*

*ललाटूल Adj. *eine hohe* oder *schöne Stirn habend.*

ललाम 1) Adj. (f. ई) *mit einer Blässe (Stirnfleck) versehen, mit einem (hellen) Fleck versehen* überh. — 2) m. n. *Schmuck, Zierde* 306,7. — 3) f. ई *a) eine best. Unholdin.* — *b) *ein best. Ohrenschmuck.* — 4) *n. *a) Blässe, Stirnfleck.* — *b) Mal, Sectenzeichen.* — *b) Zeichen* überh. — *d) Banner, Flagge.* — *e) Schweif.* — *f) Horn.* — *g) Pferd.* — *h)* = प्रभाव. — *i)* *= रम्य.

*ललामक n. *ein auf der Stirn liegender Blumenkranz.*

ललामगु m. scherzhafte Bez. des *penis.*

ललामन् n. 1) *Schmuck, Zierde* Vikramâṅkaṅ. 18,72. Ind. Antiq. 8,241. — 2) **Mal, Sectenzeichen.* — 3) * *Zeichen* überh. — 4) * *Banner, Flagge.* — 5) * *Schweif.* — 6) * *Horn.* — 7) * *Pferd.* — 8) *= प्रभाव. — 9) *= रम्य und सुख.

ललामवत् Adj. *mit einer Blässe versehen.*

ललाय m. in einer Formel Kap. S. 28,8. लयं Maitr. S.

ललित 1) Adj. (f. आ) *a) zuckend* Bâlar. 55,5. — *b) naiv, arglos, einfältig.* — *c) anmuthig, lieblich, schön, hübsch.* °म् Adv. — *d) erwünscht, beliebt, genehm.* — 2) m. *a) eine best. Stellung der Hände beim Tanze.* — *b) ein best. Tact* S. S. S. 212. Vgl. ललितताल. — *c) ein best.* Râga. — 3) f. आ *a) *Moschus.* — *b)* Name *verschiedener Metra.* — *c) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *d) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — *e)* Titel eines Commentars Burnell, T. — *f)* Bein. *der* Durgâ und *einer Form derselben* Hemâdri 1,395,17. — *g)* N. pr. α) einer Hirtin, die mit der Durgâ und der Râdhikâ identificirt wird. — β) der Gattin eines Çatâjudha Hem. Par. 3,261. — γ) eines Flusses. — 4) n. *a) Scherz.* — *b) eine natürliche, ungesuchte Handlung.* — *c) liebenswürdige Einfalt, Naivetät, Anmuth, Liebreiz.* — *d) Schönheit, Pracht.* — *e)* Name *zweier Metra.* — *f) *eine Art Perlenschmuck.* कार् wohl fehlerhaft für कार. — *g)* N. pr. einer Stadt.

ललितक n. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,84,34. v. l. ललितिक.

ललितचैत्य m. Name eines Ǵaitja.

ललितताल m. *ein best. Tact.*

ललितपट्ट 1) Adj. (f. आ) *aus lieblichen Worten bestehend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

ललितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

ललितपुराण n. = ललितविस्तरपुराण.

ललितप्रिय m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

ललितमाधव n. Titel eines Schauspiels. Vgl. ललितामाधव.

ललितललित Adj. *überaus lieblich.*

ललितलोचन 1) Adj. (f. आ) *schönäugig.* — 2) f. आ N. pr. einer Tochter des Vidjâdhara Vâmadatta.

ललितविस्तर m. und °पुराण n. Titel eines buddh. Sûtra.

ललितव्यूह m. 1) *ein best.* Samâdhi. — 2) N. pr. *a)* eines Devaputra. — *b)* eines Bodhisattva.

ललिताखण्ड n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ललिताङ्ग 1) m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,231. — 2) f. ई *eine Schöne* Vikramâṅkaṅ. 13,25.

ललिताङ्गनरेन्द्रचरित n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 761.

ललितातन्त्र n. Titel eines Tantra.

ललितातृतीया f. *ein best. dritter Tag.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

ललितात्रिंशती f. Titel eines Werkes Burnell, T.

ललितादिकीर्ति m. N. pr. eines Mannes Bhadrab. 4,173.

ललितादित्य m. N. pr. eines Fürsten. °पुर n. N. pr. der von ihm gegründeten *Stadt.*

ललितापञ्चशती f. Titel eines Werkes Burnell, T.

ललितापीड m. N. pr. eines Fürsten.

ललितापूजाविधान n., ललिताभट्टभास्कर m. und ललिताभाष्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ललितामाधव n. Titel eines Schauspiels. Vgl. ललितमाधव.

ललितार्चनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

ललिताव्रत n. *eine best. Begehung.*

ललितषष्ठी f. *ein best. sechster Tag.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

ललिताष्टोत्तरशतनामन् n. Pl. Titel eines Werkes Burnell, T.

ललितासप्तमी f. *der siebente Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

ललितासहस्र n., °सहस्रनामन् n. Pl., °नामभाष्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ललितिक n. v. l. für ललितक.

ललितोपाख्यान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

ललित्थ m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *der Fürst dieses Volkes.*

ललीतिका f. N. pr. eines Tîrtha.

लल्यान N. pr. einer Oertlichkeit.

लल्ल N. pr. 1) m. eines Astronomen und eines Ministers. — 2) f. आ einer Buhldirne.

लल्लवाराहसुत m. Patron. eines Autors.

लल्लिय m. N. pr. eines Mannes.

लल्लुजीलाल m. N. pr. eines Autors.

लव 1) m. *a) das Schneiden, Abschneiden, Abpflücken* (von Blumen). कुसुम° so v. a. *gepflückte Blumen.* — *b) Schur, Wolle; Haar* (einer Kuh). — *c) Abschnitt, Stück, eine Partikel von, ein Minimum, ein Bischen, Tropfen.* Zum Ueberfluss kann noch लेश angehängt werden. लवम् Adv. *ein wenig.* Angeblich auch n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. Vgl. पदाति°. — *d) ein best. sehr kleiner Zeittheil.* Häufig personificirt. — *e)* bei den Astronomen *Grad.* — *f) Zähler eines Bruchs.* — *g) *Untergang.* — *h) *Ausgelassenheit.* — *i)* N. pr. α) eines Sohnes des Râma und der Sîtâ. — β) eines Fürsten von Kâçmîra. — 2) *n. *a) Muskatnuss.* — *b) Gewürznelke* Râǵan. 12,85. — *c) die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,151.

लवक 1) *Adj. *schneidend, Schnitter.* — 2) Bez. *eines best. Stoffes.*

लवङ्ग 1) m. *Gewürznelkenbaum;* n. *Gewürznelke* Râǵan. 12,82. Bhâvapr. 1,188. Madanav. 41,22. — 2) f. ई N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,7.

लवङ्गक 1) *n. *Gewürznelke.* — 2) f. °ङ्गिका N. pr. einer Frau Vâsav. 225,4.

*लवङ्गकलिका f. *Gewürznelke* Râǵan. 12,85.

लता f. *Limonia scandens* Roxburgh, Flora 30.

m. N. pr. eines Mannes.

1) Adj. (f. आ) *salzig, gesalzen.* *लवणां id. *लवणांकृत्य *salzend.* — 2) m. *a) eine lle.* v. l. सवन. — *b)* N. pr. α) eines Rà- oder Daitja. — β) eines Fürsten aus Hadra's Geschlecht. — γ) eines Sohnes des Sonst लव. — δ) eines Flusses. — *c)* *= ı अस्थिभेद्. — 3) f. आ *a)* *Glanz, Schön- *b)* *Cardiospermum Halicacabum* Rà- ı. — *c)* N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई N. chiedener Flüsse. — 5) n. *a) Salz*, insbes. — *b) Anmuth* in निर्लवणा und लवणाकर *eine best. Art zu kämpfen.* Richtig लम्बन.

कटुक Adj. *salzig und scharf* Suçr. 1,75,9.

कलायी (wohl लवनकलापी) f. etwa *Fut-* Harshaṅ. 173,10. v. l. लवणसाधिका.

कषाय Adj. *salzig und zusammenziehend* 75,9. 2,546,2.

किंशुका f. *Cardiospermum Halicacabum* 3,71.

क्षार m. 1) *eine Art Salz* Râǵan. 6,254. — *est. Präparat aus Zuckerrohrsaft* Râǵan.

खानि f. *Salzgrube.*

जल 1) Adj. *salziges Wasser habend.* — 2) *Salzmeer, Meer.*

जलधि m. (173,13) und °जलनिधि m. *das r, Meer.*

जलोद्भव m. *Seemuschel.*

ता f. *Salzigkeit.*

तिक्त Adj. *salzig und bitter* Suçr. 1,75,9.

तृण n. *eine Grasart* Râǵan. 8,188.

तोय 1) Adj. *salziges Wasser habend.* — *as Salzmeer, Meer.*

त्व n. *Salzigkeit.*

धेनु f. *eine durch Salz symbolisch darge- Mutterkuh.*

पर्वत m. *ein durch Salz symbolisch dar- r Berg.*

पाटलिका f. *Salzbeutel.*

पुर n. N. pr. einer *Stadt.*

मद् m. *eine Art Salz.*

मन्त्र m. *ein von einer Salzdarbringung be- s Gebet.*

मेकिन् Adj. *an salziger Harnruhr leidend.*

य्, *°यति *salzen.* लवणित *gesalzen* Ka- raka 3,7. 8,13.

लवणवारि 1) Adj. *salziges Wasser habend.* — 2) m. *das Salzmeer, Meer* 169,25.

लवणसमुद्र m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणसाधिका (wohl लवन°) f. s. u. लवणाकलायी.

*लवणसिन्धु m. *das Salzmeer, Meer* Comm. zu Çiç. 3,80.

लवणस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*लवणस्य्, °स्यति *nach Salz verlangen.*

लवणाकर m. 1) *Salzgrube. — 2) *eine Fundgrube —, Fülle von Anmuth.*

लवणाचल m. = लवणपर्वत.

लवणासक m. Bein. Çatrughna's (*Tödter des* Râkshasa Lavaṇa).

लवणाब्धि m. *das Salzmeer, Meer.*

*लवणाब्धिज n. *Seesalz* Râǵan. 6,103.

लवणाम्बुराशि, लवणाम्भस्, लवणार्णव und लवणालय m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणाश्व m. N. pr. eines Brahmanen.

लवणासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,134.

*लवणासुरज n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,254.

लवणिमन् m. *Anmuth* Prasannar. 153,3. Ind. St. 15,297.

1. लवणी f. s. u. लवण.

2. *लवणी Adv. mit कर् *salzen.*

*लवणीय्, °यति Denomin. von लवण.

लवणोत्तम n. *Kochsalz* Bhâvapr. 3,95.

*लवणोत्थ n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,254.

लवणोद् m. *das Salzmeer, Meer.*

1. *लवणोदक n. *Salzwasser.*

2. लवणोदक 1) Adj. *salziges Wasser habend.* — 2) *m. *das Salzmeer, Meer.*

लवणोदधि m. *das Salzmeer, Meer.*

लवन 1) *Adj. *der da schneidet, Schnitter.* — 2) *f. ई *Anona reticulata.* — 3) n. *a) das Schneiden* (des Kornes), *Mähen; Zerschneiden* Comm. zu Nyâyam. 9,4,8. °कर्तर् Nom. ag. *Schnitter, Mäher.* — *b) ein Werkzeug zum Schneiden.*

लवनकलायी f. s. u. लवणाकलायी.

लवनसाधिका f. s. u. लवणसाधिका.

*लवनीय Adj. = लव्य.

लवन्य m. Bez. *einer best. Klasse von Menschen.*

*लवय्, लवयति = लवमाचष्टे.

लवराज m. N. pr. eines Brahmanen.

लवलि (metrisch) f. = लवली 1) Vidḍh. 21,4.

लवली f. 1) *Averrhoa acida* Dhanv. 5,19. Bhâvapr. 1,244. Harshaṅ. 203,6. Çiç. 6,78. Vâsav. 268, 3. — 2) *ein best. Metrum.*

लवशस् Adv. 1) *in kleine Stücke.* — 2) *nach Augenblicken, auf Augenblicke.*

*लवाक m. 1) *ein Werkzeug zum Schneiden.* — 2) *das Schneiden.* — Richtig लवाणाक.

*लवाणाक m. *ein Werkzeug zum Schneiden, Sichel.*

लवापवाक् m. *das Wegschaffen von Brüchen* Lilâv. 9,16.

*लवि m. = लवाणाक.

लवितव्य Adj. *zu schneiden.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 9,4,8.

*लवित्र n. = लवाणाक.

लवेरणि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* Richtig wohl ला°.

लव्य Adj. 1) *abzuhauen, niederzuhauen.* — 2) *zu durchbohren, zu treffen* in दुःख°.

*लश्. लाशयति (शित्प्रयोगे).

लशुन m. (selten) und n. *Lauch, Knoblauch* Dhanv. 4,37. Madanav. 80,71. Râǵan. 7,49. Bhâvapr. 1,178. Mat. med. 262. Gaut. Spr. 7668.

1. लष्, लषति, °ते (meist metrisch) und लष्यति (Bhaṭṭ.), *°ते 1) *begehren, Verlangen haben nach* (Acc.). — 2) *hinstreben zu,* so v. a. *sich nähern;* mit Acc. Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,2. — Mit अप in *अपलाषिका fgg. — Mit अभि *begehren —, Verlangen haben nach* (Acc. oder Infin.). अभिलषित *begehrt, gewünscht* (auch mit Infin.). — Mit समभि, आ und परि *begehren nach.*

2. लष्, लाषयति (शित्प्रयोगे).

*लषण Adj. von 1. लष्.

लषमण m. N. pr. eines Mannes.

लषमादेवी f. N. pr. einer *Fürstin.* Vgl. लखमा°.

*लष्ट m. *Tänzer.*

लस्, लसति (श्लेषणक्रीडनयोः) 1) *strahlen, glänzen, prangen.* Nur लसत् und लसमान (nur Vâsav. 230,3 und Nalod. einmal) *strahlend* u. s. w. — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen, entstehen.* Nur लसत्. — 3) *erschallen, ertönen.* Nur लसत्. — 4) *spielen, sich vergnügen, sich der Freude hingeben.* — Caus. लासयति (शित्प्रयोगे oder शित्योपयोगे) 1) *tanzen.* — 2) *tanzen lassen, — lehren.* — Mit अनु in *अनुलासक. — Mit अभि hier und da fehlerhaft für अभि-लष्. — Mit उद् 1) *erglänzen, strahlen, prangen.* Nur उल्लसत्, उल्लसमान (ausnahmsweise) *erglänzend* u. s. w. und उल्लसित *glänzend, strahlend.* कीलालोल्लसित so v. a. *von Blut triefend* Bilar. 107,15. — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen, entstehen* Naish. 4,115. उल्लसित *zum Vorschein gekommen, entstanden.* — 3) *ertönen, erschallen* Prasannar. 63,16. — 4) *spielen, sich vergnügen, sich der Freude hingeben, ausgelassen sein.* उल्लसित *freudig erregt* 142,18. °म् Adv. — 5) *sich hinundher*

bewegen. Nur उल्लसत् (Naish. 6,101) und उल्लसित. — 6) *wachsen, zunehmen* Naish. 5,33. — Caus. 1) *erglänzen —, strahlen machen*. — 2) *erscheinen lassen, bewirken*. — 3) *ertönen —, erschallen lassen*. — 4) *freudig erregen, in eine frohe Laune versetzen* Naish. 6,34. — 5) *tanzen lassen, in Bewegung versetzen* Kâd. 94,17 (168,13). — Mit अत्युद् *stark aufleuchten, — glänzen* Çiç. 5,2 (अभ्युल्लसत् im Text). Pr. P. 136. — Mit अभ्युद् Çiç. 5,2 fehlerhaft für अत्युद्. — Mit पर्युद्, पर्युल्लसत् *ringsumher strahlend* Ind. St. 14,372. — Mit प्रत्युद् *erscheinen, zum Vorschein kommen* Bâlar. 74,8. — Mit प्रोद्, प्रोल्लसत् 1) *erglänzend*. — 2) *ertönend, erschallend*. — 3) *sich hinundher bewegend*. — Caus. *freudig erregen*. — Mit समुद् 1) *erglänzen*. Nur समुल्लसत् (Çiç. 13,6) *erglänzend* und समुल्लसित *strahlend*. — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen* Çiç. 17,3. 4. Ind. St. 15,297. — 3) *erschallen* Prasannar. 31,22. — Mit उप, nur उपलसत् *erglänzend* Çiç. 17,69. — Mit परि, परिलसत् *ringsumher strahlend*. — Mit वि 1) *glänzen, strahlen*. विलसत् und विलसित *glänzend, strahlend*. Verbum fin. nur Bhaṭṭ. — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen, entstehen, sich zeigen* Spr. 7828. zu 1851. Çiç. 15,14. Gewöhnlich विलसत् und विलसित. — 3) *ertönen, erschallen*. Nur विलसत्. — 4) *spielen, sich vergnügen, sich der Freude hingeben, ausgelassen sein*. विलसित n. impers. — 5) *sich hinundher bewegen, zucken* (vom Blitz). Nur विलसत् und विलसित. — Caus. *tanzen lassen* Vâsav. 233,2. — Mit प्रवि 1) *stark strahlen, — glänzen*. — 2) *stark hervorbrechen, in hohem Maasse erscheinen*. Nur प्रविलसत्.

लस 1) Adj. in अलस. — 2) *f. आ *Gelbwurz*.

*लसक 1) Adj. = लासक. — 2) m. *ein best. Baum* Zach. Beitr. 88. — 3) f. लसिका *Speichel*. — 4) (wohl n.) *ein best. Arzneimittel* Zach. Beitr. 87.

लसीका f. 1) *eine best. wässerige Flüssigkeit im Körper* (Bhâvapr. 6,20): *Lymphe, Serum, Jauche* oder dgl. Kâraka 1,26. 2,5. 4,7 (372,3). 6,6. 11. — 2) **Zuckerrohrsaft*.

*लस्तक m. *die Mitte des Bogens*.

*लस्तकिन् m. *Bogen*.

लस्तूनी f. *eine grobe Nadel*.

*लक्का f. gaṇa तिपकादि.

लक्कड m. Pl. N. pr. eines Volkes.

लक्कर m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) einer Provinz in Kâçmîra.

लक्करि und लक्करी f. *Welle, Woge*.

लक्कलक्काय्, °यते etwa *schnaufen* Pâṇ. Kâś.

*लक्किक m. Hypokoristikon von लक्कोड.

*लक्कोड m. N. pr. eines Mannes.

*लक्का m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen*.

लक्का f. *ein best. Vogel* Suçr. 1,201,20. Richtig लट्टा.

1. ला, लाति 1) *ergreifen, mit sich —, zu sich nehmen* Ind. St. 15,274. 353. 366 (लाक्). Hem. Par. 2,441. Kâmpaka 225. 281. Uttamar. 117. 307. लावा lässt sich häufig durch *mit, in Begleitung von* wiedergeben. — 2) *auf sich nehmen, sich unterziehen*. दीक्षाम् Kâmpaka 512. — 3) **geben*. — Mit आ *an sich ziehen, in sich aufnehmen* in einer Etymologie.

2.*ला f. 1) *das Nehmen*. — 2) *das Geben*.

लाकिनी f. N. pr. einer Tantra-Gottheit. Vgl. डाकिनी.

लाकुच Adj. *von der Arthocarpus Locucha kommend* u. s. w.

लाकुचि m. Patron. von लकुच. Auch Pl.

लाकुटिक m. *Diener (einen Stab tragend)* Pân. ed. Bomb. 4,41,22. लागुडिक v. l.

लाक्त Adj. Ind. St. 1,110,7 nach Kuhn fehlerhaft für लाक्ष्म *an die Lakshmî gerichtet*.

लाक्तकी f. Bein. der Sîtâ.

लाक्षण Adj. *der sich auf die charakteristischen Merkmale eines Dinges versteht*.

*लाक्षणि m. Patron. von लक्षण.

लाक्षणिक Adj. (f. ई) 1) *sich auf die Zeichen verstehend; m. Zeichendeuter*. — 2) *uneigentlich gemeint, nicht direct unter Etwas verstanden, eine übertragene Bedeutung habend* Kâvjapr. 2,14. Nom. abstr. °त्व n. Çâṅk. zu Bâdar. 2,4,17. 19.

लाक्षण्य 1) Adj. *sich auf die Zeichen verstehend, dieselben deutend*. — 2) *m. Patron.

लाक्षा f. 1) *eine best. Pflanze* AV. — 2) *Lack*, sowohl *die von der Schildlaus kommende rothe Farbe* als auch *das rothe brennbare Harz eines best. Baumes* Mat. med. 276. Madanav. 46,72. Râgân. 6,205. Bhâvapr. 1,176.

लाक्षागृह् n. = जतुगृह्.

*लाक्षातरु m. *Butea frondosa* Mat. med. 276.

*लाक्षातैल n. *ein best. medic. Oel* Mat. med. 276. Bhâvapr. 3,31.

लाक्षापुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,111.

*लाक्षाप्रसाद् m. und *°प्रसादन m. *eine Art Lodhra* Râgân. 6,214.

लाक्षाभवन n. = जतुगृह्.

लाक्षावाणिज्य n. *Handel mit Lack und ähnlichen Artikeln*.

*लाक्षावृक्ष m. 1) *Butea frondosa*. — 2) *Mangifera sylvatica* Râgân. 11,14.

लाक्षिक Adj. (f. ई) *mit Lack gefärbt* Bhaṭṭ.

लाक्षेय m. Patron. Auch Pl.

लाक्ष्म Adj. s. u. लाक्ष.

लाक्ष्मण 1) Adj. *von der Pflanze* लक्ष्मणा *kommend* u. s. w. — 2) m. Patron. von लक्ष्मण.

लाक्ष्मणि m. Patron. von लक्ष्मण. Auch Pl.

*लाक्ष्मणेय m. Patron. von लक्ष्मण, wenn ein वासिष्ठ gemeint ist.

*लाक्षिक Adj. (f. ई) = लक्ष्यमधीते वेद् वा.

*लाक्ष्, लाक्षति (शोषणालमर्थयोः).

लागनृत्त n. *eine Art Tanz* S. S. S. 260.

लागुडिक m. = लाकुटिक.

*लाघ्, लाघते (सामर्थ्ये). उल्लाघय् s. bes.

लाघरकोऽलस (!) m. *eine best. Form der Gelbsucht*.

लाघव n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schnelligkeit, Geschwindigkeit*. — 2) *Geschicklichkeit, Gewandtheit, — in* (im Comp. vorangehend). — 3) *Leichtigkeit, Gefühl der L., Erleichterung*. — 4) *Leichtsinn, Uebereilung, Unüberlegtheit*. — 5) *Geringheit, Wenigkeit, Unbedeutendheit*. — 6) *Kürze einer Silbe*. — 7) *Kürze im Ausdruck, Sparsamkeit in Worten, Concision*. अर्धमात्रा° *die Ersparung einer halben Mora* PariBh. 122. — 8) *geringes Ansehen, Schmälerung des Ansehens, Mangel an Würde*.

लाघवकारिन् Adj. *entehrend*.

लाघवायन m. N. pr. eines Autors.

लाघविक Adj. *sich kurz fassend*.

लाघविन् m. *Gaukler* Ind. St. 15,428.

*लाङ्काकायनि m. Metron. von लङ्का.

*लाङ्कायन m. Patron. von लङ्क.

लाङ्गल 1) n. *a) Pflug*. — *b) eine Stange zum Abbrechen des Obstes* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,32, 30. — *c) *ein best. pflugähnliches Stück an einem Hause*. — *d) eine best. Gestalt des Mondes*. — *e) *die Weinpalme*. — *f) *eine best. Blume*. — *g) *penis*. Vgl. लाङ्गूल. — 2) m. *a) eine Art Reis* Kâraka 1,27. — *b)* Pl. *eine best. Schule* Saṃhitopan. 29,1. — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Sohnes des Çuddhoda. — 3) f. लाङ्गली *a)* Name *verschiedener Pflanzen*. Nach den Lexicographen *Jussiaea repens, Hemionitis cordifolia, Rubia Munjista, Hedysarum lagopodioides, Cocosnussbaum* und = रास्ना. — *b)* N. pr. eines Flusses.

लाङ्गलक 1) Adj. *pflugähnlich* (ein chirurgischer Schnitt). — 2) f. °लिका (Harshaṅ. [Çaka 1936] 65,9. Nach Mat. med. 263 *Methonica superba*) und लाङ्गलकी *Jussiaea repens*. — 3) n. *Pflug*. °मार्ग m. *Furche* Hemâdri 1,290,16.

*लाङ्गलपद्धति f. *Furche.*

लाङ्गलबन्ध m. Bein. Balarâma's.

*लाङ्गलपद्धति f. *Furche.*

लाङ्गलाष्य m. *Jussiaea repens.*

लाङ्गलायन m. 1) Patron. — 2) Pl. *eine best. Schule.*

लाङ्गलाह्वया f. *Jussiaea repens.*

लाङ्गलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

लाङ्गलिक 1) m. *a) *ein best. vegetabilisches Gift. — b) Pl. eine best. Schule des Sâmaveda* Ârsav. 47,10. 11. — 2) *f. ई *Methonica superba.* — लाङ्गलिका s. u. लाङ्गलक.

लाङ्गलिन् 1) Adj. in फालकुद्दाल° und युग्म°. — 2) m. *a) Bein. Balarâma's. — b) *Cocosnussbaum* Râgân. 11,47. — c) N. pr. eines Lehrers. — 3) *f. °लिनी *Methonica superba* Râgân. 4,130.

*लाङ्गलीषा f. *Deichsel am Pfluge.*

*लाङ्गलेगृह्य Absol. *am Pfluge fassend* gaṇa मयूरव्यंसकादि in der Kâç.

लाङ्गुल n. 1) *Schweif, Schwanz.* — 2) *penis.

*लाङ्गुलिका f. *Uraria lagopodioides.*

लाङ्गुलिनी f. N. pr. eines Flusses.

*लाङ्गुलेगृह्य Absol. *am Schwanze fassend.*

लाङ्गूल 1) n. *a) *Schweif, Schwanz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,436,22. — *b) *penis.* — *c) *Kornkammer* (fehlerhaft). — 2) f. ई *Uraria lagopodioides.*

*लाङ्गूलगृह्य Absol. *am Schwanze fassend.*

*लाङ्गूलिका (Râgân. 4,37) und °लिकी (Karaka 1,27) f. *Hemionitis cordifolia.*

लाङ्गूलिन् 1) *m. *a) *Affe.* — *b) *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle* Râgân. 5,15. — 2) f. °लिनी N. pr. eines Flusses.

*लाङ्ग्, लाङ्गति (भर्त्सने oder भर्त्सने).

लाज 1) m. f. (आ) Pl. *geröstete Körner* Râgân. 16, 24. Baiyapa. 2,30. लाजाधारी Adj. f. Mân. Gṛhj. 1,10.11. — 2) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

लाजस्फोटम् Absol. mit स्फुट् *wie geröstete Körner auseinander springen* Bâlar. 121,4.

लाजाय्, °यते *gerösteten Körnern gleichen* Bâlar. 84,10.

लाजिन् nach einem Comm. Adj. = लाजोपलक्षित, nach Manidh. m. *eine Menge gerösteter Körner.*

लाञ्छ्, *लाञ्छति (लक्षणे). — Caus. लाञ्छयति *bezeichnen, markiren* Hemâdri 1,126,11. 20. लाञ्छित *gekennzeichnet, markirt, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit निस् in निर्लाञ्छन.

लाञ्छन n. 1) *Zeichen, Abzeichen, Mal.* पादकृत so v. a. *Fussspur* Sis. zu ṚV. 1,65,1. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *gekennzeichnet durch,* so v. a. *versehen mit.* — 2) **Name, Benennung.*

लाञ्छनता f. *das Gefleckt-sein, Befleckt-sein.*

*लाञ्छ्वी und *लाञ्छिका f. *eine untreue Frau.*

*लाञ्ज्, लाञ्जते = लाञ्ज्.

लाट 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes; Sg. Name des Landes Uttamân. S. 305, N. 7. — 2) Adj. (f. ई) *zu den Lâṭa in Beziehung stehend.* Subst. f. = लाटी स्त्री Vâsav. 138,4. — 3) *n. *a) Kleid, Gewand.* — *b) abgetragene Schmucksachen u. s. w.*

लाटक Adj. (f. °टिका) *zu den Lâṭa in Beziehung stehend, bei ihnen gebräuchlich.*

लाटाचार्य m. N. pr. eines Astronomen Comm. zu Harshan. (Çaka 1936) 285,6.

लाटानुप्रास m. in der Rhetorik *Wiederholung desselben Wortes in derselben Bedeutung aber in anderer Verbindung* Kâvjapr. 9,4.

लाटायन m. fehlerhaft für लाट्यायन.

लाटीय Adj. (f. आ) = लाटक.

*लाट्य्, लाट्यति (जीवने, दीप्तौ, पूर्वभावे, धैर्त्ये, स्वप्ने).

लाट्यायन m. N. pr. eines alten Autors.

*लाड्, लाडयति (आदरे, क्षेपे).

लाड m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) *eines fürstlichen Geschlechts.

लाडखान m. N. pr. eines *Chans.*

लाडन 1) m. N. pr. eines Mannes. Auch °मल्ल. — 2) n. = लालन *das Liebkosen, Hätscheln, Hegen und Pflegen.*

लाडम m. N. pr. eines Mannes.

*लाडि m. Patron.

*लाड्या f. zu लाडि.

लाढाचार्य m. fehlerhaft für लाटाचार्य.

लातव्य m. Patron. N. pr. verschiedener Männer Tândja-Br. 8,6,8. Gop. Br. 1,1,25.

लाति in *देवलाति.

लात्त m. mystische Bez. *des Lautes* व.

*लात्तकड m. Pl. *eine Klasse von Göttern bei den* Gaina.

*लान्द्र gaṇa यावादि.

*लान्द्रक Adj. von लान्द्र.

लापय्, °यति Caus. von 1. लप् und 1. ली.

लापिका in अन्तर्लापिका 1nd बहिर्लापिका.

लापिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *sprechend, sagend, verkündend.* — 2) *jammernd, wehklagend.*

लापिनिका f. etwa *Unterhaltung* Ind. St. 15,227.

लाप्पु m. oder n. *ein best. Geräthe.* सर्पा अडक्रा लाप्पुना विषम् Maitr. S. 4,2,13.

*लाप्य Partic. fut. pass. von 1. लप्.

लाब m. 1) *eine Art Wachtel, Perdix chinensis* Râgân. 19,122. Auch *f. लाबा. — 2) *eine best. Gangart* S. S. S. 253.

लाबक 1) m. = लाब 1) Râgân. 19,122. Kâd. 200,1. Bâlar. 31,12. — 2) f. ई f. zu 1).

*लाबाद und °क m. *eine Art Reis.*

*लाबु und *लाबू f. = अ°.

लाबुकायन m. N. pr. wohl fehlerhaft für लामकायन.

*लाबुकी f. *eine Art Laute.*

*लाभ्, लाभयति (प्रेरणे).

लाभ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Finden, Antreffen.* — 2) *das Bekommen, Kriegen, Erlangung;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 3) *das Erhaltene, Bekommene* Âpast. — 4) *Gewinn, Vortheil.* — 5) *Einnahme,* so v. a. *Eroberung.* — 6) *Auffassung, Erkenntniss* Kap. 6,34. — 7) *das elfte astrol. Haus* Varâh. Jogaj. 4,2. Auch °स्थान n.

लाभक m. *Gewinn, Vortheil.*

लाभतस् Adv. = यथालाभम् Karaka 8,7.

*लाभम् Absol. von लभ्.

लाभलिप्सा f. *Gewinnsucht.*

लाभवत् Adj. 1) *einen Gewinn habend, im G. seiend.* — 2) am Ende eines Comp. *in den Besitz von — gekommen.*

लाभालाभ m. Du. und n. Sg. *Gewinn und Verlust.*

°लाभिन् Adj. *findend, bekommend, erlangend* Pa. P. nach 21. Kâraṇḍ. 27,20.

*लाभ्य n. = लाभ.

लामकायन m. Patron. N. pr. eines Lehrers. Auch Pl.

लामकायनि m. Patron.

लामकायनिन् m. Pl. *die Schule des* Lâmakâjana.

लामगायन m. N. pr. = लामकायन Gop. Br. 1,3,16.

लामगायनि (Conj.) m. = लामकायनि.

लामज्जक n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râgân. 12,151. Karaka 1,3. Harshak. 197,7.

लाय m. etwa *Geschoss* (nach Grassmann).

*लायक Adj. von 1. ली.

लार्ग (!) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,171.

लाल m. N. pr. eines Astronomen.

लालक 1) Adj. (f. °लिका) *liebkosend, schmeichelnd* Nalod. — 2) m. *Hofnarr* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 69,31. — 3) *n. (?) Deçîn. 5,19.

लालन 1) m. *ein best. giftiges mausartiges Thier.* — 2) n. *das Liebkosen, Hätscheln, Hegen und Pflegen.*

लालनीय Adj. *zu liebkosen, zu hätscheln, zu hegen und zu pflegen.*

लालमणि m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लालमती f. N. pr. einer Fürstin Ind. Antiq. 9, 158, Cl. 9.

1. लालय् Caus. von लल्.

2.*लालय् mit वि *schmelzen* (transit.) P. 7,3,39, Sch.

लालयितव्य Adj. = लालनीय.

लालवत् Adj. *den Speichel triefen lassend.*

लालस 1) Adj. (f. आ) *heisses Verlangen tragend, begierig, — nach; Gefallen findend an, ganz hingegeben;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. f. (आ) *heisses Verlangen, grosse Anhänglichkeit an* (Loc.) Bâlar. 27,11. Auch Pl. — 3) f. आ *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 95,6. 7. — लालसः MBh. 10,84 fehlerhaft für नालसः, जटिललालसान् 7,3383 für जटिलाननान्.

लालसिंक् m. N. pr. eines Astronomen.

लाला f. *Speichel.* °पान n. 172,26.

लालाट 1) Adj. *auf der Stirn befindlich.* — 2) f. ई *Stirn.*

लालाटि m. Patron. Auch Pl.

लालाटिक 1) Adj. *a) an der Stirn befindlich.* — *b) auf die Stirn* (des Herrn) *schauend.* — *c) zu einem Geschäft untauglich.* — 2) *m. *eine Art Umarmung.*

*लालाध m. *Epilepsie* Râgan. 20,80.

लालाभक्त m. *eine best. Hölle.*

*लालामिक Adj. (f. ई) = ललामं गृह्णाति.

लालामेक् m. *Absonderung schleimigen Harnes* Kâraka 2,4.

लालाय्, °यते *den Speichel triefen lassen.* लालायित *Geifer entlassend.*

लालालु Adj. *Speichel entlassend, geifernd* Kâraka 6,36.

लालाविष Adj. *dessen Speichel Gift ist.*

*लालास्रव m. *Spinne.*

1. लालास्राव m. *Speichelfluss.*

2.*लालास्राव m. *Spinne.*

लालास्राविन् Adj. *mit Speichelfluss verbunden, solchen bewirkend.*

*लालिक m. *Büffel.*

लालितक m. *Günstling, Liebling.* Vielleicht auch N. pr. eines Mannes.

लालित्य n. *Anmuth* Hemâdri 1,554,3.

लालिन् Adj. *hätschelnd, hegend und pflegend* Çiç. 19,84.

*लाली f. *Besessenheit* Gal.

लालीलें m. ein Name Agni's.

लाल्य (Conj.) Adj. = लालनीय.

1. लाव Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. 1) *schneidend, abschneidend, pflückend.* — 2) *zerhauend, tödtend.*

2. लाव m. schlechte Schreibart für लाब.

1. लावक m. *Abschneider, Mäher.*

2. लावक m. und f. ई schlechte Schreibart für लाबक, °की.

लावण 1) Adj. *salzig, gesalzen.* — 2) f. ई *eine Art Tanz* S. S. S. 259.

लावणक N. pr. einer Oertlichkeit 325,1. 328,5. Vgl. लावाणक.

लावणसैन्धव Adj. (f. ई) *am Salzmeer —, am Meer gelegen* Çiç. 3,80.

लावणिक 1) Adj. *a) mit Salz handelnd* Çiç. 10, 38. — *b) reizend* ebend. — 2) *n. *Salzgefäss.* — Vgl. *उद्° und *दक°.

लावण्य n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Salzigkeit.* — 2) *Anmuth, Schönheit* Uttamak. 237.

लावण्यमञ्जरी f. ein Frauenname.

लावण्यमय Adj. (f. ई) 1) *ganz aus Reiz bestehend, verkörperter Reiz seiend* Kâd. 94,5 (168,2). — 2) *anmuthig, schön.*

लावण्यलक्ष्मी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

लावण्यवत् 1) Adj. = लावण्यमय 2). — 2) f. °वती *a)* N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — *b)* ein Frauenname.

लावण्यशेष Adj. *von dem nur die Anmuth übrig geblieben ist.* Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 71,94.

लावण्यार्जित Adj. *durch Anmuth erlangt,* Bez. *desjenigen unantastbaren Besitzes einer Frau* (स्त्रीधन), *den sie als Hochzeitsgeschenk von ihren Schwiegereltern erhielt.*

°लावम् Absol. बिसलता° लू *wie einen Lotus abschneiden* Bâlar. 47,13. Vgl. पङ्कजलावम्.

लावाणक m. 1) N. pr. einer Oertlichkeit. Vgl. लावणक. — 2) Titel des dritten Lambaka im Kathâsaritsâgara.

लावानक fehlerhaft für लावाणक.

*लाविक m. *Büffel.*

°लाविन् in *पुष्प°.

*लावु, *लावू und *लावुकी schlechte Schreibart für लाबु, लाबू, लाबुकी.

*लावेरणि m. Patron.

*लावेरणीय Adj. von लावेरणि.

*लावेरिणि (!) m. Patron.

*लाव्य Adj. *was durchaus geschnitten werden muss.*

*लाषुक Adj. *begehrlich, habsüchtig.*

लास m. 1) *das Springen, Hüpfen, Sichhinundherbewegen.* — 2) *Tanz, Frauentanz. — 3) *Fleischbrühe, Brühe.*

लासक 1) Adj. *hinundher bewegend.* Nach Med. = लसक. — 2) m. *a) Tänzer.* Neben नर्तक als Beiw. Çiva's. — *b) *Pfau.* — *c)* N. pr. eines *Tänzers.* — *d) *= वेष्ट. — 3) m. oder n. *eine best. Waffe* Kâd. 2,129,16 (159,1). — 4) f. लासिका *a) Tänzerin* Vikramâṅkak. 17,21. Vâsav. 61,4. — *b) eine Art Schauspiel.* — 5) *f. ई *Tänzerin.* — 6) *n. = घट्.

लासन n. *das Hinundherbewegen, Schwingen* MBh. 7,142,45.

लासवती f. ein Frauenname.

लासिक Adj. *tanzend* Çiç. 13,66.

लासिन् Adj. in *रङ्गलासिनी.

*लास्फोटनी (!) f. = आस्फोटनी.

लास्य 1) n. *Tanz, Tanz mit Begleitung von Instrumentalmusik und Gesang;* auch *Tanz* in uneig. Bed. लता° Kâd. 2,136,1. नयनं सलास्यम् Spr. 7745. — 2) m. *a) Tänzer.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,30. — 3) *f. आ *Tänzerin.*

*लास्यक n. = लास्य 1).

लाक्रिभल्ल m. N. pr. eines Feldherrn.

*लाकुल m. = शबरविशेष Hem. Pr. Gr. 1,256. Vararuki 2,40. Vgl. लकुड, लकुर.

*लाक्ष m. Patron. von लक्ष.

लाक्षायनि m. Patron. von लाक्ष.

*लि m. 1) *weariness, fatigue.* — 2) *loss, destruction.* — 3) *end, term.* — 4) *equality, sameness.* — 5) *a bracelet.*

लिकाबन्ध Verz. d. B. H. No. 845 wohl fehlerhaft.

लिकुच 1) m. = लकुच *Artocarpus Lacucha* Rigan. 9,159. Karaka 1,26. — 2) *n. *Fruchtessig* Rigan. 7,123.

*लिक्का f. = लिक्षा.

लिक्ष (metrisch) m. oder n. und लिक्षा f. *Nits, das Ei einer Laus* Rigan. 19,133. Auch als *best. Maass.*

*लिक्षिका f. dass.

लिख्, लिखँति, लिखित Partic. 1) *ritzen, aufreissen, furchen, kratzen, ritzen* mit der Lanzette, *picken an;* mit Acc. — 2) *durch Ritzen u. s. w. Etwas hervorbringen, eine Linie* (mit und ohne लेखाम्) *ziehen, einritzen, einkratzen, reissen, zeichnen, schreiben, niederschreiben, aufschreiben, verzeichnen, malen.* लिखित इव oder चित्रलिखित इव *wie gemalt,* so v. a. *unbeweglich.* लिखित Bez. eines Zeugen, *der in einem Document verzeichnet ist,* Nârada (a.) 2,1,150. — 3) *glätten, poliren.* — 4) *coire* (?). — Caus. लेखयति 1) *einritzen —, reissen —, schreiben —, aufschreiben —, malen lassen.* — 2) *ritzen.* — 3)

schreiben, malen. — *Desid. लिलिखिषति und लिलेखिषति. — Mit अप *abschaben.* — Mit अभि 1) *einritzen, reissen, zeichnen, schreiben, malen.* — 2) *bezeichnen, auf Etwas* (Acc.) *schreiben, — zeichnen* MBh. 11,7,12. — Caus. *verzeichnen* — (216,9), *schreiben —, malen lassen.* — Mit अव 1) *anritzen, wund machen.* — 2) *wegritzen, auslöschen* (Geschriebenes) Ait. Âr. 469,4. — Mit व्यव *Trennungslinien ziehen* Çulbas. 3,202.209. — Mit आ 1) *ritzen, kratzen, scharren, streifen an* (Acc.). — 2) *anritzen, mit einem Riss bezeichnen.* — 3) *einritzen, reissen, Linien ziehen hin zu* (प्रति Çulbas. 3,255), *zeichnen, aufschreiben, malen.* आलिखित इव *wie gemalt,* so v. a. *unbeweglich.* — Caus. *malen lassen.* — Mit व्या 1) *ritzen, streifen an* (Acc.). — 2) *schreiben.* — Mit समा *reissen, zeichnen, schreiben, malen* Hemâdri 1,405,23. — Mit उद् 1) *furchen, eine Linie ziehen, kratzen, — auf* (Loc.) Naish. 6,37. — 2) *aufritzen, ritzen* (auch medic.), *aufreissen, aufschlitzen, picken auf, sich reiben an.* — 3) *einritzen* (eine Linie); *hineinritzen, hineinschreiben* Ait. Âr. 469,4. — 4) *ausschnitzeln, meisseln* Harshaṅ. 186,14. — 5) *glatt machen, schleifen, poliren.* — 6) *durchziehen, durchflechten.* — 7) ein musikalisches Instrument *schlagen.* — 8) in der Medicin *aufreissen,* so v. a. *aufstören* und dadurch *verringern* Kâraka 1,13. 6,3. 8. 7,12. 8,6. — 10) *wegwischen* Kâd. 2,74,12 (91,4). — 11) *zu einem Bilde gestalten,* so v. a. *zur Anschauung bringen.* — 12) *scharf hervortreten lassen* Harshaṅ. 200,6. — Caus. 1) = उद् Simpl. 8). — 2) Caus. dazu Kâraka 3,7. — Mit प्रोद् 1) *ritzen, Striche ziehen in* (Acc.). — 2) *einritzen.* — Mit समुद् 1) *rings umfurchen und ausheben, ausstechen.* — 2) *ritzen, furchen, sich reiben an* (Acc.). — 3) *aufschreiben, niederschreiben, aufführen* (in einem Buche). — 4) = उद् 8) Kâraka 1,5. — समुल्लिखद्भि: MBh. 3,2453 fehlerhaft für खमुल्लि°. — Mit उप *umreissen, umgrenzen.* — Caus. *abschreiben lassen* oder *schreiben* Hemâdri 1,544,10. — Mit निस् 1) *ätzen, wund machen.* — 2) *auskratzen* Âpast. 1,17,12. — Mit विनिस् 1) *schröpfen.* — 2) *abschaben, von einer Unreinigkeit befreien* Kâraka 1,5. — Mit परि 1) *rings umreissen, mit einer Furche —, mit einem Striche umziehen, einen Kreis ziehen um.* पैरिलिखित *in einen Kreis eingeschlossen.* — 2) *rings bekratzen, — glatt machen.* — 3) *abschreiben* Hemâdri 1,536,13. 538, 6. — Mit विपरि *rings umreissen.* — Mit प्र 1) *ritzen, Striche ziehen in* (Acc.). — 2) *zeichnen, schreiben* Hemâdri 1,581,12. — 3) Act. Med. *zusammenscharren* Pâr. Grihj. 2,14,15. fgg. — 4) Med. *sich kämmen* (nach dem Comm. *zeichnen*). — Mit प्रति 1) *zurückschreiben, in einem Schreiben antworten.* — 2) *abwischen, reinigen* Hem. Par. 1,248. fg. — Mit वि 1) *ritzen, zerkratzen, aufreissen, wund machen; sich reiben an* (Acc.). — 2) हृदयम् *Jmds* (Gen.) *Herz ritzen,* so v. a. *Jmd ärgerlich sein* (impers.). — 3) *einritzen, reissen, zeichnen, schreiben, aufschreiben, malen.* — 4) etwa = उद् 8) Kâraka 1,26. — Caus. *einritzen —, schreiben lassen.* — Mit सम् 1) *aufritzen, schröpfen.* — 2) *einritzen, schreiben.* — 3) ein musikalisches Instrument *schlagen.* — 4) संलिखित ein Spielausdruck.

*लिख Adj. *ritzend* u. s. w.

लिखन n. 1) *das Ritzen, Kratzen.* — 2) *das Einritzen, Schreiben.* — 3) *schriftliche Aeusserung, — Bemerkung* Comm. zu Mṛicch. 47,2.

लिखापयू, °यति *schreiben lassen* (mit doppeltem Acc.) Hemâdri 1,536,17. 556,22. Verz. d. B. H. No. 53, Z. 4. — Mit वि *niederschreiben lassen* Weber, Kṛishṇaj. 283.

लिखित 1) Adj. s. u. लिख्. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi, der auch als Verfasser eines Gesetzbuches fast immer in Verbindung mit Çâṅkha genannt wird. Ihm soll, weil er in der Einsidelei seines Bruders Çâṅkha ohne dessen Erlaubniss Früchte gebrochen und gegessen hatte, der Fürst Sudjumna beide Hände abgehauen haben. °स्मृति f. Opp. Cat. 1. Vgl. शङ्खलिखित. — 3) n. *Schrift, Schriftstück, ein geschriebenes Document* 215,22.

लिखितत्व n. *das Niedergeschriebensein* 214,17.

लिखितपाठ m. *das Lesen von Niedergeschriebenem, das Lernen nach Büchern.*

लिखितपाठक Adj. *Geschriebenes hersagend, ablesend.*

लिखितृ Nom. ag. *Maler* Vidhân. 25,6.

लिप्य m. und लिप्या f. *Niss, das Ei einer Laus* Bhâvapr. 4,37. Auch als *best. Maass* Agni-P. 39, 20 (f.).

*लिगी f. in आलिगी und विलिगी.

*लिगु 1) m. *a*) *Thor, Dummkopf.* — *b*) *ein Thier des Waldes, Gazelle.* — *c*) = भूप्रदेश. — *d*) N. pr. eines Mannes. — 2) n. *Herz, Gemüth, Geist.*

लिङ् *die Personalendungen des Potentialis und Precativs, der Potentialis* 240,18. 243,20. लिङर्थवाद् m. Titel eines Werkes.

लिङ्गवाराकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

लिङ्ग्, लिङ्गति (गतौ).

लिङ्ग्, *लिङ्गति (गतौ). Zu belegen nur लिङ्ग in der Bed. von आलिङ्ग *umfassend.* Vgl. लिङ्गय् und आलिङ्ग्.

लिङ्ग n. (m. Nâs. Up. 1,3 in der Bibl. ind.; adj. Comp. f. आ, ई in *विष्णुलिङ्गी) 1) *Kennzeichen, Abzeichen, Merkmal, das Charakteristische,* τεκμήριον; daher *Stichwort, Kennwort, Andeutung* und desgl. इन्द्र° Adj. so v. a. *an* Indra *gerichtet.* — 2) *ein angemaasstes, Einem nicht zukommendes Abzeichen, ein angenommenes äusseres Zeichen, durch welches man Andere zu täuschen beabsichtigt.* — 3) *Beweismittel,* τεκμήριον (Âpast. 2,29,6), *corpus delicti* (Chr. 212,14). — 4) *Geschlechtszeichen, Geschlechtsglied.* — 5) *das grammatische Geschlecht.* — 6) *das göttlich verehrte Geschlechtsglied* Çiva's (Rudra's), Çiva *in der Form eines Phallus.* — 7) *Götterbild.* — 8) *der feine Körper, das Urbild des groben, sichtbaren Körpers, das durch den Tod nicht vernichtet wird.* — 9) *etwas Entstandenes und daher wieder zu Nichte werdendes* Kap. 1,124.136. — 10) = आकाश Kiraṇ. 15,9. — 11) **der Urstoff.* — 12) *Nominalthema.* — 13) = लिङ्गपुराण. — 14) so v. a. तल्लिङ्ग Adj. *solche Abzeichen habend* Kâṭy. Ça. 22,3,19.

लिङ्गक 1) am Ende eines adj. Comp. *a*) = लिङ्ग 1) Hemâdri 1,410,23. — *b*) = लिङ्ग 5). — 2) *m. *Feronia elephantum.* — 3) *f. लिङ्गिका *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 3,66.

लिङ्गकारणावाद् m. Titel eines Werkes Burnell, T.

लिङ्गकारणातावाद् m. desgl. Opp. Cat. 1.

लिङ्गकृत्त Adj. *mit dem richtigen Merkmale versehen* Çiṅkh. Ça. 14,22,5.

*लिङ्गघ्न 1) m. *Unreinigkeit am penis* Gal. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Râgân. 3,34.

लिङ्गतोभद्र n. *ein best. Zauberkreis.* °प्रयोग m. Burnell, T.

लिङ्गत्व n. Nom. abstr. zu लिङ्ग 1).

लिङ्गदेक् m. n. = लिङ्ग 8).

लिङ्गद्वादशव्रत n. *eine best. Begehung.*

°लिङ्गधर् Adj. — *Abzeichen tragend, die blossen Abzeichen von — tragend, den blossen Schein von — habend, Etwas simulirend.*

लिङ्गधारण n. *das Ansichtragen der Abzeichen* (an denen man erkannt wird).

लिङ्गधारणचन्द्रिका f. und °धारणदीपिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

लिङ्गधारिणी f. Name der Dâkshâjaṇî in Naimisha.

लिङ्गनाश m. 1) *das Verschwinden —, Zugrundegehen des Charakteristischen, — des eigentlichen*

(obgleich *unsichtbaren*) *Wesens.* — 2) *eine best. Augenkrankheit, die in der Linse ihren Sitz hat.*

लिङ्गनिर्णय m. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. Bühler, Rep. No. 762. °भूषण n. Burnell, T.

लिङ्गपीठ n. *Piedestal eines Phallus des* Çiva.

लिङ्गपुराण n. Titel eines Purâṇa.

लिङ्गपूजापद्धति f. Titel eines Werkes Burnell, T.

लिङ्गपूजाफल n. desgl. Opp. Cat. 1.

लिङ्गपूजोद्यापन n. desgl. Burnell, T.

लिङ्गप्रतिष्ठाविधि m. *Regeln über die Errichtung eines Phallus des* Çiva.

लिङ्गभट्टीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1, 5636. Sonst लिङ्गाभट्टीय geschrieben.

लिङ्गमात्र n. *der Intellect* Jogas. 2,19.

लिङ्गमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts in verschiedenen Purâṇa. °दीपिका f. Opp. Cat. 1.

लिङ्गमूर्ति Adj. *die Form eines Phallus habend* (Çiva).

लिङ्गय्, °यति (चित्रीकरणे) ein Wort *nach den verschiedenen Geschlechtern variiren.* Vgl. लिङ्ग् und व्यालिङ्ग्. — Mit उद् *aus Merkmalen erschliessen.*

लिङ्गलेप m. *eine best. Krankheit.*

लिङ्गवत् Adj. 1) *Merkmale besitzend, ein Charakteristicum enthaltend* Vaitân. — 2) *verschiedene Geschlechter habend.* — 3) *mit einem Phallus versehen,* Bez. einer best. Çiva'itischen Secte.

*लिङ्गवर्ति f. *eine best. Krankheit der Geschlechtstheile* Bhâvapr. 6,14.

*लिङ्गवर्धन m. *Feronia elephantum* (*Erection bewirkend*). लिङ्गवर्ध ÇKDr.

*लिङ्गवर्धिनी f. *Achyranthes aspera* (*Erection bewirkend*).

लिङ्गवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लिङ्गविशेषविधि m. Titel einer Abhandlung *über das grammatische Geschlecht.*

*लिङ्गवृत्ति Adj. *den Lebensunterhalt durch falsche äussere Abzeichen gewinnend, heuchlerisch.*

लिङ्गशरीर n. = लिङ्ग 8) Kap. 6,69.

लिङ्गशास्त्र n. 1) *ein Lehrbuch über das grammatische Geschlecht.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*लिङ्गसंभूता f. *eine best. Pflanze.*

लिङ्गसूरि m. N. pr. eines Scholiasten Burnell, T.

लिङ्गस्थ nach Kull. = ब्रह्मचारिन्.

*लिङ्गकृनी f. *Sanssviera Roxburghiana.*

*लिङ्गाग्र n. *glans penis.*

लिङ्गानुशासन n. *die Lehre vom grammatischen Geschlecht* Opp. Cat. 1. Pâṇ. Gaṇ.

लिङ्गाभट्टीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Burnell, T. Vgl. लिङ्गभट्टीय.

लिङ्गार्चनतन्त्र n. Titel eines Tantra.

लिङ्गार्चाप्रतिष्ठाविधि m. Titel eines Werkes.

*लिङ्गार्शस् n. und *°गोपदेश m. *eine best. Krankheit der Geschlechtstheile* Bhâvapr. 6,14.

*लिङ्गालिका f. *eine Mauerart.*

लिङ्गिन् 1) Adj. *a) mit einem Merkmale versehen, Träger eines Merkmals, derjenige, welchen das Kennwort bezeichnet.* Am Ende eines Comp. *die Merkmale —, das Charakteristische von — besitzend, das Aussehen von — habend.* — *b) falsche —, ihm nicht zukommende Abzeichen tragend, Heuchler.* Am Ende eines Comp. *nur den Schein von — habend, Jmd spielend.* — *c) mit Recht seine Abzeichen tragend, dessen äussere Erscheinung mit dem innern Wesen übereinstimmt;* m. *Mitglied einer geistlichen Brüderschaft, — eines Ordens,* insbes. *ein Asket.* Auch f. लिङ्गिनी als Subst. — *d) mit einem Phallus versehen;* m. Pl. *eine best. Çiva'itische Secte.* — *e) mit einem feinen Körper versehen.* — *f)* Beiw. Paraçurâma's als *Trägers des Urstoffs.* — *g) das worin sich Etwas auflöst;* Subst. *die Ursache.* — 2) *f. लिङ्गिनी *eine best. Pflanze* Râéan. 3,32.

लिङ्गोद्धार m. *das Ausreissen des männlichen Gliedes* Gaut. 12,2.

लिङ्गोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

लिङ्गोपकृतलैङ्गिकभाननिरासरुस्य n. und °भाननिचार् m. Titel zweier Abhandlungen.

लिच्छवि m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts und dessen mythischen Ahnherrn Ind. Antiq. 9, 178. °कुल n. 168. 173.

लिट् *die Personalendungen des Perfects, das Perfect* 239,29. 241,24.

*लिट्य्, लिट्यति (अत्यपकुत्सनयोः).

लिन्डु Adj. *schleimig, schlüpfrig.*

लिप्, लिम्पति, लिम्पते, लिप्यते Pass. 1) *Etwas* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *bestreichen, beschmieren; besudeln, verunreinigen* (auch in übertragener Bed.). Statt des Acc. ausnahmsweise Loc. लिप्त *bestrichen, beschmiert; besudelt, verunreinigt; mit Gift bestrichen, vergiftet.* लिप्तवासित *gesalbt und parfümirt* Bhaṭṭ. लिप्तवत् *der sich verunreinigt hat.* — 2) *Etwas* (Acc.) *an Etwas* (Loc.) *schmieren, anheften; Pass. kleben, heften an.* लिप्त *klebend, haftend an* (Loc.) Çat. Br. 6,1,1,11. — 3) *anflammen, entzünden* Bhaṭṭ. — 4) *लिप्त *gegessen.* — Caus. 1) लेपयति *a) Etwas* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *bestreichen, — beschmieren* (Hemâdri 1,305,8. 349,12); — *überziehen, — verdecken.* — *b) Etwas* (Acc.) *an Etwas* (Loc.) *schmieren.* — *c) Jmd Etwas* (*Böses*) *anhängen* Sây. zu ṚV. 5,85,8. — 2) लिम्पयति *Etwas* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *bestreichen* Hemâdri 1,313,11. — Desid. लिलिम्पषमाण Harshaṅ. 91,15 fehlerhaft für लिलम्बिषमाण. — Mit अनु *bestreichen, einsalben, — mit* (Instr.) Vaitân. Med. (ausnahmsweise auch Act.) *sich salben.* अनुलिप्त *bestrichen, beschmiert, gesalbt, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). स्नातानुलिप्त *gebadet und gesalbt.* — Caus. अनुलेपयति *einsalben* Naish. 6,26. — Mit अभि *bestreichen mit* (Instr.). — Caus. अभिलेपयति dass. — Mit अव 1) *bestreichen, beschmieren;* Med. *sich* (*sibi*) *Etwas* (Loc.) *bestreichen mit* (Instr.). अवलिप्त *bestrichen, beschmiert, — mit* (im Comp. vorangehend zu Spr. 2309); *überzogen, belegt* (Zunge). — 2) Pass. *hochmüthig sein* Spr. 7652. Mahâvîraṅ. 45,2. अवलिप्त *hochmüthig, stolz.* — 3) अवलिप्त *von verschwommener Farbe* TS. 5,6,22,1. Maitr. S. 2,5,5 (53, 16. 17). — Mit आ 1) *bestreichen, beschmieren, salben, — mit* (Instr.). आलिप्य auch *sich bestreichend.* आलिप्त *bestrichen* u. s. w. — 2) *aufschmieren, auftragen.* — Caus. आलेपयति (Hemâdri 1,320,5. 610,10) und आलिम्पयति *bestreichen, beschmieren, salben.* — Mit समा Med. *sich salben* Bhaṭṭ. — Caus. समालेपयति *salben.* — Mit उप 1) *bestreichen, beschmieren, salben, — mit* (Instr.); *verunreinigen.* उपलिप्त *bestrichen* u. s. w., — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Hemâdri 1, 556,18. — 2) *sich anhängen an, überziehen;* mit Acc. — Caus. उपलेपयति *beschmieren, bestreichen, salben, — mit* (Instr.) Hemâdri 1,320,15. 556,17. — Mit पर्युप *rings bestreichen* Gobh. 1,5,13. — Mit नि 1) *anschmieren,* Med. *sich* (*sibi*) *anschmieren.* — 2) *verschwinden machen,* Med. *verschwinden, unsichtbar werden.* — Mit परि *rings bestreichen, — beschmieren.* — Mit प्र 1) *beschmieren, bestreichen, beflecken;* Med. *sich* (*sibi*) *beschmieren* u. s. w. — 2) प्रलिप्त *klebend —, haftend an* (Loc.). — Caus. प्रलेपयति *bestreichen, beschmieren.* — Mit वि 1) *bestreichen, beschmieren, überziehen, salben, — mit* (Instr.); *sich salben* (Act.!) 108,20. विलिप्त *bestrichen, beschmiert, gesalbt.* — 2) *streichen —, schmieren auf* (Instr.!). — Caus. विलेपयति *bestreichen, beschmieren, — mit* (Instr.) Hemâdri 1,305,7. 761,2. *विलिम्पित *bestrichen, beschmiert.* — Mit प्रवि *bestreichen* Agni-P. 33,22. — Mit सम् *bestreichen, beschmieren, — mit* (Instr.) Hemâdri 1,702, 7. — Caus. संलेपयति dass.

लिपि f. 1) *das Bestreichen* u. s. w. — 2) *das Schreiben, Schrift, Art und Weise zu schreiben; eine geschriebene Zeile, ein geschriebener Buchstab; Inschrift.* Einmal m. °प्प Adj. Hemâdri 1,548,13. Nom. abstr. °प्व n. — 3) *äusserer Schein.* लिपिम् आप् *den Schein von* (Gen.) *annehmen* Vikramâṅkaṅ. 15,8. चित्रां लिपिं नी so v. a. *prachtvoll ausstaffiren* 7,74.

लिपिकर् m. 1) *Tüncher.* — 2) *Schreiber, Abschreiber.*

लिपिकर्मन् n. *Malerei.* °कर्मनिर्मित so v. a. *gemalt* Çiç. 13,47.

*लिपिका f. *Schrift.*

*लिपिकार् m. *Schreiber, Abschreiber.*

लिपिन्यास m. *das Schreiben.*

लिपिफलक n. *Schreibtafel.*

लिपिशाला f. *Schreibstube* (wo die Kinder schreiben lernen).

लिपिशास्त्र n. *Schreibekunst.*

लिप्त 1) Adj. s. u. लिप्. — 2) f. आ (लेप्ती) *Minute, der 60ste Theil eines Grades.*

*लिप्तक Adj. *mit Gift bestrichen, vergiftet* (Pfeil). — लिप्तिका s. bes.

लिप्ति f. *Salbe, Teig* Naish. 5,51.

लिप्तिका f. = लिप्त 2).

लिप्ती Adv. mit कर् *auf Minuten reduciren.*

लिप्सा f. *der Wunsch habhaft zu werden, — zu erhalten, das Begehren, Verlangen, — nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

लिप्सितव्य Adj. *was zu erhalten man wünschen muss, wünschenswerth* Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,50.

लिप्सु Adj. *habhaft zu werden —, zu erlangen wünschend, ein Begehren habend, verlangend, wünschend;* das Object im Acc. oder im Comp. vorangehend.

लिप्सुता f. *das Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

*लिप्स्य Adj. *was man zu erhalten —, zu haben wünscht.*

लिंबुजा f. *Schlinggewächs, Liane.*

लिम्प् s. लिप्.

*लिम्प 1) Adj. von लिप्. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*लिम्पट Adj. *den Mädchen nachgehend.*

*लिम्पाक m. 1) *Esel.* — 2) *Citronenbaum;* n. *Citrone* Mat. med. 126.

लिम्पि f. *Schrift.*

लिम्बभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

*लिवि f. *das Schreiben, Schrift.*

*लिविकर् und *लिविंकर् m. *Schreiber, Abschreiber.*

*लिवी f. *das Schreiben, Schrift.*

1. लिप्, *लिशति (गतौ), लिशँते, *लेश्यति (अल्पीभावे). Simplex nicht zu belegen. — Mit आ Med. *auf die Weide gehen.* Vgl. अनालेशँ (Nachtr. 4). — Mit वि Med. *aus den Fugen gehen, brechen, zerrissen werden.* विँलिष्ट *aus den Fugen gegangen, gebrochen.*

2.*लिप् Adj. zu 1. लिप्.

*लिष m. *Tänzer.*

1. लिह्, लेढि, लीढे, लिक्ति und लिक्ते् (metrisch), लिक्षान; *lecken, belecken, leckend geniessen* (leicht zergehende oder dickflüssige Körper), *lekken an* (Loc.); uneigentlich *weglecken,* so v. a. *vernichten* (von einem Pfeile) Daçak. 77,18. लीढ *woran man geleckt hat, beleckt; weggeleckt, vernichtet* (Spr. 7750). — अङ्गे ऽथ लेह्यते MBh. 13,3872 fehlerhaft für अङ्गेषालह्यते. — Caus. लेह्यति 1) *lecken lassen.* — 2) *als Latwerge gebrauchen* Kâraka 6,25. — Intens. (लेलिक्ते, लेलिक्षि, लेलिक्त् und लेलिक्ति, लेलिक्षान) *beständig lecken, züngeln, züngeln nach;* mit Acc. लेलिक्षान (vgl. रेरिक्षाण) auch als Beiw. Çiva's. — Mit अव *belekken, lecken an, mit Maul* oder *Schnabel berühren; auf der Zunge schmelzen lassen.* अवलीढ *beleckt; bestrichen, berührt* (Daçak. 24,22). — Intens. *beständig lecken, züngeln.* — Mit आ 1) *belecken, lecken an.* आलीढ *beleckt;* auch so v. a. (gleichsam dämonisch) *ergriffen von* (Instr.) Hem. Par. 1,63. — 2) आलीढ *a) geschliffen, polirt.* v. l. उल्लीढ. — *b)* als Beiw. des Liebesgottes Hemâdri 1,352,4 vielleicht *eine best. Stellung als Schütze einnehmend;* vgl. आलीढ 2) und प्रत्यालीढ. — Intens. *stark belecken, züngeln nach.* — Mit *प्रत्या, °लीढ *a) verzehrt.* — *b) links gestreckt* Vjutp. 105. — Mit उद् 1) *belecken* Gobh. 3,6,3. — 2) उल्लीढ *geschliffen, polirt.* — Mit उप Med. *belecken, lekkend geniessen* Çiç. 11,41. — Mit निस् *nippen, ablecken* Âpast. Çr. 6,12,2. — Mit परि *belekken.* °लीढ *beleckt.* — Intens. *beständig lecken.* — Mit प्र *auflecken, auf der Zunge zergehen lassen.* — Mit प्रति Caus. *lecken lassen an,* mit doppeltem Acc. — Mit वि *belecken, lecken an, auflecken, auf der Zunge zergehen lassen.* — Intens. *beständig belecken, züngeln nach.* — Mit सम् *belecken, lecken an; geniessen.* — Mit परिसम् *belekken, lecken an.*

2.°लिक् Adj. *leckend; ableckend,* so v. a. *ablesend* (Etwas an den Augen).

लिक् Adj. *beleckend, streifend an; beleckt werdend* in अर्ध° und गो°.

1. ली 1) *लिनाति (श्लेषणे) *sich Etwas anheften,* so v. a. *theilhaftig werden.* — 2) *लयति *sich ergiessen in* (Loc.). — 3) लँयते *a) sich schmiegen an, sich andrücken, hängen an* (in übertragener Bed.); mit Loc. लीन *liegend an* (im Comp. vorangehend), *ganz hingegeben einer Sache* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) stecken bleiben, stocken.* लीन *stecken geblieben;* दत्त° *worin die Zähne stecken.* — *c) sich niedersetzen, sich setzen auf* oder *in* (von Vögeln und Insecten 297,19; gleichsam *sich anheften*), *sich legen auf* (ein Lager); mit Loc. लीन *sitzend auf* oder *in* (im Comp. vorangehend). — *d) sich ducken, kauern, sich verstecken, hineinschlüpfen —, verschwinden —, aufgehen in* (Loc.). लीन (auch n. impers.) *sich versteckt habend, versteckt* (auch in übertragener Bed.), *steckend —, verborgen —, hineingeschlüpft —, verschwunden —, aufgegangen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — गृधाणि लीयन्ते MBh. 6, 5203 fehlerhaft für गृधा निलीयन्ते; लीन auch mit नील verwechselt. — *Caus. लापयति (संमानशालीनीकरणयोः, प्रलम्भने, पूजाभिभवे. — Mit अनु (°लीयते) *nach Etwas* (Acc.) *verschwinden.* — Mit अप Caus. (°लापयते) *Jmd demüthigen* oder *anführen, hintergehen* Bhaṭṭ. — Mit अभि (°लीयते) 1) *sich schmiegen an* (Acc.). अभिलीन *angeschmiegt.* — 2) *sich setzen auf* oder *in* (von Vögeln und Insecten). अभिलीन *besetzt von* (im Comp. vorangehend). — Mit अव (°लीयते) 1) *stocken.* — 2) *sich niedersetzen* (von Vögeln). अवलीन *sitzend.* — 3) *sich ducken, hineinschlüpfen in* (Loc.). अवलीन *der sich geduckt —, versteckt hat in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — Mit व्यव (°लीयते) *sich ducken, kauern.* — Mit समव (°लीयते) *aufgehen —, verschwinden in* (Loc.). — Mit आ (°लीयते) 1) *sich anschmiegen an* (Loc.). आलीन *angeschmiegt an* (Acc.), *aufliegend.* — 2) *sich setzen auf* oder *in.* आलीन *darin sitzend.* — 3) *sich ducken, kauern, sich verstecken.* आलीन *versteckt, sich versteckt haltend, — in* (im Comp. vorangehend). — Mit प्रत्या (°लित्ये) *sich hängen an* (Acc.) — *Mit उद् Caus. Med. = वञ्चयति und न्यग्भावयति. — Mit उप (°लीयते) *sich anschmiegen an* (Acc.). — Mit नि 1) (°लीयते) *ankleben, sich anheften.* निलीन *angeklebt, sich angeheftet habend, — an* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *ganz vertieft in* (Loc.). — 2) (°लीयते, °लीयेत्, °लीयेयुस्, °लित्ये) *sich niedersetzen, — auf* (Loc.) von Vögeln u. s. w. निलेतुम् Çiç. 18,1. निलीन *sitzend auf* (im Comp. vor-

angehend) 19,84. — 3) (°ली॒यते, °लायत*), °लीयते, °लित्वा, °लित्युस्, °लयाँ चक्रे, °अलेष्ट, °ली॒य TBr. 1,2,1,5. °लीय) *sich verstecken, sich verschlüpfen, verschwinden, unsichtbar werden, — vor* (Abl.), *— in* (Loc.). निलीन *versteckt, — in* (Loc.); *in dem sich Jmd* (Instr.) *versteckt hat.* — Mit अप *sich verstecken, verschwinden.* — Mit अभिनि in अभिनिलीयमानक. — Mit संनि (°लीयते) 1) *sich niedersetzen* (von Vögeln). — 2) *sich verstecken, verschwinden in* (Loc.). — Mit प्र (°लीयते) 1) *sich verstecken* in प्रली॒यम्. — 2) *sich auflösen, aufgehen in* (Loc.), *verschwinden, sterben.* प्रलीन *verschwunden, dahingegangen, verloren gegangen, aufgegangen in* (Loc.), *gestorben.* — 3) प्रलीन *a) aufgelöst,* so v. a. *erschlafft, ermüdet* Ait. Br. 5,28,4. — *b) davongeflogen* MBh. 12,261,38. v. l. प्रडीन. — Mit विप्र, °लीन *auseinandergeflogen* (ein geschlagenes Heer). — Mit संप्र (°लीयते) *verschwinden, aufgehen —, untergehen in* (Loc.). °लीन *verschwunden, aufgegangen —, enthalten in* (Loc.). — Mit प्रति 1) (°लीयते) *verschwinden.* — 2) प्रतिलीन *unverrückt* oder *zurückgezogen.* — Vgl. अप्रतिलीना (Nachtr. 3). — Mit वि (°लीयते, °लित्युस्, °लीय, *°लाय) 1) *sich anschmiegen* (319,9), *sich heften an* (Loc.). मक्षीतले so v. a. *sich auf den Erdboden ducken.* विलीन *geheftet an, — auf* (vom Blick), *vertieft in;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *sich setzen auf* (von Vögeln). °विलीन *sitzend auf.* — 3) *stocken.* विलीन *stockend.* — 4) *sich verstecken, — verschlüpfen; verschwinden, zu Nichte werden.* विलीन *versteckt; verschwunden, zu Nichte geworden, hingegangen; verschwunden —, verschwindend —, aufgehend in* (Loc.) Spr. 7761. — 5) *zergehen, sich auflösen, schmelzen.* विलीन *zergangen, aufgelöst, geschmolzen.* — Caus. विलापयति und विलाययति 1) *verschwinden machen, aufgehen lassen in* (Loc.), *zu Nichte machen.* — 2) *schmelzen* (transit.). — Mit अनुवि (°ली॒यते) *sich auflösen in* (Acc.). — Mit अभिवि (°लीयते) *sich auflösen* Kâraka 6, 19. — Caus. (°लापयति) *schmelzen lassen.* — Mit प्रवि (°लीयते) *verschwinden, zu Nichte werden.* — Caus. (°लापयति) 1) *verschwinden machen* (Çañk. zu Bâdar. 3,2,21), *aufgehen lassen in* (Loc.) Comm. zu Bhâg. P. 3,9,20. — 2) *auflösen, schmelzen.* — Mit संप्रवि Caus. in °लापन. — Mit सम् (संलीयते) 1) *sich anschmiegen, — an* (Acc.). संलीन *sich anschmiegend, — an* (Loc.). — 2) *hineingehen —, Platz finden in* (Loc.). संलीन *hineingegangen in* (Loc.). — 3) *sich verstecken, sich versteckt halten.* संलीन *versteckt, sich versteckt haltend in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) *sich ducken, kauern, sich zusammenziehen.* संलीन *geduckt, gekauert, zusammengezogen in* (Loc.). °मानस Adj. so v. a. *kleinmüthig.* — Mit प्रतिसम् in प्रतिसंलयन und प्रतिसंलीन (Nachtr. 5).

2.*ली f. 1) = श्लेषण. — 2) = चपल.

3. ली Intens. *schwingen, schaukeln, zittern.* Zu belegen: लेलायते, लेली॒यति (auch Âpast. Çr. 2,19,11), अलेलायत्, लेलायत् (Âpast. Çr. 6,9,2; statt dessen Perf. लेली॒य Maitr. S. 1,8,6 [123,12]; vgl. 2,2,3 [16,21], लेलायँस्ती, लेली॒यतस् (Gen.), लेलीयमान (Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,11), अलेलीयत, लेलेति (Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,11) und अलेलेत्. Vgl. लेली॒या.

लीका f. Pl. Bez. *bestimmter böser Geister.*

*लीक्का und *लीत्ता f. = लिक्ता *Niss, das Ei einer Laus.*

लीन 1) Adj. s. u. 1. ली. — 2) n. *das Sichanschmiegen an* (Loc.).

लीनता f. 1) *das Sichanschmiegen an* (Loc.). — 2) *das Verstecktsein in* (im Comp. vorangehend). — 3) *vollständige Zurückgezogenheit, Vermeidung jedes Zusammenseins mit Andern* Hem. Jogaç. 4,88.

लीनत्व n. *das Stecken in Etwas, Verstecktsein.*

*लीनय्, °यति mit वि *schmelzen* (transit.) P. 7, 3,39, Sch.

लीप्सितव्य Adj. *begehrenswerth.*

लीला f. 1) *Spiel, Scherz, Belustigung.* Instr. und लीला° *zur Belustigung, um sich zu belustigen.* आत्म° und स्व° dass. — 2) *die in der Nachahmung des Geliebten bestehende Belustigung eines Mädchens.* — 3) *blosses Spiel, blosse Belustigung,* so v. a. *eine ohne alle Anstrengung von der Hand gehende Handlung.* Instr. und लीला° *ohne alle Anstrengung, mit der grössten Leichtigkeit.* लीलामात्रेण und लीलान्यायेन dass. — 4) *blosses Spiel,* so v. a. *blosses Aussehen, Schein.* न तु लीलया *nicht aber zum blossen Schein.* In Comp. mit dem, was *blosser Schein* (Prasannar. 143,9. Bâlar. 196,20. Kâd. 183,18) ist, und mit dem, was *den Schein* bewirkt. गजेन्द्रलील Adj. *einen Elephanten darstellend, einem E. gleichend.* — 5) *beabsichtigter Schein, Verstellung.* Instr. und लीला° *zum blossen Schein, verstellter Weise.* — 6) *Anmuth, Liebreiz.* — 7) *ein best. Metrum.* — 8) N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,94,8. 10.

लीलाकमल n. *eine zum Spielen dienende Lotusblüthe.*

लीलाकर m. *ein best. Metrum.*

लीलाकलह m. *ein scherzhafter, nicht ernstlich gemeinter Streit.*

लीलाखेल 1) Adj. *anmuthig sich wiegend.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

लीलागार n., लीलागृह n. (Naish. 1,38) und लीलागेह n. *Lusthaus.*

लीलाङ्ग Adj. als Beiw. eines Stiers angeblich = विलसिताङ्ग, aber wohl fehlerhaft für नीलाङ्ग.

लीलाचल m. N. pr. eines Gebietes.

लीलातनु f. *eine zum blossen Vergnügen angenommene Form, Scheinform.*

लीलातामरस n. = लीलाकमल.

लीलाताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

लीलादेवी f. N. pr. einer *Fürstin* Ind. Antiq. 6,195.

लीलाद्रि m. = लीलाचल.

लीलानृत्य n. *ein scheinbarer Tanz, gleichsam ein Tanz* 253,2.

लीलापद्म n. = लीलाकमल.

लीलापर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

लीलापुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. Antiq. 6,195.

लीलाब्ज n. = लीलाकमल.

लीलाभरण n. *ein Scheinschmuck* (z. B. ein Armband aus Lotusfasern).

लीलामधुकर m. Titel eines Schauspiels.

लीलामनुष्य m. *dem Schein nach —, nicht in Wirklichkeit Mensch.*

लीलामन्दिर n. *Lusthaus* Daçak. 30,2.

°लीलामय Adj. *in Spielen —, in Belustigungen mit — bestehend, davon handelnd.*

लीलामानुषविग्रह Adj. *der nur zu seiner Belustigung* oder *zum Schein einen menschlichen Körper hat* (Kṛshṇa).

लीलाम्बुज n. = लीलाकमल.

लीलाय्, °यति und °यते *spielen, sich belustigen.*

लीलायित 1) *sich belustigend, sich freuend, triumphirend* Bâlar. 16,1. Auch n. impers. — 2) am Ende eines Comp. *Etwas spielend, darstellend,* so v. a. *ähnlich* Bhoǵa-Pr. 66,1. 2.

लीलायित 1) Adj. und n. impers. s. u. लीलाय्. — 2) n. *a) Spiel, Belustigung* Ind. St. 15,399. — *b) eine mit Leichtigkeit ausgeführte Grossthat* Bâlar. 47,8.

लीलायुध m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft. v. l. नीलायुध.

लीलारति f. *Belustigung mit* (Loc.).

लीलारविन्द n. = लीलाकमल.

लीलावज्र n. *ein wie ein Donnerkeil aussehendes Werkzeug.*

*) Wäre bis auf das ल ein regelmässiges Imperfect von अय्, अयते mit निस्.

लीलावतार m. *das Erscheinen Vishṇu's auf Erden zu seiner eigenen Belustigung.*

लीलावत् 1) Adj. *anmuthig, reizend* Hemâdri 2,a,94,8. Nur f. — 2) f. °वती *a) eine anmuthige Schöne.* — *b)* Bein. der Durgâ. — *c) ein best. Metrum.* — *d)* Titel verschiedener Werke; auch abgekürzt für न्याय°. Commentare: °प्रकाश m. und °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1). — *e)* N. pr. α) der Gattin des Asura Maja. — β) einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222 u. s. w. — γ) einer Gattin Avîkshita's. — δ) einer Kaufmannstochter.

लीलावापी f. *Lustteich.*

लीलावेश्मन् n. *Lusthaus.*

लीलाशुक m. Bein. des Dichters Bilvamaṅgala.

लीलासंपादनक्रम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लीलास्वात्मप्रिय m. N. pr. eines Autors von Mantra bei den Tântrika.

लीलेश्वरदेव m. N. pr. eines Heiligthums Ind. Antiq. 6,195.

लीलोद्यान n. *Lustgarten.*

लीलोपवती (!) f. *ein best. Metrum.*

लु s. 1. लू.

1. लुक् (nur लुकिष्यति und लुकित) *zusammentreffen mit* (समम्, सह). Eine zur Erklärung von लुकेश्वर erfundene Wurzel.

2. लुक् 1) in der Gramm. *a) Abfall, Schwund.* — *b)* Adj. *abgefallen, geschwunden.* — 2) *Blutegel* (nach Bühler) Vasishṭha 21,11.

लुकेश्वर n. und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

लुगि in महालुगिपद्धति.

लुङ् *die Personalendungen des Aorists, der Aorist* 240,15. 18. 242,26. 244,7.

*लुङ्ग = मातुलुङ्ग *Citrone.*

लुञ्च्, लुञ्चति (लुलुञ्चे Bhâg. P.) 1) *raufen, ausraufen, rupfen, berupfen.* लुञ्चिताः, लुञ्चितकेशाः und लुञ्चितमूर्धजाः von den Gaina gesagt. लुञ्चितकेशमत n. *die Lehre der Gaina* Govindân. S. 591. — 2) *ausreissen, abreissen* (Ohren, Nase Bhaṭṭ.), *herunterreissen* (Hem. Par. 1,85). — 3) *enthülsen.* लुञ्चित *enthülst.* — Mit अव *abreissen, ausreissen.* — Mit आ *ausraufen, raufen an.* — Mit उद्, उच्छुञ्चित *ausgerupft, berupft.* — Mit निस् in निर्लुञ्चन. — Mit वि *ausraufen.*

लुञ्च in अलुञ्च (Nachtr. 5) und कुलुञ्चै.

लुञ्चक 1) Adj. *ausraufend* in केश°. — 2) m. wohl *eine best. Körnerfrucht.*

लुञ्चन 1) Adj. *ausraufend* in केश° 1). — 2) n. *das Ausraufen* Bhâvapr. 4,109. Vgl. केश° 2).

*लुञ्ज्, लुञ्जयति (हिंसाबलादाननिकेतनेषु [v. l. दान st. आदान], भाषार्थ oder भासार्थ).

लुट्, *लौंटते (गतिकर्मन्, प्रतिघाते, दीप्तिप्रतिकृत्योः), *लोटति (विलोडने, विलोडने), लुठति (विलोडने). Zu belegen nur लुठत् *sich wälzend* (Bhaṭṭ.) und लुटत् *umherliegend.* — *Caus. लोटयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

1. लुठ् 1) लुठति (संश्लेषणे, लोठे) *a) sich wälzen, sich wälzend hinbewegen zu* (अभि), *sich hinundher bewegen, rollen, flattern, bammeln* Z. d. d. m. G. 36,369. Naish. 4,47. Ind. St. 15,277. Pañcad. *herabrollen von* (Abl.) Hem. Par. 2,214 (von Thränen). Auch Med. लुठित *sich wälzend, rollend.* — *b) berühren.* — *c) in Aufregung versetzen.* — 2) *लौंठते (गतिकर्मन्). — 3) *लोठति (उपघाते), *लोठते (प्रतिघाते). — Caus. लोठयति 1) *in Bewegung —, in Aufregung versetzen* Comm. zu Buâg. P. 1,15,18. — 2) *in Bewegung setzen,* so v. a. *ertönen machen* Vidḍh. 19,19. — 3) *umstechschlagen* Bhaṭṭ. 14,26. — Desid. लुलुठिषते *im Begriff sein —, nahe daran sein zu rollen.* — Intens. लोलुठीति *sich wälzen* (von einem Betrunkenen). — Mit अधि (°लुठति) *sich hinaufwinden* Bâlar. 297,14. — Mit अभि Caus. °लोठित *wogend* (Haar) Hem. Par. 2,358. — Mit उद् (उल्लुठति) *sich krampfhaft bewegen.* — Mit निस्, निर्लुठित 1) *herabgerollt.* — 2) *herausgetreten* (die Frucht aus dem Mutterleibe). — Caus. *herabwälzen.* — Mit परिनिस् (°लुठति) *herabrollen.* — Mit परि (°लुठति) *hinundher rollen.* — Mit प्र (°लुठति) *sich wälzen.* प्रलुठित *sich wälzend* und प्रलोठित *der sich zu wälzen angefangen hat* Bhaṭṭ. — Mit वि (°लुठति) 1) *sich wälzen, sich hinundher bewegen, hinundher zucken* Bhâvapr. 3,79. — 2) विलुठित *in Bewegung gebracht, in Aufregung versetzt.*

2. लुठ्, लोठयति *plündern.* — Mit निस् *plündern* (Râgat. 7,962, wo nach Kern निर्लो° st. भिर्लो° zu lesen ist), *rauben, stehlen.*

लुठन n. *das Sichwälzen.*

लुठनेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

लुठित 1) Adj. s. u. 1. लुठ्. — 2) *n. *das Sichwälzen* (eines Pferdes).

लुठेश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

लुड्, *लुडति (संश्लेषणे, श्लेषे, संवृतौ), *लोडति (विलोडने, मन्थे). — Caus. लोडयति *rühren, aufrühren, in Bewegung —, in Unruhe versetzen* Çiç. 19,69. — Mit अव Caus. *umrühren, durchwühlen* Veṇis. 88,12. — Mit आ Caus. 1) *rühren, umherbewegen, umrühren* (Hemâdri 1,650,12. Veṇis. 87,16), *mengen, hineinrühren.* — 2) *in Unordnung bringen, verwirren, in Unruhe versetzen* Veṇis. 52,15. — 3) *durchwühlen* (ein Buch), *sich vertraut machen mit;* mit Acc. — Mit व्या Caus., *°लोडित = मथित. व्यालोडयत् Hariv. 9091 fehlerhaft für व्यलोडयत्. — Mit समा Caus. 1) *zusammenrühren,* — *mit* (Instr.), *umrühren* (Agni-P. 27,12), *hineinrühren.* — 2) *verwirren, in Unordnung bringen.* — 3) *durchwühlen* (ein Buch), *sich vertraut machen mit;* mit Acc. — Mit निस् Caus. *gründlich durchwühlen, genau durchforschen.* — Mit परि Caus. *verwirren, in Unordnung bringen.* — Mit विप्र Caus. *verwühlen, in Unordnung bringen.* — Mit प्रति Caus. dass. — Mit वि Caus. 1) *verrühren, umrühren, aufrühren, hineinrühren* Hemâdri 1,229,23. — 2) *hinundher bewegen.* — 3) *umstürzen.* — 4) *verwühlen, verwirren, in Unordnung bringen, in Aufregung versetzen.* — 5) *sich hineinbegeben in* (Acc.) Comm. zu Naish. 5,3. — Mit अतिवि Caus. *umstürzen, verwüsten.* — Mit सम् Caus. 1) *hinundher bewegen.* — 2) *in Unordnung —, in Verwirrung bringen.* — 3) Pass. *zu Schanden werden.*

लुण्ट् 1) लुण्टति *stehlen, berauben* Hem. Par. 2, 177.192. — 2) *लुण्टयति (अवज्ञाचौर्ये). — 3) लुण्टित *enthülst.* v. l. लुञ्चित. — Mit निस् *stehlen, plündern.* Nur निर्लुण्ठ्यमान mit der v. l. निर्लुण्ठमान. — Mit वि *enthülsen.* Nur विलुण्ठ्य mit der v. l. लुञ्चित्वा.

लुण्टक m. 1) *eine best. Gemüsepflanze.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*लुण्टा f. = लुठन.

लुण्टाक m. 1) *Dieb, Plünderer* Vikramâṅkaḥ. 3, 76. Hem. Par. 2,177. 8,396. सर्व° Kampaka 422. — 2) **Krähe.*

लुण्ठ्, लुण्ठति (स्तेये, आलस्ये, प्रतिघाते, खोटे, गतौ) 1) *aufrühren, in Bewegung —, in Aufregung versetzen.* — Caus. लुण्ठयति 1) *rauben, stehlen, plündern.* लुण्ठ्यते Pass. (vielleicht vom Simpl.). लुण्ठित *geraubt, gestohlen, geplündert.* — 2) *plündern lassen* Ind. St. 15,401. — 3) *enthülsen.* — Mit अव in अवलुण्ठन. — Mit उद् in उल्लुण्ठा. — Mit निस् (nur निर्लुण्ठ्यमान und निर्लुण्ठित) *stehlen, plündern.* — Mit वि 1) *rauben, stehlen, plündern.* — 2) विलुण्ठित = विलुठित *sich wälzend.*

लुण्ठ *eine Grasart* Gobh. 1,5,18.

लुण्ठक m. *Plünderer* Harshaṅ. 178,15. ग्राम°.

लुण्ठन n. 1) *das Plündern.* ग्राम°. — 2) = लुञ्चन 2). — 3) *= लुठन.

लुण्ठनदी f. N. pr. eines *Flusses.* कुण्डनदी v. l.

*लुण्ठा f. = लुठन.

लुण्ठाक m. 1) *Plünderer, Räuber* Ind. Antiq. 11,

12. 13. Nom. abstr. °ता f. Bâlar. 136,18. — 2) *Kräke.

लुण्ठि f. *Plünderung.*

*लुण्ठी f. = लुठन.

*लुण्ड्, लुण्डति und लुण्डयति (स्तेये).

लुण्डिका f. 1) *Ballen.* — 2) **regelrechtes, — gebührendes Benehmen.*

1.*लुण्डी f. 1) = लुण्डिका 2). — 2) = निगम.

2. लुण्डी Adv. mit कर् *zusammenballen, zusammenrollen.*

*लुन्थ्, लुन्थति (क्रियाक्लेशयोः).

1. लुप् 1) लुम्पँति, लुम्पते (metrisch) *a) zerbrechen, beschädigen;* Pass. *reissen, entzweigehen.* लुप्त *beschädigt.* — *b) Jmd packen, über Jmd herfallen;* mit Acc. — *c) rauben, plündern;* ohne Object so v. a. *betrügen* (von einen Kaufmann) Kâmpaka 417. लुप्त *geraubt, geplündert;* am Ende eines Comp. einer Sache *verlustig gegangen, gekommen um.* — *d) verschwenden, verthun.* Pass. अलुप्यत्त Harshaṅ. 101,24. — *e) unterdrücken, beseitigen, verschwinden machen;* लुँप्यते (nur in TS. einmal accentuirt) *unterdrückt werden, unterbleiben, verschwinden, verlorengehen, abfallen, ausfallen, zu Nichte werden.* लुप्त *unterdrückt, verschwunden, verloren gegangen, abgefallen, zu Nichte geworden; unvollständig* (Gegens. पूर्ण) Vâmana 4,2,4. 6. Kâvjapr. 10,1. — 2) *लुप्यति (विमोक्ने). — 3) लुप्यते *sich verwirren.* — Caus. लोपयति 1) *Etwas unterlassen, versäumen; zuwiderhandeln, verletzen.* — 2) *Jmd von Etwas* (Abl.) *abbringen.* — 3) Med. *verschwinden machen, verwischen* (die Spur) Mân. Gṛhj. 2, 1. Citat bei Sâj. zu Taitt. Âr. 6,10,2. Act. Sâj. selbst. Vgl. Caus. von सम्-लुप्, युप्, लुभ् und सम्-लुभ्. — Intens. लोलुप्यते (भावगर्हायाम्). 1) लोलुपत्त् *Jmd verwirrend.* — 2) *gierig sein* in अलोलुप्यमान. Vgl. Intens. von लुभ्. — Mit अप 1) *ausraufen, abtrennen* Maitr. S. 1,6,5 (95,2. fgg.). — 2) Pass. (°लुप्यँते) *abfallen, fallen.* — Mit अभि *rauben, plündern.* — Mit अव 1) *abtrennen, abstreifen.* अवलुप्त *abgetrennt, abgestreift.* — 2) *Jmd packen, über Jmd herfallen.* — 3) *entreissen.* — 4) *unterdrücken, verschwinden machen.* — Mit अन्व-व Pass. *nach Jmd abfallen.* — Mit समव *abstreifen* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9. — Mit आ 1) *ausraufen.* — 2) *abtrennen.* — 3) *entreissen* AV. 12,4,34. — 4) Pass. *eine Störung erleiden, unterbrochen werden.* — Mit व्या *zu Nichte machen;* Pass. *verschwinden, zu Nichte werden.* — Mit उद् *herausgreifen, — fischen, — aus* (Abl.). उँल्लुप्त *herausgegriffen, — gefischt aus* (Abl.). — Mit समुद् *herausziehen, wegnehmen, to pick up.* — Mit नि in *निलोपम् (Nachtr. 5). — Mit निस् *herausziehen* Maitr. S. 1,6,12 (106,9. 10). — Mit परि 1) *wegnehmen, entfernen, zu Nichte machen;* Pass. *wegfallen.* — 2) Pass. *eine Einbusse erleiden* in अपरिलुप्त (Nachtr. 3). — Mit विपरि, °लुप्त *aufgehoben, zu Nichte gemacht.* — Mit प्र 1) *ausraufen.* — 2) *rauben,* प्रलुप्त *geraubt; gekommen um* (°तस्). — Mit विप्र 1) *entreissen, rauben.* विप्रलुप्त *entrissen, geraubt.* — 2) *heimsuchen.* — 3) *stören, unterbrechen.* विप्रलुप्त *gestört, unterbrochen.* — Mit संप्र *rauben* oder *schänden* (ein Mädchen). — Mit वि 1) *zerreissen, zerpflücken, zerkratzen* (Spr. 2819), *ausreissen.* विलुप्त *zerpflückt* u. s. w. — 2) *entreissen, wegnehmen, fortnehmen, rauben* (uneig. 251,5), *plündern.* विलुप्त *entrissen* u. s. w. — 3) *zerstören, zu Grunde richten, zu Nichte machen;* Med. und Pass. *zerfallen, zu Grunde gehen, zu Nichte werden, verschwinden, fehlen, nicht da sein.* विलुप्त *zu Grunde gegangen* u. s. w. — Caus. 1) *es fehlen lassen an, vorenthalten, entziehen.* — 2) *auslöschen.* — 3) *ausser Acht lassen, vernachlässigen.* Metrisch Med. — Mit प्रवि, °लुप्त *verschwunden, entfernt, zu Nichte geworden.* — Caus. *aufgeben, fahren lassen.* — Mit सम् *zupfen, zerren; wegreissen* Sâj. zu ṚV. 10,38,5. — Caus. 1) *verwischen* (die Spur) Cit. bei Sâj. zu Taitt. Âr. 6,10,2. Vgl. लुभ् mit सम् Caus. — 2) *zerstören, zu Grunde richten.*

2. लुप् 1) *Abfall, Ausfall, Schwund* (eines Lautes u. s. w.). — 2) Adj. = लुप्त *abgefallen.*

लुप्त 1) Adj. s. u. 1. लुप्. — 2) *n. *a) geraubtes, gestohlenes Gut.* — *b) das Verschwinden.*

लुप्तविसर्ग Adj. *wo der* Visarga *fehlt* Sân. D. 219,17.

लुप्तविसर्गक n. und °विसर्गता f. *das Fehlen des* Visarga.

लुप्ताकृतविसर्ग Adj. *wo der* Visarga *verschwunden oder* (mit dem vorangehenden अ) *in ओ übergegangen ist.* Nom. abstr. °ता f. Du. Sân. D. 575.

लुप्तोपम Adj. *wobei die Vergleichungspartikel fehlt* Sâj. zu ṚV. 1,116,24. 7,103,1. 8.

लुप्तोपमा f. *ein unvollständiges, elliptisches Gleichniss.*

लुप्तोपमान Adj. = लुप्तोपम Mahîdh. zu VS. 19,4.

लुबन्ना f. = लिबुन्ना Kauç. 35.

लुब्ध 1) Adj. s. u. लुभ्. — 2) m. *Jäger* MBh. 12, 176,19.

लुब्धक m. 1) *Jäger.* — 2) *der Stern Sirius.* — 3) bildliche Bez. *des Afters.*

लुब्धता f. *Habgier.*

लुब्धत्व n. dass. Am Ende eines Comp. *heftiges Verlangen nach.*

लुभ्, *लुभति, लुँभ्यति, लुलुभे; 1) *irre werden, in Unordnung gerathen.* लुब्ध *irre geworden, verworren;* लुब्धम् Adv. Vgl. अलुभित (Nachtr. 5). — 2) *Verlangen empfinden, — nach* (Loc. oder Dat.), *sich interessiren für* (°अर्थे). लुब्ध *Verlangen empfindend nach, hängend an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *gierig, habsüchtig* Gaut. — 3) *locken, an sich ziehen.* — Caus. लोभयति 1) *in Unordnung bringen* Çat. Br. 4,1,1,18. — 2) *verwischen* (die Spur) Âpast. Çr. 9,10,16. Vgl. Caus. von युप्, 1. लुप् und लुभ् mit सम्. — 3) *Jmds Verlangen erregen, locken, anlocken, an sich ziehen.* Metrisch auch Med. — Intens. लोलुभ्यते *ein heftiges Verlangen haben nach* (Loc.). — Mit अनु Caus. *ein Verlangen haben nach.* — Mit अभि Caus. *anlocken.* — Mit अव in अनवलोभन. — Mit आ *in Unordnung gerathen.* — Desid. vom Caus. आलुलोभयिषति *in Unordnung bringen —, stören wollen.* — Mit उप Caus. *Jmds Verlangen erregen, locken, verführen.* — Mit परि (°लोभसे) dass. — Caus. dass. — Mit प्र 1) Med. *sich vergehen* (vom Weibe in geschlechtlicher Beziehung) Çâṅkh. Gṛhj. 3,13. प्रलुब्धा *die eine unerlaubte Neigung gefasst hat zu* (सक). — 2) *Jmds Verlangen erregen, locken, verführen.* प्रलुब्ध *verleitet, verführt, fortgerissen.* — Caus. *Jmds Verlangen erregen, locken, heranlocken, zu verführen suchen; Jmds Aufmerksamkeit ablenken durch* (Instr.). — Mit उपप्र in उपप्रलोभन. — Mit विप्र Caus. Med. (metrisch) *locken, zu verführen suchen.* — Mit संप्र Caus. dass. — Mit प्रति Caus. 1) *irre machen, bethören.* — 2) *an sich locken, heranlokken.* — Mit वि *in Verwirrung —, in Unordnung gerathen.* Nur विलुभित Bhaṭṭ. — Caus. 1) *irre führen.* — 2) *Jmds Verlangen erregen, locken, zu verführen suchen.* — 3) *zerstreuen, angenehm unterhalten, ergötzen an* (Loc.). — Mit सम् *in Verwirrung gerathen.* — Caus. 1) *verwirren, untereinander bringen.* — 2) *verwischen* (die Spur); vgl. Caus. von युप्, 1. लुप्, सम्-लुप् und लुभ् Simpl. — 3) *locken, heranlocken, zu verführen suchen.*

लुम्प् s. 1. लुप्.

*लुम्ब्, लुम्बति (अर्दने), लुम्बयति (ॱदर्शने).

*लुम्बिका f. *ein best. musikalisches Instrument.*

लुम्बिनि (metrisch) und लुम्बिनी f. N. pr. einer Fürstin und eines nach ihr benannten Haines.

लुम्बिनीय Adj. von लुम्बिनी.

लुम्बी f. *Frucht* Hem. Par. 8,173. 174. 179.

लुल्, लोलति 1) *sich hinundher bewegen.* Nur लोलत् *sich hinundher bewegend* und लोलमान dass. Çiç. 10,59. *sich wälzend* 18,45. — 2) *verschwinden* Çiç. 10,36. — 3) लुलित *a) sich hinundher bewegend, bewegt, flatternd, wogend, in Unruhe versetzt* (der Geist). — *b) berührt, woran Etwas streift* Kin. 156,24. — *c) mitgenommen, Schaden genommen habend, beschädigt, gelitten.* — Caus. लोलयति 1) *in Bewegung versetzen, hinundher bewegen* Paṅkad. — 2) *in Verwirrung bringen, zu Schanden machen.* — Mit अभि, °लुलित *berührt, woran Etwas streift.* — Mit आ, आलुलित *leise bewegt.* — Mit उद् in उल्लोल. — Mit वि, विलुलित 1) *hinundher bewegt.* — 2) *herabgestürzt.* — 3) *auseinandergegangen, — gefallen, in Unordnung —, in Verwirrung gerathen.* — Caus. 1) *hinundher bewegen.* — 2) *nach allen Seiten auseinanderwerfen.* — Mit सम्, संलुलित 1) *in Berührung gekommen mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *verwirrt, in Unordnung gebracht.*

लुलाप m. *Büffel* Hemâdri 2,*a*,94,17. 96,6. Dhûrtan. 33.

लुलाय m. dass. Râgan. 19,22. Bâlar. 208,12. 209,16.

*लुलायकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7,78.

*लुलायकान्ता f. *Büffelkuh* Râgan. 19,23.

लुलायलक्ष्मन् m. Bein. Jama's Bâlar. 254,14.

लुलित 1) Adj. s. u. लुल्. — 2) n. *Bewegung.*

लुश und लुशाकपि m. N. pr. zweier Männer.

*लुष्, लोषति (स्तेये).

*लुषभ m. *ein brünstiger Elephant.*

*लुक्, लोक्ति (गार्ह्ये).

1.लू, लुनोति, लुनाति, लुनीते (लुवा Âpast. Çr. 1, 4,8) 1) *schneiden* (Gras, Getreide u. s. w.), *abschneiden, zerschneiden, abhauen, niederhauen, durchbohren* (zu Spr. 1626), *zerreissen* (bildlich). लून *geschnitten, abgeschnitten, abgehauen, gepflückt, abgenagt, zerstochen, zerhauen, ausgehauen.* — 2) *verschneiden*, so v. a. *zu Nichte machen.* लून *zu Nichte gemacht.* — *Caus. लावयति *schneiden lassen.* — *Desid. लुलूषति. — *Desid. vom Caus. लिलावयिषति. — Intens. लोलूयते *vollkommen abschneiden* Bhaṭṭ. — *Desid. vom Intens. लोलूयिषते. — Mit *व्यति 1) Act. *gemeinsam schneiden.* — 2) Med. und Act. (wenn die Gegenseitigkeit besonders ausgedrückt ist) *sich gegenseitig schneiden.* — Mit अभि in *अभिलाव. — Mit अव, अवलून *abgehauen* Çiç. 18,71. — Mit आ Med. *abreissen, zerreissen* Prasannar. 118,15. आलून *abgeschnitten, abgepflückt.* — Mit न्या, °लून *abgeschnitten* Harîv. 2,109,54. v. l. व्यालून. — Mit व्या, °लून dass. — Mit उद्, उल्लून *geschnitten.* — Mit निस्, निर्लून *zerhauen, abgehauen* Bâlar. 207,14. 270, 12. Çiç. 19,55. — Mit परि, °लून *abgeschnitten, abgetrennt* Kâṇḍak. 29,5. — Mit प्र *abschneiden* Hem. Par. 2,374. — Mit विप्र, °लून *abgeschnitten, abgepflückt.* — Mit वि *abschneiden, abhauen* Bâlar. 206,8. 10. विलून *abgeschnitten, abgehauen* 207,2. 252,20. *प्रवद्धविलून (f. आ und ई) P. 4,1, 52, Vârtt. 4.

2.*लू Adj. *schneidend, abschneidend.*

लून Adj. *rauh* TS. 5,5,10,6. Âpast. Çr. 22,14.

लूत Adj. angeblich = पूर्वविच्छिन्न TS. 7,5,9,1.

लूता f. 1) *Spinne* Agni-P. 31,28. — 2) **Ameise.* — 3) *eine best. Hautkrankheit* Râgan. 20,11. Agni-P. 31,24. Auch लूतामय m.

*लूतामर्कटक m. 1) *Affe.* — 2) *arabischer Jasmin.* — 3) *Puppe.*

*लूतारि m. *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,98.

*लूतिका f. *Spinne.*

लून 1) Adj. s. u. 1. लू. — 2) n. *Schwanz.*

*लूनक 1) Adj. = भिन्न, भेदित. — 2) m. *Vieh.*

*लूनयवम् Adv. *nachdem die Gerste geschnitten ist.*

लूनविष Adj. *im Schwanze das Gift habend.*

*लूनि f. 1) *das Schneiden, Abschneiden.* — 2) *Reis.*

*लूनी Adj. von लूनीय्.

*लूनीय् Denomin. von लून.

*लूम n. *Schwanz, Schweif.*

*लूयमानयवम् Adv. *wann die Gerste geschnitten wird.*

*लूलुक m. *Frosch* Râgan. 19,77.

*लूष्, लूषति (स्तेये), लूषयति (क्रिंसायाम्, स्तेये).

लूष in *अर्कलूष.

लूक् 1) *Adj. *schlecht.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लूकसुदत्त m. = लूक् 2).

लृट् *die Personalendungen des Futurum auf* स्य, *dieses Futurum* 241,6. 243,17.

लेँक m. in einer Formel, angeblich N. pr. eines Âditja.

लेकुञ्चिक m. N. pr. eines Mannes.

लेख 1) m. *a) Strich, Linie* Mân. Gṛhj. 2,14. — *b) ein Schreiben, Brief.* Sg. und Pl. — *c)* Pl. *eine best. Klasse von Göttern* MBh. 13,18,74. — *d) ein Gott* überh. Çiç. 17,69. — *e)* *= आभोग (wegen गएउलेख) Zach. Beitr. 41. — *f)* *N. pr. eines Mannes. — 2) f. लेँखा *a) Riss, Strich, Linie, Streifen, Furche, Reihe.* — *b) die schwache Sichel* (des Mondes). — *c) Saum, Rand.* — *d)* **das Zeichnen.* — *e) Zeichnung, Bild, Figur; Abdruck.* — *f)* = शिखा und चूडाय.

लेखक 1) m. *a) Schreiber, Abschreiber, Secretär.* — *b) Rechnung.* लेखकं कर् *eine Rechnung machen, rechnen.* — 2) f. लेखिका *Streifchen* Kâd. 186,5.

लेखकमुक्तामणि m. Titel eines Werkes.

लेखन 1) Adj. (f. ई) *a) aufritzend, wund machend, scarificirend.* — *b) aufreizend, störend, abkratzend, in Fluss bringend, attenuans* Mat. med. 6. Bhâvapr. 1,154. — 2) f. ई *a) Schreibstift, Schreibrohr, Schreibpinsel* Hemâdri 1,349,7. 357,16. Paṅkad. — *b) Löffel* in *घृत°. — *c)* **Saccharum spontaneum* Râgan. 8,89. — 3) n. *a) das Wundmachen, Scarificiren* Karaka 6,13. — *b) das Anstreifen, Berühren* (von Himmelskörpern beim Planetenkampf). — *c) das Niederschreiben, Abschreiben.* Vgl. पुनर्लेखन. — *d) ein Werkzeug zum Furchen.* — *e)* **Betula Bhojpatra.*

लेखनवस्ति *eine best. Art von Klystier.*

लेखनि f. metrisch für लेखनी *Schreibstift* u. s. w.

*लेखनिक 1) Adj. *der einen Andern für sich ein Document unterschreiben lässt.* — 2) m. *der Ueberbringer eines Briefes, Briefträger.* — Vgl. लेखीलक.

लेखनिका f. *Pinsel* in *चित्र°.

लेखनीय Adj. 1) *als attenuans dienend* Mat. med. 2. Karaka 1,4. — 2) *zu zeichnen, zu malen; zu schreiben* 214,13. 215,14.

लेखपत्र n. und °पत्रिका f. *Brief.*

लेखप्रतिलेखलिपि f. *eine besondere Art zu schreiben.*

*लेखर्षभ m. Bein. Indra's.

लेखशाला f. *Schreibstube, Schreibschule* Kampaka 230. 232.

लेखशालिक m. *ein Schüler in der Schreibschule* Kampaka 233.

लेखसंदेशकारिन् Adj. *einen schriftlichen Auftrag überbringend.*

लेखहार und °हारक (Kâd. 251,4. Uttamak. 347. 350) m. *der Ueberbringer eines Briefes, Briefträger.*

°लेखहारिन् Adj. *einen Brief mit — überbringend.* Nom. abstr. °रि n.

लेखाधिकारिन् m. *der Secretär eines Fürsten.*

*लेखाध m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*लेखाधू m. v. l. für लेखाध. °धुंमन्य *geltend für —.*

*लेखाय्, °यते (विलासे, स्खलने).

*लेखार्क oder *लेखार्क्ष m. *ein der Weinpalme ähnlicher Baum* Râgan. 9,89.

लेखासंधि m. *Vereinigungspunct der Brauen*

Mantrabr. 1,3,1. Gobh. 2,3,6.

लेखास्थवृत्त Adj. *an die Vorschrift sich haltend* Kâraka 4,4 (356,18).

लेखिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *ritzend, streifend an, berührend.* — 2) *f. ॰नी *Löffel* in *घृत॰ (Nachtr. 5).

*लेखीलक Adj. soll die richtige Form für लेखनिक sein Zach. Beitr. 90.

लेखेश m. Bein. Indra's Dhûrtan. 62.

*लेख्, लेख्यति = लेखाय्.

लेख्य 1) Adj. *a) scarificandus.* — *b) zu schreiben, niederzuschreiben* 214,13. — *c) zu malen.* — *d) mit Farben dargestellt, gemalt.* — *e) zu rechnen, zu zählen* in अलेख्य (Nachtr. 5). — *f)* als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,63 nach dem Comm. so v. a. *den Göttern hold.* — 2) n. *a) das Schreiben, die Kunst des Schreibens.* — *b) das Abschreiben.* — *c) das Zeichnen, Malen.* — *d) Schriftstück, Brief, ein schriftliches Document* (Vishṇus. 7,1.13), *etwas Niedergeschriebenes* (Hemâdri 1,550,2.3), *Inschrift.* अमरगणना॰ so v. a. *ein Verzeichniss der Götter.* — *e) ein gemaltes Bild.*

लेख्यगत Adj. *gemalt.*

*लेख्यचूर्णिका f. *Pinsel zum Malen.*

*लेख्यदल m. = लेखार्क Râgân. 9,89.

लेख्यपत्र 1) *m. *Weinpalme.* — 2) n. *Schriftstück, Brief* Mudrâr. 69,2 (114,2).

*लेख्यपत्रक m. *Weinpalme.*

लेख्यमय und लेख्यरूप Adj. *gemalt.*

*लेख्यस्थान n. *Schreibstube.*

लेट m. *eine best. Mischlingskaste.*

*लेठ्, लेठ्यति (दीप्तिपूर्वभावस्वप्नधौर्त्येषु).

लेण्ड n. *Unrath des Körpers, stercus.* Vgl. लण्ड.

*लेत n. n. *Thränen.*

लेदरी f. N. pr. eines Flusses 2te Râgat. 106.

*लेप्, लेपते (गतौ, सेवने).

लेप m. 1) *das Anstreichen, Bestreichen.* — 2) *was aufgestrichen wird, Salbe, Teig, Tünche.* — 3) *Unreinigkeit, Schmutz, Fleck* (auch *moralischer*), namentlich *Fett, das an Gefässen, Händen u. s. w. hängen bleibt,* Gaut. — 4) *Speise* Bhadrab. 3,31. 36. 64. 98. 4,72. 76. — 5) *eine best. Krankheit* Kâraka 5,8.

1. लेपक = लेप in अलेपक.

2. लेपक m. 1) *Tüncher* Harshak. 109,11. — 2) **Bossirer.*

लेपकार m. *Maurer, Tüncher.*

*लेपकामिनी f. *eine bossirte weibliche Figur.*

लेपन 1) *m. *Olibanum* Râgân. 12,106. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anstreichen, Bestreichen* (Hemâdri 1,305,6), *Tünchen,* — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) das womit Etwas bestrichen wird, Salbe, Teig, Tünche.* Am Ende eines adj. Comp. *bestrichen* u. s. w. *mit.* — *c) *Fleisch.* — *d) *Blut* Gal.

लेपिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) beschmierend —, überziehend mit.* — *b) beschmiert —, überzogen mit.* — 2) *m. *Bossirer.*

लेप्य 1) Adj. *a) bossirt.* — *b) zu verunreinigen, zu beflecken.* — 2) *n. *das Bossiren.*

लेप्यकार (Harshak. 109,12) und *लेप्यकृत् m. *Bossirer.*

*लेप्यनारी f. *eine bossirte weibliche Figur.*

लेप्यमय Adj. (f. ई) *bossirt* Hem. Par. 2,179.

*लेप्ययोषित् f. = लेप्यनारी.

*लेप्यस्त्री f. *ein parfümirtes Weib.*

लेय m. λέων, *der Löwe im Thierkreise.*

लेलय् s. u. 3. ली.

लेलँया Instr. Adv. *schwank, in unruhiger Bewegung.*

लेलाय् s. u. 3. ली.

लेलायमाना f. Name *einer der 7 Zungen des Feuers* Mund. Up. 1,2,4. Gṛhjâs. 1,14.

लेलितक s. लेलीतक.

लेलिह् 1) Adj. als Bez. gewisser parasitischer Würmer (कृमि) Kâraka 1,19.3,7. — 2) m. *Schlange.* — 3) f. आ *eine best. Fingerstellung.*

लेलिहान 1) Adj. s. Intens. von 1. लिह्. — 2) m. *a) Schlange.* — *b)* Bein. Çiva's MBh. 14,8,19. Vgl. रेरिहाण. — 3) f. आ *eine best. Fingerstellung.*

लेलीतक *Schwefel* Kâraka 8,5. v. l. लेलितक.

*लेल्य Adj. vom Intens. von 1. ली.

लेवार् m. N. pr. eines Agrahâra.

लेश m. 1) *Partikel, Minimum, ein Bischen, Tropfen, ein geringer Theil —, ein geringes Maass von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). लेशेन, लेशतस् (am Ende eines Comp. *bei der geringsten Spur von*) und लेश॰ *gänz wenig, — schwach, — kurz.* Bisweilen zum Ueberfluss noch mit लव verbunden. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **ein best. kleiner Zeittheil,* = 2 Kalâ. — 3) *ein best. Gesang* Hariv. 2,89,82. — 4) in der Rhetorik *a) Anwendung der Vergleichung statt des directen Ausspruches.* Beispiel Vṛnts. 31. — *b) Darstellung als Nachtheil, was sonst als Vorzug gilt, und umgekehrt.* — 5) N. pr. eines Fürsten.

लेशिक m. *Grasschneider* Harshak. 45,16 (152,6). 172,17. 178,15.

॰लेशिन् Adj. *mit Theilchen von — versehen* Harshak. 87,7.

लेश्य und लेश्या f. *Licht.*

*लेष्टव्य Partic. fut. pass. von लिप्.

लेष्टु m. *Erdkloss, Erdscholle* Hemâdri 1,264,4.

*लेष्टुघ्न m. und *लेष्टुभेदन m. *Egge* oder *ein anderes Werkzeug zum Zerschlagen der Erdschollen.*

*लेसक m. *Reiter auf einem Elephanten.*

लेह् 1) m. *a) Lecker, Schlürfer.* मधुनो लेहः so v. a. मधुलिह् *Biene* Bhaṭṭ. — *b) Leckmittel, Electuarium, Latwerge.* — *c)* Bez. *einer der zehn Weisen, auf welche eine Eklipse erfolgen kann.* — 2) f. ई *eine best. Krankheit des Ohrläppchens.*

लेहन n. *das Lecken.*

लेहम् Absol. in नीर॰ (Nachtr. 5).

लेहिन् Adj. in *मधुलेहिन्.

*लेहिन (!) m. *Borax.*

लेह्य 1) Adj. *woran man leckt, was man leckend geniesst.* — 2) *n. *Nektar.*

*लैख m. Patron. von लेख.

*लैखाधेय m. Patron. von लेखाध oder ॰धू.

*लैगवायन m. Patron. von लिगु.

*लैगव्य m. desgl.

*लैगव्यायनी f. Patron. f. zu लैगव्य.

लैङ्ग 1) Adj. *das grammatische Geschlecht betreffend.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) n. Titel eines Purâṇa (Hemâdri 1,537,14) und Upapurâṇa. Auch ॰पुराण n.

लैङ्गिक 1) Adj. *dem Charakteristicum entsprechend, darauf beruhend* (Sâj. in der Einleitung zu ṚV. 3,33), *auf einem beweisenden Merkmal beruhend.* — 2) m. *Bildhauer.*

लैङ्गिकभाववाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लैङ्गीक Adj. fehlerhaft für लैङ्गिक.

लैङ्गोद्भव n. *die Geschichte von der Entstehung des* Liṅga Bâlar. 29,14.

*लैण्, लैणति (गतिप्रेरणाश्लेषणेषु).

लो 1) *Adj. von लवय्; Nomin. लौस्. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लोक्, लोकते *erblicken, gewahr werden.* — Caus. लोकयति (भाषार्थ oder भासार्थ) 1) *schauen, anschauen, betrachten.* — 2) *erblicken, gewahr werden.* — 3) *erkennen, inne werden.* — Mit अभि Caus. *betrachten, mustern.* — Mit अव 1) *sehen, die Fähigkeit des Sehens besitzen.* — 2) *hinschauen, hinsehen.* — Caus. (hierher अवलोक्य und अवलोकित; Med. metrisch) 1) *aufschauen, hinschauen, hinsehen.* — 2) *hinsehen nach, sehen auf, ansehen, anblicken, beschauen, betrachten, mustern;* mit Acc. — 3) *hinsehen nach,* so v. a. *achten auf, sich umsehen nach.* — 4) in der Astrol. *anblicken* vom *adspectus* planetarum. — 5) *gnädig anblicken.* —

6) *erblicken, gewahr werden.* — Mit समव Caus. 1) *hinschauen, sich umsehen.* — 2) *hinsehen nach, beschauen, betrachten, mustern.* — 3) *erblicken, gewahr werden.* — Mit आ 1) *hinsehen nach, schauen auf;* mit Acc. — 2) *erblicken.* — Caus. (hierher आलोक्य und आलोकित; Med. metrisch) 1) *sehen, vor Augen haben.* हृदि so v. a. *denken an.* — 2) *hinsehen, hinschauen.* — 3) *anblicken, ansehen, betrachten, beschauen.* — 4) *gnädig anblicken.* — 5) in der Astrol. *ansehen* vom *adspectus* planetarum. — 6) *hinsehen auf,* so v. a. *zielen auf* (Acc.). — 7) *untersuchen, prüfen, studiren.* Auch mit Hinzufügung von धिया oder बुद्धया. — 8) *erblicken, gewahr werden, erfahren, erkennen, — als* (mit doppeltem Acc.). — 9) स्वप्नम् *einen Traum haben.* — आलोक्य Pañkat. 78,14 fehlerhaft für आलोड्य. — Mit प्र Caus. *in der Ferne erblicken.* प्रालोक्य Kâd. 2,104,4 (128,8). v. l. आलोक्य. — Mit समा Caus. 1) *hinschauen, — auf, — nach, anblicken, anschauen.* — 2) *vor Augen haben, in Betracht ziehen.* — 3) *erblicken, gewahr werden, erkennen als* (mit doppeltem Acc.). — Mit उद् Caus. Med. *hinaufblicken zu* (Acc.). — Mit परि Caus. *sich umsehen, umherschauen; rings beschauen.* — Mit वि 1) *anblicken, ansehen.* — 2) *prüfen, studiren.* — Caus. (hierher विलोक्य, विलोक्यते und विलोकित) 1) *sehen, die Fähigkeit des Sehens besitzen* m Spr. 3895. — 2) *hinschauen, hinsehen, — nach, ansehen, anblicken, beschauen, betrachten.* — 3) *sein Augenmerk richten auf, beobachten, prüfen, studiren.* — 4) *hinsehen auf,* so v. a. *Rücksicht nehmen auf* (Acc.). — 5) *erblicken, gewahr werden; Pass. sichtbar sein.* — 6) *hinübersehen über* (Acc.). — Mit प्रवि Caus. 1) *hinschauen, hinblicken, betrachten, beschauen, beobachten* (astronomisch). — 2) *in Gedanken betrachten, erwägen.* — 3) *erblicken, gewahr werden, sehen* Ind. St. 14,389. — Mit सम् Du. mit उभयतस् *einander anblicken.*

लोक (ursprünglich wohl उलोक) m. (adj. Comp. ओ) 1) *freier Platz, das Freie; Raum* überh., *Platz, Stelle; freies Gebiet, freie Bewegung.* लोकं, उरु लोकं mit कर् oder अनु-नी *Raum —, Luft —, Freiheit schaffen, — gewähren.* लोके mit Gen. *statt.* — 2) *Zwischenraum.* — 3) *Strecke, Gebiet, Land.* — 4) *der grosse Raum, die Welt, Weltraum, jede imaginäre Welt;* insbes. *Himmel, Stelle im Himmel.* अयं लोकः *diese Welt.* इह लोके *hier auf Erden.* असौ oder परो लोकः *jene Welt.* Unter *zwei Welten* versteht man *Himmel und Erde,* unter *drei Welten — diese und den Luftraum* oder *die Unterwelt.* Es werden *Welten* von verschiedener Art und Zahl angenommen; insbes. *sieben.* — 5) Bez. *der Zahl sieben.* — 6) *die Erde.* लोके *hier auf Erden,* कृत्स्ने लोके *auf der ganzen Erde.* — 7) Sg. und Pl. *die Leute, die Menschen, das Volk* (auch im Gegensatz zum *Fürsten*). — 8) Pl. *die Männer* (im Gegensatz zu den *Frauen*). — 9) *Gemeinschaft, Gesellschaft;* insbes. am Ende eines Comp. zur Bildung von Collectiven. — 10) *das gemeine Leben* (oft im Gegensatz zur *Wissenschaft,* insbes. *der heiligen, dem* Veda); *weltliche Angelegenheiten.* लोके *im gemeinen Leben, in der Sprache des Volkes.* — 11) *Sehkraft* in चतुर्लोक. — 12) लोकानां सामनी und लोकानां व्रतानि Namen von Sâman Âârsh. Br. — 13) Taitt. Âr. 6,7,1 fehlerhaft für लोगं.

लोककण्टक m. *ein Dorn für die Menschen, ein schädlicher Mensch.*

लोककर्तृ Nom. ag. *Schöpfer der Welt,* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's.

लोककल्प 1) Adj. *a) weltähnlich, in der Gestalt der Welt auftretend.* — *b) von den Menschen angesehen —, gehalten für* (Nomin.). — 2) m. *Weltperiode.*

लोककान्त 1) Adj. *von Jedermann gern gesehen, Jedermann gefallend.* — 2) *f. आ *eine best. Heilpflanze* Râǵân. 5,28.

लोककाम Adj. *sich nach einer best. Welt sehnend* 77,30.

लोककार् m. *Schöpfer der Welt* als Beiw. Çiva's.

लोककृत् (auch wohl उलोककृत्) 1) Adj. *Raum schaffend, Luft machend, befreiend.* — 2) m. *Schöpfer der Welt.*

लोककृल्लु (wohl उलोककृल्लु) Adj. = लोककृत् 1).

लोकक्षित् Adj. *den Himmel bewohnend.*

लोकगति f. *das Thun und Treiben der Menschen.*

लोकगाथा f. *ein im Munde des Volkes lebender Vers.*

लोकगुरु m. *Lehrer der Welt, — des Volkes.*

लोकचक्षुस् n. 1) Pl. *die Augen der Menschen.* — 2) *das Auge der Welt, die Sonne.* Angeblich m.

लोकचर् Adj. *die Welten durchwandernd.*

लोकचारित्र n. *der Hergang in der Welt.*

लोकचारिन् Adj. *die Welten durchwandernd.*

*लोकजननी f. *die Mutter der Welt,* Bein. der Lakshmi.

लोकजित् 1) Adj. *a) Gebiet gewinnend.* — *b) den Himmel gewinnend.* लोकजितं स्वर्गम् so v. a. स्वर्गलोकजितम्; vgl. Gop. Br. 1,5,25 (S. 88, Z. 5).

— 2) *m. Bein. eines Buddha.

लोकज्ञ Adj. *die Welt —, die Menschen kennend.* Nom. abstr. °ज्ञता f.

*लोकज्येष्ठ Adj. *der vorzüglichste unter den Menschen* als Beiw. Buddha's.

लोकतत्त्व n. *Kenntniss der Welt, Menschenkenntniss.*

लोकतन्त्र n. *der Lauf der Welt.*

लोकतस् Adv. 1) *von Seiten der Leute, von den Leuten, aus dem Gerede der Leute* R. 2,36,30. Kathâs. 43,139. Chr. 113,27. 130,25. — 2) am Ende eines Comp. *von Seiten der Gemeinschaft* von. ज्ञाति° *von Seiten der Verwandten* Varâh. Bṛh. S. 52,8. — 3) *wie üblich* Çâṅkh. Gṛhj. 4,19.

लोकता f. MBh. 7,6519 fehlerhaft (zu lesen गत्ता सलोकताम्). Vgl. तल्लोक (Nachtr. 5).

*लोकतुषार m. *Kampfer.*

लोकत्रय n. (44,25) und °त्रयी f. (Spr. 2655) *die drei Welten: Himmel, Erde und Luftraum* (oder *Unterwelt*).

लोकदम्भक Adj. *die Leute betrügend.*

लोकदूषण Adj. *den Menschen Schaden bringend* R. 2,109,7.

लोकद्वय n. *die beiden Welten: Himmel und Erde* Kâm. Nîtis. 7,55. 10,24. Râǵat. 5,184.

लोकद्वार् n. *das Thor zum Himmel.*

लोकद्वारीय n. Name eines Sâman.

लोकधर्म m. *eine weltliche Sache* Lalit. 9,13.

लोकधातृ Nom. ag. 1) *Schöpfer der Welt* als Beiw. Çiva's. — 2) f. °धात्री Bein. *der Erde* (!) Kâṇḍak. 40,10. Vielleicht ist लोकधर्त्री zu lesen; vgl. लोकधारिणी.

लोकधातु m. f. *Weltregion, Welttheil* Vaǵrakkh. 24,11. 27,20. Saddh. P. Kâraṇḍ. 13,22. 17,6.

लोकधात्वीश्वरी f. Bein. der Mârîkî, Gattin Vairokana's Sâdhanam. 83.

लोकधारिणी f. Bein. *der Erde* Taitt. Âr. 10,1,8.

1. लोकनाथ m. 1) *Herr der Welten,* Bein. Brahman's, Vishṇu-Kṛshṇa's, Çiva's, der Götter überh. und der Sonne. — 2) *Beschützer des Volkes, Fürst, König* Spr. 7713. — 3) *ein Buddha. — 4) Bein. Avalokiteçvara's Râǵat. 1,188. Ind. Antiq. 9,192. — 5) *eine best. Mixtur* Rasendrak. 83. — 6) N. pr. *a)* eines Buddha. — *b)* eines Autors.

2. लोकनाथ Adj. *unter dem Schutze der Menschen stehend* Spr. 7713.

लोकनाथचक्रवर्तिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

लोकनाथभट्ट m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

लोकनाथरस m. *eine best. Mixtur.*

लोकनायक m. *Führer der Welten* (die Sonne) Hemâdri 1,615,8.

लोकनिन्दित Adj. *von Jedermann getadelt.*

लोकनेतृ Nom. ag. *Führer der Welten* (Çiva).

लोकप m. 1) *Hüter einer Welt.* — 2) *Welthüter* (deren acht).

लोकपङ्क्ति f. *die geistige Entwickelung der Welt.*

लोकपङ्क्ति f. fehlerhaft für लोकपङ्क्ति.

लोकपति m. 1) *der Herr der Welt*, Bein. Brahman's und Vishṇu's. — 2) *Gebieter über das Volk, Fürst, König.*

लोकपथ m. *ein allgemeiner Weg, die gewöhnliche Art und Weise.*

लोकपद्धति f. *ein allgemeiner Weg.*

लोकपार्य m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,219.

लोकपाल m. 1) *Welthüter*, deren bei Manu und später vier oder acht angenommen werden, je nachdem vier oder acht Weltgegenden gezählt werden; ausnahmsweise auch fünf Kâd. 2,129,6 (138,12). — 2) *Hüter des Volkes, Fürst, König.* — 3) N. pr. verschiedener Fürsten Bhadrab. 4,38. 42. — 4) *das Hüten des Volkes* (!).

लोकपालक m. = लोकपाल 1) und 2).

लोकपालता f. und °पालत्व n. Nom. abstr. zu लोकपाल 1).

लोकपालाष्टकदान n. Titel eines Werkes Burnell, T.

लोकपालिनी f. *Welthüterin*, Bein. der Durgâ Kâutukar. 97.

लोकपितामह m. Bein. Brahman's.

लोकपुण्य N. pr. einer Oertlichkeit Râéat. 7,1251.

लोकपुरुष m. *die personificirte Welt.*

लोकपूजित 1) Adj. *allgemein geehrt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लोकप्रकाश m. (Bühler, Rep. No. 339) und °क n. Titel von Werken.

*लोकप्रकाशन m. *Erleuchter der Welt, die Sonne.*

लोकप्रत्यय m. *allgemeine Geltung, Landläufigkeit.*

लोकप्रदीप m. N. pr. eines Buddha.

लोकप्रवाद m. *ein allgemein gebrauchter —, landläufiger Ausspruch, — Spruch.*

लोकप्रसिद्धि f. *allgemeine Geltung.* Instr. *nach der herrschenden Gewohnheit.*

लोकबन्धु m. *der allgemeine Freund*, Bein. Çiva's und **der Sonne.*

*लोकबान्धव m. dass., Bein. *der Sonne.*

*लोकबाह्य Adj. *aus der menschlichen Gesellschaft ausgeschlossen.*

लोकबिन्दुसार n. Titel des letzten der 14 Pûrva bei den Gaina.

लोकभर्तृ Nom. ag. *Erhalter —, Ernährer des Volkes.*

लोकभाज् Adj. *Raum einnehmend.*

लोकभावन und °भाविन् Adj. *die Welt —, die Menschen fördernd, den M. Heil bringend.*

लोकमय Adj. (f. ई) 1) *geräumig.* — 2) *die Welt in sich enthaltend.*

लोकमर्यादा f. *die Schranken der Welt* LA. 87,8.

लोकमल्लदेवी f. N. pr. einer *Fürstin* Ind. Antiq. 7,16.

लोकमहेश्वर m. Bein. Kṛshṇa's Bhag. 10,3.

लोकमातृ f. *Mutter der Welt* Spr. 7819 (Bein. der Gaurî).

लोकमातृका f. dass. Pl. Hemâdri 1,140,22.

लोकंपृण 1) Adj. *die Welt erfüllend, überallhin dringend.* — 2) f. आ Bez. *a) der gewöhnlichen zum Bau des Feueraltars dienenden Backsteine, die mit dem allgemeinen Spruch* लोकं पृण *u. s. w. aufgesetzt werden*, Âpast. Çr. 16,14. 33. 17,24. 25. Gaim. 5,3,20. — *b) des Spruches* लोकं पृण *u. s. w.*

लोकयात्रा f. 1) *das gewöhnliche Thun und Treiben, Handel und Wandel* Varâh. Jog. 4,25. — 2) *das tägliche Brot, Lebensunterhalt.*

*लोकयात्रिक als Erklärung von देवयु.

लोकरक्त m. *Hüter des Volkes, Fürst.* °रक्ताधिराज m. *das Haupt aller Fürsten.*

लोकरञ्जन n. *das Zufriedenstellen der Menschen* 211,1.

लोकरव m. *das Gerede der Leute.*

लोकलेख m. *ein gewöhnlicher Brief, Alltagsbrief.*

लोकलोचन n. 1) *das Auge der Welt, die Sonne* Vâsav. 221,5. Angeblich m. — 2) Pl. *die Augen der Menschen.*

लोकवत् Adv. *wie im Alltagsleben* Gaim. 1,2,20. Comm. zu TS. Prât.

लोकवत्त् Adj. *die Welten enthaltend.*

लोकवर्तन n. *das Mittel, wodurch die Welt besteht.*

लोकवाद् m. *das Gerede der Welt.*

लोकवाधिन् Adj. *Raum einnehmend* Çulbas. 2,42.

लोकवार्त्ता f. *Gerücht.*

लोकविक्रुष्ट Adj. *worüber Jedermann aufschreit.*

लोकविज्ञात Adj. *allgemein bekannt.*

लोकविद् Adj. 1) *Raum —, Freiheit besitzend, — gewährend, verschaffend* Maitr. S. 1,2,15 (25, 10). — 2) *die Welten kennend.* — 3) *die Welt kennend* (ein Buddha) Kâraṇḍ. 14,13. 15,14.

लोकविद्विष्ट Adj. *allgemein verhasst.*

लोकविधि m. 1) *Gründer der Welt.* — 2) *die in der Welt geltende Ordnung.*

लोकविनायक m. Pl. *eine best. K Krankheitsdämonen.*

लोकविन्दु Adj. = लोकविद् 1).

लोकविरुद्ध Adj. *notorisch im Widerh hend* Vâmana 2,2,23.

लोकविरोध m. *das im Widerspruch der Ansicht des Volkes.*

लोकविश्रुत Adj. *allgemein bekannt.*

लोकविसर्ग m. 1) *das Aufhören —, Welt.* — 2) *Schöpfung der Welt* Buâc.

लोकविसर्गिक Adj. (f. ई) *auf das Sc Welt gerichtet* MBu. 12,347,73.

लोकविसर्गिन् Adj. *die Welt schaff* 12,13522.

लोकविस्तर m. *allgemeine Verbreitu*

लोकवीर m. Pl. *sämmtliche Helden*

लोकवृत्त n. *die allgemeine Sitte; das des grossen Haufens, — der Unterthan* 55,6. 4,4,8.

लोकवृत्तान्त m. *der Hergang in der V*

लोकव्यवहार m. 1) dass. — 2) *die liche, gewöhnliche Benennung* P. 1,2,53

लोकव्रत n. 1) *die allgemein verbrei — Art und Weise zu leben.* — 2) Name dener Sâman.

लोकशब्द m. *das Geräusch der Welt, des Tages* Dhûrtan. 43.

लोकश्रुति f. *allgemeines Bekanntsc meine Verbreitung.*

लोकसंव्यवहार m. *Verkehr mit der W del und Wandel.*

लोकसंसृति f. *die Wanderung durch Jmds Schicksale.*

लोकसंकर m. *eine Verwirrung —, e einander in Bezug auf die Menschen, d einer falschen Rolle.*

लोकसंक्षय m. *der Untergang der We*

लोकसंग्रह m. 1) *die aus dem Verkehr schen gewonnene Erfahrung.* — 2) *das der Menschen* Bhag. 3,20. Spr. 3735, *die Gesammtheit der Welten* VP. 1,2,5

लोकसंग्राहिन् Adj. *die Menschen geu*

लोकसनि Adj. *Raum —, Freiheit* Vaitân.

लोकसंपन्न Adj. *mit der Welt vertra klug* MBh. 2,38,21.

लोकसाक्षिक Adj. *von der Welt —, v bezeugt.* °म् Adv. *vor Zeugen.*

1. लोकसाक्षिन् m. *der Zeuge der Welt, —*

2. लोकसाक्षिन् Adj. = लोकसाक्षिक.

लोकसात् Adv. mit कर् *zum Gemeingut machen.*

लोकसाधक Adj. *Welten bildend, — schaffend.*

लोकसाधारण Adj. *banal* (Rede) Daçak. 31,10.

लोकसामन् n. Name eines Sâman.

लोकसिद्ध Adj. *gewöhnlich, gemein.*

लोकसीमातिवर्तिन् Adj. *die Grenzen des Alltäglichen überschreitend, ungewöhnlich, übernatürlich.*

लोकसुन्दर 1) Adj. (f. ई) *allgemein für schön geltend.* — 2) m. N. pr. eines Buddha.

लोकस्थल n. *ein Fall des gemeinen Lebens.*

लोकस्थिति f. 1) *Bestand der Welt.* — 2) *ein allgemein geltendes Gesetz.*

लोकस्पृत् Adj. = लोकसंनि.

लोकस्मृत् Adj. v. l. für लोकस्पृत्. Angeblich = पृथिवीलोकस्य स्मर्ता.

लोकहास्य Adj. *ein Gegenstand des allgemeinen Spottes seiend.* Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 61,6. 277. 63,194.

लोकहित n. *das Heil der Welt* Çâk. 64,21, v. l. 194.

लोकाकाश m. *der Weltraum.*

लोकादि und °न् m. N. pr. eines Lehrers.

लोकाचार m. *das gewöhnliche Thun und Treiben, Herkommen, die allgemeine Sitte.*

लोकातिग, लोकातिशय und **लोकातीत** (Kâd. 2, 99,19) Adj. = लोकसीमातिवर्तिन्.

लोकात्मन् m. *die Seele der Welt.*

लोकादि m. *der Anfang der Welt*, so v. a. *der Schöpfer d. W.*

लोकाधार Adj. (f. आ) *auf das Volk —, auf die Unterthanen sich stützend* Spr. 5870.

लोकाधिप m. *ein Oberherr der Welt, ein Gott.*

लोकाधिपति m. *der Oberherr der Welt.*

लोकानुकम्पक Adj. *Mitleid habend mit der Welt* Lalit. 217,3.12.

लोकानुग्रह m. *das Heil der Welt, — des Volkes.*

लोकानुराग m. *die Liebe der Menschen, die allgemeine Liebe.*

लोकानुवृत्त n. *der Gehorsam des Volkes* Spr. 3093.

लोकानुवृत्ति f. *das Sichrichten nach Andern, Abhängigkeit von A.* Çiç. 18,64.

लोकान्तर n. *die andere Welt, das Jenseits.* °रं गम् oder या *sich in's Jenseits begeben, sterben.*

लोकान्तरिक Adj. (f. ई) *zwischen den Welten wohnend, — gelegen.*

लोकान्तरित Adj. *hingeschieden, gestorben* Kâd. 2,116,2 (143,1).

लोकापवाद m. *der Tadel der Welt, eine üble Nachrede.*

लोकाभिलषित 1) Adj. *allgemein begehrt, — geliebt.* — 2) m. N. pr. eines Buddha (°लाषित gedr.).

लोकाभिलाषित (fehlerhaft für °लषित) und *°लाषिन् m. N. pr. eines Buddha.

लोकाभ्युदय m. *das Heil der Welt.*

लोकायत 1) Adj. *materialistisch.* — 2) m. *ein Materialist.* — 3) n. *der Materialismus, die Lehre des Kârvâka.*

***लोकायतन** (!) m. *ein Materialist.*

लोकायतिक m. 1) dass. — 2) etwa *ein welterfahrener Mann* MBh. 1,70,46 = Hariv. 14068.

लोकायतिकपक्षनिराम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

लोकायती Adv. mit कर् *für materialistisch halten.*

लोकायन Adj. etwa *zu dem die Welt hinstrebt, in den die Welt aufgeht.*

लोकार्यपञ्चाशत् f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

लोकालोक 1) Sg. n. und Du. m. *die Welt und die Nichtwelt.* Sg. m. wohl fehlerhaft. — 2) m. Bez. *des mythischen Gebirges, das die Welt von der Nichtwelt trennt, des Walles am Ende der Welt, der von der einen Seite hell, von der anderen dunkel ist,* Çiç. 16,83.

लोकालोकिन् Adj. *die Welten durchschauend* Çiç. 18,98.

लोकावेक्षण n. *die Sorge um das Volk.*

लोकिकिन् 1) Adj. *die beste Welt besitzend* (nach dem Comm.). — 2) m. Pl. *die Bewohner der Welten.*

लोकेश m. 1) *Herr der Welt.* — 2) *Bein. Brahman's. — 3) **Quecksilber* Râgân. 13,108. — 4) N. pr. eines Buddha.

लोकेश्वर m. 1) *Herr der Welt.* — 2) Bein. Avalokiteçvara's Ind. Antiq. 9,180. 192. — 3) N. pr. eines Buddha. Auch °राज.

लोकेश्वरशतक n. Titel eines Gedichts J. R. A. S. 1875, S. 23.

***लोकेश्वरात्मजा** f. N. pr. einer buddh. Göttin.

लोकेष्टका f. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Ça. 17,9. Vgl. लोगेष्टका.

लोकेष्टि f. *eine best.* Ishṭi.

लोकैकबन्धु m. *der einzige Freund der Welt*, Beiw. Gotama's und Çâkjamuni's.

लोकैषणा f. *das Verlangen nach dem Himmel* Çat. Br. 14,6,4,1. 7,2,26. Çâṅk. zu Bâdar. 3,4,9. Comm. zu Njâjas. 4,1,62.

लोकोक्तमुक्तावली f. Titel eines Werkes Burnell, T.

लोकोक्ति f. *Gerede der Leute* (Pañkad.); *ein landläufiger Ausspruch, Sprüchwort.*

लोकोत्तर 1) Adj. (f. आ) *über das Alltägliche hinausgehend, ungewöhnlich, ausserordentlich* Spr. 7733. Am Anf. eines Comp. als Adv. Hem. Par. 1, 205. — 2) m. *ein ungewöhnlicher Mensch.*

***लोकोत्तरपरिवर्त** m. Titel eines Werkes.

लोकोत्तरवादिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule* Mahâvastu (ed. Senart) 2,13.

लोकोद्धार n. N. pr. eines Tirtha.

लोकोपकार m. *ein Nutzen für's Volk* Pañkad.

लोकोपकारिन् Adj. *dem Volke nützend* Pañkad.

लोक्य 1) Adj. (f. आ) *a) Gebiet —, freie Stellung gewährend. — b) über die ganze Welt verbreitet* MBh. 13,30,32. — *c) die Gewinnung des Himmels bezweckend. — d) statthaft, ordentlich, üblich, richtig, wirklich. — e) gewöhnlich, alltäglich* MBh. 5, 123,7. — 2) n. *eine freie Stellung.*

लोक्यता f. *das Erlangen einer besseren Welt* (nach dem Comm.).

लोग m. *Erdkloss, Scholle.*

***लोगान** m. N. pr. eines Mannes.

लोगेष्टका f. *ein aus einem Erdkloss bestehender Backstein.* Vgl. लोकेष्टका.

लोच्, लोचते (दर्शने). Simplex nicht zu belegen. — Caus. लोचयति (भाषार्थ, oder भासार्थ). Simplex nicht zu belegen. — Mit आ *eine Betrachtung anstellen.* — Caus. Act. Med. (metrisch). 1) *vor Augen führen, sehen machen.* — 2) *sich Etwas vor Augen halten, dem Geiste vorführen, erwägen, eine Betrachtung anstellen.* Hierher आलोच्य, आलोचित (auch n. impers. Vâsav. 240,3) und आलोचितवत्. — Mit अन्वा Caus. *sich Etwas vor Augen halten, dem Geiste vorführen, in Erwägung ziehen.* — Mit अवा *eine Betrachtung anstellen* Bhaṭṭ. — Mit पर्या Caus. (hierher °लोच्य, °लोचित und °लोचितवत्) *sich Etwas vor Augen halten, dem Geiste vorführen, in Erwägung ziehen, eine Betrachtung anstellen* zu Spr. 3567. — Mit समा Caus. dass. — Mit उद् in *उल्लोच. — Mit निस् Caus. (निर्लोच्य) *in Erwägung ziehen, eine Betrachtung anstellen.* — Mit वि in 1. विलोचन.

***लोच** n. *Thränen.*

लोचक 1) *Adj. *unvernünftig, dumm.* — 2) m. *a) *ein dunkles Kleid.* — *b) Augenstern* Çiç. 4,35. — *c) *Lampenruss.* — *d) *Fleischklumpen.* — *e) *ein best. Stirnschmuck der Frauen.* — *f) *ein best. Ohrschmuck.* — *g) *Bogensehne.* — *h) *Musa sapientum.* — *i) *schlaffe Haut* oder *schlaffe Augenlider.* — *k) *eine abgestreifte Schlangenhaut.* — 3) f. लोचिका *ein best. Gebäck.*

लोचन 1) Adj. *erhellend, erleuchtend.* — 2) m. N. pr. eines Autors. — 3) f. आ N. pr. einer buddhistischen Göttin. — 4) *f. ई *eine best. Pflanze*

Râǵan. 5,19. — 5) n. *a*) *Auge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °व्याख्या f., °व्याख्याकौमुदी f. und °व्याख्यानाञ्जन n. ebend.

लोचनकार् m. *der Verfasser des* Lokana.

लोचनगोचर् Adj. (f. आ) *im Bereich der Augen seiend* 175,17.

लोचनत्रयपथ m. *der Bereich der drei Augen* (Çiva's) 290,2.

लोचनपथ m. *der Bereich der Augen.*

लोचनपरुष Adj. *wild blickend* Daçak. 14,6.

लोचनपात m. = लोचनापात Spr. 5974, v. l.

लोचनमय Adj. (f. ई) *aus Augen bestehend* Kâd. 157,4 (274,13).

*लोचनहित 1) Adj. *den Augen heilsam.* — 2) f. आ *a*) *ein best. Präparat* Râǵan. 13,90. — *b*) *Dolichos uniflorus* Râǵan. 5,69.

लोचनाञ्चल m. (adj. Comp. f. आ) *Augenwinkel* Spr. 2545. Comm. zu Çâk. (Pisch.) 16,2. Fehlerhaft लोचनाञ्चल Çâṁk. zu Çâk. 23.

लोचनापात m. *Blick* Spr. 5974.

*लोचनामय m. *Augenkrankheit.*

लोचनोड्डारक N. pr. eines Dorfes.

लोचनोत्स N. pr. einer Oertlichkeit.

*लोचमर्कट m. und *लोचमस्तक m. *Celosia cristata.* Letzteres = अजमोदा nach Bhâvapr. 1,165.

1.*लोट्, लोटति (उन्मादे).

2. लोट् *die Personalendungen des Imperativs, der Imperativ* 237,6.

लोट 1) in *उपलोट und शकलोट. — 2) *f. आ *Sauerampfer* Râǵan. 5,101.

लोटन n. Nom. act. v. l. für लोडन.

लोटिका f. 1) **Sauerampfer.* — 2) N. pr. einer Prinzessin.

*लोडुल m. = अभिलोटक.

*लोड्य्, लोड्यति (धैर्त्ये, पूर्वभावे, स्वप्ने, दीप्तौ).

*लोठ m. Nom. act. von लुठ्.

लोठन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *das Wackeln* (des Kopfes) Karaka 6,3. Bhâvapr. 3,69.

*लोड्, लोडति (उन्मादे).

लोडन n. *das Belästigen.*

लोड्य in अङ्क°, अङ्ग°, ग°, गा° und गि°.

*लोणातृण n. *eine Grasart* Râǵan. 8,138.

*लोणा und *लोणाम्ला f. *Oxalis pusilla* Râǵan. 5,101.

*लोणार् m. *eine Art Salz* Râǵan. 6,254.

लोणिका f. 1) *Portulacca oleracea* Madanav. 78, 52. — 2) **Oxalis pusilla.*

लोणितक m. N. pr. eines Dichters.

लोणी f. in अम्ललोणी.

लोणीका f. = लोणिका 1) Karaka 1,27.

*लोत 1) m. *a*) *Thränen.* — *b*) *Zeichen.* — 2) n. *Beute, geraubtes Gut.*

*लोत्र n. 1) *Thränen.* — 2) *Beute, geraubtes Gut.*

लोदी N. pr. eines Geschlechts.

लोध्र् m. 1) wohl *ein best. rothes Thier.* Nach Sâj. Adj. = लुब्ध. — 2) *= लोध.

लोध und *लोधक m. *Symplocos racemosa* Râǵan. 6,211. Bhâvapr. 1,178.

लोधतिलक n. in der Rhetorik *eine best. Form der* Upamâ, *eine Species der* Saṁsṛshṭi.

*लोधपुष्प m. *Bassia latifolia* Râǵan. 11,92.

लोप 1) m. *a*) *Abtrennung, Wegfall, Abfall* (eines Lautes, eines Suffixes); *Mangel, Verlust, das Fehlen, Unterbrechung, Störung, das zu Nichte Werden.* — *b*) *das Entwenden.* — 2) f. लोपा *a*) *ein best. Vogel* TS. 5,5,18,1. — *b*) = लोपामुद्रा.

लोपक 1) Adj. am Ende eines Comp. *unterbrechend, zu Nichte machend.* — 2) f. लोपिका *eine Art Gebäck* Agni-P. 40,11. Hemâdri 1,654,19. Vgl. उल्लापिक.

लोपन n. 1) *das Verletzen* (eines Gelübdes). — 2) **Mund* Gal. Richtig लपन.

लोपम् Absol. *plündernd, bestehlend;* mit Acc. Naish. 7,59.

लोपाक m. *eine Art Schakal* Karaka 1,27. 6,9.

*लोपापक 1) m. dass. — 2) f. °पिका *das Weibchen davon.*

लोपामुद्रा f. N. pr. der Gattin Agastja's.

लोपामुद्रापति und °मुद्रासकृचर् m. Bein. Agastja's.

लोपाश् m. *Schakal, Fuchs* oder *ein ähnliches Thier.*

*लोपाशक (mit स fehlerhaft) 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. °शिका *a*) *das Weibchen eines Schakals.* — *b*) *Fuchs.*

लोपिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *Einbusse bewirkend, beeinträchtigend.* — 2) *einem Ausfall unterworfen, einen A. erleidend* TS. Prât. Vgl. मध्यमपद°.

लोप्तर् Nom. ag. 1) m. *Unterbrecher, Beeinträchtiger.* — 2) f. लोप्त्री *ein Klumpen Teig.*

लोप्त्र n. *geraubtes* oder *gestohlenes Gut, Beute* 212,14.

लोप्य Adj. 1) *abzuwerfen, wegzulassen* (in grammatischem Sinne). — 2) *an einem unzugänglichen Orte befindlich* (nach Mahidh.).

लोभ m. 1) *Verwirrung* in 1. अलोभ 1). — 2) *Verlangen nach* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *heftiges Verlangen,* so v. a. *Ungeduld* 52,11. — 4) *Gier, Habsucht.* Personificirt als ein Sohn der Pushṭi oder des Dambha und der Mâjâ.

लोभन 1) *Adj. *verlockend, reizend.* — 2) *f. ई *eine Art Sphaeranthus* Râǵan. 5,20. — 3) n. *a*) *das Locken, Verlocken, der Versuch Jmd zu verführen.* — *b*) **Gold.*

लोभनीय Adj. *verlockend, reizend,* — *durch* oder *für* (im Comp. vorangehend). Superl. °तम.

लोभमञ्जरी f. Spottname einer Hetäre Daçak. 65,7.

लोभशून्य Adj. *frei von Habsucht.* Nom. abstr. °त्व n. Vishṇus. 2,17.

लोभायन (!) m. Patron. Auch Pl. Vgl. आलोकायन.

लोभिन् Adj. 1) *gierig nach* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °लोभिता f. Kâmpaka 470. Ohne Object *gierig, habsüchtig.* — 2) am Ende eines Comp. *verlockend, reizend.*

*लोभ्य 1) Adj. = लोभनीय. — 3) m. *Phaseolus Mungo.*

लोम am Ende einiger Compp. = लोमन्. *n. angeblich *Schweif.*

लोमक 1) am Ende einiger Compp. = लोमन्. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*लोमकर्णी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 12,155.

*लोमकर्ण m. *Hase* Bhâvapr. 2,7.

*लोमकागृक् n. N. pr.

*लोमकिन् m. *Vogel.*

लोमकोट m. *Laus.*

लोमकूप m. *Haargrübchen, Pore der Haut.*

लोमगर्त m. dass.

*लोमघ्न n. *krankhaftes Ausfallen der Haare.*

लोमटक m. *Fuchs* Çiliñka 2,43.

लोमतस् Adv. *an der Haarseite* (eines Felles; Gegensatz मांसतस्) Mân. Çr. 1,5,1.

लोमद्वीप m. *eine Art parasitischer Würmer* Karaka 1,19. 3,7.

लोमधि oder स° m. N. pr. eines Fürsten.

लोमन् n. *Haar am Körper der Menschen und Thiere* (in der Regel mit Ausschluss der langen Kopf- und Barthaare, der Mähne und des Schweifes; nach H. aber auch *Schweif*). भरद्वाजस्य लोमनी Namen von Sâman Ârsh. Br.

*लोमन m. n. gaṇa अर्धर्चादि.

लोमपाद् m. N. pr. eines Fürsten der Aṅga.

*°पुर् und *°पुरी f. (Gal.) Bein. der Stadt Kampâ.

लोमप्रवाकिन् Adj. *haarscharf* (Pfeil) MBh. 6, 48,57.

*लोमफल n. *die Frucht der Dillenia indica* Râǵan. 11,97.

लोममणि m. *ein Amulet aus Haaren.*

लोमयूक m. *Laus.*

लोमरुक् Adj. (f. आ) *worauf wieder Härchen wachsen* Kâraka 6,13.

***लोमलताधार** m. *Bauch* Gal.

लोमवत् Adj. *behaart.*

लोमवाकिन Adj. = **लोमवाकिन्**, wie die v. l. hat.

लोमवाकिन् Adj. *haarscharf* (Pfeil).

लोमविवर n. 1) *Haargrübchen, Pore der Haut.* — 2) = **रोमविवर** 2) Kâraṇḍ. 65,23.

लोमविष Adj. *dessen Gift in den Haaren steckt.*

लोमवेताल m. *ein best. Dämon.*

लोमश 1) Adj. (f. ई) *a) behaart* (am Körper), *stark behaart, haarig.* Nom. abstr. **लोमशत्व** n. Ind. St. 13,389. — *b) Thierhaare enthaltend.* — *c) in wolligen Thieren* (Schafen u. s. w.) *bestehend* (Reichthum). — *d) bewachsen mit Gras* u. s. w. — 2) m. *a) *Widder* Râǵan. 19,43. — *b)* N. pr. α) eines Ṛshi. — β) einer Katze. — 3) m. oder n. *eine best. Heilpflanze* oder *deren Wurzel* Kâraka 6,27. — 4) *f. आ *a) Fuchs* Râǵan. 19,51. — *b) Aeffin.* — *c) Nardostachys Jatamansi.* — *d) Leea hirta.* — *e) Carpopogon pruriens.* — *f) Sida cordifolia* und *rhombifolia.* — *g) Cucumis utilissimus* Râǵan. 6, 52. Bhâvapr. 1,168. — *h)* = **एर्वारु** Râǵan. 7,204. — *i) eine Art Valeriana*, = **गन्धमांसी** Râǵan. 12,101. — *k) eine Art Crotolaria* Râǵan. 4,67. — *l) eine best. Heilpflanze*, = **मकामेदा**. — *m) Veilchenwurzel*, = **वचा**. — *n) Eisenvitriol.* — *o)* N. pr. einer Çâkinî. — 5) f. ई Titel einer Çikshâ Weber, Pratiçâkh. — 6) n. *ein best. Metrum.*

लोमशकर्ण m. *ein best. Höhlen bewohnendes Thier.*

***लोमशकाण्डा** f. *Cucumis utilissimus* Râǵan. 7, 199.

***लोमशपत्रिका** f. *eine Kürbisart* Râǵan. 3,67.

***लोमशपर्णिनी** und ***लोमशपर्णी** (Bhâvapr. 1,200) f. *Glycine debilis.*

***लोमशपुष्पक** m. *Acacia Sirissa* Râǵan. 9,59.

***लोमशमार्जार** m. *Zibethkatze* Râǵan. 19,14.

लोमशवत्पा Adj. (f. आ) *am Leibe behaart* AV.

लोमशसक्थ und °**सक्थि** Adj. *an den Hinterfüssen stark behaart.* Nach Manu. *einen haarigen Schwanz habend.*

लोमशातन n. *ein Mittel zum Entfernen der Kopfhaare.*

लोमश्य n. *Rauhheit*, Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Sibilanten.*

लोमसंकर्षण Adj. *Haarsträuben verursachend.*

***लोमसार** m. *Smaragd.*

***लोमसिका** in Verz. d. B. No. 897 fehlerhaft für **लोपाशिका** oder **लोमाशिका**.

लोमहर्ष m. 1) *das Sträuben der Härchen am Körper, Rieseln der Haut* Kâraka 6,7. — 2) N. pr. eines Râkshasa.

लोमहर्षण 1) Adj. (f. आ) *Haarsträuben bewirkend*, d. i. *Grauen- oder grosse Freude verursachen.* — 2) m. Bein. Sûta's, Schülers des Vjâsa. Auch der Vater Sûta's wird so genannt. — 3) *n. *das Sträuben der Härchen des Körpers, Rieseln der Haut.*

लोमहर्षणक Adj. (f. °णिका) fehlerhaft für **लौम**°.

लोमहर्षिन् Adj. = **लोमहर्षण** 1).

लोमहारिन् Adj. *haarscharf* (Pfeil).

***लोमहृत्** n. *Auripigment.*

लोमाद m. *eine Art parasitischer Würmer* Kâraka 1,19. 3,7.

लोमाययणि (!) m. Patron.

***लोमालिका** f. *Fuchs.*

लोमाश m. *Schakal* oder *Fuchs.*

***लोमाशिका** (°सिका die Hdschrr.) f. *das Weibchen des Schakals* oder *Fuchses.*

***लोराय्**, °यति (विलोचने).

लोल 1) Adj. (f. आ) *sich hinundher bewegend, unruhig, unstät, unbeständig.* — *b) Begehren empfindend, begehrend, verlangend* —, *lüstern nach*; die Ergänzung im Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. *a) *penis* Gal. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) *Zunge.* — *b) Blitz.* — *c)* Bein. α) der Lakshmî, *der unstäten Göttin des Glückes.* — β) der Dâkshâjaṇî in Utpalâvartaka. — *d)* Name *zweier Metra.* — *e)* N. pr. α) einer Jogiṇî Hemâdri 2,*a*,94,15. 16. — β) der Mutter des Daitja Madhu. — 4) f. ई *eine Art Composition* S. S. S. 168.

लोलकर्ण Adj. (f. ई) *Jedem das Ohr leihend.*

लोलचक्षुस् Adj. *lüstern schauend auf* (Loc.) Çiç. 1,61.

लोलता f. *Verlangen nach* (Loc.); *Lüsternheit.*

लोलत्व n. 1) *Beweglichkeit, Unbeständigkeit* Çiç. 8,67. — 2) *Begehrlichkeit, Lüsternheit* ebend.

लोलन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

लोललोल Adj. *in steter Beweglichkeit seiend.*

लोलालिका und **लोलाली** (Prasannar. 153,5) f. *eine Schöne mit beweglichen Augen.*

लोलार्क m. *eine Form der Sonne.*

***लोलिका** f. *Oxalis pusilla.*

लोलिम्बराज und **लोलिम्मराज** (wohl fehlerhaft) m. N. pr. eines Autors.

लोलुप 1) Adj. (f. आ) *Begierden habend, begehrlich, gierig nach* (Loc. [107,21] oder im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *a) Begierde* —, *Verlangen nach* (Loc.), *Begehrlichkeit* MBh. ed. Vardh. 12,326,49. — *b)* N. pr. einer Jogiṇî Hemâdri 2, *a*,100,8. fgg.

लोलुपता f. und **लोलुपत्व** n. *Begierde, Gier nach* (im Comp. vorangehend).

लोलुभ Adj. (f. आ) *gierig* —, *heftig verlangend nach* (im Comp. vorangehend).

***लोलुव** Adj. vom Intens. von 1. लू.

***लोलूय** 1) desgl. — 2) f. आ Nom. act. vom Intens. von 1. लू.

***लोलूयम्** Absol. vom Intens. von 1. लू P. 6,1, 194, Sch.

लोलेक्षण Adj. (f. आ) *mit beweglichen Augen* 248,25. Hâs. 25.

लोलोर n. N. pr. einer Stadt.

लोल्लट m. N. pr. eines Autors.

लोशशर्मायणि (!) m. desgl.

***लोष्ट्**, **लोष्टते** *anhäufen.*

लोष्ट 1) m. n. *Erdkloss, Lehmklumpen.* **लोष्टवत्** Adv. — 2) m. oder n. *ein best. als Marke verwandter Gegenstand.* — 3) *n. *Eisenrost.* — 4) m. N. pr. eines Mannes.

लोष्टक 1) m. = **लोष्ट** 1). **लोष्टकः कृतः** so v. a. *zusammengehauen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. oder n. = **लोष्ट** 2). — 3) m. N. pr. verschiedener Männer.

लोष्टकपाल Adj. *wobei ein Erdkloss als Schale gilt* Kâtj. Ça. 20,3,17.

लोष्टगुटिका f. *Lehmkügelchen* Mṛicch. 79,20 (19).

लोष्टघात m. *ein Schlag mit einem Lehmklumpen* Hâs. 30,15.

लोष्टघातम् Absol. mit **कृ** *mit Lehmklumpen tödten, steinigen* Mudrâr. 45,15 (76,14).

***लोष्टघ्न** m. *ein Werkzeug zum Zerschlagen der Erdklösse.*

लोष्टधर (**लोष्ठ**° gedr.) m. N. pr. eines Mannes.

लोष्टन् m. oder n. = **लोष्ट** 1).

***लोष्टभेदन** m. n. = **लोष्टघ्न**.

लोष्टमय Adj. *aus Lehm gemacht, irden.*

लोष्टवत् Adj. *mit Erdbröckchen vermengt.*

लोष्टश m. N. pr. eines Mannes.

लोष्टात (**लोष्ठात** gedr.) m. desgl.

***लोष्टु** m. = **लोष्ट** 1).

लोष्ट्र desgl. Vielleicht nur fehlerhaft.

लोष्ठ desgl. Âpast.

लोष्ठक desgl. in घ° (Nachtr. 3).

लोष्टधर् s. लोष्टधर्.

लोष्टान्त s. लोष्टान्त.

लोस्तानी oder लोस्तोनी f. N. pr.

लोहँ 1) Adj. *a) röthlich* Âpast. Çr. 10,29,5. MBh. 1,135,28. — *b) kupfern* und *eisern*. — 2) m. n. *röthliches Metall, Kupfer; später Eisen* und *Metall* überh. m. *Eisen* Râgan. 13,44. n. *Stahl* und *Weissmessing* 45. 32. — 3) m. *a) die röthliche Ziege* Gaut. 15,15. — *b)* wohl *ein best. Vogel*. — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Mannes. — 4) n. *a) ein aus Eisen gemachter Gegenstand, ein solcher Behälter* 208,27. Auch vom *Angelhaken*. — *b) Agallochum* Râgan. 12,98. Bhâvapr. 3,100.

लोहक *Metall* in *अष्ट°, *इन्दु°, *त्रि° und *पञ्च°.

लोहकटक *eine eiserne Kette* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,15,17.

*लोहकपटक m. *Vanguiera spinosa*.

*लोहकान्तक n. *Magneteisen* Râgan. 13,87.

लोहकार 1) m. *Grobschmied*. — 2) f. ई Beiw. der Tantra-Gottheit Atibalâ.

*लोहकारक m. *Grobschmied*.

लोहकिट्ट n. *Eisenrost* Râgan. 13,42.

लोहकील m. *ein eiserner Bolzen* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,8,26.

लोहगिरि m. N. pr. eines *Berges*.

*लोहघातक m. *Grobschmied*.

लोहचर्मवत् Adj. *mit eisernen* oder *metallenen Platten belegt* MBh. 3,15,8.

लोहचारिणी f. N. pr. eines Flusses. v. l. °तारिणी und लोहितारणी.

लोहचूर्ण n. *Eisenrost* Râgan. 13,42.

लोहज 1) Adj. (f. आ) *eisern* Çiç. 19,59. — 2) *n. *a) damascirter Stahl* Râgan. 13,35. — *b) Messing*. — *c) Eisenrost* Râgan. 13,42.

लोहजङ्घ m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Brahmanen.

लोहजाल n. *ein eisernes Netz, Panzerhemd*.

*लोहजित् m. *Diamant*.

लोहतारणी (VP.^{2} 2,147) und °तारिणी f. N. pr. eines Flusses. v. l. लोहितारणी.

लोहदण्ड m. *ein Stab von Eisen* Gaut. 22,25.

लोहदारक m. *eine best. Hölle*.

*लोहद्राविन् 1) Adj. *Kupfer u. s. w. zum Schmelzen bringend*. — 2) m. *Borax* Râgan. 6,241.

लोहनगर n. N. pr. einer *Stadt*.

*लोहनाल m. *ein eiserner Pfeil*.

लोहपट्टिका f. *eine eiserne Platte* Paddh. zu Kâtj. Çr. 4,7 (S. 353, Z. 6. 8. S. 363, Z. 7. 9).

लोहपाश m. *eine eiserne Kette*.

लोहपुर n. N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहपृष्ठ m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel* Kâraka 1,27. *Reiher* nach den Lexicographen (auch Râgan. 19,87).

लोहमँय Adj. (f. ई) *kupfern* oder *eisern*.

*लोहमल n. *Eisenrost* Râgan. 13,42.

*लोहमारक 1) Adj. *Metall calcinirend*. — 2) m. *Achyranthes triandra*.

*लोहमुक्तिका f. *eine rothe Perle*.

लोहमुख m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,40,26.

लोहमेखल 1) Adj. *einen metallenen Gürtel tragend*. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

लोहयष्टी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहर N. pr. eines Gebietes Vikramâñkak. 18,47.

लोहरजस् n. *Eisenfeil* oder *Eisenrost*.

*लोहल 1) Adj. *lispelnd, undeutlich redend*. — 2) m. = प्रङ्गलाधार्य oder प्रङ्गलाचार्य.

*लोहलिङ्ग n. *Blutgeschwür*.

लोहवत्त् Adj. *in's Röthliche spielend*.

लोहवाल m. *eine Art Reis* Kâraka 1,27.

लोहशङ्कु m. *eine best. Hölle*.

लोहशयन n. *ein eisernes Bett* Gaut. 23,8.

*लोहशुद्धिकर m. *Borax* Râgan. 6,244.

*लोहश्लेषण 1) Adj. *Metalle verbindend*. — 2) m. *Borax*.

*लोहसंकर 1) m. *Mischung —, Verbindung verschiedener Metalle* Râgan. 13,143. — 2) n. *damascirter Stahl* Râgan. 13,35.

*लोहसिंहानिका f. *Eisenrost* Bhâvapr. 1,256.

लोहस्थ Adj. *im Eisen befindlich* Spr. 7839.

लोहाकर N. pr. einer Stadt.

लोहाकर्ण Adj. (f. ई) *rothohrig*.

लोहाचल m. N. pr. eines *Berges*. °माहात्म्य n.

लोहाचार्य m. N. pr. eines Âdjâñgadhârin Vardhamânak. 1,50.

लोहाज m. *die rothe Ziege*.

लोहाजवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*लोहाण्ड Adj. (f. ई).

*लोहाभिसार m. *eine best. kriegerische Ceremonie, welche am 10ten Tage nach dem* Nirâgana *stattfindet*. Nach Andern = नीराजन. Vgl. लोहाभिसारिकप्रयोग.

*लोहाभिहार m. = नीराजन.

लोहायस 1) Adj. *von röthlichem Metall, kupfern* Mân. Çr. 1,7,2. — 2) n. *irgend ein mit Kupfer versetztes Metall* oder *Kupfer*.

लोहार्गल n. N. pr. eines Tirtha.

*लोहासव m. *ein best. Eisenpräparat* Bhâvapr. 2,59. Vgl. लोहासव.

*लोहि n. *eine Art Borax*.

लोहित 1) Adj. (f. लोहिता und लोहिनी) *a) röthlich, roth*. लोहिनी Kâd. 28,3 (48,11). 30,16 (53,5). — *b) kupfern, metallen*. — 2) m. *a) eine best. Krankheit der Augenlider*. — *b) ein best. Edelstein* (nicht *Rubin*). — *c) eine Reisart* Râgan. 16, 16. Bhâvapr. 1,280. — *d) *Linsen*. — *e) *Dioscorea purpurea* Râgan. 7,71. — *f) *Cyprinus Rohita*. — *g) *eine Hirschart*. — *h) *Schlange*. — *i) der Planet Mars*. — *k)* N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 12ten Manu. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen*. — δ) eines Flusses (des Brahmaputra). — ε) eines Meeres. — ζ) eines Sees. — η) eines Landes. — 3) *f. लोहिता *a) Mimosa pudica*. — *b) eine roth blühende* Punarnavâ Râgan. 5,117. — 4) *f. लोहिनी *eine Frau von röthlicher Hautfarbe*. — 5) n. *a) rother Stoff* Çat. Br. 14,7,2,20. 2,12. Khând. Up. 8,6,1. — *b) Kupfer, Metall*. — *c) Blut*. लोहितं कर् *Blut vergiessen*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) *Rubin* Garbe zu Râgan. 13,147. — *e) *Safran*. — *f) *rother Sandel*. — *g) *eine best. unvollkommene Form eines Regenbogens*. — *h) *Schlacht*.

लोहितक 1) Adj. (f. °तिका und *लोहिनिका) *röthlich, roth* Âpast. Als Bez. *der fünften unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) (*m. n.) *Rubin* Râgan. 13,147. Çiç. 13,52. — 3) m. *a) eine Reisart*. — *b) *der Planet Mars*. — *c) *N. pr. eines Stûpa. — 4) f. लोहितिका *a) ein best. Blutgefäss*. — *b) eine best. Pflanze*. — 5) *n. *Messing* Râgan. 13,28.

*लोहितकात्माष Adj. *roth gesprenkelt*.

लोहितकशालि m. *rother Reis* Kâraka 1,25.

लोहितकूट N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहितकृष्ण Adj. *röthlich schwarz*. °वर्ण Adj. (f. आ).

लोहितक्षय m. *Blutverlust*.

लोहितक्षयक Adj. *Blutverlust erleidend*.

लोहितक्षीर Adj. (f. आ) *rothe* oder *blutige Milch gebend*.

लोहितगङ्ग 1) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) *°म् Adv. *da wo die* Gañgâ *roth erscheint*.

लोहितगङ्गक N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहितग्रीव Adj. *rothnackig*; m. Bein. Agni's 81,5.

लोहितचन्दन n. *Safran* Bhâvapr. 3,30.

लोहितजङ्घ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

लोहिततूल Adj. *mit rothen Büscheln* Kâṭh. 34,3.

लोहितत्व n. *Röthe.*

लोहितदर्शन n. *das Erscheinen —, Fliessen von Blut* Gaut. 21,22.

*लोहितदला f. *ein Chenopodium* Râǵan. 7,125.

लोहितद्रप्स m. *Blutstropfen* Kauç. 36.

लोहितध्वज 1) Adj. *eine rothe Fahne habend.* — 2) *m. Pl. N. pr. einer best. Körperschaft.

लोहितपचनीय Adj. *beim Kochen roth werdend* Âpast. Çr. 15,3,20.

लोहितपांसु Adj. *rothe Erde habend* Gobh. 4,7,6.

लोहितपात्र Adj. *ein rothes Gefäss in der Hand haltend* Gaut. 23,18.

लोहितपादक Adj. (f. °दिका) *dessen Fusssohlen noch roth sind* (in der ersten Kindheit).

*लोहितपाददेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

लोहितपिण्डी m. *ein rother Klumpen* Çat. Br. 14,6,11,3.

लोहितपित्तिन् Adj. *zum Blutsturz geneigt, daran leidend.*

लोहितपुर N. pr. einer Oertlichkeit.

लोहितपुष्प 1) Adj. *rothblumig.* — 2) *f. ई *Echinops echinatus* Râǵan. 10,142.

*लोहितपुष्पक m. *Granatbaum.*

लोहितप्रवाण Adj. *mit rother Verbrämung* Lâṭy. 8,6,20.

लोहितमय Adj. *blutroth* Harshaṅ. 139,1.

लोहितमिश्र Adj. *mit Blut vermischt* Çat. Br. 12,7,3,4.

लोहितमुक्ति f. *eine Art Edelstein.*

*लोहितमृत्तिका f. *Röthel, rubrica.*

लोहितरस Adj. *rothsaftig* Çat. Br. 13,4,4,10.

लोहितलवण n. *rothes Salz* Kauç. 31.

लोहितवत्स् Adj. *Blut enthaltend.*

लोहितवर्ष *Blutregen* Kauç. 94.

लोहितवासस् Adj. *ein rothes* (Lâṭy. 8,5,8) *oder blutiges Gewand habend.*

लोहितशतपत्र n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*लोहितशबल Adj. *rothschekig.*

लोहितशुक्लकृष्ण Adj. (f. आ) *roth, weiss und schwarz* Çvetâçv. Up. 4,5, v. l.

लोहितसारङ्ग Adj. *rothscheckig* Âpast. Çr. 10, 29,5.

लोहितस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs.*

1. लोहितात्त m. *ein rother Würfel.*

2. लोहितात्त 1) Adj. (f. ई) *rothäugig.* — 2) m. *a) eine Schlangenart.* — *b)* **der indische Kuckuck.* — *c)* *Bein. Vishṇu's. — *d)* N. pr. *α) einer Gottheit* Mân. Gṛhj. 2,14 (Z. d. d. m. G. 36,430). — *β) eines Wesens im Gefolge Skanda's.* — *γ) eines Mannes.* Pl. *seine Nachkommen.* — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) n. *ein Theil des Armes und des Schenkels am Anschluss derselben an den Rumpf,* f. (°तसंज्ञा) *ein an dieser Stelle liegendes Blutgefäss* Bhâvapr. 1,59.

*लोहितागिरि m. N. pr. eines *Berges.*

लोहिताङ्ग m. 1) *der Planet Mars.* — 2) **ein best. rothes Pulver* Râǵan. 13,101.

लोहिताज 1) m. *ein röthlicher Bock* Kauç. 39. — 2) f. आ *eine röthliche Ziege* Kauç. 19. 35.

लोहिताद् Adj. *Blut verzehrend* Mantrabr. 2,3,4.

लोहिताधिप m. *der Planet Mars* VP.² 2,259.

*लोहितानन 1) Adj. *rothmäulig.* — 2) m. *Ichneumon.*

लोहितामुखी f. N. pr. einer Keule.

लोहिताय्, °यति (Kâd. 169,11. Harshaṅ. 139,5) und °यते *roth werden, sich röthen.*

लोहितायन m. Patron. Auch Pl. °यना: Hariv. 1,27,54.

लोहितायनि (metrisch für °नी) f. Patron.

*लोहितायस् n. *Kupfer.*

लोहितायस 1) Adj. *aus röthlichem Metall gemacht;* Subst. *ein solches Scheermesser* Maitr. S. 4,4,4. TBr. 1,3,6,5. 6. — 2) n. *Kupfer* Maitr. S. 2,11,5 (142,7).

लोहितारणी f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9, 18. v. l. लोकृतारणी.

लोहितार्चिस् m. *der Planet Mars* VP.² 2,259.

लोहितार्ण N. pr. 1) m. eines Sohnes des Ghṛtapṛshṭha. — 2) n. des von diesem Fürsten beherrschten Varsha.

लोहितार्द्र Adj. *feucht von Blut, von Blut triefend.*

लोहितार्मन् n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge: Auswüchse von rother Farbe.*

लोहितालंकृत Adj. *mit Roth verziert* Kauç. 47.

*लोहितालु m. *rothe Batate* Râǵan. 7,71. 75.

लोहितावभास Adj. *röthlich.*

लोहिताशोक m. *roth blühender* Açoka.

लोहिताश्व Adj. *mit rothen Rossen fahrend* MBh. 4,55,41. Auch Beiw. Çiva's.

लोहितास्वत्थ m. *ein best. Baum* Kauç. 48.

लोहितास्य Adj. *einen rothen, blutigen Mund habend.*

लोहितास्थि m. *eine rothe Schlange.*

लोहितिमन् m. *Röthe.*

*लोहिती Adv. mit भू *roth werden, sich röthen.*

*लोहितेक्षु m. *rothes Zuckerrohr* Râǵan. 16,86.

*लोहितेत Adj. *rothbunt.*

लोहितोत्पल n. *die Blüthe der Nymphaea rubra.*

लोहितोद् 1) Adj. (f. आ) *rothes Wasser — oder Blut statt Wasser enthaltend.* — 2) m. *eine best. Hölle.*

लोहितोर्णा Adj. (f. ई) *rothwollig.*

लोहितोष्णीष Adj. *eine rothe Kopfbinde tragend* Âçv. Çr. 9,7,4. Lâṭy. 8,5,8. Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Ǵaim. 1,416,8.

लोहित्य 1) m. *a)* **eine Art Reis.* — *b)* N. pr. *α)* eines Mannes. — *β)* eines Flusses (des Brahmaputra). — *γ)* eines Dorfes. — 2) f. आ N. pr. *a)* eines göttlichen Wesens Hariv. 2,109,49. — *b)* eines Flusses.

लोहित्यायनमातृ f. N. pr. eines göttlichen Wesens. v. l. लोहित्या ज्ञनमाता.

लोहिनिका s. u. लोहितक.

लोहिनी s. u. लोहित.

लोहिनीका f. *rothe Glut* Âpast. Çr. 6,9,1.

लोहिन्य (!) m. Patron.

*लोहोत्तम n. *Gold.*

*लौकात्त m. Pl. *eine best. Schule.*

लौकायतिक m. *ein Anhänger der Lehre des Kârvâka, ein Materialist.*

लौकिक 1) Adj. (f. ई) *a) das gemeine Leben betreffend, ihm angehörig, darin vorkommend, gemein, gewöhnlich, alltäglich, landläufig.* — *b)* am Ende eines Comp. *zu der Welt von — gehörig.* — 2) m. Pl. *a) gewöhnliche —, alltägliche Menschen.* — *b) mit der Welt vertraute Männer.* — *c) Menschen* überh. — 3) n. *a) was in der Welt vorgeht, die Gesetze der Welt, allgemeine Sitte.* — *b) die gewöhnliche Beschäftigung.* — *c)* लौकिकेषु (Gegens. वैदिकेषु) so v. a. लोके *in der gewöhnlichen Rede.*

लौकिकत्व n. *Gewöhnlichkeit, Alltäglichkeit.*

लौकिकन्यायसंग्रह m. (Burnell, T.), लौकिकविषयतावाद् m. (Opp. Cat. 1) und °विषयविचार m. Titel von Werken.

लौक्य 1) Adj. *a) zur Welt gehörig, was in der Welt ist.* — *b) über die ganze Welt verbreitet.* — *c) gewöhnlich, alltäglich.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

लौगाक्षि m. Patron. N. pr. eines alten Lehrers.

लौगाक्षिभास्कर m. N. pr. eines neueren Autors.

लौठरथ m. N. pr. eines Mannes.

*लौड्, लौडति (उन्मादे).

लौप्स n. Name eines Sâman.

*लौम Adj. von लोमन्.

*लौमकायन Adj. von लोमक.

*लोमकायनि m. Patron. von लोमक.

*लौमकीय Adj. von लोमक.

*लौमन (vgl. P. 6,4,167) und *लौमन्य Adj. von लोमन्.

*लौमशीय Adj. von लोमश.

लोमकर्षणाक Adj. (f. °णिका) *von* Lomaharshaṇa *verfasst.*

लोमकर्षणि m. Patron. von लोमकर्षण.

*लौमायन 1) Adj. von लोमन्. — 2) Pl. ist Pl. zu लौमायन्य.

*लौमायन्य und *लौमि m. Patron. von लोमन्.

*लौयमानि m. Patron. von लूयमान.

लोलाक् N. pr. einer Oertlichkeit.

लौल्य n. 1) *Unruhe.* — 2) *Unbeständigkeit.* — 3) *Lüsternheit, Gier, Verlangen, — nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

लौल्यता f. = लौल्य 3).

लौल्यवत् Adj. *gierig, habsüchtig.*

लौश n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

लौह् 1) Adj. (f. ई) *a) kupfern, metallen* Âpast. — *b) roth.* — *c) von der rothen Ziege kommend.* — 2) *f. आ *Kessel, ein metallener Kochtopf.* — 3) n. *Metall*, insbes. *Eisen.*

लौहकार m. *Grobschmied.*

*लौहकारि m. Patron. von लौहकार.

लौहचारक m. *eine best. Hölle.* Vgl. लोहदारक.

*लौहड n. *Eisenrost.*

लौहप्रदीप m. Titel eines Werkes.

*लौहभाण्ड n. *ein metallener Mörser.*

*लौहभू f. *Kessel, ein metallener Kochtopf.*

*लौहमल n. *Eisenrost.*

लौहशङ्कु m. = लोहशङ्कु.

लौहशास्त्र n. *ein über Metalle handelndes Lehrbuch.*

*लौहसार *salts of iron* Mat. med. 46.

लौहाचार्य m. *ein Lehrer der Metallkunde.*

*लौहात्मन् m. = लौहभू.

लौहाभिसारिकप्रयोग m. Titel eines Werkes Burnell, T. Vgl. लोहाभिसार.

*लौहायन m. Patron. von लोह.

लौहायस Adj. *von röthlichem Metall, kupfern* Mân. Gṛhj. 1,21.

*लौहासव m. *ein best. Eisenpräparat* Mat. med. 49. Vgl. *लोहासव.

लौहि m. N. pr. eines Sohnes 1) des Ashṭaka. — 2) des Alarka VP.² 4,38.

*लौहित m. Çiva's *Dreizack.*

*लौहितघस्र m. *ein Angehöriger der* Lohitaçvaga.

लौहितास्य Adj. MBh. 4,1738 fehlerhaft für लोहितास्य.

*लौहितीक Adj. *in's Röthliche schimmernd.*

लौहित्य 1) m. *a) eine Art Reis* Çâçvata 382. Karaka 1,27. Vgl. लोहित्य. — *b)* Patron. Auch Pl. — *c)* N. pr. α) eines Flusses (des Brahmaputra). — β) eines Meeres. — γ) eines Berges. — δ) eines Tîrtha. Vielleicht n. — 2) n. *Röthe.*

लौहित्यभट्टगोपाल m. N. pr. eines Autors Burnell, T.

*लौहित्यायनी f. zu लौहित्य 1) *b*).

लौहेयी f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

*लौहेष Adj. *eine metallene Deichsel habend.*

*ल्यी, ल्यिनाति (श्रेषणे).

ल्यप् *das Suffix* य *des Absolutivs* 231,21.

*ल्यी, ल्यिनाति (श्रेषणे).

*ल्वी, ल्विनाति und ल्वीनाति (गतौ).

Nachträge und Verbesserungen.

1. अक 1) *Unheil* Kâçikh. 24,17.

अकदृद् Adj. *nicht schlecht —, gut redend* Çiç. 14,1.

अकलि Adj. *nicht streitend, — hadernd* Çiç. 19,98.

अकल्ककलिल Adj. *von keiner Gemeinheit beseelt* Çiç. 19,98.

अकल्मष m. N. pr. des 4ten Manu Matsjap. 9,17.

अकाकु Adj. *unverändert von der Stimme* Çiç. 11,1.

अकामविक्रिय Adj. *keine Liebesregung empfindend* Hem. Par. 2,112.

अकुञ्चित Adj. *nicht krumm, gerade* Vîsav. 285,6.

अकृच्छ्रलङ्घ Adj. *ohne Beschwerden zurückzulegen* (Weg) Râǵat. 3,224.

*अक्ति f. *Salbung* Zach. Beitr.

अक्रियाक Adj. *unthätig, unbeweglich* Çiç. 20,17.

अक्लेद्य, Nom. abstr. °त्व n. Vâmanap. 9.

2. अक्त 7) vgl. Zach. Beitr.

अक्ततधाना f. Pl. Gobh. 3,3,6 nach dem Comm. *geröstete Gerstenkörner.*

अक्तर् 2) *l)* zu streichen; vgl. Zach. Beitr.

अक्षञ्ज Adj. *nicht hinkend, hübsch gehend* Vîsav. 285,7.

अक्षात 2) *a)* Matsjap. 234,4.

अखिललोकनाथ m. *Beschützer aller Welten* (Vishṇu) Bhâg. P. 2,7,15.

अगण्य Adj. *nicht zu zählen.* Nom. abstr. °ता Çiç. 16,6 (in der neueren Ausg.).

अगस्तिकुसुम m. *die Blüthe von Agati grandiflora* (der Sonne geweiht) Bhavishjap. 92,*b*. 119,*b*. 137,*b*.

*अगस्ती und *अगस्तीय zu streichen; vgl. *आगस्ती und *आगस्तीय.

अगुण्यता f. Çiç. 16,6 fehlerhaft für अगण्यता.

अग्नि 7) so v. a. अग्निक्षेत्र Âpast. Çr. 14,8,5.

अग्निजिह्व m. N. pr. eines Vetâla Kâçikh. 68,73.

अग्निपूत Adj. *durch Feuer gereinigt* Ind. St. 9,115.

अग्निवर्चस् Adj. *den Glanz des Feuers habend* Kâçikh. 10,30.

अग्निशकटी f. *ein Wägelchen mit einem Kochheerd* Alaṁkarat. 10,*b*.

1. अघ 5) *ein Almosen von vier Bissen* Mârk. P. 29,35. — 8) *c)* auch *vorhin* Hem. Par. 1,171.

अघगवर् Adj. *vorangehend* Brahma-P. Uttarakh. 18.

अघतोरथ Adj. *dessen Wagen andern vorangeht* Sâj. zu ṚV. 10,39,11.

अघभाग auch *der erste Antheil* Vasishṭha 11,5.

अघवक्र n. = अघवक्त्र.

3. अघक् m. *kein Planet* Vîsav. 113,3.

अघेसर् 2) *der vorzüglichste unter* (Gen.) Khaṇḍapr. 105.

अघेसरी mit भू *an die Spitze kommen* Nîlak. 112 (113).

अघशंसिन् Adj. Nârada (a.) 2,1,33 nach den Commentatoren *auf Unheil bedacht* oder *eines Andern Vergehen angebend.*

अङ्क 10) zu *Platz, Stelle* vgl. Zach. Beitr.

अङ्कावङ्क n. = अङ्काङ्क (so TS.) Maitr. S. 2,8,7 (112,4).

अङ्कीकृ auch so v. a. *bewirken* Subhâshitâv. 1489.

अङ्कुश 1) *b)* n. Subhâshitâv. 643.

अङ्कुशेश्वर N. pr. eines Tîrtha an der Narmadâ Matsjap. 191,1.

अङ्गज 3) Pârçvan. 5,40. Matsjap. 4,1.

अङ्गभूत n. N. pr. eines Tîrtha Matsjap. 22,51.

अङ्गलोमन् n. Pl. *die Haare am Körper* (Gegensatz केशास्त) Gobh. 3,1,4.

अङ्गवाकक Adj. (f. °किका) *die Glieder streichend* Matsjap. 24,14.

अङ्गारक 2) f. °रिका *ein mit Kohle gemachtes Zeichen auf der Stirn* Kathârṇava 28,62,*a*.

अङ्गारवाकिका f. N. pr. eines Flusses Matsjap. 22,35.

अङ्गारसात् Adv. mit कर् *auf Kohlen legen* Comm. zu Âpast. Çr. 13,24,18.

अङ्गारीय Harshaṁ. (1936) 475,11.

अङ्गारेश्वर N. pr. eines Tîrtha Matsjap. 189,9. 190,58.

अङ्गुलराजि m. *eine Schlangenart* Suçr. 2,265,16.

अङ्गुलीभङ्ग m. *das Krümmen der Finger* (zum Spotte) Matsjap. 186,41.

अच् mit समुद् (auch Nachtr. 4) *sich erheben* Sa-mketik. 5,33.

अचरित n. M. 8,49 nach Mit. zu Jâǵ. 2,40 *das Nichtessen, Enthaltung von Speisen.*

अचरिष्यत् Adj. *der das Gelübde nicht einhalten will* Gobh. 3,1,13.

अचिररोचिस् Çiç. 6,28.

अचिरोढा Çiç. 10,43.

अच्कन्द् (Nachtr. 2), °तस् = अच्कन्देन Nârada (a.) 2,1,29.

*अच्कमाण्डक Zach. Beitr.

अँच्छिद्रयामन् zu streichen. Es ist verlesen für अँछिद्रयामन्.

अँच्छिन्नपत्र, f. आ.

अजगति Adj. etwa *steil* oder *mit Zickzackwegen versehen* (Berg) MBh. 1,207,46. Anders Nîlak.

अजननि Sarasvatîk. 1,71.

अजराजरिष्णु Adj. *durch Alter nicht hinfällig werdend* Khila 6 zu ṚV. 10,151.

अजीवनि Sarasvatîk. 1,71.

अजन्य Bhadrab. 4,21. 23.

अजातरजस् Adj. *noch blüthenstaublos* und zugleich *noch nicht menstruirend* Spr. 378.

1. अजाद्य, das Sternchen zu streichen.

अजू Adj. *nicht vorwärts dringend* ved. Citat bei Sây. zu ṚV. 7,82,3.

अँजोष, f. आ.

अज्ञातलिप्सम् Adv. *mit unbekanntem Begehren*, so v. a. *nicht um eine bestimmte Gabe bittend* MBh. 12,9987. °लिप्साम् ed. Bomb. 12,278,20.

अञ्जन m. nach dem Comm. = शिश्न Kâçikh. 1,36. — Zu 1) *f*) *g*) vgl. Zach. Beitr.

अटाट्या f. *das Herumwandern* Subhâshitâv. 574.

2. अट् 1) vgl. Zach. Beitr.

अणाकिलपाटक N. pr. einer Stadt (Anhalvâr) Ind. Antiq. 6,195. fgg.

अण्ठ्, अण्ठति eine Gegend *besuchen* Sadbh. P. 92,b. रुगण्ठित *heimgesucht von* also richtig.

अतद्वीर्यविदम् Adj. *dessen Mannheit nicht kennend* Bhâg. P. 6,17,10.

अतितर्पण n. *Uebersättigung* Bhâvapr. (Hdschr.) 36,b nach Aufrecht.

अतितुद् Adj. *heftig stossend, — geisselnd* Çiç. 19,3.

अतिनयन in दक्षिणातिनयन weiter unten.

अतिनिर्लिप्त Adj. *ganz unbefleckt* Pañkar. 1,1,4.

अतिप्रणय auch *Feuerentnahme* Gobh. 4,4,6.

अतिप्रलोभित Adj. *in hohem Grade angelockt —, hingezogen zu* (Loc.) Bhâg. P. 4,29,54.

अतिप्रविलम्बित Adj. *zu sehr vorhängend* Suçr. 2,239,5.

अतिप्रविष्ट (Nachtr. 2) auch *zu tief eingesunken* (Auge) Suçr. 2,358,17.

अतिप्रवृत्त Adj. (f. आ) *sehr mit Etwas beschäftigt* 119,15.

अतिप्रेषण n. *das darüber hinaus Auffordern* Comm. zu Âpast. Çr. 12,27,7.

अतिप्रेषितर् Nom. ag. *der darüber hinaus auffordert* Comm. zu Âpast. Çr. 12,27,6.

अतिप्रैष m. = अतिप्रेषण Comm. zu Âpast. Çr. 12,27,6. 7.

अतिभय auch *grosse Furcht* Git. 3,3.

अतिरज्ञस्वल Adj. *ganz von Leidenschaft erfüllt* Bhâg. P. 5,14,9.

अतिरटित n. *heftiges Kreischen.* Pl. Spr. 379.

1. अतिरस auch *heftiges Verlangen.* °तस् Kathâs. 47,120.

अतिरिरंसा f. *grosse Geilheit* Bhâg. P. 3,23,11.

अतिरुष्ट Adj. *sehr erzürnt* Bhâg. P. 4,19,34.

अतिरोचमान m. *mit noch schöneren Haarwirbeln am Halse versehen* (Pferd) Çiç. 5,4.

अतिरोदन n. *übermässiges Weinen* Hem. Par. 1,224.

अतिलालवत् Adj. *stark den Speichel triefen lassend* Suçr. 2,281,14.

अतिलोलुप Adj. *heftige Begierden habend* Bhâg. P. 3,20,23.

अतिलौल्यवत् Adj. *zu —, sehr gierig* Kathâs. 22,200.

अतिवरीयंस् Adj. *ganz vorzüglich* Hem. Par. 2,91.

अतिवल्लभ auch *viel lieber als* (Abl.) Hem. Par. 1,431. Bhâg. P. 9,9,43. Nom. abstr. °ता f. Pañkat. 221,4. 5.

अतिवाकन n. in कालाति° weiter unten.

अतिविक्लव Adj. (f. आ) *sehr niedergedrückt, — betrübt* Hariv. 7101. Prab. 91,5.

अतिविगर्ह्य Adj. *sehr tadelnswerth.*

अतिविग्रयकिन् Adj. *zu viel Krieg führend* Kâm. Nitis. 9,74 (विद्वानति° zu lesen).

अतिविज्ञ Adj. *sehr kundig, — gelehrt* Verz. d. Oxf. H. 141,a,20.

अतिविमनस् Adj. *sehr entmuthigt, ganz verzagt.*

अतिविराजिन् Adj. *überaus prächtig.*

अतिविरूप Adj. (f. आ) *sehr missgestaltet, — unförmlich, — hässlich.*

अतिविलम्ब m. *langes Zögern.*

अतिविषम Adj. (f. आ) auch *sehr beschwerlich, — unbequem* Spr. 1871.

अतिविस्तर Adj. (f. आ) *sehr ausführlich* Verz. d. Oxf. H. 63,a, No. 111.

अतिविस्मय Adj. *überaus staunenswerth* Bhâg. P. 3,13,42.

अतिविस्रत्व n. *starker muffiger Geruch.*

अतिश्रद्दधा (auch Nachtr. 1), Nom. abstr. °ता f. Kâraka 2,5.

अतिसस्पृक् Adj. (f. आ) *grosses Wohlgefallen findend an* (Loc.) Hem. Par. 2,32.

अतिस्फुट Adj. (f. आ) *ganz deutlich vor Augen liegend* Çiç. 14,26.

अतीचार (Nachtr. 2) m. 1) = अतिचार 2) Kâçikh. 56,23. — 2) *Uebertretung.* व्रतातीचार Hem. Par. 1,385. Vgl. निरतीचार weiter unten.

अतीरेकँ, so zu betonen.

अतुन्दिल Adj. *nicht dickbauchig* Harshak. (1936) 481,11.

अतुषारकर m. *die Sonne* Çiç. 9,7.

अत्यत्तिक, lies सन्नात्यात्तिके.

अत्यल्प auch *viel geringer als* (Abl.) Hem. Par. 2,190.

अत्यायक् m. *heftiges Bestehen auf* (Loc.) Hem. Par. 2,118.

अत्यानन्द् auch *übergrosse Freude* Kathâs. 55,184.

अँदब्धनीति, zu lesen अँदब्धधीति *dessen Einsicht nicht zu täuschen ist* oder *dessen Absicht man nicht vereitelt.*

अदानीय Adj. *kein Geschenk verdienend* Âpast. Çr. 13,7,13.

अदास, Nom. abstr. °ता f. MBh. 2,81,28.

अदुन्वत् Adj. *keine Gewissensbisse empfindend, leichten Herzens* Hem. Par. 1,185.

अदूष्य Adj. *nicht dem Verderben ausgesetzt* Hem. Par. 2,147.

अदृष्टरजस् Adj. f. auch *die Regeln nicht habend* Halây. 2,329.

1. अदोष auch *kein Fehler* Sây. zu ṚV. 1,13,1.

अर्द्युत्, so zu accentuiren.

अधःकाय m. *Unterkörper* MBu. 3,252,7.

अधरारुचक n. *reizende Lippen* Kâd. 157,7 (275, 2. 3. ed. Pet. 139,19). 73,1 (ed. Pet.) Vgl. ओष्ठरुचक und ओष्ठरुचिर weiter unten.

अधरौष्ठरुचक dass. R. 4,33,40.

अधर्मचरण n. *ungesetzliches —, sündiges Verfahren* Gobh. 3,1,15.

अधस्पदँ, Z. 3 lies अधस्पदम्.

अधारायक् m. *der nicht aus fliessendem Wasser geschöpfte* Graha Âpast. Çr. 12,18,11.

अधिकाधिक auch *überaus gross* u. s. w. Hem. Par. 1,394. 430. °म् Adv. *immer mehr und mehr* 2,391.

°अधिकृति f. *Obergewalt über* Kâç. 22,90.

अधिकेतनम् Adv. *an das Banner* Çiç. 17,20.

अधिनागम् Adv. *auf die Elephanten* und zugleich *auf die Schlangen* Çiç. 19,45.

अधिनिशम् Adv. zur —, *in der Nacht* Çiç. 11,28.

अधिमुक्त 1) Adj. s. u. 1. मुच् mit अधि. — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇ. 52,15.

अधिरुक्ममन्दिरगवाक्षम् Adv. *am Luftloch des goldenen Palastes* Çiç. 13,35.

°अधिरुक् (Nachtr. 1) auch *sich emporwindend an* Çiç. 7,46.

अधिरूढ 1) Adj. s. u. 1. रुह् mit अधि. — 2) *f. आ *eine Frau vom 55sten bis zum 60sten Jahre* Bhâvapr. (Hdschr.) 46,*a* nach Aufrecht.

अधिरोपण auch *das Uebertragen auf* (Loc.) Sarasvatîk. 1,72.

अधिरोहण 1) mit Gen. Kâç. 19,15.

अधिरोहिणी Harshaṅ. 109,5.

अधिलवङ्गम् Adv. *auf der Gewürznelke* Çiç. 6,66.

अधिवक्षम् Adv. *an die* oder *an der Brust* Çiç. 18,22.

°अधिवीर् m. *ein Hauptheld unter* Uttamaṅ. 34.

अधिश्रेष्ठि Adv. *auf* Çreshṭhin (werfen) Hem. Par. 2,67.

अधिष्ठान 1) in der Baukunst *Grundlage, Fundament* Râm Râs, Architecture, S. 4 nach Aufrecht. — 5) auch buddh. *Macht, mächtiger Wille;* vgl. Lalit. 34,4. 6. 7.

अधीशितृ *Oberherr.* जगताम् Çiç. 13,21.

अधृष्य 1) *b*) vgl. Zach. Beitr.

अधोवर्चस् ist Conjectur, die Hdschrr. lesen अधो-वचस्.

अधोवासस् n. *Untergewand* Mahânâṭaka nach Aufrecht.

अध्यधम् Adv. *auf dem Wege* Çiç. 12,32.

अध्याकाशम् Adv. *in der Luft* Çiç. 18,78.

°अध्यापिन् Adj. *lehrend* Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,20.

अध्याम 4) *= प्रूर्ष Zach. Beitr.

अध्युरस् Adv. *auf der* oder *auf die Brust* Çiç. 13,11.

अधन् 8) vgl. Zach. Beitr.

अनग्नक (f. °ग्निका) *nicht nackt;* f. so v. a. *nicht mehr nackt gehend, mannbar* Vasishṭha 5,2.

अनङ्गलतिका f. N. pr. einer Apsaras Kâç. 9,9.

अनङ्गलेखा f. 1) *Liebesbrief* Çiç. 7,89. — 2) ein Frauenname Vâsav. 225,4. 226,1.

अनङ्गवती f. ein Frauenname Vâsav. 130,1.

अनड्वाह्, f. अनड्वाही als Adj. *einen Wagen ziehend* Maitr. S. 2,6,3 (64,18). Vgl. TS. 1,8,3,1 (वहिनी धेनुः).

अनतिप्रणीत Adj. *nicht vorübergebracht, zurückgelassen* (Feuer) Gobh. 3,7,16.

अनतिललित Adj. Kâm. Nîtis. 12,9 fehlerhaft für अनभिलषित.

अनतिलुलित Adj. *nicht stark berührt* Çik. 61, v. l.

अनधीतिन् Adj. *der den* Veda *nicht studirt hat* Kâç. 43,45.

अननुचर Adj. *ohne Begleiter* Gobh. 3,5,36.

अननुवषट्कार Adj. *nicht von dem wiederholten* Vashaṭ-*Ruf begleitet* Âpast. Çr. 12,23,9.

अनन्त, f. ई N. pr. der Gattin des Manu Svâjambhuva Matsjap. 4,33.

अनन्ताय m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 1878, S. 7.

अनन्तिकस्थ Adj. *nicht in der Nähe seiend, entfernt* Sâj. zu ṚV. 1,165,2.

अनन्नश्रद्धाजनन (Conj.) Adj. *keine Esslust machend, den Appetit vertreibend* Karaka 1,25 (Calc. Ausg. 151,9).

अनन्यगामिन् Adj. *zu keinem Andern gehend* Mahîdh. zu VS. 7,10.

अनन्यज्ञ 2) Harshaṅ. 16,21. 57,22.

अनन्यवाच्य Adj. *keinem Andern zu sagen* Verz. d. Oxf. H. 28,*b*,88.

अनन्वित (Nachtr. 1), Nom. abstr. °त्व n. Alaṅkâr. 13,*a*.

अनपवृत्त Çâṅkh. Çr. 13,4,4 fehlerhaft für अनपवृक्त.

अनपशब्दम् Adv. *grammatisch richtig* Çiç. 14,20.

अनभिघंसयत् Adj. *nicht bespritzend* Âpast. Çr. 12,14,15.

अनभिनिर्वृत्त Adj. *nicht zu Stande gekommen, — vorhanden.* Nom. abstr. °त्व n. P. 6,1,101, Sch.

अनभिनिविष्ट Adj. *nicht auf seinem Kopfe bestehend* Hem. Jog. 1,52.

अनभ्युदित Adj. *nicht ausgesagt, — ausgedrückt* Kenop. 4.

अनर्वाण 1) ṚV. 8,31,12. — 2) ṚV. 5,51,11.

अनल्, °लति *zu Feuer werden* Subhâshitâv. 3128.

अनलसख m. *Wind* Çiç. 17,55.

अनवकेशिन् Adj. *üppig belaubt* Harshaṅ. 202,3 (485,3).

अनवद्यानीय, so zu lesen st. अनवद्नीय und Maitr. S. 2,5,5 (54,3) hinzuzufügen.

2. अनवधान Hem. Par. 2,410.

अनवबुद्ध Adj. *nicht wahrgenommen* Çiç. 12,39.

अनवमृद्य Adj. *nicht unter die Füsse zu bringen, nicht unterzukriegen.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 37,11.

अनवलिप्त Adj. *nicht hochmüthig, nicht stolz* Hariv. 4243.

अनवलोकयत् Adj. *nicht hinsehend.* पथा *nicht umsehend* MBh. 12,9,19. *nicht hin nach* (Acc.) Bhag. 6,13.

अनवक्लिसित Adj. *dem kein Leid zugefügt den ist* Sâj. zu ṚV. 4,42,10.

अनशन Adj. *keine Speise habend* Sâj. zu I 39,2.

अनस्ति am Anfange eines adj. Comp. *nic handen* Naish. 12,89.

अनागत 2) Loc. *in der Zukunft* M. M Ren. 299.

अनात्मवेदिन् Adv. *sich selbst* oder *den Â nicht kennend.* Nom. abstr. °दिता f. Çiç.

अनादिशत् Adj. *nicht vorschreibend, sein willigung versagend* Hem. Par. 1,443.

अनाभु Adj. als Beiw. Rudra's Maitr. S. 1,8, 10). अनार्भव st. dessen Âpast. Çr. 6,11,3.

अनामिष (Nachtr. 1), lies *keinen Gewinn bri*

अनार्भव Adj. s. u. अनाभु oben.

अनाल Adj. *stengellos* Çiç. 19,84.

अनालीढ Adj. *nicht beleckt* Ragu. 10,46.

अनालोचित Adj. *nicht erwogen, nicht ü* Pañkat. 239,4. Spr. 168.

अनावर्तयत् Adj. *nicht umdrehend* Çâṅkh 16,1,20.

अनाविग्न Adj. *nicht in Aufregung gerati bestürzt* Hariv. 4234.

अनावृत (auch Nachtr. 1) auch *nicht einge sen, frei, sui juris; offen, frei* (Blick, Rede) 2. अनाश (vgl. Nachtr. 1) m. *das nicht zu Gehen* Çiç. 18,31.

अनाश्रमिन् Adj. *zu keinem* Âçrama 3) Hârîta in Prâjaçittav. 209,*a* und Daksha 154,*a*.

अनासनयोगविकित Adj. *dem kein Sitz an worden ist* Âpast. 1,6,26.

अनिदाघदीधिति m. *der Mond* Çiç. 13,51.

अनिर्लोडित Adj. *nicht genau durchforsc* 2,27.

अनिर्विष्ट Adj. 1) = अनिविष्ट. — 2) *nich tragen, nicht bezahlt.*

अनिलगुल्मिन् Adj. = वातगुल्मिन् Suçr. 2

अनिलसंभव m. Bein. *des Feuers, des Fe tes* MBh. 2,31,48.

अनिलात्मज m. Patron. Bhîma's Çiç. 13

अनिविष्ट Adj. *der sich nicht häuslich ni lassen hat, unverheirathet* MBh. 1,195,24.

अनिश्चेय Adj. *nicht zu entscheiden* Sâj. 1,165,1.

अनैनिःशस्त, Accent zu streichen, da das

im Voc. steht.

अनिःसरत्त् Adj. *nicht herauskommend* Pañkat. 196,8.

अनीदृगात्मन् Adj. *einzig in seiner Art* Çiç. 14,43.

अनीदृश Adj. *ungehörig* Kampaka 135.

अनुकम्पक 1) mit Gen. Çaunaka 5,4.

अनुकार 2) Kâtjapr. 134,15. Verz. d. Oxf. H. 307, b,35.

अनुक्त auch *unaufgefordert.*

अनुगापन n. *das Nachsingenlassen* Gobh. 3,2,54.

अनुतर्ष *Durst* und *ein berauschendes Getränk* Çiç. 10,2.

अनुत्सारित Adj. *nicht beseitigt, — abgethan* Nirada (a.) 1,2,42.

अनुत्सूत्रपदन्यास Adj. (f. आ) *wobei kein Schritt gethan wird, der den Regeln der Politik widerspräche* und zugleich *wobei kein Wort gebraucht wird, das den grammatischen Regeln widerspräche,* Çiç. 2,112.

अनुदक्या Adj. f. *nicht die Menses habend* Vasishṭha 5,2.

अनुदात्ततर, lies P. 1,2,40, Sch.

अनुनीति f. *freundliches Benehmen, Freundlichkeit* Çiç. 16,55.

अनुपनाक् m. *kein anhaltender Groll* Lalit. 36,2.

अनुपरिक्रामम् Absol. *umkreisend* TS. 5,3,2,3. 10,1.

अनुपलीढ Adj. *nicht beleckt* Kauç. 33.

अनुपारत Adj. *nicht abstehend von* (Abl.) Ragh. 16,3.

अनुबन्ध, vgl. Zach. Beitr.

अनुबिम्बन n. *das Sichabspiegeln* Naish. 12,85.

अनुमेय (Nachtr. 4) *zu messen* an der angegebenen Stelle.

अनुरसित 1) Adj. s. u. 1. रस् mit अनु. — 2) n. *Widerhall.*

अनुवर्णयितव्य Adj. *zu schildern, auseinanderzusetzen, mitzutheilen* Suçr. 1,13,19. 14,5.

अनुव्रज्य Adj. *zu begleiten* Jâén. 3,1.

अनुशयवत्त् Adj. *Reue empfindend* Çiç. 8,61.

अनुशासिन् am Ende eines Comp. auch *regierend* Vârâhap. Kap. 208.

अनुशिष्टि f. *Befehl* Karaka 3,8. Dhâtup. 24,67.

अनुश्रोतव्य Adj. *zu hören, zu vernehmen* Suçr. 1,13,19. 14,5.

अनुषक्ति f. *das Anhaften* Verz. d. Oxf. H. 307,*b*,36.

अनुषर Adj. Gobh. 4,7,8 fehlerhaft für अनूषर, wie nach Knauer ein Comm. liest.

अनुष्टुप्कारम् Absol. *in eine* Anushṭubh *verwandelnd* Âçv. Çr. 6,3,12.

अनुष्टुब्गायत्रीकारम् Absol. *in eine* Anushṭubh *und in eine* Gâjatrî *verwandelnd* Âçv. Çr. 6,2,8.

अनुष्ठिति f. = अनुष्ठान 1) Sâṅkhjapr. 7,73.

अनुर्ष्यदे Dat. Infin. zu 1. स्यद् mit अनु RV. 2,13,2.

अनुसंतति Adv. *in ununterbrochener Reihenfolge* Çiç. 20,11.

अनुसंधानीय Adj. *worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat* Comm. zu Kâtjâd. 2,199.

अनुसृतवत्सा f. (sc. विवृत्ति) *ein Hiatus zwischen einer kurzen und einer langen Silbe* Prâtiçâkh. 108.

अनूच्यमानत्व n. *das Studirtwerden* Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 3.

अनूढ auch *unverheirathet* vom Manne AK. 2, 7,35. H. 526.

अनृणीकरण n. *das Befreien von einer Schuld* Hem. Par. 1,38.

अनृतवादिन्, Nom. abstr. °दिता f. Çiç. 14,4.

अनेक, Compar. °तर Vîsav. 220,2.

अनेलमूक Adj. wohl *stumpfsinnig* Harshaṅ. (1936) 28,2. Vgl. अनेऽमूक.

2. अनौषध Adj. *wogegen es kein Heilmittel giebt* Çiç. 17,7.

अन्त 5) अन्ताय कर् so v. a. *auf Tod und Leben kämpfen* MBh. 1,101,10.

अन्तःपुराधिपत्य n. *Herr —, Besitzer eines Harems* Vasishṭha 29,12.

अन्तनामन् (Nachtr. 1), so betont TS. 7,4,8,1.

अन्तरावेदि, so zu lesen st. °वेदी. Vgl. H. an. 3, 185. Viçva im Comm. zu Çiç. 19,65. Die Bedeutung ist wohl *Scheidewand.*

अन्तर्गेह n. = गर्भगृह 2) Kâçikh. 64,68.

अन्तर्मास (Nachtr. 1) Âpast. Çr. 10,8,12.

अन्तर्लीन Adj. *hineingeschlüpft, drinnen steckend, steckend in* (im Comp. vorangehend). °म् Adv. *innerlich.*

अन्तर्वावत् Adv., lies °वत्त् (von *अन्तर्व *graviditas*) Adj. *gravidus, voll.*

अन्त्यार्ध m. *Hintertheil* M. Müller, Ren. 323.

*अन्त्रावरण n. *Eingeweide* Deçîn. 1,85. 157.

अन्धू Çiç. 11,7.

अन्धक 2)*b*)γ) eines Schergen Jama's Kâçikh. 8,71.

अन्धतामिस्र 2) wohl m. wie °क Vâmanap. Kap. 11. रोषान्धतामिस्रे Anarghar. S. 153.

अन्धंभविष्णु (auch Nachtr. 2) Anarghar. 5,11. Nom. abstr. °ता f. Naish. 19,36.

अन्नविकार auch *zubereitete Speise* P. 5,1,2, Vârtt. 4.

अन्नविकृति f. dass. MBh. 13,145,12.

अन्नविद्वेष m. *Widerwille gegen Speise, Appetitlosigkeit.* °कर Adj. (f. ई) *diese bewirkend.*

अन्नावृध्, so zu betonen.

अन्यथाकरण n. *das Aendern* Kampaka 72. 171.

अन्यथाभवन (Conj.) n. *das Anderswerden* Kampaka 318. fg.

अन्यराष्ट्रिय Adj. = अन्यराष्ट्रीय Kâṭh. 37,11.

अन्यलोकमय Adj. (f. ई) *messingen* Halâj. 1,131.

अन्यवर्ण, Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,117,16.

अन्यापदेश m. (Nachtr. 2) = अन्योक्ति 2) Subhâshitav. 9.

अन्यायिन् Adj. *sich ungebührlich betragend* Uttamaṅ. 172.

अन्योक्ति, die erste Bedeutung nach Aufrecht zu streichen.

अन्योक्तिमुक्तावली f. und अन्योक्तिशतक n. Titel von Werken.

अन्यौदर्य, so zu betonen.

अन्वञ्जिरवति Adv. *längs der* Agiravatî Harshaṅ. (1936) 132,11.

अन्वष्टकी (s. u. अन्वष्टका) Vasishṭha 11,43.

अन्वारोकण Vishṇu in Mit. zu Jâgñ. 1,86, Z. 4

अन्वेषिषिषु Adj. als Erklärung von दिदृक्षु Comm. zu R. ed. Bomb. 1,1,71.

अपकर्षसम (auch Nachtr. 1) lies Njâjas.

अपक्रामम् Absol. *weggehend* Maitr. S. 1,4,12 (61,8.12).

अपक्षपातिन् Adj. *mit den Flügeln nicht fliegend* und *parteiisch für* Vishṇu (अ) Vîsav. 113,1. Auch **unparteiisch.*

अपचिकीर्षु Adj. *Jmd zu nahe zu treten beabsichtigend* Kâçikh. 43,66.

अपतंसन n. *das Herausfallen* Verz. d. Oxf. H. 313,*a*,27.

अपपात्र, f. आ Vasishṭha 20,16.

अपमृद् Adj. *unerfreulich* Çiç. 19,9.

अपयाण (!) n. Vasishṭha 15,19 nach Bühler *das Abbüssen einer Sünde.*

अपयोधरव Adj. *kein Kampfgeschrei mehr erhebend* Çiç. 19,21.

अपयोधरवारण Adj. *durch keine Wolken aufgehalten* Çiç. 19,21.

अपररात्रि f. *die zweite Hälfte der Nacht* Comm. zu TS. 1,688,1 v. u.

अपरवल्लभ m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 370. अपरबल्लव v. l.

अपराजित m. auch N. pr. eines Çrutakevalin bei den Digambara Bhadrab. 1,17. Vardhamânaṅ. 1,43.

अपरिवृत, der Accent zu streichen.

अपरिव्रढिमन् m. *Unvermögen zu* (Infin.) Çiç. 5,41.

अपरिषक्त Adj. *nicht umschlungen —, nicht begleitet von* (Instr.) Çaṅk. zu Bâdar. 3,1,1.

अपर्याण Adj. (f. आ) *ungesattelt* Kâd. (Çaka 1793) 192,14.

अपर्क्राण (Nachtr. 4), nach Aufrecht Text und Comm. अपरिक्राण.

अपवाह् 5) *Lockton* Çiç. 6,9.

अपविद्या f. *schlechtes Wissen, Unwissenheit* Mârk. P. in Çâktân. Kap. 1. Kirât. 16,32.

अपशील Adj. *ungesittet, gemein* (Person) Kâçikh. 75,37.

अपसुब्रह्मण्य Adj. *ohne den* Subrahmaṇja Comm. zu Âpast. Çr. 12,23,13.

अपस्पश (Nachtr. 3), an der angeführten Stelle zugleich *ohne die Einleitung* Patañgali's *zum* Mahâbhâshja.

अपाकेस्थ् zu streichen; vgl. आपाकेस्थ्.

अपाच्य् 1) RV. 8,28,3.

अपानुनुत्सु Adj. mit Acc. *zu verscheuchen —, zu entfernen beabsichtigend* Kâçikh. 81,4.

अपारायणीय (Nachtr. 3) ist nach Aufrecht Adj. *nicht dem* Pârâjaṇija *gemäss.*

अपार्थी Adv. mit कर् *verschmähen* Z. d. d. m. G. 36,510.

अपावृत् Adj. *keine Fesseln kennend, ungehemmt* Bhâg. P. 5,18,5. 11,29,12.

अपुनर्निवृत्ति f. *Nichtwiederkehr* Çiç. 14,64.

अपुरोगव AV. 20,135,7.

अपेय, f. आ.

अप्रणत Adj. *nicht vorgebeugt* Gobh. 1,2,15.

अप्रति auch Adv.

अप्रतिगत Adj. als Erklärung von अप्रतीत Sâj. zu RV. 4,42,6.

अप्रतिवारित Adj. *nicht zurückgehalten, — abgehalten, — abgewehrt.*

अप्रतिविन्दमान Adj. *Nichts wissend von* (Acc.) MBh. 1,192,14.

अप्रभूत Adj. *nicht ausreichend* Çiç. 10,83.

अप्रयोगिन् Adj. *nicht angefügt —, nicht ausgesprochen werdend* Zach. Beitr.

अप्रविष्ट Adj. 1) *nicht eingetreten —, nicht eingedrungen in* (Loc.) Bhâg. P. 2,9,34. 7,49,4. — 2) *nicht betreten* Ragh. 11,18.

अप्राप्तरजसी Adj. f. *noch nicht die Menses habend* Gṛhjâs. 2,18 in Z. d. d. m. G. 35,544.

अप्राप्तविभाषा f. = अप्राप्तविकल्प P. 1,3,43, Sch.

अप्राप्तव्यवहार (Nachtr. 3) Nârada (a.) 1,1,54.

अप्राय् Adv. RV. 5,80,3.

अप्रावेश्य n. *das Vorrecht der Unbetretbarkeit für* (Gen.) Ind. Antiq. 9,175.

अप्रेक्ष्यमाण Adj. *nicht gesehen werdend, dem Auge entzogen* Hem. Par. 1,247.

अप्सा, lies अपुंस्.

*अप्सुचर् Adj. *in den Gewässern wandelnd.*

अबन्धुर् (Nachtr. 4), °म् Adv. *traurig* Çiç. 6,29.

अबलाग्नि Adj. *schlecht verdauend.* Nom. abstr. °ता f. Kampaka 498.

अब्धिमथन n. Titel eines Werkes in Apabhraṁça Alaṁkâr. 7,*b*.

अभवनि f. *das Nichtsein, Tod* (bei Verwünschungen) Subhâshitâv. 1019.

अभिकृष्णम् Adj. zu Kṛshṇa *hin* Çiç. 13,41.

अभिक्रान्ति, so zu betonen.

अभिक्रामम् Maitr. S. 1,4,12 (61,10).

अभिचैत्यम् Adv. *gegen den Fürsten der* Kedi Çiç. 2,1. 20,3.

अभिज्ञ्, °ज्ञति *erfahren —, verständig werden* Kulârṇava 9,60.

अभिताडन n. *das Schlagen, Schlag* Çiç. 17,15.

अभिदूतम् Adv. *zum Boten hin* Çiç. 17,5.

अभिमन्थ ist mit * zu versehen.

*अभिमर्, vgl. Zach. Beitr.

अभिमुखीकृति in विषयाभि°.

अभियान, nach 1) ein * zu setzen.

अभिरक्ष्य Adj. *zu hüten vor* (Abl.). Varâh. Bṛh. S. 78,10.

अभिरोधन n. *Belagerung* Verz. d. Oxf. H. 29,*b*,7.

अभिलेखित n. *ein schriftliches Document* Jâgñ. 2,149.

अभिलेश (?) Ind. St. 17,145.

अभिवननीय Adj. als Erklärung von अभिवान्य Comm. zu Âpast. Çr. 8,11,17.

अभिवासिन् Adj. in बस्ताभिवासिन्.

अभिशत्रु Adv. *gegen den Feind* Çiç. 15,28.

अभिशौरि Adv. *gegen* Kṛshṇa Çiç. 20,2.

अभिषङ्, nach 7) ein * hinzuzufügen.

°अभिसंवादिन् Adj. *stimmend zu, in Einklang stehend mit* Prasannar. 2,22.

अभिसंघर्ष m. *Aneinanderreibung* Bhâvapr. (Hdschr.) 8,*a* nach Aufrecht.

अभिसर्, vgl. Zach. Beitr.

2. *अभिकृव m. *Anruf* P. 3,3,72.

2. अभीक ist mit einem * zu versehen.

अभीग Adj. *unerschrocken* Çiç. 19,44.

अभीषुकृ, füge (stark °षाकृ) hinzu.

अभेदज्ञ Adj. *keinen Unterschied kennend zwischen* (Gen. Du.) Hem. Par. 1,167.

अभेद्याशय Adj. *dessen Absicht oder Denkweise nicht zu brechen ist.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 34,14.

अभ्यवहारिन् Kâçikh. 34,20.

अभ्याम्राय m. *Erwähnung, Aufführung* Nir. 2,13.

अभ्रमय Adj. *in Wolken gehüllt* Hem. Par. 1,405.

1. अमति 3) st. चन्द्र wird auch चण्ड gelesen Zach. Beitr.

2. अमत्र auch Âpast. und in ज्ञलामत्र weiter u

अमनोरम Adj. *nicht reizend.* Nom. abstr. ° Çiç. 20,15.

अमर, f. ई *Göttin* Hem. Par. 2,413.

अमरद्रुम m. *Götterbaum, der* Pârigâta Çiç.

अमरविवेक m. Titel eines Commentars Amarakoça.

अमलपतत्रिन् m. *Gans, Schwan* Çiç. 8,12.

1. अमा 2) *zusammen mit* (Instr.) Bhadrab. 1

अमिलत्स् Adj. Pl. *nicht zusammenkom sich getrennt haltend.* परस्परम् Hem. Par. 1

अमृतकवल m. *der Mond* Alaṁkârav. 66,*a*

*अमृतनिर्गम m. desgl. Zach. Beitr.

अमृतरस Adj. (f. आ) *wie Nectar schme* Paṇḍat. 248,12.

अमोतकपुत्रक (Nachtr. 3), lies अमोतपुत्रक

अम्णस् Adv. = अम्नस् Maitr. S. 1,6,10 (1 10,10 (150,12).

अम्नस् bedeutet *sogleich, soeben.* अम्नस्तमि v. a. *unmittelbar nach Sonnenuntergang* Âpas 6,4,6.

अम्बुपद्धति f. *Strömung* Çiç. 14,77.

अम्बुमय Adj. (f. ई) *aus Wasser bestehen* çikh. 34,38.

अम्भस्तस् Adv. *aus dem Wasser* Çiç. 8,64

अम्भृण् 3) zu streichen; vgl. आम्भ्रिणी.

अम्लानि Adj. *nicht verwelkend* Çiç. 19,20.

अयःकीलक m. *ein eiserner Bolzen* Com Kâtj. Çr. 4,8,26. Vgl. अयस्कील Nachtr. 1.

अयथा Adv. *anders als es sein sollte* Bh 10,87,15.

*अयवन n. *das Nichtvermischen* Sâj. zu Ça 1,7,3,26 in einer Etymologie.

अयस्पात्री f. *eine eiserne Pfanne* Hem. Par.

अयात्रिक und अयात्रीय Adj. *infaustus* Sâ Hâla (1723) 25. Nom. act. अयात्रीयत्व n. eb

*अयुक्पर्णा m. *Alstonia scholaris* Deçîn. S. 9

*अयुगलपर्णा m. dass. ebend. S. 23, Z. 6.

अयुगसप्ति m. = सप्तसप्ति *die Sonne* Çiç.

अयुगार्चिस् m. = सप्तार्चिस् *Feuer* Çiç. 20

अयोनिसंभव Adj. *keinem Mutterleibe ent sen* Verz. d. Oxf. H. 25,*b*,14.

अयोविकार m. *etwas aus Eisen* oder *Gemachtes* P. 4,1,42.

अयोगिक Adj. *nicht zur Anwendung kom* Kâm. Nîtis. 13,86.

अरक्ष्य Adj. *nicht zu schützen, keinen S verdienend* Kathâs. 62,82.

अरजोवित्ता Adj. f. *noch nicht die Menses habend* Kauç. 37.

अरज्यत् Adj. *keine Freude an Etwas habend* Kathâs. 112,88.

अरञ्जित Adj. *nicht befriedigt* Kathâs. 14,36.

*अरण्यचारी f. *eine best. Pflanze* Dhçin. 2,6.

अरथिन् Adj. *keinen Wagen habend* Spr. 3666.

अरमणीय Adj. *nicht anmuthig, — schön* Pañkat. 123,20.

अरम्य Adj. *unangenehm* Mâlav. 10 (11).

अररे Ind. St. 15,349.

अरविन्दनाभि m. Bein. Vishṇu's Çiç. 3,65.

अरश्मिवत् Adj. *strahlenlos* Verz. d. Oxf. H. 51,*a*,29.

अराज्य Adj. (f. आ) *der Herrschaft beraubt* Hariv. 1630.

अराडौतर (so zu verbinden nach Leumann) Adj. *sehr langhörnig* Çat. Br. 4,5,5,5. Vgl. अराड (Nachtr. 4) und अराड.

अरिक्त Adj. auch *nicht mit leerer Hand* und *im Ueberfluss vorhanden.*

अरिता f. *Feindschaft* Çiç. 19,109.

1. अरित्र 3) n. *ein best. Theil des Wagens* RV. 1, 46,8.

अरिप्र, f. आ.

अरिष्ट 4) *d*) Kâçikh. 11,6.

अरिष्टरोग m. *eine best. Krankheit* Comm. zu Kâtj. Çr. 20,3,16.

अरिष्टामय m. desgl. Kâtj. Çr. 20,3,16.

अरुचिर Adj. *nicht gefallend, — zusagend* Comm. zu TS. Prât. 1,18.

अरुर्मप्सु, so zu betonen.

अरुष्क Adj. *unwiderstehlich* Hariv. 2,103,23.

अरेउस् Adj. etwa *non fallens* TS. 1,6,3,2. Kâṭh. 32,2. = अनादरमकुर्वन् Comm.

अरोगित्व n. *Gesundheit* Jâén. 1,263.

अरोचक 1) Adj. auch *den Appetit benehmend* Verz. d. Oxf. H. 129,*a*,12.

अरोध्य Adj. *nicht zurückzuhalten, unwiderstehlich* Pañkar. 4,3,14.

अर्क्, अर्कति *zur Sonne werden* Subhâshitâv. 3128.

*अर्कडुग्ध n. *Milch der Calotropis gigantea* Bhâvapr. 2,90.

(अर्चत्र्य) अर्चित्रिय, so zu lesen.

अर्ङ् mit अव, अवार्ङ्कति (!) TS., अवाङ्कीत् Çat. Br. — Mit आ *Schaden nehmen* Maitr. S. 1,8,3 (118, 19), wo पंदाङ्कति statt पंदाङ्कति zu lesen ist.

अर्जक 2) Suçr. 2,461,3, wo सकार्जकम् zu lesen ist.

*अर्त्रि m. = 1. अरत्रि Subhûti bei Râjamukuṭa zu AK. nach Aufrecht.

1. अर्थकाम Z. 2, lies M. 2,13 st. M. 2,23.

अर्थकाम्यू, °म्यति *nach Geld verlangen* Çiç. 14,49. Subhâshitâv. 655.

अर्थमातृ f. *eine Mutter mit zutreffendem Namen* Hem. Par. 2,317.

अर्थय् mit प्र in der Bed. 1) प्रार्थत् Hem. Par. 2,474.

अर्थरचन n. oder °ना f. *das Betreiben seiner Sache, Verfolgung seines Zieles, Bemühung.* Am Ende eines adj. Comp. Bhâg. P. 3,9,10. 23,8.

अर्थलोप m. auch *Verlust an Geld* MBh. 3,311,21.

अर्थविशारद Adj. *der Sache —, dem Zwecke entsprechend, sinnvoll* (Lob) MBh. 13,141,24.

अर्थसंसिद्धि f. *das Gelingen einer Sache* Kathâs. 61,55. एकार्थ° *das G. einer gemeinsamen Sache* Spr. 4566.

अर्थसम m. *dem Sinne nach gleich, synonym* Zach. Beitr.

अर्थागम, lies m. st. n.

अर्थेगा Adj. *seinem Berufe nachgehend* Âpast. Çr. 9,16,7.

अर्थेप्सु Adj. *Reichthum wünschend* Kâtj. Pariçiṣ. 2,7.

*अर्धद्रोणिक, so zu lesen st. °द्रोणिक.

अर्धपरासु Adj. *halbtodt* Hem. Par. 2,329.

अर्धपुलायित n. *ein best. Gang des Pferdes* Çiç. 5,10. Vgl. पुला weiter unten.

अर्धफालक 1) m. oder n. *ein best. Kleidungsstück* Bhadrab. 3,82. — 2) m. Pl. *eine best. Gaina-Secte* Bhadrab. 4,46. — 3) Adj. मत n. *die Lehre der Ardhaphâlaka* Bhadrab. 4,30.

अर्धमारित Adj. *halb todt gemacht* Hem. Par. 2, 330.

अर्धमासूर Adj. (f. ई) *einer halben Linse ähnlich* Suçr. 1,27,18.

अर्धमुकुली Adv. mit कर् *halb schliessen* (die Augen) Çiç. 10,64.

अर्धलक्ष्य Adj. *halb sichtbar* Daçak. 73,9.

अर्धलाङ्गलक Adj. *einem halben Pfluge ähnlich* ein chirurgischer Schnitt) Suçr. 2,59,5.

अर्धविदल n. als Erklärung von अर्धबृगल Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 139.

अर्धशराव *ein halbes Çarâva genanntes Maass* Âpast. Çr. 8,14,14.

°अर्धसंलीन Adj. *halb steckend in* Hariv. 4677.

1. अर्य *m. *Herr, Gebieter.* *f. अर्या *Herrin, Gebieterin.*

1. अर्वन्, die adj. Bed. zu streichen. In der Bed. *Ross* Hem. Par. 2,21.

अर्वाक्कालीन Adj. *aus jüngerer Zeit stammend* Sâj. zu RV. 10,18,5.

अर्कदत्त (!) m. N. pr. eines Gaina-Lehrers Vardhamânak. 1,51.

2. अलक्षण 3) *sich durch Nichts auszeichnend, unbedeutend* Spr. 2095. — 4) *ohne Veranlassung geschehen* R. 6,95,19.

अलक्षणय Adj. *Unglück verheissend* MBh. 6,3209.

अलक्षमाण Adj. *nicht wahrnehmend, — inne werdend* Bhâg. P. 3,16,12.

अलक्षित 2) °म् Adv. Kathâs. 28,105. 34,46.

अलक्ष्मन् Adj. *Unglück verheissend* MBh. 6,112,12.

2. अलक्ष्मी Adj. auch *unschön.* n. अलक्ष्मि R. Gorr. 2,33,22.

अलघु (vgl. Nachtr. 1) 5) *laut* Bhâg. P. 10,35,10.

अलघुभव m. *keine Erniedrigung* Spr. 4253, v. l.

अलङ्घनीयता f. Nom. abstr. zu अलङ्घनीय *nicht zu überschreiten* und *dem man nicht zu nahe treten darf* Spr. 2379.

अलङ्घनीयत्व n. Nom. abstr. zu अलङ्घनीय *dem man nicht zu nahe treten darf* Râgat. 6,2.

अलंधन Adj. *hinreichendes Vermögen besitzend* M. 8,162.

अलब्धनिद्रालाभ Adj. *keine Zeit zum Schlafen findend* Bhâg. P. 5,14,21.

अलब्धव्य Adj. *nicht zu erlangen, dessen man nicht theilhaftig werden soll, kann* oder *darf* MBh. 5,114,4.

अलभमान Adj. 1) *nicht antreffend, nicht findend* 149,7. — 2) *nicht habend* Sâj. zu RV. 1,125,1. अन्वयम् *keinen logischen Zusammenhang habend* Sâh. D. 12,2. 15,6. — 3) *nicht hinter Etwas kommend, nicht herausbringend* Kull. zu M. 8,109.

अलभ्य auch *nicht zu erkennen, — verstehen, unverständlich* Sâh. D. 11,8. Z. 3 ist 3,281,21 zu lesen.

अलमक m. v. l. für अलिम्पक Zach. Beitr.

अलंपुर n. und अलंबुध n. N. pr. zweier Tîrtha Matsjap. 22,50. 51.

अलंभविष्णु Adj. *im Stande seiend zu* (Infin.) Brahma-P. Uttarakh. Kap. 3.

अलाघव n. *keine Erleichterung.* मनस: *des Herzens* M. 11,233.

अलालस Adj. *keine Begierden habend* MBh. 12, 231,14.

2. अलिङ्ग 1) Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,203,15. — Als n. = अव्यक्त n. Jogas. 2,19.

अलिङ्गिन् Adj. *nicht das Recht habend bestimmte Abzeichen zu tragen* M. 4,200.

अलिन्दक Subhâshitâv. 2416.

*अलिमक, *अलिम्पक und *अलिम्बक, vgl. oben

*अलमक.

अलुच Adj. etwa *der Einen nicht rupft und zupft* Bhar. Nâṭjaç. 34,102.

अलुभित Adj. *nicht in Unordnung gerathen* Âpast. Çr. 1,4,12.

अ॒लूत, so zu betonen nach TS. 2,5,11,3.

अलेख्य Adj. *nicht zu rechnen* —, *nicht zu zählen zu* (Loc.) Spr. 1536.

1. अलेप m. *kein Rest von* (im Comp. vorangehend) Ind. St. 1,20,14.

2. अलेप Adj. *unbefleckt, rein* MBh. 12,219,46.

अलोकव्रत n. *die nicht allgemeine Art und Weise zu leben* Bhâg. P. 8,3,7.

अलोपयत्त् Adj. *nicht abbringend von* (Abl.) Ragh. 12,9.

अलोमश Adj. (f. आ) *unbehaart* R. 6,23,11.

अव् mit अभि RV. 9,97,39.

अवकर्णप्रावृत Adj. *verhüllt mit Ausschluss der Ohren* Âpast. Çr. 13,15,5. Vgl. सकर्णप्रावृत.

अवकेशिन्, vgl. oben अनवकेशिन्.

अवकोटक m. *Ardea nivea* Vâsav. 99,1.

अवक्रग Adj. *gerades Weges gehend* (eig. und übertr.) Kathâs. 27,156.

अवक्रचेतस् Adj. *geraden Sinnes* Kaṭhop. 5,1.

अवखाद॒ führt Aufrecht (wie प्रखाद॒ und विखाद॒) auf खद् = खिद् zurück und giebt dem Worte die Bedeutung *Hinderung, Hinderniss*.

*अवगणना f. *Geringschätzung, Verachtung* Dec. 1,17.

अवग्राह् 4) *Wanne* Harshaṅ. (1936) 444,10.

अवघ्न (Nachtr. 2) 2) auch Âpast. Çr. 8,16,12. 13, 17,9.

°अवचिचीषा f. *das Verlangen zu pflücken* Çiç. 6,10.

अवञ्चक Adj. *nicht betrügend, ehrlich*.

अवञ्चित Adj. *nicht angeführt, — getäuscht, — hintergangen, — betrogen, — um* (Loc.).

अवटुज्ञ m. Pl. *das Haar im Nacken* Çiç. 10,52.

अ॒वण्ड (Nachtr. 3) *zu streichen;* vgl. अ॒वण्ड.

अवतारणा 5) vgl. Zach. Beitr.

अवतारणिका f. *Einleitung* Kandîdâsa zu Kâvjapr. 1,1 (nach Aufrecht).

अवत्सा f. *eine Kuh, deren Kalb gestorben ist*, Jâgñ. 1,170.

अवदोल, der Comm. zu Ragh. 9,46 soll nach Leumann नवदोल annehmen.

*अवद्रव्य n. v. l. für अपद्रव्य Zach. Beitr.

अवनाम m. in पादावनाम (weiter unten).

अवनिरुह् m. *Baum* Çiç. 7,26.

अवन्तिसेना f. ein Frauenname Vâsav. 225,3.

अवभृति, lies einer Stadt st. eines Flusses.

अवमृद्य in अनवमृद्य oben.

अ॒वरुणग्राह् m. *das Nichtergriffenwerden von* Varuṇa.

अवरुद्धत्व n. *das Eingesperrtsein.* तामवरुद्धत्वमनैषीत् so v. a. *sperrte sie in seinem Harem ein* Râǵat. 4,677.

अवरुधक 2) f. °धिका Pl. *die Frauen im Harem* Çiç. 12,20.

अवर्तिन् Adj. *sich ungebührlich betragend*.

अवलित Adj. *nicht gebogen, — krumm* Varâh. Bṛh. S. 68,36.

अवलीढ 1) Adj. s. u. 1. लिह् mit अव. — 2) n. Suçr. 1,125,7 nach dem Comm. = अनुपहुत (!).

अवलुप्त 1) Adj. s. u. 1. लुप् mit अव. — 2) *n. Nom. act. वृकाव° *das Heranspringen nach Art eines Wolfes* P. 6,2,145, Sch.

अवलेपवत्त् Adj. *hochmüthig* Daçak. 90,19.

अवलोप auch *das Verletzen, Verwunden* Çiç. 7,45.

अवलोपन n. *das Abhauen* und *Vernichten* Vâsav. 72,3.

अवल्गु Adj. *nicht schön, unangenehm;* n. *Schlimmes* Bhaṭṭ. 12,66.

अवल्गुकारिन् Adj. *nicht schön handelnd an* (Loc.) MBh. 5,133,29.

अववर्तिन् zu streichen, da TBr. 1,2,6,1 अववर्ति Aor. von वर्त् ist; vgl. उपावववर्ति TS. 6,2,3,4.

अवश्य Adj. *sich Jmds Willen nicht fügend* Kaṭhop. 3,5. Spr. 1767. अवश्यम् s. bes.

अवष्टम्भ 6) 7), vgl. Zach. Beitr.

अवसर्, vgl. Zach. Beitr.

अवसानपति m. *Herr des Ruheortes* Âpast. Çr. 9,16,7.

अवस्कन्दन n. etwa *Angriff auf* (प्रति) Kâvjapr. 120,10.

अवस्त्रद् Adj. *keine Gewänder schenkend* MBh. 3,200,51.

अवस्त्री Adv. mit कर् *der Kleider berauben* Vâsav. 196,1. Vom Comm. auch auf verschiedene andere Weisen künstlich erklärt.

*अवस्नान n. *Mehl von Linsen* u. s. w. Dec. 2,110.

अवस्यु॒वात Adj. (f. आ) TS. 4,4,12,3 nach dem Comm. = रक्षयितारो वायवो यस्य.

अवस्रुत् Adj. *nicht fliessend, stehend* (Wasser) Âçv. Gṛhj. 4,4,10.

अवहार 3) vgl. Zach. Beitr. — 7) nach Leumann wohl *Abgaben;* vgl. jedoch auch das folgende Wort.

अवहारक n. *Weggeworfenes, was man aufgelesen hat*, Nârada (a.) 1,2,36.

अवह्नि Adj. wohl *keine Gaben den Göttern darbringend* Nir. 3,6.

अवाग्दुष्ट Adj. (f. आ) *keine groben Reden führend* Hariv. 7757.

अवाग्र (auch Nachtr. 2) Harshaṅ. (1936) 481,4 nach dem Schol = अवनत.

अवाचंयम Adj. *die Rede nicht an sich haltend, nicht schweigend* TBr. 3,2,3,8.

अवाच्य 4) *keinen Tadel verdienend*.

अवाञ्च् 1) c) *südlich* Daçak. 85,9.

अवात्त Adj. *nicht ausgebrochen, — ausgespien* Hem. Par. 1,376.

अवारित Adj. Çiç. 12,36 nach dem Comm. = अपरिमित.

अवार्त्त Adj. *nicht werthlos, von Bedeutung* Sarvad. 100,19.

अवालम्ब m. ≐ अपालम्ब॒ Âpast. Çr. 12,25,27.

अवास्तव Adj. *nicht wirklich, — real.* Nom. abstr. °त्व n.

अविकच Adj. *nicht geöffnet, geschlossen* (Auge, Blüthe) Çiç. 8,1.

अविकत्थिन् Adj. *nicht prahlend* Spr. 6233.

अविकत्पक Adj. *sich nicht lange bedenkend* MBh. 18,6,17.

अविकाङ्क्ष f. *kein Bedenken.* Instr. *ohne B.*

अविकार auch *keine feindliche Gesinnung an den Tag legend, sich nicht auflehnend.*

अविकारिन्, Nom. abstr. °रिता f. Kâm. Nitis. 2,30. — 2) *keine Miene verziehend* Kathâs. 16,42. — 3) *nicht abfallend, treu bleibend* M. 7,190. Nom. abstr. °रिता f. Prij. 6,4.

अविकासभाव m. *das Unaufgeblühtsein* Kumâras. 3,29 (अविकाश° gedr.).

अविकुण्ठ Adj. *scharf, durchdringend, unwiderstehlich* Bhâg. P. 3,31,14.

अविकृषित Adj. *nicht auseinandergehalten* (von Lauten) Comm. zu AV. Prât. 4,12. Vgl. अविकृष्ट.

2. अविक्रम Adj. *keinen Muth an den Tag legend* Spr. 6149.

अविक्रमण n. *Unterdrückung des* क्रम 11) RV. Prât. 14,25.

अविक्रय्य Adj. *was nicht verkauft werden darf.*

2. अविगह्य Adj. *unbestreitbar* Râǵat. 4,76.

2. अविघात Adj. *ungehemmt* Bhâg. P. 1,6,32.

अविघ्नतस् Adv. *ohne Hindernisse* R. ed. Bomb. 1,62,12. Râǵat. 4,157.

अविचक्षण auch *nicht gut sehend.*

अविचल Adj., f. आ.

2. अविचार Adj. auch *von keiner Ueberlegung begleitet* Lalit. 439,7.

अविचार्य MBh. 15,5,43 schlechte Lesart für अविचाल्य.

अविज्ञानक Adj. *nicht kennend, — vertraut mit* (Gen.) MBh. 13,107,130.

अवितथ 1) auch *nicht unnütz, — vergeblich.*

अवितरणा n. *das nicht weiter Leiten, das nicht Uebertragen* Sṃçr. 1,285,12.

अवितर्क Adj. *mit keinem Zweifel verbunden* Lalit. 439,7.

अवितान Adj. *nicht leer* und zugleich *ohne Tragbimmel* Çiç. 3,50.

अवितृप्तक Adj. *der sich noch nicht gesättigt hat an* (Gen.) Spr. 6692.

अवितृष् Adj. *dessen Durst —, Verlangen nicht gestillt werden kann* Bhâg. P. 4,29,40.

अवितृष Adj. dass. Bhâg. P. 10,51,59.

अविद् Adj. *unwissend* Bhâg. P. 3,10,19.

अविद्वेषक Adj. *der Einen nicht verunglimpft, — beleidigt* R. ed. Bomb. 1,7,11.

अविधुर Adj. (f. आ) auch *nicht ohne Deichsel und wohlgemuth* Çiç. 12,8.

अविधेय (auch Nachtr. 1) auch *unbrauchbar, nicht anwendbar.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 16,7,65.

अविध्य Adj. *nicht zu durchbohren, — erschiessen* MBh. 16,3,40.

2. **अविनय** Adj. (f. आ) *sich ungesittet betragend.*

अविनश्वर Adj. *unvergänglich* Spr. 6727.

अविनाश auch *das nicht zu Grunde Gehen* MBh. 5,191,14.

अविनियोग m. *Nichtanwendung.*

अविन्दत् Adj. *nicht findend, — ausfindig machend* M. 8,109.

अविपक्व in Nachtr. 2 zu streichen.

अविपर्यास m. *keine Vertauschung, — Verkehrung* Sâj. zu ṚV. 10,18,5.

अविप्रमोक् m. *das Nichtbegehen eines Fehlers, das kein Versehen Machen.*

अविबर्क m. *das Nichtzerstreuen* Çâṅkh. Br. 17,2.

अविबुध Adj. auch *nicht ohne kluge Männer* und m. *kein Gott* Kâvjâd. 2,322.

अविभागविद् Adj. *keinen Unterschied kennend zwischen* (Gen.) MBh. 8,69,53.

अविभागिन् auch *sich nicht betheiligend an* (im Comp. vorangehend) Hem. Par. 1,141.

अविमलप्रभ m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 334,2. v. l. विमल°.

अविमानना f. *keine geringschätzige Behandlung.*

अविमुखम् Adv. *ohne das Gesicht abzuwenden, gerades Weges* MBh. 15,93. v. l. अभिमुखम्.

अविमृष्टविधेयांश n. (Prâtâpar. 61,*a*,8. *b*,4) und **°भाव** m. (Sâh. D. 574) *unmotivirte Bezeichnung einer kleineren Zahl durch Theilung einer grösseren.*

अविरत 3) *der nicht Allem entsagt hat* Hem. Par. 2,108.

अविरलित Adj. *nicht anliegend.*

अविरक्ति Du. *ungetrennt, verbunden* Vikr. 86,11.

अविरागिन् Adj. *nicht gleichgültig, für Alles Interesse habend* R. 5,33,30.

अविरामम् Adv. *ohne Unterlass* Git. 11,9.

अविरुद्ध auch *nicht verfeindet, nicht in Feindschaft lebend mit* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 165. R. 1,7,8. MBh. 12,116,18. Ragh. 10,81. *ungehemmt* Vikr. 49,11. *nicht widerwärtig, — gehässig, — unangenehm, gefällig* Kathâs. 71,210. Spr. 165.

अविरोध auch *ein freundliches Verhältniss zwischen* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *— mit* (Instr.).

अविरोधन n. *das Nichthadern, friedliches Verhältniss.*

अविरोधवत् Adj. *Nichts beeinträchtigend.*

अविरोधिन् auch *nicht in Feindschaft lebend, sich vertragend.*

अविलक्षण Kâm. Nitis. 8,14 fehlerhaft für अरिलक्षण.

अविलक्षित Adj. *unbemerkt* Bhâg. P. 5,6,6.

अविलम्बित n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale* Mahâbh. (K.) 1,13,3 v. u.

अविलीन Adj. *nicht zu Nichts geworden.* Mit भू so v. a. *leben bleiben, leben* Uttarar. 124,12 (168,7).

अविलेपनिन् Adj. *ungesalbt.*

अविलेपिन् Adj. *nicht klebrig.*

अविलोलुप Adj. (f. आ) s. विलोलुप.

अविवदित auch *worüber Nichts verabredet ist* Nârada (*a.*) 1,2,36.

अविवादिन् auch *worüber Niemand streitet.*

अविवाक् m. *keine eheliche Verbindung, Verbot der Eheschliessung.*

°अविशङ्किन् Adj. *nicht vermuthend, — voraussetzend* Kathâs. 40,72.

अविशारद Adj. *nicht vertraut mit* (Gen.) MBh. 7,135,6.

अविशाल Adj. (f. आ) *nicht gross* (Verstand).

अविश्वसनीय, lies °त्व n. st. °ता f.

अविश्वास्य Adj. *kein Vertrauen verdienend, — einflössend.*

अविषमय Adj. *nicht gifthaltig, — giftig* Bhâg. P. 3,15,29.

अविषह्य 3) Nom. abstr. °ता f. Bhâg. P. 4,22,60.

अविसंवाद m. *das Worthalten* MBh. 12,139,18.

अविसंवादित Adj. *keinem Widerspruch unterliegend, allgemein anerkannt.*

अविसृष्ट auch *nicht entlassen* Hem. Par. 1,325. 327. 328.

अविस्मित auch *nicht verwundert, — verblüfft* Çiç. 17,19.

°अविस्मृति f. *das Nichtvergessen* H. 1373.

अविहिंसत् Adj. *der Niemand ein Leid zufügt* MBh. 12,265,13.

अविह्वल auch *sich nicht lange bedenkend.*

अवीतक *kein umsäumter Platz* Jâṡ. 2,271.

अवृथार्थ Adj. *eine zutreffende Bedeutung —, einen zutreffenden Namen habend.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 6,47.

अवृष्ट Adj. *nicht geregnet —, keinen Regen gesandt habend* Paṅkat. 51,16.

अवेदयान Adj. *nicht kennend* M. 8,32.

अवेदित Adj. Kathâs. 123,158 fehlerhaft für अविदित.

°अव्यतिरिक्त 1) *nicht getrennt von* Kathâs. 33, 70. — 2) *nicht verschieden von.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 113,1.

अव्यधिन् *nicht aus der Fassung kommend* Çiç. 15,12.

अव्यवधायक Adj. *nicht dazwischentretend.* Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu ṚV. 1,13,1.

अव्युत्सृजत् Adj. *nicht aus der Hand gebend* Âpast. Çr. 12,25,2.

अव्युप्तकेश (Nachtr. 1), richtig v. l. व्युप्तकेश.

अव्युप्तवक् Adj. *mit nicht geschorener Schulter,* d. i. *mit nicht abgescheuerten Haaren auf der Schulter* (Ross) Maitr. S. 2,5,9 (59,8. 13).

अव्यशन्, Z. 3 lies 10,27,15.

अव्यशनिस् Adv. *heftig, in hohem Grade* Çiç. 15,3.

अव्यारण्य 2) lies *eines* st. *keines* und füge R. 3, 35,65 hinzu.

अव्यास्य auch *nicht zu bestrafen, schuldlos* MBh. 5,98,21.

अव्यिक्षित 2), die Ergänzung auch im Acc.

अव्यित्र, streiche den Accent.

अव्यिमिद्विष् Taitt. Âr. 1,9,5.

अव्यिरस् auch *wobei man die Strafe nicht auf sich nimmt* Nârada (a.) 2,1,270. Z. d. d. m. G. 9,679.

अव्यीतकर (Çiç. 6,43), **अव्यीतमरीचि** (ebend. 7,63) und **अव्यीतरुच्** (ebend. 9,5) m. *die Sonne.*

अव्रुद्ध 3) *unbekannt, verdächtig* Jâṡ. 2,266. = अप्रज्ञात Comm.

अव्रुध्यमान Adj. *nicht rein werdend* Sṃçr. 1,15,16.

अव्रुभ 2) zu streichen, da H. 955, Sch. nach Aufrecht यच्छाश्वतः die richtige Lesart ist. Vgl. Çâçvata 661.

अश्राद्ध Adj. *nicht würdig an einem Çrâddha theilzunehmen* Nârada (*a.*) 2,1,178.

अश्रुलेश m. *Thränentropfen* Megh. 103. Bhâg. P. 6,16,32.

अश्रुवदन Adj. (f. आ) *mit Thränen auf dem Gesicht* Bhâg. P. 1,16,19. 17,3.

अश्रोत्रिय auch *woran kein schriftkundiger Brahmane theilnimmt.*

अश्लेषा Maitr.S. 2,13,20 (165,15) nach dem Padap.

अश्ववाल्यालो f. *eine Reitbahn für Pferde* Uttamak. 11. Vgl. तुरगवाल्यालो (weiter unten) und वाल्यालो.

*अश्वोरस n. *ein vorzügliches Pferd* P. 5,4,93, Sch.

*अष्टकिक, nach Kâç. zu P. 5,2,116 und *अष्टकिन्.

अष्टरात्रि Adj. *acht Ellen lang* MBh. 8,72,30.

अष्टावर् Adj. als Beiwort von इध्म J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

1. अस् 8) चित्तयामासिवान् = चित्तयामास Hem. Par. 1,327.

2. अस् mit विपरि, विपर्यस्त auch *entgegengesetzt*, mit Abl. Sâṁkhjak. 23.

असंयत्त (vgl. Nachtr. 4) auch *nicht beunruhigt* RV. 1,83,3.

असंयत्त्, so richtiger betont in einigen Hdschrr.

असंयुक्त TS. 2,5,3,5.

असंलक्षित Adj. *unbemerkt* Kathâs. 78,132.

*असंलुलित Adj. *nicht verwirrt* (Haar) Vjutp. 12.

असंवर्तमान, so zu betonen.

असत्यवचन Adj. (f. आ) *unwahr redend, lügnerisch* MBh. 1,74,73.

असंनिविष्ट Adj. *nicht aufgehend —, nicht enthalten in* (Loc.) R. 2,21,57.

असमाधान n. *Unbedachtsamkeit* Kampaka 460.

असमावृत्त Adj. = असमावृत्तक Âpast. 2,6,12.

असंप्रदत्त Z. 2, lies 790 st. 709.

असंभाष्य auch *nicht zur Unterredung geeignet* (Ort) M. 8,55.

असक् 1, *a*) *b*) auch mit Gen.

असकृन 1) *b*) Nom. abstr. °ता f. Uttamak. 146.

असकाय m. auch N. pr. eines Commentators des Nârada.

2. असाधन 2) zu streichen.

असाध्यमानत्व n. *Undurchführbarkeit* Asahâja.

असामान्य auch *nicht Mehreren* oder *Allen gemeinsam.*

असाकल्सिक, f. ई Çiç. 9,59.

असुबोध Adj. *nicht leicht zu erlernen* Çiç. 15,19.

असुरविश n. *das Volk der* Asura Ait. Br. 6,36,14.

असून् Z. 3. 1) zu streichen und Z. 4 st. 2) zu setzen Mit अभि.

असूर्यपश्य 1) Nom. abstr. °ता f. Hem. Par. 2,139.

असूसु, Whitney nimmt असूसू an.

असृकपङ्क्षेषम् Absol. mit पिष् *zu einem Blutsumpf zermalmen* Çiç. 18,45.

असेवा f. *das Nichtfröhnen, das Sichnichthingeben* M. 2,96.

असोढर् Nom. ag. *nicht ertragend* Çâçvata 32.

असौनामन् zu streichen, da Çat. Br. (Chr. 31,29) असा नामायम् gemeint ist.

असौष्ठव n. *Schlaffheit, languor.* अङ्गेषु Sâh. D. 222.

अस्खलत् Adj. *nicht strauchelnd, nirgends hängen bleibend* Hem. Par. 1,181.

2. अस्ता, so zu betonen.

*अस्त्रखदिर, vgl. *अस्रखदिर, welches nach Leumann wohl richtigor ist.

अस्त्रीक Adj. *wo Weiber fehlen* (Wald) Hem. Par. 1,128. 167.

अस्थिचित् (Nachtr. 1) streiche *nicht.*

अस्थिर (Nachtr. 3), अस्थिरत्व an der angeführten Stelle bedeutet *Nichtverhärtung.*

अस्फुट n. *Unklarheit des Ausdrucks.*

अस्मद्दात्र Adj. *von uns gegeben* TS. 1,4,42,2.

अस्वार्थ Adj. *nutzlos* Bhâg. P. 6,10,10.

अकृकम् Bhadrab. 1,109.

अकृघात m. *Selbstmörder* Kâraṇḍ. 94,23.

अकृमति Adj. *eine hohe Meinung von sich habend* Brahmavaiv. 2,38,22.

अकृरादि m. *Tagesanbruch* Çiç. 11,62.

अकृर्य 2) *a*) angeblich Kumâras. 5,8; vgl. Zach. Beitr.

अकृत 3) f. auch Bez. *bestimmter Adern* Jâgñ. 3,108.

*अकृदन्त Adj. = अकृदन्त P. 5,4,145, Sch.

अकृनिर्त्वयनी Çat. Br. 14,7,2,10 fehlerhaft für अकृनिर्व्वयनी.

अकृपति m. *der Schlangendämon* Çesha Çiç. 9,25.

*अकृफेन, lies n. statt m.

अकृममयूख m. *die Sonne* Kir. 7,9.

अकृमोचिस् m. dass. Çiç. 11,51.

अकृर्बुध्न्यम्, so zu betonen. Auch Bein. Çiva's Harshak. (1936) 332,1 (अकृर्बुध्न gedr.).

अकृष्णुष्मसंत्वन्, der Padap. und Sâjaṇa fassen अकृष्णुष्म als Voc. auf.

अकृी auch * *Kuh* Nigh. 2,11.

2. अकृीन 1) *a*) auch *vorzüglich.*

अकृीरमणी f. *eine zweiköpfige Schlange* Harshak. (1936) 481,21. Vgl. अकृीरणि.

(अक्रवार्य्य), lies अक्रवायिय्र्य.

अक्रीतमुख Adj. (f. ई) *schamlosen Antlitzes, schamlos* Âpast. Çr. 13,15,11.

1. आ 3) auch in der Bed. von 2) *c*) α).

आकम्प्र Adj. *zitternd* Çiç. 18,37.

आकलन n. *das Anbinden* Çiç. 5,42.

आकृतिलोष्ट (Nachtr. 1) ist *ein Erdkloss in seiner natürlichen Gestalt;* s. J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

आकोटना (!) f. *Bestrafung* Asahâja zu Nârada.

आखण्डल 1) so v. a. *Fürst —, Beherrscher von* (im Comp. vorangehend) Vikramâṁkak. 18,47.

आखण्डलककुभ् f. *Osten* Vâsav. 252,4.

*आखात, lies m. statt n.

आखु 5), das Sternchen zu streichen.

आखुराज m. *Mäusekönig* Gobh. 4,4,31.

आगमन, 2) zu streichen.

आगम्य (Conj.) n. impers. *veniendum* Kampaka 274.

*आगस्ती f. Patron. von अगस्त्य Kâç. zu P. 6,4,149.

*आगस्तीय Adj. von अगस्त्य ebend.

आगस्विन् m. *Uebelthäter* Alaṁkârav. 110,b.

आगस्कारिक Harshak. 179,9 (445,11).

आघर्ष m. *Reibung* Çiç. 12,64.

आघाटन n. = आघाट *Grenze* Ind. Antiq. 6,65. 193. 13,78.

आघोष Nachtr. 3 zu streichen, da RV. 8,64,4 आघोषन् Partic. ist.

आङ्गिरस (f. ई), so zu betonen.

आचपराच; vgl. आ च परा च RV. 10,17,6.

*आच्युतदत्ति, so zu lesen st. आच्युतत्ति.

*आजकरोण st. °रोण Kâç.

आजातशात्रव auch Adj. (f. ई) von अजातशत्रु Çiç. 2,114.

आजिपति, lies 6,6 st. 5,14.

आजिभूमि f. *Schlachtfeld* Çiç. 18,56. 79.

आजीव 2) nach Kern *eine Art von Mönchen*, aber kein *buddhistischer* und auch kein *Gaina-Mönch.*

आज्ञाविधायिन् Adj. *Jmds Befehle ausführend, gehorsam* Kathâs. 52,336.

आड्यभुज्, das Sternchen zu streichen.

आञ्जनीकारी, so zu betonen.

आङ्गिरवि m. N. pr. eines Rituallehrers bei Baudhâjana Comm. zu Âpast. Ça. 13,24,12.

*आटीलक n. *das Springen der Kälber.*

*आड्यपदि, lies द्विरण्ड्यादि st. द्विपड्यादि.

आड्यराज m. N. pr. eines Dichters Harshak. 1, 16 (12,3).

*आणावय्, st. dessen आणापय् P. 1,3,1, Vârtt. 11 in Kielhorn's Ausg.

आण्डपीत (Accent!) Adj. *Eier geschlürft habend* Taitt. Âr. 1,27,6.

*आण्डवत् und *आण्डीर, nach der Kâç. अण्डवत् und अण्डीर.

आतर्पण n. *eine Art Mörtel* oder dgl. Harshak. (1936) 313,12.

आता, lies आताभिस् ohne Accent.

आतायिन् und आताम zu verstellen.

अतितांसु Adj. mit Acc. *überziehen wollend* Çiç. 5,11.

अर्तृ s. u. अर्ति.

आत्मघोष 1) Vâsav. 74,1.

आत्मन्, zu 10) 11) 14) vgl. Zach. Beitr.

आत्मनिवेदन n. *das Sichhingeben* (einem Gotte).

आत्मपरित्याग m. *das Aufgeben seiner selbst.*

आत्मप्रभ Adj. *durch sich selbst glänzend.*

आत्मप्रीति f. *Selbstgenuss, Selbstbefriedigung.*

आत्मबन्धु m. *ein naher Verwandter* (ein Sohn von des Vaters oder der Mutter Schwester und ein Sohn von der Mutter Bruder).

आत्ममय auch *sich selbst gehörig, selbstständig.*

आत्मंभरि, Nom. abstr. °ता f. Harshaṅ. (1936) 395,12.

आत्मरूप n. *die eigene Schönheit* TS. 6,1,6,1.

आत्मवश्य Adj. *wen* oder *was man in seiner Gewalt hat* Bhag. 2,64.

आत्मविकत्थन n. *Prahlerei.* Pl. Verz. d. Oxf. H. 185,*b*,6.

आत्मविद्या f. *Selbsterkenntniss* Ragh. 8,10 (ed. Bomb.) nach Leumann.

आत्मप्राघाकर Adj. in अनात्म°.

आत्मालम्भ m. *Selbstberührung*, so v. a. *Berührung der Herzgegend mit der Hand* Khândogjap. im Dravjaç. 127,*a*.

आदादिक Adj. *zu den mit* अद् *beginnenden Wurzeln —, zur zweiten Klasse der Wurzeln gehörig* Sâj. zu ṚV. 10,18,8.

आदिता f. *das Anfang-, Ursprungsein* Çiç. 14,65.

आदित्याराम्भण Adj. *mit dem* Âditja-Graha *beginnend* Âpast. Çr. 13,9,1.

*आदृतव n. *das Geehrtsein, Berühmtheit* Çiçvata 190.

आद्यकोल m. = आदिवराह Çiç. 14,48.

आद्याङ्गधारिन् m. *ein Kenner des ersten* Aṅga *der* Gaina Vardhamâṅak. 1,51.

आनुकूलिक *gefällig.* Nom. abstr. °ता f. *Gefälligkeit gegen* (Gen.) Çiç. 10,79.

आनृशंस m. (sic) *Vorzug, Vortheil, Verdienst* Saddh. P. in der Unterschrift von Kap. 28.

आनेय auch *dem* (einem Gemüthszustande) *man sich hingeben darf* Uttamaṅ. 64. 65. Kâmpaka 322.

आन्दोलिका f. *Sänfte* Daçak. 17,17.

आपलि m. *eine best.* Gaina-*Secte* Bhadrab. 4 in der Unterschr. v. l.

आपार्ष्णि Adv. *bis an die Fersen* Mâlav. 85.

2. आपि (von पी) Adj. *schwellend, erfrischend* ṚV. 5,53,2.

आपोद् m. Patron. des Ṛshi Dhaumja MBh. 1,3,21. आयोद् v. l.

आभील 2) *traurige Lage* Harshaṅ. 29,17.

आभोग्य als Erklärung von आभोगि Sâj. zu ṚV. 1,113,5.

आम्लोचत्ती f. N. pr. einer Apsaras Maitr. S. 2, 8,10 (114,20).

आयतसमलम्ब Adj. *rechtwinkelig* Colebr. Alg. 58.

आयान 3) *ein best. Pferdeschmuck* Harshaṅ. (1936) 437,9. Comm. zu 441,11.

आरम्भ 5) **Tödtung;* richtig आलम्भ Zach. Beitr.

आरम्भयज्ञ m. *ein best. Opfer* Vasishṭha 26,9.

आरसित 1) Adj. s. u. 1. रस् mit आ-. — 2) n. *Gebrüll, Geheul.*

2. आराग्र 2) f. आ *eine best. Anordnung von 11 Opferpfosten in der Weise, dass der mittelste der höchste ist und die übrigen nach beiden Seiten hin niedriger werden,* Âpast. Çr. 14,6,3.

आराडुपकारिन्, Nom. abstr. °रित्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 14,5,6.

आरुत n. *Geschrei.*

आरुपित, der Padap. आरूपित.

आरोकण n. auch *das Hervorgehen, Entstehen* Vâsav. 150,2. 3. v. l. रोकण.

आर्तिकर Adj. *Unheil schaffend* Âpast. Çr. 12, 23,12.

आर्षाढा f. *eine nach der Weise der* Ṛshi *geschlichte Frau* M. 3,38.

आलपित n. *Unterredung mit* (Gen.) MBh. 5,29, 8. *Gerede* Chr. 299,3 (im Prâkrit).

आलम्बनप्रत्ययध्यानशास्त्रव्याख्या f. Titel eines buddh. Werkes M. Müller, Ren. 310, N. 3.

*आलस्यवत् Adj. *träge, faul* Deçîn. 1,46.

आलाल *eine best. schleimige Substanz des menschlichen Körpers* Karaka 2, 4. °मेकिन् Adj. *eine solche mit dem Harn entlassend* ebend.

आलोकवत् auch *sehend* (Gegensatz *blind*) Hem. Par. 1,245.

आलोलिका f. *das zum Einschläfern eines Kindes angewendete Summen* Vâsav. 168,6.

आवर्तक 2) lies °र्तिका st. ई.

आवर्तम् Absol. *wiederholend* Kâtj. Çr. 20,2,4. द्विर्द्विरावर्तम् 19,3,10.

आवलेखन Adj. (f. ई) *aus einem best. Stoffe gemacht* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

आवसथवासिन् Adj. *im Hause übernachtend* Çat. Br. 12,4,4,6.

आवाप 11) Zach. Beitr.

आविर्भूतत्व n. *das Offenbargewordensein, Erscheinung* Sâj. zu ṚV. 8,29,1.

आवृतत्व n. *das Geschlossensein* (einer Thür) Paṅkat. 195,8.

आवेशिक 2) Vâsav. 286,2.

आशोकेय 2) Patron. oder Metron. Maitr. S. 3,5, 4. Z. 2 ist अशोका zu lesen.

2. आश्विन m. *ein den* Açvin *geweihter Becher mit Soma* Lâṭj. 4,12,15; vgl. 5,4,15.

आस्पदी mit करु Hem. Par. 2,388.

आस्फस m. *leises Lachen* Vâsav. 205,1.

आकृतिमत्, Adj. = आकृतिवत् Gobh. 1,7,15.

आह्वातर् Nom. ag. *Herbeirufer* Sâj. zu ṚV. 1, 13,4.

3. इ mit वि, वीत auch **unbrauchbar* und **beruhigt.*

*इकटी oder *इक्कटी f. *eine best. Pflanze* Zach. Beitr.

इङ्गाल m. prâkritisch für अङ्गार *Kohle* Harsha im Comm. zu Vâsav. 191. Vgl. Hem. Pr. Gr. 1,47. 254 und die Anm. zu 1,47.

इतस् 8) इतश्च am Anfange eines Satzes anreihend: *und da, alsdann, und da war (geschah) es dass* Hem. Par. 1,390. 2,1. 75. 166. Kampaka 57. 72. 87. 107. 150. 241. 289. 352. 364. 367. 474. Uttamaṅ. 26. 31. 47. 62. 81. 113. 156. 163. 188. 226. 238. 240. 320. 330. 347. Çatr. 1,599. 2,454. 3,4. 7,1. 10,2. 133. 303. 399. 933. 14,104. 192. 283. Im letztgenannten Werke wird auch इतस् ohne च ähnlich gebraucht.

इतात्त Adj. *hinübergelangt* Çiç. 19,118. = प्रापपार Comm.

इन्दिन्दिरा, auch *इन्दिन्दिर m, Deçîn. 1,79.

इन्दुदल *Mondstichel* Çiç. 16,71.

इन्द्रकर्मन् n. *ein Opfer an* Indra Sâj. zu TBr. 2, 549,6.

इन्द्रसुत m. Patron. Arǵuna's Çiç. 13,22.

*इन्द्रोत्थापन n. *das Erwecken* Indra's Deçîn. 1, 82. Vgl. Wilson, Sel. Works 1,127.

इलामुर m. *ein Brahmane* M. Müller, Ren. 300.

1. इष् mit अतिप्र *darüber hinaus auffordern* Âpast. Çr. 12,27,6. 14,34,4. Vaitân.

ईषत्स्विन्न Adj. *ein wenig gesotten* Paddh. zu Mân. Gṛhj. 2.

इषीकाङ्गि Adj. *rohrartig gestreift* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

इष्टनि nach Aufrecht = इषं तन्वन्.

उक्थ als Adj. und n. so betont.

उच्चय 4) = नीवी *Schurz* Deçîn. 1,102.

उच्चषक n. (nach dem Comm.) *ein geleerter* oder *stehen gebliebener Becher* Harshaṅ. (1936) 336,14. = अपगतपानभाजन Schol.

°उच्चिचीषा f. *das Verlangen zu pflücken* Çiç. 7,48.

उच्चैरभिघ्न Adj. *von hoher Abstammung* Mu-

DHÂR. 131,1 (194,4).

उच्छिक्वक्क n. *etwas als unbrauchbar Weggeworfenes* Comm. zu NÂRADA (a.) 1,2,36.

उज्जिगमिषा f. *das Verlangen zum Vorschein zu kommen* KÂVJÂL. 37,*a*,1.

उज्झ्क्भुज् Adj. *Aehren geniessend* KÂÇIKH. 11,19.

उत्कण्ठितचित्ती Adv. mit भू *von Sehnsucht nach einem geliebten Gegenstand ergriffen werden* Comm. zu NAISH. 1,37.

उत्कोप Adj. *erzürnt* ALAṄKÂRAS. 32,*b*.

उत्कोरक Adj. *dessen Knospen hervorgebrochen sind* HEM. PAR. 1,241.

उत्तमचरित्र m. N. pr. eines Fürsten UTTAMAḤ. 3. fgg.

उत्तरसाक्षिन् m. *ein indirecter Zeuge, einer der die Aussage eines wirklichen Zeugen gehört hat* NÂRADA (a.) 2,1,150.

उत्तुङ्गित Adj. *in die Höhe gehoben* ÇIÇ. 11,3.

उत्तुङ्गी Adv. mit कर् *in die Höhe heben* Comm. zu ÇIÇ. 11,3.

उत्तेजना f. *das Schleifen* ÇIÇ. 3,6.

उत्पत्त Adj. *mit ausgebreiteten Flügeln* HEM. PAR. 2,212.

उत्पश्य HEM. PAR. 1,407.

उत्पुंसन n. *das Abwischen, Wegwischen, Entfernen* ZACH. Beitr. ALAṄKÂRAR. 21,*b*.

उत्पुंसय् ist richtig; vgl. Z. d. d. m. G. 32,99 und ZACH. Beitr. उत्पुंसित SUBHÂSHITÂV. 880. ALAṄKÂRAR. 22,*a*. Vgl. 2. पुंस्. — Mit समुद् in समुत्पुंसन.

उत्प्रेक्षातिप m. *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu VÂSAV. 126.

उत्सङ्गित Adj. *beigemischt* ÇIÇ. 3,79.

°उत्सारिन् Adj. *sich ausdehnend —, sich richtend auf* GIT. 2,19.

उत्सुक 1) *e*) °म् Adv. so v. a. *angelegentlich* HEM. PAR. 1,398.

उत्सूत्र (Nachtr. 2) auch *vom Faden abgelöst* (Perlen) ÇIÇ. 8,53. Vgl. oben अनुत्सूत्रपदन्यास.

उत्सृज्य (Nachtr. 1), so zu accentuiren nach TS. 7,5,3,1.

उत्सृष्टलोमन् Adj. *das Abschneiden der Haare einstellend* GAUT. 16,3.

उत्सेचन n. s. उदकोत्सेचन weiter unten.

*उत्स्रावित् Adj. *entspringend* SIÇ. zu ṚV. 5,85,2.

*उदकगाक्, lies m. *das sich in's Wasser Tauchen.*

उदकोत्सेचन n. *Wasserlibation* GOBH. 3,3,12.

उदक्शिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Norden* GOBH. 2,8,2.

उदगपवर्ग Adj. *im Norden abschliessend* ÂPAST. ÇR. 14,5,19.

उदगाक् m. = उदकगाक् ÇIÇ. 8,45.

उदग्वंश Adj. *dessen Tragbalken nach Norden gerichtet sind* KÂTJ. ÇR. 4,7,9.

उदञ्च् 1) Adj. füge „schwach उदीच्“ hinzu. In der Bed. *nördlich* DAÇAK. 85,7.

उदरस्थित Adj. = उदरस्थ (Nachtr. 2) *im Mutterleibe befindlich* HEM. PAR. 2,372.

उदास्थित 1) *ZACH. Beitr.

उदित n. *das Gesprochene, Rede, Worte.*

उदूर्मि Adj. *mit hochgehenden Wogen* HEM. PAR. 1,324.

°उद्राकिणिका (उद्राकणिका?) f. *das Geldempfangen für* KAMPAKA 278.

उद्रीविका f. *das Aufrichten des Halses* VÂSAV. 46,3.

उद्द्योतकर m. N. pr. eines Autors VÂSAV. 235,3. M. MÜLLER, Ren. 290.

उद्धान etwa *übergehend vor Freude* (Augen) HEM. PAR. 1,228.

*उद्भङ्ग, vgl. ZACH. Beitr.

उद्भिस्नि Adj. *aufstrahlend* ÇIÇ. 11,42.

उद्रोक Adj. dass. VÂSAV. 24,2.

उद्धास्य 1) auch *aus seiner Stelle zu entfernen* MAITR. S. 1,8,4 (119,17).

उद्विजितव्य n. impers. *zu schaudern vor* (Abl.) ÇIÇ. 16,19.

1. उद्वेष्टन n. auch *das Entsetzen* (eines belagerten Ortes) HEM. PAR. 8,307.

उन्मूर्धन् Adj. *mit aufgerichtetem Kopfe* ÇIÇ. 18,32.

उपकरण VASISHṬHA 3,57 nach BÜHLER *heaping* (*pure earth*).

उपकरणीय Adj. *dem ein Dienst zu erweisen ist, dem ein D. erwiesen wird.* Nom. abstr. °ता f. ÇIÇ. 17,66.

उपकर्णम् ÇIÇ. 7,60.

उपकृतिमत् Adj. *mit einer Diensterweisung verbunden* ÇIÇ. 9,33.

उपक्रम auch *das sich an Etwas Machen*, so v. a. *Anstrengung* KAMPAKA 115. fg. 153. 174. fg.

उपचित्र 3) vgl. ZACH. Beitr.

उपधान, vgl. ZACH. Beitr.

°उपनायिन् Adj. *in die Lehre aufnehmend* NÂRADA (a.) 2,1,181.

उपनाक् 5) s. oben अनुपनाक्.

उपनिनीषु Adj. *darzureichen beabsichtigend* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 12,17,4.

उपनिवर्तम् Absol. *wiederholt* ÇÂṄKH. BR. 11,5.

उपप्रसन्नर्षि Adv. *zum* Ṛshi Prasanna(Kandra) HEM. PAR. 1,470.

उपरक्त 1) Adj. s. u. रञ् mit उप. — 2) *m. Bez. Râhu's H. an. 4,100.

उपरागवत् Adj. *verfinstert* (durch Râhu) 20,45.

उपरिमर्त्य bedeutet nach v. BRADKE *die S lichen emporhebend.*

उपरिष्टाद्वित्त Adj. *zu einer nachfolgenden F in Beziehung stehend* GOBH. 4,5,13.

उपरुदित n. *Wehklage.* Pl. MUDRÂR. 133,18 (19

उपरुद्ध 1) Adj. s. u. 2. रुध् mit उप. — *ein abgeschlossenes Gemach.* प्रमदोप° so v. a. *rem* KATHÂS. 34,259.

*उपरोधम् Absol. *einschliessend, einsperren* 3,4,49.

उपवनम् Adv. *im Walde* ÇIÇ. 6,62.

उपवर्णनीय Adj. *mitzutheilen, anzugeben* V d. Oxf. H. 269,*b*,36.

उपश्लोकयितव्य Adj. *in Çloka* (mit hinzuge tem श्लोकैः) *zu besingen* MUDRÂR. 55,19 (88,12

उपसागरम् Adv. *beim* (Ṛshi) Sâgara HEM. 1,454.

उपस्थित 1) *ZACH. Beitr. Auch = द्वारभेद eb

उपाकरण m. *Einleitungsspruch* ÂPAST. ÇR. 12,1

उभयतःफल Adj. (f. आ) *auf beiden Seiten Fri habend* GOBH. 2,6,6.

उभयतोमोद् Adj. *auf beiden Seiten mit der mel Moda versehen* ÂPAST. ÇR. 13,13,8. 15,14. 14

उभयतोवाक् Adj. (f. आ) *nach beiden S fliessend* BHÂG. P. 6,5,8.

उभयतोवीवध Adj. *sich das Gleichgewicht tend, gleich schwer beladen* KÂṬU. 27,10.

उभयवर्तनिन् Adj. *beide Räder habend* SB Br. 1,5.

उरगाशन ÇIÇ. 5,13.

उल्कपात (fehlerhaft) und उल्कापात (v. l. *das Fallen von Meteoren* GOBH. 3,3,18.

उल्लक *ein best. Fruchtsaft* HARSHAK. 185,4

उल्लभ्य MṚKKH. ed. CAL. 342,16. fg. fehler

उल्लापिक, vgl. लोपिका.

उल्लोच HEM. PAR. 2,134. KALPAS. 104, N. 32. ZACH. Beitr.

उल्लोपम् Absol. *herausziehend*, — *fisc* KAUÇ. 43.

*उष्णीषविजय m. und *°धारणी f. *eine best. betsformel* SCHIEFNER, TÂRAN. 121. 123. 125.

उष्णीषविजया f. N. pr. einer Tantra-Gott ebend. 121, N. 1. J. R. A. S. 1876, S. 50 (°वीज

*उक्कार m. *Schildkröte* H. 1353, Sch.

उह्यमानक Adj. *getrieben werdend von* (Wel Instr.) MBH. 3,308,26.

ऊढ (wohl n.) *Verheirathung* (eines Weib

ऊढात्प्रभृति MBh. 5,83,42.

ऊनेन्दुपूर्णिमा f. *der Mond einen Tag vor dem Vollmond* Çâṇḍ. 195.

ऊरुभङ्ग m. *Schenkelbruch* Vâsav. 297,8.

1. ऊह् mit व्यप 2) व्यपोढ *offenbart, an den Tag gelegt* MBh. 8,34,152. — Mit विनिस्, विनिर्वूढ *unverschoben, in regulärer Reihenfolge* Âpast. Çr. 4, 14,9. — Mit प्र 4) *ausnehmen, excludere* Vop. 6, 53, Anf. — Mit निर्वि 4) *b*) Prij. 6,6.

ऊहिन् Adj. von Bühler angenommen Vasishṭha 16,4. 5. Beide Sûtra sind offenbar verdorben.

ऋञ्जसे Dat. Infin. zu 1. रञ्ज् RV. 8,4,17.

ऋण 2) *c*) *d*) vgl. Zach. Beitr. 33.

ऋत 1) *f*) vgl. Zach. Beitr. 48.

ऋतुदेवत Adj. (f. आ) *die Jahreszeiten zur Gottheit habend* Âçv. Gṛhj. 2,4,12.

ऋद्ध 2) vgl. Zach. Beitr.

एकनाराशंस Adj. *einmal mit dem* Nârâçaṁsa-*Becher versehen* Âpast. Çr. 12,25,26.

2. एकपति Adj. f. *nur einen Gatten habend.* Nom. abstr. °त्व n. Hem. Par. 2,288.

एकभूयंस् Adj. *um Eins überschüssig*, so v. a. *unpaar* Gobh. 4,5,21.

एकवर्तनिन् Adj. *einrädrig* Shadv. Br. 1,5.

एकवसन Adj. (f. आ) = एकवस्त्र MBh. 1,130,8. 3,65,60.

एकवारम् auch *irgend ein Mal* Pañcat. ed. orn. 64,22.

एकविंशवर्तनि Adj. *die Bahn für einen* Ekaviṁçastoma *bildend* TS. 4,3,2,2.

एकसर्ग Çiç. 19,38.

एकस्थालीसहाय m. *ein Genosse, mit dem man aus demselben Topfe isst*, Nârada (a.) 2,1,180.

एकादशाङ्गवेदिन् und एकादशाङ्गिन् m. *ein Kenner der 11* Aṅga *der* Gaina Vardhamânak. 1,48.

1. एकान्त 1) Loc. so v. a. *unter vier Augen* Daçak. 81,6.

एणातिलक Vâsav. 118,5.

एतत्प्रभृति Adj. *damit beginnend* Gobh. 2,1,24. 3,6.

एष् mit अधि, अध्येषित (buddh.) = अधीष्ट *ersucht, angegangen* J. R. A. S. 1876, S. 27.

ऐकमत्य n. *das dieselben* Mantra *Haben* Comm. zu Âpast. Çr. 12,24,9.

ऐरण्ड *n. *die Wurzel des langen Pfeffers* Deçîn. 1,120.

ऐश्वरकारणिक m. *ein Deist der* Njâja-*Schule* Harshak. (1936) 489,12.

ओघी Adv. mit भू *zu einer Masse anschwellen* Çiç. 18,69 nach der richtigen Lesart.

*ओघोपकरण n. als Erklärung von पवित्र *Besen* Zach. Beitr.

ओषधिकाम m. *eine best. Spende* Âpast. Çr. 20,11.

ओषधीवल्लभ m. *der Mond* Alaṁkâras. 16,*b*.

ओष्ठरुचक *reizende Lippen* Hariv. 2233. 12366. Çiç. 10,9 (n. nach dem Comm.). Vgl. अधरोष्ठरुचक und अधरौष्ठरुचक oben und das folg. Wort.

ओष्ठरुचिर dass. Vishṇus. 1,8 in derselben Verbindung wie im Hariv.

औत्तक Çiç. 5,62.

औत्कट्य n. *Uebermaass, grosse Menge* Comm. zu Çiç. 5,53.

औदर्चिष Adj. *an* Agni *gerichtet* Çiç. 20,59.

औपेन्द्र Adj. *dem* Vishṇu *eigen* u. s. w. Çiç. 20,79.

औलुण्ड्य, das * zu streichen.

औष्ट्रक 2) Harshak. (1936) 218,7. Çiç. 3,65.

कंस m. auch N. pr. eines Ekâdaçâṅgin Vardhamânak. 1,48.

ककुम्मुख n. = दिङ्मुख *Himmelsgegend* Çiç. 20,38.

*कक्किएड m. *Eidechse* Zach. Beitr.

2. कक्ष्य 2) *a*) आबद्ध° Adj. *sich zur Arbeit gerüstet habend* Harshak. 109,4.

कङ्कवाजित Adj. *mit Reiherfedern besetzt* (Pfeil) MBh. 6,116,10.

*कचवर m. = पूरीष Zach. Beitr.

कचार *Teich* Bhadrab. 2,13. 37.

कचोलक n. *eine Art Wassergefäss* Uttamak. 125. Vielleicht auch 70 so st. चलुक zu lesen.

कच्छपारावत m. *eine Taubenart* Alaṁkârav. 203,*b*.

कट 1) *f*) Vîsav. 75,2.

कटिस्थ Adj. *an die Hüfte gelehnt*, so v. a. *noch auf den Armen getragen werdend* Hem. Par. 1,228. 2,372. Vgl. J. Jolly in der Deutschen Rundschau 1883/84, No. 13, S. 30.

कणाटीर Vâsav. 100,1. 2.

कणिक्किक angeblich = घ्राण J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

कण्डु 1) *c*) so v. a. *heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend) Çiç. 14,72.

कण्डुल und कण्डूल (f. आ) *juckend*, so v. a. *heftig verlangend nach* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Çiç. 17,11. 19,42.

कथंकथा f. *Zweifel* Saddh. P.

2. कथाप्रसङ्ग 2) Kir. 1,24. Zach. Beitr.

कदाग्रह m. *ein Irrgläubiger, Ketzer* Bhadrab. 3,85.

कदाशय Adj. *ränkevoll* Kâmpaka 458.

कनकाम्बुज n. *eine Art Lotusblüthe* Hem. Par. 1,395.

कन्दुकलीला f. *Ballspiel* Kumâras. 5,19. Bhâg. P. 8,12,18. 22. शिर:° *B. mit Köpfen* 5,9,19.

कपिकेतु m. Bein. Arǵuna's Çiç. 13,18.

*कपीनृप m. *ein best. Baum*, = राजादन Comm. zu Harshak. 198,9.

कमेरु N. pr. eines Volkes oder Landes Ind. Antiq. 9,127. 133.

कम्बा f. etwa *Masche* Uttamak. 78.

1. कर् mit अन्वव, lies *mit Etwas* (Instr.) *über Etwas* (Acc.) *entlang fahren.* — Mit पर्या auch *umgiessen* Maitr. S. 1,8,3 (119,1). — Mit वि, विकृत auch *gefärbt* Pâr. Gṛhj. 2,7,17. — Desid. विचिकीर्षित *mit dem man eine Veränderung vorzunehmen wünscht* Bhâg. P. 11,29,34.

*करणेश्वर m. = आत्मन् Zach. Beitr.

करभीय Adj. *für Kamele bestimmt, mit der Pflege derselben betraut* Harshak. 67,10 (218,7).

करालाय्, °यते *Schauder erregend werden* Vîsav. 78,2.

करुणा 2) *b*) Gîr. 1,31.

*करोटिका f. = करोटि 1) Deçîn. 2,38. 6,3.

कर्णदारिन् Adj. *Ohren zerreissend, — sprengend* (Trommel) MBh. 6,48,21.

*कर्णपाशी oder *°पासी f. = कर्णलालिका Zach. Beitr.

कर्णरसायन m. f. (आ) *ein Zaubertrank für die Ohren, Ohrenweide.*

कर्णरसायनी Adv. mit कर् *zu einer Ohrenweide machen.*

*कर्णलालिका f. = कर्णपाशी Zach. Beitr.

कर्णवंश Vîsav. 149,1.

*कर्णसुवर्ण N. pr. eines Landes Hiouen-thsang.

2. कल् S. 32, Sp. 1, Z. 2 v. u. lies 120,24 st. 120,14.

कलत्र 3) Vîsav. 236,2.

कलशोदधि m. *das Meer als Butterfass* MBh. 1, 17,12.

1. कलि 1) *i*) *Held* Ind. Antiq. 8,242.

कल्पतरु, कल्पपादप, कल्पवृक्ष u. s. w. auch kurz für कल्पतरुदान u. s. w. *die Schenkung eines künstlichen kostbaren Baumes, der den fabelhaften Baum dieses Namens vorstellen soll*, Hemâdri 1,245. fgg.

कल्पवासिन् Adj. *einen* Kalpa (*Weltperiode*) *bestehend* Bhâg. P. 4,9,20.

कल्पसुन्दरी f. ein Frauenname Daçak. 78,4.

कल्याणा 4) *d*) *e*) vgl. Zach. Beitr.

कवचधर, richtig कवचक्र in der anderen Ausg. 326,6.

कवचय्, °यति *einen Panzer anlegen* Harshak. 152,24 (396,1).

कषाययू, °यति *beschmutzen* und *belästigen* Vîsav. 71,3. 4. Vgl. कषायित.

1. कस् Z. 2 vom Ende, lies Prasannar.

कांस n. (nach dem Comm.) *ein best. Maass*, = द्रोण Gobh. 4,6,13.

*काकनील *ein best. Baum* Zach. Beitr.

*काङ्कुष्ठ Zach. Beitr.

*काचिघ 3) vgl. Zach. Beitr. 86, wo अचक्ष्मणके st. शेमणके als eine Lesart in H. an. 3,135 angeführt wird. Vgl. auch die Note dazu.

काण्ड 1) *i*) statt रुक्म् lesen Andere सक्म् Zach. Beitr. 19.

काण्डलवण n. *eine Art Salz* Suçr. 2,36,16.

1. कात्त 2) *f*) vgl. Zach. Beitr.

कापेय, f. ई *eine best. Form der Opferung von 11 Thieren* Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,20.

कायसंस्थिति f. = कायस्थिति Bhadrab. 3,91.

कायस्थिति f. *Unterhalt des Körpers, das Zusichnehmen von Nahrung* Bhadrab. 2,57. 3,28.

कायोढज (metrisch statt कायोढाज) Adj. *geboren von einer nach der Weise des* Prâgâpati *geehlichten Frau* M. 3,38.

कारंधमिन् 1) *Alchymist, Adept der alchymistischen Philosophie* Harshaṁ. (1936) 489,13.

कारा 3) 5) vgl. Zach. Beitr.

कार्तस्वरमय Adj. *golden* und *kläglich tönend* Vâsav. 144,4.

कार्यकारिन् Adj. *zweckdienlich, erforderlich, nöthig* Kâmpaka 75.

1. कालक 5) *d*) N. pr. eines Waldes Vasishṭha 1,8.

कालञ्जिक्क Adj. *schwarzzüngig* MBh. 1,71,38.

कालवञ्चन n. *Zeitgewinnung.*

कालातिवाकृन n. *das Hinbringen der Zeit* Devibhâg. 3,12,20. 21.

कालोरग m. *eine schwarze Schlange* Vâsav. 191,2.

काव्यशीवज्ञ = शुक्रगुरुबुध und काव्यस्याशयज्ञ: Vâsav. 114,1.

काष m. *das Reiben.* गण्ड° Çiç. 5,43.

काष्ठवाक्क m. *Holzträger* Kâmpaka 132.

काष्ठशालिक m. etwa *Holzhändler* Kâmpaka 4.

काष्ठालुक, lies काष्ठालुकलता f. *die Flaschengurke (die Pflanze)* und vgl. Harshaṁ. (1936) 478,3.

काकल 1) (f. आ) *e*) *f*) und 3) *a*) Çiç. 18,54.

किंस्त्य soll = शङ्ख *Seemuschel* sein; s. J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

किक्किर oder °टा *ein best. Lockton* Comm. zu TBr. 1,1,9,9. Vgl. किक्किटी.

*किंदरा f. *die Laute der* Kaṇḍâla Zach. Beitr. Vgl. किंनरा, किंनरी.

किमाहारविहारिन् Adj. *welche Speise geniessend und welchen Vergnügungen nachgehend?* Hariv. 11171.

किशोर auch *ein Thierjunges.* मयूर° Vâsav. 233, 2. Nach Dharaṇi im Comm. ebend. auch = श्रेष्ठ.

किशोरक 1) *a*) Vâsav. 231,2.

कीर्ति 1) *b*). Dass das Wort nicht, wie Kull. zu M. 4,94 und 11,40 annimmt, *Ruhm nach dem Tode* bedeute, ersieht man aus M. 2,9. 5,166. 8,81. Wenn es 4,94 und 11,40 und Spr. 6683 neben यशस् erscheint, so ist damit wohl nichts Anderes gemeint als im Deutschen mit *Ruhm und Ehre.* Dasselbe gilt von यसो वा किति वा in einer Açoka-Inschrift (Z. d. d. m. G. 37,573. 575).

कीर्तिशेष Vâsav. 7,4.

*कुटकण्ठ m. *ein best. Gefäss* Deçîn. 2,20.

कुटीरी Adv. mit कर् *zur Hütte —, zur Wohnung erwählen* Vâsav. 264,2.

कुटाक 1) *einschneidend, scharf* Harshaṁ. (1936) 413,15. 529,8 (224,22).

कुतस्तन Adj. (f. ई) *woher kommend? wie möglich?* Bhadrab. 4,88. 99.

कुन्ताकुन्ति Adv. *Speer gegen Speer* Kâmpaka 144.

कुमारजीव m. N. pr. eines Autors M. Müller, Ren. 308.

कुमारराज m. Bein. Harshavardhana's ebend. 286.

कुमृत्यु Adj. *einen schlechten Tod habend* Hem. Par. 2,108.

कुंयव 3) die Bed. *Missernte* passt nicht in den Zusammenhang VS. 18,10 = Maitr. S. 2,11,4 (142,1) = Kap. S. 28,9. Aufrecht vermuthet मे ऽकुयवम् *keine Missernte.* TS. hat statt dessen कूंयवा: (Nachtr. 4).

कुंयवाच् (°वाच) ist nach Aufrecht *ein Dämon, der Missernte* (कुयव) *hervorruft.*

कुरुस्य n. *ein niederträchtiges Geheimniss* Kathâs. 32,140.

कुरुता auch ein Frauenname Vâsav. 229,2.

कुलघ्न n. *ein Unheil verkündender Augenblick* Kathâs. 32,95.

कुलबालिका Hem. Par. 2,69.

कुलराजधानी f. *Hauptresidenzstadt* Ragh. 16,36.

कुलिक auch *Richter* Nârada (a.) 2,1,187 nach Viram. Nach Andern *Haupt einer Kaste.*

कुलिशपाणि m. Bein. Indra's Çiç. 11,43.

कुलुपठक m. *Knüttel* Harshaṁ. (1936) 447,9.

कुवैकटिक m. *ein schlechter Juwelier* Harshaṁ. (1936) 402,9.

कुसुमकेतु m. *der Liebesgott* Vâsav. 190,4. 283,4.

कुसुमलावी f. *Blumenleserin* Spr. 3702.

कुसुमशरासन m. *der Liebesgott* Gîr. 11,4.

कुरर, vgl. Zach. Beitr.

कू mit उद्, उत्कौति *schreit auf* Sarasvatîk. 1,22.

1. कूट 16) m oder n. Harshaṁ. (1936) 475,19.

कूंयव (Nachtr. 4) n. Sg. Maitr. S. 2,11,4 (142,1), v. l. Vgl. कुंयव oben.

कृतलक्षण 1) Adj. (f. आ) *d*) am Ende eines Comp. α) *veranlasst durch* R. 6,95,19. — β) *betreffend, sich beziehend auf* MBh. 13,16,23. Hariv. 5031.

कृतवाप (M. 11,108) und °वापन (M. 11,78) Adj. *kahl geschoren.*

कृत्य 1) *c*) wird auf कर्तृ zurückgeführt Zach. Beitr. 45. Dem Worte wird auch die Bedeutung विद्विष्, विद्विष्ट zugetheilt.

कृश m. auch *ein best. Vogel* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

कृषितल्ल Pl. *Feldfrüchte* MBh. 2,5,117.

कृष्टमती Adv. mit कर् *pflügen und walzen* Hem. Par. 2,357. Vgl. मती.

कृष्टसमी Adv. mit कर् dass. Çiç. 12,21.

कृष्णाक्ष m. *ein schwarzer Würfel* MBh. 4,1,25.

केतयितर् Nom. ag. *Aufforderer.* f. °त्री Sây. zu RV. 1,113,19.

केरलिका f. ein Frauenname Vâsav. 227,4.

केशान्तकरण n. *die Ceremonie des Haarschneidens* Gobh. 3,1,2.

केतवापकृति f. *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu Vâsav. 283.

कैदारिक Çiç. 12,42.

कोटिपुर n. N. pr. einer *Stadt* in Magadha Bhadrab. 1,30. 53.

कोण 6) Harshaṁ. 12,23.

कोलता f. Nom. abstr. zu कोल *Eber* Çiç. 14,86.

कौनाल Adj. (?) Ind. Antiq. 8,242.

कौर्प = कौर्पि, कौर्प्य M. Müller, Ren. 326.

क्रतुकरण n. *eine best. Spende* Âpast. Çr. 12,6,5. 14,1,5.

क्रन्द् mit अव Caus. 1) zu streichen, wenn च क्रदत् und चक्रदम् zum Simplex gezogen werden

क्रम् mit प्रत्यति *zurück* (d. i. *auf dem Wege den man gekommen ist*) *vorüberschreiten* Âpast Çr. 14,8,9.

क्रीडारसमय Adj. *aus dem Wasser „Spiel" bestehend* Kathâs. 28,99.

क्रुंध्मि, so zu lesen st. क्रुध्मिन्.

क्लोदिन् Adj. *nässend, feucht* Kâtjâpr. 190,5.

क्षणदाकृत् m. *der Mond* Vâsav. 190,1.

1. क्षत्रिय m. auch N. pr. eines der Daçapûrvi Vardhamâṇaṁ. 1,45.

क्षमी Adv. mit भू *in die Lage kommen Etwa* (Dat.) *zu vermögen* Hem. Par. 1,229.

क्षार 3) *c*) zu streichen; vgl. Zach. Beitr.

*क्षारकीट m. *ein best. Insect* Zach. Beitr.

1. क्षिप् mit आ 12), lies *verlassen* st. *entlassen.*

*क्षीरमृत्स्न m. *ein best. Baum* Comm. zu Harshaṁ. 198,9.

क्षीरलेकम् Absol. *an Milch leckend* Kauç. 30.

*नीरोदक m. *ein best. Baum* Comm. zu Harshaṅ. 198,9.

नुछक (?) Hem. Par. 1,336.

नुछकवैश्वदेव (auch Nachtr. 3), °देवस्य स्तोत्रे (= ग्राज्यानामादिमे स्तोत्रे Comm.) Baudhâjana im Comm. zu Âpast. Çr. 13,1,12.

नेपणिक m. *Schiffer, Bootsmann* und Adj. = नाशक Vîsav. 199,1. = कर्कारादि Zach. Beitr.

नौमदृशा f. *ein leinenes Tuch mit Fransen* Gobh. 4,2,32.

3. न्वेडित Partic. *gekaut* Saddh. P. 74,*b*. Vgl. खेड्.

खड्गाखड्गि Adv. *Schwert gegen Schwert* Kâmpaka 144.

खण्डरक्ष (Nachtr. 2) nach Leumann, Aup. Gl. *Zollwächter.*

खद्रा soll *eine natürliche Höhle* sein J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

खप्राण *ein best. Geschirr* Harshaṅ. (1936) 482,11.

खर्वी mit भू *klein werden, verkrüppeln* Comm. zu Çiç. 2,63.

खलता f. auch *eine in der Luft schwebende Schlingpflanze*, so v. a. *ein Unding* Çiç. 16,24.

खलु mit einem Absol. so v. a. *stehe ab von* Nir. 1,5. P. 3,4,18. Çiç. 2,70.

खलेकपोतन्याय m. und खलेकपोतिका f. *die Art und Weise, wie eine Taubenschaar über eine Getreidescheune herfällt*, Comm. zu Çiç. 10,16. Alaṅkâras. 86,*b*.

खल्ल, vgl. Zach. Beitr.

खल्वङ्ग *ein best. Insect* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

खात्र (wohl n.) *Bresche.* खात्रं दा *eine Bresche legen, in Jmds* (Gen.) *Haus einbrechen* Kâmpaka 431. °खनन n. *das Graben von Breschen* Hem. Par. 2,170.

खिल्लित (?) Adj. Vîsav. 156,5. 6.

खुडुल m. N. pr. eines Gelehrten Çâçvata 806. Vgl. XVIII, N. 2.

खेटन auch *das Entgehen* Asahâja zu Nârada. Vgl. mahratt. खेटणें.

*खेडु und *°ताल Zach. Beitr.

खोल 2) Harshaṅ. (1936) 437,2. Nach dem Comm. m.

ख्या mit अत्रु bedeutet *erkunden.*

गगनलिक्ष Adj. *bis an die Wolken reichend* Çiç. 17,39.

गगनाङ्गण n. *Himmelszelt, Himmelsgewölbe* Vîsav. 183,2. Vgl. नभोऽङ्गण weiter unten.

गङ्ग m. N. pr. eines der 11 Daçapûrvin Varshamânaṅ. 1,45.

*गङ्गेष्टिका f. *ein best. Baum* Zach. Beitr.

गड 3) *n. गिरेर्गडम् = पृथुशिला Dhanañ. 2,110.

गणरात्र Harshaṅ. 20,21 (69,3).

गणिकात्व, n. Nom. abstr. zu गणक 3) *a*) Uttamaṅ. 389.

*गणिस्थरात्र m. *ein best. Baum* Zach. Beitr.

गण्डलेखा f. *Backengegend* Ragh. 7,24. 10,12. Kumâras. 7,82. Kir. 16,2.

गतलक्ष्मीक Adj. *seiner Schönheit beraubt, entstellt* R. Gorr. 1,60,17.

गतस्वार्थ Adj. *nutzlos* Bhâg. P. 1,13,24.

गत्वर (f. ई) am Ende eines Comp. *sich an einen Ort begebend* Harshaṅ. (1936) 477,3.

गन्धन 2) *b*) *das Verhöhnen* Harshaṅ. (1936) 307,3.

गन्धकस्तिन् 3) N. pr. eines Scholiasten Çilâñka 1,3.

गम् mit अभि Caus. auch *zukommen lassen* Sâj. zu ṚV. 9,1,4. — Mit निस् Caus. auch *verlieren, einbüssen* Kâmpaka 396. 484.

गमनवत् Adj. *hingehend, vergehend* Sâj. zu ṚV. 1,113,15.

गमिष्णु, lies *sich zu begeben beabsichtigend* statt *zu d. b.*

3. गर् mit उद्, Harshaṅ. (1936) 367,19 liest स राज्ञको ज्ञानागार.

गरुडकेतु m. Bein. Vishṇu's Uttamaṅ. 87.

गर्भ auch **Feuer* Zach. Beitr. 34.

गर्भपुरोडाश m. *ein Embryo-Puroḍâça.* Wird nach dem Paçupuroḍâça dargebracht, wenn ein weibliches Thier trächtig ist, Âpast. Çr. 9,19,6. 7.

गर्मुद्, Harshaṅ. (1936) 478,2 liest गर्मुति st. गर्मुदि. Nach dem Comm. ist गर्मुत् *eine Schlingpflanze.*

गलरन्ध्र n. *Kehle* (sowohl *Luft-* als *Speiseröhre*) Nilak. zu MBh. 12,283,54. Kâmpaka 35.

1. गा mit अधि Caus. अध्यगीगपत् Hem. Par. 1,398.

3. गा auch *sagen, sprechen, — zu Jmd* (Acc.) Kâmpaka 126. 137. 338. 438. 472. Uttamaṅ. 107. 285.

गाढवर्चस्, Nom. abstr. °वर्चस्त्व n. Suçr. 1,49,20.

गात्रिकाग्रन्थि m. *eine Art Knoten* Harshaṅ. (1936) 22,4.

गान्धर्वविद्या f. *Musik* Comm. zu Âpast. Çr. 13,7,8.

गिरिव्रप Adj. *berggestaltet, bergähnlich* TBr. 3, 10,11,4.

*गुच्कार्क v. l. für गत्वर्क Zach. Beitr.

गुटिकास्त्र n. *ein Bogen, von dem Tonkugeln abgeschossen werden*, Vîsav. 183,1.

गुणरत्नमय Adj. *mit juwelenartigen Vorzügen ausgestattet* Hem. Par. 2,53.

गुप्ती Adv. mit कर् *verstecken, verbergen* Uttamaṅ. 337.

गुमगुमायित n. *das Summen* Vîsav. 141,1.

गुरुवर्तक Adj. = गुरुवर्तिन् R. Gorr. 2,107,19.

गुरुवर्तिन्, Nom. abstr. °र्तिता f. R. 2,115,19.

*गुह्यपतिविद्या f. *ein best. Gebet* Schiefner, Târan. 121.

गूढवर्चस् Adj. *dessen Glanz verborgen ist* Bhâg. P. 1,19,28.

गूढोदक wohl *ein Wassergefäss mit einem engen Halse, so dass das Wasser darin nicht zu sehen ist*, Uttamaṅ. 71.

गृध्रशीर्षन् Adj. (f. °शीर्षी) *geierköpfig* Taitt. Âr. 1,28,1.

गृह्याय्, °यते *zu einem Hause werden* Kulârṇava 9,59.

गृह्यावग्रहणी f. *Hausschwelle, der Platz vor einem Hause* Harshaṅ. (1936) 335,6.

2. गृह्य 1) Maitr. S. 2,9,8 (126,8).

*गोकुणिक m. v. l. für गोकर्णक Zach. Beitr.

गोधनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Harshaṅ. (1936) 423,8.

गोप 4) *d*) **Abrus precatorius* Zach. Beitr.

गोपय् mit वि etwa *Jmd bloosstellen* Kâmpaka 269. Ist wohl Denomin. von विगोप.

गोपाचल m. und गोपालगिरि m. N. pr. eines *Berges* Uttamaṅ. 365. S. 305, N. 7.

गोमतल्लिका Çiç. 12,41.

गोमुण्ड m. Vîsav. 192,3. सीमानिर्माणार्थं रक्षार्थं वा क्षेत्रे गोमुण्डः समारोप्यते Comm.

गोरास्य Adj. als Beiw. Kṛshṇa's Paṅkar. 4,8,16.

गोलक Gobh. 4,4,26 nach dem Comm. = पलाश.

गोवर्धन m. auch N. pr. eines der 5 Çrutakevalin Vardhamânaṅ. 1,43. — Z. 5 ist 2) st. *b*) zu lesen.

गोविन्दपाल m. N. pr. eines Fürsten J. R. A. S. 1876, S. 3.

गौतम m. auch N. pr. eines der 3 Kevalin Vardhamânaṅ. 1,41.

गौर्जर auch *Guzerat* Uttamaṅ. S. 305, N. 7.

*ग्रन्थावृत्ति f. vielleicht *Citat* Trik. 3,3,278. H. an. 2,299. Med. p. 10.

ग्रहणाक auch *Verpfändung.* °के मुच् *verpfänden* Kâmpaka 410. 473.

ग्रहिली in ग्रामग्रह° mit भू so v. a. *dem Drängen nachgeben* Hem. Par. 2,262.

ग्रामघातिन् m. *Dorfschlächter* M. Müller, Ren. 269.

ग्रामरञ्जक m. *Dorfteufel* ebend.

ग्रामलेखक m. *Dorfschreiber, Dorfrechenmeister* ebend.

ग्रामेयक, f. ग्रामेयका (!) Harshaḱ. (1936) 477,4.

ग्राम्यमृग Çiç. 15,15.

*ग्रावरोहक m. *Physalis flexuosa.*

ग्राहयितव्य Adj. *zu veranlassen Etwas* (Acc.) *zu übernehmen* Daçak. 91,11.

ग्राह्यरूप Adj. *beherzigenswerth, beachtenswerth* MBu. 1,220,23.

घङ्गशाला f. *ein Gebäude ohne Fenster* Çilâñka 1,415.

घट्, Z. 11 lies 3) st. 2). घटाम् अट् *sich rechtfertigen lassen* Bhadrab. 4,92. 94.

घट्ट 1) c) *= प्रुत्कदेश Zach. Beitr.

घण्टाकर्णी f. N. pr. einer Göttin Hemâdri 2,*a*, 92,1. 2.

घर्मतोय n. (adj. Comp. f. आ) *Schweiss* Çiç. 17,2.

घर्मभानु m. *die Sonne* Çiç. 11,58. 12,67.

घर्मवारि n. *Schweiss* Çiç. 13,45.

घुट् mit व्या, °घुटत्तु Hem. Par. 1,327. °ज्जुघुटुस् 326. °घुट्य 2,240.

1. घुष् mit आ 1) mit Acc. oder Gen. (RV. 8,64,4).

*घृतलेखिनी f. *Butterlöffel* H. 836, Sch.

चक्रपोधिन् m. N. pr. eines Dânava VP. 1,21,12.

चक्रिन् 2) *d*) *Fürst, König* Hem. Par. 1,391.

चक्षूराग m. *Augenlust, Augenweide* Râǵat. 5,382.

चटचट्, °टति *knistern* Vâsav. 242,4. 243,1.

चतुरवरार्ध्य Adj. *wenigstens vier* Gobh. 4,2,6.

चतुरष्टक Adj. *vier* Aṣṭakâ *genannte Tage habend* Gobh. 3,10,4.

चतुर्वक्त्र 1) f. आ Vasishṭha 28,21.

चतुर्विंशिक mit अकन् = चतुर्विंश 3) Sây. in der Einl. zu RV. 3,35,4.

चतुष्क m. *= स्वस्तिकादि Zach. Beitr.

*चन्दिल m. *Barbier* Zach. Beitr.

चन्द्रकीर्ति m. auch N. pr. eines Fürsten von Uǵǵajinî Bhadrab. 4,33.

चन्द्रगुप्ति m. N. pr. eines Fürsten von Avanti Bhadrab. 2,7. 3,96.

चन्द्रस्थलनगर n. N. pr. einer *Stadt* Kâmpaka 44.68.

चन्द्रादिगुप्ति m. = चन्द्रगुप्ति Bhadrab. 3,89.

चर् mit अन्वभ्यव *heranschleichen* Maitr. S. 1, 10,20 (160,17).

चरणाक n. *Füsschen* Çiç. 11,3.

चर्च् Caus. auch *besprechen* Harshaḱ. (1936) 447,5.

चर्मपुट *ein lederner Sack* oder *Blasebalg* Harshaḱ. 172,2.

चषक 1) m. Harshaḱ. (1936) 531,2.

चाक्रवाक Adj. *der Anas Casarca entsprechend* u. s. w. Mân. Gṛhj. 1,14.

चातुर्विंशक = चतुर्विंश 3) Sây. in der Einl. zu RV. 1,165.

*चामरज्जु f. gaṇa देवपथादि in der Kâç. वामरज्जु v. l.

चामुण्ड 3) f. ई N. pr. einer Stadt Harshaḱ. 167, 19 (424,7).

चार् 2) *c*) etwa *Fanggrube* Hem. Par. 1,353.

चारुदृश् Adj. *Späher als Augen benutzend* Naish. 1,13.

चारित्रार्थ्य n. auch *Angemessenheit, das Entsprechen* Comm. zu R. ed. Bomb. 1,2,38.

चालक Zach. Beitr.

चिकिन 1) *stumpf* (Kinn) Harshaḱ. (1936) 481, 3. = स्थूलेषद्ह्रस्व Comm.

चित्तचौर m. *Herzensdieb, der Liebste* Vâsav. 137,4.

चित्तनाथ m. *Herzensgebieter, der Liebste* Çiç. 10,28.

चित्यग्नि Pl. *die zur* Kiti *dienenden Backsteine* Âpast. Çr. 14,8,6.

चित्ययूप m. *ein Pfosten auf der Leichenstätte* Gobh. 3,3,34. Wird auch als copul. Comp. erklärt.

*चिरप्रसूता Adj. f. *vor langer Zeit gekalbt habend* (Kuh) Râǵan. 15,33.

चिरोषित Adj. 1) *lange abwesend gewesen.* — 2) *lange gestanden —, — gelegen habend* (von Speisen).

चुट्, चोटयति mit आ *kratzen* Saduktik. 2,414. 5, 13. 27.

1. चुम्ब् mit अभि *küssen* Daçak. 90,2. — Mit आ dass. ebend. 40,13.

चुल्ल 1) *triefend* (Augen) Harshaḱ. (1936) 480,15. 1. चूर्णी, streiche das Sternchen davor.

चूष् mit निस् Caus. *aussaugen* Comm. zu Âpast. Çr. 13,17,6.

चेतिष्ठ ist Superl. 1) zu चेतृ *am meisten aufmerkend, wachsam auf* (Gen.) RV. 1,65,9. 128,5. 5,27,1. 7,16,1. 10,29,7. — 2) zu चित्र *am meisten in's Auge fallend* RV. 8,46,20. VS. 27,15.

चौर Adj. *räuberisch* Hem. Par. 2,170.

चौर्यसुरत n. = चौर्यरत Alaṅkâras. 65,*a*.

छद् 2) *e*) *Lippe* Zach. Beitr.

*छणउल = प्रदेशविशेष Zach. Beitr.

छागरोममय Adj. *aus Ziegenhaar* Çâçvata 102.

छिन्नमस्तकी Adv. mit कर् *enthaupten* Comm. zu Naish. 4,68.

छुर् Caus. छोटित *abgeschnitten* Uttamaḱ. 316.

छोटन n. *das Abschneiden* Uttamaḱ. 300. S. 302, N. 5.

ज्ञन्, निर्ज्ञात (mit निर्यात wechselnd) bedeutet *vollkommen vertraut mit*, steht also richtig nach.

ज्ञनचन्द्र m. N. pr. eines Dichters. Nach Aufrecht richtig ज्ञलचन्द्र.

ज्ञनरञ्जन 1) Adj. *die Menschen erfreuend* Gîr. 19. Verz. d. Oxf. H. 199, *b*, No. 472. — 2) f. ई *ei best. Gebetsformel* Paṅkâr. 3,15,32.

ज्ञन्मतपोविद्याचारवर्णाश्रमवत् Adj. *durch G burt, Askese, Wissenschaft, Sitte, Kaste und I bensstadium hervorragend* Bhâg. P. 5,26,30.

ज्ञन्य 4) *d*) *eine Neuvermählte* Kampaka 243. 31

ज्ञन्ययात्रा f. *Brautfahrt* Kampaka 240.

ज्ञम्बू m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 2, 59. 71.

ज्ञम्बूस्वामि (sic) m. N. pr. eines Kevalin Varâhamihiṛa Uttamaḱ. 1,41.

ज्ञयबाहु m. N. pr. eines Âdjâñgadhârin Vardhamâna Uttamaḱ. 1,50.

ज्ञयरथ ist richtig.

ज्ञयवत् Adj. *der gesiegt hat* Hem. Par. 1,317.

ज्ञरिष्णु Adj. in अज्ञरा° oben.

ज्ञलकपि Vâsav. 277,5.

ज्ञलकान्त und °कान्ताश्मन् m. *ein best. Stein* U tamaḱ. 59. 263. 336. °कान्तमय Adj. *daraus best hend* 32.

ज्ञलचन्द्र m. N. pr. eines Dichters Saduktik. 4,27

ज्ञलमानुष 3) f. ई f. zu 1) Vâsav. 98,3.

ज्ञलरेखा auch *Wasserstreifen* Spr. 4952.

2. ज्ञलवास 4) *f. आ *ein best. Gras* Râǵan. 8,14

ज्ञलामत्र n. *Wassereimer* Uttamaḱ. 68. 69. 77. 14

ज्ञाङ्गलीक m. *Giftbeschwörer* Harshaḱ. 30,3. l. (93,7) ज्ञाङ्गुलिक.

ज्ञाञ्जायन (v. l. ज्ञागमायन) Adj. als Beiwort v उदकपात्र J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

ज्ञात्यरत्नमय Adj. *aus ächten Juwelen bestehe* Hem. Par. 2,47.

ज्ञात्यश्व m. *ein Pferd von edler Race* Sây. zu R 1,65,3.

ज्ञात्रघ्न्य m. N. pr. eines Fürsten von Ajodh Harshaḱ. (1936) 424,16.

ज्ञिघ्नु 2) Nom. abstr. °ता f. Uttamaḱ. 147.

ज्ञीवद्भर्तृका Adj. f. *deren Gatte am Leben* Sây. zu RV. 10,18,7.

ज्ञीवद्वत्सा Adj. f. *deren Kind am Leben ist.*

*ज्ञीवमेषक m. *eine Art Portulak* Râǵan. 7,150

ज्ञीवितेश 1) *b*) *c*) Ragh. 11,20.

ज्ञुक m. ζυγόν, *die Wage im Thierkreise* M. Müller, Ren. 326. Richtig ज्ञूक, vgl. Ind. St. 2,259.

ज्ञुगुप्सनीय und ज्ञुगुप्स्य Adj. *widerlich, ekl* Hem. Par. 1,378. *widerlicher als* (Abl.) 381.

ज्ञुङ्गित (s. u. ज्ञुङ्ग्) m. *ein aus der Kaste Gesto sener* Vasishṭha 21,10.

ज्ञेमन auch *= मिष्टान्न Râǵan. 20,74.

1. ज्ञा mit प्र Desid. Med. *ausfindig zu mach*

suchen oder *durchforschen, durchsuchen* MAITR. S. 2,5,5 (53,19).

ज्ञातेय *verwandtschaftliche Gefühle* HARSHAK. 31, 3 (98,5). Gedruckt ज्ञातेय und ज्ञातीय, die richtige Lesart in einer Hdschr.

ज्ञानवृद्ध Adj. *den Kenntnissen nach alt* (neben वयोवाल) R. 2,45,8.

1. ज्या mit सम् (संज्ञीयते) = Simpl. 2) AV. 11,3,55 in der PAIPP.-Rec. (सर्वः संज्ञीयते st. सर्वज्यानिं ज्ञीयते).

ज्यायु angeblich = ज्या *Bogensehne* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

ज्युत् (Nachtr. 3), lies ज्योतते.

ज्येष्ठगृह्य m. *der älteste (erste) Hausgenosse* ÇAT. BR. 12,4,2,4. Vgl. ज्येष्ठबन्धु (Nachtr. 4).

ज्येष्ठवर्णिन् m. *ein Brahmane* KÂM. NITIS. 2,19.

ज्योक्ति f. etwa *langes Leben* in einer Formel ÂPAST. ÇR. 13,3,1.

ज्योगपरुद्ध Adj. *längst vertrieben* TS. 2,1,4,7.

ज्योत् mit कर् Simpl. und Caus. *Abschied nehmen, Lebewohl sagen* Comm. zu HARSHAK. (1936) 354,5. 357,14.

ज्योत्स्नावापी f. *der Mond* ALAṄKÂRAV. 66,*a*.

ज्वलन oder ज्वलंन (Padap.) 2) *a*) MAITR. S. 2, 9,1 (120,10).

*ककट ZACH. Beitr.

टल्, Caus. टालयति *verhindern, vereiteln* KÂMPAKA 108.

टापग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* M. MÜLLER, Ren. 300.

डीतर् zu streichen; vgl. oben ग्राडीतर्.

तंस् mit ग्रप in ग्रपतंसन oben.

तक BHADRAR. 4,22. 151.

तक्राट VÂSAV. 73,2.

1. तन् mit ग्रति, °तत्तः MBH. ed. Vardh. 8,45,43 st. ग्रवत्तत्तः: der anderen Ausgg. Zu vermuthen ist ग्रधित्तत्तः, resp. ग्रवत्तत्तः.

तटभू f. *Ufer* ÇIÇ. 8,19.

तटाय्, °यते *wie ein Abhang erscheinen* ALAṄKÂRAV. 38,*b*.

तत्पृष्ठ Adj. *mit dem* पृष्ठ 4) *verbunden* ÇÂṄKH. ÇR. 14,22,6.

तत्रभव Adj. *dort befindlich, dabei verwendet* Comm. zu ÂPAST. ÇR. 14,5,1.

तथाविधान Adj. *Solches ausführend, so verfahrend* HIT. 101,12.

तद्यवचन n. *Gelöbniss, Versprechen* PAÑKAT. 5,1.

तद्देवताक Adj. = तद्देवत्य SÂJ. in der Einl. zu ṚV. 10,18.

तद्वसति Adj. *dieses zum Wohnsitz habend, dort wohnend* M. MÜLLER, Ren. 300.

तनितर् Nom. ag. *Zusammenfüger, Ausführer* SÂJ. zu ṚV. 10,39,14.

तनुजन्मन् m. *Sohn* HEM. PAR. 1,395. 2,12. 294. 298.

तनुत्रिन् Adj. *gepanzert* ÇIÇ. 19,99.

तनूकर्तर् Nom. ag. *Schwächer, Mitnehmer* (der Feinde) SÂJ. zu ṚV. 5,34,6.

तन्नपति m. ZACH. Beitr.

तन्त्र्य Adj. *der Doctrin gemäss, gesetzlich* DATTAKATILAKA in DATTAKAÇ.

तमनी f. ZACH. Beitr. Vgl. नाग°.

तमाखु m. *Tabak* SUBHÂSHITARATNABHÂṆḌÂGÂRA 131 nach AUFRECHT.

तमोमणि 2) VÂSAV. 177,2.

1. तर् mit ग्रव Z. 2, lies ग्रवतीर्यतो. — Mit समव, °तीर्ण *abgestiegen* DAÇAK. 46,18. — Mit उद् Caus. 4) Nägel *abnehmen*, so v. a. *beschneiden* HEM. PAR. 1,185.

तरण्ड 1) m. oder n. HEM. PAR. 2,220.

तरत्समन्द m. oder °मा f. Pl. = तरत्समन्दी VASISHṬHA 28,11.

तरवारि *ein einschneidiges Schwert* (nach dem Comm.) HARSHAK. 166,23. Vgl. Ind. St. 16,38.

तरसारिक s. तलसारिक.

तलक m. auch *ein Wägelchen mit einem Feuerheerde* HARSHAK. 179,4 (445,3).

तलसारिक, so st. तलसारक HARSHAK. (1936) 443,14. Nach dem Comm. तरसारिक (so) m. = ग्रश्वमुखपट्टिकोर्णासूत्रमयी oder उरःपट्टिका.

तलारक्ष m. KÂMPAKA 422. Vgl. तलवर् bei LEUMANN, Aup. Gl. und Ind. St. 16,38. तलवारो im Prâkrit ist = तलवर् = पुराध्यक्ष BEZZENBERGER, Beitr. 3,261.

तल्प auch = उपर्याधारो वेश्मनः ZACH. Beitr.

तल्लोक Adj. *im Besitz seiner Welt seiend.* Nom. abstr. °ता f. BHÂG. P. 4,24,7.

तान *= तात्पर्य wegen एकतान ZACH. Beitr.

तापक 1) Adj. auch *peinigend, bedrängend* SÂJ. zu ṚV. 3,35,3. — 2) m. auch *Kochheerd* HARSHAK. 179,4 (445,3). — 3) f. *eine Art Bratpfanne* ebend.

ताम्बूलिकसर्प m. *eine Schlangenart* UTTAMAK. 273.

तायिन् vgl. ZACH. Beitr. und KERN in seiner Uebersetzung von SADDH. P. S. 25 u. s. w.

तिग्मद्युति (ÇIÇ. 20,28) und तिग्मभास् (ebend. 45) m. *die Sonne.*

तिरोक्तिव n. = तिरोक्तिता SÂJ. zu ṚV. 1, 113,4.

तिर्यक्पातिन् Adj. *seitwärts fallend auf* (Loc.) ÇIÇ. 10,40.

तिलक auch = त्रिस्रोकी ZACH. Beitr.

तिस्रस्कारम् Absol. *in drei* (ṚK) *verwandelnd* ÂÇV. ÇR. 5,15,5.

तीक्ष्ण Adj. auch so v. a. *waghalsig* ZACH. Beitr.

तीक्ष्णलवण Adj. *brennend salzig* SUÇR. 1,34,12.

तीक्ष्णवक्त्र Adj. *mit scharfer Spitze* (Pfeil) MBH. 7,123,30.

तीरभुक्तीय Adj. *aus* Tirhut *stammend* Comm. zu ÇÂK. (PISCH.) 174,14.

तीर्थ 12) 13) 15) ZACH. Beitr.

3. तुन् *Sohn* BHADRAB. 1,101.

तुरगवाह्याली f. *Reitbahn für Pferde* KÂD. 83, 21 (151,12). Vgl. ग्रश्ववाह्याली oben und वाह्याली.

तुलाकोटि, s. ZACH. Beitr.

तुलाभृत् m. *die Wage im Thierkreise* M. MÜLLER, Ren. 324.

तुषारघरट्टिका f. *der Mond* ALAṄKÂRAV. 66,*a*.

तुषारत्विष् m. dass. ebend. 74,*b*.

तुहिनक्षितिभृत् m. *der Himavant* ALAṄKÂRAV. 31,*a*.

तुहिनय्, °यति *in Eis verwandeln, mit Eis überziehen* ÇIÇ. 6,55.

*तृणप्रूत्य n. v. l. für तृणप्रून्य ZACH. Beitr.

तेजन, f. ई auch **Schleifstein Polirstein* ZACH. Beitr.

तेजस्क am Ende eines adj. Comp. = तेजस् SÂJ. zu ṚV. 1,116,8.

तैत्तिरीयक 3) n. *der Text der* Taittirîja SÂJ. zu ṚV. 1,65,2. 5. 4,42,8.

त्र्यन्नप m. *eine best. Personification* MAITR. S. 2,9,1 (120,12).

त्रयस्त्रिंशत्तर्तनि Adj. *die Bahn für einen* Trajastrimçastoma *bildend* TS. 4,3,2,2.

त्रिःपिब Adj. = त्रिपिब Cit. im Comm. zu R. ed. Bomb. 5,11,16.

त्रिणवत्तर्तनि Adj. *die Bahn für einen* Triṇavastoma *bildend* TS. 4,3,2,2.

त्रिपाद्वियक् Adj. *dreifüssig* HARIV. 2626.

त्रिवृद्रथ, auch त्रिवृद्रथ.

त्रिवाचिक Adj. *durch drei Worte bewirkt* PAÑKAT. 222,16. 17.

त्वकम् BHADRAB. 1,64. Instr. त्वका 4,9.

त्वरितविक्रम Adj. *eilenden Schrittes* R. GORR. 1,43,5. R. ed. Bomb. 7,107,8.

1. त्विष् Z. 6. 7 lies ग्रव st. ग्रा und *wohnen* st. *nehmen.*

त्वेषीरथि zu streichen, da तु ऐ° gemeint ist.

दक्षजा f. *eine Tochter* Daksha's; Pl. *die Weiber des Mondes* HEM. PAR. 2,88.

दत्तत् und धत्तत् (Partic. vom Desid. von 1. दृक्) *glimmend, glostend* ṚV. 1,130,8. 2,4,7. 10,91,7.

दक्षिणागवी f. Pl. *die Kühe des Opferlohnes*

Comm. zu Âpast. Çr. 12,19,6.

दक्षिणातिनयन m. *der Spruch, mit dem die als Opferlohn bestimmten Kühe nach Süden vorbeigetrieben werden*, Âpast. Çr. 13,6,9.

दक्षिणोत्तर, °राभ्यां पाणिभ्याम् *mit beiden Händen, so dass die rechte Hand oberhalb zu stehen kommt*, Gobh. 1,7,4.

दधिघन, so zu lesen st. दविघन.

दन्तपालि Vâsav. 190,5.

दन्तप्रवेष्ट *ein Reif um den Fangzahn eines Elephanten* Çiç. 18,47.

दन्तवेष्टन n. dass. ebend. Comm.

1. दभ् mit उप *Jmd* (Gen.) *zum Schaden gereichen.* न म इदुपदम्भिषक् Âpast. Çr. 13,7,13. Zur Form vgl. Ind. St. 4,412.

दमघोषसुत m. Patron. Çiçupâla's Çiç. 16,1.

*दर्दराम्र auch *ein best. Baum* Zach. Beitr.

दर्पक auch = दर्प 1) Vâsav. 209,1.

दर्विभृत् m. *Haubenschlange* Çiç. 20,42.

दलाधीश्वर m. N. pr. (=दलपति) des Verfassers von Nṛsiṁhaprasâda nach Jolly.

दवर् und °क m. *Faden, Strickchen* Uttamâk. 300. 316. S. 302, N. 5. Kalpas. S. 125, N. 57.

दशरथललितानृत, so zu lesen st. दशरथललितनृत.

दशलक्षण Adj. *Zehnerlei betreffend, — behandelnd* Bhâg. P. 2,9,43.

दशवर्ग m. *eine Gruppe —, eine Zusammenstellung von Zehnen.*

दशवर्षिन् Adj. *zehnjährig* MBh. 13,8,21.

दशवार् Adj. *zehnmalig* Pañkar. 1,8,31.

दशावत्त् Adj. *mit Fransen versehen* Âpast. Çr. 12,14,11.

1. दा mit आ, आत्त, so zu betonen.

2. दा, ṚV. 6,16,26 gehört zu 2. दाम्; s. weiter unten.

दाद् m. *Gabe* Çiç. 19,114.

दाद्द (दाद् + द) Çiç. 19,114.

5. दान् n. *Brunst des Thieres, Liebesdrang.* Pl. ṚV. 5,52,14. 8,33,8.

दानवशी Adv. mit कर् *durch Geschenke Jmd bestechen* 114,21.

*दात्तदेव, *दात्तभद्र und *दात्तसेन m. N. pr. verschiedener Männer M. Müller, Ren. 311, N. 1.

दाररक्षितक Adj. *auf den Schutz der Frauen bezüglich* Verz. d. Oxf. H. 216,*a*,2.

2. दाम् m. (Nomin. दास्) *Verehrer* ṚV. 6,16,26.

3. दाम्, दाशति = 1. दास्. Mit आ *verfolgen* (= 1. दास् mit अभि) ṚV. 6,16,31.

दासीक am Ende eines adj. Comp. von दासी *Sclavin* MBh. 2,49,18.

दाह auch *Verbrennungsplatz* Vasiṣṭha 19,26.

दिङ्नाद m. Vasiṣṭha 13,35 wohl nur fehlerhaft für दिग्दाह.

दिण्डिक 1) m. *ein nackt einhergehender Lehrer* Alaṁkârav. 28,*b*. — 2) f. आ *Hure* ebend.

दिन्, दिनति *zum Tage werden* Kâvjapr. 270,5.

दिनवार m. *Wochentag.*

दिनादि Çiç. 11,52.

दिवाकीर्ति 2) Hem. Par. 1,184.

दिवाभीत 2) vielleicht Kumâras. 1,12 neben Bed. 1).

दिव्यता auch MBh. 3,252,5.

*दीक्ष्य Adj. = दीक्षणीय, शिष्य Zach. Beitr.

दीर्घकेश 1) f. ई MBh. 2,51,9.

*दीर्घलताद्रुम m. *Shorea robusta* Ratnam. 211. Vgl. लताद्रुम.

दीर्घवेणु m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,52,36.

दुःखवसति f. = दुःखवास MBh. 3,280,43. 5,187,4.

दुःखासिका f. *das Gefühl des Unbehagens, Verstimmtheit* Comm. zu Harshaḱ. (1936) 68,5.

दुग्धमुख Adj. *noch Milch am Munde habend*, so v. a. *blutjung* Hem. Par. 1,103.

दुरध्यय Adj. *schwer zu erlangen* Çiç. 12,11.

दुराधि m. *Unwille* Bhadrab. 1,34.

दुरानेय Adj. *schwer herbeizuführen* Hem. Par. 1,141.

दुरीक्ष Adj. *schwer zu erblicken.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 17,10.

दुर्ध्यान n. *böse Gedanken* Hem. Par. 2,4.

*दुर्नामिका f. *eine Art Muschel* Zach. Beitr.

दुर्भक्त Çiç. 18,76.

दुर्लिखित Adj. *schlecht geritzt* Suçr. 2,332,16.

दुष्यत्त, lies Gatten st. Vaters.

2. दूणाश, für ṚV. 1,176,4. 7,32,7 nimmt Aufrecht ein Thema दूणाश् an und erklärt dieses mit दुष्टेन विधिना प्राप्तधनः.

2. दूष्य 1) *b*) *Gewand.* देव° Hem. Par. 2,147. Uttamaḱ. 136.

दृषत्त्, eher fehlerhaft für रिशत्.

दृष्टपूर्विन् Adj. *von früher her von Angesicht kennend* Hem. Par. 1,212.

दृष्टिविक्षेप, lies *das Hinundhergehenlassen der Augen* Çik. Cu. 16,1.

देवक 4) *a*) α) देविकाकविस् n. Pl. Âpast. Çr. 13, 24,1. 12.

देवतेज्या f. *Götteropfer* Kâtj. Çr. 25,4,14.

देवत्य 1) auch देवत्र्य; vgl. भ्रातृव्य° (weiter unten) und यजमान°.

देवप्रभ m. N. pr. eines Gandharva Kathâs. 36,113. fgg.

देवपानीय Adj. zu *den Göttern führend* Sây. zu ṚV. 10,18,2.

देवलक्ष्मन्, so zu betonen.

1. देवी f. s. u. 1. देव.

2. देवी Adv. mit भू zu *einem Gotte werden* Hem. Par. 2,415. 419.

देवेज्या f. *Götteropfer* Nir. 12,5.

देहंभरवार्त्तिक Adj. *nur darauf bedacht den Leib zu ernähren* Bhâg. P. 5,5,3.

दैप Çiç. 11,18.

दैवविधि m. *Schicksal.* Pl. Spr. 7049.

दैवसक Adj. (f. °सिका) *im Laufe eines Tages erfolgend, — erfolgt* MBh. 3,196,13.

दैविक als Subst. so v. a. *Naturereigniss* Jâḱ. 2,66.

दैशिक n. *eine Art Tanz*, geschildert in Nṛtjasarvasva bei Mallin. zu Megh. 35 nach Aufrecht.

दोलायुद्ध n. *ein hinundher schwankender Kampf* Çiç. 18,80.

दोलारूढ Adj. (f. आ) 1) *in einem Palanquin sitzend* Pañkat. 256,16. — 2) *auf einer Schaukel sitzend*, so v. a. *schwankend, in Zweifel seiend.* — *über* (im Comp. vorangehend). Mit und ohne इव Kathâs. 32,9. 57,102. 67,30. 83,31. 119,190.

द्युरत्न n. *die Sonne* Kâvjapr. 307,8.

1. द्रव्य 10) विनय H. a. n. fehlerhaft für विनेय Zach. Beitr. Also = 3).

1. द्रा mit अभिप्र *zulaufen auf* (Acc.) ṚV. 4,19,5.

2. द्रा mit नि, निद्रायित *eingeschlummert* Çârîr. Kap. 4. — Mit विनि, °द्रित *aus dem Schlafe erweckt* Kampaka 361.

4. द्रु 2) *Baum* oder *Ast* Hem. Par. 2,408.

द्वादशवत्सरी f. *ein Zeitraum von 12 Jahren* Hem. Par. 1,466.

द्वादशवर्ग m. *ein Verein —, eine Gruppe von Zwölfen* Verz. d. B. H. No. 875.

द्वादशायोग (v. l. द्वादशयोग) Adj. *mit zwölf* (Stieren) *bespannt* Maitr. S. 2,6,2 (64,16).

द्वितीयक 1) f. ई Hem. Par. 1,290.

द्विवृत्ताय्, °यते *zwei Stengel zu haben scheinen* Vidbh. 18,16 (किंचिद्विवृत्तायते zu lesen).

द्वेधाकारम् Absol. *in zwei verwandelnd* Âçv. Çr. 6,2,7.

धक्षत् s. oben u. दक्षत्.

धनव् (von धनवत्), °वति *reich werden* Kulârṇava 9,60.

धनविपर्यय m. *Verlust des Vermögens* Spr. 6050.

1. धर् mit संप्र, °धारित *getragen*, so v. a. *empfunden* (Schmerz) Hem. Par. 2,14.

धरण 2) *f*) zu streichen nach Zach. Beitr.

धरणिदास m. N. pr. eines Lexicographen Zach. Beitr. 2.

धर्म्, धर्मति *zu Recht —, zum Gesetz werden* Kulârṇava 9,59.

धर्मय्, धर्मयति *Jmd die Gesetze befolgen lassen, gestatten, dass er die vorgeschriebenen Gesetze befolgt*, Vasishṭha 15,15. 16.

*धर्मयशस् m. N. pr. eines Mannes M. Müller, Ren. 312.

धर्मवाणिज्यक m. = धर्मवाणिजक MBh. 3,31,5.

धर्मवाह् Adj. *das Recht zum Vehikel habend, sich vom Gesetz leiten lassend* MBh. 13,159,44.

धर्मविरोधवत् Adj. *das Recht beeinträchtigend, alles Recht verletzend* R. ed. Bomb. 2,36,29.

धवल 2) c) Harshaṅ. 178,8.

2. धवलपक्ष Çiç. 6,45.

1. धा mit अभि, S. 152, Sp. 1, Z. 2 lies अभिहित. — Mit अभ्युप 3) streiche Med. — Mit अभिसम् 1) lies (Acc.) st. (Loc.).

धान्यकटक N. pr. eines Landes J. R. A. S. 1876, S. 27. Vgl. Burgess, Archaeol. Survey of Southern India, No. 3, S. 45. 54. Hiouen-thsang 2,110.

धान्यराज (Nachtr. 4), der ganze Spruch Vishṇus. 48,17.

1. धार् 1) f. ई Mân. Gṛhj. 1,10. 11.

धारलोपक n. wohl *eine best. Begehung* Verz. d. Oxf. H. 62,*a*,29.

धीता f. *Tochter* Zach. Beitr.

धूमय् mit अभि, °धूमित in Verbindung mit दिग्ध् = धूमित 2) (wie statt *b*) zu lesen ist) Çiç. 17,41.

धूमरक्त Adj. *mit Rauch gefärbt* Çat. Br. 6,3,2,26.

*धूमरी f. *Nebel* Zach. Beitr.

धूमील 1) Vâsav. 184,1.

*धूर्तलवण n. *eine Art Salz* Zach. Beitr. 84.

धूर्ति als Beiw. Rudra's Maitr. S. 1,8,5 (121, 10). धूर्त statt dessen Âpast. Çr. 6,11,3.

*धूलिगुच्छ wohl = °क Zach. Beitr.

धूलीकदम्ब Harshaṅ. (1936) 486,8.

धृतश्री Adj. *dessen Glück feststeht* Çiç. 3,82.

ध्यानिर् m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,9,1.

*धन्नवद् m. N. pr. eines Mannes *gaṇa* तिकादि in der Kâç.

*धनिलाला und *धनिलीला f. v. l. für धनिनाला Zach. Beitr. 92.

*धन्य Adj. Zach. Beitr.

धस्मन्वत् 1) lies *befleckt*, so v. a. *vermehrt, verläumdet* Ṛv. 6,15,12. 7,4,9. Es ist त्वा oder त्वद् zu lesen.

*धान्नवत m. N. pr. eines Mannes *gaṇa* तिकादि in der Kâç.

*धान्नवतायनि m. Patron. von धान्नवत ebend.

*धान्नवदायनि m. Patron. von धन्नवद् ebend.

नक्षत्र m. N. pr. eines Ekâdaçângin Vardhamâṅak. 1,48.

नक्षत्रदेवत Adj. (f. आ) *die Sterne* oder *die Mondhäuser zur Gottheit habend* Âçv. Gṛhj. 2,4,12.

नगरमण्डना f. *Hetäre* Vâsav. 142,4.

नगाश्मन् m. *Felsblock* Çiç. 15,10.

नट्, नटति wohl so v. a. *überdrüssig;* mit Instr. Hem. Par. 1,172. Vgl. Hâla, S. 27. — Mit वि, °नटित *hinundher tanzend, — schwärmend* (von Bienen) Vâsav. 180,3. Vgl. विनटन.

नद् mit अभिवि *ein lautes Geschrei erheben.*

नदीसीस = फेनपिण्ड J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

नदेश m. *das Meer* Vâsav. 73,1.

नन्द् mit अभि Caus. *erfreuen.*

नन्दनभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors Einl. zu Çâçvata XI, N. 2.

नन्दिमित्र m. N. pr. eines der 5 Çrutakevalin Vardhamâṅak. 1,43.

नपुंसक 1) Maitr. S. 2,5,5 (53,18. 54,9).

नभोऽङ्गण n. *Himmelszelt, Himmelsgewölbe* Vâsav. 252,1. Vgl. गगनाङ्गण.

नम् mit विपरि Caus. °णामयते Çaṅk. zu Khând. Up. 6,8,3.

नय, über die Bed. des Wortes bei den Gaina s. Zach. Beitr. Ind. St. 16,351. fg. 17,39. 63.

नयनवारि Çiç. 11,35.

नरवीर m. *ein heldenmüthiger —, ausgezeichneter Mann* MBh. 3,69,29. °लोक m. so v. a. *die Menschenkinder* Spr. 5467.

1. नरी f. s. u. नर.

2. नरी Adv. mit भू *zu einem Menschen werden* Hem. Par. 2,415.

नर्मद् 3) *a*) zu streichen nach Zach. Beitr.

*नर्माली f. Zach. Beitr.

*नवप्रसूता Adj. f. *vor Kurzem gekalbt habend* (Kuh) Râgân. 15,33.

नवलक्षण Adj. (f. आ) *auf neunfache Weise sich äussernd* Bhâg. P. 7,5,24.

नववर्ग m. *eine Gruppe —, eine Zusammenstellung von Neunen.*

नवावसितर् (wohl n.) *eine neue Wohnung* Çat. Br. 2,3,2,8. Kâtj. Çr. 4,13,8.

*नागतमनी f. = नागयष्टि Zach. Beitr.

नागशर्मन् m. N. pr. eines Purohita Bhadrab. 1,39.

*नागाङ्गना f. v. l. नागाह्वना Zach. Beitr. 91.

*नागाह्वना f. = नागयष्टी द्विरदस्य च मुद्गरे Zach. Beitr. 91.

नाडी auch * *Riemen* Zach. Beitr. 49.

नातिपृथु Adj. (f. eben so) *nicht zu breit* Varâh. Bṛh. S. 70,8.

नातिरोहिणी Adj. f. *nicht zu roth* (nach Nilak.) MBh. 2,65,33.

नातिलघुविपुल Adj. *nicht zu kurz und nicht zu ausführlich* Varâh. Bṛh. S. 1,2.

नातिलम्पट Adj. *nicht zu lüstern, — gierig* Bhâg. P. 10,81,33.

नातिलोमश (f. आ) *nicht sehr behaart* MBh. 2,65,38.

नातिविलम्बिन् Adj. *nicht gar zu langsam, — gemessen* Nom. abstr. °म्बिता f. H. 70.

नातिवृत्त Adj. *nicht weit entfernt von* (Abl.). यौवनात् so v. a. *noch recht jung* Mârk. P. 61,11.

नातिवृद्ध Adj. *nicht gar alt.* वयसा *an Jahren* ebend.

नानादेवत Adj. = नानादेवत्य Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,4.

नानाबुद्धिरुच् Adj. *dessen Geist an Vielerlei Gefallen findet* MBh. 13,124,28.

नानारत्नाकरवत् Adj. *eine Fundgrube für mancherlei Juwelen habend* Varâh. Bṛh. S. 48,24.

नान्दी = *द्वादशतूर्यनिघोष Zach. Beitr. 89.

नान्दीभाजन n. *ein best. Wassergefäss* Uttamaṅ. 80.

नामन् 2) bisweilen tonlos Kâç. zu P. 8,1,27.

नारीय्, यते *zu einem Weibe werden* Kâvjapr. 269,12.

नार्य n. *das Menschsein* Bhadrab. 1,104.

नालीक, vgl. Zach. Beitr. 85.

नासीर, vgl. Zach. Beitr.

°निकृत्तिन् Adj. *zerreissend* Kâçikh. 27,169.

निक्काण Çiç. 20,4 nach der richtigen Lesart.

निक्षिप्तवाद् Adj. *der das Reden über Etwas eingestellt hat, kein Wort mehr sprechend, — über* (Gen.) MBh. 1,187,29. Harîv. 10797.

निगड m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 4,372.

1. निगद् 6) zu streichen. Richtig निगड.

निज्ञाम m. *Nizâm* Z. d. d. m. G. 37,546. Vgl. नैज्ञामषाक्.

निटल Kâçitilaka 25 nach Aufrecht.

नित्यस्थ Adj. *beständig seiend in* (Loc.) MBh. 2,31,48.

निदाघवार्षिक Adj. *zum Sommer und zur Regenzeit gehörig.* मासौ MBh. 7,30,10.

निदान 6) vgl. Vasishṭha 1,14.

निद्रिद्रासु (Conj.) Adj. *schlafen wollend, schläfrig* Râgat. 8,2139.

निधार्तृ, lies *der welcher in* (die Fussstapfen) *tritt.*

निम्नगापति m. *das Meer* Çiç. 13,20.

निम्नगासुत m. Metron. Bhîshma's Çiç. 15,21.

निरतीचार Adj. *unverbrüchlich* Hem. Par. 1,389.

निरुक्त 2) *a*) am Ende eines adj. Comp. f. आ Bhâg. P. 12,6,58.

निर्ऴूप्य TBr. 1,8,4,3 fehlerhaft für निरूप्य.

निर्ऋणिन् Adj. *schuldenfrei* Asahâja zu Nârada.

निरेनस् Adj. *schuldfrei* Çiç. 19,89.

°निरोधक 2) Nom. abstr. °ता f. Sâj. zu ṚV. 1,113,17.

निरोष्ठ्य n. *das Fehlen aller Lippenlaute* Comm. zu Çiç. 19,11.

निर्कर 2) *a*) *c*) निर्नर v. l. Zach. Beitr. 59.

निर्णिज्, lies 1) *Klärung, Klares.* — 2) *glänzender Putz, glänzendes Gewand.*

निर्नर *m. = तुषाग्नि und घर्काग्न Zach. Beitr.

निर्नाभि, vgl. Zach. Beitr. 36.

निर्निद्रय्, °यति *aus dem Schlafe erwecken* Naish. 19,58.

निर्बर्ह Adj. *ohne Schwanzfedern* (Pfau) Vîsav. 288,5.

निर्भर्त्सन 2) Harshaṅ. bei Zach. Beitr. 40.

निर्भस्मित Adj. *zu Asche verbrannt, zu Nichte gemacht* Çiç. 12,69 nach der richtigen Lesart (निर्भर्त्सित die ältere Ausg.).

निर्यामक auch *Steuermann* Uttamaṅ. 51. 53. 58.

निर्विक्रार auch *nichts Abnormes habend.*

निर्क्रोदन n. *Geschrei* Kâvjâpr. 140,4.

°निलायिन् Adj. *sich niedersetzend auf* oder *in* Çiç. 12,64. Nom. abstr. °पिता f. 6,41.

*निलोपम् Absol. *raubend* Vjutp. 127. *निलोपक्रारक Adj. ebend.

निवासाचार्य zu streichen, da der richtige Name श्री° ist.

निवृत्तसंतापीय n. *ein best. zu der Gattung der* Rasâjana *gezähltes Heilmittel* Suçr. 2,169,14; 1,10,2.

निशाचर 3) *a*) *b*) Ragh. 11,20.

निश्चयिन् Adj. *fest entschlossen, der festen Ansicht seiend* Hem. Par. 1,444.

निश्चेय Adj. in अ° oben.

निषद्या 2) Çiç. 18,15.

निष्कर Adj. *frei von Abgaben* Vasishṭha 19,26.

निष्कालक ist Adj. *der sein Haar geschoren hat* Vasishṭha 20,14. 42.

निष्कुटक = निष्कुट 1) MBh. 1,218,16.

निष्पतयालु Adj. *hervorstürzend* Saduktik. 2, 164. 179.

निष्पितृक Adj. *vaterlos* Kampaka 233.

निष्पीडना f. *das Andrücken, Zusammenpressen.* दत्त° Comm. zu Çiç. 10,75.

निष्प्रभित Adj. *des Glanzes beraubt* Saduktik. 2,35.

निष्प्रवाणि auch Subst. Harshaṅ. (1936) 80,15.

निष्फल 1) *b*) Nom. abstr. °ता f. Spr. 3853, v. l. 1. नी mit व्यव *einseln eingiessen* Çat. Br. 5,1,2, 19. Âpast. Çr. 11,6,3. 12,27,8. 13,8,2. — Mit समव 1) *zusammenführen, vereinigen.* — 2) *zusammengiessen.* — Mit उप, zu उपनयति Çat. Br. 2,3,2,2 vgl. Oldenberg in Kuhn's Z. 27,281. — Mit अभिप्र auch *hinführen zu* (Acc.).

नीतितन्त्र als eine Bed. von आवाप Zach. Beitr.

नीरदिन् Adj. *mit Wolken bezogen* Çiç. 6,51.

नीरन्ध्र 2) als Adv. am Anfange eines Comp. *ununterbrochen* Uttar. 105,10 (143,2).

नीरराशि m. *das Meer* Çiç. 20,26.

नीराढ्य Adj. *rein, klar* Kâçikh. 42,23.

नीरूच् Adj. *glanzlos, der Schönheit beraubt* Çiç. 11,27.

नीलकुण्ड n. N. pr. eines Tîrtha Matsjap. 22,22.

नीलाण्डज m. *eine Hirschart* Harshaṅ. (1936) 487,6.

नीलाश्मन् Çiç. 4,26.

नीलोपल Çiç. 4,1.

नीवी 4) Zach. Beitr. 28. 29.

नीव्हार (?) Vasishṭha 19,14.

2. नु 1) नुवँत्तम् *schreiend* ṚV. 1,29,5 angeblich = पीडयत्तम् Verz. d. Oxf. H. 301,*a*,12.

नुतमित्र ist Adj. *gepriesene Freunde habend.*

नृकुलदेवा f. ein Frauenname Bhadrab. 4,133.

नेत्र n. auch *eine Art Zeug* Harshaṅ. (1936) 315,2. 438,7 (175,11). °वस्त्र Kâçikh. 30,44.

नेत्रपेय Adj. *woran sich die Augen laben* Vîsav. 226,2.

नैगम m. auch *=दृति Zach. Beitr. 88.

नैचिक 2) Harshaṅ. (1936) 129,10.

नैज्ञामषाक् m. N. pr. eines Fürsten Einl. zu Dalapati's Nṛsiṁhaprasâda (nach Jolly). Vgl. निज्ञाम.

नैद्र Adj. (f. ई Comm.) von निद्रा *Schlaf* Çiç. 6, 43. 11,5. 14,68.

नैयायिक m. auch *Schiedsrichter* Kathârṇava 19.

नैर्ग्रन्थ्य n. Nom. abstr. zu निर्ग्रन्थ 2) *a*) Bhadrab. 4,108.

नैर्ऋर Adj. (f. ई) *göttlich* Kâçikh. 64,32.

नैशित्य n. *Schärfe* Comm. zu Çiç. 9,66.

नैष्कारिक (?) Vasishṭha 19,15.

नोपलक्षित Adj. *nicht wahrnehmbar* Bhâg. P. 5,18,30.

नौतन Adj. = नूतन 1) Bhadrab. 4,143.

न्यत्त 3) *a*) न्यत्तेण *vollständig* Çilâṅka nach Leumann.

न्यत्ते Loc. = न्यत्तेन Âpast. Çr. 13,12,9.

न्यस्तवाद् Adj. *der das Reden über Etwas eingestellt hat, kein Wort mehr sprechend über* (प्र mit Gen.) Harîv. 10967.

पक्किमता f. *Reife* (in übertragener Bed.) Lalitâd. 13,*b*.

पक्व 2) *c*) *die verkohlten Reste und die Asche eines Leichnams* AV. 12,3,2. 7. 9. 34.

पक्वकँ nach Aufrecht Adj. *etwas gebildet, verständig.*

पक्षकृत् m. *Partisan, Anhänger* Vâmanâp. 55

पङ्क्तिषेषम् s. oben असृक्पङ्क्त°.

पङ्क्तिशस् Adv. *reihenweise* Çiç. 14,33.

पङ्क्ति 2) *a*) das Sternchen zu streichen.

पङ्क्तिवासर m. *Sonnabend* Kâçikh. 88,46.

पञ्चकूर्च (wohl n.) = पञ्चगव्य Kâçikh. 59,13

पञ्चचूडक Adj. = पञ्चचूड 1) *b*) M. Müller, R 299, N. 2.

पञ्चदशवर्तनि Adj. *die Bahn für einen* Paṅkad çastoma *bildend* TS. 4,3,2,1.

*पञ्चपरिषद् f. *eine alle 5 Jahre stattfindet Versammlung* Hiouen-thsang.

पञ्चरात्रिक Adj. *fünf Nächte (Tage) verweilt in* (Loc.) MBh. 12,192,3.

1. पञ्चवर्ग 1) *d*) *das Quadrat von fünf.*

पञ्चोपचारक Adj. (f. °रिका) *aus fünf Darbringungen bestehend* Çâktân. Kap. 14.

पट् mit वि *ausreissen, fliehen* Çiç. 19,56.

पटमय n. (so zu lesen) Çiç. 5,24.

पटवास Çiç. 6,37.

पटवेश्मन् Çiç. 12,63.

पणासुन्दरी f. *Hetäre* Hem. Par. 2,235. 288.

पणिउतश्रीवर m. N. pr. eines Autors Verz. B. H. No. 566.

पण्यवीथी Vîsav. 174,1.

1. पत् mit अभ्युद् Caus. *auffliegen machen zu* (Ac Çat. Br. 1,8,3,14. — Mit अभिसम् 1) *hinfliegen, hineilen zu, stürzen auf* (Acc.) — 2) *einherfliegen*

*पत्तोर्ण n. v. l. für पत्त्रोर्ण Zach. Beitr. 86.

पत्रच्छेद्य ist wohl n. Kâd. (ed. Bomb.) 75, bezeichnet es *eine best. Kunstfertigkeit* (केतकार्जा पत्रच्छेदन Glosse). Im Prâkrit पत्तच्छेज्ज Leuma Aup. Gl.

पत्रपति m. Bein. Garuḍa's Çiç. 20,73.

पत्रवाह् 1) Çiç. 18,73. — 2) Çiç. 20,25.

पथक auch *District, Canton* Ind. Antiq. 6,53. 2

*पथसुन्दर *eine best. Pflanze* Zach. Beitr. 90. v पत्रसुन्दर.

1. पद् mit विप्रति, °पन्न 1) auch *nicht übereinstimmend, einen Widerspruch enthaltend* Ṛ Prât. 17,13.

पदता auch = पदत्व Çiç. 10,75.

पदविराम, so zu lesen st. यद°.

पदाभिक्रम, so zu lesen st. पदाभिक्रव.

*पदालिक *eine best. Pflanze* Zach. Beitr. 91.

पद्मकोशी Adv. mit कर् *zum Blumenkelche eines Taglotuses gestalten* Hem. Par. 1,70.

पद्मधर m. N. pr. eines Fürsten Bhadrab. 1,37.

पद्मामृततरंगिणीसोपान n. Titel eines Commentars Z. d. d. m. G. 37,544. fgg.

पयोभृत् m. *Wolke* Çiç. 16,61.

2. पर् mit अव Caus. *hinüberführen, erretten* Sâj. zu ṚV. 10,39,6.

परमकाण्ड *ein sehr günstiger Augenblick* Vâsav. 202,1.

*परमप्रभ m. N. pr. eines Mannes M. Müller, Ren. 312.

परमर्द्धिक Adj. *überaus glücklich* Hem. Par. 1,483.

परमात्मन् m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,9,1 (120,14).

परमैश्वर्य Sâj. zu ṚV. 1,165,11.

परावृप, Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu ṚV. 1,65,2.

परावर्ग m. *die Partei eines Andern, eine fremde Partei* Spr. 906.

परागमन n. *das Fortgehen* Sâj. zu ṚV. 10,18,1.

परागाय् *Blüthenstaub darstellen.* °पित n. impers. Saduktik. 106.

परागिन् Adj. *Blüthenstaub habend* Çiç. 6,11.

पराङ्ग auch *ein Bestandtheil des Folgenden* Sâj. zu ṚV. 1,13,1.

परापातम् Absol. *davonfliegend* Maitr. S. 1,10, 13 (152,12. 13).

परिकर 2) °श्लोक *versus auxiliaris* Alaṁkârar. 2,*a*. परिकर allein dass. 6,*a*. 8,*a*.

परिक्षति f. *Verwundung* Çiç. 7,31.

परिघट्टन n. auch *das Reiben* Comm. zu Çiç. 9,64.

परिधानी Adv. mit कर् *zum Untergewand machend* Comm. zu Çiç. 13,32.

परिनाभि Adv. *um den Nabel herum* Çiç. 13,11.

परिपाण्डुमन् m. *ein sehr weisses Aussehen* Çiç. 6,36.

परिपिङ्गी Adv. mit कर् *stark röthlich braun färben* Çiç. 20,55.

परिफुल्ल Adj. 1) *weit aufgerissen* (Augen) Çiç. 13,14. — 2) *mit sich sträubenden Härchen bedeckt* Çiç. 13,16.

परिभावुक Adj. mit Acc. *übertreffend* Çiç. 20,69.

परिरम्भिन् auch *umarmend* Çiç. 10,49.

परिवर्तित 1) Adj. Partic. vom Caus. von वर्त् mit परि. — 2) n. *a*) *Umdrehung.* — *b*) *die Stelle, wo sich Jmd gewälzt hat.*

परिवलन n. *Umwindung, womit Etwas umwunden wird* Comm. zu Harshaṁ. (1936) 518,7.

परिवस्त्रा f. *Vorhang* Harshaṁ. (1936) 432,9. Die andere Ausg. 172,21 °वस्त्र.

परिविवदिषु Adj. mit Acc. *zu schmähen beabsichtigend* Çiç. 15,73.

परिवृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit परि. — 2) n. *das Rollen, Sichhinundherbewegen, Sichwälzen* MBh. 11,162 (परिवृत्ति v. l.). Mâlatîm. 76,10 (ed. Bomb. 164,2).

परिवृत्ति auch das *Rollen* MBh. 11,6,14.

परिवेदित n. *Wehklage* R. 2,39,40 (Gorr. 38,50). v. l. परिदेवन.

परिवेष 4) *Umwindung, womit Etwas umwunden wird* Harshaṁ. (1936) 518,7. °वेश gedr.

परिव्रढिमन् s. oben अ°.

परिक्रणीय, Nom. abstr. °ता f. Çiç. 8,54. 17,61.

परीवाप m. *das Scheeren* (der Haare) Zach. Beitr. 50,1.

परीषक् m. *Mühsal, Gefahr.* Pl. Hem. Par. 2,282.

परुष् 3) *a*) zu streichen. ṚV. 4,22,2 und 5,52,9 (ऊर्णा ist Loc.) ist पर्रुष्णी Adj. *zottig.*

पर्रोऽक्ष, die Kâṇva-Rec. des Çat. Br. nach Leumann परोऽक्ष.

पर्ट्, पर्दते Sarasvatîk. 1,22.

पर्युषण und पर्युषितव्य nicht buddh., sondern in der Sprache der Gaina.

पर्वतरोधस् n. *Bergwand.*

पर्वदक्षिणा f. *der Lehrerlohn für die Erlernung eines best.* Veda-*Abschnittes* Gobh. 3,2,51.

पलाव Sg. *Angel, Angelhaken* Vâsav. 138,3.

पलितंकरण Adj. (f. ई) Vâsav. 297,2. Alaṁkârav. 47,*b*.

पलितवत् Adj. *graue Haare habend* Hem. Par. 1,202.

पवमानसख m. *Feuer* Çiç. 20,71.

पवित्रेष्टि f. *ein best. Opfer* Vasishṭha 22,10.

पश्चिमाचल m. N. pr. eines fabelhaften *Berges im Westen*, hinter dem die Sonne untergehen soll, Vâsav. 44,3.

पष्टवँह् 1) *a*) Maitr. S. 2,8,2 (108,2). 11,6 (143, 16). Fraglich, ob gerade *vierjährig.* — 2) Maitr. S. 2,11,6 (143,16).

पस्पश Adj. Kâvjapa. 175,5 = निःसार nach einem Comm. (Mittheilung von Aufrecht). Statt पस्पशा f. hat der Comm. zu Çiç. 2,112 पस्पश m. 1. पा mit निस् Caus. *trinken lassen aus* (Abl.) Maitr. S. 2,3,5 (33,5. 6).

पांसुक्रीडन n. = पांसुक्रीडा Vâsav. 82,3.

पांसुविकर्षण n. *das Auseinanderlegen von Sand* (ein best. Kinderspiel) MBh. 1,128,16.

*पांसुसंचार m. Zach. Beitr. 66. 92.

पाकल 2) *a*) *Elephantenfieber* Harshaṁ. (1936) 267,6.

*पाङ्गिपत्तिन् m. wohl = पाङ्गिक Zach. Beitr. 85.

पाटलकीट m. *ein best. Insect* Vâsav. 266,8.

पाटलोपल Çiç. 17,3.

पाटविक Çiç. 19,56.

पाटीर 8) vgl. Zach. Beitr. 74.

पाठान्तरय्, °यति *für Etwas* (Acc.) *eine andere Lesart haben* Pischel, die Recensionen der Çakuntalâ, S. 8.

पाडलीपुर n. = पाटलिपुत्र 1) Kâmpaka 403.

पाणिगृहीता Adj. f. *geehlicht* Hem. Par. 2,119.

पाणिग्राहम् Absol. *bei der Hand ergreifend* Çiç. 18,12.

पाणिग्राहवत् m. *Bräutigam* Sâj. zu Taitt. Âr. 6,1,3,14.

पाणिपुट *die hohle Hand* Spr. 7784.

पाण्डु 2) ζ) eines Ekâdaçâṁgin Vardhamâṇaṁ. 1,48.

पाण्डुपत्र n. *ein gelbes, welkes Blatt* Çâk. 18.

पाण्डुरय्, °यति *weisslich gelb färben* Vâsav. 231, 3. Vgl. पाण्डुरित.

पात, *°भेद् m. = तालकालक्रियाविशेष Zach. Beitr. 88.

पातुक 1) *herabstürzend* Çiç. 3,3.

पात्नीवत m. auch *ein best.* Jûpa Âpast. Çr. 14, 5,9.

पाद् auch *Rad* Çiç. 12,21.

पादक 3) *f. पादिका = उपानक् und रसतूर्येण वेधः स्वर्णादिकस्य Mañjuṣa bei Zach. Beitr. 72.

पादलग्न 1) auch *am Fusse hängend* 293,10.

पादावनाम m. *eine Verbeugung zu Jmds Füssen* Çiç. 11,35.

पायलिसंघ m. *eine best. Secte der* Gaina Bhadrab. 4 in der Unterschr. v. l.

पारंपरी f. *Aufeinanderfolge* Subhâshitâv. 1489.

3. पार्थ m. und पार्थेन m. παρθένος, *die Jungfrau im Thierkreise* M. Müller, Ren. 326.

पावन 2) *f*) st. व्यासे ist H. an. ऽध्यासे = भूर्ये zu lesen; vgl. Zach. Beitr. 88.

पाशी f. = *Strick, Fessel* Çiç. 18,57.

*पिङ्गाणाक Zach. Beitr. 91. 92.

पिङ्गेश auch Bein. Agni's MBh. 2,31,44.

*पिचुलिका f. Zach. Beitr. 92.

*पिच्चित Adj. = पिच्चट Zach. Beitr. 86.

*पिच्छोला f. = ओषधि Zach. Beitr. 85.

*पिञ्चुलिका f. Zach. Beitr. 92.

*पिण्डाभ = ओषधिभेद् Zach. Beitr. 91.

पितृदेवत Adj. (f. आ) Âçv. Gṛhj. 2,4,12.

पितृवित्त 2) n. *väterliches Vermögen* Varâh. Bṛh. S. 68,39.

पितृव्यक Hem. Par. 2,304.

पित्तोपसृष्ट Adj. *an der Galle leidend* 216,24.

पिपृत्तु Adj. *Jmd um Etwas zu fragen im Begriff stehend*, mit doppeltem Acc. Bhadrab. 2,17.

पिशङ्ग 1) Nom. abstr. °ता f. Çiç. 15,7.

पिशितवसामय Adj. (f. ई) *aus Fleisch und Fett bestehend* Spr. 6154.

पिष्प्रुन 2) *a*) कप्यास्ये st. कार्पासे (wie im Pet. W. vermuthet wurde) H. an. 3,892 nach Zach. Beitr. 88.

पीड् mit उद् Caus. उत्पीडिततरम् Adv. *heftig andrückend* (umarmen) Daçak. 47,5.

पीतशेष Adj. *beim Trinken übrig geblieben;* Subst. *die Ueberbleibsel eines Trankes* Gobh. 3, 10,24. R. 2,27,8.

°पुंसवत् Adv. (*wie bei — und*) *wie bei dem Manne* Hem. Par. 2,190.

पुञ्जय् mit परि *aufhäufen* Çiç. 13,8.

पुटकिनी Vîsav. 174,2.

पुटभेदन Çiç. 13,26. Bhadrab. 4,46.

*पुणाक m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Harshaḱ. (1936) 423,12.

पुण्डरीकेक्षण m. Bein. Kṛshṇa's MBh. 2,24,29.

पुण्यवर्धन als Adj. *Verdienst mehrend* Hariv. 14554.

पुण्यी Adv. mit कर् *heiligen* Hem. Par. 1,133.

पुत्रभूय n. *Sohnschaft* Hem. Par. 2,333.

पुत्रशोदम् Absol. mit रुद् *einen Sohn beweinen* Kâṇḍ. Up. 3,15,2.

पुनर्णव und पुनर्नव, Maitr. S. 1,5,6. 7,2. 8,4 oxytonirt wie in TS.

पुनर्विवाक् m. *Wiederverheirathung* Sâj. zu Taitt. Âr. 6,1,2,14.

पुनस्तराम् Adv. *immer und immer wieder* Çiç. 17,6.

पुराणदृष्ट Adj. *von den alten Weisen anerkannt*, — *angenommen* Vasishṭha 17,12.

पुरुष auch = पुरुषक 2) Comm. zu Çiç. 5,56.

पुरुषक ebend. als m.

पुरुषवध auch *Gattenmord* LA. 17,2.

पुल, f. आ auch *ein best. Gang der Pferde* Citat im Comm. zu Çiç. 5,60. Vgl. अर्धपुलायित.

पुलकेशिन् m. N. pr. eines Fürsten M. Müller, Ren. 287. °केशिवल्लभ desgl. Ind. Antiq. 7,163. 8,13.

*पुलायित n. *Galopp.* Vgl. अर्ध°.

पुलिकेशिन् m. = पुलकेशिन् Fleet im Appendix zu Archaeol. Surv. of W. I. S. 133.

पुष्करविष्टर m. Bein. Brahman's Bhâg. P. 3, 19,31.

पुष्पविशिख m. *der Liebesgott* Alaṅkârav. 81,*b*.

पुष्पस्रोदासी f. ein Frauenname Kâmpaka 189. fgg.

पुष्पाय्, °यते *zu einer Blume werden* Kulârṇava 5,60.

1. पू, Desid. पुपूषति *reinigen wollen* Çiç. 14,7.

पूतर auch Svapnaḱ. 2,22.

1. पूति wohl zu streichen, da auch Çat. Br. 1,1,1, 1. 3,1,3,10. 3,18 wahrscheinlich 2. पूति 1) gemeint ist: „*Unrein ist ja der Mensch, weil er Unwahres redet; in Folge dessen stinkt er inwendig*“. Bei der anderen Auffassung würde man अस्य und भवति ergänzen müssen.

*पूरोरि = पुरोरि Zach. Beitr.

पूर्णपात्र n. *eine mit Garn voll umwickelte Spindel* Gobh. 2,7,7.

पूर्णरथ m. *ein voller, ganzer Kriegsheld* Kathâs. 47,14.

पूर्णलक्ष्मीक Adj. *voller Pracht, — Reichthümer* Kathâs. 20,181.

पूर्वभव m. *ein vorangegangenes Leben* Hem. Par. 1,435.

पूर्वयोग m. *Vorzeit, Vorgeschichte* Saddh. P. und J. R. A. S. 1876, S. 5.

पूर्वविदेक् m. *das Land der östlichen* Videha. °लिपि f. *ein best. Art zu schreiben.*

पूर्वविप्रतिषेध m. *ein Conflict zweier Bestimmungen, bei dem die vorangehende die folgende aufhebt*, Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,9. 5,27,5.

पूर्वोपक्रम Adj. (f. आ) *von vorn* oder *im Osten angefangen* Gobh. 4,2,16. Vgl. दक्षिणोपक्रम (Nachtr. 3).

पृथग्देवत Adj. *seine besondere Gottheit habend* Sâj. zu ṚV. 8,29,1.

पृथग्रसमय Adj. *aus je einem besondern Saft gebildet* Bhâg. P. 4,18,25.

पृष्ठताप m. *die Mittagszeit* MBh. 1,111,25.

2. पृष्ठ steht an unrechter Stelle.

पेकि *ein best. Vogel* Svapnaḱ. 1,98.

पैन्य n. Nom. abstr. von पीन Dhâtup. 9,46.

पोट (m. nach dem Comm.) angeblich = शकल Harshaḱ. (1936) 478,8. Es ist aber wohl nach Kern पोटगल st. पोट्टल zu lesen. — पोटा *Hermaphrodit* ebend. 413,13.

पौणाकि m. Patron. von पुणाक Harshaḱ. (1936) 423,12.

प्या mit अन्वा *anschwellen* u. s. w. *nach* (Acc.) Maitr. S. 2,2,7 (21,11. 14).

प्रखाद् führt Aufrecht auf खद् = खिद् zurück.

प्रघण 1) Harshaḱ. (1936) 100,3. n. nach dem Comm. प्रघाण v. l.

प्रघाण 1) Harshaḱ. 31,14. प्रघण v. l.

*प्रज्ञाचन्द्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrten M. Müller, Ren. 312.

प्रणेत्र in वायुप्रणेत्र.

प्रतट *ein hohes Ufer* Çiç. 20,70.

प्रतिग्रक् 11) Zach. Beitr.

प्रतिजनम् Adv. *in Jedermann* Çiç. 14,59.

प्रतिपाडुक Adj. mit Acc. *wiedererlangend* Çiç. 20,39.

°प्रतिमोक m. *das Umlegen, Umhängen* Comm. zu Çat. Br. 5,4,5,3. 6. 14. Vgl. Kâtj. Çr. 15,8,8.

प्रतियुवम् Adv. *zum Jüngling hin* Çiç. 8,35.

प्रतियूपम् Adv. *Pfosten für Pfosten* Âpast. Çr. 14, 5,20.

प्रतिरसित n. *Wiederhall* Venis. 22.

प्रतिरिपु Adv. *gegen den* oder *die Feinde* Çiç. 17,39.

प्रतिवनिता f. *Nebenbuhlerin* Çiç. 8,44.

प्रतिवर्गम् Adv. *Gruppe für Gruppe* Kâtj. Çr. 9,4,20.

प्रतिवारित 1) Adj. s. u. 1. वर् mit प्रति Caus. — 2) n. *Verbot.*

प्रतिवेश्म Adv. *in jedem Hause* Çiç. 13,37.

प्रतिष्ठासु Adj. *aufzubrechen —, zu gehen beabsichtigend* Çiç. 2,1.

प्रतिसंलीन n. *vollständige Zurückgezogenheit* (um sich der Meditation hinzugeben) Lalit. 184,17.

प्रतिसंस्कारणा f. *Wiederherstellung* Nachr. von der Kön. Ges. der Wiss. in Göttingen 1884,47.

प्रतिसंस्कारम् Adv. *bei jeder Begehung* Âpast. Çr. 14,5,4.

प्रत्यंश (auch Nachtr. 4) Lalit. 103,3.

प्रत्यंसम् Adv. *auf die* oder *den Schultern* Çiç. 8,68.

प्रत्यक्षधर्मन् Adj. *die Verdienste* (der Menschen) *vor Augen habend* MBh. 3,260,2.

प्रत्यनुप्रास m. *eine Art Alliteration* Comm. zu Çiç. 4,68.

प्रत्याकलित auch *ein Nachtrag des Klägers zu der niedergeschriebenen Aussage zweier Rechtender* Nârada (a.) 1,2,21.

प्रत्युक्ताव n. *das Widerlegtsein* Çaṅk. zu Bâdar. 507,2.

प्रत्युरस 2) Çiç. 20,48.

प्रभूतता f. *Menge, grosse Anzahl* Çiç. 17,40.

प्रलब्धर् Nom. ag. *Hintergeher, Betrüger* MBh. 3,246,10.

*प्रलम्फन n. *Sprung* ÇKDa. unter लम्फ.

प्रलीनेन्द्रिय Adj. *dessen Sinne erschlafft sind.*

Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu ṚV. 1,113,3.

2. प्रवयण 2) Çiç. 13,19.

प्रवर्तमानता f. *das Sichanschicken zu* (Loc.) Sarvad. 58,12.

प्रवाचे Dat. Infin. zu वच् mit प्र ṚV. 9,95,2.

प्रवालक n. *Koralle* Hemâdri 2,*a*,47,5.

प्रवाक् 1) *a*) *Fluss* als Bez. der *Kapitel* in Sadukti.

प्रविलम्बित 1) Adj. in अति° oben. — 2) n. *langes Zögern* Z. d. d. m. G. 27,73.

प्रवृत्त 3) f. आ N. pr. einer Unholdin Mârk. P. 51,42,*b* (zu lesen अद्य प्रवृत्ता सा).

प्रवेष्ट, s. दृत्त° oben.

प्रवेष्टृ nicht in Comp. Sâj. zu ṚV. 1,13,6.

प्रशस्ति auch *Wohlgefallen, Lust zu Etwas*, z. B. *Esslust* ṚV. 1,70,5. 181,1.

प्रसृतिंपच, अम्भः° so v. a. *nur wenig Wasser gebend* Alaṅkaras. 26,*b*. Alaṅkarav. 72,*a*. Alaṅkâram. 10,*b*.

प्रहेतव्य Adj. *wegzuschicken, zu entlassen* Kâmpaka 206.

प्राग्लज्ज Adj. (f. आ) *anfänglich sich schämend* Râǵat. 4,37.

प्राग्वंशिक Adj. von 2. प्राग्वंश 2) Comm. zu Âpast. Çr. 13,23,3. 14,7,16.

प्राग्वाटकुल n. N. pr. eines *Geschlechts* Bhadrab. 4,157.

प्राङ्मुखाञ्चन Adj. = प्राङ्मुख 1) Sâj. zu ṚV. 10,18,3.

प्राचीनमात्रावासस् n. *ein best. Kleidungsstück der Frauen* Âpast. Çr. 10,9,11.

प्राचीप्रतीचितस् Adv. *von Ost oder von West* Uttamaḥ. 133.

प्राणभाज् Adj. *Leben habend; m. ein lebendes Wesen* Çiç. 18,79.

प्रातिकूलिक, Nom. abstr. °ता f. Çiç. 10,70.

प्रातिपक्ष Adj. *dem Feinde —, dem Gegner gehörig* Çiç. 18,28.

प्रापयितृ Nom. ag. *der erlangen lässt, verleiht.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 1,113,7.

प्रावृषिज Çiç. 16,75.

प्रावेश्य in अ° oben.

प्रासादिका f. *ein Zimmer auf dem Dache eines Hauses* Harshaḥ. (1936) 335,13.

2. प्रियवचन Adj. *freundlich redend* Sâj. zu ṚV. 1,13,8.

प्रियवध्य n. = प्रियवाद् Âpast. Çr. 14,12,9.

प्रियाञ्जन m. Pl. *die Geliebten* (f.) Çiç. 13,55.

प्रियाय् auch *sich befreunden mit* (Instr.) ṚV. 3,53,9.

प्रीणयितृ Nom. ag. *Erfreuer.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 4,42,10 (प्रीणायित्री fehlerhaft).

प्रेयस्विन् Adj. *eine Schmeichelei enthaltend* Kâvjâl. 40,*a*.

प्रोषध m. = पोषध *Fasten* Bhadrab. 3,15.

प्रोष्ठिल (प्रोष्ठिल?) m. N. pr. eines Daçapûrvin Vardhamânak. 1,45.

प्लाविन् auch *fliessend von* (im Comp. vorangehend) Çiç. 12,47.

*फङ्गा f. *ein best. Gemüse* Zach. Beitr.

*फारक m. = फलक oder स्फारक *Schild* Zach. Beitr. und Nöldeke in Sitzungsberichte der Berliner Akademie 1883, S. 1109.

बक, am Ende hinzuzufügen: 2) f. ई *a*) *f. zu बक 1) *a*) Comm. zu Vâsav. 99. — *b*) = पूतना (die Unholdin).

बकुलमालिनीपरिणय, बकुलाभरणाचार्य (Opp. Cat. 1,5153. 5637) und बकुलारण्यमाहात्म्य n. (Burnell, T. 196,*a*) Titel von Werken.

बटारक n. Pl. *kreisförmige Lichterscheinungen vor dem geschlossenen Auge* Ait. Âr. 353,7.

बटुचरित्रनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Opp. Cat. 1,5638.

बडिश m. 1) (selten) (*f. आ und ई) und n. *a*) *Angel, Haken zum Fangen von Fischen.* Vgl. बिडिश. — *b*) *ein best. chirurgisches Instrument in Hakenform.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

बर्ह Cat. Br. 13,8,1,15. 3,10 = वर्धि.

बन्ध 13) auch *Depositum.* बन्धे स्था so v. a. *in Verwahrung bleiben* Kâmpaka 466.

2. बन्धुर 1) *a*) f. आ Hem. Par. 2,85.

°बन्धुरीय MBh. 6,2659 fehlerhaft für °बन्धुरेष.

बप्प und °क m. N. pr. eines Fürsten.

बप्पनील N. pr. eines Landes Râǵat. 8,1990 (व°). 1994.

बरासी, वराशि Hem. Par. 1,186.

*बरिशी f. *Angel.* व° geschrieben.

*बरीवर्द m. = बलीवर्द *Stier.* व° geschrieben.

बलक m. N. pr. 1) eines Dämons, = 2. बल 2) *c*) *a*). — 2) eines Dânava (verschieden von 1). — Vgl. वलक.

बलारि m. Bein. Indra's Mṛkkh. 174,1, v. l. Bhâm. V. 2,31.

बलिद्वेषिन् m. Bein. Vishṇu's Alaṅkâray. 179,*a*.

*बलिश n. 1) *Angel.* — 2) *ein aus einem Gelenk hervorbrechender Spross.* — व° geschrieben.

*बलिशि und *बलिशी f. *Angel.* व° geschrieben.

बलिक्ष s. u. वल्क् mit उप.

बलोवाक m. N. pr. eines Muni MBh. 2,109. v. l. बलिवाक.

बलूक Adj. Kâtj. Çr. 22,4,20 = वलूक.

बेष्किक्, so zu betonen. Vgl. वेष्किक्.

*बष्ट = मूर्ख Zach. Beitr.

बस्त्य in वाडबस्त्य.

बर्हिर्दृश् Adj. *oberflächlich* (Person) Çaṅk. zu Çâk. (Pisch.) 182,5.

बर्हिर्योग 1) °गे *in der Verbindung mit* बर्हिस् könnte auch so v. a. *im Gegensatz zu* ब° bedeuten.

बलुदर्शिन् m. *ein erfahrener, kluger Mann* Çâçvata 142.

बलुरत्नाय्, °यते *viele Juwelen bergen* Ind. St. 15,248 (वलु र° gedr.).

बलुरूपिन् Adj. *vielgestaltig* Bhâg. P. 4,17,3.

बलुवक्तव्य Adj. *worüber sich viel sagen lässt* Râǵat. 5,67.

बलुसंख्याक Adj. *zahlreich* Sâj. zu ṚV. 10,18,12.

बाणरेखा f. *eine von einem Pfeil herrührende lange Wunde* R. 5,11,24.

बाणेय m. *ein Trabant des* Bâṇa Hariv. 11017 (S. 790) = 2,119,93.

1. बाध्, Desid. बिबाधिषते *verjagen wollen* Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,3.

बाधयितृ Nom. ag. *Bedrücker.* f. °त्री Sâj. zu ṚV. 10,18,10.

*बार्घ (वार्घ) n. Nom. abstr. von बृढ (वृढ).

*बार्बर Adj. *im Lande der Barbaren geboren.*

*बार्बरक Adj. von बर्बर.

*बालतनय, vgl. Zach. Beitr.

बालमरण n. bei den Gaina *die Art und Weise, wie ein Thor stirbt* (deren 12, darunter der Selbstmord), Uttamaḥ. 150.

बालवत्सा Adj. f. *deren Kind noch ein Knabe ist.*

बाष्पोत्पीड, so zu lesen st. बोष्पोत्पीड.

बास्तिक n. *eine Menge von Böcken* R. 2,77,2.

बाकुबन्धिन् *m. N. pr. einer Person Zach. Beitr.

बाकुविमर्द m. *Faustkampf.*

बाह्याश्व m. N. pr. eines Mannes Hariv. 1,32,65. v. l. वाह्याश्व.

बाह्लीश्वर m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.^{2} 4,157.

बिन्दुप्रतिष्ठानमय Adj. (f. ई) *den Anusvâra zur Grundlage habend.*

बिन्दुराशि m. *eine Schlangenart* Suçr. 2,265,16.

बिन्दुल m. *ein best. giftiges Insect.* वि° geschr.

बिल 2) *b*) hierher wohl Kumâras. 6,39.

बिलायन n. *Höhle, Versteck unter der Erde* Bhâg. P. 5,24,16.

बिल्ल 2) Suçr. 2,433,2 विल्ल geschrieben.

बिल्ववृक्षमाहात्म्य n., बिल्वारण्यमाहात्म्य n. und बिल्वाष्टक n. Titel von Werken Burnell, T.

*बिसशालूक m. (!) *Lotuswurzel.* Gedr. विष°.

बिसोर्णा f. *die Fasern des Unterstengels einer Lotuspflanze* Âpast. 1,23,2.

बुद्धक्षेत्रसमाधि, lies st. dessen बुद्धक्षेत्रवर्लोचन.

बुद्धिल m. N. pr. eines Daçapûrvin Vardhamâna. 1,46.

बुद्बुद् 1) *a*) auch **eine blasenähnliche Verzierung* Zach. Beitr.

बृहत्तत्पति m. *ein best. Beamter* Bühler, Rep. 52.

बृहच्छान्तकोम m. *ein best. Opfer* Verz. d. B. H. 91,5.

बोधचित्तविवरण fehlerhaft für बोधि°.

बोधिचित्तविवरण n. richtig.

बोधिचित्तोत्पादनशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes M. Müller, Ren. 308.

बोधिसत्त्वचर्या f. *der Wandel eines* Bodhisattva Lalit. 103,4. J. R. A. S. 1876, S. 4.

ब्रह्मचारिवासिन् Adj. *als Brahmanenschüler wohnend* TS. 6,3,10,5.

ब्रह्मरसासव m. Brahman's *Nektar* Bhâg. P. 4,4,15.

ब्रह्मलौकिक Adj. Brahman's *Welt bewohnend* Jâán. 3,194. MBh. 13,150 (151),46.

ब्रुडद्वक्रा f. *ein best. Wassergefäss* Uttamak. 66. Man könnte बृहद्वक्रा oder बृहद्वक्रा vermuthen.

भक्तौग्यावापृथिवी f. Du. Bez. *der Gottheiten, denen der* Garbhapuroḍâça *dargebracht wird,* Comm. zu Âpast. Çr. 9,19,6.

भक्तौग्यावापृथिव्य Adj. *den beiden eben genannten Gottheiten geweiht* Âpast. Çr. 9,19,6. 7.

भगवृत्ति Adj. *von der vulva lebend* Nârada (a.) 2,1,183.

भगीन in विशो° und वेशभगीन.

भणिउमन् m. *Betrug* Bhadrab. 4,90. 152.

भद्र 2) *g*) β) vgl. Zach. Beitr.

भद्रदोस् m. N. pr. eines Mannes Bhadrab. 4,174.

भद्रबाकु 2) *ein best. vierfüssiges Thier* Mâdhavîyâ Dhâtuvṛtti unter बाधृ लोडने nach Aufrecht.

भद्रबाकुचरित्र n. Titel eines Werkes, herausgegeben von H. Jacobi in Z. d. d. m. G. 38,19. fgg.

भद्रभुज्ञ m. N. pr. eines Mannes Bhadrab. 1,129.

भद्राकरण auch *das* Karaṇa भद्रा Hemâdri 1, 762,17.

*भन्द् Zach. Beitr.

भम्भाली Vâsav. 242,3.

भयाय्, भयायते *sich fürchten* Phetkâriṇî-Tantra 10 nach Aufrecht.

भर्तृभट्ट m. N. pr. = भर्तृमेण्ठ M. Müller, Ren. 314.

भल् mit निस् Caus. Saduktik. 4,183.

भलापय्, °यति *übergeben* Paṅkad. 49. Uttamak. 355. S. 305, N. 1.

भवनन्दन m. Patron. Skanda's Vâsav. 223,1.

भस्म = भस्मन् *Asche.* भस्मस्य Çiva-P. (SK.) 28,77.

भस्मित Adj. zu *Asche* —, zu *Nichte gemacht* Vâsav. 186,6.

भागानुभाग Instr. *mit grösserem oder geringerem Antheil, in verschiedenem Verhältniss* MBh. 3, 276,8.

*भाङ्गी nach Durgâdâsa zu Vopadeva = पङ्क्त्यङ्गविशेष:. Mittheilung von Aufrecht.

भाण्ड n. *Possenreisserei* Subhâshitâv. 771.

*भात्कूट m. v. l. für भाकूट Zach. Beitr.

भानुतनया f. Patron. der Jamunâ Çiç. 13,25.

भारक, f. भारिका *Menge* Çiç. 17,63.

भारिन् Adj. auch *schwer* (Çiç. 19,66) und von einem Tone so v. a. *tief aus der Brust kommend* (Çiç. 19,33).

भावयतिन् m. *seinem Wesen* —, *seinem Leben nach Asket* Hem. Par. 1,465.

भावयती Adv. mit भू *wie ein wirklicher Asket zu leben anfangen* Hem. Par. 1,443. 458. 2,184.

भावाव Çiç. 19,86. = भावान् (=ज्ञत्नून्) श्रवति Comm.

*भिताबिडाल m. (?) P. 6,2,72, Sch.

1. भिद् 7) mit श्रत्तर् *Verrath schmieden* Daçak. 19,8. 2. भिद् 2) *d*) *Unterschied* Vâgbhaṭâlaṅkâra 1,20 nach Aufrecht.

भिदेलिम Saduktik. 4,273.

भिन्नको Adv. mit कर् *theilen, absondern* Çiç. 11,1.

भिन्नरुचि Adj. *verschiedenen Geschmack habend* Ragh. 6,30. Mâlav. 4.

भिषक्क n. *das Arztsein* Sây. zu ṚV. 8,29,5.

भीमपूर्वज्ञ m. Bein. Judhishṭhira's Çiç. 16,44.

भीष्मकात्मजा f. Patron. der Rukmiṇî Çiç. 16,48.

भुक्तशेष auch Adj. *beim Genuss* —, *beim Essen übriggeblieben* R. ed. Bomb. 2,27,8. Paṅkat. 252,10. 3. भुज् mit उप Desid. zu *geniessen* (ehelich) *Willens sein* Hem. Par. 1,380.

भुज्ञबलिन् m. N. pr. eines Gaina-Lehrers Vardhamâna. 1,53.

भुवद्वत् Maitr. S. 2,6,1 (64,9).

2. भू 1) als m. *Sohn* Hem. Par. 1,357.

भूतता f. *Wahrhaftigkeit* Vâsav. 204,1.

भूतार *Schwein* und *das Aufwühlen der Erde* Kâçikh. 3,37.

*भूमिगर्भ m. N. pr. = भवभूति Gal.

भूमिगोचर m. *ein Erdenbewohner, ein Mensch* Uttamak. 339.

भूमिरुह auch Svapnak. 1,14. 2,52.

भूमिवर्धन *Leichnam* und zugleich = भूभार Çiç. 19,105.

भूयिष्ठता f. *grosse Anzahl* Çiç. 12,11.

भृङ्गरोल Vâsav. 261,2. Auch *Biene* und *ein best. Vogel* Dharaṇi ebend.

भेदनीय 1) Nom. abstr. °ता f. Hem. Par. 1,37

भैरवप्रादुर्भावनाटक n. Titel eines *Schauspiels* J. R. A. S. 1876, S. 28.

2. भोग 1) *i*) deren acht Ind. Antiq. 4,276, *a* [57 vgl. 278, *b*, N. 1.

भोगावास (adj. Comp. f. श्रा) *Schlafgemach* Vâsav. 31,2.

*भोगिक auch *Oberhaupt eines Dorfes* Zach. Beit

भौवायन auf भू zurückgeführt Maitr. S. 2,7, (103,15).

भ्रमरकेतु m. N. pr. eines Râkshasa Uttama 31. fgg.

भ्रमराय्, °यते *eine Biene darstellen* Subhâshitâv. 1994.

भस्ता f. = भस्त्रा *Schlauch* Âpast. Çr. 13,9,8.

भ्रातृव्यदेवत्य (f. श्रा), so betont TBr. 2,2,6,4. 2. म 2) vgl. 4. मा.

*मकरमुख 1) = मकराकारधारिन्. — 2) = ज्ञल निर्गमनद्वार. — 3) = ज्ञानूर्ध्वावयव Zach. Beitr.

मङ्क 1) Harshak. (1936) 424,9.

मङ्गल्यनामन् Adj. v. l. für मा° Maitr. S. 4,4.

*मङ्गल्यार्का, lies 5,56.

*मञ्जिपत्र Râgân. 10,175.

मञ्जरय्, °यति *mit Blüthensträussen verzieren* Vâsav. 232,1.

मडुक v. l. für मण्डुक *Trommel* und *Schildgri* Zach. Beitr.

मणिचीर n. wohl *ein mit Edelsteinen verziertes Gewánd* MBh. 2,52,36.

मणिद्वीप m. 1)* *die Haube der Schlange* Ananta — 2) N. pr. einer mythischen *Insel.*

मण्डल 3) *a*) Vâsav. 74,1.

मण्डलत्व n. *Runde, Rundung* Çiç. 18,9.

मण्डलबन्ध m. *das Bilden einer Rundung* Ç 20,48.

मण्डलासन Adj. *im Kreise sitzend* Çiç. 12,38.

मण्डुक auch *eine Art Trommel* Zach. Beitr.

मतिसागर m. N. pr. eines Mannes Kampaka 14

मदनशलाका 1) oder 2) Vâsav. 106,4.

मदाम्बु n. *Brunstsaft* (des Elephanten) Çiç. 1 47. 60. 17,38.

मदाम्भस् n. dass. Çiç. 17,68.

मदालस 2) *a*) auch N. pr. einer Tochter d Râkshasa Bhramaraketu Uttamak. 93.

मदोदक n. = मदाम्बु Çiç. 17,37.

मधु 4) *h*) Pl. Bez. *bestimmter* Anuvâka V sishṭha 22,9.

मधुच्कृत्त *ein best. Baum* Vâsav. 44,3. 261,2.

*मधुतरु m. *Zuckerrohr* Comm. zu Vâsav. 287.

मधुतृण Vâsav. 287,1.

मधुवार Çiç. 10,14.

मधूदश्वित n. *Buttermilch mit Honig* oder *süsse Milch mit Wasser* Kauç. 31.

मधूदृाप m. Pl. (?) Kauç. 29.

मध्यम, f. श्रा auch * *Mitternacht* Zach. Beitr.

मध्यमपर्ण auch Gobh. 4,4,26.

मध्यमेष्ठेय Adj. = मध्यमस्थेय Maitr. S. 2,12,5 (149,3).

मध्येवार्धि Adv. *im Meer* Hem. Par. 2,9.

मध्येश्मशानम् Adv. *auf der Leichenstätte* Svapnak. 1,55.

मध्वृच् f. Pl. Bez. *bestimmter Hymnen* Vasishṭha 28,13.

मनन n. auch *Ehrenbezeugung* Sây. zu ṚV. 1, 165,1.

मननवत् Adj. *mit Ehrenbezeugungen verbunden* Sây. zu ṚV. 1,165,2.

मननीय Adj. *schätzenswerth* Sây. zu ṚV. 1,165, 13. 15.

मनसिजबृसी f. *der Mond* Alaṁkâras. 66,*a*.

मनोत m. = मनोता 1) Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 14,7,6.

2. मन्त्रवर्ण Adj. (f. ई) *spruchartig* Bhâg. P. 5,24,30.

मन्त्रवशी mit कर् *durch einen Zauberspruch bemeistern* Hem. Par. 1,190.

मन्दयितर् Nom. ag. *Erfreuer* Sây. zu ṚV. 1, 165,15.

मन्दविश्वंश Adj. *leicht ablösend, — abführend.*

मन्दात्त m. oder n. *zu grosse Nachsicht* Harshak. 18,5 (62,6).

मन्दिमन् Vâsav. 47,2. 75,1. 165,3.

मयका Instr. = मया Bhadrab. 2,49.

मयूरात्त m. N. pr. eines Lehrers M. Müller, Ren. 299, N. 2.

मराल 2) *a*) Nom. abstr. °ता f. Hem. Par. 1,392.

मरुजुष् m. *Wüstenbewohner* Alaṁkâras. 32,*b*.

मरुताङ्क m. *ein best. Thier* Svapnak. 2,18.

मरुमण्डल n. N. pr. eines Landes Uttamak. 8. S. 305, N. 7.

मर्त्यी Adv. mit भू *ein Sterblicher —, ein Mensch werden* Hem. Par. 2,415. 419.

मलयरुह् m. *Sandelbaum* Çiç. 11,14.

मल्लकूट N. pr. eines Dorfes Harshak. 39,19.

*मल्लारिष्टा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,168.

2. मसी Adv. mit भू *sich schwarz färben* Çiç. 20,63.

मक्दाशा Daçak. 18,16 nach Bühler *hopes of (obtaining) liberation.*

मर्कटे, so zu betonen.

मक्स्वंसर n. *die grosse Stätte* Çat. Br. 4,3,5,20. Âpast. Çr. 13,10,1. Nach Weber ist मक्स्वसरस्य in Çat. Br. मर्कः स्वंसरस्य; vgl. Kâtj. Çr. 10,4,13.

मक्तपणाक m. N. pr. eines Lexicographen Zach. in der Einl. zu Çâçvata X.

मक्तप m. *eine best. Personification* Maitr. S. 2,9,1 (120,12).

मक्प्रबन्ध m. *ein grosses literarisches Werk* M. Müller, Ren. 314.

मक्प्रेत m. *ein grosser Verstorbener, — Geist.* ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च ईश्वरश्च मक्शिवः। एते पञ्च मक्प्रेता भूताधिपतयो मताः॥ Citat aus Rudrajâmala beim Schol. zu Ânandal. 94 nach Aufrecht. 2. मक्भाग्य Adj. *überaus glücklich.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 17,20.

मक्माष्ट्रवरिष्ठभाषामय Adj. *in der Sprache der Mahratten, der vorzüglichsten der Sprachen, abgefasst* Ind. Ind. 15,188.

मक्यसिद्धान्त m. Titel eines astron. Werkes M. Müller, Ren. 319, N. 2.

मक्ाललाट Adj. *eine grosse Stirn habend* R. 3, 55,4.

मक्विराव Adj. (f. श्रा) *laut schreiend, — tosend.*

मक्श्वेता f. N. pr. einer Göttin Harshak. 39,3. Nach Einigen = रविस्थदेवता.

मक्तीतलविसर्पिन् m. *ein Erdenwaller* Hariv. 12085.

3. मा 15) मित neben मित Maitr. S. 2,11,1 (140, 4). — Mit श्रा 1) *bilden, hervorbringen* ṚV. 3,38,7. — 2) *herbeischaffen* ṚV. 10,56,2. — Mit सम्, संमित Maitr. S. 2,11,1 (140,4).

माङ्गलिक्य Adj. = माङ्गलिक 1) *b*) Alaṁkâras. 14,*b*. Alaṁkârav. 205,*b*.

मातृका H. an. 3,81 vgl. Zach. Beitr.

मातृकुल, मातृदास und मातृविष्णु m. N. pr. verschiedener Männer M. Müller, Ren. 314, N. 1.

मात्रिक 1) vielleicht ist मृगमातृका: die richtige Lesart.

मानास Adj. *den Hochmuth vertreibend* Çiç. 19,33.

मार्दलिक m. *Trommelschläger* S. S. S. 182. 183.

*मालुकाच्छद m. *ein best. Baum* Zach. Beitr.

मालुधान 1) *ein best. Thier*, aber wohl nicht *eine Schlangenart* Harshak. (1936) 479,7. Vgl. मान्धाल u. s. w.

माषीण Harshak. (1936) 443,1.

मास्कि 3) n. *Frauengemach* J. A. O. S. Procc. 1883, Oct. VIII.

1. मित s. oben u. 3. मा.

मिथःकृत्य etwa *eine gegenseitige Verpflichtung* MBh. 1,204,4.

मिथ्यालिङ्गधर Adj. *falsche Abzeichen tragend, nicht das seiend, was der Schein besagt*, Verz. d. Oxf. H. 58,*b*,34.

मिथ्याहारविहारिन् Adj. *verkehrte Nahrung zu sich nehmend und verkehrten Vergnügungen nachgehend* Suçr. 1,252,21.

मिन्दा f. auch Bez. *der Sprüche* यन्म श्रात्मनो मिन्दीभूत् und पुनरग्निश्चुरदात् (TS. 3,2,5,4) Âpast. Çr. 13,17,8.

मीनमत्स्य m. Du. *die Fische im Thierkreise* M. Müller, Ren. 323.

मील् mit श्रा Caus. चैतन्यम् *das Herz verschliessen*, so v. a. *ganz in Beschlag nehmen* Mahâvirak. 29,16.

*मुकुलिका und *मुखघण्टिका f. *das zum Einschläfern eines Kindes angewandte Summen* Comm. zu Vâsav. 168.

मुखवर्ण m. *Gesichtsfarbe.*

मुखेन्दुबिम्ब n. *Antlitzmond* 314,21.

मुखोत्कीर्ण, so zu lesen st. मखो°.

मुग्धद्वीप m. N. pr. einer *Insel* Uttamak. 26. S. 288, N. 6.

मुण्डन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's Kâçikh. 66,31.

2. मुद् 5) in einer buddh. Inschr. (येषां मुद्भिवः परः परमुदः स्वप्ने ऽपि नाभूत्तनौ) nach E. Hultzsch.

मुष्टिघातम् Absol. mit कर् *mit den Fäusten dreinschlagen* Çiç. 18,12.

मुहूर्तभुवनोन्मार्तण्ड m. Titel eines Werkes M. Müller, Ren. 300.

मूलिक m. auch *Wurzelverkäufer* Nârada (a.) 2, 1,182. Nach Andern मूलं विप्रलम्भस्तत्कारी.

मृगकेतन m. *der Mond* Alaṁkârav. 66,*a*.

1.*मेघपुष्प 2) nicht *Hagel*, sondern *eine best. Heilpflanze* Zach. Beitr. — 3) नादेय = वेतस die richtige Lesart ebend.

मेचकित, das Sternchen davor zu streichen.

मेठ 1) Harshak. (1936) 443,12.

मेण्ड (?) Bhadrab. 4,18.

मेदपाट N. pr. eines Landes Uttamak. 7. 363. S. 305, N. 7.

*मेरुकदम्बक Zach. Beitr.

मैत्रावरुणचमसीय Adj. *in der Schale des Maitrâvaruṇa befindlich* Âpast. Çr. 12,16,11.

मैत्रीपारमिता f. *die höchste Stufe des Wohlwollens.*

मोक्षणा 3) f. ई *die Zauberkunst Jmd zu befreien* Hem. Par. 2,182.

मोक्षवार्त्तिक Adj. *auf die Erlösung bedacht* MBh.

12,320,174.

मोघाय्, °यते *zwecklos werden, Nichts mehr zu bedeuten haben* Alaṁkârav. 205,*b*. Alaṁkârar. 14,*b*.

मोटपल्ली f. N. pr. eines am Meere gelegenen Landes Uttamaḱ. 161. 189. 334. 344.

*मोर m. *Pfau* Zach. Beitr.

म्लानिमन् m. *das Verwelktsein, Verwelken* Vâsav. 48,3.

यज्ञतनू, füge am Ende hinzu: — *b*) *bestimmter Backsteine.*

यथाप्राशु Adv. *möglichst schnell* Âpast. Çr. 7,13,3.

यदृच्छाभिज्ञ m. *ein zufälliger Zeuge* Nârada (a.) 2,1,150.

यातक n. in रथ° weiter unten.

युवराज 3) und युवराजदिवाकर, lies Saduktik. st. Sarasvatîk.

रक्तकमलिनी f. *eine Gruppe von rothen Lotusblüthen* Vâsav. 173,2.

रक्तपट्टमय Adj. *aus rothem Zeuge verfertigt* Vâsav. 172,6, v. l.

रक्तमण्डलता f. in verschiedenen Bedd. Vâsav. 230,3.

रक्ताशय = उरस् Bhâvapr. (Hdschr.) 16,*b* nach Aufrecht.

1. रञ्ज् Z. 1, lies ऋञ्जति.

रणखल *Schlachtfeld* Vâsav. 295,2.

रतिबन्धु m. *Geliebter, Gatte* Çiç. 11,52.

रत्नरत्न n. *die Perle der Perlen* Daçak. 20,6.

रत्नाकर 4) *d*) Pl. eines Volkes MBh. 2,50,21.

रत्नादिनन्दिन् (d. i. रत्ननन्दिन्) m. N. pr. eines Muni Bhadrab. 4,173.

रथयातक n. Instr. so v. a. *zu Wagen* Bühler, Rep. LXXXVII,8 in einer scenischen Bemerkung.

रशनसंमित auch Âpast. Çr. 14,6,10.

रसवत्त् Z. 6, lies Anarghar.

1. राजन् als Bez. *der Zahl sechzehn* Verz. d. Oxf. H. 172,*b*,20.

राजीमती f. N. pr. einer Frau. °परित्याग m. Titel eines Werkes Alaṁkârat. 8,*a*.

रात्रौभव Adj. *in der Nacht stattfindend* Comm. zu Âpast. Çr. 14,3,9.

रिपव्, °वति *zum Feinde werden* Subhâshitâv. 3128.

रिभ् bedeutet TS. 7,1,1,3 (vgl. Maitr. S. 1,8,2 [117,8. 9]) und Ait. Br. 1,25,15. 6,32,8 *glänzen;* vgl. Ind. St. 16,32.

रुंष् (vgl. रूष्), रुंषित *bestäubt, bestreut, beschmiert* Kir. 1,34. — Mit अधि, °रुंषित dass. ebend. 10,46. — Mit प्रति, °रुंषित dass. Anarghar. 3,51.

रुद्रावास Kâçîkh. 26,4.

2. रुध् 14) प्रियं ज्ञातिं रुन्ध्यात् Âpast. Çr. 8,6,22.

रुधिरमय Adj. (f. ई) *blutig* Anarghar. 7,5.

रुमा f. N. pr. einer Oertlichkeit Sarasvatîk. 1,49. Kâçîkh. 18,62.

रूप 2) *c*) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,50,21.

रैणुकेय Anarghar. 4,56.

रौद्राक्ष Adj. *aus Galaeocarpus Ganitrus gemacht* Anarghar. 4,27.

लकार 3) euphemistisch für लिङ्ग *penis* Subhâshitâv. 2400.

लक्ष्मीनारायण 2) füge m. vor N. pr. hinzu.

लङ्घ् mit अति Caus. auch *hinüberspringen über* (Acc.) Daçak. 85,4.

लडहचन्द्र m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

लड्डु n. Padjâvalî 117.

ललितोक m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 36,557.

1. लिह् mit नि, °निलीढ *aufgeleckt*, so v. a. *ergriffen —, übermannt von* (Schlaf) Daçak. 5,15.

Stanford University Libraries
3 6105 011 833 725

PK
935
G5B73
f
v.5

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.